ALEGATA

do

Sprawozdań stenograficznych

z drugiej sesyi drugiego peryodu

SEJMU GALICYJSKIEGO

w roku 1868.

ze spisem tych alegatów.

LWÓW

Z drukarni zak. narodow. imienia Ossolińskich.

1868.

418423
III
1868, 1-68

7979
III

SPIS ALEGATÓW.

Treść alegatu.

Liczba alegatu.		*Stronica stenogr. sprawoz.*
I.	Budżet krajowy na rok 1868. .	9
II.	» » » 1869. .	9
III.	Sprawozdanie Wydziału krajowego o języku w administracyi i sądach	9
IV.	Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie wykupna prawa propinacyi	10
V.	Sprawozdanie Wydziału krajowego względem uregulowania i zabezpieczenia propinacyjnego prawa wyszynku	10
VI.	Sprawozdanie Wydziału krajowego o organizacyi zarządu drog krajowych, tudzież projekta przepisu administracyi drogowej dla dróg publicznych nie eraryalnych .	24
VII.	Sprawozdanie Wydziału krajowego o mytach na drogach krajowych	25
VIII.	Sprawozdanie Wydziału krajowego o etacie oddziału budowniczego w Wydziale krajowym . . .	25
IX.	Sprawozdanie Wydziału krajowego o interpretacyi §. 12. ustawy drogowej	25
X.	Sprawozdanie Wydziału krajowego o policyi drogowej . . .	26
XI.	Sprawozdanie Wydziału krajowego w sprawie mianowania i wynagrodzenia członków komisyj katastralnych	26
XII.	Sprawozdanie Wydziału krajowego o uwolnieniu budynków nowo-wybudowanych dobudowanych lub przebudowanych od krajowego dodatku do podatku . . .	27
XIII.	Sprawozdanie Wydziału krajowego o asekuracyi majątków naczelników gmin po wsiach i miasteczkach .	28
XIV.	Wniosek rządowy do ustawy zmieniającej postanowienia sejmowej ordynacyi wyborczej o wykluczeniu od prawa wybierania i obieralności do Sejmu . . .	32
XV.	Wniosek rządowy do ustawy, zawierającej postanowienie na wypadek, że poseł sejmowy ulegnie kondemnacie sądowej, lub zostaje pod śledztwem karnem . .	35
XVI.	Ustawa dla królestwa Galicyi itd. znosząca postanowienia ograniczające udział niechrześciańskich członków gminy w reprezentacyi gminnej	36
XVII.	Ustawa dla królestwa Galicyi itd. o zmianie postanowień ustawy z dnia 22. czerwca 1867. o języku	

Liczba alegatu.		*Stronica stenogr. sprawoz.*
	wykładowym w szkołach ludowych i średnich, ustanawiających obowiązek nauczenia się drugiego języka krajowego . . .	36
XVIII.	Ustawa o wolności obrotu własnością ziemską	36
XIX.	Wniosek rządowy o terminie ostatecznym do zgłoszenia się z powinnościami podlegającemi indemnizacyi	48
XX.	Wniosek rządowy o ponoszeniu kosztów pertraktacyj, przedsięwziętych w skutek spóźnionego zgłoszenia się z prawami serwitutowemi, podlegającemi z urzędu wykupowi lub regulacyi . .	48
XXI.	Wniosek rządowy o uregulowaniu oddania sprawy funduszów indemnizacyjnych w zarząd Wydziału krajowego	48
XXII.	Sprawozdanie Wydziału krajowego o ponoszeniu kosztów leczenia i utrzymania ubogich chorych w szpitalach publicznych . . .	49
XXIII.	Sprawozdanie z czynności Wydziału krajowego . . .	49
XXIV.	Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zaniechania niektórych dróg krajowych . .	50
XXV.	Sprawozdanie Wydziału krajowego o seminaryach nauczycielskich .	62
XXVI.	Sprawozdanie komisyi dla ustawy o języku urzędowym w administracyi i sądach . . .	68
XXVII.	Budżet indemnizacyjny na rok 1868.	140
XXVIII.	Sprawozdanie komisyi administracyjnej o mytach na publicznych nie-eraryalnych drogach . .	152
XXIX.	Sprawozdanie Wydziału krajowego w sprawie wynagrodzenia mianowanych przez Wydział krajowy członków komisyi i mężów zaufania dla spraw katastralnych .	160
XXX.	Budżet indemnizacyjny na rok 1869.	170
XXXI.	Sprawozdanie Wydziału krajowego o wnioskach do zmiany sejmowej ordynacyi wyborczej i statutu krajowego z dnia 26. lutego 1861. tudzież dodatku do statutu krajowego z tejże samej daty . .	170
XXXII.	Sprawozdanie komisyi edukacyjnej z wniosku p. Oktawa Pietruskiego o języku wykładowym w uniwersytecie krakowskim i lwowskim .	170
XXXIII.	Przedłożenie rządowe o nadzorach miejscowych i powiatowych nad szkołami ludowemi . . .	190
XXXIV.	Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie ośmiu stypendyów z funduszu krajowego, przeznaczonych dla słuchaczów pedagogicznych	190
XXXV.	Sprawozdanie komisyi administracyjnej o projektach Wydziału krajowego, dotyczących:	
	a) organizacyi zarządu dróg krajowych;	
	b) administracyi dróg publicznych nie eraryalnych;	
	c) etatu służby przy drogach krajowych	216
XXXVI.	Sprawozdanie komisyi większości wybornej do rozpoznawania przedłożenia rządowego o wolności rozporządzania własnością ziemską	256
XXXVII. a)	Sprawozdanie mniejszości komisyi o wolności rozporządzania własnością ziemską	256
XXXVII. b)	Sprawozdanie komisyi sejmowej, mianowanej do rozpoznania wniosku p. Zyblikiewicza, aby Sejm objawił opinią swoję o ustawach zasadniczych państwa, tudzież wniosku p. Smolki względem cofnięcia uchwały z dnia 8. marca 1867.	350
XXXVIII.	Sprawozdanie Wydziału krajowego o fundacyi stypendyjnej ś. p. Hipolita Czajkowskiego . .	531
XXXIX.	Sprawozdanie Wydziału krajowego o wynagrodzeniu członków Rady szkolnej	531
XL.	Sprawozdanie komisyi o wniosku rządowym w sprawie podzielności gruntów	539
XLI.	Sprawozdanie komisyi administracyjnej w przedmiocie kosztów leczenia i utrzymania ubogich chorych w szpitalach publicznych	547

Liczba allegatu.		Stronica stenogr. sprawoz.
XLII.	Sprawozdanie komisyi edukacyjnej z projektu do ustawy o seminaryach nauczycielskich . .	565
XLIII.	Sprawozdanie komisyi administracyjnej o wniosku Wydziału krajowego względem uwolnienia budynków nowobudowanych od krajowego dodatku do podatku .	599
XLIV.	Sprawozdanie komisyi konstytucyjnej z przedłożenia rządowego ustawy znoszącej postanowienia ograniczające udział niechrześciańskich członków gminy w reprezentacyi gminnej	614
XLV.	Sprawozdanie komisyi budżetowej o przedłożeniu rządowem w sprawie pożyczki, ze skarbu państwa dla wspomożenia powodzią dotniętych w sumie 350.000 złr. udzielonej , ...	644
XLVI.	Sprawozdanie komisyi administracyjnej w sprawie przedłożonego przez Wydział krajowy projektu do ustawy o policyi drogowej na drogach publicznych nie eraryalnych	649
XLVII.	Sprawozdanie komisyi administracyjnej o wniosku Wydziału krajowego co do autentycznej interpretacyi §. 12. ustawy drogowej z 18. sierpnia 1866., oraz owniosku p. Popiela . . .	668
XLVIII.	Sprawozdanie komisyi administracyjnej względem zaniechania niektórych dróg krajowych . .	692
XLIX.	Sprawozdanie Wydziału krajowego względem zakazu łapania i sprzedaży ptaków śpiewających i owadożernych, i względem zakazu wytępiania zwierząt alpejskich, właściwych Tatrom, mianowicie dzikiej kozy i świstaka . .	744
L.	Sprawozdanie Wydziału krajowego względem odłączenia kolonii niemieckiej Dobrzanica od gminy tegoż nazwniska . . .	746
LI.	Sprawozdanie Wydziału krajowego względem pozwolenia gminie Wit-	

Liczba allegatu.		Stronica stenogr. spraw.
	ków powiatu Sokalskiego na pobór dodatku gminnego do wszystkich podatków bezpośrednich w wysokości 40%	748
LII.	Sprawozdanie komisyi sejmowej do wniosku Wydziału krajowego względem zabezpieczenia i wykupna prawa propinacyi ustanowionej, w przedmiocie dalszego trwania tejże komisyi po zamknięciu sesyi Sejmu krajowego . .	752
LIII.	Sprawozdanie komisyi budżetowej o wniosku Wydziału krajowego w przedmiocie fundacyi stypendyjnej ś. p. Hipolita Czajkowskiego	765
LIV.	Sprawozdanie Wydziału krajowego względem żądanego przez gminę miasta Przemyśla podwyższenia opłaty gminnej od sprzedawanych napojów słodzonych w zapieczętowanych butelkach z 47½ ct. na 80 ct. od garnca . . .	807
LV.	Sprawozdanie komisyi administracyjnej o wniosku p. Jakóbika w sprawie zniesienia dziesięciny, mesznego, skopczyny i proskórnego	808
LVI.	Sprawozdanie komisyi budżetowej o administracyi funduszów krajowych i zamknięciu rachunków na rok 1866. i 1867. . . .	809
LVII.	Sprawozdanie komisyi budżetowej o budżetach funduszów krajowych w ściślejszem i obszerniejszem znaczeniu, tudzież funduszów samoistnych na rok 1868. .	809
LVIII.	Sprawozdanie komisyi budżetowej, dotyczące rubryki III. funduszu krajowego w ściślejszem słowa znaczeniu budżetu na rok 1868. .	814
LIX.	Sprawozdanie komisyi konstytucyjnej z przedłożenia rządowego ustawy znoszącej postanowienia ograniczające udział niechrześcianskich członków gminy w reprezentacyi gminnej, tudzież z wniosku p. Hallera, przekazanego komisyi do opracowania uchwałą sejmową z dnia 30. września 1868.	838

Liczba alegatu.		*Stronica stenogr. sprawoz.*
LX.	Sprawozdanie komisyi edukacyjnej z wniosku rządowego i wniosku p. Czerkawskiego o nadzorze dla szkół ludowych . .	859
LXI.	Sprawozdanie komisyi budżetowej o wniosku rządowym w sprawie oddania funduszów indemnizacyjnych wzarząd Wydziału krajowego	881
LXII.	Sprawozdanie komisyi budżetowej z rachunków funduszu zapomogi dla dotkniętych klęską głodową mieszkańców Galicyi za r. 1866. i 1867. jakoteż budżetów tego funduszu na rok 1868. i 1869.	889
LXIII.	Sprawozdanie komisyi budżetowej o budżetach funduszów indemnizacyjnych na rok 1868. i 1869.	889
LXIV.	Sprawozdanie komisyi administracyjnej co do pozwolenia pobierania kopytkowego dla miasta Stanisławowa	954
LXV.	Sprawozdanie komisyi konstytucyjnej o przedłożeniu rządowem względem postanowień na wypadek, że poseł sejmowy ulegnie kondemnacie sądowej lub zostaje pod śledztwem karnem . .	940
LXVI.	Sprawozdanie komisyi konstytucyjnej o wniosku p. Krzeczunowicza względem nietykalności i nieodpowiedzialności posłów . . .	941
LXVII.	Sprawozdanie Wydziału krajowego względem pozwolenia gminie Młynisk powiatu Trembowelskiego na pobór dodatku gminnego do wszystkich podatków bezpośrednich w wysokości 36% . . .	957
LXVIII.	Sprawozdanie komisyi katastralnej	965

L. W. 10264./867.

ad 1

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o zamknięciu rachunku funduszów krajowych z roku 1866. i o budżecie na rok 1868.

Wysoki Sejmie!

Zarząd funduszu krajowego oddany został Wydziałowi krajowemu z dniem 1. października 1866. Rachunki przeto, które Wydział krajowy składa na stół Sejmowy, i do których odnosi się niniejsze — za czas od 1go Stycznia do końca Grudnia 1866. r. sporządzone sprawozdanie, obejmują także okres czasu, w którym fundusz krajowy zostawał pod administracyą c. k. Rządu.

Obraz zbiorowy wszystkich obrotów i wynikłości rachunkowych, przedstawia się w załączonem pod lit. *A.* zestawieniu ogólnem, wykazującem oprócz obrotów kasowych, także stan majątkowy i zaległości każdego funduszu. Alegat lit. *A.*

Równocześnie przedkłada Wydział krajowy pod lit. *B.* stosownie do przepisów §. 18. statutu krajowego i §. 7. instrukcyi — Budżet krajowy na rok 1868. Nakoniec — odnośnie do uchwały Wys. Sejmu z dnia 29. grudnia 1866. (24. poś.) Wydział krajowy składa na stół Sejmowy rachunki funduszu zapomogi po koniec grudnia 1867. r. i preliminarze tego funduszu na lata 1868. i 1869. — o czem mowa będzie poniżej w dziale III. Alegat lit. *B.*

Do pomienionych przedłożeń czyni się następujące uwagi:

A. Co do rachunku za rok 1866.

Dochody i wydatki wszystkich funduszów dzielą się na:

a) pospolite, budżetem przewidziane rubryki stałe;

b) przenośne[1]);

c) dotacye udzielane i z tychże zwracane reszty nieużyte;

d) operacye kredytowe[2]); nakoniec

e) na dochody korelatywne[3]), które obecnie umieszczono w rachunkach dla dokładnej ewidencyi wszelkich dochodów, a nadewszystko dla wykazania zaległości czynnych, nad których uporządkowaniem bezustannie się pracuje.

---

[1]) Rubryka dochodów i wydatków „*przenośnych*“ zawiera w sobie głównie:

a) Zaliczki, które po jednorazowej albo częściowej spłacie lub po sprawdzeniu rachunku zreasumowane, — przenoszone zostają na stałe rubryki;

b) depozyta, które po ostatecznem załatwieniu sprawy odnośnej albo wydane bywają, albo przechodzą do rubryk rzeczywistych.

[2]) W rubryce „*operacye kredytowe*“ utrzymuje się ewidencya:

a) rozporządzalnych kapitałów, które na procent w bankach lokowane i w miarę potrzeby odbierane bywają;

b) wylosowanych, spłaconych i natomiast zakupionych na nowo obligacyj, i innych efektów.

[3]) Należytości i zwroty wpływające na rachunek niektórych rubryk wydatkowych, tworzą dział dochodów *korelatywnych*, które bywają odtrącane przy zamknięciach rachunkowych od wynikłości odnośnych rubryk, przeto tylko sumy czystego wydatku służą za podstawę przy sporządzaniu preliminarzy.

Sumaryczny obrot wszystkich dochodów i wydatków, tudzież ostatecznego zapasu kasowego, przedstawia się w następującym wykazie*):

I.

Dział I.

	Ogół dochodów	Ogół wydatków	Pozostałość kasowa z końcem 1866. r.
1. Fundusz krajowy w ściślejszem słowa znaczeniu**)	1,091.424 zł. 50½ c.	1,088.712 zł. 63½ c.	2.711 zł. 87 c.
Fundusz krajowy w obszerniejszem słowa słowa znaczeniu:			
2. Fundusz szpitala głównego we Lwowie, oddział chorych . . .	141.395 « 79½ «	134.055 « 28 «	7.340 « 51½ «
3. Fundusz położnic	9.265 « 84½ «	9.265 « 84½ «	. .
4. « obłąkanych . . .	66.028 « 15½ «	66.028 « 15½ «	. .
5. « podrzutków	82.638 « 35 «	82.632 « 13 «	6 « 22 «
6. « policyjny	42.572 « 96½ «	33.247 « 88 «	9.325 « 8½ «
7. « szpitalu Św. Łazarza w Krakowie	102.491 « 46½ «	95.136 « 67 «	7.354 « 79½ «
8. « dtt. Św. Ducha «	40.643 « 84½ «	33.348 « 66½ «	7.295 « 18 «

Dział II.

9. « domestykalny . . .	5.350 « 12½ «	5.350 « 12½ «	. .
10. « szkoły kucia koni we Lwowie	1.821 « 19 «	1.742 « 82½ «	78 « 36½ «
11. « Kościuszki . . .	547 « 3 «	. .	547 « 3 «
12. « stanowy sierociński . .	2.134 « 38 «	1.198 « 92 «	935 « 46 «
13. fundusze stypendyjne . . .	11.260 « 97½ «	8.202 « 35½ «	3.058 « 62 «
Suma . .	1,597.574 zł. 62½ c.	1,558.921 zł. 48½ c.	38.653 zł. 14 c.

Pozostałość kasową funduszu krajowego w ściślejszem znaczeniu słowa poz. 1., w kwocie . 2.711 zł. 87 c.
i funduszu policyjnego poz. 6. « . . 9.325 « 8½ «
Razem 12.036 zł. 95½ c.

uważać należy jako kwotę rozporządzalną, która przy sporządzeniu preliminarza na rok 1868. w kombinacyi sumarycznej (str. 8. i 9. prelim.) do rachunku wciągniętą została.

Pozostałość kasowa szpitalu głównego we Lwowie (poz. 2.) w kwocie 7.340. zł. 51½ c. nie może być wciągniętą do preliminarza na rok 1868. jako pokrycie, ponieważ ten zakład dotacyi stałej nieotrzymuje i ponieważ należytości zaległe za rok 1866. liwerantów rozmaitych artykułów, przewyższają znacznie tę kwotę i w następnych miesiącach z tej gotówki pokryte zostały.

---

*) W tym wykazie zawarte są dochody przenośne, operacye kredytowe i wpływy zaległości.

**) Na mocy instrukcyi wydanej dekretem Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 20. maja 1857. fundusz krajowy *w ściślejszem słowa znaczeniu* zawiera:

a) *w tytule pokrycia:* dochody z wewnętrznej administracyi, — dochody od kapitałów, — z należytości kwaterunkowych żandarmeryi, — dodatków do podatków i z innych przypadkowych dochodów;

b) *w tytule potrzeb:* wydatki administracyi wewnętrznej, — leczenia ubogich, zakładów humanitarnych, szczepienia, kwaterunkowego żandarmeryi, dróg krajowych i inne rozmaite wydatki.

Zaś fundusz krajowy *w obszerniejszem słowa znaczeniu*, obejmuje: fundusz położnic, podrzutków, obłąkanych i inne — właściwe przeznaczenie mające zakłady, których bez naruszenia odnośnych rozporządzeń i ustaw zasadniczych, niemożna wcielić do ogólnego funduszu krajowego (§. 6. i 9. Instr.).

Również i pozostałość kasowa:

a) funduszu podrzutków (poz. 5.) w kwocie . . . . . 6 zł. 22 c.
b) szpitalu Św. Łazarza w Krakowie (poz. 7.) w kwocie . . . . . 7.354 » 79½ c.
c) szpitala Św, Ducha » (» 8.) . . . . . 7,295 » 18 »

w podobny sposób zostały użyte i tylko z tego powodu nie mogły być wciągnięte do rachunku za rok 1866., iż te wydatki przez kasy odnośne nie zostały w miesiącu Styczniu i Lutym, lecz dopiero w Marcu i Kwietniu 1867. doliczone, azatem po zapadłem zamknięciu rachunków z miesiącem Lutym.

Pozostałości kasowe funduszów samoistnych w ścisłym związku z funduszem krajowym nie zostających, (poz. 9—13.) zostały użyte głównie na pomnożenie majątku zarodowego, przeto także nie mogą być do preliminarza na rok 1868. do dochodów przeniesione.

II.

Sumaryusz rzeczywistych dochodów i wydatków funduszów krajowych, budżetem za rok 1866. objętych.

		Dochód	Wydatek
1.	Fundusz krajowy w ściślejszem słowa znaczeniu . .	555.727 zł. 72½ c.	653.199 zł. 25 c.
2.	Szpital główny we Lwowie: Oddział chorych . . .	110.171 » 76 »	95.321 » 24 »
3.	Fundusz położnic	541 » 42 »	6.794 » 88 »
4.	» obłąkanych	7.262 » 92 »	41.859 » 99 »
5.	» podrzutków	1.613 » 35 »	82.480 » 92 »
6.	» policyjny	6.134 » 77½ »	4.965 » 40½ »
7.	» szpitalu Św. Łazarza	51.970 » 88 »	82.411 » 10½ »
8.	» » Św. Ducha	20.784 » 10 »	25.890 » 98½ »
9.	» domestykalny	3.150 » 26 »	2.503 » 13½ »
	Suma	757.357 » 19½ »	995.426 » 91 »
	Suma ogólna, wedle budżetu na rok 1866 wynosi .	888.203 » — »	891.229 » — »
	Z porównania ogólnej sumy okazuje się różnica:		
	mniej jak w budżecie o	130.845 » 80½ »	— » — »
	więcej jak w budżecie o	— » — »	104.197 » 91 »

Największy niedobór w dochodach okazuje się w funduszu krajowym (poz. 1.); uchwalona bowiem suma pokrycia dla tej rubryki wynosi . . . . . 713.716 zł.
zaś wynikłość rzeczywista . . . . . 555.727 » 72½ c.
a zatem mniej o . . . . . 157.988 » 27½ »

Suma ta zmniejsza się w cyfrze sumarycznego wykazu aż do kwoty 130.845 zł. 80 c. z powodu większych aniżeli preliminowanych dochodów w rubrykach dalszych tegoż wykazu, a przyczynę niedoboru w ogóle, przypisać należy skutkom klęski głodowej.

Szczegółowe usprawiedliwienia przekroczeń budżetowych, czerpane z aktów otrzymanych od c. k. Władz rządowych lub z własnych doświadczeń, są domieszczone przy poszczególnych pozycyach rachunków, które Wydział krajowy składa na stół Sejmowy.

W dziale wydatków rzeczywistych odtrącono wszystkie dochody korelatywne i uwidoczniono tylko pozostałą sumę czystych wydatków. Pomimo tego przekroczono budżet w ogóle o . . . 104.197 zł. 91 c.
a najwięcej przy funduszu krajowym (poz. 1.), którego suma wydatków rzeczywistych wynosi 653.199 » 25 »
zaś preliminowana suma wynosi . . . . . 579.031 » — »
przekroczono więc budżet po odtrąceniu zaoszczędzeń — dalej poszczególnionych, ogółem o 74.168 » 25 »

Przekroczenia znaczniejsze miały miejsce:

1. W rubryce I. Koszta reprezentacyi kraju, o kwotę . . . . 29.570 zł.
z powodu nieprzewidzianego przedłużenia Sejmu w roku 1866.

2. W rubryce III. Koszta leczenia ubogich chorych, o kwotę . . . 76.941 zł.
z powodu zaasygnowanych przez c. k. Namiestnictwo kwot należytości za sprawdzone rachunki szpitalne z lat upłynionych.

3. W rubryce V. Koszta sanitarne, z podobnego powodu i z przyczyny wybuchłej epidemii w roku 1866. o kwotę . . . . . 4.679 zł.

Powody innych drobniejszych różnic przywiedziono przy każdej pozycyi zamknięcia rachunkowego, a tutaj jeszcze dodać należy, iż Wydział krajowy odebrawszy w zarząd fundusze od c. k. Władz krajowych dopiero dnia 1. października 1866., nie przyjął zarazem na siebie odpowiedzialności za wykazane przekroczenia kwot preliminowanych i nie tłumaczy takowych z tytułu obowiązku; lecz po wejrzeniu w dokumenta odnośne i zbadaniu stanu rzeczy przekonał się, iż przekroczenie to wśród danych okoliczności było nieuniknionem. Wszakże Wydział krajowy w tych rubrykach, gdzie mu przysługało prawo asygnowania wydatków jeszcze przed odebraniem funduszów pod własny zarząd, zaoszczędził funduszowi krajowemu znaczne kwoty, jako to:

1. w rubryce II. przy płacach urzędników wydziałowych . . .	16.822	zł.	
2. w rubryce VII. przy stypendyach weterynaryi	504	»	
3. przy rubryce XVI. rozmaitych	18.737	»	86 c.
Razem .	36.063	»	86 »

Do tej ostatniej rubryki (XVI.) zauważać jeszcze należy, iż wedle brzmienia §. 10. instrukcyi wydanej dla Wydziału krajowego, ma być usprawiedliwioną każda pozycya wydatku z przeznaczonej do rozporządzalności Wydziału krajowego, sumy . . . . . 30.000 zł.

Poszczególniając te pozycye wydatków, usprawiedliwia się takowe następnie:

a) C. k. Namiestnictwo zaasygnowało rozporządzeniami z dnia 11. Lutego 1861. i 9. Grudnia 1862. L. 55361. i L 70141. na pomieszkania dla akuszerek obwodowych w Stryju, Bochni i Rzeszowie dodatek pieniężny zrealizowany w ciągu 1866. roku, nieprzewidziany budżetem na rok 1866. w kwocie . . . . . 126 zł.

b) na koszta insercyjne, stemple i t. p. zaasygnowało c. k. Namiestnictwo rozporządzeniami z dnia 30. Marca 1866. L. 3124, i 13. Września 1865, L. 2268., 25. Lutego 1866., 20. Lipca 1866. L. 4545. i 17506. razem kwotę . . . . . 847 zł. 97½ c.
a c. k. izba obrachunkowa mylnie zaciągnęła takowe na rubrykę XVI., zamiast zapisać je na właściwą Rubr. II. 6. Jednakże te wydatki jako nieuniknione a na rubrykę II. 6. zapisane, w połączeniu z wykazaną tamże wynikłością, przekraczałyby preliminowaną kwotę o 1.850 zł. 17½ c.

c) na remuneracye i zapomogi dla osób zasłużonych, tudzież dla urzędników i sług Wydziału krajowego, przeznaczono uchwałą Wy ziału krajowego z dnia 15. Maja 1866. L. 1575. osobną rubryką nieprzewidzianą kwotę 2.000 zł., i z tejże zaasygnowano na remuneracye urzędnikom, sługom i dyurnistom Wydziału z powodu nadzwyczajnych i wytężających czynności podczas trwania Sejmu krajowego, ogółem . . 1.618 zł.

d) Na zwroty uiszczonych, lecz później z powodu szkód elementarnych odpisanych dodatków krajowych, zaasygnowało c. k. Namiestnictwo w ogóle . . . . 3.902 zł. 26 c.
Akta przyzwolenia na odpisanie rzeczonych dodatków, zaczęto udzielać Wydziałowi krajowemu ze strony c. k. Władz rządowych począwszy od dnia 1. października 1866. jako od dnia oddania funduszów krajowych w administracyę Wydziału krajowego.

e) Zaliczka dana p. Glixelemu w kwocie . . . . . 6.000 zł.
na rozszerzenie budynku w którym się mieści Wydział krajowy, zostanie w przeciągu lat 6. umorzoną w 12. półrocznych ratach (Uchwała Wydziału krajowego do L. 4529/866).

do przeniesienia . 12.494 zł. 23½ c.

Z przeniesienia 12.494 zł. 23½ c.

f) Rozmaite potoczne wydatki, mieszczą w sobie:

1. relutum na pomieszkanie za 2. półrocze 1866. dla dyrektora kancelaryi w kwocie . . . . . 150 zł.
2. zwrócone i pobrane dochody korelatywne w kwocie . 26 » 10 c.
3. drobne wydatki potoczne . . . . . 22 » 50 » 198 zł. 60 c.

Przeto z sumy 30.000 zł. — wydatki przez Wydział krajowy uskutecznione, wynoszą razem . . . . . 12.692 zł. 83½ c.

Przechodząc do rachunku szpitalu głównego we Lwowie, okazuje się przy oddziale chorych:

a) iż suma dochodów rzeczywistych w kwocie . . . . . 110.171 zł. 76 c.
w porównaniu z preliminowaną sumą . . . . . 78.737 » — »
przewyższoną została w dochodach o . . . . . 31.434 » 76 »
w tej przewyżce jednakże zawiera się także zaliczka dana w kwocie 11.000 zł. którą c. k. izba obrachunkowa mimo że odnośny rachunek sprawdzonym jeszcze nie był, mylnie do wydatków stałych zaciągnęła była.

b) Suma wydatków rzeczywistych w kwocie . . . . . 95.321 zł. 24 c.
w porównaniu z preliminowaną sumą . . . . . 82.165 » — »
okazuje przekroczenie budżetu o . . . . . 13.156 » 24 »

a to głównie z powodu uiszczonej zaległej należytości za lekarstwa i z powodu nadzwyczajnego zwiększenia się liczby chorych.

Inne powody wyłuszczono przy każdej pozycyi poszczególnej w rachunkach.

III.

Majątek zarodowy funduszów krajowych.

A. Stan czynny.

Dział I.

		W efektach	W realnościach	W kapitałach hypotekowanych
1.	W funduszu krajowym . . .	198.698 zł. 35½ c.	. zł. . c.	. zł. . c.
2.	« szpitalu chorych we Lwowie	62.493 « 90 «	81.041 « 24 «	610 « 14 «
3.	« położnic. . . .	1.780 « . «	8.980 « . «	71 « 40 «
4.	« obłąkanych . . .	6.865 « . «	39.271 « . «	287 « 70 «
5.	« podrzutków . . .	1.244 « 47 «	. « . «	. « . «
6.	« policyjnym . . .	6.204 « . «	89.187 « 82½ «	27 « 25 «
7.	« Św. Łazarza w Krakowie .	140.940 « . «	187.490 « . «	163 544 « 12 «
8.	« Św. Ducha « .	580 « . «	. « . «	13.490 « 26 «
	Suma działu Igo	418.805 zł. 72½ c.	405.970 zł. 6½ c.	178.030 zł. 87 c.

Dział II.

9.	W funduszu domestykalnym. . .	69.788 zł. 95 c.	. zł. . c.	. zł. . c
10.	« kucia koni . . .	44.300 « . «	. « . «	. « . «
11.	« Kościuszki . . .	8.440 « . «	. « . «	. « . «
12.	« funduszach stypendyjnych . .	211.159 « 22 «	. « . «	21.000 « . «
13.	« funduszu stanowym sierocińskim .	19.530 « . «	. « . «	10.500 « . «
	Suma działu IIgo	353.218 zł. 17 c.	. zł. . c.	31.500 zł. . c.
	Suma ogólna stanu czynnego	772 023 « 89½ «	405.970 « 6½ «	209.530 « 87 «

B. Stan bierny.

	W efektach.	W realnościach.	W kapitałach hipot.
1. Fundusz szpitalu chorych we Lwowie	«	«	2.000 zł. . c.
2. « położnic	«	«	7.040 « 43 «
3. « obłąkanych	«	«	28.161 « 19½ «
4. « szpitalu Św. Łazarza w Krakowie:			
a) oddział chorych sporadycznych	«	«	500 « . «
b) « położnic i podrzutków	«	«	100 « . «
Suma stanu biernego			37.801 zł. 62½ c.
Po odtrąceniu sumy stanu biernego od sumy stanu czynnego, pozostaje czysty stan czynny	772.023 zł. 89½ c.	405.970 zł. 6½ c.	171.729 zł. 24½ c.

IV.

Stan zaległości majątku obrotowego:

a) w gotowiznie kasowej	38.653 zł. 14 c.
b) « właściwych zaległościach czynnych :	775.294 « 27½ «
Razem .	813.947 zł. 41½ c.
c) « zaległościach biernych	384.519 « 25½ «
Z porównania, okazuje się przewyżka stanu czynnego o .	429.428 zł. 16 c.

Główne rubryki zaległości czynnych są:

1. Dodatki krajowe	284.828 zł. 95½ c.
2. Zaliczka dana z funduszu krajowego na zakupno remont	137.045 « — «
3. Zaliczka dana na budowę dróg	53.891 « — «
4. dtto szpitalom w Krakowie i Lwowie	39.946 « 96½ «
5. Koszta leczenia w Rubr. III. funduszu krajowego i w odnośnych rubrykach zakładów szpitalnych.	106.254 « — «
6. Zwroty należytości rozmaitych	28.851 « — «

Wszystkie zaległości wykazano c. k. Władzom rządowym do przymusowego poboru lub do zreasumowania t. j. do zamknięcia i przedłożenia odnośnych rachunków w celu, ażeby przypadające na fundusze krajowe wydatki stałe, nie figurowały w rzędzie zaliczek i zaległości. (Patrz L. W. 4263/866, 4.227., 1,066., 5.546., 409., 6.092./1867.). Jakoż wpływają chociaż nie bardzo licznie zwroty pobierane od strón obowiązanych, a mianowicie: zaległe dodatki krajowe, które ściśle biorąc stanowią jedyną właściwą rubrykę dochodów funduszu krajowego; jednakże, — gdy kontrybuenci podatkowi obowiązani są płacić podatki z dołu, a nadto większa część kontrybuentów tylko w drodze przymusowej ze swej należytości się uiszcza, przeto cyfra wykazanej zaległości dodatków krajowych z małą różnicą z roku na rok przechodzi, ponieważ zanim zaległości z czasu upłynionego w drodze egzekucyi wybrane zostaną, już w tymże czasie należytość bieżąca jako zaległość przyrasta. — I tak wynosiła suma zaległości:

w roku 1862	220.414 zł. 38 c.
« « 1863	216.588 « 40 «
« « 1864	261.533 « 90½ «
« « 1865	271.985 « 88½ «
« « 1866	284.828 « 95½ «

Nie można się żalić, iżby c. k. Władze rządowe okazywały się zbyt pobłażającemi w odbieraniu zaległych należytości, — z doświadczenia bowiem wiadomo, iż w tej mierze zarzutu o brak sprężystości i gorliwości c. k. Władzom bynajmniej robić nie można, ale raczej w nadzwyczajnie wygórowanem opodatkowaniu kraju naszego przyczynę narastających zaległości upatrywać należy. Z tych tedy przyczyn niepodobna jest przenosić te zaległości do rubryki spodziewanych dochodów w preliminarzu na rok 1868., inaczej trzebaby preliminować także spodziewaną kwotę zaległości, która z powodu doznanych w ostatnich latach klęsk krajowych, okazać się może na rok 1868. jeszcze znaczniejszą, aniżeli w latach ubiegłych.

Z podobnych przyczyn nie przenosi się do budżetu na rok 1868. także:

a) kwoty zaległych kosztów leczenia i innych zwrotów, które w wielkiej części z powodu ubóstwa strón obowiązanych będą musiały być na fundusz krajowy przekazane, a w końcu odpisane; ani też

b) zaliczek, które po zamknięciu i uznaniu rachunków na rubryki wydatków stałych, przynajmniej w znaczniejszej części przyjęte zostaną.

Dodać jeszcze i to wypada, iż znaczna część zaległości wykazanych c. k. Władzom rządowym do egzekucyi, dopiero teraz w skutek zawezwań Wydziału krajowego w c. k. kasach poborowych do należytości przypisaną została; — dalsza część tych zaległości na mocy dawniejszych rozporządzeń c. k. Namiestnictwa odpisaną lub na fundusz krajowy przeniesioną została, co jednak w księgach otrzymanych od c. k. Izby obrachunkowej nie było uwidocznione. (Patrz L. W. 1484., 1847., 2601., 3557., 5175., 5385., 5750., 6367., 7238., 7899., 8993., 9503., 9578. 10050., 10125., 10152, 10423., 10437.).

O reasumowanie zaliczki pobranej z funduszu krajowego na pokrycie niedoboru z powodu dostawy koni w roku 1859., zawezwano c. k. Namiestnictwo odezwą Wydziału krajowego z dnia 25. Maja 1867. L. 5546, i tę kwotę w połączeniu z innemi z funduszu krajowego pobranemi a powyżej w pozycyach 3. 4. i 6. wykazanemi zaliczkami, ofiarowano c. k. Skarbowi Państwa na pokrycie danych w ubiegłych latach funduszowi krajowemu z funduszu kameralnego zaliczek w kwocie 208.000 zł. austr., która to kwota wedle sprawozdania rachunkowego na r. 1867. zmniejszyła się o 22.421 zł. 18 c.

Nakoniec należy zauważać iż zaległości bierne, których suma ogólna z końcem 1866. r. wynosi 407.130 zł. 50 c., po największej części są już sprawdzone i zwłoki w uiszczeniu cierpić nie mogą; że przeto wpływające zaległoci czynne użytemi być muszą na pokrycie zaległości biernych.

B. Co do budżetu na rok 1868.

Budżet funduszów krajowych dzieli się na dwie części a mianowicie:

A) Fundusz krajowy w ściślejszem słowa znaczeniu;

B) Fundusz krajowy w obszerniejszem słowa znaczeniu a mieszczący w sobie:

1. Zakłady i fundusze zasilane z zasobów funduszu krajowego;

2. Fundusze w ścisłym związku z funduszem krajowym nie pozostające (samoistne).

Dodatkowo do budżetu krajowego przedkłada się także preliminarz funduszu zapomogi na rok 1868., a ze względu na przedłożone w niniejszem sprawozdaniu zamknięcie rachunku tegoż funduszu za rok 1867., dołącza się oraz preliminarz na rok 1869.

W funduszu krajowym w ściślejszem słowa znaczeniu, koncentrują się dochody wszystkich funduszów, które w miarę rzeczywistych potrzeb zasilane być muszą dotacyami stałemi lub zaliczkami zwrotnemi. Z tej przyczyny odłączono fundusze i zakłady dotowane ze źródeł krajowych i umieszczono takowe w dziale 1szym; samoistne fundusze krajowe umieszczono w dziale 2gim, zaś fundusz zapomogi tworzy dział 3ci.

Dział 1. obejmuje tym sposobem:

	Dochody	Wydatki	Brak	Nadwyżka
1. Fundusz krajowy w ściślejszem słowa znaczeniu	162.202 zł	1,096.423 zł.	934.221 zł.	—
2. Fundusz krajowy w obszerniejszem słowa znaczeniu:				
a) szpital główny we Lwowie, oddział chorych	80.506 »	88.318 »	7.812 »	—
b) » położnic	528 »	8.386 »	7.858 »	—
c) » obłąkanych	7.092 »	42.443 »	35.351 »	—
d) fundusz podrzutków	1.500 »	80.961 »	79.461 »	—
e) » policyjny	5 927 »	4.576 »	— »	1.351 zł.
f) szpital Św. Łazarza w Krakowie:				
1. oddział chorych sporadycznych . . .	41.026 »	35.291 »	— »	5.735 »
2. » położnic i podrzutków . . .	13.633 »	51.566 »	37.933 »	— »
Do przeniesienia	312.414 »	1,407.946 »	1,102.636 «	7.086 »

	Dochody	Wydatki	Brak	Nadwyżka
Z przeniesienia	312 414 «	1,407.964 «	1,102.636 «	7.086 «
g) Fundusz szpitalu Św. Ducha w Krakowie				
1. Oddział syfilitycznych	15.311 »	19.169 »	3.858 »	— »
2. » obłąkanych	4.224 »	9.985 »	5.761 »	— «
Suma	331.949 »	1,437.118 »	1,112.255 »	7.086 »
Z porównania wynikłości braków i nadwyżki . .	—	—	7.086 »	—
okazuje się brak	—	—	1,105 169 «	—
Od tego odtrąca się pozostałą z końcem 1866. r. resztę kasową:				
a) funduszu krajowego . . 2.711 zł. 8 c.				
b) « policyjnego . . 9.325 » 8½ »	—	—	12.037 »	—
pozostaje przeto brak istotny w kwocie			1,093.132 »	

W rubrykach wydatków przyjęto odpowiedniejsze podstawy do obliczenia potrzeb, doświadczono bowiem, iż dotychczasowy przez c. k. izby rachunkowe praktykowany zwyczaj preliminowania potrzeb na podstawie przecięcia trzechletniego, okazał się niedostatecznym, brano przeto wzgląd i na inne, naturze przedmiotów odnośnych właściwe okoliczności. Tym sposobem podwyższyły się potrzeby:

przy Rub. I. i II. Koszta Reprezentacyi i Zarządu, o . . . . . 17.264 zł.
ponieważ zawzględniono istotną potrzeb, i uchwalony przez Wysoki Sejm etat urzędników;

przy Rub. III. IV. i V. koszta leczenia i sanitarne o . . . . . 54.126 zł.
zawzględniono bowiem:

a) coroczne wzmaganie się liczby chorych i grasowanie epidemii;

b) wynikłości roku obserwacyjnego, rachunki domowe szpitalów, i sprawdzone obrachunki c. k. kas rządowych.

Utworzono także w rubryce V. osobną pozycyę (23.) na dodatki na pomieszkania dla akuszerek obwodowych w Stryju, Bochni i Rzeszowie, ponieważ wydatki te zaasygnowane zostały w roku 186½. na czas dożywotni tychże akuszerek, przeto jako stały wydatek do rubryki nieprzewidzianych wydatków nie uależą. Dla bliższego wyjaśnienia tej sprawy, wystosowano odezwę do c. k. Namiestnictwa pod dniem 7. Października 1867. L. W. 10474. i otrzymano odpowiedź pod dniem 11. Listopada 1867. L. 68315. do L. W. 12161/867. iż dodatki powyższe na mocy §. 9. instrukcyi dla Władz krajowych co do administracyi funduszu krajowego wydanej reskryptem Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 20. Maja 1857. L. 3803., ponosić ma fundusz krajowy.

Przy Rubr. VI. Zasiłki dla zakładów dobroczynności, podwyższa się potrzeb o 45.000 zł.
z powodu projektowanej budowy zakładu obłąkanych na Kulparkowie, o czem traktuje osobny wniosek do L. W. 13535/867, dalej z powodu nowych budowli przy szpitalu Św. Łazarza w Krakowie, zwłaszcza że obecnie używany budynek szpitalny Św. Ducha nie odpowiada celowi, a nadto reskryptem Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 12. Maja 1867. został przysądzonym na własność miasta Krakowa.

Przy Rub. X. Kwaterunkowe dla żandarmeryi, a w szczególności przy pozycyi 56. podwyższyła się kwota potrzeb o . . . . . 60 zł.
z powodu pomnożenia stanu tej instytucyi o 32 konnych żandarmów, na mocy najwyższego postanowienia z dnia 10. Lipca 1867. L. 6099/pr. (LW. 8161/867.). W ogóle jednak zmniejszyła się suma potrzeby ryczałtowej w porównaniu z preliminarzem z roku 1867. o 2.305 zł.
ponieważ: *a*) najwyższem postanowieniem i intymatem c. k. komendy żandarmeryi z dnia Lutego 1868. L. 194. zwinięto komendę 6. pułku c. k. żandarmeryi w Krakowie z końcem miesiąca Lutego r. b. (LW. 1971/1868.); *b*) należytość za najem pomieszkań w skutek nowozawartych kontraktów się umniejszyła; i *c*) ubyła pozycya jednorazowego wydatku na sprzęty i pościel dla utworzonej w r. 1867. komendy skrzydłowej w Tarnowie.

Przy Rubr. XII. «Dodatki na budowy i utrzymywanie dróg krajowych» podwyższono sumę wydatków ze względu na zaniedbany stan komunikacyj krajowych, o . 240.563 zł.

Na częściowe pokrycie tej potrzeby, zaprojektowano sprzedaż obligacyj i innych papierów publicznych należących do funduszu drogowego, z której to sprzedaży będzie dochodu . . . . . 155.419 zł.

tak więc podwyższy się wydatek w rubryce XII. właściwie tylko o . . . 85.144 zł.

W rubryce XIII dodano na dopłaty zaległych po koniec kwietnia 1866. dodatków na podwody dla c. k. wojsk — kwotę 2000 zł. ze względu na ciągle jeszcze nadchodzące rachunki od c. k. komend wojskowych.

Chociaż więc w innych rubrykach zaoszczędzono około 6000 zł. austr., podwyższyła się suma potrzeb na rok 1868. w porównaniu z budżetem na rok 1867. uchwalonym:

a) w funduszu krajowym właściwym o	351.119	zł.
b) « szpitalu głównego we Lwowie, w oddziale chorych .	4.984	«
c) « położnic	3.041	«
d) « obłąkanych	4.531	„
e) „ szpitalu Św. Łazarza w Krakowie w oddziale chorych .	3.605	«
« « « podrzutków .	11.809	„
f) » szpitalu Św. Ducha w Krakowie o	1.277	»
a umniejszyła się:	4.531	«
a) przy funduszu podrzutków we Lwowie o	4.002	„
b) « funduszu policyi krajowej o	3.097	«

Przechodząc do działu pokrycia zauważa się, iż w roku 1867. preliminowaną była suma na . . . . . 171.091 «

zaś na rok 1868. preliminuje się: . . . . . 343.986 «

Z porównania okazuje się wynikłość na rok 1868. większą o . . . . . 172.895 «

Główną przyczyną tak znacznej różnicy jest, — iż do dawnych stałych rubryk dochodu, przyrosła na rok 1868. jednorazowa pozycya z powodu zamierzonej sprzedaży przechowywanych w kasie krajowej obligacyj imiennej wartości 198.698.zł 11½c., a należących do funduszu drogowego okręgu administracyjnego niegdyś krakowskiego, o czem była mowa powyżej. Dochód tej pozycyi preliminowano w kwocie 155.419 zł. i w tejże samej kwocie do wydatku na rubr. XII lit. d. poz. 8. na budowę dróg krajowych się zapisuje. Dalsze znaczniejsze zwiększenia dochodów okazują się

przy szpitalu głównym we Lwowie o	6.493	zł.
„ „ Św. Łazarza w Krakowie	2.609	„
Nareszcie dodano zapas kasowy	12.037	„

jakiego w budżecie na rok 1867. nie było.

IIgi dział budżetu obejmuje:

	Dochody.	Wydatki.	Nadwyżka.	Brak.
a) Fundusz domestykalny	3.394 zł.	1 308 zł.	2.086 zł.	—
b) « szkoły kucia koni	1.928 «	— «	1.928 «	—
c) « Kościuszki	28 «	— »	28 »	—
d) « stanowy sierociński	1.658 «	1.613 «	45 «	—
e) « kultury krajowej	2 805 «	827 «	1.978 «	—
Suma	9.813 zł.	3.748 zł.	6.065 zł.	

Nadwyżki dwóch pierwszych funduszów lokowane bywają na pomnożenie funduszu zarodowego, a to względnie funduszu domestykalnego stosownie do postanowienia §. 20. Statutu krajowego, zaś względnie funduszu szkoły kucia koni dla wzmocnienia go do takiej wysokości, któraby zapewniła utworzenie, i zabespieczyła byt zamierzonego instytutu weterynaryjnego.

O użyciu zasobów fonduszu Kościuszki, stanowi odnośny komitet.

Z dochodów stanowego funduszu sierocińskiego, udzielane bywają stypendya dla osieroconych uczniów szkół niższych i szkoły ogrodniczej, — a pozostająca mała nadwyżka, bywa kapitalizowaną.

Fundusz kultury krajowej odebrano w skutek reskryptu Ministerstwa Rolnictwa z dnia 11. Marca 1868. L. 502. z rąk c. k. Namiestnictwa na dniu 31. Maja 1868. wraz z kasowemi zapasami i zamknięciem rachunkowem, po koniec Maja 1868. sporządzonem. — W czasie administracyi rządowej używano całą nadwyżkę dochodów na pomnożenie majątku zarodowego, zaś na rok 1868. oprócz dotychczasowych zwyczajnych pozycyj wydatku, preliminuje się kwotę 500 zł. na różne przypadkowe, celom zamierzonym odpowiednie wydatki.

Z powyższego stanu rzeczy wypływa, iż wszystkie fundusze działu IIgo (samoistne) mają corocznie nadwyżki dochodów, zaś przy funduszach krajowych działu Igo okazuje się na rok 1868. niedobór

w kwocie	1,093.132	zł.

który musi być pokrytym dodatkami do podatków.

Sprawdzona należytość podatków za rok 1866. wedle sporządzonego sumaryusza przez Oddział rachunkowy na podstawie otrzymanych od c. k. urzędów podatkowych wykazów, wynosi . . . . . 5,876.612. zł.

a to po odtrąceniu darowizn, za już zlikwidowane szkody elementarne. — Przewidując jednak, iż z powodu nadzwyczajnych wylewów w roku 1867. i poprzedzającej klęski głodowej ostatnia należytość podatków dalszemu ulegnie jeszcze uszczerbkowi, przyjmuje się wyżwykazana suma w kwocie zaokrąglonej na . . . . . 5,800 000 zł.

Jeden cent dodatku od jednego złotego austryackiego uczyni . . . . . 58.000 „

Na pokrycie wykazanego braku trzebaby nałożyć dodatku do podatków od każdego złotego austryackiego po dziewietnaście centów, co uczyniłoby razem dochodu 1,102.000 zł.

a w porównaniu z powyżwykazanym brakiem . . . . . 1,093.132 „

wynikłaby nadwyżka w dochodach . . . . . 8.868 „

Ponieważ jednak w roku 1867. niezwołano Sejmu, przeto budżet w bieżącym — już znacznie upłynionym roku bez zatwierdzenia wszedł w wykonanie, a zamiast wskazanych na pokrycie braku dziewietnastu centów, pobierano dotychczas dodatki krajowe tylko po pietnaście centów od jednego złotego austryackiego w skutek najwyższego postanowienia z dnia 20. Grudnia 1867.; więc jeżeliby do końca roku 1868. według tej stopy dodatki pobierano, w porównaniu z wykazaną w budżecie krajowym na rok 1868. potrzebą, sprawiłoby to braku przy każdym złotym austryackim . . . 4 centy

czyli razem . . . . . 232.000 zł.

Na dniu 27. Czerwca 1868. otrzymała sankcyę ustawa finansowa na rok 1868., — mocą której podwyższono podatek gruntowy o $^1/_{12}$, — domowoklasyczny o $^1/_4$ część, a dochodowy o $^3/_5$ części. W skutek tego podatki służące za podstawę do budżetu na rok 1868. podwyższą się o . . . . 1,062.984 zł.

od których dodatki krajowe wedle stopy na rok 1867. uchwalonej (15%) przyniosłyby . . . . . 159.447 zł. 60 c.

Dodawszy do tego zapas gotówki rozporządzalnej z końcem roku 1867. pozostałej . . . . . 189.737 „ 79

uzyskanoby razem . . . . . 349.185 zł. 39 c.

W porównaniu z powyżwykazanym brakiem w kwocie . . . 232.000 „ „

okazałaby się nadwyżka . . . . . 117.185 „ 39 c.

Wszakże Wydział krajowy nieuważał za stosowne projektować poboru dodatków od kwoty nowo podwyższonej, zwłaszcza że ustawa finansowa wyraźnie orzeka, że to podwyższenie jako środek przemijający tylko na rok 1868 obowiązuje, — a nadal stosowniejszym rozkładem danin publicznych zostanie zastąpione. — Powodował się także Wydział krajowy względami, — na znacznie spóźnioną porę roku i na panujący od lat kilku niedostatek w kraju, — a niechcąc do wzmagających się opłat — przyczyniać podatkującym ze swej strony ciężaru, wnosi ażeby wynikający brak pokryć, czę-

ściowo pozostałą z roku 1867. gotówką wynoszącą jak już powyżej wykazano . . 189.737 zł. 79 c.
a częściowo zaoszczędzeniami, które prawdopodobnie dadzą się uzyskać przy preliminonowanych na rok 1868. rubrykach potrzeb funduszu krajowego, a mianowicie:

a) przy Rubr. I. koszta Reprezentacyi krajowej, pozycya 2. «koszta podróży pp. posłów» o . . . . . 6.000 «
ponieważ preliminowano na dwukrotne zebranie się W. Sejmu 12.100 zł. a prawdopodobnie tylko jeden raz Sejm się zgromadzi;

b) Rub. II. «Koszta zarządu» przy płacach urzędników Wydziału krajowego o . . 25.000 «
ponieważ nieobsadzono posad trzech sekretarzy i znaczną część posad przy Oddziałach: rachunkowym, technicznym i kasowym, zastępując takowe dyurnistami;

c) przy innych rubrykach wydatków, tudzież przy energiczniejszem działaniu egzekucyjnem, pozyska się w ogóle . . . . . 15.000 «
Dodając do tego wykazaną w budżecie krajowym na rok 1868. nadwyżkę dochodów w kwocie . . . . . 8.868 «
uzyska się ogółem . . . . . 244.605 zł. 79 c.
która to kwota nietylko wystarczy na pokrycie wykazanego braku . . . . 232.000 «
ale nadto pozostanie z końcem 1868. r. prawdopodobna reszta gotówki kasowej . 12.037 zł.
umożliwia przenieść tę ostatnią kwotę celem wyrównania rachunkowego, do bilansu budżetowego na rok 1869.

Wydział krajowy przedkładając Wysokiemu Sejmowi powyższe zamknięcia rachunków i preliminarż funduszów krajowych na rok 1868. czyni

Wniosek I.

«Wysoki Sejm raczy po uprzedniem zbadaniu i przyjęciu do zatwierdzającej wiadomości zamknięcia rachunków za rok 1866. i budżetu na rok 1868, uchwalić na pokrycie niedoboru funduszu krajowego w roku 1868, dodatek do podatków stałych z dodatkiem $^1/_3$ części, po 15 centów od każdego złotego austryackiego.»

Dział IIIci.

A) Rachunki funduszu zapomogi za rok 1866. i 1867.

Zauważać należy, iż rachunek pierwotny był sporządzony i przedłożony Wysokiemu Sejmowi podczas kadencyi grudniowej 1866. r.—Gdy jednakże niektóre komitety powiatowe swoich rachunków podówczas jeszcze nieprzedłożyły były, przeto uchwalono odroczyć rewizyę rzeczonych rachunków aż do uzupełnienia takowych. (Posiedzenie 24 z dnia 24. Grudnia 1866.).

Chcąc zadosyć uczynić tej uchwale i dostarczyć kompletny rachunek z otrzymanej pożyczki i użycia takowej na zapomożenie mieszkańców Galicyi dotkniętych klęską głodową, musiano do rachunku za rok 1866. dołączyć także rachunek za rok 1867., w ciągu którego wszystkie rachunki komitetów powiatowych załatwione zostały.

Połączone wynikłości tych obudwóch rachunków przedstawiają następne obroty:

Dochody.

a) Rzeczywiste.

	Rok 1866.	Rok 1867.	Razem
1. Pożyczka 5% od c. k. Rządu	500 000 zł. . c.	. zł. . c.	500.000 zł. . c
2. « 7% « domów bankowych wiedeńskich w gotowiznie	2,325.000 « . «	. « . «	2,325.000 « . «
3. Ze sprzedaży zboża pozostałego .	1.304 « 50 «	. « . «	1.304 « 50 «
Do przeniesienia .	2,826.304 » 50 »	. » . »	2,826.304 » 50 »

	Rok 1866.	Rok 1867.	Razem
Z przeniesienia .	2,826.304 zł. 50 c.	. zł. . c.	2,826.304 zł. 50 c.
4. Spłacone przez zapomożonych kapitały	530 » . c.	12.340 » 12 «	12.870 » 12 »
5. Odsetki od rozdanej zapomogi zwrotnej	79 « 23 «	131.722 « 68 «	131.801 « 91 «
6. Odsetki od kapitałów rozporządzalnych	16.748 « 6 «	14.315 « 90 «	31.063 « 96 «
7. Odsetki 2% od c. k. Skarbu Państwa za 1. i 2. półrocze 1866. i za 1. półrocze 1867., od pożyczki 2,500.000 zł. . .	25.000 « . «	50.000 « . «	75.000 « . «
8. Zwroty kosztów administracyjnych i portoryów . . .	311 « 32 «	608 « 81 «	920 « 13 «
9. Od funduszu krajowego:			
a) rata zapomogi bezzwrotnej . .	. « . «	41.608 « . «	41.608 « . «
b) odsetki od tejże zapomogi za r. 1867.	. « . «	6.242 « . «	6.242 « . «
10. Odsetki od obligacyj otrzymanych przez c. k. kasy rządowe .	. « . «	625 « 10 «	625 « 10 «
***b)* Dochody przenośne.**			
11. Wpłynione datki dobroczynne .	16.089 zł. 38½ c.	8.672 zł. 64 c.	24.762 zł. 2½ c.
12. Depozyta *a*) gotówką . .	46 « 60 «	. « . «	. « . «
b) w efektach . .	240.000 « . «	. « . «	240.046 « 60 «
13. Wyrachowane zaliczki na wypłatę kuponów:			
a) przez bank anglo austr. we Wiedniu	. « . «	58 333 « 34 «	. « . «
b) « zakład kred. handl. przem. we Wiedniu . . .	. « . «	38.610 « 60 «	96.943 « 94 «
***c)* Operacye kredytowe.**			
14. Od Towarzystwa kredytowego, kapitał odebrany . . .	30 000 zł. . c.	60.000 zł. . c.	90.000 zł. . c.
15. Od filii zakładu handlowo przemysłowego . . .	29.166 « 67 «	215.014 « 11 «	244.180 « 78 «
Od tejże reasumowane koszta administracyjne . . .	. « . «	13 « 12 «	13 « 12 «
16. Od filii banku anglo austryackiego	470 « 84½ «	243 462 « 78 «	243.933 « 62½ «
17. Odsetki od skapitalizowanych odsetków od ulokowanych kapitałów:			
a) w zakładzie handlowo przemysłowym	. « . «	1.113 « 39 »	
b) w filii banku anglo austryackiego .	1.496 « 60 «	. « . «	2.609 « 99 «
18. Zakupione z nierozdanych kapitałów:			
a) obligacye własne imiennej wartości	450.000 « . «	47.800 « . «	. « . «
b) listy zastawne . « « .	. « . «	10.000 « . «	. « . «
19. Otrzymane od c. k. Kas rządowych obligacye własne, uiszczone w podatkach . . .	. « . «	9 320 « . «	. « . «
Do przeniesienia .	3,636.243 » 21 »	949.802 » 59 »	4,068.925 » 80 »

	Rok 1866.	Rok 1867.	Razem
Z przeniesienia . .	3,636.243 zł. 21 c.	499.802 zł. 59 c.	4,068.925 zł. 80 c.
20. Kupione asygnaty 5% banku hypotecznego	. « . «	3.600 « . «	520.720 « . «
Suma wszystkich dochodów	3,636 243 zł. 21 c.	953.402 zł. 59 c.	4,589.645 zł. 80 c.
Do tego zaliczka niewyrachowana, dana zakładowi handlowo przemysłowemu	. « . «	. « . «	29.166 « 67 «
Razem	. .	. .	4,618.812 zł 47 c.

Wydatki.

a) Rzeczywiste.

1. Wydano na zapomogę zwrotną .	1,788.964 zł. 80½ c.	272 zł. . c.	1,789.236 zł. 80½ c.
2. « « « bezzwrotną	124.749 « 3½ «	5 « 50 «	124.754 « 53½ «
3. Spłata kuponów . . .	87.444 « . «	141.431 « 30 «	228.875 « 30 «
4. Koszta administracyjne . .	17.761 « 94½ «	2.262 « 37½ «	20.024 « 32 «
5. Spłata 1. raty do c. k. Skarbu Państwa od pożyczki 500.000 zł.	. « . «	166.668 « . «	166.668 « . «
6. Odsetki od tej pożyczki za r. 1866.	. « . «	15.224 « 99½ «	15.224 « 99½ «

b) Wydatki przenośne.

7. Wydano z datków dobroczynnych	14.276 zł. 59 c.	8.780 zł. . c.	23.056 zł. 59 c.
8. Zwroty depozytów i nadpłat: .			
a) w gotowiznie	42 « 79 «	41 « 31 «	84 « 10 «
b) « efektach	. « . «	240.000 « . «	240.000 « . «
9. Zaliczki na wypłatę kuponów .	29.166 « 67 «	126.110 « 61 «	155.277 « 28 «

c) Operacye kredytowe.

10. Ulokowanie kapitałów rozporządzalnych:			
a) w filii zakładu bandl. przemysł. .	244.180 zł. 78 c.	. zł. . c.	244.180 zł. 78 «
b) « towarzystwie kredytowem .	90.000 « . «	. « . «	90.000 « . «
c) » filii banku anglo austr: .	130.305 « 79 «	375.892 « 14½ «	506.197 « 93½ «
d) « banku hypotecznym . .	. « . «	8.041 « 7 «	8.041 « 7 «
11. Zakupno obligacyj własnych i innych efektów, ze spłatą przypadłych kuponów . . .	416.045 « 56½ «	67.255 « ½ «	483.300 « 56½ «
Suma wydatków	2,942.937 zł. 96½ c.	1,151.984 zł. 31 c.	4,094.922 zł. 27½ c.
12. Do tego ostateczny zapas w kasie krajowej z końcem 1867 roku:			
a) w gotówce 3.170 zł. 19½ c.			
b) « efektach 520.720 « . .	. « . «	. « . «	523.890 « 19½ c.
Razem jak w przychodzie	. .	. .	4,618.812 zł. 47 c.

Stan rozporządzalnych — w zakładach kredytowych z końcem 1867. roku znajdujących się kapitałów wynosi:

a) w filii banku anglo-austryackiego	262.264 zł. 31 c.
b) w banku hypotecznym	8.041 « 7 «

Z powyższego rachunku okazuje się, iż otrzymano w drodze pożyczki ogółem . 2,825.000 «

i użyto z tej sumy:

a) na zapomogę zwrotną	1,789.236 zł. 80½ c.		
b) « « bezzwrotną	124.754 « 53½ «	1,913.991 « 34 «	
pozostała przeto reszta nierozdana . .		911.008 zł. 66 c.	

z której użyto:

a) na pokrycie zaraz na wstępie, tudzież w ciągu 1866. i 1867. roku wynikłych kosztów administracyjnych, kwotę . . Kwota ta wzrastać będzie corocznie aż do chwili całkowitego umorzenia długu i zamknięcia odnośnych czynności, jednakże w swoim czasie zwróconą zostanie, ponieważ na ten cel do rozdanej zapomogi zwrotnej doliczono zapomożonym 2%, które uczynią razem 38.479 zł. 32 c.	20.024 zł. 32 c.		
b) na wypłatę kuponów przypadłych po dzień 1. Stycznia 1867., to jest, jeszcze przed terminem uiszczenia pierwszej raty przypadłości przez zapomożonych (62.444 zł. i 58.333 zł. 33 c.) . .	120,777 zł. 33 c.		
c) na zakupno obligacyj własnych i innych efektów z przypadłemi kuponami	483.300 zł. 56½ c.		
d) na awansowane uiszczenie 1szej raty pożyczki półmilionowej z odsetkami do c. k. Skarbu państwa, przypadłej 1. Stycznia 1867.	181.892 zł. 99½ c.		
e) ulokowano w filii Banku anglo-austr. na 4% . . .	205.113 zł. 35 c.	911.008 zł. 66 c.	
Z otrzymanych datków dobroczynnych w kwocie		24.762 zł. 2½ c.	
rozdano po koniec grudnia 1867.		23.056 zł. 59 c.	
a pozostało z końcem 1867. r. w kasie		1.705 zł. 43½ c.	

Alegat Lit. *C.* Sposób umorzenia całej pożyczki trzymilionowej, uwidocznionym jest w zamieszczonym pod lit. C. poglądzie, do którego dołączamy następujące uwagi:

1. Na mocy ustawy z dnia 6. Stycznia 1866. i kontraktu zawartego z bankowemi domami wiedeńskiemi, przypadają do uiszczenia kupony i procent od pożyczki rządowej za pierwsze i drugie półrocze 1866. przed ustanowionym dla zapomożonych na dzień 1. Lutego 1867. pierwszym terminem płacenia odsetków od zapomogi zwrotnej; również przypadają do uiszczenia dwie raty półmilionowej pożyczki rządowej, przed ustanowionym dla zapomożonych na dzień 1. Lutego 1868. terminem do uiszczenia pierwszej raty kapitałowej. Do zaliczkowego przeto zapłacenia przypadających należytości, użyto pozostały w rękach Wydziału krajowego zapas pieniędzy nierozdanych, które także w miarę potrzeby i wpływów spodziewanych, zostaną użyte do stosunkowego, w powyższym poglądzie uwidocznionego umorzenia należytości przypadającej na pozostałą gotówkę nierozdaną.

2. Do kapitału rozdanej zapomogi zwrotnej w kwocie . . . . 1,789.236 zł. 80½ c.

doliczono:

a) stosownie do §. 4. kontraktu zawartego z domami bankowemi wiedeńskiemi, emisyę $7^{53}/_{100}$% w kwocie	134.729 zł. 52 c.
b) również doliczono do tego kapitału wraz z emisyą tytułem kosztów administracyjnych wedle ścisłego obliczenia ⅓ % rocznie, czyli na cały okres sześcioletni 2% w kwocie	38.479 zł. 32 c.
c) Koszta transportu, magazynowania, dostawy z magazynów do gmin, strat transportowych, kupna i wypożyczenia worów wynoszą wedle zamknięć rachunkowych 24.823 zł. 65½ c.	

Do ceny zboża otrzymanego od filii banku anglo-austryackiego i rozdanego na zapomogę zwrotną w wartości ogólnej 351.650 zł. austr. doliczono 7% na pokrycie kosztów rzeczonych i rozrepartowano na zapomożonych w kwocie . . . . 24.615 zł. 50 c.

Z porównania sumy rzeczywistych kosztów ze sumą policzoną na zapomożo-

Do przeniesienia 1,987.061 zł. 15 c.

	Z przeniesienia	1,987.061 zł. 15 c.
nych, okazuje się brak	208 zł. 15½ c.	

którego niepodobna było przewidzieć w czasie pierwotnego sporządzenia rachunków, wszakże ten małoznaczący brak zostanie pokrytym z zaoszczędzeń, które się prawdopodobnie okażą przy ogólnem zamknięciu rachunków zapomogi.

Tym sposobem wynosi cała przez zapomożonych zwrócić się mająca suma		1,987.061 zł. 15 c.
którą zaokrąglono w wykazie umorzenia na		1,987.000 zł.

Co do odsetków od kapitału zapomogi zwrotnej:

Zauważać należy, iż pomimo tego że c. k. Skarb Państwa opłaca 2% od kapitału wypożyczonego (2,500.000 zł.). policzono zapomożonym całe 7% z powodów:

a) koszta emisyi $7^{53}/_{100}$% i wydatki administracyjne 2%, przypadają na całą pożyczkę 2,500.000 zł. zarówno; — tymczasem znaczna część (911.008 zł. 66 c) nie została i nie mogła być rozdaną, ponieważ zachowaną być musiała na zapłacenie rat przypadających przed uiszczeniem należytości przez zapomożonych; tak więc zapomożeni ponosić muszą 2% nadwyżki odsetkowej;

b) fundusz pożyczki opłaca odsetki dnia 1. Stycznia każdego roku, a dłużnicy dopiero dnia 1. Lutego *decursive* uiszczać go zaczynają;

c) część kapitału przez c. k. Rząd udzielonego (166.668 zł.) przypadła do spłacenia dnia 1. Stycznia 1867., zaś raty zapomożonych dopiero z dniem 1. Lutego 1867. przypadają;

d) zapomożeni z małemi wyjątkami nie uiszczają w terminach przypadających rat w kapitale i odsetkach i najczęście dopiero egzekucyą przynaglani być muszą; tak upływa zwykle 5—6 miesięcy, zanim kasa krajowa uzbierać zdoła oznaczoną kontraktem ratę pożyczkową, która zawsze w terminie zapłaconą być musi z zasobów rozporządzalnych; a z powodu tego awansowania, wynika strata w odsetkach od tej w zastępstwie dłużników przedpłaconej kwoty;

e) do czynności rachunkowych i manipulacyjnych utrzymywani być muszą oprócz stałego urzędnika rachunkowego, pisarze dzienni aż do ukończenia całej operacyi finansowej, co pociąga za sobą w połączeniu z kosztami druków i innych kancelaryjnych wydatków, znaczne koszta.

Z tych więc powodów i na mocy Ustawy z dnia 6. Stycznia 1866., która obowiązek zapłacenia wszystkich kosztów tej sprawy — na zapomożonych wkłada, zapreliminowano na uzyskanie funduszu celem pokrycia wszelkich odnośnych wydatków 2% od pożyczek zwrotnych.

Niema jeszcze dziś pewności, iż ten procent ściśle odpowie rzeczywistym wymogom, a nawet twierdzićby można, że nie wystarczy na pokrycie powyżwyliczonych wydatków; gdy atoli operacye kredytowe przez Wydział krajowy dokonane a mianowicie: przez zakupywanie obligacyj po cenie niżej kursu emisyjnego, i lokacye kapitałów przed ich rozdaniem — znaczny zysk przysporzą, przeto spodziewać się należy, że wydatki rzeczone znajdą swe pokrycie. Gdyby jednak po obrachunku ostatecznym przed m. Lipcem 1870. dokonać się mającym, z powyższych rubryk dochodowych pozostało jeszcze nieco zysku, takowy po dokonanej ostatniej spłacie rat zaciągniętego długu, będzie mógł być pro rata, rozdzielonym pomiędzy dłużników funduszu zapomogi.

B. Preliminarz funduszu zapomogi przedstawia:

	na rok 1868.	na rok 1869.
w dochodach	954.666 zł.	787.588 zł.
w wydatkach	1,047.892 »	993.308 »
Brak	93.226 zł	205.720 zł.

Brak ten zostanie pokrytym zasobami pieniędzy pozostałych z nierozdanych kapitałów pożyczkowych, które są wykazane w odnośnych zamknięciach rachunkowych i w budżecie na rok 1868., a które wynosić będą z końcem 1868. roku:

a) gotówką w bankach lwowskich na rachunku bieżącym	177.079 zł. 38 c.
b) w obligacyach pożyczki głodowej imiennej wartości	312.620 » —
c) w listach zastawnych galicyjskich	10.000 » —
d) w asygnatach 5% banku hypotecznego lwowskiego	3.600 » —
Razem	503.299 zł. 38 c.

Zauważać jednak należy, iż na przypadek wylosowania Seryi lit. B. w r. 1869., umniejszy się brak wykazany o 22.140 zł., ponieważ o tyle więcej przypadnie na obligacye własne w funduszu zapomogi się znajdujące; — zaś na przypadek wylosowania Seryi lit. D. nietylko niedoboru nie będzie, lecz nadto przewyżka w dziale pokrycia się okaże, ponieważ z tej Seryi fundusz zapomogi posiada 138.080 zł. — przeto o 62.880 zł. więcej, aniżeli z Seryi lit. C., którą wzięto za podstawę do pozycyi 2. pokrycia w preliminarzu na rok 1869. (76.200 zł.).

Przedkładając Wysokiemu Sejmowi zamknięcia rachunkowe funduszu zapomogi za lata 1866. i 1867. tudzież preliminarze na 1868. i 1869. r. tegoż funduszu, Wydział krajowy stawia

Wniosek II.

«Wysoki Sejm raczy po zbadaniu zamknięć rachunków za rok 1866. i 1867. udzielić Wydziałowi krajowemu absolutoryum, a zarazem zatwierdzić preliminarze na rok 1868. i 1869.»

Przy przedłożeniu preliminarzy funduszów krajowych na rok 1868. Wydział krajowy widzi się zmuszonym, przedstawić Wysokiemu Sejmowi jeszcze dalszy wniosek.—Instrukcya dla Wydziału krajowego w § 10. stanowi: «Sumy na pewną rubrykę budżetem przeznaczone, nie mogą być użyte na wydatki innej rubryki. Jeżeli kredyt na pewną rubrykę przyzwolony, dla przyczyn nadzwyczajnych nie wystarczył, Wydział uzupełni kredyt i usprawiedliwi konieczną tego potrzebę przed najbliższym Sejmem.»

Pomimo usiłowań Wydziału krajowego nie ustaliły się jeszcze rubryki dochodów i wydatków, ich cyfry przeto dokładnie oznaczyć, ani też przekroczeniom zapobiedz nie można, zwłaszcza że przy zarządzonem przez Wydział krajowy reasumowaniu zaliczek i przymusowym poborze zaległości, zbyt często zachodzi potrzeba odpisywania pozycyj czynnych (aktywów) i przenoszenia wydatków na fundusz krajowy z powodu ubóstwa stron obowiązanych do zwrotu, lub z powodu usunięcia usterek rachunkowych z lat dawnych; przeto preliminowane kwoty osobliwie przy wydatkach niestałych, w praktycznem przeprowadzeniu zamierzonych celów — częstej ulegają zmianie i w wielu rubrykach wymagać będą wyższej aniżeli zezwolonej kwoty, podczas gdy w innych rubrykach okażą się oszczędności; a stosując się do powyższych postanowień, Wydział krajowy musiałby dla rubryki, w której okazałby się brak, otworzyć kredyt w zasobach rubryk mających zaoszczędzenie, co prowadziłoby do pomnożenia czynności rachunkowych bez osiągnienia istotnej korzyści. Mając te względy na oku, Wydział krajowy czyni

Wniosek III.

«Wysoki Sejm raczy wyjątkowo na rok 1868. upoważnić Wydział krajowy do przenoszenia oszczędności jednej rubryki na potrzeby rubryki innej».

Leon książe Sapieha
Marszałek krajowy.

Maurycy Kraiński
Sprawozdawca.

Z Rady Wydziału krajowego królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 2. Sierpnia 1868.

Alegat Lit. A.
do Sprawozdania Wydziału kr. L. 10264/1867.

Fundusz krajowy.

Ogólne zestawienie

obrotów i wynikłości kasowych, stanu zaległości czynnych i biernych, stanu kapitałów zarodowych, dóbr i realności długów itd. itd.

za rok 1866.

Liczba porządkowa		1.		2.		3		4.		5.		6.	
		Fundusze kra-											
		w ścislejszem słowa znaczeniu		Szpital główny we Lwowie. Oddział						podrzutków		policyjny	
				chorych		położnic		obłąkanych					
		zł.	c.	zł.	c.	zł.	c.	zł.	c.	zł.	c.	zł.	c.
	A. Dochody brutto.												
1	Dochody rzeczywiste	555.727	1/2 72	110.171	76	541	1/2 42	7.262	92	1.613	35	6.134	1/2 77
2	„ przenośne	426.613	1/2 69	24.705	24	1.887	.	19.764	20	16	.	9.277	6
3	Wpływy nadwyżek dochodów i zwroty z udzielonych dotacyj . . .	25 534	83	.	.	6.800	.	39.000	.	81.009	.	.	.
4	Operacye kredytowe	25.000	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
5	Dochody korelatywne	34.244	1/2 5	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	Razem . .	1,067.120	1/2 30	134.877	.	9.228	1/2 42	66.027	12	82.638	35	15.411	1/2 83
	Do tego początkowy zapas kasowy	24.304	20	6.518	1/2 79	37	42	1	1/2 3	.	.	27.161	13
	Ogólna suma dochodów	1,091.424	1/2 50	141.395	1/2 79	9.265	1/2 84	66.028	1/2 15	82.638	35	42.572	1/2 96
	B. Wydatki.												
1	Wydatki rzeczywiste	668.699	1/2 26	95.321	24	6.794	88	41.859	99	82.480	92	4.965	1/2 40
2	„ przenośne	163.592	1/2 25	38.734	4	1.887	.	21.284	25	86	53	9.273	16
3	Zasiłki dla samoistnych galęzi, nadwyżki i zwroty	166.421	1/2 11	.	.	583	1/2 96	2.883	1/2 91	.	.	19.009	1/2 31
4	Operacye kredytowe	90 000	.	.	.	.	.	.	.	64	68	.	.
	Razem . .	1,088.712	1/2 63	134.055	28	9.265	1/2 84	66.028	1/2 15	82.632	13	33.247	88
	Do tego ostateczny zapas kasowy .	2.711	87	7 340	1/2 51	.	.	.	.	6	22	9.325	1/2 8
	Suma wydatków zgodna ze sumą dochodów	1,091.424	1/2 50	141.395	1/2 79	9 265	1/2 84	66.028	1/2 15	82.638	35	42.572	1/2 96

7.		8.		9.		10.		11.		12.		13.		14.		15.		16.	
j o w e						**F u n d u s z e s a m o i s t n e**												Suma ogólna rubryki 9. i 15.	
Szpital w Krakowie				Razem		domesty-kalny		szkoły kucia koni		Kościuszki		stypen-dyjne		stanowy sierociński		Razem			
Św. Łazarza		Św. Ducha																	
zł.	c.	zł	c	zł.	c	zł.	c.	zł.	c.	zł.	c.	zł.	c	zł.	c	zł.	c.	zł.	c.
51.970	88	20.784	10	754.206	1/2 93	3.150	26	1.698	.	.	.	5.912	1/2 30	1.515	1/2 40	12.275	97	766.482	1/2 90
8.306	53	7.565	68	498.135	1/2 40	2.030	54	79	91	.	.	188	46	.	.	2.298	91	500.434	1/2 31
37.770	66	10.986	1/2 67	201.101	1/2 16	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	201.101	1/2 16
4.443	1/2 39	.	.	29.443	1/2 39	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	29.443	1/2 39
.	.	.	.	34.244	1/2 5	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	34.244	1/2 5
102.491	1/2 46	39.336	45	1,517.130	1/2 95	5.180	80	1.777	91	.	.	6.100	1/2 76	1.515	1/2 40	14.574	88	1,531.705	1/2 83
.	.	1.307	39	59.329	97	169	1/2 32	43	28	547	3	5.160	21	618	1/2 97	6 538	82	65.868	79
102.491	46	40.643	1/2 84	1,576.460	1/2 92	5.350	1/2 12	1.821	19	547	3	11.260	1/2 97	2.134	38	21.113	70	1,597.574	1/2 62
82.411	1/2 10	25.890	1/2 98	1,008,423	79	2.503	1/2 13	.	10	.	.	8.013	1/2 89	1.198	92	11.716	5	1,020.139	84
8.326	1/2 26	7 457	68	250.641	18	909	77	78	1/2 36	.	.	188	46	.	.	1.176	1/2 59	251.817	1/2 77
.	.	.	.	188.898	31	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	188.898	31
4.399	30	.	.	94.463	98	1.937	22	1.664	36	.	.	.	.	.	.	3.601	58	98.065	56
95.136	67	33.348	1/2 66	1,542.427	26	5 350	1/2 12	1.742	1/2 82	.	.	8.202	1/2 35	1.198	92	16.494	1/2 22	1,558.921	1/2 48
7.354	1/2 79	7.295	18	34.033	1/2 66	.	.	78	1/2 36	547	3	3.058	62	935	46	4.619	1/2 47	38.653	14
102.491	46	40.643	1/2 84	1,576.460	1/2 92	5.350	1/2 12	1.821	19	547	3	11.260	1/2 97	2.134	38	21.113	70	1,597.574	1/2 62

Liczba porządkowa		1.		2.		3.		4.		5.		6.	
		Fundusze kra-											
		w ściślejszem słowa znaczeniu		Szpital główny we Lwowie. Oddział						podrzutków		policyjny	
				chorych		położnic		obłąkanych					
		zł.	c.	zł.	c.	zł.	c.	zł.	c.	zł.	c.	zł.	c.
	A. Dochody netto.												
1	Rzeczywiste po odtrąceniu korelatywnych	555.727	½ 72	110.171	76	541	½ 42	7.262	92	1.613	35	6.134	½ 77
2	Wedle uchwalonego budżetu preliminowano { 9.922 zł 703.794 zł.	713.716	.	78.737	.	635	.	7.073	.	2 000	.	6.093	.
3	Okazuje się zatem przychodu { więcej / mniej } aniżeli było preliminowano	.	.	31.434	76	.	.	189	92	.	.	.	.
4		157.988	½ 27	.	.	93	½ 57	.	.	386	65	838	½ 22
	B. Wydatki.												
1	Rzeczywiste, po odtrąceniu korelatywnych	653.199	25	95.321	24	6.794	88	41.859	99	82.480	92	4.965	½ 40
2	Wedle uchwalonego budżetu preliminowano	579 031	.	86.165	.	5.335	.	40.128	.	83.009	.	6.973	.
3	Okazuje się zatem { zaoszczędzenie . . .	.	.	.	.	.	.	.	.	528	8	2.007	½ 59
4	{ przekroczenie budżetu	74.168	25	9.156	24	1.459	88	1.731	99	.	.	.	.

7.		8.		9.		10.		11.		12.		13.		14.		15.		16.
j o w e						**F u n d u s z e s a m o i s t n e**												
Szpital w Krakowie				Razem		domesty-kalny		szkoły kucia koni		Kościuszki		stypen-dyjne		stanowy sierociński		Razem		Suma ogólna rubryki 9. i 15.
Św. Łazarza		Św. Ducha																
zł	c	zł	c.	zł.	c	zł.	c	zł.	c.	zł.	c.	zł.	c.	zł.	c.	zł.	c.	zł.	c.
51.970	88	20.784	10	754.206	½ 93	3.150	26	1.698	.	.	.	5.912	½ 30	1.515	½ 40	12.275	97	766.482	½ 90
55.164	.	20.896	.	885.194	.	3.009	.												
.	.	.	.	.	.	141	26												
3.193	12	111	90	130.987	½ 6	.	.												
				131.128	½ 32														
82.411	½ 10	25.890	½ 98	992.923	½ 77	2.503	½ 13	.	10	.	.	8.013	½ 89	1.198	92	11.716	5	1,004.639	½ 82
63.255	.	24.726	.	888.622	.	2.607	.												
.	.	.	.	.	.	103	½ 86												
19.156	½ 10	1.164	½ 98	104.301	½ 77	.	.												
				104.405	64														

Liczba porządkowa		1.		2.		3.		4.		5.		6	
		Fundusze kra-											
		w ściślejszem słowa znaczeniu		Szpital główny we Lwowie. Oddział chorych		położnic		obłąkanych		podrzutków		policyjny	
		zł.	c.	zł.	c.	zł.	c.	zł.	c	zł	c	zł	c.
	Stan zaległości czynnych z końcem roku 1866.												
1	Rzeczywiste	289.801	51	30.487	1/2 63	411	1/2 30	24.420	31	.	.	5.787	1/2 70
2	Przenośne	257.736	37	.	.	.	.	4.502	49	273	73	9	1/2 61
3	Dotacye	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
4	Operacye kredytowe	65.000	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
5	Korelatywne	29.653	1/2 92	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	Razem . .	642.191	1/2 80	30.487	1/2 63	411	1/2 30	28.922	80	273	73	5.797	32
	Do tego zapas kasowy . .	2.711	87	7.340	1/2 51	.	.	.	.	6	22	9.325	1/2 8
	Ogółem stan czynny . .	644.903	1/2 67	37.828	15	411	1/2 30	28.922	80	279	95	15 122	1/2 40
	Stan zaległości biernych.												
1	Dług należący się do c. k. Skarbu Państwa	208.000	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
2	Dług należący się do funduszu ochotników	45.000	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
3	Rzeczywiste zaległości inne . . .	44.895	86	.	.	.	.	.	.	21.099	87	.	.
4	Przenośne	25.296	88	15.764	11	.	14	.	.	.	.	.	.
5	Korelatywne	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	Suma zaległości biernych . .	323.192	74	15.764	11	.	14	.	.	21.099	87	.	.
	W porównaniu stanu zaległości czynnych z biernemi: okazuje się przewyżka stanu zaległości czynnych	321.710	1/2 93	22.064	4	411	1/2 16	28.922	80	.	.	15.122	1/2 40
	„ „ biernych	.	.	.	.	.	.	.	.	20.819	92	.	.

7.		8.		9.		10.		11.		12.		13.		14.		15.		16.	
j o w e						Fundusze samoistne												Suma ogólna rubryki 9. i 15.	
Szpital w Krakowie				Razem		domesty-kalny		szkoły kucia koni		Kościuszki		stypen-dyjne		stanowy sierociński		Razem			
Św. Łazarza		Św. Ducha																	
zł.	c	zł.	c.	zł.	c.	zł.	c.	zł.	c.	zł	c.	zł.	c.	zł.	c.	zł.	c.	zł.	c.
43.627	40	10.436	60	404.972	1/2 46	1.464	1/2 77	886	.	.	.	5.907	1/2 20	96	1/2 37	7.454	1/2 35	412.426	82
.	.	5.717	1/2 32	268·213	53	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	268.213	53
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	65.000	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	65.000	.
.	.	.	.	29.653	1/2 92	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	29.653	1/2 92
43.627	40	16.153	1/2 92	764.839	92	1.464	1/2 77	886	.	.	.	5.007	1/2 20	96	1/2 37	7.454	1/2 35	775.294	1/2 27
7.354	1/2 79	7.295	18	34.033	1/2 66	.	.	78	1/2 36	547	3	3.058	62	935	46	4.619	1/2 47	38.653	14
50.982	1/2 19	23.449	1/2 10	796.873	1/2 58	1.464	1/2 77	964	1/2 36	547	3	8.065	1/2 82	1.031	1/2 83	12.073	83	813.947	1/2 41
.	.	.	.	208.000	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	208.000	.
.	.	.	.	45.000	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	45.000	.
.	.	.	.	65.995	73	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	65.995	73
23.368	43	.	.	64.429	56	1.093	1/2 96	.	.	.	.	.	.	.	.	1.093	1/2 96	65.523	1/2 52
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
23.368	43	.	.	383.425	29	1.093	1/2 96	.	.	.	.	.	.	.	.	1.093	1/2 96	384.519	1/2 25
27.613	1/2 76	23.449	1/2 10	413.448	1/2 29	370	81	964	1/2 36	547	3	8.065	1/2 82	1.031	1/2 83	10.979	1/2 86	429.428	16
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.

Liczba porządkowa		1.		2:		3.		4.		5.		6.	
		F u n d u s z e k r a-											
		w ściślejszem słowa znaczeniu		**Szpital główny we Lwowie.** Oddział						podrzutków		policyjny	
				chorych		położnic		obłąkanych					
		zł.	c.	zł.	c.	zł.	c	zł.	c.	zł.	c.	zł.	c.
	Kapitały i realności.												
	Stan czynny.												
1	Kapitały hypotekowane	.	.	610	14	71	40	287	70	.	.	27	25
2	„ w papierach pnblicznych .	198.698	1/2 35	62.493	90	1.780	.	6.865	.	1.244	47	6.204	.
3	W realnościach oszacowanej wartości	.	.	81.041	24	8.980	.	39.271	.	.	.	89.187	1/2 82
	Suma stanu czynnego . .	198.698	1/2 35	144.145	28	10.831	40	46.423	70	1.244	47	95.419	1/2 7
	Z końcem 1865. wynosiła suma stanu czynnego	197.998	1/2 35	143.395	28	10.831	40	46.423	70	1.086	57	95.419	1/2 7
	okazuje się zatem powiększenie .	700	.	750	.	.	.	.	.	157	90	.	.
	Stan bierny.												
1	Kapitały dłużne	.	.	2.000	.	7.040	43	28.161	1/2 19	.	.	.	.
	Suma stanu biernego . .	.	.	2.000	.	7.040	43	28.161	1/2 19	.	.	.	.
	Z porównania stanu czynnego z biernym:												
	okazuje się przewyżka stanu czynnego	198.698	1/2 35	142.145	28	3.790	97	18.262	1/2 50	1.244	47	95.419	1/2 7
	okazuje się przewyżka „ biernego	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.

7.		8.		9.		10.		11.		12.		13.		14.		15.		16.	
j o w e						**F u n d u s z e s a m o i s t n e**												Suma ogólna rubryki 9. i 15.	
Szpital w Krakowie				Razem		domesty-kalny		szkoły kucia koni		Kościuszki		stypen-dyjne		stanowy sierociński		Razem			
Św. Łazarza		Św. Ducha																	
zł.	c.	zł.	c.	zł	c.	zł.	c.	zł.	c.	zł	c.	zł.	c.	zł.	c.	zł	c.	zł.	c.
163.544	12	13.490	26	178.030	87	.	.	.	.	.	.	21.000	.	10.500	.	31.500	.	209.530	87
140.940	.	580	.	418.805	72 1/2	69.788	95	44.300	.	8.440	.	211.159	22	19.530	.	353.218	17	772.023	89 1/2
187.490	.	.	.	405.970	6 1/2	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	405.970	6 1/2
491.974	12	14.070	26	1,002.806	66	69.788	95	44 300	.	8.440	.	232.159	22	30.030	.	384.718	17	1,387.524	83
488.636	77 1/2	14.070	26	997.861	41 1/2	65.869	.	41.800	.	8.440	.	232.159	22	30.030	.	378.298	22	1,376.159	63 1/2
3.337	34 1/2	.	.	4.945	24 1/2	3.919	95	2.500	.	.	.	.	.	.	.	6.419	95	11.365	19 1/2
600	.	.	.	37.801	62	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	37.801	62
600	.	.	.	37.801	62	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	37.801	62
491.374	12	14.070	26	965.005	3 1/2	69.788	95	44.300	.	8.440	.	232.159	22	30.030	.	384.718	17	1,349.723	20 1/2
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.

Alegat Lit. B.
do Sprawozdania Wydziału kr. L. 10264/1867.

BUDŻET KRAJOWY

na rok słoneczny

1868.

LWÓW.

Z DRUKARNI ZAKŁADU NAROD. IM. OSSOLIŃSKICH.

1868.

SPIS RZECZY.

		stronica
1.	Preliminarz zbiorowy funduszów krajowych	1
2.	„ specyalny funduszu krajowego	12
3.	„ „ szpitalu głównego we Lwowie, oddziału chorych	43
4.	„ „ funduszu położnic	61
5.	„ „ funduszu obłąkanych	75
6.	„ „ szpitalu Ś. Łazarza w Krakowie:	98
	a. Oddział chorych sporadycznych	99
	b. „ położnic i podrzutków	113
7.	„ „ szpitalu św. Ducha w Krakowie:	123
	a. Oddział obłąkanych	124
	b. „ syfilitycznych	132
8.	„ „ funduszu policyi krajowej	142
9.	„ zbiorowy krajowych funduszów samoistnych	154
	Preliminarze specyalne tychże funduszów, a mianowicie:	
	a. funduszu demestykalnego	158
	b. „ szkoły kucia koni	164
	c. „ Kościuszki	168
	d. „ stanowego sierocińskiego	172
	e. „ kultury krajowej	178
10.	Preliminarz funduszu zapomogi:	
	a. na rok 1868.	186
	b. „ „ 1869.	194

PRELIMINARZ ZBIOROWY

funduszów krajowych

na rok słoneczny 1868.

Potrzeby.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Liczba stronicy preliminarza		Wynikłość z roku 1866.	Preliminowana kwota na rok 1867.	Wniosek na rok 1868. Wydziału krajowego szczegół	Wniosek na rok 1868. Wydziału krajowego ogół	Wniosek na rok 1868. Komisyi specyalnej szczegół	Wniosek na rok 1868. Komisyi specyalnej ogół	Uchwała Sejmu szczegół	Uchwała Sejmu ogół
				złote austryackie							
			A. **Fundusz krajowy w ściślejszem słowa znaczeniu.**								
I.	1—4	14	Odsetki od obligacyj . . .	.	.	.	.	.	.	.	.
II.	5	15	Sprzedaż obligacyj	.	.	.	.	.	.	.	.
III.	6—8	15—16	Rozmaite przypadkowe . . .	.	.	.	.	.	.	.	.
I.			**Koszta Reprezentacyi krajowej.**								
			A. Sejm krajowy.								
	1	17	Czynsz za najem lokalności sejmowych	7 2.955	3.000	3 000					
	2	„	Koszta podróży pp. posłów .	97 14.503	6.389	12.100					
	3	„	Dyety pp. posłów	84.429	38.610	39.000					
	4	„	Koszta druków	88½ 13.730	6.600	7.000					
	5	18	Spisywanie sprawozdań . .	11.590	5.400	5.400					
	6	„	Urządzenie sali obrad . . .	54 1.195	600	400					
	7	„	Pisarze, służba, opał, oświetlenie i rozmaite inne wydatki	47½ 7.497	4.000	4.000	70.900	.	.	.	.
			B. Wydział krajowy.								
	8	„	Marszałek krajowy	4.550	4.200	4.200					
	9	„	Sześciu Wydziałowych . .	11.270	12.600	12.600					
	10	„	Dla zastępców	97 1.714	1.200	3.000	19.800	.	.	.	.
			Do przeniesienia	41 153.436	82.599	.	90.700	.	.	.	.

Pokrycie.

Wynikłość z roku 1866.	Preliminowana kwota na rok 1867.	Wniosek na rok 1868. Wydziału krajowego szczegół	Wydziału krajowego ogół	Komisyi specyalnej szczegół	Komisyi specyalnej ogół	Uchwała Sejmu szczegół	Uchwała Sejmu ogół	Z porównania preliminowanych przez Wydział krajowy dochodów z wydatkami, okazuje się brak	Z porównania preliminowanych przez Wydział krajowy dochodów z wydatkami, okazuje się nadwyżka
złote austryackie									
5.008	9.924	4.976							
.	.	155.419							
45 699	306	1.807	162.202	.	.	.	.	.	162.202
.	.	.	.	.	.	.	.	70.900	
.	.	.	.	.	.	.	.	19.800	
5.707	10.230	.	162.202	.	.	.	.	90.700	162.202

Potrzeby.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Liczba stronicy preliminarza		Wynikłość z roku 1866.	Preliminowana kwota na rok 1867.	Wniosek na rok 1868. Wydziału krajowego szczegół	Wydziału krajowego ogół	Komisyi specyalnej szczegół	Komisyi specyalnej ogół	Uchwała Sejmu szczegół	Uchwała Sejmu ogół
				złote austryackie							
			Z przeniesienia	153.436 41	82 599	.	90.700	.	.	.	.
II.			**Koszta zarządu.**								
	11	19—20	Płace urzędników i sług . .	17.661 57½	56 295	60.167					
	12	21	Zasługi stróżów	452 19	840	900					
	13	„	Emolumenta	455 12	820	562					
	14	„	Czynsz za najem pomieszkania	3.000	6.000	6.000					
	15	22	Remuneracye	758 25	1.915	3.155					
	16	„	Potrzeby kancelaryjne . . .	6.412 20	7.500	8 320					
	17	23	Koszta podróży i dyety . .	308 90	1 500	3.000					
	18	24	Pensye i zaopatrzenia . . .	2.639 59	2.803	2.732					
	19	„	Dary z łaski	303 75	330	330	85.166	.	.	.	.
			Wydatki na cele sanitarne i dobroczynności-								
III.	20	25	Koszta leczenia i zaopatrzenia ubogich chorych. . .	288.541 68	212.000	244.000		.	.	.	.
IV.	21. 22	27	Koszta szczepienia	19.067 19	16.126	17.126		.	.	.	.
V.	23	„	„ lekarskie na wypadki epidemii między ludem i bydłem	13.805 94½	8.000	29.126		.	.	.	.
VI.		29	Zasiłki dla zakładów dobroczynności:								
	24	„	Dla domu ubogich i sierot w Krakowie	5.850	5.424	5.424		.	.	.	.
	25	„	Dla zakładu sióstr miłosierdzia w Czerwonogrodzie .	157 99	158	158		.	.	.	.
			Subwencye na budowę:								
	26	„	Szpitalu ś. Łazarza w Krakowie . : . 15000 zł.								
	27	„	Zakładu obłąkanych we Lwowie . . . . 30000 zł.	.	.	45.000	340.834	.	.	.	.
			Do przeniesienia	512.850 79	402.310	.	516.700	.	.	.	.

Pokrycie.

Wynikłość z roku 1866.	Pielimi-nowana kwota na rok 1867.	Wniosek na rok 1868.				Uchwała Sejmu		Z porównania preliminowanych przez Wydział krajowy dochodów z wydatkami, okazuje się	
		Wydziału krajowego		Komisyi specyalnej					
		szczegół	ogół	szczegół	ogół	szczegół	ogół	brak	nadwyżka
złote austryackie									
5.707	10.230	.	162.202	.	.	.	.	90.700	162 202
.	.	.	.	.	.	.	.	85.166	
.	.	.	.	.	.	.	.	244.000	
.	.	.	.	.	.	.	.	17.126	
.	.	.	.	.	.	.	.	29.126	
.	.	.	.	.	.	.	.	5.424	
.	.	.	.	.	.	.	.	158	
.	.	.	.	.	.	.	.	45.000	
5.707	10.230	.	162.202	.	.	.	.	516.700	162 202

Potrzeby.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Liczba stronicy preliminarza		Wynikłość z roku 1866.	Preliminowana kwota na rok 1867.	Wniosek na rok 1868. Wydziału krajowego szczegół	Wydziału krajowego ogół	Komisyi specyalnej szczegół	Komisyi specyalnej ogół	Uchwała Sejmu szczegół	Uchwała Sejmu ogół
				złote austryackie							
			Z przeniesienia	79 512.850	402.310	.	516.700	.	.	.	.
VII.		30	**Zasiłki dla zakładów naukowych i wychowania publicznego**	.	1.200						
			a. Stypendya								
	28. *a.*	„	pedagogiczne	.	504	504		.	.	.	.
	„ *b*	„	weterynaryjne	400	400	400		.	.	.	.
	„ *c.*	„	dla uczniów szkoły Dublańskiej	1.000	1.000	1.000		.	.	.	.
			b. Wsparcie dla zakładów.								
	29. *a.*	31	Szkoła rolnicza w Dublanach	5.000	5.000	5.000		.	.	.	.
	„ *b.*	„	dtto w Czerniechowie	5.000	5.000	5.000		.	.	.	.
	„ *c.*	„	Zakład głuchoniemych we Lwowie	1.050	1.050	1.050		.	.	.	.
	„ *d.*	„	Zakład ciemnych we Lwowie	500	500	500		.	.	.	.
	„ *e.*	„	Komisya fizyograficzna w Krakowie	1.500	1.500	1.500		.	.	.	.
	„ *f.*	„	Teatr polski we Lwowie . .	4.200	4.200	4.200		.	.	.	.
	„ *g*	„	dtto. w Krakowie .	5.000	5.000	5.000		.	.	.	.
	„ *h.*	„	Towarzystwo muzyczne we Lwowie	500	500	500	24.654	.	.	.	.
VIII.	30-32	32	**Utrzymanie pomników historycznych**	6.000	6.500	.	6.500	.	.	.	.
IX.	33	„	**Zwrot pożyczki krajowej z r. 1866., na zapomogę bezzwrotną rozdanej. 2 rata** .	.	47.850	.	45.769	.	.	.	.
X.	34-50	33—36	**Kwaterunkowe c. k. żandarmeryi**	79 35.461	31.795	.	29.490	.	.	.	.
XI.	51	37	**Podatki**.	60½ 350	695	.	347	.	.	.	.
			Do przeniesienia	18½ 578.813	515.004	.	623.460	.	.	.	.

Pokrycie.

Wynikłość z roku 1866.	Preliminowana kwota na rok 1867.	Wniosek na rok 1868. Wydziału krajowego szczegół	Wydziału krajowego ogół	Komisyi specyalnej szczegół	Komisyi specyalnej ogół	Uchwała Sejmu szczegół	Uchwała Sejmu ogół	Z porownania preliminowanych przez Wydział krajowy dochodów z wydatkami, okazuje się brak	nadwyżka
złote austryackie									
5.707	10 230	.	162.202	.	.	.	.	516.700	162.202
.	.	.	.	.	.	.	.	504	
.	.	.	.	.	.	.	.	400	
.	.	.	.	.	.	.	.	1.000	
.	.	.	.	.	.	.	.	5.000	
.	.	.	.	.	.	.	.	5.000	
.	.	.	.	.	.	.	.	1.050	
.	.	.	.	.	.	.	.	500	
.	.	.	.	.	.	.	.	1.500	
.	.	.	.	.	.	.	.	4.200	
.	.	.	.	.	.	.	.	5.000	
.	.	.	.	.	.	.	.	500	
.	.	.	.	.	.	.	.	6.500	
.	.	.	.	.	.	.	.	45.769	
.	.	.	.	.	.	.	.	29.490	
.	.	.	.	.	.	.	.	347	
5.707	10.230	.	.	.	.	.	.	623.460	162.202

Potrzeby.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Liczba stronicy		Wynikłość z roku 1866.	Preliminowana kwota na rok 1868.	Wniosek na rok 1868. Wydziału krajowego. szczegół	Wniosek na rok 1868. Wydziału krajowego. ogół	Wniosek na rok 1868. Komisyi specyalnej szczegół	Wniosek na rok 1868. Komisyi specyalnej ogół	Uchwała Sejmu szczegół	Uchwała Sejmu ogół
preliminarza				złote austryackie							
			Z przeniesienia	18½ 578.813	515.004	.	623.460				
XII.	52-54	38—41	Dopłaty na drogi	55½ 56.715	200.000	.	440.563	.	.	.	.
XIII.		42	Różne przypadkowe . . .	66½ 785	.	.	.	.	.	.	.
	55	„	Do rozporządzalności Wydziału krajowego	6½ 11.523	30.000	30.000	.				
	56	„	Utrzymanie słupów graniczn.	40 1	300	300	.				
	57	„	Cechowanie miar i wag . .	.	.	100	.				
	58	„	Dopłaty na podwody wojskowe	70 5.360	.	2.000	32.400	.	.	.	.
			razem . .	25 653.199	745.304	.	1,096.423	.	.	.	.
			B. Fundusz krajowy w dalszem znaczeniu słowa.								
		43—59	2. Główny szpital we Lwowie: Oddział chorych	95.321	83.334	88.318	.	.	.	.	.
		61—74	3. „ położnic	6 795	5.345	8.386	.	.	.	.	.
		75—88	4. „ obłąkanych . .	41.860	37.912	42 443	.	.	.	.	.
		89—97	5 Zakład podrzutków . . .	82.476	84.963	80.961	.	.	.	.	.
		98	6. Szpital ś. Łazarza w Krakowie:								
		99— 112	*a.* oddział chorych sporadycznych	39.063	31.686	35.291	.	.	.	.	.
		113—122	*b.* oddział położnic i podrzutków	43.348	39.757	51.566	.	.	.	.	.
		123	7. Szpital ś. Ducha w Krakowie:								
		124—130	*a.* oddział obłąkanych . .	9.420	9.885	9.985	.	.	.	.	.
		132—140	*b.* „ syfilitycznych . .	16.470	17.892	19.169	.	.	.	.	.
		142—151	8. Fundusz policyi krajowej .	4.966	7.673	4.576	340.695	.	.	.	.
			Suma . .	25 992.918	1,063.751	.	1,437.118	.	.	.	.
			Zapas kasowy z końcem roku 1866.	.	.	.	.	.	.	.	.
			Razem . .	25 992.918	1,063.751	.	1,437.118	.	.	.	.
			Odtrąciwszy sumę dochodów od sumy wydatków . . .	.	.	.	343.986	.	.	.	.
			okazuje się niedobór pokryć się mający przez dodatki do podatków	.	.	.	1,093.132	.	.	.	.

Pokrycie.

Wynikłość z roku 1866.	Preliminowana kwota na rok 1867.	Wniosek na rok 1868. Wydziału krajowego szczegół	Wydziału krajowego ogół	Komisyi specyalnej szczegół	Komisyi specyalnej ogół	Uchwała Sejmu szczegół	Uchwała Sejmu ogół	Z porównania preliminowanych przez Wydział krajowy dochodów z wydatkami, okazuje się brak	Z porównania preliminowanych przez Wydział krajowy dochodów z wydatkami, okazuje się nadwyżka
złote austryackie									
5.707	10.230	.						623.460	162.202
.	.	.	.	.	.	.	.	440.563	
.	.	.	.	.	.	.	.		
.	.	.	.	.	.	.	.	32 400	
5.707	10.230	.	162.202	.	.	.	.	1,096.423	162.202
110.174	74.013	80.506	.	.	.	.	.	7.812	
541	569	528	.	.	.	.	.	7.858	
7.263	7 117	7.092	.	.	.	.	.	35.351	
1.545	2 000	1.500	.	.	.	.	.	79.461	
38.566	38.417	41.026	.	.	.	.	.	.	5.735
13.405	13.672	13.633	.	.	.	.	.	37.933	
5.536	3.794	4.224	.	.	.	.	.	5 761	
15.248	14.935	15.311	.	.	.	.	.	3.858	
6.135	6.344	5.927	169.747	.	.	.	.	.	1.351
204.120	171.091	.	331.949	.	.	.	.	1,274.457	169.288
.	.	.	12.037	.	.	.	.	.	12 037
.	.	.	343.986		.	.	.	1,274.457	181.325
.	.	.	.	.	.	.	.	181.325	
.	.	.	.	.	.	.	.	1,093.132	

Podatki wynoszą wedle wykazu poniżej umieszczonego	5,876.612	zł. a.
kwotę tę zaokrąglono na	5,800,000	„ „
Wypada przeto na pokrycie niedoboru na rok 1868. nałożyć dodatku do każdego złotego austryackiego po centów dziewietnaście, co uczyni dochodu . . . . :	1,102.000	„ „
W porównaniu z wykazanym niedoborem w kwocie	1,093.132	„ „
okazuje się nadwyżka	8.868	zł. a.

Wykaz

należytości podatkowej bez dodatków.

1.	Podatek gruntowy	3,524.181	zł.
2.	„ klasyczno-domowy	742.866	„
3.	„ czynszowo-domowy	875.170	„
4.	„ zarobkowy	345.337	„
5.	„ dochodowy	389.058	„
	Razem .	5,876.612	zł.

Fundusz krajowy

w ściślejszem słowa znaczeniu.

PRELIMINARZ SPECYALNY

na rok słoneczny 1868.

Sumaryusz preliminarza funduszu

Pokrycie						
Liczba porz.	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość z roku 1866	Wniosek na rok 1868			Uchwała Sejmu
			Wydziału krajowego	Wydziału specyalnego		
		Złote austryackie				
I.	Odsetki od obligacyj	5008	4976			
II.	Sprzedaż obligacyj	.	155419			
III.	Rozmaite przypadkowe dochody .	45 699	1807			
	Razem	5707	162202			
	W porównaniu z potrzebami . .	.	1096425			
	okazuje się niedobór w kwocie . .	.	934221			

krajowego w ściślejszem słowa znaczeniu.

Liczba porz.	Wyszczególnienie rubryk	Pokrycie: Wynikłość z roku 1866.	Wniosek na rok 1868. Wydziału krajowego	Wniosek na rok 1868. Wydziału specyalnego	Uchwała Sejmu	Uzasadnienie.
		Złote austryackie				
I.	Koszta reprezentacyi kraju . . .	41 153436	90700			
II.	„ zarządu	27½ 31991	85166			
III.	„ leczenia ubogich chorych .	68 288541	244000			
IV.	„ szczepienia	19 19067	17126			
V.	Wydatki sanitarne	94½ 13805	29126			
VI.	Zasiłki dla zakładów dobroczynnych	99 6007	50582			
VII.	Zasiłki dla zakładów naukowych i wychowania publicznego . . .	24150	24654			
VIII.	Zasiłki na utrzymanie pomników historycznych	6000	6500			
IX.	Zwrot pożyczki krajowej z roku 1866. na zapomogę	.	45769			
X.	Kwaterunkowe żandarmeryi . . .	79 35461	29490			
XI.	Podatki i daniny	60½ 350	347			
XII.	Na drogi	53½ 56715	440563			
XIII.	*a.* Do rozporządzalności Wydziału krajowego	.	30000			
	b. Różne przypadkowe	16½ 11524	2400			
	Suma	88½ 647052	1096423			
	Oprócz tego, wynikłości z roku 1866 zawierają w sobie dawniej istniejące, a obecnie zniesione rubryki:					
	a. Dopłaty na podwody	70 5360				
	b. Nagrody za ubicie zwierząt drapieżnych	66½ 785				
	Razem	25 653199				

Fundusz krajowy.

Pokrycie. Rub. I. Odsetki od obligacyj.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Pokrycie.					
	I. Odsetki od obligacyj.	5008	9924			
1	Walutą austr. oprocentowane:					do poz. 1—4.
	a. Pożyczka loteryjna z roku 1860 na 180000 zł. 5%	.	.	4500		Preliminuje się tylko półroczna należytość wedle stopy procentowej, ponieważ się czyni zarazem wniosek względem sprzedaży tych papierów, i użycia uzyskanej gotówki na budowę dróg krajowych (patrz poniżej — poz. 5. pokrycia).
	b. Zapis długu stanu na 840 zł. 5%	.	.	21		
	c. Asygnacya na obligacyę na 21 zł. 75 c. 4%	.	.	1		
	d. Listy zastawne galicyjskie na 700 zł. 4%	.	.	14		Stan papierów publicznych tego funduszu wynosi:
2	W monecie konw. oprocentowane:					
	a. Zapis długu stanu					*a.* Pożyczka loteryjna 180000 zł. — c. *b.* Zapisy długu stanu 3389 „ 36½ „ *c.* Asygnacya na oblig. 21 „ 75 „ *d.* Listy zastawne galic. 700 „ — „ *e.* Obligacye indemniz. 13200 „ — „ *f.* „ na dostawę żywności . . 67 „ — „ Razem 198698 zł. 11 c.
	na 300 zł. po 3½ % 7 zł. 30 c. „ 67 zł. 36 c. po 3½ % . . . 2 „ 25 „ na 380 zł. po 4% 15 „ 12 „ „ 400 „ „ 4% 18 „ — „ „ 1400 „ „ 5% 70 „ — „					
	Razem 113 zł. 7 c.					Przy zachowaniu wykazanych effektów na czas dalszy, dochód odsetków powiększyłby się w porównaniu z preliminowaną na rok 1867. kwotą w skutek:
	czyli w wal. austr. 118 „ 75 „	.	.	59		
	b. Obligacye indemnizacyjne okręgu admin. krakowskiego na 11900 zł. 5%	.	.	312		1. Wylosowania obligacyj indemnizacyjnych na 500 zł., za które kupiono listy zastawne na 700 zł.; 2. Wymiany zapisu długu stanu 840 zł. z wal. wied. na walutę austr.
	c. Obligacye indemnizacyjne okręgu admin lwowskiego na 1300 zł. 5%	.	.	34		
3	W monecie konwencyjnej srebrem oprocentowane:					
	Obligacye pożyczki narodowej na 1320 zł. 5%	.	.	34		
4	Oprocentowana w walucie wiedeńskiej obligacya za dostawę żywności na 67 zł. po 2% 56 c.	.	.	1	4976	
	Do przeniesienia	5008	9924	.	4976	

Fundusz krajowy.

Pokrycie. Rub. II. III. Sprzedaż obligacyj. Rozmaite.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia	5008	9924		4976	
	II. Sprzedaż obligacyj.					
5	*a.* 5% losy loteryjne 180000 zł. . . . . po 80 zł.	.	.	144000		do poz. 5. Uchwałą Wydziału krajowego z dnia 4. Maja 1868. L. 4651. postanowiono sprzedać cały zasób papierów publicznych pod poz. 1. 2. 3. i 4. wykazanych, a zakupionych w skutek rozporządzenia byłej c. k. władzy krajowej krakowskiej z dnia 18. Sierpnia 1858. L. 22323. za kwotę 150000 zł. w a, na budowę dróg krajowych w zachodniej części Galicyi uzbieraną. Wartość realną tych papierów obliczono wedle kursu z miesiąca Maja r. b. na 155419 zł. Odsetki od tychże papierów preliminuje się tylko za 1. półrocze 1868. ponieważ w drugiem półroczu prawdopodobne użycie zasobu pieniężnego na cele zamierzone nastąpi. (patrz rubr. XII. poz. 52 d. 8.).
	b. 5% zapis długu stanu na 840 zł. . . . . „ 51 „	.	.	428		
	c. 4% asygnacya oblig. na 21 zł. 75 c. . . . „ 44 „	.	.	9		
	d. 4% listy zastawne na 700 zł. . . . . „ 71 „	.	.	497		
	e. 3½% zapisy długu st. na 369 zł. 36 c. . . . „ 40 „	.	.	148		
	f. 4% zapisy długu stanu na 780 zł. . . . . „ 44 „	.	.	343		
	g. 5% zapisy długu stanu na 1400 zł. . . „ 51 „	.	.	714		
	h. 5% oblig. indemnizacyjna 13200 zł. . . „ 64 „	.	.	8448		
	i. 5% pożyczka narodowa 1320 zł. . . . . „ 62 „	.	.	819		
	k. 2% oblig. za dostawę żywności na 67 zł. . „ 20 „	.	.	13	155419	
	III. Rozmaite przypadkowe.					
6	Ażio od brzęczącej monety sprzedać się mającej (poz. 3.) od 34 zł. 20%	.	6	7		do poz. 6. Ażio preliminuje się wedle prawdopodobnego kursu.
7	Z odnajmu ubikacyj sejmowych w czasie interwałów sejmowych . .	34 288	300	300		do poz 7. Dochód z odnajmu lokalności sejmowych nie da się wprawdzie dokładnie obliczyć, ponieważ niepewność na jak długi czas te lokalności odnajęte być mogą, odstręcza lokatorów; — jednak preliminuje się prawdopodobny dochód w kwocie . . . . . 300 zł. W roku 1866. wynosił takowy . . . . . 288 zł. 34 c.
	Do przeniesienia	34 5296	10230	307	160395	

Fundusz krajowy.

Pokrycie. Rub. III. Rozmaite przypadkowe.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia	34 5296	10230	307	160395	
8	Odsetki od lokowanych pieniędzy obrotowych	11 411	.	1500	1807	do poz. 8. Dochody tej pozycyi nie dadzą się dokładnie oznaczyć, ani wedle przecięcia ani kombinacyą, preliminuje się zatem prawdopodobną kwotę: 1500 zł. W roku 1866 wynosił ten dochód . . . 411 zł. a w roku 1867 wynosił takowy . . . . . 1600 zł. 88 c.
	Razem	45 5707	10230	.	162202	

Fundusz krajowy.

Potrzeby. Rub I. Koszta Reprezentacyi krajowej.

Rozkład rubryk pojedyńczych						
Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866	Sprawdzona kwota na rok 1867	Wniosek na rok 1868 szczegół	Wniosek na rok 1868 ogół	Uzasadnienie
	Potrzeby.					
	I. Koszta Reprezentacyi.					
	A. Sejm krajowy.					
1	Czynsz najmu sali i lokalności sejmowych	7 2955	3000	3000		do poz. 1. Roczny czynsz na podstawie kontraktu zawartego na dniu 10. Stycznia 1866. L. 1095 z zarządem gmachu teatralnego na czas od 15 Kwietnia 1866. do tegoż 1869.
2	Koszta podróży pp. posłów . . .	97 14503	6389	12100		do poz. 2. i 3.
3	Dyety dla pp. posłów	84429	38610	39000		Uchwałą wysokiego Sejmu z dnia 22, Grudnia 1866. wyznaczono koszta podróży dla 142, a dyety dla 143 posłów. Wedle ostatniego rachunku wynosiła odległość miejsc pobytu wszystkich posłów od Lwowa 3016 mil; licząc 1. zł. na każdą milę, wypada na podróż tam i na powrót kwota 6032 zł. która się zaokrągla na . 6050 „ a ponieważ w ciągu roku 1868 prawdopodobnie Sejm będzie zwołanym dwukrotnie, przeto preliminuje się na koszta podróży należytość przypadająca za podróż podwójną. Dyety oblicza się na prawdopodobny czas trwania dwóch sessyj sejmowych, każda po 6 tygodni, a więc razem za trzy miesiące, czyli na dni 90 po 3 zł. dziennie na 143 posłów, co czyni razem . . . . . 38610 zł. która to kwota się zaokrągla na . . . 39000 „ Wynikłość zawiera wydatki kadencyj sejmowych z roku 1865. i 1866. patrz L. W. 2243 i 3433.
4	Koszta druków dla Sejmu . . .	88½ 13730	6600	7000		do poz. 4. Wynikłość zawiera koszta poniesione podczas kadencyj z roku 1865. i 1866., a na sam rok 1866 przypada . . . . . 11.066 zł. 90 c.
	Do przeniesienia	92½ 115618	54579	61100		

Fundusz krajowy.

Potrzeby. Rub. I. Koszta Reprezentacyi krajowej.

Rozkład rubryk pojedyńczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866	Sprawdzona kwota z roku 1867	Wniosek na rok 1868 szczegół	Wniosek na rok 1868 ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia	$92^{1}/_{2}$ 115618	60988	61100		Preliminuje się zatem na rok 1868 w przybliżeniu kwotę . . 7000 zł.
5	Spisywanie sprawozdań sejmowych	11590	5400	5400		do poz. 5. W r. 1865/6 płacono stenografom za każde posiedzenie po 100 zł., zaś podczas jesiennej kadencyi, po 90 zł., preliminuje się przeto prawdopodobna kwota potrzeb wedle budżetu na r. 1867.
6	Urządzenie sali sejmowej . . .	34 1195	600	400		do poz. 6. Ponieważ sala sejmowa już jest urządzoną, przeto preliminuje się tylko prawdopodobną potrzebę na uzupełnienie sprzętów i reparacyę.
7	Pisarze dzienni, służba, opał, oświetlenie i inne wydatki . .	7497	4000	4000	70900	do poz. 7. Przeciętną kwotę wydatku niemożna przyjmować za podstawę, ponieważ w roku 1865. Sejm trwał tylko 5 tygodni, zaś w roku 1866 około 6 miesięcy;—preliminuje się zatem prawdopodobną kwotę . . . 4000 zł.
	B. Wydział krajowy.					
8	Marszałek krajowy	4550	4200	4200		do poz. 8.
9	Sześciu Wydziałowych po 2100 Złr.	11270	12600	12600		Wynikłość zawiera uiszczenie zaległości 350 zł. z r. 1865.
10	Dla Zastępców	97 1714	1200	3000	19800	do poz. 10.
	Suma rubryki I.	41 153436	82599	.	90700	Preliminuje się 3000 zł. ponieważ jeden z członków Wydziału jest zarazem członkiem Rady Państwa, przeto zwykle przez dłuższy czas powołany bywa zastępca; zaś oprócz tego wydarza się potrzeba powołania zastępców na miejsce członków urlopowanych, przeszkodzonych słabością i t. p.

Fundusz krajowy.

Potrzeby. Rub. II. Koszta zarządu.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	II. Koszta zarządu.					
11	Płace urzędników, sług i dyurnistów:					do poz. 11. Oddziały I. II. III. i IV.
	I. Oddział konceptowy.					Płace i ilość urzędników konceptowych, rachunkowych i kasowych wpisano na podstawie uchwały sejmowej z dnia 28. Marca 1866.
a.	2 Sekretarzy po 1800 zł. . . . 3600 zł.					
b.	2 Sekretarzy po 1600 zł. . . . 3200 zł.					
c.	2 Sekretarzy po 1400 zł. . . . 2800 zł.					
d.	3 Koncepistów po 1000 zł. . . . 3000 zł.					
e.	3 Koncepistów po 800 zł. . . . 2400 zł.					
f.	4 Praktykantów po 500 zł. . . . 2000 zł.	.	17000	17000		
	II. Oddział rachunkowy.					
a.	1 Dyrektor . . . . 2000 zł.					
b.	1 Zastępca Dyrektora . 1600 zł.					
c.	4 Adjunktów I. kl. po 1000 zł. . . . . 4000 zł.					
d.	5 Adjunktów II. kl. po 900 zł. . . . . 4500 zł.					
e.	5 Adjunktów III kl. po 800 zł. . . . . 4000 zł.					
f.	1 Woźny . . . . . 300 zł.	.	16400	16400		
	III. Oddział kasowy.					
a.	1 Kasyer . . . . . 1200 zł.					
b.	2 Adjunktów I. kl. po 900 zł. . . . . 1800 zł.					
c.	2 Adjunktów II. kl. po 800 zł. . . . . 1600 zł.					
d.	1 Woźny . . . . . 400 zł.	.	5000	5000		
	Do przeniesienia	.	38400	38400		

Fundusz krajowy.

Potrzeby. Rub. II. Koszta zarządu.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia	.	38400	38400		
	IV. Oddział techniczny.					
a.	1 Nadinżynier . . . 3000 zł.					do poz. IV. *a* — *d.*
b.	1 Inżynier I. kl. . . 1800 zł.					Etat urzędników technicznego Oddziału przy Wydziale kr. uchwalono do L. W. 2969/1868. Oddział ten załatwiać będzie wszelkie prace techniczne zakładów krajowych.
c.	1 Inżynier II. kl. . . 1600 zł.					
d.	2 Pomocników po 600 zł. . . . . 1200 zł.	.	3833	7600		
	V. Oddział manipulacyjny.					
a.	Dyrektor kancelaryi . 1400 zł.					
b.	1 Protokolista. . . . 1000 zł.					
c.	1 Archiwista . . . . 1000 zł.					
d.	3 Kancelistów I. kl. po 800 zł. . . . . 2400 zł.					
e.	3 Kancelistów II. kl. po 700 zł. . . . . 2100 zł.					
f.	1 Odźwierny . . . . 400 zł.					
g.	1 Portyer . . . . . 300 zł.					
h.	3 Woźnych po 300 zł. . . . . 900 zł.	.	9500	9500		
	VI. Dyurniści.					
a.	dla Oddziału rachunkowego:					
	2 Dyurnistów po 1 zł. 50 ct. . . 1095 zł.					
	2 Dyurnistów po 1 zł. . . . . 730 zł.	.	.	1825		
b.	dla Oddziału technicznego:					
	pomocnikom dziennym, ryczałtem	.	.	1200		
c.	dla Oddziału manipulacyjnego:					
	1 Dyurnista do litografii, autografii i kaligrafii po 1 zł. 50 ct. dziennie, ... 547 zł.					
	3 Dyurnistów po 1 zł. . . . . 1095 zł.	.	4562	1642		
	Do przeniesienia	57½ 17661	56295	60167		

Fundusz krajowy.

Potrzeby. Rub. II. Koszta zarządu.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia	57½ 17661	56295	60167		
12	Zasługi:					do poz. 12.
	3 stróżom po 180 zł. każdemu . 540 zł. 1 froterowi po 30 zł. miesięcznie, rocznie . . . . . 360 zł.	49 452	840	900		Wedle uchwały sejmowej z dnia 28. Marca 1866. z tą różnicą, iż z powodu przynajęcia nowych lokalności i przyrostu pracy frotera, podwyższono mu płacę miesięczną o 5 zł.
13	Emolumenta:					do poz. 13. lit. *a* i *b*.
a.	Dyrektorowi kancelaryi na fiakra . . 50 zł.					Na mocy uchwały sejmowej z dnia 28. Marca 1866.
b.	Ubranie urzędowe dla odźwiernego i dla 5 woźnych po 50 zł. 300 zł.					
c.	Ubranie dla portyera 100 zł.					do poz. lit. *c*. Portyerowi sprawiono szubę i kołpak z przyborami na lat 4. licząc po koniec 1870. r. L. W. 6174/1866. W roku 1868 przypada do sprawienia dla portyera czujka i zwykłe ubranie, na co się preliminuje 100 zł.
d.	Na opał dla Dyrektora kancelaryi 6 sągów drzewa twardego, po 11 zł. 20 ct. 67 zł. 20 c.					do poz. lit. *d* i *e*. Wedle ceny obecnej po 11 zł. 20 c. za sąg. W budżecie na rok 1867. liczono 1 sąg po 12 zł.
e.	Na opał dla odźwiernego i portyera po 2 sągi takiegoż drzewa, licząc za sąg po 11 zł. 20 c. . 44 zł. 80 c.	12 455	820	562		
14	Najem pomieszkania na kancelarye Wydziału krajowego L. 615. ²/₄.	3000	6000	6000		do poz. 14. Na podstawie kontraktu zawartego z dnia 4. Lipca 1866. L. W. 2896. i uchwały sejmowej z dnia 22. — 26. Grudnia 1866. Wynikłość z r. 1866. wykazuje półroczne uiszczenie za czas od 1. Listopada 1866. do końca Kwietnia 1867.
	Do przeniesienia	88½ 21568	63955	67629		

Fundusz krajowy.

Potrzeby. Rub. II. Koszta zarządu.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia	88½ 21568	63955	67629		
15	Remuneracye:					do poz. 15:
	1. Stałe.					
a.	Dyrektorowi kancelaryi za pełnienie obowiązków aktuaryusza przy komisyi nadzorczej Towarzystwa kredytowego . 315 zł.					*a* Na mocy dekretu nadwornej Kancelaryi z dnia 8. Maja 1846. L 14834, uchwały Wydziału stanowego z dnia 28. Stycznia 1847. L. 72. i 75. i uchwały sejmowej z d. 28. Marca 1866.
b.	Tłumaczowi ruskiemu . 300 zł.					*b. c.* Na mocy uchwały Wydziału krajowego z d. 20 Czerwca 1866. L. 2670 i powyższej uchwały sejmowej.
c.	Tłumaczowi języków słowiańskich, węgierskiego i t. d.. . . . . 300 zł.					
d.	Protokoliście Wojciechowi Madejskiemu jako dodatek do płacy, rocznie 120 zł.					*d. e.* W skutek uchwały Wydziału krajowego z d. 30. Listopada 1867. L. 12336. i na mocy §. 37. Ustanowy służby krajowej, nadano tę remuneracyę w uznaniu długoletniej, gorliwej służby.
e.	Archiwiście Józefowi Tarczyńskiemu podobnież . . . . . 120 zł.					
	2. Niestałe.					
f.	Dla urzędników i sług Wydziału krajowego . 2000 zł.	25 758	1915	3155		*f.* Na mocy ustanowy służby krajowej § 37.
16	Potrzeby kancelaryjne:					do poz. 16.
	1. Wydawnictwo rozporządzeń krajowych	32½ 1345	2000	1500		1. Pozycya ta, dla niestałości wydatków tego rodzaju nie da się ustanowić ani wedle wynikłości, ani wedle przecięcia: przyjęto zatem prawdopodobną potrzeb w kwocie 1500 zł.
	2. Sprawienie mebli	30 1549	1200	2000		2. W Oddziale rachunkowym, potrzeba będzie jeszcze dla zamianować się mających urzędników sprawić: stoły, pulty, krzesła, tudzież szafy i szafki na akta, które bardzo się pomnażają. Dla innych Oddziałów potrzeba będzie również dokupić znaczną ilość sprzętów, dlatego preliminuje się prawdopodobna kwota . . 2000 zł.
	3. Potrzeby do pisania	69 203	800	800		3. i 4. Wedle uchwały sejmowej, powziętej co do tej pozycyi, przy budżecie na r. 1867.
	4. Papier do druków i druki rozmaite	46½ 1628	1000	1000		
	Do przeniesienia	91½ 27053	70870	76084		

Fundusz krajowy.

Potrzeby. Rub. II. Koszta zarządu.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia	91½ 27053	70870	76084		
	5. Oprawa dzienników i ksiąg . .	69½ 143	300	600		5. Preliminuje się prawdopodobna kwota 600 zł., zwłaszcza że uchwalona na rok 1867. kwota okazała się niedostateczną.
	6. Oświetlenie	85 172	400	400		6. Wedle uchwalonej na rok 1867. kwoty.
	7. Opał	68 168	1200	1120		7. Wynikłość jest tak nieznaczną, ponieważ w r. 1865. zakupiono potrzebne na rok 1866. drzewo opałowe za 501 zł. W ciągu zimy 1866 r. dokupiono tylko dalszą potrzeb za 168 zł. 68 ct. Uchwałą Wydziału krajowego z d. 30. Grudnia 1862. L. 1113. przyjęto prawdopodobną potrzeb drzewa na opał lokalów Wydziału krajowego w ilości 90 sągów; — obecnie rozprzestrzeniono ubikacye o 12 pokoi, przyjmuje się przeto jako prawdopodobną potrzebę na opał 100 sągów, po cenie obecnie istniejącej 11 zł. 20 ct., co razem czyni kwotę 1120 zł.
	8. Uzupełnienie biblioteki Wydziału krajowego	21 1200	600	600		8. W bibliotece Wydziału krajowego brakuje dzieł wiele z działu prawodawstwa politycznego, finansowego, tudzież z działu ekonomii narodowej i statystyki; nabycie tych dzieł jest niezbędnie potrzebne, dlatego preliminuje się na tę pozycyę 600 zł.
	9. Rozmaite drobne wydatki . .	.	.	300		9. Preliminowane na rok 1866. i 1867. kwoty okazały się niedostatecznemi, co już wynikłość z r. 1866. przy pozycyi 8. dowodzi, dlatego preliminuje się tu osobno prawdopodobna potrzeba w kwocie 300 zł.
17	Koszta podróży i dyety	90 308	1500	3000		do poz. 17. Oprócz zwykłych wydatków tej rubryki przypadną w roku 1868. znaczne koszta z powodu odbierania dróg krajowych, ocenienia ich stanu i potrzebnych reparacyj lub nowej budowy. Preliminuje się zatem prawdopodobna kwota potrzeby 3000 zł., to jest o 1500 zł. więcej, a niżeli w roku 1867.
	Do przeniesienia	23 29048	74870	82104		

Fundusz krajowy.

Potrzeby. Rub. II. Koszta zarządu.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia	23 29048	74870	82104		
18	Pensye i zaopatrzenia.					do poz. 18.
	Wdowom po urzędnikach i sługach stanowych:					Na mocy uchwały sejmowej z dnia 28. Marca 1866. (posiedzenie 62.).
	a. El. Mochnackiej . . 280 zł.					
	b. El. Tomaszewskiej . . 245 zł.					
	c. Gen. Bojarskiej . . . 420 zł.					
	d. Teresie Klimowskiej . 34 zł.					do poz. 18. d.
	e. Kar. Jankowskiej . . 400 zł.					Z powodu zaszłej w miesiącu Kwietniu 1868. śmierci T. Klimowskiej, preliminuje się pensya tejże tylko po koniec Kwietnia 1868. Patrz L. W. 4843. z 1868. r.
	Urzędnikom i sierotom:					
	f. Pawulskiemu, byłemu archiwiście . . . . 1300 zł.					
	g. 5ciu sierotom po zmarłym woźnym stanowym Klimowskim . . . . 53 zł.	59 2639	2803	2732		do lit. g. Pobór zaopatrzenia, ustanie z dniem 16. Stycznia 1873.
19	Dary z łaski.					do poz. 19.
	a. Waleryi, Józefie, Adolfinie i Gabryeli, czterem sierotom po ś. p. Sekretarzu stanowym Bojarskim, każdej po 52 zł. 50 ct. — rocznie . . . 210 zł.					Wedle uchwały sejmowej z dnia 27. Marca 1866.
	b. Ludwice Franciszce dwojga imion Rzepińskiej, sierocie po Archiwiście stanowym . . . 120 zł.	75 303	330	330		
	Suma rubryki II . . .	57 31991	78003	.	85166	

Fundusz krajowy.

Potrzeby. Rub. III. Koszta leczenia

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
20	**III. Koszta leczenia ubogich chorych**	68 288541	212000	.	244000	Do rubr. III. Wydatek rzeczywisty tej rubryki wynosił: w roku 1864. — 235328 zł. „ 1865. — 257498 „ „ 1866. — 288541 „ Razem 781367 zł. przeciętnie 260455 2/3 zł. potrącając od tego przeciętną kwotę zapłaconych zaległości, które obecnie się niepowtórzą . . . . . 16591 zł. Pozostaje . 243864 zł. którą to kwotę ze względu na corocznie wzmagającą się liczbę chorych zaokrągla się na 244000 zł.

Przecięcie z ostatnich trzech lat

	Ilość chorych	Ilość dni leczenia	koszt pieniężny zł. a.
A. Wynikłości przeciętne tej rubryki wynoszą w szpitalach krajowych:			
1. W głównym szpitalu we Lwowie	2644 1/3	111192	54484
2. w szpitalu Ś. Łazarza w Krakowie	1715 1/3	47577 2/3	32854 1/3
3. „ Ś. Ducha „	747 1/3	37200	21248 1/3
4. w szpitalu powszechnym w Złoczowie .	361 1/3	10642	5321
5. „ „ Brodach . .	488	10694 2/3	2272 2/3
6. „ „ Brzeżanach .	350	20284	8163 1/3
7. „ „ Kołomyi . .	685 1/3	23979 1/3	6190 1/3
8. „ „ Przemyślu. .	467 2/3	11123	4974
9. „ „ Samborze . .	416	12065 1/3	4520 2/3
10. „ „ Drohobyczy .	280	8775	3817
11. „ „ Sanoku . .	252 2/3	7462 2/3	4444 2/3
12. „ „ Stanisławowie	967 2/3	28264	10881
13. „ „ Stryju . . .	498 2/3	21036	7096 2/3
14. „ „ Tarnopolu. .	544 1/3	26364	9227 1/3
15. „ „ Zaleszczykach	402 1/3	6113	1925 1/3
16. „ „ Żółkwi . . .	361 1/3	13190 2/3	5248 2/3
17. „ „ Bochni . . .	733 2/3	22966 2/3	9847 2/3
18. „ „ Rzeszowie . .	756	27694	10428 1/3

Fundusz krajowy.

Potrzeby. Rub. III. Koszta leczenia.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Przecięcie z ostatnich trzech lat: Ilość chorych	Ilość dni leczenia	Koszt pieniężny zł. a.	Uzasadnienie
	19. w szpitalu powszechnym w Nowym Sączu	462 1/3	24355	9133	
	20. „ „ Tarnowie . .	1346 2/3	43853 1/3	15168 1/3	
	21. „ „ Jaśle . . .	374 2/3	23607	8807	
	22. „ „ Wadowicach .	196 1/3	9228	3068 2/3	
	23. „ „ Biale . . .	182 1/3	7692	2925	
	razem w cywilnych szpitalach krajowych	15234 1/3	555359 1/3	242047 2/3	
B.	W szpitalach zagranicznych i wojskowych	.	.	23859	
	ogółem . . .	.	.	265906 2/3	
	Odtrąciwszy przeciętną kwotę zwrotów	.	.	5451	
	pozostaje . . .	.	.	260455 2/3	

Fundusz krajowy.

Potrzeby. Rub. IV. i V. Koszta szczepienia i sanitarne.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota na rok 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	IV. Koszta szczepienia.					
21	Remuneracya dla chirurga miejsko-lwowskiego za utrzymywanie i odświeżanie krowianki	126	126	126		do rubr. IV. poz. 21. Na mocy dekretu nadwornej Kancelaryi z dnia 10 Kwietnia 1823. l. 3618, i uchwały sejmowej z dnia 27. Marca 1866.
22	Koszta podróży i dyety lekarzy	19 18941	16000	17000	17126	do poz. 22. Wynikłość wynosi za rok 1864. — 13396 zł. „ 1865. — 17443 „ „ 1866. — 19067 „ razem 49906 zł. przeciętnie 16635 „ którą to kwotę ze względu na corocznie wzmagającą się potrzebę i należytości zaległe w kwocie . . . 6351 „ zaokrągla się na . . . . 17000 „
	V. Wydatki sanitarne.					
23	*a.* Koszta podróży i dyety lekarzy z powodu czynności sanitarnych	94½ 13679	8000	29000		do rub. V. poz. 23 a. Uiszczone wydatki tej rubryki wynosiły w r. 1864.— 5908 zł. — ct. „ 1865.— 8246 „ — „ „ 1866.—13679 „ 94½ „ razem 27833 zł. 94½ ct. przeciętnie 9278 „ — „ Oprócz tego wynosi sprawdzona, a jeszcze niezapłacona należytość po koniec roku 1866. 6093 „ 94½ „ tudzież należący się c. k. Skarbowi Państwa zwrot zaliczek wedle b. m. otrzymanego i sprawdzonego wykazu c. k. Namiestnictwa po koniec Czerwca 1867. za okrąg admi stracyjny lwowski . 13067 „ — „ razem 28439 zł. 89 ct.
	Do przeniesienia	94½ 13679	8000	29000		

Fundusz krajowy.

Potrzeby. Rub. V. Koszta sanitarne.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1866	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia	94½ 13679	8000	29000		Dla okręgu krakowskiego nie sporządzono jeszcze podobnego wykazu, a z ksiąg kontowych nie można dociec kwoty należytości, ponieważ c. k. izba obrachunkowa nie prowadziła ewidencyi na zaliczki podobnego rodzaju. Ze względu na przedstawiony stan rzeczy, i że z roku 1868. pozostanie prawdopodobnie pewna kwota w zaległości, która zrównoważy niewykazaną jeszcze, ale zapłacić się mającą należytość zaliczek danych w okręgu krakowskim, preliminuje się na rok 1868. kwotę potrzeby w zaokrągleniu na . . . . . 29000 zł.
23	*b.* Na pomieszkanie dla akuszerek obwodowych w Stryju, Bochni i Rzeszowie	126	.	126	29126	do poz. 23. lit. b. Dodatki na pomieszkanie dla akuszerek obwodowych asygnowano rozporządzeniem c. k. Namiestnictwa z dnia 11. Lutego 1861. L. 53361. dla Stryja . . . . . 42 zł. rozp. z dnia 24. Stycznia 1862. L. 70141 dla Bochni . . . 42 zł. i dla Rzeszowa . . . . . 42 zł. Te należytości opłacały dawniej zwierzchności gruntowe. Po zniesieniu poddaństwa rozporządzono reskryptem Ministerstwa spraw wewnętrznych z dnia 14. Marca 1849., ażeby podobne wydatki pokrywane były w drodze repartycyi krajowej. Ten sposób poboru zniesiono dnia 1. Listopada 1855., a wszelkie podobnego rodzaju wydatki przeniesione zostały na fundusz krajowy. Odezwą Wydziału krajowego z dnia 24. Października 1867. L. 10474. zawezwano c. k. Namiestnictwo o bliższe w tej sprawie wyjaśnienia, i otrzymano pod dniem 11. Listopada 1867. L. 68315. identyczną z powyższem uzasadnieniem odpowiedź (patrz L. W. 12161/1867).

Fundusz krajowy.

Potrzeby. Rub. VI. Zasiłki dla zakładów dobroczynności.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	VI. Zasiłki dla zakładów dobroczynności.					
24	Dla domu ubogich i sierot w Krakowie:					do rubr. VI. poz 24. lit. *a* i *c*.
a.	dla oddziału ubogich	3426	3000	3000		Na mocy reskryptu ministeryalnego z dnia 25. Sierpnia 1856. L. 18535. 28. Grudnia 1861. L. 22733. i uchwały sejmowej z dnia 27. Marca 1866. przyznano te zasiłki aż do rozstrzygnienia kwestyi, ażali ponosić ma te koszta miasto Kraków, lub Skarb byłej Rzeczypospolitej krakowskiej. O przyspieszenie tej sprawy zawezwano c. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych odezwą Wydziału krajowego z dnia 7. Maja 1867. L. 273. Wynikłość z roku 1866. jest większą z powodu uiszczonej za rok 1865. zaległości.
b.	„ „ sierot	1500	1500	1500		
c.	na opał dla obudwóch	924	924	924		
	Suma . . .	5850	5424	5424		
25	Dla zakładu Sióstr miłosierdzia w Czerwonogrodzie	157	158	158		do poz. 25. Wedle uchwały sejmowej z dnia 27. Marca 1866. i 22/26. Grudnia 1866. w skutek uznanej pożyteczności tego zakładu.
26	Subwencya na budowę nowego szpitalu głównego przy zakładzie S. Łazarza w Krakowie, mianowicie:					do poz. 26. Na podstawie wniosku przedłożyć się mającego Wysokiemu Sejmowi, wedle uchwały Wydziału krajowego do L. W. 12967/1867.
a.	na umorzenie proponowanej z funduszu szpitalnego S. Łazarza pożyczki w kapitale . . 4000 zł. w odsetkach . . . . 5600 „					
b.	na dodatek dla przyspieszenia powyższej budowy (poz. 26) i pokrycia wydatków, jakieby się potrzebnymi okazały nad kwotę pożyczkową, sumę 5400 „	.	.	15000		
27	Subwencya na budowę nowego zakładu Obłąkanych we Lwowie .	.	.	30000		do poz. 27.
	razem . . .	6007	5582	.	50582	Zapas pieniędzy na wykonanie budowy zamierzonej wynosi dotychczas:

Fundusz krajowy.

Potrzeby. Rub. VII. Zasiłki dla zakładów naukowych.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
						a. W obligacyach pierwszeństwa żelaznej kolei Karola Ludw. i Czern. imiennej wartości . . 242100 zł. *b.* W listach zastawnych gal. Towarzystwa kred. 44100 zł. *c.* W obligacyach pożyczki głodowej . . . . . 4000 zł. *d.* W obligacyach indemniz. 5000 zł. razem w efektach 295200 zł. *e.* W gotówce ulokowanej na 4% w filii banku anglo-austryackiego na rachunku bieżącym. . 34000 zł. razem 329000 zł. Ponieważ jednak budowa tak wielkiego zakładu kosztować będzie przeszło 500000 zł. przeto preliminuje się tytułem rocznego zasiłku na cel powyższy . . . . . 30000 zł. stosownie do wniosku, Wysokiemu Sejmowi przedłożyć się mającego do L. W. 13535/1867.
	VII. Zasiłki dla zakładów naukowych i wychowania publicznego.					
28	**A. Stypendya.**					do rubr. VII. poz. 28.
	a. dla 6 kandydatów pedagogii w w Krakowie po 63 zł. 378 zł.					lit. *a.* Pierwotnie ustanowiono te stypendya reskryptem ministeryalnym z dnia 4. Marca 1866. L. 5309. Uchwałą sejmową z dnia 27. Marca 1866 zostały takowe zatwierdzone.
	b. dla dwóch kandydatów pedagogii w Tarnowie po 63 zł. . . . . 126 „	.	504	504		lit. *b.* i *c.* Wedle reskryptu ministeryalnego z dnia 15. Sierpnia 1859 L. 22154. i uchwały sejmowej z dnia 27. Marca 1866.
	c. dla dwóch uczniów weterynaryi po 200 zł. .	400	400	400		
	d. dla 10 uczniów szkoły rolniczej w Dublanach po 100 zł.	1000	1000	1000		lit. *d.* Wedle tejże uchwały sejmowej.
	Do przeniesienia	1400	1904	1904		

Fundusz krajowy.

Potrzeby. Rub. VII. Zasiłki dla zakładów naukowych.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia	1400	1904	1904		
29	**B. Wsparcie dla zakładów.**					
	a. Szkole rolniczej w Czernichowie	5000	5000	5000		do poz. 29. *a—h.* Wedle powyższej uchwały sejmowej z dnia 22/26. Grudnia 1866.
	b. „ „ w Dublanach	5000	5000	5000		
	c. Zakładowi głuchoniemych we Lwowie	1050	1050	1050		do *c.* Pierwotnie nadano ten zasiłek najwyższem postanowieniem z dnia 30. Kwietnia 1835. i rozporządzeniem Wydziału stanowego z dnia 22. Czerwca 1835. L. 484.
	d. Zakładowi ciemnych we Lwowie	500	500	500		
	e. Komisyi fizyograficznej w Krakowie	1500	1500	1500		
	f. Teatrowi polskiemu we Lwowie .	4200	4200	4200		do *f.* Pierwotnie nadano ten zasiłek z funduszu domestykalnego uchwałą byłego Sejmu stanowego, i w skutek najwyższego postanowienia z dnia 11. Marca 1845.
	g. „ „ w Krakowie .	5000	5000	5000		do *g.* Odezwą c. k. Namiestnictwa z dnia 26 Marca 1867. L. 2275. zawiadomiono Wydział krajowy, iż sprawa o dawanie zasiłku dla teatru krakowskiego z c. k. Skarbu Państwa w drodze ustawodawczej rozstrzygniętą zostanie.
	h. Towarzystwu muzycznemu we Lwowie	500	500	500	24654	
	C. Koszta podróży rzeczoznawcom na wystawę paryzką	.	1200	.		Pozycya C. wpisuje się tylko dla uwidocznienia sprawdzonej kwoty za rok 1867.
	razem . . .	24150	25854	.	24654	

Fundusz krajowy.

Potrzeby. Rub. VIII. i IX. Utrzymanie pomników historycznych. Zwrot pożyczki krajowej.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	VIII. Wydatki na utrzymanie pomników historycznych.					do rubr. VIII. Na podstawie uchwały sejmowej z dnia 14. Kwietnia 1866. (posiedz. 67).
30	Na restauracyę kaplicy Ś. Krzyża w katedrze krakowskiej . . .	.	.	3000		do poz. 30. Na podstawie wniesionej odezwy konserwatora pomników historycznych zachodniej części kraju, i uchwały Wydziału krajowego z dnia 13. Sierpnia 1867. L. 5739/6592.
31	Na restauracyę pomników historycznych we wschodniej części kraju	.	.	3000		do poz. 31. Na podstawie wniesionej odezwy konserwatora pomników historycznych wschodniej części kraju, i uchwały Wydziału krajowego z dnia 13. Sierpnia 1867. L. 5731/6592.
32	Na wydatki nieprzewidziane . . .	.	.	500	6500	do poz. 32. Preliminuje się prawdopodobna kwota potrzeby na wydatki nieprzewidziane.
	razem . . .	6000	6500	.	6500	
	IX. Zwrot pożyczki krajowej z roku 1866. na zapomogę.					do rubr. IX.
33	Druga rata z rozdanej zapomogi w kwocie 124851 zł. na mocy ustawy z dnia 6. Stycznia 1866. na wsparcie bezzwrotne:					Ustawą z dnia 6. Stycznia 1866. przeznaczono na wsparcie bezzwrotne: kwotę . . . . . 150000 zł. z tego rozdano . . . . 124851 zł. z których umorzono w r. 1867. $^1/_3$ część kapitału 41608 zł. Na rok 1868. przypada do umorzenia: kapitału . . . . . 41608 zł.
	a. w kapitale . . . . 41608 złr.	.	.	41608		
	b. w odsetkach . 4160 złr. 80 c.	.	.	4161	45769	
	razem . . .	.	47850	.	45769	

Fundusz krajowy.

Potrzeby. Rub. X. Kwaterunkowe dla żandarmeryi.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	X. Kwaterunkowe dla żandarmeryi.					do rub. X. w ogóle: Prawo organiczne żandarmeryi z dnia 18. Stycznia 1850. Instrukcya kwaterunkowa z dnia 1. Sierpnia 1851. c. k. komenda 6. pułku żandarmeryi w Krakowie zwiniętą została z końcem miesiąca Lutego 1868. (L. W. 1800 i 1971. z r. 1868.)
34	Czyszczenie koszar i innych pomieszkań, zapalanie lamp i dostarczanie mioteł	.	2971	.	33 2912	do poz. 34. Najwyższem postanowieniem z dnia 10. Lipca 1867 i reskryptem ministeryalnym spraw wewnętrznych z dnia 1. Sierpnia 1867. L. 12762. w porozumieniu z Ministerstwem wojny, przyłączono do dotychczasowej ilości żandarmów pieszych jeszcze 32 konnych, i rozłożono takowych: 1. w Krakowie 4 głowy i tyleż koni; 2. „ Chrzanowie 3 „ „ „; 3. „ Jaworznie 3 „ „ „; 4. „ Oświęcimie 3 „ „ „; 5. „ Bochni 4 „ „ „; 6. „ Tarnowie 5 „ „ „; 7. „ Wojniczu 3 „ „ „; 8. „ Pilznie 3 „ „ „; 9. „ Rzeszowie 4 „ „ „; razem 32 głów i tyleż koni
35	Oświetlenie koszar	.	1116	.	50 1102	do poz. 35. Na każdym posterunku utrzymaną być ma 1 lampa, do której używaną bywa pospolicie nafta. Licząc na 175 stacyj na 6 miesięcy zimowych po 70 centów, a na 6 miesięcy letnich po 35 centów, — a to przeciętnie po $40^1/_2$, do 45 centów za miarę nafty, — wypada . . . . . 1102 zł. 50 c.
36	Oświetlenie stajen, utrzymanie i sprawienie sprzętów stajennych .	.	24	.	40 73	do poz. 36. Oficer sztabowy ma 3 konie a rotmistrz i adjutant po jednym koniu: wedle tego obliczono należytość (patrz L. W. 6565/1867. i 3261/1868.)
	Do przeniesienia				23 4088	

Fundusz krajowy.

Potrzeby. Rub. X. Kwaterunkowe dla żandarmeryi.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia	.		.	23 4088	
37	Utrzymanie i uzupełnienie sprzętów i pościeli dla oficerów i dla służących	.	400	.	50 337	do poz. 37. Kwota ryczałtowa wynosi po 25 złr. dla każdego oficera, których jest razem 16.
38	Utrzymanie i uzupełnienie sprzętów dla niższych stopni	.	25	.	66 16	do poz. 38. Na mocy zeszłorocznej uchwały sejmowej.
39	Utrzymanie i uzupełnienie sprzętów dla żołnierzy	.	980	.	1008	
40	Utrzymanie i uzupełnienie naczynia kuchennego	.	365	.	40 359	do poz. 40. Na podstawie przyjętych wynikłości w roku ubiegłym.
41	Pranie bielizny pościelnej dla szeregowców, furyerów i woźnych .	.	1147	.	16 1190	do poz. 41. Wedle uchwalonego w r. 1866. i 1867. budżetu, z uwzględnieniem pomnożenia stanu o 32 konnych żandarmów.
42	Naprawa bielizny pościelnej . . .	.	100	.	88 103	do poz. 42. Przepisem kwaterunkowym z r. 1851. wyznaczono pobor tej należytości dla niższych rang i żonatych. Preliminuje się zatem na podstawie przedłożonych wykazów dla ludzi w czynnej służbie zostających i ich żon, licząc 1 cent od głowy miesięcznie.
43	Pranie koców zimowych i letnich, sienników, poduszek włosiennych i słomą wypchanych.	.	267	.	277	do poz. 43. Na podstawie uchwały sejmowej z roku 1866. z uwzględnieniem pomnożenia stanu żołnierzy o 32. konnych.
44	Świeże napełnianie i dopełnianie sienników i poduszek słomą . .	.	621	.	25 649	do poz. 44. Za jedno napełnienie siennika z poduszką słomą, liczy się 30 centów, a za trzyrazowe dopełnienie,— po 15 ct., razem 75 centów na jednę osobę.
45	Uzupełnienie bielizny pościelnej, koców, sienników i poduszek . .	.	2454	.	2558	do poz. 45. Wedle uchwały sejmowej z r. 1866. z uwzględnieniem pomnożenia o 32 żandarmów konnych.
	Do przeniesienia	.		.	8 10588	

Fundusz krajowy.

Potrzeby. Rub. X. Kwaterunkowe dla żandarmeryi.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia	.	11070	.	10588	
46	Opał i oświetlenie kancelaryj skrzydłowych i plutonowych	.	423	.	378	do poz. 46. Wedle postanowionej ilości $2^{6}/_{10}$ sągów drzewa twardego dla każdej kancelaryi, licząc po 10 złr. 14 ct. za sąg drzewa wedle cennika targowego we Lwowie. Za rąbanie nic się nie liczy, wedle uchwały sejmowej z d. 13. Kwietnia 1866. Świece po 44 ct. za funt, licząc po 26 ℔ na jednę kancelaryę.
47	Opał i oświetlenie pomieszkań oficerów, rachmistrzów, furyerów i woźnych	.	746	.	688	do poz. 47. Dla każdego oficera i wachmistrza liczy się po 4 sągi drzewa i po 48 ℔ świec, a to 30 ℔ na zimę, a 18 ℔ na lato. Dla każdego furyera i woźnego liczy się po 2 sągi drzewa i po 18 ℔ świec a to 12 ℔ na zimę a 6 ℔ na lato. Obliczono wedle wykazanego stanu oficerów i niższych stopni z nwzględnieniem dodatkowych potrzeb, drzewo i świece po cenach w pozycyi 46. wykazanych.
48	Rozmaite inne wydatki:					
	A. Komenda 5go pułku we Lwowie	150	150	200	200	
	B. Komenda 6go pułku w Krakowie	50	447	.	.	
	suma . . .	.	12236	.	11855	
49	Odtrąciwszy część przypadającą na Bukowinę co do kosztów sztabu i składu skrzydłowego	.	45	34	34	
	pozostaje . . .	.	12191	.	11821	
50	Najem pomieszkań i koszar:					do poz. 50.
	A. Komenda 5. pułku we Lwowie	.	12553	.		Komenda 5. pułku we Lwowie wedle tabeli dyslokacyjnej, sporządzonej z uwzględnieniem zwiniętej komendy 6. pułku w Krakowie, oblicza należy-
	B. „ 6. „ w Krakowie	.	7051	.	17669	
	ogółem rubr. X. . .	79 35461	31795	.	29490	

Fundusz krajowy.

Potrzeby. Rub. X. Kwaterunkowe dla żandarmeryi.

Rozkład rubryk pojedyńczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota na rok 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
						tości na podstawie czynszów kontraktem ustalonych w kwocie . . 30322 zł —c. i potrąca od tejże *a.* dodatek Bukowiny 63 zł. *b.* za kwatery Komendy sztabowej . . . 1659 „ *c.* za kwatery niższych stopni i noclegowe 10331 zł. 58 c. razem . . . . . 12053 zł 58c. żąda więc od funduszu krajowego reszty . . . 18268 zł 42c. Powyż wykazaną kwotę czynszów sprawdzono na podstawie kontraktów dotyczących na . . . . 29722 zł. a potrąca się od takowej: 1. dodatek Bukowiny . 63 zł. 2. zwroty należące się od funduszu żandarmeryi: *a.* za kwatery komendanta . . 420 „ *b* za kwatery adjutanta i rachmistrza, po 210 złr. . 420 „ *c.* za kancelaryę sztabu . . . 630 „ *d.* za kwaterę 1 furyera i 2 woźnych po 63 złr. 189 „ *e* za kwaterę 3 rotmistrzów po 315 złr. 945 „

Fundusz krajowy.

Potrzeby. Rub. X. i XI. Kwaterunkowe dla żandarmeryi. Podatki i daniny.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
						f. za kwatetery siedmiu oficerów po 210 złr. . 1470 „ *g.* za noclegowe po $2^1/_2$ centa za 833 żołnierzy i 13 żon . . . 7740 „ 9[illegible] c. *h.* postajenne po $1^1/_2$ centa za 32 koni . . 175 „ 68 c. razem . . . 12053 zł. 58 c. przypada zatem na fundusz krajowy. 17668 złr. 42 ct. a w okrągłej sumie 17669 złr. które w pozycyi 50. umieszczono.
	XI. Podatki i daniny.					do rubr. XI.
51	Podatek dochodowy od odsetków obligacyjnych	$60^1/_2$ 350	695		347	Dochód z obligacyj wynosi 4976 zł. — c. od tego procenta od listów zastawnych . . . 14 „ — „ pozostaje do opodatkowania . . . . . 4962 „ — „ od tego przypada 7% podatku dochodowego . 347 „ 34 „

Fundusz krajowy.

Potrzeby. Rub. XII. Dopłaty na drogi.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	XII. Dopłaty na drogi krajowe.					Dotychczas płacono wynagrodzenie za każdą przy drogach krajowych odbytą poszczególną czynność z osobna, tak inżynierom, jako też innym organom rządowym, a mianowicie: urzędnikom politycznym, technicznym i rachunkowym.
	A.					
52	Drogi krajowe:					
	a. Zarząd dróg.					
	1 inżynierowi w Krakowie . . . . . 1300 zł.					
	2 inżynierom w kraju po 1100 zł. . . . 2200 „					
	3 inżynierom w kraju po 1000 zł. . . . 3000 „					
	10 drogowym po 500 zł. 5000 „					
	10 „ po 400 „ 4000 „					
	200 drożnikom po 120 „ 24000 „	.	.	39500		
	b. Ryczałty na koszta podróży na obowiązkowe zwiedzanie dróg krajowych 6 exponowanym inżynierom po 350 zł. . . 2100 zł.					
	20 drogowym po 80 zł. 1600 „	.	.	3700		
	c. Sprawienie, naprawa i przechowanie instrumentów mierniczych, narzędzi i naczyń:					
	1. dla Oddziału technicznego w Wydziale krajowym dwa stoliki miernicze z przyborami . . 334 złr.					
	dwa instrumenta niwelacyjne z przyborami . . . 305 „					
	dwie wagi miernicze (Libele) . . . . . 10 „					
	Do przeniesienia	.	40000	43200		

Rubr. XII. stoi w związku z rubr. II. poz. 11. IV., przy której znajduje się uchwalony etat urzędników dla biura technicznego przy Wydziale krajowym wynoszący . . . . . 8800 złr.
tudzież z rub. II. poz. 17., gdzie na koszta podróży urzędników technicznych Wydziału krajowego preliminowano . . . . . 1500 złr.
doliczając do tego koszta zarządu przy rub. XII. . 47867 złr.
wypadałaby suma ogólna kosztów zarządu . . . . 58167 złr.
Lecz płacy urzędników technicznych przy Wydziale krajowym, i ich kosztów podróży nie umieszcza się przy rub XII. dla tego, ponieważ biuro techniczne będzie załatwiać nie tylko drogowe, lecz w ogóle sprawy budownictwa dla wszystkich zakładów i funduszów krajowych.

Wydatki zarządu wynosiły:

w roku 1864	. . 51238	złr.	69½ ct.
„ „ 1865	. . 51120	„	46 „
„ „ 1866	. . 55182	„	53½ „
razem	. . 157541	złr.	69 ct.
przeciętnie	. . . 52513	„	— „

ad *b* i *c*.

Wedle cenników fabrycznych:

1 stolik Stampfera	. . . .	170 zł.
1 „ Krafta	. . . . .	164 „
1 instrument Stampfera	. .	150 „
1 „ Krafta	. . .	155 „

Etat urzędników i sług drogowych, ryczałtyna koszta podróży, koszta sprawienia instrumentów, naczyń i narzędzi,

Fundusz krajowy.

Potrzeby. Rub. XII. Dopłaty na drogi.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia	.	40000	43200		uchwalono na posiedzeniu Wydziału krajowego z dnia 6. Kwietnia 1868. L. 2969.
	dwa łańcuchy miernicze po 9 zł. . . . . 18 „	.	.	667		
	2. Dla drożników na naczynia i narzędzia, ryczałtem	.	.	3500		Rachunków drogowych z lat ostatnich zażądano od c. k. Namiestnictwa odezwami Wydziału krajowego z dnia 31 Stycznia 1867. do L. 4067/1866. z dnia 22. Listopada 1867. L. 12124. z dnia 7. Stycznia 1868. L. 217. i z dnia 12. Marca 1868. L. 2698. Dotychczas otrzymano takowe tylko z powiatu: Nowego Sącza, Przemyśla, Lwowa, Buczacza, Borszczowa, Czortkowa, Husiatyna i Zaleszczyk.
	Czynsze za najem lokalów po stacyach drogowych do przechowania naczyń i narzędzi, ryczałtem. .	.	.	500		
	suma wydatków zarządu . .	.	40000	47867		
	d. Konstrukcye czyli nowe budowy dróg krajowych:					
	1. Krościeńko - Szczawnickiej . . . . . 3800 zł.					
	2. Konieczna - Gorlice-Mszańskiej . . . . 6000 „					
	3. Brzesko-Sandeckiej . 8000 „					
	4. Kraków-Mogiła czyli Lubelskiej . . . . 21000 „					
	5. Żółkiew-Wielkie Mosty . . . . . 34312 „					
	6. Mielnica-Borszczowskiej . . . . . 4000 „					
	7. Śniatyn-Horodeńskiej 6000 „	.	50000	83112		
	8. Budowa dróg krajowych w ogóle	.	.	160395		lit *d* poz. 8.
	e. Rekonstrukcya czyli przebudowanie dróg krajowych:					Drogi budować się mające ze sumy 160395 zł. nie wymieniają się, ponieważ pertraktacya w tej mierze jeszcze jest nieukończoną. Odnośnie przeto do rubr. II. poz. 4. pokrycia, preliminuje się kwota powyższa ze sprzedaży papierów publicznych na ten cel przeznaczonych.
	Konieczna-Gorlice-Mszańskiej . . . . . 4000 zł.					
	Brzesko-Sandeckiej . . 2000 „					
	Tarnów-Sącz-Nedeckiej 12000 „	.	.	18000		do lit. *d. e. f.*
	f. Utrzymanie dróg krajowych:					Na podstawie wykazów do l. W. 2969/1868. dołączonych.
	1. Brzesko-Sandeckiej . . . 1400 zł. — ct.					
	2. Tarnów-Sącz-Nedeckiej . . 10000 „ — „					
	3. Krościenko — Szczawnickiej . 7300 „ — „					
	Do przeniesienia . 18700 zł. — c.	.	90000	309374		

Fundusz krajowy.

Potrzeby. Rub. XII. Dopłaty na drogi.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia . 18700 zł. — c.					
		.	90000	309374		
	4. Konieczna-Gorlice-Mszańskiej . . . . 1800 „ — „					
	5. Kraków-Mogiła czyli Lubelskiej . . . 1300 „ — „					
	6. Proszowice-Barańskiej . . 1600 „ — „					
	7. Prusko-Szląskiej . . . . 5700 „ — „					
	8. Brzesko-Sandeckiej . . . 3400 „ — „					
	9. Sędziszowskiej 460 „ — „					
	10. Czorsztyn-Nowytarg-Zabornia . . . . 2000 „ — „					
	11. Sanok-Rzeszowskiej . . 4775 „ 45 „					
	12. Sanok-Przemyskiej . . . 7790 „ — „					
	13. Bełzec-Jarosławskiej . . 13000 „ — „					
	14. Zimnawoda-Hoszańskiej. . 3200 „ — „					
	15. Lwów-Rohatyńskiej . . . 11182 „ 76 „					
	16. Żółkiew-Wielkie Mosty . . 3650 „ — „					
	17. Brzeżany-Złoczowskiej . . 3515 „ 60 „					
	18. Brzeżany-Podwołoczyskiej . 26894 „ — „					
	19. Stanisławów-Bursztyn . . 5650 „ — „					
	20. Siwka-Halickiej . . . . 1420 „ — „					
	21. Sielec-Zaleszczyckiej . . 13750 „ — „					
	22. Czortkow-Monasterzyskiej . 9440 „ — „					
	23. Strusów-Buczackiej . . . 7660 „ — „					
	24. Tyśmienica-Kołomyjskiej . 4790 „ — „					
	Do przeniesienia 151677 zł. 81 c.	.	90000	309374		

Fundusz krajowy.

Potrzeby. Rub. XII. Dopłaty na drogi.

Rozklad rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia 151677 zł. 81 c.	.	90000	309374		
	25. Skałat-Czortkowskiej . . . 3350 „ — „					
	26. Husiatyn-Kopeczyńce . . . 5120 „ — „					
	27. Skała - Zaleszczyckiej . . 4810 „ — „					
	28. Okopy-Mielnickiej . . . 700 „ — „					
	29. Mielnica-Borszczowskiej . . 1750 „ — „					
	30. Tłuste-Buczackiej . . . . 4570 „ — „					
	razem 171977 zł. 81 c.					
	potrąciwszy od tych właściwych kosztów utrzymania dróg krajowych, dochody z myt w kwocie . . . . 110789 „ 29 „					
	pozostaje na fundusz krajowy . . 61188 zł. 52 ct.	.	95000	61189		
	B.					
53	Wsparcie na budowę dróg powiatowych	.	5000	15000		do poz. 53. i 54. Wedle uchwały Wydziału krajowego z dnia 6. Kwietnia 1868. do L. 2969.
	C.					
54	Wsparcie na budowę dróg gminnych:					
	a. Dembicko-Baranowskiej . . . . . 30000 zł.					
	b. Wyżków-Wełdziż . . 10000 zł.					
	c. Innych dróg gminnych, ryczałtem . . . . . 15000 zł.	.	.	.		
	razem poz. 54. . .	.	10000	55000		
	suma rubr XII. . . .	85½ 87735	200000	440563	440563	

Fundusz krajowy.

Potrzeby. Rub. XIII. Różne przypadkowe.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	XIII. Różne przypadkowe.					
55	Do rozporządzalności Wydziału krajowego	6 11523	30000	30000		do poz 55. Na mocy postanowienia §. 9. instrukcyi wydanej dla Wydziału krajowego.
56	Utrzymanie i ustawienie słupów granicznych	10 1	300	300		do poz. 56 Wedle uchwały sejmowej z r. 1866.
57	Wynagrodzenie za cechowanie miar i wag	.	.	100		do poz. 57. Wydatki tego rodzaju ponosi fundusz krajowy na mocy rozporządzenia ministeryalnego z dnia 22. Czerwca 1856. L. 4960. W r. 1867. wynosił wydatek tej rubryki zł. 280. (l. W. 857. 7972.)
58	Dopłaty zaległych należytości dodatkowych do podwód dla c. k. wojska, po koniec Kwietnia 1866.	5360	.	2000	32400	do poz. 58. Na zaległe należytości dodatkowe do podwód po koniec Kwietnia 1866. nadchodzą ciągle jeszcze rachunki od c. k. jeneralnej Komendy i od c. k. żandarmeryi. W ciągu roku 1867. wypłacono z tego tytułu razem : 4312 zł. 73 ct. a prawdopodobnie jeszcze i w roku 1868. zaległości tego rodzaju będą musiały być uznawane i płacone; — preliminuje się przeto prawdopodobną sumę potrzeb w kwocie . . 2000 złr.
	suma rub XIII . .	16 16884	30300	.	32400	

Fundusz szpitalu głównego

we Lwowie.

Oddział chorych.

PRELIMINARZ SPECYALNY

na rok słoneczny 1868.

Preliminarz sumaryczny

Pokrycie

Liczba porz.	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość z roku 1866.	Wniosek na rok 1868. Wydziału krajowego	Wniosek na rok 1868. Wydziału specyalnego	Uchwała Sejmu	Uzasadnienie.
		Złote austryackie				
1	Odsetki od kapitałów	2575	2872			Uwaga na rok 1868.
2	Zapisy i legaty przymusowe	1044	1900			Wedle prawomocnego reskryptu Ministerstwa Stanu z dnia 12. i 20. Czerwca 1864. L. 7782 i 10067/550. rozporzą. prezyd. Namiest. z dnia 22. i 30. Sierpnia 1866. L. 6997. i 7697. zastosowanych do odbytych z Wydziałem krajowym rokowań, należy pokryć wykazany niedobór w kwocie 7812. złr. z funduszu krajowego ponieważ stosunek gminy miasta Lwowa do szpitalu głównego w ten sposób uregulowanym został, że niepokryte własnemi dochodami koszta leczenia i pielęgnowania chorych, do gminy miasta Lwowa przynależnych, z funduszu krajowego zapłacone być mają.
3	Dochód z realności	283	282			
4	Dodatki	29294	25392			
5	Zwroty kosztów leczenia	60630	49400			
6	Rozmaite dochody	16348	660			
	razem . . .	110174	80506			
	w porównaniu z potrzebą	.	88318			
	okazuje się niedobór w kwocie . . .	.	7812			
	Przypisek A. Dni utrzymania biednych chorych z miasta Lwowa było według przecięcia z ostatnich trzech lat . . . 69950					Dochody na ten cel przeznaczone wynoszą wedle przypisku A. razem . . . 26100zł. —c. zaś wydatki wynoszą . . 34275zł. 50c.
	Licząc za każdy dzień wyznaczoną taksę . . . . . 49 ct.					
	okazuje się prawdopodobna potrzeb na rok 1868. w kwocie 34275 zł. 50 ct.	.	34275 50			
	Na pokrycie tej potrzeby są przeznaczone:					
a.	1/5 część dochodów z rogatek miejskich wynosząca przeciętnie w zaokrągleniu . . . . . 24200 zł.	24200				Wykazany niedobór . . 8175zł. 50c. będzie wydanym z tem jednak zastrzeżeniem, że ostateczny obrachunek i wzajemna kompenzacya, ma nastąpić po zamknięciu rachunków na rok 1868.
b	Legaty przymusowe wedle przecięcia, w kwocie okrągłej . . . 1900 zł.	1900				
	razem dochodów	.	26100			
	potrąciwszy dochody od powyż wykazanych potrzeb, okazuje się niedobór .	.	8175 50			Resztę niedoboru, jakiby mógł wyniknąć z rubryk wydatków administracyjnych, ponosi gmina, co też Rada miasta Lwowa uznała w podaniu z dnia 31. Maja 1866. L. 12986. do c. k. Namiestnictwa wniesionem.
	porównywając tę wynikłość z niedoborem wypływającym z obliczenia na podstawie zamknięć rachunkowych .	.	7812			
	okazuje się zwiększona potrzeb o . .	.	363 50			

szpitalu głównego we Lwowie. Oddział chorych.

Potrzeby							
Liczba porz.	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość z roku 1866.	Wniosek na rok 1868. Wydziału krajowego	Wydziału specyalnego		Uchwała Sejmu	
		Złote austryackie					
1	Płace urzędników i sług	10668	11021				
2	Odstawne	68	58				
3	Adjuta	1107	1027				
4	Substytucye	1078	.				
5	Dyurna	370	609				
6	Pensye urzędników i wdów	945	369				
7	Zaopatrzenia i dary z łaski	143	149				
8	Odprawy i spłaty kwartałów pośmiertnych	.	.				
9	Emolumenta	213	542				
10	Wydatki kapliczne	10	15				
11	Najem pomieszkania	4485	6883				
12	Potrzeby kancelaryjne	252	444				
13	Remuneracye i zapomogi	931	536				
14	Koszta gospodarcze	68042	60943				
15	Zwrot kosztów leczenia	1170	1400				
16	Utrzymanie budynków	3899	2144				
17	Odsetki od kapitałów dłużnych . . .	.	80				
18	Podatki	160	282				
19	Rozmaite wydatki	1780	1816				
	razem	95321	88318				

Szpital główny we Lwowie. Oddział chorych.

Pokrycie. Rub. I. II. III. IV. Odsetki od kapitałów. Zapisy i legaty przymusowe. Dochód z realności. Dodatki.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Pokrycie.					
	I. Odsetki od kapitałów.					do rubr. I.
1	Od zapisu długu bankowego w kwocie 10059 zł. w. a. po 5% . .	.	.	95 502		Wyrachowana jednoroczna należytość wedle stopy procentowej. Pierwotny zapas długu bankowego w kwocie 9580 zł. w. w. po 2½% został wylosowany dnia 1. Lipca 1867. i natomiast wydaną została obligacya w kwocie 10059 zł. w. a. po 5%.
2	Od zapisów długu państwa w kwocie 49977 zł. 34 c. m. k. po 4% i 5%	.	.	1 2173		
3	Od obligacyi i pożyczki narodowej z roku 1855. w kwocie 1502 zł. po 5%	.	.	86 78		
4	Od obligacyj indemnizacyjnych w kwocie 1200 zł. po 5% . . .	.	.	63		
5	Od listów zastawnych galicyjskich w kwocie 200 zł. po 4% . . .	.	.	8		
6	Od obligacyj pożyczki głodowej z r. 1866. w kwocie 640 zł. po 7%	.	.	80 44		do poz. 6. Pierwotny kapitał w kwocie 610 zł. 44 c., ulokowany u Anny Kuhn, został zwrócony, i zakupiono za tę kwotę obligacye pożyczki głodowej z roku 1866. wartości imiennej 640 zł. w. a. po 7%.
7	Od książki kasy oszczędności w kwocie 36 zł. 40 ct. po 5% . . .	.	.	82 1		
	razem . . .	2575	2425	.	2872	
8	**II. Zapisy i legaty przymusowe**	1044	2500	.	1900	do rub. II. Przychód wynosił: w roku 1864. — 2707 zł. „ 1865. — 2087 „ „ 1866. — 1044 „ razem 5838 zł. co czyni przeciętnie 1946 zł. lub w kwocie okrągłej 1900 zł.
	III. Dochód z realności.					do rub. III.
9	Czynsz za ubikacye do kliniki używanych z rocznych 441 zł. . .	283	282	.	282	Na podstawie dzielnika stałego. Patrz oddział obłąkanych i oddział położnic rub. II.
	IV. Dodatki.					do rub. IV. poz. 10.
10	Relutum za należące z c. k. Skarbu 200 sągów drzewa opałowego	1279	1218	1138	.	Wedle uchwały Wydziału kraj. z dnia 30. Lipca 1867. L. 7545. zawartą została ugoda względem dostawy drzewa do szpitalu głównego na rok 1868., a to: od jednego sąga drzewa
	Do przeniesienia	5181	6425	1138	5054	

Szpital główny we Lwowie. Oddział chorych.

Pokrycie. Rub. IV. i V. Dodatki. Zwrot kosztów leczenia.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia	5181	6425	1138	5054	bukowego po 8 zł. 88 c. Za 200 sągów drzewa wypada zatem należytość w kwocie 1776 zł., z których wedle dzielnika stałego $64\frac{10}{100}\%$ na oddział chorych, t. j. kwota 1138 zł. przypada. Patrz oddział obłąkanych i położnic rub. III.
11	$^1/_5$ dochodów z rogatek miejskich .	27961	20900	24200	.	do poz. 11. Wedle przecięcia trzyletniego przychód wynosił w r. 1864. — 24612 zł. „ 1865. — 20160 „ „ 1866. — 27961 „ razem 72733 zł. okazuje się zatem wedle przecięcia prawdopodobny dochód 24244 zł. albo w okrągłej kwocie 24200 zł.
12	Dodatek na utrzymanie trupiarni rocznych 84 zł.	54	54	54	25392	do poz. 12. Wedle dzielnika stałego. Patrz oddział obłąkanych i położnic rub. III.
13	**V. Zwroty kosztów leczenia.**	60630	46000	.		do rub. V. poz. 13. *a. b. c.* Ilość dni leczenia od samopłacących wynosiła w roku 1864. — 85061 dni „ 1865. — 100707 „ „ 1866. — 114306 „ razem 300074 dni przeciętnie 100025 dni licząc na każdy dzień po 49 c. czyni . . . . . 49012 zł.
	a. od samopłacących	.	.	7039		
	b od funduszu krajowego galicyjskiego	.	.	41000		
	c. od innych funduszów publicznych	.	.	1000		
	d. od gminy miasta Lwowa za pielęgnowanie chorych z zakładu S. Łazarza	.	.	361	49400	do poz. 13. *d.* Dochód tej pozycyi wynosił: w roku 1864. — 382 zł. „ 1865. — 334 „ „ 1866. — 367 „ razem 1083 zł. przeciętnie 361 „ Łączną kwotę poz. *a.*—*d.* zaokrągla się na . . . . 49400 zł.
	e. z kasy miejskiej lwowskiej za ubogich chorych miasta Lwowa .	.	.	.	.	do poz 13. *e.* Należytość za biednych chorych do gminy miasta Lwowa należących nie preliminuje się, ponieważ koszta te dopiero po upływie każdego roku i po
	Do przeniesienia	93826	73379	.	79846	

Szpital główny we Lwowie. Oddział chorych.

Pokrycie. Rub. VI. Rozmaite dochody.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia	93826	73379	.	79846	zamknięciu dotyczących rachunków uwzględnione być mogą. Ilość dni leczenia tychże chorych wynosiła w roku 1866. 72206.
	VI. Rozmaite dochody.					
14	Zwroty rachunkowe, wpływy za sprzedane sprzęty i inne pomniejsze dochody	16253	543	576	.	do poz. 14. Na tę rubrykę preliminuje się wedle przecięcia. Wynikłość wynosiła w roku 1864. — 2593 zł. „ 1865. — 42780 „ „ 1866. — 16253 „ razem 61626 zł. Od tego wypada jednak odciągnąć nadzwyczajne wpływy, a to: zwroty niedoborów ogólnych za czas od r. 1856. do końca 1861. zapłacone z kasy miejskiej w kwocie . . . 24976 zł. i zwroty niedoboru ogólnego z funduszu krajowego za czas od roku 1862. do końca 1865. w kwocie . . . 34938 zł. razem . . . 59914 „ pozostaje zatem tylko reszta w kwocie . . . . . 1712 „ z której przeciętna wynikłość wynosi . . . . . 576 „
15	Od funduszu klinicznego zwrot za 15 sągów drzewa opałowego . .	95	91	84	669	do poz 15. Należytość za 15 sągów drzewa wynosi odnośnie do uwagi zrobionej do rubryki IV. poz. 10. według ugody zawartej na rok 1868. po 8 zł. 88 c. od jednego sąga, rocznie 133 zł. 20 c. z których wedle dzielnika stałego (64%) na oddział chorych należytość w kwocie 84 zł. przypada. Patrz oddział obłąkanych i położnic rub. V.
	Ogólna suma pokrycia . .	110174	74013	.	80506	

Szpital główny we Lwowie. Oddział chorych.

Potrzeby. Rub. I. Płace.

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Rozkład rubryk pojedynczych					
	Potrzeby.					
	I. Płace urzędników i sług.					do rub. I. poz. 1. do 7. i 9. Stałe płace są obliczone wedle dzielnika stałego $83\frac{40}{100}\%$. Patrz oddział obłąkanych ($10\frac{64}{100}\%$) i położnic ($5\frac{96}{100}\%$). W skutek uchwały Wydziału krajowego z dnia 26. Września 1867. L. 9007. przeniesioną została płaca nadzorcy chorych w kwocie 210 zł. w zupełności na fundusz obłąkanych.
1	Dyrektorowi rocznych 840 zł. — c.	525	.	701		
2	Zarządcy „ 630 „ — „	.	.	526		
3	Kontrolorowi „ 525 „ — „	438	.	438		
4	1. pisarzowi „ 210 „ — „	175	.	175		
5	2. „ „ 315 „ — „	263	.	263		
6	Nadzorcy domu „ 210 „ — „	102	.	175		
7	Woźnemu „ 150 „ 20 „	126	.	126		
8	Odźwiernemu „ 168 „ — „	151	.	151		do poz. 8. Płacę odźwiernego ponosi oddział chorych w części $89\frac{93}{100}$, zaś resztę $10\frac{7}{100}$ ponosi oddział położnic.
9	1 praczce „ 157 „ 50 „	.	.	131		
	razem . . .	1780	2861	2686		
	Płace lekarzy.					
10	1. chirurg, rocznych . . 630 zł.	441	.	441		do poz. 10. Tę płacę ponosi oddział chorych w części 441 zł., zaś resztę 189 zł. fundusz obłąkanych.
11	Prymaryusz dla oddziału syfilitycznego . . . 630 zł.	630	.	630		
12	Prymaryusz dla oddziału internistów . . . . 630 zł.	630	.	630		do poz. 11. i 12. Te płace w zupełności ponosi oddział chorych.
	razem . . .	1701	1701	1701		
13	**Nadzorcom chorych i służbie domu**	7187	6117	6634		do poz. 13. Wedle przecięcia. Wynikłość wynosiła w roku 1864. — 5879 zł. „ 1865. — 6836 „ „ 1866. — 7187 „ razem 19902 zł. zatem przeciętnie 6634 „
	ogólna potrzeb rub. I. . .	10668	10679	.	11021	
	Do przeniesienia	10668	10679	.	11021	

Szpital główny we Lwowie. Oddział chorych.

Potrzeby. Rub. II. III. IV. Odstawne. Adjuta. Substytucye.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia	10668	10679	.	11021	
	II. Odstawne.					do rub. II.
14	Maciejowi Grass, kwieskowanemu pisarzowi z rocznych 70 zł. . .	68	58	.	58	Wedle dzielnika stałego. Patrz oddział obłąkanych i fundusz położnic.
	III. Adjuta.					do rub. III.
15	1 sekundaryuszowi dr. medycyny rocznych 300 zł.	158	158	300		Preliminuje się jednoroczna należytość. do poz. 15. i 18.
16	Dwom sekundaryuszom chirurgom rocznie po 105 zł.	277	210	210		To adjutum preliminuje się w rocznej kwocie 300 zł. w skutek uchwały Wydziału krajowego z 19. Marca 1868. L. 13691
17	Dwom praktykantom lekarskim rocznie po 105 zł.	289	210	210		
18	Strawne dla sekundaryusza dra. medycyny dziennie po 21 c. . .	77	77	.		
19	Strawne dla dwóch sekundaryuszów chirurgów dziennie po 42 c. , .	306	307	307		
	razem . . .	1107	962	.	1027	
20	**IV. Substytucye**	1078	225	.		do rub IV. Ponieważ nadwyżka płacy byłego zastępcy zarządzcy, p. Sliwińskiego, w kwocie 270 zł. w skutek zamianowanowania p. Gelinka prow. zarządzcą i asygnowania mu rozporządzenia Wydziału krajowego z dnia 23. Marca 1867. do L. 2258. stałej płacy, zamkniętą została, a wydatki wynikające z substytucyi 1 praczki, nadzorcy chorych i nadzorcy domu przy rub. I. już uwzględnione są, przeto na „substytucye“ nic się nie preliminuje.
	Do przeniesienia	12921	11924	.	12106	

Szpital główny we Lwowie. Oddział chorych.

Potrzeby. Rub. V. VI. Dyurna. Pensye.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia	12921	11924	.	12106	
	V. Dyurna.					do rub. V.
21	Dla dwóch pisarzy dziennych w kancelaryi zarządu dla każdego dziennie po 1 zł., rocznie . . 730 zł.	370	320	.	609	Do załatwienia zwykłych czynności zarządu szpitalu głównego, używanym bywał dotychczas zawsze jeden pisarz dzienny i jedno tylko dyurnum preliminowano; ponieważ jednak każdego roku wzmagają się czynności zakładu tak dalece, iż dawniej oznaczony stan urzędników i pisarzy obecnie nie jest dostatecznym, i dla załatwienia mnożących się zaległości zawsze drugi pisarz dzienny na czas nieograniczony przyjętym być musi, przeto preliminuje się dla dwóch pisarzy dziennych każdemu po 1 zł., a razem rocznie 730 zł. Patrz fundusz obłąkanych i położnic. Uchwałą z dnia 23. Marca 1867. L. 1993 udzielono wprawdzie dyrekcyi szpitalu upoważnienie do przyjęcia także trzeciego dyurnisty o dziennych 85 centów w zastępstwie 2go stałego pisarza, któremu udzielono odprawę; ponieważ jednak to trzecie dyurnum w razie, jeżeliby ta posada wkrótce obsadzoną nie została, będzie pokryte z płacy 2go pisarza stałego, którą przy rubryce I. poz. 2. zapreliminowano, przeto nic się nie preliminuje z tego tytułu.
	VI. Pensye.					do poz. 22.
22	Wagner Ludwice wdowie po prymaryuszu rocznych 105 zł. . .	.	.	105		Preliminuje się całoroczna na oddział chorych przypadająca należytość. Wagner Ludwika pobiera właściwie pensyę rocznych 350 zł., z tych jednak przypada na fundusz naukowy 200 zł. oddział chorych 105 „ „ obłąkanych 45 „
	Do przeniesienia	13291	12244	105	12715	

Szpital główny we Lwowie. Oddział chorych.

Potrzeby. Rub. VI. VII. VIII. Pensye. Zaopatrzenia. Odprawy.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia	13291	12244	105	12715	
23	Grund Ludwice wdowie po pensyonowanym Zarządcy szpitala rocznych 210 zł.	.	.	176		do poz. 23. Pensya Ludwiki Grund zaasygnowaną została uchwałą Wydziału krajowego z dnia 7. maja 1867. L. 4055. zaś pensyę byłego zarządcy ś. p. Franciszka Grunda zamknięto w skutek uchwały Wydziału krajowego z dnia 16. Kwietnia 1867. L. 3720.
24	Bodaszewskiej Agnieszce wdowie po nadzorcy domu rocznych 105 zł.	.	.	88		do poz. 24. Wedle dzielnika stałego ($83\frac{40}{100}$). Patrz oddział obłąkanych i położnic.
	razem . . .	945	938	.	369	
	VII. Zaopatrzenia i dary z łaski.					do rub. VII. Preliminuje się wedle dzielnika stałego ($83\frac{40}{100}$). Patrz oddział obłąkanych i położnic.
25	Christl Laurze sierocie po kontrolorze rocznych 63 zł.	48	53	53		
26	Hammer Joannie sierocie po pisarzu rocznych 63 zł.	52	53	53		
27	Tomaszewskiej Maryi wdowie po woźnym dziennie po 14 ct. . .	43	43	43		
	razem . . .	143	149	.	149	
	VIII. Odprawy i spłaty kwartałów pośmiertnych . .	.	.	.	.	do rub. VIII. Nie preliminuje się dla braku wynikłości. Wprawdzie otrzymał były pisarz zarządu, Józef Hnatów, w bieżącym roku 1867. odprawę w kwocie 630 zł. w skutek uchwały Wydziału krajowego z dnia 23. Marca 1867. L. 1993., lecz podobnego wydatku na rok 1868 spodziewać się nie należy.
	Do przeniesienia	14379	13331	.	13233	

Szpital główny we Lwowie. Oddział chorych.

Potrzeby. Rub. IX. Emolumenta.

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Rozkład rubryk pojedynczych					
	Z przeniesienia	14379	13331	.	13233	
	IX. Emolumenta.					do poz. 28. *a.* i *b* Preliminuje się jednoroczna na oddział chorych zupełnie przypadająca należytość.
28	*a.* Na fiakra prymaryuszowi w oddziale syfilitycznych rocznie. 105 zł.	105	105	105		
	b. Na fiakra prymaryuszowi w oddziale internistów . . . 63 zł.	63	63	63		
29	Na ubior dla woźnego i odźwiernego	45	40	117		do poz. 29. Ponieważ dla służby zarządu zacząwszy od bieżącego roku suknie kroju polskiego się sprawiają, które większego wydatku wymagają, przeto preliminuje się odpowiednio do podobnych wydatków w Wydziale krajowym, dla zwykłej co rok powtarzającej się potrzeby, dla każdego po 50 zł. razem . . . . 100 zł. a dodawszy do tego wydatek na płaszcz dla woźnego przypadający do sprawienia w r. 1868. w kwocie . . . . . 36 zł. a na lat 3 służyć mający, okazuje się ogólna potrzeb w kwocie . . . . . 136 zł. z których na oddział chorych wedle dzielnika stałego , . 117 zł. przypada. Patrz oddział obłąkanych i położnic.
30	Na opał i oświetlenie stale wyznaczony deputat roczny a mianowicie: *a.* zarządcy szpitala bukowego drzewa sągów . . . 12 i świec łojowych . ℔ 44 *b.* kontrolorowi drzewa sągów . . . 10 i świec łojowych . ℔ 33 *c.* nadzorcy domu . . . ℔ 26 *d.* pierwszemu odźwiernemu . . . . ℔ 18 *e.* pierwszej praczce . . ℔ 18 razem drzewa sągów 22 świec ℔ 139					do poz. 30. W skutek uchwały Wydziału krajowego z dnia 30. Lipca 1867. do L. 7545. zawarto ugodę względem dostawy drzewa do szpitalu głównego na rok 1868. po 8 zł. 88 c. od jednego sąga drzewa bukowego. Cenę świec łojowych policzono na podstawie przeciętnych cen targowych za 1 funt po 40 c. w. a. Wynikłość z roku 1866. zawartą jest w wynikłości rub. XIV. „Koszta gospodarcze“ poz. 46. i 47., gdzie dotychczas wydatek ten preliminowano. do poz. 30. *a. b. c. d. e.* Część przypadająca na fundusz tegoż oddziału wedle dzielnika stałego.
	Do przeniesienia	14592	13539	285	13233	

Szpital główny we Lwowie. Oddział chorych.

Potrzeby. Rub. IX. X. Emolumenta. Wyclatki kapliczne.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia	14592	13539	285	13233	
	wypada więc za 22 sągów drzewa licząc 1 sąg po 8 zł. 88 ct. . . . . 195 zł. 36 ct.	.	.	163		
	za 139 ℔ świec licząc 1 ℔ po 40 ct. 55 zł. 60 ct.	.	.	47		
	250 zł. 96 ct					
	f. sekundaryuszowi oddziału wewnętrznych chorych świec łojowych . . . . 13 ℔					do poz. 30. *f. g. h. i. k. l.* Należytość stała, którą fundusz tego oddziału całkowicie ponosić winien.
	g. chirurgowi i klinicznemu asystentowi świec . . . 26 „					
	h. sekundaryuszowi oddziału syfilitycznych . . . . 26 „					
	i. sekundaryuszowi oddziału zewnętrznych chorych. . 26 „					
	k. praktykantowi oddziału zewnętrznych chorych . 13 „					
	l. praktykantowi oddziału wewnętrznych chorych . 13 „					
	razem 117 ℔					
	a licząc 1 ℔ świec łojowych po 40 ct. a. w. wypada 46 zł. 80 ct.	.	.	47	542	
	X. Wydatki kapliczne.					
31	. . . . .	10	60	.	15	do poz. 31. Ponieważ zwykłe wydatki kapliczne wedle porzadku oznaczonego rozporządzeniem Namiestnictwa z d. 17. Marca 1854. L. 43945. w roku 1868. fundusz obłąkanych ponosić ma, przeto tylko na wyniknąć mogące nadzwyczajne wydatki kwota 15 zł. się prelimnuje
	Do przeniesienia	14602	13599	.	13790	

Szpital główny we Lwowie. Oddział chorych.

Potrzeby. Rub. XI. i XII. Najem pomieszkania. Potrzeby kancelaryjne.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia	14602	13599	.	13790	
	XI. Najem pomieszkania.					
32	Dodatek na pomieszkanie;					do poz. 32. i 33.
	a. Dyrektorowi rocznie . . 420 zł.	263	350	350	.	Wedle dzielnika stałego. Dla zarządcy nic się nie preliminuje, albowiem nadane mu jest pomieszkanie w naturze.
33	*b.* Kontrolorowi . . . . 160 zł.	122	133	133	.	
34	Czynsz za najem lokalności na szpitale filialne	4100	4100	6400	6883	do poz. 34. Do końca Września 1867. należy się w skutek rozporządzenia Namiestnictwa z d. 30. Maja 1864. L. 8820. za najem domu Hofmana pod Nr. 357. i 358. roczny czynsz w kwocie 4100 zł. W skutek uchwały Wydziału krajowego z dnia 8. Sierpnia 1867. L. 7570. został jednak ten czynsz od 1. Października 1867. podwyższony na 4500 zł. na czas do końca Września 1870., a oprócz tego wynajęto jeszcze dla wielkiej ilości chorych drugi szpital filialny w domu Karola Höflicha pod Nr. 345. i 346., od 1. Października 1867. na lat 6 za opłatą rocznego czynszu 1900 zł. Wydatek ten w łącznej kwocie 6400 zł. przypada w zupełności na oddział chorych.
	XII. Potrzeby kancelaryjne.					
35	Ryczałt kancelaryjny rocznych . . . . 112 zł. 54 ct.	94	94	94	.	do poz. 35. Wedle dzielnika stałego ($83^{40}/_{100}$).
36	Rozmaite wydatki kancelaryjne. .	158	1040	350	.	do poz. 36. Na te wydatki preliminuje się wedle przecięcia. Wynikłość wynosiła w roku 1864. . . . . 505 zł. „ 1865. . . . . 322 „ „ 1866. . . . . 158 „ razem 985 zł. przeciętnie . . . . . 328 „ a w kwocie zaokrąglonej . . 350 „
	razem . . .	252	1134	.	444	
	Do przeniesienia	19339	19316	.	21117	

Szpital główny we Lwowie. Oddział chorych.

Potrzeby. Rub. XIV. i XV. Remuneracye. Koszta gospodarcze.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia	19339	19316	.	21117	
	XIII. Remuneracye i zapomogi.					
37	Remuneracye stałe:					do poz. 37.
	1. Kapłanowi gr. kat. rocznych 100 zł.	83	83	83	.	Preliminuje się wedle dzielnika stałego. Patrz oddział obłąkanych i położnic.
	2. Trzem praktykantom lekarskim każdemu rocznie po . . 105 zł.	577	263	263	.	
38	Remuneracye zmienne i zapomogi .	271	160	190	.	do poz. 38.
	razem . . .	931	506	.	536	Wedle przecięcia. Wynikłość wynosiła w roku 1864. . . . . 152 zł. „ „ 1865. . . . . 124 „ „ „ 1866. . . . . 270 „ razem 546 zł. przeciętnie . . . . . 182 „ czyli w kwocie zaokrąglonej . 190 „
	XIV. Koszta gospodarcze.					do rubr. XIV.
39	Wyżywienie	39982	.	36930		Preliminuje się wedle sumarycznego przecięcia. Wynikłość ogólna wynosiła w roku 1864. . . . . 56541 zł.
40	Lekarstwa	14484	.	12480		„ „ 1865. . . . . 58345 „
						„ „ 1866. . . . . 68042 „
41	Wydatki sanitarne	1287	.	1010		razem 182928 zł.
						przeciętnie . . . . . 60976 „
42	Sprzęty domowe	2534	.	2085		a w kwocie zaokrąglonej . 61000 zł.
43	Instrumenta chirurgiczne	51	.	250		Potrąciwszy od tej kwoty należytość przypadającą za
44	Bielizna i pościel	4889	.	4710		drzewo i oświetlenie pobierane jako deputat przez u-
45	Słoma do leży	767	.	480		rzędników, lekarzy i sług
46	Drzewo opałowe	3191	.	2367		szpitala głównego, która ró-
47	Oświetlenie	822	.	606		wnocześnie na rub. IX. „E-
						molumenta“ zapreliminowa-
48	Koszta pogrzebowe	35	.	25		ną została w kwocie. . . 257 zł.
						pozostaje 60743 zł.
	razem . . .	68042	58300	.	60943	W skutek uchwały Wydziału krajowego z dnia 30 Kwietnia 1868. L. 4295. przyzwolono na sprawienie potrzebnych dla Oddziału chyrurgicznego „instrumentów chyrurgicznych“ kwotę 200 zł.
	Do przeniesienia	88312	78122	.	82596	ogólny wydatek zatem wynosi 60943 zł.

Szpital główny we Lwowie. Oddział chorych.

Potrzeby. Rub. XV. i XVI. Zwrot kosztów. Utrzymanie budynków.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia	88312	78122	.	82596	
	XV. Zwrot kosztów utrzymania chorych zakładowi klinicznemu i położnic.					do rub. XV. Wedle przecięcia. Wynikłość wynosiła w roku 1864. . . . 1543 zł. „ „ 1865. . . . 1521 „ „ „ 1866. . . . 1170 „ razem 4234 zł. przeciętnie . . . . . 1411 „ czyli w kwocie zaokrąglonej 1400 „
49	. . . . .	1170	1545	.	1400	
	XVI. Utrzymanie budynków.					
50	. . . . .	3755	2000	2000		do poz. 50. W roku 1868. okazuje się potrzeba nietylko zwykłych robót konserwacyjnych, ale zaprojektowane jest także nowe pokrycie dachu, zupełna reperacya zewnętrznych ścian i gzymsów całego gmachu szpitalnego, nakoniec wystawienie nowego budynku szpitalnego, na umieszczenie pralni i suszarni Ponieważ jednak wykazaną już na rok 1867. potrzebę na pokrycie dachu w kwocie 16000 zł. do preliminarza nieprzyjęto z powodu iż ten wydatek nieznachodząc pokrycia z dochodów zakładu w myśl rozporządzenia Ministerstwa Stanu z 20. Czerwca 1864. L. 10067. i rozporządzenia Namiestnictwa z dnia 28. czerwca 1864. L 31991. przez gminę miasta Lwowa ponoszonym być winien, przeto obecnie wszelkie koszta na nowe budowle i restauracye do preliminarza przyjęte być niemogą aż do ostatecznego załatwienia spornej prawy — mianowicie aż do stanowczego orzeczenia i określenia stosunku między funduszem oddziału chorych a gminą miasta Lwowa, która wedle odezwy Magistratu z dnia 13. Listopada 1866. L. 29791. do Wydziału krajowego do L. W. 4969. wystosowanej, żąda ażeby tylko ta kwota kosztów restauracyi budynku szpitalnego na gminę została włożoną, która się pokaże jako niedobór z porównania potrzeb (wymogów) z wszelkiemi środkami pokrycia. Rada miasta Lwowa sądzi się być obowią-
	Do przeniesienia	93237	81667	2000	83996	

Szpital główny we Lwowie. Oddział chorych.

Potrzeby. Rub. XVII. XVIII. XIX Odsetki. Podatki. Rozmaite wydatki.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia	93237	81667	2000	83996	zaną do pokrycia niedoborów szpitala głównego, nie zaś do ponoszenia wydatków na cele specyalne. Porównanie sumaryczne dochodów i wydatków bez pomienionych kosztów restauracyi, okazuje niedobór w kwocie . . . . . 6607 zł. koszta więc dalsze, t. j. te które są potrzebne na główną reperacyę budynku, — jako koszta zarządu — niepokryte własnemi dochodami zakładu, na gminę lwowską przypadają. (Dekret prezy. z dnia 22. Sierpnia 1866. L. 6997.). Z tej więc przyczyny preliminuje się tylko potrzeb na pokrycie zwykłych robót konserwacyjnych w prawdopodobnej kwocie 2000 zł.
51	Kominiarzom	144	144	144		do poz. 51. Preliminuje się jednoroczna należytość wedle dzielnika stałego.
	razem . . .	.	.	.	2144	
	XVII. Odsetki od kapitałów dłużnych.					do rub. XVII. Preliminuje się jednoroczna należytość wedle stopy procentowej.
52	Religijnemu funduszowi Bukowińskiemu od kapitału 2000 zł. po 4%.	.	80	.	80	
	XVIII. Podatki.					do rub. XVIII. Preliminuje się jednoroczna należytość wedle stopy procentowej.
53	Podatek dochodowy za odsetki od obligacyi bankowych i indemnizacyjnych w kwocie 2817 zł. 81 c.	160	.	.	282	
	XIX. Rozmaite wydatki.					do rub. XIX. Preliminuje się wedle przecięcia. Wynikłość wynosiła:
54	Zwrot wpłaconych nadwyżek i inne przypadkowe wydatki	1780	1000	1250		w roku 1864. — 1359 zł. 1865. — 603 „ 1866. — 1780 „ razem 3742 zł. przeciętnie 1247 „ albo w kwocie zaokrąglonej 1250 „ walutą austr.
	Do przeniesienia	95321	82891	1250	86502	

Szpital główny we Lwowie. Oddział chorych.

Potrzeby. Rub. XIX. Rozmaite wydatki.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia	95321	82891	1250	86502	
55	Dodatek do płacy urzędnikom i sługom z powodu drożyzny.					do poz. 55. W skutek uchwały Wydziału krajowego z dnia 5. Grudnia 1867. L. W. 13007.
a.	dyrektorowi od 840 zł. . . . 84 zł. — c.			84 53		
b.	zarządcy od 630 zł. . . . 63 „ — „			38 40		do poz. 55. lit. *a. b. c. d. f. g. h i. m. q. r. s. t. u.* wedle dzielnika stałego, zaś
c.	kontrolorowi od 525 zł. . . . 52 „ 50 „			65 33		lit. *k. l. n.* o. *p.* cała należytość ponoszona przez oddział chorych.
d.	1. pisarzowi od 315 zł. . . . 31 „ 50 „			19 20		
e.	2. pisarzowi od 315 zł. . . . — „ — „			—		
f.	nadzorcy domu od 210 zł. . . . 21 „ — „			46 13		
g.	woźnemu od 150 zł. 20 c. . 15 „ 12 „			69 9		
h.	odźwiernemu od 168 zł. . . . 16 „ 80 „			10 15		
i.	1 praczce. od 157 zł. 50 c. . 15 „ 75 „			10 10		
k.	1 chirurgowi. od 630 zł. . . . 63 „ — „			63		
l.	prymaryuszowi oddz. syfil. od 630 zł. . . . 63 „ — „			63		
m.	prymaryusz oddz. intern. od 630 zł. . . . 63 „ — „			44		
n.	1 sekundaryuszowi od 234 zł. 15 c. . 23 „ 40 „			40 23		
o.	dwom sekundaryuszom po 258 zł. 30 c. . 51 „ 60 „			60 51		
p.	dwom praktykantom po 105 zł. . . . 21 „ — „			21		
q.	trzem praktykantom po 105 zł. . . . 31 „ 50 „			19 20		
r.	kapelanowi od 100 zł. . . . 10 „ — „			41 6		
s.	1 dyurnum dziennie po 1 zł. 5 c. . . 37 „ 80 „			23 24		
t.	2 dyurnum dziennie po 1 zł. . . . . 72 „ — „			14 46		
u.	szwaczce od 105 zł. . . . 10 „ 50 „			73 6	1816	
	Suma ogólna . .	95321	82891	.	88318	

Fundusz położnic

we Lwowie.

PRELIMINARZ SPECYALNY

na rok słoneczny 1868.

Preliminarz sumaryczny

Pokrycie

Liczba porz.	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość z roku 1866.	Wniosek na rok 1868. Wydziału krajowego	Wniosek na rok 1868. Wydziału specyalnego	Uchwała Sejmu	Uzasadnienie.
		Złote austryackie				
1	Odsetki od kapitałów	97	98			
2	Dochód z realności	32	32			
3	Dodatki	149	134			
4	Zwrot kosztów leczenia	198	200			
5	Rozmaite dochody	65	64			
	razem . . .	541	528			
	w porównaniu z potrzebami	.	8386			
	okazuje się niedobór w kwocie . . .	.	7858			

funduszu położnic we Lwowie.

Liczba porz.	Wyszczególnienie rubryk	Potrzeby: Wynikłość z roku 1866.	Potrzeby: Wniosek na rok 1868. Wydziału krajowego	Potrzeby: Wniosek na rok 1868. Wydziału specyalnego	Uchwała Sejmu	Uzasadnienie
		Złote austryackie				
1	Płace urzędników i sług	674	909			
2	Odstawne	5	4			
3	Adjuta	.	.			
4	Substytucye	296	.			
5	Dyurna	26	43			
6	Pensye	272	188			
7	Zaopatrzenia i dary z łaski	65	66			
8	Odprawy i spłaty kwartałów pośmiertnych	.	.			
9	Emolumenta	5	34			
10	Wydatki kapliczne	64	2			
11	Najem pomieszkania	27	35			
12	Potrzeby kancelaryjne	21	30			
13	Remuneracye i zapomogi	59	37			
14	Koszta gospodarcze	4543	6371			
15	Zwrot kosztów leczenia	.	.			
16	Utrzymanie budynków	357	217			
17	Odsetki od kapitałów dłużnych . . .	352	352			
18	Podatki	7	7			
19	Rozmaite wydatki	22	91			
	razem	6795	8386			

Fundusz położnic we Lwowie.

Pokrycie. Rub. I. II. III. Odsetki od kapitałów. Dochód z realności. Dodatki.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Pokrycie.					
	I. Odsetki od kapitałów.					do rub. I.
1	Od zapisów długu Państwa w ogólnej kwocie 1780 zł. po 5% . . .	.	.	44/93		Preliminuje się jednoroczna należytość wedle stopy procentowej.
2	Od obligacyi indemnizacyjnej Galicyi wschodniej w kwocie 100 zł. po 5%	.	.	5		do poz. 2 i 3.
3	Od książki Kasy oszczędności nr. 4712 w kwocie 1 zł. 40 c. . . .	.	.	5		Pierwotny kapitał ulokowany u Anny Kuhn w kwocie 68 zł. został zwrócony, i zakupiono natomiast wykazaną obligacyę indemnizacyjną i książkę kasy oszczędności.
	razem . . .	97	97	.	98	
	II. Dochód z realności.					do rub. II.
4	Czynsz z najmu lokalności szpitalnych na zakład kliniczny, rocznych 441 zł.	32	32	.	32	Preliminuje się na podstawie zatwierdzonego rozp. c. k. Namiestnictwa z dnia 17. Marca 1864. L 43945. dzielnika stałego $7\frac{18}{100}$% Patrz oddział chorych rub. III. i fundusz obłąkanych rub. II.
	III. Dodatki.					
5	Rekutum za należące się z c. k. Skarbu 200 sągów drzewa opałowego	143	136	128		do poz. 5. Wedle uchwały Wydziału kraj. z dnia 30. Lipca 1867. L. 7545. zawartą została ugoda względem dostawy drzewa opałowego na rok 1868., a to: od jednego sąga drzewa bukowego po 8 zł. 88 c. Za 200 sągów drzewa wypada zatem należytość w kwocie 1776 zł., z których wedle dzielnika stałego $6\frac{30}{100}$% na fundusz położnic, to jest: 128 zł. przypada. Patrz oddział chorych rub. IV. i fundusz obłąkanych rub. III.
6	Dodatek na utrzymanie trupiarni rocznych 84 zł.	6	6	6	134	do poz. 6. Preliminuje się wedle dzielnika stałego.
	Do przeniesienia	273	271	.	264	

Fundusz położnic we Lwowie.

Pokrycie. Rub. IV. V. Zwrot kosztów leczenia. Rozmaite dochody.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia	278	271	.	264	
	IV. Zwrot kosztów leczenia.					do rub. IV. Preliminuje się wedle przecięcia.
7	*a.* od samopłacących	110	.	110		Ogólna wynikłość wynosiła: w roku 1864. — 275 zł. „ 1865. — 184 „ „ 1866. — 198 „ razem 657 zł. przeciętnie 219 „
	b. od funduszów publicznych . . .	88	247	90	200	czyli w kwocie zaokrąglonej 200 „
	V. Rozmaite dochody.					
8	Zwroty rachunkowe, wpływy za sprzedane sprzęty i inne pomniejsze dochody	56	41	55		do poz. 8. Preliminuje się wedle przecięcia. Wynikłość wynosiła: w roku 1864. — 55 zł. „ 1865. — 55 „ „ 1866. — 56 „ razem 166 zł. przeciętnie 55 „
9	Zwrot od funduszu klinicznego za 15 sągów drzewa opałowego . .	9	10	9	64	do poz 9. Należytość za 15 sągów drzewa opałowego wynosi odnośnie do uwagi zrobionej do rub. III. wedle kontraktu zawartego na rok 1868. po cenie 8 zł. 88 c. od jednego sąga, rocznie 133 zł. 20 c., z których wedle dzielnika stałego na fundusz położnic $6\frac{30}{100}\%$ t. j. 9 zł. przypada. Patrz oddział chorych rubr. VI. i fundusz obłąkanych rubr. V.
	suma ogólna pokrycia . .	541	569	.	528	

Fundusz położnic we Lwowie.

Potrzeby. Rub. I. II. Płace. Odstawne.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Potrzeby.					
	I. Płace urzędników i sług.					
1	Dyrektorowi rocznych 840 zł. — c.	38	50	50		do poz. 1. do 9. Preliminuje się wedle dzielnika stałego $5\frac{96}{100}\%$. Patrz oddział chorych i obłąkanych. W skutek uchwały Wydziału krajowego z dnia 26. Września 1867. L. 9007. przeniesioną została płaca nadzorcy chorych w kwocie 210 zł. w zupełności na fundusz obłąkanych.
2	Zarządcy „ 630 „ — „	.	38	38		
3	Kontrolorowi „ 525 „ — „	31	31	31		
4	1. pisarzowi „ 210 „ — „	13	13	13		
5	2. „ „ 315 „ — „	19	19	19		
6	Nadzorcy domu „ 210 „ — „	7	26	13		
7	Woźnemu „ 151 „ 20 „	9	9	9		
8	Odźwiernemu „ 168 „ — „	17	17	17		
9	1 praczce „ 157 „ 50 „	.	9	9		
	Płace lekarzy.					
10	Profesorowi akuszeryi . 210 zł.	192	210	210		do poz. 10. i 11. Te wydatki przypadają w zupełności na fundusz położnic.
11	Akuszerce . . . . . 210 zł	.	210	210		
12	Nadzorcom przy chorych i służbie domu	348	253	290	909	do poz. 12. Preliminuje się wedle przecięcia. Wynikłość wynosiła w r. 1864. — 245 zł. „ 1865. — 279 „ „ 1866. — 348 „ razem 872 zł. przeciętnie 290 „
	II. Odstawne.					
13	Kwieskowanemu pisarzowi Maciejowi Graass, rocznych 70 zł. . .	5	4	.	4	do poz. 13. Preliminuje się wedle dzielnika stałego. Patrz oddział chorych i obłąkanych.
	Do przeniesienia	679	889	.	913	

Fundusz położnic we Lwowie.

Potrzeby. Rub. III. IV. V. Adjuta. Substytucye. Dyurny.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia	679	889	.	913	
	III. Adjuta.					do rubr. III.
14	. . . . .	.	.	.		Przy funduszu położnic nie ma podobnych wydatków, dlatego się nie preliminuje.
	IV. Substytucye.					do rub IV.
15	. . . . .	296	16	.		Ponieważ nadwyżka płacy byłego zastępcy zarządcy, p. Leona Śliwińskiego, w kwocie 270 zł. w skutek zamianowania p. Gelinka prow. zarządzcą i zaasygnowania mu rozporządzeniem Wydziału krajowego z dnia 23. Marca 1867. L. 2258. płacy w kwocie 630 zł. zamkniętą została, — zaś posada akuszerki uchwałą Wydz. kraj. z d. 23. Marca 1867. L. 2995. także obsadzoną została, — a wydatki wynikające z substytucyi innych posad w rubryce I. pomieszczono, przeto na tę rubrykę nic się nie preliminuje.
	V. Dyurny.					do rub. V.
16	. . . . .	26	23	.	43	Do załatwienia zwykłych czynności zarządu szpitalu, używanym bywał dotychczas zawsze jeden pisarz dzienny i jedno tylko dyurnum preliminowano; ponieważ jednak każdego roku prawie, do załatwienia nagromadzonych zaległości, drugi dzienny pisarz, choć tylko na krótki czas przyjętym być musiał, a poleceniem Wydz. kraj. z dnia 24. Października L. 10871., drugie dyurnum dziennych 1 zł. do końca Kwietnia 1868. już pozwolono i prawdopodobnie w skutek znacznych czynności w kancelaryi, będzie musiało być przedłużone, przeto preliminuje się dla dwóch pisarzy dziennych, dla każdego dziennie po 1 zł., razem rocznie 730 zł. Patrz oddział chorych i obłąkanych. Wprawdzie otrzymała dyrekcya szpitalu w skutek uchwały Wydz. kraj. z dnia 23. Marca 1867. do L. 1993. upoważnienie do przyjęcia w zastępstwie 2go stałego pisarza — któremu
	Do przeniesienia	1001	928	.	956	

Fundusz położnic we Lwowie.

Potrzeby. Rub. VI. VII. Pensye. Zaopatrzenia.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia	1001	928	.	956	udzielono odprawę—jednego dyurnisty z płacą dzienną 85 c, na czas dłuższy, ze względu jednak, że to dyurnum w razie, jeżeli ta posada wkrótce obsadzoną nie zostanie,— z płacy 2go pisarza, która przy rubr. I. preliminowaną jest, zupełnie pokryte być może, przeto na trzeciego dyurnistę nic się nie preliminuje.
	VI. Pensye.					do poz. 17.
17	Pensyonowanej akuszerce Ostrowskiej, rocznych 105 zł. . . .	.	.	105		Preliminuje się jednoroczna na ten fundusz w zupełności przypadająca należytość.
						do poz. 18.
18	Henryce Pfau wdowie po profesorze akuszeryi, rocznych 350 zł. . .	.	.	64		Preliminuje się jednoroczna na fundusz położnic przypadająca należytość. Reszta w kwocie 286 zł. przypada na fundusz naukowy.
						do poz. 19.
19	Ludwice Grund wdowie po pensyonowanym zarządcy szpitalu rocznych 210 zł.	.	.	13		Preliminuje się wedle dzielnika stałego. Pensya Ludwiki Grund zaasygnowaną została w skutek uchwały Wydz. kraj. z dnia 7. Maja 1867. L. 4055., zaś pensyę byłego zarządcy ś. p. Franciszka Grunda zamknięto w skutek uchwały Wydziału krajowego z dnia 16. Kwietnia 1867. L. 3720.
						do poz. 20.
20	Agnieszce Bodaszewskiej wdowie po nadzorcy domu rocznych 105 zł.	.	.	6		Preliminuje się wedle dzielnika stałego. Patrz oddział chorych i obłąkanych.
	razem . . .	272	228	.	188	
	VII. Zaopatrzenia i dary z łaski.					do poz. 21., 22., 23.
21	Christl Laurze sierocie po kontrolorze rocznych 63 zł.	3	4	4		Preliminnje się wedle dzielnika stałego. Patrz oddział chorych i obłąkanych.
22	Hammer Joannie sierocie po pisarzu rocznych 63 zł.	4	4	4		
	Do przeniesienia	1280	1164	8	1144	

Fundusz położnic we Lwowie.

Potrzeby. Rub. VII. VIII. IX. Zaopatrzenia. Odprawy. Emolumenta.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia	1280	1164	8	1144	
23	Tomaszewskiej Maryi wdowie po woźnym dziennie po 14 ct., rocznie 51 zł. 10 c.	3	3	3		
24	Maryi Swoboda byłej akuszerce, dziennie po 15 c. rocznie 55 zł.	55	55	55	66	do poz. 24. Preliminuje się jednoroczna na fundusz położnic zupełnie przypadająca należytość.
	VIII. Odprawy i spłaty kwartałów pośmiertnych.					
25	. . . . .	.	.	.		do rub VIII. Nie preliminuje się dla braku wynikłości. W bieżącym roku 1867. otrzymał wprawdzie pisarz zarządu Józef Hnatów odprawę w kwocie 630 zł. w skutek uchwały Wydziału krajowego z dnia 23. Marca 1867. L. 1993., lecz podobnego wydatku w roku 1868. spodziewać się nie można.
	IX. Emolumenta.					
26	Na ubior dla odźwiernego i woźnego	5	4	10		do poz. 26. Ponieważ dla służby zarządu zacząwszy od bieżącego roku suknie kroju polskiego się sprawiają, które większego wydatku wymagają, przeto preliminuje się odpowiednio do podobnych wydatków w Wydziale krajowym, dla zwykłej co rok powtarzającej się potrzeby, dla każdego po 50 zł. razem . . . . 100 zł. a dodawszy do tego wydatek na płaszcz dla woźnego przypadający do sprawienia co 3 lata w r. 1868. w kwocie . 36 zł. zatem okazuje się ogólna potrzeba w kwocie . . . . . 136 zł. z których na fundusz położnic wedle dzielnika stałego , . 10 zł. przypada. Patrz oddział chorych i obłąkanych.
	Do przeniesienia	1343	1226	10	1210	

Fundusz położnic we Lwowie.

Potrzeby. Rub. IX. X. Emolumenta. Wydatki kapliczne.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia	1343	1226	10	1210	
$26\frac{1}{2}$	Na opał i oświetlenie stale wyznaczony deputat roczny a mianowicie:					do poz. $26\frac{1}{2}$. *a. b. c. d. f.* Część przypadająca na fundusz tegoż oddziału wedle dzielnika stałego. Patrz rub. IX. poz. $30\frac{1}{2}$. oddział chorych.
	a. zarządcy szpitalu bukowego drzewa sągów . . . 12 i świec łojowych . ℔ 44					
	b. kontrolorowi szpitalu drzewa sągów . . 10 i świec łojowych . ℔ 33					
	c. nadzorcy domu . . . ℔ 26					
	d. pierwszemu odźwiernemu . . . . ℔ 18					
	e. pierwszej praczce . . ℔ 18					
	razem drzewa sągów 22 świec ℔ 139					
	wypada więc za 22 sągów drzewa licząc 1 sąg po 8 zł. 88 ct. . . . . 195 zł. 36 ct.			11		
	za 139 ℔ świec licząc 1 ℔ po 40 ct. 55 zł. 60 ct.			3		
	250 zł. 96 ct					
	g. Akuszerce świec łojowych 26 ℔ po 40 c. . . . 10 zł. 40 c.			10	34	do poz. $26\frac{1}{2}$. *g.* Należytość stała, którą fundusz tego oddziału całkowicie ponosi.
27	**X. Wydatki kapliczne.**					do rub. X.
	. . . . .	64	2	.	2	Wedle porządku oznaczonego rozporządzeniem Namiestnictwa z d. 17. Marca 1854. L. 43945. przypadają wydatki kapliczne w r. 1868. na fundusz obłąkanych, preliminuje się zatem tylko na pokrycie nadzwyczajnych, rzadko się wydarzających i na fundusz położnic wedle dzielnika stałego przypadających wydatków kwotę 2 zł.
	Do przeniesienia	1407	1228	.	1246	

Fundusz położnic we Lwowie.

Potrzeby. Rub. XI. XII. XIII. Najem pomieszkania. Potrzeby kancelaryjne. Remuneracye.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia	1407	1228	.	1246	
	XI. Najem pomieszkania.					do rub. XI. Preliminuje się przypadająca należytość wedle dzielnika stałego. Patrz oddział chorych i obłąkanych. Dla zarządcy nic się nie preliminuje, ponieważ mu nadano pomieszkanie w naturze w zabudowaniu szpitalu.
	Dodatek na pomieszkanie:					
28	Dyrektorowi rocznie . . . 420 zł.	19	25	25		
29	Kontrolorowi . . . . . 160 zł.	8	10	10	35	
	XII. Potrzeby kancelaryjne.					
30	Ryczałt kancelaryjny rocznych . . . . 112 zł. 54 ct.	6	6	6		do rub. XII. poz. 30. Preliminuje się wedle dzielnika stałego. Patrz oddział chorych i obłąkanych.
31	Rozmaite inne wydatki kancelaryjne	15	75	24	30	do poz. 31. Wedle przecięcia. Wynikłość wynosiła w roku 1864. — 38 zł. „ 1865. — 20 „ „ 1866. — 15 „ razem 73 zł. przeciętnie 24 „
	XIII. Remuneracye i zapomogi.					
32	1. Remuneracye stałe:					do poz. 32. Preliminuje się wedle dzielnika stałego. Patrz oddział chorych i obłąkanych.
	a. Kapłanowi gr. kat. rocznych 100 zł.	6	6	6		
	b. Trzem praktykantom lekarskim rocznie po . . . . . 105 zł.	38	19	19		
33	2. Remuneracye zmienne i zapomogi	15	17	12	37	do poz. 33. Preliminuje się wedle przecięcia. Wynikłość wynosiła w roku 1864. — 10 zł. „ „ 1865. — 9 „ „ „ 1866. — 15 „ razem 34 zł. przeciętnie . 12 „
	Do przeniesienia	1514	1386	.	1348	

Fundusz położnic we Lwowie.

Potrzeby. Rub. XIV. XV. XVI. Koszta gospodarcze. Zwrot kosztów. Utrzymanie budynków.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia	1514	1386	.	1348	
	XIV. Koszta gospodarcze.					do rubr. XIV.
34	Wyżywienie	3521	.	.		Preliminuje się wedle sumarycznego przecięcia. Wynikłość ogólna wynosiła
35	Lekarstwa	284	.	.		w roku 1864. — 2990 zł.
						„ 1865. — 4151 „
36	Wydatki sanitarne	77	.	.		„ 1866. — 4543 „
						razem 11684 zł.
37	Sprzęty domowe	75	.	.		przeciętnie . . 3895 zł.
38	Instrumenta chirurgiczne	14	.	.		Potrąciwszy od tej kwoty należytość przypadającą za
39	Bielizna i pościel	149	.	.		drzewo i oświetlenie pobierane jako deputat przez u-
40	Słoma do leży	22	.	.		rzędników, lekarzy i sług szpitalu głównego, która ró-
41	Drzewo opałowe	317	.	.		wnocześnie na rub. IX. „E-
						molumenta“ zapreliminowa-
42	Oświetlenie	84	.	.		ną została w kwocie. . . 24 zł.
						pozostaje 3871 zł.
43	Koszta pogrzebowe	.	.	.		Ze względu na powiększone wydatki
		.	3374	.	6371	tej rubryki, dodaje się w skutek u-
						chwały Wydziału krajowego z dnia 17.
						Kwietnia 1868. L. 3555. . 2500 zł.
	XV. Zwrot kosztów leczenia.					do rub. XV.
44	. . . . .	.	.	•		Na tę rubrykę przy tym funduszu nic się nie preliminuje, albowiem podobne wydatki wyłącznie na oddział chorych przypadają.
	XVI. Utrzymanie budynków.					
45	. . . . .	341	201	201		do poz. 45.
						Już w budżecie dla oddziału chorych wykazano, że w roku 1868. nietylko zachodzi potrzeba zwykłych robót konserwacyjnych, lecz zaprojektowane są także nowe budowy i znaczniejsze reparacye. Ponieważ jednak stosunek między gminą miasta Lwowa a funduszami szpitalnemi, najbardziej pod względem ponoszenia tych ostatnich kosztów, ostatecznie jeszcze uregulowanym nie został i Magistrat Lwowski przedło-
	Do przeniesienia	6398	4961	201	7719	

Fundusz położnic we Lwowie.

Potrzeby. Rub. XVII. XVIII. XIX. Odsetki. Podatki. Rozmaite wydatki.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia	6398	4961	201	7719	żył rekurs przeciw orzeczeniom c. k. Namiestnictwa w tej mierze wydanym, przeto i w tym roku nie przyjmują się jeszcze wydatki powyższe, odnoszące się do nowych budowli i znaczniejszych restauracyj, z których wedle wydanego rozporządzeniem c. k. Namiestnictwa z dnia 17. Marca 1854. r. L. 43945. dzielnika przypadnie na fundusz położnic $7\frac{18}{100}$ % „ chorych $64\frac{10}{100}$ % „ obłąkanych $28\frac{72}{100}$ % Obecnie preliminuje się tylko potrzeba na zwykłe reparacye konserwacyjne w kwocie na rok 1867. uchwalonej 201 zł.
46	Kominiarzom	16	16	16	217	do poz. 46. Preliminuje się jednoroczna należytość wedle dzielnika stałego.
	XVII. Odsetki od kapitałów dłużnych.					do rub. XVII. Preliminuje się jednoroczna należytość wedle stopy procentowej.
47	5% od należącej się funduszowi stypendyjnemu kwoty dłużnej 6705 zł. 3 c.	352	352	.	352	
	XVIII. Podatki.					do rub. XVIII. Preliminuje się jednoroczna należytość wedle stopy procentowej.
48	7% podatek dochodowy od odsetków z obligacyi państwa od indemnizacyjnych w kwocie 98 zł. . .	7	7	.	7	
	XIX. Rozmaite wydatki.					do rub. XIX. Preliminuje się wedle przecięcia. Wynikłość wynosiła: w roku 1864. — 6 zł. „ 1865. — 18 „ „ 1866. — 22 „ razem 46 zł. przeciętnie 15 „
49	. . . . .	22	9	15		
	Do przeniesienia	6795	5345	15	8295	

Fundusz położnic we Lwowie.

Potrzeby. Rub. XIX. Rozmaite wydatki.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia	6795	5345	15	8295	
50	Dodatek do płacy urzędnikom i sługom z powodu drożyzny.					W skutek uchwały Wydziału krajowego z dnia 5. Grudnia 1867. L. W. 13007.
a.	dyrektorowi od 840 zł. . . . 84 zł. — c.			3 6		do poz. 50. lit. *a. b. c. d. e. f. g. h. i. l. n. o. p q.* wedle dzielnika stałego, zaś lit. *k.* i *m.* cała należytość ponoszona przez oddział położnic.
b.	zarządcy od 630 zł. . . . 63 „ — „			52 4		
c.	kontrolorowi od 525 zł. . . . 52 „ 50 „			77 3		
d.	1. pisarzowi od 315 zł. . . . 31 „ 50 „			26 2		
e.	2. pisarzowi od 315 zł. . . . — „ — „			—		
f.	nadzorcy domu od 210 zł. . . . 21 „ — „			51 1		
g.	woźnemu od 150 zł. 20 c. . 15 „ 12 „			9 1		
h.	odźwiernemu od 168 zł. . . . 16 „ 80 „			70 1		
i.	1. praczce od 157 zł. 50 c. . 15 „ 75 „			15 1		
k.	prymaryuszowi od 210 zł. . . . 21 „ — „			21		
l.	trzem praktykantom po 105 zł. . . . 31 „ 50 „			25 2		
m.	akuszerce od 210 zł. . . . 21 „ — „			21		
n.	kapelanowi od 100 zł. . . . 10 „ — „			72 —		
o.	1 dyurnum dziennie po 1 zł. 5 c. . . 37 „ 80 „			72 2		
p.	2 dyurna dziennie po 1 zł. . . . . 72 „ — „			18 5		
q.	szwaczce od 105 zł. . . . 10 „ 50 „			75 —		
					91	
	suma ogólna . .	6795	5345	.	8386	

Fundusz obłąkanych

we Lwowie.

PRELIMINARZ SPECYALNY

na rok słoneczny 1868.

Preliminarz sumaryczny

Pokrycie

Liczba porz.	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość z roku 1866.	Wniosek na rok 1868. Wydziału krajowego	Wniosek na rok 1868. Wydziału specyalnego	Uchwała Sejmu	Uzasadnienie.
		Złote austryackie				
1	Odsetki od kapitałów	374	396			
2	Dochód z realności	127	127			
3	Dodatki	597	534			
4	Zwroty kosztów leczenia	5937	5820			
5	Rozmaite dochody	228	215			
	razem . . .	7263	7092			
	w porównaniu z potrzebą	.	42443			
	okazuje się niedobór w kwocie . . .	.	35351			

funduszu obłąkanych we Lwowie.

Liczba porz.	Wyszczególnienie rubryk	Potrzeby: Wynikłość z roku 1866.	Wniosek na rok 1868. Wydziału krajowego	Wniosek na rok 1868. Wydziału specyalnego	Uchwała Sejmu	Uzasadnienie
		Złote austryackie				
1	Płace urzędników i sług	3862	4562			
2	Odstawne	9	8			
3	Adjuta	282	420			
4	Substytucye	633	.			
5	Dyurna	47	78			
6	Pensye	152	79			
7	Zaopatrzenia i dary z łaski	95	96			
8	Odprawy i spłaty kwartałów pośmiertnych	.	.			
9	Emolumenta	74	172			
10	Wydatki kapliczne	5	60			
11	Najem pomieszkania	49	62			
12	Potrzeby kancelaryjne	34	62			
13	Remuneracye i zapomogi	105	69			Pobl. leg.
14	Koszta gospodarcze	33464	33950			
15	Zwrot kosztów leczenia	.	.			
16	Utrzymanie budynków	1428	865			
17	Odsetki od kapitałów dłużnych . . .	1408	1408			
18	Podatki	25	25			
19	Rozmaite wydatki	188	527			
	razem	41860	42443			

Fundusz obłąkanych we Lwowie.

Pokrycie. Rub. I. II. III. Odsetki od kapitałów. Dochód z realności. Dodatki.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Pokrycie.					
	I. Odsetki od kapitałów.					do rub. I. Preliminuje się jednoroczna należytość wedle stopy procentowej.
1	Od zapisów długu Państwa w ogólnej kwocie 6865 zł. po 4% i 5% .	.	.	359		
2	Od obligacyi pożyczki głodowej z r. 1866. w łącznej kwocie 300 zł. po 7%	.	.	21		do poz. 2. Pierwotny kapitał ulokowany u Anny Kuhn w kwocie 274 zł. został zwrócony, i zakupiono za to obligacye pożyczki głodowej z r. 1866. w kwocie 300 zł. po 7%
3	Od listów zastawnych w sumie 400 zł. po 4%	.	.	16		do poz. 3. Listy zastawne w imiennej wartości 400 zł. zakupione zostały z legatu zmarłego w r. 1866. w Ołomuńcu ks. Franciszka Richtera na rzecz tutejszego oddziału obłąkanych w kwocie 300 zł.
	razem . . .	374	374	.	396	
	II. Dochód z realności.					do rub. II. Preliminuje się wedle dzielnika stałego. Patrz oddział obłąkanych i położnic.
4	Czynsz z najmu lokalności na zakład kliniczny, rocznych 441 zł.	127	127	.	127	
	III. Dodatki.					
5	Relutum za należące się z c. k. Skarbu 200 sągów drzewa opałowego	573	546	510		do poz. 5. Wedle uchwały Wydziału kraj. z dnia 30. Lipca 1867. L. 7545. zawarty został kontrakt względem dostawy drzewa na rok 1868., a to: od jednego sąga bukowego po 8 zł. 88 c. w. a. Za 200 sągów wypada zatem należytość w kwocie 1776 zł., z których wedle dzielnika stałego na fundusz obłąkanych 510 zł. przypada.
6	Dodatek na utrzymanie trupiarni rocznych 84 zł.	24	24	24	534	do poz. 6. Preliminuje się wedle dzielnika stałego. Patrz oddział chorych i położnic.
	Do przeniesienia	1098	1071	.	1057	

Fundusz obłąkanych we Lwowie.

Pokrycie. Rub. IV. V. Zwrot kosztów leczenia. Rozmaite dochody.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia	1098	1071	.	1057	
	IV. Zwroty kosztów leczenia.					do rub. IV. Preliminuje się wedle przecięcia.
7	Od samopłacących i z funduszów publicznych	5937	5864	.	5820	Wynikłość wynosiła: w roku 1864. — 5847 zł. „ 1865. — 5676 „ „ 1866. — 5937 „ razem 17460 zł. przeciętnie 5820 „
	V. Rozmaite dochody.					
8	Zwroty rachunkowe, wpływy za sprzedane sprzęty i inne pomniejsze dochody	183	139	175		do poz. 8. Preliminuje się wedle przecięcia. Wynikłość wynosiła: w roku 1864. — 134 zł. „ 1865. — 209 „ „ 1866. — 183 „ razem 526 zł. przeciętnie 175 „
9	Zwrot od funduszu klinicznego za 15 sągów drzewa opałowego . .	45	43	40	215	do poz. 9. Należytość za 15 sągów drzewa opałowego wynosi odnośnie do uwagi zrobionej do poz. 3. według ugody zawartej na rok 1868. od jednego sąga po 8 zł. 88 c., rocznie 133 zł. 20 c., z których wedle dzielnika stałego na oddział obłąkanych 40 zł. przypada.
	suma . .	7263	7117	.	7092	

Fundusz obłąkanych we Lwowie.

Potrzeby. Rub. I. Płace.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Potrzeby.					
	I. Płace urzędników i sług.					
1	Dyrektorowi rocznych 840 zł. — c.	67	89	89		do poz. 1 do 6. 7. i 9. Preliminuje się wedle dzielnika stałego. Patrz oddział chorych i położnic.
2	Zarządcy „ 630 „ — „	.	67	67		
3	Kontrolorowi „ 525 „ — „	56	56	56		do poz. 6½. W skutek uchwały Wydziału krajowego z dnia 26. Września 1867. L. 9007. przeniesioną została płaca nadzorcy chorych w kwocie 210 zł. w zupełności na fundusz obłąkanych.
4	1. pisarzowi „ 210 „ — „	22	22	22		
5	2. „ „ 315 „ — „	34	34	34		
6	Nadzorcy domu „ 210 „ — „	13	44	22		
6½	„ chorych „ 210 „ — „	.	.	210		
7	Woźnemu „ 151 „ — „	16	16	16		
8	Odźwiernemu „ 105 „ — „	105	105	105		do poz. 8. Ten wydatek fundusz obłąkanych w zupełności ponosi.
9	1. praczce „ 157 „ — „	.	17	17		
	Płace lekarzy.					
10	1 chirurgowi rocznych . . 630 zł.	189	189	189		do poz. 10. Płacę 1 chirurga w kwocie 630 zł. ponosi oddział chorych częściowo, t. j. w kwocie 441 zł., zaś resztę 189 zł. fundusz obłąkanych ponosi. Patrz oddział chorych.
11	Prymaryuszowi oddziału . 630 zł.	.	630	630		do poz. 11. Ten wydatek fundusz obłąkanych w zupełności ponosi.
12	Służbie domu	3360	2906	3105	4562	do poz. 12. Preliminuje się wedle przecięcia. Wynikłość wynosiła: w roku 1864. — 2926 zł. „ 1865. — 3029 „ „ 1866. — 3360 „ razem 9315 zł. przeciętnie 3105 „
	Do przeniesienia	3862	4175	.	4562	

Fundusz obłąkanych we Lwowie.

Potrzeby. Rub. II. III. IV. V. Odstawne. Adjuta. Substytucye. Dyurny.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia	3862	4175	.	4562	
	II. Odstawne.					
13	Kwieskowanemu pisarzowi Graass, rocznych 70 zł.	9	8	.	8	do poz. 13. Preliminuje się wedle dzielnika stałego. Patrz oddział chorych i położnic.
	III. Adjuta					do rubr. III. Te wydatki przypadają w zupełności na fundusz obłąkanych.
14	Sekundaryuszowi zakładu rocznych 315 zł.	143	315	315		
15	Praktykantowi lekarskiemu rocznych 105 zł.	139	105	105	420	
	IV. Substytucye.					do rub. IV.
16	. . . . .	633	29	.		Ponieważ nadwyżka płacy byłego zastępcy zarządu, p. Leona Śliwińskiego, w kwocie 270 zł. w skutek zamianowania p. Gelinka prow. zarządzcą i zaasygnowania mu rozporządzeniem Wydziału krajowego z dnia 23. Marca 1867. L. 2258. płacy w kwocie 630 zł. zamkniętą została, — a wydatki wynikające z substytucyi 1szej praczki, nadzorcy chorych i nadzorcy domu pod rub I. zupełne pokrycie znajdują, przeto na substytucye nic się nie preliminuje.
	V. Dyurny.					do rub. V.
17	Dla dwóch pisarzy dziennych w kancelaryi zarządu	47	40	.	78	Do załatwienia zwykłych czynności zarządu szpitalu głównego preliminowano dotychczas jednego dyurnistę, jednakże, gdy czynności zakładu się wzmagają bezustannie, tak dalece, iż oznaczony stan urzędników i pisarzy obecnie jest niedostatecznym, i prawie ciągle drugi pisarz dzienny zatrudnionym być musi, przeto preliminuje się dla dwóch pisarzy dziennych, każdemu po 1 zł., razem rocznie 730 zł Patrz oddział chorych i położnic (rub. V. poz 21. *i.*). Uchwałą Wydz. kraj. z dnia 23. Marca 1867. L. 1993. upoważniono dyrekcyę do przyjęcia trzeciego
	Do przeniesienia	4833	4672	.	5068	

Fundusz obłąkanych we Lwowie.

Potrzeby. Rub. VI. VII. Pensye. Zaopatrzenia.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia	4833	4672	.	5068	dyurnisty w zastępstwie drugiego stałego pisarza, któremu odprawę udzielono, ze względu jednak, że to dyurnum w razie nieobsadzenia posady z płacy 2go pisarza stałego (rubr. I. poz. 5.) się pokryje, przeto z tego tytułu nic się nie preliminuje.
	VI. Pensye.					
18	Wagner Ludwice wdowie po prymaryuszu rocznych 45 zł. . .	.	.	45		do poz. 18. Preliminuje się jednoroczna należytość. Wagner Ludwika pobiera właściwie pensyę w kwocie . , 350 zł. z tych przypada jednak na fundusz naukowy . . . . . 200 zł na oddział chorych . . . 105 „ a na fundusz obłąkanych . 45 „ razem powyższe 350 zł.
19	Grund Ludwice wdowie po pensyonowanym zarządcy szpitalu rocznych 210 zł.	.	.	23		do poz. 19. Preliminuje się przypadające należytości wedle dzielnika stałego. Patrz oddział chorych i położnic. Pensya ta zaasygnowaną została w skutek uchwały Wydz. kr. z d. 7. Maja 1867. L. 4055., zaś pensyę byłego zarządcy ś. p. Franciszka Grunda zamknięto w skutek uchwały Wydziału krajowego z dnia 16. Kwietnia 1867. L. 3720.
20	Bodaszewskiej Agnieszce wdowie po nadzorcy domu rocznych 105 zł.	.	.	11		do poz 20. Preliminuje się wedle dzielnika stałego. Patrz oddział chorych i położnic.
	razem . . .	152	151	.	79	
	VII. Zaopatrzenia i dary z łaski.					
21	Christl Laurze sierocie po kontrolorze rocznych 63 zł.	6	7	7		do poz. 21., 22., 23. Preliminuje się przypadająca należytość wedle dzielnika stałego. Patrz oddział chorych i położnic.
22	Hammer Joannie sierocie po pisarzu rocznych 63 zł.	7	7	7		
	Do przeniesienia	4998	4837	.	5147	

Fundusz obłąkanych we Lwowie.

Potrzeby. Rub. VII. VIII. IX. Zaopatrzenia. Odprawy. Emolumenta.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia	4998	4837	14	5147	
23	Tomaszewskiej Maryi wdowie po woźnym dziennie po 14 ct., czyli rocznych 51 zł. 10 c.	5	5	5		
24	Riess Annie dozorczyni chorych dziennie 21 c.	77	77	77	96	do poz. 24. Preliminuje się należytość całoroczna przypadająca w zupełności na fundusz obłąkanych.
	VIII. Odprawy i spłaty kwartałów pośmiertnych.					
25	. . . . .	.	.	.	.	do rub VIII. Nie preliminuje się dla braku wynikłości. Wprawdzie otrzymał były pisarz zarządu Józef Hnatów w roku 1867. odprawę w kwocie . . 630 zł. w skutek uchwały Wydziału krajowego z dnia 23. Marca 1867. L. 1993., lecz podobnego wydatku obecnie spodziewać się nie należy.
	IX. Emolumenta.					
26	Na fiakra prymaryuszowi oddziału obłąkanych	50	63	63		do poz. 26. Preliminuje się jednoroczna na fundnsz obłąkanych w zupełności przypadająca należytość.
27	Na ubior dla odźwiernego i woźnego	24	24	59		do poz. 27. Ponieważ dla służby zarządu zacząwszy od bieżącego roku zaprowadzono suknie kroju polskiego, które większego wydatku wymagają, przeto preliminuje się dla dwóch sług obliczony wydatek coroczny po 50 zł. razem . . 100 zł. a dodawszy do tego wydatek na płaszcz dla woźnego przypadający do sprawienia co 3 lata w r. 1868. w kwocie . 36 zł. okazuje się ogólna potrzeba w kwocie . . . . . 136 zł. z której na fundusz obłąkanych ze względu, że tenże wydatek na ubior dla odźwiernego w zupełności sam ponosi wedle dzielnika . . . . . 59 zł. przypada. Patrz oddział chorych i położnic.
	Do przeniesienia	5154	5006	122	5243	

Fundusz obłąkanych we Lwowie.

Potrzeby. Rub. IX. X. Emolumenta. Wydatki kapliczne.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia	5154	5006	122	5243	
27½	Na opał i oświetlenie stale wyznaczony deputat roczny a mianowicie:					do poz. 27½. *a. b. c. d.* Część przypadająca na fundusz tegoż oddziału wedle dzielnika stałego. Patrz rub. IX. oddział chorych.
	a. zarządcy szpitalu, bukowego drzewa sągów . . . 12					
	i świec łojowych . ℔ 44					
	b. kontrolorowi szpitalu, drzewa sągów . . 10					
	i świec łojowych . ℔ 33					
	c. nadzorcy domu . . . ℔ 26					
	d. pierwszej praczce . . ℔ 18					
	razem drzewa sągów 22					
	świec ℔ 121					
	wypada więc za 22 sągów drzewa licząc 1 sąg po 8 zł. 88 ct. . . . . 195 zł. 36 ct.			21		
	za 121 ℔ świec licząc 1 ℔ po 40 ct. 48 zł. 40 ct.			6		
	razem 243 zł. 76 ct					
	e. sekundaryuszowi oddziału obłąkanych, świec łojowych . ℔ 26					do poz. 27½. *e f. g.* Należytość stała, którą fundusz tego oddziału całkowicie ponosić winien.
	f. drugiemu odźwiernemu . ℔ 18					
	g. praktykantowi tegoż oddziału . . . . . ℔ 13					
	razem ℔ 57					
	licząc 1 ℔ po 40 c. w. a. wypada 22 zł. 80 c.			23	172	
	X. Wydatki kapliczne.					do rub. X.
28	. . . . .	5	10	.	60	Wedle porządku oznaczonego rozporządzeniem c. k. Namiestnictwa z dn. 17. Marca 1854. L. 43945. mają być zwykłe wydatki kapliczne w r. 1868. z funduszu obłąkanych ponoszone. Te wynosiły w roku 1864. — 59 zł. „ „ 1865. — 52 „ „ „ 1866. — 64 „ razem 175 zł. przeciętnie . . . . . 58 zł. czyli w kwocie zaokrąglonej 60 zł.
	Do przeniesienia	5159	5016	.	5475	

Fundusz obłąkanych we Lwowie.

Potrzeby. Rub. XI. XII. XIII. Najem pomieszkania. Potrzeby kancelaryjne. Remuneracye.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia	5159	5016	.	5475	
	XI. Najem pomieszkania.					do rub. XI. Preliminuje się przypadająca należytość wedle dzielnika stałego. Patrz oddział chorych i położnic.
	Dodatek na pomieszkanie:					
29	Dyrektorowi rocznie . . . 420 zł.	33	45	45		Zarządca szpitalu nie pobiera podobnego dodatku, albowiem nadane mu jest pomieszkanie w naturze w zabudowaniu szpitalnem. Koszta najmu szpitali filialnych ponosi w zupełności fundusz dla oddziału chorych, z tego więc tytułu pod tą rubryką nic się nie preliminuje.
30	Kontrolorowi . . . . . 160 zł.	16	17	17	62	
	XII. Potrzeby kancelaryjne.					
31	Ryczałt kancelaryjny rocznych . . . . 112 zł. 54 ct.	12	12	12		do poz. 31. Preliminuje się wedle dzielnika stałego. Patrz oddział chorych i położnic.
32	Rozmaite inne wydatki kancelaryjne	22	135	50	62	do poz. 32. Preliminuje się wedle przecięcia. Wynikłość wynosiła w roku 1864.—73 zł. „ 1865.—35 „ „ 1866.—22 „ razem 130 zł. przeciętnie 43 „ czyli w kwocie zaokrąglonej . 50 zł.
	XIII. Remuneracye i zapomogi.					
33	Remuneracye stałe:					do poz. 33. Preliminuje się wedle dzielnika stałego. Patrz oddział chorych i położnic.
	a. Kapłanowi gr. kat rocznych 100 zł.	11	11	11		
	b. Trzem praktykantom lekarskim rocznie po . . . . . 105 zł.	68	33	33		
34	Remuneracye zmienne i zapomogi	26	24	25	69	do poz. 34. Preliminuje się wedle przecięcia. Wynikłość wynosiła w roku 1864. — 18 zł. „ „ 1865. — 30 „ „ „ 1866. — 26 „ razem 74 zł. przeciętnie . 25 „
	Do przeniesienia	5347	5293	.	5668	

Fundusz obłąkanych we Lwowie.

Potrzeby. Rub. XIV. XV. XVI. Koszta gospodarcze. Zwroty kosztów. Utrzymanie budynków.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia	5347	5293	.	5668	
	XIV. Koszta gospodarcze.					do rubr. XIV.
35	Wyżywienie	26803	.	.		Preliminuje się wedle sumarycznego przecięcia. Wynikłość ogólna wynosiła
36	Lekarstwa	377	.	.		w roku 1864. — 28095 zł.
37	Wydatki sanitarne	767	.	.		„ 1865. — 31437 „
38	Instrumenta chirurgiczne	14	.	.		„ 1866. — 33464 „
39	Sprzęty domowe	1051	.	.		razem 92996 zł.
40	Bielizna i pościel	2301	.	.		przeciętnie . . 30999 zł.
41	Słoma do leży	317	.	.		czyli w kwocie zaokrąglonej 31000 zł.
42	Drzewo opałowe	1525	.	.		Potrąciwszy od tej kwoty należytość przypadającą za drzewo i oświetlenie pobierane jako deputat przez urzędników, lekarzy i sług szpitalu głównego, która równocześnie na rub IX. „Emolumenta“ zapreliminowaną została w kwocie. . . 50 zł.
43	Oświetlenie	306	.	.		
44	Koszta pogrzebowe	3	.	.		pozostaje 30950 zł.
	razem	.	30100	.	33950	Ze względu na powiększone wydatki tej rubryki, dodaje się w skutek uchwały Wydziału krajowego z dnia 17 Kwietnia 1868. L. 3555. . 3000 zł.
	XV. Zwrot kosztów leczenia.					do rub. XV.
	. . . . .	.	.	.		Nic się nie preliminuje, jestto bowiem wydatek przypadający tylko na oddział chorych.
	XVI. Utrzymanie budynków.					do rub. XVI.
45	Na konserwacye i reparacye budynków	1363	804	800		Już w budżecie dla oddziału chorych jest wykazano, że w roku 1868. nietylko zachodzi potrzeba zwykłych robót konserwacyjnych, lecz zaprojektowane są także nowe budowy i większe restauracye. Ponieważ jednak stosunek między gminą miasta Lwowa a funduszami szpitalnemi, najbardziej pod względem ponoszenia tych ostatnich kosztów, ostatecznie jeszcze uregulowanym nie został, przeto i w tym roku nie przyjmują się jeszcze wydatki powyższe, a preliminuje się tylko potrzeba na zwykłe reparacye konserwacyjne, podobnie jak w przeszłym roku, kwota 800 zł.
	Do przeniesienia	40174	36197	800	39618	

Fundusz obłąkanych we Lwowie.

Potrzeby. Rub. XVII. XVIII. XIX. Odsetki. Podatki. Rozmaite wydatki.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia	40174	36197	800	39618	
46	Kominiarzom	65	65	65	865	do poz. 46. Preliminuje się jednoroczna należytość przypadająca na fundusz obłąkanych.
	XVII. Odsetki od kapitałów dłużnych.					do rub. XVII. i XVIII. Preliminuje się jednoroczna należytość wedle stopy procentowej.
47	5% od należącej się funduszowi stypendyjnemu kwoty dłużnej 26820 zł.	1408	1408	.	1408	
	XVIII. Podatki.					
48	7% podatek dochodowy od odsetków od obligacyi państwowych w kwocie 359 zł.	25	25	.	25	
	XIX. Rozmaite wydatki.					do rub. XIX. Preliminuje się wedle przecięcia.
49	. . . . .	188	217	244		Wynikłość wynosiła: w roku 1864. — 214 zł. „ 1865. — 329 „ „ 1866. — 188 „ razem 731 zł. przeciętnie 244 „
	Do przeniesienia	41860	37912	244	41916	

Fundusz obłąkanych we Lwowie.

Potrzeby. Rub. XIX. Rozmaite wydatki.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia	41860	37912	244	41916	
50	Dodatek do płacy urzędnikom i sługom z powodu drożyzny.					W skutek uchwały Wydziału krajowego z dnia 5. Grudnia 1867. L. W. 13007.
a.	dyrektorowi od 840 zł. . . . 84 zł. — c.			15 24		
b.	zarządcy od 630 zł. . . . 63 „ — „			10 18		do poz. 50. lit. *a. b. c. d. f. g. i. l. p q. r. s.* i *t.* wedle dzielnika.
c.	kontrolorowi od 525 zł. . . . 52 „ 50 „			8 15		
d.	1. pisarzowi od 315 zł. . . . 31 „ 50 „			5 9		do lit. *h. k. m. n. o.* Cała należytość ponoszona przez oddział obłąkanych.
e.	2. pisarzowi od 315 zł. . . . — „ — „			—		
f.	nadzorcy domu od 210 zł. . . . 21 „ — „			3 6		
g.	woźnemu od 150 zł. 20 c. . 15 „ 12 „			54 4		
h.	odźwiernemu od 105 zł. . . . 10 „ 50 „			50 10		
i.	1. praczce od 157 zł. 50 c. . 15 „ 75 „			52 4		
k.	nadzorcy chorych od 210 zł. . . . 21 „ — „			21		
l.	pierwszemu chirurgowi od 630 zł. . . . 63 „ — „			19		
m.	prymaryuszowi oddz. obłąk. od 630 zł. . . . 63 „ — „			63		
n.	sekundaryuszowi od 315 zł. . . . 31 „ 50 „			50 31		
o.	praktykantowi od 105 zł. . . . 10 „ 50 „			50 10		
p.	trzem praktykantom od 105 zł. . . . 31 „ 50 „			6 9		
q.	kapelanowi od 100 zł. . . . 10 „ — „			87 2		
r.	1 dyurnum dziennie po 1 zł. 5 c. . . 37 „ 80 „			85 10		
s.	2 dyurna dziennie po 1 zł. . . . . 72 „ — „			68 20		
t.	szwaczce od 105 zł. . . . 10 „ 50 „			2 3	527	
	suma ogólna . .	41860	37912	.	42443	

Fundusz podrzutków

we Lwowie.

PRELIMINARZ SPECYALNY

na rok słoneczny 1868.

Preliminarz sumaryczny

P o k r y c i e

Liczba porz.	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość z roku 1866.	Wniosek na rok 1868. Wydziału krajowego	Wniosek na rok 1868. Wydziału specyalnego	Uchwała Sejmu	Uzasadnienie.
		Złote austryackie				
I.	Odsetki od kapitałów	.	.			
II.	Taksy od przyjęcia podrzutków . . .	1545	1500			
	suma	1545	1500			
	w porównaniu z potrzebami	82476	80961			
	okazuje się niedobór	80931	79461			

funduszu podrzutków we Lwowie.

Potrzeby							
Liczba porz.	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość z roku 1866.	Wniosek na rok 1868. Wydziału krajowego	Wniosek na rok 1868. Wydziału specyalnego		Uchwała Sejmu	Uzasadnienie
		Złote austryackie					
I.	Płace urzędników	420	1050				
II.	Dodatki na mieszkanie	63	63				
III.	Emolumenta	78	44				
IV.	Dyurny	1656	1377				
V.	Potrzeby kancelaryjne	247	500				
VI.	Remuneracye i zapomogi	1710	1611				
VII.	Podatki	.	.				
VIII.	Koszta zaopatrzenia podrzutków . . .	78045	75683				
IX.	Koszta leczenia	256	365				
X.	Rozmaite wydatki	1	268				
	suma . . .	82476	80961				

Fundusz podrzutków we Lwowie.

Pokrycie. Rub. I. II. Odsetki. Taksy.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Pokrycie.					
	I. Odsetki od kapitałów.					
1	Od obligacyj indemnizacyjnych Nr. 4567 na 800 zł. 5% 42 zł. „ 6809 na 350 zł. 5% 17 zł. 50 c. suma 59 zł. 50 c.	.	.	.	.	do poz 1. Nic się nie preliminuje, ponieważ stosownie do fundacyi wpływające odsetki lokowane bywają w kasie oszczędności wyłącznie na rzecz funduszu zarodowego na tak długo, dopóki nie urośnie kwota sposobna do zakupienia papierów publicznych, również na fundusz zarodowy, który kiedyś na zbudowanie domu podrzutków użytym zostanie.
2	**II. Taksy od przyjęcia podrzutków**	1545	2000	.	1500	do poz. 2. Liczba dzieci za opłatą taksy do zakładu przyjętych, i wynikłość pieniężna z 3 lat poprzednich wyncsi, a mianowicie: w roku 1864. — 159 głów 1959 zł. „ 1865. — 107 „ 1371 „ „ 1866. — 129 „ 1545 „ razem 395 głów 4875 zł. przeciętnie 132 „ 1625 „ Za 132 dzieci, licząc od każdej głowy przepisaną taksę po 15 zł., wypadałoby 1980 zł. Zważywszy jednak, że zwykle nie cała przepisana należytość wpływa, znaczna kwota w restancyi, a pewna kwota na fundusz krajowy przeniesioną zostanie; przeto preliminuje się tylko kwota wynikłości z roku obserwacyjnego w zaokrągleniu.

Fundusz podrzutków we Lwowie.

Potrzeby. Rub. I. II. III. Płace. Dodatki. Emolumenta.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Potrzeby.					
	I. Płace urzędników.					
3	Dla pisarza pierwszego pełniącego urząd kasyera, Nikodema Salwickiego	420	420	420		do poz. 3. 4. 5. Należytość roczna podług istniejącego etatu wciągniona.
4	Dla pisarza drugiego, pełniącego obowiązki kontrolora	.	315	315		do poz. 4. i 5. Wynikłości żadnej nie było, ponieważ miejsca drugiego pisarza i dozorcy podrzutków nie są obsadzone.
5	Dla dozorcy podrzutków	.	315	315		
	razem . . .	420	1050	.	1050	
	II. Dodatki na mieszkanie.					
6	Dla akuszerki, stręczycielki mamek	63	63	.	63	do poz. 6. Należytość całoroczna przyznana akuszerce, Elżbiecie Weber (rozp. Nam. z dnia 3. lutego 1857. L. 4478.).
	III. Emolumenta.					
7	Wynagrodzenie za 4 sągi drzewa po 10 zł. 94½ c.	78	45	.	44	do poz. 7. Należytość przyznana wyżwspomnionej akuszerce, podług cen targowych przeciętnie wyrachowana. Wynikłość z roku 1866. jest dlatego większą, ponieważ reszta należytości z lat poprzednich dopiero w tym roku wypłaconą została. Ceny targowe drzewa: z roku 1864. — 11 zł. 30 c. „ 1865. — 11 „ 40 „ „ 1866. — 10 „ 14 „ razem 32 zł. 84 c. przeciętnie 10 „ 94½ „
	IV. Dyurny.					
8	Dla trzech dyurnistów stałych . .	.	.	1095	.	do poz. 8. Należytość całoroczna dla 3 dyurnistów po 1 zł. dziennie (rozp. Nam. z 12. Kwietnia 1865. L. 20865.).
	Do przeniesienia	561	1158	1095	1157	

Fundusz podrzutków we Lwowie.

Potrzeby. Rub. IV. V. VI. Dyurny. Potrzeby kancelaryjne. Remuneracye i zapomogi.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota na rok 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia	561	1158	1095	1157	
9	Dla jednego dyurnisty, zastępującego pisarza drugiego (rub I. poz. 4.)	.	.	232		do poz. 9. Rachując dziennie po 1 zł. 50 c. wypada właściwie wedle uchwały W. kraj. do L. 3424/1867. 547 zł. 50 c. potrąciwszy zaś od tego płacę dla pisarza drugiego, systemizowaną w kwocie . . . . . 315 „ — „ okaznje się potrzeba . . 232 „ 50 „
10	Dla jednego dyurnisty, zastępującego dozorcę podrzutków (rub. I. poz. 5.)	.	.	50		do poz 10. Należytość całoroczna po 1 zł. dziennie, przyzwolona rozp. c. k. Nam. z dnia 3. Sierpnia 1866. L. 38892. wynosi . . . . . 365 zł. lecz po odtrąceniu płacy dla dozorcy podrzutków, systemizowanej w kwocie (rub I. p. 5.) 315 zł. okazuje się potrzeba . . . 50 zł.
	razem . . .	1656	1528	.	1377	
	V. Potrzeby kancelaryjne.					
11	*a.* Na zwykłe potrzeby kancelaryjne	247	221	200		do poz. 11. Wynikłość wynosi: w roku 1864. — 167 zł. „ 1865. — 276 „ „ 1866. — 247 „ razem 690 zł. przeciętnie 230 „ które się zaokrągla na 200 zł. Wedle uchwały Wydziału krajowego z d. 13. Lipca 1867. L 6408. zachodzi potrzeba sprawienia podręcznej kasy ogniotrwałej z fabryki Werthheima, która kosztować będzie najmniej 300 zł
	b. Na sprawienie kasy ogniotrwałej	.	.	300	500	
	VI. Remuneracye i zapomogi.					
	a. Stałe.					
12	Dla pisarza pierwszego pełniącego obowiązki kasyera, Nikodema Salwickiego	50 157	157	180		do poz. 12. Na mocy rozp. Wydziału krajowego z 5. Grudnia 1867. L. 3424.
	Do przeniesienia	50 2621	157	180	3034	

Fundusz podrzutków we Lwowie.

Potrzeby. Rub. VI. Remuneracye.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia	2621 50	157	180	3034	
13	Dla akuszerki Elżbiety Weber . .	78 74	79	79		do poz. 13. Na mocy reskryptu c. k. Minist. z dnia 12. Listopada 1852. L. 28627.
14	„ zastępcy dozorcy podrzutków .	104 88½	.	105		do poz. 14 Według rozp. c. k. Nam. z d. 30. Pavdziernika 1858. L. 48367.
15	„ kasyera miejskiego, Grzegorza Stotańczyka, jako nadkontrolora kasy podrzutków . . .	56 81	53	.		do poz. 15. Remuneracya ta została zastanowioną w skutek rozp. Wydziału krajowego z 13. Lipca 1867. L. 6408., ponieważ obecnie nadkontrolę sprawuje Oddział rachunkowy Wydziału krajowego.
16	Dla mamek:					do poz. 16. Według trzechletniego przecięcia.
	a. Wynagrodzenie zwyczajne . .	1028	786	900		Wynikłość wynosi: za rok 1864. — 916 zł. „ 1865. — 1058 „ „ 1866. — 1168 „ razem 3142 zł. przeciętnie 1047 „ z tego przypada: *a.* kwota . 900 „ jako wynagrodzenie zwyczajne mamkom za wypielęgnowanie niemowląt do ukończenia 1go roku życia, w myśl rozp. Gub. z d. 11. Maja 1835. L. 21697
	b. „ nadzwyczajne .	140	121	147		zaś *b.* kwota . . . . . 147 „ jako nadzwyczajna remuneracya żywicielkom, odznaczającym się gorliwszem dozorowaniem podrzutków dorosłych, do szkół uczęszczających.
	b. Niestałe.					
17	Urzędnikom i dyurnistom zakładu	144	.	200		do poz. 17. Płace urzędników są bardzo małe, systemizowano takowe jeszcze w roku 1844., od którego to czasu ceny artykułów do życia w trójnasób poszły w górę. Posadę kontrolora zastępuje od kilkunastu lat dyurnista kaucyonowany, również i obowiązek zarządcy pełni dyurnista. W obec tych okoliczności zachodzi częstokroć potrzeba udzielenia zapomogi, na co się preliminuje prawdopodobna potrzeb 200 złr.
	razem . . .	1710	1196	.	1611	
	Do przeniesienia	4174	2392	1611	4645	

Fundusz podrzutków we Lwowie.

Potrzeby. Rub. VII. i VIII. Podatki. Zaopatrzenie.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia	4174	2392	1611	4645	
	VII. Podatki.					
18	Na rok 1868. 4 zł. 16½ . . .	.	.	.	.	do poz. 18. Na tę rubrykę nic się nie preliminuje, gdyż 7% podatek dochodowy w rocznej kwocie 4 zł. 16½ c. zwykle pokryty bywa z odsetków, przypadających od obligacyj indemnizacyjnych Nr. 4567 i 6809, jako majątku zarodowego funduszu podrzutków (rub. I. pokrycia).
	VIII. Zaopatrzenie podrzutków.					
19	Za pielęgnowanie 545 dzieci w 1. roku życia zostających po 2 zł. 40 c. miesięcznie, czyli 28 zł. 80 c. rocznie	.	16006	15696		do poz. 19—21. Na podstawie trzechletniego przecięcia wypada: na 1. klasę po 2 zł. 40 c. — 817 „ 2. „ 2 „ 10 „ — 725 „ 3. „ 1 „ 80 „ — 2311 razem 3853
20	Za pielęgnowanie 643 dzieci 2 lat życia liczących po 2 zł. 10 c. miesięcznie, czyli 25 zł. 20 c. rocznie	.	18401	16204		podrzntków. Po odtrąceniu zaś ⅓ części z 1. klasy 272 głów wedle przyjętego stosunku śmiertelności, zaś
21	Za pielęgnowanie 2027 dzieci od 3 do 10 lat liczących po 1 zł. 80 c. miesięcznie, czyli 21 zł. 60 c. rocznie	.	45792	43783		z 2. „ 82 „ i z 3. „ 284 „ } jako trzechletnie przecięcie razem 638 dzieci, które przez śmierć albo z powodu ich odebrania ubywają, pozostaje 3215 dzieci, które prawdopodobnie przez rok cały pielęgnowania potrzebować będą, a to: w 1. klasie — 545 w 2. „ — 643 w 3. „ — 2027 razem 3215.
	razem . . .	78045	80199	.	75683	Wynagrodzenie obliczono na podstawie rozp. Wydziału krajowego z d. 21. Stycznia 1867. L. 4774.
	Do przeniesienia	82219	82591	77294	80328	

Fundusz podrzutków we Lwowie.

Potrzeby. Rub. IX. X. Koszta leczenia. Rozmaite wydatki.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota na rok 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia	82219	82591	77294	80328	
	IX. Koszta leczenia.					
22	Na lekarstwa i koszta kuracyi, .	256	518	.	365	do poz. 22. Według trzechletniego przecięcia, a to: z roku 1864. — 445 zł. „ 1865. — 393 „ „ 1866. — 256 „ razem 1094 zł. przecięcie 365 „
	X. Rozmaite wydatki.	1	43	.		do poz. 23.
23	*a.* Dodatek z powodu drożyzny dla urzędników kasy i dyurnistów .	.	.	224		Rubryka ta obejmuje różne wydatki drobne z lat poprzednich, w przeciętnej kwocie 44 zł. obliczone, które się pod żadnę inną rubrykę podciągnąć nie dadzą, jakoteż w skutek uchwały Wydziału krajowego z dnia 5. Grudnia 1867. L. 3424. z powodu drożyzny przyzwolony dodatek nadzwyczajny dla zastępcy pisarza 1. 42 zł. — c. „ „ 2. 37 „ — „ nareszcie dla czterech dyurnistów w kwocie . . . . . 144 „ — „ razem 223 zł. 80 c. do tego powyższe 44 „ — „ ogółem 267 zł 80 c.
	b. rozmaite nieprzewidziane . . .	.	.	44	268	
	Suma . .	82476	83152	77562	80961	

Szpital św. Łazarza

w Krakowie.

Oddział chorych sporadycznych.

PRELIMINARZ SPECYALNY

na rok słoneczny 1868.

Preliminarz sumaryczny funduszu

P o k r y c i e

Liczba porz.	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość z roku 1866.	Wniosek na rok 1868. Wydziału krajowego	Wniosek na rok 1868. Wydziału specyalnego	Uchwała Sejmu	Uzasadnienie.
		Złote austryackie				
I.	Odsetki od kapitałów	11445	15029			
II.	Dochód z realności i dóbr	6206	6245			
III.	Zwroty kosztów leczenia i zaopatrzenia	20853	19189			
IV.	Różne przypadkowe	62	563			
	razem . . .	38566	41026			
	w porównaniu z potrzebami	.	35291			
	okazuje się nadwyżka	.	5735			

szpitalu św. Łazarza w Krakowie. Oddział chorych sporadycznych.

Potrzeby						
Liczba porz.	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość z roku 1866.	Wniosek na rok 1868. Wydziału krajowego	Wniosek na rok 1868. Wydziału specyalnego	Uchwała Sejmu	Uzasadnienie
		Złote austryackie				
I.	Płace urzędników, lekarzy, kapelana, sióstr miłosierdzia i sług	4017	4050			
II.	Zasługi	50	50			
III.	Dodatki na mieszkanie	260	267			
IV.	Wynagrodzenia za emolumenta . . .	128	128			
V.	Zapisy	75	82			
VI.	Wydatki z prawa patronatu i konkurencyi wynikłe	1	387			
VII.	Potrzeby kancelaryjne	242	325			
VIII.	Remuneracye i zapomogi	947	1357			
IX.	Nowe budowy	2717	.			
X.	Utrzymanie budynków	4728	3017			
XI.	Podatki i daniny	1654	2655			
XII.	Dyety i koszta podróży	413	200			
XIII	Koszta gospodarcze	22835	21858			
XIV	Odsetki od kapitałów dłużnych . . .	.	20			
XV	Potrzeby kościelne	31	31			
XVI	Różne przypadkowe	965	864			
	razem	39063	35291			

Szpital św. Łazarza w Krakowie. Oddział chorych.

Pokrycie. Rub. I. Odsetki od obligacyj.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Pokrycie.					
	I. Odsetki od kapitałów.					do rub. I.
1	Od kapitałów na hypotekach prywatnych lokowanych, a mianowicie:					Jednoroczna należytość obliczona wedle stopy procentowej.
	a. w kwocie . 600002 złp. 2 gr.			7380		A. Kapitały na hypotekach prywatnych ubezpieczone wynoszą:
	b. „ 5182 zł. 90 c. w. a.		7810	259	7639	*a.* 600002 złp. 2 gr. lub 150000 zł. 52 c.
						b. 5182 „ 90 „
						razem 155182 zł. 42 c.
2	Od obligacyj:					B. Obligacye:
	a. od oprocentowanych w walucie wiedeńskiej kamery nadwornej kapitału 225 zł. 2% 1 zł. 89 c.			2		*a.* oblig. kam. nadw. 225 „ — „ *b.* zapisy długów stanu 2820 „ — „ *c.* listy zastawne Król. Polsk. 145700 złp. lub . . . . . 36425 „ — „ *d.* pożyczka narodowa 6370 „ — „ *e.* obligacye losowane 300 „ — „ *f.* „ indemn. 87100 „ — „ *g.* „ pożyczki głodowej . . . . 6800 „ — „ *h.* listy zastawne . . 4900 „ — „
	b. od zapisów długu stanu w w. a. kapitału 2820 zł. 5% 141 zł.			141		
	c. od listów zastawnych Królestwa Polskiego kapit. 61700 złp. po 5% 771 zł. 25 c.					
	dtto. dtto. od 84000 złp. po 4% 840 zł.	11445	6109	1611		
						razem 300122 zł. 42 c
	d. od pożyczki narodowej kapitału 6370 zł. 5% 334 zł. 42½ c.			334		
	e. od losowanych 300 zł. po 5% 15 zł. 75 c.			16		
	f. od obligacyi indemnizacyjnej kapitału 87100 zł. po 5% 4614 zł. 22 c.			4614		
	g. od obligacyj pożyczki głodowej kapitału 6800 zł. po 7% 476 zł.			476		
	h. od galicyjskich listów zastawnych kapitału 4900 zł. po 4% 196 zł.			196	7390	
	razem . . .	11445	13919	.	15029	

Szpital św. Łazarza w Krakowie. Oddział chorych.

Pokrycie. Rub. II. Dochody z realności.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	II. Dochody z realności i innych praw.					
1	Czynsz dzierżawny z dóbr Tropiszów w Królestwie Polskiem . .	3500	3500	3500		do poz. 1. W skutek rozporządzenia c. k. komisyi namiestniczej z dnia 14. Czerwca 1865. do L. 15339 wydzierżawiono dobra Tropiszów na przeciąg czasu od 24. Czerwca 1864. do 24. 1873. za roczny czynsz dzierżawny w kwocie 14000 złp., czyli 2100 rubli srebrem. Licząc każdy rubel po 1 zł. $66^2/_3$ c. uczyni 2500 zł.
2	Czynsz z dóbr Rączna i Jeziorzany	300	1116	1116		do poz 2. Dobra te wydzierżawiono w skutek rozp. c. k. kom nam. z d. 27. Lipca 1865. L. 20141. na lat dwanaście, tj. od 24. Czerwca 1865. do tegoż dnia roku 1877. za roczny czynsz dzierżawny w kwocie 1116 zł. w. a. Wynikłość z roku 1866. zawiera odebraną zaległość od hr. Koziebrodzkiej w kwocie 300 zł. w. a.
3	Czynsz dzierżawny z dóbr Prądnik czerwony, wraz z należytością za dziesięcinę	2256	1504	1504		do poz. 3. Rozp. c. k. Komisyi namiestniczej z dnia 30. Września 1863. L. 11042. wydzierzawiono dobra te na lat 12. od 24. Czerwca 1863. aż do 24. Czerwca 1875. za roczny czynsz dzierżawny w kwocie 1504 zł. $1^1/_2$ c. Wynikłość obejmuje obok rocznej bieżącej należytości w kwocie 1504 zł. także półroczną zaległość 752 zł. razem . . 2256 zł
4	Czynsz dzierżawny z folwarku Przeginia duchowna	.	50	50		do poz. 4. i 5. Na mocy rozporządzenia byłej Rady administracyjnej z dnia 27. Sierpnia 1850. L. 4873. Wynikłość pod poz. 6. wykazana, zawiera oprócz należytości bieżącej także jednoroczną zaległość.
5	Czynsz z realności Nr. 242/3 Akademią zwanej, w Krakowie . .	150	75	75		
	razem . . .	6206	6816	.	6245	

Szpital św. Łazarza w Krakowie, Oddział chorych.

Pokrycie. Rub. III. IV. Zwrot kosztów leczenia. Rozmaite dochody.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	III. Zwroty kosztów leczenia i zaopatrzenia.					do rub. III. Według trzechletniego przecięcia.
1	Z funduszu krajowego galicyjskiego	19961	19670	18189		do poz. 1. Wynikłość z roku 1864. 17071 zł. „ 1865. 17535 „ „ 1866 19961 „ razem 54567 zł. wypada przeciętnie 18189 „
2	Z funduszów obcokrajowych i od stron samopłacących	892		1000		do poz. 2. Wynikłość z roku 1864. 2613 zł. „ 1865. 1201 „ „ 1866. 892 „ razem 4706 zł. wypada przeciętnie 1568 „ W roku 1864. wzmagał się napływ zamożniejszych chorych do szpitalu z powodu powstania, a koszta leczenia od tychże, jakoteż od Dyrekcyi policyi za aresztantów policyjnych zapłacone, wykazują w dwójnasób większą wynikłość niż w latach następnych. Z tego powodu zamiast powyżej wykazanej sumy przeciętnej, preliminuje się prawdopodobna potrzeb w kwocie 1000 zł.
	razem . . .	20853	19670	.	19189	
	IV. Różne przypadkowe.					
1	Przypadkowe	62	1012	.	563	do poz. 1. Dochód tej rubryki stanowi przeważnie zysk ażya od kwot dzierżawnych i odsetków z Królestwa Polskiego wpływających, w brzęczącej monecie. Według trzechletniego przecięcia wynikłości z roku 1864. — 1449 zł. „ 1865. — 180 „ „ 1866. — 61 „ razem 1690 zł. wypada przeciętnie 563 „

Szpital św. Łazarza w Krakowie. Oddział chorych.

Potrzeby. Rub. I. II. III. IV. Płace. Zasługi. Dodatki na mieszkanie. Emolumenta.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Potrzeby.					
	I. Płace.					
1	Zarządcy szpitalu rocznie 500 zł.	333	333	333		do poz. 1. 2. 3. 4. Jako część przypadająca z obliczenia na podstawie dzielnika stałego.
2	Pisarzowi „ „ 400 „	267	267	267		
3	Kapelanowi „ „ 200 „	133	133	133		
4	Woźnemu „ „ 250 „	167	167	167		
5	Dwom ordynaryuszom „ po 750 „	1500	1500	1500		do poz. 5. 6. 7. Należytość całoroczna, którą fundusz tego oddziału całkowicie opłaca.
6	Dwom asystentom „ po 400 „	767	800	800		
7	Jednej siostrze miłosierdzia 100 „					
	a dziesięciu po 75 „	850	850	850		
	razem . . .	4017	4050	.	4050	
	II. Zasługi.					
1	Dwom leśnym w dobrach „Rączna“ po 25 zł.	50	50	.		do poz. 1. Należytość stała, którą fundusz tego oddziału całkowicie ponosi.
	III. Dodatki na mieszkanie.					
1	Kapelanowi szpitalu rocznie 78 zł. $14^2/_3$ c.	53	53	53		do poz. 1. i 2. Roczna należytość obliczona na podstawie dzielnika stałego.
2	Pisarzowi „ „ 80 zł. $^2/_3$	54	54	54		
3	Dwom asystentom lekarskim po 80 zł.	153	160	160		do poz. 3. Należytość przypadająca całkowicie na fundusz tego oddziału.
	razem . . .	260	267	.	267	
	IV. Wynagrodzenia za emolumenta.					
1	Kapelanowi szpitalu wynagrodzenie za wikt rocznie 191 zł. $61^2/_3$ c.	128	.	.	128	do poz. 1. Całoroczna należytość obliczona na podstawie dzielnika stałego.

Szpital św. Łazarza w Krakowie. Oddział chorych.

Potrzeby. Rub. V. VI. VII. Zapisy. Wydatki z prawa patronatu. Potrzeby kancelaryjne.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	V. Zapisy.					
1	Na odprawienie mszy św. przez Kapitułę krakowską odsetki ze zapisu ś. p. biskupa Szembeka 150 złp.	38	38	38		do poz. 1. Wydatek ten uiszczanym bywa na mocy rozporządzenia byłego Senatu Rzeczypospolitej Krakowskiej z d. 3. Grudnia 1840. L. 1327. z odsetek wpływających od sumy na dobrach Pawłowice w kwocie 15062 złp. zabezpieczonej.
2	Na obdzielenie wyzdrowiałych z zapisu Wencla	37	44	44		do poz. 2. Całoroczna należytość stała, uiszczana na mocy aktu fundacyjnego z odsetek wpływających od 5% obligacyj imiennej wartości 950 zł. w. a.
	razem . . .	75	82	.	82	
	VI. Wydatki z prawa patronatu i konkurencyi wynikłe.					
1	Wydatki patronatu	1	353	.	387	do poz. 1. Według trzechletniego przecięcia wynikłości z r. 1864. — 25 zł. 96½ c. „ 1865. — 1135 „ 24 „ „ 1866. — 1 „ 44 „ razem 1162 zł. 64½ c. wypada przeciętnie 387 „ — „
	VII. Potrzeby kancelaryjne.					
1	Zwyczajne	242	195	178		do poz. 1. Na podstawie trzechletniego przecięcia wynikłości: z roku 1864. — 147 zł. „ 1865. — 145 „ „ 1866. — 242 „ razem 534 zł. wypada przeciętnie 178 „
2	Nadzwyczajne na urządzenie kancelaryi dla Dyrektora szpitalu .	.	.	147		do poz. 2. Uchwałą Wydziału krajowego z d. 10. Kwietnia 1867. L. 2902. odłożono no sprawienie sprzętów i urządzenie kancelaryi Dyrektora szpitalu do roku 1868. Wydatek ten obliczono na kwotę 220 zł. 15 c., z której przypadają ⅔ części, t. j. 147 zł. a. na fundusz szpitalu św. Łazarza, a ⅓ na fundusz szpitalu św. Ducha.
	razem . . .	242	195	.	325	

Szpital św. Łazarza w Krakowie. Oddział chorych.

Potrzeby. Rub. VIII. IX. Remuneracye i zapomogi. Budowy nowe.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	VIII. Remuneracye i zapomogi.					
	A. Stałe.					
1	Aptekarzowi szpitalu rocznie 525 zł.	350	350	350		do poz. 1. Wedle zawartego w r. 1861. kontraktu z konwentem Sióstr Miłosierdzia
2	Dyrektorowi „ „ 420 zł.	280	280	280		do poz 2. i 4. Stałe należytości roczne, w $^2/_3$ częściach na fundusz tego oddziału przypadające.
3	Dwom praktykantom chirurgicznym po 210 zł.	.	420	420		do poz. 3. Należytość, całkowicie na oddział chorych przypadająca.
4	Urzędnikom c. k. kasy głównej za sprawowanie czynności kasowych tego funduszu, rocznie 100 zł. $^2/_3$	67	67	67		
5	Leśniczemu za dozór nad lasem w dobrach „Raczna“	.	50	50		do poz. 5. Wedle rozporządzenia byłej c. k. komisyi namiest. z dnia 25. Sierpnia 1860. L. 21635. i uchwał sejmowych z r. 1866.
	B. Niestałe.					
6	Na wsparcia przypadkowe i zastępstwa	250	180	190		do poz. 6. Według trzechletniego przecięcia. Wynikłość wynosiła: w roku 1864. — 185 zł. „ 1865. — 130 „ „ 1866. — 250 „ razem 565 zł. wypada przeciętnie 188 „ w okrągłej sumie 190 „
	razem . . .	947	1347	.	1357	
	IX. Budowy nowe.					
7	Rozszerzenie istniejącego szpitalu św. Łazarza	2717	.	.		do rub. XIII. Nic się nie preliminuje, ponieważ dawniej zarządzone rozszerzenie budynku, zostało ukończone w r. 1866.

Szpital św. Łazarza w Krakowie. Oddział chorych.

Potrzeby. Rub. X. Utrzymanie budynków.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	X. Utrzymanie budynków.					do rub. X. Corocznie powtarzające się wydatki które fundusz tego oddziału w $^2/_3$ częściach ponosić winien.
1	Wybielenie zabudowania szpitalnego zewnątrz	.	54	54		do poz. 1. Koszta wybielenia wnętrza budynku szpitalnego, — ponosi na mocy kontraktu, zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia. Zaś na wybielenie budynku zewnątrz, preliminuje się zeszłoroczna sprawdzona kwota 54 złr.
2	Czyszczenie kanałów	12	12	12		do poz. 2. i 3. Na podstawie wyników z roku 1866.
3	„ kominów	47	47	47		
4	Różne restauracye w ogólności . .	4669	1135	2904		do poz. 4. Wynikłość z roku 1866. mieści w sobie obok zwykłych wydatków także nadzwyczajne, a mianowicie wydatki z powodu odbudowania tranzetów w budynku szpitalnym na mocy rozp. byłej c. k. komisyi Nam. z dnia 24. marca 1866. L. 8336. kwotę 845 zł. 26 c i z powodu budowy 2 karczem jakoteż grobli i sluzy u stawu w Rącznej i Jeziorzanach w skutek rozp. powyższej Władzy z dnia 19. Sierpnia 1866. L. 23791. 2500 zł. — c razem 3345 zł. 26 c Na rok 1868 nie preliminuje się za tem na podstawie 3 letniego przecięcia wynikłości lecz natomiast: *a.* na zwyczajne powtarzające się i nieprzewidziane drobniejsze wydatki sprawdzona kwota zeszłoroczna . . 1135 zł. *b.* na pokrycie kosztów z powodu budowy grobli i sluzy przy stawie w Rącznej której ukończenie i odbiór z końcem tego roku,—zaasy-
	suma . . .	4728	1248	.	3017	

Szpital św. Łazarza w Krakowie. Oddział chorych.

Potrzeby. Rub. XI. Podatki.

Rozkład rubryk pojedynczych.

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
						gnowanie zaś należytości, dopiero w roku 1868. nastąpi, w skutek uchwały Wydziału krajowego z dnia 11. Maja 1867. L. 2025. kwota . . . . . 1769 zł. razem 2904 zł.
	XI. Podatki i daniny.					
	A. Od realności i dóbr.					
1	Od realności Św. Łazarza gruntowy z dodatkiem zwyczajnym i wojennym 47 zł. 77 c. . . .	.	48	48		do poz. 1—5. Na podstawie wykazów przez c. k. urzędy podatkowe sporządzonych i istniejących przepisów.
2	Z dóbr Jeziorzany:					
	a. gruntowy z dodatkiem zwyczajnym i wojennym 27 zł. 75 c. .					
	b. domowy z dodatkami 3 zł. 27 c.	.	31	31		
3	Z dóbr Rączna:					
	a. gruntowy z dodatkiem zwyczajnym i wojennym 263 zł. 19 c.					
	b. domowy z dodatkami 11 zł. 53 c.					
	c. dochodowy z propinacyi z dodatkiem zwyczajnym i wojennym 17 zł. 16½ c.		278	292		
4	Z dóbr Prądnik czerwony:					
	a. gruntowy z dodatkiem zwyczajnym i wojennym 367 zł 61 c. .	931				
	b. domowy z dodatkami 8 zł. 16 c.					
	c. dochodowy z propinacyi z dodatkiem zwyczajnym i wojennym 18 zł. 37½ c.		395	394		
5	Dodatki na potrzeby krajowe i indemnizacyjne od powyż wymienionych podatków gruntowych, domowych i dochodowych, po odtrąceniu dodatku wojennego . .		371	397		
	Do przeniesienia	931	1123	1162		

Szpital św. Łazarza w Krakowie. Oddział chorych.

Potrzeby. Rub. XI. Podatki.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia	931	1123	1162		
	B. Ekwiwalenta.					
6	Z folwarku Prądnik czerwony, należytość roczna	132	102	102		do poz 6. Na mocy rozp. c. k. komisyi Namiestnictwa z dnia 17. Sierpnia 1861. L. 50936.
7	Z folwarku Rączna i Jeziorzany .		73	73		do poz. 7. W skutek rozp c. k. Rządu krajowego w Krakowie z dnia 2. Lutego 1856. L. 34620.
	C. Indemnizacye.					
8	Z folwarku Prądnik czerwony 20letnie raty *(annuitates)*, za zniesiony czynsz gruntowy konwentu Dominikanów w Krakowie od 1. Listopada 1855. do tegoż 1875 rocznie	336	133	133		do poz. 8—10. W skutek rozporządzenia byłego c. k. Rządu krajowego w Krakowie z dnia 2. Lutego 1856. L. 34620.
9	Takież za zniesioną dziesięcinę parafii Św. Mikołaja		203	203		
10	Z dóbr Rączna i Jeziorzany . .		61	61		
	D Podatki z dóbr w Królestwie Polskiem położonych gminne i dochodowe.					
11	Z dóbr Tropiszów w Polsce, podatek łącznie.		186	186		do poz. 11. Na mocy rozp. c. k. Rządu krajowego w Krakowie z dnia 16. Marca 1859. L. 4105.
12	Podatek gminny za pomieszkanie kapelana szpitalnego		4	4		do poz. 12. W skutek rozp. c. k. Rządu krajowego w Krakowie z dnia 24. Listopada 1858. L. 38935.
13	7% podatek dochodowy z prowizyi kapitałów na realnościach w Galicyi wraz z Wielkiem Ks. Krakowskiem hypotekowany, w kwocie 5331 zł.	255	391	373		do poz. 13. i 14. Jednoroczna należytość obliczona wedle stopy procentowej.
14	7% podatek dochodowy od odsetków obligacyjnych 5107 zł.		428	358		
	razem	1654	2704	.	2655	

Szpital św. Łazarza w Krakowie. Oddział chorych.

Potrzeby. Rub. XII. XIII. XIV. Koszta podróży. Koszta gospodarcze. Odsetki.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	XII. Dyety i koszta podróży.					
1	Na podróże komisyjne w sprawach funduszu, jako właściciela dóbr w okręgu Krakowskim i Królestwie Polskiem położonych . .	413	213	.	200	do poz. 1. Według trzechletniego przecięcia wynikłości: z roku 1864 — 130 zł. „ 1865 — 641 „ „ 1866 — 413 „ razem 1184 zł. wypada przeciętnie 395 „ Ponieważ jednak wynikłości z roku 1865. i 1866. zawierają w sobie koszta z powodu podróży komisyjnych w sprawach indemnizacyjnych i katastralnych, a podobne podróże na przyszłość przedsiębrane nie będą, przeto preliminuje się na rok 1868. zeszłoroczna sprawdzona kwota w zaokrągleniu 200 zł.
	XIII. Koszta gospodarcze.					
1	Żywność, lekarstwo, bielizna, pranie, opał, oświetlenie, słoma, sprzęty domowe i różne inne przez siostry miłosierdzia. instrumenta zaś chirurgiczne i inne drobniejsze, przez zarząd szpitalu dostarczane	22835	20658	.	21858	do poz. 1. Według trzechletniego przecięcia wynikłości z roku 1864. — 21707 zł. „ 1865 — 21032 „ „ 1866. — 22835 „ razem 65574 zł. wypada przeciętnie 21858 „ która jako prawdopodobna potrzeb się preliminuje.
	XIV. Odsetki od kapitałów dłużnych.					
1	Od kapitału 2000 złp., ubezpieczonego na Prądniku czerwonym, na rzecz kościoła P. Maryi w Krakowie 4%	.	20	.	20	do poz. 1. Na mocy rozporządzenia c. k. Rządu krajowego z dnia 17. Lipca 1859. L. 19226.

Szpital św. Łazarza w Krakowie. Oddział chorych.

Potrzeby. Rub. XV. XVI. Potrzeby kościelne. Różne przypadkowe.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia					
	XV. Potrzeby kościelne.					
1	Kapelanowi szpitalu na odprawienie mszy św.	31	31	.	31	do poz. 1. W skutek rozp. c. k. komisyi Namiestniczej w Krakowie z dnia 6. Października 1863. L. 17933.
	XVI. Różne przypadkowe.					
1	Koszta sądowe, pocztowe, inseraty i inne przypadkowe	965	340	.	864	do poz. 1. Według trzechletniego przecięcia wynikłości z roku 1864. — 137 zł. „ 1865. — 588 „ „ 1866. — 965 „ razem 1690 zł. wypada przeciętnie . . . . 563 zł. Do tego dodatek z powodu drożyzny udzielony lekarzom, urzędnikom i sługom szpitalu, w skutek uchwały Wydziału krajowego z dnia 4. Maja 1868. do L. 3324. w kwocie 301 zł. 19 ct. lub w zaokrągleniu . . 301 zł razem 864 zł.

Szpital św. Łazarza

w Krakowie.

Oddział położnic i podrzutków.

PRELIMINARZ SPECYALNY

na rok słoneczny 1868.

Preliminarz sumaryczny

P o k r y c i e

Liczba porz	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość z roku 1866.	Wniosek na rok 1868. Wydziału krajowego	Wydziału specyalnego		Uchwała Sejmu	Uzasadnienie.
		Złote austryackie					
I.	Odsetki od kapitałów	1840	1601				
II.	Dochód z realności	850	1287				
III.	Zwroty kosztów leczenia	3956	3900				
IV.	Taksy od przyjęcia podrzutków . . .	6759	6845				
	razem	13405	13633				
	w porównaniu z potrzebami	.	51566				
	okazuje się niedobór w kwocie . . .	.	37933				

szpitalu św. Łazarza w Krakowie. Oddział położnic i podrzutków.

Potrzeby						
Liczba porz.	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość z roku 1866.	Wniosek na rok 1868. Wydziału krajowego	Wniosek na rok 1868. Wydziału specyalnego	Uchwała Sejmu	Uzasadnienie
		Złote austryackie				
I.	Płace urzędników, lekarzy, kapelana, akuszerki, sióstr miłosierdzia i sług	1248	1249			
II.	Zasługi	.	.			
III.	Dodatki na mieszkanie	92	52			
IV.	Wynagrodzenie za emolumenta . . .	253	253			
V.	Potrzeby kancelaryjne	123	98			
VI.	Remuneracye i zapomogi	348	368			
VII.	Utrzymanie budynków	527	2598			
VIII.	Podatki i daniny	355	348			
IX.	Koszta gospodarcze	12411	12445			
X.	Odsetki od kapitałów dłużnych . . .	10	5			
XI.	Koszta zaopatrzenia podrzutków . . .	27916	34000			
XII.	Różne przypadkowe	65	150			
	razem . . .	43348	51566			

Szpital św. Łazarza w Krakowie, Oddział położnic i podrzutków.

Pokrycie. Rub. I. II. Odsetki od kapitałów. Dochód z realności.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Pokrycie.					
	I. Odsetki od kapitałów.					Jednoroczna należytość obliczona wedle stopy procentowej. Wynikłość z r. 1866. jest większą, gdyż zawiera uiszczone zaległości z lat ubiegłych. Cały kapitał składa się z:
a.	Od obligacyj indemnizacyjnych w imiennej wartości 18570 zł. po 5% . . . . 975 zł. 97½ ct.					*a.* obligacyi indemnizacyjnej w kwocie . . . 18570 zł. — ct.
b.	Od kapitałów na prywatnych hypotekach ubezpieczonych w kwocie 50023 złp. 27 gr. po 5% . . . . 625 zł. 30½ ct.	1840	1601	.	1601	*b.* kapitałów na prywatnych hypotekach ubezpieczonych w kwocie 50023 złp. 27gr. lub . . . . 12505 zł. 97½ ct.
						razem 31075 zł. 97½ ct.
	II. Dochód z realności i innych praw.					do poz. 1.
1	Czynsz z propinacyi w Krowodrzy	850	850	850		Rozporządzeniem c. k. komisyi Namiestnictwa z dnia 16. Kwietnia L. 10563. wydzierżawiono propinacyę w Krowodrzy na lat trzy, t. j. od 18. Kwietnia 1866. do tegoż dnia 1869. roku za roczny czynsz w kwocie 850 zł.
						do poz. 2.
4	Czynsz z młyna w Prądniku . .	.	437	437		Młyn ten wydzierżawiono w skutek rozporządzenia c. k. komisyi Namiestnictwa z dnia 31. Października 1863. L. 18899. i 23. Lutego 1864. L. 3765 na lat 6 t. j. od 1. Listopada 1863. do końca Października 1869. Przymusowe odebranie zaległego czynszu dzierżawnego zarządzono odezwą Wydziału krajowego z dnia 26. Marca 1867. L. 5618.
	razem . . .	850	1287	.	1287	

Szpital św. Łazarza w Krakowie. Oddział położnic i podrzutków.

Pokrycie. Rub. III. IV. Zwroty kosztów leczenia. Taksy za przyjęcie.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	III. Zwroty kosztów leczenia.					
1	Z funduszu krajowego Galicyjskiego	3791	4095	3600		do poz. 1. Na podstawie trzechletniego przecięcia wynikłości: z roku 1864. — 3241 zł. „ 1865. — 3910 „ „ 1866. — 3791 „ razem 10942 zł. wypada przeciętnie 3647 „ lub w zaokrągleniu 3600 „
2	Z funduszów obcokrajowych i od stron samopłacących	164		300		do poz. 2. Wedle trzechletniego przecięcia wynikłości z roku 1864. — 625 zł. „ 1865. — 316 „ „ 1866. — 164 „ razem 1105 zł. wypada przeciętnie 368 „ lub w zaokrągleniu 300 „
	razem . . .	3956	4095	.	3900	
	IV. Taksy za przyjęcie podrzutków.					
1	Z funduszu krajowego Galicyjskiego	4788	6689	.	4645	do poz. 1. Na podstawie trzechletniego przecięcia wynikłości: z roku 1864. — 4108 zł. „ 1865. — 5040 „ „ 1866. — 4788 „ razem 13936 zł. wypada przeciętnie 4645 „
2	Z fundnszów obcokrajowych i od stron samopłacących	1971		.	2200	do poz. 2. Na podstawie trzechletniego przecięcia wynikłości: z roku 1864. — 2363 zł. „ 1865. — 2497 „ „ 1866. — 1971 „ razem 6831 zł. wypada przeciętnie 2277 „ lub w zaokrągleniu 2200 „
	razem . . .	6759	6689	.	6845	

Szpital św. Łazarza w Krakowie. Oddział położnic i podrzutków.

Potrzeby. Rub. I. II. III. Płace. Dodatki. Wynagrodzenie za emolumenta.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Potrzeby.					
	I. Płace.					
1	Zarządcy szpitala rocznych . . . 500 zł. — ct.	167	167	167		do poz. 1—4. Część przypadająca na fundusz tego oddziału na podstawie dzielnika stałego
2	Pisarzowi rocznych . 400 „ — „	133	133	133		
3	Kapelanowi „ . 200 „ — „	67	67	67		
4	Woźnemu „ . 250 „ — „	83	83	83		
5	Asystentowi „ . 420 „ — „	420	420	420		do poz. 5—7. Należytość roczna którą fundusz tego oddziału całkowicie ponosić winien
6	Akuszerce szpitalnej rocznych . . . 78 „ 75 „	78	79	79		
7	Czterem siostrom miłosierdzia rocznie po 75 zł.	300	300	300		
	razem . . .	1248	1249	.	1249	
	II. Dodatki na mieszkanie.					
1	Kapelanowi szpitalu . 78 zł. 14 ct.	26	26	26		do poz. 1—2. Część przypadająca z obliczenia na podstawie dzielnika stałego.
2	Pisarzowi . . . . 80 „ — „	26	26	26		
3	Asystentowi . . . 40 „ — „	40	40	.		do poz. 3. Asystent oddziału położniczego został pomieszczonym w zabudowaniu szpitalnem, przeto nic się preliminuje.
	razem . . .	92	92	.	52	
	III. Wynagrodzenie za emolumenta.					
1	Kapelanowi wynagrodzenie za wikt rocznie 191 zł. 61 ct.	64	64	64		do poz. 1. Część przypadająca z obliczenia na podstawie dzielnika stałego.
2	Nauczycielowi w Krowodrzy za nieużywanie gruntu do szkoły należącego	9	9	9		do poz. 2. W skutek rozporządzenia byłej c. k. komisyi Namiestnictwa z dnia 7. Kwietnia 1864. L. 7417. i uchwał sejmowych z r. 1865. i 1866.
	Do przeniesienia	73	73	73		

Szpital św. Łazarza w Krakowie. Oddział położnic i podrzutków.

Potrzeby. Rub. IV. V. V. Potrzeby kancelaryjne. Remuneracye. Utrzymanie budynków.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia	73	73	73		
3	Akuszerce szpitala wynagrodzenie za wikt	180	180	180		do poz. 3. Należytość tę ponosi fundusz tego oddziału całkowicie.
	razem . . .	253	253	.	253	
	IV. Potrzeby kancelaryjne.					
1	Zwyczajne	123	107	.	98	do poz. 1. Na podstawie trzechletniego przecięcia wynikłości: z roku 1864. — 81 zł. „ 1865. — 90 „ „ 1866. — 123 „ razem 294 zł. wypada przeciętnie 98 „
	V. Remuneracye i zapomogi.					
	A. Stałe.					
1	Dla aptekarza szpitalu rocznie 525 zł.	175	175	175		do poz. 1. 3. Części przypadające z obliczenia na podstawie dzielnika stałego.
2	„ dyrektora 420 zł.	140	140	140		
3	„ urzędników c. k. kasy głównej w Krakowie za załatwianie czynności kasowych zakładu rocznie 100 zł.	33	33	33		
	B. Niestałe.					
4	Na wsparcia przypadkowe i zastępstwa	.	20	20		do poz. 4. Wydatki podobne są przypadkowe a z braku wynikłości od lat kilku preliminuje się zeszłoroczna kwota sprawdzona.
	razem . . .	348	368	.	368	
	VI. Utrzymanie budynków.					
1	Pobielanie budynków zewnątrz . .	.	26	26		do pz. 1. 3. Wydatki corocznie się powtarzające, a przez fundusz tego oddziału w $^1/_3$ części ponoszone. Patrz oddział chorych.
2	Czyszczenie kanałów	6	6	6		
3	„ kominów	24	24	24		
	Do przeniesienia	30	56	56		

Szpital św. Łazarza w Krakowie. Oddział położnic i podrzutków.

Potrzeby. VI. VII. Utrzymanie budynków. Podatki.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868 szczegół	Wniosek na rok 1868 ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia	30	56	56		
4	Restauracya budynku propinacyjnego w Krowodrzy	.	.	2000		do poz. 4. Wedle obliczenia biura c. k. technicznego. (Patrz rozporz. c. k. komisyi Namiestnictwa z dnia 29. Maja 1866. L. 13233. i L. W. 3032/1867.)
5	Rozmaite inne	497	2600	542	2598	do poz. 5. Wydatki tego rodzaju wynosiły: w roku 1864. — 665 zł. „ 1865. — 466 „ „ 1866. — 497 „ razem 1928 zł. przeciętnie 542 „ którą to kwotę z uwzględnieniem znanego stanu budynku jako prawdopodobna potrzeb się preliminuje.
	VII. Podatki i daniny.					
	A. Z Prądnika Białego i Krowodrzy.					
1	Z Prądnika Białego: *a.* gruntowy z dodatkiem zwyczajnym i wojennym . . . 11 zł. 81 ct. *b.* domowy z dodatkami . . . . 1 „ 63 „ *c.* dochodowy z młyna z dodatkiem zwyczajnym i wojennym . . . . . 30 „ 59 „		45	44		do poz. 1. 3. Roczna należytość na podstawie istniejących przepisów i wykazów przez c. k. urzędy podatkowe sporządzanych.
2	Z Krowodrzy: *a.* gruntowy z dodatkiem zwyczajnym i wojennym . 12 zł. 12 ct. *b.* domowy z dodatkami . . . . 6 „ 54 „ *c.* dochodowy z propinacyi z dodatkiem zwyczajnym i wojennym . . . . 72 „ 76 „	195	92	92		
3	Dodatki na potrzeby krajowe i indemnizacyjne od powyżej wymienionych podatków, gruntowego, domowego i dochodowego po odtrąceniu dodatku wojennego . .		61	66		
	Do przeniesienia	195	198	202		

Szpital św. Łazarza w Krakowie. Oddział położnic i podrzutków.

Potrzeby. Rub. VII. VIII. IX. Podatki. Koszta gospodarcze. Odsetki

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba por.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia	195	198	202		
	B. Ekwiwalenta.					
4	Z Prądnika Białego należytość roczna	26	26	26		do poz. 4. Na mocy rozporządzenia c. k. komisyi Namiestniczej z dnia 17. Sierpnia 1861. L. 50936.
	C. Za zniesioną dziesięcinę w Krowodrzy i podatek dochodowy odsetek z obligacyi.					
5	Za zniesioną dziesięcinę w Krowodrzy na rzecz zakonu Emerytarzy w Krakowie, za czas od 1. Listopada 1855. do końca Października 1875.		8	8		do poz. 5. Na mocy rozporządzenia krakowskiego c. k. Rządu krajowego z dnia 13. Października 1858. L. 26525.
6	7% podatek dochodowy z prowizyi od kapitałów hypotekarnych w kwocie 625 zł. 30½ ct. . . .	134	32	44		do poz. 6. i 7. Należytość roczna w moc obowiązującej ustawy podatkowej.
7	7% podatek dochodowy od odsetek z obligacyi indemnizacyjnych w kwocie 975 zł. 97½ ct. . . .		68	68		
	razem . . .	355	332	.	348	
	VIII. Koszta gospodarcze.					
1	Za żywność, lekarstwa, sprawienie bielizny, pranie, oświetlenie, słomę do sienników, sprzęty domowe itd.	12411	11426	.	12445	do poz. 1. Według trzechletniego przecięcia wynikłości z roku 1864. — 13917 zł. „ 1865. — 11006 „ „ 1866. — 12411 „ razem 37334 zł. wypada przeciętnie 12445 „
	IX. Odsetki od kapitałów dłużnych.					
1	Dla kapituły krakowskiej 5% od kapitału 400 złp. na Krowodrzy hypotekowanego rocznie 20 złp.	10	5	. .	5	do poz. 1. Na mocy rozporządzenia c. k. Rządu krajowego w Krakowie z dnia 27. Czerwca 1856. L. 14768. Wynikłość z roku 1866. zawiera obok należytości bieżącej także zaległość z roku 1865.

Szpital św. Łazarza w Krakowie. Oddział położnic i podrzutków.

Potrzeby. Rub. X. XI. Koszta zaopatrzenia podrzutków. Różne przypadkowe.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	X. Koszta zaopatrzenia podrzutków.					
1	Na utrzymanie podrzutków przez włościan pielęgnowanych . . .	27916	23245	.	34000	do poz. 1. Wedle trzechletniego przecięcia wynikłość z roku 1864. — 22613 zł. „ 1865. — 25118 „ „ 1866. — 27915 „ razem 75646 zł. wypada przeciętnie 25216 „ Suma ta nie może służyć za podstawę, ponieważ wynikłości z ubiegłych 3 lat świadczą iż stan podrzutków co roku się wzmaga, i ponieważ sprawdzona należytość za rok 1867. do L. 5059/1868. wynosi . 34035 zł. 39 ct. kwotę tę zaokrągla się na 34000 zł.
	XI. Różne przypadkowe.					
1	Koszta sądowe, portorya, koszta inseratów i inne drobne . . .	65	24	.	150	do poz. 1. Na podstawie trzechletniego przecięcia wynikłości: z roku 1864. — 21 zł. „ 1865. — 29 „ „ 1866. — 65 „ razem 115 zł. wypada przeciętnie . . . . 38 zł. Do tego dodatek z powodu drożyzny udzielony lekarzom, urzędnikom i sługom szpitalu w skutek uchwały Wydziału krajowego z dnia 4 Maja 1868. L. 3324. w kwocie 111 zł. 68½ c. lub w zaokrągleniu w kwocie . . . . . 112 zł. razem 150 zł.

Szpital świętego Ducha

w Krakowie.

Oddział obłąkanych.

PRELIMINARZ SPECYALNY

na rok słoneczny 1868.

Preliminarz sumaryczny funduszu

Pokrycie							
Liczba porz.	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość z roku 1866.	Wniosek na rok 1868. Wydziału krajowego	Wydziału specyalnego		Uchwała Sejmu	Uzasadnienie.
		Złote austryackie					
I.	Odsetki od kapitałów	85	299				
II.	Zwroty kosztów utrzymania chorych .	5451	3925				
III.	Rozmaite dochody	.	.				
	razem . . .	5536	4224				
	z porównania potrzeby	.	9985				
	okazuje się niedobór w kwocie . . .	.	5761				

szpitalu św. Ducha w Krakowie. Oddział obłąkanych.

Liczba porz.	Wyszczególnienie rubryk	Potrzeby: Wynikłość z roku 1866.	Wniosek na rok 1868. Wydziału krajowego	Wniosek na rok 1868. Wydziału specyalnego	Uchwała Sejmu	Uzasadnienie
		Złote austryackie				
I.	Płace urzędników i sług	825	825			
II.	Dodatek na mieszkanie	87	87			
III.	Dyurna	103	122			
IV.	Emolumenta	17	17			
V.	Potrzeby kancelaryjne	47	50			
VI.	Remuneracye i zapomogi	112	160			
VII.	Utrzymanie budynków	713	1090			
VIII	Koszta gospodarcze	7498	7385			
IX.	Podatki	3	22			
X.	Czynsze za najem pomieszkań . . .	.	10			
XI.	Rozmaite wydatki	15	217			
	razem	9420	9985			

Szpital św. Ducha w Krakowie. Oddział obłąkanych.

Pokrycie. Rub. I. II. III. Odsetki od kapitałów. Zwroty kosztów. Rozmaite dochody.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota na rok 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Pokrycie.					
	I. Odsetki od kapitałów.					do rub. 1.
a.	Od kapitału 10000 złp. zabezpieczonego na dobrach Kazimierza wielka w Polsce 4% 100 zł. a po odtrąceniu podatku zwanego ofiara w kwocie 19 zł. 55 c. właściwie tylko . 80 zł. 45 c.					Jednoroczna należytość obliczona wedle stopy procentowej. Cały kapitał ubezpieczony na hypotekach prywatnych wynosi 27520 złp. 12 gr., czyli 6880 zł. 10 c. w. a.
b.	Od kapitałów w kwocie 17520 złp. 12 gr. na realnościach w Krakowie hypotekowanych 5% . . . . . 219 zł. 1 c.	85	299	.	299	
	II. Zwroty kosztów utrzymania chorych.					do rub. II. poz. 1.
1	Z funduszu krajowego galicyjskiego	4876		3179	.	Na podstawie trzechletniego przecięcia wynikłość z r. 1864. — 2962 złp. „ 1865. — 1701 „ „ 1866. — 4876 „ razem 9539 złp. wypada przeciętnie 3179 „
			3495			do poz. 2.
2	Z funduszów obcokrajowych i od stron samopłacących	575		746		Wedle trzechletniego przecięcia wynikłości z roku 1864. — 784 zł. „ 1865. — 881 „ „ 1866. — 575 „ razem 2240 zł. wypada przeciętnie 746 „
	razem . . .	5451	3495	.	3925	
	III. Rozmaite dochody.					do rub. III. Dla braku wynikłości nic się nie preliminuje.
1	. . . . .	.	.	.	.	

Szpital św. Ducha w Krakowie. Oddział obłąkanych.

Potrzeby. Rub. I. II. III. IV. Płace. Dodatki na mieszkanie. Dyurny. Emolumenta.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Potrzeby.					
	I. Płace urzędników i sług.					do rub. I. poz. 1. 3. i 4.
1	Zarządca szpitalu rocznie 375 zł.	125	125	125		$^1/_3$ część przypadająca na fundusz tego oddziału wedle dzielnika stałego. Dwie trzecie części ponosi oddział syfilitycznych.
2	Prymaryusz oddziału obłąkanych rocznie . . . 500 zł.	500	500	500		do poz. 2.
3	Chirurg „ . . . 400 „	133	133	133		Należytość, którą fundusz tego oddziału całkowicie ponosi.
4	Woźny „ . . . 200 „	67	67	67		
	razem . . .	825	825	.	825	
	II. Dodatki na mieszkanie.					do rub. II.
1	Zarządcy szpitalu rocznie 180 zł.	60	60	60		Część przypadająca na fundusz tego oddziału wedle dzielnika stałego.
2	Chirurgowi „ „ 80 zł.	27	27	27		
	razem . . .	87	87	.	87	
	III. Dyurny.					do rub. III.
1	Jednemu pisarzowi dziennemu w kancelaryi zarządcy szpitalu . .	103	103	.	122	Część przypadająca na fundusz tego oddziału na podstawie dzielnika stałego. Patrz rub. III. oddziału syfilitycznych i uchwałę Wydz. kr. do L. 5457/1867.
	IV. Emolumenta.					
1	Zarządcy szpitalu na opał rocznych 50 zł.	17	17	.	17	do rub. IV. Część przypadająca na fundusz tego oddziału wedle dzielnika stałego.

Szpital św. Ducha w Krakowie. Oddział obłąkanych.

Potrzeby. Rub. V. VI. VII. Potrzeby kancelaryjne. Remuneracye. Utrzymanie budynków.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	V. Potrzeby kancelaryjne.					do rub. V.
1	Druki, litografie, oświetlenie, opał kancelaryi, i tym podobne wydatki	47	62	.	50	Wedle trzechletniego przecięcia wynikłości z roku 1864. — 80 zł. „ 1865. — 25 „ „ 1866. — 47 „ razem 152 zł. wypada przeciętnie 50 „
	VI. Remuneracye i zapomogi.					do rub. VI. poz. 1.
1	Remuneracyi stałej prowizorycznemu dyrektorowi szpitalu rocznych 210 zł.	70	70	70		$^1/_3$ część przypadająca na fundusz tego oddziału na podstawie dzielnika stałego.
2	Remuneracye zmienne i zapomogi .	42	100	90		rub. VI. poz. 2.
	razem . . .	112	170	.	160	Wynikłość wynosi: za rok 1864. — 117 zł. „ 1865. — 100 „ „ 1866. — 42 „ razem 259 zł. wypada przeciętnie 86 „ lub w zaokrągleniu 90 „
	VII. Utrzymanie budynków.					
1	Czyszczenie kominów i kanałów .	100	75	90		do rub. VII. poz. 1. Wedle trzechletniego przecięcia wynikłości z roku 1864. — 61 zł. „ 1865. — 100 „ „ 1866. — 100 „ razem 261 zł. wypada przeciętnie 87 „ lub w zaokrągleniu 90 „
2	Reparacye budynków	613	492	1000		do poz. 2.
	razem . . .	713	567	.	1090	Wynikłość wynosiła: w roku 1864. — 959 zł. „ 1865. — 496 „ „ 1866. — 613 „ razem 2068 zł. przeciętnie 689 „ Z powodów jednak w budżecie dla oddziału syfilitycznych przy tej samej

Szpital św. Ducha w Krakowie. Oddział obłąkanych.

Potrzeby. Rub. VIII. Koszta gospodarcze.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
						rubryce pod poz. 2. wyłuszczonych, preliminuje się na rok 1868. zamiast powyższej przeciętnej sumy, tylko część przypadająca na fundusz tego oddziału wydatków prawdopodobnych w kwocie . . . . . 400 zł. Doliczywszy do tego część kosztów przypadających na fundusz tego oddziału z powodu restauracyi prewetów i kanałów, wedle uzasadnienia przy tej samej rubryce w budżecie funduszu oddziału syfilitycznych umieszczonego, w kwocie . . . . . 600 zł. preliminuje się w tej rubryce poz. 2. razem . . . . . 1000 „
	VIII. Koszta gospodarcze.					
1	Potrzeby gospodarcze przez zakonnice dostarczane, jako to: żywność, bielizna, lekarstwa i t. p.	7474	6585	7295		do rub. VIII. poz. 1. Na podstawie trzechletniego przecięcia wynikłości z r. 1864. — 7388 zł. „ 1865. — 7023 „ „ 1866. — 7474 „ razem 21885 zł. wypada przeciętnie 7295 „
2	Potrzeby gospodarcze uskuteczniane przez zarząd szpitalu, jako to: sprawianie instrumentów chirurgicznych, sprzętów domowych itp.	24	215	90		do poz. 2. Wynikłość wynosiła: w roku 1864. — 330 zł. „ 1865. — 225 „ „ 1866. — 24 „ razem 579 „ wypada przeciętnie 193 „ Ponieważ jednak w wynikłościach z r. 1864. i 1865. mieszczą się koszta sprawienia nowej bielizny szpitalnej, jakoteż uzupełnienia innych sprzętów inwentaryalnych, a wydatki tego rodzaju corocznie się nie powtarzają, więc preliminuje się na rok 1868. tylko połowę powyżej wykazanej przeciętnej kwoty w zaokrągleniu 90 zł., którato kwota na wydatki zwyczajne tego rodzaju jest dostateczną.
	razem . . .	7498	6800	.	7385	

Szpital św. Ducha w Krakowie. Oddział obłąkanych.

Potrzeby. Rub. IX. X. XI. Podatki. Czynsze z wynajmu pomieszkań. Rozmaite wydatki.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	IX. Podatki.					
1	Podatek gruntowy z dodatkami od parceli gruntowych nr. 118. i 124. własności szpitalu św. Ducha, rocznie 4 zł.	1	1	1		do rub. IX. poz. 1. Część przypadająca na fundusz tego oddziału wedle dzielnika stałego.
2	7% podatek dochodowy od prowizyj pobieranych w kwocie 299 zł. 46½ c. od kapitałów na realnościach hypotekowanych	2	15	21		do poz. 2. Jednoroczna należytość wedle stopy procentowej obliczona.
	razem . . .	3	16	.	22	
	X. Czynsze za najem pomieszkań.					
1	Za wynajęcie od gminy miasta Krakowa sklepu Nr. 5. w gmachu szpitalnym na urządzenie trupiarni, rocznie 30 zł.	.	.	.	10	do poz. 1. ⅓ część przypadająca na fundusz tego oddziału na mocy rozporządzenia Wydziału krajowego do L. 5091.
	XI. Rozmaite wydatki.					
1	Zabezpieczenie od ognia i inne zmienne wydatki	15	138	217	217	do poz. 1. Na podstawie trzechletniego przecięcia wynikłości z roku 1864. — 18 zł. „ 1865. —322 „ „ 1866. — 15 „ razem 355 zł. wypada przeciętnie 118 „ lub w zaokrągleniu 120 „ Do tego dodatek z powodu drożyzny udzielony lekarzom, urzędnikom i sługom szpitalu w skutek uchwały Wydziału krajowego z dnia 4. Maja 1868. L. 3324. w kwocie 97 zł. 24 c. lub w zaokrągleniu w kwocie 97 „ razem 217 zł.

Szpital świętego Ducha

w Krakowie.

Oddział syfilitycznych.

PRELIMINARZ SPECYALNY

na rok słoneczny 1868.

Preliminarz sumaryczny

P o k r y c i e

Liczba porz.	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość z roku 1866.	Wniosek na rok 1868. Wydziału krajowego	Wydziału specyalnego		Uchwała Sejmu	Uzasadnienie.
		Złote austryackie					
I.	Odsetki od kapitałów	305	373				
II.	Zwroty kosztów utrzymania chorych .	14939	14912				
III.	Rozmaite dochody	4	26				
	razem	15248	15311				
	z porównania potrzeby w kwocie . .	.	19169				
	okazuje się niedobór w kwocie . . .	.	3858				

szpitalu św. Ducha w Krakowie. Oddział syfilitycznych.

Potrzeby						
Liczba porz.	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość z roku 1866.	Wniosek na rok 1868. Wydziału krajowego	Wniosek na rok 1868. Wydziału specyalnego	Uchwała Sejmu	Uzasadnienie
		Złote austryackie				
I.	Płace urzędników i sług	1275	1275			
II.	Dodatek na mieszkanie	173	173			
III.	Dyurna	207	244			
IV.	Emolumenta	33	33			
V.	Potrzeby kancelaryjne	172	154			
VI.	Remuneracye i zapomogi	223	300			
VII.	Utrzymanie budynków	1363	2100			
VIII.	Koszta gospodarcze	12947	14545			
IX.	Podatki	9	27			
X.	Zaopatrzenia	18	73			
XI.	Czynsze z wynajmu pomieszkań . . .	.	20			
XII.	Rozmaite wydatki	50	225			
	razem	16470	19169			

Szpital św. Ducha w Krakowie. Oddział syfilitycznych.

Pokrycie. Rub. I. II. Odsetki od kapitałów. Zwroty kosztów.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Pokrycie.					
	I. Odsetki od kapitałów.					do rub. I.
a.	Od obligacyi pożyczki narodowej imiennej wartości 180 zł. po 5% . . . 9 zł. 44½ c.					Jednoroczna należytość obliczona wedle stopy procentowej. Cały kapitał w obligacyach wynosi: *a.* obligacye pożyczki narod. 180 zł. m.k. *b.* zapis długu Stanu . . 100 „ „ *c.* obligacye indemnizacyjne 300 „ „ *d.* galicyjs. listy zastawne . 300 „ „ razem 880 zł. m.k.
b.	od zapisu długu stanu imiennej wartości 100 zł. po 5% 5 zł. 25 c.					
c.	od obligacyi indemnizacyjnej imiennej wartości 300 zł. po 5% . . . . 15 zł. 75 c.	305	30	30		*e.* kapitały na hypotekach prywatnych ubezpieczone 26440 złp. 19 gr. czyli . . . . . 6610 zł. 16 c.
d.	od galic. listów zastawnych imiennej wartości 300 zł. 4% t. j. 12 zł.			12		razem 7490 zł. 16 c.
e.	od kapitałów ubezpieczonych na realnościach prywatnych razem od 26440 złp. 19 gr. po 5% . . . 330 zł. 54 c.		331	331		
	razem . . .	305	361	.	373	
	II. Zwroty kosztów utrzymania chorych.					
1	Z funduszu krajowego galicyjskiego	13713	14548	13412		do rub. II. poz. 1. Wedle przecięcia wynikłości: w roku 1864. — 15065 zł. „ „ 1865. — 11458 „ „ „ 1866. — 13713 „ razem 40236 zł. wypada przeciętnie . . . 13412 „
2	Z funduszów obcokrajowych i od stron samopłacących	1226		1500		do poz. 2. Wedle przecięcia wynikłości: z roku 1864. — 2955 zł. „ 1865. — 1098 „ „ 1866. — 1226 „ razem 5279 zł. Od tej kwoty odtrąca się zwrot kosztów leczenia u-
	razem . . .	14939	14548	.	14912	

Szpital św. Ducha w Krakowie. Oddział syfilitycznych.

Pokrycie. Rub. III. Rozmaite dochody.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
						iszczonych z funduszu publicznego bezpieczeństwa na mocy rozporz. c. k. komisyi Namiestnictwa z d. 3. Lutego 1864. L. 2677. w kwocie 781 zł.; ponieważ dochód ten powstał z powodu wyjątkowego nadzwyczajnego przepełnienia szpitalu w roku 1864. aresztantami policyjnymi.
						pozostaje więc 4498 zł.
						wypada przeciętnie . . . 1499 „
						lub w zaokrągleniu . . . 1500 „
	III. Rozmaite dochody,					do rub. III. poz. 1.
1	Różne nieprzewidziane	4	26	.	26	Na podstawie trzechletniego przecięcia. Wynikłość z r. 1864. — 57 zł. „ 1865. — 173 „ „ 1866. — 4 „ razem 234 zł. Od tego potrąca się spłacony a nie należący do przecięcia kapitał nieubezpieczony wraz z odsetkami, w kwocie . . 154 zł. pozostaje 80 zł. wypada przeciętnie . . . . 26 zł.

Szpital św. Ducha w Krakowie. Oddział syfilitycznych.

Potrzeby. Rub. I. II. III. IV. Płace. Dodatki. Dyurna. Emolumenta.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Potrzeby.					
	I. Płace urzędników i sług.					do rub. I. poz. 1. 3. i 4.
1	Zarządca szpitalu rocznie 375 zł.	250	250	250		$^2/_3$ części przypadające na fundusz tego oddziału wedle dzielnika stałego, dalszą $^1/_3$ część ponosi fundusz obłąkanych.
2	Prymaryusz oddziału syfilitycznych rocznie 625 zł.	625	625	625		do poz. 2.
3	Chirurg rocznie 400 zł.	267	267	267		Należytość, którą fundusz tego oddziału całkowicie ponosi.
4	Woźny „ 200 zł.	133	133	133		
	razem . . .	1275	1275	.	1275	
	II. Dodatki na mieszkanie.					do rub. II. poz. 1. i 2.
1	Zarządcy szpitalu z rocznych 180 zł.	120	120	120		Część, na fundusz tego oddziału wedle dzielnika stałego, przypadająca.
2	Chirurgowi z rocznych 80 zł. . .	53	53	53		
	razem . . .	173	173		173	
	III. Dyurna.					do rub. III. poz. 1.
1	Jednemu pisarzowi dziennemu w kancelaryi zarządu szpitalnego podwyższono w skutek uchwały Wydziału krajowego z dnia 24. Października 1867. do L. 5457. od dnia 1. Listopada 1867. począwszy, dotychczasową dzienną płacę 85 c. na 1 zł., rocznie 366 zł. a. w.	207	207	.	244	Dyurnista ten dodanym został zarządcy szpitalu do pomocy w skutek udowodnionej potrzeby. Z przypadającej należytości 366 zł. preliminuje się $^2/_3$ części na oddział syfilitycznych, a $^1/_3$ część na oddział obłąkanych.
	IV. Emolumenta.					do rub. IV. poz. 1.
1	Zarządcy szpitalu ryczałtowo na opał z rocznych 50 zł.	33	33	.	33	Część przypadająca na fundusz tego oddziału wedle dzielnika stałego.

Szpital św. Ducha w Krakowie. Oddział syfilitycznych.

Potrzeby. Rub. V. VI. VII. Potrzeby kancelaryjne. Remuneracye. Utrzymywanie budynków.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	V. Potrzeby kancelaryjne.					do rub. V. poz. 1. Na podstawie trzechletniego przecięcia. Wynikłość z r. 1864.—164 zł. „ 1865.—128 „ „ 1866.—172 „ razem 464 zł. wypada przeciętnie . . . 154 zł.
1	Zwyczajne, jako to: druki, litografie, oświetlenie w kancelaryi i inne podobne wydatki	172	156	.	154	
	VI. Remuneracye i zapomogi.					
1	Remuneracye stałe: prowizorycznemu dyrektorowi szpitalu z rocznych 210 zł. . . .	140	140	140		do rub. VI. poz. 1. Część przypadająca na fundusz tego oddziału na podstawie dzielnika stałego.
2	Remuneracye zmienne i zapomogi .	83	200	160		do poz. 2. Wedle trzechletniego przecięcia wynikłości z roku 1864. — 157 zł. „ 1865. — 233 „ „ 1866. — 83 „ razem 473 zł. wypada przeciętnie 157 „ lub w zaokrągleniu 160 „
	razem . . .	223	340	.	300	
	VII. Utrzymanie budynków.					
1	Czyszczenie kominów i kanałów .	137	80	100		do rub. VII. poz. 1. Wydatek ten powtarza się corocznie, a wynikłość wynosiła: w roku 1864. — 83 zł. „ 1865. — 77 „ „ 1866. — 137 „ razem 297 zł. wypada zatem przeciętnie 99 „ lub w zaokrągleniu 100 zł.
2	Reparacye budynków:	1226	500	.		do poz. 2.
	a. odbudowanie prewetów, urządzenie dołów ściekowych i odszukanie kanałów	.	.	1400		W roku 1865. i 1866. przedsięwzięto odnowienie zabudowania szpitalnego, jakoteż zupełną reparacyę kuchen, pieców, muru otaczającego szpital, i innych części tego budynku. Reparacye te kosztowały w obydwóch latach około 3300 zł.
	b. rozmaite inne	.	.	600		
	razem . . .	1363	580	.	2100	Restauracyę prewetów i kanałów zupełnie się walących, poruczono na mo-

Szpital św. Ducha w Krakowie. Oddział syfilitycznych.

Potrzeby. Rub. VIII. Koszta gospodarcze.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota na rok 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
						cy kontraktu zatwierdzonego przez Wydziaj krajowy pod d. 25. Maja 1867. do L. 4983. Janowi Mieżbie za wynagrodzeniem ryczałtowem 1148 zł. 38½ c. Toż samo zarządzono do L. W. 7909/1867. urządzenie dołów ściekowych filtrowanych w podwórzu szpitalnem i odszukanie kanału za wynagrodzeniem obliczonem na kwotę 688 zł. 20 c. Roboty te zostały załatwione w ciągu roku 1867., a przypadające wynagrodzenie wypłacono. Restauracye prewetów i kanałów ukończono wprawdzie w Listopadzie 1867. r., lecz protokół odbiorczy tych robót nadesłano dopiero w Styczniu 1868. do L. W. kr. 159/1868. Wedle tegoż protokołu ogólne wynagrodzenie za roboty kontraktem objęte, jak również nadkosztorysowe wykonanie robót wynosi w zaokrągleniu 2000 zł. w. a., z której to kwoty przypada na fundusz tego oddziału 1400 zł. w. a. Na inne reparacye preliminuje się z uwzględnieniem złego stanu budynku szpitalnego, kwotę 600 zł.
	VIII. Koszta gospodarcze.					do rub. VIII. poz. 1.
1	Potrzeby gospodarcze przez zakonnice dostarczane, jakoto: żywność, lekarstwa, bielizna i t. d. . . .	12903	14239	14245		Wedle trzechletniego przecięcia wynikłości z roku 1864. — 15487 zł. „ 1865. — 14346 „ „ 1866. — 12903 „ razem 42736 „ wypada przeciętnie 14245 „
2	Potrzeby gospodarcze dostarczane przez zarząd szpitalu jakoto: sprawianie sprzętów domowych, instrumentów chirurgicznych i t. d.	44	694	300		do poz. 2. Wedle trzechletniego przecięcia wynikłości z roku 1864. — 879 zł. „ 1865. — 943 „ „ 1866. — 44 „ razem 1866 zł. wypada przeciętnie 622 „ W wynikłościach z roku 1864. i 1865. mieszczą się kwoty wydane na sprawienie nowej bielizny dla chorych, tu-
	razem . . .	12947	14933	.	14545	

Szpital św. Ducha w Krakowie. Oddział syfilitycznych.

Potrzeby. Rub. IX. X. XI. Podatki. Zaopatrzenia. Czynsze.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
						dzież na uzupełnienie innych sprzętów inwentaryalnych tego szpitalu. Gdy wydatki podobne corocznie się nie powtarzają, więc preliminuje się na zwyczajne wydatki tego rodzaju połowa powyżej wykazanej przeciętnej kwoty, to jest 311 zł. a w zaokrągleniu 300 zł.
	IX. Podatki.					
1	Podatek gruntowy wraz z dodatkami od parceli gruntowych nr. 118. i 124. będących własnością szpitalu św. Ducha o rocznych 4 zł.	3	3	3		do rub. IX. poz. 1. Część przypadająca na fundusz tego oddziału.
2	7% podatek dochodowy od odsetków z obligacyj w kwocie 30 zł. $44^1/_2$ c.	2	2	2		do poz. 2. Jednoroczna należytość.
3	7% podatek dochodowy od prowizyi w kwocie 330 zł. $54^1/_2$ c. pobieranej od kapitałów na dobrach i domach ubezpieczonych .	4	17	22		do poz. 3. Należytość jednoroczna wedle prawa finansowego. Patrz „Pokrycie“ rub. I. lit. *d*.
	razem . . .	9	22	.	27	
	X. Zaopatrzenia.					
1	Okońskiej Anastazyi, byłej nadzorczyni chorych, dziennie po 20 c.	18	73	.	73	do rub. X. poz. 1. Należytość stała uznana uchwałami W. Sejmu z roku 1865/66., którą fundusz tego oddziału całkowicie ponosi.
	XI. Czynsze z wynajmu pomieszkań.					
1	Za wynajęcie od komuny krakowskiej sklepu nr. 5. w gmachu szpitalnym na urządzenie trupiarni rocznie 30 zł.	.	.	.	20	do rub. XI. poz. 1. Część na fundusz tego oddziału przypada na mocy uchwały Wydziału krajowego do L. W. 5091/1867.

Szpital św. Ducha w Krakowie. Oddział syfilitycznych.

Potrzeby. Rub. XII. Rozmaite wydatki.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	XII. Rozmaite wydatki.					
1	Zabezpieczenie od ognia, koszta inseracyjne i inne zmienne wydatki	50	100		225	rub. XII. poz. 1. Na podstawie trzechletniego przecięcia wynikłości: z roku 1864. — 73 zł. „ 1865. — 35 „ „ 1866. — 50 „ razem 158 zł. wypada przeciętnie 53 „ lub w zaokrągleniu 60 „ Do tego dodatek z powodu drożyzny udzielony lekarzom, urzędnikom i sługom szpitalu w skutek uchwały Wydziału kraj. z dnia 4. Maja 1868. L. 3324. w kwocie 164 zł. 46 c. lub w zaokrągleniu 165 „ razem 225 zł.

Fundusz policyjny.

PRELIMINARZ SPECYALNY

na rok słoneczny 1868.

Preliminarz sumaryczny

P o k r y c i e

Liczba porz.	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość z roku 1866.	Wniosek na rok 1868. Wydziału krajowego	Wniosek na rok 1868. Wydziału specyalnego	Uchwała Sejmu	Uzasadnienie.
		Złote austryackie				
I.	Odsetki od kapitałów i obligacyj . .	166	327			
II.	Dochody z realności	5122	5122			
III.	Policyjne grzywny	44	119			
IV.	Nadwyżki z grzywien . . , . .	.	29			
V.	Zarobek aresztantów	.	10			
VI.	Zwroty	313	300			
VII.	Różne przypadkowe	490	20			
	razem . . .	6135	5927			
	w porównaniu z potrzebami	.	4576			
	okazuje się nadwyżka	.	1351			

funduszu policyjnego.

Potrzeby						
Liczba porz.	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość z roku 1866.	Wniosek na rok 1868. Wydziału krajowego	Wniosek na rok 1868. Wydziału specyalnego	Uchwała Sejmu	Uzasadnienie
		Złote austryackie				
I.	Podatki i daniny	1809	1810			
II.	Utrzymanie budynków	1964	600			
III.	Koszta gospodarcze	1131	2068			
IV.	Koszta transportu korekcyonistów . .	16	25			
V.	Zwroty grzywien policyjnych	22	27			
VI.	Zwroty należytości posłańców karnych .	4	2			
VII.	Remuneracye		10			
VIII.	Rozmaite przypadkowe	20	34			
	razem . . .	4966	4576			

Fundusz policyjny.

Pokrycie. Rub. I. II. III. Odsetki od kapitałów. Dochód z realności. Grzywny.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Pokrycie.					
	I. Odsetki.					
1	Od kapitałów: Na domu nr. 86. i 87. w Krakowie zabezpieczona suma 109 złp. 1 gr. po 5% 1 zł. 36 c. . . .	36 1	1	1		do poz. 1—2. Roczna należytość wedle stopy procentowej. Uwaga. Te kapitały i obligacye stanowią własność byłego domu roboczego w Jaworznie. Po przeniesieniu tego domu do Krakowa, a ztąd do Wiśnicza, przeznaczono te dochody na pokrycie wydatków krakowskiego a następnie wiśnickiego domu robót. Po zniesieniu domu roboczego w Wiśniczu (reskrp. Min. Stanu z dnia 5. Sierpnia 1862. L. 15745. Nam. 14. Sierpnia 1862. L. 51305.) i przeniesieniu korekcyonistów do domu karnego we Lwowie, wcielono te kapitały od 1. Listopada 1862. do funduszu policyi krajowej.
2	Od obligacyi: *a.* w monecie konwencyjnej oprocentowany zapis długu Stanu na 5750 złp. po 5% 301 zł. 87 c. *b.* w monecie konwencyjnej w srebrze oprocentowana obligacya pożyczki narodowej na 454 zł. 5% 23 zł. 83 c.	95½ 153 12	302 24	302 24	327	
	II. Dochód z realności.					
3	Z najmu domu pod nr. 20⅔ „Ś. Mayrą Magdaleną“ zwanego . .	5122	5122	5122	5122	do poz. 3. Na podstawie ministr. reskryp. z d. 19. Marca 1864. l. 4195/200. i dekretu c. k. Namiestnictwa z dnia 9. Lipca 1864. L. 15749.
4	**III. Policyjne grzywny** . . .	44	277	119	119	do poz. 4. Na podstawie przecięcia trzechletniego. Dochód wynosił w r. 1864.— 60 zł. „ „ „ 1865 —253 „ „ „ „ 1866.— 44 „ razem 357 zł. przeciętnie 119 zł.

Fundusz policyjny.

Pokrycie. Rub. IV. V. VI. Nadwyżki. Zarobek korrekcyonistów. Zwroty kosztów.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	IV. Nadwyżki z należytości posłańców karnych.	.	88	29	29	do poz. 5. Na podstawie przecięcia trzechletniego. Dochód wynosił w r. 1864. — 60 zł. „ „ „ 1865. — 28 „ „ „ „ 1866. — . „ razem 88 zł. przeciętnie 29 zł. 33½ c.
1						
	V. Zarobek korekcyonistów.	.	10	10	10	do poz. 6. Ponieważ już od lat czterech nie ma w tej rubryce żadnego dochodu, przeto przyjmuje się na rok 1868. prawdopodobna kwota 10 zł. a w., która i na rok 1867. na podobnej podstawie przyjętą została.
	VI. Zwroty kosztów leczenia i zaopatrzenia korekcyonistów.	313	500	300	300	do poz. 7. Na podstawie przecięcia trzechletniego. Dochód wynosił w r. 1864.—13884 zł. „ „ „ 1865.— 1132 „ „ „ „ 1866.— 313 „ razem 15329 zł. od tej sumy odtrącić należy 13108 zł. 84 c. jako zwrot kosztów utrzymania korekcyonistów miasta Lwowa, których gmina sama utrzymać jest winną. Pozostałaby zatem suma . 2220 zł., a z niej przecięcie . . 740 zł. 33 c. Gdy jednak i w wynikłości z roku 1865. zawartą jest największa część numeryczna zwrotów od gminy lwowskiej, która od tego czasu przestała pomieszczać swych korekcyonistów w tym zakładzie, a liczba krajowych korekcyonistów, którzyby koszta swego utrzymania sami ponosić mogli, zbyt jest małą, przeto preliminuje się prawdopodobna a wyrównywająca wynikłość roku obserwacyjnego w zaokrąglenin kwota . . . . . 300 zł. mając na oku zmniejszający się corocznie tnas korekcyonistów.
1						
1						

Fundusz policyjny.

Pokrycie. Rub. VII. Rozmaite.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
8	**VII. Rozmaite przypadkowe.**	490	20	20	20	do poz. 8. Dochód wynosił w r. 1864. — 24 zł „ „ „ 1865. — 87 „ „ „ „ 1866. —490 „ razem 591 zł Gdy zaś w wynikłości z roku 1865. zawartą jest kwota 86 zł. 25 c. uzyskana ze sprzedaży pościeli i łóżek pozostałych w Wiśniczu, a kwota 1 zł. 33 c. ze sprzedaży monety srebrnej uzyskanej z odsetków; a w wynikłości z r. 1866. kwota 486 zł. 72 c. uzyskana ze sprzedaży starej broni w Czerniowcach i sprzętów zniesionego domu poprawy w Wiśniczu, a nieznaczna tylko kwota 2 zł. 92 c. z ażia, przeto przecięcie z ostatnich lat trzech nie może służyć za podstawę i przyjmuje się prawdopodobną kwotę 20 zł, która także na rok 1867. przyjętą była.

Fundusz policyjny.

Potrzeby. Rub. I. II. III. Podatki i daniny. Utrzymanie budynków. Koszta gospodarcze.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Potrzeby.					
	I. Podatki i daniny.					
9	Podatek dochodowy od pobieranych odsetek od obligacyi 326 zł. 7% 22 zł. 82 c.	22 82	20	23		do poz 9 Podatek obliczono wedle istniejących przepisów podatkowych. Wynikłość z roku 1866. wynosi . 1808 zł 73 c., ponieważ zaś podatki w latach ostatnich ciągle się powiększały, przeto przyjmuje się kwota 1810 zł.
10	Podatek czynszowy z dodatkami od lokalności najętej funduszowi karnemu za rocznych 5122 zł. . .	1782	1718	1784		
11	Podatek gruntowy z dodatkami od posiadłości ziemskiej należącej do zakładu korekcyjnego pod n. $20^3/_4$	3	3	3	1810	
12	**II. Utrzymanie budynków .**	1964	2000	600	600	do poz. 12. Kosztorys sporządzony do L. W. 7287/1867. przez oddział techniczny Wydziału krajowego wykazuje poszczególnione obok potrzeby na rok 1868. w kwocie 521 zł. 49 c., którą to kwotę zaokrągla się na 600 zł.
a.	Roboty murarskie . 13 zł. 88 c.					
b.	„ ciesielskie . 267 „ 87 „					
c.	„ stolarskie . 72 „ 15 „					
d.	„ slusarskie . 29 „ 30 „					
e.	„ lakiernika . 108 „ 29 „					
f.	„ rozmaite . . 30 „ — „					
	suma 521 zł. 49 c.					
13	**III. Koszta gospodarcze.**					do poz. 13. Wynikłość przeciętna z ostatnich lat trzech nie może tu służyć za podstawę, gdyż z początkiem roku 1865. ustało utrzymanie korekcyonistów miasta Lwowa; rok więc 1865., w którym przeciętnie 7 do 10 głów w zakładzie przybywało, posłużyć może w przybliżeniu za podstawę. Przyjmując zatem przeciętny stan korekcyonistów 10 głów, i licząc od każdej dziennie $8\frac{80}{100}$ c. wypada na rok 321 zł. 41 c., którą to wynikłość zaokrągla się na 320 zł.
a.	Wyżywienie korekcyonistów męskich	257	320	320		
	Do przeniesienia	257	320	320		

Fundusz policyjny.

Potrzeby. Rub. III. Koszta gospodarcze.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota na rok 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia	257	320	320		
14	*b.* Leczenie	2	100	100		do poz. 14. W r. 1864. i 1865. nie było żadnego chorego w zakładzie, a w roku 1866. wynosiły koszta leczenia 1 zł 96 c. Przyjmując na wszelki wypadek jednego chorego na każdy dzień, a licząc wyznaczoną rozp. c. k. Namiest. do L. 13828/1852. należytość 28 c. dziennie, wypada 102 zł 20 c, które zaokrąglono na . . . . . 100 zł
15	*c.* Ubior	7	100	100		do poz 15. Przeciętna wynikłość z ostatnich trzech lat nie może służyć za podstawę z powodów do poz. 13. wyłuszczonych, przyjmuje się zatem prawdopodobną na rok 1867. przyjętą kwotę 100 zł.
16	*d.* Pościel	.	18	10		do poz. 16. Ponieważ z preliminowanej na ten dział na rok 1866. kwoty 18 zł. nic nie wydano, zatem preliminuje się na rok 1868. prawdopodobną kwotę 10 zł.
17	*e.* Bielizna	.	60	60		do poz. 17. W braku innej podstawy przyjmuje się kwota na rok 1866. i 1867. przyjęta, a to tem słuszniej, że w roku 1866. nic na ten dział nie wyłożono, więc tem pewniej w roku 1868. wydatku w tym dziale spodziewać się należy.
18	*f.* Utrzymanie korekcyonistek w zakładzie detencyjnym żeńskim .	865	2700	1360		do poz. 18. Wynikłość z r. 1864. — 1909 zł „ „ 1865. — 1200 „ „ „ 1866. — 865 „ razem 3974 zł. Z powodu corocznego umniejszania się liczby korekcyonistek, nie można brać za podstawę trzechletniego przecięcia. W roku 1866. było przeciętnie po $6^1/_2$ głów na dzień. Przyjmując na rok 1868. dla pewności 10 głów, i li-
	Do przeniesienia	1131	3298	1950		

Fundusz policyjny.

Potrzeby. Rub. VIII. Koszta gospodarcze.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia	1131	3298	1950		cząc po 36½ c. dziennie, wypada dziennie 3 zł. 65 c. czyli rocznie 1332 zł. 25 c., którą kwotę zaokrągla się na 1360 zł. przez wzgląd na niestałość tej rubryki.
19	*g.* Potrzeby domowe. Na sprawienie ławek, tapczanów, kadek na wodę i t. p. dalej na czyszczenie kanałów, kloak i t. d.	.	80	80		do poz. 19. Wynikłość z r. 1864. wynosi 192 zł. W r. 1865. i 1866. nie było żadnego wydatku, tem pewniej spodziewać się należy wydatku w roku 1868, preliminuje się więc prawdopodobną na rok 1867. przyjętą kwotę . . . 80 zł.
20	*h.* Opał	6	10	10		do poz 20. Korekcyoniści są pomieszczeni w prowincyonalnym zakładzie karnym, nie ma więc dla nich wymiaru pewnego na opał, tylko sporządza się obrachunek corocznie, wedle stanu korekcyonistów, i w ich stosunku do liczby aresztantów karnych zwraca się funduszowi karnemu należące wynagrodzenie. Wedle obliczenia udzielonego przez Zarząd domu karnego z dnia 3. Września 1867. L. 2058. do l. W. 9263. należytość za opał w r. 1866. wynosi 5 zł. 43 ct. Stan korekcyonistów był w r. 1866. bardzo mały, preliminuje się zatem na tę pozycyę na r. 1868. 10 zł.
21	*i.* Oświetlenie	.	.	.		do poz. 21. Wewnętrzne oświetlenie więzień jest zabronione, nie preliminuje się więc nic na tę rubrykę.
22	*k.* Pranie bielizny t. j. mydło, ług, popiół itp.	.	8	8		do poz. 22. Brak wynikłości za rok 1866. z tej przyczyny się okazuje, iż nie zrobiono jeszcze obrachunku z zakładem karnym, gdzie męzcy korekcjoniści przytrzymywani bywają. Preliminuje się więc kwota 8 zł. która na rok 1866. i 1867. uchwaloną została.
	Do przeniesienia	1137	3396	2048		

Fundusz policyjny.

Potrzeby. Rub. III. IV. V. VI. VII. Koszta gospodarcze. Koszta transportu. Zwroty grzywien. Zwroty należytości posłańców. Remuneracye.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia	1137	3396	2048		
23	*l.* Rozmaite potrzeby. Na drobne wydatki	.	20	20	2068	do poz. 23. Kwota uchwalona przez Wysoki Sejm na rok 1866. i 1867. preliminuje się na rok 1868.
24	**IV. Koszta transportu korekcyonistów i korekcyonistek.**	16	60	25	25	do poz. 24. Wynikłość z roku 1864. — 34 zł. „ 1865. — 25 „ „ 1866. — 16 „ razem 75 zł. przeciętnie 25 „ Wykazane przecięcie przyjmuje się jako prawdopodobną potrzeb na r. 1868.
25	**V. Zwroty grzywien policyjnych**	22	157	27	27	do poz. 25. Wynikłość z roku 1864. — 34 zł. „ 1865. — 26 „ „ 1866. — 22 „ razem 82 zł. przeciętnie 27 „ które przyjmuje się jako prawdopodobną potrzeb na rok 1868.
26	**VI. Zwroty należytości posłańców karnych** . . .	4	15	2	2	do poz. 26. W r. 1864. i 1865. nie było żadnego wydatku, przecięcie trzechletnie z wynikłości 4 zł. z r. 1866. wynosi 1 zł. 33 c W zaokrągleniu przyjmuje się na rok 1868. 2 zł.
27	**VII. Remuneracye.**					do poz. 27.
	Zmienne	.	10	10	10	Remuneracye zmienne bywają udzielane za prowadzenie rachunków z należytości i uiszczenia grzywien i posłańców karnych. W r. 1865. i 1866. nie było takich wydatków, więc preliminuje się na r. 1868. prawdopodobną kwotę 10 zł. nchwaloną przez Wysoki Sejm na r. 1866. i 1867.

Fundusz policyjny.

Potrzeby. Rub. VIII. Rozmaite przypadkowe.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
28	**VIII. Rozmaite przypadkowe.**	20	200	34	34	do poz. 28. Wynikłość z roku 1864. — 54 zł. „ 1865. — 28 „ „ 1866. — 20 „ razem 102 zł. przeciętnie 34 „ którą to wynikłość przeciętną przyjęto jako prawdopodobną potrzeb na r. 1868.

Dział II.

Krajowe fundusze samoistne.

1. Fundusz domestykalny.
2. „ szkoły kucia koni.
3. „ Kościuszki.
4. „ stanowy sierociński.
5. „ kultury krajowej.

PRELIMINARZ SUMARYCZNY

na rok słoneczny 1868.

Preliminarz sumaryczny samoistnych

P o k r y c i e

Liczba porz.	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość z roku 1866.	Wniosek na rok 1868. Wydziału krajowego	Wniosek na rok 1868. Wydziału specyalnego	Uchwała Sejmu	Uzasadnienie
		Złote austryackie				
1	Fundusz domestykalny	3150	3394			
2	„ szkoły kucia koni	1698	1928			
3	„ Kościuszki	.	28			
4	„ stanowy sierociński	1515	1658			
5	„ kultury krajowej	2952	2805			
	suma pokrycia . . .	9315	9813			
	W porównaniu z sumą potrzeb . . .	.	3748			
	Okazuje się nadwyżka w dochodach .	.	6065			

funduszów krajowych na rok 1868.

Potrzeby							
Liczba porz.	Wyszczególnienie rubryk	Wyni-kłość z roku 1866	Wniosek na rok 1868. Wydziału krajo-wego	Wydziału specyal-nego		Uchwała Sejmu	Uzasadnienie
		Złote austryackie					
1	Fundusz domestykalny	2504	1308				
2	„ szkoły kucia koni	.	.				
3	„ Kościuszki	.	.				
4	„ stanowy sierociński	1199	1613				
5	„ kultury krajowej	93	827				
	suma potrzeb . . .	3796	3748				

II.

Fundusz domestykalny.

PRELIMINARZ SPECYALNY

na rok słoneczny 1868.

Preliminarz sumaryczny

Pokrycie

Liczba porz.	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość z roku 1866.	Wniosek na rok 1868. Wydziału krajowego	Wniosek na rok 1868. Wydziału specyalnego	Uchwała Sejmu	Uzasadnienie.
		Złote austryackie				
I.	Odsetki od obligacyj	2939	3304			Nadwyżka użytą zostanie na pomnożenie majątku zarodowego, przez zakupno obligacyj.
II.	Rozmaite dochody	211	90			
	razem	3150	3394			
	w porównaniu z potrzebami	.	1308			
	okazuje się nadwyżka	.	2086			

funduszu domestykalnego.

Potrzeby							
Liczba porz.	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość z roku 1866.	Wniosek na rok 1868. Wydziału krajowego	Wniosek na rok 1868. Wydziału specyalnego		Uchwała Sejmu	Uzasadnienie
		Złote austryackie					
I.	Podatki	103	107				
II.	Rozmaite wydatki	2401	1201				
	razem	2504	1308				

Fundusz domestykalny.

Pokrycie. Rub. I. II. Odsetki od obligacyj. Rozmaite dochody.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Pokrycie.					
	I. Odsetki od obligacyj.	2939	.	.		
1	W monecie konw. oprocentowane:					do poz. 1.
	a. Zapis długu Państwa na 1174 zł. po $3^1/_2$% . . 43 zł. $14^1/_2$ c.	.	.	43		Całoroczna należytość wedle stopy procentowej.
	b. zapisy długu Państwa na 3495 zł. po 5% . . . 177 zł. 81 c.	.	.	178		Stan kapitałów w efektach wynosi: *a.* zapis długu $3^1/_2$% 1174 zł. — c. m. k.
2	W monecie konw. srebrem oprócentowane:					5% . . . 3495 „ — „ „ *b.* pożyczka narodowa 5% . 18000 „ — „ „
	Obligacya pożyczki narodowej na 18000 zł. po 5% . . 945 zł.	.	.	945		razem 22669 „ — „ „ czyli wal. aust. 23802 zł. 45 c.
3	W walucie austr. oprocentowane:					*c.* Listy zastawne 4% . . 44100 zł. — c. w. a.
	a. listy zastawne galicyjskie na 44100 zł. po 4% . . 1764 zł.	.	.	1764		*d.* pożyczka loteryjna . . 7000 „ — „ „
	b. obligacye pożyczki loteryjnej na 7000 zł. po 5% . . 350 zł.	.	.	350		*e.* pożyczka głodowa . . . 340 „ — „ „
	c. Obligacye pożyczki krajowej na 340 zł. po 7% . 23 zł. 80 c.	.	.	24	3304	suma 75242 zł. 45 c. w. a. Obligacye pożyczki głodowej w kwocie 340 zł. kupiono z zaoszczędzonych pieniędzy w skutek uchwały Wydziału krajowego do L. 1537/1867. Spieniężono wylosowane listy zastawne nr. 405. i 411. imiennej wartości 20000 zł.; a kupiono za otrzymaną gotówkę, następujące listy zastawne galicyjskie: Ser. I. n. 361 na 10000 zł. „ 382 „ 10000 „ „ II. „ 605 „ 5000 „ razem 25000 zł. patrz L. W. 4035. i 6632/1867.
	II. Rozmaite dochody.	211	.	.		do rub. II.
4	Ażyo od odsetków w monecie srebrnej pobieranych	.	.	90	90	Preliminuje się 10% od odsetków, w monecie brzęczącej pobieranych, a w pozycyi 2. pokrycia uwidocznionych.
	suma dochodów . .	3150	3080	.	3394	

Fundusz domestykalny.

Potrzeby. Rub. I. II. Podatki. Rozmaite.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Potrzeby.					
	I. Podatki.	103	106	.		
1	Podatek dochodowy od odsetek obligacyjnych, a to:					do poz. 1. Podatek dochodowy opłaca się na podstawie istniejących przepisów podatkowych po 7% od odsetków pobieranych.
	a. od zapisu długu Państwa 221 zł. po 7% . . . 15 zł. 47½ c.	.	.	16		
	b. od pożyczki narodowej 945 zł. po 7% . . . . 66 zł. 15 c.	.	.	66		
	c. od pożyczki loteryjnej 350 zł. po 7% . . . . 24 zł. 50 c.	.	.	25	107	
	II. Rozmaite.					
2	Dotacya dla fundacyi A. hr. Stadnickiego	2400	1200	1200		do poz. 2. W skutek uchwały Sejmowej z dnia 16. Stycznia 1866. (posiedzenie 22.) przeznaczono 1200 zł. rocznie na wydawnictwo starych dokumentów z Archiwum bernardyńskiego. Wynikłość zawiera wypłaconą w roku 1866. należytość dwuletnią.
3	Na ostemplowanie kwitów na odsetki obligacyjne	1	.	1	1201	
	suma wydatków . .	2504	1305	.	1308	

2.

Fundusz szkoły kucia koni.

PRELIMINARZ SPECYALNY

na rok słoneczny 1868.

Fundusz szkoły kucia koni.

Pokrycie

Liczba porz.	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość z roku 1866.	Wniosek na rok 1868. Wydziału krajowego	Wydziału specyalnego		Uchwała Sejmu	Uzasadnienie.
		Złote austryackie					
1	Odsetki od obligacyj a mianowicie:						Stan papierów publicznych wynosi:
a.	od listów zastawnych imiennej wartości 44600 zł. 4%	.	1784				*a.* Listy zastawne . . 44600 zł. — c.
b.	od obligacyi pożyczki głodowej imiennej wartości 2000 zł 7%	.	140				*b.* Obligacye pożyczki krajowej . 2000 zł. — c.
c.	od książeczki Kasy oszczędności, imiennej wartości 90 zł. 62 c. 5% . .	.	1/1 4				*c.* Książka kasy oszczędności 90 zł. 62 c.
	suma pokrycia . .	1695	1/2 1928				razem 46690 zł. 62 c.
	potrzeby	.	.				
	pozostaje nadwyżka dochodów w kwocie	.	1/2 1928				Nadwyżka użytą zostanie na pomnożenie funduszu zarodowego.

Fundusz szkoły kucia koni.

Potrzeby							
Liczba porz.	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość z roku 1866.	Wniosek na rok 1868. Wydziału krajowego	Wniosek na rok 1868. Wydziału specyalnego	Wniosek na rok 1868.	Uchwała Sejmu	Uzasadnienie
		Złote austryackie					
	Ponieważ szkoła kucia koni w życie nie jest wprowadzoną, przeto nie preliminuje się żadnych potrzeb, a cały dochód użytym zostanie na skapitalizowanie.						

3.

Fundusz pomnika Kościuszki.

PRELIMINARZ SPECYALNY

na rok słoneczny 1868.

Fundusz pomnika Kościuszki.

P o k r y c i e

Liczba porz.	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość z roku 1866.	Wniosek na rok 1868 Wydziału krajowego	Wniosek na rok 1868 Wydziału specyalnego	Uchwała Sejmu	Uzasadnienie
		Złote austryackie				
	Dochody.					Stan papierów publicznych tego funduszu:
	Odsetki od obligacyj.					Pożyczka narodowa . .. 8440 zł. — c. Listy zastawne . . . . . 700 „ — „ Książka Kasy oszczędności 10 „ — „ razem 9150 zł 73 c.
1	Od listów zastawnych 700 zł. po 4%	.	28			Od pożyczki narodowej 8440 zł pobiera odsetki komitet pomnika Kościuszki w Krakowie.
	wydatki . .	—	—			Listy zastawne kupiono za gotówkę odebraną z c. k. kasy głównej przy odbieraniu funduszów Książkę Kasy oszczędności kupiono za resztę pozostałą z kupna listów zastawnych. Procent od książki Kasy oszczędności wynosi tylko $53^1/_2$ c., dlatego nie wykazano dochodu tego.
	nadwyżka dochodów	.	28			Komitet nie składa rachunków dokumentowanych z dochodów i wydatków, tylko przedkłada roczne sprawozdanie (patrz sprawozdanie komitetu pomnika Kościuszki z dnia 1. Czerwca 1867. do l. W. 5745. N. 1.)

Fundusz pomnika Kościuszki.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868.		Uzasadnienie
				szczegół	ogół	
	Dochód z odsetków uwidoczniony na odwrotnej stronie, zostanie ulokowany na tak długo, dopóki komitet zarządzający tym funduszem, inaczej nie postanowi.					

4.

Fundusz galicyjski stanowy sierot.

PRELIMINARZ SPECYALNY

na rok słoneczny 1868.

Preliminarz sumaryczny galicyjskiego

P o k r y c i e

Liczba porz.	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość z roku 1866.	Wniosek na rok 1868. Wydziału krajowego	Wydziału specyalnego		Uchwała Sejmu	Uzasadnienie
		Złote anstryackie					
1	Odsetki:						
	a. od obligacyj	1188	1062				
	b. od kapitałów hipotekowanych . . .	.	525				
2	Rozmaite dochody	327	71				
	suma . . .	1515	1658				
	w porównaniu z potrzebami	.	1613				
	okazuje się nadwyżka	.	45				

funduszu stanowego sierot.

Potrzeby							
Liczba porz.	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość z roku 1866	Wniosek na rok 1868. Wydziału krajowego	Wniosek na rok 1868. Wydziału specyalnego		Uchwała Sejmu	Uzasadnienie
		Złote austryackie					
1	Wypłaty na utrzymanie sirot . . .	866	1518				
2	Podatek dochodowy	64	95				
3	Rozmaite wydatki	269	.				
	suma . . .	1199	1613				

Fundusz galicyjski stanowy sierot.

Pokrycie. Rub. I. II. Odsetki. Rozmaite dochody.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Pokrycie.					
	I. Odsetki od obligacyj i od kapitałów hypotekowanych.	1188				Odsetki obliczono wedle prawnej stopy procentowej.
1	Zapisy długu państwa imiennej wartości 2730 zł. m. k. 4% . . .	.	.	115		
2	Zapisy długu państwa imiennej wartości 1200 zł. m. k. 5% . . .	.	.	63		
3	Pożyczka narodowa imiennej wartości 9050 5%	.	.	475		
4	Obligacye indemnizacyjne imiennej wartości 3450 zł. 5%	.	.	181		
5	Galicyjskie listy zastawne imiennej wartości 4300 zł. 4%	.	.	172		
6	Obligacye pożyczki krajowej imiennej wartości 800 zł.	.	.	56	1062	
7	Od długu hypotekowanego na dobrach Łosiacz 10500 zł. 5% .	.	.	525	525	
	razem . . .	1188	.	.	1587	
	II. Rozmaite dochody . . .	327				
8	Prawdopodobne ażjo od odsetków w srebrze pobieranych (poz. 3.) 15 %	.	.	.	71	
	razem . . .	327	.	.	71	

Fundusz galicyjski stanowy sierot.

Potrzeby. Rub. I. II. III. Wypłaty stypendyów. Podatek dochodowy. Rozmaite wydatki

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Potrzeby.					
	I. Wypłaty stypendyów na utrzymanie sierot.					do rub. I. Wszystkich miejsc systemizowanych było dotychczas 21. Patrz referat Wydziału krajowego l. W. 6339. i 7401. Ponieważ jednak na mocy uchwały Wydziału krajowego z dnia 3. Października 1867. do l. 8999. dotychczasowe stypendya w zakładzie św. Antoniego podwyższono od 1 Października 1867. z rocznych 95 zł. na kwotę 105 zł. a nadto utworzono ósme miejsce na 105 zł. Przeto preliminuje się w tej pozycyi 8 miejsc stypendyjnych po 105 zł. razem 840 zł. Wynikła z tej przyczyny nadwyżka wydatku wynosi 175 zł. Wszakże gdy rozporządzalna nadwyżka dotychczasowych dochodów wynosiła 62 zł. przeto umniejsza się w pozycyi 4. o trzmiejsc prywatnych na prowincyi po 52 zł. 50 c. czyli razem **157 zł.** 50 co Wszystkich zatem miejsc stypendyjnych będzie obecnie 19.
1	8 miejsc przy zakładzie Ś. Antoniego po 105 zł.	.	.	840		
2	4 miejsc w ogrodzie botanicznym po 63 zł.	.	.	252		
3	2 miejsca u prywatnych we Lwowie po 63 zł.	.	.	126		
4	2 miejsca u prywatnych na prowincyi po 52 zł. 50 ct.	.	.	105		
5	2 miejsca przy zakładzie Ś. Józefa w Krakowie po 50 zł.	.	.	100		
6	1 miejsce przy zakładzie Św. Wincentego we Lwowie	.	.	95		
	razem . . .	866	.	.	1518	
	II. Podatek dochodowy.					do rub. II. Podatek dochodowy od odsetków obligacyjnych poszczególnionych w pokryciu.
7	7% podatek dochodowy od odsetek w kwocie 1358 zł. 90 c. . . .	.	.	.	95	
	razem . . .	64	.	.	95	
8	**III. Rozmaite wydatki** . . .	269				do rub. III. Dla braku wynikłości nic się nie preliminuje.

5.

Fundusz kultury krajowej.

PRELIMINARZ SPECYALNY

na czas

od 1go Czerwca do końca Grudnia 1868.

Preliminarz sumaryczny

P o k r y c i e

Liczba porz.	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość z roku 1866	Wniosek na rok 1868. Wydziału krajowego	Wniosek na rok 1868. Wydziału specyalnego	Uchwała Sejmu	Uzasadnienie.
		Złote austryackie				
I.	Odsetki od obligacyj	1280	979			Nadwyżka użytą zostanie na pomnożenie majątku zarodowego, przez zakupno oprocentowanych papierów publicznych.
II.	Kary za uszkodzenia lasowe i polowe .	1664	1826			
III.	Rozmaite	8	.			
	suma . . .	2952	2805			
	w porównaniu z sumą potrzeb . . .	.	827			
	okazuje się nadwyżka w dochodach . .	.	1978			

funduszu kultury krajowej.

Potrzeby						
Liczba porz.	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość z roku 1866.	Wniosek na rok 1868. Wydziału krajowego	Wniosek na rok 1868. Wydziału specyalnego	Uchwała Sejmu	Uzasadnienie
		Złote austryackie				
I.	Podatek dochodowy	90	69			
II.	Zwroty kar darowanych lub odpisanych	3	58			
III.	Rozmaite	.	700			
	suma . . .	93	827			

Fundusz kultury krajowej.

Pokrycie. Rub. I. II. III. Odsetki od obligacyj. Kary. Rozmaite.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Pokrycie.					do rub. I. Całoroczna należytość wedle stopy procentowej wynosi 1956 zł. Ponieważ fundusz kultury krajowej Wydziałowi krajowemu dopiero z dniem 1. Czerwca b. r. oddanym został, zaś odsetki za pierwsze półrocze pobrane już wprzódy zostały, przeto preliminuje się tylko półroczna należytość.
	I. Odsetki od obligacyj					
1	pożyczki narodowej imiennej wartości 100 zł. m. k. 5% . . .	.	.	3		
2	obligacyj indemnizacyjnych okręgu administracyjnego lwowskiego i krakowskiego imiennej wartości 37150 zł. m. k. 5%	1280	.	976	979	Stan kapitału w efektach wynosi: *a* obligacye pożyczki narodowej z 5% . . . . 100 zł *b.* obligacye indemnizacyjne okręgu administracyjnego krakowskiego . . . . 15500 „ *c.* okręgu administracyjnego lwowskiego . . . . . 21650 „ razem 37250 zł.
3	**II. Kary za uszkodzenia polowe i lasowe**	1664	.	.	1826	do rub. II. Na podstawie trzechletniego przecięcia w roku 1864. — 2924 zł. 84½ c. „ 1865. — 2717 „ —½ „ „ 1866. — 1663 „ 62½ „ razem 7305 zł. 47½ c. przecięcie 2335 „ 16 „ z których wedle prawdopodobieństwa połowa na uszkodzenia polowe, zaś druga połowa na uszkodzenia lasowe przypada. Gdy jednak wed'e postanowienia zapadłego przy rokowaniach o ustalenie stosunków tego funduszu, kary policyjne za uszkodzenie pól w obrębie gminy leżących do kasy gminnej na rzecz ubogich — a tylko za uszkodzenia posiadłości dworskich i gmin obcych po zawyrokowaniu przez c k. urzędy powiatowe do funduszu kultury krajowej wpływać mają, przeto odtrąca się ¼ część od całej wynikłości, czyli połowa kwoty na uszkodzenia polowe przypadająca, jako ubytek który na rzecz ubogich przypada.
4	**III. Rozmaite**	8	.	.		do rub. III. Wynikłość z roku 1866. zawiera ażyo 2 zł. i odsetków 6 zł. które obecnie w poz. 1. uwzględniono.
		2952	.	.	2805	

Fundusz kultury krajowej.

Potrzeby. Rub. I. II. III. Podatki. Zwroty kar. Rozmaite.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Potrzeby.					
	I. Podatki.					do rub. I.
1	Podatek dochodowy od odsetków obligacyjnych 7%.	90	.	.	69	Podatek dochodowy wedle ustawy z r. 1867. wynosi za czas od 1. Czerwca do końca Grudnia 1868. 68 zł. 53 c.
2	**II. Zwroty kar odpisanych** .	3	.	.	58	do rub II. Wydatek wynosił: w roku 1864. — 135 zł. 75 c. „ 1865. — 94 „ 43 „ „ 1866. — 2 „ 93 „ razem 233 zł. 11 c. przecięcie 77 „ 70 „ ze względów jednak w poz. 3. dochodów wyłuszczonych, preliminuje się tylko $^3/_4$ części tej kwoty jako prawdopodobną potrzeb.
	III. Rozmaite przypadkowe.					do rub. III.
3	Wsparcie dla E. Hryniewieckiego ucznia zakładu weterynaryjnego w Wiedniu.	.	.	200		W uwzględnieniu dobrych postępów, udowodnionego ubóstwa, i w nadziei pozyskania tego stypendystę na profesurę weterynaryi w zakładzie Dublańskim, uchwalono udzielić mu wsparcie jednorazowe w kwocie 200 zł. L. W. 4072. z roku 1868.
4	Na nieprzewidziane potrzeby w gałęzi kultury krajowej	.	.	500	700	do poz. 4. Na cele kultury krajowej dotychczas nic nie łożono z tego funduszu; chcąc niejako wskrzesić ruch w tej dziedzinie, i łożyć przynajmniej pewną część dochodów tego fnnduszu na cele właściwe, preliminuje się kwotę 500 zł.
		93	.	.	827	

Dział III.

PRELIMINARZE FUNDUSZU ZAPOMOGI

na rok 1868. i 1869.

Fundusz zapomogi.

PRELIMINARZ SPECYALNY

na rok słoneczny 1868.

Preliminarz sumaryczny

Pokrycie

Liczba porz.	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość z roku 1866.	Wniosek na rok 1868. Wydziału krajowego	Wniosek na rok 1868. Wydziału specyalnego	Uchwała Sejmu	Uzasadnienie.
		Złote austryackie				
I.	Zwrot kapitału pożyczkowego od zapomożonych	.	484410			do poz. VII. Na pokrycie wykazanego niedoboru zostaną użyte kapitały lokowane w banku hypotecznym i w Filii Banku Anglo-Austryackiego wynoszące wedle uwagi dołączonej do poz. 6. . . 8041 zł. 7 c. „ 7. . . 262264 „ 31 „ razem 270305 zł. 38 c
II.	Wylosowane dnia 2. Marca 1868. obligacye pożyczki krajowej Serya lit. A	.	196000			
III.	Odsetki od kapitałów lokowanych i od rozdanej zapomogi	.	178487			
IV.	Dodatki z c. k. Skarbu Państwa i z funduszu krajowego	.	95769			
V.	suma dochodów . . .	.	954666			
VI.	W porównaniu z wydatkami	.	1047892			w porównaniu ze sumą niedoboru . . . . 93226 „ — „
VII.	Okazuje się niedobór	.	93226			okazuje się przewyżka lokowanych kapitałów . . . 177079 „ 38 „

funduszu zapomogi za rok 1868.

Potrzeby							
Liczba porz.	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość z roku 1866.	Wniosek na rok 1868. Wydziału krajowego	Wniosek na rok 1868. Wydziału specyalnego		Uchwała Sejmu	Uzasadnienie
		Złote austryackie					
I.	Spłata kapitału dłużnego	.	791666				
II.	Odsetki od kapitałów dłużnych . . .	.	191667				
III.	Koszta administracyjne	.	2159				
IV.	Rozmaite	.	62400				do rub. IV. Rubryka ta zawiera w sobie zaległości u zapomożonych, które zwykle dopiero po terminie przypadłości wpływają, a tymczasowo z innych wpływów pokryte być muszą.
	suma wydatków . . .	.	1047892				

Fundusz zapomogi.

Pokrycie. Rub. I. II. III. Zwroty kapitału pożyczkowego. Wylosowane obligacye. Odsetki.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Pokrycie.					
	I. Zwroty kapitału pożyczkowego.					
1	Uiszczenie przez zapomożonych pierwszej raty kapitału na 1. Lutego 1868. przypadającej . . .	.	.	484410	484410	do poz. 1. Według planu umorzenia wynosi ta rata . . . . . 496750 zł. — c. w r. 1867. uiszczono 12340 „ 12 „ pozostaje w zaokrągleniu . . . . 484410 zł.
	II. Wylosowane obligacye.					
2	Wylosowane dnia 2. Marca 1868. obligacye własne, Serya lit. A. .	.	.	196000	196000	do poz. 2. Przy losowaniu obligacyj pożyczki krajowej odbytem na dniu 2. Marca 1868. wylosowano Seryę lit. A. z której fundusz zapomogi posiada 196000 zł.
	III. Odsetki.					
	A. od papierów publicznych na rzecz funduszu zapomogi zakupionych:					
3	od listów zastawnych 10000 zł. 4%	.	.	400		do poz. 3. i 4. Całoroczne odsetki podług stopy procentowej obliczone.
4	od obligacyj pożyczki krajowej 507120 zł. 7%	.	.	35498		
5	ad asygnat Banku hypotecznego 3600 zł. 5%	.	.	90		do poz. 5. 7. Stan papierów publicznych z końcem roku 1867.: Listy zastawne . . . . 10000 zł. Obligacye pożyczki krajowej . . . . . 507120 „ Asygnacya Banku hypotecznego . . . . . 3600 „ razem 520720 zł. Stan lokowanej gotowizny: w Banku hypotecznym . . . . 8041 zł. 7 c. w Filii Banku Anglo-Austr. . . 262264 „ 31 „ razem 270305 zł. 38 c.
	B. od kapitałów lokowanych:					
6	w Banku hypotecznym 8041 zł. 7 c. 4 c. 4%	.	.	161		
7	w Filii Banku Anglo-Austryackiego 62405 zł. 4%	.	.	1248		
	Do przeniesienia	.	.	37397	680410	

Fundusz zapomogi.

Pokrycie. Rub. III. IV. Odsetki. Dodatki z funduszów publicznych.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia	.	.	37397	680410	Z tych podniesiono na dniu 1. Stycznia 1868.: *a.* na zapłacenie raty do c. k. Skarbu. 158332 „ — „ *b.* na zrealizowanie kuponów . . . 41527 „ 27 „
	C. od rozdanej zapomogi:					
8	Rata odsetków na 1. Lutego 1868. przypadająca	.	.	139090	.	do poz. 8. Według planu umorzenia.
9	D. Od kapitałów rozporządzalnych odsetki bieżące	.	.	2000	178487	do poz. 9. Rata na 1. Lutego 1868. przypadająca wynosi w kapitale (1) i odsetkach (8) 623500 zł. Ponieważ jednak na spłatę tej raty w terminie oznaczonym liczyć niemożna, gdyż w roku 1867. uiszczenie samych tylko odsetków aż do końca roku się przeciągnęło, a ściągnięcie znaczniejszych na rok 1868. przypadających kwot niezawodnie jeszcze trudniejszem będzie, przeto przyjmuje się kwotę uiszczeń w przybliżeniu na 200000 zł. i preliminuje się 4% dochodu od tej sumy za 3 miesiące.
	IV. Dodatki z funduszów publicznych.					
10	od c. k. Skarbu Państwa 2% od kapitału pożyczkowego 2500000 zł. za rok 1868.	.	.	50000	.	do poz. 10. Na podstawie reskryptu ministeryalnego z dnia 28. Lutego 1866. l. 779
11	od funduszu krajowego 2. rata zapomogi bezzwrotnej za rok 1868. Kapitał . . . . . 41608 zł. Odsetki . . . . 4160 zł. 78 c.	.	.	45769	95769	do poz. 11. Według planu umorzenia i budżetu funduszu krajowego.
	suma . . .	.	.	.	954666	

Fundusz zapomogi.

Potrzeby. Rub. I. II. III. Spłata kapitału dłużnego. Odsetki. Koszta administracyjne.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Potrzeby.					
	I. Spłata kapitału dłużnego,					
1	C. k. Skarbowi Państwa 2. rata kapitału z r. 1868.	.	.	166666		do poz. 1. Na podstawie najwyższego postanowienia z dnia 11. Grudnia 1865. przypada termin uiszczenia 2 raty od pożyczki Państwowej (500000) na dniu 1. Stycznia 1868.
2	1ª rata od pożyczki 2500000 na 1. Lipca 1868. przypadająca . .	.	.	625000	791666	do poz. 2. Na dzień 1. Marca 1868. przypada 1. losowanie obligacyj pożyczki krajowej, a w skutek tego na dzień 1. Lipca 1868. spłata $^1/_4$ części całej pożyczki.
	II. Odsetki od kapitałów dłużnych.					
3	Od pożyczki rządowej 5% od 333332 zł. jako od reszty pozostającej od 500000 zł. za rok 1868. . .	.	.	16667		do poz. 3. 4. Na podstawie najwyższego postanowienia z dnia 11. Grudnia 1865. i kontraktu zawartego ze subskrybentami
4	Kupony od obligacyi 2500000 zł. za 2. półrocze 1867. — 87500 zł. „ 1. „ 1868. — 87500 „	.	.	175000	191667	
	III. Koszta administracyjne.					
5	Trzem pisarzom dziennym po 1 zł. dziennie 1098 zł. . . . . 1. pisarzowi 1 zł. 50 c. dziennie 549 zł.	.	.	1647		do poz. 5. Do prowadzenia rachunków tego funduszu użytym był w roku 1867. 1 adjunkt i 2 pisarzy dziennych; gdy zaś obecnie miejsce tegoż adjunkta jest oprożnione, przeto preliminuje się płaca 4 dziennych pisarzy, którzy od 1. Sierpnia 1867. z tego funduszu płace pobierają.
6	Papier, druk i inne wydatki nieprzywidziane	.	.	112		do poz. 6. Preliminuje się kwota prawdopodobna już i na rok 1867. przyjęta.
	Do przeniesienia	.	.	1759	983333	

Fundusz zapomogi.

Potrzeby. Rub. IV. Rozmaite.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1868. szczegół	Wniosek na rok 1868. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia	.	.	1759	983333	
7	Prowizya Bankom za wypłatę kuponów	.	.	400	2159	do poz. 7. Koszta te wynosiły w roku 1867 355 zł. 10 c. Preliminuje się zatem prawdopodobną potrzeb w zaokrągleniu 400 zł.
	IV. Rozmaite.					
8	Prawdopodobne zaległości do ściągnienia w racie kapitału i odsetków na 1. Lutego 1868. przypadającej 10% od 623500 zł. .	.	.	62400	62400	do poz. 8. Uiszczenie należytości przez zapomożonych podlegać będzie prawdopodobnie znacznym zwłokom, a nim ściągnięcie w drodze przymusowej nastąpi, wypadnie w zastępstwie obowiązanych pokryć tymczasowo niedobór przyjęty w zaokrągleniu na 62400 zł.
	suma . . .	.	.	.	1047892	

Fundusz zapomogi.

PRELIMINARZ SPECYALNY

na rok słoneczny 1869.

Preliminarz sumaryczny

Pokrycie

Liczba porz.	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość z roku 1867.	Wniosek na rok 1869. Wydziału krajowego	Wniosek na rok 1869. Wydziału specyalnego		Uchwała Sejmu	Uzasadnienie
		Złote austryackie					
I.	Zwrot kapitału pożyczkowego	12340	496750				do poz. VII. Na pokrycie wykazanego niedoboru w kwocie . . . . 205720 zł. zostaną użyte kapitały rozporządzalne, wynoszące wedle budżetu na rok 1868. . . . 177079 zł. poczem okaże się jeszcze brak w kwocie . . 28641 zł. który zostanie pokrytym gotówką uzyskaną ze sprzedaży obligacyj własnych jeszcze niewylosowanych, jeżeliby nie została wylosowaną Serya B. w którym to wypadku brak znacznie się zmniejszy; zaś na przypadek wylosowania Seryi lit. D. nadwyżka w dziale pokrycia się okaże.
II.	Wylosowane obligacye pożyczki krajowej	.	76200				
III.	Odsetki od kapitałów i rozdanej zapomogi	146664	133530				
IV.	Dodatki z c. k. Skarbu Państwa i z funduszu krajowego	97850	81108				
V.	suma dochodów . . .	256854	787588				
VI.	W porównaniu z wydatkami	.	993308				
VII.	Okazuje się niedobór	.	205720				

funduszu zapomogi na rok 1869.

Potrzeby							
Liczba porz.	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość z roku 1867.	Wniosek na rok 1869. Wydziału krajowego	Wydziału specyalnego		Uchwała Sejmu	Uzasadnienie
		Złote austryackie					
I.	Spłata kapitału dłużnego	166666	791666				
II.	Odsetki od kapitałów dłużnych . . .	156656	139583				
III.	Koszta administracyjne	2262	2059				
IV.	Rozmaite	.	60000				
	suma wydatków . . .	325584	993308				

Fundusz zapomogi.

Pokrycie. Rub. I. II. III. Zwroty kapitału pożyczkowego. Wylosowane obligacye. Odsetki.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota na rok 1867.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	Pokrycie.					
	I. Zwroty kapitału pożyczkowego.					
1	Uiszczenie przez zapomożonych drugiej raty kapitału na 1. Lutego 1869. przypadającej	12340	.	496750	496750	do poz. 1. Według planu umorzenia.
	II. Wylosowane obligacye.					
2	Obligacye własne na dniu 1. Marca 1869. wylosować się mające .	.	.	76200	76200	do poz. 2. Na dzień 1. Marca 1869. przypada 2gie losowanie obligacyj pożyczki krajowej, przy którem ma być wylosowana jedna z trzech Seryj lit. B C i D Z dniem 9. Kwietnia 1867. wynosił zapas obligacyj własnych z Seryi lit. B. . . . . 98340 zł. „ „ C. . . . . 76200 „ „ „ D. . . . . 138080 „ Niemogąc przewidzieć, która z tych Seryj wylosowaną zostanie, przyjmuje się Seryę lit. C. jako najmniejszą.
	III. Odsetki.					
	A. od papierów publicznych na rzecz funduszu zapomogi zakupionych:					
3	od listów zastawnych 10000 zł. 4%	.	.	400		do poz. 3. i 4. Całoroczne odsetki wedle stopy procentowej obliczone.
4	od obligacyj pożyczki krajowej 312620 zł. 7%	625	.	21883		
	B. od kapitałów lokowanych:					
5	Od 180000 zł. 4% { 177079 / 3600	14316	.	3600		do poz. 5. Według budżetu na rok 1868. powinien pozostać z końcem roku 1868. zapas lokowanych kapitałów 177079 zł. 38 c. a w asygnatach 3600 zł. preliminuje się więc 4% dochód od zaokrąglonej sumy 180000 zł. za czas od 1. Stycznia do 1. Lipca 1869. na którym to dniu dla pokrycia okazującego się niedoboru, kapitały ściągnąć wypadnie.
	Do przeniesienia	27281	.	25883	572950	

Fundusz zapomogi.

Pokrycie. Rub. III. IV. Odsetki. Dodatki.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia	27281	.	25883	572950	
	C. od rozdanej zapomogi:					
6	Rata odsetków na 1. Lutego 1869. przypadająca	131723	.	104317		do poz. 6. Według planu umorzenia.
	D. od kapitałów rozporządzalnych:					
7	Odsetki bieżące	.	.	3330	133530	do poz. 7. Rata na 1. Lutego 1869. przypadająca, a przez zapomożonych uiścić się mająca, wynosi w kapitałach i odsetkach 601067; a ponieważ na punktualne uiszczenie tej raty liczyć niemożna, przeto przyjmuje się kwotę uiszczeń w przybliżeniu na 250000 zł. i preliminuje się 4% dochodu od tej sumy za 3 miesiące, zwłaszcza że na dniu 1. Lipca t. r. wypadnie spłacać wylosowane obligacye i przypadłe kupony.
	IV. Dodatki z funduszów publicznych.					
8	Od c. k. Skarbu Państwa 2% od kapitału pożyczkowego 1875000 zł. za rok 1869.	50000	.	37500		do poz. 8. Na podstawie reskryptu ministeryalnego z dnia 28. Lutego 1866. l. 779. i po odtrąceniu od kapitału, wylosowanej na dniu 1. Lutego 1868. partyi obligacyj z Seryi lit. A imiennej wartości 625000 zł.
9	Od funduszu krajowego 3cia i ostatnia rata zapomogi bezzwrotnej za rok 1869. a mianowicie: *a.* kapitał . . 41538 zł. 53¼ c. *b.* odsetki . . . 2069 zł. 20 c.	47850	.	43608	81108	do poz. 9. Na zapomogę bezzwrotną rozdano . . . . 124754 zł. 53¼ c. którą to kwotę fundusz krajowy zwrócić jest obowiązany. W roku 1867. zwrócił kwotę . . . . 41608 zł. w r. 1868. 41608 zł. razem 83216 zł. — c. Pozostaje do zwrócenia: *a.* w kapitale . . 41538 zł. 53¼ c. *b.* w odsetkach . 2069 zł. 20 c. razem 43607 zł. 73¼ c.
	suma . . .	256854	.	.	787588	

Fundusz zapomogi.

Potrzeby. Rub. I. II. III. Spłata kapitału. Odsetki. Koszta administracyjne.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	Potrzeby.					
	I. Spłata kapitału dłużnego.					
1	C. k. Skarbowi Państwa 3cia rata kapitału za rok 1869.	166666	.	166666		do poz. 1. Na podstawie najwyższego postanowienia z dnia 11. Grudnia 1865. przypada termin uiszczenia 3ciej raty od pożyczki Państwowej (500000 zł.) na 1. Stycznia 1869.
2	2ga rata od pożyczki 2500000 zł. na 1. Lipca 1869. przypadająca	.	.	625000	791666	do poz. 2. Na dzień 1. Marca 1869. przypada 2gie losowanie obligacyi pożyczki krajowej, a w skutek tego na dzień 1. Lipca 1869. spłata $^1/_4$ części całej pożyczki.
	II. Odsetki od kapitałów dłużnych.					
3	Od pożyczki rządowej 5% od 166666 zł. jako reszty pozostającej od 500000 zł. za rok 1869. . . .	15225	.	8333		do poz. 3. i 4. Na podstawie najwyższego postanowienia z dnia 11. Grudnia 1865. i kontraktu zawartego z dającemi pożyczkę.
4	Od kapitału 1875000 zł. za 2. półrocze 1868. — 65625 zł. „ 1. „ 1869. — 65625 „	141431	.	131250	139583	
	III. Koszta administracyjne.					
5	Trzem pisarzom dziennym po 1 zł. . . . . 1098 zł. 1 pisarzowi dziennie 1 zł. 50 c. . . . . 549 zł.	1696	.	1647		do poz. 5. i 6. Preliminuje się kwoty wedle prawdopodobnej, najściślej obmyślanej potrzeby.
6	Papier, druki i inne wydatki nieprzewidziane	211	.	112		
7	Prowizya Bankom za wypłatę kuponów	355	.	300	2059	do poz. 7. Na rok 1868. przyjęto kwotę 400 zł. a ponieważ na rok 1869. przypada o $^1/_4$ mniej kuponów do wypłaty, przeto preliminuje się o $^1/_4$ część mniej aniżeli
	Do przeniesienia	325584	.	.	933308	

Fundusz zapomogi.

Potrzeby. Rub. IV. Rozmaite.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1867.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia	325584			933308	w roku 1868. Opłata tej prowizyi ugruntowaną jest na kontrakcie zawartym z domami bankowemi.
	IV. Rozmaite.					
8	Prawdopodobne zaległości do ściągnięcia w racie kapitału i odsetkach na 1. Lutego 1868. przypadających, 10% od należytości 599494 zł.	.	.	60000	60000	do poz. 8. Uiszczenie należytości przez zapomożonych, podlegać będzie prawdopodobnie znacznym zwłokom, a nim ściągnięcie w drodze przymusowej nastąpi, wypadnie w zastępstwie obowiązanych pokryć tymczasowy niedobór przyjęty w zaokrągleniu na 60000 zł.
	suma . . .	325584	.	.	993308	

Alegat lit. C.
do Sprawozdania Wydziału krajowego L. 10264/1867.

Ogólny pogląd

na sposób umorzenia pożyczki krajowej

3,000.000 zł. a.

Liczba porządkowa	Termin płacenia		Należytość		
			kapitał	odsetki	Razem
1	1. Lipca 1866.	Wypłata kuponów	.	87.500	87.500
2	1. Stycznia 1867.	„ „	.	87.500	.
3	1. „ „	1ª rata do c. k. Skarbu Państwa	166.668	15.225	269.393
4	1. Lipca „	Wypłata kuponów	.	87.500	87.500
5	1. Stycznia 1868.	„ „	.	87 500	.
6	1. „ „	2ª rata do c. k. Skarbu Państwa	166.666	16.666 65	983.332 65
7	1. Lipca „	1ª rata pożyczki 2,500.000 zł. i wypłata kuponów	625.000	87.500	.
8	1. Stycznia 1869.	Wypłata kuponów	.	65.625	.
9	1. „ „	3ª rata do c. k. Skarbu Państwa	166.666	8.333 35	931.249 55
10	1. Lipca „	2ª rata pożyczki 2,500.000 zł. i wypłata kuponów	625.000	65.625	.
11	1. Stycznia 1870.	Wypłata kuponów	.	43.750	712.500
12	1. Lipca „	3ª rata pożyczki	625.000	43.750	.
13	1. Stycznia 1871.	Wypłata kuponów	.	21.875	668.750
14	1. Lipca „	4ª rata pożyczki	625 000	21 875	.
		Razem . . .	3,000.000	740.225	3,740.225

Z tego przypada do uiszczenia na:							
Fundusz krajowy		c. k. Skarb Państwa 2% od kapitału 2,500.000 zł.	Strony zapomożone			pozostałą gotówkę rozporządzalną wraz z odsetkami	Razem
kapitał	odsetki		termin uiszczenia	kapitał	odsetki		
.	.	25.000	.	.	.	62.500	87.500
.	.	25.000	1.Lut. 1867	.	139.090	57.453	269.393
41.608	6.242	.					
.	.	25.000	.	.	.	62.500	87.500
.	.	25.000	1.Lut. 1868.	496.750	139.090	87 251.723	65 983.332
41.608	4.160	.					
.	.	25.000					
.	.	18.750	1.Lut. 1869.	496.750	50 104.317	12 249.074	25 931.249
53 41.538	20 2.069	.					
.	.	18.750					
.	.	12.500	1.Lut. 1870.	496.750	69.545	121.205	712.500
.	.	12.500					
.	.	6.250	1.Lut. 1871.	496.750	50 34.772	50 124.727	668.750
.	.	6.250					
53 124.754	98 12.471	200.000	.	1,987.000	486.815	49 929.183	3,740.225

al. 2

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o zamknięciu rachunków za rok 1867. i o budżecie krajowym na rok 1869.

Wysoki Sejmie!

Stosownie do §. 18. Statutu krajowego i §. 7. Instrukcyi wydanej dla Wydziału krajowego, składa tenże na stół Sejmowy zamknięcia rachunkowe za rok 1867. wszystkich pod zarządem Wydziału krajowego zostających funduszów, z poszczególnem uwidocznieniem przy każdym funduszu obrotu majątkowego co do dochodów, wydatków, pozostałości ostatecznej, porównania z zatwierdzonym preliminarzem i uzasadnieniem różnic, z tego porównania wynikających. Sumaryczny obraz wynikłości rachunkowych każdej gałęzi i każdego funduszu, przedstawia załączony pod **A.** ogólny wykaz. Alegat A.

Równocześnie przedkłada Wydział krajowy budżet krajowy na rok 1869. pod **B.** i czyni następujące uwagi: Alegat B.

A.

Co do rachunków za rok 1867.

I.

Sumaryczny obrót wszystkich dochodów i wydatków wynosi:

Dział I.

A.

	Dochody	Wydatki	Ostateczna pozostałość kasowa
1. Fundusz krajowy w ściślejszem słowa znaczeniu . . .	1,524.731 zł. 21½ ct.	1,362.697 zł. 56 ct.	162.033 zł. 65½ ct.
B.			
Fundusz krajowy w dalszem słowa znaczeniu:			
2. Szpital główny we Lwowie Oddział chorych . . .	121.609 „ 46 „	120.376 „ 24½ „	1.233 „ 21½ „
3. „ położnic . . .	7.421 „ 70½ „	7.421 „ 70½ „	. „ . „
4. „ obłąkanych . .	53.579 „ 38½ „	53.579 „ 38½ „	. „ . „
5. Zakład podrzutków . . .	85.187 „ 55½ „	85.187 „ 55½ „	. „ . „
6. Szpital św. Łazarza w Krakowie:			
a) Oddział chorych . .	73.087 „ 21 „	73.087 „ 21 „	. „ . „
b) „ położnic i podrzutków	74.963 „ 6 „	64.375 „ 79 „	10.587 „ 27 „
7. Szpital św. Ducha w Krakowie:			
a) Oddział syfilitycznych .	16.412 „ 34 „	16.412 „ 34 „	. „ . „
b) „ obłąkanych . .	18.174 „ 17 „	16.321 „ 45 „	1.852 „ 72 „
8. Fundusz policyi krajowej . .	15.256 „ 51 „	1.225 „ 58 „	14.030 „ 93 „
Suma działu 1. do przeniesienia .	1,990.422 zł. 61 ct.	1,800.684 zł. 82 ct.	189.737 zł. 79 ct.

	Dochody	Wydatki	Ostateczna pozostałość kasowa
z przeniesienia . .	1,990.422 zł. 61 ct.	1,800.684 zł. 82 ct.	189.737 zł. 79 ct.
Dział II.			
9. Fundusz domestykalny . .	23.519 zł. 44 ct.	23.420 „ 80½ „	98 „ 63½ „
10. „ szkoły kucia koni .	3.395 „ 29 „	3.395 „ 29 „	. „ . „
11. „ Kościuszki . . .	561 „ 3 „	547 „ 2 „	14 „ 1 „
12. „ stanowy sierociński .	3.311 „ 61 „	3.311 „ 61 „	. „ . „
13. „ zapomogi obwodu Tarnowskiego . .	704 „ 14 „	692 „ 3 „	12 „ 11 „
14. Fundusze stypendyjne . .	24.199 „ 58 „	18.568 „ 66 „	5.630 „ 92 „
15. Fundusz hr. Stadnickiego . .	5.500 „ . „	2.717 „ 80 „	2.782 „ 20 „
16. „ domu obłąkanych w Kulparkowie . .	262.200 „ 80 „	261.627 „ 70 „	573 „ 10 „
Suma działu 2go . .	323.391 zł. 89 ct.	314.280 zł. 91 ct.	9.110 zł. 97½ ct.
Razem . . .	2,313.814 „ 50 „	2,114.965 „ 73½ „	198.848 „ 76½ „

Pozostałość kasowa działu 1go w ogólnej sumie . . . . 189.737 zł. 79 ct.

wedle wniosku uczynionego w sprawozdaniu budżetowem na rok 1868., ma być użytą jako część pokrycia na rok 1868., zaś pozostałości kasowe działu 2go zostaną użytemi wedle przepisów specyalnych fundacyi, na cele odnośne.

Zauważa się także iż w powyż zestawionym obrazie wszystkich dochodów i wydatków, mieszczą się także wynikłości korelatywne i przenośne, jako to: zaliczki, depozyta, lokacye kapitałów rozporządzalnych i t. p. Owoż dla uwidocznienia o ile właściwie uchwalone budżetem kwoty przekroczone lub niewyczerpane zostały, zestawia się:

II.

Dochody i wydatki rzeczywiste każdego funduszu z roku 1867.

	Dochody	Wydatki
1. Fundusz krajowy w ściślejszem słowa znaczeniu .	1,005.178 zł. 16½ ct.	650.749 zł. 88 ct.
Fundusz krajowy w obszerniejszem słowa znaczeniu:		
2. Szpital główny we Lwowie: Oddział chorych	63.742 „ 27 „	95.584 „ 98 „
3. „ „ położnic	721 „ 4 „	6.234 „ 10 „
4. „ „ obłąkanych	7.509 „ 49½ „	42.570 „ 18½ „
5. Zakład podrzutków	2.152 „ 87 „	82.863 „ 48½ „
6. Szpital św. Łazarza w Krakowie:		
a) Oddział chorych	49.698 „ 87 „	34.048 „ 65 „
b) „ położnic i podrzutków . . .	16.193 „ 72 „	45.353 „ 98½ „
7. Szpital św. Ducha w Krakowie:		
a) Oddział syfilitycznych	14.882 „ 40½ „	15.830 „ 73½ „
b) „ obłąkanych	6.429 „ 78½ „	8.587 „ 75½ „
8. Fundusz policyi krajowej	5.659 „ 42½ „	1.198 „ 58 „
Suma . . .	1,172.168 zł. 4½ ct.	983.022 zł. 33½ ct.
Preliminowana budżetem suma wynosi	1,063.751 „ . „	1,063.752 „ . „
Z porównania okazuje się różnica { mniej .	— zł. — ct.	80.728 zł. 66½ ct.
{ więcej .	108.417 zł. 4½ ct.	. zł. . ct.

W zamknięciach rachunkowych każdego funduszu, uzasadniono przy każdej pozycyi przyczynę zachodzącej różnicy; — dla uzyskania jednak ogólnego poglądu, zestawiają się tu jeszcze te różnice w sumarycznej wynikłości dla każdego funduszu w zaokrągleniu:

	Dochody		Wydatki	
	większe	mniejsze	większe	mniejsze
	aniżeli w budżecie o zł. w. a.			
1. Fundusz krajowy (właściwy)	102.288	.	.	94.554
Szpital główny we Lwowie:				
2. „ Oddział chorych	.	10.271	12.251	.
3. „ „ położnic	152	.	889	.
4. „ „ obłąkanych	393	.	4.658	.
5. Zakład podrzutków	153	.	.	2.099
6. Szpital św. Łazarza w Krakowie:				
a) Oddział chorych	11.282	.	2.363	.
b) „ położnic i podrzutków . . .	2.522	.	5.596	.
7. Szpital św. Ducha w Krakowie:				
a) Oddział syfilitycznych	.	53	.	2.061
b) „ obłąkanych	2.636	.	.	1.297
8. Fundusz policyi	.	685	.	6.474
Suma	119.426	11.009	25.757	106.485
Odtrącając wynikłości mniejsze od większych . . .	11.009	.	.	25.757
okazuje się . . .	108.417	.	.	80.728

zgodnie jak wykazano powyżej.

Różnice te powstały z przyczyn następujących:

1. **w funduszu krajowym**

w dochodach:

a) że pobrano w ciągu tego roku zaległych odsetków obligacyjnych więcej o . . 4.781 zł. 21 ct.
b) „ otrzymano z rozwiązanego pułku Krakusów . . . . . 12.265 „ . ½ „
c) „ otrzymano z powodu energiczniejszej egzekucyi i z przyrostów podatkowych więcej o . . . . . 84.498 „ 94½ „
d) w innych pozycyach . . . . . 743 „ . ½ „
razem . . . 102.288 zł. 16½ ct.

w wydatkach zaoszczędzono:

a) z powodu krótkiego trwania Sejmu . . . . . 48.138 zł.
b) z powodu nieobsadzenia niektórych posad urzędniczych przy Wydziale krajowym . 23.863 „
c) uzyskano ze sprzedaży ruchomości w zwiniętych stacyach c. k. żandarmeryi . . 6.610 „
d) niewyczerpano dotacyi na drogi . . . . . 41.845 „
e) „ w innych rubrykach . . . . . 8.124 „
razem zaoszczędzono . . . 128.589 zł.

natomiast przekroczono preliminarz głównie w wydatkach sanitarnych i pokryto te przekroczenia wedle uchwały Wysokiego Sejmu przeniesieniem dochodów z jednej rubryki na drugą o . . . . . 34.035 „

po odtrąceniu pozostaje jeszcze zaoszczędzenia . . . . . 94.554 „

Do Rubr. XIV. wydatków tego funduszu uzasadnia się także wedle §. 10. Instrukcyi wydanej dla Wydziału krajowego wydatek każdej poszczególnej pozycyi z otrzymanego do rozporządzalności kredytu 30.000 zł.

Główną pozycyę stanowią tu zapomogi wydane:

a) pogorzelcom miasta Brodów . . . . . 2.000 zł. . ct.
b) dotkniętym powodziami mieszkańcom . . . . . 10.800 „ . „

następują dalej:

c) zwroty dodatków krajowych podatkującym, którzy zapłaciwszy poprzód podatki, ucierpieli potem szkody elementarne . . . . . 5.197 „ 88 „
d) uiszczenia zaległych po koniec Kwietnia 1866. dodatków podwodowych . 4.312 „ 73 „
e) koszta zaległe z powodu obław z tego czasu . . . . . 8 „ . „
do przeniesienia 22.318 zł. 61 ct.

	z przeniesienia	22.318 zł.	61 ct.
f) wydatki na cechowanie miar i wag		280 „	. „
g) wydatki na pomieszkania dla akuszerek		61 „	25 „
h) należytość prawna za intabulacyę kontraktu z Glixelim zawartego .		225 „	. „
i) zwrot kosztów podróży z powodu dostawy remont		33 „	11 „
k) wsparcie dla Giełdy lwowskiej		500 „	. „
l) dodatek do płac urzędnikom i sługom Wydziału kraj. z powodu drożyzny		3.435 „	. „
	razem . . .	26.852 zł.	97 ct.

Pozycye lit. *a*). *b*) i *c*) usprawiedliwiają się same przez się; lit. *d*), *e*), *f*), *g*), *h*) i *i*) uiszczono na podstawie przepisów obowiązujących; — lit. *k*) udzielono Giełdzie jako instytucyi użytecznej zasiłek 500 zł. na pierwsze jej urządzenie; lit. *l*) nadzwyczajna drożyzna, która osobliwie we Lwowie urzędników dotknęła, i ceny najpotrzebniejszych do życia artykułów do wysokości niesłychanej podniosła, spowodowała Wydział krajowy przychylić się do prośby zbiorowej swych urzędników i udzielić tymże i sługom, nadzwyczajny dodatek w wysokości 10 prct. od płac pobieranych.

2. **Przy oddziale chorych** w szpitalu głównym we Lwowie było mniej dochodów o 10.271 zł. głównie z powodu, iż daną w r. 1866. zaliczkę 11.000 zł. na rachunek 1. kwartału 1867., — była c. k. Izba obrachunkowa zapisała od razu na rubrykę wydatków 1867. roku.

Wydatków było więcej o 12.251 zł. z powodu wielkiego przyrostu chorych, w skutek czego przynajęto drugą filię szpitalną i podwyższono czynsz pierwszej filii.

3. i 4. **Przy oddziale położnic i obłąkanych** dochód jest większy z powodu energiczniejszej egzekucyi zaległych kosztów leczenia, zaś wydatki znaczniejsze są z powodu wielkiego zwiększenia się stanu chorych.

5. **Przy zakładzie podrzutków** w dochodach różnica nieznaczna z powodu korzystniejszych wpływów taks; zaś wydatki mniejsze z powodu niepobranych należytości w terminie przypadłości, przez żywicielki.

6. **Przy szpitalu św. Lazarza** w Krakowie dochody większe z powodu ściągniętych zaległości w odsetkach od kapitałów, czynszów dzierżawnych i kosztów leczenia; zaś wydatki mniejsze z powodu pomnożenia się liczby chorych.

7. **Przy szpitalu św. Ducha** w Krakowie przy oddziale syfilitycznym, dochód nieznacznie mniejszy, w oddziale obłąkanych zaś większy o 2.636 zł. z powodu zwiększonej liczby samopłacących chorych. Wydatki zaś w obudwóch oddziałach mniejsze, z powodu niewykonania zamierzonych większych reparacyj budynków, i ubytku liczby chorych w dziale syfilitycznym.

III.

Majątek zarodowy funduszów krajowych.

Przy funduszu krajowym pozostał stan majątku czynnego niezmienny, tak jak wykazano w sprawozdaniu rachunkowym na rok 1866. W funduszach innych przyrosło nieco z powodu zrealizowania długów, i zamiany kapitałów hipotekowanych na efekta. Obecny stan wynosi:

	kapitały hipotekowane	w papierach publicznych	w realnośc. wartości
w dziale 1szym	177.061 zł. 63 ct.	445.429 zł. 99½ ct.	405.970 zł. 6½ ct.
w dziale 2gim	34.871 „ 65 „	920.517 „ 48 „	. „ . „
razem . .	211.933 zł. 28 ct.	1,365.947 zł. 47½ ct.	405.970 zł. 6½ ct.
W porównaniu z wykazanym po koniec 1866. roku stanem . .	209.530 „ 87 „	772.137 „ 38½ „	405.970 „ 6½ „
okazuje się przyrostu .	2.402 zł. 41 ct.	593.810 zł. 9 ct.	. zł. . ct.

a to głównie w funduszach stypendyjnych z powodu nowoprzybyłych fundacyj Towarnickiego (265.528 zł. 38 ct.), Szmoniewskiego (1.500 zł.) i w nowo otrzymanym funduszu na zakład obłąkanych we

	kapitały hip.	papiery publ.	realności
Lwowie (290.200 zł.) tudzież funduszu zapomogi dla obwodu tarnowskiego.			
Stan bierny wynosi z końcem 1867. r. tak samo jak wynosił po koniec 1866. roku	37.801 zł. 62½ ct.	. zł. . ct.	. zł. . ct.
a po odtrąceniu stanu biernego od czynnego, pozostaje czysty stan czynny	174.143 zł. 76½ ct.	1,347.947 zł. 47½ ct.	405.970 zł. 6½ ct.

Nadmienić tu wypada, iż do Wydziału krajowego często nadsyłane bywają z c. k. Namiestnictwa gotowe pieniądze i obligacye przynależące za zniesione serwituta gminom, które wzbraniają się przyjąć należytości sobie przysądzonej. Usiłowaniom Wydziału krajowego powiodło się wprawdzie nakłonić niektóre gminy do odebrania tych należytości, znaczna część jednak pozostaje nieodebraną, takowa przeto w papierach procentowych i w kasie oszczędności lokowaną i w depozycie kasy krajowej odrębnie od wszystkich innych wpływów przechowywaną bywa.

Wedle odnośnego rachunku wpłynęło ogółem

	gotówką	w efektach	razem
takich depozytów w ciągu 1867. roku .	9.987 zł. 78½ ct.	66.129 zł. 42 ct.	76.117 zł. 20½ ct.
Z tego wydano gminom i na zakupno nowych efektów	8.666 „ 73½ „	7.212 „ 20 „	15.878 „ 93½ „
Pozostaje z końcem 1867. r. w depozycie kasy krajowej	1.321 zł. 5 ct.	58.917 zł. 22 ct.	60.238 zł. 27 ct.

IV.

Zaległości czynne i bierne.

Stan zaległości majątku obrotowego podpada wielkim zmianom, ponieważ w cyfrach onego mieszczą się oprócz pozycyj rzeczywistych, także lokowane i odbierane pieniądze rozporządzalne, dalej zaliczki, depozyta i t. p. Wielka część zaległości, osobliwie koszta leczenia, z powodu ubóstwa stron obowiązanych bywa odpisywaną i na fundusz krajowy przenoszoną; owoż i wykazany w rachunku z końcem 1866. roku stan czynny jest odmiennym od wykazanego w rachunku na rok 1867. stanu początkowego.

	w dziale 1szym	w dziale 2gim
Z końcem 1867. r. wynosi ogół zaległości czynnych		
a) zapasy kasowe	189.737 zł. 79 ct.	9.110 zł. 97½ ct.
b) zaległości właściwe	825.162 „ 11½ „	47.003 „ 74½ „
razem .	1,014.899 zł. 90½ ct.	56.114 zł. 72 ct.
Zaległości bierne wynoszą	422.985 „ 51 „	1.859 „ 53 „
Z porównania okazuje się przewyżka stanu czynnego o	591.914 zł. 39½ ct.	54.255 zł. 19 ct.
a odtrąciwszy zapas kasowy	189.737 „ 79 „	9.110 „ 97½ „
pozostaje właściwa suma zaległości czynnych . .	402.176 zł. 60½ ct.	45.144 zł. 21½ ct.
w której przeważnie się mieszczą:		
1. dodatki krajowe	232.366 zł.	
2. zaliczki wydane w r. 1859. na dostawę koni . .	138.032 „	
3. pretensye fundacyi styp. Towarnickiego . . .		17.449 zł.
4. należąca się i w ciągu 1868. roku odebrana z c. k. kasy głównej gotówka, nowemu zakładowi obłąkanych na Kulparkowie		30.780 „

Reszta mieści w sobie zaległości inne, przy każdem zamknięciu poszczególnione.

Już w sprawozdaniu do zamknięcia rachunkowego na r. 1866 udowodniono, iż kwoty zaległości czynnych nie mogą

być uwzględnione przy preliminowaniu potrzeb i pokrycia, a praktyczne doświadczenie dwuletnie utwierdza najmocniej to zdanie, — dla tego też i obecnie sumy zaległości czynnych nie uwzględnia się przy budżecie.

Dług należący się c. k. Skarbowi Państwa z funduszu krajowego z powodu wziętej w roku 1865. i 1868. zaliczki . . 208.000 zł.

spłacono przeznaczonemi na ten cel wpływami z zaległości w kwocie . . . . . 22.421 „ 18½ ct.

pozostaje przeto do umorzenia jeszcze . . . . 185.578 zł. 81½ ct.

B.

Co do budżetu krajowego na rok 1869.

Dział I.

	Dochody	Wydatki	Brak	Nadwyżka
1. Fundusz krajowy właściwy . . .	1.300 zł.	961.440 zł.	960.140 zł.	. zł.
2. Szpital główny we Lwowie: Oddział chorych	82.920 „	92.096 „	9.176 „	. „
3. „ Oddział położnic	554 „	7.034 „	6.480 „	. „
4. „ „ obłąkanych	7.209 „	42.331 „	35.122 „	. „
5. Zakład podrzutków	1.500 „	81.937 „	80.437 „	. „
6. Szpital św. Łazarza w Krakowie:				
a) Oddział chorych . . .	41.852 „	34.006 „	. „	7.846 „
b) „ położnic i podrzutków .	14.747 „	50.977 „	36.230 „	. „
7. Szpital św. Ducha w Krakowie:				
a) Oddział syfilitycznych . .	14.367 „	16.718 „	2.351 „	. „
b) „ obłąkanych . .	4.969 „	9.058 „	4.089 „	. „
Fundusz policyjny	5 787 „	4.577 „	. „	1.210 „
Suma . .	175.205 zł.	1,300.174 zł.	1,134.025 zł.	9.056 zł.
Odtrącając wynikłość mniejszą od większej .		175 205 „	9.056 „	
Okazuje się brak . . .		1,124.969 zł.	1,124.969 zł.	
Odtrącając dalej stosownie do uczynionego wniosku przenieść się mającą na rok przedmiotowy, resztę kasową z r. 1867. .			12.037 „	
Okazuje się właściwy brak w kwocie . .			1,112.932 zł.	

który musi być pokrytym dodatkami od podatków.

Za podstawę do obliczenia należytości dodatków na rok 1869., przyjmuje się stałą kwotę podatków bez podwyższeń wprowadzonych na rok 1868. prawem finansowem z dnia 23. czerwca 1868., o czem wyłuszczono sprawę przy uzasadnieniu obliczeń, za podstawę wymiarową na rok 1868. służyć mających.

Niezmieniono także liczby w dochodach z odsetków od obligacyj, które wedle sankcyonowanego prawa finansowego popadły konwersyi, — jak również niezmieniono stopy podatku dochodowego od tychże obligacyj za rok 1869., ponieważ w czasie sporządzenia preliminarzy, nie miano jeszcze w rękach pewnej podstawy do obliczenia redukcyi konwertowanych obligacyj.

Wszakże suma dochodów zmienić się może tylko nieznacznie, a suma wydatków powiększy się najwięcej o 1.000 zł.; — przeto ta różnica dostateczne znajdzie pokrycie w nadwyżce 3.646 zł. wykazanej w bilansie sumaryusza budżetowego na rok 1869.

Sumę podatków stałych przyjęto zatem na . . . . . 5,876.612 zł.

Jeden cent nałożony od każdego złotego austryackiego przyniesie . 58.766 zł.

na pokrycie wykazanego niedoboru okazuje się przeto potrzeba nałożyć po „dziewietnaście centów“ od każdego złotego austryackiego podatku,
co uczyni razem dochodu . . . . . 1,156.556 zł. 28 ct.
a w porównaniu z wykazanym brakiem . . . . . 1,112.932 „ — „
pozostanie nadwyżka . . . . . 3.624 zł.

Suma braku na rok 1869. wynikająca w porównaniu z sumą braku na rok 1868. wykazaną w kwocie . . . . . 1,093.132 zł.
jest większą o . . . . . 19.800 zł. ponieważ:

a. umniejszyły się dochody w funduszu krajowym blisko o . 10.000 zł.
z powodu projektowanej sprzedaży obligacyj, przezco powstaje ubytek istniałego dotychczas dochodu z odsetków.

b. podwyższono koszta szczepienia wedle uzasadnionej potrzeby o 5.000 zł.

c. podwyższono dopłaty na drogi w skutek uchwalonego zbudowania nowej drogi Manasterzysko-Halickiej, na którą się preliminuje . . . . . 40.000 zł.
i postawienia mostu na Serecie koło Szuparki, nakładem 8.000 zł.

Zauważa się jednak, iż gdyby Wysoki Sejm potwierdził uchwałę Wydziału krajowego z dnia 30. Kwietnia 1868. L. 4.140. względem zaniechania konserwacyi niektórych dróg krajowych, kwota na utrzymanie tych dróg zapreliminowana w ilości . . . . . 26.242 zł.
odpadłaby z budżetu i umiejszyłaby się o tyleż cała suma braku.

(Patrz preliminarz funduszu krajowego poz. 57.)

Dział II.

Fundusze i zakłady krajowe stanowiące każde dla siebie odrębną całość, urządzoną wedle właściwych sobie ustaw zasadniczych, i niepobierające z funduszu krajowego żadnych dotacyj, ani konkurujące swemi nadwyżkami dochodów do pokrycia ogólnych potrzeb innych funduszów krajowych, następne przedstawiają wynikłości:

	Dochody	Wydatki	Nadwyżka	Brak
1. Fundusz domestykalny . .	3.439 zł.	1.308 zł.	2.131 zł.	.
2. „ szkoły kucia koni . .	1.928 „	. „	1.928 „	.
3. „ Kościuszki . . .	28 „	. „	28 „	.
4. „ stanowy sierociński . .	1.658 „	1.621 „	37 „	.
5. „ kultury krajowej . .	4.267 „	1.171 „	3.096 „	.
Suma .	11.320 zł.	4.100 zł.	7220 zł.	.

Nadwyżki dochodów stosownie do specyalnych przepisów fundacyjnych, bywają albo kapitalizowane, albo na cele odnośne używane. Fundusze stypendyjne niewciągnięto do rzędu funduszów w preliminarzu zawartych, ponieważ listy fundacyjne każdego stypendyjnego funduszu, z osobna przepisują sposób użycia dochodów, i przepisy te, niedadzą się ująć w formy jednostajności rachunkowej bez naruszenia woli fundatorów.

Dla funduszu zapomogi byłego obwodu tarnowskiego, odebranego z rąk c. k. Namiestnictwa na dniu 29. Kwietnia 1867., także niesporządzono preliminarza, ponieważ Wydział krajowy chcąc się zastosować do pierwotnego przeznaczenia tego funduszu postanowił, zająć się przedewszystkiem ściągnieniem zaległych należytości, wynoszących . . . . . 1.179 zł. 62 ct.
a zebraną po końcu 1867. r. gotówkę . . . . . 704 „ 14 „
ulokował temczasowo na procencie. Zatem wynosi fundusz ten ogółem . . . 1.883 zł. 76 ct.

(Patrz L. W. 3011./1867.)

Przedkładając Wysokiemu Sejmowi zamknięcia rachunków za rok 1867. tudzież budżet krajowy za rok 1869., —

Wydział krajowy wnosi:

„Wysoki Sejm, po uprzedniem zbadaniu i przyjęciu do zatwierdzającej wiadomości zamknięcia rachunków za rok 1869., raczy uchwalić na pokrycie niedoboru funduszu krajowego na tenże rok 1869. dodatek do podatków stałych z dodatkiem $^1/_3$ części po 19 ct. od każdego złotego austryackiego.

Zważywszy dalej, iż tak jak wspomniano w sprawozdaniu budżetowem na rok 1868., rubryki dochodów i wydatków jeszcze nie są ustalone i częstem podpadają zmianom, czyni się z odwołaniem na powyższe sprawozdanie dalszy wniosek:

„Wysoki Sejm raczy wyjątkowo na rok 1869. upoważnić Wydział krajowy do przenoszenia oszczędności jednej rubryki, na potrzeby rubryki innej."

Leon książe Sapieha
Marszałek krajowy.

Maurycy Kraiński
Sprawozdawca.

Z Rady Wydziału krajowego królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 4. Sierpnia 1868.

Alegat lit. **A.**
do Sprawozdania Wydziału kr. L. 8261/1868.

FUNDUSZE KRAJOWE.

Ogólne zestawienie

obrotu i wynikłości kasowych, stanu zaległości czynnych i biernych, stanu kapitałów zarodowych, dóbr i realności, długów itd. itd.

za rok 1867.

Liczba porządkowa		1.		2.		3.		4.		5.		6.		7.		8.	
		Fundusze kra-												**Szpitalu w**			
		krajowy w ściślejszem słowa znaczeniu		szpitalu głównego chorych		położnic		obłąkanych		podrzutków		domu poprawy		św. Łazarza			
				we Lwowie										**Od-**			
														chorych		podrzutków i położnic	
		zł.	ct	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct	zł.	ct.
	A. Dochody brutto.																
1	Dochody rzeczywiste	1006498	½ 47	67423	91	733	½ 64	7799	½ 5	2152	87	5679	½ 42	50050	5	17527	37
2	„ przenośne	213187	52	39828	½ 38	1840	66	14384	60	65	½ 46	272	.	10962	73	.	.
3	Dotacye	27577	½ 72	6375	½ 90	4776	.	30795	.	82963	.	.	.	.	.	50080	⅓ 89
4	Operacye kredytowe	219984	10	640	⅓ 74	71	40	600	73	.	.	.	.	12074	43	.	.
5	Dochody korelatywne	24771	⅓ 52	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	razem .	1522019	½ 34	114268	½ 94	7421	½ 70	53579	½ 38	85181	½ 33	5931	½ 42	73087	21	67608	½ 26
	Do tego początkowy zapas kasowy . .	2711	87	7340	½ 51	.	.	.	.	6	22	9325	⅓ 8	.	.	7354	⅓ 79
	Ogólna suma dochodów	1524731	⅓ 21	121609	46	7421	½ 70	53579	½ 38	85187	½ 55	15256	51	73087	21	74963	6
	B. Wydatki.																
1	Wydatki rzeczywiste	664383	½ 39	99266	62	6246	⅓ 70	42859	½ 74	82863	½ 48	1198	58	34399	83	46687	⅓ 63
2	„ przenośne	199727	71	20494	½ 79	1105	.	9936	.	285	½ 6	27	.	11406	99	.	.
3	Dotacye	176159	30	.	.	.	.	182	91	1982	½ 86	.	.	15255	26	17688	½ 15
4	Operacye kredytowe	322427	⅓ 15	614	83	70	.	600	73	56	14	.	.	12025	13	.	.
5	Dochody korelatywne	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	razem .	1362697	56	120376	½ 24	7421	½ 70	53579	½ 38	85187	½ 55	1225	58	73087	21	64375	79
	Do tego ostateczny zapas kasowy . .	162033	½ 65	1233	½ 21	.	.	.	.	.	.	14030	93	.	.	10587	27
	Suma wydatków zgodna ze sumą dochodów	1524731	½ 21	121609	46	7421	½ 70	53579	½ 38	85187	½ 55	15256	51	73087	21	74963	6

9.		10.		11.		12.		13.		14.		15.		16.		17.		18.		19.		20.		21.	
jowe						**Fundusze krajowe samoistne**																			
Krakowie																									
św. Ducha																									
dział																								Suma ogólna rubryki 11. i 20.	
syfilitycznych		obłąkanych		**Razem**		Domestykalny		Szkoły kucia koni		Kościuszki		Stypendyjne		hr. Stadnickiego		Stanowy sierociński		Domu obłąkanych w Kulparkowie		Zapomogi obwodu Tarnowskiego		**Razem**			
zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
15102	47	6439	½ 68	1179386	95	3051	84	1781	47	14	.	17182	34	3600	.	1541	½ 35	262200	80	385	½ 9	289756	90	1469143	½ 85
282	17	.	.	280823	53	467	60	211	½ 37	.	.	1995	81	.	.	834	½ 79	.	.	.	.	3509	58	284333	11
754	23	4439	½ 30	207762	6	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	207762	6
273	47	.	.	263644	½ 87	20000	.	1324	8	.	.	1962	81	1900	.	.	.	.	.	.	.	25186	89	288831	½ 76
.	.	.	.	24771	½ 52	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	24771	½ 52
16412	34	10878	99	1956388	½ 94	23519	44	3316	½ 92	14	.	21140	96	5500	.	2376	15	262200	80	385	½ 9	318453	37	2274842	½ 31
.	.	7295	18	34033	½ 66	.	.	78	½ 36	547	3	3058	62	.	.	935	46	.	.	319	½ 4	4938	52	38972	½ 18
16412	34	18174	17	1990422	61	23519	44	3395	29	561	3	24199	58	5500	.	3311	61	262200	80	704	14	323391	89	2313814	50
16050	80	8597	½ 65	1002554	45	1314	½ 86	22	.	.	.	13246	50	817	75	1186	½ 79	1182	52	.	.	17770	43	1020324	88
88	7	.	.	243070	63	1561	½ 56	.	.	.	.	787	20	.	.	395	25	.	.	.	.	2744	½ 1	245814	½ 64
.	.	7723	½ 79	218992	½ 28	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	218992	½ 28
273	47	.	.	336067	½ 45	20544	½ 37	3373	29	547	2	4534	96	1900	5	1729	½ 56	260445	18	692	3	293766	47	629141	½ 89
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
16412	34	16321	45	1800684	82	23420	½ 80	3395	29	547	2	18568	66	2717	80	3311	61	261627	70	692	3	314280	½ 91	2114965	½ 73
.	.	1852	72	189737	79	98	½ 63	.	.	14	1	5630	92	2782	20	.	.	573	10	12	11	9110	½ 97	198848	½ 76
16412	34	18174	17	1990422	61	23519	44	3395	29	561	3	24199	58	5500	.	3311	61	262200	80	704	14	323391	89	2313814	50

Liczba porządkowa		1.		2.		3.		4.		5.		6.		7.		8.	
		Fundusze kra-															
		krajowy w ściślejszem słowa znaczeniu		szpitalu głównego chorych		położnic		obłąkanych		podrzutków		domu poprawy		Szpitalu w św. Łazarza			
		we Lwowie												Od-			
														chorych		podrzutków i położnic	
		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
	A. Dochody netto.																
1	Rzeczywiste po odtrąceniu korelatywnych	1005178	½ 16	63742	27	721	4	7509	½ 49	2152	87	5659	½ 42	49698	87	16193	72
2	Na to było preliminowane budżetem { 10230 zł. 892660 zł. . . .	902890	.	74613	.	569	.	7117	.	2000	.	6344	.	38417	.	13672	.
3	Okazuje się za { mniej / więcej } tem przychodu jak było preliminowano	102288	½ 16	.	.	152	4	392	½ 49	152	87	.	.	11281	87	2521	72
4		.	.	10270	73	.	.	.	.	.	.	684	½ 57	.	.	.	.
	B. Wydatki.																
1	Rzeczywiste po odtrąceniu korelatywnych	650749	88	95584	98	6234	10	42570	½ 18	82863	½ 48	1198	58	34048	65	45353	½ 98
2	Na to było preliminowano budżetem . .	745304	.	83334	.	5345	.	37912	.	84963	.	7673	.	31686	.	39757	.
3	z porównania okazuje się zatem { zaoszczędzenia . . .	94554	12	.	.	.	.	.	.	2099	½ 51	6474	42	.	.	.	.
4	{ przekroczenia budżetu .	.	.	12250	98	889	10	4658	½ 18	.	.	.	.	2362	65	5596	½ 98

9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.
jowe			**Fundusze krajowe samoistne**									
Krakowie św. Ducha **dział**		**Razem**	Domestykalny	Szkoły kucia koni	Kościuszki	Stypendyjny	hr. Stadnickiego	Stanowy sierociński	Domu obłąkanych w Kulparkowie	Zapomogi obwodu Tarnowskiego	**Razem**	Suma ogólna rubryki 11. i 20.
syfilityczny	obłąkanych											
zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.
14882 ½ 40	6429 ½ 78	1172168 ½ 4	3051 84	1781 47	14 .	17182 34	3600 .	1541 ½ 35	262200 80	385 ½ 9	289756 90	1461924 ½ 94
14935 .	3794 .	1063751 .	3170 .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .
. .	2635 ½ 78	108417 ½ 4	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .
52 ½ 59	. .	.	118 16	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .
15830 ½ 73	8587 ½ 7.	983022 ½ 33	1314 ½ 86	22 .	. .	13246 50	817 75	1186 ½ 79	1182 52	. .	17770 63	1000792 ½ 76
17892 .	9885 .	1063751 .	1306 .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .
2061 ½ 26	1297 ½ 24	80728 ½ 66	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .
. .	. .	. .	8 ½ 86	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .

Liczba porządkowa		1.		2.		3.		4.		5.		6.		7.		8.	
		Fundusze kra-												**Szpitalu w**			
		krajowy w ściślejszem słowa znaczeniu		szpitalu głównego chorych		położnic		obłąkanych		podrzutków		domu poprawy		św. Łazarza **Od-**			
		we Lwowie												chorych		podrzutków i położnic	
		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
	Stan zaległości czynnych z końcem roku 1867.																
1	Rzeczywiste	232557	½ 47	40945	½ 59	480	½ 52	27353	½ 15	.	.	1615	½ 24	41794	36	6240	82
2	Przenośne	271354	28	.	.	.	.	63	89	.	.	.	.	.	.	.	.
3	Dotacye	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
4	Operacye kredytowe	141275	75	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
5	Korelatywne	46548	43	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	razem	691735	½ 93	40945	½ 59	480	½ 52	27417	½ 4	.	.	1615	½ 24	41794	36	6240	82
	Do tego zapas kasowy	162033	½ 65	1233	½ 21	.	.	.	.	.	.	14030	93	.	.	10587	27
	Ogółem stan czynny	853769	59	42178	81	480	½ 52	27417	½ 4	.	.	15646	½ 17	41794	36	16828	9
	Stan zaległości biernych.																
1	Dług należący się do c. k. Skarbu Państwa	185578	½ 81	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
2	Dług należący się do funduszu ochotników	45000	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
3	Rzeczywiste zaległości innych rubryk	51801	11	.	.	.	.	.	.	18168	½ 7	.	.	.	.	.	.
4	Przenośne	63630	½ 53	35097	½ 70	735	80	.	.	.	.	.	.	22924	17	.	.
5	Korelatywne	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	49	30	.	.
	Suma zaległości biernych	346010	46	35097	½ 70	735	80	.	.	18168	½ 7	.	.	22973	47	.	.
	W porównaniu stanu zaległości czynnych z biernemi:																
	okazuje się ostateczny stan zaległości czynnych	507759	13	7081	½ 10	.	.	27417	½ 4	.	.	15646	½ 17	18820	89	16828	9
	okazuje się ostateczny „ „ biernych	.	.	.	.	255	½ 27	.	.	18168	½ 7	.	.	.	.	.	.

9.		10.		11.		12.		13.		14.		15.		16.		17.		18.		19.		20.		21.
jowe						**Fundusze krajowe samoistne**																		
Krakowie św. Ducha dział				**Razem**		Domestykalny		Szkoły kucia koni		Kościuszki		Stypendyjny		hr. Stadnickiego		Stanowy sierociński		Domu obłąkanych w Kulparkowie		Zapomogi obwodu Tarnowskiego		**Razem**		Suma ogólna rubryki 11. i 20.
syfilitycznych		obłąkanych																						
zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
8414	½ 54	994	82	360396	54	1899	½ 66	907	95	14	.	11819	½ 0	55	66	347	½ 1	30780	83	1179	62	47003	½ 74	407400	½ 28
5523	½ 22	.	.	27694I	½ 39	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	276941	½ 39
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	141275	75	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	141275	75
.	.	.	.	46548	43	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	46548	43
13937	77	994	82	825162	½ 1	1899	½ 66	907	95	14	.	11819	½ 0	55	66	347	½ 1	30780	83	1179	62	47003	½ 74	872165	86
.	.	1852	72	189737	9	98	½ 63	.	.	14	1	5630	92	2782	20	.	.	573	10	12	11	9110	½ 97	198848	½ 76
13937	77	2847	54	1014899	½ 90	1998	30	907	95	28	1	17449	½ 92	2837	86	347	½ 1	31353	93	1191	73	56114	72	1071014	½ 62
.	.	.	.	185578	½ 81	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	185578	½ 81
.	.	.	.	45000	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	45000	.
.	.	.	.	69969	½ 18	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	6999	½ 18
.	.	.	.	122388	21	.	.	211	½ 37	.	.	1208	61	.	.	439	½ 54	.	.	.	.	1859	53	124247	74
.	.	.	.	49	30	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	49	30
.	.	.	.	422985	51	.	.	211	½ 37	.	.	1208	61	.	.	439	½ 54	.	.	.	.	1859	53	424845	4
13937	77	2847	54	591914	½ 39	1998	30	696	½ 57	28	1	16241	½ 31	2837	86	.	.	31253	93	1191	73	54255	19	646169	½ 58
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	92	53	.	.	.	.	.	.	.	.

Liczba porządkowa		1.		2.		3.		4.		5.		6.		7.		8.	
		Fundusze kra-												**Szpitalu w**			
		krajowy w ściślejszem słowa znaczeniu		szpitalu głównego chorych		położnic		obłąkanych		podrzutków		domu poprawy		św. Łazarza		**Od-**	
		we Lwowie												chorych		podrzutków i położnic	
		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
	Kapitały i realności.																
	Stan czynny.																
1	Kapitały hypotekowane	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	27	25	151038	1/2 14	12505	1/2 97
2	„ w papierach publicznych . .	198715	1/2 26	63614	74	1881	40	7565	.	2185	5	6204	.	145782	95	18570	.
3	W realnościach w wartości	.	.	81041	24	8980	.	39271	.	.	.	89187	1/2 82	156350	.	31140	.
	Ogółem stan czynny .	198715	1/2 26	144655	98	10861	40	46836	.	2185	5	95419	1/2 7	453171	1/2 9	62215	1/2 97
	Z końcem roku 1866. wynosiła suma stanu czynnego	198698	1/2 35	144145	28	10831	40	46423	70	1244	47	95419	1/2 7	429758	1/2 14	62215	1/2 97
	okazuje się zatem powiększenie . . .	16	91	510	70	30	.	412	30	940	58	.	.	23412	95	.	.
	Stan bierny.																
1	Kapitały dłużne	.	.	2000	.	7040	30	28161	1/2 19	.	.	.	.	500	.	100	.
	Ogółem stan bierny .	.	.	2000	.	7040	30	28161	1/2 19	.	.	.	.	500	.	100	.
	Porównanie stanu czynnego z biernym okazuje:																
	przewyżkę { stanu czynnego . . .	198715	1/2 26	142655	98	3821	10	18674	1/2 80	2185	5	95419	1/2 7	452671	1/2 9	62115	1/2 97
	przewyżkę { „ biernego . . .	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.

9.	10.	11.	12.	13.	14.	15	16.	17.	18.	19.	20.	21.
jowe			**Fundusze krajowe samoistne**									
Krakowie												
św. Ducha												
dział		**Razem**	Domestykalny	Szkoły kucia koni	Kościuszki	Stypendyjne	hr. Stadnickiego	Stanowy sierociński	Domu obłąkanych w Kulparkowie	Zapomogi obwodu Tarnowskiego	**Razem**	Suma ogólna rubryki 11. i 20.
syfilitycznych	obłąkanych											
zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.
6610 16	6880 10	177061 63	. .	. .	. .	22500 .	. .	10500 .	. .	1871 65	34871 65	211933 28
911 59	. .	445429 1/2 99	74110 70	46690 62	9150 73	478835 43	. .	21530 .	290200 .	. .	920517 48	1365947 1/2 47
. .	. .	405970 1/2 6	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	405970 1/2 6
7521 75	6880 10	1028461 69	74110 70	46690 62	9150 73	501335 43	. .	32030 .	290200 .	1871 65	955389 13	1983850 82
7190 16	6880 10	1002806 66	69902 45	44300 -	8440 .	232159 21	. .	30030 .	. .	. .	384831 66	1387638 32
331 59	. .	25655 3	4208 25	2390 62	710 73	269176 22	. .	2000 .	290200 .	1871 65	570557 47	596212 50
. .	. .	37801 1/2 49	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	37801 1/2 49
. .	. .	37801 1/2 49	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	37801 1/2 49
7521 75	6880 10	990660 1/2 19	74110 70	46690 62	9150 73	501335 43	. .	32030 .	290200 .	1871 65	955389 13	1946049 1/2 32
. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .

Alegat lit. **B.**
do Sprawozdania Wydziału kr. L. 8261/1868.

BUDŻET KRAJOWY

na rok słoneczny

1869.

LWÓW.
Z DRUKARNI KORNELA PILLERA.
1868.

Spis rzeczy.

			Stronica
1.	Preliminarz	zbiorowy funduszów krajowych	5
2.	„	specyalny funduszu krajowego	16
3.	„	„ szpitalu głównego we Lwowie, Oddział chorych	34
4.	„	„ funduszu położnic	48
5.	„	„ „ obłąkanych	60
6.	„	„ „ podrzutków	72
7.	„	„ szpitalu św. Łazarza w Krakowie:	
		a. Oddział chorych sporadycznych	82
		b. „ położnic i podrzutków	96
8.	„	„ szpitalu św. Ducha w Krakowie:	
		a. Oddział obłąkanych	106
		b. „ syfilitycznych	114
9.	„	„ policyi	121
10.	„	sumaryczny samoistnych funduszów krajowych	132
11.	„	specyalny funduszu domestykalnego	136
12.	„	„ „ szkoły kucia koni	142
13.	„	„ „ Kościuszki	146
14.	„	„ „ stanowy sierociński	148
15.	„	„ „ kultury krajowej	154

PRELIMINARZ ZBIOROWY

funduszów krajowych

na rok słoneczny

1869.

Potrzeby

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Liczba stronicy preliminarza	A) Fundusz krajowy w ściślejszem słowa znaczeniu.	Wynikłość z roku 1867.	Preliminowana kwota na rok 1868.	WNIOSEK NA ROK 1869. Wydziału krajowego szczegół	Wydziału krajowego ogół	Komisyi specyalnej szczegół	Komisyi specyalnej ogół	Uchwała Sejmu szczegół	Uchwała Sejmu ogół
				ZŁOTE AUSTRYACKIE							
I.	1	16	Odsetki od obligacyj . . .	.	.	.	.				
	2	16	Rozmaite przypadkowe . . .	.	.	.	.				
I.			**Koszta Reprezentacyi kraju.**								
			A) *Sejm krajowy.*								
	1	17	Czynsz za najem lokalności sejmowych	3000	3000	3000					
	2	„	Koszta podróży pp. Posłów .	6146 50	12100	6040					
	3	„	Dyety . . . „ „ . . .	5481	39000	39000					
	4	„	Koszta druków dla Sejmu .	331 2	7000	7000					
	5	18	Spisywanie sprawozdań . .	990	5400	5400					
	6	„	Urządzenie sali obrad . . .	20 83	400	400					
	7	„	Pisarze, służba, opał, oświetlenie, i rozmaite inne wydatki	491 34	4000	4000					
		„	B) *Wydział krajowy.*								
	8	18	Marszałek krajowy	4200	4200	4200					
	9	„	Sześciu wydziałowych . . .	12600	12600	12600					
	10	„	Dla zastępców	1584 41½	3000	3000	84640				
II.		19	**Koszta zarządu.**								
	11	„	Płace urzędników i sług . .	32431 71½	60167	60167					
	12	20	Zasługi stróżów	816 50	900	900					
	13	„	Emolumenta	533 55	562	562					
	14	21	Czynsz za najem pomieszkania	6000	6000	6000					
	15	„	Remuneracye	1575	3155	2840					
	16	„	Potrzeby kancelaryjne . . .	6546 63½	8320	6720					
	17	22	Koszta podróży i dyety . .	576 73½	3000	3000					
	18	„	Pensye i zaopatrzenia . . .	2607 7	2732	2698					
	18	„	Dary z łaski	382	330	330	83217				
			Do przeniesienia. .	86314 81	175866	.	167857				

Pokrycie

Wynikłość z roku 1867.	Preliminowana kwota na rok 1868.	WNIOSEK NA ROK 1869. Wydziału krajowego szczegół	Wydziału krajowego ogół	Komisyi specyalnej szczegół	Komisyi specyalnej ogół	Uchwała Sejmu szczegół	Uchwała Sejmu ogół	Z porównania preliminowanych przez Wydział krajowy dochodów z wydatkami, okazuje się brak	Z porównania preliminowanych przez Wydział krajowy dochodów z wydatkami, okazuje się nadwyżka
ZŁOTE AUSTRYACKIE									
21 14705	4976	.	.					.	.
1 13314	157226	1300	.					.	1300
.	.	.	.					84640	.
.	.	.	.					83217	.
22 28019	162202	1300	.					167857	1300

Potrzeby

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Liczba stronicy preliminarza		Wynikłość z roku 1867.	preliminowana kwota na rok 1868.	WNIOSEK NA ROK 1869. Wydziału krajowego szczegół	Wydziału krajowego ogół	Komisyi specyalnej szczegół	Komisyi specyalnej ogół	Uchwała Sejmu szczegół	Uchwała Sejmu ogół
				ZŁOTE AUSTRYACKIE							
			Z przeniesienia .	81 86314	175866	.	167857				
			Wydatki na cele sanitarne i dobroczynności.								
III.	20	23	Koszta leczenia i zaopatrzenia ubogich chorych . . .	40 233719	244000	244000					
IV.	21. 22	24	Koszta szczepienia	27 22456	17126	22126					
V.	23	„	„ lekarskie na wydatki epidemii między ludem i bydłem	23½ 13613	29126	20126					
VI.		25	**Zasiłki dla zakładów dobroczynności.**								
	24	„	Dla domu ubogich i sierót w Krakowie	50 5423	5424	5582					
	25	„	Dla zakładu sióstr miłosierdzia w Czerwonogrodzie	50 197	158						
			Subwencye na budowę:								
	26	„	Szpitalu św. Łazarza w Krakowie . . 15000 zł.	.	15000						
	27	„	Zakładu obłąkanych we Lwowie . . . 30000 zł.	.	30000	45000	336834				
VII.		25	**Zasiłki dla zakł. naukowych i wychowania publicznego.**								
			a. Stypendya:								
	28 *a.*	26	pedagogiczne	504	504	504					
	„ *b.*	„	weterynaryjne	460	400	400					
	„ *c.*	„	dla uczniów szkoły Dublańskiej	1000	1000	1000					
			b. Wsparcia dla zakładów:								
	29 *a.*	„	Szkoła rolnicza w Dublanach	5000	5000	5000					
	„ *b.*	„	„ „ w Czernichowie	5000	5000	5000					
	„ *c.*	„	Zakład głuchoniemych we Lwowie	1050	1050	1050					
	„ *d.*	„	Zakład ciemnych	500	500	500					
	„ *e.*	„	Komisya fizyograficzna w Krakowie	1500	1500	1500					
	„ *f.*	„	Teatr polski we Lwowie . .	4200	4200	4200					
	„ *g.*	„	„ „ w Krakowie . .	2500	5000	5000					
	„ *h.*	„	Towarzystwo muzyczne we Lwowie	500	500	500					
	„ *i.*	„	Koszta podróży rzeczoznawców na wystawę paryzką .	1200	.	.	24654				
			Do przeniesienia .	71½ 385138	541354	.	529345				

Pokrycie

Wynikłość z roku 1867.	Preliminowana kwota na rok 1868.	WNIOSEK NA ROK 1869. Wydziału krajowego szczegół	Wydziału krajowego ogół	Komisyi specyalnej szczegół	Komisyi specyalnej ogół	Uchwała Sejmu szczegół	Uchwała Sejmu ogół	Z porównania preliminowanych przez Wydział krajowy dochodów z wydatkami, okazuje się brak	Z porównania preliminowanych przez Wydział krajowy dochodów z wydatkami, okazuje się nadwyżka
ZŁOTE AUSTRYACKIE									
22 28019	162202	1300	.					167857	1300
.	.	.	.					244000	.
.	.	.	.					22126	.
.	.	.	.					20126	.
.	.	.	.					5582	.
.	.	.	.					45000	.
.	.	.	.					24654	.
22 28019	162202	1300	.					529345	1300

Potrzeby

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Liczba stronicy preliminarza		Wynikłość z roku 1867.	Preliminowana kwota na rok 1868.	WNIOSEK NA ROK 1869. Wydziału krajowego szczegół	Wydziału krajowego ogół	Komisyi specyalnej szczegół	Komisyi specyalnej ogół	Uchwała Sejmu szczegół	Uchwała Sejmu ogół
				ZŁOTE AUSTRYACKIE							
			Z przeniesienia .	71½ 385138	541354	.	529345				
VIII	30-31	26	**Utrzymanie pomników historycznych**	6350	6500	.	6500				
IX.	32	„	**Zwrot pożyczki krajowej z r. 1866., na zapomogę bezzwrotną rozdanej,** 3. rata .	47850	45769	.	43608				
X.	33-49	27—28	**Kwaterunkowe c. k. żandarmeryi**	46 25184	29490	.	29386				
XI.	50	29	**Podatki**	40 1028	347	.	.				
XII.	51-61	29—31	**Dopłaty na drogi**	33½ 158145	440563	.	321001				
XIII		32	**Różne przypadkowe**								
	62	„	Do rozporządzalności Wydziału krajowego	24 21960	30000	30000					
	63 *a.*	„	Utrzymanie słupów granicznych	.	300	300					
	„ *b.*	„	Cechowanie miar i wag . .	280	100	300					
	„ *c.*	„	Zaległe dopłaty na podwody dla c. k. wojska	73 4312	2000	500					
	„ *d.*	„	Zasiłek dla Giełdy we Lwowie	500	.	500	31600				
			B) razem .	88 650749	1096423	.	961440				
			Fundusz krajowy w obszerniejszem słowa zaczeniu.								
		34—46	2. Szpital główny we Lwowie Oddział chorych	95585	88318	92096	.				
		48—57	3. Fundusz położnic	6234	8386	7034	.				
		60—70	4. „ obłąkanych . . .	42860	42443	42331	.				
		72—79	5. „ podrzutków . . .	82859	80961	81937	.				
		81	6. Szpital św. Łazarza w Krakowie:								
		82—93	*a*) Oddział chorych sporadycznych	34049	35291	34006	.				
		96—103	*b*) Oddział położnic i podrzutków	45353	51566	50977	.				
		105	7. Szpital św. Ducha w Krakowie:								
		106—112	*a*) Oddział obłąkanych . .	8587	9985	9058	.				
		114—120	*b*) „ syfilitycznych .	15831	19169	16718	334157				
		121—129	8. Fundusz policyi krajowej .	1198	4576	.	4577				
			razem .	87½ 943360	1437118	.	1300174				
Zapas kasowy z końcem r. 1867. wynoszący . . 189.737 zł. 79 ct. nie dolicza się do snmy dochodów, ponieważ wedle wniosku uczynionego, ma zostać użytym na pokrycie potrzeb bieżących w r. 1868. Natomiast przenosi się tu ostateczny zapas kasowy wedle zamknięcia rachunku po koniec roku 1866.				.	.	.	.					
Odtrąciwszy sumę dochodów od wydatków .				.	.	.	187242				
Okazuje się brak pokryć się mający przez dodatki do podatków				.	.	.	1113932				

Pokrycie

Wynikłość z roku 1867.	Preliminowana kwota na rok 1868.	WNIOSEK NA ROK 1869. Wydziału krajowego szczegół	Wydziału krajowego ogół	Komisyi specyalnej szczegół	Komisyi specyalnej ogół	Uchwała Sejmu szczegół	Uchwała Sejmu ogół	Z porównania preliminowanych przez Wydział krajowy dochodów z wydatkami, okazuje się brak	Z porównania preliminowanych przez Wydział krajowy dochodów z wydatkami, okazuje się nadwyżka
ZŁOTE AUSTRYACKIE									
22									
28019	162202	1300	.					529345	1300
.	.	.	.					6500	.
.	.	.	.					43608	.
.	.	.	.					29386	.
.	.	.	.					.	.
.	.	.	.					321001	.
.	.	.	.					31600	.
22									
28019	162202	1300	.					961440	1300
63742	80506	82920	.					9176	.
721	528	554	.					6480	.
7509	7092	7209	.					35122	.
2093	2000	1500	.					80437	.
49698	41026	41852	.					.	7846
16194	13633	14747	.					36230	.
6430	4224	4969	.					4089	.
14882	15311	14367	.					2351	.
5659	5927	5787	.					.	1210
.	331949	175205	.					1135325	10356
.	.	12037	.					.	12037
Suma dochodów .		187242	.					1135325	22393
								22393	.
.	.	.	.					1112932	.

Podatki stałe bez dodatków nadzwyczajnych i bez podwyższeń postanowionych ustawą z dnia 26. czerwca 1868. wynoszą wedle wykazu załączonego do budżetu na rok 1868:

1.	Podatek gruntowy	3,524.181 zł.
2.	„ klasyczno-domowy	742.866 „
3.	„ czynszowo-domowy	875.170 „
4.	„ zarobkowy	345.337 „
5.	„ dochodowy	389.058 „
	Razem	5,876.612 zł.

Wypada przeto od jednego złotego austryackiego nałożyć dodatku krajowego „dziewietnaście centów“ co przyniesie dochodu . . . . . 1,116.556 zł. 28 ct.

W porównauiu z wykazanym brakiem . . . . . 1,112.932 zł.

pozostanie nadwyżka . 3.624 zł.

I.

Fundusz krajowy

w ściślejszem słowa znaczeniu

PRELIMINARZ SPECYALNY

na rok słoneczny

1869.

Preliminarz sumaryczny fun-

Pokrycie

Liczba porządkowa	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość z roku 1867	Wniosek na rok 1869			Uchwała Sejmu
			Wydziału krajowego	Wydziału specyalnego		
		Złote austryackie				
1	Odsetki od obligacyi . . .	21 14705	.			
2	Rozmaite przypadkowe . . .	1 13314	1300			
	Suma . . .	22 28019	1300			
	W porównaniu z sumą potrzeb		961440			
	Okazuje się brak		960140			

duszu krajowego na rok 1869.

Potrzeby

Liczba porządkowa	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość z roku 1867	Wniosek na rok 1869 Wydziału krajowego	Wydziału specyalnego	Uchwała Sejmu
		Złote austryackie			
I	Koszta Reprezentacyi kraju .	34845 7/10	84640		
II	„ zarządu	51469 70½	83217		
III	„ leczenia i zaopatrzenia chorych	233719 40	244000		
IV	„ szczepienia	22456 27	22126		
V	Wydatki sanitarne	13613 23½	20126		
VI	Zasiłki dla zakładów dobroczn.	5621	50582		
VII	„ „ „ naukowych	23414	24654		
VIII	Wydatki na utrzymanie pomników historycznych . . .	6350	6500		
IX	Zwrot wsparcia dla głodową klęską w r. 1865 dotkniętych mieszkańców	47850	43608		
X	Kwaterunkowe c. k. żandarmeryi	25184 46	29386		
XI	Podatki i daniny	1028 40	.		
XII	Dopłaty na drogi	158145 33½	321001		
XIII	Różne przypadkowe	27052 97	31600		
	Suma . . .	650749 88	961440		

Fundusz krajowy.

Pokrycie. Rub. I. i II. Odsetki. Rozmaite przypadkowe.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867	Sprawdzona kwota z roku 1868	Wniosek na rok 1869 szczegół	Wniosek na rok 1869 ogół	Uzasadnienie
	POKRYCIE.					Do rub. I.
	I.					Uchwałą Wydziału krajowego z d. 4. Maja 1868 r. l. 4651, zaprojektowano sprzedaż całego zasobu papierów publicznych, i zaciągnięcie uzyskanej gotówki do preliminarza na r. 1868; przeto na r. 1869 nie się nie preliminuje na tę rubrykę.
	a. Odsetki od obligacyj . .	21 14705	4976			
	b. Sprzedaż obligacyj . . .	.	155419			
	II Rozmaite przypadkowe.					Do rub. II. poz. 1. Dochód z odnajęcia lokalności sejmowych nieda się dokładnie obliczyć, preliminuje się zatem prawdopodobna kwota 300 zł. W r. 1866 wynosił dochód tej pozycyi . . . . . 388 zł. 34 ct. zaś w r. 1867 . . 676 „ 66 „
1	Z odnajmu ubikacyj sejmowych w czasie interwałów sejmowych	66 676	300	.	300	
2	Odsetki od lokowanych pieniędzy obrotowych . . .	76 71	1500	.	1000	Do poz. 2. Odsetki od lokować się mającej gotówki rozporządzalnej nie dadzą się także dokładnie obliczyć z góry, przyjmuje się zatem na r. 1869 prawdopodobną kwotę . . . 1000 zł. . ct.
3	Ażyo z sprzedaży srebra . .	54 100	7			W r. 1867 wynosił ten dochód . . 1083 „ — „ Z tego skapitalizowano . . . . . 1011 „ 97 „ pozostało na dochód bieżący . . . . 71 zł. 76 ct.
4	Dochód z rozwiązanego pułku Krakusów	½ 12265				
5	Rozmaite przypadkowe . . .	4½ 200				
	Suma pokrycia .	22 28019	162202	.	1300	Do poz. 3., 4. i 5. Pozycye te wpisano tylko dla uwidocznienia wynikłości, które w r. 1869 się nie powtórzą.

Fundusz krajowy.

Potrzeby. Rub. I. Koszta Reprezentacyi kraju.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867	Sprawdzona kwota z roku 1868	Wniosek na rok 1869 szczegół	Wniosek na rok 1869 ogół	Uzasadnienie
	POTRZEBY.					Do poz. 1.
	I. Koszta Reprezentacyi kraju.					Kontrakt najmu lokalności sejmowych, zawarty z zarządem gmachu teatralnego na dniu 10. Stycznia 1866 L. W. 1095, kończy się z dniem 15. Kwietnia 1869.
	A. Sejm krajowy.					Przypuszczając iż kontrakt zostanie zawartym nadal pod temi samemi warunkami, preliminuje się dotychczasowa kwota 3000 zł.
1	Czynsz najmu lokalności sejmowych	3000	3000	3000	.	
						Do poz. 2. i 3.
2	Koszta podróży pp. posłów .	50 6146	12100	6040	.	W ciągu lat 1865, 1866, 1867 Sejm trwał razem przez 8½ miesięcy; przyjmuje się zatem przeciętnie, 3 miesiące, jako czas trwania Sejmu na rok 1869. Podług ostatniego rachunku, odległość wszystkich miejsc pobytu pp. posłów od Lwowa, wynosiła 3016 mil, które się zaokrągla na 3020 mil, a licząc po 1 zł. za każdą milę, preliminuje się za podróż tam i napowrót do domów razem . . . 6040 zł. Dyety dla 143 posłów dziennie po 3 zł. za dni 90 wynoszą . . 38610 zł. preliminuje się zatem w ogrągłej kwocie . . . . . 39000 zł.
3	Dyety pp. posłów	5481	39000	39000	.	
						Do poz. 4.
4	Koszta druków dla Sejmu. .	2 331	7000	7000	.	Wydatek ten wynosił: w roku 1865 . . . . 3141 zł. „ „ 1866 . . . . 13730 „ „ „ 1867 . . . . 331 „ razem . 17202 zł. Gdy Sejm w tych trzech latach trwał przez 8½ miesięcy, więc na jeden miesiąc wypada . . . . 2024 zł. Przyjmuje się zatem na trzymiesięczny czas trwania Sejmu . . 6072 zł. Zważywszy jednak, iż na sesyi sejmowej w r. 1867. tylko wybory sprawdzano, przeto i wydatek na druki był nieznacznym, zaokrągla się powyższa wynikłość na kwotę 7000 zł.
	Do przeniesienia .	52 14958	61100	55040		

Fundusz krajowy.

Potrzeby. Rub. I. Koszta Reprezentacyi kraju.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867	Sprawdzona kwota z roku 1868	Wniosek na rok 1869 szczegół	Wniosek na rok 1869 ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia .	52 14958	6110	55040		Do poz. 5.
5	Spisywanie sprawozdań sejmowych	990	5400	5400		Wedle zawartej z p. Rudyńskim umowy, płacono stenografom w r. 1867. za każde posiedzenie sejmowe po 90 zł Przypada więc za 60 posiedzeń 5400 zł.
6	Urządzenie sali sejmowej . .	83 20	400	400		Do poz. 6. Preliminuje się tylko na uzupełnienie sprzętów i potrzebne reparacye, prawdopodobną kwotę 400 zł. Wynikłość z roku 1867. dlatego tak jest małą, ponieważ Sejm trwał bardzo krótko i ponieważ w roku 1866. wydano na tę pozycyę . . . . . 1195 zł.
7	Pisarze dzienni, służba, opał, oświetlenie i inne wydatki.	34 491	4000	4000		Do poz. 7. Wydatek ten wynosił: w roku 1865 . . . . . 1482 zł. „ „ 1866 . . . . . 7497 „ „ „ 1867 . . . . . 491 „ razem . 9470 zł. czyli przeciętnie . 3157 „ ze względu jednak na zbyt małą wynikłość z roku 1867. zaokrągla się potrzeb na r. 1869. na kwotę 4000 zł.
	B. Wydział krajowy.					
8	Marszałek krajowy	4200	4200	4200		Do poz. 8. i 9.
9	6. członków Wydz. po 2100 zł.	12600	12600	12600		Wedle uchwały sejmowej z dnia 24. Kwietnia 1861.
10	Dla zastępców	41/1 1584	3000	3000	.	Do poz 10. Preliminuje się wedle projektowanej na rok 1868. kwoty.
	Suma rub. I. .	16½ 34845	90700	.	84640	

Fundusz krajowy.

Potrzeby. Rub. II. Koszta zarządu.

Rozkład rubryk pojedynczych.

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867	Sprawdzona kwota z roku 1868	Wniosek na rok 1869 szczegół	Wniosek na rok 1869 ogół	Uzasadnienie
	II. Koszta zarządu..					
11	Płace urzędników, sług i dyurnistów	71/1 32431				Do poz. 11. I., II. i III. Preliminuje się wedle uchwały sejmowej z dnia 27. Marca i 22. — 26. Grudnia 1866.
	I. Oddział konceptowy . . .	.	17000	17000		
	II. Oddział rachunkowy . .	.	16400	16400		
	III. Oddział kasowy.	.	5000	5000		
	IV. Oddział techniczny . . .	.	7600	7600		Do poz. 11. IV. Wedle uchwały Wydziału krajowego L. W. 2969/1868.
	V. Oddział manipulacyjny . .	.	9500	9500		Do poz. 11. V. Wedle uchwały sejmowej z dnia 27. Marca i z 22. — 26. Grudnia 1866.
	VI. Dyurniści:					
	a) Dla Oddziału rachunkowego 2. dyurnistów po 1 zł. 50 ct. . . . . 1095 zł. 2. dyurnistów po 1 zł. . . . . 730 zł.	.	1825	1825		Do poz. 11. VI. *a.* i *c.* Wedle rzeczywistej potrzeby.
	b) Dla Oddziału technicznego pomocnikom dziennym ryczałtem	.	1200	1200		do lit. *b.* Wedle uchwały Wydziału krajowego do L. W. 2969/1868.
	c) Dla Oddziału manipulacyjnego 1 dyurnista dziennie po 1 zł. 50 ct. . 547 zł. 3. dyurnistów po 1 zł. dziennie . . . . . 1095 zł.	.	1642	1642		
	Do przeniesienia .	71/1 32431	60167	60167		

Fundusz krajowy.

Potrzeby. Rub. II. Koszta zarządu.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867	Sprawdzona kwota z roku 1868	Wniosek na rok 1869 szczegół	Wniosek na rok 1869 ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia .	71/ 32431	60167	60167		
12	Zasługi:					Do poz. 12. Wedle uchwały sejmowej z dnia 22/26. Grudnia 1866.
	a. Trzem stróżom, każdemu po 180 zł. 540 zł. .					
	b. Jednemu froterowi miesięcznie po 30 zł. . . . . 360 „ .	50 816	900	900		Do poz. 12. lit. *b.* Z powodu przynajęcia nowych lokalności i powiększonej pracy frotera, podwyższono mu płacę miesięcznie o 5 zł. wal. austr.
13	Emolumenta:					
	a. Dyrektorowi kancelaryi na fiakra . . 50 zł. — ct.					
	b. Ubranie urzędowe dla odźwiernego i pięciu woźnych po 50 zł. 300 „ — „					Do poz. 13. lit. *a.*, *b.*, *d.* i *e.* Wedle uchwały sejmowej z dnia 22/26 Grudnia 1866.
	c. Ubranie dla portyera . . 100 „ — „					
	d. Na opał dla dyrektora kancelaryi, drzewa twardego sągów sześć po 11 zł. 20 ct. . 67 „ 20 „					
	e. Na opał dla odźwiernego i dla portyera, po dwa sągi takiegoż drzewa 44 „ 80 „	55 533	562	562		Do poz. 13. lit. *c.* Wedle preliminarza z r. 1868.
	Do przeniesienia .	76/ 33781	61629	61629		

Fundusz krajowy.

Potrzeby. Rub. II. Koszta zarządu.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867	Sprawdzona kwota z roku 1868	Wniosek na rok 1869 szczegół	Wniosek na rok 1869 ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia .	76 1/ 33781	61629	61629		
14	Najem pomieszkania na kancelarye Wydziału krajowego	6000	6000	6000		Do poz. 14. Na podstawie kontraktu z d. 4. Lipca 1866. L. W. 2896, i uchwały sejmowej z d. 22. i 26. Grudnia 1866.
15	Remuneracye:					Do poz. 15. lit. *a.* i *b.* Wedle uchwały sejmowej z d. 22. i 26. Grudnia 1866.
	1. Stałe.					
	a. Tłumaczowi ruskiemu . . . 300 zł.					
	b. Tłumaczowi języków słowiańskich i obcych . 300 „					
	c. Protokoliście p. Wojciechowi Madejskiemu, jako dodatek do płacy . . . . . 120 „					Do lit. *c.* i *d.* Wskutek uchwały Wydziału krajowego z dnia 30. Listopada 1867. L. 12336.
	d. Archiwiście p. Józefowi Tarczyńskiemu podobnie . . . . 120 „					Do lit. *e.* Ma mocy ustanowy służby krajowej §. 37. Uwaga: Na remuneracye dla aktuaryusza przy komisyi nadzorczej Towarzystwa kredytowego nic się nie preliminuje, ponieważ ta czynność ustaje w roku 1868.
	2. Niestałe.					
	e. Dla urzędników i sług Wydziału krajowego . . 2000 „	1575	3155	2840		
16	Potrzeby kancelaryjne:					Do poz. 16. 1. Na wydawnictwo rozporządzeń krajowych wydano w roku 1865 . . . 395 zł. „ „ 1866 . . . 1345 „ „ „ 1867 . . . 2553 „ razem . . 4293 zł. przeciętnie . . 1431 „ czyli w zaokrągleniu . . 1500 „
	1. Wydawnictwo rozporządzeń krajowych	10 2553	1500	1500		
	2. Sprawienie mebli	73 789	2000	500		Do poz. 16. 2. Preliminuje się tylko na uzupełnienie braków i reparacye, prawdopodobną potrzeb 500 zł.
	Do przeniesienia .	59 1/ 44699	74284	72469		

Fundusz krajowy.

Potrzeby. Rub. II. Koszta zarządu.

Rozkład rubryk pojedynczych.

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867	Sprawdzona kwota z roku 1868	Wniosek na rok 1869 szczegół	Wniosek na rok 1869 ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia .	59½, 44699	74284	72469		
	3. Potrzeby do pisania . . .	74 845	800	900		Do poz. 16. 3. do 9. Wedle prawdopodobnej potrzeby z uwzględnieniem wynikłości z r. 1867. i preliminarzy z lat 1867. i 1868.
	4. Papier do druków, druki ksiąg i wzorów	21 224	1000	1000		
	5. Oprawa druków i ksiąg .	5 468	600	400		
	6. Oświetlenie	20 185	400	400		
	7. Opał	40 988	1120	1120		
	8. Uzupełnienie biblioteki Wydziału krajowego	80 491	600	600		Do poz. 17. Preliminuje się wedle projektowanej na r. 1868. kwoty, zwłaszcza że w r. 1869. przypadnie tem pewniejsza potrzeb przedsiębrania podróży w sprawach krajowych w ogóle, a w szczególe w sprawach dróg krajowych.
	9. Rozmaite drobne wydatki .	.	300	300		
	Suma poz. 16. .	63½ 6546	8320	6720		
17	Koszta podróży i dyety . . .	73½ 576	3000	3000		
18	Pensye zaopatrzenia: Wdowom i sierotom po urzędnikach i sługach stanowych, a to: El. Mochnackiej . . 280 zł. El. Tomaszewskiej . 245 „ Gen. Bojarskiej . . 420 „ Kar. Jankowskiej . 400 „ Pawulskiemu byłemu archiwiście . . . 1300 „ Pięciu sierotom po zmarłym woźnym stanowym Klimowskim . . . . . 53 „	7 2607	2732	2698		Do poz. 18. Wedle uchwały sejmowej z d. 27. Marca, 22. i 26. Grudnia 1866. z opuszczeniem zmarłej w r. 1868. Teresy Klimowskiej. L. W. 4843/1868.
19	Dary z łaski: *a.* Waleryi, Józefie, Adolfinie i Gabryeli Bojarskim, sierotom po sekretarzu stanowym, każdej po 52 zł. 50 ct. rocznie . . . . . 210 zł. *b.* Ludwice Franciszce Rzepińskiej, sierocie po byłym archiwiście, rocznie . . 120 zł.	50 382	330	330		Do poz. 19. Podług uchwały sejmowej z d. 27. Marca, 22. i 26. Grudnia 1866.
	Suma rub. II. .	70½ 51469	85166	.	83217	

Fundusz krajowy.

Potrzeby. Rub. III. Koszta leczenia.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867	Sprawdzona kwota z roku 1868	Wniosek na rok 1869 szczegół	Wniosek na rok 1869 ogół
	III. Koszta leczenia ubogich chorych.				
20	Koszta leczenia	40 233719	244000	.	244000

Uzasadnienie

Do rub. III. poz. 20.
Wynikłość wynosiła:
w roku 1865 . . . . . 257.498 zł.
„ 1866 . . . . . 288.541 „
„ 1867 . . . . . 233.720 „
razem . 779.759 zł.
czyli w przecięciu 259.919 zł.
Ponieważ jednak w r. 1866 zapłacono w znacznej części zaległości z lat dawnych, przeto preliminuje się z uwzględnieniem rzeczywistych, na roku obserwacyjnym opartych potrzeb. — kwota na rok 1868 przyjęta, w której się mieści także uchwalona dla lekarza szpitalnego w Złoczowie płaca 150 zł. Patrz L. W. 4337. z r. 1868.

Liczba porz.	Nazwa szpitalu	Wynikłości przeciętne z ostatnich 3. lat. Ilość chorych	Ilość dni leczenia	koszta leczenia zł. w. a
A.	W szpitalach krajowych:	1/3	1/3	1/3
1.	W Biale . . .	188	8128	3518
2.	„ Bochni . .	793	24485 2/3	9613
3.	„ Brodach . .	273	6213 2/3	1919
4.	„ Brzeżanach .	429	24143	9717 1/3
5.	„ Drohobyczu .	292 1/3	8037	3493
6.	„ Jaśle . . .	446	25223 1/3	9539
7.	„ Kołomyi . .	895 2/3	26007	6256 1/3
8.	„ Przemyślu .	522	11725 2/3	4907 2/3
9.	„ Rzeszowie .	641 1/3	24150 2/3	9080 1/3
10.	„ Samborze . .	439	13370 2/3	5251 1/3
11.	„ Sanoku . .	276 2/3	7490	3686 2/3
12.	„ Now. Sączu .	424	19821	7432
13.	„ Śniatynie . .	80	7350	244
14.	„ Stanisławowie	1452	30850 1/3	11877
15.	„ Stryju . . .	425	17502	6737
16.	„ Tarnopolu .	456	19972 2/3	6990
17.	„ Tarnowie . .	1397 1/3	47401	16157 2/3
18.	„ Wadowicach .	204 1/3	7430	3194
19.	„ Zaleszczykach	403 1/3	7681	2419
20.	„ Złoczowie. .	373 1/3	11172 1/3	5586
21.	„ Żółkwi . .	366	11894	4667 1/2
22.	„ gł. we Lwowie	2643	112633	55188
23.	u św. Łazarza w Krakowie . .	1841	49722 1/3	30031 1/3
24.	„ Św. Ducha w Krakowie . .	783	39001 1/3	20107
25.	W Klinice w Krakowie . . .	252	8177	1362 2/3
26.	„ szpitalach obcych i wojsk.			26607 1/3
	Razem .	16298	569584	265584
	Od tego zwroty .	.	.	5665
	Pozostaje . . .	.	.	259919

Fundusz krajowy.

Potrzeby. Rub. IV. Koszta szczepienia. Rub. V. Wydatki sanitarne.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867	Sprawdzona kwota z roku 1868	Wniosek na rok 1869 szczegół	Wniosek na rok 1869 ogół	Uzasadnienie
	IV. Koszta szczepienia.					Do. rub. IV. poz. 21. Wedle uchwał sejmowych z d. 27. Marca, 22. i 26. Grudnia 1866.
21	Remuneracya dla chirurga miejskiego we Lwowie za utrzymywanie i odświeżanie krowianki	126	126	126		Do poz. 22. Wynikłość wynosiła w r. 1866 . . . . . 19067 zł. „ 1867 . . . . . 22456 „ razem . . . 41523 zł. zaś w przecięciu . . . 20762 „ Rok 1865. nie może służyć za podstawę do obliczeń, ponieważ koszta pofurne ponosiły gminy aż do 31. Sierpnia 1865. i dopiero z dniem 1. Września zostały przeniesione na fundusz krajowy. (Roz. Nam. z 3. Sierp. 1865. l. 40749).
22	Koszta podróży i dyety lekarzy	22330	17000	22000		Ponieważ nadto wedle normy organizacyjnej z d. 18. Maja 1867. L. 30123. dyety lekarzy znacznie podniesione zostały, przeto preliminuje się prawdopodobna potrzeb w zaokrąglonej kwocie 22000 zł.
	Suma rub. IV. .	27 22456	17126	.	22126	
	V. Wydatki sanitarne.					Do rub. V. poz. 23. *a.* Wynikłość wynosiła w r. 1866 . . . . . 13679 zł. „ 1867 . . . . . 13613 „ razem . . . 27292 zł. czyli w przecięciu . . . 13646 „ Wynikłość z r. 1865. nie może służyć za podstawę z przyczyn wykazanych przy rub. IV.
23	*a.* Koszta podróży i dyety lekarzy z powodu czynności sanitarnych	23¹/ 13613	29000	20000		Wszakże i wynikłości z r. 1866. i 1867. nie można przyjąć jako ustalone, ponieważ zaasygnowane a niezrealizowane w r. 1867. należytości wynoszą 4268 zł. Należy się także c. k. skarbowi Państwa zwrot zaliczek wydanych lekarzom od 1. Lipca 1867. Z tych względów preliminuje się na r. 1869. prawdopodobna potrzeb 20000 zł. Należytość bieżąca przypisana w r. 1867. wynosiła 19140 zł.
	b. Na pomieszkanie dla akuszerek obwodowych w Stryju, Bochni i Rzeszowie . . .	.	126	126		Do poz. 23. *b.* Wedle preliminarza na r. 1868. (Patrz L. W. 12161/1867).
	Suma rub. V. .	23¹/ 13613	29126	.	20126	

Fundusz krajowy.

Potrzeby. Rub. VI. i VII. Zasiłki dla zakładów dobroczynności, zakł. naukowych i wychowania.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba porz.	**Przedmiot**	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	**Uzasadnienie**
	VI. Zasiłki dla zakładów dobroczynności.					
24	Dla domu ubogich i sierót w Krakowie:					Do rub. VI. poz. 24. Wedle uchwał sejmowych z d. 27. Marca i 23. Grudnia 1866.
	a. dla oddziału ubogich 3000 zł.	3000	3000			
	b. „ „ sierót 1500 zł.	1500 50	1500			
	c. na opał dla obudwóch 924 zł.	923	924	5424		Do poz. 25. Według uchwał sejmowych z d. 27. Marca i 22. Grudnia 1866.
25	Dla zakładu sióstr miłosierdzia w Czerwonogrodzie .	50 197	158	158		
26	Subwencya na budowę szpitalu przy zakładzie św. Łazarza w Krakowie, mianowicie:					
	a. na umorzenie proponowanej z funduszu szpitalnego św. Łazarza pożyczki, w kapitale . . . . . 4000 zł. w odsetkach . . 5320 „					Do poz. 26. Na podstawie wniosku przedłożyć się mającego W. Sejmowi, do L. Wydziału krajowego 12967/1867.
	b. dodatek na przyspieszenie budowy i na pokrycie nieprzewidzianych wydatków. . 5680 zł.	.	15000	15000		
27	Subwencya na budowę nowego zakładu obłąkanych w Kulparkowie	.	30000	30000		Do poz. 27. Wedle przedłożyć się mającego W. Sejmowi wniosku Wydziału krajowego do L. 13535/1867.
	Suma rub. VI. .	5621	50582	.	50582	
	VII. Zasiłki dla zakładów naukowych i wychowania publicznego.					
28	*A. A.* Stypendya.					
	a. pedagogiczne dla 6. kandyd. w Krakowie po 63 zł. 378 zł.					
	b. dla dwóch kandydatów pedagogii w Tarnowie po 63 zł. . . 126 „	504	504	504		
	Do przeniesienia .	504	504	504		

Fundusz krajowy.

Potrzeby. Rub. VIII. Utrzymanie pomników hist. Rub. IX. Zwrot do funduszu zapomogi.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia .	504	504	504		
	c. Dla dwóch uczniów weterynaryi po . . 200 zł.	460	400	400		Do poz. 28. *a.* do *d.* Wedle uchwał sejmowych z dnia 27. Marca i 24. Grudnia 1866.
	d. Dla 10. uczniów szkoły rolniczej w Dublanach po . . . . 100 zł.	1000	1000	1000		
29	*B.* Wsparcie dla zakładów:					Do poz. 29. *a.* do *h.* Wedle uchwał sejmowych z dnia 28. Marca i 24. Grudnia 1866. Pozycya lit. *i.* zamieszcza się tylko dla uwidocznienia wynikłości.
	a. Szkole rolniczej w Czerniechowie	5000	5000	5000		
	b. Szkole rolniczej w Dublanach	5000	5000	5000		
	c. Zakładowi głuchoniemych we Lwowie	1050	1050	1050		
	d. Zakł. ciemnych we Lwowie	500	500	500		
	e. Komisyi fizyograficznej w Krakowie	1500	1500	1500		
	f. Dla teatru polsk. we Lwowie	4200	4200	4200		
	g. „ „ w Krakowie .	2500	5000	5000		
	h. Towarzystwu muzycznemu we Lwowie	500	500	500		Do rub. VIII. Wedle uchwał sejmowych jak wyżej, z uwzględnieniem wykazanych w roku 1868. potrzeb.
	i. Koszta podróży dwóch profesorów na wystawę paryzką	1200				
	Suma rub. VII. .	23414	24654	.	24654	
	VIII. Utrzymanie pomników historycznych.					
30	Na restauracye pomników historycznych	6000	6000	6000		Do rub. IX. Ustawą z dnia 6. Stycznia 1866. r. przeznaczono na bezzwrotne wsparcie klęską dotkniętych mieszkańców kraju kwotę 150000 zł., z której wszakże rozdano tylko kwotę 124.754 zł. 53¼ ct. Z tej kwoty zwrócono do funduszu zapomogi w kapitale: w roku 1867. . 41608 zł. — ct. „ 1868. . 41608 „ — „ Pozostaje zatem: w roku 1869. do zwrócenia 41538 zł. 53¼ „ razem . 124754 zł. 53¼ ct. Odsetki wedle stopy procentowej i wedle preliminarza funduszu zapomogi.
31	Na wydatki nieprzewidziane .	350	500	500		
	Suma rub. VIII. .	6350	6500	.	6500	
	IX. Zwrot do funduszu zapomogi, rozdanej w r. 1866.					
32	Trzecia i ostatnia rata bezzwrotnej zapomogi, w kapitale . . 41.538 zł. 53¼ ct. w 5% odset. 2069 „ 20 „	47850	45769	43608		
	Suma rub. IX. .	47850	45769	.	43608	

Fundusz krajowy.

Potrzeby. Rub. X. Kwaterunkowe żandarmeryi.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba porz.	**Przedmiot**	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	**Uzasadnienie**
	X. Kwaterunkowe żandarmeryi.					Do rub. X.
33	Czyszczenie koszar i innych pomieszkań, zapalanie lamp i dostarczenie mioteł . . .	.	33 2912 50	.	2909 50	Za podstawę do obliczeń potrzeb korpusu całego, tudzież osób poszczególnych, służy prawo organiczne c. k. żandarmeryi z dnia 18. Stycznia 1850. i Instrukcya kwaterunkowa z dnia 1. Sierpnia 1851.
34	Oświetlenie koszar	.	1102	.	1102	
35	Oświetlenie stajen, utrzymywanie i sprawienie sprzętów stajennych	.	40 73	.	72	Przy wymiarach ilości materyałów i sprzętów, stosowano się ile możności do uchwał sejmowych z r. 1866.
36	Utrzymywanie i uzupełnienie sprzętów i pościeli dla oficerów i służących.	.	50 337	.	325	Stan czynny korpusu żandarmeryi Galicyi bez Bukowiny zawiera wedle tabeli dyslokacyjnej z roku 1868. (L. W. 3261/1868):
37	Utrzymywanie i uzupełnienie sprzętów dla niższych stopni	.	66 16	.	15	1. Komendant podpułkownik. 1. Adjutant. 3. Rotmistrzów.
38	Utrzymanie i uzupełnienie sprzętów żołnierzy	.	1008	.	1008	2. Poruczników. 5. Podporuczników. 1. Rachmistrz nadporucznik.
39	Utrzymanie i uzupełnienie naczynia kuchennego . . .	.	40 359	.	16 359	1. Furyer. 1. Pisarz. 2. Woźnych.
40	Pranie bielizny pościelnej dla szeregowców, furyerów i woźnych	.	16 1190 88	.	55 1189 80	22. Wachmistrzów. 183. Kaprali 6. konnych a 177. piesz. 679. Szeregowców pieszych. 26. detto konnych.
41	Naprawa bielizny pościelnej .	.	103	.	103	15. Sług oficerskich. 16. Żon, — a to Furyera 1. — Woźnych 2. i szeregowców 13.
42	Pranie koców zimowych i letnich, sienników, poduszek włosiennych i słomą wypchanych	.	277	.	80 276	32. Koni służbowych. 5. Koni oficerskich. 175. Stacyi posterunkowych.
43	Świeże napełnianie i dopełnianie sienników i poduszek słomianych	.	25 649	.	75 648	7. „ plutonowych. 3. „ skrzydłowych. W roku 1868, zwiniętą została komenda żandarmeryi w Krakowie z końcem miesiąca Lutego, przeto preliminuje się na rok bieżący kwoty stosunkowo mniejsze. (Patrz L. W. 1800. i 1971. z r. 1868).
44	Uzupełnienie bielizny pościelnej, koców, sienników i poduszek	.	2558	.	2556	W ogóle stosowano się do uchwał sejmowych z roku 1866.
	Do przeniesienia .	.	10588	.	10565	

Fundusz krajowy.

Potrzeby. Rub. X. Kwaterunkowe żandameryi.

Rozkład rubryk pojedynczych.

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869 szczegół	Wniosek na rok 1869 ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia .	.	10588	.	10565	
45	Opał i oświetlenie kancelaryj skrzydłowych i plutonowych	.	4 378	.	4 378	
46	Opał i oświetlenie pomieszkań oficerów, rachmistrzów, furyerów i woźnych	.	68 688	.	36 636	
47	Rozmaite inne wydatki . .	.	200	.	200	
	razem .	.	11855	.	11780	
48	Odtrąciwszy część przypadającą na Bukowinę co do kosztów sztabu i składu skrzydłowego	.	34	.	34	
	pozostaje .	.	11821	.	11746	Do poz. 49. Wedle tabeli dyslokacyjnej, wykazuje c. k. komenda żandarmeryi, czynszów nbikacyjnych w kwocie . 30.322 zł. — ct. a odtrącając: *a)* dodatek przypadający na Bukowinę . . . 63 zł. — ct. *b)* za kwaterunek sztabu . . . 1659 „ — „ *c)* niższych stopni i noclegowe . 10331 „ 58 „ 12053 „ 58 „ żąda od funduszu krajowego 18268 zł. 42 ct.
49	Najem pomieszkań i koszar	.	17669	.	17640	Sprawdzona jednak przez Oddział rachnnkowy Wydziału krajowego kwota czynszów, wynosi na podstawie kontraktów i po odtrąceniu zapłaconego do L. W. 3261 r. 1868. czynszu 50 zł. za mieszkanie rachmistrza w Krakowie za Kwiecień i Maj 1868 . . . 29672 zł. — ct. Od tego się odtrąca: *a)* dodatek przypadający na Bukowinę w kwocie . . 63 zł. — ct. *b)* za kwaternnek sztabu . . . 1659 „ — „ *c)* niższych stopni i noclegowe . 10309 „ 95 „ 12031 „ 95 „ Pozostaje więc należytość sprawdzona . . . . . 17640 zł. 5 ct. którą umieszczono w poz. 49.
	Suma rub. X. .	46 25184	29490	.	29386	

Fundusz krajowy.

Potrzeby. Rub. XI. Podatki i daniny. Rub. XII. Dopłaty na drogi krajowe.

Rozkład rubryk pojedynczych.

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	XI. Podatki i daniny.					Do rub. XI. Z powodu projektowanej na rok 1868. sprzedaży efektów, nie preliminuje się nic na rubrykę podatku dochodowego.
50	Podatek dochodowy od obligacyjnych odsetków	40 1028	347			
	XII. Dopłaty na drogi krajowe.					
	A. Drogi krajowe:					Do poz. 51 i 52. Etat urzędników i sług drogowych, tudzież ryczałty na koszta podróży, wyznaczono uchwałą Wydziału krajowego z d. 6. Kwietnia 1868. L. 2969. Płac urzędników biura technicznego przy Wydziale krajowym umieszczonych w rub. II. 11. w kwocie 8800 zł. i stosunkowo przypadających kosztów podróży tychże w rub. II. 7. w kwocie . 1500 „ nie kładzie się z tego powodu przy rub. XII. ponieważ biuro techniczne załatwiać będzie nietylko sprawy drogowe, ale zarazem sprawy budownictwa wszystkich zakładów i funduszów krajowych.
51	Zarząd dróg. 1. inżynierowi w Krakowie . . . . . 1300 zł. 2. inżynierom w kraju po 1100 zł. . . . 2200 „ 3. inżynierom w kraju po 1000 zł. . . . 3000 „ 10. drogowym po 500 5000 „ 10. „ po 400 4000 „ 200. drożnikom po 120 24000 „	.	39500	39500		
52	Ryczałty kosztów podróży na obowiązkowe zwiedzania dróg krajowych, a to 6. eksponowanym inżynierom po 350 zł. . . . . 2100 zł. 20. drogowym po 80 1600 „	.	3700	3700		
53	Sprawienie, naprawa i przechowanie mierniczych instrumentów, narzędzi i naczyń:					Do poz. 53. 1. Na zakupienie nowych instrumentów preliminowano na rok 1868. kwotę . . . . . 667 zł. na rok 1869. preliminuje się tylko . . . . . 300 „ na prawdopodobne uzupełnienie i naprawę takowych. 2. i 3. Na podstawie uchwały Wydziału krajowego z dnia 6. Kwietnia 1868. L. 2969.
	1. Dla Oddziału technicznego w Wydziale krajowym . .	.	667	300		
	2. Dla drożników na narzędzia i naczynia ryczałtem. . .	.	3500	3500		
	3. Czynsze za najem lokalów na przechowanie narzędzi i naczyń na stacyach drogowych	.	500	500		
	Suma wydatków zarządu . .	.	47867	47500		

Fundusz krajowy.

Potrzeby. Rub. XII. Dopłaty na drogi krajowe.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia .	.	47867	47500		
54	Konstrukcye czyli nowe budowy dróg krajowych a to:					Poz. 54.
	Konieczno-Gorlice-Mszańskiej . . . . . 8000 zł.					Budowa drogi Krościenko - Szczawnickiej odpada z powodu jej wykończenia w r. 1868; natomiast przybywa nowo projektowana droga z Monasterzysk do Halicza, na którą wedle uchwały Wydziału krajowego z dnia 28. Maja 1868. L. 5383. preliminuje się kwota . . . . 40000 zł. zaś na wybudowanie mostu na Serecie koło Szuparki . . . 8000 zł.
	Brzesko-Sandeckiej 8000 „					
	Kraków - Mogiła-Cło, czyli Lubelskiej . 20000 „					
	Żółkiew - Wielkie Mosty . . . . . 34312 „					
	Mielnica - Borszczowskiej . . . . . 4000 „					
	Śniatyn-Horodenka . 6000 „					
	Manasterzyska - Halickiej . . . . . 40000 „					
	Most na Serecie koło Szuparki na drodze Skała - Zaleszczyckiej . . . . 8000 „	.	243507	128312		
55	Rekonstrukcye czyli przebudowanie dróg krajowych:					Do poz. 55.
	Konieczna - Gorlice-Mszana . . . . 4000 zł.					Na rekonstrukcye dróg zatrzymano preliminowane na rok 1868. kwoty, z wyjątkiem drogi Tarnów - Nedeckiej (4000 zł.) ponieważ na rok 1869. tylko pewna część tej drogi do przebudowania pozostaje.
	Brzesko-Sądeckiej . 2000 „					
	Tarnów - Sącz - Nedeckiej . . . . . 8000 „	.	18000	14000		
56	Utrzymanie dróg krajowych:					Do poz. 56.
	Brzesko-Sądeckiej . 1400 zł.					Na utrzymanie dróg krajowych preliminuje się projektowana na rok 1868. potrzeb.
	Tarnów - Sącz - Nedeckiej . . . . . 10000 „					
	Krościenko Szczawnickiej . . . . . 7300 „					
	Konieczna-Gorlice-Mszanka . . . . 1800 „					
	Kraków - Mogiła - Cło, czyli Lubelskiej . 1300 „					
	Proszowice-Barańskiej 1600 „					
	Brzesko-Sądeckiej . 3400 „					
	Sędziszowskiej . . 460 „					
	Czorsztyn - Nowytarg-Zabornia . . . . 2000 „					
	Sanok - Rzeszowskiej 4776 „					
	„ Przemyskiej . 7790 „					
	Bełzec-Jarosławskiej 13000 „					
	Do przeniesienia .	.	309374	189818		

Fundusz krajowy.

Potrzeby. Rub. XII. Dopłaty na drogi krajowe.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia .	.	309374	189812		
	Zimnawoda - Hoszańskiej . . . . . 3200 zł.					
	Żółkiew-Wielkie Mosty . . . . . 3650 „					
	Brzeżany-Złoczow. . 3515 „					
	„ Podwołoczyskiej . . . 26894 „					
	Sielec-Zaleszczyckiej 13750 „					
	Czortków - Manasterz. 9440 „					
	Strusów Buczackiej . 7660 „					
	Skała - Czortkowskiej 3350 „					Do poz. 57.
	Husiatyn - Kopczyńce 5120 „					Wedle wniosku Wydziału krajowego z dnia 30. Kwietnia 1868. L. W. 4140. ma nastąpić zaniechanie dróg
	Skała-Zaleszczyckiej 4810 „					1. Prusko-Szlązkiej . 5700 zł. — ct.
	Okopy - Mielnickiej . 700 „					2. Lwowsko - Rohatyńskiej . . . . . 11182 „ . .
	Mielnica-Borszczów . 1750 „					3. Stanisław.-Bursztyń. 5650 „ — „
	Tłuste-Buczackiej . 4570 „					4. Siwka-Halickiej . 1420 „ — „
57	Na proponowane do zaniechania linie drogowe . . . . 26242 „					5. Tyśmienicko - Kołomyjskiej . . . . 4790 „ — „
58	Utrzymanie mostu na Dniestrze koło Halicza . . . . . 2500 „					razem . 28742 zł. —ct.
	razem . 171977 zł. — ct.					Wszakże, gdy uchwała Sejmu w tej sprawie jeszcze nie zapadła, przeto po odtrąceniu wciągniętej pod pozycyą 58. niniejszego preliminarza na utrzymanie mostu w Haliczu kwoty . . . . . 2500 zł. — ct. preliminuje się wykazana potrzeb w sumie ogólnej . . . . . 26242 „ — „
	potrąciwszy od tej sumy dochody z myt w kwocie 110789 „ 29 „					
59	pozostaje potrzeb z funduszu krajowego pokryć się mająca . . . 61188 zł. 71 ct.	.	61189	61189		
60	*B.* Wsparcie na budowę dróg powiatowych	.	15000	15000		
61	*C.* Wsparcie na budowę dróg gminnych:					Do poz. 60. i 61.
	a. Dembica - Baranów 30000 zł.					Na mocy uchwały Wydziału krajowego z d. 6. Kwietnia 1868. L. 2969.
	b. Wyszków - Wełdziskiej . . . . 10000 „					
	c. innych dróg gminnych, ryczałtem . 15000 „	.	55000	55000	.	
	Suma rub. XII. .	33/1 158145	440563	.	321001	

Fundusz krajowy.

Potrzeby. Rub. XII. Różne przypadkowe.

Rozkład rubryk pojedynczych.

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	XIII. Różne przypadkowe.					Do poz. 62.
62	Do rozporządzalności Wydziału krajowego	24 21960	30000	30000		Wedle instrukcyi wydanej dla Wydziału krajowego §. 9.
63	Rozmaite inne:					Do poz. 63.
	a. Utrzymanie i ustawienie słupów granicznych	.	300	300		lit. *a.* Wedle uchwał sejmowych z r. 1866.
	b. Wydatki na cechowanie miar i wag	280	100	300		lit. *b.* Na mocy przepisów obowiązujących, z uwzględnieniem wynikłości z roku 1867. wynoszącej 280 zł.
	c. Uiszczenie zaległych z lat ubiegłych dopłat na podwody dla c. k. wojska . . .	73 4312	2000	500		lit. *c.* Preliminuje się prawdopodobną potrzeb na pokrycie należytości po koniec Kwietnia 1866. Wynikłość z r. 1867., wynosi kwotę 4312 zł.
	d. Zasiłek dla Giełdy lwowskiej	500	.	500		lit. *d.* W uwzględnieniu pożyteczności tej instytucyi i koniecznej potrzeby zasilenia takowej, wedle uchwały Wydziału krajowego do L. 7578. z r. 1867. Wynikłość z roku 1867. wynosi . . . . . 500 zł.
	Suma rub. XIII. .	97 27052	32400	.	31600	

2.

Fundusz szpitalu głównego

we Lwowie.

Oddział chorych.

PRELIMINARZ SPECYALNY

na rok słoneczny

1869.

Preliminarz sumaryczny szpitalu głównego we

Pokrycie

Liczba porządkowa	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość z roku 1867.	Wniosek na rok 1869. Wydziału krajowego	Wydziału specyalnego	Uchwała Sejmu	
		Złote austryackie				
1	Odsetki od kapitałów . . .	2447	2839			Na mocy odbytych pomiędzy c. k. Rządem a Wydziałem krajowym rokowań i wydanego w tej mierze rozp. c. k. Prez. Namiestnictwa z dnia 30. Sierpnia 1866. L. 7697. — ponosi fundusz krajowy nie pokryte własnemi dochodami koszta leczenia ubogich chorych miasta Lwowa.
2	Zapisy i legaty	1874	1668			Dochody na ten cel przeznaczone są:
3	Dochód z realności	283	282			*a.* 1/4 część dochodów z rogatek miejskich wedle 3letniego przecięcia (poz. 11. pokrycia) . . . . 23900 zł.
4	Dodatki	24860	25092			*b.* Legaty przymusowe (poz. 8. pokrycia) . . . . 1668 „
5	Zwroty kosztów leczenia . .	34124	52895			razem . 25568 zł.
6	Rozmaite dochody	154	144			Zaś wydatki na koszta leczenia ubogich miasta Lwowa wynoszą na podstawie dni leczenia:
7	razem .	63742	82920			w r. 1865. 70717 dni
8	w porównaniu z potrzebą . .	.	92096			„ 1866. 72206 „
9	okazuje się brak	.	9176			„ 1867. 66225 „
						razem 209148 dni
						czyli przeciętnie 69716 „
						Licząc po 49 ct. za każden dzień, wypada . . . . . 34160 „
						a odtrącając sumę dochodów od wydatków, okazuje się przypadający na fundusz krajowy niedobór w kwocie . . . . . 8592 „
						Porównawszy tę kwotę z wynikającym niedoborem wedle obocznego zestawienia preliminarza (poz. 9. pokrycia) . 9176 „
						okazuje się wynikłość preliminarza większą o . . . . 584 „
						Wszakże uchwalona kwota niedoboru zostanie wydaną z zastrzeżeniem, iż po zamknięciu rachunków z roku 1868. nastąpić ma ostateczny obrachunek i kompenzacya wzajemna.

Lwowie na rok 1869. Oddział chorych.

Potrzeby						
Liczba porządkowa	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość z roku 1867.	Wniosek na rok 1869. Wydziału krajowego	Wniosek na rok 1869. Wydziału specyalnego		Uchwała Sejmu
		Złote austryackie				
1	Płace urzędników i sług . .	11219	11549			
2	Odstawne	58	58			
3	Adjuta	941	1027			
4	Substytucye	688	.			
5	Dyurna	703	609			
6	Pensye	476	369			
7	Zaopatrzenia i dary z łaski .	143	149			
8	Odprawy	525	.			
9	Emolumenta	283	448			
10	Najem pomieszkania	5734	6883			
11	Kapliczne wydatki	59	15			
12	Potrzeby kancelaryjne . . .	910	394			
13	Remuneracye i zapomogi . .	624	576			
14	Koszta gospodarcze	69286	66000			
15	Zwrot kosztów leczenia do obcych funduszów	1411	1400			
16	Utrzymanie budynków . . .	2128	2144			
17	Odsetki od kapitałów dłużnych	80	80			
18	Podatki	160	195			
19	Rozmaite wydatki	157	200			
	razem .	95585	92096			

Szpital główny we Lwowie.

Pokrycie. Rub. I. Odsetki od kapitałów. Rub. II. Zapisy i legaty.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	POKRYCIE.					
	I. Odsetki od kapitałów.					
1	Od zapisu długu bankowego w kwocie 10059 zł. w. a. po 5%	.	.	95 502		Do rub. I. Wyrachowana jednoroczna należytość wedle stopy procentowej. Odsetki od obligacyj Państwa z r. 1843. Nr. 34221. w kwocie 500 zł. i z obligacyj indemnizacyjnych z r. 1853. Nr. 19275. w kwocie 100 zł. nie wykazują się do przychodu, albowiem takowe bywają pobierane tylko jako depozyta i wydawane wedle aktu fundacyjnego na ręce ks. kapelana szpitalnego do rozdzielenia pomiędzy rekonwalescentów; zaś odsetki od książek Kasy oszczędności nie bywają pobierane, lecz kapitalizują się.
2	Od zapisu długu państwa w kwocie 49977 zł. 34 kr. m. k. po 4% i 5%	.	.	76 2146		
3	Od obligacyj pożyczki narodowej z r. 1855. w kwocie 1502 zł. po 5%	.	.	86 78		
4	Od obligacyj indemnizacyjnych w kwocie 1200 zł. po 5%	.	.	75 57		
5	Od listów zastawnych galicyjskich w kwocie 200 zł. po 4%	.	.	8		
6	Od obligacyj pożyczki głodowej z r. 1866. w kwocie 640 zł. po 7%	.	.	80 44		
7	Od książek Kasy oszczędności w kwocie 36 zł. 40 ct. po 5%	.	.	.		
	razem .	2447	2872	.	2839	
8	**II. Zapisy i legaty.**	1874	1900	.	1668	Do rub. II. Przychód wynosił w roku 1865. . . . . 2087 zł. „ 1866. . . . . 1044 „ „ 1867. . . . . 1874 „ razem . 5005 zł. co czyni przeciętnie 1668 zł., która też kwota jako prawdopodobny dochód się preliminuje.

Szpital główny we Lwowie.

Pokrycie. Rub. III. Dochód z realności. Rub. IV. Dodatki. Rub. V. Zwroty kosztów leczenia.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	III. Dochód z realności.					Do poz. 9. Na podstawie dzielnika stałego (100 : 64.10).
9	Czynsz za ubikacye do kliniki używane rocznych . . . . . 441 zł.	283	282	.	282	Do poz. 10. Uchwałą Wydziału krajowego z d. 28. Kwietnia 1868. L. 4357. potwierdzoną została oferta Wolfa Rosenberga względem dostawy drzewa opałowego twardego na r.1869. po cenie 8 zł. 88 ct. od sąga. Obliczono zatem należytość za 200 sągów na kwotę . . 1776 zł. z której wedle dzielnika stałego na oddział chorych kwota . . 1138 zł. przypada (100 : 64.10).
	IV. Dodatki.					
10	Relutum za należące z c. k. Skarbu 200 sągów drzewa opałowego	1217	1138	1138		
11	$^1/_5$ z dochodów rogatek miejskich	23589	24200	23900		Do poz. 11. Preliminuje się wedle przecięcia. Wynikłość wynosiła w roku 1865. 20160 zł. „ 1866. 27961 „ „ 1867. 23589 „ razem . 71710 zł. Okazuje się zatem wedle przecięcia prawdopodobny dochód 23903 zł. albo w okrągłej kwocie . . 23900 „
12	Dodatek na utrzymanie trupiarni rocznych 84 zł.	54	54	54		Do poz. 12. Preliminuje się wedle dzielnika stałego (100 : 64.10).
	razem .	24860	25392	.	25092	Do poz. 13. *a. b.* Na tę rubrykę preliminuje się na podstawie przeciętnej ilości dni pielęgnowania i utrzymania chorych. Ilość dni leczenia samopłacących wynosiła w roku 1865. . 100707 zł. „ 1866. . 114306 „ „ 1867. . 107058 „ razem . 322071 zł. co czyni przeciętnie dni 107357. Licząc wedle istniejącej taxy każdy dzień po 49 ct., uczyni w pieniądzach 52605 zł., którą to kwotę jako prawdopodobny dochód się preliminuje.
13	**V. Zwroty kosztów leczenia**	34124	49400			
	a. od samopłacących 7405 zł.					
	b. od funduszów publicznych . . . 45200 „	.	.	52605		
	Do przeniesienia .	34124	49400	52605		

Szpital główny we Lwowie.

Pokrycie. Rub. VI. Rozmaite dochody.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia .	34124	49400	52605		Do poz. 13. *c.* Dochód tej pozycyi wynosił w roku 1865. . . . 334 zł. „ 1866. . . . 367 „ „ 1867. . . . 168 „ razem . . 869 zł. przeciętnie . . . . . 290 „
	c. od gminy lwowskiej za leczenie chorych z zakładu Św. Łazarza.	.	.	290		
	d. od tejże za leczenie ubogich chorych miasta Lwowa . .					Do poz. 13. *d.* Należytość za biednych chorych do gminy miasta Lwowa należących, nie przeliminuje się obecnie, ponieważ te koszta dopiero po upływie każdego roku i po zamknięciu dotyczących rachunków uwzględnione być mogą.
	Suma rub. V. .	34124	49400	.	52895	
14	**VI. Rozmaite dochody.** Wpływy za sprzedane sprzęty domowe i inne pomniejsze dochody	64	570	60		Do poz. 14. Zwroty rachunkowe przy odnośnych rubrykach wydatków się odtrącają, i przy zamknięciu rocznego rachunku od dochodów się wyłączają, przeto obecnie nic się nie preliminuje z tego tytułu. Na inne pomniejsze dochody preliminuje się na podstawie wynikłości z roku 1867. prawdopodobny dochód w kwocie 60 zł.
15	Od funduszu klinicznego zwrot za 15 sągów drzewa opałowego	90	84	84		Do poz. 15. Należytość za 15 sągów drzewa wynosi odnośnie do uwagi zrobionej do rub. IV. poz. 10. według ugody zawartej na rok 1869. po 8 zł. 88 ct. od jednego sąga rocznie 133 zł. 20 ct. z których przypada wedle dzielnika (100 : 63.40.) na oddział chorych należytość w kwocie 84 zł.
	Suma rub. VI. .	154	654	.	144	

Szpital główny we Lwowie.

Potrzeby. Rub. I. Płace. Rub. II. Odstawne. Rub. III. Adjuta.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	POTRZEBY.					Do rub. I. poz. 1. do 7. i 9.
	I. Płace urzędników i sług.					Stałe płace są obliczone wedle dzielnika stałego (100 : 83.40.)
1	Dyrektorowi rocznych . . 840 zł. — ct.	701	701	701		Do poz. 8.
2	Zarządcy . . 630 „ — „	376	526	526		Płacę odźwiernego ponosi oddział chorych w części 89⁹³/₁₀₀
3	Kontrolorowi . 525 „ — „	438	438	438		zaś resztę 10⁷/₁₀₀
4	1. pisarzowi . 210 „ — „	175	175	175		oddział położnic pokrywa.
5	2. pisarzowi . 315 „ — „	88	263	263		
6	Nadzorcy domu 210 „ — „	.	175	175		
7	Woźnemu . . 150 „ 20 „	126	126	126		Do poz. 10.
8	Odźwiernemu . 168 „ — „	151	151	151		Płacę 1. chirurga ponosi oddział chorych w części . . . . . 441 zł.
9	1 praczce . . 157 „ 50 „	.	131	131		zaś reszta . . . . . 189 „
	razem .	2055	2686	2686		na fundusz obłąkanych przypada.
	Płace lekarzy					
10	1. chyrurgowi rocznych 630 zł.	441	441	441		Do poz. 11. i 12.
11	Prymaryuszowi dla oddz. syfilitycznego 630 „	630	630	630		Te płace w zupełności oddział chorych ponosi.
12	Prymaryuszowi dla oddz. internistów . 630 „	630	630	630		
	razem .	1701	1701	1701		Do poz. 13.
13	Nadzorcom chorych i służbie domu	7463	6634	7162		Preliminuje się wedle przecięcia. Wynikłość wynosiła
	Suma rub. I. .	11219	11021	.	11549	w roku 1865. . . . . 6836 zł.
						„ „ 1866. . . . . 7187 „
	II. Odstawne.					„ „ 1867. . . . . 7463 „
						razem . 21486 zł.
						przeciętnie . 7162 „
14	Maciejowi Graass kwieskowanemu pisarzowi, rocznych 70 zł.	58	58	.	58	która to kwota jako prawdopodobna potrzeba się przyjmuje.
	III. Adjuta.					
						Do rub. II.
15	1. sekundaryuszowi dr. medycyny rocznych . . 300 zł.	214	300	300		Preliminuje się wedle dzielnika stałego (100 : 83.40.)
16	Dwom sekundaryuszom chirurgom rocznie po . 105 zł.	210	210	210		Do rub. III.
17	Dwom praktykantom lekarskim rocznie po . . . 105 zł.	210	210	210		Preliminuje się jednoroczna, na oddział chorych w zupełności przypadająca należytość.
18	Strawne dla dwóch sekundaryuszów chirurgów dzien. po 42 ct.	307	307	307		
	Suma rub. III. .	941	1027	.	1027	

Szpital główny we Lwowie.

Potrzeby. Rub. IV. Substytucye. Rub. V. Dyurna. Rub. VI. Pensye.

Rozkład rubryk pojedynczych.

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
						Do rub. IV.
19	**IV. Substytucye.**	688				Ponieważ posada zarządcy już jest obsadzoną, płaca nadzorcy chorych w zupełności na fundusz „obłąkanych“ przeniesioną została, zaś płacy nadzorcy domu i 1. praczki już przy rubryce I. uwzględniono, zatem na substytucye nic się nie preliminuje.
						Do rub. V.
20	**V. Dyurna.**	703	609	.	609	Do załatwienia znacznych czynności manipulacyjnych w kancelaryi zarządu, pozwolone zostały do końca r. 1868. dwa dyurna. Ponieważ w r. 1869. te same zachodzić będą warunki albowiem czynności się nie zmniejszą, zaś stan urzędników prawdopodobnie się nie powiększy, przeto preliminuje się na r. 1869. potrzeb również dla dwóch dyurnistów, każdemu dziennie po 1 zł. razem rocznie 730 zł. Z tego przypada na oddział chorych wedle dzielnika (100 : 83.40) kwota . . . . . 609 zł.
	VI. Pensye.					Do poz. 21.
21	Wagner Ludwice, wdowie po prymaryuszu rocznych 105 zł.	61	105	105		Wagner Ludwika, pobiera pensyę w rocznej kwocie . . . . . 350 zł. Z tych przypada: na fundusz naukowy . . . 200 zł. „ „ oddz. chorych . 105 „ „ „ „ obłąkanych 45 „
22	Grund Ludwice, wdowie po pensyonowanym zarządcy szpitalu rocznych . . 210 zł.	128	176	176		Do poz. 22. i 23. Preliminuje się wedle dzielnika stałego (100 : 83.40.)
23	Bodaszewskiej Agnieszce, wdowie po nadzorcy domu rocznych . . . . 105 zł.	88	88	88		Do poz. 24.
24	Franciszkowi Grund, pensyonowanemu zarządcy . . .	199				Pensyę byłego zarządcy ś. p. Franciszka Grunda, zamknięto z powodu jego śmierci, w skutek uchwały Wydziału krajowego z d. 16. Kwietnia 1867. L. 3720.
	Suma rub. VI. .	476	369	.	369	

Szpital główny we Lwowie.

Potrzeby. Rub. VII. Zaopatrzenia. Rub. VIII. Odprawy. IX. Emolumenta.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	VII. Zaopatrzenia i dary z łaski.					
25	Christl Laurze sierocie po kontrolorze rocznych . 63 zł.	52	53	53		Do poz. 25., 26. i 27. Preliminuje się wedle dzielnika stałego (100 : 83.40.)
26	Hammer Joannie sierocie po pisarzu rocznie . . 63 zł.	48	53	53		
27	Tomaszewskiej Maryi wdowie po woźnym dziennie po 14 ct. rocznie 51 zł. 10 ct.	43	43	43		
	Suma rub. VII. .	143	149	.	149	
28	**VIII. Odprawy i spłaty kwartałów pośmiertnych.**	525	.	.	.	Do rub. VIII. W r. 1867. otrzymał drugi pisarz zarządu Józef Hnatow odprawę w skutek uchwały Wydziału krajowego z d. 23. Marca 1867. L. 1993.; również zaasygnowano w r. 1868. w skutek uchwały Wydziału krajowego z dnia 28. Maja 1868. L. 810. odprawę kontrolorowi Czapelli, lecz w roku 1869. podobnego wydatku spodziewać się nie należy i dlatego na tę rubrykę nic się nie preliminuje.
	IX. Emolumenta.					
29	Na fiakra prymaryuszowi w oddziale sifilitycznych rocznie . . . . 105 zł.	105	105	105		Do poz. 29. i 30. Preliminuje się jednoroczna na oddział chorych w zupełności przypadająca należytość.
30	Na fiakra prymaryuszowi w oddziale internistów rocznie . . . . 63 zł.	63	63	63		Do poz. 31.
31	Na ubiór dla woźnego i odźwiernego.	115	117	60		Ponieważ ubiory kompletne dla służby szpitalnej sprawiono w r. 1868. przeto obecnie preliminuje się tylko potrzeb co roku się powtarzająca we dle dzielnika stałego, w ogólnej kwocie . . . . . 60 zł.
	Do przeniesienia .	283	285	228		

Szpital główny we Lwowie.

Potrzeby. Rub. X. Kapliczne wydatki. Rub. XI. Najem pomieszkań.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia .	283	285	228		Do poz. 32.
32	Na opał dla rządcy szpitalu drzewa twardego sągów 12, dla kontrolora zarządu 10	.	163	124		Należytość ogólna za 22 sągów drzewa bukowego licząc na podstawie zawartego kontraktu na r. 1869. po 8 zł. 88 ct. od sąga, wynosi 195 zł. 36 ct. z których przypada wedle dzielnika stałego na oddział chorych 124 zł.
33	Na oświetlenie dla urzędników i sług relutum, a to: *a.* dla rządcy szpitalu rocznych. . . . . 16 zł. *b.* „ kontrolora szpitalu rocznych. . . . 12 „ *c.* „ trzech sekundaryuszów rocznych . 30 „ *d.* „ trzech praktykantów rocznych . . 15 „ *e.* „ dla nadzorcy domu rocznych . . . 10 „ *f.* „ nadzorcy chorych rocznych . . . 10 „ *g.* „ odźwiernego rocznych 7 „ *h.* „ 1. praczki „ 7 „ *i.* „ asystenta kliniki chirurg. rocznych 10 „	.	47	96	.	Do poz. 33. Wynikłość do lit. *a*, *b*, *d*, *e*, *g*, *h*, wynosi razem . . . . . 67 zł. Z tego przypada na oddział chorych wedle dzielnika stałego 56 zł. Wynikłość do lit. *c*. *i*. wynosi razem . . . . . 40 zł. i przypada w zupełności na oddział chorych. Poz. lit. *f*. preliminuje się przy oddziale „obłąkanych.“ Ogólna potrzeba do poz. 33. wynosi zatem . . . . . 96 zł.
	Suma rub. IX. .	283	495	.	448	
34	**X. Kapliczne wydatki.**	59	15	.	15	Do rub. X. Ponieważ wydatki kapliczne wedle porządku oznaczonego rozporządzeniem Namiestnictwa z d. 17. Marca 1854. L. 43945. przypadają w roku 1869. na fundusz położnic, przeto preliminuje się tu tylko na nadzwyczajne wydatki potrzeba w kwocie . 15 zł.
	XI. Najem pomieszkania.					
35	Dodatek na pomieszkanie dyrektorowi z rocznych 420 zł.	350	350	350		Do poz. 35. i 36. Preliminuje się wedle dzielnika stałego (100 : 83.40.)
36	Dodatek na pomieszkanie kontrolorowi z rocznych 160 zł.	134	133	133		
37	Czynsz za najem pomieszkań na filię szpitalną p. Hoffmanowi rocznie . . 4500 zł.	4300	4500	4500		Do poz. 37. i 38. Wydatki te w zupełności na oddział chorych przypadają.
38	dto Höfflichowi rocznie 1900 „	950	1900	1900	.	
	Suma rub. XI. .	5734	6883	.	6883	

Szpital główny we Lwowie.

Potrzeby. Rub. XII. Potrzeby kancelaryjne. Rub. XIII. Remuneracye i zapomogi.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	XII. Potrzeby kancelaryjne.					Do poz. 39.
39	Ryczałt wydatków kancelaryjnych rocznie 112 zł. 54 ct.	94	94	94		Preliminuje się wedle dzielnika stałego (100 : 83.40.)
						Do poz. 40.
						Te potrzeby preliminuje się na podstawie przecięcia.
						Wynikłość wynosiła w roku
						1865. . . . . 322 zł.
						1866. . . . . 158 „
40	Rozmaite wydatki kancelaryjne	816	350	300		1867. . . . . 816 „
	razem .	910	444	.	394	razem . 1296 zł.
						przeciętnie . 432 „
						Ponieważ jednak wynikłość w r. 1867. wyjątkowo z powodu zaprowadzenia manipulacyi w języku polskim i nakładu wszystkich druków kancelaryjnych doszła do tak znacznej wysokości, przeto preliminuje się prawdopodobną potrzeb w kwocie 300 zł.
	XIII. Remuneracye i zapomogi.					
41	Remuneracye stałe:					Do poz. 41.
a.	Kapłanowi obrz. gr. kat. rocznych . . . . 100 zł.	83	83	83		Preliminuje się wedle dzielnika stałego (100 : 83.40.)
b.	Trzem praktykantom lekarskim każdemu rocznie po . . . 105 „	254	263	263		
						Do poz. 42.
						Wedle przecięcia.
						Wynikłość wynosiła w roku
						1865. . . . . 124 zł.
42	Remuneracye zmienne i zapomogi	287	190	230		1866. . . . . 270 „
						1867. . . . . 287 „
	razem .	624	536	.	576	razem . 681 zł.
						przeciętnie . 227 zł.
						czyli w kwocie zaokrąglonej 250 zł.

Szpital główny we Lwowie.

Potrzeby. Rub. XIV. Koszta gospodarcze. Rub. XV. Zwrot kosztów. Rub. XVI. Utrzymanie budynków.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	XIV. Koszta gospodarcze.					Do rub. XIV.
43	Wyżywienie	39239	.	37700		Preliminuje się wedle przecięcia. Wynikłość wynosiła w roku
44	Lekarstwa	18411	.	17700		1865. . . . . 58345 zł.
45	Wydatki sanitarne	1137	.	1000		1866. . . . . 68042 „
46	Instrumenta chirurgiczne . .	432	.	350		1867. . . . . 69286 „
47	Sprzęty domowe	1818	.	1600		razem . 195673 zł.
48	Bielizna i pościel	4348	.	4000		przeciętnie . 65224 „
49	Słoma do leży	467	.	400		z powodu jednak, że koszta te zwiększają się corocznie z powodu ciągle wzrastającej liczby chorych, przeto się zaokrągla przeciętna wynikłość
50	Drzewo opałowe	2548	.	2400		na . . . . . 66000 zł.
51	Oświetlenie	837	.	800		a to na podstawie poszczególnionych
52	Koszta pogrzebowe	49	.	50		potrzeb.
	Suma rub. XIV. .	69286	60943	.	66000	
	XV. Zwrot kosztów utrzymania chorych zakładowi klinicznemu i położnic.					Do rub. XV.
53		1411	1400	.	1400	Preliminuje się wedle przecięcia. Wynikłość wynosiła w roku
						1865. . . . . 1521 zł.
						1866. . . . . 1170 „
						1867. . . . . 1400 „
						razem . 4091 zł.
						przeciętnie . 1363 „
						lub w kwocie okrągłej . 1400 „
	XVI. Utrzymanie budynków.					Do poz 54.
54	Na konserwacye i reparacye budynków	1984	2000	2000		Ponieważ sprawa względem ponoszenia kosztów większych restauracyi i budowy w szpitalu głównym dotychczas jeszcze nie jest rozstrzygniętą, przeto podobne wydatki się nie uwzględniają i preliminuje się tylko na zwykłe reparacye prawdopodobna potrzeb w kwocie . . . 2000 zł.
						Do poz. 55.
55	Kominiarzom i straży ogniowej	144	144	144		Preliminuje się jednoroczna należytość przypadająca na oddział chorych.
	Suma rub. XVI. .	2128	2144	.	2144	

Szpital główny we Lwowie.

Potrzeby. Rub. XVII. Odsetki. Rub. XVIII. Podatki. Rub. XIX. Rozmaite wydatki.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	XVII. Odsetki od kapitałów dłużnych.					Do poz. 56.
56	4% od należącej się funduszowi religijnemu Bukowińskiemu kwoty . 2000 zł. a. w.	80	80	.	80	Preliminuje się jednoroczna należytość wedle stopy procentowej.
	XVIII. Podatki.					Do rub. XVIII.
57	7% podatek dochodowy za odsetki od obligacyj Państwa i indemnizacyjnych w kwocie 2786 zł. 32 ct. w. a.	160	197	.	195	Preliminuje się jednoroczna należytość wedle stopy procentowej z r. 1867. ponieważ ustawa finansowa o podniesieniu podatków tylko na rok 1868. jest obowiązującą.
	XIX. Rozmaite wydatki.					Do rub. XIX.
58	Zwrot wpłaconych nadwyżek i inne przypadkowe wydatki	157	1816	.	200	Ponieważ uiszczone nadwyżki przy odnośnych rubrykach dochodów się odtrącają, i przy zamknięciu rocznego rachunku z wydatków się odłączają, przeto podobne wydatki nie preliminują się więcej i uwzględniają się tylko rozmaite przypadkowe potrzeby w prawdopodobnej kwocie . . . . 200 zł.

3.

Fundusz położnic.

PRELIMINARZ SPECYALNY

na rok słoneczny

1869.

Preliminarz sumaryczny fun-

Pokrycie

Liczba porządkowa	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość z roku 1867.	Wniosek na rok 1869. Wydziału krajowego	Wydziału specyalnego		Uchwała Sejmu
		Złote austryackie				
1	Odsetki od kapitałów . . .	94	99			
2	Dochód z realności	32	32			
3	Dodatki	142	134			
4	Zwrot kosztów leczenia . .	443	275			
5	Rozmaite dochody	10	14			
	razem .	721	554			
	w porównaniu z potrzebami .	.	7034			
	okazuje się niedobór w kwocie	.	6480			

duszu położnic na rok 1869.

Potrzeby						
Liczba porządkowa	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość z roku 1867.	Wniosek na rok 1869. Wydziału krajowego	Wydziału specyalnego		Uchwała Sejmu
		Złote austryackie				
1	Płace urzędników i sług . .	810	930			
2	Odstawne	4	4			
3	Adjuta	.	.			
4	Substytucye	119	.			
5	Dyurna	48	43			
6	Pensye	175	188			
7	Zaopatrzenia i dary z łaski .	65	66			
8	Odprawy	37	.			
9	Emolumenta	10	32			
10	Wydatki kapliczne	1	58			
11	Najem pomieszkania	35	35			
12	Potrzeby kancelaryjne . . .	70	26			
13	Remuneracye i zapomogi . .	36	37			
14	Koszta gospodarcze	4202	5000			
15	Zwrot kosztów leczenia . .	.	.			
16	Utrzymanie budynków . . .	244	236			
17	Odsetki od kapitałów dłużnych.	352	352			
18	Podatki	7	7			
19	Rozmaite wydatki	19	20			
	razem .	6234	7034			

Fundusz położnic.

Pokrycie. Rub. I. Odsetki od kapitałów. Rub. II. Dochód z realności. Rub. III. Dodatki.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	POKRYCIE.					
	I. Odsetki od kapitałów.					
1	Od zapisów długu Państwa i od obligacyj indemnizacyjnych w ogólnej kwocie 1880 zł.	94	98	.	99	Do rub. I. Preliminuje się jednoroczna należytość wedle stopy procentowej.
	II. Dochód z realności.					
2	Czynsz z najmu lokalności szpitalnych na zakład kliniczny, rocznych 441 zł. . .	32	32	.	32	Do rub. II. Preliminuje się na podstawie dzielnika stałego (100 : 7.18).
	III. Dodatki.					
3	Relutum za należące ze skarbu 200 sągów drzewa opałowego	136	128	128		Do poz. 3. Uchwałą Wydziału krajowego z d. 27. Kwietnia 1868. L. 4357. zatwierdzoną została oferta Wolfa Rosenberga względem dostawy opałowego drzewa twardego na rok 1869. po cenie 8 zł. 88 ct. od sąga. Przeto należytość za 200 sągów razem wynosi 1776 zł., z których wedle dzielnika stałego (100 : 7.18), przypada na fundusz położnic — 128 zł.
4	Dodatek na utrzymanie trupiarni rocznych 84 zł. . .	6	6	6		Do poz. 4. Preliminuje się wedle dzielnika stałego (100 : 7.18).
	Suma rub. III. .	142	134	.	134	

Fundusz położnic.

Pokrycie. Rub. IV. Zwrot kosztów leczenia. Rub. V. Rozmaite dochody.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	IV. Zwrot kosztów leczenia.					Do rub. IV. Preliminuje się wedle przecięcia. Ogólna wynikłość wynosiła: w roku 1865. . . . 184 zł. „ 1866. . . . 198 „ „ 1867. . . . 443 „ razem . 825 zł. przeciętnie . . . . . 275 „ z tego przypada: na samopłacących. . . . 94 „ na fundusze publiczne . . 181 „
5	Od samopłacących	88	.	94		
6	„ funduszów publicznych .	355	.	181		
	Suma rub. IV. .	443	200	.	275	
	V. Rozmaite dochody.					Do poz. 7. Ponieważ uiszczone zwroty rachunkowe przy odnośnych rubrykach wydatków się odtrącają i przy zamknięciu rocznego rachunku z dochodów się odłączają, przeto podobne dochody w budżecie nie uwzględniają się. Preliminuje się tylko na inne rozmaite zwroty i pomniejsze dochody prawdopodobny dochód w kwocie 5 zł.
7	Zwroty rachunkowe, wpływy za sprzedane sprzęty i inne pomniejsze dochody	1	55	5		
8	Od funduszu klinicznego zwrot za 15 sągów drzewa opałowego	9	9	9		Do poz. 8. Należytość za 15 sągów drzewa opałowego wynosi wedle uwagi zrobionej przy rubryce III. poz. 3. według ugody zawartej na rok 1869. po 8 zł. 88 ct. od jednego sąga ogółem 133 zł. 20 ct., z których wedle dzielnika stałego (100 : 6.30). na fundusz położnic 9 zł. przypada.
	Suma rub. V. .	10	64	.	14	

Fundusz położnic.

Potrzeby. Rub. I. Płace. Rub. II. Odstawne. Rub. III. Adjuta. Rub. IV. Subwencye.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	POTRZEBY.					
	I. Płace urzędników i sług.					Do poz. I. do 9. Preliminuje się wedle dzielnika stałego (100 : 5.96).
1	Dyrektorowi rocznych 840 zł.	50	50	50		Do poz. 8. (100 : 10.7).
2	Zarządcy „ 630 „	27	38	38		
3	Kontrolorowi „ 525 „	31	31	31		Do poz. 10. i 11. Te wydatki przypadają w zupełności na fundusz położnic.
4	1. pisarzowi „ 210 „	13	13	13		
5	2. „ „ 315 „	6	19	19		Do poz. 12. Preliminuje się wedle przecięcia. Wynikłość wynosiła:
6	Nadzorcy domu „ 210 „	.	13	13		
7	Woźnemu „ 151 zł. 20 ct.	9	9	9		w roku 1865. . . . 279 zł.
8	Odźwiernemu „ 168 „ — „	17	17	17		„ 1866. . . . 348 „
9	1. praczce „ 157 „ 50 „	.	9	9		„ 1867. . . . 307 „
10	Profesorowi akuszeryi 210 zł.	210	210	210		razem . 934 zł.
11	1. akuszerce 210 „	140	210	210		przeciętnie . . . . . 311 „
12	Nadzorcy przy chorych i służbie domu	307	290	311		
	Suma rub. I. .	810	909	.	930	
	II. Odstawne.					Do rub. II. Preliminuje się wedle dzielnika stałego (100 : 5.96).
13	Kwieskowanemu pisarzowi Maciejowi Graass rocznych 70 zł.	4	4	.	4	
						Do rub. III. Podobnych wydatków fundusz położnic nie ponosi.
14	**III. Adjuta.**	.	.	.		
						Do rub. IV. Ponieważ posady rządzcy i akuszerki już obsadzono, — zaś płace nadzorcy domu i 1. praczki przy rubryce I. uwzględnione zostały, a płacę nadzorcy chorych w zupełności na fundusz obłąkanych przeniesiono, przeto na tę rubrykę nic się nie preliminuje.
15	**IV. Substytucye.**	119				

Fundusz położnic.

Potrzeby. Rub. V. Dyurna. Rub. VI. Pensye. Rub. VII. Zaopatrzenia i dary z łaski.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
						Do rub. V.
16	**V. Dyurna.**	48	43	.	43	Do załatwienia znacznych czynności manipulacyjnych w kancelaryi Zarządu, pozwolone zostały do końca roku 1868. dwa dyurna. Ponieważ w roku 1869. te same zachodzić będą warunki, gdyż czynności się nie zmniejszą, przeto preliminuje się na rok 1869. również dla dwóch dyurnistów dla każdego dziennie po 1 zł., razem rocznie . . . 730 zł. Z tego przypada na fundusz położnic wedle dzielnika (100 : 5.96) kwota 43 zł.
	VI. Pensye.					
17	Pensyonowanej akuszerce Ostrowskiej rocznych . . . . 105 zł.	88	105	105		Do poz. 17. Preliminuje się jednoroczna na fundusz położnic w zupełności przypadająca należytość.
18	Henryce Pfau wdowie po profesorze akuszeryi rocznych 350 zł.	58	64	64		
19	Ludwice Grund wdowie po zarządcy rocznych . . . . 210 zł.	9	13	13		Do poz. 18. Preliminuje się jednoroczna na fundusz położnic przypadająca należytość. Reszta w kwocie . . . 286 zł. przypada na fundusz naukowy.
20	Agnieszce Bodaszewskiej wdowie po nadzorcy domu rocznych . . . . . 105 zł.	6	6	6		
21	Franciszkowi Grund byłemu zarządcy	14				
	razem .	175	188	.	188	
	VII. Zaopatrzenia i dary z łaski.					Do poz. 19. i 20. Preliminuje się wedle dzielnika stałego (100 : 5.96).
22	Christl Laurze sierocie po kontrolorze rocznych . . . . 63 zł.	4	4	4		Do poz. 21. Pensyę tę zamknięto z dniem śmierci Franciszka Grunda t. j. 7. Kwietnia 1867. (Uchwała Wydziału krajowego z dnia 16. Kwietnia 1867. L. 3720).
23	Hammer Joannie sierocie po pisarzu rocznych . . . . 63 zł.	3	4	4		
24	Tomaszewskiej Maryi wdowie po woźnym dziennie 14 ct. rocznie 51 zł. 10 ct. .	3	3	3		Do poz. 22., 23. i 24. Preliminuje się wedle dzielnika stałego (100 : 5.96).
25	Maryi Swoboda byłej akuszerce dziennie 15 ct. rocznie . . 55 zł.	55	55	55		Do poz. 25. Preliminuje się jednoroczna na fundusz położnic w zupełności przypadająca należytość.
	razem .	65	66	.	66	

Fundusz położnic.

Potrzeby. Rub. VIII. Odprawy. Rub. IX. Emolumenta.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
26	**VIII. Odprawy.**	37				Do poz. 26. W roku 1867. otrzymał drugi pisarz zarządu Józef Hnatow odprawę w skutek uchwały Wydziału krajowego z dnia 23. Marca 1867. L. 1993. Również zaasygnowano w roku 1868. w skutek uchwały Wydziału krajowego z dnia 28. Maja 1868. L. 810. odprawę kontrolorowi Czappelemu — lecz w roku 1869. podobnego wydatku spodziewać się nie należy, i dlatego na tę potrzeb nic się nie preliminuje.
	IX. Emolumenta.					
27	Na ubiór dla odźwiernego i i woźnego	10	10	6		
28	Na opał dla rządcy szpitaln drzewa twardego sągów 12 Dla kontrolora zarządu sągów 10	.	11	12		
29	Na oświetlenie dla urzędników i sług relutum a to:					Do poz. 27. Ponieważ znaczniejsze wydatki w roku 1868. do uiszczenia przypadły, przeto uwzględniają się tu tylko zwykłe co roku powtarzające się potrzeby na podstawie dzielnika stałego w kwocie 6 zł.
	a. dla rządcy szpitalu rocznych . . . . 16 zł.					
	b. dla kontrolora szpitalu rocznych . . . . 12 „					
	c. dla 3. praktykantów rocznych . . . . 15 „					Do poz. 28. Należytość ogólna za 22. sągów drzewa bukowego licząc na podstawie zawartego na rok 1869. kontraktu od saga po . . 8 zł. 88 ct. wynosi . . . . . 195 „ 36 „ z których wedle dzielnika stałego przypada na fundusz położnic 12 zł. (100 : 6.30).
	d. dla akuszerki rocznych . . . . . 10 „					
	e. dla nadzorcy domu rocznych . . . . 10 „					
	f. dla odźwiernego rocznych . . . . . 7 „					
	g. dla 1ej praczki rocznych . . . . . 7 „	.	13	14		Do poz. 29. Wynikłość do lit. *a*, *b*, *c*, *e*, *f*, i *g* wynosi razem 67 zł. wal. austr. Przeto preliminuje się przypadająca na fundusz położnic należytość wedle dzielnika stałego w kwocie 4 zł. (100 : 5.96). Wynikłość do lit. *d*. przypada w zupełności na fundusz położnic — przeto wynosi ogólna potrzeba 14 zł.
	razem .	10	34	.	32	

Fundusz położnic.

Potrzeby. Rub. X. Wydatki. Rub. XI. Najem. pomieszk. Rub. XII. Potrzeby. Rub. XIII. Remuneracye.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
30	**X. Wydatki kapliczne.**	1	2	.	58	Do poz. 30. Wedle porządku oznaczonego rozporządzeniem Namiestnictwa z dnia 17. Marca 1854. L. 43945. mają być zwykłe wydatki kapliczne w r. 1869. z funduszu położnic pokryte. Te wynosiły w roku 1865. . 52 zł. „ 1866. . 64 „ „ 1867. . 59 „ razem . 175 zł. przeciętnie . . . . . 58 „ która też kwota jako prawdopodobny wydatek się przyjmuje.
	XI. Najem pomieszkania.					Do rub. XI. Preliminuje się przypadająca należytość wedle dzielnika stałego (100 : 5.96).
31	Dyrektorowi szpitalu dodatek na mieszkanie rocznych . . . 420 zł.	25	25	25		
32	Kontrolorowi dodatek na mieszkanie rocznych . . . . . 160 „	10	10	10		
	razem .	35	35	.	35	
	XII. Potrzeby kancelaryjne.					Do poz. 33. Preliminuje się wedle dzielnika stałego (100 : 5.96). Do poz. 34. Preliminuje się wedle przecięcia. Wynikłość wynosiła w r. 1865. 20 zł. „ 1866. 15 „ „ 1867. 64 „ razem . 99 zł. przeciętnie . . . . . 33 „ Ponieważ jednak wynikłość z roku 1867. wyjątkowo tylko, z powodu zaprowadzenia manipulacyi i nakładu wszystkich druków kancelaryjnych w języku polskim w tak znacznej wysokości się okazała, przeto preliminuje się jako prawdopodobna potrzeba kwota 20 zł.
33	Ryczałt kancelaryjny z rocznych . 112 zł. 54 ct.	6	6	6		
34	Różne inne potrzeby . . .	64	24	20		
	razem .	70	30	.	26	
	XIII. Remuneracye i zapomogi.					
35	Remuneracye stałe: *a.* kapłanowi gr. kat. rocznych . . . . 100 zł. *b.* trzem praktykantom lekarskim rocznie po 105 zł. razem 315 zł.	6 19	6 19	6 19		Do poz. 35. Preliminuje się wedle dzielnika stałego (100 : 5.96).
	Do przeniesienia .	25	25	25		

Fundusz położnic.

Potrzeby. Rub. XIV. Koszta gosp. Rub. XV. Zwroty. Rub. XVI. Utrzymanie budynków.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia .	25	25	25		Do poz. 36. Preliminuje się wedle przecięcia. Wynikłość wynosiła w r. 1865. 9 zł. „ 1866. 15 „ „ 1867. 11 „ razem . 35 zł. przeciętnie . . . . . 12 „ która też kwota jako prawdopodobny dochód się przyjmuje.
36	Remuneracye zmienne i zapomogi	11	12	12		
	razem .	36	37	.	37	
	XIV. Koszta gospodarcze.					Do rub. XIV. Preliminuje się wedle przecięcia. Wynikłość ogólna wynosiła: w roku 1865. . . . 4151 zł. „ 1866. . . . 4543 „ „ 1867. . . . 4202 „ razem . 12896 zł. przeciętnie . . . . . 4299 „ Ponieważ jednak, koszta te ciągle się wzmagają, podwyższa się wykazana przeciętna wynikłość na 5000 zł. a to; na podstawie poszczególnionych potrzeb.
37	Wyżywienie	3146	.	3900		
38	Lekarstwa	361	.	360		
39	Wydatki sanitarne	78	.	100		
40	Instrumenta chirurgiczne . .	12	.	10		
41	Sprzęty domowe	123	.	120		
42	Bielizna i pościel	125	.	148		
43	Słoma do leży	13	.	12		
44	Drzewo opałowe	251	.	250		
45	Oświetlenie	93	.	100		
46	Koszta pogrzebowe	.	.	.		
	razem .	4202	6371	.	5000	
47	**XV. Zwrot kosztów leczenia.**	.	.	.		Do rub. XV. Podobne wydatki przypadają wyłącznie na oddział chorych.
	XVI. Utrzymanie budynków.					Do poz. 48. Ponieważ sprawa względem ponoszenia kosztów większych reparacyi i budowy w szpitalu głównym (jak już w budżecie na rok 1867. i 1868. nadmieniono) dotychczas jeszcze nie jest rozstrzygniętą, przeto podobne wydatki się nie uwzględniają i preliminujesię tylko na zwykłe konserwacye prawdopodobna potrzeba z uwzględnieniem wynikłości bieżącej, w kwocie 220 zł.
48	Na konserwacye i reparacye budynków	228	201	220		
49	Kominiarzom i straży ogniowej	16	16	16		Do poz. 49. Preliminuje się jednoroczna należytość przypadająca na oddział położnic.
	razem .	244	217	.	236	

Fundusz położnic.

Potrzeby. Rub. XVII. Odsetki od kapitałów. Rub. XVIII. Podatek. Rub. XIX. Rozmaite wydatki.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	XVII. Odsetki od kapitałów dłużnych.					
50	5% od należącej się funduszowi stypendyjnemu kwoty dłużnej . . 6705 zł. 3 ct.	352	352	.	352	Do rub. XVII. Preliminuje się jednoroczna należytość wedle stopy procentowej.
	XVIII. Podatek.					Do rub. XVIII.
51	7% podatek dochodowy za odsetki od obligacyj Państwa i indemnizacyjnych w kwocie . . . . . 98 zł.	7	7	.	7	Preliminuje się jednoroczna należytość wedle stopy procentowej i wedle należytości na rok 1867. przepisanej, ponieważ ustawa finansowa z roku 1868. tylko na ten jeden rok obowiązuje.
52	**XIX. Rozmaite wydatki.**	19	15	.	20	Do rub. XIX. Preliminuje się wedle przecięcia. Wynikłość wynosiła: w roku 1865. . . 18 zł. „ 1866. . . 22 „ „ 1867. . . 19 „ razem . 59 zł. przeciętnie . . . . . 20 „ która też kwota jako prawdopodobna potrzeb się przyjmuje.

4.

Fundusz obłąkanych.

PRELIMINARZ SPECYALNY

na rok słoneczny

1869.

Preliminarz sumaryczny funduszu

Pokrycie

Liczba porządkowa	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość z roku 1867.	Wniosek na rok 1869. Wydziału krajowego	Wydziału specyalnego		Uchwała Sejmu
		Złote austryackie				
1	Odsetki od kapitałów . . .	374	396			
2	Dochód z realności	127	127			
3	Dodatki	569	534			
4	Zwroty kosztów leczenia . .	6396	6092			
5	Rozmaite dochody	43	60			
	razem .	7509	7209			
	w porównaniu z potrzebą . .	.	42331			
	okazuje się brak	.	35122			

obłąkanych na rok 1869.

Potrzeby						
Liczba porządkowa	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość z roku 1867.	Wniosek na rok 1869. Wydziału krajowego	Wydziału specyalnego		Uchwała Sejmu
		Złote austryackie				
1	Płace urzędników i sług . .	4298	4753			
2	Odstawne	7	8			
3	Adjuta	230	420			
4	Substytucye	449	.			
5	Dyurna	86	78			
6	Pensye	79	79			
7	Zaopatrzenia i dary z łaski .	95	96			
8	Odprawy	67	.			
9	Emolumenta	104	195			
10	Wydatki kapliczne	6	6			
11	Najem pomieszkania	62	62			
12	Potrzeby kancelaryjne . . .	127	62			
13	Remuneracye i zapomogi . .	124	94			
14	Koszta gospodarcze	34313	34000			
15	Zwrot kosztów leczenia do funduszów obcych	.	.			
16	Utrzymanie budynków . . .	1022	965			
17	Odsetki od kapitałów dłużnych	1408	1408			
18	Podatki	25	25			
19	Rozmaite wydatki	358	80			
	razem .	42860	42331			

Fundusz obłąkanych.

Pokrycie. Rub. I. Odsetki od kapitałów. Rub. II. Dochód z realności. Rub. III. Dodatki.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	POKRYCIE.					
	I. Odsetki od kapitałów.					
1	Od zapisów długu Państwa w ogólnej kwocie 6865 zł. po 4% i 5%	.	.	359		Do rub. I. Preliminuje się jednoroczna należytość wedle stopy procentowej.
2	Od obligacyj pożyczki głodowej z roku 1866. w sumie 300 zł. po 7%	.	.	21		
3	Od listów zastawnych galicyjskich w sumie 400 zł. po 4%	.	.	16		
	Suma rub. I. .	374	396	.	396	
	II. Dochód z realności.					Do rub. II. Preliminuje się wedle dzielnika stałego (100 : 28.72).
4	Czynsz z najmu lokalności na zakład kliniczny rocznych 441 zł.	127	127	.	127	Do rub. III. poz. 5. W myśl uchwały z dnia 27. Kwietnia 1868. potwierdzoną została rozporządzeniem Wydziału krajowego z d. 28. Kwietnia 1868. L. 4357. oferta Wolfa Rosenberga względem dostawy drzewa opałowego twardego na rok 1869. po cenie 8 zł. 88 ct. od sąga. Na tej podstawie więc wypada należytość za 200 sągów w ogólnej kwocie 1776 zł. z której wedle dzielnika stałego na fundusz obłąkanych 510 zł. przypada (100 : 28.72).
	III. Dodatki.					
5	Relutum za należące 200 sągów drzewa opałowego od c. k. Skarbu	545	510	510		
6	Dodatek z kasy miejskiej na utrzymanie trupiarni z rocznych 84 zł.	24	24	24		
	Suma rub. III. .	569	534	.	534	Do poz. 6. Preliminuje się wedle dzielnika stałego (100 : 28.72).

Fundusz obłąkanych.

Pokrycie. Rub. VI. Zwroty kosztów leczenia. Rub. V. Rozmaite dochody.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	IV. Zwroty kosztów leczenia.					Do rub. IV.
7	Od samopłacących i z funduszów publicznych	6396	5820	.	6092	Preliminuje się wedle przecięcia. Wynikłość wynosiła: w roku 1865. . . . 5676 zł. „ 1866. . . . 5937 „ w roku 1867. wraz z correl. 6665 „ razem . 18278 zł. przeciętnie . . . . . 6092 „
						Do rub. V. poz. 8. Preliminuje się wedle przecięcia. Wynikłość wynosiła: w roku 1865. . . . 209 zł. „ 1866. . . . 183 „ „ 1867. . . . 21 „ razem . 413 zł. przeciętnie . . . . . 138 „ Ponieważ jednak uiszczone zwroty rachunkowe przy odnośnych rubrykach wydatków się odtrącają przeto preliminują się tylko spodziewane drobne dochody w kwocie . . . . 20 zł.
	V. Rozmaite dochody.					
8	Zwroty rachunkowe, wpływy za sprzedane sprzęty i inne drobne dochody	.	175	20		
9	Zwrot do funduszu klinicznego za 15 sągów drzewa opałowego	43	40	40		Do poz. 9. Należytość sumaryczna za 15 sągów drzewa opałowego wynosi wedle uwagi zrobionej do rub. III. poz. 5 po cenie 8 zł. 88 ct. od jednego sąga, 133 zł. 20 ct. z których wedle dzielnika stałego na oddział obłąkanych 40 zł. przypada (100 : 28.72).
	razem .	43	215	.	60	

Fundusz obłąkanych.

Potrzeby. Rub. I. Płace urzędników i sług. Rub. II. Odstawne. Rub. III. Adjuta.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	POTRZEBY.					Do rub. I. poz. 1. do 6., 8. i 10. Preliminuje się wedle dzielnika stałego (100 : 10.64).
	I. Płace urzędników i sług.					Do poz. 7., 9. i 12. Te wydatki fundusz obłąkanych w zupełności ponosi.
1	Dyrektorowi zakładu rocznych . . . . 840 zł.	89	89	89		
2	Rządcy . . . . . 630 „	48	67	67		
3	Kontrolorowi . . . 525 „	56	56	56		Do poz. 11. Płacę chirurga 1. ponosi fundusz obłąkanych w kwocie . . 189 zł. zaś resztę „ . . 441 „ ponosi oddział chorych.
4	1. pisarzowi . . . 210 „	22	22	22		
5	2. „ . . . 315 „	11	34	34		
6	Nadzorcy domu . . 210 „	.	22	22		
7	„ chorych . 210 „	.	210	210		
8	Woźnemu . . . . 151 „	16	16	16		
9	Odźwiernemu . . . 105 „	105	105	105		
10	1. praczce . . . . 157 „	.	17	17		Do poz. 13. Preliminuje się wedle przecięcia. Wynikłość wynosiła: w roku 1865. . . . 3029 zł. „ 1866. . . . 3360 „ „ 1867. . . . 3498 „ razem . 9887 zł. przeciętnie . . . . . 3296 „
	Płace lekarzy:					
11	1. chirurgowi rocznych 630 zł.	189	189	189		
12	Prymaryuszowi oddziału, rocznych . 630 „	264	630	630		
13	Służbie domu.	3498	3105	3296		
	razem .	4298	4562	.	4753	
	II. Odstawne.					Do rub. II. Preliminuje się wedle dzielnika stałego (100 : 10.64).
14	Kwieskowanemu pisarzowi Graass rocznie . 70 zł.	7	8	.	8	Do rub. III. Wydatki te przypadają w zupełności na fundusz obłąkanych. Wynikłość do poz. 15. dla tego znacznie mniejszą się okazuje, ponieważ posada ta do końca Lipca 1867. opróżnioną była, i dopiero od Sierpnia 1867. zacząwszy, w skutek uchwały Wydziału krajowego z dnia 14. Sierpnia 1867. L. 8319. dr. Karolowi Wernerowi, zaś od Marca 1868. zacząwszy doktorowi Opolskiemu w skutek uchwały Wydziału krajowego z dnia 7. Marca bieżącego roku L. 2445. udzieloną została.
	III. Adjuta.					
15	Sekundaryuszowi zakładu rocznych . . . . . 315 zł.	128	315	315		
16	Praktykantowi lekarskiemu rocznych . . . 105 zł.	102	105	105		
	razem .	230	420	.	420	

Fundusz obłąkanych.

Potrzeby. Rub. IV. Substytucye. Rub. V. Dyurna. Rub. VI. Pensye.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
						Do rub. IV. Ponieważ wydatki wynikające z substytucyi nadzorcy domu, nadzorcy chorych i 1 praczki pod rubryką I. zupełne pokrycie znajdują, przeto na tę rubrykę nic się nie preliminuje.
17	**IV. Substytucye.**	449				Wynikłość w roku 1867. dlatego w tak znacznej kwocie się przedstawia, ponieważ oprócz powyższych posad substytuowane były w tym roku: posada zarządcy szpitalu do końca Kwietnia, posada prymaryusza zakładu do końca Maja, a posada sekundaryusza zakładu, do 23. Lutego 1867.
						Do rub. V. Z powodu znacznych czynności kancelaryjnych przy zarządzie, jakoteż przy dyrekcyi szpitalu tutejszego, okazuje się przy niedostatecznym statusie urzędników konieczna potrzeba, również jak w roku 1868., preliminowania dyurnum dla dwóch pisarzy dziennych z płacą dzienną dla każdego po 1 zł.
18	**V. Dyurna.**	86	78	.	78	Wydatek ten wynosi razem rocznie 730 zł., z których wedle dzielnika stałego na oddział obłąkanych 78 zł. przypada (100 : 10.64).
	VI. Pensye.					
19	Wagner Ludwice wdowie po prymaryuszu rocznych 45 zł.	26	45	45		
						Do rub. VI. poz. 19. Preliminuje się jednoroczna należytość.
20	Grund Ludwice wdowie po zarządcy rocznych . 210 zł.	16	23	23		Wagner Ludwika pobiera pensyę w ogóle rocznie . . . . . 350 zł. z tych przypada na fundusz naukowy . . . . . 200 „ na oddział chorych . . . 105 „ zaś na fundusz obłąkanych . 45 „
	Do przeniesienia .	42	68	68		

Fundusz obłąkanych.

Potrzeby. Rub. VII. Zaopatrzenia i dary. Rub. VIII. Odprawy i spłaty kwart. pośmiertnych.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia .	42	68	68		Do poz. 20. i 21. Preliminuje się wedle dzielnika stałego (100 : 10.64).
21	Bodaszewskiej Agnieszce wdowie po nadzorcy domu rocznych . . . . . 105 zł.	11	11	11		Do poz. 22. Wynikłość wykazana przypada na fundusz obłąkanych do dnia śmierci Franciszka Grunda 6. Kwietnia 1867.
22	Grund Franciszkowi pensyonowanemu zarządcy	26				Pensya zamkniętą została w skutek uchwały Wydziału krajowego z dnia 16. Kwietnia 1867. L. 3720.
	razem .	79	79	.	79	
	VII. Zaopatrzenia i dary z łaski.					
23	Christl Laurze sierocie po kontrolorze zarządu, rocznych . . . . . 63 zł.	7	7	7		Do rub. VII. poz. 23., 24. i 25. Preliminuje się wedle dzielnika stałego (100 : 10.64). Do poz. 26. Preliminuje się należytość całoroczna, przypadająca w zupełności na fundusz obłąkanych.
24	Hammer Joannie sierocie po pisarzu zarządu rocznych 63 zł.	6	7	7		
25	Tomaszewskiej Maryi wdowie po woźnym dziennie po 14 ct. czyli rocznych 51 zł. 10 ct.	5	5	5		
26	Riess Annie dozorczyni chorych dziennie po 21 ct. czyli rocznych . . 76 zł. 65 ct.	77	77	77		
	razem .	95	96	.	96	Do rub. VIII. W roku 1867. otrzymał wprawdzie były pisarz zarządu Józef Hnatów w skutek uchwały Wydziału krajowego z dnia 23. Marca 1867. L. 1993. odprawę w ogólnej kwocie 630 zł., lecz podobnego wydatku w roku 1869. spodziewać się nie należy, przeto nic się nie preliminuje.
27	**VIII. Odprawy i spłaty kwartałów pośmiertnych.**	67				

Fundusz obłąkanych.

Potrzeby. Rub. IX. Emolumenta.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	IX. Emolumenta.					Do rub. IX. poz. 28. Preliminuje się jednoroczna na fundusz obłąkanych w zupełności przypadająca należytość. Wynikłość dla tego jest mniejszą, ponieważ posada prymaryusza w miesiącach Czerwcu i Lipcu 1867. opróżnioną była.
28	Na fiakra prymaryuszowi oddziału obłąkanych rocznych 63 zł.	53	63	63		Do poz. 29. Wydatek na ubiór drugiego odźwiernego fundusz obłąkanych w zupełności ponosi — a ponieważ znaczniejsze wydatki w roku 1868. do uiszczenia przypadają, przeto uwzględniają się tylko zwykłe co roku powtarzające się potrzeby w kwocie . . . . . 34 zł. a dodawszy do tego potrzebę na ubiór woźnego, przypadającą wedle dzielnika stałego w kwocie . . . . . 6 „ okazuje się właściwy wydatek w kwocie . . . . . 40 zł.
29	Na ubiór dla odźwiernego i woźnego	51	59	40		
30	Na opał dla rządcy szpitalu sągów 12. Dla kontrolora zarządu sągów 10	.	21	59		Do poz. 30. Należytość ogólna za 22 sągów drzewa bukowego licząc na podstawie zawartego kontraktu na rok 1869. po 8 zł. 88 ct. od sąga, wynosi 195 zł. 36 ct., z których wedle dzielnika stałego na fundusz obłąkanych 59 zł. przypada (100 : 30.30).
31	Na oświetlenie dla urzędników i sług relutum, a to:					Do poz. 31. Wykazane relutum zaasygnowane zostało na mocy uchwały Wydziału krajowego z dnia 22. Listopada 1867. L. 10409. Wynikłość do lit. *a.*, *b.*, *d.*, *e.* i *h.* wynosi razem 60 zł. Preliminuje się przypadająca na fundusz obłąkanych należytość wedle dzielnika stałego w kwocie 6 zł. (100 : 10.64). Wynikłość do lit. *c.*, *f.* i *g.* wynosi razem 27 zł. i preliminuje się ta potrzeba w zupełności, gdyż wydatki te tylko z funduszu obłąkanych do uiszczenia przypadają. Ogólna potrzeba do poz. 31. wynosi zatem 33 zł.
	a. dla rządcy szpitalu rocznie 16 zł.					
	b. dla kontrolora „ 12 „					
	c. „ sekundaryusza „ 10 „					
	d. „ 3 praktykantów „ 15 „					
	e. „ nadzorcy domu „ 10 „					
	f. „ „ chorych „ 10 „					
	g. „ odźwiernego „ 7 „					
	h. „ 1. praczki „ 7 „	.	29	33		
	razem .	104	172	.	195	

Fundusz obłąkanych.

Potrzeby. Rub. X. Wydatki kapliczne. Rub. XI. Najem pomieszkania. Rub. XII. Potrzeby.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
32	**X. Wydatki kapliczne.**	6	60	.	6	Do rub. X. Ponieważ wedle porządku oznaczonego rozporządzeniem gubern. z dnia 17. Marca 1854. L. 43945. zwykłe kapliczne wydatki w roku 1869. z funduszu położnic do uiszczenia przypadają, więc preliminuje się z funduszu obłąkanych tylko na przypadkowe nadzwyczajne wydatki wedle wynikłości bieżącej, kwota 6 zł.
	XI. Najem pomieszkania.					Do rub. XI. Preliminuje się przypadająca należytość wedle dzielnika stałego (100 : 10.64). Zarządca szpitalu zajmuje pomieszkanie w zabudowaniu szpitalnem. Koszta najmu szpitali filialnych ponosi w zupełności fundusz oddziału chorych.
33	Dodatek na pomieszkanie dyrektorowi zakładu rocznie . . . . . 420 zł.	45	45	45		
34	Kontrolorowi zarządu rocznie . . . . . 160 zł.	17	17	17		
	razem .	62	62	.	62	
	XII. Potrzeby kancelaryjne.					Do rub. XII. poz. 35. Preliminuje się wedle dzielnika stałego (100 : 10.64). Do poz. 36. Wynikłość wynosiła: w roku 1865. . . . . 35 zł. „ 1866. . . . . 22 „ „ 1867. . . . . 115 „ razem . 172 zł. przeciętnie . . . . . 57 „ czyli w kwocie zaokrąglonej jak w roku przeszłym 50 zł.
35	Ryczałt kancelaryjny rocznych 112 zł. 54 ct.	12	12	12		
36	Rozmaite inne wydatki kancelaryjne	115	50	50		
	razem .	127	62	.	62	

Fundusz obłąkanych.

Potrzeby. Rub. XIII. Remuneracye. Rub. XIV. Koszta gospodarcze. Rub. XV. Zwrot kosztów.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	XIII. Remuneracye i zapomogi.					Do rub. XIII. poz. 37. Preliminuje się wedle dzielnika stałego (100 : 10.64). Do poz. 38. Wynikłość wynosiła: w roku 1865. . . . . 30 zł. „ 1866. . . . . 26 „ „ 1867. . . . . 80 „ razem . 136 zł. przeciętnie . . . . . 45 „ czyli w kwocie zaokrąglonej 50 zł. Wynikłość w roku 1867. dla tego znacznie jest większą, ponieważ tylko za zastępstwo posady sekundaryusza trzy razy remuneracya zaasygnowaną została.
37	Remuneracye stałe:					
	a. Kapłanowi grecko-katolickiemu rocznych . . 100 zł.	11	11	11		
	b. Trzem praktykantom lekarskim rocznie po 105 zł. razem 315 „	33	33	33		
38	Remuneracye zmienne i zapomogi	80	25	50		
	razem .	124	69	.	94	
	XIV. Koszta gospodarcze.					Do rub. XIV. Wynikłość wynosiła: w roku 1865. . . . 31437 zł. „ 1866. . . . 33464 „ „ 1867. . . . 34313 „ razem . 99214 zł. przeciętnie . . . . . 33071 „ z powodu jednak, że koszta te ciągle się wzmagają podwyższa się wykazana przeciętna wynikłość na 34000 zł. a to: na podstawie poszczególnionych potrzeb.
39	Wyżywienie	28525	.	27620		
40	Lekarstwa	550	.	520		
41	Wydatki sanitarne	621	.	760		
42	Instrumenta chirurgiczne . .	51	.	45		
43	Sprzęty domowe	783	.	930		
44	Bielizna i pościel	2067	.	2400		
45	Słoma do leży	193	.	240		
46	Drzewo opałowe	1207	.	1200		
47	Oświetlenie	310	.	300		
48	Koszta pogrzebowe	6	.	5		
	razem .	34313	33950	.	34000	
49	**XV. Zwrot kosztów leczenia do obcych funduszów.**	.	.	.		Do rub. XV. Wydatek ten przypada do uiszczenia tylko z funduszu dla oddziału chorych.

Fundusz obłąkanych.

Potrzeby. Rub. XVI. Utrzym. bud. Rub. XVII. Odsetki. Rub. XVIII. Podatki. Rub. XIX. Roz. wydatki.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	XVI. Utrzymanie budynków.	.	.	.		Do rub. XVI. poz. 50. Ponieważ sprawa względem ponoszenia kosztów większych restauracyj i budowy w szpitalu głównym (jak już w budżecie z roku 1867. i 1868. nadmieniono) dotychczas jeszcze nie jest rozstrzygniętą, przeto podobne wydatki się nie uwzględniają, i preliminuje się tylko na zwykłe konserwacye prawdopodobna potrzeba z uwzględnieniem wynikłości, w kwocie 900 zł.
50	Na konserwacye i reparacye budynków	957	800	900		
51	Kominiarzom i straży ogniowej	65	65	65		
	razem .	1022	865	.	965	Do poz. 51. Preliminuje się jednoroczna należytość przypadająca na fundusz obłąkanych.
	XVII. Odsetki od kapitałów dłużnych.					Do rub. XVII. Preliminuje się jednoroczna należytość wedle stopy procentowej.
52	5% od należącej się funduszowi stypendyjnemu kwoty dłużnej . . . . . 26820 zł.	1408	1408	.	1408	Do rub. XVIII. Preliminuje się jednoroczna należytość wedle stopy procentowej.
	XVIII. Podatki.					Do rub. XIX. Preliminuje się wedle przecięcia. Wynikłość wynosiła: w roku 1865. . . . . 329 zł. „ 1866. . . . . 188 „ „ 1867. . . . . 358 „ razem . 875 zł. przeciętnie . . . . . 292 „
53	7% podatek dochodowy od odsetków z obligacyj Państwa w kwocie . . . . 359 zł.	25	25	.	25	Ponieważ jednak uiszczane nadwyżki przy odnośnych rubrykach dochodów się odtrącają i w zamknięciu rocznego rachunku z wydatków się odłączają, przeto podobne potrzeby nie preliminują się więcej i uwzględniają się tylko rozmaite inne przypadkowe wydatki w prawdopodobnej kwocie 80 zł. Wniosek na rok 1868. dla tego znacznie jest wyższy, albowiem uwzględnionym był dodatek z powodu drożyzny, zaasygnowany dla urzędników i sług w szpitalu głównym.
54	**XIX. Rozmaite wydatki.**	358	527	.	80	

5.

Fundusz podrzutków

we Lwowie.

PRELIMINARZ SPECYALNY

na rok słoneczny

1869.

Preliminarz sumaryczny fun-

Pokrycie

Liczba porządkowa	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość z roku 1867.	Wniosek na rok 1869. Wydziału krajowego	Wydziału specyalnego		Uchwała Sejmu
		Złote austryackie				
I	Odsetki od kapitałów . . .	.	.	.	.	
II	Taksy od przyjęcia podrzutków	2093	1500			
	razem .	2093	1500			
	W porównaniu z potrzebami .	82859	81937			
	okazuje się brak .	80766	80437			

duszu podrzutków na rok 1869.

Potrzeby							
Liczba porządkowa	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość z roku 1867.	Wniosek na rok 1869. Wydziału krajowego	Wydziału specyalnego		Uchwała Sejmu	
		Złote austryackie					
I	Płace urzędników	420	1050				
II	Dodatki na mieszkanie . . .	63	63				
III	Emolumenta	91	43				
IV	Dyurny	1849	1377				
V	Potrzeby kancelaryjne . . .	111	200				
VI	Remuneracye i zapomogi . .	1949	1714				
VII	Podatki						
VIII	Koszta zaopatrzenia podrzutków	78130	77188				
IX	Koszta leczenia	209	286				
X	Rozmaite wydatki	37	16				
	razem .	82859	81937				

Fundusz podrzutków.

Pokrycie. Rub. I. Odsetki. Rub. II. Taksy za przyjęcie podrzutków.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	POKRYCIE.					
	I. Odsetki od kapitałów.					
1	od 5% obligacyi indemnizacyjnej Nr. 4567 na 800 zł. = 42 zł. — ct.					
2	od 5% obligacyi indemnizacyjnej Nr. 6809 na 350 zł. = 18 zł. 37 ct.					Do rub. I. poz. 1—5. Nic się nie preliminuje, ponieważ od obok poszczególnionych na wybudowanie domu podrzutków przeznaczonych kapitałów, odsetki bywają kapitalizowane na cel przeznaczony.
3	od 11 sztuk 5% akcyj Banku hypotecznego a 80 zł. od Nr. 440 do Nr. 450 razem na 880 zł. = . 44 zł. — ct.					
4	od 3 szt. 4% galicyjskich listów zastawnych ser. V. Nr. 13099, 14677 i 21915 na 300 złr. . 12 zł. — ct.					
5	od 5% książeczki galicyjskiej Kasy oszczędności Nr. 2205 na 4 zł. 9 ct. = — zł. 20 ct. Suma . 116 zł. 57 ct.					Do rub. II. poz. 6. Liczba dzieci za opłatą taksy do zakładu przyjętych, i wynikłość pieniężna z 3 lat poprzednich wynosi: w r. 1865. — 107 głów i 1371 zł. „ „ 1866. — 129 „ „ 1545 „ „ „ 1867. — 150 „ „ 2093 „ razem . 386 głów i 5009 zł. przeciętnie . 129 „ „ 1670 „ za 129 dzieci, licząc od każdej głowy przepisaną taksę po 15 zł. wypadałoby . . . . . 1935 zł. Zważywszy jednak, że zwykle nie cała przepisana należytość wpływa, znaczna kwota w zaległości, a pewna kwota na fundusz krajowy przeniesioną zostaje; przeto preliminuje się tylko kwota sprawdzona z roku 1868.
6	**II. Taksy za przyjęcie podrzutków**	2093	1500	.	1500	

Fundusz podrzutków.

Potrzeby. Rub. I. Płace. Rub. II. Dodatki. Rub. III. Emolumenta. Rub. IV. Dyurny.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	POTRZEBY.					Do rub. I. poz. 1., 2., 3.
	I. Płace urzędników.					Należytość roczna wciągniętą jest podług istniejącego etatu.
1	Dla pisarza 1. pełniącego urząd kasyera Nikodema Salwickiego	420	420	420		Do rub. I. poz. 2., 3.
2	Dla pisarza 2. pełniącego obowiązki kontrolora	.	315	315		Wynikłości żadnej nie było, ponieważ miejsca drugiego pisarza i dozorcy podrzutków, nie są obsadzone.
3	Dla dozorcy podrzutków . .	.	315	315		
	Suma rub. I. .	420	1050	.	1050	Do rub. II. poz. 4.
	II. Dodatki na mieszkanie.					Należytość całoroczna przyznana akuszerce Elżbiecie Weber. (Rozporządzenie Namiestnictwa z d. 3. Lutego 1857. L. 4478.)
4	Dla akuszerki, jako stręczycielki mamek	63	63	.	63	
	III. Emolumenta.					Do rub. III. poz. 5. Należytość przyznana wyżpomienionej akuszerce, podług cen targowych przeciętnie obliczona. Wynikłość z roku 1867. jest dla tego większą, ponieważ należytość z dwóch lat poprzednich dopiero w tymże roku podniesioną została.
5	Wynagrodzenie za 4 sągi drzewa po 10 zł. 64 ct.	50 90	44	.	43	Ceny targowe drzewa: z roku 1865. . . . 11 zł. 40 ct. „ „ 1866. . . . 10 „ 14 „ „ „ 1867. . . . 10 „ 38 „ razem . 31 zł. 92 ct. przeciętnie . . . . 10 „ 64 „
	IV. Dyurny.					Do rub. IV. poz. 6.
6	Dla 3 dyurnistów stałych . .	1101	1095	1095		Należytość całoroczna dla trzech dyurnistów po 1 zł. w. a. dziennie. (Rozporządzenie c. k. Namiestnictwa z d. 12. Kwietnia 1864. L. 20865.)
	Do przeniesienia .	1101	1095	1095		

Fundusz podrzutków.

Potrzeby. Rub. V. Potrzeby kancelaryjne.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia .	1101	1095	1095		Do rub. IV. poz. 7.
7	Dla 1 dyurnisty zastępującego pisarza drugiego jako kontrolora	25 383	232	232		Rachując dziennie po 1 zł. 50 ct. wedle uchwały Wydziału krajowego z 5. Grudnia 1867. L. 3424. wypada rocznie . . . . . 547 zł. 50 ct. potrąciwszy jednak od tego systemizowaną płacę dla pisarza 2. (rub. I. p. 2.) w kwocie . 315 „ — „ okazuje się potrzeba 232 zł. 50 ct.
8	Dla 1 dyurnisty zastępującego dozorcę podrzutków . .	365	50	50		Do rub. IV. poz. 8. Należytość całoroczna po 1 zł. w. a. dziennie przyzwolona rozporządzeniem c. k. Namiestnictwa z dnia 3. Sierpnia 1866. L. 38892. wynosi . . 365 zł. lecz po odtrąceniu systemizowanej dla dozorcy podrzutków płacy (rub. I. poz. 9.) w kwocie . . . . . 315 zł. okazuje się potrzeba . . . 50 zł.
	Suma rub. IV. .	25 1849	1377	.	1377	
	V. Potrzeby kancelaryjne.					Do rub. V. poz. 9. Wedle 3letniego przecięcia wynikłości z lat poprzednich, która wynosi w roku 1865. . . . . 276 zł. „ „ 1866. . . . . 247 „ „ „ 1867. . . . . 111 „ razem . 634 zł. przeciętnie . . . . . 211 „ a w zaokrągleniu . . . 200 „
9	Na zwykłe potrzeby kancelaryjne	11 111	200	200		
10	Na sprawienie kasy ogniotrwałej	.	300			Do rub. V. poz. 10. Wedle uchwały Wydziału krajowego z d. 13. Lipca 1867. L. 6408. ma być takowa sprawioną jeszcze w r. 1868., przeto nic się nie preliminuje.
	razem .	11 111	500	.	200	

Fundusz podrzutków.

Potrzeby. Rub. VI. Remuneracye i zapomogi.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	VI. Remuneracye i zapomogi.					Do rub. VI. *a.* poz. 11. Wedle uchwały Wydziału krajowego z dnia 5. Grudnia 1867. L. 3424.
	a. Stałe.					Do rub. VI. poz. 12. Na mocy reskryptu c. k. Ministerstwa z dnia 12. Listopada 1852. L. 28627. i rozporządzenia c. k. Namiestnictwa z d. 3. Lutego 1857. L. 4478.
11	Dla pisarza 1. jako kasyera Nikodema Salwickiego . .	50 157	180	180		
12	Dla akuszerki Elżbiety Weber	74 78	79	79		Do rub. VI. poz. 13. Według rozporządzenia c. k. Namiestnictwa z d. 30. Października 1858. L. 48367.
13	Dla zastępcy dozorcy podrzutków	99½ 104	105	105		
14	Dla kasyera miejskiego Grzegorza Stotańczyka jako byłego nadkontrolora kasy podrzutków	35				Do rub. VI. poz. 14. Nic się nie preliminuje ponieważ nadkontrolę kasy podrzutków sprawuje obecnie oddział rachunkowy Wydziału krajowego.
	b. Zmienne.					Do rub. VI. *b.* poz. 15.
15	Mamkom za pielęgnowanie dzieci pierwszo-rocznych .	1176	900	1000		Na mocy rozporządzenia gubern. z dnia 11. Maja 1835. L. 21697. udziela się remuneracyę mamkom za wypielęgnowanie dziecka pierwszorocznego, które oddane zostało tymże na wychowanie w 1. półroczu życia po 2 zł. 10 ct. zaś za dziecię oddane na wychowanie w 2. półroczu życia po . . . . 1 „ 5 „ Należytość obliczona podług trzechletniego przecięcia. Wynikłość wynosi za rok 1865. . . . . 880 zł. „ „ 1866. . . . . 1028 „ „ „ 1867. . . . . 1176 „ razem . 3084 zł. przeciętnie . . . . . 1028 „ w zaokrągleniu . . . . 1000 „
16	Żywicielkom za gorliwe dozorowanie dorosłych podrzutków	132	147	150		Do rub. VI. *b.* poz. 16. Wynikłość wynosi: za rok 1865. . . . . 178 zł. „ „ 1866. . . . . 140 „ „ „ 1867. . . . . 132 „ razem . 450 zł. przecięcie . . . . . 150 „
	Do przeniesienia .	23½ 1684	1411	1514		

Bibl. Jag.

Fundusz podrzutków.

Potrzeby. Rub. VII. Podatki. Rub. VIII. Zaopatrzenie podrzutków.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia	23½ 1684	1411	1514		Do rub. VI. *b.* poz. 17. Ponieważ systemizowane w roku 1844. płace urzędników są bardzo małe, nadto posada zarządcy jako też kontrolora nie jest obsadzoną, tylko przez dyurnistów zastępywaną, przeto wobec znacznych czynności zachodzi częstokroć potrzeba udzielenia im zapomogi, preliminuje się przeto sprawdzona z r. ubiegłego . 200 zł.
17	Urzędnikom i dyurnistom zakładu	265	200	200		
	Suma rub. VI. .	23½ 1949	1611	.	1714	
	VII. Podatki.					Do rub. VII. poz. 18. Nic się nie preliminuje, gdyż 7% podatek dochodowy w rocznej kwocie . . . . . 4 zł. 23 ct. zwykle pokrytym bywa z odsetków majątku zarodowego. (Patrz poz. I. dochodu.)
18	Na rok 1869. . 4 zł. 23 ct.					
	VIII. Zaopatrzenie podrzutków.					Do rub. VIII. poz. 19.—21. Na podstawie trzechletniego przecięcia wypada: na I. klasę po 2 zł. 40 ct. 956 „ II. „ „ 2 „ 10 „ 802 „ III. „ „ 1 „ 80 „ 2193 razem . 3951 podrzutków. Po odtrąceniu zaś ⅓ części z 1. klasy głów . . . . . 319 wedle przyjętego stosunku śmiertelności, zaś z II. klasy głów . 81 i z III. klasy głów . . . . 310 wedle 3letniego przecięcia ubywa razem dzieci . . . . 710 i pozostaje do pielęgnowania dzieci . . . . . 3241 a to: w I. klasie . . . . 637 „ II. „ . . . . 721 „ III. „ . . . . 1883 razem . 3241. Wynagrodzenie obliczono na podstawie rozporządzenia Wydziału krajowego z dnia 31. Grudnia 1867. L. 10255.
19	Za pielęgnowanie 637 dzieci w 1. roku życia zostających po . . . . 2 zł. 40 ct. miesięcznie czyli 28 zł. 80 ct. rocznie	.	15696	18346		
20	Za pielęgnowanie 721 dzieci dwa lat życia liczących po . . . . 2 zł. 10 ct. miesięcznie, czyli 25 zł. 20 ct. rocznie	.	16204	18169		
21	Za pielęgnowanie 1883 dzieci od 3 do 10 lat liczących po . . . . 1 zł. 80 ct. miesięcznie, czyli 21 zł. 60 ct. rocznie	.	43783	40673		
	Suma rub. VIII. .	39 78219	75683	.	77188	

Fundusz podrzutków.

Potrzeby. Rub. IX. Koszta leczenia. Rub. X. Rozmaite wydatki.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	IX. Koszta leczenia.					Do rub. IX. poz. 22. Według trzechletniego przecięcia wynikłości, a to: z roku 1865. . . . . 393 zł. „ „ 1866. . . . . 256 „ „ „ 1867. . . . . 209 „ razem . 858 zł. przeciętnie . . . . . 286 „
22	Na lekarstwa i koszta leczenia	33/1 209	365	.	286	
	X. Rozmaite					Do rub. X. poz. 23. Rubryka ta obejmuje różne wydatki drobne, które się pod żadną inną rubrykę podciągnąć nie dadzą. Wniosek obliczony jest na podstawie trzechletniego przecięcia. z roku 1865. . . . . 9 zł. „ „ 1866. . . . . 1 „ „ „ 1867. . . . . 37 „ razem . 47 zł. przeciętnie . . . . . 16 „
23	Wydatki nieprzewidziane . .	30 37	268	.	16	

6. lit. **a.**

Fundusz szpitalu św. Łazarza

w Krakowie.

Oddział chorych sporadycznych.

PRELIMINARZ SPECYALNY

na rok słoneczny

1869.

Preliminarz sumaryczny funduszu szpitalu

Pokrycie

Liczba porządkowa	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość z roku 1867.	Wniosek na rok 1869. Wydziału krajowego	Wydziału specyalnego		Uchwała Sejmu
		Złote austryackie				
I.	Odsetki od kapitałów . . .	18222	15191			
II.	Dochód z realności i dóbr. .	9346	6261			
III.	Zwrot kosztów leczenia i zaopatrzenia	21754	20200			
IV.	Różne przypadkowe	376	200			
	razem .	49698	41852			
	w porównaniu z potrzebami .	.	34006			
	okazuje się nadwyżka . . .	.	7846			

św. Łazarza na rok 1869. Oddział chorych sporadycznych.

Potrzeby

Liczba porządkowa	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość z roku 1867.	Wniosek na rok 1869. Wydziału krajowego	Wydziału specyalnego		Uchwała Sejmu	
		Złote austryackie					
I	Płace urzędników, lekarzy, kapelana, sióstr miłosierdzia i sług	4083	4050				
II	Zasługi	50	50				
III	Dodatki osobiste	.	.				
IV	Dodatki na mieszkanie . . .	273	267				
V	Wynagrodzenia za emolumenta	128	128				
VI } VII }	Adjuta i dyurna	.	.				
VIII	Zapisy	82	82				
IX	Wydatki z prawa patronatu i konkurencyi wynikłe. . .	1084	700				
X	Czynsz wynajmu pomieszkań	.	.				
XI	Potrzeby kancelaryjne . . .	41	142				
XII	Remuneracye i zapomogi . .	877	1467				
XIII	Nowe budowy	.	.				
XIV	Utrzymanie budynków . . .	1651	1113				
XV	Podatki i daniny	3057	2675				
XVI	Dyety i koszta podróży . .	143	200				
XVII	Koszta gospodarcze	22359	22500				
XVIII	Odsetki od kapitałów dłużnych.	.	20				
XIX) XX) XXI)	Pensye, dary i zaopatrzenia .	.	.				
XXII	Potrzeby kościelne	31	31				
XXIII	Odprawy i spłata kwartałów pośmiertnych	.	.				
XXIV	Różne przypadkowe	190	581				
	razem .	34049	34006				

Fundusz szpitalu św. Łazarza. Oddział chorych.

Pokrycie. Rub. I. Odsetki od kapitałów.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	POKRYCIE.					
	I. Oasetki od kapitałów.					
1	Od kapitałów na hypotekach prywatnych lokowanych a mianowicie:					Jednoroczna należytość obliczona wedle stopy procentowej.
	a. w kwocie 596455 złot. pol. 29 gr.	.	.	7345		Kapitały na hypotekach prywatnych ubezpieczone wynoszą:
	b. w kwocie 5182 zł. 90 ct. wal. austr.	.	.	259	7604	
2	Od obligacyj:					*a.* 596455 złp. 29 gr. lub 149113 zł. 99 ct.
	a. od obligacyj kamery nadwornej kapitału 225 zł. wal. wied. 2% . . 1 zł. 89 ct.	.	.	2		*b.* 5182 „ 90 „
	b. od zapisów długu stanu w wal. austr. kapitału 2820 zł. 5% . . . . . 141 zł.	.	.	141		razem wal. austr. 154296 zł. 89 ct.
	c. od listów zastawnych Królestwa Polskiego, kapitału 145700 złotych polskich 5% . . . 1821 zł. 25 ct.	18222	15029	1821		Obligacye:
	d. od pożyczki narodowej kapitału 6370 zł. 5% 334 zł. 42½ ct.	.	.	334		*a.* oblig. kamery nad. 225 „ — „
	e. od losowanych 300 zł. po 5% . . . 15 zł. 75 ct.	.	.	16		*b.* zapisy długu stanu 2820 „ — „
	f. od obligacyj indemnizacyjnych kapitału 87100 zł. po 5% . . . 4572 zł. 75 ct.	.	.	4573		*c.* listy zastawne król. Pol. 145700 zł. pol. lub 36425 „ — „
	g. od obligacyj pożyczki głodowej kapitału 6800 zł. 7%	.	.	476		*d.* pożyczka narod. . 6370 „ — „
	h. od galicyjskich listów zastawnych kapitału 5600 zł. 4%	.	.	224	7587	*e.* obligacye losowane 300 „ — „
						f. detto. indemnizac. 87100 „ — „
						g. oblig. poż. głodow. 6800 „ — „
						h. galic. listy zastaw. 5600 „ — „
						razem . 299936 zł. 89 ct.
	Suma rub. I. .	18222	15029	.	15191	

Fundusz szpitalu św. Łazarza. Oddział chorych.

Pokrycie. Rub. II. Dochody z realności dóbr.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	II. Dochody z realności i dóbr.					
3	Czynsz dzierżawny z dóbr Tropiszów w Królestwie Polskiem	5488	3500	3500		Do poz. 3. W skutek rozporządzenia c. k. komisyi Namiestnictwa z dnia 14. Czerwca 1865. do L. 15339. wydzierżawiono dobra Tropiszów na przeciąg czasu od 24. Czerwca 1864. do 23. Czerwca 1873. za opłatą rocznego czynszu dzierżawnego w kwocie 14000 złp. czyli 92100 rub. w srebrze co czyni 3500 zł. w.a. Wynikłość z roku 1867. zawiera oprócz bieżącej należytości także zaległość z roku 1863. i 1864. w kwocie 1988 zł. 10 ct.
4	Czynsz dzierżawny z dóbr Rączna i Jeziorzany . . .	1133	1116	1116		Do poz. 4. Dobra te wydzierżawiono w skutek rozporządzenia c. k. komisyi Namiestniczej z dnia 27. Lipca 1865. L. 20141. na lat 12. Roczny czynsz dzierżawny wynosi 1116 zł.
5	Czynsz dzierżawny z gruntów dworskich w Rącznej „Pustki“ zwanych	109	.	16		W skutek rozporządzenia Wydziału krajowego z dnia 17. Czerwca 1867. L. 3839. wydzierżawiono grunta pomienione już przedtem przez Foltyńskiego użytkowane za czas od 27. Października 1865. do 26. Października 1871 za 16 zł. rocznie. — Na dalszy przeciąg czasu zaś od 27. Października 1871. do 26. Października 1877. za 29 zł. 38½ ct. rocznie. Wynikłość z roku 1867. zawiera oprócz bieżącej należytości także zaległości z lat poprzednich.
6	Czynsz dzierżawny z dóbr Prądnik czerwony	2256	1504	1504		
7	Czynsz dzierżawny z folwarku „Przeginia duchowna“ . .	360	50	50		Do poz. 6. Rozporządzeniem c. k. komisyi Namiestniczej z dnia 30. Września 1863. L. 11042. wydzierżawiono dobra te na lat 12. od 24. Czerwca 1863. do 23. Czerwca 1875. za 1504 zł. 1½ ct. rocznie. Wynikłość jest większą ponieważ czynsz dzierżawny wpłaconym został za półtora roku.
8	Czynsz z realności Nr. 242/I „Akademią“ zwanej w Krakowie	.	75	75		Do poz. 7. i 8. Na mocy rozporządzenia byłej Rady administracyjnej z dnia 27. Sierpnia 1850. L. 4873. Wynikłość pod poz. 7. wykazana jest większą, bo zawiera zaległości z lat ubiegłych.
	Suma rub. II. .	9346	6245	.	6261	

Fundusz szpitalu św. Łazarza. Oddział chorych.

Pokrycie. Rub. III. Zwroty kosztów leczenia i zaopatrzenia. Rub. IV. Rozmaite dochody.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
						Do poz. 9. i 10. Wedle 3letniego przecięcia.
	III. Zwroty kosztów leczenia i zaopatrzenia.					Do poz. 9. Wynikłość: z roku 1865. . . . 17535 zł. „ 1866. . . . 19961 „ „ 1867. . . . 19978 „ razem . 57474 zł. wypada przeciętnie . . . 19158 „ lub w zaokrągleniu . . . 19000 „
9	Z funduszu krajowego Galicyjskiego	19978	18189	19000		
						Do poz. 10. Wynikłość: z roku 1865. . . . 1201 zł. „ 1866. . . . 892 „ „ 1867. . . . 1776 „ razem . 3869 zł. wypada przeciętnie . . . 1289 „ lub w zaokrągleniu . . . 1200 „
10	Z funduszów obcokrajowych i od strón samopłacących . .	1776	1000	1200		
	Suma rub. III. .	21754	19189	.	20200	Dochód tej rubryki stanowi przeważnie zysk ażya od kwot dzierżawnych i odsetkowych, wpływających w brzeczącej monecie srebrnej z Królestwa Polskiego.
11	**IV. Rozmaite dochody.**	376	563	.	200	Do poz. 11. Według 3letniego przecięcia wynikłości: z roku 1865. . . . 180 zł. „ 1866. . . . 61 „ „ 1867. . . . 376 „ razem . 617 zł. wypada przeciętnie . . . . 205 „ lub w zaokrągleniu . . . . 200 „

Fundusz szpitalu św. Łazarza. Oddział chorych.

Potrzeby. Rub. I. Płace. Rub. II. Zasługi. Rub. III. Dodatki osobiste. Rub. IV. Datki na mieszkanie.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	POTRZEBY.					
	I. Płace.					
1	Zarządcy szpitalu rocznie . . . . . 500 zł.	333	333	333		Do poz. 1., 2., 3. i 4. Część przypadająca z obliczenia na podstawie dzielnika stałego.
2	Pisarzowi . . . . . 400 „	267	267	267		
3	Kapelanowi . . . . 200 „	133	133	133		
4	Woźnemu . . . . . 250 „	167	167	167		
5	Dwom ordynaryuszom po . . . . . 750 „	1500	1500	1500		Do poz. 5., 6. i 7. Całoroczna należytość którą fundusz tego oddziału całkowicie ponosi.
6	Dwom asystentom po . 400 „	833	800	800		
7	Jednej siostrze Miłosierdzia 100 zł. a dziesięciu po . . . . . 75 „	850	850	850		
	razem .	4083	4050	.	4050	
	II. Zasługi.					
8	Dwom leśnym w dobrach Rączna rocznie po 525 zł. . .	50	50	.	50	Do poz. 8. Roczna należytość którą fundusz tego oddziału całkowicie ponosi.
	III. Dodatki osobiste.	.	.	.		
	IV. Dodatki na mieszkanie.					Do poz. 9. i 10. Roczna należytość obliczona na podstawie dzielnika stałego.
9	Kapelanowi szpitalu rocznie 78 zł. 14 ct.	52	53	53		
10	Pisarzowi rocznie 80 zł. . .	54	54	54		Do poz. 11. Należytość przypadająca całkowicie na fundusz tego oddziału.
11	Dwom asystentom lekarskim po 80 zł.	167	160	160		
	razem .	273	267	.	267	

Fundusz szpitalu św. Łazarza. Oddział chorych.

Potrzeby. Rub. V. Wynagrodzenia. Rub. VI. i VII. Adjuta i dyurna. Rub. VIII. Zapisy. Rub. IX. Wydatki. Rub. X. Czynsz. Rub. XI. Potrzeby kanc.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	V. Wynagrodzenia za emolumenta.					
12	Kapelanowi szpitalu wynagrodzenie za wikt rocznie 191 zł. 61 ct.	128	128	.	128	Do poz. 12. Całoroczna należytość obliczona na podstawie dzielnika stałego.
	VI. i VII. Adjuta i dyurna.	.	.	.		
	VIII. Zapisy.					
13	Na odprawienie mszy św. przez kapitułę krakowską odsetki z fundacyi ś. p. biskupa Szembeka rocznie 150 złot. pol.	38	38	38		Do poz. 13. Wydatek ten uiszczanym bywa na mocy rozporządzenia byłego Senatu Rzeczypospolitej krakowskiej z dnia 3. Grudnia 1840. L. 1327. z odsetek wpływających od kapitału na dobrach Pawłowice w kwocie 15062 złp. zabezpieczonego.
14	Na obdzielenie wyzdrowiałych z zapisu Wencla	44	44	44		Do poz. 14. Stała należytość roczna, uiszczana na mocy odnośnego iistu fundacyjnego z odsetek wpływających od 5% obligacyj na ten cel przeznaczonej, imiennej wartości 950 zł. po odtrąceniu 7% podatku dochodowego.
	razem .	82	82	.	82	Do rub. IX. Według 3letniego przecięcia; wynikłość z roku 1865. . 1135 zł. 24 ct. „ 1866. . 1 „ 44 „ „ 1867. . 1084 „ 5 „ razem . 2220 zł. 73 ct. wypada przeciętnie . 740 „ 24 „ lub w zaokrągleniu . 700 „ —
15	**IX. Wydatki z prawa patronatu i konkurencyi wynikłe.**	1084	387	.	700	
	X. Czynsz z wynajmu pomieszkań.	.	.	.		Do rub. XI. Na podstawie 3letniego przecięcia wynikłości: z roku 1865. . 145 zł. „ 1866. . 242 „ „ 1867. . 41 „ razem . 428 zł. wypada przeciętnie . . . 142 „
16	**XI. Potrzeby kancelaryjne.**	41	178	.	142	

Fundusz szpitalu św. Łazarza. Oddział chorych.

Pokrycie. Rub. XII. Remuneracye i zapomogi. Rub. XIII. Nowe budowy.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	XII. Remuneracye i zapomogi.					Do poz. 17. Na mocy rozporządzenia c. k. Namiestnictwa z dnia 2. Stycznia 1861. L. 59122. i kontraktu ze zgromadzeniem sióstr miłosierdzia zawartego.
	A. Stałe.					
17	Aptekarzowi szpitalu rocznie 525 zł.	350	350	350		
18	Dyrektorowi szpitalu rocznie 420 zł.	280	280	280		Do poz. 19. — 20. Stałe należytości roczne w $^1/_3$ częściach na fundusz tego oddziału przypadające.
19	Dwom praktykantom chirurgicznym po 210 zł. . . .	.	420	420		Do poz. 19. W skutek rozporządzenia c. k. Rządu krajowego w Krakowie z dnia 12. Grudnia 1856. do L. 36342. Z powodu nieobsadzenia tych posad nie było od roku 1861. żadnych wynikłości.
20	Urzędnikom c. k. Urzędu podatkowo-zbiorowego w Krakowie za sprawowanie czynności kasowych tego funduszu, rocznie 100 zł. . . .	67	67	67		Do poz. 21. Uchwałą Wydziału krajowego z dnia 24. Lutego 1868. L. 801. zarządzono uporządkowanie i nadzór lasu w Rączney, na który to cel preliminuje się rocznie kwota 50 zł.
21	Leśniczemu za nadzór lasu w dobrach Rączna . . .	.	50	50		
	B. Niestałe.					Do poz. 22. Wedle 3letniego przecięcia wynikłości z roku 1865. . . . 130 zł. „ 1866. . . . 250 „ „ 1867. . . . 180 „ razem . 560 zł. wypada przeciętnie . . . . 186 „ Ze względu jednak na doświadczoną w roku obserwacyjnym potrzebę preliminuje się prawdopodobną kwotę 300 zł.
22	Na wsparcia przypadkowe i zastępstwa	180	190	300		
	razem .	877	1357	.	1467	
	XIII. Nowe budowy.	.	.	.		

Fundusz szpitalu św. Łazarza. Oddział chorych.

Pokrycie. Rub. XIV. Utrzymanie budynków. Rub. XV. Podatki i daniny.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	XIV. Utrzymanie budynków.					Do poz. 23. Koszta wybielenia wnętrza budynku szpitalnego ponosi na mocy kontraktu zgromadzenie sióstr miłosierdzia. Na wybielenie budynku zewnątrz preliminuje się zeszłoroczna sprawdzona kwota 54 zł.
23	Wybielenie zabudowania szpitalnego zewnątrz	54	54	54		
24	Czyszczenie kanałów . . .	12	12	12		
25	„ kominów . . .	47	47	47		
26	Różne restauracye w ogólności.	1538	2904	1000		
	Suma rub. XIV. .	1651	3017	.	1113	Do poz. 24. i 25. Na podstawie wynikłości z r. 1867.
	XV. Podatki i daniny.					Do poz. 26. Wynikłość z roku 1867. zawiera w sobie: 1. koszta budowy karczem w Rącznej i Jeziorzanach . 1037 zł. 92 ct. 2. koszta innych pomniejszych reparacyj budynku szpitalnego w kwocie . 508 „ 8 „ Budynki gospodarcze w dobrach szpitalnych w ostatnich latach odnowiono a pomniejsze reparacye ponoszą dzierżawcy tych dóbr z własnych funduszów, przeto na ten cel nic się nie preliminuje. Na utrzymanie i reparacye gmachu szpitalnego atoli preliminuje się z uwagi na obszerność tego budynku, niemniej ze względu iż podobne reparacye naprzód przewidzieć ani obliczyć się nie dadzą, ryczałtową kwotę 1000 zł.
	A. Od realności i dóbr.					
27	Podatek gruntowy od realności szpitalu św. Łazarza . 34 zł. 54½ ct. Dodatek wojenny . . . . 6 „ 47½ „ Dodatki mieszane . . . . 22 „ 80 „ 63 zł. 82 ct.	.	.	64		
28	Z dóbr Rączna i Jeziorzany: *a.* gruntowy . . 276 zł. 39 ct. *b.* domowy . . 13 „ 12 „ *c.* dodatki krajowe 36 „ 17 „ *d.* indemnizacyjne 122 „ 99 „ *e.* dochodowy z propinacyj w Rącznej wraz z dodatkami . 25 „ 25½ „ 473 zł. 92½ ct.	1443	1162	474		
29	Z dóbr Prądnik czerwony: *a.* gruntowy . . 349 zł. 23 ct. *b.* domowo-klasowy . . . . 7 „ 29 „ *c.* dochodowy z propinacyi wraz z dodatkami . 53 „ 14 „ *d.* dodatki . . . 205 „ 84 „ 615 zł. 50 ct.	.	.	616		Do poz. 27. — 29. Na podstawie wykazów przez c. k. urzęda podatkowe sporządzanych i istniejącej na rok 1867. stopy podatkowej — zwłaszcza, że podwyższenie z roku 1868. obowiązuje tylko na rok 1868.
	Do przeniesienia .	1443	1162	1154		

Fundusz szpitalu św. Łazarza. Oddział chorych.

Potrzeby. Rub. XV. Podatki i daniny.

Rozkład rubryk pojedynczych						
Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia .	1443	1162	1154		
	B. Ekwiwalenta.					
30	Od nieruchomego majątku szpitalnego		.	31		Do poz. 30., 31. i 32. Wedle odnośnego prawa o stemplach i ekwiwalentach i na mocy rozporządzeń c. k. Namiestnictwa dnia 26. Października 1861. L. 70007. z dnia 17. Sierpnia 1861. L. 50936. i z dnia 2. Lutego 1856. L. 34620.
31	Z folwarku Prądnik czerwony należytość roczna	206	175			
32	Z dóbr Rączna i Jeziorzany .		.	102		
			.	73		
	C. Indemnizacye.					
33	Z folwarku Prądnik czerwony 20letnie raty (Annuitates) za zniesiony czynsz gruntowy konwentu OO. Dominikanów w Krakowie za rok od 1go Listopada 1855. do tegoż 1875. rocznie . . .	397	397	133		Do poz. 33. — 35. Na mocy rozporządzenia byłego c. k. Rządu krajowego w Krakowie dnia 2. Lutego 1856. L. 34620.
34	Takież za zniesioną dziesięcinę parafii św. Mikołaja . . .		.	203		
35	Z dóbr Rączna i Jeziorzany rocznie		.	61		
	D. Podatki gminne i dochód z dóbr w Królestwie Polskiem położonych.					Do poz. 36. Na mocy rozporządzenia Rządu krajowego w Krakowie dnia 16. Marca 1859. L. 4105.
36	Z dóbr Tropiszów łącznie .		.	186		Do poz. 37. W skutek rozporządzenia c. k. Rządu krajowego w Krakowie z dnia 24. Listopada 1858. L. 38985.
37	Podatek gminny za pomieszkanie kapelana szpitalnego .		.	4		
	E. Podatki dochodowe odsetkowe.					
38	7% podatek dochodowy z prowizyi kapitałów na dobrach i domach w Wielkiem Księstwie Krakowskiem hipotekowanych w kwocie 5331 zł.	1011	1033			Do poz. 38. — 40. Jednoroczna należytość obliczona wedle stopy procentowej z roku 1867.
39	7% podatek dochodowy od odsetków obligacyj indemnizacyjnych w kwocie 4572 zł.		.	373		
40	7% podatek dochodowy od odsetków obligacyj rządowych w kwocie 493 zł. . .		.	320		
			.	35		
	razem .	3057	2767	.	2675	

Fundusz szpitalu św. Łazarza. Oddział chorych.

Potrzeby. Rub. XVI. Dyety i koszta podróży. Rub. XVII. Koszta gosp. Rub. XVIII. Odsetki.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	XVI. Dyety i koszta podróży.					Do poz. 41. Wedle 3letniego przecięcia wynikłości z roku 1865. . . . 641 zł. „ 1866. . . . 413 „ „ 1867. . . . 143 „ razem . 1197 zł. wypada przeciętnie . . . 399 „ Ponieważ jednak wynikłości z roku 1865. i 1866. mieszczą w sobie koszta z powodu odbytych podróży w sprawach katastralnych i indemnizacyjnych, a podobne podróże na przyszłość przedsiębrane nie będą, przeto preliminuje się na rok 1869. zeszłoroczna sprawdzona kwota 200 zł.
41	Na podróże komisyjne w sprawach funduszu jako właściciela dóbr w okręgu Krakowskim i w Królestwie Polskiem położonych . . .	143	200	.	200	
	XVII. Koszta gospodarcze.					Do poz 42. Wedle 3letniego przecięcia wynikłości z roku 1865. . . 21032 zł. „ 1866. . . 22835 „ „ 1867. . . 22359 „ razem . 66226 zł. wypada przeciętnie . . . 22075 „ Ponieważ jednak liczba chorych w szpitalu pielęgnowanych ustawicznie wzrasta, przeto preliminuje się w zaokrągleniu 22500 zł.
42	Żywność, lekarstwa, bielizna, pranie, opał, oświetlenie, słoma, sprzęty domowe przez Siostry Miłosierdzia, instrumenta chirurgiczne zaś i inne drobniejsze przez zarząd szpitalu dostarczane . . .	22359	21858	.	22500	
	XVIII. Odsetki od kapitałów dłużnych.					Do poz. 41. Na mocy rozporządzenia krakowskiego c. k. Rządu krajowego z dnia 17. Lipca 1859. do L. 19226.
43	Od kapitału 2000 złot. pol. ubezpieczonych na dobrach Prądnik czerwony, na rzecz kościoła P. Maryi w Krakowie 4%	.	20	.	20	

Fundusz szpitalu św. Łazarza. Oddział chorych.

Potrzeby. Rub. XIX., XX. i XXI. Pensye, dary i zaopatrzenia. Rub. XXII. Potrzeby kościelne. Rub. XXIII. Odprawy kwartałów pośmiertnych. Rub. XXIV. Rozmaite wydatki.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	XIX. XX. i XXI. Pensye, dary i zaopatrzenia.	.	.	.		
	XXII. Potrzeby kościelne.					Do poz. 44.
44	Kapelanowi szpitalu na odprawienie mszy św.	31	31	.	31	W skutek rozporządzenia c. k. Komisyi Namiestniczej w Krakowie z dnia 6. Października 1863. L. 17933.
	XXIII. Odprawy kwartałów pośmiertnych.	.	.	.		
	XXIV. Rozmaite wydatki.					Do poz. 45.
45	Koszta sądowe, pocztowe, inseracyjne i inne przypadkowe	190	864	.	581	Wedle 3letniego przecięcia wynikłości z roku 1865. . . . 588 zł. „ 1866. . . . 965 „ „ 1867. . . . 190 „ razem . 1743 zł. wypada przeciętnie . . . 581 „

G. lit. **b.**

Fundusz szpitalu św. Łazarza

w Krakowie.

Oddział położnic i podrzutków.

PRELIMINARZ SPECYALNY

na rok słoneczny

1869.

Preliminarz sumaryczny funduszu szpitalu św. Łazarza

Pokrycie

Liczba porządkowa	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość z roku 1867.	Wniosek na rok 1869. Wydziału krajowego	Wydziału specyalnego		Uchwała Sejmu
		Złote austryackie				
I	Odsetki od kapitałów . . .	1960	1600			
II	Dochód z realności	850	1287			
III	Zwroty kosztów leczenia . .	5490	4540			
IV	Taxy od przyjęcia podrzutków.	7875	7300			
V	Rozmaite dochody	19	20			
	razem .	16194	14747			
	w porównaniu z potrzebami .	.	50977			
	okazuje się brak	.	36230			

na rok 1869. Oddział położnic i podrzutków.

Potrzeby						
Liczba porządkowa	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość z roku 1867.	Wniosek na rok 1869. Wydziału krajowego	Wniosek na rok 1869. Wydziału specyalnego		Uchwała Sejmu
		Złote austryackie				
I	Płace urzędników, lekarzy, kapelana, akuszerki, sióstr miłosierdzia i sług	1214	1249			
II	Zasługi	.	.			
III	Dodatki na mieszkanie . . .	49	52			
IV	Wynagrodzenie za emolumenta	253	253			
V	Potrzeby kancelaryjne . . .	18	80			
VI	Remuneracye i zapomogi . .	368	498			
VII	Utrzymanie budynków . . .	109	456			
VIII	Podatki i daniny	336	324			
IX	Koszta gospodarcze	13081	13000			
X	Odsetki od kapitałów dłużnych	5	5			
XI	Koszta zaopatrzenia podrzutków.	29835	35000			
XII	Rozmaite wydatki.	85	60			
		45353	50977			

Fundusz szpitalu św. Łazarza. Oddział położnic i podrzutków.

Pokrycie. Rub. I. Odsetki. Rub. II. Dochód z realności i dóbr.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	POKRYCIE.					Do poz. 1. i 2. Jednoroczna należytość obliczona wedle stopy procentowej. Wynikłość tegoroczna jest większą albowiem zawiera oprócz bieżącej należytości, zaległości z lat poprzednich. Stan kapitałów wynosi:
	I. Odsetki od kapitałów.					
1	*a.* Od obligacyj indemnizacyjnych w imiennej wartości 18570 złp. po 5% . . . 974 zł. 92½ ct.	.	.	.		*a.* obligacye indemnizacyjne w kwocie . . . . . 18570 zł. — ct.
2	*b.* Od kapitałów na prywatnych hypotekach ubezpieczonych w kwocie 50023 złp. 27 gr. po 5% 625 „ 30½ „	1960	1601	.	1600	*b.* kapitały na hypotekach prywatnych ubezpieczone w kwocie 50023 złp. 27 gr. lub . . . . . 12505 „ 97½ „ razem . 31075 zł. 97½ ct. Do poz. 3. Na mocy rozporządzenia c. k. Komisyi Namiestniczej z dnia 16. Kwietnia 1866. L. 10563. wydzierżawiono propinacyę w Krowodrzy na lat 3. t. j. od 18. Kwietnia 1866. aż do tegoż dnia 1869. r. za 850 zł. rocznie. Ponieważ spodziewać się należy iż przy nastąpić mającym wydzierżawieniu tej propinacyi na dalszy przeciąg czasu — z powodu zarządzonego przebudowania i reparacyj budynków mieszkalnych i gospodarczych czynsz się nieumniejszy, przeto preliminuje się i na rok 1869. zeszłoroczna kwota 850 zł.
	II. Dochód z realności i dóbr.					
3	Czynsz z propinacyj i gruntów w Krowodrzy	850	850	850		
4	Czynsz z młyna w Prądniku białym	.	437	437		Do poz. 4. Dochód z młyna w Prądniku białym wydzierżawiono w skutek rozporządzenia c. k. komisyi Namiestniczej z dnia 31. Października 1863. do L. 18899. i 23. Lutego 1864. do L. 3765. na lat 6. od 1. Listopada 1863. do końca Października 1869. za 437 zł. rocznie. Na zaspokojenie zaległego czynszu dzierżawnego, zafantowano sądownie ruchomości dzierżawcy, jak świadczy referat Wydziału krajowego z dnia 31. Marca 1868. do L. 2607.
	razem .	850	1287	.	1287	

Fundusz szpitalu św. Łazarza. Oddział położnic i podrzutków.

Pokrycie. Rub. III. Zwroty kosztów leczenia. Rub. IV. Taksy za przyjęcie podrzutków.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	III. Zwroty kosztów leczenia i zaopatrzenia.					Do poz. 5. Na podstawie 3letniego przecięcia wynikłości: z roku 1865. . 3910 zł. „ 1866. . 3791 „ „ 1867. . 5240 „ razem . 12941 zł. wypada przeciętnie . . . 4313 „ lub w zaokrągleniu . . . 4300 „
5	Z funduszu krajowego Galicyjskiego	5240	.	4300		
			3900			Do poz. 6. Wedle 3letniego przecięcia wynikłości: z roku 1865. . . . 316 zł. „ 1866. . . . 164 „ „ 1867. . . . 250 „ razem . 730 zł. wypada przeciętnie . . . . 243 „ lub w zaokrągleniu . . . . 240 „
6	Z funduszów obcokrajowych i od stron samopłacących .	250	.	240		
	razem .	5490	3900	.	4540	
	IV. Taksy za przyjęcie podrzutków.					Do poz. 7. Na podstawie 3letniego przecięcia wynikłości: z roku 1865. . 5040 zł. „ 1866. . 4788 „ „ 1867. . 5224 „ razem . 15052 zł. wypada przeciętnie . . . 5017 „ lub w zaokrągleniu . . . 5000 „
7	Z funduszu krajowego Galicyjskiego	5224	.	5000		
			6845			Do poz. 8. Na podstawie 3letniego przecięcia wynikłości: z roku 1865. . 2497 zł. „ 1866. . 1971 „ „ 1867. . 2651 „ razem . 7119 zł. wypada przeciętnie . . . 2373 „ lub w zaokrągleniu . . . 2300 „
8	Z funduszów obcokrajowych i od stron samopłacących . .	2651	.	2300		
	razem .	7875	6845	.	7300	
	V. Rozmaite dochody.	19	.	.	20	Do rub. V. Dla braku wynikłości z lat poprzednich, preliminuje się wynikłość z roku 1867. w zaokrągleniu w kwocie 20 zł.

Fundusz szpitalu św. Łazarza. Oddział położnic i podrzutków.

Potrzeby. Rub. I. Płace. Rub. II. Zasługi. Rub. III. Dodatki. Rub. IV. Emolumenta.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	POTRZEBY.					
	I. Płace.					
1	Zarządcy szpitalu rocznie . . . 500 zł. — ct.	167	167	167		
2	Pisarzowi . . . 400 „ — „	133	133	133		
3	Kapelanowi . . 200 „ — „	67	67	67		
4	Woźnemu . . . 250 „ — „	83	83	83		Do poz. 1—4. Część przypadająca na fundusz tego oddziału wedle dzielnika stałego.
5	Asystentowi . . 420 „ — „	3[illegible]5	420	420		
6	Akuszerce . . . 78 „ 75 „	79	79	79		
7	Czterem siostrom miłosierdzia po 75 „ — „	300	300	300		Do poz. 5—7. Należytość roczna którą fundusz tego oddziału całkowicie ponosić winien.
	razem .	1214	1249	.	1249	
	II. Zasługi.	.	.	.		
	III. Dodatki na mieszkanie.					
8	Kapelanowi szpitalu rocznie . . 78 zł. 14 ct.	23	26	26		Do poz. 8. i 9. Część przypadająca na fundusz tego oddziału na podstawie dzielnika stałego.
9	Pisarzowi . . . 80 „ — „	26	26	26		
	razem .	49	52	.	52	
	IV. Wynagrodzenie za emolumenta.					Do poz. 10. Część przypadająca z obliczenia na podstawie dzielnika stałego.
10	Kapelanowi szpitalu wynagrodzenie za wikt z rocznych 191 zł. 61 ct.	64	64	64	4	Do poz. 11. W skutek rozporządzenia c. k. Komisyi Namiestniczej z dnia 7. Kwietnia 1864. L. 7417.
11	Nauczycielowi w Krowodrzy za nieużywanie gruntu do szkoły należącego	9	9	9		Do poz. 12. Należytość stała którą fundusz tego oddziału całkowicie ponosi.
12	Akuszerce szpitalu wynagrodzenie za wikt	180	180	180		
	razem .	253	253	.	253	

Fundusz szpitalu św. Łazarza. Oddział położnic i podrzutków.

Potrzeby. Rub. V. Potrzeby kancel. Rub. VI. Remuneracye i zapomogi. Rub. VI. Utrzymanie bud.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	V. Potrzeby kancelaryjne.					Do poz. 13. Na podstawie 3letniego przecięcia wynikłości: z roku 1865. . 90 zł. „ 1866. . 123 „ „ 1867. . 18 „ razem . 231 zł. wypada przeciętnie . . . . 77 „ lub w zaokrągleniu . . . . 80 „
13	Zwyczajne	18	98	.	80	
	VI. Remuneracye i zapomogi.					
	A) Stałe.					Do poz. 14—16. Część przypadająca na fundusz tego oddziału wedle dzielnika stałego.
14	Dla aptekarza szpitalu rocznych . . . . . 525 zł.	175	175	175		
15	Dla dyrektora . . . 420 „	140	140	140		
16	Dla urzędników krakowskiego c. k. urzędu podatkowo-zbiorowego za załatwianie spraw funduszowych . . 100 „	33	33	33		Do poz. 17. Dla braku wynikłości z lat poprzednich, tudzież z uwagi iż urzędnikom i sługom szpitalnym pobierającym bardzo nizkie, płace udzielane bywają stosowne zapomogi pieniężne, preliminuje się na rok 1869. kwota 150 zł.
	B) Niestałe.					
17	Na wsparcia przypadkowe i zastępstwa	20	20	150		
	razem .	368	368	.	498	Do poz. 18—20. Corocznie powtarzające się wydatki które fundusz tego oddziału w $^1/_3$ części ponosić ma.
	VII. Utrzymanie budynków.					Do poz. 21. Na nieprzewidziane drobne reparacye, preliminuje się suma przeciętna z 3. lat a mianowicie: z roku 1865. . . . 466 zł. „ 1866. . . . 497 „ „ 1867. . . . 53 „ razem . 1016 zł. w kwocie . . . . . 338 „ lub w zaokrągleniu . . . 400 „
18	Pobielanie budynków zewnątrz	26	26	26		
19	Czyszczenie kanałów . . .	6	6	6		
20	detto kominów . . .	24	24	24		
21	Rozmaite inne przypadkowe reparacye budynków . . .	53	2542	400		
	razem .	109	2598	.	456	

Fundusz szpitalu św. Łazarza. Oddział położnic i podrzutków.

Potrzeby. Rub. VIII. Podatki i daniny.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	VIII. Podatki i daniny.					
	A. Z Prądnika białego i Krowodrzy:					
22	Z Prądnika białego. *a.* gruntowy . . 11 zł. 22 ct. *b.* domowo-klasowy . . . 1 „ 46 „ *c.* dochodowy . 30 „ 59 „ *d.* dodatki . . 21 „ 27 „ 64 zł. 54 ct.	.	.	65		Do poz. 22. i 23. Roczna należytość na podstawie istniejących przepisów i wykazów przez c. k. urzęda podatkowe sporządzanych na rok 1867.
23	Z Krowodrzy. *a.* gruntowy . 11 zł. 42 ct. *b.* domowo-klasowy . . . 5 „ 84 „ *c.* dochodowy. 59 „ 42 „ *d.* dodatki . . 36 „ 86½ „ 113 zł. 54½ ct.	178 .	202 .	113		Do poz. 24. Na mocy prawa odnośnego i rozporządzenia c. k. Komisyi Namiestniczej z dnia 17. Sierpnia 1861. L. 50936.
	B. Ekwiwalenta.					
24	Z Prądnika białego należytość roczna	25	26	26		
	C. Dziesięcina i podatek dochodowy.					Do poz. 25. Na mocy rozporządzenia byłego krakowskiego c. k. Rządu krajowego z dnia 13. Października 1858. L. 26525.
25	Za zniesioną dziesięcinę w Krowodrzy, zakonowi emerytarzy w Krakowie za czas od 1go Listopada 1855. do 31. Października 1875. rocznie .	8	8	8		
26	7% podatek dochodowy z prowizyi od kapitałów hypotekowanych w kwocie 625 zł. 30½ ct.	.	44	44		Do poz. 26. i 27. Należytość roczna w moc obowiązującej ustawy podatkowej na rok 1867.
27	7% podatek dochodowy z prowizyi od obligacyj indemnizacyjnych w kwocie 974 zł. 92½ ct.	125 .	68	68		
	razem .	336	348	.	324	

Fundusz szpitalu św. Łazarza. Oddział położnic i podrzutków.

Potrzeby. Rub. IX. Koszta gosp. Rub. X. Odsetki. Rub. XI. Koszta zaop. Rub. XII. Rozmaite wydatki.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
						Do poz. 28. Wedle 3letniego przecięcia wynikłości: z roku 1865. . . 11006 zł. „ 1866. . . 12411 „ „ 1867. . . 13081 „ razem . 36498 zł. wypada przeciętnie . . . 12166 „
	IX. Koszta gospodarcze.					
28	Za żywność, lekarstwa, sprawienie bielizny, pranie, oświetlenie, słomę do sienników, sprzęty domowe i t. d. . .	13081	12445	.	13000	Ze względu atoli na corocznie wzrastającą potrzebę tej rubryki, preliminuje się na rok 1869. w zaokrągleniu 13000 zł.
						Do poz. 29. Na mocy rozporządzenia c. k. Rządu krajowego w Krakowie z dnia 27. Czerwca 1856. L. 14768.
	X. Odsetki od kapitałów dłużnych.					
29	Dla kapituły krakowskiej 5% od kapitału 400 złp. na folwarku „Krowodrza“ hypotekowanego, rocznie 20 złp. lub	5	5	.	5	Do poz. 30. Wedle 3letniego przecięcia wynikłości: z roku 1865. . . 25118 zł. „ 1866. . . 27915 „ „ 1867. . . 29835 „ razem . 82868 zł. wypada przeciętnie . . . 27622 „
	XI. Koszta zaopatrzenia podrzutków.					
30	Na utrzymanie podrzutków na wsi pielęgnowanych . . .	29835	34000	.	35000	Gdy wynikłości z powyższych 3. lat świadczą iż stan podrzutków corocznie się wzmaga, przeto nie bierze się przeciętną kwotę pomienionych wynikłości za podstawę, lecz preliminuje się na wydatki tej rubryki wedle wykazu kosztów utrzymania podrzutków na rok 1868. sprawdzonego do L. Wydziału krajowego 5059/1868. obliczoną w tymże wykazie kwotę 34035 zł. 39 ct. w zaokrągleniu, 35000 zł.
	XII. Rozmaite wydatki.					
31	Koszta sądowe, portorya, koszta inseratów i inne t. p. .	85	150	.	60	Do poz. 31. Na podstawie 3letniego przecięcia wynikłości: z roku 1865. . 29 zł. „ 1866. . 65 „ „ 1867. . 85 „ razem . 179 zł. wypada przeciętnie. . . . 59 „ lub w zaokrągleniu. . . . 60 „

7. lit. a.

Fundusz szpitalu św. Ducha

Oddział obłąkanych.

PRELIMINARZ SPECYALNY

na rok słoneczny

1869.

Preliminarz sumaryczny funduszu św.

Pokrycie

Liczba porządkowa	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość z roku 1867.	Wniosek na rok 1869. Wydziału krajowego	Wydziału specyalnego		Uchwała Sejmu
		Złote austryackie				
I	Odsetki od kapitałów . . .	266	299			
II	Zwroty kosztów utrzymania chorych	6162	4660			
III	Rozmaite dochody	2	10			
	razem .	6430	4969			
	W porównaniu z potrzebami .	.	9058			
	okazuje się brak w kwocie .	.	4089			

Ducha na rok 1869. Oddział obłąkanych.

Potrzeby						
Liczba porządkowa	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość z roku 1867.	Wniosek na rok 1869. Wydziału krajowego	Wydziału specyalnego		Uchwała Sejmu
		Złote austryackie				
I	Płace urzędników i sług . .	825	825			
II	Dodatki na mieszkanie . . .	87	87			
III	Dyurna	105	122			
IV	Emolumenta	17	17			
V	Potrzeby kancelaryjne . . .	19	30			
VI	Remuneracye i zapomogi . .	137	140			
VII	Utrzymanie budynków . . .	118	290			
VIII	Koszta gospodarcze	7170	7400			
IX	Podatki	17	17			
X	Czynsze za najem pomieszkań	57	10			
XI	Rozmaite wydatki	35	120			
	razem .	8587	9058			

Fundusz szpitalu św. Ducha. Oddział obłąkanych.

Pokrycie. Rub. I. Odsetki. Rub. II. Zwroty kosztów. Rub. III. Rozmaite wydatki.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	POKRYCIE.					
	I. Odsetki od kapitałów.					
1	Od kapitału 10000 Zł. pol. zabezpieczonego na dobrach „Kazimierza Wielka“ w Polsce, 4% . . 100 zł. — ct. a po odtrąceniu podatku zwanego: „Ofiarą“ w kwocie 19 „ 55 „ pozostałość . . . 80 zł. 45 ct.					Do poz. 1. i 2. Jednoroczna należytość obliczona wedle stopy procentowej. Cały kapitał ubezpieczony na hipotekach prywatnych wynosi 27520 Złp. 12 gr. czyli 6880 zł. 10 ct wal. austr.
2	Od kapitałów w kwocie 17520 złp. 12 gr. na realnościach w Krakowie hipotekowanych, 5% . 219 „ 1 „	266	299	.	299	
	II. Zwroty kosztów utrzymania chorych.					Do poz. 3. Na podstawie 3letniego przecięcia wynikłości: z roku 1865. . . . . 1701 zł. „ „ 1866. . . . . 4876 „ „ „ 1867. . . . . 5904 „ razem . 12481 zł. wypada przeciętnie . . . 4160 „
3	Z funduszu krajowego galicyjskiego	5904	3179	4160		
4	Z funduszów obcokrajowych i od stron samopłacących .	258	746	500		Do poz. 4. Wedle 3letniego przecięcia wynikłości: z roku 1865. . . . . 881 zł. „ „ 1866. . . . . 575 „ „ „ 1867. . . . . 258 „ razem . 1714 zł. wypada przeciętnie . . . 571 „ lub w zaokrągleniu . . . 500 „
	razem .	6162	3925	.	4660	
	III Rozmaite dochody.					Do poz. 5.
5	Różne nieprzewidziane . . .	2	.	.	10	Dla braku wynikłości z lat poprzednich preliminuje się wynikłość z roku 1867. w zaokrągleniu w kwocie . . . . . 10 zł.

Fundusz szpitalu św. Ducha. Oddział obłąkanych.

Potrzeby. Rub. I. Płace. Rub. II. Dodatki. Rub. III. Dyurna. Rub. IV. Emolumenta. Rub. V. Podatki.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	POTRZEBY.					
	I. Płace urzędników i sług.					Do poz. 1., 3. i 4.
1	Zarządca szpitalu rocznie . . . . 375 zł.	125	125	125		$^1/_3$ część przypadająca na fundusz tego oddziału wedle dzielnika stałego. Dwie trzecie części ponosi fundusz oddziału obłąkanych.
2	Prymaryusz oddziału obłąkanych, rocznie 500 „	500	500	500		Do poz. 4.
3	Chirurg rocznie . . 400 „	133	133	133		Należytość którą fundusz tego oddziału całkowicie ponosi.
4	Woźny rocznie . . 200 „	67	67	67		
	razem .	825	825	.	825	
	II. Dodatki na mieszkanie.					Do poz. 5. i 6.
5	Zarządcy szpitalu rocznie . . . . 180 zł.	60	60	60		Część przypadająca na fundusz tego oddziału wedle dzielnika stałego.
6	Chirurgowi rocznie . 80 „	27	27	27		
	razem .	87	87	.	87	
	III. Dyurny.					Do poz. 7.
7	Jednemu pisarzowi dziennemu w kancelaryi zarządcy szpitalu dziennie po 1 zł. w. a.	105	122	.	122	Część przypadająca na fundusz tego oddziału na podstawie dzielnika stałego. Patrz rub. III. oddziału syfilitycznych.
	IV. Emolumenta.					Do poz. 8.
8	Zarządcy szpitalu na opał rocznie . . . . . 50 zł.	17	17	.	17	Część przypadająca na fundusz tego oddziału wedle dzielnika stałego.
	V. Potrzeby kancelaryjne.					Do poz. 9.
9	Druki, litografie, oświetlenie, opał kancelaryi i tem podobne wydatki	19	50	.	30	Wedle 3letniego przecięcia wynikłości: z roku 1865. . . . . 25 zł. „ „ 1866. . . . . 47 „ „ „ 1867. . . . . 19 „ razem . 91 zł. wypada przeciętnie . . . 30 „

Fundusz szpitalu sw. Ducha. Oddział obłąkanych.

Potrzeby. Rub. VI. Remuneracye i zapomogi. Rub. VII. Utrzymanie budynków.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	VI. Remuneracye i zapomogi.					Do poz. 10.
	A. Stałe.					$^1/_3$ część przypadająca na fundusz tego oddziału na podstawie dzielnika stałego.
10	Prowizorycznemu dyrektorowi szpitalu rocznie . 210 zł.	70	70	70		Do poz. 11.
	B. Niestałe.					Na podstawie 3letniego przecięcia wynikłości:
11	Na remuneracye zmienne i zastępstwa	67	90	70	.	z roku 1865. . . . . 100 zł.
	razem .	137	160	.	140	„ „ 1866. . . . . 42 „
						„ „ 1867. . . . . 67 „
						razem . 209 zł.
						wypada przeciętnie . . . 69 „
						lub w zaokrągleniu . . . 70 „
						Do poz. 12.
						Wedle 3letniego przecięcia wynikłości:
	VII. Utrzymanie budynków.					z roku 1865. . . . . 100 zł.
						„ „ 1866. . . . . 100 „
12	Czyszczenie kominów i kanałów	50	90	90	.	„ „ 1867. . . . . 50 „
						razem . 250 zł.
						wypada przeciętnie . . . 83 „
						lub w zaokrągleniu . . 90 „
						Do poz. 13.
						Wedle 3 letniego przecięcia wynikłości:
						z roku 1865. . . . . 496 zł.
						„ „ 1866. . . . . 613 „
						„ „ 1867. . . . . 68 „
						razem . 1177 zł.
						wypada przeciętnie . . . 392 „
13	Reparacye budynków . . .	68	1000	200	.	Gdy jednak budynek szpitalu przyznano w skutek reskryptu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 12. Maja 1867. gminie miasta Krakowa na własność, a Wydział krajowy stara się z powodu złego stanu tegoż budynku, nieodpowiadającego nawet pospolitym wymogom szpitalu o umieszczenie chorych w odpowiedniejszym lokalu, przeto preliminuje się tylko na najniezbędniejsze reparacye kwota . . . . . 200 zł. w. a.
	razem .	118	1090		290	

Fundusz szpitalu św. Ducha. Oddział obłąkanych.

Potrzeby. Rub. VIII. Koszta gospodarcze. Rub. IX. Podatki. Rub. X. Czynsze pomieszkań.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	VIII. Koszta gospodarcze.					Do poz. 14. Na podstawie 3letniego przecięcia wynikłości: z roku 1865. . . . . 7023 zł. „ „ 1866. . . . . 7474 „ „ „ 1867. . . . . 7106 „ razem . 21603 zł. wypada przeciętnie . . 7201 „ lub w zaokrągleniu . . 7200 „
14	Potrzeby gospodarcze przez zakonnice dostarczane jako to: żywność, bielizna, lekarstwa i t. d.	7106	7295	7200	.	
15	Potrzeby gospodarcze, które zarząd szpitalu dostarcza j. t.: sprawianie instrumentów chirurgicznych, sprzętów domowych i t. p. . .	64	90	200	.	Do poz. 15. Wynikłość wynosiła: w roku 1865. . . . . 225 zł. „ „ 1866. . . . . 24 „ „ „ 1867. . . . . 64 „ razem . 313 zł. wypada przeciętnie . . . 104 „ Gdy jednak w r. 1869. wypadnie uzupełnić bieliznę szpitalną i inne sprzęty inwentaryalne, które to uzupełnienie większego nakładu pieniężnego wymaga, przeto preliminuje się na ten cel w zaokrągleniu kwota . . . . . 200 zł. w. a.
	razem .	7170	7385	.	7400	
	IX. Podatki.					
16	Podatek gruntowy z dodatkami od parcel gruntowych Nr. 118. i 124. rocznie 4 zł. 42 ct.	2	1	2	.	Do poz. 16. Część przypadająca na fundusz tego oddziału wedle dzielnika stałego.
17	7% podatek dochodowy za prowizye w kwocie 219 zł. 1 ct. pobierane od kapitałów na realnościach hipotekowanych	15	21	15	.	Do poz. 17. Jednoroczna należytość obliczona wedle stopy procentowej i wedle ustawy finansowej z r. 1867.
	razem .	17	22	.	17	Do poz. 18. Część na fundusz tego oddziału przypadająca, na mocy uchwały Wydziału krajowego z dnia 30. Lipca 1867. do L. 5091. Wynikłość z roku 1867. zawiera w sobie oprócz bieżącej należytości także zaległość za czas od 1. Maja 1862. do 31. Grudnia 1866. w kwocie . . . . . 47 zł. w. a.
	X. Czynsze z wynajmu pomieszkań.					
18	Za wynajęcie od gminy krakowskiej sklepu Nr. 5. w gmachu szpitalnym na urządzenie trupiarni, rocznie 50 zł.	57	10	.	10	

Fundusz szpitalu św. Ducha. Oddział obłąkanych.

Potrzeby. Rub. IX. Rozmaite wydatki.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	XI. Rozmaite wydatki.					Do poz. 19. Wedle 3letniego przecięcia wynikłości:
19	Zabezpieczenie od ognia, koszta insercyjne, pocztowe i inne zmienne wydatki . .	35	217	.	120	z roku 1865. . . . . 322 zł. „ „ 1866. . . . . 15 „ „ „ 1867. . . . . 35 „ razem . 372 zł. wypada przeciętnie . . . 124 „ lub w zaokrągleniu . . . 120 „

7. lit. **b.**

Fundusz szpitalu św. Ducha

w Krakowie.

Oddział syfilistycznych.

PRELIMINARZ SPECYALNY

na rok słoneczny

1869.

Preliminarz sumaryczny funduszu szpitalu św.

Pokrycie

Liczba porządkowa	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość z roku 1867.	Wniosek na rok 1869. Wydziału krajowego	Wydziału specyalnego		Uchwała Sejmu
		Złote austryackie				
I.	Odsetki od kapitałów . . .	412	375			
II.	Zwroty kosztów utrzymania chorych	14456	13980			
III.	Rozmaite dochody	14	12			
	razem .	14882	14367			
	w porównaniu z potrzebami .	.	16718			
	okazuje się brak	.	2351			

Ducha na rok 1869. Oddział syfilistycznych.

Potrzeby						
Liczba porządkowa	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość z roku 1867.	Wniosek na rok 1869. Wydziału krajowego	Wydziału specyalnego		Uchwała Sejmu
		Złote austryackie				
I	Płace urzędników i sług . .	1275	1275			
II	Dodatki na mieszkanie . . .	173	173			
III	Dyurna	210	244			
IV	Emolumenta	33	33			
V	Potrzeby kancelaryjne . . .	38	112			
VI	Remuneracye i zapomogi . .	273	290			
VII	Utrzymanie budynków . . .	515	510			
VIII	Koszta gospodarcze	12975	13900			
IX	Podatki	27	28			
X	Zaopatrzenia	128	73			
XI	Czynsz za najem pomieszkań	113	20			
XII	Rozmaite wydatki	71	60			
	razem .	15831	16718			

Fundusz szpitalu św. Ducha. Oddział syfilistycznych.

Pokrycie. Rub. I. Odsetki od kapitałów. Rub. II. Zwroty kosztów utrzymania chorych.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	POKRYCIE.					
	I. Odsetki od kapitałów.					
1	Od obligacyj pożyczki narodowej imiennej wartości 180 zł. 5% . . . 9 zł. 44½ ct.					Do poz. 1—5. Jednoroczna należytość obliczona wedle stopy procentowej. Stan kapitałów jest następujący: 1. Obligacye pożyczki narod. 180 zł. 2. Zapisy długu stanu . . 100 „ 3. Obligacye indemnizacyjne 300 „ 4. Galicyjskie listy zastawne 300 „ razem . 880 zł 5. Kapitały na hypotekach prywatnych ubezpieczone 26640 Złp. lub . . . . . 6660 zł. 16 ct. razem . 7540 zł. 16 ct.
2	Od zapisu długu stanu imiennej wartości 100 zł. 5% . . 5 zł. 25 ct.					
3	Od obligacyi indemnizacyjnej imiennej wartości 300 zł. 5% . . . . 15 zł. 75 ct.	412				
4	Od galicyjskich listów zastawnych w kwocie 300 zł. 4% . . . . 12 zł. — ct.					
	razem . 42 zł. 44½ ct.	.	42	42		
5	Od kapitałów ubezpieczonych na hypotekach prywatnych 26640 Złp. 5% . . . 333 zł. 4½ ct.	.	331	333		Do poz. 6. Wedle 3letniego przecięcia wynikłości: z roku 1865. . . . . 11458 zł. „ „ 1866. . . . . 13713 „ „ „ 1867. . . . . 12635 „ razem . 37806 zł. wypada przeciętnie . . 12602 „ lub w zaokrągleniu . . 12600 „
	razem .	412	373	.	375	
	II. Zwroty kosztów utrzymania chorych.					Do poz. 7. Wedle 3letniego przecięcia wynikłości: z roku 1865. . . . . 1098 zł. „ „ 1866. . . . . 1226 „ „ „ 1867. . . . . 1821 „ razem . 4145 zł. wypada przeciętnie . . . 1381 „ lub w zaokrągleniu . . . 1380 „
6	Z funduszu krajowego galicyjskiego	12635	13412	12600		
7	Z funduszów obcokrajowych i od stron samopłacących .	1821	1500	1380		
	razem .	14456	14912	.	13980	

Fundusz szpitalu św. Ducha. Oddział syfilistycznych.

Pokrycie. Rub. III. Rozmaite dochody.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
						Do poz. 8.
						Na podstawie 3letniego przecięcia wynikłości:
						z roku 1865. . . . . 173 zł.
						„ „ 1866. . . . . 4 „
						„ „ 1867. . . . . 14 „
						razem . 191 zł.
	III. Rozmaite dochody.					
8	Różne nieprzewidziane . . .	14	26	.	12	Od tego potrącić należy spłacony kapitał nieubezpieczony wraz z odsetkami w kwocie . . . . . 154 zł.
						pozostaje . . . . . 37 zł.
						wypada przeciętnie . . . 12 „

Fundusz szpitalu św. Ducha. Oddział syfilistycznych.

Potrzeby. Rub. I. Płace. Rub. II. Dodatki. Rub. III. Dyurna. Rub. IV. Emolumenta. Rub V. Potrzeby. Rub. VI. Remuneracye i zapomogi.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	POTRZEBY.					Do poz. 1., 3. i 4. $^2/_3$ części przypadające na fundusz tego oddziału wedle dzielnika stałego: dalszą $^1/_3$ część ponosi fundusz obłąkanych.
	I. Płace urzędników i sług.					
1	Zarządca szpitalu rocznie . . . . 375 zł.	250	250	250		
2	Prymaryusz oddziału syfilistycznych rocznie 625 „	625	625	625		Do poz. 2. Należytość, którą fundusz tego oddziału całkowicie ponosi.
3	Chirurg rocznie . . 400 „	267	267	267		
4	Woźny rocznie . . 200 „	133	133	133		
	razem .	1275	1275	.	1275	Do poz. 5., 6. Część przypadająca na fundusz tego oddziału wedle dzielnika stałego.
	II. Dodatki na mieszkanie.					
5	Zarządcy szpitalu z rocznych . . . . . 180 zł.	120	120	120		Do poz. 7. W skutek uchwały Wydziału krajowego z dnia 24. Października 1867. do L. 5457. Z przypadającej należytości w kwocie . . . . . 366 zł. preliminuje się $^2/_3$ na fundusz tego oddziału a $^1/_3$ część na fundusz oddziału obłąkanych.
6	Chirurgowi rocznie . 80 „	53	53	53		
	razem .	173	173	.	173	
	III. Dyurna.					
7	Jednemu pisarzowi dziennemu w kancelaryi zarządu szpitalnego, po 1 zł. dziennie .	210	244	.	244	Do poz. 8. Część przypadająca na fundusz tego oddziału wedle dzielnika stałego.
	IV. Emolumenta.					
8	Zarządcy szpitalu wynagrodzenie za opał o rocznych 50 zł.	33	33	.	33	Do poz. 9. Na podstawie 3letniego przecięcia wynikłości: z roku 1865. . . . . 128 zł. „ „ 1866. . . . . 172 „ „ „ 1867. . . . . 38 „ razem . 338 zł. wypada przeciętnie . . . 112 „
	V. Potrzeby kancelaryjne.					
9	Druki, litografie, potrzeby do pisania, oświetlenie w kancelaryi i t. p. wydatki . .	38	154	.	112	Do poz. 10. Część przypadająca na fundusz tego oddziału wedle dzielnika stałego.
	VI. Remuneracye i zapomogi.					Do poz. 11. Na podstawie 3letniego przecięcia wynikłości: z roku 1865. . . . . 233 zł. „ „ 1866. . . . . 83 „ „ „ 1867. . . . . 133 „ razem . 449 zł. wypada przeciętnie . . . 149 „ lub w zaokrągleniu . . . 150 „
	A. Stałe.					
10	Prowizorycznemu dyrektorowi szpitalu rocznie . 210 zł.	140	140	140		
	B. Niestałe.					
11	Na remuneracye zmienne i zastępstwa	133	160	150		
	razem .	273	300	.	290	

Fundusz szpitalu św. Ducha. Oddział syfilistycznych.

Potrzeby. Rub. VIII. Utrzymanie budynków. Rub. VIII. Koszta gospodarcze.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	VII. Utrzymanie budynków.					Do poz. 12. Wydatek ten powtarza się corocznie a wynikłość wynosiła: w roku 1865. . . . . 77 zł. „ „ 1866. . . . . 137 „ „ „ 1867. . . . . 120 „ razem . 334 zł. wypada przeciętnie . . . 111 „ lub w zaokrągleniu . . . 110 „
12	Czyszczenie kominów i kanałów	120	100	110		
						Do poz. 13. Zabudowanie szpitalne przyznano gminie na własność reskryptem Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z d. 12. Maja 1867. Gdy budynek ten nie odpowiada nawet pospolitym wymogom szpitalu, a Wydział krajowy stara się o umieszczenie chorych w stosowniejszym lokalu, przeto preliminuje się tylko na najniezbędniejsze reparacye kwota . . . . . 400 zł. w. a.
13	Reparacye budynku szpitalnego	395	2000	400		
	razem .	515	2100	.	510	
	VIII. Koszta gospodarcze.					Do poz. 14. Wedle 3letniego przecięcia wynikłości: z roku 1865. . . . . 14346 zł. „ „ 1866. . . . . 12903 „ „ „ 1867. . . . . 12818 „ razem . 40067 zł. wypada przeciętnie . . 13356 „ lub w zaokrągleniu . . 13400 „
14	Potrzeby gospodarcze przez zakonnice dostarczane jako to: żywność, lekarstwa, bielizna i t. d.	12818	14245	13400		
						Do poz. 15. Wedle 3letniego przecięcia wynikłości: z roku 1865. . . . . 943 zł. „ „ 1866. . . . . 44 „ „ „ 1867. . . . . 157 „ razem . 1144 zł. wypada przeciętnie . . . 381 „ Gdy jednak w roku 1869. wypadnie uzupełnić bieliznę szpitalną, i sprawić sprzęty inwentaryalne, a zakupno to z większym kosztem pieniężnym jest połączone, przeto preliminuje się na ten cel w zaokrągleniu kwotę . . . . . 500 zł. w. a.
15	Potrzeby gospodarcze dostarczane przez zarząd szpitalu jako to: sprawienie sprzętów domowych, instrumentów chirurgicznych i t. p.	157	300	500		
	razem .	12975	14545	.	13900	

Fundusz szpitalu św. Ducha. Oddział syfilistycznych.

Potrzeby. Rub. IX. Podatki. Rub. X. Zaopatrzenia. Rub. XI. Czynsze. Rub. XII. Rozmaite wydatki.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	IX. Podatki.					
16	Podatek gruntowy wraz z dodatkami od parcel gruntowych Nr. 118. i 124. do szpitalu św. Ducha należących rocznie . . . 4 zł. 42 ct.	3	3	3		Do poz. 16. Część przypadająca na fundusz tego oddziału wedle dzielnika stałego.
17	7% podatek dochodowy od odsetek obligacyjnych w kwocie . 30 zł. 44 ct.	.	2	2		Do poz. 17. i 18. Jednoroczna należytość obliczona wedle stopy procentowej podług prawa finansowego z r. 1867.
18	7% podatek dochodowy od prowizyi w kwocie 333 zł. $4^1/_{2_8}$ ct. pobieranej od kapitałów na hipotekach prywatnych ubezpieczonych . .	24	22	23		
	razem .	27	27	.	28	
	X. Zaopatrzenia.					Do poz. 19. Należytość uznana uchwałami Wys. Sejmu z roku 1865/6., którą fundusz tego oddziału całkowicie ponosi. Wynikłość z r. 1867. zawiera oprócz bieżącej należytości także zaległość w kwocie . . . . . 55 zł. w. a.
19	Okońskiej Anastazyi byłej nadzorczyni chorych dziennie po . . . . 20 ct. w. a.	128	73	.	73	
	XI. Czynsze za najem pomieszkań.					Do poz. 20. Część na fundusz tego oddziału przypadająca na mocy uchwały Wydziału krajowego z dnia 30. Lipca 1867. do L. 5091. Wynikłość zawiera w sobie oprócz bieżącej należytości także zaległość za czas od $^1/_8$ 1862. do $^{31}/_{12}$ 1866. w kwocie . . . . . 93 zł. w. a.
20	Za wynajęcie od gminy krakowskiej sklepu Nr. 5 w gmachu szpitalnym na urządzenie trupiarni rocznie 30 zł.	113	20	.	20	
	XII. Rozmaite wydatki.					Do poz. 21. Na podstawie 3letniego przecięcia wynikłości: z roku 1865. . . . . 35 zł. „ „ 1866. . . . . 50 „ „ „ 1867. . . . . 71 „ razem . 156 zł. wypada przeciętnie . . . 52 „ lub w zaokrągleniu . . . 60 „
21	Zabezpieczenie od ognia, koszta insercyjne, pocztowe i inne zmienne wydatki . .	71	225	.	60	

8.

Fundusz policyjny.

PRELIMINARZ SPECYALNY

na rok słoneczny

1869.

Preliminarz sumaryczny fun-

Pokrycie

Liczba porządkowa	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość z roku 1867.	Wniosek na rok 1869. Wydziału krajowego	Wydziału specyalnego		Uchwała Sejmu
		Złote austryackie				
I	Odsetki od kapitałów i obligacyj	45 328	327			
II	Dochód z realności	5122	5122			
III	Policyjne grzywny	24 139	149			
IV	Nadwyżki z grzywien . . .	.	.			
V	Zarobek aresztantów . . .	.	.			
VI	Zwroty	10 36	40			
VII	Różne przypadkowe	63 33	2			
	razem .	42 5659	5640			
	W porównaniu z potrzebami .	.	4577			
	okazuje się nadwyżka dochodów w kwocie	.	1063			

duszu policyjnego na rok 1869.

Potrzeby						
Liczba porządkowa	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość z roku 1867.	Wniosek na rok 1869. Wydziału krajowego	Wydziału specyalnego		Uchwała Sejmu
		Złote austryackie				
I	Podatki i daniny	82 22	1824			
II	Utrzymanie budynków . . .	68 909	600			
III	Koszta gospodarcze	56 190	2068			
IV	Koszta transportu korekcyonistów	76 14	20			
V	Zwroty grzywien policyjnych	50 59	36			
VI	Zwroty należytości posłańców karnych	.	2			
VII	Remuneracye	.	10			
VIII	Rozmaite przypadkowe . . .	26 1	17			
	razem .	58 1198	4577			

Fundusz policyjny.

Pokrycie. Rub. I. Odsetki. Rub. II. Z realności. Rub. III. Grzywny. Rub. IV. Nadwyżka. Rub. V. Zarobek kor.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	POKRYCIE.					Do poz. 1—2. Roczna należytość wedle stopy procentowej. **Uwaga.** Te kapitały i obligacye stanowią własność byłego domu roboczego w Jaworznie. Po przeniesieniu tego domu do Krakowa a ztąd do Wiśnicza przeznaczono te dochody na pokrycie wydatków krakowskiego a następnie Wiśnickiego domu robót. Po zniesieniu domu roboczego w Wiśniczu (reskryptem ministra Stanu z d. 5. Sierpnia 1862. L. 15745. reskryptem Namiestnictwa z dnia 14. Sierpnia 1862. L. 51303.) i przeniesieniu korekcyonistów do domu karnego we Lwowie, wcielono te kapitały od 1. Listopada 1862. do funduszu policyi krajowej.
	I. Odsetki od kapitałów	45 328				
1	Na domie Nr. 86 i 87 w Krakowie zabezpieczona suma 109 Złp. 1 gr. po 5% . . . 1 zł. 37 ct.	.	1	1		
2	Od obligacyj:					
	a. w monecie konw. oprocentowany zapis długu na 5750 zł. po 5% . 301 zł. 87 ct.	.	302	302		
	b. w monecie konw. w srebrze oprocentowana obligacya pożyczki narodowej na 454 zł. 5% . . . 23 zł. 84 ct.	.	24	24	327	
	II. Dochód z realności.					Do poz. 3. Na podstawie reskryptu ministeryalnego z d. 19. Marca 1864. L. 4195/200 i dekretu c. k. Namiestnictwa z d. 9. Lipca 1864. L. 15749.
3	Od funduszu karnego za najem domu pod Nr. 20¾ św. Maryą Magdaleną zwanego	5122	5122	.	5122	Do poz. 4. Na podstawie 3letniego przecięcia. Dochód wynosił: w roku 1865. . 253 zł. — ct. „ „ 1866. . 44 „ — „ „ „ 1867. . 149 „ — „ razem . 446 zł. — ct. przeciętnie . 148 „ 66½ „ preliminuje się więc w zaokrąglonej sumie 149 „ — „
4	**III. Policyjne grzywny** . .	24 139	119	.	149	
5	**IV. Nadwyżka z należytości posłańców karnych.**					Do poz. 5. W tej rubryce niema od lat kilku dochodu, przeto nic się nieprelimiuje.
6	**V. Zarobek korekcyonistów**	.	10			Do poz. 6. Nic się nieprelimiuje ponieważ już od lat pięciu niema w tej rubryce żadnego dochodu.

Fundusz policyjny.

Pokrycie. Rub. VI. Zwroty. Rub. VII. Rozmaite przypadkowe.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
						Do poz. 7. Na podstawie przecięcia 3letniego. Dochód wynosił: w roku 1865. . . 1132 zł. — ct. „ „ 1866. . . 313 „ — „ „ „ 1867. . . 36 „ — „ razem . . 1481 zł. — ct. przeciętnie . . 493 „ 66½ „ Gdy jednak wynikłość z roku 1865. zawiera w sobie po większej części zwroty kosztów od gminy lwowskiej, która zacząwszy od roku 1866. przestała umieszczać swych korekcyonistów w tym zakładzie, a liczba krajowych korekcyonistów, którzyby koszta swego utrzymania sami ponosić mogli, zbyt jest małą, przeto preliminuje się prawdopodobny a wyrównywający wynikłości roku obserwacyjnego dochód w zaokrągleniu 40 zł. zwłaszcza, iż się zmniejsza corocznie stan korekcyonistów.
	VI. Zwroty					
7	kosztów zaopatrzenia i leczenia korekcyonistów . . .	10 36	300	.	40	
						Do poz. 8. Dochód wynosił w r. 1865. 87 zł. „ 1866. 490 „ „ 1867. 34 „ razem . . 611 zł. Ponieważ w wynikłości z r. 1865. zawartą jest kwota 86 zł. 25 ct. uzyskana ze sprzedaży pościeli i łóżek pozostałych w Wiśniczu a kwota 1 zł. 33 ct. ze sprzedaży monety srebrnej uzyskanej z odsetków, zaś w wynikłości z roku 1866. kwota 486 zł. 72 ct. uzyskana ze sprzedanej starej broni w Czerniowcach, i sprzętów z zniesionego domu poprawy w Wiśniczu a kwota 2 zł. 92 ct. z ażya, nakoniec w wynikłości z r. 1867. kwota 28 zł. 51 ct. uzyskana ze zlicytowanego bydła w Czerniowcach a kwota 5 zł. 12 ct. z ażya, przeto przecięcie z ostatnich lat trzech nie może służyć za podstawę; — nadto gdy oprócz poszczególnionych wpływów w tej rubryce od kilku lat nie ma żadnych dochodów, przeto się preliminuje tylko dochód z ażya spodziewanego ze sprzedaży srebra t. j. od 24 zł. 10%.
8	**VII. Rozmaite przypadkowe . . . .**	63 33	20	.	2	

Fundusz policyjny.

Potrzeby. Rub. I. Podatki i daniny. Rub. II. Utrzymanie budynku. Rub. III. Koszta gospodarcze.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	POTRZEBY.					
	I. Podatki i daniny	82 22				Do poz. 1, 2, i 3. Podatek obliczono wedle istniejących przepisów podatkowych. Należytość za rok 1867. uiszczono w roku 1868.
1	Podatek dochodowy od pobieranych odsetek od obligacyi 327 zł. 7% . 22 zł. 89 ct.	.	23	23		
2	Podatek czynszowy z dodatkami od lokalności najętej funduszowi karnemu za rocznych . . . 5122 zł.	.	1784	1798		
3	Podatek gruntowy z dodatkami od posiadłości ziemskiej należącej do zakładu korekcyjnego pod Nr. 20¾.	.	3	3	1824	
	II. Utrzymanie budynków.					Do poz. 4. Wynikłość przeciętna nie może tu służyć za podstawę, ponieważ reparacye budynków nie dadzą się do pewnej rocznej kwoty ograniczyć. Przyjmuje się zatem na rok 1869. prawdopodobną kwotę 600 zł.
4	Reparacye domu wewnątrz i zewnątrz	68 909	600	600	600	
	III. Koszta gospodarcze.					Do poz. 5. Przyjmuje się przeciętny stan korekcyonistów na 10 głów. a obliczając od każdej dziennie $8^{66}/_{100}$ centów, wypada rocznie 321 zł. 41 ct., która to wynikłość zaokrągla się na 320 zł.
5	*a.* Wyżywienie korekcyonistów męzkich	.	320	320		
6	*b.* Leczenia	91/1 5	100	100		Do poz. 6. W roku 1866. wynosiły koszta leczenia . . . . . 1 zł. 96 ct. w roku 1867. . . . 5 „ 91½ „ Gdy jednak rubryka ta ustalić się nie da, przeto preliminuje się przyjętą na rok 1868. kwotę 100 zł.
	Do przeniesienia .	91/1 5	420	420		

Fundusz policyjny.

Potrzeby. Rub. III. Koszta gospodarcze.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia .	91/1 5	420	420		Do poz. 7. Przyjmuje się prawdopodobną kwotę 100 zł. zwłaszcza, że już od lat kilku niesprawiono odzienia.
7	*c.* Ubior	.	100	100		
8	*d.* Pościel	.	10	10		Do poz. 8. Z powodów do poz. 7. wyłuszczonych, preliminuje się na rok 1869. prawdopodobna potrzeb 10 zł.
9	*e.* Bielizna	.	60	60		Do poz. 9. Z powodów do poz. 7. wyłuszczonych, preliminuje się prawdopodobna potrzeb 60 zł.
10	*f.* Utrzymanie korekcyonistek w zakładzie detencyjnym żeńskim	21/1 179	1360	1360		Do poz. 10. Wynikłość: z roku 1865. . . 1200 zł. — ct. „ 1866. . . 865 „ — „ „ 1867. . . 179 „ 21½ „ razem . 2244 zł. 21½ ct. Z powodu corocznego umniejszania się liczby korekcyonistek, nie można brać za podstawę 3letniego przecięcia. — Przyjmując na rok 1869. dla pewności w przecięciu po 10 głów dziennie i licząc po 36½ ct. wypada dziennie . . . . 3 zł. 65 ct. czyli rocznie . . . 1332 „ 25 „ która to kwota zaokrągla się na 1360 zł. przez wzgląd na niestałość tej rubryki.
11	*g.* Potrzeby domowe: Na sprawianie ławek, tapczanów, kadek na wodę itp. dalej na czyszczenie kanałów, kloak i t. d.	.	80	80		Do poz. 11. Wynikłość z r. 1864. wynosi 192 zł. W r. 1865., 1866. i 1867. nie było żadnego wydatku, tem pewniej spodziewać się należy wydatku w r. 1869., preliminuje się więc prawdopodobną potrzeb na 80 zł.
	Do przeniesienia .	13 184	2030	2030		

Fundusz policyjny.

Potrzeby. Rub. III. Koszta gospodarcze. Rub. IV. Koszta transportu.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	Z przeniesienia .	13 184	2030	2030		Do poz. 12. Korekcyoniści są pomieszczeni w prowincyonalnym zakładzie karnym, niema więc dla nich wymiaru pewnego na opał, tylko sporządza się corocznie obrachunek wedle stanu korekcyonistów i w ich stosunku do liczby aresztantów karnych zwraca się funduszowi karnemu należące wynagrodzenie. Wedle obliczenia udzielonego przez zarząd domu karnego pod dniem 3. Września 1867. L. 2058. do L. W. 9263. należytość za opał w roku 1866. wynosi . . . . . 5 złr. 43 ct Stan korekcyonistów był w roku 1867. bardzo mały, preliminuje się zatem na tę pozycyę na r. 1869. 10 zł.
12	*h.* Opał	43 5	10	10		
13	*i.* Oświetlenie	.	.			Do poz. 13. Wewnętrzne oświetlenie więzień jest zabronione, nieprelimiuje się więc nic na tę rubrykę.
14	*k.* Pranie bielizny	.	8	8		Do poz. 14. Brak wynikłości na rok 1867. z tej przyczyny się okazuje, że zakład karny niezłożył rachunku za męzkich korekcyonistów. Preliminuje się więc prawdopodobną potrzeb w kwocie . . . . . 8 zł. w. a.
15	*l.* Rozmaite potrzeby. . . .	.	.			
	Na drobne wydatki . . .	.	20	20		Do poz. 15. Wedle prawdopodobnej potrzeby.
	Suma rub. III. .	56 190	.	.	2068	
16	**IV. Koszta transportu**					Do poz. 16. Wynikłość: z roku 1865. . . . 25 zł. — ct. „ 1866. . . . 16 „ — „ „ 1867. . . . 15 „ — „ razem . 56 zł. — ct. przeciętnie . 18 „ 66½ „ Wykazane przecięcie przyjmuje się jako prawdopodobna potrzeb na rok 1869. w zaokrąglonej kwocie 20 zł.
	korekcyonistów i korekcyonistek	76 14	25	20	20	

Fundusz policyjny.

Potrzeby. Rub. V. i VI. Zwroty. Rub. VII. Remuneracye. Rub. VIII. Rozmaite.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	V. Zwroty					Do poz. 17. Wynikłość z r. 1865. . . 26 zł. „ 1866. . . 22 „ „ 1867. . . 60 „ razem . 108 zł.
17	Grzywien policyjnych . . .	50 59	27	36	36	wypada przeciętnie . . . 36 „ które przyjmuje się jako prawdopodobną potrzeb na rok 1869.
	VI. Zwroty					Do poz. 18. Wynikłość z r. 1865. . — zł. — ct. „ 1866. . 4 „ — „ „ 1867. . — „ — „ razem . 4 zł. — ct.
18	Należytości posłańców karnych	.	2	2	2	przeciętnie . . 1 „ 33 „ które przyjmuje się jako prawdopodobną potrzeb na rok 1869. w zaokrągleniu 2 zł.
	VII. Remuneracye					Do poz. 19. Remuneracya udziela się za prowadzenie rachunków grzywien i posłańców karnych.
19	Zmienne	.	10	10	10	W roku 1866. i 1867. nie zaasygnowano nic z tego tytułu, więc preliminuje się na rok 1869. prawdopodobną potrzeb 10 zł.
	VIII. Rozmaite					Do poz. 20. Wynikłość z r. 1865. . 28 zł. — ct. „ 1866. . 20 „ — „ „ 1867. . 1 „ — „ razem . 49 zł. — ct.
20	Przypadkowe	26 1	34	17	17	przeciętnie . . . . 16 „ 33 „ którą to wynikłość przeciętną przyjęto jako prawdopodobną potrzeb na r. 1869. w zaokrąglonej kwocie 17 zł.

Dział drugi.

KRAJOWE FUNDUSZE SAMOISTNE.

1. Fundusz domestykalny;
2. „ szkoły kucia koni;
3. „ Kościuszki;
4. „ stanowy sierociński;
5. „ Kultury krajowej.

Preliminarz sumaryczny

NA ROK SŁONECZNY

1869.

Preliminarz sumaryczny samoistnych

Pokrycie

Liczba porządkowa	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość z roku 1867.	Wniosek na rok 1869. Wydziału krajowego	Wydziału specyalnego	Uchwała Sejmu
		Złote austryackie			
1	Fundusz domestykalny . . .	3052	3439		
2	„ szkoły kucia koni .	1781	1928		
3	„ Kościuszki	.	28		
4	„ stanowy sierociński	1541	1658		
5	„ kultury krajowej . .	4478	4267		
	razem .	10852	11320		
	W porównaniu ze sumą potrzeb okazuje się nadwyżka w dochodach	.	4100		
		.	7220		

funduszów krajowych na rok 1869.

Potrzeby						
Liczba porządkowa	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość z roku 1867.	Wniosek na rok 1869. Wydziału krajowego	Wydziału specyalnego		Uchwała Sejmu
		Złote austryackie				
1	Fundusz domestykalny . . .	1315	1308			
2	„ szkoły kucia koni .	.	.			
3	„ Kościuszki	.	.			
4	„ stanowy sierociński .	1201	1621			
5	„ kultury krajowej . .	139	1171			
	razem .	2655	4100			

1.

Fundusz domestykalny.

PRELIMINARZ SPECYALNY

na rok słoneczny

1869.

Preliminarz sumaryczny fundu-

Pokrycie

Liczba porządkowa	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość z roku 1867.	Wniosek na rok 1869. Wydziału krajowego	Wydziału specyalnego		Uchwała Sejmu	
		Złote austryackie					
I	Odsetki od obligacyj . . .	2923	3304				
II	Rozmaite dochody	129	135				Nadwyżka użytą zostanie na pomnożenie majątku zarodowego przez zakupno obligacyj.
	razem .	3052	3439				
	W porównaniu z potrzebami	.	1308				
	okazuje się nadwyżka . .	.	2131				

szu domestykalnego na rok 1869.

Potrzeby

Liczba porządkowa	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość z roku 1867.	Wniosek na rok 1869. Wydziału krajowego	Wydziału specyalnego		Uchwała Sejmu
		Złote austryackie				
I.	Podatek dochodowy	81	107			
II.	Wydawnictwo dzieł starożytnych z archiwum bernardyńskiego	1200	1200			
III.	Rozmaite	34	1			
	razem .	1315	1308			

Fundusz domestykalny.

Pokrycie. Rub. I. Odsetki od obligacyj. Rub. II. Rozmaite dochody.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	POKRYCIE.					
	I. Odsetki od obligacyj . .	2923				
	a. Zapis długu Państwa na 1174 zł. m. k. 3½% 43 zł. 14½	.	.	43		
	Zapis długu Państwa $\frac{1225 \text{ zł. m. k.}}{2270 \text{ zł. w. a.}}$ } 3495 zł. po 5% . . 177 zł. 81 ct.	.	.	178		Do poz. 1. Całoroczna należytość wedle stopy procentowej. Stan kapitałów wynosi: *a.* Zapis długu 3½% . . 1174 zł. *b.* „ „ 5% . . 3495 „ *c.* Pożyczka narod. 5% 18000 „ *d.* Listy zastawne 4% . 44100 „ *e.* Pożyczka loteryj 5% 7000 „ *f.* „ głodowa 7% . 340 „ razem . 75242 zł.
	b. Obligacye pożyczki narodowej w m. k. srebrem oprocentowane na 18000 zł. po 5% . . . . . 945 zł.	.	.	945		
	c. Listy zastawne galicyjskie na 44100 zł. po 4% 1764 zł.	.	.	1764		
	d. Obligacye pożyczki loteryjnej na 7000 zł. po 5% 350 zł.	.	.	350		
	e. Obligacye pożyczki krajowej na 340 zł. po 7% 23 zł. 80 ct.	.	.	24	3304	
	II. Rozmaite dochody . .	129				
	Ażyo od odsetków srebrem pobieranych . 900 zł. 15 ct.	.	.	135	135	
	razem .	3052	.	.	3439	

Fundusz domestykalny.

Potrzeby. Rub. I. Podatki. Rub. II. Na wydawnictwo. Rub. III. Rozmaite wydatki.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	POTRZEBY.					
	I. Podatki	81				Do poz. 1. Podatek dochodowy opłaca się na podstawie istniejących przepisów podatkowych po 7%.
1	Podatek dochodowy od odsetków obligacyi: od zapisów długu Państwa 226 zł. 63 ct. po 7% . . 15 zł. 86 ct.	.	.	16		
	od pożyczki narodowej 945 zł. po 7% . . 66 zł. 15 ct.	.	.	66		
	od pożyczki loteryjnej 350 zł. po 7% . . 24 zł. 50 ct.	.	.	25	107	Do poz. 2. Uchwałą sejmową z dnia 16. Stycznia 1866. posiedzenie 22. przeznaczono jako niewzrotny datek od r. 1865. zacząwszy, rocznie 1200 zł. dla funduszu ś. p. Aleksandra hr. Stadnickiego na wydawnictwo starych dokumentów z archiwum bernardyńskiego. Na rok 1869. preliminuje się na tejże podstawie 1200 zł.
2	**II. Na wydawnictwo** starożytnych aktów z archiwum bernardyńskiego . . .	1200	.	1200	1200	
3	**III. Rozmaite wydatki**	34	.	.	1	Do poz. 3. Na ostęplowanie kwitów od odsetków obligacyjnych za kwitami pobieranych, potrzeba stęplów na 94 ct.

2.

Fundusz szkoły kucia koni.

PRELIMINARZ SPECYALNY

na rok słoneczny

1869.

Preliminarz sumaryczny funduszu

Pokrycie

Liczba porządkowa	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość z roku 1867.	Wniosek na rok 1869. Wydziału krajowego	Wydziału specyalnego	Uchwała Sejmu	
		Złote austryackie				
1	Odsetki od obligacyj					
	a mianowicie:					
	a. od Listów zastawnych imiennej wartości 44600 zł. 4%	.	1784			
	b. od obligacyj pożyczki głodowej imiennej wartości 2000 zł. 7%	.	140			Nadwyżka użytą zostanie na pomnożenie funduszu zarodowego.
	c. od książeczki kasy oszczędności imiennej wartości 90 zł. 62 ct. 5%	.	½ 4			
	suma pokrycia .	1781	½ 1928			
	Potrzeby .	.	.			
	Pozostaje nadwyżka dochodów w kwocie	.	½ 1928			

szkoły kucia koni na rok 1869.

Potrzeby						
Liczba porządkowa	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość z roku 1867.	Wniosek na rok 1869. Wydziału krajowego	Wniosek na rok 1869. Wydziału specyalnego	Wniosek na rok 1869.	Uchwała Sejmu
		Złote austryackie				
	Ponieważ szkoła kucia koni w życie nie jest wprowadzoną, przeto nieprelimnuje się żadnych potrzeb, a cały dochód użytym będzie na skapitalizowanie.					

3.

Fundusz pomnika Kościuszki.

PRELIMINARZ SPECYALNY

na rok słoneczny

1869.

Fundusz pomnika Kościuszki.

Pokrycie.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	POKRYCIE.					Stan papierów procentowych wynosi: Pożyczka narodowa . 8440 zł. — ct. Listy zastawne galicyjskie . . . 700 „ — „ Książka kasy oszczędności . . . . . 10 „ 73 „ razem . 9150 zł. 73 ct.
	Odsetki od obligacyj:					
1	Od listów zastawnych 700 zł. po 4%	.	.	28	28	Od obligacyj pożyczki narodowej 8440 zł. pobiera odsetki Komitet pomnika Kościuszki w Krakowie. Od listów zastawnych, które kupiono za gotówkę odebraną z c. k. kasy głównej przy odbieraniu funduszu, pobiera odsetki kasa krajowa i takowe Komitetowi przesyła. Komitet nie składa rachunków dokumentowanych z dochodów i wydatków, tylko przedkłada roczne sprawozdanie L. W. 13930. 1867.
						Od książeczki kasy oszczędności nie wykazano dochodu, albowiem całoroczna należytość wynosi tylko 53½ ct. Książeczkę tę kupiono za resztę z sum przesłanych przez c. k. kasę główną krakowską po zakupieniu listów zastawnych na 700 zł.
						Ponieważ Komitet pomnika Kościuszki sam dochodami rozporządza i z takowych potrzeby pokrywa, niepreliminuje się żadnych potrzeb. Tylko w razie użycia sumy przewyższającej kwotę 2000 zł. Komitet obowiązanym jest wnioski swe Wydziałowi krajowemu przedkładać.

4.

Fundusz stanowy sierociński.

PRELIMINARZ SPECYALNY

na rok słoneczny

1869.

Preliminarz sumaryczny funduszu

Pokrycie

Liczba porządkowa	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość z roku 1867.	Wniosek na rok 1869. Wydziału krajowego	Wydziału specyalnego		Uchwała Sejmu
		Złote austryackie				
1	Odsetki od obligacyj . . .	1449	.	.	1587	
2	Rozmaite dochody	92	.	.	71	
	razem .	1541	.	.	1658	
	W porównaniu z potrzebami	.	.	.	1621	
	okazuje się nadwyżka w dochodach	.	.	.	37	

sierocińskiego stanowego na rok 1869.

Potrzeby

Liczba porządkowa	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość z roku 1867.	Wniosek na rok 1869. Wydziału krajowego	Wydziału specyalnego		Uchwała Sejmu
		Złote austryackie				
1	Wypłaty na utrzymanie sierót	1063	.	.	1516	
2	Podatek dochodowy	95	.	.	95	
3	Rozmaite wydatki	43	.	.	10	
	razem .	1201	.	.	1621	

Fundusz stanowy sierociński.

Pokrycie. Rub. I. Odsetki od obligacyj. Rub. II. Rozmaite dochody.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	POKRYCIE.					
	I. Odsetki od obligacyj.					
1	Zapisy długu Państwa imiennej wartości 2730 zł. m. k. 4%	.	.	115		Stan papierów publicznych wynosi:
2	Zapisy długu Państwa imiennej wartości 1200 zł. m. k. 5%	.	.	63		*a.* Zapisy długu Państwa . 3930 zł.
3	Pożyczka narodowa imiennej wartości 9050 zł. 5% . . .	.	.	475		*b.* Obligi indemnizacyjne . 3450 „
4	Obligacye indemnizacyjne imiennej wartości 3450 zł. 5%	.	.	181		*c.* Galicyjskie listy zastawne . . . . . 4300 „
5	Dług prywatny na dobrach Losiacz 10500 zł. 5% . . .	.	.	525		*d.* Pożyczka narodowa . . 9050 „
6	Galicyjskie listy zastawne imiennej wartości 4300 zł. 4%	.	.	172		*e.* Obligacye pożyczki krajowej . . . . . 800 „
7	Obligacye pożyczki krajowej imiennej wartości 800 zł. 7%	.	.	56		razem . . 21530 zł.
	razem . . .	.	.	.	1587	do tego kapitał hipotekowany . . . . . 10500 „
						razem . . 32030 zł.
	II. Rozmaite dochody	92				
8	Prawdopodobne ażyo od odsetków w srebrze pobieranych poz. 3. 15% . . .	.	.	.	71	
	razem . . .	92	.	.	71	

Fundusz stanowy sierociński.

Potrzeby. Rub. I. Stypendya. Rub. II. Podatki. Rub. III. Rozmaite wydatki.

Rozkład rubryk pojedyńczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	POTRZEBY.					
	I. Wypłaty na utrzymanie sierót	1063				
1	8 miejsc przy zakładzie świętego Antoniego po 105 zł. .	.	.	840		
2	4 miejsc w ogrodzie botanicznym po 63 zł.	.	.	252		Do rub. I. Obecnie jest obsadzonych miejsc 16, reszta miejsc wakujących będą w ciągu roku obsadzone.
3	3 miejsca przy zakładzie św. Józefa w Krakowie po 50 zł.	.	.	150		
4	1 miejsce przy zakładzie św. Wincentego we Lwowie . .	.	.	95		
5	2 miejsca u prywatnych we Lwowie po 63 zł.	.	.	126		
6	1 miejsce u prywatnych na prowincyi na 52 zł. 50 ct. .	.	.	53	1516	
	II. Podatek dochodowy					Do rub. II. Podatek dochodowy obliczono po 7%, ponieważ prawo finansowe z dnia 23. Czerwca 1868. obowiązuje tylko na rok 1868.
7	7% podatek dochodowy od odsetek w kwocie 1358 zł. 90 ct.	95	.	.	95	
						Do rub. III.
8	**III. Rozmaite wydatki**	43	.	.	10	Preliminuje się prawdopodobna potrzeb.

5.

Fundusz kultury krajowej.

PRELIMINARZ SPECYALNY

na rok słoneczny

1869.

Preliminarz sumaryczny funduszu

Pokrycie

Liczba porządkowa	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość z roku 1867.	Wniosek na rok 1869. Wydziału krajowego	Wniosek na rok 1869. Wydziału specyalnego		Uchwała Sejmu	
		Złote austryackie					
I	Odsetki od obligacyj . . .	1921	1956				
II	Kary za uszkodzenia lasowe i polowe	2549	2310				
III	Rozmaite	8	1				
	razem . .	4478	4267				Nadwyżka użytą zostanie na pomnożenie majątku zarodowego przez zakupno oprocentowanych papierów publicznych.
	W porównaniu ze sumą potrzeb	.	1171				
	okazuje się nadwyżka w dochodach	.	3096				

kultury krajowej na rok 1869.

Potrzeby

Liczba porządkowa	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość z roku 1867.	Wniosek na rok 1869. Wydziału krajowego	Wydziału specyalnego		Uchwała Sejmu
		Złote austryackie				
I	Podatek dochodowy	135	137			
II	Zwroty kar darowanych lub odpisanych	4	34			
III	Rozmaite	.	1000			
	razem . .	139	1171			

Fundusz kultury krajowej.

Pokrycie. Rub. I. Odsetki od obligacyj. Rub. II. Kary. Rub. III. Rozmaite.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	POKRYCIE.					Do rub. I.
	I. Odsetki od obligacyj					Całoroczna należytość wedle stopy procentowej. Stan kapitałów w efektach wynosi:
1	pożyczki narodowej imiennej wartości 100 zł. m. k. 5% .	.	.	5		a. Obligacye pożyczki narodowej 5% . . . . . 100 zł.
2	obligacyj indemnizacyjnych okręgu administracyjnego lwowskiego i krakowskiego imiennej wartości 37150 zł. m. k. 5%	1921	.	1951	1956	b. Obligacye indemnizacyjne okręgu administracyjnego krakowskiego . . . . . 15500 „ c. Obligacye indemnizacyjne okręgu administracyjnego lwowskiego 21650 „ razem . 37250 zł.
	II. Kary					Do rub. II.
3	za uszkodzenia polowe i lasowe	2549	.	.	2310	Na podstawie 3letniego przecięcia. z roku 1865. . . 2717 zł. —½ ct. „ 1866. . . 1663 „ 62½ „ „ 1867. . . 2548 „ 89½ „ razem . 6929 zł. 52½ ct. przeciętnie . . . 2309 „ 84 — „
4	**III. Rozmaite** . . .	8	.	.	1	Do rub. III.
	razem . .	4478	.	.	4267	Wynikłość z roku 1867. zawiera ażyo 2 zł. i odsetków 6 zł., które obecnie w poz. I. uwzględniono.

Fundusz kultury krajowej.

Potrzeby. Rub. I. Podatki. Rub. II. Zwroty kar. Rub. III. Zwroty rozmaite.

Rozkład rubryk pojedynczych

Liczba porz.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Sprawdzona kwota z roku 1868.	Wniosek na rok 1869. szczegół	Wniosek na rok 1869. ogół	Uzasadnienie
	POTRZEBY.					
	I. Podatki.					Do rub. I.
1	Podatek dochodowy od odsetków obligacyjnych 7% . .	135	.	.	137	Podatek dochodowy wedle prawa finansowego dotąd obowiązujący 7% wynosi 136 zł. 92 ct. rocznie.
2	**II. Zwroty kar** odpisanych	4	.	.	34	Do rub. II. Wydatek wynosił: w roku 1865. . . . 94 zł. 43 ct. „ „ 1866. . . . 2 „ 93 „ „ „ 1867. . . . 4 „ — „ razem . 101 zł. 36 ct. przeciętnie . . . 33 „ 79 „
	III. Rozmaite przypadkowe					
3	Na nieprzewidziane potrzeby w gałęzi kultury krajowej .	.	.	.	1000	Do rub. III. W braku innej podstawy preliminuje się kwotę 1000 zł. jako potrzeb prawdopodobną.
	razem . .	139	.	.	1171	

al. 3

÷

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o projekcie do ustaw o języku w administracyi i w sądach.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu Wysokiego Sejmu z dnia 26. kwietnia 1861. przedstawiony wniosek przez sprawozdawcę komisyi specyalnej, posła Smarzewskiego następującej treści:

Sejm uchwali:

«Wydział Sejmowy przedstawi Sejmowi projekt do ustawy w celu zastąpienia języka niemieckiego w szkołach, sądownictwie i administracyi językiem polskim i ruskim» jednogłośnie przyjętym został.»

Wyrażona w tej uchwale zasada weszła już częściowo w życie przez ustawę o języku wykładowym w szkołach ludowych i średnich kraju naszego z dnia 22. czerwca 1867.

Obecnie przedkłada Wydział krajowy projekty do ustaw o języku w administracyi i sądownictwie. 1/. 2/. 3.

Jeżeli się dotychczas nie wywiązał był z powyższego zadania, przyczyny szukać należy w sytuacyi politycznej, która nie dawała żadnej nadziei, iżby uchwała w powyższym duchu przez Wysoki Sejm powzięta, najwyższą sankcyę otrzymała, i tym sposobem stało się, iż projekty dotyczące, opracowane obszernie jeszcze w roku 1861., a następnie uchwalone przez Wydział krajowy spoczywać musiały w aktach, oczekując lepszych czasów.

Dziś, kiedy ustawa zasadnicza z dnia 21. grudnia 1867. L. 142. Dz. P. P. i Rz. o ogólnych prawach obywateli Państwa tyle razy przez Najjaśniejszego Pana wyrzeczone równouprawnienie wszystkich narodowości w formę prawa ujęła, możemy się z wszelką otuchą spodziewać, iż zasada ta nie zostanie już martwą literą, nie zostanie już, jak przez długie lata bywało, tylko bronią p r z e c i w równouprawnieniu wszelkich narodowości, ale rozwinięta w sposób zdrowy i sprawiedliwy, nie tylko wprowadzi nas w posiadanie rzeczywiste praw, przez wiek cały nam odmawianych, ale nadto przyczyni się do uspokojenia umysłów, a tem samem do swobodniejszego rozwinięcia wszelkich sił kraju ku jego i całej Monarchii dobru.

Nadto projekty te, jeżeli przez Wysokie Zgromadzenie przyjęte zostaną, dadzą obecnemu Rządowi najlepszą sposobność okazania krajowi przez uzyskanie najwyższej sankcyi, iż stanowczo opuścił drogę systemu germanizacyjno-centralistycznego, a wprowadzając w życie to, co w zasadzie uznał za słuszne, na zaufanie kraju zasługuje.

Nim wszelako przystąpimy do szczegółowego uzasadnienia przedłożonych tutaj projektów, uważamy za nasz święty obowiązek przejść historyę języków krajowych w administracyi i sądzie od czasu, kiedy kraj przeszedł pod berło austryackie. Oparci na sumiennem badaniu téj historyi, wykażemy, jak niesprawiedliwie postąpiono sobie z naszym językiem, i jak wszelkiemi środkami chciano usunąć język narodowy, a na jego miejscu zaszczepić język obcy. Niech nas nikt nie posądza, iż wywołujemy niepotrzebne już rekryminacye, bo teraz, kiedy mamy się rozstać z narzuconym nam językiem, potrzeba jeszcze dokładnie zbadać wszystkie środki i sposoby, jakiemi się posługiwano, aby język narodowy usunąć, potrzeba z wszelkim spokojem przesunąć przed pamięcią swoją cały szereg upośledzeń.

jakich narodowość nasza doznała. Rozwinięcie tego obrazu, aczkolwiek smutnego, wskaże nam drogę, jaką postąpić należy, aby raz na zawsze położyć tamę zgubnym nam dążnościom. Zauważyć musimy wreszcie, że wywód ten zaczepi w pierwszych czasach panowania austryackiego o szkołę, albowiem Rząd, nie zastawszy w kraju żadnego żywiołu niemieckiego, musiał system germanizowania rozpocząć w szkołach.

I. Kiedy w r. 1772. Galicya przeszła pod panowanie Austryi, nie był język niemiecki w żadnej części kraju, ani przez żadną warstwę ludności używany; w administracyi publicznej język polski, w sądownictwie polski i łaciński, w szkołach ludowych polski, w średnich szkołach i akademiach polski i łaciński. Trudno było od razu wprowadzić język niemiecki; sam Rząd wahał się jeszcze w pierwszej chwili przystąpić do systemu germanizowania, albowiem za nadto świeże były rany, pierwszym podziałem Ojczyzny zadane, aby się chciano ich szorstką dotykać ręką, a napływ obco-krajowców był w pierwszych latach za mały, aby go użyć było można do skutecznej propagandy niemieczczyzny. Mimo to już w pierwszych zaraz latach przystąpiono przynajmniej do nawiązania wątka przyszłej germanizacyi.

I tak Rząd śp. Cesarzowej Maryi Teresy, mając na oku zaprowadzenie szkół uregulowanych ludowych na sposób, jak takowe w innych krajach niemieckich istniały, tudzież zamierzając do szkół ludowych w czasie ile możności blizkim wprowadzić język niemiecki, rozporządził w roku 1774., aby urządzono szkołę główną normalną we Lwowie, w której się kształcić mieli kandydaci do stanu nauczycielskiego. Tak ukształceni nauczyciele mieli być umieszczeni przy tworzyć się mających szkołach po większych miastach, które znowu miały kształcić nauczycieli dla szkół trywialnych.

Gdy wszelako nie można było od razu uzyskać nauczycieli zdolnych do szkoły, we Lwowie założyć się mającej, bo prawie nikt nie posiadał języka niemieckiego, a miał przeważać w niej język niemiecki, więc nie założono na razie we Lwowie zamierzonej szkoły normalnej, ale mianowano w tym samym roku 1774. we Lwowie, Przemyślu i Jarosławiu nauczycieli języka niemieckiego, których obowiązkiem było, obok języka niemieckiego, udzielać także nauki metody młodzieży doroślejszej. Nie znalazły wszelako i te szkoły niemieckie ochotników w kraju, dla tego w krótkim czasie ustały równie, jak podobne szkoły niemieckie, założone w r. 1776. i 1777. w Samborze i Stanisławowie.

Przewidywał wszelako ck. Rząd, że powyższe szkoły nie wydadzą, przynajmniej nie tak prędko, plonu spodziewanego i innego środka się chwycił. Żeby dla otworzyć się mającej szkoły głównej w Lwowie uzyskać nauczycieli, obznajomionych z planem naukowym austryackim, wysłał kosztem własnym kilku kandydatów do Czech, gdzie pod dyrekcyą tamtejszego jeneralnego inspektora szkół, Kindermana, nie tylko metodę szkół austryacką sobie przywłaszczyli, ale i języka niemieckiego koniecznie nabyć musieli. Tym sposobem stało się możebném, utworzyć szkołę główną normalną we Lwowie w r. 1775., za nią szły już inne szkoły po miastach innych i miasteczkach, wszystkie na sposób niemiecki urządzone, we wszystkich język niemiecki górujący, a język polski o tyle utrzymany, żeby uczniowi pierwsze pojęcia wszczepić można.

Szkoła bowiem lwowska dostarczyła nauczycieli do szkół innych normalnych, które znowu były zarybkiem dla mniejszych szkół. System ten z żelazną konsekwencyą przeprowadzono za czasów rządu Cesarza Józefa II., i tym sposobem stało się możebnem, że nie tylko już w szkołach, nawet ludowych, niemieckiemu językowi dano przewagę, ale zastąpiwszy w administracyi język polski i łaciński językiem niemieckim, nakazano patentem z dnia 1. grudnia 1785. urzędnikom sądowym nauczenia się języka niemieckiego w celu zaprowadzenia go po trzech latach jako języka urzędowego i wyłącznego w wszystkich sądach, co jeszcze i tem poparto, że dekretem nadwornym z dnia 22. lutego 1787. L. 130 zagrożono adwokatom utratą posady, jeżeli po upływie dwóch lat pism spornych po niemiecku nie będą podawać. Nie dość na tem, bo nie tylko w szkołach, urzędach i sądownictwie, względem których przynajmniej powiedzieć było można, że podlegają najwyższej władzy i jej rozkazom, ale nawet w tamtoczesnej reprezentacyi krajowej, organie li tylko krajowym, narodowym, rządowi niepodległym, usiłowano system ten wprowadzić.

Dekret nadworny z dnia 5. sierpnia 1786., intymowany dekretem gubernialnym z dnia 18. sierpnia 1786. opiewa: »iż do dostąpienia urzędu Deputata stanowego umiejętność języka niemieckiego nieochybnie jest potrzebną, a zatem żaden o ten urząd starający się, którenby języka niemieckiego nie umiał, od zgromadzenia Stanów do obierania podany lub od niegoż obrany być nie może.« Tak widzimy, że system giermanizowania wszystkich chwycił się środków, młodzież i starszych, klasy wyższe i niższe równą ogarnął pieczołowitością, a jeżeli mimo to po upływie lat 90 nie dopiął tego, czego chciał dopiąć, nie zrobił z Polaków Niemców, nie może pokazać, że byt materyalny i

oświatę podniósł, przeciwnie przyczynił się i był główną zaporą do rozszerzenia prawdziwej nauki, toć zaprawdę nikt przyznać nie może, że system ten był skutecznym tak dla rządu, jak i dla kraju.

Tę wysoką krzywdę, już na początku rządów austryackich sobie wyrządzoną, czuł kraj głęboko, lecz nie miał organu, dość powagi w oczach Rządu mającego, żeby żale swoje słuszne władzom centralnym z skutkiem wynurzyć, pojedyncze głosy ugrzęzły w aktach instancyj różnych, a jeżeli dostały się do stóp tronu, dodawano im takie konkomitacye, że skutku osiągnąć nie mogły. Dopiero gdy ś. p. Cesarz Leopold II. na tron wstąpił, i zwolniały trochę naprężone ku centralizacyi i giermanizowaniu lejce rządowe, cofnięto dekretem nadwornym z dnia 2. listopada 1790. L. 8550. powyższy dekret nadworny z dnia 22. lutego 1787., orzeczono dekretem nadwornym z dnia 27. Maja 1791., iż do osiągnienia posady sądowej język niemiecki nie jest potrzebnym, i przywołano do Wiednia Deputacyę krajową, która między innemi życzeniami także prośbę o wprowadzenie języka polskiego w szkołach u stóp tronu złożyła.

Lecz usiłowania naszej Deputacyi, która oprócz tej prośby, inne ważne, tamtoczesnemu położeniu zupełnie odpowiednie żądania przedłożyła, spełzły na niczem.

Śmierć bowiem Cesarza Leopolda II. i następnie wojny, wstrząsające całą Europą przerwały wszystkie, w tym względzie rozpoczęte prace, a zgromadzenia Stanów; któreby były mogły choć najskromniejsze życzenia wynurzyć, dopiero po ich reorganizacyi, która w roku 1817. nastąpiła, przyszły do skutku.

Przez ten cały szereg lat kraj nasz ogromne składał ofiary dla podtrzymania tronu Najjaśniejszej Dynastyi, synowie jego przelewali krew swoją na wszystkich niemal polach bitwy, nie tylko za tron, ale nawet i za ojczyznę niemiecką, w domu zaś nie otrzymaliśmy najmniejszej koncesyi dla naszej narodowości, dla podniesienia bytu materyalnego kraju naszego.

Nawet stypulacye kongresu wiedeńskiego, o których niżej pomówimy, a które, usankcyonowawszy rozebranie Polski, przynajmniej narodowość naszą zagwarantowały, nie pociągnęły w Galicyi innego za sobą skutku, jak tylko reorganizacyę Stanów galicyjskich, w roku 1817. ogłoszoną.

Spuszczamy zasłonę na rolę, jaką kazano odgrywać sejmom stanowym, i tylko tyle niech nam wolno będzie nadmienić, iż sejmy te, składające się ze szlachty, wyższego duchowieństwa i reprezentantów miasta Lwowa, zasiadały we Lwowie na kilkudniowem zebraniu się, nie uzyskując nigdy tego, o co się dopominały, a dziękując zawsze za to, o co nigdy nie prosiły.

Mimo to Sejm ten galicyjski nigdy nie spuścił z oka obowiązku swojego czuwania nad dobrem narodu, a szczególnie nad utrzymaniem języka polskiego w urzędach i szkołach.

I tak w roku 1818. prosiły Stany, aby najwyższe rozporządzenie z dnia 8. sierpnia 1818., nakazujące, aby z każdego stanu przynajmniej jeden deputat niemiecki język posiadał, cofnięte zostałe, na co otrzymały najwyższy dekret z dnia 23. grudnia 1818. tej treści, że przy powyższem rozporządzeniu i nadal pozostać ma.

Dnia 15. maja 1819. ponowiono tę prośbę, nie otrzymano wszelako na nią żadnej odpowiedzi, ponieważ c. k. kancelarya nadw. oświadczyła dekretem z dnia 8. lipca 1819., iż nie uważa za stosowne podać tej prośby do najwyższej decyzyi. Na posiedzeniu z roku 1820. po trzeci raz przedłożono tę samą prośbę, przytaczając, że takie postanowienie jest upośledzeniem języka ojczystego.

Wyszedł na to dekret nadworny z dnia 30. marca 1821., odmawiający tej prośbie, raczył wszelako Najjaśniejszy Pan kazać oznajmić Stanom: że powyższe rozporządzenie nie jest upośledzeniem języka krajowego, gdyż Najjaśniejszy Pan sam stara się o utrzymanie i wykształcenie języka krajowego, a tylko środkiem może być do poparcia tego celu, jeżeli mężowie wykształceni, oprócz języka ojczystego, także inne posiadają języki.

Na posiedzeniu z roku 1821. prosiły Stany, aby praktyczna nauka gospodarstwa w języku krajowym dawaną była, inaczej bowiem ta klasa, która tej nauki najwięcej potrzebuje, nie mogłaby z niej korzystać.

Na tę prośbę nie przyszła żadna odpowiedź. Na pogłoskę, że w Sądach ma być zaprowadzony język niemiecki, Stany na posiedzeniu roku 1826. uchwaliły prośbę do Najjaśniejszego Pana, aby, jeżeli zmiana jaka nastąpi, ojczystemu językowi dano pierwszeństwo przed niemieckim.

Odwołały się Stany na okoliczność, że wszystkie kontrakty, zapisy i umowy spisują się w języku krajowym, że na nich opiera się cała własność prywatna, że wszystkie dowody przez świadków i przysięgi tylko w języku krajowym prowadzone być mogą, że wszystkie indagacye karne, pertraktacye spadków i opieki prowadzone być muszą w języku ojczystym, że zatem i w sprawach spornych to samo nastąpić może, że Najjaśniejszy Pan powyższym dekretem z dnia 30. marca 1821. sam oświadczyć raczył, jako stara się z własnego popędu o utrzymanie i wykształcenie

ęzyka krajowego; że zaprowadzając język polski do procesów, stawia się samę stronę w możności czytania aktów, czuwania nad swojemi prawami, a przez to przyczyniania się do zmniejszenia procesów.

Na ten wniosek odpowiedziało c. k. Gubernium dnia 27. września 1827. L. 62.668, że Jego C. K. Apostolska Mość przyrzekł na tą prośbę odpowiedzieć.

Na posiedzeniu z roku 1833. prosiły Stany o zaprowadzenie szkół technicznych z językiem krajowym, jako wykładowym, prosiły oraz, aby nauka języka nie tylko w 1. i 2. klasie normalnej, ale także w 3. i 4. klasie normalnej i w pierwszych czterech klasach gimnazyalnych dawaną była, aby w 5. i 6. klasie gimnazyalnej ćwiczono uczniów w stylu polskim, żeby tym sposobem na wszechnicy już tylko literaturę wykładano, nie zaś także i gramatyki uczono, żeby uczniów w gimnazyum i na filozofii pociągano pod surowy examin z polskiego języka, żeby u profesorów gimnazyalnych nie zadowalano się znajomością jakiegobądź języka sławiańskiego, ale wymagano od nich języka polskiego, żeby katedry literatury polskiej zaprowadzono w Przemyślu, Tarnopolu i Czerniowcach, żeby niektóre przedmioty a mianowicie nauka religii w gimnazyach i na filozofii w polskim języku dawane były.

Na to otrzymały Stany odpowiedź z dnia 30. kwietnia 1834., jako Najjaśniejszy Pan jak dotychczas, tak na przyszłość rozkrzewianie nauk i ustanowienie pożytecznych zakładów naukowych na oku mieć będzie.

Na posiedzeniu z roku 1841. prosiły Stany usilnie o utrzymanie języka polskiego w sądownictwie, odwołując się do potrzeby krajowej, do wielkiej i pięknej literatury polskiej, nakoniec i do dobrotliwości Najjaśniejszego Pana.

Na tę prośbę otrzymały najwyższe postanowienie z dnia 28. marca 1841., że gdy toczące się rozprawy względem języka sądowego jeszcze nie są ukończone, Stany załatwienia swej prośby w cierpliwości oczekiwać powinny.

Na posiedzeniu w roku 1842. odbytem wniosły Stany prośbę do Najjaśniejszego Pana, aby:

1. w szkołach trywialnych początki języka niemieckiego w polskim języku dawane były;
2. w szkołach normalnych zaprowadzono dobrą gramatykę polską;
3. w gimnazyum i na filozofii przynajmniej jeden przedmiot a mianowicie nauka religii w polskim języku udzielane były;
4. w wyższych klasach gimnazyalnych młodzież także w stylu polskim ćwiczono;
5. język polski i literaturę wykładano także na wydziałach filozoficznych;
6. nauka tego języka dla wszystkich, którzy się chcą oddać zawodowi duchownemu lub publicznej służbie, była przedmiotem obowiązkowym.

Na tę, równie jak na podobną prośbę z roku 1841., wyszło następujące najwyższe rozporządzenie:

1. Co się tyczy prośby, aby nauczyciele w wyższych klasach gimnazyalnych ćwiczyli młodzież także w polskim stylu, mają Stany odczekać nową organizacyę gimnazyów.
2. Prośbie, aby nauka języka polskiego i jego literatury, tak jak to na uniwersytecie bywa, także na wydziałach filozoficznych wykładaną była, odmówiono.
3. Równie odmówiono prośbie, aby nauka języka polskiego dla tych, którzy się stanowi duchownemu lub zawodowi urzędniczemu oddać zamyślają, była przedmiotem obowiązkowym, ponieważ już istnieje rozporządzenie, że każdy urzędnik w Galicyi posiadać musi język polski lub jaki inny język sławiański.

Uwiadomiono oraz Stany, że ku zaprowadzeniu dobrej gramatyki polskiej, stosowne poczyniono kroki, równie jak toczą się już rozprawy względem udzielania w szkołach ludowych nauk w językach krajowych, o zaprowadzeniu języka polskiego przy nauce religii w gimnazyach i wydziałach filozoficznych, nakoniec nad pytaniem, czyliby nie należało naukę języka i literatury polskiej zrobić przedmiotem obowiązkowym przynajmniej dla słuchaczów teologii.

Na te wszystkie ustępy mają Stany oczekiwać najwyższego postanowienia.

Na posiedzeniu roku 1843. prosiły Stany o najwyższą decyzyę na prośbę o utrzymanie języka polskiego w sądownictwie, i otrzymały ją z datą 9. lipca 1844., w której odesłano Stany do najwyższego rozporządzenia z dnia 2. kwietnia 1844. tej treści: że Jego C. k. Apostolska Mość nie zezwala na używanie języka polskiego w sprawach spornych, z resztą pozostawia dawne rozporządzenia nietykalne; w sądach patrymonialnych zaś ma pozostać używanie języka polskiego i niemieckiego, jak dotychczas zwyczaj bywał. Z resztą raczył Najjaśniejszy Pan Stanom dla ich uspokojenia oświadczyć, że na prośby Stanów o rozszerzenie nauki języka polskiego zawsze stosowne względy miał, i że na ten przedmiot i na przyszłość staranie swoje zwracać będzie.

Na posiedzeniu z roku 1844. skarżyły się Stany, że c. k. Sądy szlacheckie i appelacyjny nie trzymają się najwyższych postanowień i wydają wyroki i uchwały w sprawach spornych nie w języku łacińskim, i że Magistraty

i Sądy patrymonialne tak w pismach jak i wysłuchaniu stron używają języka stronom niezrozumiałego. Oraz prosiły Stany, aby przynajmniej kilka przedmiotów w technicznym oddziale szkoły realnej w języku polskim dawano.

Na tę prośbę, o ile się tyczy języka sądowego, odesłano Stany do rzeczonej Najwyższej decyzyi z dnia 2. Kwietnia 1844., co się zaś tyczy wykładu niektórych przedmiotów w oddziale technicznym w języku polskim oświadczono Stanom, że Najjaśniejszy Pan raczył w tym względzie zasięgnąć zdania c. k. komisyi nadwornej naukowej.

Na posiedzeniu z r. 1845., żaliły się Stany jeszcze raz, że mimo najwyższych postanowień sądy zarzucają język łaciński, natomiast zaprowadzają coraz gęściej język niemiecki, a Najjaśniejszy Pan i na tę prośbę raczył Stany do przerzeczonego najwyższego postanowienia z dnia 2. kwietnia 1844. odesłać.

Tak się skończyły te choć skromne, zawsze wszelako o pieczy Stanów koło naszej narodowości świadczące zabiegi.

Smutne i upokarzające robi wrażenie czytać tę kartę historyi Galicyi; ale chociaż nam w rzeczy samej nic nie przyznawano, chociaż najskromniejsze i najsprawiedliwsze życzenia Stanów zbywano różnemi formułkami i pozorami, chociaż faktycznie popierano rozszerzenie się języka niemieckiego a upośledzano nasz język, rugując go coraz więcej z wszelkich gałęzi publicznego życia, nigdy wszelako nie orzeczono, żeby naród nasz nie miał prawa żądać, aby język jego z progów domowych wyszedł w życie publiczne, bo jak wyżej przytoczono, Najjaśniejszy Pan kilka razy oświadczył, że utrzymanie, rozszerzenie i wykształcenie języka polskiego, jak zawsze tak i na przyszłość, należeć będzie do jego starań.

Cokolwiek bądź, marzec roku 1848. zastał kraj nasz pod tym względem w najsmutniejszym stanie.

Język rodzinny tak w szkołach wszelkiej kategoryi, jak i w urzędach i sądownictwie zupełnie zarzucony, język łaciński w sądownictwie już tylko na łaskawym chlebie, natomiast zaś język niemiecki, zdobywający sobie olbrzymiemi krokami w kraju naszym stanowisko niewłaściwe, niestosowne, nieprawne, a do tego najszkodliwsze, bo torując drogę cudzoziemcom do kraju, opasał go siecią gęstą żywiołu obcego, krajowi nieprzychylnego', odgradzającego naród od Monarchy i najwyższych władz.

Jeżeliśmy ten ustęp historyi kraju naszego tutaj wyłożyli, nie stało się to dlatego, aby, jak mówią nasi przeciwnicy, przy każdej sposobności podnosić nasze żale, lecz ażeby wykazać, jakie były dążności Rządu od czasów pierwszego rozbioru Polski, i jakich środków się chwytano, aby te dążności zrealizować; a gdy w następującym oddziele rozwiniemy historyę języków narodowych w naszej prowincyi od marca 1848., okaże się, że w zasadzie przyznano nam wprawdzie równouprawnienie, że wszelako w praktyce równouprawnienie to nigdy nie weszło w życie.

W tej epoce wszelako już nie razem, ale osobno wypada nam wykazać, jakie koleje przechodziły języki narodowe w administracyi, a jakie w sądownictwie.

II. Co do administracyi. Co do historyi języka w tej gałęzi, nie wiele się da powiedzieć, tam bowiem od początku prawie zaprowadzono język niemiecki, co tém łatwiej dało się uskutecznić, że gałąź ta rekrutowała się zawsze w znacznej części z obcych żywiołów. Jedyna zmiana, jaka w niej nastąpiła, datuje się z roku 1859., w którym dnia 21. grudnia wyszło rozporządzenie, że urzędy administracyjne w styczności z stronami języka tej narodowości używać mają, do której strona należy.

Jakie zaś skutki były w kraju z napływu obcego żywiołu, to kraj po dziś dzień głęboko czuje, a zgubne następstwa dopiero długoletnią pracą na polu oświaty publicznej i gospodarstwa krajowego usunąć się dadzą. Stosownie do systemu z góry wskazanego, rządzenia krajem nawet w najdrobniejszych szczegółach organami rządowemi, owładnięto wszystkie stosunki krajowe, wszystkie warstwy towarzystwa siecią obcych urzędników, którzy nie znając ani stosunków kraju, wyrosłych z tysiącletniej historyi, ani jego zwyczajów, ani jego obyczajów, i nie posiadając języka krajowego, usiłowali nagiąć kraj do ustaw osnutych na obcych stosunkach, a mając we wszystkiem nieograniczoną prawie władzę, zburzyli prawie wszystko, co się ukształciło było z dziesięciowiekowej pracy narodu, a natomiast nic trwałego nic korzystnego dla kraju nie postawili. Ustąpili nakoniec, parci prądem czasu w znacznej części, i zrobili miejsce krajowcom, ale zostawili nam spuściznę nie do pozazdroszczenia: Szkoły bez nauczycieli i uczniów, waśń między narodowościami i różnemi warstwami towarzystwa, społeczeństwo zubożałe, bo wszystkie jego warstwy upadające pod ciężarami, a miasteczka prawie bez wyjątku do nędzy doprowadzone. Oto są w krótkiem streszczeniu rezultaty ich rządów. Naszą teraz jest rzeczą wziąść się do wytrwałej pracy, korzystając z wszelką sprężystością z ustaw nadających nam szerokie pole do działania, ale także zapobiedz należy, aby na przyszłość podobne rządy już nie były możliwe, a praca nasza nie została nanowo zniszczoną.

III. Przystępujemy do historyi języków krajowych w sądownictwie. Jak już wyżej Wasz Wydział miał za-

szczyt przedłożyć, po pierwszem rozebraniu Polski w Galicyi językami w sądownictwie używanemi były, język polski i łaciński, i przy tém używaniu pozostawiono rzeczy z początku.

Z jakich przyczyn tak się stało, i jakie usiłowania jeszcze w przeszłym wieku ku zaprowadzeniu języka niemieckiego robiono, już wyżej przytoczyliśmy. Usunął się pomału język polski, a język łaciński stał się prawie wyłącznie językiem sądowym; w łacińskim więc języku nie tylko strony podawały swoje prośby i odpowiadały sądy na nie, ale cała manipulacya w sądach była w języku łacińskim urządzona; korespondencye z innemi sądami i urzędami, sprawozdania do wyższych sądów, nie wyłączając najwyższego trybunału w Wiedniu rezydującego, uskuteczniały się wyłącznie w języku łacińskim; sądy wyższe i najwyższe wydawały i intymowały wyroki swoje wyłącznie w języku łacińskim. Nawet prawa wychodziły dla Galicyi w tymże języku, a tabula krajowa nie znała innego języka jak łaciński.

Ztąd pochodziło, że w niedawnych jeszcze czasach byli urzędnicy sądowi, którzy albo zupełnie nie, albo bardzo błędnie tylko mogli się wyrażać w języku niemieckim, bo i na wszechnicy odczyty we wszystkich gałęziach prawa odbywały się po łacinie. Różnicy, jakie teraźniejsze prawodawstwo robi między językiem urzędowym a językiem, w którym wolno jest wydać stronom uchwałę sądową, jeżeli w nim strona prośbę podała, nie znano wtenczas, bo nie rozkłuwano tej kwestyi na drobne cząsteczki, w praktyce trudne do przeprowadzenia.

Tak stały rzeczy, kiedy wyszedł w roku 1796. kodex postępowania sądowego dla Zachodniej Galicyi, po dziś dzień jeszcze w całej Galicyi obowiązujący. W tym kodexie, mianowicie w § 14. powiedziano, że tak strony jako i adwokaci mają używać języka dotychczas w sądzie używanego, a ponieważ w sądach w Galicyi używano tylko języka łacińskiego, więc język łaciński był nanowo prawnie za język sądowy uznany.

Około dwadzieścia lat później zaprowadzono w sądzie szlacheckim w Czerniowcach, w sądzie suczawskim na Bukowinie, i w sądach wexlowych w Lwowie i Brodach niemiecki język.

Przy tej sposobności Najjaśniejszy Pan dekretem nadwornym z dnia 9. czerwca 1821. roku zezwolić raczył, ażeby tak dekreta nadworne jako i apelacyjne, czy to w rzeczach oficyalnych, czy prywatnych sądom powyższym były w niemieckim języku wydawane, a to dla uniknięcia błędów przy tłumaczeniu łatwo zajść mogących. Dla innych sądów w Galicyi językiem urzędowym został nadal wyłącznie łaciński. Mimo to znaleźli się tacy, którzy z źle rozumianej lojalności używać zaczęli języka niemieckiego. Silnie oparł się temu sam Najjaśniejszy Pan, Franciszek I. Liczne jego pisma odręczne do prezydyów sądów szlacheckich we Lwowie, Stanisławowie i Tarnowie wydane są tego dowodem. Nadto wyszedł dekret nadworny z dnia 3. września 1830. L. 4.717 i 4.718, którym wyraźnie polecono aby stosowano się do dawnego porządku rzeczy, i aby sądy galicyjskie nie dopuszczały się żadnych samowolnych zboczeń względem języka sądowego.

Poźniejsze dekreta nadworne z dnia 25. lutego 1831. L. 4.717, z dnia 22. lipca 1831. L. 4.354. i z dnia 10. maja 1840. zakazywały stronom, adwokatom i sędziom podobnych zboczeń. Dopiero dekretem nadwornym z dnia 29. grudnia 1840. L. 7.466, dozwolono sądom szlacheckim używania języka niemieckiego w korespondencyach z innemi władzami i wyższemi sądami.

Lecz i te zakazy, jakkolwiek chwilowo wstrzymywały zabiegi giermanizatorów, już w krótkim czasie po śmierci Cesarza Franciszka I. małą tylko zaporę stawiały. Zabiegi te coraz jawniej zaczęły występować. Zapomocą obcokrajowców Polacy, coraz więcej dyskredytowani u władzy centralnej w Wiedniu, już tylko ciasną ścieżkę znaleźli, a to tylko do niższych urzędów; — ludzie zdolni, pracowici, dla doznanych przykrości i przeszkód, zniechęceni ciągłem upośledzeniem albo porzucali raz już zaczęty zawód, jeżeli im się gdzieindziej znośniejszy los ukazał, albo dla osiągnienia niezbędnie potrzebnego kawałka chleba, zchodzili do kancelaryjnych urzędów, gdzie albo na wieczne odpisywanie, albo na wypełnianie rubryk drukowanych byli skazani. Naturalnem następstwem było, że z małemi wyjątkami tylko tacy udawali się do urzędowej karyery, którym już nic nie pozostawało innego.

Chluba i zaszczyt służenia krajowi, poświęcenia sił swoich dla dobra kraju, co było jedyną podstawą do osiągnienia znaczenia w naszej ojczyznie, już nie były sprężyną do kształcenia się na sędziego i wypełniania swego obowiązku. Tylko konieczność zabezpieczenia sobie i rodzinie utrzymania i starości została jedyną prawie pobudką do starania się o urząd. To też widzieć się daje ze szematyzmów tamtoczesnych, jak imiona polskie znikają pomału z urzędów wyższych, a zapełniają je nazwiska nieznane, po większej części obce.

Dopięto tego celu różnemi sposobami, to narzucaniem obcego języka w szkołach, to utrudnianiem młodzieży w dokończeniu szkół, to dawaniem pierwszeństwa obcym przed krajowcami, co nawet do tego stopnia doszło, że po roku 1840. obcym, dopiero co ukończonym jurystom dawano zaraz adjuta, i to wyższe jak krajowcom, gdy tymcza-

sem krajowcy po 6 i 8 lat na adjuta, i to mniejsze, czekać musieli. Wiadomą jest rzeczą, że podając się do awansu, być Polakiem było przynajmniej *levis macula* (lekka skaza).

Nie mało się także przyczyniły do tego, dla krajowców tak smutnego położenia pokrewieństwa, powinowactwa i małżeństwa, między potomkami urzędników zawarte, a idąc po nitce nieraz sobie tylko tym sposobem można było wytłumaczyć wywyższenie urzędnika, za którym z resztą nic innego nie mówiło. Stanęła tedy reduta nie do zwalczenia dla słabych sił krajowców.

Że w takim składzie rzeczy wzięto się w praktyce z początku zwolna, a potem energicznie do wykluczenia łacińskiego, a wprowadzenia niemieckiego języka, łatwo pojąć się daje.

Język bowiem łaciński, w którym prawa po wszechnicach niemieckich nie uczono, zawsze jeszcze zostawał, chociaż słabą zaporą, do niepohamowanego napływu obcych urzędników, a z nim obcego żywiołu. Kazano więc młodym urzędnikom pisać referaty po niemiecku. Że młodzież ta nie mogła stawiać prezesom swoim żadnego oporu, samo się przez się rozumie; od nich bowiem zawisła była promocya młodego człowieka, a najmniejsze sprzeciwienie się zrobić mogło z przełożonego nieprzyjaciela nieubłaganego.

Już tedy od roku 1840. zaczął się język niemiecki coraz silniej przedzierać do aktów sądowych, już pisanie w tym języku zaczęło być zasługą około interesów rządu, już nie mała liczba radców zapomniała pisanego prawa i odręcznych listów Monarchy, i żądza dalszych awansów i reputacyi dobrze myślących u urzędników najwyżej w kraju położonych, raźno jęła się niemieckiego języka, i tak szybko system ten postępował, że kiedy rok 1848. nadszedł, już cała młodzież pisała po niemiecku, ba nawet już była zapomniała języka łacińskiego, a liczba sędziów po łacinie jeszcze piszących ograniczyła się na małe kółko tych, którzy woleli zrezygnować na wszelką nadzieję awansu, niż podać rękę do rozkrzewienia żywiołów obcych interesom kraju.

Nadszedł nakoniec pamiętny rok 1848. z wszelkiemi obudzonemi nadziejami, z wszelkiemi patentami cesarskiemi, zapewniającemi wolność swobody i narodowość. Rzecz naturalna, że publiczność, mająca interesa sądowe, zrzuciła z siebie jarzmo narzuconego języka niemieckiego, że nawet łacińskiego języka, jako zasłony, jak się zdawało, niepotrzebnej, nie używała, i jęła się języka swojego. I tak silną okazała się potrzeba tego języka, że wszelki opór przeciw niemu jak od skinienia ustał, że nawet język polski jako urzędowy przez wyższe władze uznanym został.

Nawet starozakonni wbrew naturze swojego zwykłego języka, dali się porwać tym prądem.

W krótkim czasie stał się język polski w sądach językiem urzędowym, i zdawało się, że już nazawsze się ustalił. Lecz niestety, nie długo trwało to złudzenie.

Z upadkiem innych swobód zaczął i język polski pomału ustępywać. Żywioły, nieprzyjaźne rozwojowi narodowemu, jęły się swoich dawnych środków; zaczęto prześladować urzędników krajowców, którzy pisali w języku polskim, pociągano ich do odpowiedzialności za ich zachowanie się w roku 1848., chociaż na patentach cesarskich oparte, oddalano ich, pomijano w awansach, wytaczano śledztwa kryminalne i dyscyplinarne pod różnemi pretextami; a gdy w skutek tych wszystkich kroków język polski zupełnie w sądach upadł, i tylko jeszcze ze strony publiczności w podaniach przez niektórych nieugiętych adwokatów podtrzymywanym był, wyszło cesarskie rozporządzenie z dnia 20. października 1852: że językiem urzędowym w sądach jest niemiecki, że we wszystkich prożbach, które przez adwokatów podane być muszą, a do tego rzędu należą wszystkie podania w interesach spornych, ma być używany wyłącznie język niemiecki, że wprawdzie wolno stronom samym podawać w języku polskim, ale że sąd na takie podanie tylko w tenczas uchwałę w tłumaczeniu polskiem wyda, jeżeli tego strona wyraźnie zażąda. Powrócił tedy nanowo język niemiecki do sądów, ale nie już jako język w brew prawu i odręcznym listom Monarchy przez gorliwych urzędników wprowadzony, lecz jako język przez najwyższego Prawodawcę za urzędowy uznany.

Słaba zasłona języka łacińskiego upadła, a z nim ostatnia z a p o r a przeciw obcemu językowi.

To co dotychczas przytoczyliśmy, tyczy się głównie spraw sądowych cywilnych.

W sprawach karnych, w których aż do wprowadzenia z dniem 29. września 1855. nowych sądów w życie, stare postępowanie z roku 1803. miejsce miało, upośledzenie języka krajowego nie występywało w publiczności tak dobitnie, jak w sprawach cywilnych. Rzecz naturalna, w sprawach bowiem karnych wszystko działo się tajnie.

Sędzia był oskarzycielem, sędzią śledczym, obrońcą, orzekał o winie lub niewinie oskarzonego, i wymierzał karę; nie widziałeś tam ani obrońcy, ani publiczności.

Przepisywało wprawdzie prawo, żeby wysłuchanie obżałowanego odbywało się w przytomności dwóch zaprzysięgłych bezstronnych mężów; ale tego przepisu rzadko się trzymano: dopiero kiedy proces całkiem już był ukończony i dojrzał do wyroku, posełano po powyższych przysięgłych, którzy protokóły, nie czytawszy ich, podpisywali.

Sprawy karne dotyczały po większej części niższych warstw towarzystwa, którym wyrok, po łacinie lub po niemiecku napisany ogłaszano w języku jemu zrozumiałym; nie troszczył się taki obwiniony, w jakim tam języku wyroki pisano; bo jemu szło o treść, — będąc uwolnionym uchodził jak najprędzej z więzienia, będąc skazanym, rzadko kiedy robił użytek z prawa rekursu, raz dlatego, że to prawo do małej bardzo liczby wypadków było ograniczone, podrugie, że w razie odrzucenia rekursu przez wyższą instancyę, czas tymczasem w więzieniu inkwizycyjnym przesiedziany nie policzał się do czasu kary; a gdy do tego wysłuchanie obżałowanego i świadków prowadzono w języku, obżałowanemu i świadkom zrozumiałym, bo zwykle w języku polskim, z Niemcami i Żydami w niemieckim, potrzeba rozszerzenia języka polskiego w sprawach karnych nie występywała na jaw. Chwila ta dopiero w tenczas nastąpiła, kiedy w tym rodzaju spraw zaprowadzono publiczne postępowanie z obrońcami. W tym względzie orzekł najwyższy patent, datowany z Schönbrunnu 20. października 1852., że ostateczna rozprawa tak zwana: «Schlussverhandlung« i ogłoszenie wyroku ma być w języku krajowym przeprowadzoną, jeżeli obżałowany języka niemieckiego nie posiada.

I któż mógł sądzić, że inaczej być może? Gdzie idzie o najdroższe skarby człowieka, o dobre imię, wolność i o życie, tam przecież zdawało się, że upośledzenie języka krajowego ustąpi koniecznej potrzebie, ustąpi wymaganiom ludzkości, ustąpi pierwszym zasadom sprawiedliwości, to jest konieczności dania obżałowanemu wszelkich środków do uniewinnienia się, do zbicia dowodów przeciw sobie postawionych, do zniweczenia konsekwencyi, jakie c. k. prokurator, jako oskarzyciel ze zgrabnego zestawienia faktów, chociaż prawdziwych, przeciw obżałowanemu wywodzi.

A przecież inaczej się stało.

Ledwie bowiem nowozaprowadzone trybunały na mocy powyższego ces. patentu użyły w pierwszych rozprawach języka polskiego, już nadeszło nie w drodze prawnej, to jest przez dzienniki praw, ale w drodze telegrafu wręcz przeciwne ces. rozporządzeniu z dnia 20. października 1852. ministeryalne rozporządzenie z dnia 28. stycznia 1856. L. 1.992, zakazujące używanie języka innego, jak niemiecki w oskarzeniu prokuratora i w obronie przez obrońcę. A gdy to rozporządzenie ministeryalne, sprzeciwiające się tak duchowi, jak i słowom powyższego ces. patentu z dnia 20. października 1852. spowodowało obrońców do licznych odwoływań się do tegoż patentu, wyszło ces. rozporządzenie z dnia 1. grudnia 1857. tej treści: «że Najjaśniejszy Pan patentowi z dnia 20. października 1852. takie daje tłumaczenie, że oskarzenie prokuratora i obronę zawsze tylko w języku niemieckim przeprowadzić należy, nawet chociaż obżałowany języka niemieckiego nie posiada, bez względu na prośbę, przez obrońcę lub samego obżałowanego o użycie języka polskiego, ruskiego lub jakiegokolwiek innego języka wniesioną; że wszelako należy obżałowanemu główną treść oskarzenia i obrony wytłumaczyć, i zapytać się jego, co ma jeszcze do obrony swojego obrońcy dodać.»

I istotnie postępowano podług tego patentu w sprawach nawet gardłowych, i widziałeś tam przed sądem naszego wieśniaka lub rękodzielnika, jak go oskarza prokurator, jak zręcznie zestawia okoliczności, czynowi zbrodniczemu towarzyszące, i winę obżałowanego podnoszące, jak nieraz z okoliczności i ich zgrabnego ugrupowania wywodzi zły zamiar obżałowanego, jak przekonuje sędziego, jak wstrząsa przekonaniem nawet obrońcy, często z urzędu tylko dodanego, jak nakoniec wnosi na orzeczenie, że obżałowany jest winnym tej lub owej zbrodni, i prosi sąd o wymierzenie kary ciężkiego więzienia nawet na lat dwadzieścia lub na całe życie, lub o wyrok śmierci. I wyrokują sędziowie po naradzie, i ogłaszają karę długiego więzienia lub śmierci na człowieka, który był bezbronnym, bo nie mógł myślą iść z oskarzeniem prokuratora; nie mógł zastanowić się nad okolicznościami zręcznie ugrupowanemi, nie mógł ich zbijać, bo nic nie rozumiał, bo oskarzono, broniono i skazano go po niemiecku. Wprawdzie miał obrońcę, i ten wszystko, co tylko się dało, przytacza na uniewinnienie jego lub złagodzenie winy: — ale któraż obrona może wyrównać obronie samego obżałowanego? On tylko czyn popełnił, on zatem tylko wie najdokładniej wszystkie okoliczności; on sam tylko może zbić argumentacye prokuratora, z czynu i jego okoliczności wyprowadzone, on sam tylko może wlać w sędziego to przekonanie, które mimo wszelkich dowodów najwięcej przemawia do sędziego, a które samo prawo nad wszystkie dowody prawne stawia, orzekając w §. 260. postępowania karnego, że sędzia, mimo wszelkich dowodów prawnych, nie jest obowiązanym uznać obżałowanego za winnego, jeżeli uwzględniając inne okoliczności, nie przyszedł do przekonania o winie obżałowanego.

I cóż przy ubyciu tak ważnych środków obrony mogły znaczyć krótkie streszczenia, oskarzenia i obrony, które przewodniczący obowiązanym był obżałowanemu w zrozumiałym mu języku oznajmić? Kto wreszcie jest w stanie oskarzenie, kilka godzin, a czasem i kilka dni trwające, a dłuższą jeszcze obronę tak streścić, żeby nic ważniejszego nie uszło? A jeżeli istotnie takie streszczenie, głównie okoliczności wyczerpujące, udało się przewodniczącemu,

jak trudno jest człowiekowi niższego wykształcenia, nie znającemu języka niemieckiego i znękanemu już dłuższém przytrzymaniem w więzieniu inkwizycyjném, i kilko - godzinną lub kilko - dniową przytomnością przy rozprawie ostatecznej, spokojnym umysłem i duchem zabrać się do swojej obrony? To też widzieć się dawało prawie zawsze, że taki obżałowany, zapytany, coby miał dodać jeszcze do obrony swojego obrońcy, zwykle oświadczał się, że się spuszcza na to, co obrońca powiedział.

W takiem strasznem położeniu byli u nas ci, którzy po niemiecku nie umieli, to jest: wieśniacy i niższa warstwa krajowców.

Jak zupełnie inne było położenie tych, którzy język niemiecki posiadali, zatem Niemców, Izraelitów i wykształceńszéj klasy towarzystwa! Dla tych obrona otwartą stała bramą, i istotnie, kto przysłuchiwał się tym ostatecznym rozprawom, musiał przyjść do przekonania, że, gdy świadomi języka niemieckiego wszelkich środków prawem dozwolonych do swej obrony używali, ci, którzy tego języka nie posiadali (a ich jest przewyższająca liczba) pozbawieni byli tego dobrodziejstwa. Zaprawdę chęć giermanizowania jęła się była środka strasznego, który wszelako zdruzgotał się o skałę narodowych potrzeb, i upaść musiał, jak i istotnie upadł. Kiedy w r. 1859. wola Najjaśniejszego Pana powołała ziomka naszego, Agenora hr. Gołuchowskiego do piastowania najwyższej posady administracyjnej w Monarchii, tuszył sobie kraj, że Mąż ten Stanu, zaszczycony zaufaniem Monarchy, potrafi przynajmniej w części tamę położyć owym zgubnym zabiegom nieprzyjaznych nam żywiołów, i zmianę patentów powyższych przynajmniej w najjaskrawszych ich postanowieniach przeprowadzić. Jakoż istotnie nadzieja ta nie zawiodła kraju. Natrafił wprawdzie Minister Stanu na liczne przeszkody; udało mu się wszelako po 10-miesięcznej wytrwałej pracy uzyskać znane ministeryalne rozporządzenie z dnia 9. lipca 1860. L. 10,340, które o tyle było korzystniejszem, iż cierpiało przynajmniej język narodowy w sprawach cywilnych i karnych. Lecz i to rozporządzenie nie doznało nawet dozwolonego wykonania. I tak:

Jako główne zasady postawiono w tem rozporządzeniu co do spraw cywilnych następujące dwa punkta:

1. że służba wewnętrzna, korespondencye z innemi urzędami i sprawozdania niższych do wyższych władz mają być wyłącznie w języku niemieckim uskutecznione;

2. że na polskie podania powinny sądy odpowiadać po polsku, na ruskie po rusku, na niemieckie po niemiecku;

3. że adwokaci w swoich podaniach powinni używać języka rodzinnego swojego mocodawcy.

Już pierwsza zasada: że służba wewnętrzna ma się odbywać w języku niemieckim dała najszérsze pole do zniweczenia dobrych chęci, towarzyszących temu rozporządzeniu. Znaczeniu słów «służba wewnętrzna» dano najszersze granice. Nie ograniczono tych słów do czysto wewnętrznych czynności, jakoto: prowadzenia protokołów rady, manipulacyi w urzędach kancelaryjnych, słowem nie do tych tylko czynności, które wyłącznie stanowią służbę wewnętrzną, w żadnej styczności z publicznością nie stojącą, ale naciągnięto znaczenie ich do wszystkich czynności, które z każdą prośbą od chwili wejścia jej do sądu aż do jej rozstrzygnienia są połączone. Pisano zatem referaty wszystkie po niemiecku, chociaż podanie było po polsku napisane, a dopiero z niemieckiego referatu tłumaczono uchwałę znowu na polskie. Że się tym sposobem mylki często zdarzać musiały, a przyspieszenie interesów nie zyskiwało, każdy łatwo pojmie. Bo jeżeli pierwej trzeba było miesiącami czekać na orzeczenie sądowe, to teraz tłumaczenie nieraz kilkunastu-arkuszowych, czasem kilkudziesiąt arkuszów obejmujących referatów podwoiło tę zwłokę i zniecierpliwiło nie jednego do tego stopnia, że zamiast po polsku, po niemiecku podał, żeby tylko prędzej uchwały się doczekać. Manipulacya taka miała ten szkodliwy skutek, że strona podająca po polsku i otrzymująca uchwałę polską, nigdy nie była pewną, czyli to, co otrzymała, istotnie się zgadza dokładnie z tém, co sąd postanowił po niemiecku. W sprawach bowiem prawniczych słowo często stanowi. Strona odebrała tłumaczenie uchwały w języku niemieckim zapadłej. Kto zaś zna język niemiecki dokładnie, jego zawiłą składnię, mianowicie jego peryody nieskończone, jego skład zdań przeplatany tak, że często pokilkakroć przeczytać trzeba, żeby złożyć, co naturalnym tokiem razem stać powinno, ten przyzna, że tłumaczenie z niemieckiego na polskie jest wtenczas tylko możebném, jeżeli tłumaczenie nie słownie, lecz wolnym sposobem będzie uskutecznione; — inaczej bowiem będzie to tłumaczenie w prawdzie polskiemi słowami, ale zawsze po niemiecku oddane. A przecież w jurydycznych rzeczach idzie o słowa, i strona ma prawo żądać oryginalnej uchwały, nie zaś wolnego tłumaczenia.

Najjawniej i najprędzej dawał się zgubny wpływ tego postępowania czuć w podaniach tabularnych i wyda-

wanych na nie uchwałach; powiedziano bowiem, że nakaz sądowy do tabuli krajowej o uskutecznienie intabulacyi tych lub owych praw, i uskutecznienie tej intabulacyi w księgach publicznych, należy do służby wewnętrznej.

Gdy więc strona odebrała uchwałę, całkiem dosłownie do jej prośby zastosowaną, do tabuli poszedł nakaz w niemieckiem tłumaczeniu, i po niemiecku wykonano go w księgach; czy zaś to tłumaczenie zgadzało się dokładnie z prośbą, i czy to, co do ksiąg tabularnych wciągnięto, było istotnie to samo, co stronie powiedziano, że wciągnięto, — o tem nie miała ona pewności, ba nawet niewiedziała, iż polecenie do tabuli w języku niemieckim wydane i tamże w tym języku wykonanem zostało. Nieobznajomiona z praktyką, w powyższym dekrecie ministeryalnym z dnia 9. lipca 1860. nieugruntowaną, a mająca w ręku polską rezolucyę, ani nawet mogła pomyśleć o podobnym dualizmie. Mieszkając w oddaleniu, bo często w odległości 20, 30, nawet 40 mil i więcej od tabuli, ani była w możności przekonania się własném rozpatrzeniem się w tabuli, czy też jej prawa należycie zabezpieczone zostały.

Wiadomości te doszły do wiedzy c. k. Ministerstwa Sprawiedliwości, które pojmując niestosowność takiego trybu postępowania, reskryptem z dnia 26. sierpnia 1860. L. 12,299 i 12,589 zarządziło, iż w sprawach tabuli i ksiąg gruntowych, na prośby w języku krajowym podawane, nie tylko referaty w języku krajowym spisywane, ale także i polecenia do tabuli i do ksiąg gruntowych w tym języku wydawane, i tamże te ostatnie w tymże samym języku wykonywane być mają. Podobnie dozwoliło toż c. k. Ministerstwo reskryptem z dnia 28. października 1860. L. 13,987 i 1,425, że oprócz spraw tabuli i ksiąg gruntowych także i w innych sprawach, referaty, jeżeli w formie expedycyi się wygotowują, spisywane być mogą w języku, w jakim wniesiono podanie, a to dla uniknięcia straty czasu z tłumaczeniem połączonej. Zdawało się, że gdy już samo c. k. Ministerstwo uznało, że ani kilka pozycyi w tabuli i księgach gruntowych w językach krajowych zaciągnięte, ani referaty w tychże językach pisane, nie wstrząsną bytem Monarchii, ani nawet nie zagrożą jej niebezpieczeństwem, to i władze krajowe podzielą to zdanie, tem więcej, że mogły się tak z dyplomu, jak i z słów p. Ministra Stanu przy kilku sposobnościach przekonać, że ani Monarcha, ani jego doradcy nie obawiają się złych skutków z rozwoju narodowości, owszem w ich zdrowem i silnem rozwinięciu widzą najsilniejsze podwaliny dla Państwa.

Władze wszelako innego były zdania, co tem zdrożniejszem było, że organy krajowe powinny nie tylko dążności Rządu popierać, ale także, jeżeliby spostrzegły, że rozporządzenia z centrum wychodzące zagrażają dobru kraju, a przezto i Państwa, Rząd uważnym zrobić, bo na to są w kraju, żeby zblizka dostrzegły i doniosły, co złe i czemu zaradzić trzeba.

Zamiast tego wzięły się władze do upornego tylko ustępywania z pozycyi, i krok w krok tylko cofać się postanowiono, do czego znowu postanowienie powyższego rozporządzenia ministeryalnego z dnia 9. lipca 1860. «jako służba wewnętrzna ma być w języku niemieckim sprawowana» pozorny dała powód. Gdy więc nie można było zakazać używania języka krajowego w tabuli, a przeto i do extraktów tabularnych weszły pozycye w polskim języku, nakazano, żeby wstęp i zakończenie każdego extraktu spisywano w niemieckim języku, jak gdyby wstęp i koniec extraktu nie były tak dobrze dla strony przeznaczone, jak sam extrakt; — nawet tak daleko posunął się c. k. Sąd krajowy wyższy lwowski, że pod dniem 20 lutego 1861. L. 3,862, a więc po wydaniu ces. dyplomu z dnia 20. października 1860., przeto w czasie, gdy władza prawodawcza zlaną została na Reprezentacyę kraju z zastrzeżeniem najwyższej sankcyi, zarządził w drodze objaśnienia prawa, aby świadectwa z tabuli i ksiąg gruntowych wydawano stronom w języku niemieckim, bez różnicy, czy strona sobie życzy świadectwa w polskim, czy w niemieckim języku, — bez różnicy, czy niemiecki język posiada lub nie.

Nie dość na tém. Ponieważ w ministeryalnem rozporządzeniu z dnia 9. lipca 1860. powiedziano, że adwokaci w podaniach mogą używać albo niemieckiego, albo języka tej narodowości, do której mocodawca należy, więc zaczęto pilnie śledzić, azali z tej strony nie dadzą się zadać ciosy językowi polskiemu. Jeżeli więc adwokat imieniem klienta, który niemieckie miał nazwisko, chociaż od wieków familia się spolszczyła, i sama już do polskiej narodowości się liczyła, podanie w języku polskim zrobił, albo jeżeli który z adwokatów imieniem Izraelity wniósł podanie polskie, zaraz się wzięto do dyscyplinarnej indagacyi, przeprowadzano śledztwa, słuchano protokolarnie strony, narażano je i adwokata na stratę czasu i koszta z rekursami połączone, i karano adwokatów, tak, że dopiero Ministerstwo Sprawiedliwości w to się wdać, i gorliwość Sądu wyższego lwowskiego powstrzymywać musiało.

W ogóle pojąć jest niepodobna, jak sędzia, wydając rezolucyę, wchodzić może w rozstrząsanie, który z języków jest językiem ojczystym strony podającej, i podług takiego osądzenia rezolucyę w polskim, ruskim lub niemieckim języku wydawać; brakuje mu do tego wszelkiej podstawy, bo brzmienie samo nazwiska zupełnie niczego nie rozstrzyga, jak równie mylnem jest utrzymywanie, jakoby Izraelitów językiem ojczystym był język niemiecki. — I nie

ma sędzia do tego potrzeby, ponieważ powyższe rozporządzenie ministeryalne nie upoważnia sędziego do takiego, jego powołaniu przeciwnego badania, ale nakazuje apodyktycznie wydać uchwałę w tym języku, w którym podanie zrobione zostało.

Aby zapobiedz już raz tym ciągłym niesnaskom i macoszemu postępowaniu sądów z mieszkańcami kraju, Wysokie Zgromadzenie, zająwszy jedynie legalnie stanowisko, powzięło na posiedzeniu z dnia 26. kwietnia 1861. na wstępie powołaną uchwałę. — Ale nawet i to, przez jednogłośnie powziętą uchwałę wypowiedziane życzenie narodu oparte na najuroczyściej przez Najjaśniejszego Pana wyrzeczonej zasadzie równouprawnienia wszystkich narodowości, nie zdołało odwieść sądownictwa z drogi, na którą raz weszło, i doprowadzić je do poznania, że istniejące przepisy zachowywać należy, że takowe jedynie w drodze legalnego prawodawstwa przez reprezentacyę ludową za sankcyą najwyższą zmienione być mogą, a wola Monarsza wykonaną być powinna. Gdzie do sądownictwa miesza się polityka, tam sądownictwa nie ma. Sędzia na swojem krześle powinien być udzielnym panem, ograniczonym tylko prawem i własnem sumieniem: — ani narodowość, ani obrządek, ani polityka, ani wyższe, ani jakiekolwiekbądź inne względy nie powinny na niego wywierać wpływu, a kto przewagą swoją hierarchiczną odciąga sędziego od tej drogi, ten go demoralizuje, podkopuje czystość sądownictwa, osłabia jego powagę w oczach publiczności, a tem samem przyczynia się do osłabienia podwalin Państwa, bo «*Justitia regnorum fundamentum*». Przykład i natchnienie z wyższego sądu dawane, najgorzej oddziaływały na sądy niższe. Sędziów prawych, chcących się trzymać ściśle nie tylko litery, ale i ducha prawodawstwa, przerażały przypomnienia lat, po roku 1848. nastąpionych, i możność przeniesienia lub zupełnego oddalenia; zatem ustępywali: sędziów zaś przeciwnego usposobienia przykład z góry dany wzmacniał w usposobieniu, narodowościom mniej przychylnem. — I stało się, że często odstępywano od powyższego ministeryalnego rozporządzenia, że wbrew nawet literze prawa na podanie w polskim języku, i to w rzeczach tabularnych wniesione, wydawano rezolucye po niemiecku.

Dowodem tego, co tu przytoczyliśmy, są podania gron adwokatów stanisławowskich i krakowskich, poparte licznemi takiemi rezolucyami, w pierwopisie przedłożonemi.

I tak pomimo że powyższem rozporządzeniem c. k. Ministerstwa Sprawiedliwości z dnia 9. lipca 1860. L. 10,340 w ustępie drugim wyraźnie postanowiono, że protokóły, na ustne wniesienia stron spisywane być powinny w ojczystym języku, a prawo to nie czyni żadnej różnicy między wstępem do protokółu a jego osnową, to jednak lwowski c. k. Sąd wyższy krajowy zauważył, w dekrecie z powodu poszczególnego przypadku do stanisławowskiego c. k. Sądu obwodowego pod dniem 22. lipca 1861. L. 8,691 wydanym, jako wstęp do protokółu, spisanego w stanisławowskim c. k. Sądzie obwodowym dnia 6. września 1860. L. 5,991 wbrew postanowieniu rozporządzenia z dnia 28. października 1860. L. 13,987 i 1,425 w języku polskim, zamiast w niemieckim, skreślonym został.

Wszakże pominąwszy, że rozporządzenie Ministerstwa Sprawiedliwości, w czasie po 20. października 1860. wydane nikogo, ile nie w drodze konstytucyjnej wydane, obowiązywać nie może, to takowe opiewa tylko o protokółach, spisanych w celu zbadania istoty czynu w sprawach karnych, nie zaś o protokółach w sprawach cywilnych.

Atoli c. k. Sąd obwodowy stanisławowski poszedł dalej jeszcze, gdy przy intymacyi reskryptu c. k. wyższego Sądu krajowego pod dniem 19. sierpnia 1861. L. 7,600 wydał do wszystkich adwokatów stanisławowskich kurendę, a więc przepis prawidłowy (*normale*), czyli prawo z oznajmieniem, iż na przyszłość nie będzie uwzględniać żadnego protokółu, jeśli wstęp do onego nie będzie napisanym po niemiecku.

Zaiste niepodobna pomyśleć, jak to zgodnie z przepisami stać się może, by kto przeciw woli sądu wstęp do protokółu inaczej, jak w języku przez sąd wskazany spisać miał, gdy protokół spisuje nie strona, ale sędzia, a względnie ten, który prowadzi pióro. — Lecz gdyby nawet było zwyczajem, iżby strony i adwokaci, spisawszy sami protokóły, przychodzili już z gotowemi do sądu, to zaprawdę musi zastanawiać, jak sąd pojedynczy może prawa stron czynić zależnemi od tego, w jakim języku wstęp do protokółu przez ich zastępcę jest spisany. Jeżeli albowiem chybił adwokat przeciw istniejącym prawom, tedy przepisy nastręczyły sądowi prawo ukarania takiego adwokata za uchybienia, których on tylko winę ponosi, nigdy zaś przytem sama strona cierpieć niepowinna, najmniej zaś tam, gdzie nie ma przepisu zakazującego, pisania w sprawach spornych wstępu do protokółu w języku ojczystym, jak się to okazuje z reskryptu c. k. Ministerstwa Sprawiedliwości z dnia 30. października 1861. L. 9,962, które na odwołanie się do niego wyraźnie oświadcza, że spisanie wstępu protokółu w języku polskim nie sprzeciwia się istniejącym prawom. —

Żeby nie rozszerzać zbyt tego naszego sprawozdania, nie chcemy dalszych przytaczać przykładów, zawartych

tak w powyższych zażaleniach gron adwokatów stanisławowskich i krakowskich, jakoteż stwierdzonych przez własne doświadczenia. Ale ten jeden przykład niech nam służy za dowód, że nie tylko w szkołach ale także w sądach chęć dania przewagi językowi niemieckiemu w kraju nie-niemieckim przewyższała wszystkie inne względy.

Przytoczone dwie petycye o pokrzywdzenie języka ojczystego w sądownictwie dały Wydziałowi krajowemu powód, że uważając się za stróża praw narodowości obu, stanąwszy na dyplomie z 20. października 1860., wedle którego po 20. październiku 1860. prawo nadania, odmienienia, lub objaśnienia praw nie przysługa nikomu innemu, jak tylko Reprezentancyi narodu i Najjaśniejszemu Panu, udał się do Jego C. K. Apostolskiej Mości, a przedstawiwszy całe-nieprawne postępowanie sądów, przedstawiwszy zły skutek, jaki postępowanie nielegalne organów rządowych na naród wywiera i wywrzeć musi, przedstawiwszy na koniec łatwość zboczenia z praw, jeżeli sądy pod pretextem tłumaczenia wydają tak zwane *directiva*, które w praktyce niższe sądy uważają za prawa, i odwoławszy się nakoniec do danego uroczyście przyrzeczenia, jako całą swoją potęgą bronić będzie swobód ludom Swoim nadanych, prosił, aby Najjaśniejszy Pan c. k. władzom nakazać raczył, iżby co do używania języków krajowych w urzędach i sądach w Galicyi i w Wielkiem Księstwie Krakowskiem, dopokąd w drodze konstytucyjnej wydane nie zostaną inne postanowienia, trzymały się ściśle brzmienia i ducha przepisów, pod tym względem wydanych przed 20. października 1860, ażeby pomienione c. k. Władze uczyniono ściśle odpowiedzialnemi za niezachowanie rzeczonych przepisów, aby nakoniec wszystkim Władzom i Prezydyom zakazano przesądzać prawodawstwu pod żadnym pozorem a nawet pod pozorem objaśnienia prawa.

Prośba ta nasza uwzględnioną została: c. k. Ministerstwo Sprawiedliwości bowiem wydało pod dniem 19. czerwca 1862. do L. 6,067 do c. k. wyższych Sądów krajowych, i c. k. Nadprokuratorów we Lwowie i Krakowie rozporządzenie następującej treści:

»Z powodu dwóch zażaleń Wydziału krajowego galicyjskiego na Sądy galicyjskie, tyczących się niedokładnego wykonania istniejących praw co do używania języków krajowych, zaleca c. k. Ministerstwo Sprawiedliwości Sądom i Prokuratoryom w Galicyi, ażeby pod surową odpowiedzialnością trzymały się słów i ducha praw i przepisów co do używania języków krajowych, istniejących tak długo, dopóki w tym względzie w drodze konstytucyjnej nowe nie wejdą prawa, mianowicie zaś, aby się wstrzymywały od każdego objaśnienia istniejących praw i przepisów, iżby tym sposobem nie przesądzać prawodawstwu.«

Od tego czasu przez lat przeszło pięć nie rozszerzono pola dla języków krajowych w sądzie i administracyi, a praktyka poucza, że, mimo dopiero co przytoczonego rozporządzenia Ministerstwa Sprawiedliwości powyższe patenta i rozporządzenia często zostały przekroczone.

W ostatnich dopiero czasach dano w sądach językowi krajowemu trochę więcej uprawnienia, albowiem Jego Exc. teraźniejszy p. Minister Sprawiedliwości, stając na polu praktycznem i chcąc usunąć niepotrzebne przewlekania spraw przez tłumaczenie referatów na polskie i ruskie, dozwolił reskryptem z dnia 23. lutego 1868. L. 1,124, aby w takich wypadkach, w których uchwała ma być stronie wydaną w języku polskim lub ruskim, referaty w tym języku spisywane zostawały. —

A teraz niech nam wolno będzie wykazać, że język ojczysty obok języka niemieckiego jako urzędowego, w urzędach i sądownictwie stale ostać się nie mogą. Nie chcemy tutaj używać goryczy, chociażby była w naszem zwichniętem położeniu usprawiedliwioną; ale nie użyjemy jej, ponieważ do bronienia naszej sprawy nie potrzebujemy innych środków, jak tylko wynurzenia szczerej prawdy.

Owoż nikt nie zaprzeczy, że stoją jeszcze na czele urzędów i sądownictwa albo osoby obce naszej narodowości, nie wspominamy o nieprzyjaźnych, albo tacy, którzy wychowani i wzrośli w systemie germanizacyjnym i biurokratycznym, zerwali pomału więzy, jakie ich z narodem z urodzenia i stosunków familijnych łączyły, a stanąwszy poza narodem i jego interesami, przeważnie interes własny mają na oku.

Patryotyzm zaś, chociażby nawet prowincyonalny, siła ta, która rozwidnia wzrok, czuje i pracuje nie tylko dla siebie, ale także dla swoich współobywateli, to uczucie, które stawia interes ogółu w pierwszym, swój zaś w drugim rzędzie, to poczucie patryotyzmu jest im zupełnie obce. Przyzwyczajeni zatem do systemu germanizacyjnego, jedni już z swego pochodzenia niemieckiego, do niego bardzo skłonni, drudzy w interesie osobistym i z nawyknienia, a wszyscy obawiając się z każdej odmiany systemu, a mianowicie z zaprowadzenia języka ojczystego w urzędach i sądach i z przeprowadzenia autonomii zmiany niekorzystnej bytu materyalnego, skłonni są do popierania systemu dawnego, to jest centralistyczno-germanizacyjnego, do czego podwładne organa, wychodzące z tego samego

zapatrywania się, jedni chętnie, drudzy przymuszeni stosunkami, pomocną podają im rękę. Ten interesem osobistym wywołany i podtrzymywany żywiół zapomniał, że urzędy są dla narodu, nie naród dla urzędów. Zaszłe aż prawie do najnowszych czasów zdarzenia nie były po temu, aby wlać w nich to przekonanie, że system germanizowania nie powinien być systemem Rządu, bo Najjaśniejszy Pan zasadę tę tyle razy już powtórzył, i równouprawnienie wszystkich narodowości przeprowadzić uroczyście przyrzekł. I jakże mogli oni przyjść do innego przekonania, kiedy z wyjątkiem małych koncesyj dla języka krajowego, w większej części język niemiecki pozostał, kiedy język ojczysty w r. 1848. na chwilę utrzymany, w krótce znikł z widowni, a pociągnął żarliwe prześladowanie tych, którzy uwierzywszy w patenta i ministeryalne rozporządzenia, języka ojczystego w życiu publicznem używali?

A gdy mimo wszelkich praw do języka ojczystego, mimo korzyści i konieczności zaprowadzenia wyłącznie języka ojczystego w urzędach i sądownictwie, to zaprowadzenie nie następuje, więc rozumieją, że równouprawnienie jest tylko illuzyą, że czas terazniejszy jest tylko czasem przejścia do lepszych dawnych czasów, że zatem tylko o tyle ustępywać trzeba językom ojczystym, o ile tego konieczność nieodzowna wymaga, zresztą zaś trzymać się dawnego systemu, aby, kiedy pomyślniejsze nadejdą konstelacye, i te małe koncesye zniweczyć, i do dawnego trybu wrócić, nazbierawszy sobie zasług w oczach reakcyi.

Na usunięcie takiego przekonania istnieje tylko jeden środek, a tem jest przeprowadzenie stanowcze i szczére języka narodowego w szkołach, urzędach i sądownictwie, z zupełném usunięciem języka niemieckiego jako urzędowego.

Raz ustalony ten język, wejdzie w całą organizacyę krajową, przesiąknie całą maszynę urzędniczą, i wleje w wszystkie koła hierarchiczne przekonanie, że trzeba się poddać raz już konieczności pisania i rozprawiania w języku krajowym, że wszystkich zabiegów przeciwnych na długi czas przynajmniej trzeba zaniechać, nie chcąc ściągnąć na siebie ogólnego sarkania i potępienia. Tem samem zniknie to ciągłe niebezpieczeństwo, wiszące jak mara jaka nad naszym językiem, a prawa nasze narodowe choć w części zrealizowane zostaną. —

Jeżeli z tego, co dotychczas przytoczyliśmy, wynika niewątpliwie prawo do nadania językowi krajowemu pierwszeństwa przed obcym, jeżeli namacalnie dowiedliśmy, że językiem urzędowym nie może i nie powinien być język niemiecki, jeżeli tyle razy wypowiedziane słowo Monarchy, i ustawy zasadnicze państwa nie mają być tylko czczą illuzyą, to nie możemy pominąć jeszcze prawa europejskiego państwowego, które, aczkolwiek pisane bez nas, właśnie jest najsilniejszym argumentem przeciw tym, którzy go pisali. Myślimy tutaj akt kongresu wiedeńskiego z r. 1815.

Kiedy po walkach 25letnich wycieńczała Europa zapragnęła pokoju, i na gruzach tronu obalonego olbrzyma przystąpiono do układania nowego porządku europejskiego, w obradach jedno z najpierwszych miejsc zajmował los rozkawałkowanej Polski. Doświadczenie, jakie od pierwszego rozbioru po czas kongresu wiedeńskiego zrobiono, nauczyło że jakkolwiek kraj rozebrano, ducha polskiego ani zniweczyć, ani nawet ugjąć nie potrafiono. Naród, jak polski, nie dał się zmazać z powierzchni Europy, i czuli wszyscy, że rana zadana ciału społecznemu Europy nie tylko ciągle boleć, ale nigdy zagoić się nie da. Z drugiej strony zaś naród, jak polski, z swojemi wysokimi przymiotami, z krajem bogatym i żyznym, stał się przedmiotem bardzo pożądanym dla ościennych Państw. Z tego zamętu zdrowego pojęcia i pożądliwości powstały w negocyacyach trzy systemy, tyczące się Polski:

a) System cara Alexandra, który chciał Polski z instytucyami narodowemi pod protekcyą Rossyi. System ten wywołał opozycyę Austryi i Prus, które posiadając części Polski, obawiać się musiały, że i te części później lub prędzej do Polski przyłączone zostaną.

b) System angielski i francuzki, który chciał niepodległości Polski, niezawisłej ani od Austryi, ani od Rosyi, ani od Prus. Nakoniec

c) System pośredniczący, który dodając Prusom jeszcze dobry kawał Polski, a zwracając Austryi niektóre części zabrane na niej w pokoju wiedeńskim w r. 1809., zagwarantować miał Polakom, jakkolwiek kraj ich rozebrano, w granicach Polski przed r. 1772. narodowość, język, instytucye liberalne, związek komercyalny, i pewną całość, wypływającą z węzłów krwi, języka i historyi. Widocznie nie chciano tej pewnej całości rozrywać, bo w oczach jednych stanowiła ona środek potężny i silny do oparcia się zbytecznemu wzmocnieniu się mocarstw tych, które części Polski w podziale dostały, w oczach drugich do zjednoczenia kiedyś na własną korzyść wszystkich części dawnej Polski.

Ostatni więc system, pośredniczący, jako wszystkim w chwili najdogodniejszy w końcu zwyciężył, i przyszedł do skutku akt finalny kongresu wiedeńskiego z d. 9. czerwca 1815., podpisany przez Pełnomocników ośmiu mocarstw, a to: Austryi, Anglii, Francyi, Prus, Rossyi, Hiszpanii, Portugalii i Szwecyi, w którym, określiwszy nowe granice

części Polski, mocarstwom ościennym przypadłych, stypulują między innemi, w artykule I., «Że Polacy, poddani Rossyi, Austryi i Prus otrzymają reprezentacyę i instytucye narodowe, uregulowane do formy exystencyi politycznej, jaką im każdy z Rządów, do których należeć będą, nadać za pożyteczne i stosowne uzna».

Jeżeli już słowa tego artykułu są jasne, i nie dopuszczają innego tłumaczenia, jak tylko na korzyść praw narodowości naszej, to stanie się znaczenie jego słów tem donioślejsze, jeżeli wejdziemy w negocyacye, jakie poprzedzały podpisanie tego aktu, — fakta, które nastąpiły po kongresie wiedeńskim, nakoniec inne artykuły tegoż aktu, sciągające się do Polski.

Artykuł ten doznał już dużo tłumaczeń nam niekorzystnych: mianowicie zaś uważają nasi przeciwnicy, że on jest dość ciemnym i chwiejnym, aby z niego chcieć wyprowadzić specyalne dla Polaków prawa, tyczące się ich narodowości. — Do tego zdania przychylił się i były Minister Spraw Zewnętrznych, hr. Rechberg, bo na posiedzeniu wzmocnionej Rady Państwa z dnia 22. września 1860. na upominanie się teraźniejszego Posła p. Maurycego Krainskiego, wtenczas Członka rzeczonej Rady o język nasz narodowy w szkołach, urzędach i sądownictwie, i uzasadnienie tego żądania także na stypulacyach kongresu wiedeńskiego odpowiedział, że wprawdzie nie ma przy ręku tego traktatu i nie chce artykułu tego z pamięci cytować w obawie być niedokładnym, że wszelako tyle zapewnić może, że traktat w tej mierze jest bardzo chwiejnie i niepewnie trzymanym, i że to tyczy się mianowicie ostatniego ustępu rzeczonego artykułu. — Nie możemy się zgodzić z hr. Rechbergiem, żeby rzeczony ustęp traktatu wiedeńskiego był chwiejnym i niepewnym, bo przypuścić nie można, aby Monarchowie najpotężniejsi, chcąc po długich wstrząśnieniach stan społeczny Państw europejskich odbudować; — zaraz w pierwszym artykule stypulacyę postawili, którąby była chwiejną i niepewną, zatem już w 1. artykule cel traktatu miał być zwichniętym, a to w przedmiocie tak ważnym, jak była kwestya Polski.

Przypisywać taki zamiar wysokim pacyscentom tem mniej możemy, ileże toby się nie zgadzało ani z najwyższą godnością Wysokich Osób traktujących, ani nawet z pierwszemi warunkami każdej umowy nawet prywatnej, której celem być powinno jasność, szczerość i scisłe ograniczenie wzajemnych praw i obowiązków.

Jakoż istotnie artykuł ten jest całkiem jasny i dobitny. Zawiera on bowiem dwie części:

1. Że Polacy otrzymają reprezentacyę i instytucye narodowe;

2. Że reprezentacya ta i instytucye te uregulowane zostaną do formy exystencyi politycznej, jaką każdy z Rządów nadać za pożyteczne i stosowne uzna.

Pierwszy zatem ustęp stypuluje nieodzownie, jasno i dobitnie, że Polacy otrzymają reprezentacyę i instytucye narodowe, i w tym punkcie żadnej dowolności pacyscentom nie dozwala: — nakazuje zatem, aby Polacy otrzymali reprezentacyę z grona narodu, aby wszelkie instytucye w kraju zastosowane były do ducha narodowego, do jego zwyczajów, obyczajów i historyi, zatem aby Polakom nie narzucano obcego języka, obcych urzędników i obcych jego odwiecznym instytucyom praw.

Ten ustęp jest kategoryczny, nie przypuszczający żadnego zboczenia, żadnego fałszywego tłumaczenia, żadnego scieśnienia, żadnej dowolności; bo stał się własnością nie tylko Mocarstw traktujących, ale także Polaków, którym w miejsce ich ojczyzny narodowość przynajmniej pozostawiono. Drugi zaś ustęp i tylko ten zostawia pacyscentom wolną rękę co do formy exystencyi politycznej nadać się mającej.

Czy więc reprezentacya ma być na szerokiej, czy na węższej podstawie, jakie jej mają być atrybucye, jaką formę nadać administracyi i sądownictwu krajowemu, jakie w ogóle ma być zewnętrzne urządzenie wszystkich instytucyj publicznych, to zawisło od uznanej przez Rząd pożyteczności i stosowności, nie naruszając wszelako nigdy cechy i wewnętrznego urządzenia, których podstawą pozostać powinna zawsze narodowość polska. — Tak a nie inaczej opiewa ten ustęp traktatu, tak a nie inaczej musi być tłumaczonym, nie chcąc sprzeczności znaleść, i zadać gwałtu traktatom solennym, takie a nie inne trzeba dać tłumaczenie, jeżeli jeszcze uwzględnimy dalsze ustępy tego traktatu i jego annexy, które wedle wstępu głównego aktu, stanowią część integralną tegoż głównego aktu, zatem przez wszystkie ośm mocarstw stypulowane zostały, chociaż annexy z $\frac{21.\text{ kwietnia}}{3.\text{ maja}}$ 1815, i drugi z tej samej daty, pierwszy między Austryą i Rossyą, a drugi między Rossyą i Prusami są ułożone.

W tych annexach nie tylko przyjęto dosłownie powyższy ustęp, co znaczy, że wielką nań kładziono wagę, a nie miano o nim zdania, jakoby był chwiejny i niepewny, ale wychodząc z kardynalnej podstawy, zatem z stanowiska obowiązku otrzymania narodowości i pewnej całości rzeczypospolitej Polskiej w granicach przed rokiem 1772. rozwinięto bliżej zasadę, w artykule XIV. głównego aktu zawartą, treści następującej: „Zasady ustanawione co do wolnej nawigacyi na rzekach i kanałach w całej rozciągłości dawnej Polski, jakoteż co do uczęszczania do portów

cyrkulacyi produktów ziemi i industryi między wszelkiemi prowincyami polskiemi i co do handlu przechodowego (tranzytu) tak, jak się znajdują wypowiedziane w artykułach XXIV., XXV., XXVI., XXVIII. i XXIX. traktatu między Austryą i Rossyą, a w artykułach XXII., XXIII., XXIV., XXVIII. i XXIX. traktatu między Rossyą i Prusami zawartych, mają być nieodmiennie utrzymane.»

W tych artykułach zaś wyrażono, że wszystkim mieszkańcom polskich prowincyj dozwala się wolną nawigacyę na wszystkich rzekach i kanałach dawnego królestwa Polskiego (tak jak istniało przed r. 1772.), bez różnicy, czy te rzeki już są spławne, lub dopiero niemi zostaną, czy kanały już utworzone są, lub dopiero utworzone zostaną.

Mieszkańcom tym dano prawo równe uczęszczania do wszystkich portów, do których przez rzeczone rzeki i kanały dostać się mogą. — Ku ułatwieniu przeprowadzenia tej zasady jakoteż handlu między wszelkiemi częściami dawnej Polski, ustanowiono przez komisarzów specyalnych ułożyć jednakowe ustawy dla wszystkich tych części dawnej Polski, i stypulowano jak największą wolność w handlu tranzytowym.

Uważano zatem także w całym systemie komercyalnym i nawigacyjnym dawną Polskę w granicach przed r. 1772., jako niepodzieloną.

Tę samę zasadę utrzymano co do prawa posiadania dóbr w którejkolwiekbądź części prowincyi i zużywania dochodów z nich bez żadnego podatku za wywiezienie i użycie ich w innej części dawnej Polski. Tylko co do oświadczenia się, czyim poddanym mieszkaniec, posiadający dobra w częściach różnym Monarchom podległych mienić się chce, przywiązano termin, wychodząc z zasady, że tylko jednego Państwa poddanym być można: — dla takich poddanych, zwanych *sujets-mixtes* zostawiono wolną komunikacyę do tych prowincyj, w których dobra posiadają. Ogółem postanowienia tych traktatów okazują, że całą Polskę w dawnych granicach uważano co do handlu, nawigacyi, kultury, industryi, prawa posiadania dóbr i komunikacyi jako niepodzieloną, jako istniejącą, chociaż mieszkańcy stali się poddanymi trzech mocarstw.

Jeżeli więc nawet co do interesów materyalnych stanowcze postanowiono stypulacye, któremi usankcyonowano związek wszystkich mieszkańców dawnej Polski, i uznano tym sposobem pod względem stosunków materyalnych dawną jej całość, jak można twierdzić, że w najdroższym skarbie każdego narodu, to jest narodowości chciano zrobić wyłom ostatnim ustępem I. artykułu aktu głównego, albo że ten ustęp nic nie znaczy, kiedy właśnie ten ustęp przeciwnie brzmi i w związku z dopieroco nadmienionemi ustępami dowodzi, że tylko pod względem terytoryalnym i udzielności Polskę podzielono, pod względem narodowości zaś i stosunków handlu, kultury i industryi całość Polski nienaruszoną pozostawiono.

Prawdziwość tego, co utrzymujemy, dowiodą dalej negocyacye, jakie poprzedzały podpisanie aktu kongresu wiedeńskiego.

Anglia bowiem popierała silnie przeciw Rossyi odbudowanie Polski niepodległej, w czem przez Austryę podtrzymywaną była. I tak lord Castlereagh w memoryale do cesarza Alexandra z dnia 4. Października 1814. pisze:

«Rossya chce odbudowania Polski pod panowaniem rossyjskiej Dynastyi: — ale jeżeli, jak utrzymuje Rossya, odbudowanie to jest moralnym obowiązkiem, niechże to nastąpi podług wielkiej i prawdziwie liberalnej zasady, to jest, odbudowanie zupełnie niepodległego narodu; na tak wzniosłe postanowienie cała Europa przyklaśnie, i Austrya i Prusy nie tylko się nie sprzeciwią, ale z ukontentowaniem na to zezwolą.»

W nocie z 12. stycznia 1815. do protokółu danej oświadcza lord Castlereagh:

«W toku dyskusyi miał podpisany sposobność sprzeciwiać się kilkakrotnie i żywo imieniem swojego Dworu utworzeniu Polski złączonej z koroną rossyjską i część jej stanowiącą. Życzeniem jego dworu było zawsze w Polsce mniej lub więcej obszerne mocarstwo z osobną dynastyą jako pośrodkowe między trzema mocarstwami utworzyć.«

W odpowiedzi rossyjskiej z dnia 18./30. października czytać się daje: »że narodowość, jaka się ma oddać Polakom, nie jest niebezpieczną, że przeciwnie będzie najlepszym środkiem, zarzuconą im niespokojność uśmierzyć i wszystkie interesa pogodzić.»

Z tych aktów okazuje się, że utrzymanie narodowości było w tenczas najmniejszą koncessyą, jaką dla Polski kontentować się chciano, a gdy nakoniec zgodzono się, aby Polska niepodległa odbudowaną nie została, złożył na posiedzeniu z dnia 21. lutego lord Castlereagh imieniem swojego Dworu następującą deklaracyę z dnia 12. stycznia: «iż, gdy Anglia dla mnogich przeszkód nie może przeprowadzić swego ciągle oznajmianego życzenia, aby Polska tworzyła państwo niepodległe, mniej więcej rozległe i pośrodkowe między trzema wielkiemi mocarstwami, gdy cesarz rossyjski obstaje niezmiennie przy swoim zamiarze erygowania królestwa, stanowiącego część państwa

Rossyjskiego, dzielnicy księstwa Warszawskiego, onemuż świeżo przypadłej i innych prowincyj polskich już poprzednio do niego należących; i gdy cesarz Austryi i król Pruski, głównie w tem interesowani, przestali się temu sprzeciwiać, przeto nie pozostaje Pełnomocnikowi Anglii, jak tylko życzyć, aby w całym obszarze dawnego terytoryum królestwa Polskiego, ustaloną została spokojność publiczna na trwałych i liberalnych podstawach, zgodnych z interesem ogólnym, i aby bez względu na jakąkolwiek różnicę instytucyj politycznych obecnie istniejących, zaprowadzonym był system zarządu w formach łagodnych i stosownych z duchem tego narodu.» A dalej mówi w tej deklaracyi: «Doświadczenie nauczyło, że nie przez zagładę zwyczajów i obyczajów Polaków, można dojść do ustalenia pomyślności tego narodu i uspokojenia tej ważnej części Europy. Daremnie chciano przez instytucye, obce ich zwyczajom i opiniom, zagubić u nich pamięć bytu, którego jako naród doznawali, a nawet pamięć ich rodzinnego języka. — Zamachy te często powtarzane, okazały się zawsze płonnemi, zrodziły tylko niezkontentowanie i przykre uczucie poniżenia tego kraju. — Z tych powodów łącząc się jednozgodnemi uczuciami, które Pełnomocnik Anglii i przez inne różne dwory z radością podzielane widział, życzy gorąco, aby Monarchowie, którym losy Polaków powierzone zostały, przed wyjazdem z Wiednia wzajemnie się zobowiązali, iż każdy z nich tę część ludu, która się pod jego panowanie dostanie, bez względu na instytucye polityczne, jakieby według swojej woli ustanowili, traktować będzie jako Polaków.»

Te zasady, których prawdziwość przeszło 50 lat nowych doświadczeń potwierdziło, te zasady przyjęły trzy mocarstwa.

Bowiem na posiedzeniu z dnia 21. lutego hrabiowie Razumowski i Nesselrode w imieniu Dworu rossyjskiego, i książe Hardenberg w imieniu Dworu pruskiego, złożyli swe osobne deklaracye z dnia 19. i 30. stycznia, w których uznawali: «słuszność i wspaniałomyślność zasad wyłuszczonych w nocie Dworu angielskiego, względem utrzymania narodowości Polaków i dbałości o ich pomyślność, i zgadzały się na zasady z zastrzeżeniem swej wolności w nadawaniu formy ich instytucyom, odpowiednej celom całości Państw ich właściwych».

Ale i książe Meternich złożył do protokółu deklaracyę z dnia 21. lutego imieniem ś. p. cesarza Franciszka I. w tej osnowie:

«W całym ciągu ważnych negocyacyj, ustalających przeznaczenie księstwa Warszawskiego, postępowanie Cesarza nie mogło mocarstwom zostawić żadnej wątpliwości, iż restauracya królestwa Polskiego niepodległego, pod rządem narodowym polskim, nie tylko byłaby ze wszech miar odpowiedziała J. C. Mości, lecz nadto, że nie byłaby ona żałowała największych poświęceń, byle tylko dojść do przywrócenia tego dawnego składu rzeczy».

«Fakt ów dostatecznie dowodzi, iż Cesarz dalekim jest od tego, by w tem wszystkiem, co się odnosi do narodowości polskiej, upatrywać miał jakibądź powód do troszczenia się lub niepokojenia o ogół Państwa swego. W Polsce wolnej i niepodległej nigdy Austrya nie widziała mocarstwa zawistnego lub nieprzyjaznego».

«Jego C. K. Mość podziela liberalne zamiary cesarza Aleksandra na korzyść narodowych instytucyj, które postanowił udzielić swym ludom polskim, ze swej zaś strony J. C. Kr. Mość nie przestanie nigdy czuwać nad szczęściem swych polskich poddanych, a to z tą samą ojcowską pieczą, którą Jego sprawiedliwość poświęcała zarówno wszystkim różnych szczepów ludom pod panowaniem Cesarza będących».

«Jego C. K. Mość jest przekonanym, iż główna rękojmia spokojności i potęgi Państwa jest w szczęściu ludów i że to szczęście jest nieodłącznem od słusznych względów, które Rządy mają na narodowość i na zwyczaje rządnych ludów».

By zaś okazać, jak intencye J. C. Mości są zgodnemi z wyrażonemi tu zasadami, polecił Cesarz swym Pełnomocnikom oświadczyć, iż ze wszech miar zgadza się z tym sposobem widzenia rzeczy, którym jest przeniknionа deklaracya lorda Castlereagh, objawiająca uczucia jego Dworu pod względem przyszłego losu ludów polskich, a niemniej z odpowiedzią na tęż deklaracyę, która z woli Cesarza Wszech Rossyi złożoną została w nocie z dnia 19. stycznia».

A teraz pytamy, czy można jeszcze mieć najmniejsze wątpienie nad znaczeniem przerzeczonego ustępu art. Igo, jeżeliby już jego słowa same nie były dostatecznie jasne? Anglia, Francya, Austrya i Prusy ustępują tylko żądaniom Rossyi, i nie przystępują do odbudowania całej Polski niepodległej, wynurzają nad tem swój głęboki żal, a miałyby chcieć zagładzić narodowość polską? Anglia oświadcza, że nie przez zagładę obyczajów i zwyczajów Polaków, można dojść do ustalenia pomyślności tego narodu, wszyscy trzej mocarze zgadzają się na to, a któż może mieć jakieś wątpienie o znaczeniu prawdziwem powyższego ustępu artyk. Igo?

Anglia oświadcza, że daremnie chciano przez instytucye, obce zwyczajom i opiniom Polaków, zagubić ich pamięć bytu, którego jako naród doznawali, a nawet pamięci ich rodzinnego języka, i Jego C. K. Mość, cesarz Franciszek I. podziela to zdanie, i przecież artykuł ów ma być chwiejny i niepewny! Anglia życzy gorąco, aby Monarchowie, którym losy Polaków powierzone zostały, przed wyjazdem z Wiednia wzajemnie się względem siebie zobowiązali, iż każdy z nich tę część narodu, która się pod jego panowanie dostanie, bez względu na instytucye polityczne, jakieby według swej woli ustanowili, traktować będzie jako Polaków. Ci trzej Monarchowie uznają tę zasadę za swoję, pozostają w Wiedniu, układają wzajemnie umowy, w których nie tylko instytucye narodowe gwarantują, ale nawet pod względem komercyalnym i nawigacyi całość Polski w granicach przed r. 1772. uznają, a to wszystko ma być niezrozumiałem, niepewnem, chwiejnem? Wszyscy trzej Mocarze, przystępując do spisania aktów dodatkowych z dnia $\frac{21.\ \text{kwietnia}}{3.\ \text{maja}}$ 1815., tyczących się Polski, oświadczają, że przez te akty dopełniają obowiązku na siebie przyjętego, i zapewniają nam temi aktami po drugi i trzeci raz narodowość, a przecież nam mówią, że z tych aktów bardzo mało albo nic nie da się wyprowadzić dla naszej narodowości, i dlatego my Polacy mieliśmy zarzucać nasz język, uczyć dzieci nasze w języku obcym, być sądzeni przez obcych, i język obcy, dlatego kraj nasz miał być administrowanym przez cudzoziemców językiem obcym, a oświata nieprzystępną się robić dla ogółu!

Od kongresu wiedeńskiego ledwie dwie generacye minęły, a już nikt, nawet p. Minister Spraw Zewnętrznych nie chcieli sobie przypomnieć, co najpotężniejsi Monarchowie, a między nimi własny Monarcha wyrzekli i przyrzekli. A jeżeli nie dopuszczamy i dopuścić nie możemy, żeby p. Ministrowi Spraw Zewnętrznych powyższe oświadczenia nie były wiadome, bo historya dyplomatyczna Państwa, jeżeli komu, to jemu powinna być dobrze znaną, jakże sobie tłumaczyć tę pozorną niewiadomość?

Ale idźmy dalej! Cesarz Alexander, za którego niezłomną opozycyą odbudowania niepodległej Polski zaniechano, zobaczmy, jak się po kongresie wiedeńskim do Polaków wyraził, a z tych słów przekonamy się, czy wszyscy trzej Monarchowie mogli tylko myśleć o narzucaniu obczyzny, czy przeciwnie nie byli przejęci poczuciem świętego obowiązku dotrzymania Polakom ich narodowości, jako najmniejszą rzecz, którą im za utratę niepodległości ofiarować mogli.

«Polacy! «odezwał się w październiku 1815.,» nowe więzy złączą was z narodem wspaniałomyślnym, który przez dawne stosunki, przez waleczność godną waszej i przez wspólną nazwę Sławian skłonnym jest do przypuszczenia was do braterstwa, miłego i pożytecznego dla obydwóch narodów. Konstytucya, zastosowana do potrzeb krajowych i do waszego charakteru, używanie języka waszego w aktach publicznych, urzędy i godności rozdane tylko między Polaków, wolność handlu i nawigacyi, wasza armia narodowa, wszystkie środki gwarantowane ku wydoskonaleniu waszych praw, i wolność wszelka dla oświaty w waszym kraju, to są korzyści, których będziecie używać pod Naszem i Naszych Następców panowaniem, i które przeniesiecie jako spuściznę na waszych potomków.»

A w innem miejscu odzywa się:

«Nakoniec aby ukoronować dzieło, które przez nieszczęścia czasu tak długo wstrzymanem zostało, zgodzono się jednogłośnie, żeby nawet w częściach Polski, poddanych panowaniu Austryi i Prus, mieszkańcy byli rządzeni przez własne organa wybrane w własnym kraju».

A kiedy 26. marca 1818. Sejm otworzył, tak się odezwał: «Polacy! Od was zależy dać trwałość waszemu odrodzeniu się: — to odrodzenie się wasze jest zabezpieczone traktatami, a sankcyonowane ustawą konstytucyjną».

Jasno zatem z tego, cośmy tu przytoczyli wypływa, że narodowość polska Polakom solennie traktatami była zawarowaną, że zatem odstąpienie w jakiejkolwiek części od tych traktatów jest ich naruszeniem, czego prawo narodów nie dozwala, ani też nie można zważać na zarzut przez nieprzyjaciół naszych uczyniony, jakoby poddani nie mieli prawa odwoływać się na traktaty między Monarchami zawarte, — bo czy przyrzeczenie utrzymania narodowości polskiej zrobione zostało innym Monarchom, czy Polakom, nie stanowi to różnicy co do obowiązku dotrzymania tego przyrzeczenia, bo słowo dane pozostaje zawsze słowem: a jeżeliśmy się do tych traktatów odwołali, to stało się to tylko na uzupełnienie argumentów, jakie nam ze wszystkich stron służą.

Panowie! Niechętnie odwołujemy się do traktatów wiedeńskich, akty te, bez nas o nas stanowiące, są dla wszystkich Polaków smutnem tylko przypomnieniem, — ale z drugiej strony nie możemy wobec kraju i potomności wypuścić żadnej obrony z ręki, nie możemy przyznać nikomu prawa odstąpienia nawet od tej małej części korzyści narodowych, jaką nam ten traktat pozostawił, i z tego wychodząc stanowiska, bronić się nam wypada, choćby na podstawie traktatu wiedeńskiego.

Z tego, cośmy tu przytoczyli, zechce się Wysoki Sejm przekonać:

1. Że ciosy, jakie językowi krajowemu od pierwszej chwili prawie mimo wszelkich praw przyrodzonych i pisanych zadawano, były bardzo dotkliwemi, tak dalece, że chęć dania przewagi, a nawet wyłączności językowi niemieckiemu posuwała się aż do tego stopnia, iż celu tego chciano osiągnąć choćby kosztem najdroższych skarbów człowieka, to jest dobrej sławy, wolności i życia.

2. Że dążenia te, nieprzyjazne krajowcom, szły głównie od organów rządowych w kraju istniejących, które wbrew jawnym przepisom i woli Monarszej, czy to za czasów absolutnego, czy konstytucyjnego Rządu, nie wahały się popierać dążności przeciwne prawom i interesom kraju, przeciwne nawet ustawom austryackim.

3. Że gdy §. 14. ustaw sądowych wyraźnie ustanawia, iż językiem urzędowym w sądach mają być te języki, których dotychczas w sądach używano, a niemi były język polski i łaciński, nigdy zaś niemiecki, zaś wszystkie powyż przytoczone rozporządzenia, wprowadzające język niemiecki do sądów, nigdy nie były publikowane w formie prawem przepisanej, zatem nigdy nie miały mocy obowiązującej, — język niemiecki nigdy nie miał w naszych sądach i urzędach stanowiska uprawnionego.

4. Że gdy sądy i urzędy są dla kraju, nie zaś kraj dla urzędów i sądów, a w kraju naszym na ludność przeszło 5milionową mniej więcej tylko 100.000 Niemców się znajduje, z których prawie wszyscy językami krajowemi, a przynajmniej językiem polskim władają, narzucanie krajowi języka niemieckiego, jako panującego, jest najniesprawiedliwszem, niepotrzebnem i szkodliwem.

5. Że póki język niemiecki w naszym kraju nie zajmie stanowiska tylko takiego, jakie mu stosownie do ilości Niemców przysłuża, nie tylko języki krajowe nie ostaną się stale w służbie publicznej, ale zawsze język niemiecki torować będzie obco-krajowcom drogę do urzędów w kraju, sprawowanych przez nich na niekorzyść kraju, bo bez wiadomości jego stosunków, zwyczajów i obyczajów.

6. Że gdy językiem wykładowym w szkołach ludowych i średnich nie jest już język niemiecki, a na obydwóch uniwersytetach istnieją już katedry polskie, język ten i w urzędach i sądownictwie już tylko podrzędne może zajmować stanowisko, jeżeli nie mamy dzieciom naszego kraju na jego zgubę zamknąć drogę do piastowania urzędów publicznych.

7. Że jeżeli prawdą być ma, co stoi w ustawie zasadniczej z dnia 21. grudnia 1867. L. 142 D. P. P. i Rz., że wszystkie narodowości mają być równouprawnione, język niemiecki ustąpić musi z uprzywilejowanego dotychczas w naszym kraju stanowiska, albowiem tem samem prawem, jakby od nas żądano, iżby język niemiecki był urzędowym, moglibyśmy od mieszkańców Niższej i Wyższej Austryi żądać, aby u nich był językiem urzędowym język polski lub ruski. —

Przechodząc teraz do kompetencyi Wysokiego Sejmu uchwalenia załączonych tutaj projektów, takowa nie ulega żadnej wątpliwości.

W tej mierze rozstrzyga ustawa zasadnicza z dnia 21. grudnia 1867. L. 141, D. P. P. i Rządu o reprezentacyi Państwa, a mianowicie §. 11. lit. l i §. 12.

Paragraf 11. lit. l opiewa: że do zakresu działania Rady Państwa należy ustawodawstwo o walnych zasadach organizacyi sądów i urzędów administracyjnych. Gdy ustawa o języku nie jest ustawą, tyczącą się organizacyi, albowiem organizacya obejmuje przepisy o jakości i składzie tych urzędów, tudzież o ich czynnościach i wewnętrznem urządzeniu, nigdy zaś przepisy o języku, jak tego dowodem są liczne statuta organizacyjne, znajdujące się w zbiorach ustaw monarchii Austryackiej, w których nigdzie nie ma mowy o języku, gdy nadto i w innych ustępach tejże ustawy sprawa o języku nie jest dla Rady Państwa zawarowaną, przeto przedmiot ten w moc §. 12. powyższej ustawy, który wyraźnie orzeka, iż wszystkie inne przedmioty, które nie są wyraźnie w tej ustawie dla Rady Państwa przeznaczone, należą do zakresu działania Sejmów, niewątpliwie należy do ustawodawstwa krajowego.

A teraz niech będzie wolno uzasadnić szczegółowo przedłożone Wysokiemu Sejmowi w załączeniu trzy projekty do ustaw.

Przedewszystkim zauważać musimy, iż zdawało nam się najodpowiedniejszem oddzielić sądy od innych urzędów, a te ostatnie podzielić na dwie grupy, to jest urzędy administracyjne i finansowe.

Organizacya bowiem tych trzech rodzajów organów publicznych i ich czynności są tak różne, iż nie podobną było wszystko pod jedną złączyć ustawę.

Co się tyczy stanowiska obydwóch języków krajowych, to mając na uwadze, iż tylko w jednym języku może być wewnętrzna służba prowadzoną, i że do korespondencyi służbowej jeden tylko język użyty, — trzymaliśmy się zasad Wysokiego Sejmu, objawionych w uchwałach o językach w Sejmie i Wydziale krajowym.

Nie wykluczyliśmy wszelako całkiem języka niemieckiego, a to w korespondencyi z władzami i urzędami wojskowemi, z urzędami po za kresami naszego kraju leżącemi, i w odpowiedziach dla Niemców, tudzież w postępywaniu z nimi ustnem. Powody jakie nas do tych wyjątków skłoniły, są następujące:

C. k. armia, jako taka, używa wyłącznie języka niemieckiego.

Przesłanie jej rekwizycyi lub odpowiedzi w języku, do którego tłumaczenia często nie znalezionoby nawet tłumacza, szkodziłoby rzeczy samej i okazałoby się bez żadnego skutku. To samo tyczy się władz poza krajem leżących. Najświeższy tego dowód mamy w rozporządzeniu Rządu węgierskiego, który właśnie dla tych powodów rozkazał urzędom swoim do każdej urzędowej korespondencyi, w węgierskim języku wystosowanej, dołączyć tłumaczenie niemieckie.

Jakkolwiek w kraju naszym Niemcy w bardzo małej liczbie osiedleni są, sami przez wiek prawie cały ciężko ranieni w naszych narodowych uczuciach, ale mimo to dla innych sprawiedliwi, nie uważaliśmy za stosowne narzucania im naszego języka.

Dlatego przyjęliśmy język niemiecki w odpowiedzi na podania i protokóła niemieckie, a że przy spisaniu protokółu i w postępowaniu końcowem należy używać języka przesłuchanemu zrozumiałego, z natury rzeczy wynika i odpowiada nie tylko sprawiedliwości ale i ludzkości.

Wydział krajowy uprasza:

Wysoki Sejm raczy przedłożone trzy projekty do ustaw uchwalić.

We Lwowie dnia 17. maja 1868.

Marszałek krajowy:

Leon książe Sapieha r. w.

Członek Wydziału krajowego:

Oktaw z Siemuszowy Pietruski r. w.

Liczba Wydziału krajowego 5142.

Z drukarni Zakładu nar. im. Ossolińskich 1868.

I.

Ustawa,

ważna dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, o używaniu języków w c. k. władzach i urzędach administracyjnych, prokuratoryach Skarbu i prokuratoryach i nadprokuratoryach Państwa.

Zgodnie z uchwałą Sejmu krajowego Mego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z W. Ks. Krakowskiem, rozporządzam, conastępuje:

§. 1.

C. k. władze i urzędy administracyjne w Królestwie Galicyi i Lodomeryi wraz z W. Księstwem Krakowskiem, wyjąwszy c. k. władze i urzędy wojskowe, niemniej c. k. prokuratorye skarbowe i c. k. prokuratorye i nadprokuratorye Państwa tegoż kraju, używać będą tak w wewnętrznej służbie, jakoteż w stycznościach z wszystkiemi urzędami, władzami i sądami niewojskowemi w kraju wyłącznie języka polskiego.

§. 2.

W stycznościach ze stronami używać należy na podania w języku ruskim języka ruskiego, w języku niemieckim języka niemieckiego, na wszystkie inne języka polskiego W braku podania, lub protokolarnego wniesienia, pismo urzędowe wygotowanem zostanie w języku polskim.

§. 3.

Wszystkiego rodzaju protokóły wysłuchania mają być spisane podług życzenia słuchanego, albo w polskim, albo w ruskim, albo w niemieckim języku, ze stronami nie posiadającemi żadnego z tych trzech języków, za przybraniem tłumacza, w języku polskim.

II.

USTAWA,

ważna dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, o używaniu języków w c. k. władzach i urzędach skarbowych.

Zgodnie z uchwałą Sejmu krajowego Mego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam, co następuje:

§. 1.

C. k. władze i urzędy skarbowe Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, używać będą tak w wewnętrznej służbie, jakoteż w stycznościach z wszystkiemi urzędami, władzami i sądami niewojskowemi w kraju wyłącznie języka polskiego.

§. 2.

W stycznościach ze stronami używać należy na podania w języku ruskim języka ruskiego, w języku niemieckim języka niemieckiego, na wszystkie inne języka polskiego. W braku podania, lub protokolarnego wniesienia pismo urzędowe wygotowanem zostanie w języku polskim.

§. 3.

Wszystkiego rodzaju protokóły wysłuchania mają być spisane podług życzenia słuchanego, albo w polskim, albo w ruskim, albo w niemieckim języku, ze stronami nie posiadającemi żadnego z tych trzech języków za przybraniem tłumacza w języku polskim.

III.

USTAWA,

ważna dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem o używaniu języków w c. k. sądach.

Zgodnie z uchwałą Sejmu krajowego Mego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam, jak następuje:

Rozdział I.

O języku w służbie wewnętrznej i stycznościach między-urzędowych.

§. 1.

C. k. sądy w Królestwie Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem używać będą tak w służbie wewnętrznej, jakoteż w stycznościach z wszystkiemi niewojskowemi władzami, urzędami i sądami podrzędnemi, równemi i wyższemi, tudzież z najwyższym trybunałem, wyłącznie języka polskiego.

Rozdział II.

O języku w stycznościach ze stronami.

A. W sprawach cywilnych.

§. 2.

Stronom i ich zastępcom wolno w podaniach wszelkiego rodzaju używać albo polskiego, albo ruskiego, albo niemieckiego języka.

§. 3.

Wszystkiego rodzaju protokóły wysłuchania, mają być spisywane podług życzenia słuchanego, albo w polskim, albo ruskim, albo w niemieckim języku; ze stronami nie posiadającemi żadnego z tych trzech języków, za przybraniem tłumacza, w języku polskim.

§. 4.

Wyroki i uchwały i dotyczące powody na przeprowadzone spory wydane zostaną w języku pozwu, wszelkiego innego rodzaju uchwały na podania, lub protokolarne przesłuchania w języku podania lub protokolarnego wysłuchania. W braku podania, lub protokolarnego wysłuchania, pismo urzędowe wygotowane zostanie w języku polskim.

§. 5.

Wyroki i uchwały najwyższego sądu i sądów wyższych, tudzież powody, mają być udzielone Sądom niższym w języku polskim, a jeżeli intymacya według §§. 3. i 4. ma iść do stron w języku ruskim lub niemieckim, także i w języku ruskim lub niemieckim.

§. 6.

Obwieszczenia sądowe w dziennikach i za kratami ogłaszane będą w języku polskim, na żądanie strony, która o obwieszczenie prosiła, także w języku ruskim lub niemieckim, a jeżeli ogłoszenie następuje także w dziennikach pozakrajowych, także w języku tychże dzienników.

B. W sprawach karnych.

§. 7.

Przesłuchanie do protokółu, ostateczna rozprawa, spisanie protokółu o tejże, i obwieszczenie wyroku z powodami, odbywa się wedle życzenia obżałowanego lub słuchanego w języku polskim, ruskim lub niemieckim.

Jeżeli przy ostatecznej rozprawie jest więcej obżałowanych, którzyby nie zgodzili się na jeden z tych trzech języków, natenczas sąd użyje tego języka, który wszystkim, a w razie niemożności osiągnienia tego celu, większej części obżałowanych najwięcej jest zrozumiałym, tym zaś, którzy języka do rozprawy użytego zupełnie nie rozumieją, Sąd ustępy rozprawy, tyczące się ich wytłumaczy w języku dla nich zrozumiałym, w razie potrzeby zapomocą tłumacza. — Wysłuchanie wszelako przy ostatecznej rozprawie obwinionego, świadków i rzeczoznawców ma nastąpić w tym z powyższych trzech języków, którego wysłuchać się mający sobie życzy.

§. 8.

Wygotowanie wyroku z powodami, nastąpi w języku ostatecznej rozprawy.

§. 9.

W niebytności obżałowanego, lub jeżeli obżałowany ani polskiego, ani ruskiego, ani niemieckiego nie posiada języka, natenczas Sąd, dodawszy w tym ostatnim wypadku obżałowanemu tłumacza, przedsięwezmie ostateczną rozprawę w języku polskim, i ogłosi i wygotuje wyrok z powodami w języku polskim.

§. 10.

Język rozprawy, będzie językiem obrony. — Jeżeliby zaś obrońca języka ruskiego lub niemieckiego dostatecznie nie posiadał, wolno mu będzie prowadzić obronę w języku polskim.

§. 11.

Przepisy §§. 3. i 4. co do języka uchwał na podaoia, lub protokólarne wysłuchania, i co do języka uchwał w braku podania, lub protokólarnego wysłuchania, niemniej przepisy §. 5. i 6. obowiązują sądy także w sprawach karnych.

Rozdział III.

O języku w urzędach hypotecznych.

§. 12.

Księgi główne tabuli krajowej, tudzież urzędów hypotecznych miast i miasteczek prowadzone będą w języku polskim, jako urzędowym tych urzędów językiem. — Rozporządzenia sądowe do tabuli krajowej i urzędów hypotecznych miast i miasteczek, mają wychodzić w języku polskim, zatem i referaty mają być pisane w języku polskim, a jeżeli w skutek przepisu §. 4. uchwała wygotowaną być ma dla strony w języku ruskim lub niemieckim, natenczas strona, oprócz tej uchwały, otrzyma wierzytelny odpis rozporządzenia wydanego do tabuli krajowej, lub urzędu hypotecznego.

Wpisy do ksiąg gruntowych wiejskich uskutecznione zostaną w tym języku, w którym uchwała idzie do stron.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie wykupna prawa propinacyi.

Wysoki Sejmie!

Dopełniając otrzymanego od Wysokiego Sejmu w dniu 28. grudnia 1866. polecenia, Wydział krajowy ma zaszczyt przedłożyć Wysokiemu Sejmowi w załączeniu:

$^1/_1$ Projekt ustawy o wykupnie prawa propinacyi $^1/_1$.

Projekt ustawy o postępowaniu sądowem względem przyznania kapitału wymierzonego za wykupione pra-
$^2/_2$ wo propinacyi $^2/_2$.

Projekt uchwały względem uwolnienia wszystkich dokumentów i podań, tyczących się wykupna prawa propinacyi i przyznania sądowego wymierzonego kapitału wynagrodzenia, od należytości stemplowych i prawnych, i
$^3/_3$ względem uwolnienia, mającego się składać do depozytu sądowego kapitału wynadgrodzenia od opłaty depozytowej $^3/_3$.

Co do natury istniejącego w kraju naszym prawa propinacyi, równie jak co do zasadniczych podstaw przedstawionego projektu o wykupnie tego prawa, powołuje się Wydział krajowy na Sprawozdanie swoje z dnia 27. listopada 1866.

Co do formalnego zaś traktowania przedstawionych projektów, pozwala sobie Wydział krajowy uczynić wniosek:

„Wysoki Sejm raczy przedstawione te projekta przekazać komisyi, złożonej z siedmiu członków, wybranych z całego Sejmu do sprawozdania.“

Leon książe Sapieha w. r.
Marszałek krajowy.

Kazimierz Grocholski w. r.
Sprawozdawca.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi i Wielkiego Księstwa Krakowskiego.

We Lwowie dnia 2. czerwca 1868.

Liczba Wydz. kraj. 284 z r. 1867.

I.

Ustawa,

obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem o wykupnie prawa propinacyi.

Zgodnie etc. etc.

§. 1.

Prawo propinacyi, to jest wyłączne prawo wyrobu i wyłączne prawo wyszynku wszystkich napojów spirytusowych, przysługujące czy to właścicielom dóbr tabularnych, czy też innym osobom, bądź pojedynczym, bądź zbiorowym, a w szczególności także gminom, ma być wykupione w drodze wywłaszczenia.

§. 2.

Dotychczasowi właściciele prawa propinacyi otrzymają tytułem wynadgrodzenia za utratę prawa propinacy kapitał, równający się dwudziestorazowemu rocznemu czystemu dochodowi z prawa wyszynku.

Jako czysty roczny dochód z prawa wyszynku ma być uważane przecięcie z trzechletniego czystego dochodu z prawa wyszynku, przyjętego w latach podatkowych 1863., 1864. i 1865. za podstawę do wymiaru podatku dochodowego, po odtrąceniu przeciętnej kwoty rocznego podatku dochodowego z dodatkami, opłacanego od prawa wyszynku w tych trzech latach.

§. 3.

Czysty roczny dochód z prawa wyszynku obliczy, i na podstawie tego obliczenia wymierzy zarazem kapitał wynadgrodzenia osobno dla każdego pojedynczego ciała tabularnego, równie jak dla każdego dotychczasowego właściciela prawa propinacyi, nie będącego właścicielem tabularnym, Komisya powiatowa, złożona z trzech członków. Jednego z tych członków zamianuje c. k. Namiestnik, drugiego wyznaczy Wydział krajowy, a trzeciego wybiorą większością głosów zgłaszający się do wyboru właściciele tabularni, w powiecie prawo wyszynku wykonywujący. Współwłaściciele ciała tabularnego mają tylko jeden głos.

Gdzie podatek dochodowy wymierzony był z dochodu, z prawa wyszynku w połączeniu z innemi dochodami, jak n. p. z dochodem z młyna, z cegielni, z zajazdu, w gminach z dochodem z dodatku gminnego i t. p., lub gdzie podatek dochodowy z dochodu z prawa wyszynku był wymierzonym łącznie dla dwóch lub więcej ciał tabularnych, Komisya ta orzecze na podstawie oryginalnych fasyj, lub w braku takowych, albo gdyby fasye nie wykazywały każdego dochodu zosobna, a względnie nie wykazywały osobno dochodu każdego pojedynczego ciała tabularnego, na podstawie szczegółowych dochodzeń, ile w łącznie opodatkowanym dochodzie mieści się innych dochodów, a ile pozostaje jako dochód z prawa wyszynku, lub ile przypada dochodu z prawa wyszynku na każde z łącznie opodatkowanych ciał tabularnych.

Gdzie przy wymierzaniu podatku dochodowego z dochodu z prawa wyszynku nie uwzględniono i nie potrącono czynszu za dodane do wykonywania wyszynku budynki, lub za dodane arendarzowi pola lub pastwiska, albo wreszcie wartości jakichkolwiek innych dodatków lub dogodności, taż sama Komisya orzecze na podstawie szczegółowych dochodzeń, ile z tego tytułu należy potrącić z przyjętego dla wymierzenia podatku czystego dochodu z prawa wyszynku.

Przeciw orzeczeniom Komisyi powiatowej, powziętym większością głosów, a w szczególności przeciw wymierzeniu kapitału wynadgrodzenia, nie ma miejsca żadna reklamacya, ani zażalenie.

§. 4.

W dniu 1. lipca, który nastąpi po ogłoszeniu przez Wydział krajowy w Dzienniku ustaw krajowych, że kapitał wynagrodzenia za prawo propinacyi został wymierzonym w całym kraju, stanie się prawo wyrobu napojów spirytusowych przedmiotem wolnego przemysłu, i podlegać odtąd będzie postanowieniom ogólnej ustawy przemysłowej, z tem jednakże ograniczeniem, iż właścicielom gorzelń, browarów i miodosytni, tudzież fabrykantom spirytusów i słodzonych napojów nie będzie wolno sprzedawać przedmiotów swego wyrobu inaczej, jak tylko hurtem, i z zastosowaniem się do przepisów o handlu hurtowym temi przedmiotami w kraju obowiązujących.

§ 5

Jednocześnie przejdzie wyłączne prawo wyszynku napojów spirytusowych na własność kraju Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, i przestanie być częścią dóbr tabularnych, a w miejsce jego wstąpi kapitał wynadgrodzenia.

Oddanie jednakże krajowi tego prawa wyszynku przez dotychczasowych właścicieli nastąpi dopiero po uiszczeniu tymże przez kraj kapitału, i w miarę wypłacania takowego.

§. 6.

Każdy dotychczasowy właściciel prawa wyszynku pozostaje przy nieograniczonem posiadaniu i wykonywaniu prawa tego, dopóki przyznany mu kapitał wynadgrodzenia nie zostanie wypłaconym.

W ciągu tego posiadania winien jednakże sam opędzać i ponosić wszelkie podatki i ciężary, tego prawa i dochodu z niego tyczące się.

§. 7.

Zabudowania i sprzęty do wykonywania wyszynku pozostają własnością dotychczasowych uprawnionych.

§. 8.

Ustawa niniejsza nie narusza i nie nadwereża w niczem pobieranych przez niektóre gminy pod nazwiskiem dodatku gminnego opłat od wprowadzenia gorących trunków, równie jak prawa gmin do pobierania w granicach ustawy gminnej opłat od konsumcyi tychże.

§. 9.

Kapitał wynadgrodzenia spłacony będzie w gotowych pieniądzach.

§. 10.

Cały kraj Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem ręczy uprawnionym za wypłatę wynadgrodzenia.

Wszyscy uprawnieni mają otrzymać swój kapitał wynadgrodzenia najpóźniej do lat czterdziestu po przejściu prawa wyszynku na własność kraju.

§. 11.

Przyznany uprawnionym mocą orzeczenia Komisyj powiatowych kapitał wynadgrodzenia ma być uwidocznionym zaraz po przyznaniu w stanie czynnym dotyczących majętności, i dopóki nie będzie wypłaconym, pozostaje nierozdzielną częścią tych majętności. Uwidocznienie uskuteczni sąd tabularny na żądanie Wydziału krajowego, lub organu, przez Wydział krajowy do tego upoważnionego.

§. 12.

W celu przeprowadzenia wypłaty przyznanego uprawnionym wynadgrodzenia, utworzony będzie osobny fundusz umorzenia.

Do funduszu tego płacić będzie każdy dotychczasowy właściciel prawa wyszynku, od dnia przejścia prawa wyszynku na własność kraju aż do czasu oddania go w jego posiadanie, corocznie $^{1}/_{00}$ od wymierzonego wynadgrodzenia w kwartalnych ratach z góry. Opłata ta pobieraną i ściąganą będzie w ten sam sposób i w tych samych terminach, jak dodatki krajowe do podatku gruntowego. Zaległościom tej opłaty przysługiwać będzie równe z podatkami pierwszeństwo hypoteczne, a przy likwidowaniu tychże urzędowy wyciąg z ksiąg rachunkowuch Wydziału krajowego stanowić będzie zupełny dowód.

Nadto wpływać będą do tego funduszu umorzenia aż do zupełnego uiszczenia należnego wszystkim uprawnionym wynadgrodzenia, wszystkie dochody z prawa wyszynku, które przejdzie w skutek wypłaconego wynadgrodzenia w posiadanie kraju.

Dopóki kapitał wynadgrodzenia nie będzie wypłaconym w całym kraju, przekazane te funduszowi umorzenia wpływy nie mogą być użytemi na inne cele, jak tylko na umarzanie kapitału wynadgrodzenia. Jedynie koszta dotyczącego zarządu pokrywane będą z tych wpływów.

O ile inne jeszcze dochody wpływać mają do funduszu umorzenia, postanowią stósownie do potrzeby późniejsze nstawy. Posiadacze prawa wyszynku nie mogą być jednakże w żadnym razie pociągani z tytułu tego posiadania do jakiejkolwiek dalszej opłaty na fundusz umorzenia.

Wszystkie sumy, wpływające do funduszu umorzenia, winny być na rzecz tegoż funduszu fruktyfikowane. Jednakże nie mogą być lokowane w papierach podlegających kursowi.

§. 13.

Spłata kapitału wynadgrodzenia rozpocznie się w rok po przejściu prawa wyszynku na własuość kraju (§. 5.), i odbywać się będzie co roku w miarę zasobów funduszu umorzenia.

§. 14.

Przed innemi mają być zaspokojeni ci z uprawnionych, którzy się oświadczą z gotowością opuszczenia funduszowi umorzenia pewnej części z należącego im kapitału, a między tymi ci, którzy największe procentowe opuszczenie zaofiarują. Między ofiarującymi opuszczenie jednakowej procentowej części kapitału wynadgrodzenia rozstrzygnie los. Uprawniony, chcący korzystać z prawa ubiegania się o prędszą zapłatę przez opuszczenie pewnej części kapitału wynadgrodzenia, którego prawo propinacyi było połączone z majętnością tabularną, winien uwidocznić w księgach hypotecznych, iż zastrzega sobie korzystanie z tego prawa. Zastrzeżenie to każe Sąd tabularny zanotować w stanie czynnym dotyczącej majętności na proste podanie jej właściciela. Zanotowanie takie będzie miało ten skutek, iż pokąd nie będzie wymazane, wierzyciele którzyby weszli do tabuli po tem zanotowaniu, nie będą mogli żadnym względem ani zaprzeczać ważności ofiarowanego funduszowi umorzenia przez uprawnionego opuszczenia pewnej części kapitału wynagrodzenia, ani rościć sobie do funduszu nmorzenia, a względnie do funduszu krajowego żadnej pretensyi w razie przyjęcia przez tenże ofiarowanego opuszczenia.

Wymazanie wzmiankowanego zastrzeżenia z tabuli nastąpi na żądanie właściciela majętności, jednakże tylko za przyzwoleniem Wydziału krajowego.

Ubiegający się o prędsze zaspokojenie winien przedłożyć Wydziałowi krajowemu legalizowany dokument, zawierający oświadczenie, jaką procentową część kapitału wynadgrodzenia opuszcza, a jeżeli prawo propinacyi, o którego zapłatę chodzi, było połączone z majętnością tabularną, winien przedłożyć nadto tejże extrakt tabularny dowodzący, że zastrzeżenie prawa ofiarowania opuszczenia jest zanotowane w jej stanie czynnym, tudzież legalizowane oświadczenie wszystkich wierzycieli, którzy przed tem zanotowaniem uzyskali prawo hypoteki na tej majętności, że zezwalają na ofiarowane opuszczenie.

§. 15.

Gdyby nikt z uprawnionych nie oświadczył gotowości do opuszczenia pewnej części kapitału, albo gdyby oświadczenia nie wyczerpywały całej w tym roku na spłaty przypadającej sumy, rozstrzygnie los, któremu z uprawnionych wypłacony będzie kapitał wynadgrodzenia.

Przy losowaniu otrzyma każde ciało tabularne i każdy uprawniony, wykonywujący prawo wyszynku nie z tytułu własności ciała tabularnego, w tabuli krajowej zapisanego, osobny numer.

§. 16.

Uprawnieni, wykonywujący nie z tytułu własności majątku tabularnego prawo wyszynku w jednej i tej samej miejscowości, muszą być wynadgrodzeni jednocześnie. Oświadczenie względem opuszczenia części kapitału wynadgrodzenia może być zatem uczynione tylko łącznie przez nich wszystkich, a przy losowaniu otrzymają wszyscy jeden wspólny numer.

§. 17.

Przyznany kapitał wynadgrodzenia nie może być spłacany częściowo, lecz musi być wypłacony w całości. Jeżeliby zatem fundusz na spłatę przeznaczony nie wystarczał na całkowite zapłacenie uprawnionego, na którego

przychodziła kolej czy to w skutek opuszczenia części kapitału, czy też w skutek losowania, otrzymają wynadgrodzenie dalsi z kolei uprawnieni, których kapitały będą mogły być całkowicie spłacone.

Resztę, jakiej w ten sposób nie da się użyć, zatrzyma fundusz umorzenia do roku następnego.

§. 18.

Z dniem ostatnim grudnia każdego roku zamknięty będzie roczny rachunek funduszu umorzenia, a w miesiącu styczniu ogłoszona zostanie w Dzienniku ustaw krajowych i w gazecie urzędowej wysokość sumy, przypadającej na spłaty wynadgrodzenia.

Oświadczenia względem opuszczenia pewnej części kapitału wynadgrodzenia winny być wnoszone do Wydziału krajowego opieczętowane, i podane najpóźniej do końca lutego. Rozpieczętowanie ofert odbędzie się na pierwszem posiedzeniu Wydziału krajowego w miesiącu marcu.

Oświadczenia ważne są tylko na ten jeden rok, w którym były podane.

Najpóźniej w początku czerwca nastąpi ogłoszenie w Dzienniku ustaw krajowych i w gazecie urzędowej, którym uprawnionym wypłacony będzie w tym roku kapitał wynadgrodzenia.

§. 19.

Wypłata kapitału wynadgrodzenia nastąpi w ciągu miesiąca czerwca przez złożenie go do depozytu c. k. Sądu krajowego lub obwodowego, w którego okręgu terytoryalnym spłacone prawo wyszynku wykonywano. Przez złożenie do depozytu wymierzonej lub ugodzonej (§. 14.) sumy kraj uiszcza zupełną zapłatę.

Jeżeli spłacone prawo wyszynku połączone było z własnością majątku tabularnego, zawezwie Wydział krajowy jednocześnie z złożeniem do depozytu kapitału wynadgrodzenia Sąd tabularny o odpisanie wypłaconego wynadgrodzenia z stanu czynnego dotyczącego ciała tabularnego.

§. 20.

W dniu pierwszym lipca przejdzie spłacone prawo wyszynku w wyłączne posiadanie i użytkowanie kraju Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem. Oddanie tego posiadania uskutecznią c. k. polityczne władze na podstawie zamieszczonego w Dzienniku ustaw krajowych obwieszczenia o mających być w tym roku spłaconych kapitałach wynadgrodzenia (§. 18.) bez wymagania dowodu, iż kapitał został istotnie złożonym do depozytu sądowego. Przy tem oddaniu nie będą uwzględnione żadne roszczenia trzecich osób, pochodzące z jakiegobądź tytułu. Za pretensye ztąd wynikłe kraj nie odpowiada.

§. 21.

Osobna ustawa krajowa oznacza postępowanie sądowe względem przyznania kapitału, wymierzonego za wykupione prawo propinacyi.

§. 22.

Przeprowadzenie wykupna prawa propinacyi porucza się Wydziałowi krajowemu, i upoważnia się go do użycia potrzebnych w tym celu środków, a w szczególności do mianowania członków Komisyj powiatowych i do ustanawiania po powiatach organów, jakich przeprowadzenie wykupna i zarządu prawa wyszynku wymagać będą. Wydział krajowy upoważnionym jest także ustanowić nazewnątrz siebie centralną Komisyę pod przewodnictwem Marszałka lub Członka Wydziału przez niego do tego mianowanego, powołując do niej osoby zaufania godne, i jej powierzyć czynności, odnoszące się do wymierzenia kapitału wynadgrodzenia, do zarządu funduszem umorzenia, i do wypłaty uprawnionym kapitału wynadgrodzenia, do odbierania w posiadanie kraju spłaconego prawa wyszynku i do zarządu niem, równie jej poruczyć mianowanie członków Komisyj powiatowych, i ustanawianie po powiatach organów pomocniczych.

Komisya centralna składać będzie Wydziałowi krajowemu sprawozdania i szczegółowe rachunki.

W razie nadużyć winien Wydział krajowy Komisye lub pojedynczych członków pociągać do odpowiedzialności.

§. 23.

Wydział krajowy a względnie Komisya centralna upoważnione są żądać wszelkiego współdziałania od wydziałów powiatowych i urzędów gminnych tak przy czynnościach wymierzenia umarzania kapitału wynadgrodzenia, jak i przy zarządzie odebranego prawa wyszynku.

§. 24.

C. k. władze rządowe w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem użyczą Wydziałowi krajowemu i jego organom wszelkiej pomocy do przeprowadzenia i wykonania postanowień niniejszej ustawy.

II.

Ustawa,

obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem,

o postępowaniu sądowem względem przyznania kapitału wymierzonego za wykupione prawo propinacyi.

Zgodnie etc. etc.

§. 1.

Do czynności sądowych, zawartych w niniejszej ustawie właściwym jest ten c. k. Sąd krajowy lub obwodowy, w którego okręgu terytoryalnym wykonywano spłacone prawo wyszynku.

§. 2.

Złożony kapitał wynadgrodzenia za prawo propinacyi, które nie było połączone z majątkiem tabularnym, wypłaci Sąd bezwłocznie dotyczącemu uprawnionemu, jeżeli prawa trzecich osób nie stają na przeszkodzie.

§. 3.

Względem przyznania złożonego kapitału wynadgrodzenia za prawo propinacyi, które było połączone z dobrami tabularnemi, winien Sąd wprowadzić postępowanie sądowe, skoro wezwany będzie do tej czynności czy to przez właściciela, czy przez wierzyciela tabularnego.

§. 4.

Otrzymawszy takie wezwanie, winien Sąd przekonać się, czyli własność majętności nie jest ograniczona warunkiem krępującym wolne rozrządzanie, jakie ciężary na niej są zapisane, i czyli właściciel jest własnowolnym.

§. 5.

Jeżeli albo majątek nie jest obciążonym, albo wszyscy wierzyciele zahypotekowani na nim przed odpisaniem z jego stanu czynnego spłaconego wynadgrodzenia przyzwolą na oświadczeniach legalizowanych na wydanie złożonego kapitału, wyda Sąd takowy właścicielowi majątku, zapisanemu jako taki w księgach hypotecznych.

§. 6.

W każdym innym razie zawezwie Sąd edyktem sądowym wszystkich, mających prawo hypoteki na majątku do zgłoszenia swoich pretensyj. Od tej zasady odstąpi tylko w tym wypadku, jeżeli uprawniony dowiedzie extraktem tabularnym, że zawezwanie edyktem wierzycieli ze względu na ich małą liczbę i znany ich pobyt nie jest potrzebnem. W takim razie Sąd wyznaczy natychmiast termin do wysłuchania wszystkich interesentów, i postąpi sobie dalej podług postanowień tej ustawy.

Obowiązek przedłożenia extraktu tabularnego odpada, jeżeli Sąd jest oraz sądem tabularnym.

Od orzeczenia Sądu, że wezwanie edyktem ma miejsce lub nie, nie ma odwołania się do wyższego sędziego.

§. 7.

Edykt ogłasza się przez zamieszczenie trzyrazowe w gazecie urzędowej, i przez przybicie za kratami Sądu, i zawierać ma:

a) Nazwisko Sądu, który go wydał.

b) Dokładne oznaczenie majątku.
c) Imie i nazwisko właściciela majątku.
d) Wysokość złożonego kapitału wynadgrodzenia.
e) Wymienienie, że kto nie zgłosi w przepisanym terminie swej pretensyi, podpadnie surowości §. 9.
f) Wymogi zgłoszenia.
g) Wyznaczenie dnia, z którym kończy się termin do zgłoszenia się,— a który ma trwać mniej więcej dni 60.

§. 8.

Jednocześnie z wydaniem edyktu zarządzi Sąd zanotowanie w stanie czynnym majątku, że edykt został wydany z wymienieniem dnia, z którym zgaśnie prawo zgłoszenia się, i z wyrażeniem prawnych skutków dla tych, którzybyby się nie zgłosili (§. 9.).

§. 9.

Kto się nie zgłosi w naznaczonym terminie, będzie nieodwołalnie uważany za zadowalniającego się hypoteką dóbr, nie będzie mógł rościć sobie żadnego prawa do kapitału wynadgrodzenia, i nie będzie miał prawa występywania ani przeciw jakiegobądź rodzaju umowie, zawartej przez stawające do rozprawy strony, ani też przeciw orzeczeniu sądowemu, jakkolwiekby ono wypadło.

§. 10.

Zgłoszenie się może być uczynione pisemnie albo ustnie, i winno zawierać:

a) Imię, nazwisko i mieszkanie (liczba domu) zgłaszającego się, a w razie działania przez pełnomocnika, tegoż imię, nazwisko i mieszkanie, z dołączeniem pełnomocnictwa, należycie wystawionego i legalizowanego.
b) Wysokość pretensyi tak co do kapitału, jakoteż co do procentów;
c) oznaczenie pozycyi tabularnej zgłoszonej pretensyi;
d) jeżeli zgłaszający się nie mieszka w miejscu siedziby Sądu, wymienienie zamieszkałego tamże pełnomocnika do odbierania rozporządzeń sądowych, inaczej bowiem przesyłane one mu będą przez pocztę z takim samym skutkiem, jak gdyby doręczone były do rąk jego własnych.

§. 11.

Za osoby niewłasnowolne, za gminy i inne korporacye, za fundusze, stojące pod publiczną administracyą lub kontrolą, za fideikomisy i tym podobne, zgłosić się winni ich zastępcy i organa ustanowione na mocy szczególnych postanowień prawa.

§. 12.

Nadchodzące zgłoszenia się należy zbierać i zapisywać natychmiast w osobnym dla każdego majątku wykazie. — Zgłoszenia te będzie mógł każdy w kancelaryi przejrzeć.

§. 13.

Po upływie terminu edyktalnego, naznaczy Sąd bezzwłocznie z urzędu termin do rozprawy ustnej, i zawezwie nań właściciela majątku, zastępcę funduszu umorzenia, przez Wydział krajowy oznaczyć się mającego, i tych wszystkich wierzycieli, którzy się zgłosili z wezwaniem przyniesienia do rozprawy wszystkich oryginalnych dokumentów i aktów, mogących służyć do udowodnienia ich pretensyj, i z zagrożeniem skutków prawnych nie stawienia się, wymienionych w §. 19.

§. 14.

Jeżeli właściciel majątku, prawny tegoż zastępca lub wykazany pełnomocnik, nie może być wezwany, należy ustanowić na jego koszt i niebezpieczeństwo kuratora ad actum.

Jeżeli o własność majątku toczy się między dwoma lub więcej osobami spór, albo jeżeli majątek jest wspólną własnością, lub więcej osób, winne są takowe ustanowić wspólnego pełnomocnika, i wymienić takowego Sądowi przynajmniej ośm dni przed wyznaczonym terminem do rozprawy.

W przeciwnym razie zamianuje Sąd na ich koszt i niebezpieczeństwo kuratora ad actum.

Jeżeli majątek jest w sekwestracyi, winien być przyzwany także sekwestrator.

§. 15.

Jeżeli na majątku cięży substytucya, wezwany będzie oprócz posiadacza majątku także i substytut, a jeżeli ustanowiony jest kurator substytucyi, równie i kurator.

W wypadku prostego użytkowania majątku (usufructus) należy wezwać tak właściciela majątku, lub ustanowionego do obrony praw jego zastępcę, jak i użytkującego.

§. 16.

Jednocześnie z wyznaczeniem terminu do rozprawy wyjmie Sąd z urzędu dokładny wyciąg hypoteczny względem wszystkich ciężarów hypotecznych, zabezpieczonych na majątku przed odpisaniem kapitału wynadgrodzenia wraz z możliwemi ich podzastawami. Wyciąg ten ma służyć przy rozprawie za podstawę; a twierdzący, iż po wyjęciu wyciągu nastąpiły w stanie tabularnym zmiany, winien udowodnić swe twierdzenie.

§. 17.

Na terminie rozprawy winien Sąd, jeżeli któryś z wezwanych nie stanie, przedewszystkiem przekonać się, czyli wezwanie zostało mu doręczone:

a) jeżeli dotyczące świadectwa doręczenia brakują, należy toczyć rozprawę, jak dalece można, ze stronami które stanęły, następnie zaś odroczyć rozprawy, a o dniu i godzinie tejże zawiadomić strony obecne natychmiast zapomocą protokółu, który podpiszą, nieobecne zaś przez osobne wezwanie.

b) Jeżeliby i na tym drugim terminie któraś z stron pierwotnie nieobecnych nie stanęła, i brakowało dowodu, że wezwanie zostało jej należycie doręczone, należy z stronami obecnemi postąpić podług ustępu *a)*, termin zaś jeszcze raz odroczyć, strony jednakże nieobecnej więcej już nie wzywać, lecz na jej koszt i niebezpieczeństwo wyznaczyć kuratora ad actum, a ją edyktem o tem zawiadomić.

§. 18.

Wierzyciel, należycie wezwany, który nie stanął do rozprawy, podpadnie surowości wyrażonej w §. 9. tejże Ustawy.

§. 19.

Jeżeli należycie wezwany właściciel majątku lub jego zastępca nie stanie, należy na jego koszt i niebezpieczeństwo ustanowić kuratora ad actum, z którym rozprawa toczyć się będzie z wszelkim skutkiem prawnym tak długo, dopóki właściciel sam osobiście lub przez pełnomocnika nie stanie.

Jeżeli nie stanie zastępca funduszu umorzenia, nie należy odraczać dlatego terminu rozprawy, lecz prowadzić takową i w jego nieobecności.

§. 20.

Podania pisemne stron, które nie stanęły do rozprawy, nie będą uwzględniane.

§. 21.

Oprócz wypadków, przewidzianych w §§. 17. i 19., można odroczyć termin rozprawy wtenczas tylko, jeżeli z powodów do nieprzyzwyciężenia takowa nie mogła być odpowiednio natychmiast dalej prowadzoną.

W tym względzie rozstrzyga Sąd bez dopuszczenia dalszego odwołania się.

Jeżeli rozprawa nie skończy się w jednym dniu, będzie prowadzoną dalej nazajutrz, i tak dalej aż do zupełnego ukończenia.

§. 22.

Przy rozprawie winien Sąd przedewszystkiem starać się, aby co do rozdziału i wypłaty złożonego kapitału wynadgrodzenia przyszło między wszystkiemi stronami do ugody. Ugoda taka ma skutki ugody sądowej.

§. 23.

Oświadczenia, uczynione przy rozprawie przez zastępców osób nie używających własnowolności, gmin lub innych korporacyj, fideikomissów, funduszów, zostających pod zarządem publicznym i t. d. nie potrzebują do swej ważności szczególnego pozwolenia właściwych władz opiekuńczych, nadzorczych, administracyjnych lub autonomicznych.

§. 24.

Stawający do rozprawy wierzyciele, którzy będą obstawali przy zaspokojeniu lub zabezpieczeniu złożonego kapitału wynadgrodzenia, winni być w braku ugody zaspokojeni lub ubezpieczeni porządkiem pierwszeństwa hypotecznego ich wierzytelności podług następujących postanowień aż do wyczerpania całego złożonego kapitału wynadgrodzenia.

§. 25.

Prawa, które wedle swej natury pozostać muszą na gruncie, nie mogą być przekazane na kapitał wynadgrodzenia.

§. 26.

Wierzytelność niezgłoszona nie może być przeniesioną na kapitał wynadgrodzenia, lub zabezpieczoną na nim.

§. 27.

Gdzie oktawa nie jest jeszcze odpisaną, tam na pokrycie jej winna być zatrzymana jedna szesnasta część kapitału wynadgrodzenia w depozycie sądowym.

Właściciel majątku będzie miał w takim razie prawo żądania, aby za zatrzymaną sumę zakupiono procentowe papiery hypoteczne wedle jego wyboru, i aby mu wypłacano płynące od nich odsetki.

Po odpisaniu oktawy będzie zatrzymana suma użytą na zaspokojenie niezapłaconych jeszcze wierzycieli w drodze rozprawy dodatkowej, lub wydaną właścicielowi majątku, gdyby takowych już nie było, lub istniejący na wydanie przysłali.

§. 28.

Dług rzeczywisty i zapadły w skutek prawomocnego wyroku sądowego, ugody sądowej lub przyznania przez właściciela dóbr będzie zaspokojonym z kapitału wynadgrodzenia, tak co do kapitału jak co do procentów, mających równe z kapitałem pierwszeństwo hypoteczne, i co do kosztów sądowych.

§. 29.

Jeżeli zaś między właścicielem majątku i wierzycielem, żądającym zaspokojenia z kapitału wynadgrodzenia zajdzie spór o rzeczywistość zapadłej już wierzytelności zahypotekowanej w pewnej sumie pieniężnej, sąd odeszle sprawę do zwyczajnej drogi prawa, i zarazem na pokrycie tej wierzytelności wyłączy z kapitału wynadgrodzenia, i zatrzyma w depozycie sądowem sumę odpowiedną kapitałowi i zahypotekowanym procentom. Suma ta stanowić będzie odtąd jedyny fundusz przyszłego zaspokojenia spornej wierzytelności w miarę sądowego przyznania, w skutek czego ustaje natychmiast wszelki osobisty obowiązek dłużnika i odpowiedzialność hypoteki dóbr tak co do kapitału, jak co do procentów (§. 41.).

Jeżeli między właścicielem majątku i wierzycielem nie nastąpi porozumienie co do sposobu lokacyi sumy, w depozycie zatrzymanej, wierzyciel winien się oświadczyć, w jakich papierach wartościowych, procent niosących, chce ją mieć ulokowaną.

Po prawomocnem rozstrzygnięciu procesu wyda Sąd wierzycielowi w miarę przyznanej mu należytości papiery wartościowe według kursu, w jakim były zakupione wraz z kuponami narosłemi. Jeźli po zaspokojeniu przyznanej wierzycielowi należytości pozostanie jaka reszta, takowa będzie użytą na zaspokojenie późniejszych wierzycieli w drodze rozprawy dodatkowej, lub gdyby takowych już nie było, albo istniejący na to przyzwolili, będzie wydaną właścicielowi majątku.

§. 30.

Wierzyciel, którego pretensya nie jest wyrażoną w księgach hypotecznych w pewnej sumie pieniężnej, winien likwidować takową przy rozprawie w pieniężnej kwocie.

Jeżeli w tym względzie nie przyjdzie między wierzycielem a właścicielem majątku do porozumienia, odeszle Sąd sprawę do zwykłej drogi prawa, a do ukończenia procesu zatrzyma kapitał wynadgrodzenia, o ile nie został wyczerpanym poprzedzającemi pretensyami, w swojem przechowaniu.

Gdyby w takim razie nie przyszło między właścicielem majątku a wierzycielami do porozumienia co do sposobu fruktyfikacyi zatrzymanego kapitału, właściciel majątku będzie miał prawo oznaczenia, w których procentowych papierach hypotekowanych takowy ma być lokowany, tudzież żądania, aby mu wypłacano płynące od tych papierów procenta.

Po ukończeniu procesu zarządzi Sąd na żądanie którejkolwiek strony dalsze prowadzenie nieukończonej rozprawy co do zatrzymanego kapitału.

§. 31.

Jeżeli w czasie rozprawy nie nadszedł jeszcze termin lub warunek zapłacenia hypotekowanej należytości, i takowa nie może być natychmiast wypowiedzianą, może wierzyciel żądać, aby na pokrycie takowej wyłączono z kapitału wynadgrodzenia i zatrzymano w depozycie odpowiadającą tej wierzytelności sumę. Suma ta stanowić będzie odtąd jedyny fundusz przyszłego zaspokojenia tej wierzytelności, w skutek czego ustaje natychmiast wszelki osobisty obowiązek dłużnika i odpowiedzialność hypoteki dóbr (§. 41.).

Jeżeli wierzyciel ma prawo pobierania procentów od tej należytości, może żądać, aby za złożoną sumę kupiono procentowe papiery hypoteczne wedle jego wyboru, i aby z pobieranych odsetków wypłacano mu należące procenta. Coby z pobieranych odsetków po zapłaceniu należących mu procentów zostawało, ma być oddawane właścicielowi majątku.

Wierzyciel zaś nie może żądać żadnej dopłaty, gdyby odsetki nie pokrywały w zupełności należących mu procentów.

Jeżeli wierzyciel nie ma prawa pobierania procentów, właściciel majątku może żądać, aby za złożoną sumę zakupiono procentowe papiery hypoteczne wedle jego wyboru, i aby mu oddawano w całości odsetki od nich.

Z nadejściem terminu wypłaty należytości będzie miał wierzyciel prawo żądania zaspokojenia z zatrzymanego w depozycie funduszu. Nadwyżka, jakaby według ówczesnego kursu procentowych papierów hypotecznych zostawała od tego zaspokojenia, ma być użytą na zaspokojenie późniejszych niezapłaconych jeszcze wierzycieli w drodze rozprawy dodatkowej, lub wypłaconą właścicielowi majątku, albo jego prawonabywcom, gdyby wierzycieli niezapłaconych już nie było, albo istniejący na wypłatę przyzwolili. Przeciwnie nie może wierzyciel żądać żadnej dopłaty, gdyby z jakiegokolwiek powodu coś brakowało do pokrycia jego należytości.

§. 32.

Przy rentach i innych tego rodzaju należytościach, może wierzyciel żądać zakupienia z kapitału wynadgrodzenia takiej ilości procentowych papierów hypotecznych wedle wyboru właściciela majątku, jaka będzie potrzebną, aby odsetki od nich pokrywały należącą mu rentę, zatrzymania ich w depozycie sądowym jako zakład swej pretensyi i wypłacania mu z wpływających odsetków należącej renty. Nadwyżka, jakaby może od zapłacenia renty zostawała, ma być oddawaną właścicielowi majątku.

Jeżeliby właściciel majątku nie oznaczył, jakie papiery hypoteczne mają być zakupione, oznaczy je sam wierzyciel.

Gdyby złożony w depozycie papier hypoteczny został wylosowanym, zakupiony będzie z odebranej zań należytości taki sam procentowy papier hypoteczny, i na taką samą sumę, na jaką opiewał papier wylosowany. Reszta odebranej należytości będzie użytą na zaspokojenie późniejszych niezapłaconych jeszcze wierzycieli w drodze rozprawy dodatkowej, lub oddaną właścicielowi majątku, lub jego prawonabywcom, jeżeliby niezapłaconych wierzycieli już nie było, lub istniejący na oddanie zezwolili.

To samo nastąpi po zgaśnięciu prawa do pobierania renty z całą złożoną na jej zabezpieczenie sumą.

§. 33.

Zastrzeżone wierzycielowi w §§. 30. i 31. prawo żądania zatrzymania w Sądzie zakupionych z kapitału wynadgrodzenia procentowych papierów hypotecznych na zabezpieczenie jego należytości przysługa mu o tyle, o ile należytość, lub skapitalizowana przez 20 roczna renta nie znajdą zabezpieczenia w dwóch trzecich częściach wartości majątku, bądź podług stanu tabularnego, bądź w skutek przekazania wszystkich lub niektórych wierzycieli na kapitał wynadgrodzenia. W przeciwnym razie musi on na żądanie właściciela majątku zadowolnić się hypoteką dóbr, i na niej poprzestać. To prawo żądania nie przysługuje wierzycielom.

Jako wartość majątku przyjmuje się storazowy roczny podatek gruntowy zwyczajny, z dodatkiem jednej trzeciej części.

Urzędowy wykaz opłacanego z majątku podatku gruntowego przynieść winien właściciel majątku do rozprawy.

§. 34.

Posiadacz dożywotni majątku lub mający prawo użytkowania (usufructuarius) majątku, z którym połączone prawo propinacyi zostało spłacone, ma prawo żądania, aby za cały kapitał wynadgrodzenia, jaki pozostanie

po zaspokojeniu lub zabezpieczeniu wierzycieli przed nim zahypotekowanych, zakupione były papiery procentowe hypoteczne wedle jego wyboru, aby takowe zatrzymano w Sądzie, aby w razie wylosowania którego z nich zakupowaną za otrzymaną ztąd gotówkę dalsze takie same papiery hypoteczne, i aby mu wypłacano pobierane od zatrzymanych papierów odsetki.

Po zgaśnięciu dożywocia użytą będzie zatrzymana suma na zaspokojenie późniejszych niezapłaconych jeszcze wierzycieli w drodze rozprawy dodatkowej, lub oddana właścicielowi majątku lub jego prawonabywcom, gdyby niezapłaconych wierzycieli już nie było, lub istniejący na oddanie przyzwolili.

§. 35.

O ile w ustawie tej zastrzeżone jest właścicielowi majątku prawo oznaczania, w jakich procentowych papierach hypotecznych mają być lokowane sumy zatrzymane dla bezpieczeństwa wierzycieli, i pobierania od tychże odsetków, przysługiwać będzie to samo prawo dożywotnikowi, i mającemu prawo użytkowania co do wierzytelności, poprzedzających w tabuli prawo dożywocia lub prawo użytkowania.

§. 36.

Rzeczywistości pretensyi może zaprzeczać tylko dłużnik. Zaś pierwszeństwa tabularnego i w ogóle prawa zastawu mogą zaprzeczać tak dłużnik, jakoteż i pomniejsi wierzyciele tabularni. Spór o prawo zastawu, lub o pierwszeństwo hypoteczne rozstrzygnie Sąd, przekazujący orzeczeniem przyznającém kapitał wynadgrodzenia z wykluczeniem zwykłej drogi prawa.

§. 37.

Jeżeli pretensya, mająca być zaspokojoną z kapitału wynadgrodzenia obciążona jest prawem podzastawu, lub związana w inny sposób, należy zabezpieczyć prawa interesowanych podług ogólnych ustaw cywilnych.

§. 38.

Kapitał wynadgrodzenia, nieużyty podług powyższych postanowień na zaspokojenie lub pokrycie wierzycieli, ma być wydany właścicielowi majątku.

§. 39.

Bezzwłocznie po ukończeniu rozprawy winien ją Sąd załatwić bądź doręczeniem stronom dosłownej treści ugody, bądź w razie sporu orzeczeniem w formie uchwały, którą doręczy wszystkim, uczestniczącym przy rozprawie stronom.

Gdyby ugoda lub uchwała nie mogły być z jakiegobądź powodu doręczone którejkolwiek stronie, przybicie za kratami w Sądzie zastąpi doręczenie. Dzień, w którym przybicie nastąpiło, należy zanotować.

§. 40.

Przeciw orzeczeniu Sądu przysługa stronom prawo rekursu w przeciągu dni ośmiu. Rekurs winien być wniesionym do Sądu, który wydał orzeczenie.

Przeciw dwom równobrzmiącym orzeczeniom nie wolno odwoływać się, równie jak nie ma miejsca przywrócenie do dawnego stanu upadłego terminu do rekursu.

§. 41.

Przez prawomocne przekazanie wierzytelności na kapitał wynadgrodzenia, czy to w celu zaspokojenia, czyli też w celu zabezpieczenia (§§. 29. 31. i 32.), dłużnik osobisty i dłużnik hypoteczny przestają być dłużnikami przekazanej wierzytelności.

§. 42.

Równocześnie z doręczeniem ugody, równie jak po nastąpionej prawomocności orzeczenia sądowego winien Sąd orzekający z urzędu udzielić ugodę lub orzeczenie sędziemu tabularnemu z wezwaniem, aby pretensye, przekazane na kapitał wynadgrodzenia (§§. 29., 31. i 32.), gdziebądź one ciężą, wraz z wszystkiemi podzastawami w tabuli wymazane zostały, i aby zawiadomił Sąd orzekający wraz z wymienieniem o zaszłych tymczasem w tabuli zmianach.

§. 43.

Odebrawszy to uwiadomienie, przystąpi Sąd z urzędu do wydania przekazanych sum, stosując się przytem do przepisów, istniejących względem wydania złożonych w depozycie sądowym pieniędzy. Wypłata, czy to całkowita, czy częściowa, ma być zanotowana na dotyczącym dokumencie.

§. 44.

Do każdej późniejszej rozprawy, bądź uzupełniającej (§. 30.), bądź dodatkowej wezwani będą bez wydawania nowego edyktu tylko ci z niezaspokojonych jeszcze wierzycieli, którzy oświadczyli przy pierwszej rozprawie żądanie zaspokojenia lub zabezpieczenia swych należytości z kapitału wynadgrodzenia. Ci zaś, którzy, czy to wyraźnie, czy milcząco przez niejawienie się poprzestali na hypotece dóbr, nie mogą rościć sobie już żadnego prawa do kapitału wynadgrodzenia, i nie będą słuchanymi.

Zresztą zastosować należy i przy rozprawach uzupełniających, i dodatkowych postanowienia niniejszej ustawy.

§. 45.

Złożony kapitał wynadgrodzenia za prawo propinacyi, połączone z majętnością należącą do fideikomisu nie podpada postępowaniu przepisanemu tą ustawą, ale ulega przepisom istniejącym dla fideikomisów.

Sąd przeszle kapitał wynadgrodzenia Sądowi fideikomisaryjnemu, który uwidoczni ciężary hypoteczne w księgach depozytowych przy tym kapitale.

§. 46.

Przepisy tej ustawy nie będą zastosowane, jeżeli już po złożeniu kapitału wynadgrodzenia do depozytu sądowego majątek tabularny został sprzedany w drodze exekucyi, lnb pociągnięty do masy krydalnej, albo ugodowej. W takich razach rozpoczęte już postępowanie sądowe ustaje, a kapitał wynadgrodzenia podpada, jak każdy inny majątek, postępowaniu sędziego exekucyjnego, krydaryalnego, lub ugodowego. Tylko kapitał, przez prawomocną ugodę, lub prawomocne orzeczenie sędziego (§. 39.) przyznany wierzycielowi nie może już być wciągnięty do innego postępowania.

III.

Uchwała.

Sejm Królestw Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem wyraża prośbę:

1) o uwolnienie wszystkich dokumentów, podań i protokółów, które wykupno prawa propinacyi i postępowanie sądowe względem przyznania wymierzonego zań kapitału wynadgrodzenia wywołają, równie jak wpisów hypotecznych, wykupna tego tyczących się, od opłaty stemplowej i od opłat bezpośrednich, ustanowionych ustawami z dnia 2. sierpnia 1856. (Dz. p. P. Nr. 329), i z dnia 13. grudnia 1862. (Dz. p. P. Nr. 89.);

2) o uwolnienie wymierzonego za wykupno prawa propinacyi kapitału wynadgrodzenia, który w celu uiszczenia wypłaty ma być składany do depozytu sądowego, od opłaty za przechowanie, czyli taxy depozytowej, ustanowionej patentem z dnia 26. stycznia 1853. (Dz. p. P. Nr. 18), i rozporządzeniem cesarskiem z dnia 12. września 1858. (Dz. p. P. Nr. 151.)

al. 5

Sprawozdanie

Wydziału krajowego względem uregulowania i zabezpieczenia propinacyjnego prawa wyszynku.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą powziętą dnia 27. lutego 1866., na wniosek posła Żuka-Skarszewskiego, oświadczył Sejm krajowy, iż postępowanie co do wyszynku wódek słodzonych, równie jak nadużywanie wolności handlu hurtowego gorącemi trunkami, narusza całość praw propinacyjnych, i wezwał c. k. Rząd do przedsięwzięcia zaradczych w tym względzie kroków.

Uchwała ta Wysokiego Sejmu nie odniosła jednakże zamierzonego skutku. Wprawdzie nie da się zaprzeczyć, iż postępowanie c. k. Władz rządowych jest dziś względniejsze, i że nie zachodzą przynajmniej tak rażące nadużycia, jakie rozprawy toczone przy powzięciu wzmiankowanej uchwały wykazywały. Względność tę winniśmy przecież raczej dobrym chęciom pojedynczych osobistości, niż zmianie systemu, a wydawane w szczegółowych wypadkach orzeczenia, nie mogą wzbudzać ufności, iż własność prawa propinacyi nie jest zagrożoną.

Gdy obecnie ustawa z dnia 21. grudnia 1867., zmieniająca ustawę zasadniczą z dnia 26. lutego 1861. o Reprezentacyi Państwa, wyjęła wyraźnie ustawodawstwo co do praw propinacyjnych, tak karne jak cywilne, z zakresu działalności Rady Państwa, i przekazała takowe Sejmom krajowym, Wydział krajowy poczuwał się do obowiązku przedłożenia Wysokiemu Sejmowi wniosku do uregulowania i zabezpieczenia własności propinacyjnego prawa wyszynku w drodze ustawodawczej. Wydział krajowy sądził, iż winien to uczynić już także i z powodu dopełnienia otrzymanego od Wysokiego Sejmu polecenia, przedłożenia sobie projektu o wykupnie prawa propinacyi. Jeżeliby bowiem prawo propinacyi nie zostało zabezpieczone od grożącego mu niebezpieczeństwa, oszacowanie tego prawa nie nastręczałoby żadnej rękojmi, i nikt nie mógłby nabywać prawa, którego byt jest zagrożony. Jakikolwiek zatem los spotka przedłożony Wysokiemu Sejmowi projekt Wydziału krajowego do ustawy o wykupnie prawa propinacyi,— czy Wysoki Sejm zgodzi się na przeniesienie własności tego prawa na rzecz kraju, czy zechce przenieść takowe na rzecz gmin, czy wreszcie zechce odroczyć jeszcze i teraz załatwienie tej sprawy,— zabezpieczenie własności propinacyjnego prawa wyszynku jest zawsze i w każdym razie nieodzownym warunkiem wykonywania tegoż prawa.

Raczy tedy Wysoki Sejm uchwalić załączoną */. »Ustawę o uregulowaniu wykonywania prawa propinacyi co do wyszynku gorących trunków.«

Ustawa ta zawiera częścią obowiązujące już i dzisiaj postanowienia, a częścią takie, których potrzebę c. k. Władze krajowe same uznały. — W ogóle zaś odpowiada ona zapatrywaniu się Wysokiego Sejmu, wypowiedzianemu w wyżpowołanej uchwale z roku 1866.

Leon książe Sapieha w. r.
Marszałek krajowy.

Kazimierz Grocholski w. r.
Sprawozdawca.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi i Wielkiego Księstwa Krakowskiego.

We Lwowie dnia 26. czerwca 1868.

Liczba Wydz. kraj. 6616 z r. 1867.

Ustawa,

obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem

o uregulowaniu wykonywania prawa propinacyi co do wyszynku gorących trunków.

Zgodnie etc.

§. 1.

Właścicielowi propinacyi przysłuża w okręgu jego propinacyjnym wyłączne prawo podrobnej sprzedaży wszystkich gorących tak zwanych trunków propinacyjnych, jako to: spirytusu, wódki, śliwowicy, piwa, miodu, wiśniaku, maliniaku i t. p., tudzież prawo podrobnej sprzedaży bez szczegółowej koncesyi wszystkich innych trunków gorących.

§. 2.

W tym celu przysłuża właścicielowi propinacyi prawo zaprowadzania i otwierania w swym okręgu propinacyjnym potrzebnych szynków. Ilość szynków, równie jak miejsce ich ustanowienia zależy wyłącznie od jego uznania.

Wydział powiatowy może jednakże z względów policyjnych nakazać zamknięcie jakowego szynku. Przeciw takiemu postanowieniu Wydziału powiatowego przysłuża właścicielowi propinacyi prawo rekursu do Wydziału krajowego. Rekurs ma być wniesiony do Wydziału powiatowego w nieprzekraczalnym terminie dni czternastu od dnia doręczenia dotyczącego rozporządzenia.

§. 3.

Jeżeli w jakiej miejscowości jest dwóch lub więcej właścicieli dawniej dominikalnych, z których niektórzy nie wykonywali dotąd prawa propinacyi na swoim obszarze, powstały między niemi spór o uprawnienie do wykonywania tego prawa należy do drogi prawa.

Przed rozstrzygnięciem tego sporu nie wolno właścicielowi dominikalnemu, który nie wykonywał dotąd prawa propinacyi na swoim obszarze, otwierać szynku.

Przestrzeganie tego postanowienia należy do Wydziału powiatowego.

§. 4.

Szynkarze, to jest ci, którzy nie szynkują na własny rachunnk, mają być uważani jako słudzy właściciela propinacyi, a w razie wydzierżawienia prawa wyszynku jako słudzy dzierżawcy, jeżeli kontrakt dzierżawny nie zastrzegł, że szynkarze pozostają pomimo dzierżawy sługami właściciela propinacyi.

Stosunek służbowy między szynkarzem a właścicielem propinacyi, względnie dzierżawcą, podlega ogólnym przepisom o sługach, obowiązującym w kraju.

Szynkujący gorące trunki tak zwane propinacyjne, który twierdzi, że prawo wyszynku zadzierżawił, winien udowodnić to twierdzenie kontraktem dzierżawnym; inaczej będzie uważany, jeżeli szynkuje z wolą i z wiedzą właściciela propinacyi, za szynkarza, w przeciwnym zaś razie za utrzymującego szynk pokątny. Czas trwania dzierżawy może być udowodniony tylko kontraktem dzierżawnym, a twierdzenie, że został ustnie lub milcząco przedłużonym albo odnowionym, nie będzie uwzględnione, jeżeli właściciel propinacyi temu zaprzeczy.

§. 5.

Wybor osoby szynkarza zależy od woli właściciela propinacyi, względnie tegoż dzierżawcy.

Ze względów policyjnych może Wydział powiatowy nakazać oddalenie szynkarza. Przeciw takiemu nakazowi przysłuża prawo rekursu do Wydziału krajowego. Rekurs ma być wniesiony do Wydziału powiatowego w nieprzekraczalnym terminie dni czternastu.

§. 6.

Krajowym fabrykom trunków słodzonych, to jest: araku, rumu, ponczowej esencyi, rozolisów i likierów, przyrządzonych w drodze chemicznej i w sposób fabryczny, wolno sprzedawać wyrób swój w własnych składach w butelkach zapieczętowanych, zawierających przynajmniej sejtel, czyli ćwierć masy płynu.

Za szczegółowem pozwoleniem c. k. Urzędu powiatowego mogą handle korzenne, a na prowincyi także i handle towarów mięszanych sprzedawać w ten sam sposób wymienione wyżej trunki słodzone, równie jak piwa sprowadzane z zagranicy: ale, porter.

Kramarzom pozwolenie to nie może być udzielane.

§. 7.

Podobnej sprzedaży wymienionych w §. 6. trunków słodzonych na kieliszki, lub w inny, jak tamże oznaczony sposób, pozwalać mogą c. k. Urzęda powiatowe tylko traktyerniom, kawiarniom i cukierniom, jako zarobkowości dodatkowej, i tylko po scisłem zbadaniu i wykazaniu rzeczywistej miejscowej potrzeby, i po przekonaniu się, że właściciel propinacyi nie zaspokaja tej potrzeby.

Wszystkie wydane dotąd pozwolenia na podrobną sprzedaż gorących trunków, nie odpowiadające powyższemu postanowieniu ustają z upływem trzech miesięcy po ogłoszeniu niniejszej Ustawy, a w razie sporu, czyli pozwolenie ustało lub nie, rozstrzyga c. k. Urząd powiatowy.

§. 8.

Do prowadzenia handlu hurtowego gorącemi trunkami potrzebne jest pozwolenie c. k. Urzędu powiatowego. Tylko właściciele warzelni i fabryk nie potrzebują do hurtowej sprzedaży swego wyrobu żadnego pozwolenia.

W handlu hurtowym sprzedawane mogą być trunki tylko w beczkach pod obręczami, zawierających przynajmniej dwa niższo-austryackie wiadra trunku. Piwo tylko może być sprzedawane w półbeczkach objętości jednego niższo-austryackiego wiadra.

§. 9.

O udzieleniu zastrzeżonego w §§. 6—8. c. k. Urzędom powiatowym pozwolenia, zawiadomi c. k. Urząd powiatowy zawsze jednocześnie właściciela propinacyi, w którego okręgu propinacyjnym handel hurtowy lub podrobna sprzedaż gorących trunków mają być zaprowadzone, jako stronę interesowaną.

Przeciw orzeczeniu c. k. Urzędu powiatowego, czy to udzielającemu, czy odmawiającemu pozwolenia, przysługa stronom prawo odwołania się do c. k. Namiestnictwa. Rekurs powinien być wniesiony do c. k. Urzędu powiatowego w nieprzekraczalnym terminie dni czternastu od dnia doręczenia orzeczenia, i ma moc wstrzymującą, jeżeli pozwolenia udzielono.

§. 10.

Podrobna sprzedaż gorących trunków słodzonych w zapieczętowanych butelkach sejtlowych przez osoby, Ustawą niniejszą do tego nie upoważnione, bez uzyskania szczegółowego pozwolenia (§. 6.), karana być ma grzywną stopniowaną od 50 do 200 złt. reń. wal. austr., a jeżeli przekroczenia tego dopuścił się handel korzenny lub handel towarów mięszanych albo kramarz, utratą nadto przy trzecim razie prawa dalszego utrzymywania prowadzonego handlu.

§. 11.

Podrobna sprzedaż trunków słodzonych na kieliszki lub w butelkach niezapieczętowanych, albo chociażby w butelkach zapieczętowanych, w mniejszej ilości jak jeden sejtel, bez uzyskania wymaganego pozwolenia na tę sprzedaż (§. 7.), ma być karana grzywną od 50 do 200 złt. reń. wal. austr. Nadto straci właściciel handlu korzennego lub towarów mięszanych, który miał pozwolenie do sprzedawania tych trunków w zapieczętowanych sejtlowych butelkach, i fabrykant słodzonych trunków, w którego sklepie lub składzie popełnionoby to przekroczenie, przy trzecim razie prawo sprzedawania tych trunków w zapieczętowanych butelkach, a w razie ponownego przekroczenia straci właściciel handlu korzennego lub handlu towarów mięszanych prawo dalszego utrzymywania swego handlu, a fabrykant słodzonych trunków prawo dalszego utrzymywania swej fabryki.

Właściciel handlu korzennego lub towarów mięszanych, który nie miał pozwolenia do sprzedawania tych trunków w zapieczętowanych butelkach, tudzież kramarz, utracą przy trzeciém tego rodzaju przekroczeniu, prawo dalszego utrzymywania prowadzonego handlu.

§. 12.

Każda podrobna sprzedaż zwyczajnych gorących trunków nie słodzonych, bez wyraźnego pozwolenia właściciela propinacyi, lub w razie wydzierżawienia prawa wyszynku bez wyraźnego pozwolenia dzierżawcy, jest szynkowaniem pokątnem, bez względu, czy wzięto za trunek gotowe pieniądze, albo też inny przedmiot, mający jakąkolwiek wartość, lub czy dano trunek na borg, albo tylko jako wynadgrodzenie za wykonanie jakowej roboty lub posługi, i czy go dano w własnym domu lub poza domem, albo w jakikolwiek inny sposób. Jedynie poczesne (trynkale), dawane własnym stałym sługom, a w warzelniach i dziennym robotnikom jako część wynadgrodzenia za ich trud i pracę, nie mają być uważane za pokątne szynkowanie.

§. 13.

Szynkowanie pokątne ma być karane grzywną od 50 do 200 złt. reń. wal. austr.

Właściciel handlu hurtowego gorącemi trunkami, tudzież upoważniony w moc tej ustawy do podrobnej sprzedaży trunków słodzonych, bądź to w zapieczętowanych sejtlowych butelkach, bądź na kieliszki, ulegną tej karze, jeżeli czy to sami, czy też którykolwiek z ich domowników lub sług dopuszczą się tego przekroczenia, a za trzeciem przekroczeniem utracą nadto prawo dalszego prowadzenia utrzymywanego handlu.

Oprócz tego ulegnie w każdym razie cały przydybany zapas trunku wraz z naczyniami i przyrządami do szynkowania konfiskacie na rzecz właściciela propinacyi, lub dzierżawcy prawa wyszynku, jeżeli takowe jest wydzierżawione.

§. 14.

Za okoliczność szczególnie obciążającą przy przekroczeniu pokątnego szynkowania poczytane będzie sprzedawanie wódki na zimno farbowanej, zaprawionej lub osłodzonej, jakoby słodzonego trunku fabrycznego, przyrządzonego w drodze chemicznej. Tłumaczenie się, iż pociągano wódkę tę z upoważnionej fabryki gorących trunków słodzonych, nie może ani uniewinniać, ani zmniejszać winy.

W razie wątpliwości, czyli sprzedany trunek jest rzeczywiście słodzonym trunkiem fabrycznym, lub tylko na zimno przyprawionym spirytusem albo wódką, zasięgnie orzekający c. k. Urząd technicznego zdania znawcy na koszt strony, której twierdzenie okaże się fałszywem.

§. 15.

Zasądzane według niniejszej ustawy grzywny przypadają w połowie donosicielowi, bez względu, czy był nim zaprzysiężony strażnik propinacyjny, czy ktokolwiek inny, a w połowie wpływają do kasy gminy tej miejscowości, w której popełniono przekroczenie. Jeżeli nie było donosiciela, wpływa cała grzywna do kasy gminnej.

W razie udowodnionej zupełnej niemożności zapłacenia grzywny, takowa będzie zmienianą na odpowiedny areszt, licząc jeden dzień aresztu za 5 złt. reń. wal. austr.

§. 16.

Dochodzenie i karanie wszystkich w Ustawie tej określonych przekroczeń przysłuża dotyczącym Urzędom powiatowym, a w drugiej i ostatniej instancyi Namiestnictwu, jeżeli orzeczenie pierwszej instancyi zostało zatwierdzone lub złagodzone. Tylko w razie orzeczenia utraty prawa do dalszej zarobkowości, można odwołać się do Ministeryum.

Dochodzenie powinno nastąpić nie tylko na żądanie właściciela propinacyi, lecz także i na żądanie dzierżawcy prawa wyszynku.

Orzeczenia co do przekroczeń powinny być doręczane zawsze i dotyczącemu właścicielowi propinacyi lub dzierżawcy prawa wyszynku, jako stronie interesowanej, której zarówno z obżałowanym przysłuża prawo rekursu tak co do orzeczenia o winie, jak i przeciw wymiarowi kary.

§. 17.

Posiadanie gorących trunków w większej ilości, jak wymagać może pokrycie własnej domowej potrzeby według osobistych stosunków lub chwilowych okoliczności posiadacza, tudzież posiadanie naczyń lub przyrządu do wyszynku nie stanowią wprawdzie same przez się dowodu popełnionego przekroczenia pokątnego szynkowania, są jednakże silnym powodem podejrzenia, a obok którejkolwiek z tych okoliczności, zeznanie jednego już tylko świadka, wystarczy do całkowitego dowodu.

§. 18.

Określone w tej ustawie przekroczenia ulegają przedawnieniu, jeżeli od chwili popełnionego przekroczenia upłynęło sześć miesięcy, a w ciągu tego czasu nie pociągnięto obżałowanego do odpowiedzialności, lub nie przedsięwzięto przeciw niemu we względzie dochodzenia popełnionego przekroczenia żadnego urzędowego kroku, a w szczególności nie wystosowano do niego zawezwania.

§. 19.

Właścicielowi propinacyi, równie jak dzierżawcy prawa wyszynku wolno utrzymywać dla skuteczniejszej obrony praw swoich zaprzysiężoną straż propinacyjną.

Prawo zaprzysięgania straży propinacyjnej przysługa Urzędowi powiatowemu. Przepisy rozporządzenia z dnia 30. stycznia 1860. (Dz. U. P. nr. 28.) co do zaprzysięgania straży polowej mają być zastosowywane także do zaprzysięgania straży propinacyjnej.

Zaprzysięganie ma się odbywać podług następującej roty:

«Przysięgam, że będę strzegł powierzonego memu nadzorowi propinacyjnego prawa wyszynku z jak naj-«większą pilnością i wiernością od wszelkiej szkody, że doniosę natychmiast o każdem nieprawnem ukróceniu tego «prawa, że nie będę fałszywie nikogo ani oskarżał, ani podawał w podejrzenie, że jednakże o każdym, któryby w «jakibądź sposób nieprawnie ukracał prawo wyszynku, doniosę sumiennie bez żadnych osobistych względów, podług «mego najlepszego przekonania. Tak mi Boże dopomóż!»

Zaprzysiężona straż propinacyjna uważana będzie przy wykonywaniu swej służby jako straż publiczna, i używać ma wszystkich praw przysługujących pod tym względem na mocy ustaw osobom urzędowym i publicznej straży cywilnej.

Obowiązki zaprzysiężonej straży propinacyjnej określa rota przysięgi.

Zeznanie zaprzysięgłego strażnika propinacyjnego, uczynione z powołaniem się na służbową przysięgę, o czynach lub okolicznościach, wchodzących w zakres jego obowiązkowej służby, stanowi prawny dowód według określeń §. 426. lit. e. Ustawy o postępowaniu karnem z dnia 20. czerwca 1853.

§. 20.

Zwierzchności gminne mają, z obowiązku czuwania w gminie nad bezpieczeństwem mienia, przestrzegać zachowywania zawartych w tej Ustawie postanowień, i udzielać właścicielowi propinacyi lub dzierżawcy prawa wyszynku w każdym razie skutecznej pomocy ku obronie ich praw.

§. 21.

Ustawa niniejsza nie narusza w niczem stosunków prywatnych, opartych na specyalnych tytułach prawnych.

§. 22.

Przeprowadzenie tej Ustawy polecam Memu Ministrowi Spraw Wewnętrznych.

Z drukarni Zakładu narod. im. Ossolińskich.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego do projektu organizacyi zarządu dróg krajowych, tudzież projektu przepisów dotyczących administracyi drogowej dla dróg publicznych nie-eraryalnych.

Wysoki Sejmie!

Gdy zarząd dróg krajowych przeszedł z dniem 1. stycznia 1868. roku na Wydział krajowy, okazuje się potrzeba zastąpienia organizmu rządowego, który dotąd do wykonywania owego zarządu służył, organizmem krajowym.

Według §. 24. ustawy drogowej z dnia 18. sierpnia 1866. prowadzi Wydział krajowy cały techniczny i ekonomiczny zarząd dróg krajowych.

Aby temu zadaniu mógł odpowiedzieć, potrzebne mu są organa pomocnicze w obudwu tych kierunkach zarządu.

./. Jako takie organa proponuje Wydział krajowy w §. 1. załączonego ./. projektu organizacyi zarządu dróg krajowych: własny oddział budowniczy, wydziały powiatowe, inspektorów drogowych, inżynierów powiatowych, nadzorców drogowych i drożników.

W następnych zaś §§. tegoż projektu oznacza się zakres czynności tych organów i wzajemny ich stosunek służbowy.

Poruczanie wydziałom powiatowym w myśl §. 27. ustawy drogowej bezpośredniego zarządu dróg krajowych w drodze delegacyi, jeśliby Wydział krajowy uznał tego potrzebę, wypływa z rozległości naszego kraju.

Zachowanie zaś instytucyi inspektorów drogowych i rozwinięcie onejże jest wynikiem dotychczasowego doświadczenia, którą instytucyę za bardzo zbawienną uznało.

Że bez własnego oddziału budowniczego zarząd techniczny dróg krajowych byłby niemożebnym, to nie potrzebuje dowodzenia. Jeźli zaś Wydział krajowy nadto proponuje własnych inżynierów exponowanych po powiatach, czyni to Wydział dla tego, iż jak się z dołączonych rokowań z rządem krajowym okazało, używanie rządowych inżynierów da czynności przy drogach krajowych, niemniejby kosztowało, jak przyjęcie własnych inżynierów, pominąwszy niedogodności, jakie przy używaniu inżynierów rządowych z kolizyi ich służby rządowej ze służbą krajową powstaćby mogły.

$^{2}/_{2}$ Co się zaś tyczy przepisów drogowo-administracyjnych, Wydział krajowy starał się w projekcie swym $^{2}/_{2}$ tak urządzić administracyę drogową, aby w niej obok ładu i sprężystości najściślejsza istniała kontrola.

Co wysłuchawszy Wydział przedkłada Wysokiemu Sejmowi załączone tu projekta:

1. o organizacyi zarządu dróg krajowych;

2. o przepisach dotyczących administracyi drogowej dla dróg publicznych nie-eraryalnych z prośbą, by Wysoki Sejm takowe w uchwałę zamienić raczył

Leon książe Sapieha w. r.
Marszałek krajowy.

Floryan Ziemiałkowski w. r.
Sprawozdawca.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi i Wielkiego Księstwa Krakowskiego.

We Lwowie dnia 11. sierpnia 1868. roku.

L. W. 1449/1868.

Projekt,

organizacyi zarządu dróg krajowych.

§. 1.

Organa zarządu dróg krajowych.

Wydział krajowy wykonywa zarząd ekonomiczny i techniczny dróg krajowych (§. 24 ustawy drog. z dnia 18. sierpnia 1866. Dz. ust. i rozp. r. 1866. cz. VII.) za pomocą następujących organów:

a) swego oddziału budowniczego,
b) wydziałów powiatowych,
c) inspektorów drogowych,
d) inżynierów powiatowych,
e) nadzorców drogowych,
f) drożników.

§. 2.

a) Oddział budowniczy Wydziału krajowego.

Wydział krajowy używa swego oddziału budowniczego w sprawach drogowych do wszystkich czynności wymagających specyalnych technicznych wiadomości.

Do takich należą w szczególności:

a) pomiary wszelkiego rodzaju,
b) wypracowania, zbadania i poprawy planów budowniczych, obliczeń potrzeb materyałów (przedmiaru), kosztorysów itd.,
c) nadzór i fachowa kontrola nad wykonaniem budowli,
d) sprawdzenie rachunków pod względem technicznym,
e) odbiór wykonanych robót (kollaudacya) i zbadania aktu kollaudacyjnego,
f) nadzór nad stanem istniejących budowli krajowych,
g) utrzymanie ewidencyi środków komunikacyjnych w kraju.

§. 3.

b) Wydziały powiatowe.

Na podstawie §. 27. 3. ustawy drogowej, wydział powiatowy prowadzi bezpośredni zarząd powierzony mu co do pewnej przestrzeni dróg krajowych pod zwierzchnim kierunkiem Wydziału krajowego.

§. 4.

Wydział powiatowy używa do zarządu dróg krajowych inspektorów drogowych, inżynierów, nadzorców drogowych i drożników.

§. 5.

c) Inspektorowie drogowi.

Wydział krajowy w celu zabezpieczenia kontroli publicznej nad drogami krajowemi, mianować będzie dla tychże bezpłatnych inspektorów drogowych, a to na przedstawienie wydziału powiatowego z pomiędzy obywateli zaufania godnych i w pobliżu drogi krajowej stale zamieszkałych.

§. 6.

Na dłuższej przestrzeni jednej i tej samej drogi krajowej może być stosownie do potrzeby dwóch lub więcej inspektorów.

§. 7.

d) Inżynierowie powiatowi.

Inżynierowie powiatowi mianowani przez Wydział krajowy, nadzorują drogi krajowe pod względem technicznym i administracyjnym w przydzielonych sobie powiatach i kierują budową tychże.

§. 8

Każdemu inżynierowi powiatowemu przydzieloną będzie najmniej 20 milowa przestrzeń drogi krajowej, przyczem przestrzegać należy, ażeby w granicach jednego powiatu dwom inżynierom czynności poruczane nie były.

§. 9

Inżynier powiatowy odnosi się we wszystkich sprawach administracyjnych i technicznych do Wydziału krajowego za pośrednictwem dotyczącego wydziału powiatowego.

W wypadkach zaś nadzwyczajnych, jakoteż zwłoki niedozwalających, bezpośrednio do Wydziału krajowego.

§. 10.

e) Nadzorcy drogowi.

Na nadzorców drogowych przy drogach krajowych będą przedewszystkiem przyjmowane takie osoby, które się wykażą z fachowego technicznego wykształcenia.

§. 11.

Każdemu nadzorcy drogowemu porucza się pewna przestrzeń drogi krajowej, zależna od ogólnej długości drogi od miejscowych stosunków, od konstrukcyi drogi i na niej znajdujących się przedmiotów.

§. 12.

Każdy nadzorca drogowy winien zamieszkiwać, o ile możności w pośrodku przydzielonej mu przestrzeni i w pobliżu inspektora drogowego.

§. 13.

Nadzorca drogowy podlega:
1) wydziałowi powiatowemu,
2) inspektorowi drogowemu,
3) inżynierowi powiatowemu.

§. 14.

f) Drożnicy.

Drożnicy są to miesięcznie płatni robotnicy przy drogach krajowych, zatem ludzi zdolnych do pracy należy wyłącznie na drożników wybierać.

§ 15.

Wydział powiatowy przyjmuje drożników w wyznaczonej przez Wydział krajowy ilości i oddala niezdatnych, nie wypełniających swe powinności lub przekraczających przepisy.

§. 16.

Drożnicy podlegają bezpośrednio nadzorcy drogowemu.

§ 17.

Wszelkie uboczne zatrudnienia powodujące zaniedbanie służby, są drożnikom bez wyjątku zakazane.

§. 18.

Każdy drożnik przy drodze krajowej powinien być zaprzysiężony przez Wydział powiatowy.

§. 19.

Na przestrzeni jednej mili ustanowionych będzie dwóch drożników.

Wyjątki od tej reguły zachodzić mogą ze względu na sztuczne i kosztowniejsze budowy, silny ruch na drogach krajowych i wydarzające się częściej usuwania się ziemi powodzie również i ze względu na mniej frekwentowaną przestrzeń.

Projekt

przepisów administracyi drogowej dla dróg publicznych nie-eraryalnych.

Ogólne postanowienia.

§. 1.

Gdy drogi krajowe z natury swojej służyć mają interesom całego kraju t. j. utrzymywać połączenie znamienitych miejsc między sobą lub z głównemi komunikacyami (kolejami, rzekami, szosami), z sąsiedniemi krajami koronnemi luh z zagranicą w interesie nie samego tylko miejscowego obrotu, przeto z istniejącemi obecnie drogami krajowemi, które nie posiadają tych warunków, postąpi się według postanowień §. 23. 2. ust. drog. z dnia 18. sierpnia 1866. (Dziennik ustaw i rozporz. kraj. z roku 1867. część VII.)

§. 2.

O szerokości każdej budować się mającej drogi krajowej i o sposobie jej założenia stanowi Wydział krajowy.

§. 3.

W razach udzielonego wsparcia z funduszu krajowego dla dróg powiatowych lub gminnych, Wydział krajowy może zastrzedz sobie wpływ na sposób budowania zapomożonej drogi lub szczególnego na niej przedmiotu i zażądać przedłożenia rachunków z uskutecznionych robót.

§. 4.

Wydział krajowy pozwoli na ustanowienie myta na tych tylko drogach powiatowych lub gminnych, które służą do połączenia ważniejszych miejsc powiatu między sobą lub z innemi ważnemi komunikacyami, jakoto drogami eraryalnemi, krajowemi kolejami żelaznemi i t. d., których istnienie jest w interesie ruchu handlowego jednego lub więcej powiatów lub gmin, które mieć będą wskazaną przez Wydział krajowy szerokość i wymagany przezeń sposób oszutrowania.

§. 5.

Wydział krajowy może udziedzić zezwolenia, ażeby inżynierowie exponowani lub nadzorcy drogowi w sprawach dróg krajowych użyci byli przez wydziały powiatowe do czynności dróg powiatowych lub gminnych. Co do wynagrodzenia wydatków podróży i dyet mają się wydziały powiatowe porozumieć z wezwanym inżynierem lub nadzorcą drogowym.

§. 6.

Wydziały powiatowe są obowiązane z końcem grudnia każdego roku administracyjnego Wydziałowi krajowemu donieść za pomocą tabelarycznego wykazu, które części dróg powiatowych i w jakiej długości są wybudowane, jakie uchwały powzięto względem przedsiębrania budowy nowych dróg powiatowych i gminnych, jakich wydatków wymaga utrzymanie istniejących dróg powiatowych, i jaki był dochód z myta, ażeby Wydział krajowy był w możności ułożenia pewnej i dokładnej mapy dróg i zebrania wszystkich wa-

żnych, utrzymania dróg powiatowych dotyczących, statystycznych dat, które przy rozprawach Reprezentacyi kraju w sprawach komunikacyi publicznych są potrzebne i na uchwały tejże wpływ mieć mogą.

§. 7.

Oddział budowniczy.

Oddział budowniczy objawia swe zdanie przed ostatecznem załatwieniem każdej sprawy, wymagającej technicznych fachowych wiadomości.

§. 8.

Wydział krajowy może urzędników oddziału budowniczego wysełać w sprawach wchodzących w zakres umiejętności technicznej. Ci składają relacyę z przedsięwziętych komisyi.

§. 9.

Wydziały powiatowe.

Wydział krajowy może poruczyć w drodze delegacyi wydziałowi powiatowemu w myśl §. 27. 3. ustawy drogowej przeprowadzenie rozpraw w celu wydzierżawienia myt drogowych, mostowych i przewozowych, tudzież przedsiębiorstw konserwacyjnych, dostawy materyałów i zwiru, niemniej nadzór czynności przedsiębiorców i dzierżawców i wykonywanie odbiorów (kollaudacye).

§. 10.

Roboty i dostawy bądź do budowy nowych, bądź do konserwacyi istniejących dróg krajowych, należy zawsze przeprowadzać w drodze przedsiębiorstw za pomocą licytacyi i ugód; zatem robót i dostaw pod własnym zarządem (regie) należy ile możności unikać. Roboty i dostawy powyższe mogą tylko w ten czas pod własnym zarządem być wykonywane, jeżeliby umowy z przedsiębiorcami do skutku nie przyszły, lub jeżeli sam przedmiot robót nie da się poprzednio rozmierzyć lub obliczyć.

§. 11.

Kto w publicznem, rządowem lub krajowem przedsiębiorstwie kontrakt złamał, przypuszczonym do licytacyi być nie może.

§. 12.

Wydział powiatowy zarządzi, ażeby wszystkie licytacye wcześnie i należycie tak w swoim, jak i w sąsiednich powiatach zwłaszcza też gminom publikowane były.

§. 13.

Licytacye należy przeprowadzić za pomocą pisemnych w tajemnicy zachowanych ofert, (deklaracyi) i zastępujących takowe protokolarnych oświadczeń gmin.

§. 14

Każda oferta musi być opieczętowaną i znaczoną zewnątrz nazwiskiem lub firmą przedsiębiorcy i ma zawierać imię i nazwisko, mieszkanie i zatrudnienie oferenta, tudzież i ofiarowaną względnie żądaną sumę, liczbami i literami wyraźnie wypisaną, następnie przy ofercie dołączyć należy 10 procentowe wadyum albo urzędowe stwierdzenie, że takowe złożone zostało w wydziale powiatowym, które to wadyum w razie zatwierdzenia oferty jako kaucya zatrzymane będzie. Nakoniec oświadczenie, że licytujący poddaje się wszystkim, tak ogólnym, jak i szczegółowym warunkom licytacyjnym.

§. 15.

Każda oferta na dostawę konserwacyjnego materyału do pokrycia dróg krajowych,

albo na dostawę materyału kamiennego do budowy nowych lub do restauracyi istniejących dróg powinno także zawierać zobowiązanie się przedsiębiorcy, iż w razie wyłączenia poszczególnych przestrzeni drogi, na rzecz gmin, których oferty względem tych przestrzeni przyjęte zostaną, przedsiębiorca wykona dostawę na resztę przestrzeni po cenach przez siebie ofiarowanych.

§. 16.

Przy wydzierżawieniu dostawy kamienia i zwiru będą miały gminy o ile możności pierwszeństwo przed innymi przedsiębiorcami.

§. 17.

Gminy są wolne od składania kaucyi, wszelako członkowie tejże odpowiadają niepodzielnie za niedotrzymanie zobowiązań. Członkowie gminy, którzy imieniem tejże w pertraktacyach udział biorą mają się wykazać pełnomocnictwem ustawami przepisanem.

§. 18.

W oznaczonym dniu i godzinie otwiera komisya licytacyjna w obecności dwóch świadków i obecnych przedsiębiorców wszystkie oferty i rezultat tychże zapisuje w licytacyjnym protokole.

§. 19.

Zatwierdzenie wyniku licytacyi i kontraktu, tudzież asygnacya wypłat przedsiębiorcom należy do Wydziału krajowego. Wydział krajowy przy zatwierdzeniu powodować się będzie tak wysokością ofiarowanej ceny, jak i gwarancyą jaką podaje osoba przedsiębiorcy.

§. 20.

Inżynierom i nadzorcom drogowym zabrania się najsurowiej wszelkiej spółki i umowy z przedsiębiorcami drogowymi. Przestępstwa podobnego rodzaju będą karane niezwłocznem wydaleniem ze służby.

§. 21.

Odbiór robót i dostaw uskutecznia komisya złożona z delegata wydziału powiatowego, dotyczącego inspektora drogowego i inżyniera albo nadzorcy drogowego.

§. 22.

Na wypłatę należytości za pomniejsze roboty przy drogach krajowych, Wydział krajowy asygnuje wydziałowi powiatowemu zaliczkę w dotyczącej kasie podatkowej, a z otrzymanej zaliczki wydział powiatowy winien będzie wyrachowywać się w sposób należyty.

§. 23.

Wydział powiatowy przedkłada Wydziałowi krajowemu:

a) z końcem grudnia każdego bieżącego roku:

1) Listę służbową w powiecie znajdujących się nadzorców drogowych. Listy służbowe sporządzone będą według wzoru zawartego w ustanowie służby krajowej. Rubryki kwalifikacyi wypełnione będą przez prezesa rady powiatowej i dotyczącego inspektora drogowego.

2) Wykaz niższej służby drogowej w powiecie przy drogach krajowych.

b) z końcem czerwca i grudnia każdego roku:

3) Wykaz ilości i stanu drzew wysadzonych przy drogach krajowych.

4) Wykaz przeciętnych cen robocizny przy zgartywaniu śniegu z trzechletniego peryodu celem wymierzenia zaliczki na ten sam wydatek w następnej zimie.
5) Relacyę w razie śmierci inżyniera lub nadzorcy drogowego przy równoczesnem uwiadomieniu kasy, z której płacę pobierał.
6) Ceny robocizny i materyałów.

§. 24.

Wydział powiatowy wypełnia także następne czynności:
1) Prowadzi dziennik dochodów i wydatków pieniężnych i przedkłada go Wydziałowi krajowemu miesięcznie w pierwszych trzech dniach następnego miesiąca.
2) Koramizuje dziennik przychodu materyałów, jakoteż i inwentarz sprzętów, rekwizytów, budynków i gruntów należących do drogi krajowej.

Dziennik ten i inwentarz prowadzą nadzorcy drogowi i przedkładają takowe wydziałow powiatowemu kwartalnie za pośrednictwem inżyniera powiatowego, który je z dotyczącym inspektorem drogowym zatwierdza i potrzebnemi uwagami zaopatruje. Wydział powiatowy przedkłada co kwartał dziennik przychodu i rozchodu materyałów Wydziałowi krajowemu zaś inwentarz z końcem grudnia każdego roku.

§. 25.

Wydział powiatowy ma się starać, ażeby przy drogach krajowych i powiatowych sadzono aleje.

§. 26.

Przepisy względem sadzenia drzew przy drogach krajowych i powiatowych, a mianowicie rozporządzenie c. k. Namiestnictwa z d. 1. lipca 1856. l. 21056. obowiązują i nadal.

§. 27.

Służba drogowa ma mieć w swej pieczy drzewa te i chronić je od uszkodzeń, a gdzieby takowe zaszły, przestępców oddać dotyczącej władzy do ukarania.

§. 28.

Inspektorowie drogowi.

Inspektor drogowy nadzoruje czynności urzędników i służby drogowej i podaje spostrzeżenia swoje do wiadomości wydziału powiatowego.

§. 29.

Inspektor drogowy czuwa nad tém, ażeby droga krajowa w dobrym stanie się znajdowała, i składa w tej mierze sprawozdanie swoje kwartalnie bezpośrednio Wydziałowi krajowemu.

§. 30.

Żaden niestały wydatek bądź w pieniądzach bądź w materyałach nie może być zrobiony bez zawiadomienia inspektora drogowego; dlatego mają być wszystkie raporta nadzorców drogowych dotyczące powyższych wydatków przez inspektora zatwierdzone tak co do potrzeby, jak co do wysokości wydatku.

§. 31.

Inspektor drogowy ma być obecnym przy każdym odbiorze robót i dostaw przez przedsiębiorców wykonanych, a przy podpisywaniu aktu kollaudacyjnego może poczynić uwagi, które za stósowne uzna.

§. 32.

Inspektor drogowy jest obowiązany wykonywać rozporządzenia wydziału powiatowego, tyczące się administracyi dróg krajowych.

§. 33.

Jeżeliby inspektor drogowy nie wypełniał swoich, przez kraj nań włożonych obowiązków, Wydział krajowy zamianuje na jego miejsce innego inspektora drogowego.

§. 34.

Inżynierowie powiatowi.

Inżynier powiatowy jest obowiązany najmniej raz na miesiąc powierzone mu w zarząd drogi krajowe objechać, stan tychże dokładnie zbadać, raporta nadzorcy drogowego sprawdzić i z objazdu zdać sprawę dotyczącemu wydziałowi powiatowemu.

§. 35.

Inżynier powiatowy przedkłada Wydziałowi krajowemu:

1) Sumaryczny preliminarz wydatków na powierzone mu drogi krajowe, na następny rok najdalej do 15. listopada roku bieżącego.
2) Kosztorysy budowli konserwacyjnych na rok bieżący, sporządzone na podstawie preliminarza zezwolonego.
3) kwartalny wykaz stanu dostawy materyałów konserwacyjnyeh i prowadzonych budowli konserwacyj.
4) W razie uszkodzenia dróg przez wypadki elementarne sporządza inżynier kosztorys naprawy, który wydziałowi powiatowemu najdalej do 8 dni przedłożyć powinien.

§. 36.

Inżynier powiatowy prowadzi dziennik swoich czynności i dyspozycyi wydanych i przedkłada go kwartalnie Wydziałowi krajowemu do przejrzenia.

§. 37.

Wszystkie sprawozdania, wykazy i dzienniki inżyniera powiatowego dla Wydziału krajowego przeznaczone, mają temuż być pośrednio przez wydział powiatowy przedkładane.

§. 38.

Nadzorcy drogowi.

Nadzorca drogowy jest obowiązany wszystkie sprzęty, naczynia i inne rekwizyta drogowe, należące do jego przestrzeni bezpłatnie u siebie przechowywać.

On jest za stratę każdej powyżej wymienionej rzeczy odpowiedzialny.

§. 39.

Wszystkie raporta w sprawach dróg krajowych składa nadzorca drogowy Wydziałowi powiatowemu, za pośrednictwem inżyniera powiatowego.

§. 40.

Każdy nadzorca drogowy będzie utrzymywał dla przydzielonej sobie przestrzeni księgi dochodów i wydatków pieniędzy i materyałów, jakoteż inwentarz rekwizytów.

§. 41.

Do wypłacania należytości robotników otrzymuje nadzorca drogowy od Wydziału powiatowego zaliczki odpowiedne, z których miesięcznie ma składać rachunki udokumentowane.

§. 42.

Wszystkie wykazy wydatków pieniężnych i materyałów muszą być przez dotyczącego inspektora drogowego stwierdzone.

§. 43.

Nadzorca drogowy nadzoruje przydzielonych sobie drożników, ażeby swoję powinność wypełniali i dokłada starania, ażeby się obeznali z instrukcyą służbową i przepisami policyi drogowej.

§. 44.

Nadzorca drogowy wymierza kary na drożników zaniedbujących swe powinności lub przekraczających przepisy.

Karami takiemi mogą być:

1) napomnienie,

2) odciągnienie płacy dwudniowej.

O nałożonej karze na drożnika złoży nadzorca drogowy sprawozdanie wydziałowi powiatowemu, któremu w tej mierze ostateczne orzeczenie przysłuża.

§. 45.

Nadzorca drogowy jest obowiązany przynajmniej cztery razy na miesiąc całą mu przydzieloną przestrzeń, o ile możności pieszo zwiedzić.

§. 46.

Nadzorca drogowy dogląda przedsiębiorców w ich czynnościach i składa raport w tej mierze wydziałowi powiatowemu za pośrednictwem inżyniera powiatowego.

§. 47.

Drożnicy.

Obowiązkiem drożnika jest uskuteczniać wszystkie pomniejsze naprawy na całej powierzonej mu przestrzeni drogi, obchodzić ją i doglądać wyjąwszy w ten czas, jeżeli jaka robota wymagać będzie jego stałej obecności w jednem miejscu drogi. W ogóle powinien drożnik zawsze znajdywać się na swej przestrzeni.

§. 48.

Drożnicy, którzy nieposłuszeństwem albo pijaństwem lub innemi nałogami wykraczają, lub obowiązków swoich nie wypełniają, zostają, gdy nie pomogą kary §. 44., ze służby wydaleni.

§. 49.

Przy robotach w własnym zarządzie wykonanych, nadzorują drożnicy robotników.

§. 50.

Dalsze postanowienia o poszczególnych pracach, mianowicie technicznych, Wydział krajowy wyda w osobnych instrukcyach dla inżynierów, nadzorców drogowych i drożników.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o projekcie do ustawy o mytach na publicznych, nie-eraryalnych drogach, mostach i przewozach.

Wysoki Sejmie!

Ustawa drogowa z dnia 18. sierpnia 1866. weszła w życie z dniem 1. stycznia 1868.

Na podstawie tej ustawy przeszły wszystkie drogi krajowe, powiatowe i gminne w zarząd Reprezentacyj krajowych.

Po odebraniu zarządu dróg krajowych i powiatowych od c. k. Rządu krajowege okazała się nagląca potrzeba uregulowania stosunków mytniczych z uwzględnieniem postanowień obecnie istniejących ustaw.

Utrzymanie myt na publicznych nie-eraryalnych drogach jest usprawiedliwioném stosunkami kraju naszego: albowiem z powodu zniesienia systemu konkurencyjnego ponosi fundusz krajowy i powiatowy wydatki budowy i utrzymania dróg krajowych i powiatowych.

Wydatki na budowę i utrzymanie dróg krajowych na rok 1868. są obliczone na kwotę 440.563 złr. w. a., której część w ilości 110.789 złr. 29 c. w. a. pokrywa dochód z myta.

Gdyby zatem myta nie istniały, musiałby fundusz krajowy pokryć powyższy dochód z myt.

Dlatego przyjęto zasadę w ustawie o mytach, ażeby każdy używający bezpośrednio dróg, mostów i przewozów do utrzymania tychże przyczyniał się przez opłatę mytniczą w stosunku używania tych przedmiotów.

Szybkie i łatwe wykonywanie potrzebnych zarządzeń administracyjnych należy do koniecznych warunków dobrej administracyi.

Atoli §. §. 6. i 29. ust. drogowej z dnia 18. sierpnia 1866. tamują zarząd myt w bardzo niekorzystny sposób; zezwolenie na myta bowiem zawisłem czynią od ustawodawstwa krajowego i oddają Władzom rządowym prawo zezwolenia na postawienie lub przeniesienie rogatek, równie jak rozstrzyganie sporów co do uwolnienia od myta.

Przy nierugularném zbieraniu się Sejmu krajowego musiałyby naglące sprawy często zalegać latami, a kosztowne budowy krajowe, powiatowe i gminne pozbawione byłyby przez dłuższy czas dochodu z myt, co niekorzystnie oddziaływałoby na stan dotyczących funduszów.

Wydział krajowy, jako organ wykonawczy byłby pozbawiony swobody szybkiego i skutecznego działania, jak to już i w obecnym dzieje się czasie, gdzie wiele spraw mytniczych niezałatwionych z powodu ograniczonej działalności zalega w Wydziale krajowym.

Dlatego należałoby postanowienie obu wyżprzytoczonych paragrafów ustawy drogowej usunąć i zastąpić je postanowieniami niniejszym projektem objętemi.

Wydział krajowy wnosi więc:

«Wysoki Sejm raczy przychylić się do projektu załączonego ustawy o mytach na publicznych nie-eraryalnych drogach mostach i przewozach.

Leon książe Sapieha
Marszałek krajowy.

Julian Ławrowski
Sprawozdawca.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 23. czerwca 1868.

L. W. 1970.

Projekt

do ustawy o mytach na publicznych nie-eraryalnych drogach, mostach i przewozach.

§. 1.

Na wszystkich drogach krajowych pobieraną będzie opłata myta.

Na drogach powiatowych może być zaprowadzone myto za uchwałą Rady powiatowej, potwierdzoną przez Wydział krajowy.

Na drogach gminnych może być ustanowione myto za uchwałą Wydziału krajowego.

§. 2.

Myta prywatne na drogach krajowych istnieć nie mogą.

Jeżeliby myta prywatne na jakiej drodze krajowej, lub na krajową zmienić się mającej prawnie już istniały, przechodzą przedmioty, od których myto zaprowadzone było, równie jak te, które do wykonywania poboru służyły, na własność funduszu krajowego, a wynagrodzenie za nie nastąpi według przepisów o wywłaszczeniu.

§. 3.

Przedmioty na drogach powiatowych, do których prawo pobierania myta prywatnego przywiązane jest, mogą wskutek uchwały Rady powiatowej nabyte być w drodze wywłaszczenia na fundusz tej drogi, na której myto istnieje.

Również mogą przedmioty na drogach gminnych powyż wskazane za uprzednią uchwałą Rady gminnej i za przyzwoleniem obszaru dworskiego w drodze wywłaszczenia być nabyte na fundusz utrzymania tej drogi gminnej.

§. 4.

Jeżeli droga przechodzi z niższej kategoryi w wyższą lub odwrotnie, ustają na niej istniejące myta, a nadal nie mogą być ustanowione tylko wedle przepisów odnoszących się do tej kategoryi dróg, w którą przechodzi.

§ 5.

Stacye myta drogowego będą ustanawiane zazwyczaj w odległości 2 do 3 mil. Myta mostowe i przewozowe mają być zwykle pobierane razem z mytem drogowém, w którym to celu stacya może być zmniejszoną nawet do jednej mili. — Nie należy jednakże łączyć poboru najwyższej należytości drogowego z poborem najwyższej należytości mostowego lub przewozowego.

§. 6.

Opłatę myta drogowego oblicza się całemi milami tak, iż nadwyżkę $^3/_4$ mili i więcej, przyjmuje się z całą milę, a $^1/_4$ i niżej wcale się nie liczy. Ułamek od $^1/_4$ do $^3/_4$ mili będzie wliczonym do najbliższej linii mytniczej, a jeżeli linia ta nie ma żadnego ułamku do wyrównania, będzie całkiem z rachunku opuszczony na korzyść publiczności.

§. 7.

Miejsca stacyj mytniczych oznacza ta władza, która ma prawo zaprowadzania myta, wszakże należy zachować zasady, iż pierwsza stacya ustanawia się od granicy krajowej ku środkowi kraju.

§. 8.

Myto drogowe opłaca się tylko za przestrzenie zupełnie i bez przerwy zbudowane w długości przynajmniej jednej całej stacyi.

§. 9.

Myta mostowe mają być pobierane od mostów o więcej jak 10 sążni długości, a to według następujących klas:

I. od mostów do 20 sążni długości należytość, równającą się należytości za jednę milę.

II. do 40 sążni należytość za dwie, a

III. od mostów nad 40 sążni za 3 mile drogi.

Również oblicza się długość wszystkich przynajmniej po 5 sążni długości mających mostów, pomiędzy dwoma stacyami znajdujących się, a jeżeli wszystkich takich mostów długość razem wzięta najmniej 20 sążni wynosi, wymierza się należytość wedle ich ogólowej długości tak, aby najwyższa należytość mostowa na jednej stacyi dla wszystkich mostów razem, nie przekraczała taryfy jednego mostu najwyższej klasy.

§. 10.

Jeżeli się myto drogowe pobiera razem z mostowém, tedy ma się odbywać przy stacyi, gdzie takowe (według §. 7.) z góry może być pobierane.

§. 11.

Myta przewozowe dzielą się również na trzy klasy, według szerokości rzek i według tych samych stopniowań, jak myta mostowe, z tą różnicą, iż także od przewozów przez rzeki, mniej niż 10 sążni szerokości mających, należytość ma być opłaconą według najniższego wymiaru.

§. 12.

W przypadku, jeżeli most od którego się myto płaci, tymczasowo przewozem musi być zastąpiony, należytość opłacaną będzie nie przewozowa, lecz mostowa.

Jeżeli od mostu zastąpionego tymczasowo przewozem żadnej opłaty nie pobierano, wtedy także od zastępującego go przewozu przez rzekę żadna opłata należyć nie będzie.

§. 13.

Wydział krajowy stanowi o taryfie mytniczej, którą wraz z zbiorem przepisów przesyła dla każdej stacyi mytniczej.

Na każdej stacyi mytniczej zewnątrz lokalności poboru wywieszoną być winna taryfa w miejscu widocznem dla każdego i schronionem od zepsucia przez niepogodę.

Oprócz tego należy wręczyć poborcy myta zbiór przepisów istniejących co do opłacania myta, co do częściowych ulżeń i uwolnień od tegoż, jakoteż co do obowiązków poboru względem publiczności. Poborca obowiązany jest okazać zbiór przepisów stronie na każde jej żądanie.

§. 14.

Dla każdej stacyi oznacza sią tylko jedna wysokość należytości, którą każdy rogatkę przebywający, jeżeli prawnie nie jest wolny od opłaty, opłacać ma bez względu na kierunek w jakim ją przebywa, — lub też na przestrzeń drogi, którą przebył przed przestąpieniem rogatki.

§. 15.

Jeżeli w której miejscowości z jakichkolwiek przyczyn na tej samej drodze, lub przy stykających się kilku drogach należących do tej samej kategoryi, kilka rogatek jest postawionych, opłaca się myto raz tylko.

Wydział krajowy stanowi zresztą tak w powyższych, jakoteż i w innych niniejszém postanowieniem nie objętych wypadkach, czy myto opłacane być ma przy każdej z kilku rogatek ustanowionych w miejscowości, czy też tylko przy jednej.

§. 16.

Myta drogowe i mostowe pobierane będą tylko od bydła, a przy przewozach także i od osób.

§. 17.

Jako pojedynczy wymiar taryfy dla dróg krajowych stanowi się za milę, za most i przewóz I. klasy:

a) od każdej sztuki bydła pociągowego w zaprzęgu dwa centy.

b) od każdej sztuki bydła pociągowego nie w zaprzęgu, od bydła pędzonego ciężkiego i koni wierzchowych jeden cent.

c) od każdej sztuki bydła pędzonego drobnego pół centa.

W szczególności przy przewozach od jednej osoby jeden cent.

Konie, woły, krowy, muły, osły należą do bydła ciężkiego, zaś cielęta, źrebięta, owce, kozy i świnie do drobnego.

Od bydlęcia niesionego lub wozem wiezionego nie opłaca się żadna należytość.

Przy zezwoleniu na myta dla powiatowych i gminnych dróg, mostów i przewozów oznaczy Wydział krajowy w każdym poszczególnym wypadku taryfę poborową, która nie może przewyższać taryfy wyznaczonej dla dróg krajowych.

§. 18.

Wszelkie co do myta na drogach eraryalnych względem poszczególnych osób, przedmiotów, do czasowych lub lokalnych stosunków przepisane ulgi i uwolnienia od myta, stosowane będą całkiem w tym samym sposobie do myt na drogach krajowych.

Wydziałowi krajowemu przysługa prawo zezwalania na dalsze zmniejszenia opłaty myta lub zupełne uwolnienia od tejże na drogach krajowych, powiatowych i gminnych, na tych atoli dwóch ostatnich na wniosek Rady powiatowej.

§. 19.

Wszelkie względem dróg eraryalnych obecnie istniejące przepisy o obowiązkach publiczności co do dochodów z myta i obowiązań poborcy względem publiczności, stosują się także do dróg krajowych.

§. 20.

Dochód z myta należy podług kategoryi dróg, mostów i przewozów do funduszu krajowego odnośnie powiatowego, — a na drogach gminnych do funduszu przestających, i ma być jedynie użyty na utrzymanie tychże przedmiotów.

Dochód z myt na drogach powiatowych pobierany za przestrzeń drogi leżącej w kilku powiatach, rozdzielony być winien między dotyczące powiaty w stosunku długości drogi przechodzącej przez poszczególne powiaty.

Jeżeli na drodze powiatowej, przechodzącej przez dwa lub więcej graniczących między sobą powiatów znajduje się kilka mostów, od których jedno tylko myto się opłaca, natenczas należy rozdzielić dochód mostowego pomiędzy powiaty w stosunku długości poszczególnych mostów.

§. 21.

Zniżenie taryfy w skutek obecnych postanowień, nastąpi po upływie albo po rozwiązaniu kontraktów dzierżawnych.

Zniżenie lub zniesienie taryfy na drogach powiatowych nastąpić może za uchwałą Rady powiatowej.

§. 22.

Uprawnienie pojedynczych gmin, obszarów dworskich, korporacyj i osób do pobierania myta prywatnego na drogach krajowych trwa aż do nastąpić mającego wywłaszczenia (§. 2.); przy drogach powiatowych i gminnych zaś dotąd, dopóki odpowiedne Reprezentacye (§. 3.) nie zrobią użytku z przysługującego im prawa wywłaszczenia.

§. 23.

Prawo karania według istniejących przepisów w wypadkach omijania rogatki, nieopłacania myta, nieprzyzwoitego obejścia się ze stronami, nieprzepuszczania stron o każdej godzinie w dzień i w nocy bez zwłoki, nie pobieranie należytości zewnątrz domu poborczego na drodze, niewywieszenia ~~dokumentu~~ taryfy zewnątrz lokalności poboru w sposób dla każdego przebywającego widoczny, nieoświetlenia rogatki w nocnej porze, pobierania myta w wypadkach, w których się nie należy, albo wyższego myta, niż postanowione, i we wszelkich innych sprawach między poborcą myta i stronami z powodu opłaty myta wynikłych, należy do naczelnika gminy, w której rogatka się znajduje według postanowienia §. 60. ust. gm. z dnia 12. sierpnia 1866.

Kara pieniężna do 10 złr. może być tylko w razie niemożności uiszczenia zamienioną na karę aresztu do 48 godzin.

§. 24.

Przez niniejszą ustawę znoszą się postanowienia §. 6. i 29. ustawy drogowej z dnia 18. sierpnia 1866., atoli przy postanowieniu lub przeniesieniu rogatek mają się władze autonomiczne zastosować do istniejących w tym względzie przepisów.

We Lwowie dnia 23. czerwca 1868.

Ustawa,

obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem wydaję załączoną ustawę o mytach i rozporządzam, co następuje:

Artykuł I.

Niniejsza ustawa o mytach na publicznych nie-eraryalnych drogach, mostach i przewozach wchodzi zaraz po jej ogłoszeniu w wykonanie.

Artykuł II.

Przeprowadzenie tej ustawy polecam Memu Ministrowi Spraw Wewnętrznych.

. . . . . dnia . . . . . 186 . . .

VIII

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o projekcie etatu osób i płacy urzędników oddziału budowniczego i służby przy drogach krajowych.

Wysoki Sejmie!

Wydział krajowy odebrał od c. k. Rządu krajowego drogi krajowe w ogólnej długości 158 mil 3877 sążni.

Dotychczasowe organa zarządu dróg krajowych były:

I. C. k. Namiestnictwo z departamentem technicznym.

II. C. k. urzędy powiatowe z inżynierami powiatowymi.

III. Inspektorowie drogowi.

IV. 47 nadzorców drogowych o rocznych płacach:

42 rocznie po 315 złr. w. a.
4 « « 420 « « «
1 « « 367 « « «

V. Około 170 drożników o rocznych płacach po 126 złr., 125 złr., 120 złr., 108 złr., 113 złr. i 96 złr. w. a.

Oprócz pomienionych płac stałych, wyznaczone były ryczałty na objazdy dróg dla urzędników z funduszu drogowego; — zaś c. k. urzędnikom politycznym i technicznym płacono koszta podróży i dyety za każdą, w sprawach drogowych odbywaną podróż: — nie bonifikowano jednak c. k. Skarbowi pobierane przez tychże c. k. urzędników salarya, które wedle obecnie postawionego żądania c. k. Prezydyum Namiestnictwa musiałyby być zwracane Skarbowi za czas użycia urzędników tak na komisyi, jak i w urzędach.

Tak departament techniczny c. k. Namiestnictwa, jakoteż i c. k. inżynierów powiatowych należy zastąpić przez nowe własne organa, a służbę drogową zorganizować stosownie do potrzeb.

Wydatki zarządu dróg krajowych wynosiły za czasów administracyi rządowej wedle przecięcia z ostatnich trzech lat . . . . . 52.313 złr.
wedle obecnie projektowanego etatu będą te koszta wynosić . . . . . 58.167 «
przeto więcej o . . . . . 5.654 złr.

lecz projektowany etat płac obejmuje także płace urzędników bióra technicznego przy Wydziale krajowym, które wynoszą rocznie 8.800 złr., a którzy to urzędnicy załatwiać będą nie tylko sprawy drogowe, lecz także w ogóle sprawy budownictwa wszystkich zakładów i funduszów krajowych (Patrz Budżet krajowy na rok 1868. str. 38. poz. 52).

Wydział krajowy przeto stawia wniosek:

«Wysoki Sejm raczy projektowi ·/. etatu osób i płac oddziału budowniczego przy Wydziale krajowym, jakoteż służby przy drogach krajowych, zezwalającą uchwałą nadać moc obowiązującą.

Leon książe Sapieha
Marszałek krajowy,

Julian Ławrowski
Sprawozdawca.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 9. marca 1867.
L. W. 2705.

Projekt

etatu osób i płac oddziału budowniczego przy Wydziale krajowym, jakoteż i służby dróg krajowych.

I.

Oddział budowniczy.

§. 1.

Etat oddziału budowniczego przy Wydziale krajowym składać się będzie z jednego nadinżyniera, z dwóch inżynierów, dwóch pomocników i z rysowników w miarę potrzeby.

§. 2.

Płacę roczną pobierać będzie:

1 nadinżynier	3.000 złr.
1 inżynier	1.800 «
z podwyższeniem po 10 latach służby do	2.000 «
1 inżynier	1.600 «
z podwyższeniem po 10 latach służby do	1.800 «
2 pomocników po	600 «

§. 3.

Liczbę przybrać się mających rysowników za dziennem wynagrodzeniem oznaczy Wydział krajowy.

II.

Służba dróg krajowych.

§. 4.

Służbę przy drogach krajowych wypełniać będzie:
6 inżynierów powiatowych, 20 nadzorców drogowych i 200 drożników.

§. 5.

Płace inżynierów powiatowych są następne:

1 inżynier w Krakowie	1.300 złr.
2 inżynierów po	1.100 «
3 « «	1000 «

Oprócz tego otrzymuje każdy inżynier powiatowy pauszale na objazdy w kwocie 350 złr. w. a.

§. 6.

Płace nadzorców drogowych są następujące:

10 nadzorców drogowych klasy I. po	500 złr.
10 nadzorców drogowych klasy II. po	400 «

Oprócz tego otrzymuje każdy nadzorca drogowy na konia kwotę ryczałtową 80 złr. w. a.

§. 7.

Każdy drożnik pobiera roczną płacę 120 złr. w. a.

III.

Ogólne postanowienie.

Nadinżynier i inżynierowie przy oddziale budowniczym Wydziału krajowego są urzędnikami stałymi, z wszystkiemi, tymże według ustanowy służby krajowej przysługującemi prawami, posady zaś pomocników, rysowników i służby dróg krajowych nie są stałe i bez prawa do emerytury.

Projekt

al. 9.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o autentycznej interpretacyi ostatniego ustępu §. 12. ustawy drogowej z dnia 18. Sierpnia 1866.

Wysoki Sejmie!

Ostatni ustęp §. 12. ustawy drogowej z dnia 18. sierpnia 1866. stał się z powodu swej niedosyć jasnej stylizacyi powodem do wielokrotnych zapytywań ze strony wydziałów powiatowych.

Ustęp ten opiewa następnie:

„Obszar dworski wolnym jest od udziału w robocie, a natomiast winien dostarczyć potrzebny do budowy dróg gminnych materyał drewniany."

Zapytywano: Co się rozumie pod materyałem drewnianym, czy surowy, czy obrobiony? dalej: Czy wyraz dostarczyć oznacza dać, asygnować w lesie, czy dostawić na miejsce budowy?

Wydział krajowy, nie mogąc tych wątpliwości autentycznie tłumaczyć, ponieważ autentyczna interpretacya należy do ustawodawcy, a tym ustawodawcą jest w danym wypadku Wysoki Sejm ze sankcyą Korony, przedkłada sprawę tę Wysokiemu Sejmowi z następnym wywodem:

Według zasad ustawodawstwa austryackiego należy wykładać każdą ustawę najpierw według właściwego znaczenia słów w ich składzie, potem przez zbadanie jasnej woli ustawodawcy.

Czyli w ostatnim ustępie §. 12. ustawy drogowej pod „materyałem" należy rozumieć materyał „surowy" czyli „obrobiony", nie da się właściwie wytłumaczyć w żaden z nadmienionych tu sposobów.

Gdy wszakże według dotychczasowej używalności i rozporządzeń rządowych materyał drewniany oznaczał materyał in natura „surowy", czyli drzewo ścięte i do obrobienia przydatne, sądzi Wydział krajowy, iż tak samo i w ustawie drogowej wyraz ten rozumieć należy. Co się zaś tyczy wyrazu „dostarczyć", wyraz ten wzięty gramatykalnie, jak się o tem przekonać można u Lindego oznacza „dostawiać według potrzeby, hinlänglich liefern;" wyraz ten zatem obejmuje w sobie także pojęcie miejsc i znaczy tyle, co starczyć do pewnego miejsca: zważywszy wszakże, że za świadectwem sprawozdań Sejmowych stenograficznych z r. 1865/66. (str. 1559., 1560., 1563., 1590.) wnioskodawca §. 12. ust. drog., poseł Smarzewski, popierając swój wniosek, używał wyrazów „dostarczyć" i „dać" jako toż samo znaczących; że przeciw temu nikt w Sejmie nie powstał, a poseł Kowbasiuk, przychylając się do wniosku posła Smarzewskiego, wyraźny na to kładł nacisk, by pod tym względem zostało nadal jak dotąd bywało, — dwory zaś przedtem materyał do dróg gminnych wprawdzie dawały, lecz go na miejsce budowy nie dostawiały; nareszcie, że wedle tegoż samego ustępu §. 12. ust. drog., w którym jest mowa o dostarczaniu materyału ze strony obszarów dworskich, obszary te od udziału w robocie przy drogach gminnych wolnemi są, dostawianie zaś materyału do miejsca budowy jest niezaprzeczalnie „robotą"; Wydział krajowy sądzi, iż wolą Wysokiego Sejmu przy uchwaleniu ostatniego ustępu §. 12. ust. drog. było ustanowić, iż obszary dworskie, jak to przedtem było, do dróg gminnych materyał „dawać" obowiązane są.

Wydział krajowy stawia zatem wniosek:

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony projekt do ustawy objaśniającej ostatni ustęp §. 12. ustawy drogowej z dnia 18. sierpnia 1866.

Leon książę Sapieha w. r.
Marszałek krajowy.

Floryan Ziemiałkowski
Sprawozdawca.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 11. sierpnia 1868.

L. W. 4440.

Projekt

ustawy objaśniającej ostatni ustęp §. 12. ustawy drogowej z dnia 18. sierpnia 1866.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, ustanawiam:

Ostatni ustęp §. 12. ustawy drogowej z d. 18. sierpnia 1866. (Dziennik ustaw i rozporządzeń krajowych z r. 1867. część VII.) ma brzmieć, jak następuje:

„Obszar dworski wolnym jest od udziału w robocie, a natomiast winien jest dać potrzebny do „budowy i do utrzymania dróg gminnych surowy materyał drewniany.

al. 10

Sprawozdanie

Wydziału krajowego do projektu ustawy o policyi drogowej na drogach publicznych nie-eraryalnych.

Wysoki Sejmie!

Bezpieczeństwo i łatwość komunikacyi na drogach publicznych i uchronienie takowych od uszkodzeń, które poza obrębem zwyczajnego zużycia leżą, wymagają przepisów drogowo-policyjnych i odpowiedniego sprawowania policyi drogowej.

W moc §. 24. przepisu o gościńcach krajowych z d. 13. marca 1855. l. 9001. i odnośnego rozporządzenia c. k. Namiestnictwa gal. z dnia 27. maja 1857. l. 21571. obowiązywały dotąd względem dróg krajowych wszystkie przepisy drogowo-policyjne, ważne dla gościńców eraryalnych i przestrzegane były przez urzęda powiatowe.

Gdy jednakże przepisy te różnemi czasy i z uwzględnieniem wymóg gościńców eraryalnych wydawane, a żadną jednolitą ustawą nie unormowane nie zawsze się do dróg naszych krajowych zastosować dadzą, do reszty zaś dróg publicznych, ustawą drogową z dnia 18. sierpnia 1866. objętych jako to: dróg powiatowych i gminnych stosowane wcale nie były, przeto Wydział krajowy, widząc potrzebę unormowania policyi drogowej, któraby odnosiła się do wszystkich dróg publicznych nie-eraryalnych, a będąc zastosowaną do natury tych dróg i sprawowaną przez organa autonomiczne, odpowiadała celowi przepisami drogowo-policyjnemi zamierzonemu; wnosi załączony tu projekt ustawy o policyi drogowej, który Wysoki Sejm uchwalić raczy.

Leon książe Sapieha
Marszałek krajowy.

Floryan Ziemiałkowski.
Sprawozdawca.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 7. sierpnia 1867.

L. W. 8385.

Ustawa

z dnia . . . . . dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, dotycząca policyi drogowej na drogach publicznych nie-eraryalnych.

Zgodnie z uchwałą Sejmu krajowego Mego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, rozporządzam, jak następuje:

§ 1.

Wszelkie umyślne lub brakiem należytej przezorności wyrządzone uszkodzenie drogi publicznej i jej przynależności, jako to: poboczy, rowów, poręczy i innych obwarowań, drogoskazów i znaków miłowych, tam, śluz, kanałów, mostów, latarń mostowych, niemniej drzew przy drodze sadzonych, jeśli nie podpada pod ogólne prawo karne, uważane będzie jako wykroczenie przeciw policyi drogowej i karane podług §. 8. tej ustawy.

Oprócz tego winien będzie szkodnik wynagrodzić funduszowi drogi wyrządzoną szkodę.

§. 2.

Na przestrzeni sążnia od rowu drogi publicznej nie wolno bez zezwolenia zwierzchności gminnej stawiać budynków, przybudowań lub oparkanień.

Zezwolenie to, gdy idzie o drogi krajowe lub powiatowe, zwierzchność gminna wydać może tylko wtedy, gdy w miejscu zamieszkałem cofnięcie budynku byłoby niemożliwem i tylko za poprzedniem pisemnem przyzwoleniem inżyniera powiatowego, które zwierzchność gminna przed wydaniem zezwolenia na budowę pod karą 50 złr. w. a. zasiągnąć ma.

Takiej samej karze pieniężnej a w razie niemożności zapłacenia jej, karze aresztu 5 dni podlega każdy, ktoby przeciw pierwszemu ustępowi tego postanowienia wykroczył. Prócz tego winien będzie własnym kosztem znieść poczynione zabudowania i dawny stan rzeczy przywrócić.

§. 3.

W interesie bezpieczeństwa i łatwości komunikacyi po drogach publicznych, tudzież celem uchronienia ich od zbędnego psucia, zabrania się:

a) zastawianie drogi wozami, budulcem, beczkami knpieckiemi i t. p.;
b) zanieczyszczenie drogi ściekami ze stajen, gorzelni, browarów i t. p. sprowadzaniem na drogę lub do jej rowów, lub też wylewaniem albo wyrzucaniem na drogę nieczystości, śmiecia, gruzów i t. p.;
c) pasanie bydła po rowach, lub karmienie bydła pociągowego na drodze;
d) przyczepianie bryk czyli wozów ładunkowych jednego do drugiego;
e) włoczenie po drogach krajowych i powiatowych narzędzi rolniczych, tudzież tramów lub kloców, wyjąwszy w czasie sannej;
f) przejeżdżanie rowów furami lub narzędziami rolniczemi;
g) przejeżdżanie lub usuwanie znaków, celem zmienienia kolei na drodze kładzionych, tudzież rozjeżdżanie kupek kamieni do pokrycia drogi przeznaczonych;
h) używanie korby do zatrzymania kół o wąskich dzwonach, tudzież łańcuchów i haków do hamowania z wyjątkiem, gdy jest gołoledź;

i) używanie kół okutych obręczem o wypukłej powierzchni lub z wystającemi gwoździami albo główkami śrubowemi;

k) szybkie jeżdżenie po mostach i promach.

§. 4.

Szerokość ładunku bryk nie może 9 stóp wiedeńskich przekraczać.

Waga ładunku bryk, których dzwona nie mają sześć cali szerokości wiedeńskich, nie może u dwukołowych przenosić 30 cetnarów, u czterokołowych 60 cetnarów. wied.

Do dwukołowego wozu zaprzęgać nie wolno więcej jak cztery konie, a do czterokołowego więcej jak ośm koni. Tą liczbą nie są objęte te konie, które się przyprzęgają tylko miejscami w górzystych okolicach.

Wyjątek od tych przepisów zajść może tylko w przewożeniu takich niepodzielnych przedmiotów, których szerokość, użyta do nich uprząż albo waga ustanowione tu maximum przechodzi. Chcący przedmioty takowe przewozić winien o tem dotyczący Wydział Rady powiatowej wcześnie zawiadomić, gdyby jakie wzmocnienie mostu celem tego przewozu potrzebnem było, takowe własnym kosztem uskutecznić, wszelkie zaś uszkodzenie drogi lub jej przynależności przewozem tym zdziałane, funduszowi drogowemu dotyczącej drogi wynagrodzić.

§. 5.

Na drogach publicznych wymija się w lewo, a wyprzedza się na prawo. Tym celem winien jadący wymijającemu lub wyprzedzającemu bez wzbraniania się w sposób odpowiedni ustąpić się.

Woźnicy nie wolno na drodze od wozu oddalać się. Jadąc z góry winien koła hamować, a jeśli jednym tylko lejcem powozi, iść pieszo obok wozu.

§. 6.

Drogi uboczne, które prowadzą do drogi publicznej, powinne być kosztem obowiązanych do utrzymania, owych dróg ubocznych, zaopatrzone mostkiem do przejazdu przez rów drogi publicznej, a jeśli ta jest żwirowaną być przynajmniej na trzy sążnie przed mostem żwirem wysypaną.

To samo stosuje się do zajazdów przy karczmach i oberzach, obok dróg publicznych stojących.

§. 7.

Każda gmina obowiązana jest wewnątrz swej miejscowości, jak daleko domy sięgają, bezpłatnie zgartywać z dróg publicznych śnieg lub nawiany piasek, i wywozić błoto z kolei jezdnej pozgartywane, lub z rowów drogi wyrzucone.

§. 8.

Zaniedbanie któregokolwiek z przepisów §§. 2 do 7. włącznie objętych, stanowi także wykroczenie przeciw policyi drogowej, i jeśli nie podlega wyższej karze ustawą tą wyraźnie zagrożonej, karane będzie grzywną pieniężną od 1 do 10 złr. a. w, lub aresztem od 6 do 48 godzin, gdyby kara pieniężna zapłaconą być nie mogła.

§. 9.

Sprawowanie policyi drogowej przysłuża naczelnikowi tej gminy, prz z której obszar droga publiczna prowadzi; w wypadkach zaś zaniedbania przepisów §. 2. ustęp drugi i §. 7. Prezesowi dotyczącej Rady powiatowej.

§. 10.

Naczelnik gminy, a względnie Prezes Rady powiatowej, zbadawszy stosownie do ustawy gminnej doniesiony mu wypadek wykroczenia przeciw policyi drogowej, wyda podług okoliczności wyrok, zadyktuje karę i takową od winnego wyexekwuje.

Rekursa od orzeczeń naczelników gminnych idą do **Wydziałów powiatowych**, — od orzeczeń zaś Prezesa Rady powiatowej do Wydziału krajowego.

§. 11.

Czuwanie nad przestrzeganiem przepisów policyi drogowej należy w pierwszym rzędzie do obowiązków urzędników i służby drogowej, tudzież organów policyi miejscowej i polowej. Niemniej zaś obowiązkiem jest c. k. straży finansowej i żandarmeryi baczyć, by przepisy pomienione zachowane były.

Ktokolwiek przez powołane tu organa z powodu wykroczenia przeciw policyi drogowej przytrzymanym zostanie, winien im bezwarunkowo być posłusznym, inaczej podpada karom, zagrożonym ustawami na opór, stawiany urzędowym organom w wykonaniu służby znajdującym się.

§. 12.

Organom w poprzednim paragrafie wymienionym, jeżeli nie należą do kategoryi urzędników, należy się za przytrzymanie przestępcy trzecia część pobranej kary pieniężnej, reszta wpływa do kasy funduszu drogowego dotyczącej drogi.

§. 13.

Postanowienie §. 24. przepisu o gościńcach krajowych z dnia 13. marca 1855. l. 9001. i odnośne rozporządzenie c. k. Namiestnictwa galicyjskiego z dnia 27. maja 1857. l. 21571. orzekające, że wszystkie przepisy drogowo-policyjne ważne dla gościńców eraryalnych, mają także do gościńców krajowych być zastosowane, tracą swą moc obowiązującą.

al. 12

Sprawozdanie

Wydziału krajowego względem uwolnienia budynków nowo-wybudowanych, przebudowanych lub dobudowanych od opłaty dodatku do podatku dla funduszu krajowego.

Wysoki Sejmie!

W zeszłej kadencyi powziął Sejm krajowy na posiedzeniu dnia 30. Grudnia 1866. następującą uchwałę:

„Budowle po ogłoszeniu niniejszej uchwały w miastach Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z W. Księstwem Krakowskiem nowo wybudowane, przebudowane lub dobudowane uwalniają się od płacenia dochodów do podatku domowo-czynszowego dla funduszu krajowego, i dla funduszu oswobodzenia gruntowego, na ten sam przeciąg czasu, przez który w moc obowiązujących ustaw nie będą pociągane do opłaty podatku domowo-czynszowego dla Skarbu Państwa.“

Uchwała ta przedłożona została przez c. k. Prezydyum Namiestnictwa Najjaśniejszemu Panu co do uwolnienia od dodatku do podatku dla funduszów indemnizacyjnych, a pismem c. k. Prezydyum Namiestnictwa z dnia 13. marca b. r. do l. 2446 zawiadomiony został Marszałek krajowy, że Najjaśniejszy Pan postanowieniem z dnia 28. lutego b. r. nie raczył dać najwyższej sankcyi tej uchwale ze względu na stan bierny funduszów indemnizacyjnych.

Ta zatem część uchwały, która się tyczy uwolnienia nowych budynków od opłaty dodatku do podatku dla funduszu krajowego, nie będąc nawet przedkładaną Najjaśniejszemu Panu do najwyższej sankcyi, bo przedkładaną być nie potrzebuje, nie została ściśle biorąc odmówieniem sankcyi uwolnienia od opłaty dodatków dla funduszu indemnizacyjnego naruszoną. Wydział krajowy był jednakże jednogłośnie zdania, iż każda uchwała Sejmu krajowego uważana być musi jako nierozdzielna całość, której pod żadnym pozorem nikomu rozrywać nie wolno. Ztąd też musiał on uznać, iż odmówieniem najwyższej sankcyi jednej części wzmiankowanej uchwały runęła cała uchwała, i dlatego nie zarządził ogłoszenia w Dzienniku Ustaw krajowych tej jej części, która najwyższej sankcyi nie potrzebuje, a tem samem uwolnienie nowych budynków od opłaty dodatku od podatku dla funduszu krajowego nie wprowadził w życie.

Wydział krajowy sądzi jednakże, iż odpowie ogólnemu życzeniu Wysokiego Sejmu, przedkładając Mu obecnie do uchwalenia wniosek o uwolnienie nowych budynków od opłacania dodatku dla funduszu krajowego.

Raczy Wysoki Sejm uchwalić:

„Budowle po ogłoszeniu niniejszej uchwały, w miastach Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wiel-
„kiem Księstwem Krakowskiem nowo-wybudowane, przebudowane lub dobudowane, uwalniają się od płacenia
„dodatku do podatku domowo-czynszowego dla funduszu krajowego na ten sam przeciąg czasu, przez który
„w moc obowiązujących Ustaw nie będą pociągane do opłaty podatku domowo-czynszowego dla Skarbu
„Państwa“

Marszałek krajowy:

Leon książe Sapieha r. w.

Członek Wydziału krajowego:

Kazimierz Grocholski r. w.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z W. Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 28. marca 1867.

Liczba Wydziału kraj. 2808.

ad. 13

Sprawozdanie

Wydziału krajowego względem zaprowadzania obowiązkowego zabezpieczenia od ognia majątku naczelników gmin po wsiach i miasteczkach.

Wysoki Sejmie!

Reprezentacya powiatowa powiatu Sanockiego wniosła do Wydziału krajowego żądanie zaprowadzenia w drodze ustawodawczej obowiązkowego zabezpieczenia od ognia budynków i ruchomości naczelników gmin wsi i miasteczek.

Życzenie to, które w powiecie Sanockim znalazło wyraz w uchwale Rady powiatowej, objawia się w całym kraju.

Naczelnik gminy, któremu ustawa poruczyła policyjny nadzór nad włóczęgami, i który ma czuwać nad bezpieczeństwem wszystkich w gminie znajdujących się osób i nad bezpieczeństwem ich mienia, nie może spełniać z wymaganą energią i sprężystością tych obowiązków, jeżeli musi pocierpać ciągle o własny dobytek, jeżeli musi się obawiać, aby przez złość i zemstę nie poszedł sam z dymem.

Obawa ta z natury rzeczy ubezwładnia całą jego działalność. Usunięcie tej obawy staje się koniecznym warunkiem bezpieczeństwa w gminie, a jedynym środkiem usunięcia tej obawy jest zabezpieczenie majątku naczelnika gminy od ognia. Zabezpieczenia tego wymaga zatem interes wszystkich członków gminy.

C. k. Władze rządowe zmuszały dawniej same w niektórych okolicach gminy do zabezpieczenia od ognia swym kosztem majątku wójtów, jak mianowicie w byłym obwodzie Brzeżańskim, a jakkolwiek nie czyniono tego wszędzie, to przecież wzgląd, iż Rząd nie sprzeciwiał się temu, dowodzi, iż uznawał użyteczność i potrzebę takiego urządzenia, bo inaczej nie byłby go sobie pozwalał podwładny urzędnik.

Konieczność zabezpieczenia od ognia dobytku naczelników gmin nie może ulegać żadnej wątpliwości, jeżeli ład, porządek i bezpieczeństwo mają istnieć w gminie. Znając jednakże nasze krajowe stosunki, nie można się łudzić nadzieją, by naczelnicy gmin po wsiach i miasteczkach chcieli, a nawet częstokroć i mogli zabezpieczać swój majątek od ognia własnym kosztem.

Podług §. 20. Ust. gm. musi każdy wybrany członek gminy przyjąć urząd naczelnika gminy, jeżeli nie ma prawnego powodu wymówienia się, a podług §. 24. Ust. gm. zależy od uchwały Rady gminnej, czyli i jakie wynadgrodzenie naczelnik gminy ma pobierać od gminy.

Wobec tych postanowień nie można wymagać od naczelnika gminy, by ze względu pobieranego od gminy wynadgrodzenia zabezpieczał sobie sam od ognia swe budynki i ruchomości, bo wynadgrodzenie to, zależne wyłącznie od woli gminy, nie wystarczyłoby częstokroć na pokrycie tego kosztu: a w drodze rekursu doszedł do wiadomości Wydziału krajowego nawet taki fakt, iż na podstawie tych postanowień Rada gminna nie chciała dać wybranemu przez się naczelnikowi zupełnie żadnego wynadgrodzenia, a ponieważ tenże z tego powodu nie chciał przyjąć urzędu, zmuszała go pieniężną karą do przyjęcia, i Wydział krajowy nie mógł orzeczenia Rady gminnej uchylić.

Nie pozostaje zatem nic innego, jak koszt koniecznego zabezpieczenia od ognia majątków naczelników gmin po wsiach i miasteczkach nałożyć na gminy, to jest na tych, w których interesie zabezpieczenie to jest potrzebne.

Odpowiada to postanowieniu §. 24. Ust. gm., iż członkom zwierzchności gminnej należy się od gminy wynadgrodzenie za wszelkie wydatki połączone z ich urzędowaniem; bo koszt zabezpieczenia majątku naczelnika gminy od ognia wypada bezsprzecznie uważać za wydatek połączony z jego urzędowaniem.

Nie nałoży to nawet wszędzie nowego na gminy ciężaru, bo tam, gdzie naczelnikowi gminy znaczniejsze wyznaczono wynadgrodzenie, będzie mogła Rada gminna z powodu, iż przyjdzie jej opłacać koszt zabezpieczenia jego majątku od ognia, takowe słusznie zmniejszyć, i w ogóle przy wyznaczeniu wynadgrodzenia uwzględniać ponoszony wydatek na zabezpieczenie.

Po miastach inny jest stosunek. Tu z jednej strony prawie wszyscy zamożniejsi mieszkańce zabezpieczają się od ognia, a z drugiej strony wynadgrodzenie naczelnika gminy bywa tu daleko znaczniejsze. Ztąd też byłoby postanowienie ustawodawcze co do obowiązkowego zabezpieczenia od ognia majątku naczelników gmin miast, zdaniem Wydziału krajowego zbytecznem.

·/. Wydział krajowy przedkłada zatem Wysokiemu Sejmowi projekt ·/. ustawy co do zabezpieczenia od ognia majątku naczelników gmin tylko po wsiach i miasteczkach z wnioskiem:

»Wysoki Sejm raczy załączoną ustawę uchwalić.«

Leon książe Sapieha w. r.
Marszałek krajowy.

Kazimierz Grocholski w. r.
Sprawozdawca.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi i Wielkiego Księstwa Krakowskiego.

We Lwowie dnia 30. czerwca 1868.

Liczba Wydz. kraj. 4594.

Ustawa,

obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem,

o obowiązkowem zabezpieczeniu od ognia budynków i ruchomego majątku naczelników gmin po wsiach i miasteczkach.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, rozporządzam, co następuje:

Artykuł I.

Budynki mieszkalne i gospodarskie, tudzież inwentarz gospodarski, tak żywy, jak nieżywy naczelników gmin po wsiach i miasteczkach, winne być na koszt dotyczącej gminy zabezpieczone od ognia.

Artykuł II.

Wydziały powiatowe mają czuwać nad wykonaniem tego postanowienia.

Sprawozdanie

komisyi konstytucyjnej o rządowym projekcie ustawy zmieniającej postanowienia sejmowej ordynacyi wyborczej o wykluczeniu od prawa wybierania i obieralności do Sejmu.

Komisya konstytucyjna w wykonaniu danego jej przez Wys. Sejm polecenia na d. 26 Sierpnia r b. zastanowiwszy się nad projektem rządowym — wyżej wykazanym przyszła do przekonania, że projekt rzeczony, znosząc § 17. sejmowej ordynacyi wyborczej, rozszerza prawa wyboru i wybieralności do Sejmu, że uchyla niczem nie usprawiedliwione następstwa polityczne w tymże §. 17 ordynacyi wyborczej zawarte, że jest zastosowaniem ustawy z d. 15 Listopada 1867., że jest w ogóle postępem na drodze swobód politycznych:

Z tych powodów komisya konstytucyjna wnosi: Wysoki Sejm raczy tu załączoną ustawę uchwalić i przyjąć.

W. Sanguszko w. r.
przewodniczący.

H. Wodzicki w. r.
sprawozdawca.

Ustawa

dla królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem

zmieniająca postanowienia Sejmowej ordynacyi wyborczej dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem o wykluczeniu od prawa wybierania i obieralności do Sejmu.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam co uastępuje:

§. 1.

Znosi się §. 17. Sejmowej ordynacyi wyborczej dla Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Czy i o ile ma miejsce wykluczenie od prawa wyboru i wybieralności do Sejmu, ma być osądzonem na przyszłość, a to i względem skutków dawniejszych wyroków karnych już nie według powyższego paragrafu, lecz według nastepujących postanowień.

§. 2.

Od prawa wyboru i obieralności wykluczone są osoby skazane wyrokiem sądowym za jakąśkolwiek zbrodnię — lub za przestępstwo kradzieży, sprzeniewierzenia się i udziału w tychże, lub oszustwa (§§. 460. 461. 463. 464. ustawy karnej).

Skutek ten kondemnaty ma ustać, względem zbrodni wyliczonych w §. 6 pod liczbami 1. do 10. ustawy z dnia 15 listopada 1867. Dzien. pr. Pań. nr. 131. z końcem kary, względem wszelkich innych zbrodni po upływie 10 lat, jeżli winny skazany został przynajmniej na pięcioletną karę, w innych razach po upływie 5 lat, a względem przestępstw powyżej przytoczonych po upływie trzech lat, licząc od ukończenia kary.

§. 3.

Osoby względem których majątku konkurs ogłoszno, lub postępowanie ugodne zaprowadzono, nie są obieralne do Sejmu jak długo trwa rozprawa konkursowa albo ugodna (§. 17 lit. ee. Sejmowej ordynacyi wyborczej).

§. 4.

Niniejsza ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Ustawa

dla szeleśnych Gmin i Ludności z Wielkim Księstwem Szwajcarskim

Przedłożenie rządowe B.

Ustawa

dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, zawierająca postanowienia na wypadek, że poseł sejmowy ulegnie kondemnacie sądowej, lub zostaje pod śledztwem karnem.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam co następuje:

§. 1.

Poseł sejmowy, któren za jaki czyn kary godny ulegnie kondemnacie, pociągającej za sobą według ustaw utratę prawa wyboru i wybieralności do Sejmu, utraci tem samem i prawo uczestniczenia w Sejmie. Podczas śledztwa karnego nie może wykonywać funkcyi członka Sejmowego, jeżeli Sejm w myśl ustawy z dnia 5. października 1861. roku (Dz. pr. Pań. nr. 98.) nie zażąda, ażeby śledztwo zostało odroczonem, a w razie zarządzonego aresztu, takowy zdjętym.

§. 2.

Niniejsza ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Przedłożenie rządowe.

Ustawa

dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem znosząca postanowienia ograniczające udział nie chrześciańskich członków gminy w reprezentacyi gminnej.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam co następuje:

«Postanowienie ordynacyi wyborczej dla gmin, ogłoszonej ustawą z dnia 12. sierpnia 1866. dla Królestwa Galicyi i Lodomoryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, zawarte w §. 15. ustępie drugim, że przynajmniej dwie trzecie części radnych i zastępców przez każde koło wybranych, powinno być wyznania chrześciańskiego, pozostające w związku z tem postanowieniem §. 28. tej samej ordynacyi wyborczej dla gmin, dalej postanowienia ordynacyi wyborczej dla gmin w §. 35. ostatnim ustępie, jakoteż statuta miejskiego krakowskiego z dnia 1. kwietnia 1866. w §. 46. ustępie 3., że naczelnikiem gminy, (prezesem miasta) nie może być obranym, kto nie jest wyznania chrześciańskiego, nareszcie ustawa z dnia 14. marca 1867. zmieniająca gminną ordynacyę wyborczą dla miasta Brodów, znoszą się i przestają obowiązywać z dniem ogłoszenia niniejszej ustawy.»

Przedłożenie rządowe *A.*

Ustawa

dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem

zmieniająca postanowienia Sejmowej ordynacyi wyborczej dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem o wykluczeniu od prawa wybierania i obieralności do Sejmu.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam co następuje:

§. 1.

Znosi się §. 17. Sejmowej ordynacyi wyborczej dla Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Czy i o ile ma miejsce wykluczenie od prawa wyboru i wybieralności do Sejmu, ma być osądzonem na przyszłość a to i względem skutków dawniejszych wyroków karnych już nie według powyższego paragrafu, lecz według następujących postanowień.

§. 2.

Od prawa wyboru i od obieralności wykluczone są osoby skazane wyrokiem sądowym za jakąśkolwiek zbrodnię — lub za przestępstwo kradzieży, sprzeniewierzenia się i udziału w tychże, lub oszustwa (§§. 460. 461. 463. 464. ustawy karnej).

Skutek ten kondemnaty ma ustać, względem zbrodni wyliczonych w §. 6. pod liczbami 1. do 10. ustawy z dnia 15. listopada 1867. Dzien. pr. Pań. nr. 131. z końcem kary, względem wszelkich innych zbrodni po upływie 10 lat, jeżli winny skazany został przynajmniej na pięcioletnią karę, w innych razach po upływie 5 lat, a względem przestępstw powyżej przytoczonych po upływie trzech lat, licząc od ukończenia kary.

§. 3.

Osoby względem których majątku konkurs ogłoszono, lub postępowanie ugodne zaprowadzono, nie są obieralne do Sejmu jak długo trwa rozprawa konkursowa albo ugodna (§. 16. lit. C. Sejmowej ordynacyi wyborczej).

§. 4.

Niniejsza ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Przedłożenie rządowe.

Ustawa

z dnia

dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem o zmienienie postanowień ustawy z d. 22. czerwca 1867. r. o języku wykładowym w szkołach ludowych i średnich Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem ustanawiających obowiązek nauczenia się drugiego języka krajowego.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, postanawiam co następuje w wykonaniu artykułu 19. ustawy zasadniczej z dnia 21. grudnia 1867 r. dla królestw i krajów reprezentowanych w Radzie Państwa o prawach obywateli Państwa w ogólności.

Artykuł I.

Postanowienie artykułu III. ustawy z dnia 22. czerwca 1867. r. o języku wykładowym w szkołach ludowych i średnich Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem stanowiące, że w każdej szkole ludowej, w której część uczęszczającej młodzieży używa polskiego, część zaś ruskiego języka, język, który nie jest wykładowym, będzie obowiązkowym przedmiotem nauki, niniejszem znosi się.

Artykuł III.

Wykonanie tej ustawy polecam Memu Ministrowi Wyznań i Oświecenia.

Przedłożenie rządowe.

Ustawa

o wolności obrotu własnością ziemską dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, postanawiam co następuje:

§. 1.

Polityczne ustawy i przepisy, ograniczające wolność obrotu własnością ziemską, tracą moc obowiązującą.

§. 2.

Znosi się niepodzielność niektórych rodzajów posiadłości ziemskich, istniejącą na mocy politycznych ustaw i przepisów.

§. 3.

[redacted]mocen jest rozrządzać swoją posiadłością ziemską w całości lub w dowoln[redacted], o ile nie przesz[redacted]nki prawa prywatnego, nie potrzebując zezwolenia władz politycznych.

§. 4.

Przepis, że na dobrach włościańskich właściciel osobiście musi gospodarować, znosi się.

Równoczesne posiadanie kilku posiadłości włościańskich, tudzież równoczesne posiadanie posiadłości włościańskich i własności ziemskiej innego rodzaju, nie ulega nadal żadnym prawnym ograniczeniom.

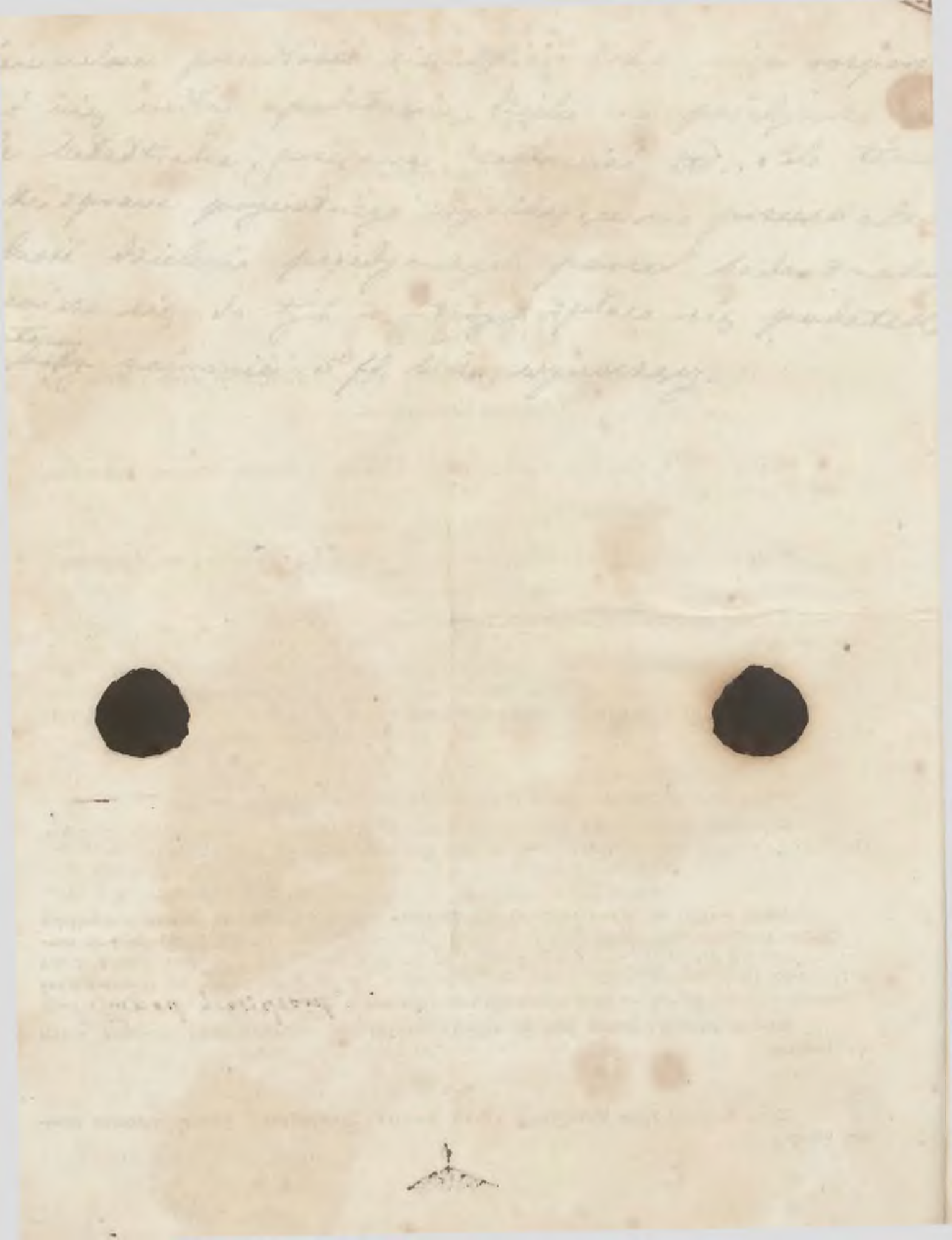
§. 5.

Ustawa niniejsza nie narusza ograniczeń wolnego prawa rozrządzania własnością ziemską, zasadzających się w prawie prywatnem, ograniczeń co do lasów gminnych i lasów, które zarówno jak lasy gminne mają być uważane, zawartych w §. 21. ust. lasowej z dnia 3. grudnia 1852. Dz. pr. P. nr. 250. i w §. 31. ces. patentu z dnia 5. lipca 1853. Dz. pr. Państwa nr. 130. o wykupnie i uregulowaniu ciężarów gruntowych, ani też ograniczeń prawa rozrządzania własnością gminną, zawartych w przepisach ustawy gminnej. i przepisach policyjnych

Również pozostają nietknięte przepisy względem utrzymywania ewindencyi stanu posiadania w celu opodatkowania.

§. 6.

Memu Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Memu Ministrowi Sprawiedliwości, polecam wykonanie niniejszej ustawy.

Przedłożenie rządowe.

Ustawa

dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, ustanowiająca termin ostateczny do zgłoszenia się z powinnościami podlegającemi indemnizacyi.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam:

§. 1.

Podlegające indemnizacyi, a dotychczas nie indemnizowane powinności poddańcze, z gruntów bądź rustykalnych, bądź dominikalnych nadanych celem utworzenia lub pomnożenia dotacyi poddańczej, zaś w Wielkiem Księstwie Krakowskiem powinności z gruntów starogromadzkich i chłopskich, mają uprawnieni podać do c. k. Dyrekcyi funduszu indemnizacyjnego we Lwowie napóźniej do ostatniego czerwca 1869. r. pod utratą żądania indemnizacyi.

§. 2.

Gdy idzie o powinności z pustek rustykalnych, pozostających w posiadaniu dawnych dominiów, na których wydanie pretendentowi, uprawniony dopiero po ostatnim kwietnia 1869. r. prawomocnie został zasądzony, to zgłoszenie się z takiemi powinnościami ma nastąpić pod utratą prawa żądania indemnizacyi, najpóźniej w sześćdziesiąt dni po prawomocności wyroku sądowego.

§. 3.

Wszelkie inne powinności, zniesione według ustaw indemnizacyjnych mianowicie według §§. 4. i 6. patentu z dnia 15. sierpnia 1849 r. (Dz. p. P. 361). i §. 33. a i b patentu z dnia 12. marca 1851. r. (Dz. pr. P. nr. 89) za które obowiązane strony same miały opłacić wynagrodzenie, winne do indemnizacyi być podane, przez uprawnionych lub obowiązanych przed końcem czerwca 1869. r. w c. k. dyrekcyi funduszu indemnizacyjnego we Lwowie.

Po upływie tego terminu fundusz indemnizacyjny nie pośredniczy więcej w spłacie wykupu, tylko obowiązany winien będzie spłacić i to gotówką kwotę wykupu, przez organa indemnizacyjne, według przepisów ustaw indemnizacyjnych oznaczoną, — bezpośrednio uprawnionemu, któremu przyznaje się prawo exekwowania spłaty w razie potrzeby od obowiązanego w drodze sądowej na mocy prawomocnego wyroku organów indemnizacyjnych.

§. 4.

Wykonanie tej ustawy polecam Moim Ministrom Spraw Wewnętrznych i Sprawiedliwości.

XX

Przedłożenie rządowe.

Ustawa

dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, o ponoszeniu kosztów pertraktacyj, przedsięwziętych w skutek opóźnionego zgłoszenia się z prawami, według § 6. patentu z dnia 5. lipca 1853., podlegającemi z urzędu wykupowi lub regulacyi.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam zmieniając §. 42. patentu z dnia 5. lipca 1853. (Dz. pr. P. l. 130.):

«Wszelkie prawa, według §. 6. patentu z dnia 5. lipca 1853. r. podlegające z urzędu wykupowi lub regulacyi, z któremi dotychczas nie zgłoszono się, mają być podane do wiadomości c. k. Namiestnictwa we Lwowie, jako Komisyi krajowej do wykupu i regulacyi ciężarów gruntowych do końca czerwca 1869. r.

Nastąpi zaś zgłoszenie się z temi prawami lub roszczenie sobie takowych dopiero po upływie powyższego terminu, to strony uznane winnemi, ponosić mają koszta z powodu zarządzonej pertraktacyi, o czem będą orzekać władze, powołane do przeprowadzenia wyż przytoczonego patentu.

Polecam Memu Ministrowi Spraw Wewnętrznych wykonanie tej ustawy».

Przedłożenie rządowe.

w sprawie oddania, a względnie odebrania funduszów indemnizacyjnych galicyjskich i krakowskiego w zarząd autonomiczny Wydziału krajowego.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

„Uregulowanie sprawy oddania, a względnie odebrania funduszów indemnizacyjnych galicyjskich i krakowskiego w zarząd autonomiczny Wydziału krajowego, będzie przedsięwziętem w następujących warunkach:

I. Funduszom indemnizacyjnym wschodnio i zachodnio galicyjskiemu razem dotychczas udzielana bezprocentowa zaliczka ze Skarbu Państwa w łącznej kwocie 2,625.000 złr. rocznie dla obu funduszów, ma być wypłacaną tym funduszom począwszy od 1. stycznia 1868. r. już nie tytułem zaliczki, ale tytułem bezzwrotnej subwencyi, aż po koniec r. 1897.

II. W roku 1898. ma być udzieloną połowa tej subwencyi, zważywszy, że spłata wylosowanych obligacyj funduszu indemnizacyjnego wschodnio-galicyjskiego kończy się już z r. 1897., obligacyj zaś funduszu indemnizacyjnego zachodnio-galicyjskiego z rokiem 1898.

III. O ileby w skutek niedoboru w przychodach z dodatków do podatków, fundusze indemnizacyjne, galicyjskie nie były w możności zupełnego zadość uczynienia swym zobowiązaniom, udzielać im będzie Państwo zwrotne i pięcią od sta oprocentowane zaliczki ze Skarbu Państwa.

IV. Zarząd funduszów indemnizacyjnych będzie oddanym Wydziałowi krajowemu ściśle w tych samych warunkach, w jakich te fundusze oddane zostały w innych prowincyach w zarząd Wydziałów krajowych". —

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie ponoszenia kosztów leczenia i utrzymania ubogich chorych w szpitalach publicznych.

Wysoki Sejmie!

Wysoki Sejm powziął na 18m posiedzeniu dnia 23. grudnia 1866. następującą uchwałę: »Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby na następną sesyę Sejmu wygotował ustawę o pokrywaniu kosztów leczenia ubogich w szpitalach publicznych.«

Stosownie do polecenia tego składa Wydział krajowy następujące sprawozdanie:

Co do ponoszenia kosztów leczenia i pielęgnowania chorych w szpitalach, istniały w Galicyi i teraźniejszém Wielkiem Księstwie Krakowskiem odrębne przepisy.

We wszystkich przepisach dawniejszych, wydanych w tym względzie dla Galicyi przyjęto zasadę, iż przedewszystkiem leczony sam, albo jego krewni w linii zstępnej albo wstępnej, winni ponosić przypadające koszta z własnego majątku. Jeżeliby zaś te należytości nie mogły być ściągnione od nich lub innych osób, do zapłaty specyalnie obowiązanych, natenczas winna była zapłacić je ta gmina, w której leczony urodził się lub przez dziesięć lat bez przerwy zamieszkiwał.

Oprócz krewnych byli specyalnie do pokrycia tych kosztów obowiązani:

1. cechy, które płaciły ryczałtowe kwoty za swoich chorych czeladników, chłopców i członków;

2. fabrykanci i profesyoniści, nie należący do żadnego cechu, za swoich robotników, czeladników, i swoje robotnice;

3. każdy służbodawca za swojego sługę, nawet w takim razie, gdyby go nadal zatrzymać nie chciał, przynajmniej należytość za jeden miesiąc.

Przepis ten, wydany pierwotnie dekretem gubernialnym z dnia 13. października 1815. do l. 38134. tylko dla powszechnego szpitalu we Lwowie, zastósowano później dekretem gubernialnym z dnia 16. sierpnia 1828. do l. 56413. do wszystkich innych szpitalów, w kraju istniejących.

Na mocy najwyższego postanowienia z dnia 17. czerwca 1825. zaprowadziło Gubernium stosownie do dekretu Kancelaryi nadwornej z dnia 15. lipca 1825. l. 19309. okólnikiem z dnia 18. października 1825. do l. 60731. (Zb. ust. prow. dla Galicyi z r. 1825. nr. 125.) tak zwaną repartycyę czyli konkurencyę obwodową.

W skutek tego przeszedł obowiązek płacenia kosztów leczenia ubogich chorych krajowców, począwszy od dnia 1. listopada 1825., na wszystkich mieszkańców obwodu.

Celem przeprowadzenia tego postanowienia, zatrudniały się urzędy obwodowe według przesłanych sobie z c. k. Gubernium wykazów,rozkładem podobnych kosztów między zwierzchności podatkowe, a to na podstawie podatku gruntowego i domowo-klasowego, po miastach zaś, w których był zaprowadzony podatek domowo czynszowy (we Lwowie i w Brodach) według tegoż podatku.

Zwierzchności okręgu podatkowego zaś sporządzały subrepartycyę na poszczególne gminy; kwoty pobrane czyto z kas gminnych lub miejskich, gdzie takowe istniały, czy też ściągniono od członków gminy, odsełały do kasy obwodowej, zkąd otrzymywały pokwitowania.

Dekretem Kancelaryi nadwornej z dnia 25. stycznia 1844. do l. 1024. (rozporząd. gub. z dnia 24. marca 1844. do l. 10028.) wypowiedziano zasadę, że gminy tych miast obwodowych, w których istnieją własne szpitale i

któreto gminy swoich ubogich chorych bez przyczynienia się konkurencyi obwodowej z własnych środków zaopatrywały, nie mogły być pociągane do repartycyi obwodowej; za to atoli były one obowiązane ponosić z własnych środków koszta leczenia za swoich chorych, pielęgnowanych w innych zakładach zamiejscowych.

Koszta leczenia i pielęgnowania ubogich obłąkanych obowiązane były pierwotnie płacić w równych częściach dotyczące dominia i gminy (dekret z dnia 4. lipca 1800. l. 19258. i z dnia 14. czerwca 1821. l. 14807.) — Na mocy dekretu Kancelaryi nadwornej z dnia 8. lipca 1824. l. 19778. uwolnione zostały gminy od płacenia połowy tych kosztów, i przyjęto takową na Skarb Państwa. Teraz ponosi koszta te całkowicie fundusz obłąkanych, a względnie fundusz krajowy, jeżeli zwrot onych od osób ku temu obowiązanych jest niemożebnem.

Położnice stanu wolnego otrzymywały pielęgnowanie bezpłatnie z funduszu położnic, jeżeli wykazały się dowodami ubóstwa, i pod warunkiem, że poddadzą się, aby praktyczna nauka położnicza na klinice przy ich złogach wykładaną być mogła. (Dekret Kancelaryi nadw. z dnia 7. stycznia 1836. l. 27816.)

Przepisy co do ściągania kosztów za pielęgnowanie położnic były w ogóle tak ludzkie, że od położnic stanu wolnego, żądających zachowania tajemnicy, nie wymagano nawet świadectwa ubóstwa; musiały one wszakże poddać się powyższemu warunkowi. W takich wypadkach, gdzie poszukiwanie zwrotu było dozwolonem, żądano go tylko pod ogólnym tytułem «kosztów pielęgnowania.» (Dekret Kanc. nadw. z dnia 11. lipca 1839. l. 20728.)

W razie niemożebności ściągnienia kosztów pielęgnowania kobiet zamężnych lub wdów, pozostałych po śmierci męża w stanie brzemienności, których przyjęcie do zakładu wyjątkowo nastąpić mogło, obowiązane były zapłacić takowe te gminy, do których osoby te przynależały, a to na mocy obowiązku zaopatrzenia ubogich miejscowych. (Dekret Kanc. nadw. z dnia 7. stycznia 1836. l. 27816.)

Podług powyższych norm postępowano w Galicyi do roku 1855. —

W Krakowie i jego okręgu obowiązywał przed wcieleniem tej części kraju do Państwa Austryackiego pod względem ponoszenia kosztów leczenia i pielęgnowania §. 51. statutu, wydanege dnia 23. grudnia 1839. dla szpitali krakowskich. Paragraf ten stanowi:

1. Ubodzy chorzy mają mieć w szpitalach bezpłatne utrzymanie.

2. W stanie płacenia będący będą podzieleni na trzy klasy; różnica jednak pomiędzy temiż jedynie do przedmiotów wygód n. p. cieńszej bielizny, wykwintniejszego wiktu i t. d. nie zaś potrzebnego opatrywania i pomocy lekarskiej odnosić się będzie.

3. Ogólna dyrekcya szpitalna ustanawia taxy opłat, odmienia takowe według okoliczności, oznacza czas i sposób wnoszenia onych, do czego się rządcy domów zastósować powinni.

4. Koszta kuracyi zagranicznych płacących, jeżeli ci takowych nie są w stanie zaraz zaspokoić, wylikwiduje szpital, i za pośrednictwem Rządu krajowego o ściągnienie takowych postarać się winien.

Po wcieleniu Krakowa i jego okręgu do Monarchii Austryackiej rozporządziło Ministerstwo Spraw Wewnętrznych dekretem z dnia 18. lipca 1853. do l. 14164., że koszta leczenia chorych, przynależnych do Krakowa i jego okręgu, a leczonych w szpitalach innych krajów koronnych, mają być repartowane tymczasowo, dopóki nie zostanie przeprowadzoną administracyjna organizacya zachodniej części Galicyi, na gminy okręgu krakowskiego podług podatków.

Dekretem z dnia 5. maja 1854. do l. 8120. zarządziło Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, że koszta leczenia chorych, nie mających w myśl dokumentów fundacyjnych uprawnienia do bezpłatnego pielęgnowania w szpitalu Św. Łazarza, mają być zwracane od leczonych samych lub osób do zapłaty takowych prawnie obowiązanych, a w razie niemożebności ich ściągnienia, od gmin, do których chorzy przynależą, lub od dotyczącej konkurencyi obwodowej.

Co się tyczy bezpłatnego leczenia ubogich chorych w szpitalu Św. Łazarza w Krakowie, nadmienić wypada, że szpital ten na mocy aktów fundacyjnych miał obowiązek utrzymywać z własnych dochodów przynajmniej sto chorych dziennie. Z powodu wszakże, iż koszta utrzymania chorych w skutek uszczuplenia dochodów szpitalnych i coraz wzmagającej się drożyzny znacznie się powiększyły, zmniejszyło Ministerstwo Spraw Wewnętrznych dekretem z dnia 19. maja 1855. l. 10417. liczbę łóżek bezpłatnych na 80 jako minimum.

Prawo bezpłatnego używania tych 80 łóżek przysługało magistratowi miasta Krakowa dla miejscowych ubogich chorych; w razie zajęcia wszystkich, winien był jednak magistrat zwrócić z kasy miejskiej koszta za chorych nadliczbowych. (Reskrypta c. k. Rządu krajowego z dnia 16. czerwca 1855. r. l. l. 13334. i 13335., dalej z dnia 19. kwietnia 1857. do l. l. 27616. i 37617.)

Następnie zniósł c. k. Rząd krajowy rozporządzeniami z dnia 29. listopada 1859. do l. 32087. i z dnia 3. stycznia 1860. do l. 33761. to prawo bezpłatnego używania 80 łóżek, i polecił dyrekcyi szpitali, ażeby wszystkie koszta leczenia ubogich chorych, w razie niemożebności ściągnienia takowych od osób ku temu zobowiązanych, bez względu na ustanowioną powyższą liczbę 80 łóżek bezpłatnych do zwrotu z funduszu krajowego wykazywała.

W roku 1855. nastąpiła w całej monarchii zasadnicza zmiana co do obowiązku pokrywania kosztów leczenia i pielęgnowania ubogich chorych.

Dekretem z dnia 6. marca 1855. do l. 6382. zniosło bowiem Ministerstwo Spraw Wewnętrznych konkurencyę obwodową, zaprowadzając natomiast we wszystkich krajach koronnych konkurencyę całego kraju.

Powód, który skłonił Ministerstwo do wydania tego rozporządzenia, podany jest na samym wstępie onegoż. Ma nim być «zamiar zabezpieczenia z jednej strony szpitalom publicznym zwrotu kosztów, wydanych na leczenie chorych, z drugiej zaś strony zaprowadzenie wszędzie jednakowej, na zasadzie wzajemności polegającej konkurencyi celem pokrycia tych kosztów w razie niemożebności ich ściągnienia dla szpitalów od stron, do zapłaty obowiązanych.»

Główna treść powyższego dekretu ministeryalnego jest następująca:

I. Koszta leczenia, należące się szpitalom publicznym na mocy fundacyi i regulaminów dla nich wydanych, które nie mogłyby być ściągnione ani od leczonych samych, ani od innych osób, czy to pojedynczych (fizycznych), czy zbiorowych (korporacyj, stowarzyszeń, cechów i t. d.), obowiązanych do zwrotu tych kosztów według powszechnych lub szczegółowych ustaw i przepisów, lub w skutek osobnych ugód, obligów fundacyjnych, wyroków sądowych lub orzeczeń administracyjnych i t. p., — mają być wynagradzane szpitalom z funduszu krajowego tego kraju koronnego lub okręgu administracyjnego, do którego leczony przynależy, a jeżeliby przynależność jego nie mogła być stwierdzoną, z funduszu tego kraju, z którego do zakładu oddany został.

II Jeżeliby koszta leczenia ubogich chorych, należących do innych Państw, na mocy istniejących konwencyj, lub z powodu, że rokowania dyplomatyczne nie odniosły pożądanego skutku, dla dotyczącego szpitalu publicznego nie mogły być odzyskane; natenczas winien ponosić je fundusz krajowy tego kraju koronnego lub okręgu administracyjnego, w którym się ów szpital znajduje. Obowiązek funduszu krajowego do zapłacenia tych kosztów poczyna się z rokiem administracyjnym $185^5/_6$i ma odnosić się li do kosztów narosłych już po 1^{szy} listopad 1855.

Dla bliższego objaśnienia powyższych postanowień i celem ich przeprowadzenia rozporządzono oprócz tego,

1. Konkurencya obwodowa, ustanowiona w celu pokrycia kosztów leczenia, ma w tych krajach koronnych, w których dotąd istnieje, pozostać aż po koniec października 1855. roku. Począwszy z dniem 1. listopada 1855. roku zwrot kosztów leczenia, ponoszonych dotąd przez tę konkurencyę, przechodzi na fundusz krajowy.

2. Z końcem października 1855. roku ustaje wzajemność istniejąca między niektóremi krajami koronnemi co do bezpłatnego pielęgnowania dotyczących ubogich chorych w własnych szpitalach publicznych. Od dnia. 1. listopada 1855. roku począwszy, mają być zwracane szpitalom koszta leczenia ubogich chorych, pochodzących z innych krajów koronnych, z funduszów krajowych tych prowincyj, do których leczeni przynależą, jeżeli tylko tym zakładom przysługa prawo na mocy fundacyi lub urządzenia swego żądać zwrotu kosztów, a takowe od osób do zapłaty obowiązanych ściągnione być nie mogą.

3. Szpitale powinne przedkładać swej przełożonej władzy krajowej peryodycznie wykazy tych kosztów leczenia, których zwrotu z funduszu krajowego żądać mogą. Wykazy te mają być należycie udokumentowane dowodami, odnoszącemi się do przynależności leczonych, ich stosunków majątkowych i innych okoliczności, tyczących się obowiązku zapłaty kosztów.

Polityczna władza krajowa ma zaasygnować bezzwłocznie z funduszu krajowego koszta leczenia, należące się za krajowców (I.) i za cudzoziemców (II.).

W celu uiszczenia kosztów, przypadających na inne kraje koronne lub okręgi administracyjne, krajowa Władza polityczna odniesie się do dotyczącego Rządu krajowego, który jest obowiązany zapłacić je z tamecznego funduszu krajowego i nadesłać owemu Rządowi krajowemu, do którego szpital należy. Żądaniem każdego Rządu krajowego będzie, zarządzić potrzebne dochodzenia w celu ściągnienia kosztów z majątku leczonego, lub od innych do zapłaty obowiązanych osób, korporacyj i t. d. i uiszczone kwoty pobrać dla własnego funduszu krajowego.

4. Powyższe postanowienie nie zmienia zresztą w niczem współudziału, jaki na mocy specyalnych przepisów przypada na skarb publiczny względem niektórych zakładów lub przy pewnych gatunkach chorób, niemniej

nie znosi ono zasiłków, należących się szpitalom na mocy osobnych umów, fundacyj i t. p. od niektórych korporacyj, cechów, stowarzyszeń, gmin i t. d.

Co się tyczy wynagrodzenia, to rozumie się samo przez się, iż szpitalowi przysługa prawo żądania zwrotu kosztów leczenia z funduszu krajowego li tylko podług obliczenia za klasę najtańszą.

Ażeby zaś uzyskać przywilej żądania zapłacenia kosztów z funduszu krajowego, musiał szpital stosownie do powyższego rozporządzenia ministeryalnego uznany być za szpital publiczny. Szpitalom czysto lokalnym i prywatnym nie przysługało to prawo.

Warunki, potrzebne do uzyskania charakteru szpitalu publicznego, wyszczególnione są w późniejszem rozporządzeniu ministeryalnem z dnia 4. grudnia 1856. roku do l. 26641. Jest ono uzupełnieniem reskryptu z dnia 6. marca 1855. l. 6382., i zawiera bliższe postanowienia co do formalności przy przyjęciu i wyjściu chorych, względem wyrachowania taxy, ściągania kosztów i t. p. Mianowicie musiał szpital celem uzyskania uznania za szpital publiczny udowodnić:

1. że jest właściwym zakładem leczenia chorych. Zakładom mieszanym, będącym po części szpitalami, po części domami przytułku *(Versorgungs-Anstalten)* przysługało powyższe wyszczególnienie tylko o tyle, o ile były właściwemi szpitalami;

2. że przyjmuje do pielęgnowania chorych nie tylko miejscowych, lecz i zamiejscowych bez różnicy, według pewnych, w reskrypcie szczegółowo oznaczonych przepisów i warunków;

3. że za żywienie i pielęgnowanie chorych pobiera stałą taxę, która to taxa musiała być obliczoną podług dni, a oprócz tego być zatwierdzoną przez Rząd krajowy;

4. że składa roczne rachunki z dochodów i wydatków bezpośrednio przełożonemu urzędowi politycznemu;

5. że zostaje pod nadzorem władz politycznych nie tylko pod względem sanitarno-policyjnym, lecz i co do kierownictwa i administracyi zakładu. Zarazem nadało Ministerstwo wszystkim Rządom krajowym upoważnienie, takim szpitalom, które były w stanie wykazać się, iż istnieją pod powyższemi warunkami, udzielać uznanie za szpitale publiczne.

W kraju naszym przyznano dotychczas następującym szpitalom charakter szpitalów publicznych:

1) Szpitalowi powszechnemu we Lwowie, 2) szpitalowi Ś. Łazarza w Krakowie, 3) szpitalowi Ś. Ducha w Krakowie, szpitalom: 4) w Biale, 5) w Bochni, 6) w Brodach, 7) w Brzeżanach, 8) w Drohobyczy, 9) w Jaśle, 10) w Kołomyi, 11) w Przemyślu, 12) w Rzeszowie, 13) w Samborze, 14) w Sanoku, 15) w Sączu, 16) w Śniatynie, 17) w Stanisławowie, 18) w Stryju, 19) w Tarnopolu, 20) w Tarnowie, 21) szpitalowi w Wadowicach, 22) szpitalowi w Zaleszczykach, 23) szpitalowi w Złoczowie, 24) w Żółkwi.

Stosownie do powyższych dekretów ministeryalnych przedkładają te szpitale każdego kwartału wykazy kosztów, które od chorych nie mogły być ściągnione, celem zaasygnowania należących się im kwot z funduszu krajowego. Po sprawdzeniu tych wykazów zarządza Wydział krajowy (przedtem uskuteczniało to c. k. Namiestnictwo) wypłatę należytości z funduszu krajowego, i wzywa zarazem urzędy polityczne o skonstatowanie przynależności leczonych chorych krajowców i ściągnienie kosztów od osób, do zapłaty prawnie obowiązanych.

Lubo władze polityczne mają jak najsurowsze polecenia w przedmiocie ściągnienia kosztów leczenia postępować z wszelką energią i dokładnością, pomimo tego zdarza się bardzo rzadko odzyskać ich zwrotu dla funduszu krajowego. Wypadek taki należy do wyjątków, najczęściej okazuje się po długich, czasem lat kilka ciągnących się korespondencyach, że dla braku majątku ściągnienie jest niepodobnem.

Nie pozostaje zatem nic innego, jak zarządzić odpisanie kosztów t. j. ich całkowite przyjęcie na fundusz krajowy.

W skutek tego wzrastają koszta leczenia z każdym rokiem i to w progresyi prawdziwie przerażającej.

A. Fakt ten dowodzi najdobitniej załączony wykaz A /. z którego się okazuje, że koszta leczenia ubogich chorych w okręgach administracyjnych lwowskim i krakowskim wynosiły:

w roku 1856.	20.401 złr. 36½ c.
w roku 1866. zaś	288.541 « 68 c.

Podług wykazów statystycznych wynosiła ludność w obudwóch tych okręgach administracyjnych:

w roku 1856.	4,405.998 dusz
« « 1866.	4,632.866 «

Z porównania tych cyfer wynika, że podczas gdy ludność w przeciągu powyższych dziesięciu lat wzrosła tylko o 5·149%, koszta leczenia ubogich chorych w tym samym czasie przyrosły o 1314.325%.

Wzrost ten należy przypisać przedewszystkiem okoliczności, iż od czasu wydania powyższych dekretów ministeryalnych liczba szpitalów publicznych wzmogła się bardzo znacznie nie tylko w naszym kraju, lecz i we wszystkich częściach Monarchii. Rządy krajowe nie odmawiały szpitalom uznania za szpitale publiczne, skoro się o to zgłaszały i w stanie były udowodnić żądane wymogi. Szpitalom zaś zależało nie mało na tem uznaniu: nabywały bowiem prawa żądania zwrotu kosztów z funduszu krajowego, które im też zaraz wypłacano, podczas gdy dawniej, będąc tylko szpitalami lokalnemi lub prywatnemi, miały jedynie regres do gmin, od których można było ściągnąć te koszta dopiero po upływie dłuższego czasu.

Wprawdzie uzyskał Wydział krajowy przy odbiorze zarządu funduszem krajowym zapewnienie od Rządu, że na przyszłość żaden szpital w kraju nie będzie uznany za szpital publiczny bez porozumienia się z Reprezentacyą krajową. Pomimo to nie ulega żadnej wątpliwości, że koszta leczenia nie zmniejszą się bynajmniej przy takim składzie rzeczy, ponieważ ludność z każdym rokiem przyrasta, a przy wzmagającem się w kraju zubożeniu, jakoteż z przyczyn niżej przytoczonych wzrasta coraz więcej ilość przybywających chorych do szpitalów.

Wykaz A·/. uwidocznia kwoty, które wpłynęły w przeciągu dziesięciu lat jako zwroty dla funduszu krajowego. Są one prawie nic nie znaczące. Byłyby zaś bez wątpienia większe, gdyby dotyczące władze, a mianowicie zwierzchności gminne przy ściąganiu onych postępowały z większą sprężystością i sumiennością.

Tymczasem wiadomo nadto dobrze, jakie pod tym względem dzieją się nadużycia. Wydział krajowy nie jest w położeniu, zbadać dokładnie stanu majątkowego każdego leczonego, mianowicie czyli należące się koszta mogą być ściągnione od niego samego, lub od jego familii. W tym względzie musi on polegać na orzeczeniu zwierzchności gminnej, jej bowiem najdokładniej są znane stosunki każdego do niej przynależnego.

Zwierzchności gminne a nawet i plebani nie zawsze powodują się zasadami ścisłej prawości i sumienności, lecz ulegają często prośbom stron, i wydają im świadectwa ubóstwa, pomimo iż bardzo wiele z tych osób są w stanie zamożnym i mogłyby bez trudności zapłacić żądaną od nich kwotę.

Nadużycia takie są na porządku dziennym. Jak tylko przyjdzie zapłacić koszta leczenia, każdy wieśniak lub przedmieszczanin mieni się być wyrobnikiem, żeby tylko zepchnąć koszta na fundusz krajowy.

W szczególniejszy sposob umieją wyzyskiwać tę okoliczność izraelici z klasy niższej i mniej oświeconej Niektórzy wyjeżdżają ztąd umyślnie na kuracyę do Wiednia lub Pragi, mając więcej zaufania do tamtejszych lekarzy, zwłaszcza że w szpitalach tamecznych nie potrzebują być tak żenowani co do wiktu i zachowania różnych innych formalności, przez tutejszych starozakonnych tak surowo i ściśle przestrzeganych. Inni wyjechawszy w interesach handlowych do Wiednia albo innego jakiego miasta w zachodnich prowincyach, lub na Węgrzech, znajdując po załatwieniu takowych, iżby wypadało im jeszcze pozostać, ażeby być na przykład na jarmarku, który się ma odbyć dopiero po kilku tygodniach w tem samem albo w sąsiedniem miejscu, wstępują dla zaoszczędzenia kosztów utrzymania do szpitalu publicznego, gdzie zostają, aż nadejdzie dzień przez nich oczekiwany. Rozumie się przez się, że nie żywią się tam własnym kosztem, lecz na rachunek funduszu krajowego, który wprawdzie ma regres do ich majątku, wszelako kosztów tych nigdy nie odzyska, bo przełożoni gminy potwierdzą bez wahania się, że leczony nie jest w stanie je zapłacić.

Jest to ujemną stroną natury ludzkiej w ogóle, uchylać się ile możności od każdej zapłaty na podobne cele. Mając oprócz tego przeświadczenie, że ostatecznie zawsze przyjmie fundusz krajowy koszta te na siebie, któż nie wolałby korzystać z tego i uwolnić się od niemiłej zapłaty?

Okoliczność ta jest nader smutną w swoich następstwach. Najpierw, że w skutek takiego postępowania mnożą się co roku wydatki dla funduszu krajowego, tak że nawet przewidzieć niepodobna, do jakiej wysokości z czasem dojść mogą. Powtóre zaś (co bardzo ważne) oddziaływa system ten bardzo szkodliwie na moralność ludu. Łatwość uzyskania świadectwa ubóstwa i uchylenia się przez to od zapłaty, nakłania i zamożniejszych do użycia takiego wybiegu, co wywiera wpływ bardzo demoralizujący.

W powyższym wykazie A ·/. wpada w oczy jeszcze jedna okoliczność. Okazuje się, że wszystkie zwroty, spłacone funduszowi krajowemu, odnoszą się tylko do okręgu administracyjnego lwowskiego, podczas gdy w okręgu krakowskim nie wykazano żadnych takich zwrotów.

Pochodzi to ztąd, że Namiestnictwo lwowskie nawet już po wyjściu dekretów ministeryalnych z dnia 6. marca 1855. z l. 6382. i z d. 4. grudnia 1856. z l. 26641. pozostawiło ubogich chorych miejskich na koszcie kas miej-

skich i gmin izraelickich, przekazując tylko koszta ubogich chorych miejskich na fundusz krajowy. Rząd krajowy w Krakowie przeniósł zaś od razu wszystkie koszta leczenia ubogich chorych bez wyjątku na fundusz krajowy. (Reskrypt z dnia 16. września 1857. l. 19900. i z dnia 26. stycznia 1858. r. l. 38811.).

Po złączeniu obydwóch części Galicyi w r. 1860. usiłowało Namiestnictwo zepchnąć z funduszu krajowego koszta leczenia ubogich chorych miejskich w zachodniej części, i nakazało rozporządzeniem z dnia 31. grudnia 1860. l. 52141. ściągać je tak samo, jak i w części wschodniej, z kas miejskich i od gmin izraelickich.

To rozporządzenie wywołało liczne rekursa ze strony miast, co dało powód, że Ministerstwo Stanu zniosło takowe dekretem z dnia 10. września 1861. l. 15810., orzekając zarazem, że i te koszta mają być płacone w całym kraju z funduszu krajowego. Wniesiona przeciwko temu postanowieniu reklamacya Wydziału krajowego, a nawet i prośba do Tronu, nie odniosły pożądanego skutku: i tak teraz wszyscy ubodzy chorzy, wiejscy i miejscy bez różnicy, leczeni są po wszystkich szpitalach publicznych kosztem funduszu krajowego.

Tylko co do ubogich chorych miasta Lwowa zachodzi pewna różnica. Według dekretu Prezydyum c. k. Namiestnictwa z dnia 22. sierpnia 1866. l. 6997/pr. został bowiem stosunek miasta Lwowa do funduszu krajowego prawomocnemi dekretami Ministerstwa Stanu z dnia 12. czerwca 1864. l. 7782. i z dnia 20. czerwca 1864. l. 10067. w ten sposób uregulowany, iż fundusz krajowy ma ponosić tylko te koszta leczenia ubogich chorych miasta Lwowa, pielęgnowanych w tutejszym szpitalu powszechnym, które z własnych dochodów zakładu chorych pokryte być nie mogą, wszelkie inne niedobory w kosztach zarządu winna zaś pokrywać gmina z własnych środków.

B. Wykaz B, ·/. okazuje, ile wypłacono z funduszu krajowego w r. 1864., 1865. i 1866. za ubogich chorych *a.* szpitalom publicznym w kraju, i *b.* szpitalom wojskowym i funduszom krajowym, a właściwie szpitalom publicznym w innych krajach koronnych za leczonych tamże tutejszych krajowców.

Ogólna suma tych kosztów wynosiła w przeciągu tych trzech lat:

ad *a.*	709.789 złr. 52½ c.
ad *b.*	71.577 złr. 2 c.
razem . .	781.366 złr. 54½ c.

a zatem wypada w przeciętnej rocznie po . . . 260. 455 złr. 51 c.

Oprócz kosztów szpitalnych opłaca fundusz krajowy jeszcze inne wydatki sanitarne, jak n. p. koszta szczepienia, podróże doktorów itd., co razem wynosi prawie połowę budżetami rocznemi dla funduszu krajowego przeznaczonych sum.

Zachodzi więc nagląca konieczność zaradzić zawczasu temu anormalnemu stosunkowi, tem bardziej, że koszta leczenia ubogich chorych, jak wykazano wyżej cyframi, powiększają się co roku w zastraszającej pogresyi, a powtóre, że fundusz krajowy podług istniejących ustaw, wydanych w drodze konstytucyjnej, nie jest nawet obowiązany do ponoszenia tych kosztów.

Ustawa o przynależności z dnia 3. grudnia 1863. (N. 105. Dz. p. P.), która i dla Galicyi ma moc obowiązującą, przekazuje bowiem te koszta na gminy (§§. 1. 22. 23. 24. 28. 29. i 30)

Mianowicie orzeka ta ustawa

w §. 1. «Prawo przynależności do pewnej gminy nadaje uprawnienie do bezprzeszkodnego w onejże pobytu i do żądania zaopatrzenia w razie zubożenia.«

§. 22. «W urządzeniach i obowiązkach istniejących zakładów ubogich i dobroczynnych, tudzież fundacyi takowych niniejsza ustawa nic nie zmienia. O ile zaopatrzenie ubogich w gminie przewyższa obowiązki i środki zakładów i fundacyj tych, jest tedy rzeczą gminy wspierać swych przynależnych w razie zubożenia. Ustawodawstwu krajowemu pozostawionem jest, zaprowadzić takie zarządzenia, któremiby gminom ułatwionym został prawnie ciążący na nich obowiązek zaopatrzenia ubogich.«

§. 23. «Obowiązek ten gminy ma też o tyle tylko miejsce, o ile nie są trzecie osoby wedle prawa cywilnego, lub wedle innych ustaw do zaopatrzenia ubogiego obowiązane,«

«Jeżeli te osoby w stanie są dopełnić obowiązków swoich, tedy w razie odmówienia zniewolone być mają do tego na drodze prawnej, zaś gmina zaopatrzenie na siebie przyjąć winna z tem zastrzeżeniem, iż żądać będzie wynagrodzenia (zwrotu) zrobionego nakładu od osoby ku temu zobowiązanej.«

§. 24. «Zaopatrzenie ubogich, do którego gmina jest zobowiązaną, ogranicza się na dostarczeniu potrzebnego utrzymania i na pielęgnowaniu w razie zachorowania.«

«Zaopatrzenie ubogich dzieci zawiera w sobie także staranie o ich wychowanie.«

§. 28. «Nawet i obcym ubogim nie może gmina odmówić potrzebnego wsparcia w razie chwilowej potrzeby. Zastrzega się jej atoli prawo żądania zwrotu wedle wyboru albo od gminy, do której ci ubodzy przynależą, albo od osób, obowiązanych do zapłaty wedle prawa cywilnego lub innych ustaw.«

§. 29. «Z tem samem zastrzeżeniem obowiązaną jest gmina tak długo pielęgnować obcych ubogich, którzy w jej obrębie zachorują, dopóki nie będą mogli bez szkody dla swego lub innych zdrowia być wypuszczeni.»

§. 30. «Gmina, w której się chory znajduje, zrobić ma bezzwłocznie doniesienie o tem gminie przynależności jego, jeżeli takowa jest wiadomą lub bez trudności o niej wywiedzieć się można, i odpowiedzielną jest za wszelką szkodę, ze zwłoki w doniesieniu urosłą.« —

Dalej stanowi §. 4. ustawy z dnia 17. lutego 1864. (Dz. pr. P. nr. 22.) względem ponoszenia kosztów pielęgnowania w zakładach położniczych i obłąkanych:

«Ustawodawstwu krajowemu pozostawionem jest orzec, czyli koszta pielęgnowania obłąkanych funduszowi krajowemu mają być zwrócone całkowicie lub po części od gminy przynależności.»

«Co do kosztów za osoby, do zakładu położniczego bezpłatnie przyjęte, odkazanie takowych na gminy przynależności miejsca mieć nie może.» —

Nakoniec stanowi ustawa gminna z dnia 12. sierpnia 1866. w §. 55:

«Rada (gminna) winna czuwać nad tem, aby ubodzy w miarę ustaw zaopatrzeni byli. Gdyby zakłady i fundusze na ten cel przeznaczone nie wystarczały, Rada postara się o potrzebne środki i może oznaczyć sposób ich użycia.» —

Wobec tych postanowień nie ulega żadnej wątpliwości, iż do ponoszenia pomienionych kosztów z prawa obowiązane są gminy.

Przekazanie kosztów leczenia na gminy miałoby też ten zbawienny skutek, że gminy w interesie własnym byłyby zniewolone do ściślejszego dochodzenia stosunków majątkowych każdego leczonego, jego familii i innych osób, do zapłaty obowiązanych.

Natenczas przestrzegałyby same, żeby nikt nie uchylał się od tego obowiązku, jeżeli jest rzeczywiście w stanie zapłacenia. Wtedy nie dawałyby się one powodować naleganiem stron, i nie wystawiałyby bezzasadnych świadectw ubóstwa.

Podobnem postanowiem położonoby najskuteczniej raz na zawsze tamę szerzącym się tak bardzo nadużyciom w wydawaniu świadectw i wzmagającej się przez to demoralizacyi ludu wiejskiego.

Zresztą gminie nie równie łatwiej, niżeli komu innemu ściągnąć te koszta; bo jej najlepiej są znane stosunki każdego członka: ona może wreszcie rozłożyć je na raty wedle uznanej potrzeby, lub nakoniec zarządzić, żeby leczony odrobił jej należytość za niego uiszczoną.

Przelanie kosztów leczenia wpłynie też z czasem bez wątpienia korzystnie na ich dalszy rozwój autonomiczny. Rady gminne będą bowiem w własnym interesie mieć większe staranie o swoich przynależnych, będą dbać o ich zaopatrzenie w domu, a w razie zachorowania o ich pielęgnowanie. Będzie to także bodźcem dla nich do przestrzegania włóczęgów, którzy tak często nadużywają zakładów szpitalnych. Zauważano bowiem po bardzo wielu szpitalach publicznych, że niektórzy ludzie bez zarobku umieją po kilka razy, mianowicie w zimie i na przednowku, wyrobić sobie przyjęcie do szpitalu, udając w tym celu różne słabości. W Sejmie Wyższej Austryi poruszono przy dyskusyi nad projektem ustawy o kosztach leczenia między innemi i tę okoliczność, iż taki symulant, jak się okazało z wykazów szpitali, w przeciągu roku w dwudziestu różnych szpitalach był leczony, i niemal pół roku żywił się kosztem funduszu krajowego.

W dawniejszych czasach odznaczał się nasz kraj tém, iż na cele dobroczynne, a między innemi i na szpitale, czyniono hojne zapisy i fundacye. Zdarzają się one jeszcze i teraz, lecz nie tak często i w stosunkowo mniejszych kwotach, raz przez upadek dobrobytu w ogóle, a powtóre i dlatego, że przy powszechnem przeświadczeniu, iż fundusz krajowy utrzymanie ubogich chorych ponosić winien, oziębła też i chęć czynienia podobnych zapisów. Przelanie kosztów leczenia na gminy da z czasem niezawodnie pochop do zakładania nowych szpitali miejscowych, do powiększenia już istniejących i lepszego onych uposażenia.

Zachodzi pytanie: czyli przelanie kosztów leczenia na gminy, nie nałoży gminom jeszcze większych ciężarów, niż ponoszą teraz, płacąc w dodatkach do podatków dla funduszu krajowego koszta za leczenie ubogich chorych całego kraju?

Do należytego wyjaśnienia tej okoliczności potrzebaby z kilku lat — przynajmniej trzech — z wszystkich gmin w kraju szczegółowych wykazów: ile chorych w każdej gminie zosobna było leczonych w szpitalach publicznych nie tylko w kraju, lecz i innych prowincyach? ile wynoszą dotyczące koszta? ile gmina płaci w dodatkach do podatków na rzecz funduszu krajowego, ile z tej kwoty przypada na zaopatrzenie chorych całego kraju? czyli ta tangenta jest mniejszą lub większą, niżeli kwota, którąby przypadła na gminę, jeżeliby miała ponosić tylko koszta za swoich przynależnych wyłącznie?

Dokładne zestawienie wszystkich powyższych dat co do każdej gminy z osobna, przedstawia się przy tak ogromnej liczbie gmin w kraju naszym i przy braku potrzebnych ku temu materyałów jako nadzwyczaj trudne zadanie.

Dotychczas bowiem nie prowadzono żadnej w tym względzie ewidencyi, a wydobycie odnośnych dat z rachunków szpitalnych i ksiąg kontowych byłej c. k. Izby rachunkowej wymagałoby nieustannej mozolnej pracy przez lat kilka.

Najlepszy dowód pod tym względem stanowić może przykład z czynności Wydziału krajowego w Morawii.

Otóż ten Wydział krajowy zbierał niemal przez trzy lata podobne materyały: a lubo liczba gmin Morawii jest nierównie mniejszą niżeli w Galicyi, ograniczył się w pracy swej jedynie na wyjaśnienie stosunku tego tylko co do powiatów. Lecz już i z tego zestawienia okazał się rezultat prawie nie spodziewany. Stwierdzono bowiem datami statystycznemi, iż z 78 powiatów Morawii (biorąc włącznie miasta Berno i Ołomuniec jako odrębne powiaty polityczne) zapłaciło 56 powiatów w r. 1861., 1862. i 1863. do funduszu krajowego w dodatkach do podatków na pokrycie kosztów leczenia chorych Morawców w szpitalach publicznych, kwotę znacznie większą od tej, którąby przypadła na nich, gdyby płaciły wyłącznie tylko za swoich własnych przynależnych, jakoteż, że właśnie te powiaty i gminy, które należą do mniej zamożnych, ponoszą przy konkurencyi krajowej nierównie większe ciężary, jak wypadłyby na nich, gdyby musiały płacić li za swoich ubogich chorych. Przy niektórych powiatach okazał się stosunek bardzo rażący. I tak n. p. zapłacił powiat Mährisch-Ostrau 28 razy więcej,— inny powiat cztery razy więcej,— dwa powiaty więcej jak podwójnie tyle, 24 powiaty dwa razy więcej lub w przybliżeniu do sumy podwójnej,— 28 powiatów zaś nierównie więcej, jak kwotę faktycznie należącą się za swoich przynależnych. Tylko w 9u powiatach stała jedna kwota na równi z drugą, a li w 13 powiatach wynosiła kwota spłacona w dodatkach mniej, niż kwota za utrzymanie ubogich chorych z tych powiatów faktycznie zapłacona. Alebo do kategoryi tych ostatnich 13 powiatów należą właśnie najludniejsze i najzamożniejsze,— między innemi dwa największe miasta w kraju, Berno i Ołomuniec, — wzięte jako dwa osobne polityczne powiaty.

Z powyższych dat statystycznych okazało się, że rapartycya kosztów leczenia ubogich chorych w szpitalach publicznych podług podatków na cały kraj, dla kontrybuentów w większej części powiatów i gmin jest nierównie dotkliwszą, niżeli bezpośrednie ponoszenie tych kosztów za własnych przynależnych; dalej, że przelanie tych kosztów na powiaty i gminy odpowiada więcej zasadzie sprawiedliwości, ponieważ w skutek tego wypadnie na nich mniej płacić, niżeli płacą teraz do funduszu krajowego; — nakoniec, że nawet w ostatniej kategoryi (13) powiatów różnica między kwotą, w jakiej konkurują teraz do funduszu krajowego na zaopatrzenie chorych, a większą sumą, którą musiałyby płacić za własnych chorych wyłącznie, nie jest tak bardzo znaczną, żeby nie były w stanie ponosić same tej nadwyżki.

Oprócz tego dowodzą te data statystyczne, że cel, dla którego właśnie zaprowadzono konkureecyę całego kraju, to jest, ażeby pomagać gminom uboższym przez zamożniejsze, całkowicie chybiony. Okazał się bowiem rezultat wbrew przeciwny, że w skutek tego powiaty i gminy biedniejsze płacą faktycznie więcej, niż zamożniejsze, a nawet — w czém jeszcze większa niesprawiedliwość — na korzyść tych majętniejszych.

Że i w naszym kraju okazałyby się podobne, a może nawet jeszcze bardziej rażące rezultaty, nie ulega żadnej wątpliwości. Wiadomo bowiem, że w naszych szpitalach publicznych leczą się najwięcej chorzy miejscowi. Lud wiejski ma zawsze jeszcze pewny tradycyonalny wstręt od szpitali. Tylko gminy najbliższe, które się już bardziej oswoiły z podobnemi zakładami, biorą udział, oddając swoich chorych do szpitali, dalsze zaś korzystają z nich bardzo rzadko, albo też wcale nie odsyłają swoich chorych do szpitali, dając im chętniej zaopatrzenie w domu. Po części przyczynia się do tego także i trudność w komunikacyach, która nie mało odstrasza od transportowania chorych do zakładów szpitalnych.

Śmiało więc twierdzić można, że i w naszym kraju przelanie kosztów leczenia na gminy nie przyniosłoby im w ogóle większych, a mianowicie takich ciężarów, którymby nie były w stanie podołać.

Zresztą podaje ustawa gminna biedniejszym i mniejszym skuteczny środek ułatwienia sobie w ponoszeniu podobnych ciężarów: — jest nim łączenie się z innemi gminami.

W ostatecznym razie i w nadzwyczajnych wypadkach, gdyby która gmina na żaden sposób nie była w stanie, uiścić tych należytości, może jej przyjść w pomoc rada powiatowa, przyjmując koszta całkowicie, albo w pewnej części na fundusz powiatu. Za przelaniem kosztów leczenia na gminy przemawiają też i względy słuszności. Na mocy rozporządzenia ministeryalnego z dnia 23. czerwca 1857. l. 16169. (reskrypt c. k. Rządu krajowego w Krakowie z dnia 22. lipca 1857. l. 20188.), są bowiem gminy obowiązane ponosić z własnych środków koszta leczenia za swoich przynależnych, pielęgnowanych w szpitalach gminnych i innych zakładach lokalnych, którym nie przyznano charakteru szpitali publicznych, jeżeli koszta te nie mogłyby być ściągnione ani od leczonego, ani od innych osób, do zapłaty takowych prawnie obowiązanych.

A przecież muszą te same gminy, oprócz powyższej opłaty dla szpitali lokalnych, przyczyniać się zarówno w dodatkach do podatków dla funduszu krajowego na pokrycie kosztów leczenia w szpitalach publicznych, chociażby żaden z ich przynależnych nie był leczony w szpitalu publicznym.

Najdotkliwiej zaś trafia teraźniejszy system te gminy, które mają własne szpitale lokalne lub prywatne. Nie dosyć bowiem, że muszą utrzymywać te zakłady własnym kosztem lub przyczyniać się do ich utrzymania bez najmniejszej subwencyi z funduszu krajowego; muszą one oprócz tego konkurować znacznemi kwotami na szpitale publiczne bez względu na to, czyli i w jakim stosunku ich przynależni ze szpitalów publicznych korzystają. Słuszna zatem, ażeby gminy, nie płaciły więcej, jak tylko tyle, ile rzeczywiście za ich chorych przypada.

Gdy więc z powyższego okazuje się, że przelanie kosztów leczenia na gminy jest postanowieniem ze wszech miar legalném, dla kraju równie jak i dla samych gmin pożytecznem, nakoniec sprawiedliwem i słusznem, przeto należy uwolnić fundusz krajowy od obowiązku płacenia kosztów leczenia i utrzymania ubogich chorych w szpitalach publicznych, i obowiązek ten przenieść na gminy.

Koszta zaś przypadające za leczenie i utrzymanie ubogich obłąkanych i położnic, do zakładów położniczych bezpłatnie przyjętych, miałby i na przyszłość całkowicie ponosić fundusz krajowy.

Obłąkani bowiem bywają po większej części niebezpieczni dla mienia lub nawet i życia, tak własnego jak i osób drugich; powinni zatem być umieszczeni już ze względów policyjnych w zakładach takich, gdzieby mogli znaleźć nie tylko należyty dozór, lecz i stosowne pielęgnowanie. Ponieważ zaś leczenie obłąkanych trwa zazwyczaj dłużej, a nieraz nawet zdarza się, że umysłowo chory aż do końca życia w zakładzie trzymanym być musi, przeto też są i koszta znacznie większe. Nałożenie kosztów tych na gminy mogłoby dać powód do zatajenia podobnych wypadków słabości, lub do użycia represaliów przeciw leczonym po powrocie tychże ze zakładu, albo przeciw rodzinom ich, a przez to samo sprowadzić najsmutniejsze następstwa.

Co do kosztów pielęgnowania położnic, do zakładów położniczych bezpłatnie przyjętych, to przelanie takowych na gminy żadną miarą miejsca mieć nie może, albowiem §. 4. ustawy z dnia 17. lutego 1864. (Dz. pr. P. nr. 22.) sprzeciwia się temu jak najwyraźniej.

Co się tyczy sposobu przeprowadzenia, wypadałoby jednak zatrzymać i nadal w mocy obowiązującej postanowienia dekretu ministeryalnego z dnia 6. marca 1855. r. l. 6382., ponieważ żaden szpital publiczny nie mógłby się utrzymać, gdyby nie miał zapewnienia rychłego zwrotu kosztów za pielęgnowanie chorych. Fundusz krajowy wypłacałby więc i nadal, tak, jak płaci dotychczas, koszta leczenia szpitalom publicznym w kraju i innych prowincyach. Zarazem zarządzałby Wydział krajowy ściągnienie takowych, od osób do zapłaty obowiązanych, a dopiero te koszta, któreby się w żaden sposób ściągnąć nie dały, przekazywałby na gminy.

Zważywszy jednak, że nasze gminy są po większej części bardzo ubogie, że całkowite przelanie kosztów tych od razu mogłoby sprowadzić wielkie zamięszanie w ich stosunkach finansowych i gospodarskich, a przez to wpłynąć szkodliwie w samym zawiązku na dalszy rozwój ich zaledwo wzbudzonego życia autonomicznego, nie zdaje się być na czasie, wprowadzać już teraz to postanowienie w całej jego objętości. Na teraz byłoby dostateczne, przekazać tylko jakąś część kosztów tych na gminy.

Ze względu na stosunki kraju naszego i na wymiar tax za pielęgnowanie chorych po naszych szpitalach publicznych, zdaje się połowa kosztów zupełnie odpowiedną.

C. ·/. Wykaz C ·/. wyszczególnia taxy pielęgnowania, ustanowione na rok 1867. w naszych szpitalach publicznych.

Najwyższa kwota w klasie trzeciej wypada na szpitale krakowskie i w Biale (po 50 cent. dziennie), potem na zakłady we Lwowie (po 49 c.)

Koszta leczenia jednego chorego wyniosą zatem za cały rok — licząc podług najwyższej taxy po 50 c. — razem 182 złr. 50 c., a przez połowę 91 złr. 25 c.

Gdy zaś podług *a linea* 11. rozporządzenia ministeryalnego z d. 4. grudnia 1856. l. 26641. pozostawionem jest gminom do woli, w przypadkach chorób chronicznych i dłuższy czas trwających, chorych takich, którzy bez przeszkody transportowani być mogą, zabrać do domu do własnego zaopatrzenia, a zakłady szpitalne obowiązane są o podobnych przypadkach dotyczącym gminom zrobić doniesienie najdalej po upływie trzech miesięcy, — zatem nie przyjdzie też żadna gmina w położenie, opłacania za chorych swoich kosztów pielęgnowania z całego roku.

Przelanie połowy kosztów leczenia i utrzymania chorych w szpitalach publicznych na gminy, które tem samem spowodowane będą wydawać świadectwa ubóstwa z większą oględnością, niż do tego czasu się działo, przyniesie z jednej strony znaczną ulgę funduszowi krajowemu, nie nakładając przytem od razu na gminy zbyt wielkich ciężarów, z drugiej zaś strony, przysposobi ono zwolna nasze gminy do ponoszenia z czasem kosztów tych w całości. Tymczasem będzie można zebrać obfite materyały, a zrobione w przeciągu kilku lat doświadczenia okażą, wraz z datami statystycznemi, który system jest rzeczywiście lepszym, czyli teraźniejszy konkurencyi krajowej, czyli zaś nowy płacenia kosztów leczenia bezpośrednio przez gminy.

Na podstawie takich danych, będzie można ostatecznie rozstrzygnąć, który z tych systemów ma być na przyszłość zastosowany.

Z przedstawionych powodów, a mianowicie zważywszy, iż nie chodzi tu bynajmniej o założenie nowych ciężarów na gminy, lecz raczej o ułatwienie takowym ciężącego na nich na mocy ustaw obowiązku ponoszenia pomienionych kosztów w całości, wnosi Wydział krajowy:

D. ·/. Wysoki Sejm raczy przychylić się do postanowień wytkniętych w załączonym projekcie do ustawy ·/. o pokrywaniu kosztów leczenia i utrzymania ubogich chorych w szpitalach publicznych.

Marszałek krajowy:

Leon książe Sapieha r. w.

Członek Wydziału krajowego:

Franciszek Smolka r. w.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 25. czerwca 1867.

L. W. 266.

A.

Wykaz

kosztów leczenia chorych, płaconych z funduszu krajowego, począwszy od r. 1856. do końca 1866. roku.

Rok	Okręg lwowski						Okręg krakowski						Wydatek razem	
	Kwota uiszczona		Zwroty od stron otrzymane		Wynikłość rzeczywista		Kwota uiszczona		Zwroty od stron otrzymane		Wynikłość rzeczywista			
	złr.	c.	złr.	c.	złr.	c.	złr.	c.	złr.	c.	złr.	c.	złr.	c.
1856	236	78	.	.	236	78	20.164	58½	.	.	20.164	58½	20.401	36½
1857	22.594	14	35	49	22.358	65	58.791	66	.	.	58.791	66	81.150	31
1858	105.461	80	.	.	105.461	80	96 620	63	.	.	96.620	63	202.082	43
1859	70.627	½	478	43½	70.148	57	59.308	89	.	.	59.308	89	129.457	46
1860	54.529	46½	598	22½	53.931	24	108.701	55	.	.	108.701	55	162.632	79
1861	172.654	55½	134	41	172 520	14½	.	.	.	.	.	.	172.520	14½
1862	216.335	7	287	47	216.047	60	.	.	.	.	.	.	216.047	60
1863	198.540	38	9.415	92	189 124	46	.	.	.	.	.	.	189.124	46
1864	239.605	64	4.278	75½	235.326	88½	.	.	.	.	.	.	235.326	88½
Listopad i Grudzień „	63.177	57½	218	43	62.958	94½	.	.	.	.	.	.	62.958	94½
1865	267.799	26	10.301	28	257.497	98	.	.	.	.	.	.	257.497	98
1866	290.314	88	1.773	20	288.541	68	.	.	.	.	.	.	288.541	68

We Lwowie dnia 4. czerwca 1867.

B.

Wykaz

zapłaconych kwot z funduszu krajowego w r. 1864., 1865. i 1866. za ubogich chorych leczonych w szpitalach publicznych w Galicyi i Wielkiem Księstwie Krakowskiem, — jakoteż zapłaconych kwot kasie wojennej i funduszom krajowym, względnie szpitalom innych krajów koronnych za leczonych tamże krajowców.

Rok	Szpitale publiczne w Galicyi i Wielkiem Księstwie Krakowskiem		Szpitale wojskowe i innych krajów koronnych		Razem	
	uiszczona kwota		uiszczona kwota		uiszczona kwota	
	złr.	c.	złr.	c.	złr.	c.
1864.	212.379	89	22.946	99½	235.326	88½
1865.	227.042	95½	30.455	2½	257.497	98
1866.	270.366	68	18.175	—	288.541	68
summa	709.789	52½	71.577	2	781.366	54½
przeciętnie	236.596	51	23.859	—	260.455	51

We Lwowie dnia 4. czerwca 1867.

C.

Wykaz

tax szpitali publicznych krajowych, dotychczas obowiązujących.

Liczba porządkowa	Miejsce szpitalu publicznego	Dzienna należytość za chorego I. klasy zł.	c.	II. klasy zł.	c.	III. klasy zł.	c.	UWAGA
1	Lwowski szpital powszechny	1	40	.	70	.	49	dzieci niżej lat 7 płacą połowę.
2	Biała szpital . . .	.	.	.	.	.	50	bez różnicy wieku.
3	Bochnia „ . . .	.	.	.	.	.	42	„ „
4	Brody „ . . .	.	.	.	.	.	35	„ „
5	Brzeżany „ . . .	.	.	.	.	.	40 1/4	dzieci płacą połowę przy poz. I.
6	Drohobycz „ . . .	.	.	.	.	.	43 1/2	
7	Jasło „ . . .	.	.	.	.	.	38 1/2	bez różnicy wieku.
8	Kołomyja „ . . .	.	.	.	.	.	40	
9	Śniatyn „ . . .	.	.	.	.	.	32	
10	Przemyśl „ . . .	.	.	.	.	.	42	dzieci niżej lat 7 płacą połowę.
11	Rzeszów „ . . .	.	.	.	.	.	38	
12	Sambor „ . . .	.	.	.	.	.	45 1/2	
13	Sącz „ . . .	.	.	.	.	.	37 1/2	dzieci niżej lat 7 płacą 19 c.
14	Sanok „ . . .	.	.	.	.	.	45	„ „ połowę.
15	Stanisławów „ . . .	.	.	.	.	.	38 1/2	„ „ „
16	Stryj „ . . .	.	.	.	.	.	37	bez różnicy wieku.
17	Tarnopol „ . . .	.	.	.	.	.	35	dzieci niżej lat 7 płacą połowę.
18	Tarnow „ . . .	.	.	.	.	.	35	„ „ 18 c.
19	Wadowice „ . . .	.	.	.	.	.	43	
20	Zaleszczyki „ . . .	.	.	.	.	.	31 1/2	dzieci niżej lat 7 płacą połowę.
21	Złoczów „ . . .	.	.	.	.	.	50	
22	Żółkiew „ . . .	.	.	.	.	.	42	bez różnicy wieku.
23	Kraków szpital Św. Łazarza	.	.	.	.	.	50	
24	„ „ Św. Ducha.	.	.	.	.	.	50	bez różnicy wieku.
	i dom obłąkanych . .	.	.	.	.	.	50	

We Lwowie dnia 4. czerwca 1867.

D.

Ustawa,

z dnia . . . . . obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem o pokrywaniu kosztów leczenia ubogich w szpitalach publicznych.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi i Wielkiego Księstwa Krakowskiego rozporządzam, co następuje:

I.

Gminy Królestwa Galicyi i Lodomeryi i Wielkiego Księstwa Krakowskiego są obowiązane zwracać funduszowi krajowemu połowę kosztów leczenia i utrzymania (taxy szpitalnej) przynależnych swoich ubogich w publicznych szpitalach Państwa Austryackiego.

II.

Niniejsza ustawa nie narusza przepisów co do zwrotu kosztów za leczenie i utrzymanie ubogich obłąkanych i położnic.

Sprawozdanie

z czynności Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem za czas od zamknięcia ostatniego Zgromadzenia Sejmu krajowego, t. j. od dnia 2. marca 1867.

Wysoki Sejmie!

Dopełniając obowiązku postanowienia §. 26. statutu krajowego, składa Wydział krajowy sprawozdanie z czynności od zamknięcia 4tej sesyi Igo peryodu Sejmowego, które obejmuje:

A. Rezultat przedłożonych do najwyższej sankcyi uchwał sejmowych; rezultat uchwalonych do najwyższego Tronu próśb; nareszcie skutek udzielonych c. k. Rządowi wniosków Wysokiego Sejmu.

B. Przekazane szczegółowo i zwyczajne czynności Wydziału krajowego.

A.

Uchwały, podlegające najwyższej sankcyi.

Rozprawy Wysokiego Sejmu.

Rozprawy Wysokiego Sejmu z Iej sesyi IIgo peryodu Sejmowego, zostały wedle zawiadomienia c. k. Prezydyum Namiestnictwa z d. 28. czerwca 1868. l. 4472/pr. przyjęte najwyższem postanowieniem z dnia 22. maja 1867. do najwyższej wiadomości.

Uchwały i ustawy sankcyonowane.

Oprócz ustawy o zmianie §§. 11. i 13. Sejmowej ordynacyi wyborczej i ustawy o utworzeniu w każdej parafii wyznania katolickiego funduszu zapasowego na pokrycie kosztów stawiania i reparacyi budynków kościelnych i parafialnych, o których sankcyonowaniu Wysoki Sejm na ostatniej sesyi Sejmowej powziął wiadomość, otrzymały najwyższe zatwierdzenie:

a) uchwały względem dodatków do podatków dla funduszu krajowego i funduszów indemnizacyjnych na r. 1867.;

b) ustawa o języku wykładowym w szkołach średnich i ludowych; atoli z zastrzeżeniem, że postanowienia Sejmu w moc art. VII. tejże ustawy uchwalone, w każdym wypadku do najwyższej sankcyi mają być przedłożone;

c) ustawa o zmianie §§. 15 i 28. gminnej ordynacyi wyborczej dla miasta Brodów;

d) uchwały Sejmowe, powzięte w sprawie galicyjskiego Towarzystwa kredytowego z ograniczeniami i pod warunkami, określonemi w alegatach Ia i Ib.

Alegat Ia Ib

Uchwały i ustawy, którym najwyższej sankcyi odmówiono.

(Statut dla miasta Lwowa).

Prezydyum Namiestnictwa zawiadomiło nas pismem z d. 11. kwietnia 1867. l. 3352/pr. iż Jego C. K. Apostolska Mość najwyższem postanowieniem z dnia 30. marca 1867. nie raczył udzielić najwyższej sankcyi statutowi gminnemu dla stołecznego miasta Lwowa, uchwalonemu przez Wysoki Sejm dnia 29. i 30. grudnia 1866., a to z powo-

dów: że w tym statucie nie zachowano przepisu art. XI. ustawy zasadniczej o urządzeniu gmin z dnia 5. marca 1862. (Dz. p. P. nr. 18.); że nie wzięto do statutu postanowienia, jako gmina ma załatwiać w swym obrębie wszystkie sprawy, należące do zakresu działania politycznej władzy powiatowej i utrzymywać tym celem potrzebne urządzenia i zakłady; nareszcie, ponieważ nie znachodzi się w statucie postanowienie, że stali urzędnicy gminni mają być wydaleni ze służby dla tych samych powodów, dla których urzędnicy przy władzach administracyjnych ulegają wydaleniu ze służby.

(Uchwała o uwolnieniu domów nowowybudowanych i t. d. od dodatków do podatków).

Wedle zawiadomienia c. k. Prezydyum Namiestnictwa z 13. marca 1867. l. 2446/pr uchwała Wysokiego Sejmu z dnia 30. grudnia 1866. względem uwolnienia budynków nowowybudowanych, przebudowanych lub dobudowanych od opłaty dodatków do podatków dla funduszu krajowego i funduszów indemnizacyjnych przedłożoną została Najjaśniejszemu Panu do zatwierdzenia co do dodatków do podatków dla funduszów indemnizacyjnych. Jego C. K. Apostolska Mość najwyższem postanowieniem z dnia 28. lutego 1867. nie raczył udzielić najwyższej sankcyi tej uchwale ze względu na stan bierny funduszów indemnizacyjnych.

Ponieważ uchwała powyższa stanowiła nierozdzielną całość, przeto Wydział krajowy nie czuł się upoważnionym do ogłoszenia części tejże uchwały, najwyższej sankcyi nie wymagającej, a odnoszącej się do uwolnienia od dodatków dla funduszu krajowego, i przygotował w tej mierze osobny wniosek.

(Ustawy zmieniające §. 3. statutu krajowego i §§. 2. 3. Sejm. ord. wyb.).

C. k Prezydyum Namiestnictwa zawiadomiło nas pismem z 9. kwietnia 1868. l. 3043/pr., iż Jego Ces. Król. Apost. Mość najwyższem postanowieniem z dnia 14. maja 1867. nie raczył udzielić najwyższej sankcyi ustawom, uchwalonym na posiedzeniach Sejmowych z d. 20. i 30. grudnia 1866. względem powiększenia liczby posłów miejskich, zważywszy, że ustawa zmieniająca §. 3. stat. kraj. nie została uchwaloną prawnie wymaganą większością głosów, a zmiany §§. 2. i 3. Sejmowej ord. wyb. od powyższej ustawy są zawisłe, że przeto rzeczone uchwały Sejmowe nie mogą stanowić przedmiotu merytorycznego ocenienia.

Prośby podane do najwyższego Tronu.

Zpomiędzy petycyj Wys. Sejmu uchwalonych w ciągu IVtej sesyi jedynie odniosła pożądany skutek prośba o ustanowienie krajowej Rady szkolnej.

Na mocy najwyższego postanowienia z dnia 25. czerwca 1867., którem Najjaśniejszy Pan, przychyliwszy się do prośby Sejmu, raczył przyzwolić na utworzenie krajowej Rady szkolnej, wydało c. k. Prezydyum Namiestnictwa dnia 6. lipca 1867. l. 5306/pr. statut organizacyjny dla Rady szkolnej, zamieszczony w Dzienniku ustaw krajowych część IV. nr. 12 str. 18.

Statut różni się od projektu przez Wys. Sejm uchwalonego w tem, iż w art. II. statutu okres stanowiący, że «Rada szkolna krajowa jest w sprawach wychowania najwyższą władzą nadzorczą i wykonawczą w kraju» zamieniono wyraz «wychowania» na wyrazy «szkół ludowych i średnich», zaś w art. IV. zamiast powołanego przez Sejm dyrektora do składu Rady, wejść ma do niej «każdoczasny referendarz Namiestnictwa». Zmiany zawarte w ustępach 3. i 5. art. III., są więcej stylistyczne: — art. VIII. projektu Sejmowego, który o zniesieniu rozporządzeń sprzeciwiających się statutowi mówi, został uchylony.

Na mocy art. IV. ustępu 5. przystąpił Wydział krajowy do wyboru delegata do Rady, i mianował delegatem swoim p. Oktawa Pietruskiego, Członka Wydziału krajowego, a stosownie do ustępu 7. tegoż artykułu przedstawił Wydział krajowy Najjaśniej-

szemu Panu do zamianowania p.p. Antoniego Małeckiego, dra filozofii i profesora polskiego języka i pismiennictwa przy c. k. wszechnicy lwowskiej, i Zygmunta Sawczyńskiego, posła Sejmowego i Członka Rady Państwa, którzy też otrzymali najłaskawszą nominacyę.

Petycya w sprawie zaprowadzenia komisyi examinacyjnej przy wszechnicy Jagiellońskiej, w sprawie reorganizacyi Instytutu technicznego w Krakowie nie została dotychczas rozwiązana.

Petycya w sprawie katastralnej.

Z petycyj uchwalonych na IIIciej sesyi Sejmowej uzyskała także skutek, lecz tylko w części, prośba Wys. Sejmu z d. 27. kwietnia 1866. w sprawie katastralnej. Wedle zawiadomienia c. k. Prezydyum Namiestnictwa z d. 16. maja 1867. l. 4234. raczył Najjaśniejszy Pan dnia 26. marca r. b. «na petycyę Wys. Sejmu o rewizyę operacyj katastralnych pod przewodnictwem mieszanej komisyi krajowej, na najuniżeńsze przedstawienie w tym względzie Wys. c. k. Ministeryum Finansów w porozumieniu z Ministerstwem Stanu, rozporządzić, co następuje:

«Pozwalam, by dla Galicyi ustanowioną była osobna komisya krajowa w proponowanym składzie w celu rewizyi operacyj katastralnych, i by tejże w myśl postawionych wniosków przekazany był dotychczasowy zakres działania krajowych Dyrekcyj finansowych we Lwowie i Krakowie w sprawach szacunków i rozstrzygania wniesionych przeciw tymże reklamacyj. Jest zresztą Moją wolą, ażeby przedsięwziąść się mające czynności rewizyjne w jak najkrótszym czasie ukończone, i w ogóle operacye stałego katastru w Galicyi jak można najspieszniej do końca doprowadzone zostały. — Oczekuję przytem, że starania mego Rządu w tej tak ważnej sprawie, znajdą z uwagi na interes kraju należyte poparcie przez chętne współdziałanie tak Reprezentacyi krajowej, jak jej organów.»

Postanowienia zasadnicze, przez Najjaśniejszego Pana potwierdzone co do składu komisyi krajowej i komisyi inspektorackich, tudzież co do zadania tych komisyj w celu przeprowadzenia rewizyi szacunków w Galicyi Wschodniej, jakoteż w celu ukończenia znajdujących się w toku reklamacyj, dalej w celu przeprowadzenia w swoim czasie podobnej rewizyi w Galicyi Zachodniej i w Wielkiem Księstwie Krakowskiem, udzieliło nam Prezydyum c. k. Namiestnictwa w osobnym załączniku, jak alegat II.*a*.

Alegat II.*a*.

Gdy c. k. Ministeryum Finansów wyraziło w reskrypcie do c. k. Prezydyum z dnia 6. maja b. r. l. 14221. nadzieję, iż prace rewizyjne najdalej do roku ukończone będą, przeto termin, z którym wspomniona komisya rozpocząć miała swoje działania, w jak najkrótszym czasie musiał być ogłoszony, przystąpił Wydział krajowy do zamianowania czterech Członków i czterech zastępców do komisyi krajowej, tudzież do zamianowania dla zachodnich obwodów kraju Członków i zastępców do komisyj inspektorackich i Mężów zaufania w okręgach reklamacyjnych. Członkami komisyi krajowej zostali mianowani: pp. Kornel Krzeczunowicz, Edmund Kraiński, Ludwik Szumańczowski i Xawery Petrowicz; — zastępcami: pp. Konstanty Tchórznicki, Henryk Strzelecki, Gustaw Postruski i Edward Micewski. Członków i zastępców komisyj inspektorackich i mężów zaufania zamianował Wydział krajowy podług propozycyi, uczynionych nam z uznania godną gotowością przez komitet krakowskiego Towarzystwa rolniczego. Listy tychże nie podajemy tutaj, ponieważ częste zachodzą zmiany w osobach dla wymawiania się mianowanych od przyjęcia obowiązków.

Zawiadamiając Prezydyum Namiestnictwa o dokonanej nominacyi Członków komisyi krajowej, uczynił Wydział krajowy zapytanie co do dyet i zwrotu kosztów podróży dla Członków komisyi. C. k. Prezydyum Namiestnictwa, udzielając Wydziałowi regulamina dla komisyj krajowych i inspektorackich, wskazało na postanowienia co do dyet i kosztów podróży, zawarte w tych regulaminach, dodając, iż Wys. c. k. Ministeryum Skarbu

wedle reskryptu z d. 11. lipca r. b. l. 24817. nie przychyliło się do wniosku, ażeby Członkom tych komisyj, mianowanym przez Wydział krajowy wymierzano wynagrodzenie z funduszu katastralnego, ile że Ministeryum wychodzi z zapatrywania się, że przydzielanie zastępców kraju do tych komisyj ma miejsce tylko w tegoż interesie, że przeto koszta ztąd powstałe kraj, a nie skarb Państwa ponosić winien.

Zarazem oznajmiło Prezydyum Namiestnictwa, że c. k. Ministeryum, przypuszczając, iż Wydział krajowy nie posiada obecnie funduszu na pokrycie tych kosztów, a zresztą do poniesienia tych wydatków potrzebować będzie zapewne zezwolenia Wys. Sejmu, i chcąc uniknąć zwłoki zebrania się komisyj i rozpoczęcia przekazanych im czynności, przyzwoliło na tymczasowe pokrycie tych wydatków, a mianowicie na wypłacanie dyet Członkom komisyi, mianowanym przez Wydział krajowy, drogą zaliczki z funduszu katastralnego za zwrotem z funduszu krajowego.

Wydział krajowy nie podzielając zapatrywania się c. k. Ministeryum na tę sprawę uczyni wniosek do Wysokiego Sejmu celem stosownego jej załatwienia.

Alegata II.*b*., II.*c*, II.*d*.

Wydane przez c. k. Ministeryum Skarbu regulamina dla komisyi krajowej i dla komisyj inspektorackich zamieszczone są w alegatach II.*b*., II.*c*., II *d*.

Petycya w sprawie popisów wojskowych.

Co do uchwalonej na posiedzeniu dnia 28. grudnia 1866 r. prośby Wysokiego Sejmu, aby przy układaniu spisu obowiązanych do wojska, w wypadkach §§. 25., 26., 28. i 29. prawa z d. 29. września 1858 r., tudzież w razach §§. 7., 36., 47., 81. i 61. instrukcyi urzędowej, wpływ bezpośredni i udział stanowczy dla gmin, rad powiatowych i Wydziału krajowego ustalonym został, i aby na ludność chrześciańską i na ludność żydowską osobne kontyngensy nałożone, i na pojedyncze gminy odrębnie rozłożone zostały, otrzymał Wydział krajowy za pośrednictwem c. k. Namiestnictwa następującą odpowiedź: iż władze centralne według reskryptu ministeryalnego z dnia 22. grudnia 1867. do l. 17506. nic w tym względzie obecnie zarządzić nie mogą, albowiem nowa ustawa z dnia 10. listopada 1867. r., tudzież nowo wydać się mająca ustawa obrony krajowej (*Wehrgesetz*) nie dopuszczają, aby w teraźniejszej epoce przechodowej zmiany istniejących przepisów w pojedynczych krajach koronnych zaprowadzone zostały; dalej, ponieważ prośba względem ustalenia wpływu bezpośredniego i udziału stanowczego dla gmin, rad powiatowych i Wydziału krajowego wyraźniejszego i pewnego określenia wymaga; wreszcie ponieważ prośba o nałożenie odrębnych kontyngensów żydowskich niezgodną jest z ustawą zasadniczą, według której wykonanie obowiązków państwowych niezawisłem jest od wyznania religijnego, dlatego też do tej ostatniej prośby wcale przychylić się nie można.

Wydział krajowy pozbierał wreszcie za pośrednictwem c. k. Namiestnictwa dawniejsze wykazy statystyczne co do rezultatów poborów wojskowych, odbytych na podstawie prawa z d. 29. września 1858. r., jakoteż w latach 1856., 1857. i 1858. na podstawie dawniejszych przepisów rekrutacyjnych, co do stosunku wzajemnego w tych poborach między ludnością chrześciańską a izraelicką.

Petycya o zniżenie ceny soli.

Na posiedzeniu z dnia 26. marca 1866. uchwalił Wys. Sejm zaniesienie prośby do Najjaśniejszego Pana o zniżenie ceny soli o $^1/_3$ część.

Wedle zawiadomienia c. k. Prezydyum Namiestnictwa z dnia 14. Stycznia 1867. r. l. 10463/pr. nie uznał p. Minister Skarbu możliwem przedłożenie tej prośby Najjaśniejszemu Panu do uwzględnienia z powodów przytoczonych w załączniku III.

Alegat. III.

Wnioski i wezwania do c. k. Rządu.
***a.* w sprawie terytoryalnego podziału kraju.**

C. k. Prezydyum Namiestnictwa zawiadomiło nas pismem z d. 6. maja 1867. l. 3963/pr. że Jego C. K. Apost. Mość najwyższem postanowieniem z dnia 14. grudnia z. r. (Dz. p. P. z 1867. nr. 17.) raczył najmiłościwiej zatwierdzić nowy podział terytoryalny kraju, który był przedmiotem obrad Wys. Sejmu; zarazem jednak oznajmiło, iż wyrażone przez Wys. Sejm życzenie, ażeby wyznaczyć pewny termin do reklamacyi z powodu przydzielenia pojedynczych miejscowości do nowo utworzonych powiatów, nie zostało uwzględnionem: jednakże Wys. c. k. Ministeryum Stanu reskryptem z dnia 16. grudnia 1864. l. 7402. zezwoliło, ażeby brać pod rozwagę prośby pojedynczych gmin o wydzielenie z jednego i przydzielenie do innego powiatu, i przed ostatnią decyzyą w tej mierze porozumiewać się z Wydziałem krajowym

Prezydyum, zawiadamiając nas o tem, zaproponowało załatwienie podań, podówczas bardzo licznych, drogą komisyjną, na którą Wydział krajowy zgodziwszy się, wybrał z grona swego delegatem do komisyi Członka Wydziału krajowego p. Grocholskiego. W skutek uwzględnienia bardzo znacznej części tych petycyj, zaszły już zmiany w pierwotnym podziale, i takowe ogłoszono w Dz. praw Państwa nr. 17.

Uchwały w sprawie podatku domowego.

W dniach 24. i 26. listopada 1866. uchwalił Wys. Sejm na podstawie §. 19. statutu krajowego, aby rozciągnąć czasowe uwolnienie nowo-wybudowanych domów od podatku aż do końca roku 1869. dla wszystkich miast w Galicyi, w których jest zaprowadzony podatek domowo-czynszowy, i aby w miastach Lwowie i Krakowie potrącać $^{30}/_{00}$ z czynszów na *sarta tecta* przy wymiarze podatku domowo-czynszowego. Dnia 3. stycznia 1868. doniosło c. k. Prezydyum Namiestnictwa Wydziałowi krajowemu załączonem pismem — (alegat IV.), — że pierwsza z powyższych uchwał załatwiona została wydaną ustawą z dnia 14. listopada 1867. (Dz. pr. P. nr. 137.), a co do drugiej uchwały, że c. k. Ministerstwo Finansów nie może popierać wyjątkowego podniesienia procentu na *sarta tecta* w pojedynczych miejscowościach.

Alegat IV.

Uchwały co do rozkładu podatku zarobkowego i dochodowego.

Względem powziętych przez Wys. Sejm w dniu 27. grudnia 1866. uchwał w przedmiocie rozkładu i poboru podatków zarobkowego i dochodowego nie otrzymał Wydział krajowy od c. k. Rządu żadnego zawiadomienia.

Sprawy specyalnie przekazane.

W sprawie podatku od bydła bitego na wspólną potrzebę.

W wykonaniu uchwały Wys. Sejmu z d. 29. grudnia 1866., powziętej w sprawie usunięcia mylnego tłumaczenia postanowień względem uwolnienia od opłaty podatku od bydła bitego na wspólną potrzebę, wystosował Wydział prośbę do JE. Ministra Skarbu o uchylenie rzeczonego tłumaczenia, co jednak wedle w tłumaczeniu załączonego reskryptu ministeryalnego do c. k. Dyrekcyi Skarbu we Lwowie z d. 29. stycznia 1867. l. 3798. nie odniosło pożądanego skutku.

Alegat V.*a.*

W sprawie zniżenia podatku domowo-klasycznego.

W wykonaniu uchwały Wys. Sejmu, powziętej na siedmdziesiątem piątem posiedzeniu roku 1866. względem zniżenia podatku domowo-klasycznego dla domów klasy XII, Wydział krajowy po zebraniu potrzebnych dat wystosował dnia 15. grudnia 1867. do c. k. Ministerstwa Skarbu odpowiedne przedstawienie, na które otrzymaliśmy ministeryalną odmowną odpowiedź, jak alegat V.*b.*

Alegat V.*b.*

W sprawie zmniejszenia podatku spadkowego.

Uchwałą powziętą dnia 28. lutego 1867. polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu, ażeby wyrobił i przedłożył na następującej sesyi wnioski względem zmniejszenia podatku spadkowego. Gdy jednakże Wydział krajowy dowiedział się, że c. k. Ministerstwo Skarbu wezwało komitet c. k. galicyjskiego Towarzystwa gospodarskiego do oświadczenia się nad pytaniem: jakieby zmiany wypadało poczynić w dotyczącej ustawie ze względu na stosunki rolnictwa?—co wskazywało, że c. k. rząd zamyśla wnieść do Rady Państwa wnioski o zmianę tej ustawy,—zdawało się Wydziałowi krajowemu, iż nie wypada ociągać się z tą sprawą aż do zebrania Wys. Sejmu.

Alegat Vc.

Wydział krajowy przedłożył zatem wypracowany w tym przedmiocie szczegółowy memoryał bezpośrednio c. k. Ministerstwu Skarbu dnia 12. marca 1868.

Sprawa zwrotu zapłaconych niektórym posłom kosztów z powodu zwołania Sejmu na 11. lutego 1867. roku.

W skutek petycyj pp. posłów: Działoszyńskiego, Iszczuka, Manasterskiego, Papczuka, Minkowicza, Sycza i Żynczaka przyzwolił Wys. Sejm uchwałą dnia 28. lutego 1867. wypłatę kosztów podróży dyet, z powodu ich podróży podjętych na pierwotnie głoszony termin otwarcia Sejmu t. j. na dzień 11. lutego 1867., i zalecił Wydziałowi krajowemu upomnienie się w Skarbie Państwa o zwrot takowych.

W wykonaniu tej uchwały, zarządził Wydział krajowy wypłatę rzeczonych kosztów w łącznej kwocie 191 zł. w. a., i zawezwał c. k. Prezydyum Namiestnictwa o poczynienie stosownych kroków, aby ta kwota funduszowi krajowemu zwróconą była ze Skarbu Państwa. Atoli w skutek reskryptu minist. z 1. maja 1867. l. 2575. zawiadomiło nas Prezydyum Namiestnictwa, iż Jego Exc. p. Minister Spraw Wewnętrznych uchwalił za porozumieniem się z c. k. Ministerstwem Finansów, iż życzeniu Sejmu, uchwalonemu dnia 28. lutego 1867. zadość uczynionem być nie może, albowiem Skarb Państwa nie odpowiada za wydatki, spadające na kraj z powodu zwoływania Reprezentacyi krajowej.

Fundacya śp. Pelagii Russanowskiej.

Odnośnie do uchwały Wys. Sejmu z dnia 1. grudnia 1866. r. do l. 47. przedstawić musimy następujący stan rzeczy:

Wydział krajowy w celu pozyskania dokładnej informacyi o stanie fundacyi po ś. p. Pelagii Russanowskiej udawał się do Prezydyum c. k. Namiestnictwa, następnie do Sądu krajowego w Krakowie, gdzie pertraktacya spadku Pelagii Russanowskiej się toczy, a oraz i do jw. Piotra hr. Moszyńskiego, exekutora ostatniej woli fundatorki, który zarazem przez fundatorkę umocowanym został do zmieniania warunków fundacyi, gdyby niepodobnem było urządzić fundacyę wedle myśli fundatorki.

Udzielone nam wyjaśnienia wykazują, że ś. p. Pelagia Russanowska kodycylem z 11. czerwca 1855. r. sumę 100.000 franków czyli 180.000 zł. pols. na założenie domu przytułku z kaplicą w Krakowie dla 5 inwalidów polskich, którzy dla narodu wszystko poświęcili, zapisała.

Życzeniem jej było, ażeby dom przytułku założono w Polsce, a gdyby można w Krakowie, i oddano fundacyę pod opiekę cesarza Napoleona III. Ministerya odmówiły z dwóch powodów potwierdzenia tej fundacyi:

1. że zakładu nie można oddać pod opiekę obcego monarchy;

2. że nie może być dozwolona fundacya, której tendencya ku temu zmierza, by stale zaopatrzyć osoby, które przez zakłócenie spokoju publicznego w kraju lub w sąsiednich państwach stały się winnemi wobec ustaw karnych.

Wydział krajowy po dokładnem zbadaniu całego położenia rzeczy, wychodzi jednakże z tegoż stanowiska:

ad 1. Exekutorowi ostatniej woli fundatorki służy moc zupełna opuszczenia postanowienia względem oddania zakładu pod opiekę cesarza Napoleona III.

ad 2. Z treści zapisu nie wypływa bynajmniej tendencya zaopatrywania osób, które się stały winnemi wobec ustaw karnych; albowiem aż do 1831. r. istniała armia

polska, zatem rzeczywiście istnieją inwalidzi polscy, którzy nie stali się winnymi wobec ustaw karnych.

Dokładniejsze oznaczenie wyrazu «inwalid polski», również i postanowienie, iż w braku takich inwalidów z byłej armii polskiej, wsparcie danem być ma innym osobom nieposzlakowanym narodowości polskiej, którzy krajowi i narodowi się zasłużyli, a utrzymania są pozbawieni, leży zupełnie w mocy exekutora fundacyi, i może zażegnać skrupuły Ministeryum.

Tę jedyną drogę widzi Wydział krajowy możliwą i prowadzącą do uratowania tej fundacyi jako instytucyi krajowej; a z uwagi, iż każda fundacya, aby mogła wejść w życie, potrzebuje zatwierdzenia władzy politycznej; iż dalej w obec wzbraniających oświadczeń Ministeryów nie ma żadnej nadziei, aby prośba, do Najjaśniejszego Pana wystosować się mająca w obec niezmienionych okoliczności pomyślniejszym skutkiem uwieńczoną została; wreszcie z uwagi, iż Wydział krajowy nie ma kompetencyi udawania się jednostronnie do Ministeryum lub do Najjaśniejszego Pana z prośbą o zatwierdzenie fundacyi w duchu zapisu, skoro exekutor tegoż zapisu na mocy przysługującego mu prawa, wniósł już zupełną zmianę warunków fundacyi, zamierzając oddać legowany fundusz pod zarząd zakonu Sióstr Miłosierdzia w Paryżu, Wydział krajowy w powyższym duchu odezwał się do exekutora kodycylarnej woli ś. p. Pelagii Russanowskiej, aby na mocy przysługującego mu prawa, takie w zapisie fundacyjnym poczynił zmiany, które z duchem zapisu pogodzićby się dały, a skłonićby mogły władzę administracyjną do zatwierdzenia fundacyi jako instytucyi krajowej.

Na tę odezwę, pod d. 18. września 1867. do l. 5023. wystosowaną, otrzymaliśmy pod d. 13. grudnia 1867. r. do l. 15334. odpowiedź exekutora fundacyi, iż wprzód doczekać się musi rekursu swego do najwyższego Trybunału Sprawiedliwości wniesionego, a mianowicie, azali Trybunał najwyższy nie odrzuci jego propozycyi oddania legatu 100.000. franków zakonowi Sióstr Miłosierdzia w Paryżu; gdyż dopiero w razie odrzucenia tego wniosku, exekutor fundacyi przedłożyłby Namiestnictwu dalsze wnioski w myśl wskazówek Wydziału krajowego. Nadmienić jeszcze wypada, iż według doniesienia p. dra. Rydzowskiego, spór sukcesorów Pelagii Russanowskiej o unieważnienie tej fundacyi wyrokiem sądowym w pierwszej instancyi na niekorzyść sukcesorów rozstrzygniętym został, i żądaniu ich o unieważnienie fundacyi odmówiono; — przeciwko temu zaś wyrokowi sukcesorowie Pelagii Russanowskiej apelacyę wnieśli, która w ten sposób rozstrzygniętą została, iż legat rzeczony za nieważny uznanym został. — Przeciwko temu orzeczeniu 2giej instancyi dr. Rydzowski założył rewizyę do najwyższego Trybunału sprawiedliwości, która rewizya dotąd jeszcze nie jest rozstrzygniętą. (2871/868).

Ze względu, iż w skutek orzeczenia sądowego 2giej instancyi zachodzi obawa, iż cały legat fundacyi ś. p. Pelagii Russanowskiej i w trzeciej instancyi jako nieważny uznanymby być mógł, postawił exekutor fundacyi do c. k. Namiestnictwa wniosek zmiany całej fundacyi wedle wskazówek przez Wydział krajowy udzielonych, i tę propozycyę exekutora fundacyi Wydział krajowy ze swej strony jak najusilniej w c. k. Namiestnictwie popiera

---

Fundacya Sobolewskich.

Podaniem do Wys. Sejmu dnia 23. grudnia 1866. wniesionem, ofiarowali pp. Eligiusz i Karolina Sobolewscy majątek swój Jawora Górna i Dolna na założenie krajowego instytutu dla kształcenia teoretycznego i praktycznego [w gospodarce] nauczycieli szkół ludowych, a to według planu w podaniu szczegółowo zaprojektowanego, przez założenie w majętności Jawora szkoły preparandów, połączonej ze szkołą gospodarczą na wzór Dublańskiej, i zapomocą stypendyów, z dochodów fundacyi wypłacać się mających.

Ofiarę tę jednakże uczynili pp. Sobolewscy warunkowo, a to: jeżeli Sejm przyzwoli i wypłaci w krótkim czasie z funduszów krajowych sumę 24.000. złr. na spłacenie długów, ciężących na hypotece dóbr Jawora.

Nabywszy tym sposobem na rzecz kraju pomienioną majętność, miałby się Wysoki Sejm wedle propozycyi pp. Sobolewskich za pośrednictwem Wydziału krajowego zająć administracyą takowej, i urządzeniem projektowanego zakładu naukowo-wychowawczego, przyczemby cała majętność stała do dyspozycyi Wys. Sejmu z wyjątkiem domu mieszkalnego z ogrodem owocowym, 80 morgów roli, 20 morgów łąk i 100 morgów lasu, co wszystko pozostałoby w dożywotnem posiadaniu fundatorów, — którzy, oddając zakład pod szczególną protekcyę JE. jw. Agenora hr. Gołuchowskiego, zastrzegli sobie również prawo czuwania nad wprowadzeniem w życie projektowanej fundacyi, i wybór kandydatów na stypendya, z dochodów fundacyi dla preparandystów utworzyć się mające.

Nakoniec wyznaczyli pp. Sobolewscy także jako stałą prestacyę coroczną z dochodów fundacyi 200 złr. dla miejscowego proboszcza lub wikaryusza w Jaworze za udzielenie preparandystom nauki religii, a 100 złr. na utrzymanie kapliczki familijnej Sobolewskich i nabożeństwa w takowej, co miesiąc na intencyę fundatorów odprawiać się mające.

Petycyę pp. Sobolewskich przekazał Sejm uchwałą, powziętą na posiedzeniu z dnia 28. grudnia 1866. r. Wydziałowi krajowemu z poleceniem, ażeby tenże o ile można najrychlej sprawę tę zbadał i według najlepszego uznania swego załatwił, a następnie Sejmowi przyszłemu relacyę złożył.

Ponieważ w petycyi powyższej pp. Sobolewskich wartość dóbr Jawora tylko gołosłownie opisaną, zatem niedostatecznie wykazaną była, z tej zaś przyczyny żadnych kroków, zmierzających ku urzeczywistnieniu proponowanej fundacyi przedsiębrać nie było można, przeto zażądał Wydział krajowy od pp. Sobolewskich przedłożenia dokumentów wiarogodnych, któreby stan majątku Jawora i wartość onegoż niewątpliwie wykazały.

Po kilkakrotnem naleganiu przedłożyli pp. Sobolewscy żądane dokumenta podaniem de praes. 13. września r. z. l. 9555., a zbadanie takowych okazało następujące wynikłości:

Dobra Jawora Górna i Dolna oszacowane zostały na 52.416. złr.

Stan dłużny obciążony jest intabulowanemi na rzecz szlachty w Jaworze osiadłej prawami, a mianowicie:

1. prawem wyłącznego posiadania i używania części należących do Jawory «na Trześciu» i «Klęska» zwanych;

2. wolnego wypasu na wszystkich gruntach części pp. Sobolewskich w Jaworze Górnej i Dolnej;

3. prawem propinacyi dla tejże szlachty.

4. prawem łowienia ryb; a nakoniec

5. wolnego wrębu, czyli poboru drzewa z lasów Jawory Dolnej i Górnej na opał, budynki itd. itd.

Dalej cięży w stanie dłużnym Jawory pożyczka z Banku nar. w Wiedniu, która w pierwotnej sumie 12.000 złr. zaciągnięta, obecnie według twierdzenia pp. Sobolewskich jeszcze tylko 9.800 złr. wynosi, — 2.200 złr. mieli pp. Sobolewscy ratami uiścić.

Inne pozycye dłużne czynią razem kwotę 35.505 złr. 96½ cnt. z przyn. łącznie

z powyższemi . . . . . 9.800 złr.

sumę . . . . . 45.305 złr. 96½ ct.

z przynależytościami.

Z porównania z wyżej przyjętym stanem czynnym okazałaby się nadwyżka tego ostatniego w kwocie 7.110 złr., która z powodu zaintabulowanych, w przybliżeniu obli-

czyć się dających przynależytości t. j. kosztów sądowych i procentów, o bardzo znaczną część się zmniejszy, a ze względu na wyżej przytoczone intabulowane prawa szlachty w Jaworze osiadłej może nawet całkowicie zniknie.

Pp. Sobolewscy twierdzą wprawdzie, że na mocy zawartej z wierzycielami ugody, wszystkie długi, z wyjątkiem wierzytelności Banku wiedeńskiego (9.800 złr.), kwotą ryczałtową 24.000 złr. z funduszu krajowego umorzyćby się dały, jednakże pożądany skutek podobnej ugody bardzo wątpliwy wobec onerowanych pozycyj stanu dłużnego Jawory, które utrudniałyby wielce podobną ugodę.

Wobec tego okazuje się także wątpliwem obliczenie pp. Sobolewskich, jakoby fundacya ta, po wyłożeniu z funduszów krajowych na jej uregulowanie sumy 24.000 złr. po odliczeniu podatków, procentów i rat amortyzacyjnych od pożyczki bankowej, jakoteż 5% odsetek od 24.000 złr. z funduszu krajowego przynosić miała czystego dochodu w pierwszych 3 latach 360 złr. w następnych po 860 złr., a nakoniec po 1.700 złr. a. w., a to nawet uwzględniwszy modyfikacyę warunków pierwotnych, które pp. Sobolewscy w ten sposób zmienili, że w podaniu do l. 9555. żądają dla siebie w dożywociu już tylko domu mieszkalnego z ogrodem, 40 morgów roli i 20 morgów łąk, zaś dla proboszcza i na kapliczkę tylko 200 złr. rocznie.

Czysty dochód ten bowiem uzasadniają petenci tem, że według ich niczem nieudowodnionego twierdzenia dobra te przynosić będą w pierwszych trzech latach tytułem czynszu dzierżawnego rocznie 2.500 złr., w następnych zaś po 3.000 złr., jednakże dopiero po wyłożeniu na melioracyę gruntów i budynków najmniej 4.000 złr. z funduszów krajowych.

Zbadawszy wyłożony powyżej stan rzeczy, — zważywszy nadto, że myśl założenia zakładu dla kształcenia nauczycieli w tak oddalonem i niekorzystnie położonem miejscu, jak Jawora, sama z siebie jest chybioną; że administracyę i gospodarkę musiałby według myśli pp. Sobolewskich prowadzić Wydział krajowy, co w ręku korporacyi jest mniej korzystnem, niż w ręku poszczególnych prywatnych, zwłaszcza ze względu na lichą urodzajność tamtej okolicy, brak komunikacyi i t. p.; zważywszy, że oczyszczenie Jawory z długów byłoby trudnem do przeprowadzenia z powodu onerowanych pozycyj dłużnych; że kraj, robiąc nakład 24.000 złr. tytułem subwencyi i najmniej 4.000 złr. na melioracyę, z dochodów łącznej takiej kwoty mógłby założyć zakład dla nauczycieli w dogodniejszem miejscu, i na daleko większą stopę, niżby to było możliwe z wątpliwych dochodów Jawory; zważywszy, że pp. Sobolewscy dnia 9. listopada do l. 11812. reces od swej ofiary do Wydziału krajowego wnieśli; zważywszy nakoniec, że reces ten według §. 861. kodexu cywilnego jest im dozwolony, bowiem ofiara ich jeszcze przyjętą nie została, uchwalił Wydział krajowy przyjąć reces pp. Sobolewskich.

Sprawa wysłania ludzi fachowo wykształconych dla zwidzenia wystawy paryzkiej.

W skutek petycyi dyrekcyi lwowskiej akademii technicznej zamieścił Wysoki Sejm na budżecie na rok 1867. 1.200 złr. na koszta wysłania ludzi fachowych dla zwidzenia wystawy paryzkiej i pozostawił rozdanie takowej Wydziałowi krajowemu. Wziąwszy na uwagę objawiającą się coraz więcej potrzebę gruntownego realnego wykształcenia, powodował się Wydział krajowy przy rozdaniu oddanej mu do dyspozycyi kwoty przedewszystkiem tą myślą, aby kraj w jak najpewniejszy sposób odniósł w zamian za swą ofiarę korzyści w powyżpomienionym kierunku. Zważywszy, że wystawa paryzka przedstawiać miała taką mnogość rozlicznych i różnorodnych działów kunsztu i przemysłu i t. d., że niepodobna każdy dział polecić do zwidzenia i zbadania osobnym w tymże dziale specyalnie fachowo wykształconym osobom, bo szczupła dotacya 1.200 złr. na toby nie wystarczała, a rozdrobnieniu tej kwoty na liczne oddzielne zapomogi dla pojedynczych osób dla zwidzenia wystawy, bez ścisłego między temiż porozumienia i jednolitego

planu, zredukowałoby tylko zamierzoną pomoc, i nie pozostawiłoby nadziei uzyskania oczekiwanych dla kraju korzyści, zwrócił Wydział krajowy uwagę swą na kandydatów, którzyby posiadali ogólne wykształcenie pod względem technicznym, zdolni byli objąć i osądzić całość wystawy, zwrócić swą uwagę na przedmioty, kraj nasz najwięcej obchodzące, i postępować wedle umiejętnie ułożonego planu, a którzyby prócz tych zdolności dawali także rękojmię pod względem należytego zdania sprawy z wysłannictwa tego, aby nareszcie w dalszem następstwie nabytych wiadomości i doświadczeń takowe także rozpowszechniać mieli i umieli.

Z tego stanowiska wychodząc, uznał Wydział krajowy zpomiędzy kandydatów jako najodpowiedniejszych proponowanych przez dyrekcyę akademii technicznej profesorów tejże akademii, pp. Felixa Strzeleckiego i Wawrzyńca Żmurkę, przyznając tymże całą kwotę powyżej wspomnioną po równych częściach na koszta podróży do Paryża, z obowiązkiem zwidzenia równocześnie celniejszych zagranicznych akademij i szkół technicznych, i przedłożenia Wydziałowi krajowemu po powrocie sumiennego i ze szczególnem potrzeb krajowych uwzględnieniem wypracowanego sprawozdania o tejże wystawie, również jak o urządzeniu zagranicznych akademij szkół technicznych.

Mimo przypomnienia z dnia 17. grudnia 1867. do l. 13370. wysłani profesorowie nie przedłożyli dotychczas wymaganego od nich sprawozdania, tłumacząc się licznemi zatrudnieniami, połączonemi z zamierzoną reformą akademii technicznej.

Petycya miasta Lwowa w sprawach kolei żelaznej.

Uchwałą dnia 28. grudnia 1868. powziętą przekazał wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu petycyę miasta Lwowa w sprawie siedzib zarządów kolei żelaznych galicyjskich, z poleceniem wygotowania do Najjaśniejszego Pana prośby, ażeby przy udzieleniu koncesyi na budowę kolei krajowych, a mianowicie przy nadaniu koncesyi na budowę kolei ze Lwowa do Brodów i do Tarnopola ustanowiony był warunek, aby rady zawiadowcze miały swą siedzibę we Lwowie, jako mieście stołecznem. Wydział krajowy pospieszył z wykonaniem tego polecenia, i już dnia 5. stycznia 1867. l. 7. wniósł drogą Prezydyum Namiestnictwa prośbę do stóp najwyższego Tronu. Atoli c. k. Prezydyum Namiestnictwa zawiadomiło nas, «iż gdy najwyższem postanowieniem z d. 15. maja 1867. koncesya na budowę kolei ze Lwowa do Brodów z poboczną linią do Tarnopola udzieloną została już istniejącemu akcyjnemu towarzystwu Karola Ludwika, prośba powyższa przy tej sposobności uwzględnioną być nie mogła. Zarazem udzieliło nam Prezydyum Namiestnictwa, iż wedle najwyższego postanowienia z d. 22. czerwca 1867., w skutek tej prośby zapadłego nie ulegnie przy tworzeniu nowych towarzystw w celu budowy kolei żelaznych w Galicyi żadnej przeszkodzie, by życzenie Wysokiego Sejmu uwzględnione zostało, przypuściwszy, iż przez takie żądanie urzeczywistnienie nowych kolei nie będzie utrudnionem lub też niemożliwem.

Przy tej sposobności wspomnieć wypada o petycyi miasta Lwowa, wniesionej na ręce JE. hrabi Gołuchowskiego, już po zamknięciu IVtej sesyi Sejmowej, względem niestosowności taryfy kolei żelaznej Karola Ludwika.

Petycyę tę, obchodzącą cały kraj bardzo żywo, przedłożył Wydział krajowy dnia 16. stycznia 1867. l. 192. do JE. p. Ministra Handlu z gorącem zaleceniem uwzględnienia wniosku miasta Lwowa, opierającego się na §. 10. lit. e. rozporządzenia cesarskiego z d. 14. września 1854. (Dz. p. P. z 1854. nr. 238.), aby c. k. Rząd przez delegować się mającą komisyę zbadał niestosowność taryfy i inne w petycyi uzasadnione niedogodności ruchu, a sprawę tę w myśl przytoczonego rozporządzenia uregulował.

Na prośbę tę wszakże nie otrzymaliśmy żadnej szczególnej odpowiedzi.

O petycyi miasta Krakowa względem kwaterunków wojskowych.

Odnośnie do uchwały Sejmowej z dnia 31. grudnia 1866. r. do l. 227. względem poleconego Wydziałowi krajowemu wypracowania projektu do ustawy krajowej o kwaterunkach wojskowych, przedsięwzięto starania około zebrania dat statystycznych w tym przedmiocie pouczających. A mianowicie od 75 miast i miasteczek kraju naszego zażądano sześcioletnich wykazów, od 1861. r. do 1866. r. włącznie sięgających, i wykazując dodatki i koszta gminne do cen rządowych na utrzymanie stałych garnizonów i wojska przechodowego ponoszone.

Większa ilość powyższych miast i miasteczek przedłożyła już swoje sprawozdanie, i spodziewać się należy, że i reszta wezwanych miast, a mianowicie Lwów i Kraków, gdzie specyalne zachodzą stosunki, wezwaniu Wydziału krajowego w najbliższym czasie zadosyć uczynią: poczém w tym przedmiocie odrębne sprawozdanie przedłożoném zostanie, jeżeliby zapowiedziana w Radzie Państwa reforma systemu kwaterunkowego wkrótce nie nastąpiła.

Petycya miasta Krakowa w sprawie wydatków na przyodzianie szupaśników.

Wysoki Sejm uchwałą z dnia 28. grudnia 1866. przydzielił Wydziałowi krajowemu do zbadania przedmiotu petycyę rady miasta Krakowa, względem uchwalenia ustawy orzekającej, iż koszta, na przyodzianie szupaśników przez gminę wydalającą poniesione, winna zwracać ta gmina, do której szupasowany przynależy. Przy obecnie obowiązujących przepisach ustawy o przynależności z d. 3 grudnia 1863. r. (Dz. p. P. nr. 105.) i ustawy gminnej z dnia 12. sierpnia 1866. r. nie zachodzi potrzeba uchwalenia nowej ustawy, którąby obowiązywała gminę do zwrotu kosztów za odzież szupaśnikowi daną, do której szupasowany przynależy, gdyż ten obowiązek gminy przynależnej już z mocy wyżpowołanych ustaw wypływa; zatem Wydział krajowy żadnego nie przedstawia wniosku względem uchwalenia takiej ustawy.

Ponieważ jednakże sprawa ta z obowiązkiem gminy do zaopatrywania swoich ubogich w najściślejszym pozostaje związku i pożądanem być może, ażeby dotychczas obowiązujące przepisy o szupaśnictwie zastąpione zostały nowemi przepisami, odpowiedniejszemi dzisiejszym zmienionym stosunkom gminnym, tudzież, ażeby stosunki szupaśnictwa nie oddzielnie, lecz w związku z kwestyą o zaopatrzeniu ubogich w ogóle uregulowane zostały, zatem Wydział krajowy zajmuje się zbieraniem dat do szupaśnictwa się odnoszących, tudzież dat wykazujących, jakie fundusze posiadają pojedyncze gminy do zaopatrywania swoich ubogich, w celu, aby ztąd powziąść można: czy gminy przy obecnych ciężarach swoich byłyby w możności, aby nie tylko ubogich w gminie przemieszkujących, lecz także i wszystkich ubogich, którzy do gminy przynależą, lecz w obrębie gminy się nie znajdują, i gdzie indziej pozostają, zaopatrywać mogły? i czyliby nie wypadało przyjąć w pewnej mierze na fundusz krajowy koszta z szupaśnictwem połączone?

Wreszcie z uwagi, iż przedłożony jeszcze w 1859. roku projekt do nowej ustawy o szupaśnictwie z Ministeryum Stanu komisyi Namiestniczej w Krakowie dla tego zwróconym został, iż obecnie sprawa ta tylko w drodze konstytucyjnej załatwioną być może, a reskryptem z d.10. marca 1865. r. do l. 1267. Namiestnictwu polecono, aby dotyczący tego przedmiotu wniosek rządowy do Sejmu krajowego przygotowano, udaliśmy się do c. k. Namiestnictwa z wezwaniem, aby nam ten projekt udzielonym został, zapytując równocześnie: czy c. k. Namiestnictwo dotyczący wniosek rządowy na najbliższem posiedzeniu Sejmowem wnieść zamierza lub nie?

Wezwaliśmy równocześnie c. k. Namiestnictwo o udzielenie nam wszelkich, do należytego ocenienia stosunków o szupaśnictwie posłużyć mogących dat, a mianowicie o udzielenie nam karty szupaśniczej, pojedyncze stacye szupasowe ustanawiającej. Zażądane data posłużą do ocenienia wniosków, czy to projektu rządowego, czy też Wy-

działu krajowego, przyczem należyty wzgląd mieć wypadnie na ustawę państwową z dnia 12. Maja 1868. nr. 41. Dz. p. P. §. 3.

Petycye gmin i obszarów dworskich w sprawie zapobieżenia wylewom rzeki Sanu.

Uchwałą Wysokiego Sejmu, powziętą dnia 28. lutego 1867. przekazaną została Wydziałowi krajowemu petycya właścicieli większych posiadłości i gmin: Pniów, Orzechów, Popowice, Antonin i Chwałowice o pomoc z powodu wylewu rzeki Sanu w styczniu 1867. „do zbadania rzeczy w punkcie 4. tej petycyi poruszonej, azali nieprzyczynianie się obecnie skarbu Państwa do konkurencyi w robotach około wałów z niedostateczności ustaw pochodzi, a ewentualnie do zrobienia stosownego przedstawienia do c. k. Rządu«.

Alegat. VI.

Stosownie do tej uchwały zbadał Wydział krajowy sprawy tej dotyczące okoliczności, i wniósł do c. k. Ministeryum pod ./' załączoną prośbę o poczynienie odpowiednich kroków, aby roboty zaprojektowanej już w kraju naszym regulacyi rzek i budowy wałów kosztem Skarbu Państwa uskutecznione były, zaś konkurencya obowiązaną była na przyszłość do utrzymywania wałów nadbrzeżnych.

Wspomnieć tu także należy, iż Wydział krajowy, w skutek licznych petycyj stron i komitetów zapomogi, zaasygnował kwotę 10.000 złr. z funduszu krajowego na odbudowanie zniszczonych wałów nad Wisłą w powiatach Mieleckim i Tarnobrzeskim, jako zaliczkę zwrotną od stron konkurencyjnych, a to łącząc zarazem cel przysporzenia sposobności do zarobku ludności, która przez wylew rzek nadzwyczajnej uległa klęsce.

Odbiór funduszów krajowych.

Fundusze stypendyjne.

W sprawozdaniu na ostatniej sesyi Wysokiemu Sejmowi przedłożonem, miał Wydział krajowy zaszczyt donieść, iż rokowania z c. k. Rządem o oddanie funduszów stypendyjnych w zarząd Reprezentacyi krajowej przerwane zostały z tej przyczyny, iż c. k. Rząd, biorąc autonomię za punkt wyjścia, i oświadczając się gotowym do oddania Wydziałowi krajowemu zarządu wszystkich fundacyj i prawa rozdawnictwa, w niektórych postawił warunek, aby poprzód zmienione zostały odpowiednio akty fundacyjne; Wydział krajowy zaś obstawał przy swojem zdaniu, iż zmiany tej nie potrzeba, ponieważ prawo zarządu i rozdawnictwa już w moc dyplomu z d. 20. października 1860. i cesarskiego patentu z dnia 26. lutego 1861. przeszły na Reprezentacyę krajową. Wobec tych sprzecznych zapatrywań się, przedłożył c. k. Rząd sprawę tę do decyzyi c. k. Ministerstwa Stanu, które reskryptem z dnia 27. września 1867. l. 5358. oświadczyło, iż zgadza się wprawdzie z wywodem zastępcy rządowego, że wszelako zezwala, ażeby w drodze koncesyi, jednakże z zastrzeżeniem stanowiska prawnego, przyjąć na przyszłość co do wykonywania prawa rozdawnictwa wspomnionych stypendyów normę, proponowaną przez zastępców Wydziału krajowego, ażeby przeto rozdawnictwo fundacyj, względem których takowe jest zastrzeżonem c. k. władzom *titulo juris privati*, t. j. z mocy wyraźnego postanowienia prywatnego fundatora, pozostało i nadal przy c. k. władzach, gdzie zaś c. k. władze wykonują to prawo *titulo juris publici*, ażeby zostało przeniesionem na Wydział krajowy, jeśli co do jednej lub drugiej fundacyi szczególne nie zachodzą trudności. C. k. Ministerstwo Stanu zastrzegło sobie ostateczną decyzyę co do pojedynczych fundacyj, oświadczając oraz, że w razie przeniesienia prawa rozdawnictwa na Wydział krajowy akty fundacyjne, przyznające to prawo c. k. Władzom rządowym *titulo juris publici*, będą musiały uledz poprzednio stosownej zmianie.

C. k. Prezydyum Namiestnictwa, uwiadamiając Wydział krajowy pismem z dnia 12. grudnia 1866. l. 9469. oświadczyło, iż rzecz ta dałaby się najstosowniej przeprowadzić

w drodze komisyjnej przez delegatów Wydziału i zastępcę rządowego, że wszelako rokowania te dopiero po zamknięciu sesyi Sejmowej mogłyby mieć miejsce, z powodu zatrudnień mnogich tak Członków Wydziału krajowego, jakoteż c. k. Namiestnictwa.

W skutek tego pisma oświadczył Wydział krajowy odezwą z dnia 19. stycznia 1867. l. 5826., iż gotów jest przystąpić do odebrania funduszów stypendyjnych, które dotychczas są w zarządzie c. k. Namiestnictwa, a to z prawem rozdawnictwa w granicach, jakie c. k. Namiestnictwo zgodnie z zapatrywaniem się Wydziału krajowego za słuszne uznało, że w tym celu mianuje do rokowań delegatów w osobach Członków Wydziału: Maurycego Kraińskiego i Oktawa Pietruskiego, że wszelako wobec zdania c. k. Ministerstwa co do prawnej strony tej kwestyi wyrazić musi swoje przekonanie, iż zdania tego podzielać nie może i obstawać musi w tym względzie przy zasadach, poprzednio w protokółach rokowań przez swoich delegatów złożonych.

Po zamknięciu posiedzeń Sejmowych doniosło c. k Prezydyum Namiestnictwa Wydziałowi krajowemu pismem z dnia 23. marca 1867. l. 850., iż dla mnogich przeszkód, a mianowicie dla będącej właśnie w toku reorganizacyi c. k. Namiestnictwa, rokowania nie mogły być rozpoczęte; że wszelako czas odpowiedni teraz nastąpił; że c. k. Prezydyum Namiestnictwa deleguje do tej czynności c. k. Radcę Namiestnictwa Edwarda Gniewosza, i zapytuje, czyli Wydział krajowy wobec okoliczności, iż na mocy nowych wyborów został ukonstytuowanym, trwa przy wyborze delegatów, Kraińskiego i Pietruskiego, a gdy Wydział krajowy oświadczył, iż potwierdza tych samych delegatów, przystąpiono do rokowań, których rezultat złożony jest w protokóle z dnia 23. kwietnia 1867. i w następnych sporządzonym, i jest następujący:

Biorąc za podstawę zasadę, na którą się c. k. Ministerstwo Stanu i Wydział krajowy zgodzili, ażeby zarząd i rozdawnictwo tych fundacyj, w których je c. k. Rząd *titulo juris publici* wykonuje, przeszły na Wydział krajowy, oświadczył tenże przez swoich delegatów, iż gotowym jest do objęcia fundacyj, i należącego do takowych majątku, w ogóle całego ekonomicznego i finansowego zarządu ruchomego i nieruchomego majątku, a mianowicie:

a. prawa przechowywania pieniędzy funduszowych,

b. prawa fruktyfikacyjnego lokowania takowych,

c. czuwania, aby odsetki akuratnie wpływały, a fundacya aby ani w kapitale, ani w odsetkach nie doznała uszczerbku,

d. prawa asygnowania,

e. rozpisywania konkursu,

f. przesyłania podań konkursowych, — w ogóle przedsiębrania wszelkich czynności, które nie są ściśle pojęciem prawa rozdawnictwa objęte, iżby zatem we wszystkich wypadkach, w których prawo zarządu na Wydział krajowy przechodzi, takowy wszystkie owe prawa wykonywał, o ile w tym lub owym akcie fundacyjnym fundator prywatny inaczej nie rozporządził. Przyjął oraz Wydział krajowy obowiązek dochowywania ścisłego postanowień aktów fundacyjnych, zastrzegł sobie prawo orzeczenia o utracie stypendyów w tych fundacyach, w których prawo rozdawnictwa przejść ma na Wydział krajowy, i ułożono się, aby obsadzenie opróżnionych miejsc najdalej w nadchodzącym roku szkolnym nastąpiło.

Poczem Członkowie komisyi zajęli się roztrząsaniem pojedynczych fundacyj, odczytywali odnośne rozporządzenia rządowe, zastępujące miejsce aktów fundacyjnych, akta fundacyjne, a gdzie się tego okazała potrzeba, także rozporządzenia testamentalne, i doszli do następującego rezultatu:

I. Przechodzą na Wydział krajowy z prawem rozdawnictwa i zarządu, jak je dotychczas c. k. Rząd wykonywał, następujące fundacye:

1. fundacya konwiktowa, składająca się z fundacyi Głowińskiego, Zawadzkiego Russiana i Matczyńskiego, Potockiego i Zakordonowej;
2. fundacya Jarosławska;
3. „ Brzeskiego;
4. « Kiślickiego;
5. « Brześciańskiego;
6. « Stawka;
7. « obywateli obwodu Sandeckiego;
8. « Janowskiego;
9. « Rzeszowska.

II. Przechodzą na Wydział krajowy tylko z prawem zarządu:

1. fundacya Żebrowskiego
2. « Hauera;
3. « Sieleckiej;
4. « Krausnekera;
5. « Bema;
6. « Łosia;
7. « Nahaczowska;
8. « Kulczyckiego;
9. « Niezabitowskiego;
10. « Rappaporta;
11. « Brzeżańska Elżbiety;
12. « Arcyksięcia Karola Ludwika;
13. « Glinieckiej;
14. « Mikołajowska;
15. « Königsberga;
16. « Przemyska;
18. « Przemyska imienia Następcy tronu;
18. « Seidlerowska;
19. « Horeckiego;
20. « Manasterzyska;
21. « Ottowskiego;
22. « Mikiewicza;
23. « Nielepca;
24. « Stanettego;
25. « Morawskiego;
26. « Krościeńska.

W końcu oświadczyli delegaci imieniem Wydziału krajowego, iż tylko wtenczas Wydział krajowy przystąpi do odebrania zarządu powyższych fundacyj, jeżeli mu zarazem oddanem zostanie prawo rozdawnictwa w powyższych ad I. poszczególnionych fundacyach.

Protokół ten c. k. Namiestnictwo przesłało c. k. Ministerstwu Oświaty do ostatecznej decyzyi, która wszelako mimo kilkakrotnych przypomnień dotychczas Wydziałowi krajowemu objawioną nie została.

Fundusz kultury krajowej.

Jak wiadomo, odmówił c. k. Rząd oddania funduszu kultury krajowej pod zarząd Reprezentacyi krajowej, i przyznał tejże tylko wpływ doradczy na sposób użycia tegoż funduszu w każdym pojedynczym wypadku.

Atoli najwyższem postanowieniem z d. 3. marca 1868. r. raczył Najjaśniejszy Pan pozwolić, aby fundusz ten, utworzony z grzywien za przekroczenie ustawy leśnej i po-

lowej wymierzanych, przeszedł pod samoistny zarząd Reprezentacyi krajowej ą względnie Wydziału krajowego, ze zastrzeżeniem obracania onego funduszu na cele kultury krajowej, z czego wszakże żadne nie urasta prawo do współudziału przy exekwowaniu takich grzywien.

Wydział krajowy, powziąwszy wiadomość o tem postanowieniu najwyższém z dzienników urzędowych, udał się do c. k. Namiestnictwa o zarządzenie rokowań w celu oddania funduszu. C. k. Namiestnictwo, oświadczywszy swą gotowość do oddania tego funduszu, zamianowało komisarzem swym do przeprowadzenia rokowania c. k. Radcę Namiestnictwa hr. Dzieduszyckiego, zaś Wydział krajowy zamianował swym delegatem do tej czynności Członka swego p. Grocholskiego. W skutek rokowań odebrał Wydział krajowy w bezpośredni swój zarząd dnia 30. maja 1868. w obligacyach indemnizacyjnych pożyczki narodowej kwotę 37.250 złr., w gotówce 5 złr. 57 ½ c. Zaległości czynne tegoż funduszu wykazane są po koniec roku 1867. w kwocie 2.782 zł. 21 ct.

Dobra krajowe inkamerowane.

Wiadomo Wysokiemu Sejmowi, iż c. k. Rząd nie chciał przystąpić do rokowań o oddanie krajowych dóbr inkamerowanych pod zarząd Reprezentacyi krajowej.

Wydziałowi krajowemu nie pozostawało nic innego, jak przygotowywanie materyałów do szczegółowych w tej sprawie do Wysokiego Sejmu wniosków, czém Wydział krajowy ciągle się zajmował.

Gdy jednak c. k. Rząd w ciągu ubiegłej sesyi Rady Państwa wniósł projekt sprzedaży rzeczonych dóbr, uważał Wydział krajowy za swój obowiązek zanieść przeciw zamierzonej sprzedaży zastrzeżenie do JE. Ministra Skarbu i udzielić dotyczącego pod */. załączony memoryał delegacyi Sejmowej do popierania zdania Wydziału krajowego w Radzie Państwa.

Alegat VII.

Fundusze ochotników z r. 1859.

Sprawa odbioru funduszów ochotników z r. 1859., przekazanych najwyższem postanowieniem z d. 22. kwietnia 1866. funduszowi krajowemu, i połączona z nią ściśle sprawa zaliczek, wydanych z funduszu krajowego na dopłaty za dostawę koni remontowych dla c. k. armii w roku 1859., nie została jeszcze ostatecznie załatwioną, doszła wszakże do tego stadyum, iż Wydział krajowy widzi potrzebę zdania sprawy z dotychczasowego działania swego w tym przedmiocie.

Jego C. K.. Apostolska Mość raczył najwyższem postanowieniem z dnia 19. kwietnia 1859. rozkazać, ażeby wówczas dla c. k. armii potrzebną ilość koni zaprzęgowych rozłożono na kraje koronne. Przypadający na kraj kontyngens koni miał być rozłożony na pojedyncze powiaty remontowe, którym za dostawę koni, stałe, naprzód oznaczone ceny ze skarbu wojskowego wypłacano. Niektóre powiaty uiściły się ze swego obowiązku bez dopłat do cen remontowych, inne zaś musiały znaczne poczynić dopłaty które wszakże wypłacano zaliczkowo z funduszu krajowego, a później dopiero miała nastąpić repartycya powiatowa.

Tym sposobem wydano z funduszu krajowego zaliczkę w kwocie 148.149 złr. 30 c.

Repartycya w niektórych tylko powiatach przeprowadzana wstrzymaną została, a c. k. Namiestnictwo odezwą z d. 7. lipca 1861. l. 6318. wezwało Wydział krajowy do odpisania sumy 121.570 złr. 94 c. w. a. z funduszu krajowego, a to w tym celu, aby dopłaty za odstawione dla c. k. armii w r. 1859. konie wypłacone zaliczkowo z funduszu krajowego, które wedle rozporządzenia na wstępie przytoczonego powiaty remontowe ponosić miały, zapłacone były ostatecznie z funduszu krajowego. Zarazem oznajmiło

c. k. Namiestnictwo, iż zamierza z funduszów ochotników, powstałych w r. 1859. przeznaczyć kwotę 87.000 złr. na częściowe pokrycie wydatków remontowych, z której 26.578 złr. przypadnie na pokrycie zaliczek funduszu krajowego.

Uchwałą Wydziału krajowego z d. 21. stycznia 1862. l. 67. odpowiedziano c. k. Namiestnictwu: że Wydział krajowy nie ma prawa wkładać tak znaczny obowiązek na fundusz krajowy; że coś podobnego tylko za przyzwoleniem Wysokiego Sejmu nastąpićby mogło, i że pozostawić musi c. k. Namiestnictwu wniesienie w tej mierze przedłożenia do Wysokiego Sejmu, które Wydział krajowy gotów był popierać pod warunkami:

1, aby dopłaty z powiatów remontowych za pomocą dodatków do podatków nałożone i rzeczywiście wybrane, które podówczas w okręgu lwowskim 2.557 złr. 74 c., a w krakowskim 25.258 złr. 82 c. wynosiły, stronom w przeciągu trzech miesięcy zwrócone zostały; 2, aby sama suma 2.657 złr. 35 $^1/_2$ c. do funduszu krajowego zaraz wypłaconą była; nareszcie pod warunkiem, 3, że sumą 121.570 złr. 94 $^1/_2$ c. wszystkie z odstawy koni możliwe pretensye do funduszu krajowego jako i do powiatów remontowych zupełnie umorzone zostaną.

Na tę odpowiedź zawiadomiło nas Namiestnictwo pismem z d. 14. kwietnia 1862. l. 7851. o gotowości wniesienia przedłożenia do Wysokiego Sejmu i dopełnienia powyższych warunków, zastrzegając sobie, że gdyby Wysoki Sejm nie zezwolił na stanowcze przyjęcie sumy 121.570 złr. 94 c. na fundusz krajowy, c. k. Namiestnictwo musiałoby sobie zatrzymać do dalszej dyspozycyi kwotę 87.000 złr. z funduszu ochotników, tylko warunkowo na załatwienie wydatków z powodu zakupna koni w r. 1859. przeznaczoną; ponieważ fundusz ochotników nie jest obowiązanym przyczynić się do wydatków odstawy koni, zaś zaliczki wypłacone z funduszu krajowego wydane były w zastępstwie powiatów remontowych, które ostatecznie obowiązane były zaliczki kasie rządowej zwrócić.

Atoli pomimo powyższego przyrzeczenia nie wniósł c. k. Rząd żadnego w tej sprawie przedłożenia do Wysokiego Sejmu: dopiero odezwą z d. 18. czerwca 1866. r. l. 2653. zawiadomiło nas c. k. Prezydyum Namiestnictwa, iż Najjaśniejszy Pan najwyższém postanowieniem z dnia 22. kwietnia 1866., przekazać raczył fundusze ochotników z 1859 r. funduszowi krajowemu: przyczem Prezydyum Namiestnictwa zapytało, czyli zachodzą jakie trudności przeciw użyciu tych funduszów na formacyę pułku Krakusów. Odpowiedź na to zapytanie daną, podaliśmy w sprawozdaniu z czynności r. 1866., i tu tylko dodać wypada, że Wydział krajowy, uważając wedle treści powyżej przytoczonego pisma Prezydyum Namiestnictwa oddanie funduszów ochotników na rzecz funduszu krajowego jako bezwzględny akt daru Monarchy, zażądał przeprowadzenia oblikwidacyi stanu funduszów rzeczonych dla odebrania takowych pod zarząd Reprezentacyi krajowej.

Na to wezwanie zawiadomiło nas c. k. Namiestnictwo, iż fundusze ochotników z 1859. tylko w celu zaspokojenia nie pokrytych zaliczek z funduszu krajowego w roku 1859. na dostawę koni wziętych odstąpione zostały, które to zaliczki wynoszą 137.156 złr. 55 ct. w. a.

Przytem c. k. Namiestnictwo, proponując Wydziałowi krajowemu wniesienie przedłożenia do Sejmu z wnioskiem względem odpisania tych zaliczek, i donosząc, iż stan funduszów ochotników nie jest jeszcze zupełnie wiadomy, zapytało: czyli i kiedy Wydział krajowy do odebrania gotówki funduszów ochotników, wynoszącej 6.576 złr. 88 $^1/_2$ ct. w. a. przystąpić byłby gotów?

Wobec takich okoliczności Wydział krajowy nie mógł przystąpić do odebrania funduszów ochotników, i cofnął odnośne owe żądania wyraźnie.

Alegat VIII. Wedle pisma z d. 4. czerwca 1867. l. 4227. zamieszczonego pod ·/· uchylił się Wydział od przedłożenia wniosku względem odpisania zaliczek wydanych z funduszu krajowego, stawiając ze swej strony wyraźnie żądanie zwrotu takowych, a to drogą kompensaty

z odpowiednią kwotą długu przez c. k. Rząd zaciągniętego u Skarbu Państwa na pokrycie niedoborów funduszu krajowego.

W skutek uchwały Wysokiego Sejmu z d. 29. grudnia 1866., odebrał Wydział krajowy fundusz pozostały po rozwiązaniu korpusu Wolnych Krakusów w r. 1866. t. j. kwotę 10.765 złr. 91 ct. w. a., z odsetkami w kwocie 241 złr. 57 ct. w. a., którą Wysoki Sejm w skutek petycyi JEx. hr. Starzeńskiego do funduszu krajowego przyjąć postanowił. Oprócz tej sumy oddano Wydziałowi krajowemu niektóre przybory pozostałe po rozwiązaniu pułku Krakusów, które drogą licytacyi publicznej w Jarosławiu sprzedano. Po pokryciu wydatków, połączonych ze sprzedażą okazała się uzyskana suma w małoznaczącej ilości 1.287 złr. 26 ct., a to z tej przyczyny, ponieważ wedle istniejących przepisów zwykły mundur ochotników przy rozwiązaniu korpusu staje się ich własnością, zaś inne mundury, zbroje i narzędzia polowe własnością funduszu krajowego, które mogłyby być tylko wtenczas po odpowiedniejszych cenach sprzedane, gdyby c. k. Ministeryum Wojny zezwoliło było na nabycie niektórych przyborów dla użytku wojskowego, czego jednak mimo starań z naszej strony uzyskać nie zdołaliśmy.

Wspomnieć tu także wypada, iż JEx. hr. Starzeński kwotę 8.000 złr. w obligacyach przeznaczył na utworzenie fundacyi dla 10 galicyjskich inwalidów pod nazwą »Fundacya z oszczędności datków, ofiarowanych przez kraj w r. 1866. na utworzenie legii Wolnych Krakusów.« C. k. Ministerium Wojny, któremu wedle aktu fundacyi zarząd fundacyi i nadawnictwo służy, pobrawszy powyższy kapitał do uniwersalnej wojskowej kasy, zatwierdziło akt fundacyi dnia 19. grudnia 1866. i udzieliło takowy w odpisie Wydziałowi krajowemu.

W końcu należy nadmienić, iż Dyrekcya Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń udawała się do Wydziału z zapytaniem, czyli Wydział krajowy uważałby się w prawie zezwolenia na zwrot 5.000 złr. w obligacyach indemnizacyjnych, które Towarzystwo wzajemnych ubezpieczeń od ognia na formacyę Wolnych Krakusów ofiarowało, czyli też inne kroki do wskazanego celu prowadzące przedsięwziąćby należało? Na to zapytanie odpowiedziano, iż Wydział krajowy nie jest uprawniony zezwalać na zwrot tej sumy i pozostawić to musi osądzeniu Dyrekcyi Towarzystwa, czyli i jakie stosowne kroki poczynić należy dla osiągnienia zamierzonego celu.

Fundacya Niżankowiecka dla wsparcia skaleczałych w wojnie 1866. roku żołnierzy.

Z powodu wypadków wojennych z 1866 roku zawiązał się w powiecie Niżankowieckim komitet pomocy dla rannych w tej wojnie żołnierzy, a pozostałą po rozwiązaniu komitetu resztę, w obligacyach indemnizacyjnych 1.500 złr. m. k. nominalnie wynoszącą, z kuponami od d. 1. maja 1867. złożył do kasy krajowej, przedkładając zarazem akt fundacyi z d. 2. lutego 1867. roku, według którego dwom, z miejscowości byłego powiatu Niżankowieckiego pochodzącym żołnierzom, w wojnie 1866. roku i następnych może wojnach najbardziej skaleczonym, udzielone być ma roczne wsparcie po 36 złr. w. a.

Zarząd funduszu i rozdawnictwo wsparcia dla kandydatów, których na przyszłość rady powiatowe przedstawiać będą, przysługują Wydziałowi krajowemu, który przyjął udzielone mu tym aktem fundacyjnym prawa, i zatwierdzenie tejże fundacyi ze strony c. k. Namiestnictwa już pozyskał.

Wreszcie dodać musimy, iż komitet pomocy dla rannych, przedstawiając Wydziałowi krajowemu dwóch pierwszych kandydatów do rzeczonego wsparcia, rozwiązał się, i pod dniem 19. lutego 1868. roku do l. 1904. przedłożył wszystkie akta swoje Wydziałowi krajowemu, który zarząd funduszu i rozdawnictwo wsparcia zarazem odebrał.

Galicyjski fundusz inwalidów wojskowych.

Również i krajowy Komitet centralny pomocy dla rannych c. k. wojowników z 1866. r. przeznaczył kwotę 20.000 złr. w. a., na ustanowienie żelaznego funduszu pod nazwą: «Galicyjski fundusz inwalidów wojskowych« z głównem przeznaczeniem dla wsparcia c. k. żołnierzy krajowców, od sierzanta począwszy niżej, którzy w wojnie z 1866. roku okaleczeli, lub też w braku takich i poźniej po 1866. roku inwalidami wojskowymi się stali.

Cały zarząd tego funduszu przysłuża Wydziałowi krajowemu, który liczbę uczestników, wysokość stypendyów i nadanie tych stypendyów, na podstawie wykazów wszystkich inwalidów, przez galicyjską jeneralną Komendę udzielić się mających, w dniu urodzin Jego C. K. Apostolskiej Mości przedsięwziąć, i corocznie sprawozdanie z wynikłości zarządu tego funduszu w Dzienniku krajowym umieścić ma.

Tę wyłącznie dla inwalidów krajowców przeznaczoną fundacyę, która już dekretem c. k. Namiestnictwa z dnia 14. sierpnia 1867. do l. 47363. zatwierdzoną została, przyjął Wydział krajowy z wszelkiemi prawami i obowiązkami w zapisie zawartemi, i odebrał przeznaczone do tej fundacyi fundusze, które pod dniem 23. maja 1868. roku złożone zostały do kasy krajowej w obligach i efektach, nominalnie 768 złr. 48 c. a. w. wynoszących, dalej w kwocie 24.500 złr. w. a., na rachunku bieżącym galicyjskiej Kasy oszczędności we Lwowie ulokowanej, i w kwotach 9 złr. $6^1/_2$ c. a. w. i 14 złr. 43 c. a. w. w gotówce do kasy krajowej złożonych.

Fundusze dla inwalidów, w rękach Rządu pozostające.

Pismem c. k. Namiestnictwa z dnia 5. maja 1867. roku do l. 60024. zawiadomiony został Wydział krajowy, iż c. k. Ministerstwo Stanu, w porozumieniu z Ministrami Wojny i Skarbu, postanowiło oddać pod zarząd Wydziału krajowego utworzone w skutek najwyższego postanowienia z d. 7. października 1815. roku fundusze do wspomożenia inwalidów z lat 1813., 1814. i 1815., jakoteż i fundusze, powstałe dla inwalidów w latach późniejszych, przeznaczone przez gminy, korporacye lub pojedyncze osoby. Z funduszów tych miałby Wydział krajowy rozdawać w porozumieniu z c. k. władzami wojskowemi coroczne zapomogi dla inwalidów.

Zaś oddanie owych funduszów w zarząd Wydziału krajowego nastąpiłoby pod tym warunkiem, że po śmierci wszystkich inwalidów aktem fundacyjnym powołanych, inwalidzi z następującego okresu czasu mają być przypuszczeni do pobierania zapomóg, i że te fundusze na żadne inne cele nie mogłyby być użytemi, wyjąwszy gdyby sam fundator coś innego postanowił.

Wydział krajowy, pismem swem z dnia 21. maja 1867. do l. 4857., oświadczył c. k. Namiestnictwu, iż w zasadzie nie jest przeciwny objęciu w swój zarząd rzeczonych funduszów pod warunkami powyższemi: nie znając jednakże ani objętości, ani w ogóle natury i stanu tych funduszów; nie znając wreszcie ani miary zobowiązań i ciężarów z zarządem połączonych, nie może stanowczo i bezwzględnie oświadczyć się za przyjęciem zarządu, ileże mógłby tym sposobem przyjąć zobowiązania i ciężary, któremi kraj obarczyć bez zezwolenia Wysokiego Sejmu Wydział krajowy nie byłby uprawnionym.

Wydział krajowy upraszał przeto o udzielenie spisu tych funduszów i odnoszących się dat, z którychby dokładnie poznać było można naturę zobowiązań i ciężarów, które ze zwykłą administracyą funduszów nie są połączone, poczem sprawa ta w drodze komisyonalnych rokowań ostatecznie będzie mogła być załatwioną.

Na powyższe wezwanie otrzymaliśmy dotąd od c. k. Namiestnictwa sprawozdania niektórych urzędów powiatowych, które wyjaśniają stan pewnej części funduszów, dla inwalidów w różnych latach i miejscach powstałych. Dalszych dat i wyjaśnień co do reszty funduszów dla inwalidów w rękach Rządu pozostających nie otrzymaliśmy dotąd; — c. k. Namiestnictwo przyrzekło nadesłanie tychże, poczem Wydział krajowy do stanowczego załatwienia tej sprawy przystąpi.

Tarnowski obwodowy fundusz zapomogi.

W skutek odezwy c. k. Namiestnictwa z d. 4. grudnia 1866. l. 6.312/pr. odebrał Wydział krajowy pod swój zarząd Tarnowski fundusz zapomogi, utworzony za przyzwoleniem c. k. Prezydyum krajowego z d. 11. stycznia 1853. l. 72. z reszty składek zebranych na dotkniętych powodzią w roku 1849. mieszkańców Powiśla okolicy Baranowa. Funduszu tego, składającego się pierwotnie z 1145 zł. 8½ kr. m. konw., używano na pożyczki oprocentowane celem wsparcia gmin zubożałych i pojedynczych włościan obwodu Tarnowskiego, klęskami elementarnemi dotkniętych.

Wydział krajowy odebrał tenże fundusz, przyjmując na się zobowiązanie zachowania przeznaczenia tego funduszu na zasiłki dotkniętych klęskami mieszkańców tej okolicy, dla której fundusz ten był złożony.

W czasie odebrania wynosił tenże fundusz w skryptach dłużnych 2.105 złr., w gotówce 319 złr. 4½ c.

Odebraną gotówkę, jakoteż po odebraniu spłacone zaliczki, lokowano na procenta.

B.

Zwyczajne czynności Wydziału krajowego.

Fundusze i zakłady krajowe w ogólności.

C. k. Prezydyum Namiestnictwa pismem z dnia 20. grudnia 1867. l. 9962./pr. wypowiadając zdanie, iż zwołanie Wysokiego Sejmu, a tem samem i ustanowienie budżetów krajowych na rok 1868. na drodze konstytucyjnej przed rozpoczęciem tegoż roku nastąpić nie może, i uznając potrzebę prowizorycznego rozpisania dodatków do podatków dla funduszu krajowego i funduszów indemnizacyjnych na rok 1868. w tejże samej wysokości, jak były pobierane w roku 1867., zapytało Wydział krajowy o zdanie w tym przedmiocie. Wydział krajowy, odwołując się do postanowienia §. 22. statutu krajowego, odpowiedział pismem z d. 22. grudnia 1867. l. 13646., iż wobec niepewności, kiedy Wysoki Sejm zwołanym będzie, i wobec grożącego niebezpieczeństwa, iż zabraknie funduszów na pokrycie niezbędnych wydatków krajowych, ulega konieczności, i nie śmie czynić zarzutu przeciw zamierzonemu rozpisaniu dodatków do podatków.

Pismem z d. 27. grudnia 1867. l. 10081/pr. zawiadomiło nas c. k. Prezydyum Namiestnictwa, iż Najjaśniejszy Pan najwyższem postanowieniem z d. 20. grudnia 1867. raczył najmiłościwiej postanowić, ażeby ze zastrzeżeniem konstytucyjnego uchwalenia budżetu funduszu krajowego i funduszów indemnizacyjnych na rok 1868., rozpisać na ten rok prowizorycznie dodatki do podatków na pokrycie potrzeb krajowych i funduszów indemnizacyjnych w kwocie uchwalonej na rok 1867.

Dla ścisłego związku funduszu krajowego w ściślejszem znaczeniu z funduszami i zakładami położnic, obłąkanych, podrzutków, policyi krajowej, Św. Łazarza, Św. Ducha i szpitalu lwowskiego, jako dotowanemi z funduszu krajowego, sporządzone zostały pod ·/. umieszczone sumaryczne wykazy obrotu funduszów tych w roku 1866. i 1867., a szczegółowe zamknięcia rachunkowe dołączone są do budżetu krajowego.

Alegaty IX. *a* i IX *b*.

Wydział krajowy zawiadywał w roku 1866. temiż funduszami tylko od d. 1. października, przeto nie może przyjąć na się odpowiedzialności za wszystkie wyniki z r. 1866., zwłaszcza, iż złożenie odrębnych rachunków za ostatni kwartał 1866. r. nie było możliwem, ponieważ c. k. kasy realizowały jeszcze i w tym czasie dawniej wydane asygnacye rządowe.

Fundusz krajowy w ściślejszem znaczeniu.

Alegaty X. *a* i X. *b*.

Załączone pod ·/. wykazy przedstawiają ostateczne wynikłości funduszu krajowego w latach 1866. i 1867. w porównaniu z preliminowaną w każdej rubryce tego funduszu kwotą.

Za odebraniem zarządu funduszem krajowym, zajął się Wydział krajowy zbadaniem zaległości biernych i czynnych tego funduszu. Zbadawszy stan funduszu krajowego

w czasie odbioru zarządu, dostrzegł Wydział krajowy, iż niedobory, jakie się w tymże funduszu w r. 1866. okazały, i dawniejszą administracyę do użycia zaliczek ze Skarbu Państwa na pokrycie niedoborów zniewoliły, wynikły po największej części z mniej akuratnego przestrzegania instrukcyi. Wydawano bowiem znaczne zaliczki z funduszu krajowego na wydatki, do których tenże nie był obowiązany, a które to wydatki odnośnym budżetem tegoż funduszu objęte nie były. Do niedoborów przyczyniły się także znaczne zaległości w dodatkach do podatków.

Wydane z funduszu krajowego zaliczki zwrotne, jakoteż zaległości w dodatkach do podatków wzrosły do takiej wysokości, iż znacznie przewyższają jego zaległości bierne.

Między temiż ostatniemi zawartą jest zaliczka, wydana w kwocie 208.000 złr. ze Skarbu Państwa w roku 1866. na pokrycie niedoborów funduszu krajowego.

Gdy c. k. Rząd na zwrot tej zaliczki nalegał, Wydział krajowy nie mogąc użyć z bieżących, na ścisłą potrzebę obliczonych dochodów żadnej kwoty na zaspokojenie pretensyi c. k. Rządu, postanowił wypłacić takową ze zaległości czynnych w miarę, jak takowe wpływać będą do kasy krajowej. Tym sposobem spłacił Wydział krajowy na rachunek pomienionej pretensyi c. k. Rządu kwotę 22.421 złr. 18 $^1/_2$ c., która powstała:

a. ze zwrotu funduszu c. k. żandameryi za sprawione i niesłusznie z funduszu krajowego opłacone rekwizyta w kwocie 10.351 złr. 75. c.;

b. z uiszczanych wpłat zaliczek, wydanych przez c. k. Rząd na budowę dróg krajowych w kwocie 6.261 złr. 63 c.;

c. z uiszczonej wpłaty na rachunek zaliczek z funduszu krajowego na dostawę koni w kwocie 102 złr. 42 $^1/_2$ c., nakoniec

d. ze zwrotów zapomogi danej gminom w r. 1865. w kwocie 5.705 złr. 38 c.

Zupełne zaspokojenie należytości Skarbu Państwa nie jest zawisłem od Wydziału krajowego; takowe bowiem zależy od załatwienia sprawy wydanych zaliczek na dostawę koni i od energicznego ściągania zaległości funduszu krajowego przez c. k. Władzy rządowe.

Dochody.

W dziale dochodów w roku 1867. znachodzimy różnicę między kwotą preliminowaną a istotnie pobraną, która to różnica, na korzyść w dochodach wynikła, tém się wyjaśnia, że w roku 1867. zrealizowano kupony od obligacyj za drugie półrocze 1866., i że fundusz krajowy miał nadzwyczajne wpływy, jak naprzykład kwotę 12.265 złr. z rozwiązanego korpusu ochotników, dalej dochody z lokacyi gotówki na razie nie potrzebnej i z rozmaitych zwrotów rachunkowych.

Wydatki.

Usilnem staraniem naszem było zachować w zarządzie funduszem krajowym wszelką możliwą oszczędność i przestrzegać granicy budżetem określonej. W roku też 1867. nie tylko że kwota ogólna budżetu nie została przekroczoną, ale nawet pozostała znaczna oszczędność.

W pojedynczych atoli rubrykach budżetu niepodobna było zachować granicy budżetem oznaczonej, i Wydział krajowy zniewolony był korzystać z upoważnienia Wysokiego Sejmu do przenoszenia oszczędności osiągniętych w niektórych rubrykach na wydatki innych rubryk, których dotacya okazała się niedostateczną. Wydatki, które tym sposobem pokrywano, były nieuniknione i nie cierpiały zwłoki, odnoszą się one bowiem przeważnie do kosztów leczenia chorych, szczepienia ospy i wydatków sanitarnych, których cyfra ustanowioną była w budżecie na podstawie obliczenia trzechletniego przecięcia wynikłości lat ostatnich.

Koszta reprezentacyi kraju i koszta zarządu.

W rubrykach kosztów reprezentacyi kraju i kosztów zarządu osiągnięto w roku 1867. znaczne oszczędności, a to z powodu, iż sesya Sejmowa na rok 1867. nader krótko trwała,—i że Wydział krajowy nie obsadzał wszystkich posad urzędników.

Koszta leczenia w zakładach publicznych.

Z objęciem zarządu funduszu krajowego przeszły w zakres Wydziału krajowego czynności, dotyczące zwrotu należących się zakładom publicznym kosztów leczenia i pielęgnowania wszystkich w ogóle chorych, a mianowicie także obłąkanych, tudzież podrzutków.

Do zwrotu tych kosztów obowiązani są w pierwszym rzędzie leczeni sami, a względnie ich krewni w linii wstępnej lub zstępnej, służbodawcy, wyjątkowo też szczególne korporacye i stowarzyszenia, a nawet odpowiednio do szczególnego charakteru leczonych, lub też rodzaju ich słabości także specyalne fundusze publiczne, z wyjątkiem funduszu krajowego, na którym wszakże, przy udowodnionej niemożności ściągnienia tych kosztów w sposób powyższy, ciąży obowiązek zwrotu takowych, jeźli co do przynależności leczonego żadne nie zachodzą wątpliwości. Wyjątek stanowią jedynie szpitale wojskowe, którym koszta te bezzwłocznie z funduszu krajowego wypłacone bywają za równoczesném zarządzeniem ściągnienia i zwrotu takowych od stron obowiązanych.

Sporządzanie i dokumentowanie dotyczących rachunków, niemniej też przestrzeganie wszelkich, przyjęcia i wydalenia chorych dotyczących przepisów, jest rzeczą zarządu dyrekcyi, a względnie odnośnej władzy administracyjnej pewnego zakładu lub szpitalu; — z drugiej zaś strony ściąganie należących się zakładowi publicznemu kosztów leczenia od obowiązanych do zwrotu takowych osób i korporacyj, toż ewentualne udowodnienie niemożności ściągnienia takowych, a wreszcie skonstatowanie przynależności leczonych ubogich należy do kompetencyi c. k. urzędów i władz politycznych. Zakres czynności Wydziału krajowego rozciąga się przeto:

I. Na prowadzenie korespondencyj z dyrekcyami, władzami administracyjnemi publicznych zakładów leczenia i szpitali, tak w kraju jak i w innych prowincyach monarchii austryackiej istniejących, a to w dwojakim względzie, raz w sprawie kosztów, należących się tutejszym szpitalom za leczonych obcych, i odwrotnie w sprawie kosztów należących się obcym szpitalom za leczonych tutejszokrajowców. Korespondencye te są nadzwyczaj liczne i nie cierpiące zwłoki, albowiem tylko przy szybkiem załatwieniu spraw dotyczących interesu obcych zakładów można liczyć na podobne odwzajemnienie w sprawach, dotyczących tutejszych szpitali. Co do języka używanego w nadchodzących z innych krajów koronnych korespondencyj, nie ma dotąd jednostajności.

Dla uniknienia zwłoki, spowodowanej tłumaczeniem w obcych językach nadchodzących pism i wynikających ztąd kosztów, powziął Wydział krajowy na dniu 17. czerwca 1867. r. do l. 4936. uchwałę, ażeby w korespondencyach do c. k. Namiestnictw i Wydziałów krajowych innych prowincyj, tudzież w korespondencyach z dyrekcyami i zarządami szpitalu innych krajów koronnych, jeżeli się pisze z własnej inicyatywy, używać języka niemieckiego, jako powszechnie w Państwie używanego, — w odpowiedziach zaś, na pisma w języku niemieckim używać tegoż języka, a na pisma w języku krajowym n. p. czeskim, włoskim, węgierskim i t. p. wystosowane, używać języka polskiego.

II. Wydział krajowy zajmuje się sprawozdaniem wykazywanych przez obcokrajowe zakłady należytości za leczonych tamże tutejszokrajowców; taka jest bowiem na mocy reskryptu ministeryalnego z dnia 10. stycznia 1866. do l. 15813. ustalona, a przez Wydziały krajowe wszystkich innych krajów koronnych wzajemnie dotąd przestrzegana praktyka. W tej mierze proponował nam morawski Wydział krajowy przeciwne postępowanie, t. j. ażeby rachunki podobne sprawdzane były przez Wydział krajowy tego kraju koronnego, w którego zakładzie obcokrajowiec był leczonym.

Tej propozycyi nie przyjęliśmy, oświadczając Wydziałowi krajowemu Morawii w odpowiedzi z dnia 17. czerwca 1867. r. do l. 4046., iż praktykowany dotąd sposób sprawdzania podobnych rachunków, prócz ustalonej w tej mierze zgodności postępowania, jest nadto zdaniem naszem pod każdym względem dogodnym, i praktycznym, a zarazem odpowiada naturalnemu rzeczy porządkowi, według którego cenzurowanie wydatków najwłaściwiej pozostawić temu, kto je ma ponosić.

III. Wydział krajowy prowadzi korespondencye z c. k. urzędami i władzami politycznemi względem ściągnienia należących się tak obcokrajowym jak i tutejszym zakładom publicznym kosztów pielęgnowania tutejszokrajowców, — a ewentualnie względem dochodzenia stosunków familijnych i majątkowych tychże leczonych, tudzież względem skonstatowania ich przynależności gminnej i krajowej. Gdy niektóre urzędy powiatowe, opierając się na nowej ustawie gminnej z dnia 12. sierpnia 1866. r., do ściągania należących się szpitalom publicznym kosztów leczenia, tudzież do zatwierdzenia świadectw ubóstwa w udowodnieniu niemożności ściągnienia tych kosztów przez zwierzchności gminne i dotyczących proboszczy wystawianych, nie czuły się być już obowiązanemi, i czynności te w zakres działania zwierzchności gminnych i obszarów dworskich zaliczały, a to sprzeciwia się zdaniem naszém §. 87. ustawy gminnej, toż §§. 7. i 13. ustawy o obszarach dworskich, przyznającym odnośnym zwierzchnościom prawo ściągania w drodze exekucyi należytości pieniężnych, wyłącznie tylko na cele gminne przeznaczonych, do których koszta leczenia w zakładach publicznych, jak długo gminy do zwrotu takowych w zastępstwie swych ubogich w drodze ustawy nie zostaną prawnie zobowiązane, pod żadnym względem zaliczone być nie mogą; — przeto odezwą z dnia 11. maja 1867. r. do l. 3566. udano się do c. k. Namiestnictwa o zaradzenie i odpowiedne pouczenie c. k. urzędów powiatowych. Wezwaniu temu uczyniło c. k. Namiestnictwo zadość wydanym pod dniem 20. czerwca 1867. do l 32573. stosownym w tej mierze okólnikiem do wszystkich c. k. urzędów powiatowych.

Podobnież na wezwanie nasze wydało c. k. Namiestnictwo do wszystkich c. k. urzędów powiatowych jeszcze dwa okólniki:

a. ddt. 15. maja 1867. l. 23657. względem należytego przestrzegania dotyczących przepisów, normujących sposób postępowania w przypadkach odsyłania chorych do zakładu obłąkanych, — i

b. ddt. 6. września 1867. r. l. 48341. względem należytego i jednostajnego wystawiania świadectw ubóstwa dla leczonych w zakładach publicznych ubogich krajowców.

IV. Wydział krajowy, przekonawszy się wreszcie o należycie udowodnionej niemożności ściągnienia w mowie będących kosztów, asygnuje takowe z funduszu krajowego po poprzedniem sprawdzeniu dotyczących rachunków przez swój oddział rachunkowy. Tu należy także załatwianie wnoszonych do Wydziału krajowego próśb o uwolnienie od płacenia pomienionych kosztów leczenia.

Alegat XI. W załączeniu ·/. mamy zaszczyt przedłożyć Wysokiemu Sejmowi wykaz zaasygnowanych w r. 1867. rozmaitym krajowym i zagranicznym szpitalom publicznym kosztów leczenia ubogich krajowców — przy równoczesnem uwidocznieniu ustanowionych w pojedynczych zakładach tax dziennych za leczenie. Według tego wykazu zaasygnowano z funduszu krajowego w czasie od d. 1. stycznia do końca grudnia 1867. r. kwotę 209.146 złr. w. a, rzeczywiście jednak wypłacono w roku 1867. kwotę 238.639 złr. 73 c., ponieważ w tymże roku realizowano także asygnacye z r. 1866.

Wydatki sanitarne.
Szczepienie ospy, leczenie epidemii.

Na mocy reskryptu Prezydyum c. k. Namiestnictwa z dnia 30. sierpnia 1866. l. 7697., normującego wzajemne stosunki Wydziału krajowego i c. k. Władz rządowych w sprawach dotyczących administracyi funduszami i zakładami krajowemi przypadło Wydziałowi krajowemu sprawdzenie i asygnowanie wydatków na koszta podróży z powodu szczepienia ospy, gdzie fundusz krajowy tak koszta podwód jakoteż i dyety urzędujących lekarzy całkowicie ponosi: zaś wydatki na koszta podróży z powodu leczenia ospy, jakoteż innych epidemij u ludzi (kokluszu, nerwówek, tyfusu i t. p.) tudzież leczenia zarazy bydlęcej — w których to wypadkach koszta podwód urzędujących

lekarzy fundusz krajowy, zaś ich dyety fundusz kameralny ponosi — asygnuje c. k. Namiestnictwo całkowicie z funduszu kameralnego, udzielając nam dotyczące referaty «*ante expeditionem*» do widzenia. Zaliczone tym sposobem z funduszu kameralnego koszta, na fundusz krajowy przypadające, wykazywane nam bywają od czasu do czasu ryczałtowo do zwrotu.

Podobne postępowanie ma także miejsce przy wypłacie kosztów na lekarstwa z powodu leczenia epidemii ludzkiej i zarazy bydlęcej. Koszta te bowiem ponosi w $^1/_3$ części fundusz krajowy, a w $^2/_3$ częściach Skarb Państwa.

Równocześnie przypadło Wydziałowi krajowemu także rozstrzyganie rekursów w przedmiocie przyznania i wymiaru rzeczonych kosztów podróży — a to całkowite lub częściowe, stosownie do tego, jak fundusz krajowy do ponoszenia takowych jest obowiązanym.

Koszta podróży z powodu dochodzenia epidemij.

Wyż powołane pismo Prezydyum c. k. Namiestnictwa z dnia 30. sierpnia 1866. l. 7697., normujące zarazem stosunek konkurencyi funduszu krajowego i kameralnego co do ponoszenia wydatków na koszta podróży z powodu epidemii lub zarazy na bydło nie wyróżnia wcale podróży z powodu epidemij lub zarazy rzeczywistej — a podróży z powodu epidemii lub zarazy domniemanej, której rzeczywistość nie sprawdziła się. Zdarza się bardzo często, iż urzędy powiatowe, otrzymawszy doniesienie o pojawieniu się w pewnych miejscach epidemii lub zarazy na bydło, wysyłają tam lekarza, który przybywszy na miejsce przekonuje się, iż wydarzone wypadki domniemanego charakteru słabości nie konstatują. Wydział krajowy, otrzymując partykularze odnoszące się do podobnych wypadków, robił na nich zazwyczaj uwagi, że w wypadkach tych podobnie jak w wypadkach rzeczywistej epidemii ponosić winien fundusz krajowy koszta podwód, a fundusz kameralny dyety. Uwagom tym sprzeciwiała się c. k. Izba obrachunkowa, wnioskując na podstawie rozporządzenia gubernialnego z dnia 25. lutego 1850. roku do l. 8287., ażeby koszta te fundusz krajowy w zupełności ponosił.

Na przedstawienie Wydziału krajowego z dnia 9. lutego 1867. do l. 280. wydało c. k. Namiestnictwo pod dniem 16. kwietnia 1867. roku do l. 6246. rozporządzenie, aby koszta w wypadkach niesprawdzonego doniesienia o epidemii lub zarazie, które przedtem podług rozporządzenia gubernialnego z dnia 25. lutego 1850. roku do l. 8287. z funduszu krajowego uiszczane bywały, — odtąd ponoszone były w myśl odezwy Prezydyum c. k. Namiestnictwa z dnia 30. sierpnia 1866. roku do l. 7697. w ten sam sposób, jak w razie rzeczywistej epidemii lub zarazy, t. j. aby dyety delegowanych lekarzów fundusz kameralny, koszta podwód zaś fundusz krajowy ponosił.

Podobnież odezwą z dnia 31. lipca 1867. do l. 3174. i z dnia 26. listopada 1867. roku do l. 3649., do c. k. Namiestnictwa wystosowaną, zastrzegliśmy się przeciw obowiązkowi stanowczego ponoszenia, jak niemniej przeciw zaliczkowej wypłacie kosztów podróży lekarskich z powodu leczenia słabości nieepidemicznych, tak ludzkich jak bydlęcych.

Dla oszczędzenia funduszowi krajowemu wydatków na koszta podróży lekarskich z powodu szczepienia ospy udano się do c. k. Namiestnictwa pod dniem 3. lutego 1868. do l. 967. z wezwaniem, by na przyszłość do czynności szczepienia ospy zasadniczo samych chirurgów, a wyjątkowo tylko w razie koniecznej potrzeby doktorów medycyny delegowano.

Na zażalenie c. k. urzędu powiatowego w Buczaczu (wystosowane do c. k. Namiestnictwa pod dniem 26. stycznia 1868. roku do l. 503.) przeciw uchwale tamtejszego Wydziału powiatowego, który z powodu wybuchłej w Dubienku zarazy na bydło postanowił wysłać dwóch delegatów w celu dozorowania urzędów gminnych, aby obowiązki z mocy §. 27. lit. *f.* ustawy gminnej na nie włożone ściśle wykonywały, toż

w celu podtrzymywania dobrej woli pojedynczych mieszkańców, — odpowiedziano c. k. Namiestnictwu pod dniem 3. lutego 1868. r. do l. 1172., że Wydział powiatowy do podobnego nadzorowania urzędów gminnych nie tylko niezaprzeczone ma prawo, ale że sam wzgląd na ważność przedmiotu tak żywo cały kraj obchodzącego, najściślejszą wkłada nań powinność, ażeby z tego swego prawa w danym razie, w interesie dobra i bezpieczeństwa powszechnego, korzystać nie zaniedbywał.

Ogólna kwota wydatków za szczepienie ospy, zaasygnowanych z funduszu krajowego w czasie od 1. stycznia do końca grudnia 1867. r. wynosi 18.289 złr. 68 ct. w. a., zaś na wydatki za leczenie epidemii między ludźmi i zarazy bydła zaasygnowano w tymże samym czasie kwotę 16.863 złr. 52 ct. w. a. Na powyższe wydatki wypłacono rzeczywiście w roku 1867. a to na koszta szczepienia 23.648 złr. 51 ct., a na wydatki sanitarne 14.872 złr. 69 c.: wszakże nadmienić wypada, iż w obydwu powyższych kwotach blisko czwarta część przypada za czynności lekarskie, dokonane w czasie przed rokiem 1867.

Zasiłki dla zakładów dobroczynnych.

Stosownie do uchwał Wysokiego Sejmu asygnował Wydział krajowy przyznane z funduszu krajowego zasiłki na cele dobroczynne, naukowe, i utrzymanie pomników historycznych. Ponieważ wypłatę niektórych z tychże zasiłków poprzedzały polecone specyalnie pertraktacye, przeto zamieszczamy poniżej szczegółowe w tej mierze sprawozdania.

Zasiłek dla domu ubogich i sierot, zostającego pod opieką Towarzystwa dobroczynności w Krakowie.

Wysoki Sejm uchwalił na posiedzeniu z dnia 23. grudnia 1866. zasiłek dla domów ubogich i sierot w Krakowie na rok 1867. w kwocie 5.424 złr. w. a., przyczem polecił Wydziałowi krajowemu, ażeby tenże względem zwrotu zaliczonej od roku 1855. na rzecz tych zakładów sumy z funduszów krajowych, — stosowne kroki przedsięwziął.

W wykonaniu tej uchwały zażądał Wydział krajowy od c. k. Komisyi namiestniczej w Krakowie wyjaśnień, dotyczących powyższej dotacyi domu ubogich i sierot, z których stan rzeczy przedstawia się, jak następuje.

Krakowskie Towarzystwo dobroczynności, pod którego opieką wyżej nadmieniony dom schronienia ubogich i sierot zostaje, posiadał na mocy ustaw prawowitych władz byłej Rzeczypospolitej Krakowskiej niewątpliwe prawo do pobierania na rzecz wyżwspomnionego domu ubogich i sierot rocznego zasiłku z funduszu państwowego byłej Rzeczypospolitej krakowskiej.

Po wcieleniu Rzeczypospolitej Krakowskiej w r. 1846. do Państwa Austryackiego c. k. Rząd przyjmując na siebie wszystkie zobowiązania, które w ostatnim budżecie W. M. Krakowa z roku 1844. zamieszczone były, ponosił także wydatek powyższy na rzecz domu ubogich i sierot w Krakowie aż do końca r. 1854. W r. 1852. wyszło postanowienie cesarskie z d. 14. września, mocą którego wszystkie zasiłki dawane instytutom dobroczynności ze Skarbu Państwa z końcem roku 1854. ustać mają.

W skutek tego zamierzył c. k. Rząd włożyć ciężar zasiłku dla krakowskiego domu ubogich i sierot na gminę miasta Krakowa, która składając się tem, że rozdział majątku gminy od majątku byłej Rzeczypospolitej Krakowskiej jeszcze nie nastąpił, zaś kwestya, z jakich funduszów krakowski dom ubogich i sierot subwencyę pobierać będzie, od ukończenia pomienionego rozdziału jest zawisłą, — uchyliła się od przyjęcia na fundusze miejskie powyższego wydatku.

Ministerstwo tedy poleciło, ażeby zasiłek, o którym mowa, ponosił fundusz krajowy, — a to tak długo, dopokąd po uskutecznionem rozdzieleniu majątku gminy krakowskiej od majątku byłej Rzeczypospolitej nie okaże się, że takowy z innych funduszów pokryty być winien.

Z uwagi, że części, z których się składał fundusz krajowy byłej Rzeczypospolitej Krakowskiej, na fundusz Skarbu Państwa zabrane zostały, inne zaś fundusze tej samej natury, które jeszcze w procesie zostają, przez c. k. Rząd windykowane być powinne, dalej, że sprawa dotacyi krakowskiego domu ubogich i sierot toczy się pomiędzy majątkiem gminy miasta Krakowa, a majątkiem byłej Rzeczypospolitej Krakowskiej, którego zastępcą jest obecnie Skarb Państwa, że zatem stojący w tej sprawie na uboczu fundusz krajowy nie słusznie narzuconym ciężarem obarczony został; wniósł Wydział krajowy do c. k. Ministerstwa Spraw Wewnętrznych umotywowane przedstawienie z prośbą, ażeby suma, od roku 1855. aż dotąd na rzecz krakowskiego domu ubogich i sierot tytułem zasiłku z funduszu krajowego zaliczona, takowemu ze Skarbu Państwa zwróconą została, i aby zasiłek ten także i na przyszłość ze Skarbu Państwa był uiszczany. Odpowiedzi dotąd nie otrzymał Wydział krajowy.

Zasiłek dla Zakładu ciemnych we Lwowie.

Sejm krajowy powziął na posiedzeniu 64^{m} dnia 28. marca 1866. uchwałę, przyznającą Zakładowi dla ciemnych we Lwowie dotacyę stałą aż do odwołania, 500 złr. rocznie wynoszącą pod warunkiem, by dyrekcya Zakładu, prawo nadzoru zwierzchniczego Wydziałowi krajowemu przyznała, i temuż ze swych czynności sprawę zdawała.

Ponieważ dyrekcya Zakładu ciemnych we Lwowie, uważając zakład ten za prywatny, a to w myśl pierwotnego aktu fundacyi przez śp. Wincentego Skrzyńskiego sporządzonego, na warunek w ostatnim ustępie uchwały Wysokiego Sejmu (co do nadzoru zwierzchniczego) wyrażony w rozciągłem znaczeniu tego słowa początkowo przystać nie chciała; przeto przeprowadził Wydział krajowy z tą dyrekcyą rokowania, odnoszące się do pogodzenia uchwały Wysokiego Sejmu z wyżprzytoczonym aktem fundacyi, których ostatecznym wynikiem było protokolarne oświadczenie dyrekcyi Zakładu, iż takowa, nie nadwerężając w niczem aktu fundacyi śp. Wincentego Skrzyńskiego dnia 1. lipca 1845. r. sporządzonego i ze strony c. k. Rządu zatwierdzonego, przyjmuje zwierzchniczy nadzór Wydziału krajowego w ten sposób, że się poddaje wglądaniu w porządek domowy i szkolny, zwiedzania zakładu, przeglądu rachunków percept i wydatków, jakoteż żądaniu od dyrekcyi Zakładu odpowiednich sprawozdań.

W skutek tego oświadczenia zaasygnował Wydział krajowy przyzwolony wyżej streszczoną uchwałą Wysokiego Sejmu zasiłek w rocznej kwocie 500 złr., a to tak zaległy za rok 1866., jakoteż za rok 1867. i nadal (stosownie do brzmienia uchwały Wysokiego Sejmu) aż do odwołania.

Na opróżnioną, przez śmierć śp. Henryka hr. Fredry, posadę dyrektora Zakładu przedstawił Wydział krajowy w myśl §. 5. aktu fundacyi uprawnionemu do wyboru Wmu Władysławowi Skrzyńskiemu trzech obywateli ziemskich, z których tenże J. O. xięcia Jerzego Czartoryskiego dyrektorem Zakładu mianował.

Zamknięcie rachunków, Wydziałowi krajowemu za rok 1866. przedłożone wykazuje

stan majątku własnego Zakładu na	91.458 złr. 4 c.
preliminowane dochody na rok 1867	5.327 złr. 5 c.
koszta utrzymania	5.076 złr — c
zatem nadwyżka dochodu	251 złr. 5 c

Według takiegoż zamknięcia rachunków za rok 1867. wynosił rzeczywisty dochód w roku 1867.:

w gotowiźnie	10.148 złr. 19 c.
rozchód zaś	8.558 złr. 9 c.
pozostało z dniem 31. grudnia 1867. r	1.590 złr. 10 c.
Majątek własny wynosił z końcem roku 1867. . .	91.417 złr. 51 c.

Preliminowany dochód na rok 1868. wynosi . . . . 5.561 złr. 8 c.
koszta utrzymania Zakładu . . . . . 5.300 złr. — c.
nadwyżka w dochodach wynosiłaby zatem . . . . 261 złr. 8 c.

Ponieważ jednak w zabudowaniu zakładowem ma być urządzony jeszcze w roku bieżącym osobny oddział żeński, początkowo dla 10 dziewcząt, a ztąd powstające koszta wymagać będą nakładu . . . . . 2.000 złr.
przeto wynosić będzie rozchód na rok 1868. . . . . 7.300 złr.
w skutek czego okazuje się niedobór w kwocie . . . 1.738 złr. 92 c.

Dyrekcya zawiadomiła oraz Wydział krajowy, że koszta wewnętrznego urządzenia pomienionego oddziału żeńskiego, podejmie obecny dyrektor Zakładu, potrzeby zaś, odzieży, pościeli i sprzętów dla 6 dziewcząt dostarczyć ofiarowała się małżonka dyrektora, J. O. księżna Marya Czartoryska z własnych funduszów.

Zasiłek dla komisyi fizyograficznej w Krakowie.

Stosownie do przyjętego na się obowiązku złożył komitet Towarzystwa naukowego w Krakowie sprawozdanie z czynności komisyi fizyograficznej krakowskiej, pobierającej przyzwolony sobie uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 28. marca 1866. zasiłek z funduszu krajowego w kwocie 1.500 złr. rocznie.

Sprawozdanie za r. 1866., streszczone w jednym dość obszernym tomie zawiera w sobie dokładnie opracowany:

1. Przegląd czynności komisyi fizyograficznej od czasu zawiązania takowej aż po koniec roku 1866.
2. Stan funduszu komisyi.
3. Spis członków.
4. Sprawozdanie z dotychczasowych czynności pojedynczych sekcyj komisyi t. j. meteorologicznej, orograficznej, botanicznej i zoologicznej.
5. Plany prac i instrukcye pojedynczych sekcyj, — nakoniec materyały do fizyografii krajowej.

W roku 1866. miała komisya fizyograficzna dochodu . . . 750 złr.
t. j. pierwszą półroczną ratę zasiłku przez Wysoki Sejm przyzwolonego;
z czego komisya wydała tylko . . . . . 176 złr.
tak że jeszcze kwota . . . . . 574 złr.
do dyspozycyi na rok 1867. pozostała.

Komisya składa sprawozdanie za każdy ubiegły rok z początkiem roku następnego. I za r. 1867. c. k. Towarzystwo naukowe krakowskie nadesłało sprawozdanie Wydziałowi krajowemu.

Zasiłki dla szkół rolniczych w Dublanach i w Czernichowie.

W wykonywaniu uchwał Wysokiego Sejmu, powziętych w dniach 28. marca i 24. grudnia 1866. co do nadzoru Wydziału krajowego nad szkołami rolniczemi w Dublanach i Czernichowie, wszedł Wydział krajowy w rokowania z komitetem c. k. galicyjskiego Towarzystwa gospodarskiego, i z komitetem c. k. Towarzystwa gospodarczo-rolniczego krakowskiego, a za obopólną zgodą nadzór ten uregulowanym został w sposób następujący:

I. Komitety c. k. Towarzystw gospodarczych przedkładać będą Wydziałowi krajowemu peryodycznie:

a. potwierdzone przez siebie rachunki roczne dotyczącej szkoły z roku ubiegłego,
b. spis przedmiotów naukowych, wykładanych w szkole, i zatrudnień praktycznych, wykonywanych przez uczniów w gospodarstwie,
c. spis nauczycieli, i podział godzin,
d. spis uczniów i każdoczesne warunki ich przyjęcia,
e. doniesienia o wykluczeniu uczniów i o utracie stypendyów, gdyby takowe na-

stąpiło, z przytoczeniem powodów powziętych w tym względzie przez komitet uchwał,

f. wykaz postępu uczniów, i spis tych uczniów, którzy po ukończeniu wszystkich kursów zakład opuszczają.

II. Komitety c. k. Towarzystw gospodarczych zawiadamiać będą Wydział krajowy każdorazowo:

a. o zmianach w organicznem urządzeniu szkoły,

b. o wszelkich nastąpić mających examinach i popisach uczniów.

III. Wydział krajowy będzie miał prawo ustanowić stałego komisarza do nadzorowania szkoły rolniczej w imieniu Wydziału krajowego, jakoteż delegować do tego Członków swoich lub inne osoby, a komitety Towarzystw gospodarczych, jako też i dyrekcya szkół udzielą komisarzowi lub delegatowi wszelkich ułatwień lub objaśnień, dozwolą mu szczegółowego wglądania w każdoczesny stan i wszelkie środki naukowe zakładu, tudzież w rachunki i akta komitetu dotyczące zakładu.

IV. Komitety c. k. Towarzystw gospodarczych udzielać będą na żądanie Wydziału krajowego wszelkich wyjaśnień w przedmiocie urządzenia szkoły i stosunków takowej.

Komisarzem stałym dla szkoły rolniczej w Dublanach zamianował Wydział krajowy p. Piotra Grossa, a dla szkoły rolniczej w Czernichowie p. Erazma Niedzielskiego. Z powodu zaś nieobecności p. Piotra Grossa, dla trwających posiedzeń Rady Państwa, mianował Wydział krajowy specyalnym delegatem do uczestniczenia przy examinach w szkole Dublańskiej p. Artura Głogowskiego.

Sprawa subwencyi dla teatru polskiego w Krakowie.

Wysoki Sejm, przeznaczając w budżecie krajowym na rok 1867. zasiłek dla polskiego teatru w Krakowie w kwocie 5.000 złr., powziął na posiedzeniu dnia 24 grudnia 1866. następujące uchwały:

a Sejm wyraża życzenie, by c. k. Rząd uiszczenie zasiłku, przez Sejm Rzeczypospolitej Krakowskiej dla teatru polskiego w Krakowie wyznaczonego, przez Skarb Państwa po rok 1853. wypłacanego, przyspieszyć polecił;

b. Wydziałowi krajowemu poleca się, odnośnie do uchwały na dniu 12. kwietnia 1866. powziętej, ażeby wszelkie ku przyspieszeniu i załatwieniu tej sprawy potrzebne kroki przedsięwziął.

Pismem z dnia 18. stycznia 1867. l. 570. zawiadomiło nas c. k. Prezydyum Namiestnictwa, iż JE. Minister Stanu reskryptem z dnia 30. listopada 1866. l. 6991., i z d. 14. stycznia 1867. l. 141. zezwolił, ażeby na prośbę p. Adama Skorupki przedsiębiorcy teatru polskiego w Krakowie, temuż teatrowi na 1867. udzielona została subwencya rządowa w kwocie 2.500 złr., aczkolwiek mu się takowa kontraktem nie należy.

Ponieważ zawiadomienie powyższe nie zawierało żadnych szczegółów ani co do tytułu, z jakiego rzeczony zasiłek rządowy dla teatru krakowskiego na rok 1867. miał być wypłacony, ani też co do załatwienia sprawy obowiązku Skarbu Państwa do wypłacenia tego zasiłku z mocy dotyczącego postanowienia byłego Senatu Rzeczypospolitej Krakowskiej; przeto Wydział krajowy uczynił w tej mierze zapytanie do Rządu, i ponowił, pomimo otrzymanej już odmownej odpowiedzi, żądanie o udzielenie odnośnych aktów.

Na dotyczącą odezwę odpowiedziało c. k. Prezydyum Namiestnictwa pismem z d. 26. marca 1867. l. 2.275., co następuje:

Alegat XII.

1. Subwencya teatrowi polskiemu w Krakowie wypłaconą była na podstawie załączonego w odpisie */.* rozporządzenia Senatu rządzącego Wolnego Miasta Krakowa z d. 11. października 1844. w kwocie 20.000 zł. pol., w połowie pod warunkiem dawania reprezentacyj teatralnych letnią porą, a w połowie pod warunkiem utrzymywania opery polskiej.

2. W miarę, jak jeden lub drugi z warunków przez dyrekcyę teatralną nie był zachowany, ustawało wypłacanie subwencyi, które także ustawało w razie, jeźli dyrekcya kontraktem zobowiązała się do odpowiednich przedstawień scenicznych bez wymagania subwencyi. W tym przypadku znajdowali się dyrektorowie teatru polskiego w Krakowie: Pfeiffer na mocy kontraktu z r. 1860., Miłaszewski z kontraktu z r. 1863., i nareszcie Adam Skorupka z kontraktu jeszcze będącego w mocy.

3. Gdy p. Adam Skorupka, pomimo że kontraktem obowiązał się dawać przedstawienia sceniczne bez subwencyi, zgłosił się z prośbą o udzielenie takowej i wykazał, że dopełnia jednego z warunków wymaganych w wyżwspomnionem rozporządzeniu senackiem, t. j. że daje przedstawienia sceniczne także letnią porą, c. k. Rząd zaasygnował mu subwencyę w kwocie 2.500 złr. w. a. na rok 1867.

4. Subwencya, o której mowa, opierająca się na rozporządzeniu senackiem z dnia 11. października 1844., a względnie na odnośnej uchwale Izby Reprezentantów Krakowskiej Rzeczypospolitej,— wypłacaną była ze Skarbu Państwa, i obecnie płaci się z funduszu kameralnego.

5. O ile zasiłek dla teatru polskiego w Krakowie na przyszłość na budżecie Państwa ma być zamieszczonym, będzie rozstrzygniętem w drodze ustawodawczej. Gdy wedle tegoż pisma c. k. Prezydyum Namiestnictwa, c. k. Rząd uznał obowiązek swój do płacenia rzeczonej subwencyi, i takowy mógłby ustać, gdyby dotycząca uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Krakowskiej na drodze ustawodawczej zniesioną została; przeto pozostało Wydziałowi krajowemu tylko bliższe zbadanie co do stosunku obecnej dyrekcyi teatru krakowskiego. W tym celu zażądaliśmy u c. k. Namiestnictwa odpisu dotyczącego kontraktu, a od krakowskiego Magistratu bliższych wyjaśnień co do istnienia dyrekcyi teatru krakowskiego jako odrębnego ciała, o jakiem mowa w rozporządzeniu senackiem z roku 1844. Atoli dotychczas, pomimo powtórnych wezwań, żadnych nie otrzymaliśmy odpowiedzi ani od Namiestnictwa, ani od Magistratu krakowskiego.

Ponieważ Wysoki Sejm uchwałą, powziętą na 65. posiedzeniu w roku 1866., kwotę 5.000 złr. w. a. dla teatru krakowskiego udzielił jako zasiłek bezprocentowy, zwrotny wtenczas, gdy c. k. Rząd przywróci teatrowi subwencyę przez Sejm Rzeczypospolitej Krakowskiej przyznaną; przeto Wydział krajowy, z uwagi, iż teatrowi krakowskiemu kwota 2.500 złr. t. j. połowa rzeczonej subwencyi na rok 1867. przez c. k. Rząd już wypłaconą została, zaasygnował z przyzwolonego przez Sejm zasiłku kwotę 2.500 złr. jako drugą połowę subwencyi.

Zasiłki na utrzymanie pomników historycznych.

Zasiłek zwrotny na restauracyę kościoła Św. Anny w Krakowie.

Senat akademicki uniwersytetu Jagiellońskiego przesłał Wydziałowi krajowemu pismem z dnia 6. czerwca 1867. r. oświadczenie, sporządzone w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 12. kwietnia 1866., a ze strony byłej c. k. komisyi Namiestnictwa w Krakowie na mocy rozporządzenia c. k. Ministerstwa Stanu z d. 12. grudnia 1866. l. 9742. potwierdzone, mocą którego zobowiązał się imieniem uniwersytetu Jagiellońskiego sumę 4.000 złr. w. a. na restauracyę kościoła Św. Anny w Krakowie wyżej przytoczoną uchwałą Wysokiego Sejmu przyzwoloną — natenczas funduszowi krajowemu zwrócić, gdy uniwersytet Jagielloński odzyska napowrót swój pierworny majątek, od c. k. rosyjskiego rządu windykować się mający.

Ponieważ Wydział krajowy ze zbadania dotyczących rozpraw Wysokiego Sejmu powziął przekonanie, że oświadczenie to co do majątku, z którego zwrot zaliczki 4.000 złr. ma nastąpić, zgodne jest z myślą, jaka Wysokiemu Sejmowi przy powzięciu powyższej uchwały przewodniczyła; przeto zaasygnował Senatowi akademickiemu wyżej

nadmieniony zasiłek w kwocie 4.000 złr. do rąk upoważnionego do przyjęcia tej sumy sekretarza uniwersytetu p. H. Hankiewicza.

Zasiłek na restauracyę pomników w kościele parafialnym w Żółkwi, tudzież innych pomników historycznych w kraju.

Zasiłek, zezwolony uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 24. grudnia 1866. na restauracyę pomników kościoła żółkiewskiego w kwocie 3.000 złr., zaasygnował Wydział krajowy do rąk komitetu, zajmującego się restauracyą powyższych pomników (l. W. 110/1867)

Z umieszczonej na budżecie krajowym na rok 1867. pod rubryką «Utrzymanie pomników historycznych», na nieprzewidziane wydatki kwoty 500 złr. zaasygnował Wydział krajowy połowę t. j. 250 złr. do rąk p. Mieczysława Potockiego, konserwatora budowli i pomników historycznych dla Galicyi Wschodniej, a to na restauracyę części wałów i dwóch bram warowni króla Jana III. w miasteczku Okopy Św. Trójcy, przy ujściu rzeki Zbrucza do Dniestru położonej.

Zarazem zawezwał Wydział krajowy ze względu na uchwałę Wysokiego Sejmu z dnia 14 kwietnia 1866., iż na przyszłość ma być w budżecie krajowym otworzona rubryka stała, obejmująca wydatki na utrzymanie i restauracyę pomników historycznych, obu konserwatorów dla Galicyi ustanowionych, ażeby wskazali, jakie prace należałoby w r. 1868. przedsięwziąść, — wykazując historyczną i artystyczną wartość pomników restauracyi potrzebujących, i obliczając prawdopodobną wysokość kosztów w potrzebnej restauracyi.

W skutek tego zawezwania zaproponował p. Paweł Popiel, konserwator pomników historycznych dla Galicyi Zachodniej, restauracyę kaplicy Św. Krzyża w katedrze krakowskiej, przedstawiającej najdokładniejszy zabytek architektury ostrołukowej z czasów Jagiellońskich; zaś p. Mieczysław Potocki, konserwator pomników historycznych dla Galicyi Wschodniej zaproponował restauracyę nagrobków, znajdujących się w podziemiach kościoła oo. Dominikanów, tudzież w jednej z kaplic kościoła katedralnego we Lwowie, dalej kościoła spalonego w Okopach, pomników w kościele parafialnym w Krośnie i znajdującej się tamże przy drugim kościele kaplicy Oświęcimów, cerkiewki przy byłym klasztorze oo. Bazylianów w Trembowli, antypedyów w cerkwi w Buczaczu, ratusza starożytnego w Buczaczu, kaplicy zamkowej w Brzeżanach, i innych pomniejszych i t. d.

Odpowiednie kwoty w przybliżeniu obliczone zamieścił Wydział krajowy w preliminarzu budżetu na rok 1868.

Zasiłek na restauracyę rzeźb Wita Stwosza w kościele N. P. Maryi w Krakowie.

W myśl uchwały Wysokiego Sejmu z d. 28. marca 1866., asygnował Wydział krajowy dozorowi kościoła N. P. Maryi w Krakowie na cele restauracyi rzeźb Wita Stwosza w kościele Maryackim w Krakowie z przyzwolonej ogólnej sumy 5.000 złr., umieszczoną w budżecie na rok 1867., resztującą kwotą 3.000 złr.

Zarazem zawezwał Wydział krajowy rzeczony dozór kościoła N. P. Maryi w Krakowie, ażeby celem zdania sprawy Wysokiemu Sejmowi swojego czasu doniósł Wydziałowi krajowemu, w jaki sposób kwota powyższa użytą została.

Wydatki kwaterunkowe. (Żandarmerya.)

Prezydyum c. k Namiestnictwa zawiadomiło Wydział krajowy pismem z dnia 5. sierpnia 1867. do l. 6099., iż w skutek najwyższego postanowienia z dnia 10. lipca 1867. Ministeryum Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministeryum Wojny rozporządziło, ażeby 186 żandarmów konnych, pochodzących z rozwiązanych oddziałów, w Węgrzech używanych przydzielić komendom żandarmeryi pojedynczych krajów koronnych.

C. k. Ministerya przyjęły za zasadę, iż ze względu na pełnienie służby bezpie-

czeństwa nie należy zmniejszać teraźniejszego stanu żandarmów pieszych, lecz żandarmów konnych przydzielić jako wzmocnienie posterunków w tych okolicach, w których konni użyci być mogą. Przytém zgodziły się Ministerstwa rzeczone na to, iż koszta utrzymania pomnożonych żandarmów jako takich ponosić ma fundusz żandarmeryjny, zaś koszta utrzymania koni fundusz wojskowy, wreszcie koszta kwaterunkowe opędzone być mają stosownie do odnośnych przepisów z funduszu krajowego.

Z wyżwymienionych 186 żandarmów konnych przydzielono 32 żandarmów 6tej krajowej komendzie żandarmeryi w Krakowie dla 9 posterunków, a mianowicie w Krakowie 4, w Podgórzu 3, w Chrzanowie 3, w Krzeszowicach 3, w Bochni 4, w Tarnowie 5, w Rzeszowie 4, w Wojniczu 3, i w Pilźnie 3 żandarmów konnych.

C. k. Prezydyum Namiestnictwa dodaje wreszcie, iż c. k. jeneralna Inspekcya żandarmeryi celem wykonania tego rozłożenia, a względnie wyszukania odpowiednich lokalów w porozumieniu z Prezydyum c. k. Namiestnictwa, a względnie Wydziału krajowego, zająć się ma.

Następnie c. k. 6ta komenta żandarmeryi w Krakowie, donosząc pismem z dnia 18. listopada 1867. do l. 741. o wzmocnieniu komendy przez dodanie 32 żandarmów konnych, zawiadomiła Wydział krajowy, że z powodu tego zwiększenia większej dotacyi na rok bieżący i rok 1868. żądać nie będzie, jeżeli nieprzewidziane wypadki potrzeby takowej nie okażą.

Wydział krajowy przyjął to oświadczenie do swej wiadomości, i według tego przy ułożeniu budżetu na rok 1868. postąpił (l. Wydz. kr. 12220./1867.).

Nadmienić tu przytém wypada, iż według doniesień 5tej i 6ej krajowej komendy żandarmeryi we Lwowie i w Krakowie z miesiąca stycznia 1867. (l. Wydz. kraj 638. i 789/1867) jeneralny Inspektorat żandarmeryi rozporządził, że materace włosienne, przez szeregowców żandarmeryi dotąd używane, według zapowiedzianej nowej ustawy kwaterunkowej dla żandarmeryi zupełnie uchylone i zniesione są, że znajdujące się przy posterunkach 5tej i 6tej komendy krajowej materace w ilości 448 sztuk we Wschodniej Galicyi, a 266 sztuk materaców w Zachodniej Galicyi przechodzą na własność funduszu krajowego: jednakże zastrzeżono, aby takowe ani przez organa żandarmeryi sprzedawane nie były, ani też fundusz kwaterunkowy żandarmeryi z powodu oddania tych materaców żadnych kosztów nie ponosił.

Wydział krajowy zarządził przeto przez pośrednictwo dotyczących urzędów powiatowych lub zwierzchności gminnych publiczną licytacyę rzeczonych materaców, i dotąd w 150 miejscach posterunków żandarmeryi 599 sztuk materaców po odtrąceniu kosztów dotyczących za łączną kwotę 4 528 złr. 88½ kr. a. w. sprzedane zostały, a powyższa kwota do kasy krajowej rzeczywiście wpłynęła.

W końcu pozostaje podać do wiadomości Wysokiego Sejmu, iż 6ta komenda żandarmeryi z dniem ostatnim lutego 1868. zniesioną została w skutek czego cała komenda żandarmeryi krajowej na 5tą komendę we Lwowie przeszła; tudzież, że według doniesienia 5tej komendy żandarmeryi krajowej z dnia 30. czerwca 1868. l. 717. konna żandarmerya zniesioną została, i że sprzęty stajenne po tejże funduszowi krajowemu przekazano, których sprzedaż już zarządzoną została.

Wydatki na drogi krajowe.

W ciągu rozpraw nad budżetem na rok 1867. (posiedzenie Sejmowe z dnia 26 grudnia 1866.) przedstawił Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi trudności, jakie zachodziły przeciw wprowadzeniu w życie nowej ustawy drogowej i przeciw odebraniu dróg pod zarząd Reprezentacyi krajowej przed wejściem w życie rad powiatowych. Zarazem oznajmił Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi, iż nie powziął jeszcze postanowienia, czyli ma przystąpić do utworzenia tymczasowych organów własnych, do admi-

nistracyi dróg potrzebnych, i żądać od c. k. Rządu bezzwłocznego ogłoszenia nowej ustawy drogowej, lub wstrzymać ogłoszenie tej ustawy do zaprowadzenia rad powiatowych, i pozostawić do tego czasu administracyę dróg w rękach organów rządowych za współudziałem Wydziału krajowego, zastrzeżonym temuż aż do czasu odebrania dróg, w rokowaniach w r. 1866. dokonanych.

Zastanowiwszy się należycie nad trudnościami stojącemi na przeszkodzie bezzwłocznemu ogłoszeniu rzeczonej ustawy; nabrawszy przeświadczenia, że utworzenie tymczasowego peryodu w zarządzie dróg więcej szkody niż korzyści dla kraju przynieść może; mając wreszcie nadzieję, iż c. k. Rząd nie będzie zwlekał utworzenia rad powiatowych; zdecydował się Wydział krajowy za drugą alternatywą.

Przez cały zatem rok 1867. pozostał zarząd dróg krajowych i powiatowych w rękach c. k. organów rządowych, z zachowaniem dawniejszych przepisów, a Wydziałowi krajowemu służył tylko wpływ na zarząd pomienionych dróg w duchu układów z roku 1866., i o których mieliśmy zaszczyt zdać sprawę Wys. Sejmowi w sprawozdaniu, złożonem na IV. sesyi 1go peryodu Sejmowego.

Załatwiając odnośne czynności, mieliśmy na oku jak najstaranniejsze oszczędzanie funduszów na drogi przeznaczonych, bez sprowadzenia złych skutków w utrzymaniu dróg w dobrym stanie. Nie mając własnych organów do bezpośredniego zarządu dróg, Wydział krajowy nie mógł mieć wprawdzie dokładnych wiadomości o stanie dróg i o ich potrzebach; wszakże nie zaniechał korzystać z doniesień i wniosków, czynionych w tej mierze przez inspektorów drogowych, przez strony interesowane i przez organa zarządzające drogami, — a uwzględniając takowe wedle podanych okoliczności, Wydział krajowy nie tylko wpływał na spieszniejszy postęp i wykończenie już rozpoczętej budowy dróg, na rychłe wykonanie naprawy dróg po uszkodzeniach elementarnych i na należytą konserwacyę takowych, ale nadto przychodził w częstych wypadkach z pomocą materyalną, udzielając subwencyj zwrotnych i bezzwrotnych z dotacyi przeznaczonej budżetem krajowym na utrzymanie dróg.

I tak biorąc na uwagę ważność budowy drogi krajowej Horodeńsko-Śniatyńskiej, w roku 1864. rozpoczętej, lecz w rok potem dla klęski nieurodzaju zasystowanej, przyzwolił Wydział krajowy na udzielenie zaliczki w kwocie 10.000 złr., zwrotnej z najbliższych wpływów od konkurencyi na dalszą budowę rzeczonej drogi, dla połączenia w ziemiopłody bogatej okolicy z koleją żelazną, ze wszech miar potrzebnej. Z tej zaliczki wydaną została tylko kwota 5 000 złr. — Zeszłoroczna powódź wyrządziła także i na drogach dotkliwe szkody: naprawa takowych była bardzo nagłą, ależ i nad siły powodzią srogo nawiedzonej konkurencyi. W takich wypadkach niezbędną była spieszna pomoc z funduszu krajowego. Udzieliliśmy przeto celem naprawy szkód elementarnych na drodze Rzeszowsko-Sanockiej zaliczkę, zwrotną od konkurencyi w kwocie 1.000 złr., również pod warunkami zaliczkę w kwocie 3.000 złr. dla drogi Sanocko-Przemyskiej, nakoniec na odbudowanie mostu na Sanie, należącego do drogi krajowej Bełzecko-Jarosławskiej przyzwoliśmy i zaasygnowaliśmy zaliczkę zwrotną do wysokości 12.000 złr. — Należycie wykazana potrzeba budowy niektórych dróg powiatowych i gminnych a mianowicie wzgląd, iż przy budowie takowych podaną będzie ludności, klęską powodzi dotkniętej, sposobność zarobku spowodował Wydział krajowy do udzielenia na budowę takich dróg zasiłków bezzwrotnych. Tytułem bezzwrotnego zasiłku udzieliliśmy na budowę drogi z Ropczyc do dworca kolei żelaznej kwotę 200 złr. — na budowę drogi z Huty do Grybowa 2.000 złr., — na budowę z Dembicy do Nadbrzezia 58.000 złr., na odbudowanie mostu w Borkach na drodze powiatowej ze Skałatu do Grzymałowa 1.600 złr. — nakoniec na budowę drogi przez Wełdziż ku granicy węgierskiej kwotę 10.000 złr.

Zasiłek, na tę ostatnią drogę z funduszu krajowego wydany, podnosi się wszakże do kwoty 21.720 złr. 60 c., gdyż Wydział krajowy, zbadawszy dokładniej stan rzeczy, i widząc prawdziwą niemożliwość uzyskania zwrotu od stron interesowanych wydanej na tę drogę w r. 1866. z funduszu zapomogi zaliczki w kwocie 10.000 złr., uchwalił powrócić takową funduszowi zapomogi z funduszu krajowego wraz z kosztami i procentami.

Atoli nie we wszystkich wypadkach uwzględniał Wydział krajowy wnioski, stawiane przez strony interesowane, lub przez c. k. organa rządowe, zachowując ocenienie takowych do czasu, gdy wyłączny zarząd dróg przejdzie do władz autonomicznych. Wnioski tego rodzaju odnosiły się po największej części do budowy nowych dróg krajowych, lub też wykończenia dróg za krajowe już uznanych. Atoli Wydział krajowy, zamierzając wypracować plan sieci dróg krajowych, musi uwzględniać przedewszystkiem kierunek kolei żelaznych, których założenia w krótkim czasie spodziewać się można, jak n. p. drogi Lwowsko-Brodzko-Tarnopolskiej, i dróg projektowanych dla połączenia kraju naszego z Węgrami: a gdy sprawa kolei żelaznych nie jest jeszcze ostatecznie załatwioną, przeto Wydział krajowy uważa przedłożenie podobnego planu już teraz — za przedwczesne, zwłaszcza, iż rady powiatowe, które zapewne przystąpią do uregulowania dróg powiatowych, dopiero od niedawnego czasu w życie weszły, co wszakże nie przesądza wniesienia szczegółowych wniosków do Wys. Sejmu w razach naglejszych.

Szczegółowo wspomnieć tu należy o petycyi obywateli byłego obwodu Sądeckiego, wniesionej do Wys. Sejmu o wykończenie drogi Niedziecko-Tarnowskiej i Brzesko-Sądeckiej. Petycyę tę przekazał Wys. Sejm uchwałą z d. 4. grudnia 1860. Wydziałowi krajowemu do zbadania i uwzględnienia. Atoli Wydział krajowy, nie mając podówczas w sprawach drogowych takiego zakresu działania, iżby mógł rzeczoną petycyę ostatecznie załatwić, odstąpił ją c. k. Namiestnictwu ze szczególném zaleceniem do uwzględnienia. W odpowiedzi jednak, otrzymanej w tej kwestyi od c. k. Namiestnictwa wyczytaliśmy, iż sprawa ta nie we wszystkich punktach została załatwioną, zaczém Wydział krajowy będzie jeszcze w możności powziąść o niej stanowcze zdanie przy wypracowaniu ogólnego planu dróg krajowych.

Do czasu zaprowadzenia nowego podziału administracyjnego kraju, zarząd i nadzór dróg krajowych i obwodowych (obecnie powiatowych) wpadał w zakres czynności władz obwodowych, a przeto drogi te wedle terytoryum obwodów były podzielone. Po zaprowadzeniu nowego podziału administracyjnego zatrzymał c. k. Rząd pierwotnie dawny podział dróg, a zarząd takowych poruczył urzędom powiatowym, mającym swą siedzibę w miejscach dawniejszych władz obwodowych. Wydział krajowy, upatrując większą korzyść w zastosowaniu nowego podziału administracyjnego także do dróg, i oddanie zarządu takowych nowym urzędom powiatowym wedle tegoż podziału, uzyskał u c. k. Namiestnictwa, iż tego rodzaju podział z początku dla zarządu niektórych dróg, a następnie w wrześniu 1867. co do wszystkich dróg krajowych i powiatowych przeprowadzony został. Zarazem sporządziło c. k. Namiestnictwo wykazy dróg krajowych i powiatowych (obwodowych) wedle tegoż podziału, które załączają się pod ./· Dalszą czynnością Wydziału krajowego w sprawach drogowych były: mianowania inspektorów drogowych, asygnacye dotacyj na koszta administracyi dróg, sprawdzanie partykularzy z powodu podróży w sprawach drogowych, udzielanie i asygnacye remuneracyj za prowadzenie rachunków dróg krajowych.

Alegaty XIII. i XIII. *b.*

Co do rachunków drogowych, nie można pominąć, iż takowe dotychczas w znacznej części zalegają, z czego wynikają dalsze niedogodności, a mianowicie: iż dotąd Wydział krajowy nie mógł sporządzić dokładnego pogłądu na stan funduszów dróg krajowych, ani też zająć się ostatecznem załatwieniem sprawy zwrotu zaliczek wydanych przez c. k. Rząd na budowę z funduszu krajowego, na których rachunek wpłynęło po r. 1867.

6.261 złr. 63 ct., szczegółowo należy wszakże przytoczyć, iż gmina Iwonicz łącznie z właścicielem dóbr Iwonicza, wniosła prośbę o przemianę zaliczki zwrotnej, udzielonej na budowę drogi Iwonickiej z funduszu krajowego, na zasiłek bezzwrotny lub rozdzielenie spłaty takowego na raty. Z uwagi na klęskę poniesioną przez gminę Iwonicz wskutek powodzi, zgodził się Wydział krajowy na przyzwolenie 4rech półrocznych rat, liczyć się mających od dnia 1. października 1868., a ponowne zniszczenie drogi tej spowodowało Wydział krajowy do wezwania rady powiatowej w Krośnie, ażeby wzięła pod rozwagę, azaliby nie było odpowiednem udzielić dla drogi tej wsparcia z funduszu powiatowego w myśl §. 18. ustawy drogowej.

Wspomnieć tu także przychodzi o sprawie kosztów budowy mostu na Dunaju między Czorsztynem a Niedziecami.

Budowę tego mostu zarządziło c. k. Ministeryum reskryptem z dnia 13. czerwca 1856. l. 12356. na wspólny koszt węgierskiego i galicyjskiego funduszu krajowego. Przypadającą część kosztów tej budowy na Galicyę wypłacono z zachodniogalicyjskiego funduszu krajowego w kwocie 7.245 złr. w. a.

Atoli późniejszym reskryptem z dnia 5. kwietnia 1865. l. 25179. zarządziło Ministeryum Stanu oddanie rzeczonego mostu na wyłączną własność funduszu Królestwa Węgierskiego, a zatem wydatek poniesiony na ten most z galicyjskiego funduszu winien być temuż powrócony. Wydział krajowy trzykrotnie już udawał się w tej mierze do węgierskiego Ministeryum Handlu i Robót Publicznych, lecz nie otrzymał dotąd żadnej odpowiedzi.

Odbiór dróg krajowych i powiatowych.

Na dniu 15. grudnia 1867. ogłoszoną została ustawa drogowa z dnia 18. sierpnia 1866. w Dzienniku ustaw krajowych, a przeto z dniem 1. stycznia 1868. r. weszła w życie.

Na mocy §. 31. tejże ustawy, przeprowadzone zostały rokowania między Wydziałem krajowym a c. k. Namiestnictwem względem odebrania dróg krajowych i powiatowych pod zarząd organów autonomicznych.

Alegat XIV.

Przy tej sposobności spisany protokół (obacz Al. XIV.) zawiera bliższe postanowienia i warunki odbioru dróg krajowych i powiatowych.

Wedle protokółu tegoż przeszła administracya dróg krajowych, przekazana §. 25 ustawy drogowej Wydziałowi krajowemu, z dniem 1. stycznia 1866. na Wydział krajowy, a z tymże dniem również i zarząd dróg powiatowych w myśl §. 27. pomienionej ustawy na dotyczące Wydziały powiatowe.

Fizyczne oddanie dróg nie mogło wszakże nastąpić w ciągu rokowań dla pory do odbioru niestosownej; przeto pozostawiono oznaczenie terminu fizycznego odebrania porozumieniu się Wydziałów powiatowych z dotyczącemi urzędami powiatowemi, i postanowiono, aby aż do faktycznego oddania dróg zarządzały drogami tymczasowo urzędy powiatowe imieniem władz autonomicznych, pod tąż samą jak dawniej odpowiedzialnością.

Przy fizycznem oddaniu dróg będą sporządzone inwentarze oddawcze, zawierające:

a) dokładny opis statystyczny przestrzeni dróg, z podaniem czasu wybudowania tychże, i poniesionych kosztów, wraz z planami;

b) długość drogi i stan budowy, z podaniem napraw, w ostatnim czasie przedsięwziętych;

c) spis pojedynczych przedmiotów do drogi należących, jakoto: mostów, kanałów, poręczy i t. d. z bliższem oznaczeniem, w jakim znajdują się stanie;

d) wszelkie zapasy materyałów do budowy dróg w drzewie i kamieniach, tudzież materyałów do budowy dróg;

e) wszelkie rekwizyta budowlane opisane dokładnie;

f) realności własne lub wynajęte do umieszczenia dozorców, tudzież do przechowania lub składania rekwizytów i zapasów;

g) umowy, zawarte z przedsiębiorcami budowy i dostaw, dotychczas jeszcze obowiązujące;

h) spis osób na posadach umieszczonych, ich płace i inne dokumenta;

i) podanie stron obowiązanych, z prawa lub ze zawartej umowy, do utrzymywania pojedynczych części dróg lub ich przedmiotów, przy dokładnem oznaczeniu tego obowiązku co do objętości, czasu, trwania i tytułu, z jakiego pochodzi;

k) zestawienie ogólnego stanu finansowego, t. j. aktywów i pasywów każdej drogi.

W takiż sam sposób opisane mają być inwentaryalnie wszelkie przedmioty dotyczące myt.

Z dniem ostatnim grudnia 1867. winne być zamknięte wszystkie dzienniki i rachunki drogowe, a zapasy, pozostałe z wydanych zasiłków na drogi, jako i kaucye przedsiębiorców — oddane Wydziałowi krajowemu, zaś nadwyżki funduszów drogowych, które po dzień ostatni grudnia 1867. do kas wpłynęły, użyte być mają za asygnacyą władz politycznych na zaspokojenie przedsiębiorców, i w tym celu pozostają w kasach podatkowych.

Załatwienie rachunków po rok 1867., jako też załatwienie niedokończonych spraw konkurencyjnych, ściąganie zaległości konkurencyjnych, tudzież rozstrzyganie z tytułu konkurencyi do dróg nowo powstać mogących spraw, pozostawiono c. k. Namiestnictwu, wszelako ze zastrzeżeniem, iż c. k. Namiestnictwo żadnego nie przyjmie ciężaru na fundusz krajowy bez przyzwolenia Wydziału krajowego; dlatego też wszelkie odpisywania zaległości drogowych, a względnie przyjmowanie takowych na fundusz krajowy, tudzież przyzwolenia rat na wypłacenie należytości konkurencyjnej po za rok 1868., winne być udzielane Wydziałowi krajowemu do przyzwolenia.

Nadwyżki, po ukończeniu spraw konkurencyjnych, i po uiszczeniu należytości w kasach pozostałe, pozostawione będą do dyspozycyi Wydziału krajowego.

Co się tyczy odebrania kas, zasobów, materyałów i t. p. dróg powiatowych, które się przez dwa lub więcej powiatów ciągną, a tylko przez jeden urząd powiatowy administrowane były, postanowiono, iż w tej mierze winne się dotyczące Wydziały powiatowe porozumieć między sobą, który z nich takowe odebrać ma, a w razie, gdyby porozumienie nie nastąpiło, przysłuża orzeczenie w tej mierze Wydziałowi krajowemu.

Określiwszy bliżej szczegóły co do odebrania aktów drogowych, pozostawił c. k. Rząd władzom autonomicznym wolność używania c. k. urzędników technicznych do czynności, pod warunkiem, jeżeli oprócz zapłacenia podług przepisów przypadających dyet i kosztów podróży, także i część salaryum, za czas użycia tychże, tak na komisyi jak i w urzędzie, Skarbowi Państwa zostanie zwróconą.

Wydziały powiatowe otrzymały już stosowne polecenia co do odebrania dróg, a Wydział krajowy tuszy sobie, iż w tej sprawie postąpią z gorliwą gotowością.

Fundusz zapomogi dotkniętych klęską nieurodzaju w r. 1865.

Nad sprawozdaniem Wydziału krajowego w sprawie zapomożenia klęską nieurodzaju w roku 1865. dotkniętej ludności, złożonem podczas 4tej sesyi pierwszego peryodu Sejmowego, uchwalił Wys. Sejm na posiedzeniu dnia 29. grudnia 1866. motywowane przejście do porządku dziennego w nadziei, iż najbliższemu Sejmowi przedłożony będzie rachunek kompletny z trzechmilionowej pożyczki i sprawozdanie na kompletnym rachunku oparte. Stosownie do tej uchwały, wygotował Wydział krajowy szczegółowe zamknięcia rachunkowe funduszu zapomogi za lata 1866. i 1867., tudzież preliminarze na r. 1868. i 1869., które dołączono do rachunków i budżetu funduszów krajowych. Odwołując się do odnośnego sprawozdania, mniej mamy na tem miejscu

do powiedzenia w sprawie szafunku dotacyą na zapomogę przeznaczoną i o innych czynnościach w tej sprawie.

Dotacya rzeczona składała się z pożyczki, podniesionej na mocy ustawy krajowej z d. 6. stycznia 1866. ze Skarbu Państwa w kwocie 500.000 złr., tudzież z pożyczki, zaciągniętej na mocy tejże samej ustawy w wiedeńskich zakładach kredytowych i domach bankierskich za pomocą obligacyj w imiennej wartości 2,500.000 złr., która po potrąceniu 7% kosztów emisyi, przyniosła kwotę 2,325.000 złr. Ogółem więc wynosił fundusz zapomogi 2,825 000 złr. Ustawą pomienioną przeznaczoną była z tego funduszu kwota 300.000 złr. na budowę dróg obwodowych w okolicach klęską dotkniętych, kwota 150.000 złr. na udzielenie zapomóg bezzwrotnych, zaś reszta na pożyczki zwrotne i oprocentowane.

Ostatecznie wydano z tego funduszu:

1.	na zapomogę zwrotną		
	a) gotówką	1,313.884 złr.	78½ ct.
	b) w zbożu	463.052 «	2 «
2.	na budowę dróg	2.300 «	
3.	na zapomogę bezzwrotną	124.754 «	53½ «
	razem	1,903.991 złr.	34 ct.
	pozostała więc nierozdana kwota . . .	921.008 «	64 «

Przyczyna tak znacznej pozostałości leży przeważnie w tem, iż nie okazywała się niezbędna potrzeba udzielania dalszych zapomóg, i że użycie kwoty na budowę dróg przeznaczonej, wobec postanowień §. 3. ustawy z d. 6. stycznia 1866. co do zawarowanego sposobu zwrotu zaliczek przez konkurencye dróg obwodowych i spodziewanej nowej ustawy drogowej, na nieprzełamane trudności ze strony konkurujących natrafiło. Wreszcie Wydział krajowy, mając baczne oko na zobowiązania kraju względem jego wierzycieli, w każdym wypadku nie mógłby dopuścić zupełnego wyczerpania funduszu zapomogi; zaasygnowana bowiem najwyższem postanowieniem z d. 11. grudnia 1865. 5%wa pożyczka ze Skarbu Państwa w kwocie 500.000 złr. zwróconą być miała w 3ch rocznych ratach, począwszy od d. 1. stycznia 1867., a wedle kontraktu zawartego dnia 27. lutego 1866. z wiedeńskiemi zakładami kredytowemi i domami bankowemi, zobowiązał się Wydział krajowy opłacać procenta od emitowanych obligacyj w półrocznych ratach, z których pierwsza przypadała już na dniu 1. lipca 1866., gdy z drugiej strony biorący pożyczkę z funduszu zapomogi na mocy §. 6. pomienionej ustawy, dopiero dnia 1. lutego 1867. obowiązani byli do zapłacenia pierwszej raty procentu, a dnia 1. lutego 1868. do zwrócenia pierwszej czwartej części otrzymanej pożyczki.

Pozostałą gotówkę lokowano ile możności korzystnie w lwowskich publicznych zakładach kredytowych, lub też użyto na zakupno obligacyj pożyczki zapomogowej.

Po zamknięciu czynności, połączonych z rozdzielaniem zapomóg, przystąpił Wydział krajowy stosownie do postanowienia §. 6. ustawy z dnia 6. stycznia 1866. do ułożenia — na podstawie skryptów i protokołów rozdawczych — planu umorzenia zapomóg zwrotnych, i sporządzenia indywidualnych wykazów, które przesłał za uwiadomieniem stron dotyczących urzędom podatkowym do ściągania należytości, w sposób przepisany §. 7. powołanej ustawy.

Plan umorzenia, wydany dla stron zapomożonych, zastosowany jest ściśle do postanowień §. 6. ustawy, a bliższe szczegóły w tej mierze zawiera sprawozdanie o zamknięciach rachunkowych.

Spłata należytości od stron. Zapomożeni zwykle nie uiszczają zwrotów w terminach przepisanych i do ściągania takowych po największej części używaną bywa droga przymusowej exekucyi. Często powtarzające się podania zapomożonych o odroczenie terminów do spłaty należytości w kapitale i procentach Wydział krajowy nie czuł się uprawnionym uwzględ-

dniać wobec postanowień ustawy, nie dopuszczającej w tej mierze żadnego wyjątku, jakoteż wobec zobowiązań przyjętych względem wierzycieli kraju.

Na dniu 2. marca 1868. odbyło się pierwsze publiczne losowanie obligacyj zapomogi, przy którem wyciągniętą została serya A., a Wydział krajowy poczynił stosowne kroki, celem wypłaty wylosowanych obligacyj.

W roku 1867. zaasygnowano z funduszu krajowego kwotę 47.850 złr., preliminowaną budżetem jako subwencyę dla funduszu zapomogi, z powodu bezzwrotnie rozdanej zapomogi.

Wydatki rozmaite z kwoty 30.000 złr. oddanej do dyspozycyi Wydziału.

Z funduszu 30.000 złr., oddanego w moc §. 9. instrukcyi do dyspozycyi Wydziału krajowego, pokryto zaległe należytości za dodatki do podwód dla funduszów: żandarmeryjnego, wojskowego i funduszu sprawiedliwości w łącznej kwocie 4.312 złr. 73 ct.; ponieważ wydatki te dopiero z dniem ostatnim kwietnia 1866. ustały, przeto, jako powstałe przed dniem 1. maja 1866., zwrócone być musiały.

Z tegoż funduszu pokryto odpisane dodatki do podatków na cele krajowe w kwocie 5.197 złr. 88 ct. w. a.; dalej pokryto wydatki cymentnicze w kwocie 280 złr.; wydano na wsparcie pogorzelców miasta Brodów kwotę 2.000 złr., na subwencyę dla Giełdy lwowskiej kwotę 500 złr., dla ratowania powodzią zagrożonej ludności z nad ujścia Sanu do Wisły kwotę 800 złr.

Ostatnią kwotę wydano zaliczkowo, z zastrzeżeniem pertraktacyi co do obowiązku ponoszenia podobnych wydatków przez fundusz krajowy.

Z tej dotacyi 30.000 złr. wypłacono 3.435 złr. tytułem dodatku do płac urzędników z powodu drożyzny.

Największy wydatek w kwocie 10.000 złr. uczyniono na doraźne wsparcie ludności powodzią dotkniętej w r. 1867., o czem zamieszczamy poniżej szczegółowe sprawozdanie.

Reszta wydatków z tej dotacyi są mniejszego znaczenia.

W ogóle wydano 27.107 złr. 97 ct. w. a.

Wydatki na stawianie słupów granicznych.

C. k. Namiestnictwo zapytywało nas o zdanie względem ustawienia i odnowienia słupów granicznych, dzielących Galicyę od Państwa Rosyjskiego, na co jednak odpowiedzieliśmy, iż fundusz krajowy obowiązany jest tylko do ponoszenia kosztów stawiania i utrzymywania słupów granicznych krajowych, zaś stawianie i utrzymywanie słupów na granicy z obcem Państwem w myśl reskryptu Ministeryum Stanu z d. 26. grudnia 1863. Skarb Państwa ponosić winien.

Z tej zasady wychodząc, nie przyjęto na fundusz krajowy kosztów komisyjnych z powodu postawienia obalonego słupa granicznego na granicy Królestwa Polskiego. W roku 1867. nie było żadnych wydatków z dotacyi 300 złr., przeznaczonej na stawianie słupów granicznych.

Sprawa zapomogi dotkniętych powodzią w roku 1867.

Ciężka klęska nawiedziła w roku ubiegłym znaczną część naszego kraju, i to właśnie w chwili, kiedy ludność rolnicza zbierać miała plon ze swej całorocznej pracy, który nie tylko stanowi bogactwo kraju naszego, ale także zaopatrza jego mieszkańców w najważniejszą i niezbędną potrzebę do życia. Na dniu 11. lipca r. b. prawie wszystkie rzeki zachodniej części kraju wystąpiły z łożysk swoich, zalały najżyźniejsze ziemie i pozbawiły blizko półmilionową ludność w znacznej części niezbędnych zasobów do życia, wyrządziwszy przytem nieobliczone szkody w majętnościach ziemskich, częścią rozszerzeniem łożysk rzek, częścią wyrwiskami brzegów, częścią nareszcie zamuleniem uprawianych gruntów kamieniem lub szutrem.

Udzielone pismem c. k. Prezydyum Namiestnictwa z d. 13. lipca 1867. l. 5474/pr.

kilkanaście telegramów, z których Wydział krajowy powziął pierwszą wiadomość o rozmiarach powodzi, nie dawały o niej należytego obrazu, jednakowoż wskazywały na konieczność niesienia pomocy materyalnej dla znacznej części klęską dotkniętych ludności, i to pomocy doraźnej w celu zapobieżenia grożącej śmierci głodowej.

Wobec takiego stanu rzeczy przykrem było położenie Wydziału krajowego, który poczuwał się do obowiązku spiesznego podania pomocnej ręki nieszczęśliwym. W budżecie na r. 1867. nie przyzwolił bowiem Wys. Sejm żadnej dotacyi na podobne cele; zaczem nie pozostało Wydziałowi krajowemu nic innego, jak tylko korzystać z kredytu otworzonego w kwocie 30.000 złr. do jego dyspozycyi na nieprzewidziane wypadki. Atoli z tej dotacyi poczynione już były niektóre wydatki, a pozostającej reszty niepodobna było użyć w całości na wsparcie dla powodzią dotkniętych, z obawy, iż jeszcze w tymże samym roku mogłyby się zdarzyć wypadki, w których w tej dotacyi szukaćby potrzeba środków zaradczych; nadto w tym roku więcej niż kiedykolwiek należało w pojedynczych działach budżetu zaprowadzać oszczędności, gdyż klęska druga ogólnego nieurodzaju w całym kraju — nie rokowała nadziei należytych wpływów w dodatkach do podatków, tego jedynego dochodu funduszu krajowego.

Jedynie tylko cząstki tej dotacyi mógł Wydział krajowy użyć na zamierzoną pomoc doraźną dla ludności wiejskiej i miasteczek, i w nadziei, iż Wys. Sejm wydatki te zechce przyjąć za usprawiedliwione, zaasygnował kwotę 10.000 złr. w. a. z funduszu krajowego, rozdzieliwszy takową pomiędzy pojedyncze powiaty w stosunku do potrzeby, jak takowa dała się ocenić wedle doniesień podówczas otrzymanych. Rozdawnictwo przeznaczonego wsparcia poruczył Wydział krajowy okolicznym, ze stosunkami obznajomionym obywatelom, w porozumieniu z dotyczącemi c. k. naczelnikami powiatowymi, którzy też z godną uznania gotowością zajęli się wykonaniem otrzymanych poleceń.

Z powyższej kwoty 10.000 złr. w. a. wyznaczono:

na powiat Przemyski	2.000 złr.
» » Jasielski	2.000 »
» » Jarosławski	1.500 »
» » Tarnobrzeski	1.500 »
» » Rzeszowski	1.000 »
» » Tarnowski	1.000 »
» » Łańcucki	500 »
» » Sanocki	500 »

Również i c. k. Prezydyum Namiestnictwa udzieliło z funduszów swoich doraźne wsparcia a to:

dla powiatu Przemyskiego	1.500 złr.
» » Jarosławskiego	1.000 »
» » Łańcuckiego	1.000 »
» powiatów: Jasielskiego, Brzeskiego, Mieleckiego, Tarnobrzeskiego i Pilźniańskiego po 500 złr. razem	2.500 złr.
w ogóle	6.000 złr.

Atoli już w pismie swojem z dnia 13. lipca 1867. l. 7102. zwrócił Wydział krajowy uwagę c. k. Prezydyum Namiestnictwa na okoliczność, że ludność powodzią nawiedziona wobec rozmiarów powodzi i wielkości szkód nie tylko doraźnego wsparcia, ale i dalszej pomocy potrzebować będzie, której kraj wobec tylu poniesionych klęsk udzielić nieszczęśliwym nie będzie w stanie, zwłaszcza, iż na nim ciężą tak znaczne długi, jak dług indemnizacyjny i dług pożyczki krajowej z r. 1866.

Uważając tedy Skarb Państwa jako jedyne źródło dla udzielenia potrzebnej zapomogi, wypowiedział Wydział krajowy nadzieję, iż c. k. Rząd zdanie to podzielać będzie, a nie przesądzając sposobowi urzeczywistnienia zamiarów c. k. Rządu, uważał jako powinność swoją, zwrócić uwagę Prezydyum Namiestnictwa na doświadczenie dotychczasowe, przy udzielaniu ludności włościańskiej klęskami elementarnemi dotkniętej oprocentowanych pożyczek; albowiem ludność jest już odłużoną i opłacać musi lichwę od długów dawniej zaciągniętych, przeto pożyczka dana do ręki klęską dotkniętego, przechodzi po największej części do rąk lichwiarzy, a pożyczający pozostają w niedostatku, obciążywszy się długiem nowym.

Jako najstosowniejszy środek dla niesienia ulgi nieszczęśliwej ludności, zaproponował Wydział krajowy spieszne rozpoczęcie robót wodnych około regulacyi rzek kosztem Skarbu Państwa, coby nie tylko przysporzyło zarobku poszkodowanym, ale przyczyniłoby się także do ocalenia obszarów od powtórnych zalewów,

W zaniedbanem wykonaniu regulacyi rzek, leży bowiem w znacznej części przyczyna, iż szkody wyrządzone powodzią do tak zastraszających dochodzą rozmiarów. Dla tem spieszniejszego przeprowadzenia projektów do regulacyi rzek zaproponowaliśmy potworzenie komitetów z ludzi praktycznych i ze stosunkami okolicy obznajomionych.

Wszelako propozycya Wydziału krajowego co do bezzwłocznego rozpoczęcia robót wodnych, tylko w mało znaczącej części została uwzględnioną; wszakże c. k. Rząd, przeznaczywszy kwotę 25.000 złr. na bezzwrotną doraźną zapomogę ze Skarbu Państwa, wysłał komisarza ministeryalnego w osobie c. k. Radcy nadwornego p. Mündla do kraju, a polecając temuż zwidzenie okolic powodzią dotkniętych, w towarzystwie delegatów Wydziału krajowego i Namiestnictwa, poruczył mu rozdzielanie zapomóg.

Na wezwanie c. k. Rządu, Wydział krajowy pospieszył z zamianowaniem delegata do komisyi ministeryalnej, tusząc sobie, iż c. k. Rząd po naocznem przekonaniu się przez komisarza swego o prawdziwym stanie rzeczy, obmyśli ku zaradzeniu złemu odpowiedne środki. Komisya ministeryalna, przy której ze strony Wydziału krajowego czynnymi byli p. Władysław hr. Badeni i p. Zygmunt Kozłowski, rozpoczęła z uznania godną gorliwością i bezinteresownością swe czynności z dniem 31. lipca 1867., które trwały do dnia 14. września. W tym czasie objechała komisya 22 powiaty mianowicie: Rzeszowski, Jarosławski, Przemyski, Mościski, Łańcucki, Niski, Tarnobrzeski, Mielecki, Tarnowski, Dąbrowski, Brzeski, Pilznieński, Jasielski, Sądecki, Grybowski, Krośnieński, Brzozowski, Birecki, Samborski, Rudecki, Drohobycki i Żydaczowski. Po zwidzeniu szkód przeznaczył komisarz ministeryalny, i to prawdopodobnie na mocy otrzymanych instrukcyj, zapomogi na każdy pojedynczy powiat, niezawiśle od głosu członków komisyi, zaś rozdzielenie zapomogi pomiędzy pojedynczych mieszkańców powiatu, o ile i w tej mierze nic szczegółowego nie postanowił, poruczał p. komisarz komitetom powiatowym, w których skład wchodził dotyczący c. k. naczelnik powiatu, delegat przez Wydział krajowy dla powiatu mianowany, naczelnik gminy lub jeden radny miasta powiatowego i 5 do 7 członków z pomiędzy większych i mniejszych posiadaczy i duchowieństwa, powołanych przez naczelnika powiatowego w porozumieniu z delegatem Wydziału krajowego. Ze sumy oddanej do dyspozycyi komisarza ministeryalnego, wydał tenże kwotę 171.000 złr., z której przeznaczył szczegółowo:

a) na zapomogę dla włościan	120.750	złr.
b) » » » posiadaczy większych i dzierżawców . .	32.400	»
c) dla mieszkańców miast i miasteczek	10.400	»
d) dla duchowieństwa	1.350	»
e) na budowy wodne	6.000	»
f) na budowę dzwonnicy w Terszakowie	100	»

Kwoty na pojedyncze powiaty przypadające uwidocznione są w załączoném zesta-

Alegat XV. *a.*

wieniu, sporządzoném na podstawie relacyj delegatów Wydziału i dostarczonych przez urzędy powiatowe wykazów likwidacyjnych, które służyły za podstawę do wymierzania zapomogi.

Z tych wprawdzie niezupełnie dokładnych wykazów okazuje się, iż zapomoga udzielona niknie wobec cyfry wymaganej zapomogi.

Wymiar zapomogi na pojedyncze powiaty nie wszędzie wypadł w należytym stosunku, czego przyczyną była okoliczność, iż komisarz ministeryalny, zwidzał niektóre powiaty w kilka tygodni po powodzi, kiedy szkody dla oka mniej były widoczne, a opierając się na własnych spostrzeżeniach, mniej zważał, przy wymierzaniu zapomogi na przedstawienia komitetów.

Na podstawie poczynionych spostrzeżeń w ciągu zwiedzania okolic powodzią dotkniętych wręczył delegat Wydziału krajowego komisarzowi ministeryalnemu w odpisie

Alegat XV. *b.*

załączony memoryał, ./. mieszczący w sobie wnioski względem niesienia dalszej pomocy ludności powodzią dotkniętej.

Wnioski te, mianowicie spieszne rozpoczęcie regulacyi rzek, odpisanie podatków i udzielenie pożyczki ze Skarbu Państwa dla właścicieli większych, nakoniec rewizyę wałów kolei żelaznej Karola Ludwika, przyrzekł p. komisarz ministeryalny poprzeć u c. k. Rządu.

Atoli Wydział krajowy nie poprzestał wszakże na tem, i czynił ze swej strony

Alegat XV. *c.*

dalsze w tej mierze do c. k. Rządu przedstawienia. W załączonem pod ./. pismie z d. 18. listopada 1867. l. 7707. żądał Wydział krajowy:

1. ażeby ze sumy 250.000 złr., na cele zapomogi mieszkańców okolic powodzią poszkodowanych przeznaczonej, nierozdana kwota 79.000 złr. na pierwotny cel użytą została;

2. ażeby w miejscowościach powodzią dotkniętych podatki za lata ubiegłe zalegające, jakoteż podatki za r. 1867. odpisane zostały;

3. ażeby stosowna suma ze środków Państwa wyznaczoną została celem udzielenia pożyczek poszkodowanym właścicielom ziemskim za mierną prowizyą, i spłaty kapitału w kilkuletnich równych ratach; nareszcie

4. ażeby na cele regulacyi rzek w Galicyi, których uregulowanie ze strony c. k. Władz już oddawna za niezbędnie potrzebne uznanem zostało, ze środków Państwa, wyznaczoną została suma w kwocie odpowiadającej sporządzonym planom i kosztorysom: przyczem zwrócićby należało wszelkie usiłowania na to, aby wypłatę przeznaczonej sumy nie rozkładano na dłuższy przeciąg czasu w liczbowo oznaczonych rocznych kwotach; przypadająca bowiem roczna kwota nie zawsze wystarcza na raźne i zupełne wykończenie zamierzonej budowli; niedokończone zaś roboty za pierwszym wylewem zwykle zniszczone bywają; — wydatek każdego grosza ze sumy tym sposobem na dłuższy przeciąg czasu rozłożonej często bywa zmarnowanym, a znacznym kosztem sporządzone plany z powodu częstych zmian koryta rzek, stają się nieużytecznym materyałem.

Czynione ze strony Wydziału krajowego kroki nie zostały bez skutku. W załą-

Alegat XV. *d.*

czonem pod ./. pismie zawiadomiło c. k. Prezydyum Namiestnictwa Wydział krajowy, iż uzyskało zezwolenie u c. k. Ministeryum na rozdzielenie powyżej pomienionej kwoty 79.000 złr., i że takową w raz z kwotą 10.000 złr., uzyskaną z dobrowolnych składek — pomiędzy poszkodowanych rozdało, a mianowicie:

na powiaty Dąbrowski i Jasielski po 10.000 złr. razem . .	20.000 złr.
na powiat Mielecki	9.000 «
« « Krościeński	7.000 «
na powiaty Nowy-Sącz, Grybów, Tarnobrzeg, Nisko, Przemyśl i Jarosław po 5.000 złr. razem	30.000 «
na powiaty Łańcut, Brzozów i Sanok po 4.000 razem . .	12.000 «

na powiaty Gorlice, Brzesko i Bircza po 2.000 złr. razem . .		6.000 złr.
» » Pilzno i Rzeszów po 1.500 złr.		3.000 »
» » Tarnów i Ropczyce po 1.000 złr. razem . . .		2.000 »
	ogółem więc	89.000 złr.

Zarazem zawiadomiło nas c. k. Prezydyum Namiestnictwa co do dalszych wniosków, iż c. k. Dyrekcya Skarbu poczyniła w sprawie odpisania podatków odpowiednie rozporządzenia celem jak najdalej idącego uwzględnienia poszkodowanych, i że roboty publiczne będą przedsięwzięte w miarę potrzeby i stosownie do rozporządzalnych funduszów.

Co do wniosku naszego o udzielenie pożyczki ze Skarbu Państwa dla posiadaczy gruntowych, zawiadomiło nas c. k. Prezydyum, że na radzie Ministrów zapadła uchwała, udzielić kwotę 250.000 złr. jako zaliczkę dla kraju, której odebranie Wydział krajowy miałby zatwierdzić, zaś warunki zwrotu zastrzeżonoby rokowaniom z najbliższym Sejmem.

Aleg. XV. e

Wydział krajowy pospieszył z oświadczeniem gotowości do potwierdzenia odbioru sumy 250.000 złr., jako zaliczki na kraj, przy zastrzeżeniu rokowań z najbliższym Sejmem o warunki zwrotu, zastrzegając oraz, ażeby ściąganie zwrotów udzielanych zapomóg w drodze politycznej exekucyi dozwolone zostało.

Zarazem zauważał Wydział krajowy, iż kwota 250.000 złr. nie będzie dostateczną, i wniósł otworzenie dalszego kredytu w kwocie 250.000 złr.

Sprawę tę popierał Wydział krajowy w Radzie Państwa, znosząc się w tym celu z delegacyą Sejmową, skutkiem czego uzyskaną została pożyczka w kwocie 350.000 złr. a to ustawą Państwową z dnia 21. marca r. b, zwrotna w trzech rocznych ratach od dnia 1. listopada 1868. począwszy, za opłatą po 5% od kapitału, ze zastrzeżeniem ułożenia bliższych warunków zwrotu Wysokiemu Sejmowi.

Przesyłając c. k. Prezydyum Namiestnictwa pokwitowanie na pomienioną zaliczkę, Wydział krajowy nie przesądzając postanowieniom Wys. Sejmu co do warunków zwrotu, objawił życzenie:

1. aby wyjednane zostało tak dla kraju, jakoteż dla pojedynczych pożyczki biorących, uwolnienie od opłaty tax, stempli i innych należytości skarbowych;

2. aby spłata zaliczki nastąpiła w trzech równych rocznych ratach na dniu 1. listopada lat 1869., 1870. i 1871. przypadających, wraz z odpowiednim procentem, liczyć się mającym od dnia 1. listopada 1869.;

3. aby raty, zaliczki i procentów od biorących zaliczki ściągane były w ten sam sposób i pod rygorami, jak dodatki do podatków w terminach, poźniej oznaczyć się mających.

Co do zwrotu pożyczek, udzielonych gminom i pojedynczym posiadaczom tabularnym, postanowił Wydział krajowy, iż takowi mają zwrócić otrzymane pożyczki w trzech równych rocznych ratach, przypadających na dniu 1. listopada lat 1868. 1869. i 1870. wraz z procentem po 5%, liczyć się mającym od d. 1. maja 1868.

Rozdzielanie pożyczek poruczono Wydziałom powiatowym, zwracając tychże uwagę, że zaliczka rzeczona użytą być winna przedewszystkiem na udzielenie pomocy gminom wiejskim, a dopiero po należytem uwzględnieniu żądań i potrzeb gmin, na udzielanie pożyczek posiadaczom tabularnym.

Gminom udzielone były pożyczki konkretalnie za złożeniem oświadczenia gmin do protokółu, iż otrzymaną pożyczkę w terminach przepisanych zwrócić się obowiązują, poddając się politycznej exekucyi; posiadaczom tabularnym zaś za wydaniem skryptu, podpisanego także przez dwóch ze zamożności znanych poręczycieli.

Zaliczkę rozdzielił Wydział krajowy pomiędzy powiaty pomocy potrzebujące na

podstawie dochodzeń urzędowych, żądań Wydziałów powiatowych i własnych doświadczeń w następujący sposób:

powiat	Dąbrowa	35.000 złr.
»	Jasło	27.000 »
»	Mielec i Tarnobrzeg po 23.000 złr.	46.000 »
«	Brzozów	22.000 «
»	Jarosław, Nisko i Przemyśl po 20.000 złr.	60.000 »
»	Grybów	18.000 »
»	Łańcut	17.000 »
»	Rzeszów	15.000 »
»	Gorlice i Tarnów po 11.000 złr	22.000 »
»	Nowy Sącz, Krosno i Sanok po 13.000 złr.	39.000 »
»	Ropczyce i Bircza po 10.000 złr.	20.000 »
»	Brzesko	8.000 »
»	Kolbuszowa	7.000 »
»	Lisko i Pilzno po 4.000 złr.	8.000 »
»	Sambor i Jaworów po 2.000 złr.	4.000 »
»	Limanowa i Wadowice po 1.000 złr.	2.000 »
	razem	350.000 złr.

Obecnie wpływają rachunki od Wydziałów powiatowych, na podstawie których przygotowuje Wydział krajowy wykazy należytości dla dotyczących kas podatkowych.

Wspomnieć tu także należy, że c. k. Prezydyum Namiestnictwa rozpisało nie tylko zbieranie dobrowolnych składek w kraju, ale także wyjednało zezwolenie do zbierania takowych w obu połowach Monarchii Austryackiej. Na prośbę komitetu krakowskiego Towarzystwa rolniczego, popartą przez Wydział krajowy, przyzwoliło c. k. Namiestnictwo na zbieranie składek na cel powyższy przez korespondentów Towarzystwa. Składki te wpływają do c k. Prezydyum Namiestnictwa, a Wydział krajowy nie ma żadnego wpływu na ich rozdzielanie.

Wielu przyjaciół ludzkości pospieszyło z dobrowolnemi ofiarami na wsparcie nieszczęśliwych, oddając swe dary za pośrednictwem redakcyj Dziennika Poznańskiego i Gazety Narodowej, lub bezpośrednio, do dyspozycyi Wydziału krajowego. Wyraziwszy dobroczyńcom i pośredniczącym w tej mierze redakcyom zasłużone podziękowanie, i podawszy nazwiska dawców do publicznej wiadomości, rozdzielał Wydział krajowy datki wpływające stosownie do woli dary wnoszących.

Z datków tych po koniec kwietnia b. r. wpłynęło 8.318 złr. 43½ c. i wydano na wsparcia:

a)	posiadaczom większym	1.950 złr.
b)	dzierżawcom	1.150 »
c)	włościanom	4.558 » 43½ c.
d)	osobom duchownym	660 »
	razem	8.318 złr. 43½ c.

W końcu nie można pominąć, że wedle doniesień dotyczących komitetów groble i wały kolei żelaznej Karola Ludwika, mianowicie między Medyką a Przemyślem, stanowiły znaczną zaporę odpływu wód w czasie powodzi, a tem samem przyczyniły się znacznie do szkód na obszarach obok kolei położonych. W celu zapobieżenia na przyszłość podobnym wypadkom, udaliśmy się do c. k. Namiestnictwa o zarządzenie technicznej rewizyi grobli i zarządzenie środków zaradczych, przy której sposobności poruszyliśmy sprawę uregulowania ujścia rzeki Wiaru. Na odnośne odezwy otrzymaliśmy wiadomość, iż c. k. Namiestnictwo nie tylko udawało się w tej mierze do Rady zawiadowczej kolei

Karola Ludwika, ale także poczyniło wnioski do c. k. Ministeryum o zesłanie komisyi polityczno-technicznej do zbadania stanu rzeczy, i o polecenie Radzie zawiadowczej wykonania robót, jakie komisya za potrzebne uzna.

Co do regulacyi ujścia Wiaru, poleciło c. k. Namiestnictwo przeprowadzenie odnośnej pertraktacyi urzędowi powiatowemu w Przemyślu.

Szpitale Św. Łazarza i Św. Ducha w Krakowie.

Z objęciem z dniem 1. października 1866. administracyi szpitali Św. Łazarza i Św. Ducha w Krakowie, zaprowadzono tak w dyrekcyi jak i zarządzie pomienionych zakładów język polski w miejsce dotychczas używanego niemieckiego — jako urzędowy, i zarządzono tym celem dalszy nakład druków manipulacyjnych w języku polskim, jakoteż sprawienie odpowiednich nowych pieczęci.

Alegaty XVI.*a*., XVI.*b*., XVI.*c*., XVI.*d*.

Z załączonych 1/ sprawozdań i wykazów zechce Wys. Sejm powziąć wiadomość o ruchu i stanie chorych, obłąkanych, położnic i podrzutków — pielęgnowanych w szpitalach krakowskich Św. Ducha i Św. Łazarza w latach 1866. i 1867.

Na mocy kontraktu, przez byłą władzę obwodową w Krakowie w dniu 6. października 1860. r. ze zgromadzeniem Sióstr Miłosierdzia na czas nieograniczony zawartego, należy do Sióstr Miłosierdzia dostarczanie wszelkich potrzeb dla pielęgnowanych w szpitalach Św. Łazarza i Św. Ducha w Krakowie, za wynagrodzeniem stałem od dnia i osoby, a to: od położnic . . . 75 ct. w. a.

« obłąkanych . . 50 « « «

« podrzutków . . 26 « « «

« innych chorych . 46 « « «

Prócz powyższego wynagrodzenia od dnia i osoby pobierają Siostry Miłosierdzia rocznie 1.150 złr. wal. austr. na własne utrzymanie, — 500 złr. w. a. na kapelana, i 525 złr. w. a. na aptekarza.

Przeniesienie kliniki położniczej.

Przy szpitalu Św. Łazarza istnieje klinika położnicza, którą c. k. Rząd do osobnego budynku przenieść zamierzył.

Klinika sama jest zakładem państwowym, lecz połączona jest ściśle z zakładem położnic, który jest krajowym, i mieści się szpitalu Św. Łazarza jako odrębny oddział.

W celu uregulowania przyszłego stosunku tejże kliniki do szpitalu Św. Łazarza, wyznaczono na miejsce komisyę, do której ze strony c. k. Namiestnictwa Wny Edward Gniewosz, a ze strony Wydziału krajowego Członek Wydziału Wny dr. Juwenal Boczkowski, jako delegaci zostali zamianowanymi.

Alegaty XVI.*e*. ·/·

Na podstawie sprawozdania delegata naszego ·/. wystosowaliśmy pod dniem 18. listopada 1867. r. l. 12035. odezwę do c. k. Namiestnictwa, tu w odpisie ·/. załączoną, z której Wysoki Sejm raczy powziąć bliższą wiadomość o zajętem przez nas stanowisku w dotyczących tej sprawy rokowaniach, których dotychczas nie ukończono.

W związku z przeniesieniem kliniki położniczej zostają sprawy:

a) co do urządzenia i użycia lokalności, dotąd przez klinikę zajmowanych, a które mocą rezolucyi z dnia 23. marca 1867. r. l. 825. docentowi okulistyki na uniwersytecie krakowskim, dr. Lucyanowi Rydlowi, na użytek kliniki okulistycznej odstąpić przyrzeczono;

b) co do powierzenia zarządu lekarskiego na oddziale podrzutków i mamek.

Z powodu nadzwyczajnego na oddziale położnic w szpitalu Św. Łazarza przepełnienia, i równocześnie jawiącej się epidemii tyfusowej, — zkąd wynikała potrzeba szczególnego tychże chorych epidemicznych oddzielenia, — upoważniono dyrekcyę szpitalu (pod dniem 12. maja 1868. r. do l. 4721.) do urządzenia filii przy szpitalu Św. Łazarza na pomieszczenie przynajmniej 50 chorych.

O stosunkach służbowych lekarzy, urzędników i sług szpitalnych.

W załatwieniu odstąpionej Wydziałowi krajowemu, w skutek uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 4. grudnia 1866. r. petycyi lekarzy i urzędników szpitalu Św. Łazarza, o podwyższenie pensyi, i takichże petycyj przez urzędników szpitalu Św. Ducha Wydziałowi krajowemu bezpośrednio przedłożonych — oznajmiono dyrekcyi pomienionych szpitali, «iż Wydział krajowy nie zapoznaje potrzeby zaprowadzenia stanowczych zmian i ulepszeń w zarządzie szpitali krakowskich w ogólności; że przystępując w swoim czasie do odnośnych zarządzeń, nie pominie także w szczególności dokładnego zbadania potrzeby odpowiedniego uregulowania etatu osób i płac lekarzy i urzędników tamtejszych; — że wszelako aż do chwili takiej stanowczej reorganizacyi, żądane podwyższenie płac pojedynczych petentów nastąpić nie może».

Jednakowoż przez wzgląd na doświadczoną gorliwą służbę i za szczupłe w stosunku do wzmagającej się drożyzny płace, udzielono, na przedstawienie dyrekcyi, wszystkim urzędnikom i sługom kancelaryjnym przy zarządach obydwu szpitalach krakowskich jednorazową remuneracyę, wyrównywającą dwumiesięcznej każdego z nich płacy, a oraz podwyższono płacę pisarza dziennego przy szpitalu Św. Ducha z dziennych 85 ct. w. a. na kwotę 1 złr. w. a., począwszy od d. 1. listopada 1867. r.

W dniu 6. lutego 1868. r. zmarł dr. Krauss, prowizoryczny dyrektor krakowskich szpitali Św. Łazarza i Św. Ducha. W miejsce jego zamianowano, za porozumieniem się z c. k. Namiestnictwem, dekretem z dnia 21. lutego 1868. r. do l. W. 1865. tymczasowego substytuta w osobie dra. Harajewicza.

Alegat XVI.*f.*

Z załączonego ¹/. wykazu raczy Wysoki Sejm powziąć wiadomość o stanie posad i płac urzędników, lekarzy i sług w szpitalach Św. Łazarza i Św. Ducha w Krakowie.

Uchwałą z dnia 4. maja 1868. r. do l. 3324. udzielono wszystkim lekarzom, urzędnikom i sługom w obydwu pomienionych szpitalach nadzwyczajną jednoroczną zapomogę z powodu drożyzny w czasie ubiegłym. Zapomogę tę wymierzono dla lekarzy w dodatku 8%, a dla urzędników i sług w dodatku 10% od całorocznej każdego płacy. Ogólny z tego powodu wydatek, przekazany na rubrykę «Rozmaitych wydatków» wynosi:

a) przy funduszu szpitalu Św. Łazarza kwotę 412 złr. 88 ct. w. a.
b) « « « « Ducha « 261 « 70 » « «

razem 674 złr. 58 ct. w. a.

Budowy i reparacye.

Z małym wyjątkiem znaczna część robót konserwacyjnych, znaczniejszych i pomniejszych reparacyj i budowli, tak w zabudowaniach szpitali Św. Łazarza i Św. Ducha, jak i w należących do szpitalu Św. Łazarza dobrach, była już za czasów administracyi rządowej albo rozpoczętą, albo zaproponowaną. Lecz już samo rozpatrzenie się w odnośnych aktach, które częstokroć dopiero uzupełniać musiano, i należyte rozpoznanie spraw bieżących, dawało Wydziałowi krajowemu w tej gałęzi administracyjnej wiele do czynienia, a to tem więcej, ile że, jak Wysokiemu Sejmowi wiadomo, Wydział krajowy nie posiada jeszcze własnego oddziału technicznego, że przeto w sprawach tego rodzaju, gdzie prawie wszystko na fachowej znajomości rzeczy i naocznem przekonaniu się polega, potrzeba było w każdym wypadku osobną wyznaczać komisyę, lub specyalnego męża zaufania czyli rzeczoznawcę delegować.

Potrzeba przeważnej części pomniejszych, naglących reparacyj zachodziła w zabudowaniu szpitalu Św. Ducha.

Z powodu, że prawo własności tego gmachu, od czasu wcielenia Rzeczypospolitej Krakowskiej do Monarchii Austryjackiej, między rządem a gminą wątpliwem było i spornem, nie przedsiębrano tamże od najdawniejszych czasów żadnych na większy rozmiar obliczonych reperacyi, lecz zaspokajano w najnaglejszych wypadkach niezbędne potrzeby tylko doryweczą i tymczasową naprawą.

Z tego też względu i Wydział krajowy ograniczał się w tej mierze tylko na reperacye nieuniknione i nie dozwalające zwłoki.

Do tych należą:

a) przebudowanie kloak z zaprowadzeniem systemu beczkowego.

Koszta tych robót obliczone na podstawie dokładnej technicznej kolaudacyi opiewają na kwotę 2.006 złr. w. a, którą pod dniem 29. lutego 1868. r. do l. 159. przedsiębiorcy zaasygnowano.

b) Zarządzone pod dniem 13. sierpnia 1867. do l. 7909. oczyszczenie, rozszerzenie i pomnożenie dołów filtrycznych, przeznaczonych do odprowadzania wody deszczowej z dachów, tudzież wylewów z kuchni, pralni i łazienek szpitalnych.

Wszakże wykonania tych robót, których koszta w przybliżeniu na kwotę 800 złr. w. a. obliczono, zaniechano następnie z powodu, iż spór o własność gmachu szpitalnego rozstrzygniony został na korzyść gminy miasta Krakowa, której więc rzeczą będzie roboty w własnym zarządzie uskutecznić.

Za zajęcie sklepu nr. 5 w gmachu szpitalu Św. Ducha na trupiarnę zaasygnowano gminie Krakowa pod dniem 30. września 1867. r. l. 5091. tytułem czynszu rocznego w kwocie 30 złr. w. a., za czas od d. 1. maja 1862. do końca grudnia 1867. r. kwotę 170 złr. w. a.

Co do gmachu szpitalu Św. Łazarza, podniesiono myśl urzeczywistnienia w najbliższej przyszłości zamierzonego już dawniej rozszerzenia zabudowań szpitalu Św. Łazarza.

Jeszcze w roku 1835. uznał Senat rządzący byłej Rzeczypospolitej Krakowskiej potrzebę postawienia nowego gmachu szpitalnego, w którym rozrzucone w szpitalach Św. Łazarza i Św. Ducha oddziały szpitalne wygodnie mogłyby być pomieszczane.

Na miejsce budowy przeznaczono znajdujący się w pobliżu szpitalu Św. Łazarza plac wdłuż ulicy na Wesołej, na którym już z końcem r. 1837, założono fundamenta, lecz dla braku funduszów musiano zaniechać dalszej budowy. Fundamenta te kosztowały 111,547 zł. pl. czyli 27,886 złr. 75 ct. w. a., wartość zaś takowych oszacowano w r. 1855. na 32.800 złr. w. a. Poruszono w r. 1858. powtórnie sprawę tej budowy, jednakowoż bez skutku, a to z powodu znacznych kosztów, obliczonych na sumę 400.000 złr. w. a., na co nie było pokrycia.

Zważywszy, że wyłożony na fundamenta znaczny kapitał od tylu lat funduszowi szpitalu żadnej korzyści nie przynosi; — dalej, że znajdujące się w zabudowaniu szpitalu Św. Ducha oddziały szpitalne zbyt niewygodne, szczupłe i niedostateczne mają pomieszczenie, a obok tego fundusz krajowy na utrzymanie tych nieodpowiednich lokalności w przecięciu rokrocznie blizko 2.000 złr. w. a. łożyć jest zmuszonym; — postanowił Wydział krajowy sprawę zużytkowania rzeczonych fundamentów przywieść jak najrychlej do skutku i w tym celu, na częściowe pokrycie kosztów budowy preliminuje się już w budżecie na r. 1868. kwota 15.000 złr. w. a. (l. W. 12967/67.)

Tymczasem atoli przyjdzie przedsięwziąć w najbliższym czasie znaczne reperacye w gmachu szpitalu Św. Łazarza, dotyczące odnowienia i rekonstrukcyi dachów i zrębu nad większą częścią całego zabudowania.

Sprawdzenie konieczności tych robót i wygotowanie dotyczących planów i kosztorysów zarządzono już rozporządzeniem z dnia 24. stycznia 1868. r. do l. W. 13133/67.

Budowy w dobrach szpitalu Św. Łazarza.

W dobrach Rączna i Jeziorzany zarządzono jeszcze za czasów administracyi rządowej budowę dwóch karczem, jednej w Rącznie, drugiej w Jeziorzanach, tudzież grobli i śluzy przy stawie w Rączny. Robót tych podjął się przedsiębiorca Szymon Saré na mocy kontraktu z dnia 28. marca 1866. r., za ogólném wynagrodzeniem w sumie 5.306 złr. 89 ct. w. a.

Że zaś grobla i śluzy w skutek odwilży w styczniu 1867. r. znacznie uszkodzone zostały, więc w dalszém następstwie zgodzono się na zasadzie zdania rzeczoznawców, ażeby roboty te według poprawnego planu były wykonane, przyczém nie objęte pierwotnym kosztorysem koszta dodatkowych robót na 216 złr. w. a. obliczono; a zaraczem 35 sztuk drzewa budulcowego z lasu Rączańskiego na te roboty uchwałą z dnia 19. sierpnia 1867. r. l. 8380. zaasygnowano.

Roboty te zostały już ukończone, i odbiór takowych zarządzono pod dniem 20. maja 1868. do l. 5343.

W Krowodrzy pod Krakowem posiada szpital Św. Łazarza prawo propinacyi, dalej karczmę murowaną, dóm mieszkalny z częścią tegoż «Browarek» zwaną; wreszcie zabudowania gospodarcze, składające się z stajni, stodółki, szopy i owczarni, częścią murowanych, częścią drewnianych, a pod jednym mieszczących się dachem.

Gruntu z ogrodem jest tylko 1 morg 1311□ sążni, i 985□ sążni pastwiska.

Od tego należy potrącić 215□ sążni, wziętych przy fortyfikacyi Krakowa w r. 1866. pod przekop rzeki Rudawy, za które tytułem wynagrodzenia kwotę 119 złr. 50 ct. wyznaczono.

Wszystkie budynki były już w r. 1860. wstanie blizkiego upadku. Administracya rządowa uznała potrzebę restauracyi takowych już w r. 1861. i w kontrakcie z dzierżawcą zobowiązała się nawet do tego. Uskuteczniono też w owym roku restauracyę karczmy za cenę 2,735 złr. w. a., reperacyę zaś reszty budynków mieszkalnych i gospodarczych, obliczoną na kwotę ogólną 2.083 złr. w. a. odłożono na później. I tak pozostało aż do objęcia zarządu przez Wydział krajowy.

Po tak długiem zaniedbaniu budynki tak zniszczały, iż niepodobna było myśleć o ich restauracyi na podstawie sporządzonych w r. 1861. planów, ale raczej o całkowitem rozebraniu i wystawieniu nowych.

Że zaś majątek ten leży w rejonie fortyfikacyjnym i dotycząca władza wojskowa sprzeciwiała się zamiarowi nowej budowy, postanowił Wydział krajowy pod dniem 21. sierpnia 1867. r. l. 7776:

1. nad całym budynkiem, mieszczącym tak zwany browarek i mieszkanie, dach nowy postawić, i część mieszkalną należycie wyrestaurować;
2. część murowaną budynków gospodarczych wyreperować, i urządzić na stajnię, resztę zaś drewnianą rozebrać.

Wykonanie tych robót poruczono w drodze publicznej licytacyi przedsiębiorcy Franciszkowi Flachny za wynagrodzeniem w sumie 2.049 złr. w. a. z terminem ukończenia do ostatniego czerwca 1868.

Dobra nieruchome szpitalu Św. Ducha.

Dobra nieruchome szpitalu Sw. Łazarza są wszystkie, z wyjątkiem lasu w Rączny, wydzierżawione, a mianowicie według następującego wykazu:

L. porząd.	Nazwa dóbr.	Roczny czynsz dzierżawny. w. a. złr.	kr.	Zaległość po koniec grudnia 1867. w. a. złr.	kr.	Uwaga.
1	Tropiszów w Królestwie Polskiem 14,000 zł. polskich	3500	—	—	—	Ad 4. zaległość w kwocie 125 złr. 75 ct. należy się za lata 1856. 1857. i 1858. od byłego dzierżawcy ś. p. Walentego Konarek, zaś zaległość w kwocie 1311 złr. od teraźniejszego dzierżawcy Aloizego Majer.
2	Propinacya w Kowodrzy	850	—	—	—	
3	Prądnik Czerwony	1504	1	—	—	
4	Młyn w Prądniku Białym	437	—	1254	75	
5	Rączna i Jeziorzany	1116	—	1311	—	
6	Kilka parcel gruntu w Rączny zwanych «pustkami»	16	—	1674	—	
		7,423	1	4,239	75	

Względem ściągnienia zaległych czynszów dzierżawnych poczyniono stosowne kroki do l. W. 13687, 13688 i 13689 z r. 1867.

Co do wykazanego powyżej pod poz. 6. czynszu dzierżawnego z kilku parcel gruntu w Rączny, o którym w sprawozdaniu za rok 1866. żadnej nie było wzmianki, wypada obecnie nadmienić, że grunta te, niegdyś «pustki» objętości 14 morgów 1108□ sążni zostawały od r. 1851. w posiadaniu dzierżawcy dóbr Rączny, z których jako spornych, fundusz szpitalu żadnej nie miał korzyści. Dopiero na mocy protokolarnego oświadczenia dzierżawcy, Jana Foltyńskiego, w którem tenże własność rzeczonych gruntów na rzecz szpitalu Św. Łazarza, jako właściciela dóbr Rączny przyznał, oddano mu te grunta na mocy kontraktu z dniem 30. lipca 1866. r. w 12letnią dzierżawę od d. 27. października 1865. r. do tegoż d. 1877. r. pod warunkami, iż obowiązanym będzie:

1. tytułem zaległego czynszu dzierżawnego za czas od dnia 1. kwietnia 1851. r. do dnia 26. października 1865. r. uiścić ratami w terminach oznaczonych 321 złr. 82½ ct. w. a.

2. tytułem czynszu dzierżawnego za pierwsze sześć lat, licząc od dnia 27. października 1865. r. po 16 złr. w. a. rocznie, w dwóch półrocznych ratach, — zaś za drugie sześć lat, od d. 27. października 1871. do tegoż d. 1877. r. po 29 złr. 38½ ct. w. a. rocznie, w dwóch półrocznych ratach; — nakoniec

3. z własnych funduszów opłacać podatki gruntowe i domowe wraz z dodatkami, — i ponosić wszelkie ciężary gminne, do tych gruntów przywiązane.

Kontrakt ten został przez Wydział krajowy zatwierdzony (l. W. 3839.) 1867.

Sprawa wynagrodzenia za zniesione powinności włościańskie w Tropiszowie.

Do przeprowadzenia czynności, dotyczących uwłaszczenia włościan w dobrach Tropiszowie z przyległością Koźlice w Królestwie Polskiem położonych, umocowanym został rządca szpitalu Św. Łazarza, Napoleon Jędrzejowski, dekretem byłej c. k. Komisyi Namiestniczej w Krakowie z dnia 20. lipca 1865. r. do l. 15010.

Według przedłożonego przez niego raportu:

I. Używane przedtem przez dwór pustki, obejmujące

pod zabudowaniami i w ogrodach	morgów	3	prętów	18
gruntu ornego . . .	«	72	«	—
łąk	«	9	«	153
razem	morgów	84	prętów	171

zostały wraz z mieszkaniami i zabudowaniami do nich należącemi na mocy obowiązujących w tej mierze ukazów i przepisów między 48 włościan i sług dworskich rozdzielone, natomiast inna pustka obejmująca w ogrodach morgów 1 pręt. —

gruntu ornego	«	24	«	—
i łąk	«	3	«	51

została raz na zawsze do dworu wcielona.

Zarazem zamieniono tę pustkę na inną, wszystkiemi swemi polami do gruntów dworskich przyległą, i uskuteczniono pomiar i odgraniczenie gruntów. Przyznano dalej włościanom prawo wspólnej paszy z dworem na pastwisku, zwanem «Błonie» obejmującem morgów 99. pręt. 252.; odmówiono zaś rzeczone przez włościan pretensye do wyłącznej własności całego tego pastwiska i do prawa paszenia na gruntach dworskich.

Wszakże wniesionej przez Jędrzejowskiego do komisyi spraw włościańskich prośbie o rozdzielenie rzeczonego pastwiska «Błoniem» zwanego, na dwie równe części, na wyłączną między dwór i gromadę własność — odmówiono z oznajmieniem, iż przymusowych przepisów co do rozdziału wspólnych pastwisk, lub zniesienia służebnictw jeszcze nie wydano.

II. Sporządzone przez Jędrzejowskiego projekta tabel likwidacyjnych i same tabele likwidacyjne z dóbr Tropiszowa i przyległości Koźlicy, — według których wynosiłoby wynagrodzenie ze wsi Tropiszowa rs. 10.565 kop. 88½

z przyległości Koźlicy « 166 « 88½

razem rs. 10.732 kop. 77 czyli złp. 71.551 gr. 24 złr. w. a. 17.887 ct. 95, albo

zostały komitetowi urządzającemu w Warszawie do sprawdzenia i obrachowania cyfry wynagrodzenia przedłożone; w skutek czego spodziewać się należy, iż wynagrodzenie to, w 4% listach likwidacyjnych i przypadającej w gotówce dopłacie, wkrótce nastąpić powinno.

Las w Rączny.

Las w Rączny, w przestrzeni 101 morgów 1383 □ sążni zostaje pod własnym zarządem funduszu szpitalnego.

Od najdawniejszych czasów las ten, prócz nieznacznych na własną potrzeb wyrębów, nie przynosił funduszowi szpitalnemu żadnych więcej korzyści. Od roku 1862. nie miał też żadnego dozorcy fachowego.

Względem wyrębu i sprzedaży lasu, który zdaniem zapytanych rzeczoznawców już się przestał i dłużej bez znacznej dla funduszu szkody na pniu pozostać nie może, czyniono już w r. 1863. różne projekta, wszakże nie zdziałano żadnych pomiarów, ani podziałów na sekcye, ani żadnych innych praktycznych obliczeń i robót. W tym stanie pozostały rzeczy aż do odbioru zarządu przez Wydział krajowy. Po należytem rozpoznaniu tej sprawy i po zasięgnieniu Komitetu krakowskiego Towarzystwa gospodarczego, poruczyliśmy wypracowanie planu gospodarstwa, sprzedaży i nadzoru tego lasu p. Wincentemu Beckowi, nadleśniczemu w dobrach Krzeszowickich. Przedłożony w tej mierze przez p. Wincentego Becka plan wyrębu i przyszłego gospodarstwa lasowego, zasadza się na tem, by cały las, podzielony na 10 sekcyj był sprzedany i wycięty w przeciągu 10 lat, z pozostawieniem na każdym morgu po kilka piękniejszych sosen na materyał budowlany i na nasienniki. Natomiast ma być zaprowadzone gospodarstwo lasowe

nizkopienne z 30letnim peryodem zrębności, i w tym celu wyrąbane sekcye zasiewane będą brzeziną, a w miejscach nizkich i wilgotnych olszyną, zaś w szczególnie dogodnych stosownych miejscach sośniną i modrzewiną.

Powyższy plan gospodarczy zatwierdzono uchwałą z dnia 24. lutego 1868. roku do l. 801.

Na licytacyi publicznej w dniu 14. maja 1868. r. sprzedano drzewo w I. sekcyi (15. morgów za kwotę 3.041 złr. w. a.). Kwotę tę obrócono na zakupno listów zastawnych gal. Towarzystwa kredytowego, które wraz z poźniejszemi, ze sprzedaży następnych sekcyj uzyskanemi wpływami — utrzymywane będą w osobnej ewidencyi jako kapitał zakładowy pod nazwą «ze sprzedaży lasu w Rączny».

Lustracya dóbr.

Dla przekonania się o gospodarstwie i stanie budynków w wydzierżawionych dobrach nieruchomych, do szpitalu Św. Łazarza należących, delegowano rządcę tegoż szpitalu p. Napoleona Jędrzejowskiego.

Kapitały hypotekowane i obligacye funduszów szpitali Św. Łazarza i Św. Ducha w Krakowie.
Alegaty XVII.*a*, XVII.*b*, XVII.*c*.

Z załączonych pod ·/. trzech wykazów raczy Wysoki Sejm powziąć wiadomość o stanie majątku szpitali krakowskich, jaki po koniec 1867., r. w kapitałach hypotekowanych, w zaległych od tychże prowizyach, i w obligacyach się przedstawia. Wykazów tych nie należy identyfikować z wykazanym w sprawozdaniu naszém za rok 1866. stanem majątku pomienionych zakładów, gdyż tamten opierał się na wynikach kasowych, sprawdzonych przy odbiorze zarządu; zaczem w wykazanych ilościach «papierów publicznych» policzone były także różne kaucye, jakie się w kasie znajdowały, a to przy funduszu szpitalu Św. Łazarza przeszło 25.000 złr. w, a., a przy funduszu szpitalu Św. Ducha przeszło 1.000 złr. w. a. wynoszące, które obecnie, jako nie należące do majątku nie są wykazane. Nadto kwotę 145.700 zł. pl., którą w sprawozdaniu z r. 1866. między hypotekowane kapitały Św. Łazarza (w ogólnej kwocie 780.545 zł. pl.) zaliczono, wykazujemy obecnie między obligacyami tego funduszu.

Według powyższych przeto wykazów posiada fundusz szpitalu św. Łazarza rocznego dochodu z prowizyi od kapitałów hypotekowanych 8.229 złr. 76½ ct. w. a. a to wedle stopy procentowej 5%, niekiedy 3½, 4. i 6. od sta.

Właściwy zaś stan majątkowy z końcem roku 1867. jest następujący:

a) w kapitałach hypotekowanych:
1. kwota . . . . . 646.479 zł. pol. 26 gr.
2. » . . . . . 5.182 złr. 90 ct. w. a.

b) w zaległych odsetkach od powyższych kapitałów po koniec 1866. r. z uwzględnieniem uiszczenia po koniec 1867. roku kwota . 23.127 złr. 63½ ct. w. a.
z tego kwota . . . . . 14.595 » 64½ » »
przypada od kapitałów, w ogólnej kwocie 190.897 złp. 17 gr. hypotekowanych na dobrach w Królestwie Polskiem (poz. 69. do 83.).

c) w kapitałach nieubezpieczonych kwota 144.076 zł. pol. 25½ gr.

d) w obligacyach imiennej wartości, a mianowicie:
1. kwota . . . . . 225 złr. w. w. d.
2. » . . . . . 145.700 zł. polsk.
3. » . . . . . 112.740 złr. mon. konw.
4. » . . . . . 15.220 » w. austr.

Takiż stan majątkowy funduszu szpitalu św. Ducha:

a) w kapitałach hypotekowanych kwota . . . . 53.961 zł. pol. 1 gr.

b) w zaległych od tychże odsetkach po koniec 1866. r. z uwzględnieniem uiszczenia po koniec 1867. roku kwota . . . . . 447 złr. 33 ct. w. a.

c) w kapitałach nieubezpieczonych kwota . . . 1.000 zł. pol.

d) w obligacyach w imiennej wartości . . . . 580 zł. pol. i 300 złr. w. a.

Uporządkowanie i uzupełnienie aktów w celu dokładnego rozpoznania stanu pomienionego majątku — a następnie dalszego stosownego zarządzenia licznemi kapitałami hypotekowanemi, jakie w wykazie funduszu szpitalu Św. Łazarza pod poz. 87., a funduszu szpitalu Św. Ducha pod poz. 38. są poszczególnione, ściąganie zaległości od odsetków od powyższych kapitałów należących, względem których liczne procesa szczególniej co do kapitałów w Królestwie Polskiem lokowanych są w toku, toż rozpatrzenie się w sprawach tylu kapitałów nie ubezpieczonych i wątpliwych, wreszcie obrachunki tak z dawniejszymi jakoteż teraźniejszymi dzierżawcami dóbr i folwarków, do szpitalu Św. Łazarza należących, i zabezpieczenie wynikających ztąd pretensyj, mogą dać miarę nawału czynności, jakie skutkiem odbioru zarządu pomienionemi funduszami Wydziałowi krajowemu przypadły, których wszakże skutki w tym pierwszym administracyi roku (1867.) zaledwie dostrzedz się dają. Z poszczególnionych w powyższych wykazach obligacyj przybyły za czasów zarządu Wydziału krajowego następujące:

I. Przy funduszu szpitalu Św. Łazarza:

a) wykazane pod poz. 7. cztery obligacye indemnizacyjne w imiennej kwocie 750 złr. mon. konw. — zakupione za kwotę 527 złr. 8 ct. w. a., powstałą z uiszczonych po koniec grudnia 1861. r. opłat od muzyk w szynkowniach w Krakowie, przeznaczonych na fundusz budowy ogólnego szpitalu tamże;

b) z takichże opłat za czas od 1. stycznia 1862. do końca grudnia 1865. r., uiszczonych w kwocie 886 złr. 63 ct. w. a. zakupiono wykazane pod poz. 13. dwa galic. listy zastawne w imiennej wartości 1.100 złr. w. a.;

c) wykazana pod poz. 8. obligacya indemnizacyjna na kwotę 10.870 złr. mon. konw. przedstawia spłacony kapitał indemnizacyjny za zniesione powinności poddańcze w Prądniku Czerwonym, — a

d) za narosłe od tegoż kapitału odsetki za czas od 1. listopada 1854. do końca kwietnia 1867. r. zakupiono dziewięć sztuk obligacyj pożyczki głodowej w imiennej kwocie 6.800 złr. w. a. według pozycyi 10. wykazu —

e) wykazane pod poz. 11. i 14. dwa galicyjskie listy zastawne w kwocie 1.100 złr. w. a. i jeden na 500 złr. w. a. pochodzą z legatów ś. p. Karola Treutlera i Gralewskiego;

f) poszczególnione pod poz. 12. cztery galicyjskie listy zastawne w kwocie 2.200 złr. w. a. pochodzą z kapitału, spłaconego z dóbr Wola Justowska; wreszcie

g) wykazazane pod poz. 15. trzy galic. listy zastawne w kwocie 700 złr. w. a. pochodzą z kapitału spłaconego z dóbr Rączki.

II. Zaś przy funduszu szpitalu Św. Ducha wykazane pod poz. 6., 7. i 8. trzy galic. listy zastawne w imiennej kwocie 300 złr. w. a. pochodzą ze spłaty kapitału 977 zł. pol. 9 gr. na dobrach Saczki lokowanego.

Szpital główny we Lwowie.

Z objęciem zarządu lwowskiego szpitalu głównego okazała się potrzeba dokładniejszego wyświecenia ważniejszych stosunków, jakie istnieją, już to głównie między gminą miasta Lwowa, a miejscowym zakładem dla chorych, niemniej też stosunków, odnoszących się do założenia i powstania innych, tamże się znajdujących zakładów krajowych i tychże funduszów, — do rozwoju całego zarządu ekonomicznego, — wreszcie do historyi przebiegu całej administracyi i jej kierunku. Krótko mówiąc należało sobie zdać sprawę z tego wszystkiego, co niewątpliwie na oku mieć trzeba w administracyi instytutem, który pod nie jednym względem zupełnej wymaga reformy, i gdzie pod jednym zarządem istnieją obok siebie tak rozmaite zakłady, jakiemi są:

a) właściwy szpital dla chorych, będący zakładem lokalnym, — dalej zakłady krajowe:

b) obłąkanych i

c) położnic — a wreszcie

d) państwowy zakład naukowy pod nazwą „medyczno-chirurgicznej kliniki“.

Mozolnej tej pracy — mimo niezaprzeczonej i uznania godnej gorliwości referenta — nie było można dotychczas do pożądanego doprowadzić skutku, jedynie z powodu trudności w zebraniu potrzebnych aktów, które po rozmaitych urzędach dawniejszych i teraźniejszych władz rządowych częstokroć bez śladu należytej ewidencyi są porozrzucane. Mamy wszakże nadzieję, że praca ta już wkrótce ukończoną zostanie.

Alegaty XVIII.*a*. XVIII.*b*.

W załączeniu ·/. przedkłada się Wysokiemu Sejmowi wykazy statystyczne chorych, obłąkanych i położnic, pielęgnowanych w lwowskim szpitalu głównym w roku 1866. i 1867.

Dostawa wszelkich potrzeb dla lwowskiego szpitalu głównego poruczaną bywa zazwyczaj przedsiębiorcom w drodze publicznej licytacyi. Licytacye odbywają się pod kierunkiem dyrekcyi, a gdy chodzi o znaczniejsze dostawy, deleguje Wydział krajowy jednego z swoich urzędników.

Do najznaczniejszych dostaw należą:

1. Dostawa wiktu, z wyjątkiem chleba, bułek i wina, którą uskutecznia dotąd przedsiębiorca na mocy kontraktu z r. 1859. milcząco przedłużanego od roku do roku na dalsze lata.

Gdy przedsiębiorca według powtarzanych naocznych przeświadczeń warunkom kontraktu odpowiada, i tak dyrekcyę szpitalu, jak i chorych zadawalnia, więc pod warunkami bliżej określonemi zapewniliśmy mu dostawę aż do końca roku 1870., a ewentualnie w razie niewypowiedzenia w swoim czasie i na dalsze następne trzy lata.

2. Dostawa chleba i bułek, którą na podstawie każdorocznej licytacyi tylko na jeden rok się kontraktuje.

3. Dostawa medykamentów, gdyż szpital własnej apteki domowej nie posiada. Dostawę tę zapewniono na mocy kontraktu z dnia 1. stycznia 1866. r. z aptekarzem tutejszym na lat dziesięć t j. do końca r. 1875.

Projekt zaprowadzenia własnej apteki domowej, która dopiero z r. 1876. mogłaby wejść w życie, poleciliśmy już dyrekcyi szpitalu wypracować, a w swoim czasie spodziewamy się go przedłożyć Wysokiemu Sejmowi wraz z publicznem wyrachowaniem kosztów założenia i utrzymania.

Stosunki służbowe lekarzy, urzędników i sług szpitalnych.

Prymaryusz oddziału obłąkanych.

Od czasu zamianowania byłego prymaryusza zakładu obłąkanych, dra Karola Berthleffa dyrektorem szpitalu lwowskiego w r. 1866., posada rzeczonego prymaryusza zastąpioną była tymczasowym substytutem; pod dniem 9. kwietnia 1867. r. do l. 657. rozpisano konkurs na tę posadę o rocznej płacy 630 złr. w. a. z dodatkiem na fiakra w kwocie 63 złr. w. a. — a dekretem z dnia 19. lipca 1867. r. do l. 5541. nadano ją jednemu z dziewięciu współubiegających się, drowi Janowi Chądzyńskiemu, a to prowizorycznie na tak długo, dopóki nie nadejdzie stosowna pora stałego tej posady obsadzenia.

Sekundaryusz.

Przy głównym szpitalu lwowskim są cztéry posady drugich lekarzy (sekundaryuszów) płatnych z funduszu szpitalnego, a mianowicie:

1. dla oddziału obłąkanych, o roczném adjutum 315 złr. w. a.

2. dla oddziału chorób wewnętrznych, o roczném adjutum w kwocie 157 złr. 50 c. w. a., z dodatkiem na wikt po 21 c. dziennie,

3. dla oddziału chorób zewnętrznych; i

4. dla oddziału chorób kiłowych i skórnych, o rocznych adjutach po 105 złr. w. a., z wynagrodzeniem za wikt po 42 c. w. a. dziennie.

Wszyscy zresztą otrzymują opalone pomieszkanie w zabudowaniu szpitalném i relutum za 26 funtów świec łojowych w rocznej kwocie 10 złr. w. a.

Posady te udzielane bywają w drodze konkursu na lat dwa, po których upływie,

gdy kandydat szczególniej się aplikuje, zatwierdzonym bywa bez konkursu na drugie dwulecie.

Posada sekundaryusza przy oddziale chorób wewnętrznych łączoną bywa zazwyczaj w jednej osobie z posadą asystenta kliniki medycznej, płatnego z funduszu szkolnego.

Teraźniejszy asystent dr. Widmann prosił o zwolnienie go z obowiązków sekundaryusza, na co też zezwolono, nadając tę posadę z przywiązaną do niej z funduszu szpitalnego płacą dr. Karolowi Reissowi. Skutkiem nastąpionego w ten sposób rozdzielenia pomienionych funkcyj preliminuje się w budżecie na rok bieżący odpowiednie adjutum dla tegoż sekundaryusza w kwocie 300 złr. w. a. w miejsce dotychczasowych 157½ złr. w. a. z strawnem 21 c. dziennie.

Posad bezpłatnych sekundaryuszów, którym tylko wolne opalone pomieszkanie i dodatek na światło się wyznacza, jest cztéry, lecz dla braku kompetentów nawet jedno miejsce nie zawsze bywa obsadzonem.

Taką posadę nadano we wrześniu r. 1867. dr. Festenburgowi, który w lutym 1868. otrzymał od c. k. Namiestnictwa nominacyę na nowo utworzoną posadę asystenta kliniki położniczej z płacą 150 złr. z funduszu szkolnego. C. k. Namiestnictwo wzywało nas, byśmy temu nowemu asystentowi tytułem sprawowania obowiązków sekundaryusza na rzeczonym oddziale podobną płacę z funduszu położnic (a względnie krajowego) przyznali. Wezwaniu temu wszakże nie byliśmy upoważnieni przyzwalająco odpowiedzieć (l. l. 13103/867. i 1994/68.

Praktykanci lekarscy.

W szpitalu lwowskim jest ustanowionych dziewięciu praktykantów, którzy, ukończywszy kursa chirurgiczne dla nabycia praktyki, pozostają w tym szpitalu przez lat dwa, wciągu których zwykle robią examina ścisłe.

Z tych praktykantów ma każdy bezpłatne opalone pomieszkanie (wspólne); prócz tego pobierają:

trzech adjutum rocznie po 105 złr. w. a. i 13 funtów świec łojowych;
trzech remuneracyę roczną po 105 złr. w. a., a trzech jest bezpłatnych.

W roku 1865. zezwoliło Ministerstwo, na wniosek c. k. Namiestnictwa, ażeby sześciu płatnym praktykantom dodano po 45 złr. w. a. rocznie, a bezpłatnym płacono po 100 złr. w. a. rocznie tak długo, jak długo fundusz krajowy znajdywać się będzie pod zarządem c. k. Namiestnictwa.

Objąwszy zarząd szpitalu, nie mogliśmy w myśl §fu 9go instrukcyi naszej zezwolić na powyższy dodatek, jako budżetem krajowym nie objęty.

Obsadzenie posady Iszej akuszerki.

Pod dniem 15. stycznia 1867. r. rozpisaliśmy konkurs na posadę Iszej akuszerki w zakładzie położnic z płacą roczną w kwocie 210 złr. w. a. dodatkiem wolnego pomieszkania i 36 funtów świec łojowych rocznie. Konkursem zastrzeżono, że najzdolniejsza z kandydatek zamianowaną będzie na lat trzy prowizorycznie, a dopiero po upływie tego prowizoryum będzie mogło nastąpić stanowcze jej zamianowanie.

Zgodnie z wnioskiem dyrekcyi i zdaniem nauczycieli, lekarzy tutejszej kliniki medyczno-chirurgicznej, udzielono tę posadę p. Gabryeli Patyńskiej w powtórnem małżeństwie Drabikowej dekretem z dnia 23. marca 1867. r. do l. 2995.

Obsadzenie zarządcy. Odprawa kontrolora,

Były zarządca szpitalu, Franciszek Grund został w moc dekretu ministeryalnego z dnia 31. maja 1864. r. l. 23378. w stan spoczynku przeniesionym, a jego miejsce zastąpiono tymczasem substytutem.

Ogłosiliśmy więc pod dniem 5. stycznia 1867. r. l. 4973. konkurs na tę posadę, do której przywiązaną jest roczna płaca w kwocie 630 złr. w. a. z dodatkiem osobnego pomieszkania w gmachu szpitalnym, i deputat 12 sągów drzewa opałowego, i rocznie 16 złr. w. a. na światło.

Zpomiędzy trzynastu o tę posadę współubiegających się uznaliśmy kandydaturę p. Adolfa Gelinka za najodpowiedniejszą.

Jednakowoż w braku pewności, czy nadwątlone wiekiem siły kandydata podołają trudnym obowiązkom służby, mianowaliśmy go dekretem z dnia 23. marca 1867. r. l. 2258. tylko tymczasowym zastępcą rządcy szpitalu lwowskiego.

W dniu 17. grudnia 1867. r. popadł w śledztwo dyscyplinarne kontrolor szpitalu Jan Czapella. Suspendowano go więc natychmiast. Skutek śledztwa nie wykazał nic karygodnego przeciw niemu, gdy atoli powrócenie go na jego posadę ze względów osobistych było niemożebnem, przeto na własną jego prośbę przyznano mu w uznaniu 22letniej gorliwej służby kwotę 1.050 złr. w. a. jako dwuletnią płacę tytułem całkowitej odprawy.

Tak opróżnioną została posada kontrolora (o rocznej płacy 525 złr. w. a. z dodatkiem 160 złr. na pomieszkanie, 12 złr. na światło i 10 sągów drzewa).

Konkurs na posady zarządcy i kontrolora przy szpitalu lwowskim rozpisaliśmy uchwałą z dnia 28. maja 1868. do l. 1046.

Przeniesiony w roku 1864. w stan spoczynku zarządca szpitalu lwowskiego, Franciszek Grund, w dniu 6. kwietnia 1867. r. życie zakończył. — Pozostałej po nim wdowie wymierzono na podstawie c. k. patentu pensyjnego z dnia 30. listopada 1771. r. pensyę, w rocznej kwocie 210 złr w. a. jako $^1/_3$ część pobieranej przez zmarłego płacy.

Odprawa pisarza.

Przy zarządzie szpitalu lwowskiego jest ustanowionych dwóch pisarzy kancelaryjnych o rocznej płacy 315 złr. w. a. bez dodatków. Jeden z nich Józef Hnatów wniósł prośbę, by za wypłatą dwuletniej płacy uwolnić go ze służby, podając za przyczynę nieświadomość języka polskiego. Gdy innej, uzdolnieniu i dotychczasowej płacy petenta odpowiednej funkcyi przy zarządzie szpitalu lwowskiego nie było, a petent przy silnem i czerstwem zdrowiu liczył dopiero lat 40, więc wypłacono mu tytułem odprawy wyrównywającą dwuletniej jego płacy kwotę 630 złr. w. a. Tym sposobem uwolnionie miejsce pisarza stałego nadano Robertowi Swobodzie.

Alegat XX.

Załączony tu ⁄. wykaz obejmuje etat osób i płac lekarzy, urzędników i sług przy tutejszym głównym szpitalu.

Na mocy uchwały z dnia 5. grudnia 1867. r. do l. 13007., otrzymali wszyscy w wykazie poszczególnieni lekarze, urzędnicy i słudzy nadzwyczajną z powodu drożyzny zapomogę, wyrównywującą 10% dodatkowi od całorocznej każdego z nich płacy, co spowodowało ogólny wydatek w kwocie 924 złr. 97 cnt. w. a.

Sprawy reparacyj i urządzeń w gmachu szpitalnym.

Ogół kosztów przedsięwziętych w roku 1867. robót konserwacyjnych i niezbędnych reperacyj wewnętrznych w szpitalu lwowskim dosięga kwoty 1.000 złr. w. a.

W blizkiej atoli przyszłości — przyjdzie wykonać znaczniejsze reperacye, o których potrzebie już się przekonano, a mianowicie:

1. urządzenie praczkarni i suszarni bielizny zapomocą pary;

2. urządzenie łaźni ad umieszczoną w suterenach praczkarnią, a to dla szkodliwego przeciekania wody na sklepienia suterenowe i fundamenta; dalej

3. reperacya zewnętrznych ścian gmachu, z których miejscami trynki i gzymsy zupełnie poodpadały. Projekta i plany do budowy nowej pralni parowej w połączeniu z łazienkami, z parnią i suszarnią są już sporządzone, a koszta tej budowy, obiecującej znaczne dla zakładu korzyści i wygody, wynosiłyby w przybliżeniu

co do urządzeń ad 1. i 2. . . . . 6.800 złr. w. a.
zaś reperacye zewnętrzne . . . . . 2.500 » « «
lecz te ostatnie mogłyby być przedsięwzięte tylko łącznie

4. z odnowieniem dachu nad całym gmachem szpitalnym, które jakkolwiek nader kosztowne, nie może być już długo odwlekanem.

Sprawienie instrumentów lekarskich.

Na zakupno różnych narzędzi i instrumentów chirurgicznych asygnowano w ciągu roku 1867. 367 złr. 39 ct. w. a.

A. Na sprawienie nowego stołu operacyjnego i innych przedtem nie sprawionych narzędzi chirurgicznych kwotę 200 złr. 50 cnt. w. a.

Gdy gmach szpitalny nie był dotąd od ognia ubezpieczany, polecono uskutecznić to ubezpieczenie w krakowskiem Towarzystwie ogniowem i wydatek dotyczący raz na zawsze w rachunkach według stałego dzielnika na fundusze pojedynczych zakładów rozdzielić. Ubezpieczenie to przyszło do skutku w dniu 22. października 1867. roku na podstawie ogólnej wartości w sumie 36.800 złr. w. a. Całoroczna należytość ubezpieczenia wraz z godłem towarzystwa wynosi 145 złr. 49 ct. w. a. (l. W. 12151/1867.)

Najem domów na filie.

Gdy pomieszczenie wzrastającej nieustannie liczby chorych w głównem zabudowaniu szpitalu powszechnego stało się niepodobnem, urządzoną została już przed kilku laty filia szpitalu w domu Hoffmana pod l. 357. i $358^4/_4$. Kontrakt najmu tego domu kończył się z końcem września 1867. r., a roczny czynsz wynosił dotąd 4.100 złr. w. a.

Wydział krajowy zawarł kontrakt na dalsze trzy lata od dnia 1. października 1867. r. za rocznym czynszem 4.500 złr. w. a. Gdy atoli i ta ubikacja okazała się nie wystarczającą, musiano nająć na ten sam cel jeszcze dom Höfflicha pod l. 345 i $346^4/_4$ na lat sześć, licząc od 1. września 1867. r., za rocznym czynszem w kwocie 1.900 złr. w. a.

Przyrost kapitałów zarodowych

Kapitały zarodowe funduszów pojedynczych oddziałów szpitalu lwowskiego — a mianowicie:

a. kapitał — zarodowy funduszu oddziału chorych wynosił

z końcem roku 1866.	63.104	złr. 4	c. w. a.
do tego przybyło w ciągu roku 1867. . .	510	« 70	» « «
zaczem kapitał ten według budżetu na r. 1868. wynosi	63.614	złr. 74	c. w. a.

Powyższe pomnożenie pochodzi:

a. ze zwrotu kapitału lokowanego u Anny Kuhn w kwocie 610 złr. 14 c. w. a., a zakupienia w zamian obligacyi pożyczki głodowej z r. 1866. w kwocie 640 złr. i książeczki Kasy oszczędności w kwocie 1 złr. 84 c. w. a.

b. z wylosowanego zapisu długu bankowego z r. 1822. Nr. 12621. na 9.580 złr. wal. wied. na $2^1/_2$ %, a wystawienia w zamian zapisu długu bankowego z r. 1867 nr. 12621. na 10.059 złr. w. a. na 5%.

Powstało zatem z spłaconej kwoty . . .	610	złr. 14	c. w. a.
	641	« 84	„ « «
zysku	31	złr. 70	c. w. a.
zaś z obligacji na 9 850 złr. w. w. czyli 4.863 złr. $61^1/_2$ c. w. a. powstała przez wylosowanie nowa na 10.059 złr. w. a. a więc przyrostu	5.195	złr. $38^1/_2$	c. w. a.
jednak ponieważ w spisie majątkowym zaciągnięte były obligacye nie wedle istotnej kursowej, tylko wedle imiennej wartości, przeto okaże się z zamknięcia rachunku zysku tylko o różnicę liczbową w kwocie . . .	479	złr. —	c. w. a.
do tego poprzednie	31	« 70	« » «
razem powyższe	510	złr. 70	c. w. a.

B. Kapitał zarodowy funduszu obłąkanych z końcem grudnia 1866. roku wynosił 7.152 złr. 70 c. według preliminarza na r. 1868. wynosi 7.565. złr., zatem w ciągu 1867. r. przybyło 412 złr. 30 c. z powodu, ponieważ

a. zwrócony został kapitał ulokowany u Anny Kuhn w kwocie 287 złr. 70 c., zaś natomiast zakupiono obligacye pożyczki głodowej z r. 1866. 300 złr. w. a.

b. następnie z świeżo przybyłego, przez ś. p. księdza Franciszka Richtera dla tegoż funduszu zapisanego legatu w kwocie . . . . 313 złr. 3 c. zakupione zostały listy zastawne galicyjskie w kwocie 400 złr. w. a.

c. kapitał zarodowy funduszu położnic według zamknięcia rachunku z końcem grudnia 1866. r. wynosił 1.851 złr. 40 c. w. a., zaś według preliminarza na rok 1868. wynosi 1.880 złr. pomnożył się zatem w ciągu roku 1867. o 28 złr. 60 c. z powodu, iż z zwróconego, u Anny Kuhn ulokowanego kapitału w kwocie 71 złr. 40 c. w. a. zakupiono obligacyę indemnizacyjną w kwocie 100 złr. w. a.

Zaliczki na rachunek 1867. roku.

W końcu wypada nam także nadmienić o zaliczkach z funduszu krajowego udzielanych funduszowi szpitalu głównego we Lwowie.

Ciągły i jeszcze z czasów dawniejszej administracyi rządowej datujący się brak gotówki na opędzenie bieżących wydatków gospodarstwa szpitalnego, jest powodem koniecznego zasilania funduszu szpitalnego zaliczkami z funduszu krajowego, które w czasie od dnia 1. października 1866. r. do końca grudnia 1867. r. wynoszą ogólną sumę 73.000 złr. w. a.

Na umorzenie tej sumy wpłynęło z likwidacyi rachunku za I. kwartał 1867. r. 6.500 złr., a do wyrachowania pozostaje 66.500 złr. w. a., na których umorzenie ma szpital do żądania w zaległych kosztach leczenia, — a mianowicie:

I. według wykazów przedłożonych do l. 8767. i 9178/1867. po koniec marca 1867. roku . . . . . 38.400 złr.

II. według przedłożonych do likwidacji rachunków kwartalnych,

za II. kwartał 1867. roku	9.500	«	w. a.
« III. « « «	7.360	«	« „
« IV, « « «	11.100	«	« «
razem	66.369 złr. w. a.		
kwota niewyrachowanych dotąd zaliczek	66.500 złr. w. a.		

znajduje przeto w powyższych zaległościach prawie całkowite pokrycie.

Budowa krajowego domu obłąkanych w Kulparkowie.

Pismem z dnia 21. marca 1867. r. do l. 1338. zawiadomiło nas Prezydyum c. k. Namiestnictwa, że c. k. Ministerstwo Stanu poczyniło kroki u c. k. Ministerstwa Skarbu, by czysty dochód z IV. wielkiej loteryi państwowej, w skutek najwyższego postanowienia z dnia 28. kwietnia 1860. r. na założenie krajowego domu obłąkanych przeznaczony, za pośrednictwem c. k. Namiestnictwa Wydziałowi krajowemu bezzwłocznie był oddany. Zarazem otrzymaliśmy wezwanie o wyznaczenie delegata do odebrania pod własny zarząd części tabularnej dóbr Kulparkowa, pół mili od miasta Lwowa odległej, a przez ówczesną administracyę pod budowę domu obłąkanych zakupionej, obejmującej przestrzeni 106 morgów 179□ sążni, wraz z prawem propinacyi, budynkiem mieszkalnym i zabudowaniami gospodarczemi.

Odbiór tej posiadłości uskuteczniono na dniu 28. marca 1867. r.

Czysty dochód z loteryi państwowej wpłynął do kasy krajowej w dwóch kwotach:

a. w dniu 16. sierpnia 1867. r. w kwocie .	258.239 złr. 29½	c.	w. a.
b. reszta pod dniem 28. stycznia 1868. r. w kwocie	30.780 « 83	«	« «
razem przeto w kwocie . .	289.020 złr. 12½	c.	w. a.

Z sumy powyższej zostawiono część w gotówce na opędzenie wydatków bieżących, a resztę ulokowano w procentowych papierach publicznych. Rzeczywisty stan

funduszu budowy rzeczonego zakładu zawarty jest w przedłożonym na r. 1868. projekcie budżetu krajowego: tu się tylko zauważa, że fundusz ten nie jest dostatecznym do ukończenia pomienionej budowy, i że uchwałą z dnia 27. kwietnia 1868. r. do l. 13535. uznaliśmy potrzebę niezbędnej na ten cel dotacyi z funduszu krajowego w kwocie 200.000 złr. w. a., na których częściowe pokrycie zamieszcza się w budżecie funduszu krajowego na r. 1868. kwotę 30.000 złr. w. a.

Zawiadomieni o nastąpić mającem oddaniu funduszów budowy, przystąpiliśmy bezzwłocznie do należytego rozpoznania sprawy tej budowy i poczynienia stosownych kroków przygotowawczych, a w szczególności do ocenienia, czy przeznaczona pod budowę miejscowość odpowiada warunkom i celom zakładu. Obfitość wody do picia i innych potrzeb zakładu, której wybrana w r. 1865. nowa studnia ma dostarczać, skonstatowaną już była próbą przedsięwziętą w maju 1866. r., lecz dla przekonania się o dobroci i jakości tej wody zarządziliśmy chemiczny rozbiór takowej. Rezultat tego rozbioru zdziałanego przez dra Franciszka Tepę, zadowolnił rzeczoznawców.

Przystąpiono zatem do ostatecznego pod wszystkiemi innemi względami ocenienia stosowności i dogodności miejsca, przeznaczonego pod budowę. W tym celu zebrano osobną *ad hoc* komisyę na miejscu, do której zawezwano prymaryusza zakładu obłąkanych, w Wiedniu, dra Marescha, kilku znakomitych lekarzy tutejszych, i obznajomionego z całym operatem technicznym budowy inżyniera.

Komisya odbyła się w Kulparkowie w dniu 13. września 1867. r., a zdaniem jej miejscowość uznaną została za stosowną: — natomiast zauważano potrzebę niektórych zmian tak w planie urządzenia, jak niemniej w planie budowy samego budynku zakładowego.

Wykonanie orzeczonych przez powyższą komisyę zmian, tudzież kierownictwo wszystkich tak technicznych jak i bezpośrednich administracyjnych czynności, połączonych z wykonaniem budowy — powierzono na podstawie szczegółowo umówionych warunków przysięgłemu architekcie cywilnemu, p. Adolfowi Kuhnowi, za rocznem w ratach miesięcznych wypłacalnem wynagrodzeniem i dodano mu do pomocy rysownika biegłego za wynagrodzeniem dziennem.

Panu Janowi Bauerowi, dyrektorowi tutejszego ogrodu botanicznego, poruczono wypracowanie planu założyć się mającego ogrodu zakładowego. A do wykonania tego planu, tudzież do utrzymania istniejących już ogrodów „owocowego i warzywnego" przyjęto w dniu 1. kwietnia 1868. r. ogrodnika za kontraktem na lat trzy.

Projekt co do podziału wykonania budowy domu zakładowego, przez pomienionego kierownika budowy nam przedłożony, zatwierdziliśmy uchwałą z dnia 24. stycznia 1868. r. do l. 657.

W dalszym ciągu poprzedzających rozpoczęcie budowy czynności zawarto następujące z przedsiębiorcami ugody:

a. względem plantowania i oparkanienia przeznaczonej pod budowę przestrzeni; —

b. względem dostawy wapna; — i

c. względem wyrobu cegły w cegielni, na miejscu budowy urządzić się mającej.

Wreszcie traktuje się ugoda z dyrekcyą ruchu kolei zelażnej lwowsko-czerniowieckiej o nawiązanie kolei prowadzącej aż do placu budowy, a to w celu sprowadzenia, gdyby się opłaciło, kamienia murowego i drzewa budulcowego z dalszych ode Lwowa stron. Na miejscu bowiem za dostarczenie tych materyałów nader wygórowane stawiają żądania.

Budowa krajowego zakładu obłąkanych w Krakowie.

C. k. Komisya Namiestnictwa w Krakowie wykazała Wys. Ministerstwu Stanu potrzebę urządzenia osobnego Zakładu obłąkanych w Krakowie, a to odrębnie od udecydowanej już przedtem budowy takiego zakładu we Lwowie, — przyczem nasunęła myśl, czyby na pokrycie kosztów zamierzonej budowy nie wypadało upraszać Najjaśniejszego Pana o zezwolenie na ten cel loteryi dobroczynności.

Jakoż „Najjaśniejszy Pan najwyższem postanowieniem z dnia 31. grudnia 1865. r. zezwolić raczył, ażeby projektowanemu zakładowi obłąkanych dla zachodnich obwodów Galicyi zastrzeżonym został udział z dochodów państwowej loteryi dobroczynności", a Ministerstwo Stanu, zawiadamiając o tej najwyższej łasce Komisyę Namiestnictwa w Krakowie, poleciło jej zarazem mocą reskryptu z dnia 5. stycznia 1866. r. do l. 79. zarządzenie odpowiednich robót przygotowawczych, aby budowa, skoro środki pieniężne dozwolą, bez dalszej odwłoki mogła być rozpoczętą.

Wypracowane szkice planów zamierzonej budowy przedłożone do zatwierdzenia c. k. Ministerstwu zostały następnie przez tamtejszy departament budowli trutynowane i sprawdzone. Gdy zakłady krajowe tymczasem z dniem 1. października 1866. r. przeszły pod zarząd Wydziału krajowego, rozporządziło Ministerstwo Stanu reskryptem z dnia 17. grudnia 1866. r. do l. 20243. byłej c. k. Komisyi Namiestniczej w Krakowie, aby pomieniony operat projektowanej budowy Wydziałowi krajowemu do dalszego zarządzenia w własnym zakresie działania odstąpiła; co też Komisya Namiestnicza odezwą z dnia 23. grudnia 1866. r. do l. 32574. uskuteczniła.

Wydział krajowy uznając potrzebę wybudowania gmachu dla Zakładu obłąkanych, zaniósł pod dniem 15. kwietnia 1867. r. do l. 6202/66. wprost do Najjaśniejszego Pana prośbę, o wydanie najprzychylniejszego rozporządzenia ku przyspieszeniu urzeczywistnieniu daru na ten cel najłaskawiej przeznaczonego.

Alegat XX.

Na prośbę naszą raczył Najjaśniejszy Pan najwyższem pismem odręcznem z dnia 7. maja 1867. r. rozporządzić, „aby zdanie względem rychłego przysporzenia środków pieniężnych ku urządzeniu Zakładu obłąkanych w Krakowie wraz z odpowiedniemi wnioskami w drodze c. k. Ministerstwa Spraw Wewnętznych przedłożono."

C. k. Namiestnictwo, zawiadamiając nas odezwą z dnia 15. lipca 1867. r. do l. 33788. o tem najwyższem rozporządzeniu, oznajmiło nam zarazem, że na mocy tegoż najwyższego rozporządzenia c. k. Ministeryum Spraw Wewnętrznych zawezwało Prezydyum c. k. Namiestnictwa do przedłożenia w porozumieniu z Wydziałem krajowym wzmiankowanego zdania z tem nadmienieniem, że, gdyby w tym względzie na państwową loteryę dobroczynności reflektowano, najbliższe XI. i XII. ciągnienie na mocy najwyższych postanowień inne już otrzymały przeznaczenie, a na XIII. ciągnienie z małem tylko podobieństwem rachować można..,

Na skutek tego wezwania wystosował Wydział krajowy pod dniem 18. listopada 1867. r. do l. 7333. odpowiedź do Prezydyum c. k. Namiestnictwa tu w odpisie ./. załączoną.

Odnośnie do spraw tyczących się budowy osobnych Zakładów obłąkanych we Lwowie i w Krakowie, otrzymaliśmy pod dniem 10. marca. a następnie pod dniem 23. października 1867, (do Il. W. 2665. i 11147.) prośby rady gminnej miasta Krakowa z żądaniem:

Alegat XXI.

a. żeby Zakład obłąkanych z funduszu loteryi państwowej, przez Najjaśniejszego Pana na wybudowanie domu obłąkanych we Lwowie przeznaczonego, urządzony był w Krakowie, — i

b. żeby w tej sprawie bez porozumienia się z reprezentacyą miasta Krakowa i uniwersytetu Jagiellońskiego nic stanowczego nie przedsięwzięto. Wszakże Wydział krajowy podobnej prośby nie mógł wbrew najwyższym postanowieniom z dnia 28. kwietnia 1860 i 31. grudnia 1865. uwzględnić, ale widział się raczej spo-

wodowanym, radę gminną miasta Krakowa, której bliższe szczegóły tej sprawy zdawały się być niewiadome, mocą reskryptu z dnia 18. listopada 1867. do 7333. o właściwym stanie rzeczy zawiadomić.

Zakład podrzutków we Lwowie.

Zakład podrzutków we Lwowie przeszedł bez wszelkich zastrzeżeń pod zarząd Wydziału krajowego; wszakże działalność magistratu lwowskiego co do umieszczania, nadzorowania i wydalania podrzutków, niemniej w sprawie ściągania ustanowionych od przyjęcia podrzutków taxa — pozostała nietkniętą.

Zakład ten, będący pierwotnie zakładem lokalnym, w którym w przecięciu 30 dzieci rocznie z środków miejskich wychowywano, został przez ś. p. Najjaśniejszego Cesarza Franciszka I. (według dekretu Kancelaryi nadwornej z dnia 22. października 1818. r. l. 22987. Gub. l. 62306/818.) uznanym jako zakład krajowy, a dekretem tejże Kancelaryi z dnia 27. grudnia r. 1832. l. 24958. Gub. l. 4322./1832. pod bezpośredni nadzór i kierunek magistratu lwowskiego oddany.

Dotyczące czynności sprawuje magistrat według prawideł objętych rozporządzeniem gubernialnem z dnia 10. lipca 1830. l. 22213. Do czynności kasowych ustanowiono dekretem gubernialnym z dnia 26. listopada 1845. r. l. 74170. osobną z funduszu podrzutków opłacaną służbę kasową, zostającą pod naczelnym kierunkiem kasyera miejskiej kasy lwowskiej, który za to pobierał roczną remuneracyę w kwocie 52 złr. 50 ct. w. a.

Gdy z objęciem naczelnej administracyi zakładu cała kontrola rachunkowa i kasowa przeszła do naszego oddziału rachunkowego, uznaliśmy na przedstawienie wydelegowanej do skontrowania kasy funduszu podrzutków komisyi za stosowne, poruczoną rzeczonemu kasy miejskiej kasyerowi kontrolę jako zbyteczną znieść, i dekretem z dnia 13. lipca 1867. r. l. 6408. poleciliśmy zamknąć z dniem 1. sierpnia 1867. policzoną przez niego remuneracyę w kwocie $52^1/_2$ złr. w. a.

Przy tej sposobności uznano potrzebę sprawienia ogniotrwałej kasy Wertheimowskiej na podręczną dla tego zakładu kasę, a odpowiednie na ten wypadek pokrycie preliminuje się w projekcie budżetu krajowego na r. 1868.

Prócz naczelnego kierunku zawiadywanej przez magistrat administracyi zakładu podrzutków, sprawuje Wydział krajowy całą kontrolę rachunkową i kasową; wykonuje władzę dyscyplinarną nad płatnymi z funduszu zakładu urzędnikami; oznacza wysokość wynagrodzenia dla karmicielek za żywienie i pielęgnowanie podrzutków, i udziela tymże na przedstawienie magistratu szczególne remuneracye.

Wynagrodzenie za żywienie i pielęgnowanie podrzutków wyznacza się peryodycznie co pół roku według trzech klas stosownie do wieku pielęgnowanych dzieci, a mianowicie:

w I. klasie za dzieci w 1. roku życia.
w II. „ „ „ w 2. „ „
w III. „ „ „ w 3. i włącznie aż do 10. roku życia.

Ustanowione na 2. półrocze 1866. r. wynagrodzenie wynosiło:

za dzieci w I. klasie miesięcznie 2 złr. 60 ct. w. a.
„ „ w II. „ „ 2 „ 30 „ „
„ „ w III. „ „ 2 „ — „ „

Dekretem z dnia 21. stycznia 1867. r. l. 4774. wyznaczył Wydział krajowy na 1. półrocze następujące nieco niższe wynagrodzenie, a to:

za dzieci w I. klasie miesięcznie 2 złr. 40 ct. w. a.
„ „ w II. „ „ 2 „ 10 „ „
„ „ w III. „ „ 1 „ 80 „ „

a dekretami z dnia 27. sierpnia 1867. r. do l. 6869. i z dnia 31. grudnia 1867. r. do l. 10255. zatwierdzone to samo wynagrodzenie na 2. półrocze 1867. i na 1. półrocze 1868. roku.

Zakład ten urządzony jest odmiennie od praktykowanego zazwyczaj w innych podobnych zakładach sposobu. Potrzeba reorganizacyi tego zakładu staje się z dniem każdym widoczniejszą: dzieci w lwowskim zakładzie podrzutków nie są bowiem wychowywane, jak to w podobnych zakładach się dzieje, w osobnym na ten cel wyłącznie przeznaczonym gmachu, ale aż do normalnego, do skończonych dziesięciu lat życia oznaczonego wieku, powierzane zostają na wychowanie za wynagrodzeniem piastunkom, zamieszkałym już to w mieście Lwowie, po największej zaś części w bliższych ode Lwowa wsiach. Skutkiem tego należyty nadzór nad wychowaniem tych dzieci jest w ogóle nader utrudnionym, a ich moralne i duchowe wykształcenie pozostawione prawie na łaskę żywicieli.

Wydział krajowy uznaje potrzebę przystąpienia do stanowczej reformy tego zakładu. Od chwili odebrania go w zarząd zanadto krótki czas upłynął, ażebyśmy już byli mogli należytego nabyć doświadczenia do uskutecznienia tego dzieła: wszakże zbieramy potrzebne ku temu materyały, w czem silną spodziewamy się znaleźć pomoc w rezultatach ankiety, która złożona z ludzi fachowych od lat kilku zajmuje się podobną sprawą w Wiedniu.

Dalej wypadnie zaprowadzić niejakie uproszczenia w dotychczasowem urządzeniu wewnętrznej służby administracyjnej i kasowej przy jak największem zaoszczędzeniu wyznaczonej z funduszu krajowego dotacyi, prócz której zakład ten żadnych prawie na opędzenie wydatków nie posiada funduszów. Jedyny bowiem dochód stanowią taxy od przyjęcia podrzutków. W roku 1866. wynosiły te taxy kwotę 2.619 złr. 60 ct, w. a., a w roku 1867. 2.202 złr. razem 4.821 złr. 60 ct.; w przecięciu zatem wypadnie na rok 2.410 złr. 80 ct. w. a. Lecz i ta kwota nie bywa zwykle na raz uiszczoną. I tak z końcem grudnia 1867. roku wynosiły jeszcze zaległości:

a) za rok 1866.	215 złr.
b) » » 1867.	702 » 50 c.
razem	917 złr. 50 c. w. a.

Natomiast istnieje nieznaczny kapitał zarodowy, przeznaczony na budowę osobnego domu dla tego zakładu.

Kapitał ten wynosił z końcem września 1866. roku.

a) w obligacyach	1.150 złr.
b) w książeczkach Kasy oszczędności . . .	66 « 40 c.
razem	12.16 złr. 40 c. w. a.

Do tego przybyło z końcem roku 1867.

a) z odsetków także do Kasy oszczędności złożonych .	88 złr. 65 c.
b) z nadsełki od J. Excel. JW. hr. Maryi Gołuchowskiej:	
1. trzy kwity na subskrybowane 11 akcyj Banku hypotycznego wartości imiennej . . .	880 »
2. w gotówce	47 » 70 c.
razem z końcem grudnia 1867. roku . .	2.232 złr. 75 c. w. a.

Alegaty XXII.*a*., XXII.*b*. W załączeniu (XXII.*a*) przedkłada się Wysokiej izbie statystyczny wykaz dzieci, pielęgnowanych w lwowskim zakładzie podrzutków w latach 1866. i 1867.; — dalej (XXII *b*) wykaz osób i płac urzędników tego zakładu, płatnych z funduszu podrzutków.

Tu podnieść wypada, iż na mocy uchwały z dnia 5. grudnia 1867. roku do l. 3424. proponuje się w budżecie na rok 1868. podwyższenie stałej remuneracyi dla pierwszego pisarza w kasie z dotychczasowych 157 złr. 50 ct. na 180 złr. w. a., — tu-

dzież podwyższenie dyurny dla pełniącego obowiązki drugiego pisarza w kasie z dziennych 1 złr. 5 ct. na 1 złr. 50 ct. w. a.

Powyższą uchwałą udzielono zarazem wszystkim w wykazie poszczególnionym urzędnikom i pisarzom dziennym nadzwyczajną z powodu drożyzny zapomogę, wyrównywającą 10% dodatkami od rocznej każdego płacy. Ogólny z tego powodu wydatek wynosi kwotę 223 złr. 80 ct. w. a.

Wpływ na zarząd szpitali publicznych, nie mających cechy zakładów krajowych.

Pismem c. k. Prezydyum Namiestnictwa z dnia 30. sierpnia 1866. r. l. 7697., określającem wzajemny stosunek c. k. władz rządowych i Wydziału krajowego względem funduszów i zakładów krajowych, przechodzących z dniem 1. października 1866. r. w zarząd Wydziału krajowego — zastrzeżono, że istniejące przy szpitalu głównym we Lwowie i przy szpitalu Św. Łazarza w Krakowie «Oddziały chorych» są zakładami ściśle lokalnemi (gminnemi), nie mającemi cechy zakładów krajowych w myśl statutu krajowego, i że jedynie ze względu na dotychczasową wspólną administracyę i ścisły związek tych oddziałów z innemi, już jako zakłady krajowe uznanemi, przechodzą takowe pod zarząd Wydziału krajowego.

Co zaś do reszty publicznych i powszechnych szpitali w kraju, jakiemi są szpitale: 1. w Biały — 2. w Bochni — 3. w Brodach — 4. w Brzeżanach — 5. w Drohobyczy — 6. w Jaśle — 7. w Kołomyi — 8. w Przemyślu — 9. w Rzeszowie — 10. w Nowym Sączu — 11. w Samborze — 12. w Sanoku — 13. w Śniatynie — 14. w Stanisławowie — 15. w Stryju — 16. w Tarnopolu — 17. w Tarnowie — 18. w Wadowicach — 19. w Zaleszczykach — 20. w Złoczowie i 21. w Żółkwi — orzeczono podobnież, iż takowe nie są zakładami krajowemi w myśl statutu krajowego, ale zakładami lokalnemi, gminnemi, że zatem nie naruszając wpływu, jaki Wydziałowi krajowemu na zakłady gminne w ogóle na mocy ustawy gminnej przysługuje, naczelny kierunek administracyjny takowych pozostaje przy c. k. Namiestnictwie. Ze względu atoli na udział funduszu krajowego w opędzaniu kosztów pielęgnowania chorych, leczonych w tych zakładach, przyznano Wydziałowi krajowemu wpływ doradczy we wszystkich ważniejszych sprawach, które za pośrednictwem c. k. urzędów powiatowych do krajowej władzy politycznej dochodzą, a zarządu ekonomicznego tych zakładów dotyczą.

Z wyszczególnionych powyżej 21 szpitali publicznych gminnych mają szpitale w Sanoku, Tarnowie i Zaleszczykach własne, pod bezpośrednią kontrolą c. k. urzędów powiatowych zostające zarządy szpitalne. Zaś zarządem szpitali w Brzeżanach i Złoczowie zawiadują prywatni przedsiębiorcy. Szesnaście szpitali zostają pod bezpośrednim zarządem miejscowych gmin.

W myśl powyższych danych załatwianie wszelkich ważniejszych spraw ekonomicznego zarządu tych szpitali, zawisło od decyzyi c. k. Namiestnictwa, po poprzedniem z Wydziałem krajowym porozumieniu się. W tej mierze udzielane nam bywają do zaopiniowania:

1. Sprawy względem wynajmu lub zakupna realności na pomieszczenie zakładu.
2. Sprawy względem zamiany lub użycia na pewien cel zarodowych funduszów i kapitałów szpitalnych.
3. Akty licytacyjne względem dostawy rozmaitych potrzeb szpitalnych.
4. Sprawy względem ustanowienia (podwyższenia lub zniżenia) a raczej wymiaru dziennej taxy za leczenie chorych.
5. Sprawy dotyczące zmian i uregulowania wewnętrznego zarządu, jako też organizacyi lub powiększenia służby szpitalnej.

Wreszcie przedkładane bywają Wydziałowi krajowemu do ocenienia budżety szpitalne i wynikłości z rachunków całorocznego obrotu pieniężnego i całej majątkowej

administracyi szpitalnej: niemniej należy do Wydziału krajowego całkowite sprawdzenie rachunków administracyi szpitalu w Sanoku, Tarnowie i Zaleszczykach. Wykonanie w mowie będącego wpływu doradczego na ekonomiczny zarząd pomienionych 21 szpitali, — a względnie udzielanie opinii w tak rozlicznych wyżposzczególnionych sprawach, z których, że wymienimy tylko niektóre, jak n. p. sprawę nowego urządzenia szpitalu w Złoczowie z funduszów na ten cel ze składek dobroczynnych uzbieranych, i do dyspozycyi osobnemu ad hoc wybranemu komitetowi oddanych (l. W. 5611./1867.),—uregulowanie sprawy zawiadowstwa zarządu szpitalu zaleszczyckiego (l. W. 3680./68.) — podobnież sprawa ulepszenia zarządu szpitalu sanockiego, gdzie zastano brak należytej kontroli, — rachunki administracyi z lat dawniejszych począwszy od roku 1860. niesprawdzone i wiele innych zastarzałych nieporządków (l. W. 10102./867.) — toż załatwienie tylu innych niemniej ważnych spraw tychże spitali publicznych dotyczących — daje Wydziałowi krajowemu dotychczas bardzo wiele do czynienia.

Z tych też powodów nie jest Wydział krajowy dziś jeszcze w stanie udzielić Wysokiej Izbie wyczerpującego sprawozdania i ogólniejszego poglądu na sprawę zarządu tych szpitali. Będąc już atoli teraz ze stosunkami każdego szpitalu z osobna lepiej obznajomieni, spodziewamy się, iż przy pomocy weszłych właśnie w życie reprezentacyj powiatowych będziemy mogli zadaniu temu w najbliższej przyszłości odpowiedzieć, uzupełniwszy do tego czasu także niezbędne w tej mierze daty statystyczne, których zebranie do l. W. 5951./1867. zarządzono.

Fundacya hr. Skarbka.

W moc przysługującego sobie prawa wykonywał Wydział krajowy nadzór zwierzchniczy i kontrolę nad zarządem fundacyi hr. Skarbka.

Ponieważ dotychczasowy syndyk zakładu, p. Zygmunt Rodakowski, prosił o uwolnienie od tego obowiązku, przeto mianowała rada administracyi syndykiem tej fundacyi adwokata dr. Tadeusza Starzewskiego, a Wydział krajowy wybór ten zatwierdził.

Ponieważ Wydział krajowy pomimo kilkakrotnego nalegania, rachunków z czasu rządowej administracji zakładu hr. Skarbka dotąd nie otrzymał, przeto też nie mógł dopełnić polecenia Wysokiego Sejmu z dnia 8. marca 1866. w pierwszej jego części, a mianowicie upomnieć się imieniem fundacyi o zwrot sumy, jaką c. k. Rząd w ciągu zawiadywania przez organa swoje majątkiem fundacyi wydał na utrzymanie sceny niemieckiej i na reduty we Lwowie z funduszu zakładowego, nad czyste dochody z gmachu teatralnego.

Rachunki powyższe dopiero ostatniemi czasy miały być nadesłane administracyi teraźniejszej zakładu hr. Skarbka, zaś po uporządkowaniu udzielone będą Wydziałowi krajowemu celem przedsięwzięcia stosownych kroków ku wykonaniu powyższej uchwały Wys. Sejmu. Natomiast zawezwał Wydział krajowy, w myśl drugiego ustępu wyżej przytoczonego polecenia Wysokiego Sejmu, Radę miasta Lwowa do wejścia w układy z Wydziałem krajowym celem uwolnienia fundacyi hr. Skarbka od utrzymywania kosztem zakładu drohowyzkiego sceny niemieckiej.

Gmina miasta Lwowa, oświadczywszy w zasadzie, iż uwalnia fundacyę hr. Skarbka od wyżej rzeczonego obowiązku, delegowała do układów Członków rady gminnej, adwokatów dra. Rajskiego i dra. Madejskiego, którzy imieniem gminy złożyli oświadczenie, w którem imieniem i z upoważnienia gminy m. Lwowa uwalniają fundacyę Skarbkowską od obowiązku utrzymywania przez czas najw. przywilejem z dnia 28. marca 1842. oznaczony sceny niemieckiej w obszerniejszem znaczeniu, jednakże pod następującemi warunkami:

1. ażeby kontrakt między hr. Skarbkiem a byłym Wydziałem stanowym w przedmiocie teatru polskiego zawarty, w całości moc obowiązującą zatrzymał;

2. ażeby zakład drohowyzki był i nadal do dawania balów maskowych (redut) obowiązany, i

3. corocznie dochód z dwóch przedstawień polskich na rzecz funduszu ubogich we Lwowie składał;

4. ażeby prawa lwowskiego funduszu ubogich w myśl rozporządzenia gubern. z dnia 20. grudnia 1810. l. 111. (pobieranie pewnych procentów od przedstawień teatralnych) nie były uszczuplone; nakoniec

5. ażeby fundacya hr. Skarbka obowiązaną było do zastąpienia odszkodowania gminy m. Lwowa w razie, jeżeliby ostatnia po uwolnieniu fundacyi Skarbkowskiej od obowiązku utrzymywania sceny niemieckiej, zmuszoną być miała w jakikolwiek sposób do utrzymywania podobnej sceny we Lwowie.

Gdy do oświadczenia powyższego w całej jego osnowie, także i kurator fundacyi skarbkowskiej przystąpił, przeto wystosował Wydział krajowy w dalszem wykonaniu polecenia Wysokiego Sejmu z dnia 8. marca 1866. prośbę do Najjaśniejszego Pana, w której, wyłuszczywszy cały stan rzeczy, uprasza o zwolnienie fundacyi hr. Skarbka od obowiązku utrzymywania sceny niemieckiej, pod warunkami ze strony m. Lwowa i kuratora fundacyi zastrzeżonemi przynajmniej na tak długo, dopóki dobroczynny zakład drohowyzki według pierwotnego planu, do użytku publicznego nie będzie oddany.

Wydział krajowy ma nadzieję iż prośba ta pomyślny odniesie skutek.

Zakład emerytury dla aktorów lwowskiej sceny polskiej.

Uchwałą z dnia 20. grudnia 1866. zapadłą, na podanie byłego artysty i współdyrektora sceny polskiej we Lwowie, Witalisa Smochowskiego, zadecydował Wysoki Sejm, że aktorom i aktorkom należącym do składu sceny polskiej we Lwowie przed dniem 28. marca 1845. każdy rok spędzony w usługach sceny polskiej przy teatrze hr. Skarbka, przy wymierzeniu emerytury ma być policzony.

Gdy zpomiędzy członków ówczesnej sceny polskiej pp. Witalis Smochowski, Maxymilian Krupicki, i p. Aniela Aszperger wykazali za pośrednictwem Administracyi centralnej zakładu hr. Skarbka uprawnienie swoje do wymiaru emerytury na podstawie wyżej przytoczonej uchwały Wysokiego Sejmu; przeto zezwolił Wydział krajowy z zastrzeżeniem wszelkich innych warunków, wedle statutów z wypłatą emerytury połączonych i dotąd zachowywanych, ażeby wyżej nadmienionym zgodnie z wnioskiem administracyi zakładu hr. Skarbka emerytura obliczoną i wypłaconą była, a to: p. Witalisowi Smochowskiemu w rocznej kwocie 840 złr. w. a., p. Maxymilianowi Krupickiemu w kwocie 315 złr. w. a., p. Anieli Aszperger w kwocie 840 złr. w. a. — wszystkim począwszy od dnia 1. stycznia 1867. roku.

Wydział krajowy zajmował się kontrolą i sprawdzaniem rachunków zakładu emerytury, i wydał zdawcom rachunków absolutoryum za złożone rachunki za rok 1866.

Liczba członków sceny polskiej, przyczyniających się wkładkami do funduszu emerytury zmniejszyła się przez wystąpienie p. Karola Huberta.

Stan kasy funduszu tego wynosił z końcem grudnia 1867.:

w papierach publicznych . . .	101,100 złr.
w gotówce	220 « 41 ct.

Fundusz stanowy sierociński.

Stan majątku funduszu tego wynosił z końcem grudnia 1867.

w dokumentach prywatnych	10.500 złr.
w efektach	21.530 złr.
w gotówce	—
razem	32.030 złr.

Na funduszu tym znajduje się obecnie 16 chłopców umieszczonych, a mianowicie:

czterech w tutejszym Zakładzie botanicznym, z których każdy pobiera na ręce dyrektora Zakładu stypendyum o rocznych 63 złr., ośmiu w Zakładzie Św. Antoniego we Lwowie.

Zakład ten utrzymywał aż do końca r. szkolnego 1866/7. chłopców osieroconych za rocznem wynagrodzeniem z funduszu stanowego po 95 złr. za każdego. Z początkiem bieżącego roku szkolnego jednakże zażądała dyrekcya tegoż Zakładu z powodu coraz więcej wzmagającej się drożyzny podwyższenia rocznej opłaty do 105 złr. za każdego z umieszczonych w Zakładzie chłopców.

Zważywszy, że rzeczywiście ceny artykułów do utrzymania potrzebnych, od czasu ustanowienia opłaty za umieszczonych w Zakładzie chłopców na 95 złr. w. a. za każdego prawie w dwójnasób się zwiększyły, — zaś z drugiej strony Zakład ten wzorowo urządzony, najlepszą rękojmię właściwego użycia funduszu stanowego nastręcza, uchwalił Wydział krajowy, począwszy od roku szkolnego 1867. wypłacać Zakładowi pod opieką Św. Antoniego za każdego na funduszu stanowym umieszczonego chłopca po 105 złr. rocznie.

Dalej znajduje się jeden chłopiec —Tomasz Dykas— umieszczony na koszt funduszu stanowego w Zakładzie Św. Wincentego we Lwowie.

Jakkolwiek chłopiec ten nie jest sierotą, Wydział krajowy ze względu na jego ubóstwo i ze względu na jego nadzwyczajny talent do rzeźbiarstwa sądził za swój obowiązek podanie mu przez umieszczenie go w tym Zakładzie pomocnej ręki do dalszego kształcenia się. Jakoż przedłożone Wydziałowi krajowemu świadectwa szkolne tudzież próby rysunków usprawiedliwiają nadzieję, że Tomasz Dykas z czasem do wysokiego postępu w sztuce doprowadzić może, zwłaszcza przy jego pilności, przy której po ukończeniu pierwszej klasy w czasie wakacyj złożył examin z drugiej klasy z celującym postępem. Dyrekcya Zakładu Św. Wincentego pobiera za jego utrzymanie rocznie 95 złr. w. a.

Nakoniec umieścił Wydział krajowy trzech chłopców w Zakładzie Św. Józefa w Krakowie, płacąc za każdego z funduszu stanowego rocznie 50 złr. w. a.

Zakład ten, pobierając stosunkowo bardzo nizkie wynagrodzenie, wychowuje osieroconych chłopców opiece swej powierzonych głównie na ludzi pracujących około roli, a ucząc ich różnorodnych rzemiosł, stara się przysposobić z nich społeczeństwu pożytecznych członków.

Zakład narodowy im. Ossolińskich i ordynacya Przeworska.

Pismem z dnia 20. sierpnia 1867. l. 22740. zawiadomiło c. k. Namiestnictwo Wydział krajowy, iż sprawa majoratu Przeworskiego już prawie jest na ukończeniu, i że do ostatniego załatwienia sprawy Zakładu narodowego imienia Ossolińskich już tylko zestawienia dodatkowego aktu fundacyjnego nie dostaje, którą to czynność c. k. Namiestnictwo w ręce Wydziału krajowego składa.

Po zbadaniu dotyczących aktów przekonał się Wydział krajowy, że gwoli powyższego zadania usunąć należało mylne w artykule 14. aktu dodatkowego powołanie na artykuły 18. i 19. zamiast artykułów 20. i 21.

Gdy atoli za porozumieniem się z c. k. Namiestnictwem i tę przeszkodę uchylono, a zarazem zatwierdzony najwyższem postanowieniem z dnia 10. lutego 1868. statut ordynacyi Przeworskiej nadesłany został, przeto cała ta sprawa wkrótce ostatecznie załatwioną będzie.

Kurator ekonomiczny Antoni Broniewski, który jako nieletni zostawał pod opieką c. k. sądu obwodowego tarnowskiego, uznanym został uchwałą tegoż sądu z dniem 31. grudnia 1866. pełnoletnim, a po złożonej przysiędze w lwowskim c. k. Sądzie krajowym na dniu 21. lutego 1867., oddano mu w zarząd dobra należące do funduszu Zakładu narodowego imienia Ossolińskich.

W moc przysługującego sobie prawa kontroli, sprawdził Wydział krajowy złożone ze strony zastępcy kuratora liter. rachunki za rok 1866. i wydał mu absolutoryum.

Na rzecz Zakładu narodowego im. Ossolińskich złożony został w depozycie c. k. sądu obwodowego w Tarnowie kapitał za zniesione w dobrach do zakładu należących powinności poddańcze w obligacyach indemnizacyjnych imiennej wartości 94.000 złr. m. k.

W moc przysługującego sobie prawa w myśl statutów Zakładu, zażądał Wydział krajowy, iżby powyższy kapitał indemnizacyjny złożony został w kasie krajowej, jednakże otrzymał odpowiedź, iż c. k. Sąd krajowy lwowski, uważając Zakład narodowy im. Ossolińskich za gatunek fideikomisu wydał stosowne zarządzenia, iżby kapitał ten w depozycie tegoż Sądu jako instancyi fideikomisowej złożony zostawał.

Ponieważ zapatrywanie to c. k. Sądu niezgodne z zatwierdzonemi statutami Zakładu fideikomisów naraża Zakład na niebezpieczeństwo zupełnego rozwiązania, przeto opierając się na wyraźnych postanowieniach względem Zakładu narodowego im. Ossolińskich obowiązujących, odparł Wydział krajowy stanowczo, pochodzące z mylnego zapatrywania się roszczenia c. k. Sądu krajowego, i żażądał ponownie złożenia kapitału indemnizacyjnego w kasie krajowej, a otrzymawszy i tym razem odpowiedź odmowną, przedłożył Wydział krajowy sprawę tę do rozstrzygnięcia Wysokiego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

Również stanowczo odmówił Wydział krajowy żądaniu kuratora ekonomicznego p. Broniewskiego, iżby mu z powyższego kapitału suma 30.000 złr. pożyczoną została, motywując odmowną odpowiedź tem, że wobec §. 6. oświadczenia względem Rakowca, w sprawach całego Zakładu obowiązującego, Wydział krajowy nie tylko sobie, ale każdej innej władzy lub osobie odmawia kompetencyi do dania zezwolenia, iżby majątek zakładu przez zadłużenie miał być naruszony. Zasadę tę uznał i lwowski c. k. Sąd krajowy, odmawiając również ze swej strony udzielenia żądanej pożyczki.

Fundacya Alexandra hr. Stadnickiego.

W sprawie wydawnictwa starych aktów, w archiwum tak zwanem Bernadyńskiem znajdujących się, zgodził i upoważnił Wydział krajowy p. Lucyana Tatomira do szczegółowego nadzoru i dopilnowania prac ku celom wydawnictwa zmierzających, a to za wynagrodzeniem rocznych 240 złr. w. a. i pod kontrolą komisyi przy Wydziale krajowym dla spraw wydawnictwa ustanowionej. W skład komisyi tej wchodzą: Członek Wydziału krajowego p. Pietruski jako przewodniczący, dalej pp. August Bielowski, Dr. Antoni Małecki, Karol Wilhelm Rasp, Zygmunt Sawczyński, Kazimierz hr. Stadnicki, Dr. Izydor Szaraniewicz, Lucyan Tatomir i ks. Antoni Pietrusiewicz.

Ponieważ archiwum Bernadyńskie zostaje pod bezpośrednim i wyłącznym zarządem lwowskiego c. k. Sądu krajowego, i odpisy dokumentów tylko za uprzedniem pozwoleniem ze strony tegoż c. k. Sądu i tylko przez urzędników onegoż sporządzone być mogą; przeto udawał się Wydział krajowy do pomienionego Prezydyum, które do tej czynności dwóch urzędników delegowało.

Przepisując za wynagrodzeniem dziennem po 1 złr. w. a., dostarczyli ciż urzędnicy dostateczną ilość odpisów, do zapełnienia tomu I. wydawnictwa. Komisya zaś zajmowała się na kilkunastu posiedzeniach odbytych według przepisów instrukcyi zbadaniem treści dokumentów drukować się mających, poprawieniem usterek zaszłych przy odpisywaniu i sprawami dotyczącemi formy i urządzenia edycyi zbioru.

Mimo zmudnej pracy, oględności i gruntowności, z jaką przy podobnem wydawnictwie postąpić należy, komisya doprowadziła do tego, iż w bieżącym roku wydany został tom I, obejmujący 83 dokumentów o 24 arkuszach druku.

Z przyczyny, że wydawnictwo, mając sobie od Wysokiego Sejmu przyzwoloną z funduszu domestykalnego roczną kwotę 1.200 złr., kwotą tą koszta druku tomu I. do-

statecznie pokryć mogła, uchwaliła komisya nie rozpisywać prenumeraty na ten tom I., lecz poprzestać na ogłoszeniu w czasopismach ukazania się jego w handlu księgarskim.

Fundacya Józefa Szmoniewskiego.

Zmarły we Lwowie dnia 24. kwietnia r. b. oficyalista prywatny, Józef Szmoniewski pozostawił zapis fundacyjny, mocą którego kwotę 1.500 złr. w. a. przeznaczył na fundusz żelazny, z którego odsetki coroczne użyte być mają na stypendyum dla młodzieńca z familii fundatora według porządku w akcie fundacyjnym opisanego, a ewentualnie na dwa stypendya dla uczniów z familii fundatora nie pochodzących.

Opiekę nad fundacyą poruczył zmarły aktem fundacyjnym Wydziałowi krajowemu z wykluczeniem wpływu wszelkich innych władz, i ustanowił kuratora fundacyi w osobie p. Adama Pawłowskiego, kasyera przy cukrowarni w Szepetówce na Wołyniu, któremu nadał prawo lokowania kapitału za porozumieniem się z Wydziałem krajowym, prawo rozdawnictwa stypendyum, i mianowania susbstytuta w razie przeszkody.

Nie mogąc osobiście zajmować się wykonaniem myśli fundatora, mianował p. Adam Pawłowski zastępcą swoim p. Jana Sietnickiego, który złożył w kasie krajowej kapitał 1.500 złr. i oświadczył protokolarnie imieniem mocodawcy swojego, że administracyę funduszu w zupełności oddaje Wydziałowi krajowemu, zaś prawo rozdawnictwa na mocy upoważnienia tak długo imieniem p. Adama Pawłowskiego wykonywać będzie, dopóki pełnomocnictwo jego nie ustanie. Prawa i obowiązki kuratora fundacyi przechodzą po śmierci p. Adama Pawłowskiego na Wydział krajowy. Ponieważ fundacya dopiero po zatwierdzeniu aktu fundacyjnego ze strony c. k. Namiestnictwa będzie mogła wejść w życie, przeto konkurs celem obsadzenia stypendyum dopiero po zatwierdzeniu aktu fundacyjnego rozpisanym będzie.

Fundusz stypendyjny imienia Agenora hr. Gołuchowskiego.

Stan majątku, zostającego pod zarządem Wydziału krajowego funduszu stypendyjnego imienia Agenora hr. Gołuchowskiego, wynosił z końcem grudnia 1867.

w papierach publicznych . . . . . 18.420 złr.

w gotówce . . . . . 163 » 62 ct.

W ubiegłym roku szkolnym udzielił Jego Excelencya z tej fundacyi jedno stypendyum, przeznaczone dla uczniów szkół rolniczych, w bieżącym zaś roku szkolnym stypendyum przeznaczone dla uczniów szkół gimnazyalnych, realnych, technicznych lub akademickich.

Fundacye stypendyjne imienia Agenora hr. Gołuchowskiego, utworzone przez mieszkańców byłego powiatu Radymno.

A. W dowód radośnych uczuć z powodu mianowania JE. Agenora hr. Gołuchowskiego c. k. Namiestnikiem Galicyi utworzyli mieszkańcy byłego powiatu Radymnieńskiego ze składek dobrowolnych fundusz wieczysty, przeznaczając tegoż odsetki na stypendyum dla ucznia uczęszczającego do wyższych szkół krajowych po ukończeniu nauk w którejkolwiek szkółce ludowej byłego powiatu Radymnieńskiego.

Zarząd administracyjny fundacyi tej powierzono aktem fundacyi Wydziałowi krajowemu, prawo nadawania zaś przysłuża JE. panu Namiestnikowi, a po jego zgonie każdorazowemu właścicielowi majoratu.

Akt fundacyi otrzymał zatwierdzenie c. k. Namiestnictwa (l. W. 1566/67).

Kapitał zarodowy stanowi:

1. Obligacja indemnizacyjna nr. 7322. na 1.000 złr. na imię fundacyi winkulowana, tudzież książeczka gal. kasy oszczędności: na 25 złr. uzyskanych za kupon zapadły d. 1. października 1866.

Wydział krajowy rozpisał dnia 2. października do l. 9707. konkurs na to stypen-

dyum, a JE. Agenor hr. Gołuchowski nadał takowe Antoniemu Moroniowi uczniowi 5. klasy gimnazyalnej w Przemyślu.

B. Z tego samego powodu utworzyli mieszkańcy wyżej rzeczonego byłego powiatu drugą fundacyę takiejże nazwy, co poprzednia, przeznaczając dochody takowej na utworzenie po wieczne czasy trzech stypendyów dla uczniów ubogich gmin byłego powiatu Radymnieńskiego, którzy po ukończeniu nauki w szkołach trywialnych, do szkół wyższych uczęszczają.

Pierwszeństwo mają synowie włościan, a ewentualnie otrzymać mogą stypendya synowie innych mieszkańców byłego powiatu Radymnieńskiego bez względu na stan, religię i obrządek.

Akt fundacyi sporządziło c. k. Namiestnictwo na dniu 14. grudnia 1867. l. 76939.

Rozdawnictwo stypendyów przysługuje JE. Agenorowi hr. Gołuchowskiemu, a po jego najdłuższem życiu przechodzi na Wydział krajowy, któremu zarząd majątku tej fundacyi przysługuje.

Stały fundusz tej fundacyi stanowią obligacye indemnizacyjne Wschodniej Galicyi nr. 7582. lit. A. na 1.000 złr., nr. 7583. lit. A. na 1000 złr., nr. 7584. lit. A. na 100 złr., nr 7585. lit. A. na 100 złr., nr. 7586. lit. A. na 100 złr., nr. 7587. lit. A. na 100 złr. i nr. 7450. lit. A. na 50 złr., tudzież książeczka gal. Kasy oszczędności nr. 26679. na 14 złr. 50 c. Fundusz ten został w większej części do kasy krajowej złożony. Dla szybkiego rozdania stypendyów rozpisało c. k. Namiestnictwo, równocześnie z przysłaniem do Wydziału krajowego wyżej wspomnianego aktu fundacyi, także konkurs na stypendya z tej fundacyi, z których każde na teraz 40 złr. wynosi — a JE. p. Namiestnik nadał takowe trzem uczniom gimnazyum przemyskiego.

Fundacya krakowiecka stypendyum imienia Agenora hr. Gołuchowskiego.

Gminy byłego powiatu Krakowca przekazały JE. panu Namiestnikowi Agenorowi hr. Gołuchowskiemu prawo rozporządzenia składkami, zebranemi na cele wojny w r. 1866. który fundusz ztąd uzyskany przeznaczył po wieczne czasy na stypendyum dla pochodzącego z byłego powiatu Krakowieckiego ucznia szkół średnich lub wyższych, a ewentualnie szkół ludowych bez różnicy stanu lub wyznania religijnego.

Prawo nadawania stypendyum przysługa JE. panu Namiestnikowi, a po jego śmierci Wydziałowi krajowemu, któremu także zarząd fundacyi oddano.

Akt fundacyi zatwierdziło c. k. Namiestnictwo pod d. 30. stycznia 1867. l. 57577.

Kapitał zarodowy stanowi obligacya indemnizacyjna na 1.950 złr. m. k. tudzież książeczka gal. Kasy oszczędności na 2 złr. w. a.

Stypendyum wynosi 95 złr. 20 c. Z początkiem drugiego półrocza b. r. szkolnego rozpisał Wydział krajowy konkurs, a JE. pan Namiestnik nadał takowe uczniowi 4. klasy gimnazyalnej Apolinaremu Tarnawskiemu.

Fundacya stypendyjna ś. p. Jana Żurakowskiego.

W ubiełym roku szkolnym nadał JE. Agenor hr. Gołuchowski w moc przysługującego sobie prawa rozdawnictwa, pięć stypendyów z tej fundacyi, w bieżącym zaś roku szkolnym dwa stypendya, przyczem jeden stypendysta posunięty został na wyższe stypendyum tejże fundacyi.

Stan majątku fundacyi powyższej wynosił po uskutecznionem zakupnie obligacyi pożyczki krajowej (l. W. 4075.) wimiennej wartości 780 złr. z końcem grudnia 1867.

w efektach	107.580 złr.
w gotówce	2.657 złr. 8 c.

Fundacya stypendyjna Andrzeja Zalchockiego.

Stan majątku fundacyi stypendyjnej Andrzeja Zalchockiego wynosił z końcem grudnia 1867., prócz zabezpieczonej na dobrach Iwanówka kwoty — 21.000 złr.,

w papierach publicznych . . . . . 40.667 « 56 ct. w. a.

gotówką . . . . . 1.336 « 56½ « „ «

W ubiegłym roku szkolnym nadano z tej fundacyi miejsc pięć, w bieżącym zaś roku szkolnym miejsce jedno.

Fundacya stypendyjna JE. Kajetana hr. Lewickiego.

Stan majątku funduszu stypendyjnego JE. Kajetana hr. Lewickiego wynosił z końcem grudnia 1867.

w papierach publicznych . . . . . 18.040 złr.

w gotówce . . . . . 452 « 9 ½ ct.

powiększył się więc w efektach o . . . . 589 « 45 «

W ubiegłym roku szkolnym nadał JE. Kajetan hr. Lewicki opróżnione jedno stypendyum dla młodzieńców oddających się nauce sztuk pięknych Antoniemu Kurzawie w Krakowie.

Fundacya stypendyów chłopskich x. Szczęsnego Skibińskiego.

Stan majątku fundacyi tej t. j. kapitał złożony w kasie krajowej w obligach indemnizacyjnych w imiennej wartości 10.000 złr. nie zmienił się; fundacya bowiem dopiero po śmierci fundatora ma wejść w życie, tymczasem zaś dochody powyższego kapitału pobiera wedle zastrzeżenia w akcie fundacyi sam fundator.

Fundacya Ignacego Krzeczunowicza.

Zmarły we Lwowie ś. p. Ignacy Krzeczunowicz przeznaczył testamentem z dnia 3. grudnia 1864. sumę 8.000 złr. w. a. na utworzenie dwóch stypendyów dla uczniów celujących szkoły rolniczej w Dublanach obrządku ormiańsko- lub rzymsko-katolickiego; postanowił oraz, aby uniwersalny spadkobierca jego Wny Kornel Krzeczunowicz wraz z exekutorem testamentu drem Janem Czajkowskim ułożył osobny dokument fundacyi i ustanowił sposób, w jaki legowany kapitał fundacyjny 8.000 złr. i regularny dochód z onego z największą pewnością dla fundacyi ma być zabezpieczony.

W skutek tego sporządził Wny Kornel Krzeczunowicz akt fundacyi, mocą którego wyłączny zarząd fundacyi i ścisły nadzór nad dopełnieniem onej służy Wydziałowi krajowemu, na który przejść ma zastrzeżone dla familii Krzeczunowiczów prawo nadawania stypendyów, w braku uprawnionych do tego potomków nazwanej familii.

Zarazem złożył Wny Kornel Krzeczunowicz w kasie krajowej kapitał fundacyjny wraz z przyrosłemi od dnia śmierci spadkodawcy (24. stycznia 1865.) do dnia oddania (11. marca 1867.) procentami a to:

listy zastawne imiennej wartości 10.500 złr.

gotówką . . . . 787 „ 20 c.

za którą to gotówkę książeczka gal. Kasy oszczędności zakupioną została.

Akt fundacyi zatwierdzony przez c. k. Namiestnictwo d. 31. maja 1867. r. do l. 20.581.

Ponieważ uczniowie szkoły Dublańskiej ubiegać się mogą o stypendya (zgodnie z dotychczasową praktyką) dopiero po odbytym z dobrym postępem pierwszym kursie nauk rolniczych, przeto rozdanie tych stypendyów jeszcze nie nastąpiło.

Fundacya stypendyjna Waleryana Krzeczunowicza.

Ś. p. Waleryan Krzeczunowicz zapisał testamentem z dnia 22. października 1866 sumę 4.000 złr. mon. konw. w galic. obligacyach indemnizacyjnych na fundacyę, z której dochodów mają być wypłacane stypendya dla uczniów szkoły gospodarczej w Duhlanach, mieszkających w zakładzie, a to według prawideł dokumentu, którego ułożenie testator spadkobiercy swojemu p. Kornelowi Krzeczunowiczowi polecił. Spo-

rządzony w myśl tego dokument fundacyi, ze strony c. k. Namiestnictwa dnia 8. lutego 1868. l. 7218 zatwierdzony, stanowi, iż z dochodów fundacyi wypłacone będą dwa stypendya po 140 złr. w. a. uczniom szkoły agronomicznej w Dublanach, nie mieszkającym w zakładzie (externom), w braku zaś takowych mogą być stypendya powyższe udzielane także uczniom mieszkającym w zakładzie, jednakże tylko w takim razie, jeżeli całe utrzymanie ucznia w zakładzie włącznie z opłatą szkolną nie będzie przenosić kwoty na jedno stypendyum przeznaczonej, co gdyby do szkoły agronomicznej w Dublanach zastosować się nie dało, natedy mają być stypendya rozdawane w takiejże szkole w Czernichowie istniejącej, lub też innej, jakaby w Galicyi lub w W. Księstwie Krakowskiem powstała, w którejby albo uczniowie externi się znajdowali, lub opłata od jednego ucznia wyżej oznaczonej kwoty nie przenosiła.

W razie wątpliwości, której szkole stypendya mają być udzielane, rozstrzyga Wydział krajowy, któremu zarząd fundacyi i nadzór nad takową przysługuje.

Rozdawnictwo przekazane p. Kornelowi Krzeczunowiczowi i jego potomkom według porządku prymogenitury.

W braku uprawnionych prawo to przechodzi na Wydział krajowy.

Majątek fundacyi tej stanowią obligacye indemnizacyjne wartości imiennej 6.000 złr., tudzież kwota 89 złr. 52 ct. w. a, którą Wny Kornel Krzeczunowicz tytułem odsetek od powyższego kapitału za czas od dnia śmierci spadkodawcy do dnia złożenia w kasie krajowej złożył, a która w galic. Kasie oszczędności umieszczoną została.

Stypendya tej fundacyi będą prawdopodobnie jeszcze w bieżącym roku szkolnym nadane.

Fundacya Kochmana.

Testamentem z dnia 23. grudnia 1865. tudzież kodycylem z d. 1. stycznia 1864. przekazał zmarły we Lwowie w r. 1866. Franciszek Kochman majątek swój składający się z sumy 4.000 złr m. k. w listach zastawnych i dwóch realności pod l. $122^2/_4$ i $426^3/_4$ we Lwowie położonych na utworzenie wieczystej fundacyi, odsetki od zakładowego kapitału użyte być miały w jednej części na wyposażenie ubogich dziéwcząt służących, w drugiej zaś na wsparcie literatury polskiej a mianowicie na premia dla literatów polskich.

Ponieważ spadkodawca zarząd fundacyi Wys. Sejmowi poruczył, przeto zawezwał c. k. Sąd krajowy lwowski Wydział krajowy do oświadczenia się do spadku.

Z testamentu powziął Wydział krajowy przekonanie, że fundacya zamierzona w sposób, jak ją ś. p. Kochman określił, w życie wprowadzoną być nie może; pominąwszy bowiem bardzo wiele dziwacznych warunków i zastrzeżeń, już samo zarządzenie testamentalne,, iż fundacya dopiero w roku po nar. Chr. 2.100, miałaby wejść w życie, tymczasem zaś dochody kapitalizowane i do bajecznej sumy według obliczeń w przybliżeniu przeszło (2,000.000 złr.) pomnażane być winne, przedstawia fundacyę tę niepraktyczną. Wydział krajowy przyjąwszy imieniem fundacyi spadek po ś. p. Kochmanie pozostały, zawezwał umocowanych testamentem wykonawców ostatniej woli spadkodawcy, ażeby ułożyli akt fundacyjny, któryby zamierzoną fundacyę na drogę praktyczną sprowadził.

W tym stadyum znajduje się obecnie powyższa sprawa: bowiem projektu aktu fundacyi Wydział krajowy jeszcze nie otrzymał.

Ustanowienie stypendyjne Jana Towarnickiego.

Ś. p. Jan Towarnicki, c. k. emerytowany lekarz obwodowy zapisał aktem fundacyjnym z dnia 3. czerwca 1863. cały swój majątek wedle inwentarza sumę 238.709 złr. $69^1/_2$ c. w. a. wynoszący na stypendya stałe, jednorazowe wsparcia dla ubogiej uczącej

się młodzieży, i na popieranie innych celów dobroczynnych. W tymże akcie fundacyjnym są oraz zawarte bliższe postanowienia co do prowadzenia tej fundacyi. Lecz widocznie nie myślał sam dobroczyńca, iżby akt fundacyjny był tak wyczerpującym, aby zawarte w nim powyższe jego cele były zawsze i dokładnie osiągnięte. Dlatego w artykule 32. tegoż aktu postanowił: «Gdyby się w postanowieniach niniejszego aktu okazało jakie przeciwieństwo lub też zawiłość, albo też gdyby zachodziła potrzeba bliższych określeń, ma osobna komisya nieodwołalnie postanowić, w jaki sposób przeciwieństwo uchylone, zawiłość wyjaśniona lub też rozporządzenia moje bliżej określone być mają». Komisya składać się będzie z nadkuratora (już przez fundatora w osobie doktora Ambrożego Towarnickiego mianowanego), jednego Członka Wydziału krajowego, i jednego prawnika wspólnie przez nich wybranego.

Nadzór i opieka nad tą fundacyą z uchyleniem wpływu wszelkich władz poruczył fundator Wydziałowi krajowemu.

Wydział krajowy, zbadawszy dokładnie akt fundacyjny, przekonał się, że w nim tylko główne zasady fundacyi dokładnie są określone; że wszelako nie ma w nim systematycznie ułożonego porządku dla działalności organów, do czynności w tej fundacyi powołanych; że mianowicie co do stosunku między Wydziałem krajowym a kuratoryą, jakoteż co do stosunku tych dwóch organów do samej fundacyi potrzebne są bliższe określenia, a to tem bardziej, że dotychczasowe doświadczenia nauczyły, iż znaczne fundacye krajowe właśnie z powodu niedostatecznych i nie dość wybitnych określeń i postanowień poszły na drogi przeciwne zamiarom fundatorów; postanowił dnia 4. kwietnia 1866. do l. 965. ułożyć dla fundacyi statut wyczerpujący, i w tym celu złożyć zamierzoną przez fundatora komisyę. Jakoż istotnie komisya ta, składająca się z nadkuratora dra. Ambrożego Towarnickiego, Członka Wydziału krajowego, Oktawa Pietruskiego i prawnika adwokata dr. Rybickiego ułożyła ten statut, i wraz z protokółem obrad swoich przedłożyła przez Wydział krajowy c. k. Rządowi do zatwierdzenia. Lecz c. k. Rząd uchwałą z dnia 10. maja 1867. l. 2410. odmówił aprobaty z powodu, że statut zdawał się odstępywać w niektórych punktach od postanowień fundatora, i że majątek fundacyi nie jest jeszcze w zupełności odebranym i uregulowanym. Ze względu nakoniec na postanowienie fundatora, iż nadzór i opieka nad tą fundacyą należy do Wydziału krajowego, i w przekonaniu, że Wydział krajowy łatwiej i prędzej, a tem samem z większą korzyścią dla fundacyi dalsze rokowania względem uregulowania majątku fundacyjnego i wprowadzenia fundacyi w życie przeprowadzi, oddało c. k. Namiestnictwo Wydziałowi krajowemu dalsze zastępstwo tej fundacyi w obec sądów i stron, jakoteż dalsze uregulowanie jej stosunków majątkowych.

W skutek tego oświadczenia objął Wydział krajowy poruczony mu nadzór nad tą fundacyą i wraz z kuratoryą załatwia zarząd tej fundacyi. Uzyskał on w lecie bieżącego roku przeniesienie całego depozytu tej masy z kasy depozytowej c. k. sądu obwodowego rzeszowskiego do kasy krajowej, zaś co do przedsięwzięcia dalszych kroków względem wprowadzenia fundacyi w życie a względnie zmiany zamierzonego statutu zawezwał Wydział krajowy ustanowioną komisyę, która dnia 21. grudnia z. r. oświadczyła, iż przedewszystkiem w myśl powyższej uchwały Namiestnictwa postarać się należy o przyznanie sądowi spadku, które już jest blizkiem, a następnie przystąpić do zrewidowania statutu i takową z delegatem c. k. Namiestnictwa przeprowadzić. Skoro więc wydanym zostanie dekret przyznania spadku, Wydział krajowy zgłosi się do c. k. Rządu o mianowanie delegata, poczem zatwierdzenie statutu i wprowadzenie fundacyi w życie nie ulegnie już trudnościom.

Miejsca funduszowe w akademii Maryi Teresy i w zakładach wojskowych.

W c. k. akademii Maryi Teresy obsadzone zostało tylko jedno z końcem roku szkolnego 1866/7. opróżnione miejsce.

Również nadane zostały opróżnionych sześć miejsc w c. k. wojskowych zakładach wychowawczych proponowanym przez Wydział krajowy kandydatom. Obecnie rozpisał Wydział krajowy konkurs na pięć miejsc w rzeczonych zakładach, które z początkiem roku szkolnego 1868./9. będą obsadzone. Ponieważ uwiadomienia o opróżnionych miejscach zazwyczaj tak późno Wydziałowi krajowemu udzielane bywają, że tenże, chociaż przy rozpisaniu konkursu jak najkrótsze termina wyznacza, przecież przed rozpoczęciem kursów szkolnych propozycyi przedłożyć nie jest wstanie, co mianowicie przy opróżnieniu miejsc w akademii Maryi Teresy zawsze prawie się wydarza, przeto Wydział krajowy za pośrednictwem c. k. Namiestnictwa udał się do c. k. Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, ażeby niedogodność ta raz na zawsze usuniętą być mogła.

Stypendya pedagogiczne.

W budżecie na r. 1867. umieścił Wys. Sejm kwotę 504 złr. przeznaczając takową na ośm stypendyów po 63 złr. dla słuchaczy kursów pedagogicznych w Krakowie i Tarnowie.

Uchwałą z d. 15. lutego 1867. postanowił Wydział krajowy przy pierwszem obsadzeniu tych miejsc stypendyjnych:

1. trzymać się na ten raz trybu dotąd w tym samym przedmiocie przez c. k. Rząd zachowywanego, t. j. rozdać te stypendya bez rozpisania konkursu jedynie na propozycyę konsystorzów biskupich w Krakowie i w Tarnowie;

2. przypuścić do tych stypendyów także uczennice, oddające się zawodowi pedagogicznemu;

3. rozdać te stypendya za rok szkolny 1866./7. a to za ubiegły czas naraz, zaś dalej w kwotach miesięcznych;

4. przedłożyć Wysokiemu Sejmowi wniosek, aby stypendya te na przyszłość stale uchwalone zostały, któryto wniosek w ciągu bieżącej sesyi Wysokiemu Sejmowi przedłożony zostanie.

W wykonaniu pierwszych trzech punktów tej uchwały nadał Wydział krajowy stypendya proponowanym przez odnośne konsystorze.

Stypendya dla uczniów weterynaryi.

Od roku 1859. wypłacają się z funduszu krajowego dwom uczniom kursów weterynaryi we Wiedniu stypendya po 200 złr. każdemu aż do ukończenia kursów, tudzież tytułem kosztów podróży z Wiednia do kraju ryczałtowa kwota po 60 złr. każdemu.

Rozdawnictwo tych stypendyów przysługiwało aż do czasu przejścia funduszów krajowych w zarząd Wydziału krajowego c. k. Namiestnictwu. Odtąd zaś nadał Wydział krajowy jedno z tych stypendyów, z końcem roku szkolnego $186^5/_6$ opróżnione Leopoldowi Haasemu ze Stanisławowa, drugie zaś pobiera Emil Hryniewiecki, mając sobie takowe jeszcze w roku 1865. od c. k. Namiestnictwa nadane.

Obaj ci uczniowie ukończą studya z końcem roku szkolnego $186^7/_8$, do którego czasu prawdopodobnie nadane im stypendya pobierać będą.

Fundacya stypendyjna Jana Michała Włochowicza.

Jan Michał Włochowicz, mieszczanin ze Skałatu postanowił utworzyć fundacyę stypendyjną pod nazwą »fundacya Jana Michała Włochowicza«. Na majątek zakładowy przeznaczył fundator grunta swoje w Skałacie w przestrzeni 20 morgów 1.040□ sążni, zastrzegając dla siebie dożywocie, zaś dla swojej obecnej żony jednę parcelę w przestrzeni 2 morgów 800□ sążni. Po śmierci fundatora obracany ma być doroczny czy-

sty dochód z gruntów na rozdawanie stypendyum dla synów mieszczan lub chłopów skałackich religii katol. i uczęszczających do 4. klasy normalnej lub do szkół średnich, a to aż do ukończenia szkół średnich.

Nadawnictwo stypendyum i zarząd majątku przechodzi na Wydział krajowy, z zastrzeżeniem, iż do sprzedaży gruntów stanowiących fundacyę przyjść może tylko za przyzwoleniem Wysokiego Sejmu krajowego.

Po oświadczeniu się Wydziału za przyjęciem praw i obowiązków nań przypadających został akt fundacyjny przez c. k. Namiestnictwo zatwierdzony, i poczyniono kroki względem zabezpieczenia fundacyi.

Fundacye stypendyjne imienia Agenora hr. Gołuchowskiego: Lubaczowska, Jaworowska, Halicka, Sokalska, Skawińska, i Tarnopolska.

C. k. Namiestnictwo zawiadomiło Wydział krajowy, że gminy Halicz i Sokal utworzyły na pamiątkę nominacyi JE. Agenora hr. Gołuchowskiego Namiestnikiem Galicyi, stypendya dla uczniów z tychże gmin pochodzących, każde w kwocie 80 złr.;—dalej, że gmina Lubaczów Jaworów ofiarowały z tego samego powodu, co poprzednie, pierwsza kwotę 300 złr., druga 200 złr. na cele dobroczynne, i złożyły takowe do rozporządzenia JE. pana Namiestnika, — który dochody z pierwszej na jedno stypendyum dla ucznia, pochodzącego z Lubaczowa, z drugiej zaś na zakupienie książek dla biednych uczniów szkoły Jaworowskiej przeznaczył.

C. k. Namiestnictwo zawiadomiło Wydział krajowy o fundacyi stypendyjnej utworzonej przez gminę miasta Skawiny, z której jedno stypendyum o rocznych 50 złr. w. a. uczniowi pochodzącemu ze Skawiny wypłacone będzie (l. W. 7663.); niemniej też o utworzeniu przez gminę m. Tarnopola podobnej fundacyi, z której dwa stypendya o rocznych 120 złr. w. a. uczniom szkół wyższych, z Tarnopola pochodzącym wypłacone będą (l. W. 10374.).

Ponieważ odnośne akta fundacyjne żadnych atrybucyj dla Wydziału krajowego nie zawierają, przeto wziął Wydział krajowy doniesienia te do wiadomości.

Fundacya Stowarzyszenia lekarzy galic. we Lwowie.

Pismem z dnia 28. czerwca 1867. r. l. W. 6500. przedłożyli pp. J. Milleret. Z. Rieger, B. Głowacki i August Noskiewicz, lekarze, we Lwowie zamieszkali Wydziałowi krajowemu projekt statutu zawiązać się mającego we Lwowie Stowarzyszenia lekarzy galicyjskich, którego dział V. §. 87. przeznacza na wypadek rozwiązania stowarzyszenia, pozostałe fundusze na utworzenie funduszu stypendyjnego dla słuchaczy wydziału lekarskiego, w Galicyi urodzonych, z prośbą, ażeby Wydział krajowy przyjął na ten wypadek zarząd funduszu stypendyjnego i rozdawnictwo stypendyów. Żądaniu temu Wydział krajowy zadość uczynił.

Fundusz szkoły kucia koni.

Fundusz na założenie szkoły kucia koni we Lwowie wzmógł się przez fruktyfikacyę dochodów do sumy 46.690 złr. 62 c., a więc od ostatniego kwartału r. 1866. do końca 1868. r. wzrósł o 2.312 złr. 25½ c.

Fundusz domestykalny.

Fundusz domestykalny ponosi tylko wydatek 1.200 złr. rocznie na zasilenie fundacyi wydawnictwa dawnych aktów, reszta dochodów bywa kapitalizowaną.

Z końcem r. 1867. wynosił tenże fundusz w papierach 74.109 złr.
gotówką 98 „ 63 c.
wzrósł więc od 1. października 1866. do końca r. 1867. o 5.409 złr. 16 c. mon. konw.

Fundusz policyjny krajowy.

Stan kasy zostającego pod zarządem Wydziału krajowego funduszu policyjnego wynosił z końcem grudnia 1867.

w efektach	6.204 złr.
w gotówce	2.725 i 14.004 złr. 93 c.
wartość realności	89.187 złr. 82 c.

Wydział krajowy zajmował się zarządzaniem ściągania zaległych kar policyjnych na rzecz policyjnego funduszu, — kontrolą rachunków dotyczących utrzymania korekcyonistów męzkich i żeńskich i sprawami dotyczącemi zarządu ekonomicznego zakładów karnych na koszt funduszu policyjnego utrzymywanych, — restauracyą gmachu Św. Maryi Magdaleny, będącego własnością policyjnego funduszu krajowego, — ściąganiem należytości za utrzymanie i zaopatrzenie korekcyonistów i t. d.

Gdy księgi rachunkowe tego funduszu założone zostały na podstawie wykazów odstąpionych z c. k. urzędów rachunkowych, te zaś bardzo wiele niedokładności zawierały; przeto okazało się, że bardzo wiele kar policyjnych, które jako zalegające wykazane były, już przedtem uiszczone lub odpisane zostały, przezco dochody funduszu policyjnego o wiele mniejszemi się okazały, a niżeli pierwotnie spodziewać się należało

---

Fundusze indemnizacyjne.

Zarząd funduszów indemnizacyjnych całej Galicyi i Wgo Księstwa Krakowskiego pozostaje dotąd jeszcze przy c. k. Namiestnictwie jako dyrekcyi funduszu indemnizacyjnego, a odnośnie do sprawozdania Wydziału krajowego z dnia 10. listopada 1866. do l. 4827. VII. przytoczyć musimy, iż pod d. 2. lipca 1867. r. do l. 6655. wezwaliśmy Prezydyum c. k. Namiestnictwa, aby stosownie do najwyższego postanowienia z dnia 10. października 1866. r. wniosek rządowy do obradującej właśnie Reprezentacyi Państwa celem załatwienia tej sprawy w duchu uchwały sejmowej z d. 28. lutego 1866. r. przedłożyła.

Na to wezwanie nie otrzymaliśmy dotąd jeszcze żadnej odpowiedzi ze strony Prezydyum Namiestnictwa. Wydział krajowy przeto w myśl uchwały sejmowej z dnia 28. lutego 1866. r. do odebrania funduszów indemnizacyjnych tak długo przystąpić nie może, dopokąd warunki odebrania przez Wysoki Sejm uchwalone przez Radę Państwa nie są jeszcze przyjęte i najwyższej sankcyi nie pozyskały. Zauważać tu przytem należy, że udzielone Wydziałowi krajowemu preliminarze do budżetów funduszu indemnizacyjnego na rok 1868. zwróciliśmy Namiestnictwu pod dniem 28. czerwca 1867. do l. 6144. z tem oznajmieniem, że skoro część pokrycia, na kraj przypadająca obliczoną została wedle dozwolonego na rok 1867. dodatku do podatków po 51 kr. w. a. od każdego reńskiego złotego w. a., i w przekonaniu, że kraj większego ciężaru pod tym względem ponosić nie byłby w stanie, Wydział krajowy nie zarządzający jeszcze funduszem indemnizacyjnym, nic co do rzeczonych preliminarzy nie ma do zauważania.

Ponieważ wreszcie z upływem 1866. r. p. Kornel Krzeczunowicz złożył obowiązki zastępcy funduszu indemnizacyjnego, więc w miejsce jego zamianowaliśmy delegatem stałym dla lwowskiej komisyi indemnizacyjnej p. Teodora Polańskiego dra praw i adwokata, a jego zastępcą p. Felixa Śmiałowskiego dra praw i adwokata.

Z powodu zaś nieobecności powyższych delegatów w miesiącu sierpniu 1867. r. wydelegowaliśmy na czas tej nieobecności p. deputata Franciszka Smolkę do wzięcia udziału w naradach c. k. Namiestnictwa, a to w obronie funduszów indemnizacyjnych.

Fundusz pomnika Kościuszki.

Na wezwanie Wydziału krajowego przedłożył komitet istniejący celem opiekowania się pomnikiem Kościuszki wywód historyczny funduszu tego, zdał sprawę z admi-

nistracyi, i ofiarował Wydziałowi zwierzchniczą kontrolę nad tą instytucyą narodową.

Za obopólnem porozumieniem ustalony został obopólny stosunek pomiędzy komitetem a Wydziałem krajowym, jak następuje:

1. Komitet podawać będzie na przyszłość do wiadomości Wydziału krajowego mianowania prezydującego i jego zastępcy, niemniej członków, którymi się w razie potrzeby uzupełni.

2. Składać będzie z każdego ubiegłego roku wyjaśnienie czyli wykaz przychodów i wydatków funduszu pomnika, w którym względzie Wydziałowi krajowemu przysługuje prawo żądania w razie potrzeby dalszych wyjaśnień.

Co do obrotu pieniężnego zaś,

3. Pobierać będzie komitet dochody roczne od majątku zakładowego, a z oszczędności zachowa przy sobie gotówkę w wartości 2.000 złr., resztę zaś, o ile dochodzić będzie sumy okrągłej 1.000 złr. lub 500 złr. składać będzie do kasy krajowej, tytułem depozytu bez nadawania tym funduszom charakteru kapitału zakładowego, lecz jedynie z przeznaczeniem użycia takowych według wniosków komitetu przez Wydział krajowy zatwierdzonych.

4. O stanie i fruktyfikowaniu funduszów pomnika Kościuszki w kwocie krajowej, przemianie gotówki na papiery publiczne lub jednego rodzaju papierów publicznych na drugi, komitet uwiadomionym będzie przez Wydział krajowy.

W kasie krajowej znajdują się na rzecz pomnika Kościuszki jako kapitał zakładowy złożone: jedna obligacya pożyczki narod. w imiennej wartości 8.440 złr.

w listach zastawnych winkulowanych wart. im. .	700	«
książeczka kasy oszczędności na . . .	10	« 73 c.
razem	9.150 złr. 73 c.	

Stan kasy znajdujący się w ręku komitetu wynosił z końcem grudnia 1867.

1)	w obligacyach indemnizacyjnych wart. im. .	4.000	złr.
2)	« pożyczki narodowej « .	50	«
3)	w gotówce	48	« 30 c.
	razem	4.098 złr. 30 c.	

Sprawy konkurencyi kościelnej.

Ustawa nie przyznaje w sprawach konkurencyi kościelnej Wydziałowi krajowemu żadnego zakresu działania Nieznaczne zatem czynności Wydziału w tym przedmiocie odnosiły się tylko do objaśnień niektórych postanowień ustawy, które albo od stron, albo przez c. k. Namiestnictwo jako wątpliwe uważane były. I tak uważało c. k. Namiestnictwo postanowienia za wątpliwe co do wyboru członków komitetu dla spraw budowania i utrzymywania budynków kościelnych i parafialnych, w myśl ustępu 5. i 13. ust. o konk. kościel. przez strony konkurencyjne wybierać się mających.

Niektóre bowiem urzędy powiatowe uważając jako «strony konkurujące» każdego pojedynczego kontrybuenta w parafii były z dania, iż wybór powinien być dokonanym bezpośrednio przez wszystkich pojedynczych kontrybuentów w parafii, inne zaś uznawały za konkurencyjne strony, tylko te pojedyncze osoby, którym z ustawy samej służy prawo być członkami komitetu, a więc parocha i patrona, — tudzież zastępców ciał zbiorowych t. j. zastępcę każdego obszaru dworskiego, każdej gminy jako takiej i ordynaryatu.

Właściwość tego ostatniego zapatrywania wydawała się c. k. Namiestnictwu dlatego wątpliwą, iż §. 16., na którym ten sposób wybierania polega, odnosi się do przeprowadzenia pertraktacyi konkurencyjnej, nie zaś do wyborów komitetu, który

osobno w §. 13. jest traktowany. Na odnośne zapytanie c. k. Namiestnictwa odpowiedział Wydział krajowy, iż zdaniem jego ten ostatni sposób wybierania w myśl §. 13. i 16. winien być zastosowany, ponieważ §. 13. orzeka tylko, iż trzech, a ewentualnie czterech członków komitetu należy wybrać przez strony konkurujące, zaś §. 16. wymienia, które to są strony konkurujące.

C. k. Namiestnictwo, zgodziwszy się na zapatrywanie się Wydziału krajowego, wydało celem ujednostajnienia wyborów w całym kraju okólnik z dnia 5. sierpnia 1867. l. 48215., wedle którego tenże ostatni sposób wybierania winien być zastosowany.

Zpomiędzy podań w tym przedmiocie wniesionych zasługuje na uwagę tylko podanie komitetu parafii Przeworskiej, który z mylnego zapatrywania wychodził, iż do komitetu należy zarząd majątku kościelnego, i o oddanie takowego u dotyczącego administratora kościoła się upominał.

Wydział krajowy, sprostowawszy w tej mierze mylne zdanie komitetu, odpowiedział zarazem na dalsze zapytania komitetu, iż czynności wynikające z postanowień §. 12. ustawy do zakresu działania komitetu nie należą, i że co do cmentarzy dawniejsze przepisy pozostają w swej mocy, zaś groby podkościelne i inne pomniki, jeżeli stanowią część kościoła, należą pod nadzór komitetu, który wszakże obowiązanym jest stosować się do specyalnych postanowień istniejących aktów fundacyjnych. Na zapytanie tegoż komitetu, ile procentu i od jakiej sumy winien proboszcz w myśl §. 4. funduszu konkurencyjnego opłacać, odpowiedzieliśmy, iż obliczenie to należy do czynności Władzy politycznej, i udaliśmy się równocześnie do c. k. Namiestnictwa z wezwaniem o wydanie w tej mierze stosownych rozporządzeń, oświadczywszy się także za tem, ażeby te datki wpływały do kasy konkurencyjnej, do której wpływać winne na mocy ustawy z dnia 2. lutego 1866. datki na fundusz zapasowy.

W tej mierze otrzymaliśmy zawiadomienie c k. Namiestnictwa, iż okólnikiem z dnia 24. sierpnia 1867. l. 31162. — 43395., do wszystkich c. k. urzędów powiatowych wystosowanym zarządziło sposób postępywania, jaki przy zostosowaniu §. 4. ustawy o konkurencyi kościelnej z dnia 15. sierpnia 1866. l. 28. zachować należy.

Wysokość procentu, jaki każdy poszczególny paroch do funduszu konkurencyjnego opłacać winien, oznajmioną będzie po dokonanem sprostowaniu inwentarzy dochodów parochialnych każdemu dotyczącemu urzędowi powiatowemu, który obliczoną należytość komitetowi parafialnemu do przypisania i pobrania oznajmi.

Za porozumieniem się z Wydziałem krajowym poleciło c. k. Namiestnictwo składać takie należytości, wpływające od parochów na rzecz funduszu konkurencyjnego do tych samych kas, gdzie datki na utworzenie funduszu zapasowego lokowane będą. Umieszczenie tych pieniędzy w Kasie oszczędności lub też w jakim zakładzie kredytowym będzie rzeczą komitetu parafialnego, który także czuwać ma nad tem, ażeby przypadające kwoty tego rodzaju w należytym czasie opłacane były.

O wykonanie tych rozporządzeń mają c. k. urzędy powiatowe mieć staranie.

Na zapytanie jednego z komitetów parafialnych dla spraw kościelnych, czyli konsystujący w parafii wojskowi mają być pociągani do uiszczania datków parafialnych, przeznaczonych na utworzenie funduszu zapasowego w myśl ustawy z dnia 2. lutego 1867., odpowiedział Wydział krajowy przecząco, bowiem wojskowi tacy, mając swoję osobną parafię wojskową, nie mogą liczyć się w myśl art. III. powyższej ustawy pomiędzy parafian miejscowych.

Fundusz zapasowy kościelny.

C. k. Namiestnictwo zawiadomiło Wydział krajowy, iż celem wprowadzenia w działalność ustawy z dnia 2. lutego 1867. nr. 5. w przedmiocie funduszu zapasowego na pokrycie kosztów stawiania i głównych reperacyj budynków kościelnych i parafialnych, rozporządzeniem z dnia 25. sierpnia 1867. zarządziło wszystkim urzędom powiatowym wykonanie powyższej ustawy w następujący sposób:

1. Przedewszystkiem mają się wszędzie ukonstytuować komitety parafialne, którym zawiadowanie funduszu zapasowego przysłuża.

2. Komitet każdy winien jest w bieżącym roku natychmiast, zaś następnie z początkiem każdego roku zażądać od urzędu parafialnego spisu gmin, do parafii należących, tudzież wszystkich parafian do uiszczania datku parafialnego obowiązanych, któryto spis za współdziałaniem naczelnika gminy i zapomocą rezultatów konskrypcyi sprawdzić i uzupełnić należy; przyczem uwolnieni od uiszczania datku parafialnego ubodzy mają być wyłączeni.

Spisy te obejmywać mają wszystkich parafian, którzy z upływem poprzedniego roku do 16. roku życia doszli, lub też 50. roku życia nie ukończyli.

3. Sprawdzony i uzupełniony według punktu 2. spis obowiązanych do uiszczania datku parafialnego ma być w dwóch exemplarzach sporządzony, podpisami plebana, naczelnika komitetu i przełożonego gminy zaopatrzony, i w takowym tak przypadające od poszczególnych parafian, jakoteż od wszystkich razem na cały rok należąca się kwota datku parafialnego uwidoczniona. Jeden exemplarz spisu powyższego służyć ma komitetowi za podstawę do wybierania datków, drugi zaś ma być u przełożonego gminy zachowany.

4. Przełożony gminy winien jest na podstawie powyższego spisu zawezwać obowiązanych w sposób odpowiedni, i z wyznaczeniem stosownego terminu do złożenia całorocznej należytości.

Na prowincyi byłoby stosownie, żądać uiszczenia należytości od d. 1. listopada w terminie 14dniowym. Pobór należytości winien jest naczelnik gminy w myśl §. 87. ust. gm. zapomocą swoich podrzędnych organów uskutecznić, a zebrane kwoty w kasie komitetu parafialnego za kwitem złożyć.

5. Komitet parafialny czuwać ma nad tem, ażeby datki parafialne swojego czasu do kasy wpływały, poczem takowe w miarę wpływania w Kasie oszczędności, lub też w zakładach kredytowych krajowych lokować winien.

W razie nieregularnego lub opieszałego wyhierania lub odstawiania należytości, o której mowa, winien jest komitet parafialny zażądać pomocy c. k. urzędu powiatowego, który celem usunięcia niedogodności odpowiedne kroki zarządzi.

Podług wskazówek powyższych winne c. k. urzędy powiatowe o odpowiedniem wykonaniu ustawy z d. 2. lutego 1867. nr. 5. mieć staranie.

Komitety szkolne.

Według §. 14. ustawy z dnia 12. sierpnia 1866. przysłuża Wydziałowi krajowemu w trzeciej instancyi rozstrzyganie zażaleń przeciw rozporządzeniom ustanowionych powyższą ustawą komitetów do załatwienia spraw konkurencyi szkolnej.

Ze względu na tę atrybucyę Wydziału krajowego udzieliło c. k. Namiestnictwo Wydziałowi wykazy utworzonych dotąd komitetów odnośnych. Z poszczególnych wykazów takich układa się w Wydziale krajowym ogólny wykaz wszystkich komitetów.

Na zapytanie komitetu szkolnego w Limanowej, czyli zakres działania komitetów rozciąga się tylko na koszta budowli (§. 4.), lub czyli takowy sięga także i kosztów na utrzymanie osób szkolnych, oświadczył Wydział krajowy, iż jest tego zdania, że, jak świadczy napis ustawy, cała treść takowej i rozprawy Sejmu, zakres działania komitetów szkolnych rozciąga się tylko na sprawy budowli, nie zaś także na sprawy osobowe, względnie których dotychczasowe przepisy obowiązują.

Petycya Zakładu narodowego imienia Ossolińskich w sprawie wydawnictwa polskich książek dla szkół ludowych.

Petycyę Zakładu narodowego imienia Ossolińskich o wyjednanie upoważnienia Zakładu do wydawnictwa książek polskich dla szkół ludowych przekazał Wysoki Sejm uchwałami z dnia 21. stycznia 1866. i z d. 17. grudnia 1866. c. k. Prezydyum Namiestnictwa z szczególnem zaleceniem wyjednania odpowiedniego uwzględnienia. Pomimo słusznych, przez kuratoryę literacką przywiedzionych powodów, i wykazanych korzyści dla uczącej się młodzieży i funduszu szkolnego, które przemawiały za oddaniem nakładu tych książek Zakładowi, c. k. Ministeryum nie przychyliło się do tych próśb, jak to powziąć można z alegatu */.

Alegat XXIII.

Petycyę słuchaczów akademii technicznej we Lwowie o reorganizacyę tejże akademii i wprowadzenie języka polskiego jako wykładowego w tej akademii, również jak petycyę komitetu Towarzystwa gospodarczego w tymże samym przedmiocie z polecenia 3go Ogólnego Zgromadzenia galic. Towarzystwa gospodarskiego wystosowaną, przesłał Wydział krajowy Prezydyum Namiestnictwa z gorącem poparciem ze swej strony i z prośbą o poparcie takowej u Ministerstwa. Dotychczas nie otrzymaliśmy odpowiedzi na nasze pismo w tej sprawie.

Język wykładowy polski na wszechnicy.

Na posiedzeniu dnia 1. marca 1866. polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu z powodu wniesionych petycyj słuchaczy uniwersytetu lwowskiego, ażeby sprawę języka wykładowego w tutejszym uniwersytecie zbadał, i na najbliższej sesyi Sejmowej wnioski do odpowiednich uchwał ku jej należytemu uporządkowaniu w interesie kraju i oświaty narodowej przedłożył.

Z treści tej uchwały widocznem jest, iż Wysoki Sejm zamierzył uregulować kwestyę języka wykładowego na uniwersytecie lwowskim we własnym zakresie działania, to jest drogą ustawy lub uchwały przez Najjaśniejszego Pana sankcyonowanej. Atoli gdy wedle ustawy zasadniczej Państwowej całe prawodawstwo co do uniwersytetów wyjęto zpod zakresu działania Sejmów krajowych, przeto w drodze ustawodawstwa krajowego w tej kwestyi nie da się nic zdziałać.

Czyli zaś nie wypadałoby usiłowania w tej sprawie sprowadzić na inną, mianowicie na drogę ustawodawstwa Państwowego lub petycyi do Najjaśniejszego Pana, zależéć to będzie od dalszej uchwały Wysokiego Sejmu.

Co do seminaryów nauczycielskich.

Odpowiednio uchwale Wysokiego Sejmu z dnia 31. grudnia 1866. zajął się Wydział krajowy opracowaniem projektu do reorganizacyi seminaryów dla przyszłych nauczycieli ludowych. Gdy wszelako tymczasem weszła w życie Rada krajowa szkolna; przeto materyał przygotowany został użyty przez tęż Radę, do której zakresu działania należy wypracowanie projektu, i projekt ten oddany zostanie pod obrady Wysokiego Sejmu.

Płaca nauczycieli ludowych i ich emerytura.

Na posiedzeniu dnia 28. grudnia 1866. uchwalił Wys. Sejm: «Wydział krajowy przedłoży projekt uregulowania płacy nauczycieli szkół ludowych, i drugi projekt do ustawy emerytalnej dla tychże nauczycieli».

Jeszcze w swojem sprawozdaniu z dnia 10. listopada 1866. miał Wydział krajowy zaszczyt przedłożyć Wysokiej Izbie, iż podobnemu poleceniu z dnia 26. kwietnia 1866. Wydział krajowy nie był w stanie odpowiedzieć,— a to ze względu na obarczenie funduszu krajowego,—na okoliczność, iż dopiero po wprowadzeniu w życie nowej organizacyi gmin i rad powiatowych zbadać się da, czyli nie da się ten ciężar przenieść na fundusze powiatowe z regresem do gmin,—dalej na tę okoliczność, iż w mnogich wy-

padkach należą do dotacyi nauczycieli prestacye, których fundusz krajowy na siebie wziąć nie może, — i nakoniec z tego względu, że nie we wszystkich gminach zachodzi potrzeba uregulowania, albowiem znaczna ich część uiszcza się rzetelnie ze swoich obowiązków.

Wszystkie powyższe powody istnieją do dziś dnia z wyjątkiem, że rady gminne i część rad powiatowych już weszły w życie. Ale Wydział krajowy miał jeszcze inne okoliczności na względzie, wstrzymując się i teraz od przedłożenia Wys. Izbie powyższych projektów. I tak:

I. Co do uregulowania płacy nauczycieli szkół ludowych.

Ażeby uregulować płacę nauczycieli szkół ludowych odpowiednio potrzebom kraju, nie wystarcza orzec, że płaca ta nie powinna niższą być od tej lub owej kwoty, albowiem już sama rozmaitość cen środków do życia potrzebnych, zasadę tę zrobiłaby najniesprawiedliwszą. Przy wypracowaniu projektu do ustawy zamierzonej różnorodne i ważne czynniki muszą być uwzględnione i rozważane, i tylko ustawa odpowiadająca wszystkim danym w naszym kraju potrzebom jego, i środkom materyalnym może rokować trwałość i użyteczność.

Z tego wychodząc stanowiska trzeba uwzględnić następujące okoliczności:

1. Jak długo szkoły ludowe będą uorganizowane w ten sposób, w jaki teraz są uorganizowane, niepodobna jest spodziewać się z nich zbawiennego dla kraju skutku, a wszelki grosz, czy to z funduszów prywatnych, gminnych, krajowych lub państwowych na nie łożony, będzie groszem zmarnowanym, i słusznieby gminy i kraj sprzeciwiały się dalszym nakładom na ten cel w czasie, gdzie gminy już i tak przeciążone, gdzie nowe instytucye konstytucyjne nowe nań nakładają ciężary, gdzie kraj pod brzemieniem podatków upada, i na bieżące wydatki tylko z największem wysileniem wystarczać może.

Nim przeto przystąpić będzie można do uregulowania płacy nauczycieli, trzeba zreformować plan naukowy szkół ludowych, jeżeli z tego już względu nie ma się natrafić na liczne przeszkody w przeprowadzeniu regulacyi płac nauczycieli.

2. Jeżeli jest prawdą, że szkoły teraźniejsze nie odpowiadają potrzebom kraju, że przeto reforma planu naukowego w nich koniecznie nastąpić musi; wynika samo z siebie, że uzdolnienie nauczycieli musi być zastosowane do zreformowanego planu naukowego.

Że zaś wyższe lub niższe uzdolnienie nauczyciela wpłynąć musi na jego płacę, nie podlega żadnej wątpliwości, i już z tego powodu niemożebnem jest na teraz orzeczenie o wysokości płacy.

3. Możność gminy opłacania nauczyciela jest także czynnikiem nieodzownie uwzględnić się mającym. Nie pomoże orzec, że nauczyciel musi pobierać tę lub ową płacę, jeżeli gmina do tego środków nie ma.

W razie niemożności musi przyjść w pomoc albo powiat, albo kraj, albo Państwo. Ażeby w tym względzie postąpić sobie na pewnych podstawach, a przeto umożebnić przeprowadzenie ustawy, trzeba wiedzieć, z jakich środków dotychczas każda szkoła ludowa się utrzymuje, i czy środki gminy są takie, iż potrafi szkołę z nich utrzymać, lub czy nie należy i w jakiej części przyjść jej w pomoc z innych funduszów.

C. k. Namiestnictwo przysłało nam wprawdzie wykazy szkół ludowych, lecz nie wszystkich, a inwentarze majątków gminnych nie są jeszcze sporządzone, chociaż one jedynie dają podstawę do ocenienia środków gminy. Nadto rady powiatowe dopiero co się ukonstytuowały, inwentarze gminnych majątków nie są jeszcze porobione, tak że niepodobieństwem jest uzyskać pewnych danych do ocenienia, gdzie gmina sama ponosić może koszta szkoły i w jakiej wysokości, a gdzie jej potrzeba przyjść w pomoc.

4. Nie podpada wątpliwości, że Wys. Sejm upoważniony jest wydawać ustawy w przedmiocie szkół ludowych, lecz z drugiej strony nie można pominąć milczeniem

i tej okoliczności, że wedle §. 27. lit. l. ustawy gminnej staranie o zakładanie, uposażanie i utrzymywanie szkół ludowych należy do własnego zakresu działania gminy.

Jeżeli więc ma nastąpić ogólnie obowiązująca ustawa, to nie może to stać się jednostronnie, lecz z uwzględnieniem także zdania organów autonomicznych, ich potrzeb, środków i możności.

W teraźniejszej przechodowej epoce, gdzie dopiero ziarno rzucone nową ustawą gminną zaczyna kiełkować, niepodobnem jest przeprowadzić regulacyi płac nauczycieli szkół ludowych bez uwzględnienia i tego czynnika.

II. Co do emerytury dla nauczycieli.

Jeżeli już z przyczyn powyżprzytoczonych niemożliwem jest przystąpić na teraz do ułożenia ustawy o płacy nauczycieli szkół ludowych, to samo z siebie wynika, że i o emeryturze jeszcze nic stanowić nie można.

Ta bowiem zasadza się na pewnym przeciągu lat służby i na wysokości płacy. I w tym względzie gmina nie może być pominiętą, albowiem mogłaby być pociągnięta do wydatków nad siły, opłacając jednocześnie dwóch, trzech, a może i czterech emerytów.

Książki szkolne w języku polskim.

Z powodu petycyi profesora gimnazyalnego, Trzaskowskiego o wyjednanie u c. k. Władz, ażeby opracowane przez niego w języku polskim książki szkolne, a mianowicie Gramatyka grecka Kurcyusza i Ćwiczenia Szenkla kosztem funduszu szkolnego wydrukowane zostały, udawał się Wydział krajowy najprzód do c. k. Namiestnictwa, a gdy ztamtąd odpowiedź odmowna nadeszła, do c. k. Ministerstwa Stanu, ażeby takowe, w uwzględnieniu wyjątkowych stosunków naszego kraju, a mianowicie koniecznej potrzeby dobrych polskich książek szkolnych, z drugiej zaś strony małą pochopność prywatnych nakładców do łożenia kosztów na wydawnictwo polskich książek, zwróciło swoję uwagę na ten przedmiot, i zarządziło drukowanie powyżej przytoczonych tłumaczeń, kosztem funduszu szkolnego. W odpowiedzi, odmawiając żądaniu Wydziału krajowego, przytoczyło Ministerstwo Stanu, że polskie książki dla wykładów greckiego języka są już drukowane, a wskazując na podobne stosunki istniejące w Czechach, oświadczyło, że nie chce przeszkadzać dążeniu księgarzy galicyjskich do pozyskania nakładu podobnych książek, jak również, że fundusz szkolny galicyjski, pobierając największą część swej dotacyi z dochodów Państwa, przedsiębiorstwami tego rodzaju zatrudnić się nie może.

Sumaryusz szkół ludowych.

Wydział krajowy zajmował się zebraniem dat i materyałów, dotyczących stanu szkół ludowych w Galicyi. — Z udzielonych sobie ze strony c. k. Namiestnictwa wykazów statystycznych zestawiony został częściowy sumaryusz, dający ogólny pogląd na stan szkół ludowych pod względem ilości uczniów wedle narodowości, wyznania i obrządku, jakoteż pod względem dotacyi nauczycieli.

Sumaryusz ten nie jest kompletny: bowiem c. k. Namiestnictwo udzieliło tylko materyałów, dotyczących głównie zachodnej części kraju naszego i tylko niektórych dystryktów szkolnych wschodniej części kraju; takowy stanowić jednak może materyał do przyszłych prac Rady szkolnej krajowej, tak jak służył Wydziałowi krajowemu do uzyskania niektórych poglądów przy załatwieniu czynności dotyczących szkół ludowych.

Dotacya szkół ludowych z funduszu szkolnego.

Na podstawie rozporządzenia c. k. Ministerstwa Oświecenia z dnia 7. lutego 1867 l. 694., stanowiącego, że fundusz szkół normalnych, będąc przeznaczonym głównie do popierania wyższego interesu szkół ludowych, t. j. do polepszenia i rozszerzenia istniejących lub nowo założyć się mających zakładów dla wykształcenia nauczycieli, tudzież wyższych szkół ludowych, nie może być jak dotąd używany do ponoszenia w zastępstwie

gmin wydatków na utrzymanie zwykłych szkół ludowych, a w szczególności dodatków do pensyi nauczycieli, — orzekło c. k. Namiestnictwo, że dodatki do pensyi nauczycieli i dyrektorów szkół głównych (w Jaśle, Bochni i Wadowicach) dotąd z funduszu szkół normalnych wypłacane, począwszy od d. 1. września 1867. z funduszu tego pokrywane nie będą, w skutek czego c. k. urzędy powiatowe zawezwały dotyczące gminy pod zagrożeniem użycia środków przymusowych, iżby powyższe wydatki dla szkół głównych z dochodów własnych zabezpieczyły i nadal pokrywały.

W skutek zażaleń, z tego powodu ze strony gmin do Wydziału krajowego wniesionych wystosował Wydział krajowy przedstawienie do c. k. Namiestnictwa (l. W. 9472/1867, wykazując uzasadnione prawa gmin do wypłacanego z funduszu szkolnego zasiłku, na podstawie zobowiązań przez tenże fundusz wobec gmin przyjętych; dalej zwracając uwagę na niebezpieczeństwo, jakie z bezwzględnego zastosowania rozporządzenia ministeryalnego z dnia 7. lutego 1867. l. 694. tak dla dalszego istnienia dotyczących szkół, jako też dla stanu materyalnego odnośnych gmin wypływa; wykazując nareszcie, że c. k. Ministerstwo nie miało nawet prawa przyzwolony gminom na cały rok słoneczny 1867. zasiłek z funduszu szkolnego już dnia 1. września zatem przed upływem terminu zastanawiać, i że gminy nie mają obowiązku własnym kosztem utrzymywać szkół wyższych nad potrzebę swoję, żądał Wydział krajowy, ażeby c. k. Namiestnictwo odnośne rozporządzenia cofnęło.

Ponieważ c. k. urzędy powiatowe, uwiadamiając gminy o wyżej wspomnionych rozporządzeniach c. k. Namiestnictwa, powołały się przytem na §. 27. ust. gm., tłumacząc wyrazy «staranie o utrzymywanie szkół» w ten sposób, jakoby gminy jedynie i wyłącznie z funduszów własnych na wszystkie wydatki z utrzymaniem szkół połączone łożyć winne były; zaś Wysoki Sejm uchwalając ustawę gminną, takiego znaczenia odnośnemu ustępowi nie nadał, a nawet, nie mając dokładnych wiadomości o majątku poszczególnych gmin, i nie wiedząc, czyliby takowe nałożonemu w ten sposób ciężarowi podołać mogły, znaczenia takiego nadawać nie mógł; przeto zastrzegł się Wydział krajowy przeciw tak mylnemu tłumaczeniu §. 27. ust. gm., objaśniając wyrazy «staranie o utrzymywanie szkoły" w ten sposób, że gminy dopilnować winne, ażeby obowiązani do utrzymywania szkół ludowych (zatem i prywatni ze specyalnych tytułów i fundusz szkół normalnych z przyczyny przyjęcia na się zobowiązań) obowiązków swoich względem szkół normalnych ściśle dopełniali.

Czyli przedstawienie powyższe skutek odniosło, dotąd Wydziałowi krajowemu niewiadomo.

O reorganizacyi sądownictwa.

Na wezwanie c. k. Ministerstwa Sprawiedliwości o udzielenie zdania co do wypracowanego przez c. k. Sąd wyższy we Lwowie projektu względem zaprowadzenia sądów powiatowych o jednym sędzi, oświadczył Wydział krajowy c. k. Ministeryum Sprawiedliwości, iż Wydział krajowy nie ma kompetencyi czynienia jakichkolwiek wniosków, i przedstawienia zdania swego jako życzenia kraju, bez opracowania tej kwestyi w drodze konstytucyjnej za współdziałaniem Wysokiego Sejmu krajowego.

Z tego względu Wydział krajowy zastrzegł przysługujące Wysokiemu Sejmowi prawo do stawienia wniosków w tej kwestyi — zasadniczej doniosłości, i najżywotniejsze stosunki kraju najgłębiej dotykającej.

Z tem więc zastrzeżeniem objawił Wydział krajowy swe zdanie, iż ze względu na stosunki krajowe, byłoby korzystniej zaprowadzić sądy kolegialne przy radykalnej reformie ustaw jurysdykcyjnych i postępowania tak cywilnego jakoteż karnego.

Zważywszy jednak, iż ustanowienie sądów powiatowych o jednym sędzi jest już rzeczą z góry zadecydowaną, i ma być tylko przejściowem i przygotowawczem do przyszłej organizacyi sądownictwa; Wydział krajowy zgodził się po największej części z pro-

jektami wyższego Sądu we Lwowie co do oznaczenia okręgów sądowych; zaś pod względem liczby ustanowić się mających sądów powiatowych o jednym sędzi, najmocniej oświadczył się przeciwko projektowanemu zwinięciu niektórych powiatów sądowych, i zastrzegł się przeciwko wszelkiemu zwinięciu obecnie istniejących sądów powiatowych, albowiem już obecnie sądownictwo nie działa dość skutecznie, jak to wyższy Sąd we Lwowie sam przyznaje, a względy oszczędności na korzyść Skarbu rządowego nie mogą tu być rozstrzygającemi, ile że sądownictwo samo hojnie się opłaca użyciem stemplów i wymiarem tak zwanych należytości; zatem Wydział krajowy w interesie kraju domagał się, aby wszystkie dotąd istniejące sądy powiatowe zatrzymano, których zwinięcie nie jest koniecznem z powodu nowego administracyjnego podziału kraju, i ustanowionej zasady, iż obręb sądu powiatowego nie może być położony w obrębie kilku powiatów politycznych. Domagaliśmy się również, ażeby sądy powiatowe hojniej niż dotąd w siły pracujące i należyte dotacye opatrzone zostały. Na wniesiony zaś pod dniem 2. października 1867. r. do l. 10282. przez Sąd wyższy w Krakowie projekt ustanowienia w Zachodniej Galicyi sądów powiatowych o jednym sędzi, Wydział krajowy pismem swem z dnia 21. lutego 1868. r. do l. 10282., do Prezydyum Sądu wyższego w Krakowie wystosowanem oświadczył: iż wobec najnowszych ustaw zasadniczych państwowych z dnia 21. grudnia 1867. r. (nr. 141. i nr. 144. Dz. u. P.) żadna zmiana w obecnym składzie organizacyi sądownictwa nie może nastąpić w drodze administracyjnej, lecz tylko w drodze ustawodawczej dokonanąby być mogła. Paragraf 11. lit l. najpierwej powołanej ustawy orzeka: «że ustawodawstwo o podstawach organizacyi sądownictwa do kompetencyi Rady Państwa przynależy»; a tem samem należy według §. 12. tejże ustawy do kompetencyi Sejmów krajowych stanowić o szczegółach organizacyi sądownictwa, czyli o zastosowaniu tych ogólnych podstaw organizacyi do potrzeb poszczególnych krajów koronnych.

Art. 10. ustawy o władzy sędziowskiej stanowi: «że rozprawy przed sędzią wyrokującym są w sprawach cywilnych i karnych ustne i publiczne». Jak długo więc postępowanie ustne i publiczne ustawą określonem nie będzie, tak długo niepodobnem orzekać, jaki ma być skład sądów i tychże po kraju rozdzielenie; przeto też obecnie żadna zmiana w sądownictwie drogą administracyjną nastąpić nie może bez współudziału faktorów dziś do ustawodawstwa powołanych.

Z tem więc wyraźnem zastrzeżeniem Wydział krajowy poczynił swoje uwagi nad projektem Sądu wyższego w Krakowie w podobnym duchu, jak to w opinii swej do wyższego Sądu we Lwowie do l. 7695/867. oświadczył, a mianowicie sprzeciwiał się zwinięciu i umniejszeniu liczby istniejących już sądów powiatowych, które raczej w siły pracujące i należyte dotacye hojniej zaopatrzone być powinne.

Sprawy gminne.

Z dniem 1. stycznia 1867. weszła w życie ustawa gminna. Wprowadzenie tej ustawy poruczył jej artykuł IV. c. k. władzom rządowym; Wydział zatem krajowy brał w tym względzie o tyle tylko udział, o ile używany był przez c. k. Prezydyum Namiestnictwa do udzielania zdania swego w pojedynczych wypadkach. Zresztą ograniczała się czynność Wydziału krajowego przy przeprowadzeniu ustawy gminnej do mianowania w zastępstwie nieistniejących reprezentacyj powiatowych delegatów dla uczestniczenia przy składaniu przyrzeczeń przez wybranych naczelników gmin i ich zastępców, tudzież przez przełożonych obszarów dworskich, i do odbierania w moc §. 41. ordynacyi wyborczej dla gmin doniesień o wyborach zwierzchności gminnych, a w moc §. 11. ustawy o obszarach dworskich — doniesień o przełożonych obszarów dworskich. Wydział krajowy musi jednakże podnieść, iż z nieliczn.emi wyjątkami wprowadzenie ustawy gminnej nie natrafiło na opór ze strony ludności, i że w ogóle przystępywano chętnie do wyborów

reprezentacyj gminnych, a i wyjątkowy opór, pochodzący raczej z niewiadomości i z nieprzyjaźnych poduszczeń, jak z przekonania, przełamany został przy użyciu odpowiednich środków.

Opór ten stał się jednakże powodem, iż wybory reprezentacyj powiatowych przewlokły się, i że dziś zaledwie zostały one we wszystkich powiatach ukonstytuowane. Z tego powodu nie mogła zaprowadzona nową ustawą instytucya gminna rozwinąć się należycie: bo jakkolwiek Wydział krajowy sprawował na mocy art. III. tej ustawy czynności reprezentacyj powiatowych, nie mógł on zastąpić owego bezpośredniego kierownictwa i nadzoru, bez których instytucye gminne nie zdołają rozwinąć się i przynieść spodziewanych owoców.

Trudno byłoby wyliczać szczegółowo wszystkie czynności Wydziału krajowego w przedmiocie spraw gminnych, ile że celem tego sprawozdania nie jest tyle doniesienie o tem, co Wydział krajowy r o b i ł, jak raczej doniesienie tego, co z r o b i ł.

Wprowadzenie nowej ustawy wywołać musiało przy zastosowaniu różne wątpliwości. Potrzeba było takowe usunąć, i ustalić pewną praktykę. W tym względzie wypadło Wydziałowi krajowemu nie jednokrotnie znosić się z c. k. Namiestnictwem równie z własnej inicyatywy, jak w skutek wezwania c. k. Namiestnictwa, — i Wydział krajowy czuje się obowiązanym podnieść tutaj, iż znajdował zawsze ze strony c. k. Namiestnictwa chętną i uprzejmą gotowość.

W ten sposób usunięto wątpliwości powstałe co do obszaru pojedynczych gmin, przyjmując jako zasadę, że do stanowienia osobnej gminy potrzeba odrębności osady i własnego zarządu gminnego przed wprowadzeniem ustawy gminnej. Zgodzono się, że tak zwane targowe nie jest opłatą gminną, i że w moc ustawy przemysłowej pobierane być może tylko za pozwoleniem c. k. Namiestnictwa.

Ustalono, że kary policyjne za przestępstwa polowe zasądzane przez zwierzchność gminną nie będą wpływały nadal do funduszu kultury krajowej, ale do funduszu zapomogi w gminie. Ustalono, że dodatki gminne do podatku konsumcyjnego od wina i mięsa pobierać może gmina przez własne swoje organa w drodze osobnego wydzierżawienia tam, gdzie Skarb Państwa nie pobiera podatku przez własne rządowe organa, lecz wydzierżawia takowy. Wydany w tym względzie przez c. k. Namiestnictwo okólnik załącza się ./· (Alegat XXIV.)

Alegat XXIV.

Na zdanie Wydziału krajowego, aby w razie, gdyby zwierzchność gminna nie mogła sądzić jakiegoś wykroczenia policyjnego dlatego, że członkowie jej nie są w tej sprawie według ustawy gminnej bezstronnymi, reprezentacya powiatowa delegowała na ten cel zwierzchność gminną — c. k. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych nie zgodziło się, i zastrzegło w takim wypadku urzędowanie c. k. politycznej władzy powiatowej, — jak zawiadomienie c. k. Namiestnictwa ./·

Alegat XXV.

Alegat XXVI.

Równie nie zgodziło się c. k. Namiestnictwo,— jak doniesienie ./·, — na zdanie Wydziału krajowego, iż gminy nie mogą na podstawie przysługującego im prawa nakładania dodatków do podatku konsumcyjnego nakładać opłat na konsumcyę gorących trunków. Że jednakże Wydział krajowy, idąc za swem zdaniem, nie pozwalał na nakładanie tych opłat, — c. k. Namiestnictwo zastrzegło orzeczenie w tym względzie Wysokiemu Sejmowi w drodze ustawodawczej.

W skutek udzielonego Wydziałowi krajowemu przez c. k. Prezydyum Namiestnictwa okólnika ./· względem nakładanych przez reprezentacye gminne dodatków do podatków bezpośrednich, przedstawił Wydział krajowy, że zawarte w tym okólniku polecenia nie dadzą się pogodzić z prawami przyznanemi reprezentacyom gminnym ustawą gminną, i mogą się stać powodem nieporozumień. W załączonej na to przedstawienie odpowiedzi ./· zapewniło c. k. Prezydyum Namiestnictwa Wydział krajowy, że w razie potrzeby nie zaniedba

Alegat XXVII.

Alegat XXVIII.

użyć odpowiednich środków w celu uchylenia nieodpowiedniego zastosowania pomienionego okólnika.

Na zrobioną c. k. Namiestnictwu z powodu pojedynczego wypadku uwagę, iż wypadałoby może wydać do wszystkich c. k. urzędów powiatowych odpowiedne rozporządzenie, ażeby nie wkraczały w zakres działania reprezentacyj gminnych przez nieuzasadnione systowania ich uchwał, odpowiedziało c. k. Namiestnictwo, że c. k. Prezydyum wydało już z własnej inicyatywy rozporządzenie do wszystkich c. k. naczelników powiatowych.

W moc ustawy o obszarach dworskich zgodził się Wydział krajowy na wcielenie obszarów dworskich do związku gminnego w Woli Sokołowskiej, w Dulibach, w Jaćmirzu, w Krogulcu, w Pstrągowy i Dżurkowie Górnym, a nadto na wcielenie pojedynczych dworskich realności we Woli Wołoskiej do związku gminnego miasta Bolechowa. W zastępstwie rad powiatowych pozwolił Wydział krajowy na połączenie w jednę gminę tak, aby jako osobne gminy istnieć przestały, gminy Smolnicy z gminą Starego Miasta, gminy Engelsbrun z gminą Dobromila, gminy Podedworze z gminą miasta Bochni, gminy Zimnowoda z gminą Dobrzechowa powiatu Jasielskiego, gmin Dęby, Rosalin i Alfredówka z gminą Tarnowska Wola powiatu Tarnobrzeskiego, gminy Guzikówka z gminą miasta Krosna i gminy Zakrzówka z gminą Kapelanką powiatu Wielickiego.

Dalej zgodził się Wydział krajowy na zatwierdzenie umów co do sposobu wspólnego zawiadywania sprawami między gminami Lubycza-wieś, Lubycza-kniazie, Huta Lubycka, Potoki, Teniatyska, Werchrata i gminą miasteczka Lubycza, — między obszarem dworskim w Iwanówce i tamtejszą gminą, między obszarem dworskim w Nuszczu i tamtejszą gminą, między obszarem dworskim w Korniowie i tameczną gminą, między gminami: Chałupki, Budy Przeworskie, Gorliczyna, Mirocina, Mokrastrona, Rozborż i Ujezna, a gminą miasta Przeworska.

Kilkudziesięciu gminom pozwolił Wydział krajowy w zastępstwie nieistniejących rad powiatowych na nałożenie dodatków gminnych przekraczających 10% podatków bezpośrednich albo 20% podatków konsumcyjnych od mięsa i wina dla pokrycia wydatków gminnych. Nie można jednakże z tego wnosić, że inne gminy nie potrzebywały takiego podwyższenia. Przeciwnie przekonał sie Wydział krajowy nie jednokrotnie, że gminy szczególnie wiejskie nie mogą się pozbyć dawnego zwyczaju ściągania potrzebnych funduszów w drodze tak zwanej repartycyi, że budżetów gminnych nie układano, i że na każdy pojedynczy wypadek wybierano od członków gminy osobne datki. Dopiero bezpośredni nadzór reprezentacyj powiatowych zdoła zaprowadzić w tym względzie porządek i wykorzenić ów szkodliwy zwyczaj, który czyni wszelką kontrolę niemożebną i otwiera pole nadużyciom. Wydział krajowy przekonał się nadto, iż w bardzo dużo gminach nie wystarczy na pokrycie wydatków gminnych taka nawet wysokość dodatków, na jaką zezwolić mogą reprezentacye powiatowe. Przedkładane Wydziałowi krajowemu preliminarze wykazywały nieraz potrzebę nałożenia znacznie wyższych dodatków, czasem aż 50% podatków bezpośrednich.

Wydział krajowy załatwił w zastępstwie reprezentacyj powiatowych różne czynności co do nadzoru nad zakładowemi majątkami gmin, udzielał lub odmawiał pozwolenia na nabycia, pozbywania, przemiany lub odłużania, równie jak na wydzierżawiania z wolnej ręki. W dwóch wypadkach znalazł się Wydział krajowy w konieczności mianowania specyalnych delegatów dla uporządkowania i zabezpieczenia funduszów gminnych.

Rekursa i zażalenia rozstrzygał Wydział krajowy tak w sprawach majątkowych, jak i w sprawach policyi miejscowej.

Z powodu, że wiele gmin nie chciało odbierać przyznanych im za zniesione służebnictwa kapitałów, i kapitały te leżały częścią w depozytach tak zwanych politycznych byłych c. k. urzędów powiatowych, częścią w depozytach sądowych, Wydział krajowy

wezwał te gminy do odebrania swych kapitałów, przedstawiając im i zupełną bezowocność oporu, i straty, jakie gmina przez to ponosi, a z powodu nieistnienia jeszcze reprezentacyj powiatowych, udał się do c. k. urzędów powiatowych o poparcie tych usiłowań.

Kapitały zaś pościągał Wydział krajowy do kasy krajowej, obligacye powinkulował na rzecz dotyczących gmin, kupony perealizował, a gotówkę polokował częścią w papierach publicznych, częścią w galicyjskiej Kasie oszczędności. —

Niektóre z tych gmin zgodziły się na odebranie swego kapitału, i tym odesłał go Wydział krajowy, mając w zawinkulowaniu rękojmię, że nie będzie roztrwonionym. Daleko większa jednakże część odmówiła odebrania swych kapitałów. Te musiał Wydział krajowy zatrzymać w swej kasie, i musi niemi zarządzać. Co do kapitałów za zniesione służebnictwa składanych obecnie na rzecz gmin, Wydział krajowy porozumiał się z c. k. Namiestnictwem w ten sposób, iż c. k. Namiestnictwo każe od razu winkulować obligacye na imie dotyczącej gminy, i odseła takowe Wydziałowi krajowemu. Gminom, które, zapytane przez Wydział powiatowy oświadczają, że kapitał odbiorą, odsyła Wydział krajowy takowy natychmiast; kapitały zaś tych gmin, które odmawiają odebrania, musi Wydział krajowy zatrzymać w swej kasie.

Przeprowadzenie tych czynności i zarząd kapitałami, których gminy nie chcą odbierać, pomnożyły bardzo znacznie zajęcia Wydziału krajowego, ileże depozyt każdej gminy prowadzony być musi osobno, i dla każdej potrzeba osobno lokować gotówkę w miarę realizowania kuponów od jej obligacyj.

Dotąd znajdują się w kasie krajowej kapitały 106 gmin, i wynoszą przeszło 130.000 złr. w. a. —

Chcąc ułatwić zakładanie gminnych kas pożyczkowych, ułożył Wydział krajowy z uwzględnieniem dzisiejszych stosunków gminnych odpowiedne formularze statutów takich kas, i przedłożył je c. k. Namiestnictwu z wnioskiem obopólnego w tym względzie porozumienia się, ponieważ z jednej strony władze autonomiczne nie mogłyby pozwolić użycia majątku gminnego na uposażenie kasy, jeżeliby statuta nie nastręczały rękojmi dobrego zarządu a ztąd rzeczywistego dla gminy pożytku, z drugiej zaś strony c. k. Namiestnictwo waruje dla siebie z wyższych względów prawo zatwierdzenia statutów. C. k. Namiestnictwo zgodziło się, — jak doniesienie ./., — w zupełności na przedłożone przez Wydział krajowy wzory statutów, warując sobie jedynie, aby było zawiadomionem o każdej założonej kasie, i aby statuta przedkładano mu do zatwierdzenia, gdyby poczyniono w nich jakie zmiany. W skutek tego kazał Wydział krajowy wydrukować 1000 exemplarzy każdego z trzech wzorów i rozesłał po 12 exemplarzy wszystkim Wydziałom powiatowym z wezwaniem, aby tworzenie tej zbawiennej instytucyi starannie popierały, dołączając nadto odpowiedną informacyę. Dziś zatem zakładanie gminnych kas pożyczkowych jest w rękach reprezentacyj powiatowych.

Alegat XXIX.

W końcu nadmienia jeszcze Wydział krajowy, iż w skutek przeprowadzonych rokowań względem oddania w zarząd gmin wszystkich zakładów dobroczynnych i funduszów ubogich, gdzie akt fundacyi nie sprzeciwia się temu oddaniu, c. k. Namiestnictwo wydało okólnik do wszystkich c. k. urzędów powiatowych i konsystorzy, zawierający rozporządzenia w przedmiocie oddania pomienionych zakładów i funduszów pod zarząd gmin. Wydział krajowy zawiadomił o tem Wydziały powiatowe z poleceniem, iż o termin odbioru, do którego ze swej strony delegata wysłać mają, porozumieć się winni z dotyczącemi c. k. urzędami powiatowemi.

— —

Reprezentacye powiatowe zostały już wszędzie ukonstytuowane. Przy rozpoczęciu swych czynności znalazły się one w trudnem położeniu z powodu zupełnego braku funduszów na pokrycie pierwszych wydatków. Wydział krajowy nie mógł im przyjść w pomoc, i zgłaszającym się o pożyczki musiał takowej odmówić, bo w moc instrukcyi wolno mu rozporządzać funduszami krajowemi tylko w granicach uchwalonego preliminarza. Udał się jednakże do c. k. Rządu z prośbą o udzielanie radom powiatowym, któreby tego żądały, zaliczek ze Skarbu Państwa na rachunek uchwalonych i przez c. k. urzęda podatkowe pobieranych dodatków powiatowych. Rada Ministrów nie przychyliła się do tego żądania, jak doniesienie c. k. Prezydyum Namiestnictwa [1]/., podnosząc, iż nie godzi się wątpić, że rady powiatowe, odwołując się do uczuć obywatelskich swych członków, potrafią zdobyć potrzebne na urządzenie się zaliczki. I rzeczywiście w przeważnej większości udzielili członkowie rad powiatowych sami potrzebnych zaliczek pomimo klęsk tegorocznych, które uczyniły ofiarę tę podwójnie uciążliwą. Okoliczność ta jest bezsprzecznie rękojmią, że instytucya rad powiatowych odpowiednio się rozwinie i zbawienne przyniesie owoce. Dowodzi ona bowiem silnego obywatelskiego poczucia, które jest głównym warunkiem powodzenia tej instytucyi.

Alegat XXX

Przy odpowiedniem rozwinięciu działalności reprezentacyj powiatowych można mieć nadzieję, że czynności Wydziału krajowego w sprawach gminnych zmniejszą się.

Galicyjskie stanowe Towarzystwo kredytowe.

Wydział krajowy wykonywał statutami określane czynności komisyi nadzorczej galicyjskiego Towarzystwa kredytowego.

Na mocy §. 6. ordynacyi wyborczej do wybierania delegatów Ogólnego Zgromadzenia Towarzystwa kredytowego rozpisano za pośrednictwem dyrekcyi wybory delegatów w terminach 15. 16. 18 i 19. maja r. b. Stosownie do postanowienia §. 11. pomienionej ordynacyi Wydział krajowy jako komisya nadzorcza zaproponował zwołanie Ogólnego Zgromadzenia Towarzystwa na dzień 23. czerwca r. b. i zajął się sprawdzeniem wyborów delegatów.

Stan pożyczek wydanych na hypotekę 1869. r. dóbr tabularnych w przyjętej wartości 62 358.837. złr. 58 ct. wynosił z końcem roku 1867. 16,080,816 złr. 22 [1]/[2] zaś fundusz rezerwowy z końcem tegoż roku 1,020.619 złr. 90 ct.

Sprawy wewnętrzne Sejmowe i Wydziałowe.

Zmiany w składzie Reprezentacyi krajowej.

W składzie Wys. Sejmu zaszły niektóre zmiany, a mianowicie:

Na mocy ustępu *b)* §. 3. statutu krajowego, wedle którego każdocześni rektorowie uniwersytetów, lwowskiego i krakowskiego są członkami Sejmu, wchodzą obecnie w skład Sejmu ks. Delkiewicz jako rektor uniwersytetu lwowskiego, i ks. Karol Teliga jako rektor uniwersytetu krakowskiego.

W kuryi posiadłości większych opróżnione były dwa miejsca poselskie w skutek wymówienia się wybranych od przyjęcia mandatów: — a gdy w ciągu zeszłego roku pp. Włodzimierz hr. Dzieduszycki, Włodzimierz hr. Russocki i Faustyn Żuk Skarszewski mandaty swe złożyli, dokonano pięciu wyborów uzupełniających, a w szczególności w kolei wyborczem obwodu Brzeżańskiego obrano posłami: pp. Franciszka Torosiewicza i Zenona Cywińskiego, — w kole wyborczem obwodu Złoczowskiego: J.O. Adama Ks. Sapiehę i dra Michała Gnoińskiego, nakoniec w kole wyborczem obwodu Sądeckiego: p. Józefa Szujskiego.

W kuryi miast i Izb handlowych złożyli mandaty: pp. Paulin Kosiński jako poseł miasta Sącza, i p. Józef Breuer jako poseł lwowskiej Izby handlowo-przemysłowej, i w miejsce pierwszego wybrany został dr. Michał Koczyński, w miejsce ostatniego p. Karol hr. Mier. W kuryi gmin wiejskich opróżnionych było miejsc poselskich trzy-

naście, a mianowicie: pięć w skutek nieprzyjęcia ofiarowanych mandatów, — cztery w skutek unieważnienia wyborów przez Wysoki Sejm na ubiegłej sesyi Sejmowej, — dwa w skutek złożenia mandatów przez posłów p. Karola Piwockiego i dra Józefa Zdunia, — jedno w skutek zejścia ze świata posła Michała Działoszyńskiego, nakoniec jedno z powodu niedokończonego wyboru dla nieporozumień między wyborcami zaszłych w ciągu głosowania.

Na powyższe miejsca przeprowadzono wyborów jedenaście, a to: w okręgu wyborczym Lwów-Winniki i Szczérzec wybrany został p. Paulin Kosiński, c. k. naczelnik powiatu lwowskiego; — w okręgu Śniatyn-Zabłotów Jan Ozarkiewicz gr. k. pleban z Bełełui; — w okręgu Manasterzyska - Buczacz Gabryel Krzyżanowski; —

w okręgu Złoczów - Gliniany p. Karol br. Battaglia, c. k. sędzia powiatowy; — w okręgu Busk - Kamionka - Radziechów ks. Józef Krasicki, gr. k. pleban z Dernowa; — w okręgu Lubaczów - Cieszanów p. Hieronim Morawski, c. k. komisarz powiatowy z Cieszanowa, — w okręgu Gorlice - Biecz p. Stanisław Barszcz, włościanin z Ropicy polskiej; — w okręgu Nowy Sącz - Grybów - Ciężkowice p. Jakób Laskosz, włościanin z Ceniawy; — w okręgu Łańcut - Przeworsk p. Bonawentura Szeleszczyński, właściciel realności z Rokszawy; — nakoniec w okręgu Stary Sącz - Krynica p. Jan Oskard, naczelnik gminy z Podgrodzia; — w okręgu wyborczym Wadowice - Kalwarya - Andrychów p. Maciej Stublik, włościanin z Inwaldu; — w okręgu Myślenice - Jordanów i Maków p. Alexander Zborowski, c. k. naczelnik powiatowy w Myślenicach.

Wydział krajowy zajął się sprawdzeniem wyborów nowo dokonanych jakoteż i wyborów, przez komisyę Sejmową do sprawdzania wyborów za zeszłej sesyi Sejmowej wysadzoną, nie załatwionych. Odnośne sprawozdania wniesione będą przez referenta oddzielnie, jakoteż sprawozdanie o niedokonanym wyborze posła w okręgu wyborczym Skałat - Grzymałów.

Zmiany w składzie Sejmowej delegacyi do Rady Państwa.

W składzie delegacyi Wys. Sejmu do Rady Państwa okazuje się ubytek pięciu Członków, a to w skutek złożenia mandatów przez JE. Alfreda hr. Potockiego, delegata z kuryi gmin wiejskich okręgów wyborczych Brzeżany, Przemyślany, Bóbrka, Chodorów, Rohatyn, Bursztyn, Podhajce i Kozowa; — J. O. księcia Konstantego Czartoryskiego i p. Ludwika Skrzyńskiego, delegatów z kuryi większych posiadłości; tudzież p. Alfreda Hausnera delegata z kuryi izb handlowych, nakoniec z powodu śmierci posła Michała Działoszyńskiego z kuryi gmin wiejskich okręgów wyborczych Stanisławów, Halicz, Bohorodczany, Sołotwina, Monastyrzyska, Buczacz, Nadwórna, Delatyn, Tyśmienica, Tłumacz.

Lokalności Sejmowe.

Od czasu zamknięcia ostatniej sesyi Sejmowej odnajmywał Wydział krajowy niektóre lokalności Sejmowe, co uczyniło w roku 1867. dochodu na rzecz funduszu krajowego kwotę 676 złr. 66 c.

Czynnościami odnajmowania zatrudniał się zarządca gmachu teatralnego, p. Józef Kobyliński.

Zmiana w składzie Wydziału krajowego.

W składzie Wydziału krajowego zaszła zmiana w skutek złożenia mandatu przez Członka tegoż, p. dra. Juwenala Boczkowskiego, na miejsce którego powołano zastępcę p. Stanisława hr. Tarnowskiego.

Stan sił pracujących w Wydziale.

Wzrastające czynności w Wydziale krajowym wymagały pomnożenia sił pracujących w niektórych oddziałach, a mianowicie w oddziale konceptowym i obrachunkowym.

Wedle obecnego stanu zatrudnia Wydział krajowy w oddziale konceptowym 3ch sekretarzy, 6ciu koncepistów, 3ch praktykantów konceptowych, 1go pisarza za wynagrodzeniem po 2 złr. dziennie, i jednego adjunkta kasowego, który złożył examina prawnicze. Przyjęcie pisarza do służby konceptowej raczy Wysoki Sejm uważać za u-

sprawiedliwione, a to z powodu, iż jeden z urzędników, wybrany przez Wys. Sejm do Rady Państwa, od roku nie bierze udziału w pracach Wydziału krajowego, i że używany do prac konceptowych posiada pod względem wykształcenia kwalifikacyę, przepisaną dla urzędników konceptowych. Trzy posady sekretarzy i jedno miejsce praktykanta nie są jeszcze obsadzone.

W oddziale obrachunkowym zmniejszył się stan urzędników o jednego adjunkta kl. III., natomiast pomnożona została liczba pisarzy dziennych na 12, z których czterech pobiera dzienną płacę po 1 złr. 50 c. a ośmiu po 1 złr. w. a.

Z powyższej liczby pisarzy zajmuje się czterech rachunkowością funduszu zapomogi, z którego to funduszu wypłaca się ich dzienna płaca.

Do oddziału kasowego przyjęto jednego pisarza za płacą dzienną 1 złr. Wreszcie w tymże oddziale jakoteż i w oddziale manipulacyjnym nie pomnożono liczby urzędników.

Atoli liczba pisarzy dziennych we wszystkich oddziałach zmienia się stosownie do potrzeby. Dla załatwiania spraw, a szczególnie prac technicznych połączonych z odebraniem dróg krajowych w zarząd Wydziału, byliśmy zmuszeni przyjąć kwalifikowanego pomocnika z dzienną płacą 5 złr.

Na mocy §. 37. ustanowy dla służby krajowej udzielony został archiwiście Józefowi Tarczyńskiemu i protokoliście Wojciechowi Madejskiemu stały dodatek osobisty do ich rocznej płacy w kwocie po 120 złr. w. a., począwszy od d. 1. grudnia 1867., a to w uwzględnieniu ich długoletniej gorliwej służby.

Drożyzna panująca w obecnym roku spowodowała Wydział krajowy w nadziei pozyskania następnej aprobaty Wys. Sejmu do uwzględnienia łącznej petycyi urzędników i sług Wydziału, o udzielenie materyalnej pomocy, i uwzględniając wyższe płace, udzielił Wydział krajowy urzędnikom pobierającym rocznej płacy wyżej 1.000 złr. dodatek 8% do płacy, zaś urzędnikom i sługom pobierającym niżej 1.000 złr. płacy dodatek 10%. Dodatek ten wypłacano w sześciu miesięcznych ratach, począwszy od d. 1. grudnia 1867. r. Równy dodatek przyznano także pisarzom dziennym. Wydatek powstały z powyższego powodu na fundusz krajowy wynosi . . . 3.412 złr. w. a.

Szczegółowe wnioski administracyjne i projekta ustawodawcze nie są objęte niniejszem sprawozdaniem i będą oddzielnie wniesione.

Wysoki Sejm raczy niniejsze sprawozdanie przyzwolająco przyjąć do wiadomości.

Leon książe Sapieha
Marszałek krajowy.

Maurycy Kraiński
Sprawozdawca.

Z Rady Wydziału krajowego królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 10. lipca 1868.

L. W. 7121.

Spis

rzeczy w tem Sprawozdaniu zawartych.

A. Uchwały podlegające najwyższej sankcyi.

stronica

Rozprawy zeszłego Sejmu przyjęte do najwyższej wiadomości . . . . . 1.
Uchwały i ustawy sankcyonowane . . . . . —

Uchwały i ustawy, którym najwyższej sankcyi odmówiono.

Statut dla miasta Lwowa . . . . . —
Uchwała o uwolnieniu domów nowowybudowanych i t. d. od dodatków do podatków . . . . 2.
Ustawy o zmianie §. 3. statutu krajowego (o powiększeniu liczby posłów miejskich) tudzież o zmianie §. 2. i 3. Sejmowej ordynacyi wyborczej . . . . . —

Prośby podane do najwyższego tronu.

Ustanowienie krajowej Rady szkolnej . . . . . —
Komisya examinacyjna przy wszechnicy Jagiellońskiej . . . . . 3.
W sprawie katastralnej . . . . . —
Sprawa popisów wojskowych . . . . . 4.
Sprawa zniżenia ceny soli . . . . . —

Wnioski i wezwania do c. k. Rządu.

W sprawie terytoryalnego podziału kraju . . . . . 5.
W sprawie uwolnienia nowo-budowanych domów od podatku i potrącania pewnego procentu z czynszów na *sarta tecta* we Lwowie i Krakowie . . . . . —
Uchwała o rozkładzie podatku zarobkowego i dochodowego . . . . . —

Sprawy Wydziałowi specyalnie do załatwienia przekazane.

O podatku od bydła bitego na wspólną potrzebę . . . . . —
O zniżeniu podatku domowo-klasycznego . . . . . —
O zmniejszeniu podatku spadkowego . . . . . 6.
Zwrot zapłaconych pos om kosztów podróży z powodu zwołania Sejmu na dzień 11. lutego 1867. . —
Fundacya Pelagii Russanowskiej (dom przytułku dla inwalidów polskich) . . . . . —
Fundacya Sobolewskich (zakład nauczycieli szkół ludowych) . . . . . 7.
Wysłanie ludzi fachowych dla zwidzenia wystawy paryzkiej . . . . . 9.
Petycya m. Lwowa w sprawie siedziby zarządów galicyjskich kolei żelaznych . . . . . 10.
« miasta Krakowa względem kwaterunków . . . . . 11.
« « « o wydatkach na przyodziewek dla szupaśników . . . . . —
Petycye w sprawie zapobieżenia wylewom Sanu . . . . . 12.
Odbiór funduszów krajowych . . . . . —
Rokowania o odbiorze funduszów stypendyjnych . . . . . —
Fundusz kultury krajowej . . . . . 14.

stronica

Rzecz o inkamerowanych dobrach krajowych . . . . . 15.
Fundacya Niżankowiecka celem wsparcia żołnierzy w wyprawie r. 1866. skaleczałych . . . 17.
Fundusz inwalidów z lat 1813., 1814.. i 1815. . . . . —
» ochotników z r. 1859. . . . . 18.
« inwalidów z r. 1866. . . . . 18.
« zapomogi dla włościan dawnego obwodu tarnowskiego dotkniętych klęskami elementarnemi . 19

B. Zwyczajne czynności Wydziału krajowego.

Sprawy wewnętrzne Sejmowe i Wydziału krajowego . . . . . 83.
Zmiany w składzie Reprezentacyi krajowej . . . . . —
Zmiany w składzie Delegacyi do Rady Państwa . . . . . 84.
Zmiany w składzie Wydziału krajowego . . . . . —
Siły pracujące w Wydziale krajowym . . . . . —
Lokalności Sejmowe odnajmowane . . . . . —
Sprawa reorganizacyi sądownictwa . . . . . 78.
Sprawy gminne . . . . . 79.
Sprawy galicyjskiego Towarzystwa kredytowego . . . . . 83.
Sprawy fundacyi hr. Skarbka (Zakład ubogich i Zakład kształcenia rzemieślników w Drohowyżu) . 60.
Zakład emerytury dla aktorów polskiej sceny lwowskiej . . . . . 61.
Odbiór dróg krajowych i powiatowych . . . . . 33.

Fundusze i zakłady krajowe

Fundusz krajowy w ściślejszem znaczeniu . . . . . 71.
Nadzwyczajne dochody . . . . . 20.
Oszczędzenie w wydatkach w ogólności . . . . . —
Oszczędzenie w wydatkach na Reprezentacyę kraju i na zarząd . . . . . —
Fundusz policyjny krajowy . . . . . 71.
« domestykalny . . . . . 70.
Fundusze indemnizacyjne . . . . . 71.
Rozpisanie dodatków do podatków dla funduszu krajowego i funduszów indemnizacyjnych . . . 19.
Sprawy Zakładu naukowego im. Ossolińskich . . . . . 62.
Fundusz Stanowy sierociński . . . . . 61.
» pomnika Kościuszki . . . . . 71.
« zapasowy kościelny . . . . . 73.
Sprawy konkurencyi kościelnej . . . . . 12.
Wydatki na drogi krajowe . . . . . 30.
« kwaterunkowe (Żandarmeryi) . . . . . 29.
« na stawianie słupów granicznych . . . . . 36.
« z kwoty 30.000 złr. oddanej Wydziałowi krajowemu do dyspozycyi . . . . . 36.

Szpitale i inne Zakłady Dobroczynności.

Szpital główny we Lwowie . . . . . 49.
Szpitale Św Łazarza i Św. Ducha w Krakowie . . . . . 42.
Wpływ na zarząd szpitali publicznych, nie mających cechy zakładów krajowych . . . . . 59.
Koszta leczenia w zakładach publicznych . . . . . 21.
« szczepienia ospy i leczenia epidemij . . . . . 22.
Budowa krajowego domu obłąkanych w Kulparkowie . . . . . 57.
» » » » w Krakowie . . . . . 42.
Zakład podrzutków we Lwowie . . . . . 57.

stronica

Zasiłek dla Zakładu ciemnych we Lwowie . . . . . 25.
» dla domu ubogich i sierot będących pod opieką Towarzystwa Dobroczynności w Krakowie . . 24.
Fundusz zapomogi dotkniętych klęską nieurodzaju w roku 1865. . . . . 34.
Sprawa zapomogi dotkniętych powodzią w roku 1867. . . . . 36.

Zasiłki dane z różnych funduszów.

Zasiłek dla szkół rolniczych w Dublanach i w Czernichowie . . . . . 26.
« dla komisyi fizyograficznej . . . . . —
Sprawa zasiłku dla krakowskiego teatru polskiego . . . . . 27.
Zasiłek na restauracyę rzeźb Wita Stwosza w kościele P. Maryi w Krakowie . . . . 29.
« na restauracyę kościoła Św. Anny w Krakowie . . . . . 28.
« na restauracyę pomników w kościele żołkiewskim tudzież dawnych pomników w kraju . . . 29.

Sprawy szkolne.

Sprawa uposażenia szkół ludowych z funduszu szkolnego . . . . . 77.
Projekt reorganizacyi seminaryów nauczycielskich . . . . . 75.
Komitety szkolne . . . . . 74.
Płaca nauczycieli szkół ludowych i emerytura dla tychże . . . . . 75.
Sumaryusz szkół ludowych . . . . . 77.
Petycya w sprawie wydawnictwa książek polskich dla szkół ludowych . . . . . 75.
Książki szkolne polskie. (Gramatyka grecka — Ćwiczenia Szenkla) . . . . . 77.
Język wykładowy polski na wszechnicy . . . . . 75.
Fundusz na szkołę kucia koni . . . . . 70.

Fundacye różne.

Fundacya stowarzyszenia lekarzy we Lwowie . . . . . 70.
Fundacya Alexandra hr. Stadnickiego (wydawnictwo aktów bernardyńskich) . . . . . 63.
Fundacya Franciszka Kochmana (na uposażenie ubogich dziewcząt i na premia dla literatów polskich) . . 67.

Sprawy stypendyjne.

Akademia M. Teresy i Zakłady wojskowe (nadanie miejsc funduszowych) . . . . . 69.
Stypendya pedagogiczne . . . . . —
« dawniejszej fundacyi im. Agenora hr. Gołuchowskiego . . . . . 64.
« nowej fundacyi tegoż imienia utworzonej przez mieszkańców powiatu Radymnieńskiego . . . —
« nowej fundacyi tegoż imienia utworzonej przez mieszkańców powiatu Krakowieckiego . . . 65.
« nowej fundacyi: lubaczowskiej, jaworowskiej, halickiej, sokalskiej, skawińskiej i tarnopolskiej . 70.
« fundacyi Jana Żurakowskiego . . . . . 65.
« « Andrzeja Zalchockiego . . . . . 66.
« « Kajetana hr. Lewickiego . . . . . —
» « Waleryana Krzeczunowicza . . . . . —
« « Ignacego Krzeczunowicza . . . . . —
» « ks. Szczęsnego Skibińskiego . . . . . —
« « Jana Włochowicza . . . . . 69.
« « Józefa Szmoniewskiego . . . . . 64.
Ustanowienie stypendyów zapisu Jana Towarnickiego . . . . . 67.
Stypendya dla uczniów weterynaryi . . . . . 69.

Zasiłek dla Polaków ciemnych we Lwowie
„ dla czynu uboczeń i sierot będących pod opieką Towarzystwa [illegible]
Fundusz zapomogi dłużników kijską nieurodzaju w roku 1865 .
Spisowy zapomogi dłużników powodzią w roku 1867 .

Zasiłki dane z różnych funduszów.

Zasiłek dla szkół rolniczych w Dublanach i w Czerniowcach
„ dla kompanii dyscyplinarnej
Sprawa zasiłku dla krakowskiego teatru polskiego
Zasiłek na restauracyę rzeźb Wita Stwosza w kościele P. Maryi w Krakowie
„ na restauracyę kościoła Św. Anny w Krakowie
„ na restauracyę pomników w Sandomierzu królewskim tudzież d[illegible]

Sprawy szkolne.

Sprawa [illegible] szkół polskich i [illegible]
Projekt reformy [illegible]
Komisyę [illegible]
Opis [illegible]
Sprawozdanie szkół [illegible]
[illegible]
Projekty w sprawie [illegible]
Zakłady naukowe [illegible]
Inne wiadomości [illegible]
Projekty [illegible]

Fundusze rolne.

Fundusz [illegible]
Fundusz [illegible]

Sprawy [illegible].

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Alegat I. a.

C. k. Ministeryum Spraw Wewnętrznych uwiadomiło c. k. Prezydyum Namiestnictwa wysokim reskryptem z dnia 23. maja r. b. l. 2888., że Jego C. K. Apostolska Mość raczył najwyższem postanowieniem z dnia 20. p. m. przyzwolić najłaskawiej na zmiany statutów gal. Towarzystwa kredytowego, uradzone od zgromadzenia tabularnych posiadaczów dóbr w r. 1861. wraz z nową ordynacyą wyborczą, nie naruszając praw na podstawie dotyczących statutów nabytych, wszakże z następnjącemi ograniczeniami i warunkami:

1. Moc obowiązująca tych nowych statutów ma ograniczać się na Królestwo Galicyi i Lodomeryi niemniej Wielkie Księstwo Krakowskie; a udział tabularnych posiadaczów dóbr Ks. Bukowińskiego ma być zachowany późniejszemu uregulowaniu.

2. Wszystkie postanowienia, które się tyczą poręczenia od byłego funduszu domestykalnego, na dobra tabularne przeniesionego, mają być w nowych statutach uchylone, a natomiast należy orzec, że od dokładnie ustanowić się mającej chwili wejścia w życie nowych statutów, każdy zaciągający pożyczkę w skrypcie, na takową wydać i według statutów intabulować się mającym, prócz zobowiązań z owej pożyczki wynikających, bierze oraz na siebie obowiązek ręczenia do pewnej wysokości za zobowiązania Towarzystwa kredytowego wobec posiadaczów listów zastawnych, które od wejścia w życie nowych statutów wydane zostaną, a to subsydyarnie i solidarnie ze wszystkimi hypotekarnymi dłużnikami, którzy od wejścia w życie nowych statutów pożyczkę otrzymali. Zostawia się zaś Ogólnemu Zgromadzeniu oznaczyć kwotę onego poręczenia, z tem wszakże zastrzeżeniem, iż ta poręka nie może pod żadnym warunkiem obejmować mniej, jak pięć od sta każdocześnie zaintabulowanego kapitału pożyczkowego.

3. Text nowych statutowych postanowień równie jak i ordynacyi wyborczej ma być ułożony odpowiednio do powyższych wskazówek, do uchwał Sejmowych i według załączonych ⁄. w odpisie uwag. Al. I. b.

C. k. Prezydyum Namiestnictwa zostało równocześnie umocowane do przyzwolenia na zwołanie Ogólnego Zgromadzenia w myśl §. 89. nowych statutów na podstawie nowej ordynacyi wyborczej i repartycyi według §. 3. tej ustawy od c. k. Prezydyum Namiestnictwa zatwierdzić się mającej, przyczem ilość członków dla Bukowiny przeznaczona, wydzieloną być powinna.

Uwiadamiając o tem Szanowną Dyrekcyę odnośnie do jej sprawozdania z dnia 14. czerwca 1866. l. 1397. wzywa się Ją przy zwrocie aktów, na dniu 19. września 1861. l. 1962. przedłożonych, aby tak ordynacyę wyborczą wraz ze wzmiankowaną repartycyą jak i same statuta stosownie do powyższych zasad i wskazówek wygotowała, i nowy ich według uchwał tegoż zgromadzenia ułożony text wraz z ordynacyą wyborczą w sześciu równobrzmiących exemplarzach do ostatecznego wysokiego ich zatwierdzenia przedłożyła.

Uwagi

do projektu nowych statutów i ordynacyi wyborczej niegdyś stanowego dziś galicyjskiego Towarzystwa kredytowego.

I.

Statuta.

§. 1. ma być odnośnie do 1go i 2go punktu najw. rozporządzenia zmienionym.

Gdy zresztą w Krakowie nie ma tabuli, a temsamem i dóbr tabularnych, gdy owszem na mocy istniejącego tamże prawa hypotecznego wszystkie nieruchome dobra prywatne w okręgu i w miastach, które znajdują się w katastrze, w księgach hypotecznych zapisane być muszą, przeto dobra okręgu i miasta Krakowa, które z galicyjskiemi tabularnemi dobrami porównane i tym sposobem do przyjęcia do związku kredytowego uzdolnionemi być mają, muszą być dokładnemi oznaczone znamionami.

W §. 2. ma być ze względu na dobra krakowskie zmienione oznaczenie dóbr, uzdolnionych do przyjęcia.

W §. 8. należy obecnie wyrazić, iż od czasu wejścia w życie nowych statutów, ma być wydaną całkiem nowa kategorya listów zastawnych, które nawet co do formatu odróżniać się muszą od dawniejszych, a to z powodu różnicy gwarancyi, zapewnionej dla dawniejszych i nowych listów zastawnych.

W każdym wypadku będzie trzeba zmienić proponowaną dla formularzy listów zastawnych klauzulę gwarancyjną.

Co do postanowienia *b.* względem wartości, należy zachować otaxowanie, polecone rozporządzeniem ministeryalnem z dnia 28. czerwca 1859. roku do l. 18282.

W punkcie *h.* należy zmienić wyrażenie: „zapisane w księgach tabularnych," odnośnie do powyższych uwag o dobrach krakowskich.

W §. 12. należy do określeń, które w zapis dłużny wciągnięte być mają, dodać „przyjęcie rękojmii subsydyarnej, orzeczonej w 2gim punkcie najwyższego rozporządzenia.

W §. 36. należy zamiast „od Towarzystwa" — wyrazić „od Ogólnego Zgromadzenia."

W §. 38. należy zamiast: „podług określeń ustawy wexlowej i przywilejów urzędowi zastawniczemu lwowskiemu dozwolonych" — wyrazić: „podług określeń artykułu IIIgo rozporządzenia ministeryalnego z dnia 28. października 1865. r. nr. 110. D. p. P."

W §. 39. należy wypuścić ustęp: „a w rzeczach handlowych i wexlowych sąd handlowy i wexlowy lwowski." —

W §. 69. lit. *c.* należy wypuścić, a natomiast substytuować określenie, odpowiedne temu punktowi najwyższego postanowienia.

---

§. 71. (dawny) odpada.

W §. 75. $\frac{\text{lit. } c. \text{ nowy}}{\text{lit. } b. \text{ dawny}}$ zdanie końcowe należy opuścić.

Dalej należy orzeczenia *a.* i *b.* §. 75. i §. 79. połączyć i w ten sposób wyrazić, ażeby się nie wydały nowonadanemi dobrodziejstwami. — W skutek tego powinien ustęp ułożyć się mającego §fu brzmieć następnie: „Galicyjskiemu Towarzystwu kredytowemu służą na podstawie najwyższego pozwolenia następne dobrodziejstwa.“

W §. 77. powinno odpaść zdanie końcowe, ze względu na §. 91.

W §. 83. należy zamiast „przez dzienniki“ — wyrazić „przez wychodzące we Lwowie i Krakowie dzienniki urzędowe.“

W §. 89. należy zmniejszyć liczbę 200 posłów, ze względu na wyłączenie Bukowiny.

Prócz tego należy przynajmniej dla nadzwyczajnych Zgromadzeń Ogólnych ustanowić termin i sposób ogłoszenia. —

---

§. 90. należy opuścić.

---

§. 91. otrzymuje liczbę 90. i następny dodatek: „Gdyby przez taką zmianę statutów teraźniejszy cel Instytutu, t. j. udzielanie pożyczek w listach zastawnych na dobra tabularne za gwarancyą tychże miały uledz zmianie, w ówczas należy przed zasiągnięciem najwyższego pozwolenia, uzyskać także aprobatę Sejmu galicyjskiego.“

Jako §. 91, należy dodać: „Rozwiązanie galicyjskiego Towarzystwa kredytowego może być także uchwalonem przez Ogólne Zgromadzenie. W tym celu należy zwołać zgromadzenie wszystkich właścicieli dóbr tabularnych w celu postanowienia, w jaki powszechnie użyteczny sposób ma być użyty fundusz rezerwowy Instytutu i majątek pozostały po zadosyćuczynieniu wszystkim zobowiązaniom.“

„Do wykonania tej uchwały potrzebną jest aprobata Sejmu galicyjskiego i najwyższe pozwolenie.“

„W razie pozwolenia, czuwać ma Sejm nad dopełnieniem zobowiązań Instytutu.“

---

§. 93. 1szy ustęp ma brzmieć następnie: „Towarzystwu kredytowemu dodanym będzie komisarz rządowy, celem wykonywania prawa nadzoru, prawnie Rządowi Państwa przysługującego.“

„Tenże jest upoważnionym do obecności tak na posiedzeniach Zgromadzenia Ogólnego, jako też dyrekcyi i rady nadzorczej, jako też do zawieszania uchwał, które uzna przeciwnemi prawu lub statutom.“

W §. 94. po ustępie drugim dodać należy: „Jeżeli uchwała Zgromadzenia Ogólnego zawieszoną zostanie, wstrzymać się należy z jej wykonaniem, dopóki władza państwowa możliwości jej nie orzeknie.“

W §. 95. Wreszcie należy wszędzie, gdzie stoi „rząd krajowy“ — wyrazić „polityczna władza krajowa“ — jakoteż wszystkie określenia dotyczące dawniejszego określenia na obwody, zmienić według teraźniejszego administracyjnego podziału kraju.

II.

Ordynacya wyborcza.

W ogólności zmienić ją należy odnośnie do teraźniejszego podziału kraju.

Do §. 2. zauważa się, iż ustanowiona początkowo liczba 200 posłów, w skutek wyłączenia Bukowiny odpowiednio zredukowaną być powinna.

Dalej zwraca się uwagę, że liczba wypadających na każden obwód posłów, nie może być równocześnie według ilości dóbr i liczby właścicieli, a zatem według dwóch przeciwnych norm oznaczoną, że przeto albo jednę tylko wybrać, lub jakąś kombinacyę obu norm przedsięwziąć wypada.

Repartycya liczby posłów, dokonana przez dyrekcyę, ma być podaną do zatwierdzenia politycznej władzy krajowej.

W §. 4. zdanie drugie . . . . . należy opuścić.

W §. 8. należałoby zabezpieczyć się przeciw wypadkowi, gdyby nie zebrała się dostateczna liczba wyborców, oznaczeniem n. p., iż w takim razie nowy wybór ma być rozpisanym, przy którym każda, najmniejsza nawet liczba wyborców wystarcza.

W §. 9. należy zapobiedz wypadkowi, gdyby nie można było uzyskać większości absolutnej, orzeczeniem n. p. iż tylko między tymi dwoma kandydatami, którzy najwięcej głosów otrzymali, wybór ściślejszy ma być przedsięwziętym.

---

§. 10. Na wypadek, gdyby poseł jaki w dwóch obwodach został wybranym, lub gdyby wybrany nie przyjął wyboru, poleca się wybór jednego lub więcej zastępców, którzyby w takim razie, bez przedsięwzięcia nowego wyboru, zajęli miejsce pierwotnie wybranego.

Wreszcie należy orzec, iż do zmiany niniejszej ordynacyi wyborczej potrzebną jest uchwała Ogólnego Zgromadzenia i najwyższe pozwolenie.

I. Utworzenie Komisyi krajowej.

1. Zakres działania c. k. krajowej Dyrekcyi Skarbu we Lwowie i Krakowie, w przedmiocie dotyczącym oszacowań dochodów z gruntu, — włącznie z czynnością reklamacyjną — przechodzi na Komisyę krajową dla Galicyi i Wielkiego Księstwa Krakowskiego we Lwowie utworzyć się mającą.

Komisya ta składać się ma z Namiestnika lub jego zastępcy w Namiestnictwie jako prezydującego, tudzież z 8 członków, z których dwóch przeznacza c. k. Ministeryum Stanu, dwóch c. k. Ministeryum Skarbu, a czterech Wydział krajowy.

W podobny sposób wybrani będą zastępcy członków Komisyi.

II. Rewizya dotychczasowych czynności szacunkowych.

2. Przedmiotem rewizyi będzie tylko właściwe oszacowanie dochodów, ponieważ sprostowanie przedwstępnych czynności, mianowicie: oznaczenie gatunku upraw, klasyfikacya i podział na klasy, gdyby w takowych błędy się znajdowały, należą do czynności reklamacyjnej.

3. Rewizyę tę dopełni Komisya krajowa (ustęp 1) i komisye inspektorackie, w tym celu dla każdego inspektoratu szacunkowego ustanowić się mające.

4. Każda komisya inspektoracka składać się ma z urzędnika politycznego, od Namiestnika do tego przeznaczonego, jako prezydującego, i z 8 członków, z których dwóch wybiera Ministeryum Skarbu, dwóch Namiestnik, a czterech Wydział krajowy.

Zastępcy ich w tenże sam sposób będą wybrani.

5. Komisyom inspektorackim dodane będą dla każdego szacunkowego (reklamacyjnego) okręgu komisye szacunkowe, od Ministeryum Skarbu mianowane, i po dwóch mężów zaufania z okręgu szacunkowego (reklamacyjnego), od Wydziału krajowego do tego powołanych.

6. Do komisyj szacunkowych powołani będą krajowcy, a z urzędników katastralnych tylko tacy, którzy język krajowy dokładnie posiadają i z gospodarczemi stosunkami kraju należycie są obeznani.

7. Zadaniem Komisyi krajowej będzie:

a) przedewszystkiem zająć się bezpośrednio, albo za pośrednictwem inspektoratów i komisyj szacunkowych, zebraniem dat i dowodów potrzebnych do osądzenia pojedynczych czynników, niemniej dat o rencie (dochodzie) z gruntu potrzebnych do ocenienia czystego dochodu czerpanych z piśmiennych obowiązujących dokumentów, dotyczących dobrowolnej sprzedaży i dzierżaw, — daty te i dowody sprawdzić, tudzież użyć takowych przy ocenieniu stosowności pojedynczych czynników dochodu;

b) zarządzić przez próby wyrywkowe, sprawdzenie operatów szacunkowych w każdym szacunkowym (reklamacyjnym) okręgu w grupach gmin przez nią oznaczyć się mających, z dwóch lub trzech nigdy zaś więcej jak z pięciu gmin złożonych;

c) kierować czynnościami urzędowemi komisyi inspektorackich i szacunkowych i takowe nadzorować;

d) oceniać zebrane dowody i daty, tudzież wyniki wyrywkowych prób szacunkowych, jużto same w sobie, już też porównawczo z czynnikami szacunku, i dokładną opinię swoję w tym względzie c. k. Ministeryum Skarbu przedstawić.

8. Komisye inspektorackie mają obowiązek:

a) zbierać z polecenia Komisyi krajowej daty i dowody potrzebne do osądzenia pojedynczych czynników, tudzież ocenienia czystego dochodu, — takowe sprawdzać i z czynnikami szacunku porównywać;

b) kierować czynnościami urzędowemi komisyj szacunkowych, przy próbach wyrywkowych i takowe nadzorować;

c) zbadać ściśle operaty przez komisye szacunkowe dopełnione, a to tak same w sobie, jak i porównawczo z czynnikami szacunku, tudzież operaty te wraz z wynikiem czynności *ad a* ze swoją opinią komisyi krajowej przedstawić.

9. Czynności urzędowe komisyj szacunkowych odnoszą się:

a) do sprawdzenia, względnie zaś nowego zbadania pojedynczych czynników szacunku;

b) do zestawienia brutto i czystego dochodu pieniężnego;

c) do zebrania dowodów co do każdego pojedynczego czynnika dochodu, tudzież co do dochodu czystego.

10. Mężowie zaufania mają być zawsze obecni przy czynnościach komisyi szacunkowej w ich okręgach działającej, i operaty takowej z własnemi uwagami, jeżeli poczynienia takowych za potrzebne uznają, podpisać.

11. Rewizya powyższa ma na razie odbywać się w wschodniej części Galicyi, w zachodniej zaś części Galicyi i w Wielkiem Księstwie Krakowskiem nastąpi dopiero, gdy zaległe tam czynności reklamacyjne i rekursowe wykończone zostaną. —

III. Zadanie Komisyi w zachodniej części Galicyi aż do czasu nastąpić mającej rewizyi.

12. Komisya krajowa *ad 1.* ustanowiona ma także kierować wyżej przytoczonemi zaległemi czynnościami reklamacyjnemi i rekursowemi i takowe nadzorować, a względnie uskutecznić ogólne zamknięcie reklamacyj i rekursów na nowo dozwolonych najwyższem postanowieniem z dnia 19. marca 1863.

Zamknięcie to ma Komisya krajowa z swą opinią, c. k. Ministeryum Skarbu przedstawić.

13. Celem dalszego prowadzenia dotychczasowych czynności w zachodniej części Galicyi i Wielkiem Księstwie Krakowskiem, nastąpi ustanowienie komisyj inspektorackich i szacunkowych w sposób w punktach 4. i 5. wzmiankowany.

14. Zadaniem komisyj inspektorackich będzie:

a) kierować czynnościami urzędowemi komisyj reklamacyjnych i takowe nadzorować;

b) dokładnie sprawdzać operaty przez komisye reklamacyjne zdziałane, a to tak same w sobie, jak i co do stosowności wniosków w nich stawianych, i rezultat dotyczących czynności z swą własną opinią Komisyi krajowej przedstawiać.

15. Komisye reklamacyjne mają wykończyć zaczęte już przez komisarzy reklamacyjnych czynności, a mężowie zaufania dla dotyczącego okręgu mianowani, mają przytem zawsze współdziałać i operaty z własnemi uwagami, jakieby za potrzebne uznali, podpisać.

16. Rekursa, które z Wielkiego Księstwa Krakowskiego i z obwodu Wadowickiego w skutek wydanego najwyższem postanowieniem z dnia 19. marca 1863. pozwolenia czynienia nowych reklamacyj założone zostały, mają być uważane, jako proste reklamacye, i jako takie wraz z innemi reklamacyami reszty części Galicyi Zachodniej traktowane.

17. Do narad nad decyzyami, które powziąć ma c. k. Ministeryum Skarbu, w załatwieniu przedłożonych przez Komisyę krajową z jej opinią ogólnych ostatecznych wyników, lub w innych ważnych żądaniach katastralnych, — powołani będą za porozumieniem się z Namiestnikiem mężowie zaufania z kraju z głosem doradczym, w których też obecności decyzye te zapadać mają.

18. Gdy w swoim czasie na podstawie przeprowadzonej rewizyi reklamacye zbadane zostaną, i dotyczące rezultaty przyjdą do decyzyi stanowczej w Komisyi krajowej, będzie miał referent Komisyi celem osiągnienia równej podstawy podatkowej prawo, założyć rekurs do c. k. Ministeryum Skarbu przeciw dotyczącym decyzyom nad reklamacyami, w którym to razie wykonanie orzeczenia aż do rozstrzygnienia rekursu, w zawieszeniu pozostać ma. —

Regulamin

dla Komisyi krajowej do przeprowadzenia rewizyi katastru podatku gruntowego w Galicyi.

Zakres działania i skład Komisyi krajowej.

1. Komisyi krajowej, ustanowionej dla Galicyi na mocy najwyższego cesarskiego postanowienia z dnia 26. marca 1867. do przeprowadzenia rewizyi operatów katastralnych, przysługa dotychczasowy zakres działania c. k. krajowych Dyrekcyj Skarbu we Lwowie i Krakowie w przedmiocie oszacowań i rozstrzygania wniesionych przeciw tymże reklamacyj, według zatwierdzonych przez Najjaśniejszego Pana przepisów zasadniczych.

2. Zadaniem Komisyi krajowej będzie:

I. W Wschodniej Galicyi:

a) zająć się bezpośrednio, albo za pośrednictwem inspektoratów i komisyj szacunkowych, zebraniem dat i dowodów potrzebnych do osądzenia pojedynczych czynników, niemniej dat o rencie (dochodzie) z gruntu, potrzebnych do ocenienia czystego dochodu, czerpanych z pisanych obowiązujących dokumentów, dotyczących dobrowolnej sprzedaży i dzierżaw, sprawdzać daty te i dowody, i użyć takowych przy ocenieniu stosowności pojedynczych czynników dochodu;

b) zarządzić przez próby wyrywkowe sprawdzenie operatów szacunkowych w każdym szacunkowym (reklamacyjnym) okręgu w grupach gmin przez nią oznaczyć się mających, z 2ch lub 3ch, nigdy zaś więcej jak z 5ciu gmin złożonych;

c) kierować czynnościami urzędowemi komisyj inspektorackich i szacunkowych, i takowe nadzorować;

d) oceniać zebrane dowody i daty, tudzież wyniki wyrywkowych prób szacunkowych, już to same w sobie, już też porównawczo z czynnikami szacunku, i dokładną opinię swą w tym względzie c. k. Ministeryum Skarbu przedstawiać.

II. W Zachodniej Galicyi:

A) kierować zaległemi czynnościami reklamacyjnemi, najwyższem postanowieniem z dnia 19. marca 1863. nanowo dozwolonemi i takowe nadzorować, zamknięcie zaś tychże z swą opinią c. k. Ministeryum Skarbu przedstawić;

B) przeprowadzić tam następnie rewizyę w ten sam sposób, jak w Zachodniej Galicyi.

3. Komisya krajowa składać się ma z Namiestnika lub jego zastępcy w Namiestnictwie jako prezydującego, tudzież z ośmiu członków, z których dwóch przeznacza c. k. Ministeryum Spraw Wewnętrznych, dwóch c. k. Ministeryum Skarbu, a czterech Wydział krajowy.

W podobny sposób wybrani będą zastępcy członków komisyi.

Członkowie Komisyi niezaprzysiężeni mają złożyć przyrzeczenie w ręce prezydującego.

4. Z mianowanych przez c. k. Ministerstwo Skarbu członków Komisyi, będzie jeden przeznaczony do tego urzędnik referentem, drugi zaś drugim referentem przy Komisyi krajowej.

5. W miarę wymagania służby, przydane będą Komisyi krajowej do pomocy w czynnościach konceptowych zdolne osoby ze stanu urzędników konceptowych, finansowych lub katastralnych, zaś do czynności manipulacyjnych, ze stanu tych ostatnich.

Sprawowanie wewnętrznych czynności.

6. Z dniem ukonstytuowania się Komisyi krajowej, ma być dla niej otwarty oddzielny protokół podawczy i założony index: takowe mają być prowadzone według formularzy przepisanych dla c. k. Namiestnictwa. Wszelkie wpływające sprawy mają być jeszcze tego samego dnia referentowi do opracowania wręczone.

7. Sprawy dzielą się na takie, które w drodze obrad i uchwały, i takie, które bez poprzedniej obrady (potocznie) załatwiane być mają.

Potocznie mają być załatwiane:

Podania i sprawy mniejszej wagi, które Prezydent Komisyi krajowej lub jego zastępca według swego zdania do potocznego załatwienia przeznaczy; zażądanie i prowadzenie w ewidencyi peryodycznych wykazów o czynnościach Komisyj inspektorackich i Komisyj do zbadania oszacowań i reklamacyj, sprawy ekonomiczne tych komisyj i t. p.

8. W sprawach, które według §. 7. poddane być mają pod obrady, mają referent i współreferent na podstawie wiernych wyciągów z aktów, za które każdy z nich jest odpowiedzialny, przedstawiać zgromadzonym członkom Komisyi swe pisemnie wygotowane wnioski.

Referent i współreferent mają przed obradowaniem udzielać sobie wzajemnie swe wygotowane wnioski i przy wniosku, z którym się zgadzają, potwierdzić to przez dopisanie słów „Zgadzam się“, — w przeciwnym zaś razie wypisać, z jakich powodów do dotyczącego zdania nie przystępują. Każdemu członkowi Komisyi wolno samemu wglądać w akta.

9. Przy każdej obradzie musi prócz prezydującego być obecnych ośmiu członków według kategoryi w ustępie 3. wymienionych.

Jeżeli prezydujący uzna za potrzebne, lub Komisya uchwali, mogą być w sprawach ważniejszych powołani do obrady także mężowie zaufania, lub według okoliczności także organa szacunkowe z okręgów inspektorackich lub szacunkowych, którym jednak tylko głos doradczy (*votum informativum*) przysługa.

10. Prezydujący wyznacza dnie posiedzeń stale, lub też każdą razą zosobna.

11. Żaden głosujący nie może brać udziału w obradzie i uchwale nad przedmiotem, który dotyczy oszacowania dochodu w całości lub pojedynczych czynników, albo też reklamacyi przeciw wynikom operacyj katastralnych z gruntów, będących własnością jego, jego żony, lub osób, spokrewnionych z nim w czwartym albo jeszcze bliższym stopniu.

12. Po referencie mają inni głosujący objawiać swe zdania w tym porządku, w jakim prezydujący ich do tego zawezwie.

13. Głosujący są obowiązani obznajomić się dokładnie z systemem wykonania stałego katastru.

14. Uchwała zapada bezwzględną większością głosów. W razie rozstrzelenia się głosów, przechodzi to zdanie w uchwałę, które podziela przynajmniej czterech członków, jeżeli do tego zdania także prezydujący się przyłączy.

Jeżeli ten ostatni nie przyłączy się do tego zdania, równie jak w każdym razie, kiedy niema bezwzględnej większości głosów, ma być przedmiot przy przedstawieniu wszystkich pojedynczych wniosków przedłożony do rozstrzygnienia c. k. Ministerstwu Skarbu.

15. Prezydujący może wstrzymać uchwałę Komisyi krajowej, któraby się sprzeciwiała prawnym postanowieniom lub wskazówkom (dyrektywom), i zasięgnąć w tym razie poleeenie od c. k. Ministerstwa Skarbu.

16. W celu osiągnięcia jednostajnej podstawy podatkowej, przysługa referentowi prawo odwołania się do c. k. Ministerstwa Skarbu przeciw uchwałom Komisyi krajowej, rozstrzygającym ostatecznie rozprawy reklamacyjne.

W razie takiego odwołania się, ma być wstrzymane wykonanie uchwały aż do rozstrzygnienia odwołania.

17. Z każdego posiedzenia ma być spisany protokół przez urzędnika pomocniczego, do tego przez prezydującego wyznaczonego, który także uchwały i zdania oddzielne, gdyby takie objawione były, na referacie uwidocznić ma.

Każdemu głosującemu wolno ułożyć pisemnie powody swego zdania, i żądać, ażeby takowe załączone były do aktu, w którym zapisano głosowanie.

Przez protokółującego spisany akt głosowania i zapisane na referacie zapadłe uchwały ma podpisać referent, a gdyby uchwała zapadła podług wniosku innego głosnjącego, ma takowe ten ostatni sprawdzić, w razie potrzeby ich sprostowanie zarządzić i wspólnie podpisać.

Protokóły sesyjne zaś mają być na następującej sesyi odczytane i po zatwierdzeniu tychże dokładności, podpisane przez prezydującego, referenta i członka Komisyi, wyznaczonego do tego przez członków wybranych przez Wydział krajowy.

18. Na podstawie zapadłej uchwały, ma referent ułożyć koncept wygotować się mającej expedycyi i przedłożyć takowy prezydującemu do sprawdzenia i aprobacyi.

19. Potoczne sprawy mają być przez referenta, lnb też pod jego rewizyą przez osoby do pomocy mu dodane wypracowane i do aprobacyi prezydnjącego przedłożone.

20. Komisya krajowa zdaje do c. k. Ministerstwa Skarbu relacye, zaś podrzędnym komisyom inspektorackim, szacunkowym i reklamacyjnym udziela swe uchwały i polecenia w formie rozporządzeń.

W korespondencyi z innemi urzędami, ma Komisya używać formy not, lub przedstawiać swe życzenia i odpowiedzi w formie listowej.

21. Sprawozdania do c. k. Ministerstwa Skarbu podpisywać mają prezydujący i referent. Kto podpisywać ma inne expedycye, postanowi prezydnjący.

22. Akta mają być składane w registraturze i fascykułowane według przepisów wydanych w tym względzie dla c. k. krajowej Dyrekcyi Skarbu.

23. Nadchodzące do niej miesięczne raporta czynności komisyi szacunkowych i reklamacyjnych, tudzież Komisyj inspektorackich, ma Komisya krajowa sprawdzić, zestawić i ze wszystkiemi alegatami najdalej do dnia 20. następnjącego miesiąca przedłożyć c. k. Ministerstwu Skarbu ze swojemi wnioskami, przy załączeniu odpisów rozporządzeń wydanych z powodu tych raportów.

24. Płace urzędników Państwa, czynnych przy Komisyi krajowej są uregulowane ustawą służbową.

Z powodu użycia ich przy tej Komisyi nie należy im żadne osobne wynagrodzenie.

Członkom zaś Komisyi, wybranym przez Wydział krajowy, którzy we Lwowie nie mieszkają, mają być na ich żądanie wypłacane dyety w kwocie 5 złr. w. a. za każdy dzień, w którym będą obecni na sesyi Komisyi — w drodze zaliczki z funduszu katastralnego za zwrotem z funduszu krajowego.

Postępowanie przy asygnacyi pieniędzy.

25. Przy asyguowaniu pieniędzy w zakresie jej działania (ustęp 1.) ma Komisya krajowa postępywać według cesarskiego rozporządzenia z dnia 21. listopada 1866., wydanego dla asygnujących władz krajowych, niemniej postara się Komisya, aby dyety i milowe wypłacone zaliczkowo z funduszu katastralnego członkom Komisyj krajowej i komisyi ispektorackich, wybranym przez Wydział krajowy, utrzymywane były w dokładnej ewidencyi w celu ostatecznego obrachunku.

Pomocniczym urzędem obrachunkowym Komisyi będzie oddział obrachunkowy lwowskiej c. k. krajowej Dyrekcyi Skarbu.

Rozporządzeniem tem nie zmienia się obowiązek krajowej Dyrekcyi Skarbu do prowadzenia ewidencyi z zawiadowania funduszem katastralnym w jej okręgu urzędowym.

Regulamin

dla komisyj inspektorackich, ustanowić się mających w Wschodniej Galicyi w celu rewizyi oszacowań dochodów gruntowych.

Zakres działania i skład komisyj inspektorackich.

1. Zadaniem komisyi inspektorackich będzie:

a) zbierać z polecenia Komisyi krajowej daty i dowody potrzebne do osądzenia pojedynczych czynników, tudzież ocenienia czystego dochodu z gruntu, takowe sprawdzać i z czynnikami szacunku porównywać;

b) kierować czynnościami urzędowemi komisyj szacunkowych przy próbach wyrywkowych i takowe nadzorować;

c) zbadać ściśle operaty przez komisye szacunkowe wygotowane, a to tak same w sobie, jak i porównawczo z czynnikami, tudzież operaty te wraz z wynikiem czynności pod *a.* ze swoją opinią komisyi krajowej przedstawić.

2. Zakres działania dotychczasowych inspektoratów przechodzi, w miarę istniejącej instrukcyi, na komisye inspektorackie.

3. Komisye inspektorackie podlegają we wszystkich względach Komisyi krajowej, mają przeto tejże przedkładać wszelkie sprawozdania i peryodyczne podania, i otrzymywać od niej rozporządzenia i polecenia.

4. Każda komisya inspektoracka składać się ma z urzędnika politycznego jako przewodniczącego, którego zamianuje c. k. Namiestnik, i z ośmiu członków, z których dwóch mianuje c. k. Ministerstwo Skarbu, dwóch c. k. Namiestnik, a czterech Wydział krajowy.

W podobny sposób mają być mianowani tychże zastępcy. Nie zaprzysiężeni członkowie komisyi mają złożyć przyrzeczenie w ręce przewodniczącego.

5. Wszyscy członkowie komisyi są obowiązani obznajomić się dokładnie z systemem wykonania stałego katastru, i mają być obdzieleni potrzebnemi instrukcyami i wykazami.

6. Z członków mianowanych przez c. k. Ministerstwo Skarbu będzie starszy w randze służbowej, inspektor lub komisarz, referentem komisyi inspektorackiej.

7. Do załatwienia czynności manipulacyjnej dodany będzie każdej komisyi inspektorackiej pisarz inspektoracki.

Sprawowanie wewnętrznej czynności.

8. Z dniem ukonstytuowania się komisyi inspektorackiej ma być dla niej otwarty oddzielny protokół podawczy w formie przepisanej dla inspektorów: ten ma być co miesiąc zamknięty i przedłożony komisyi krajowej do przejrzenia.

9. Wszelkie wpływające sprawy przełożony przydzieli referentowi do wypracowania, który koncepta expedycyi ułoży, i o ile dotyczą potocznych spraw, przewodniczącemu do aprobacyi przedłoży.

10. W celu załatwienia ważniejszych spraw zbierze się komisya dla wspólnej obrady i powzięcia uchwały.

Przedmiotem obrad mają być:

a) wszelkie wnioski, opinie i sprawozdania, Komisyi krajowej przedłożyć się mające;

b) wszelkie rozporządzenia na podstawie rezolucyi Komisyi krajowej;

c) wskazówki dla podrzędnych komisyj szacunkowych;

d) zapytania komisyj szacunkowych zasadnicze lub takie, które dotyczą zastosowania przepisów instrukcyi w pojedynczych wypadkach;

e) wszystkie główne wyniki czynności komisyj szacunkowych w różnych kierunkach;

f) plany operacyi i podróży komisyj szacunkowych.

Przewodniczący może przeznaczyć i inne, oprócz powyższych spraw, pod obradę.

11. Posiedzenia komisyi mają odbywać się zwykle raz na tydzień w dniu wyznaczonym do tego przez przewodniczącego, który może także zwołać komisyę na nadzwyczajne posiedzenie.

12. Przy każdej obradzie mają oprócz przewodniczącego być obecni wszyscy głosujący, według ustępu 4. do tego powołani.

W razie przeszkodzenia lub prawnego wykluczenia obowiązani są pojedynczy członkowie donieść o tem przewodniczącemu, aby jeszcze w należytym czasie nastąpić mogło powołanie zastępcy.

13. Żaden głosujący nie może brać udziału w obradzie i uchwale nad przedmiotem, który dotyczy oszacowania dochodu w całości lub pojedyuczych czynników z gruntów, będących własnością jego, jego żony, lub osób spokrewnionych lub spowinowaconych z nim w czwartym albo jeszcze bliższym stopniu.

14. Komisyi wolno dla informacyi w ważniejszych sprawach zawezwać na posiedzenie mężów zaufania, lub wedle okoliczności także organa szacunkowe z powiatów inspektorackich z głosem doradczym.

15. Na posiedzeniach ma referent sprawę przedstawić i pierwszy swe zdanie wypowiedzieć, poczem reszta głosujących daje swą opinię w porządku oznaczonym przez przewodniczącego.

16. Przewodniczący ma baczyć na to, aby wykład sprawy był wyczerpujący i dokładny.

Każdemu członkowi komisyi wolno samemu wglądać w akta.

17. Uchwały zapadają bezwzględną większością głosów. W razie rozstrzelenia się głosów przechodzi to zdanie w uchwałę, które podziela przynajmniej czterech członków, jeżeli do tegoż przyłączy się przewodniczący. Jeżeli w ten sposób nie uzyska się większości głosów, ma być przedmiot, przy przedstawieniu wszystkich pojedynczych wniosków, przedłożony do roztrzygnienia Komisyi krajowej.

18. Prezydujący ma prawo wstrzymać wykonanie uchwały większości członków komisyi, jeżeli uzna takowe za przeciwną prawnym postanowieniom i wskazówkom (dyrektywom), i zasiągnąć polecenie Komisyi krajowej.

19. Z każdego posiedzenia ma być przez urzędnika, przeznaczonego do tego przez prezydującego spisany protokół z wyszczególnieniem, jaki wniosek referent postawił, jakiego zdania był każden głosujący, jakiemi powodami takowe popierał, do którego zdania przewodniczący się przyłączył, jak została obliczoną większość głosów, i jaka zapadła uchwała.

Każdemu głosującemu wolno ułożyć pisemnie powody swego zdania, i żądać, ażeby takowe załączone były do protokółu. Protokół posiedzenia ma być podpisany przez przewodniczącego, jednego głosującego wyznaczonego do tego przez członków komisyi, wybranych przez Wydział krajowy i przez referenta, a jeżeli uchwała zapadła wedle wniosku innego głosującego, także przez tego ostatniego.

20. Pozostawia się komisyi postanowienie, w jakim języku protokół prowadzony być ma.

21. Protokóły sesyjne mają być co miesiąca przedkładane Komisyi krajowej do przejrzenia.

22. Na podstawie zapadłej na posiedzeniu uchwały ma referent ułożyć expedycye, i przedłożyć przewodniczącemu.

23. Wszelkie pisma wychodzące z komisyi inspektorackiej muszą być podpisane przez przewodniczącego.

Komisya używać ma dotychczasowej pieczęci inspektoratów.

Objazdy rewizyjne.

24. Instrukcyą przepisaną rewizyę komisyj szacunkowych ma referent komisyi inspektorackiej uskuteczniać w ten sposób, ażeby wszystkie podwładne komisye przynajmniej raz na miesiąc zwiedził.

Wolno jednak komisyi inspektorackiej, jeżeli to uzna za potrzebne wysyłać, na rewizye komisyj szacunkowych raz na miesiąc jednego z członków komisyi, wybranych przez Wydział krajowy.

25. Rewidujący członkowie komisyi mają w każdym względzie wglądać jak najściślej w czynności komisyj szacunkowych, i zawidować dzienniki komisarzy szacunkowych i adjunktów.

Jeżeliby referent komisyi inspektorackiej znalazł, że któryś z organów szacunkowych w postępowaniu swem zbacza od istniejących przepisów, natenczas ma obowiązek zwrócić natychmiast uwagę tegoż na te zboczenia i usterki, i pouczyć go, jak sobie postępywać ma.

O spostrzeżeniach swych w tym względzie jako też o danem pouczeniu winien w swej relacyi rewizyjnej podać dokładną wiadomość komisyi inspektorackiej.

26. Z każdej podróży rewizyjnej zosobna ma być przedłożone sprawozdanie, w którem się rewidujący stanowczo oświadczyć mają, w jakim stanie znaleźli pracę. W nagłych wypadkach może komisya inspektoracka na podstawie takich sprawozdań zarządzić, co potrzeba, donosząc o tem zarazem Komisyi krajowej; zwykle zaś ma przedstawić odpowiedne wnioski Komisyi krajowej.

Przedkładanie raportów czynności.

27. Komisye inspektorackie składają co miesiąc Komisyi krajowej raporty z swych czynności: te mają być przedłożone Komisyi krajowej najdalej do 10. następnego miesiąca, przy załączeniu protokółu podawczego i protokołów sesyjnych, tudzież sprawozdań członków komisyi wysyłanych na rewizyę.

28. Podobnież ma komisya inspektoracka miesięczne raporta czynności podwładnych komisyj szacunkowych zbadać, zestawić, i najdalej do 10. następnego miesiąca przedłożyć Komisyi krajowej.

Należytości członkom komisyi.

29. Płace urzędników Państwa, przydzielonych komisyom inspektorackim są uregulowane ustawą służbową i osobnemi rozporządzeniami. Z powodu przydzielenia ich do komisyi nie należy im żadne osobne wynagrodzenie.

Urzędnikom politycznym, którzy zostali zamianowani członkami komisyi należą, jeżeli ich stanowisko urzędowe nie jest w miejscu urzędowania komisyi inspektorackiej, dyety i koszta podróży takie same, jak za jazdy w własnym powiecie.

Członkom komisyi wybranym przez Wydział krajowy mają być na ich żądanie wypłacane dyety w kwocie 3 złr. w. a. za każdy dzień, w którym będą przytomni na sesyi, a to w drodze zaliczki z funduszu katastralnego za zwrotem z funduszu krajowego.

Mężom zaufania przy komisyach szacunkowych nie należy żadne wynagrodzenie z funduszu katastralnego.

30. Referent komisyi inspektorackiej ma wydatki z powodu jazd rewizyjnych pokrywać z wyznaczonej dla niego na podróże kwoty ryczałtowej.

Członkom komisyi inspektorackiej wybranym przez Wydział krajowy należą za każdy dzień podczas objazdki rewizyjnej, dyety w kwocie 3 złr. w. a. niemniej wynagrodzenie milowego.

Koszta te mają być wypłacane w drodze zaliczki z funduszu katastralnego za zwrotem z funduszu krajowego.

31. Asygnowanie wszelkich stałych i zmiennych należytości dla komisyj inspektorackich i tychże członków, przysługa komisyi krajowej, której wszystkie dotyczące rachunki i wnioski przedkładane być mają.

Regulamin

dla komisyi inspektorackich, ustanowić się mających w Zachodniej Galicyi w celu przeprowadzenia rozpraw reklamacyjnych.

Zakres działania i skład komisyj inspektorackich.

1. Zadaniem komisyj inspektorackich będzie:

a) kierować czynnościami komisyj reklamacyjnych i takowe nadzorować;

b) zbadać ściśle operaty przez te Komisye wygotowane tak same w sobie, jako też co do stosowności wniosków w nich zawartych i wyniki tych czynności ze swoją opinią Komisyi krajowej przedstawiać.

2. Zakres działania dotychczasowych inspektoratów przechodzi w miarę istniejącej instrukcyi na Komisye inspektorackie.

3. Komisye inspektorackie podlegają we wszystkich względach Komisyi krajowej, mają przeto tejże przedkładać wszelkie sprawozdania i peryodyczne podania i otrzymywać od niej rozporządzenia i polecenia.

4. Każda komisya inspektoracka składać się ma z urzędnika politycznego jako przewodniczącego, którego zamianuje c. k. Namiestnik, i z ośmiu członków, z których dwóch mianuje c. k. Ministerstwo Skarbu, dwóch c. k. Namiestnik, a czterech Wydział krajowy.

W podobny sposób mają być mianowani tychże zastępcy. Nie zaprzysiężeni członkowie komisyi mają złożyć przyrzeczenie w ręce przewodniczącego.

5. Wszyscy członkowie komisyi są obowiązani obznajomić się dokładnie z systemem wykończenia stałego katastru, i mogą być obdzieleni potrzebnemi instrukcyami i wykazami.

6. Z członków mianowanych przez c. k. Ministerstwo Skarbu, będzie starszy w randze służbowej, inspektor lub komisarz, referentem komisyi inspektorackiej.

7. Do załatwienia czynności manipulacyjnej, dodany będzie każdej komisyi inspektorackiej pisarz inspektoracki.

Sprawowanie wewnętrznej czynności.

8. Z dniem ukonstytuowania się komisyi inspektorackiej, ma być dla niej otwarty oddzielny protokół podawczy w formie przepisanej dla inspektorów: ten ma być co miesiąc zamknięty i przedłożony Komisyi krajowej do przejrzenia.

9. Wszelkie wpływające sprawy przełożony przydzieli referentowi do wypracowania, który koncepta expedycyi ułoży, i o ile dotyczą potocznych spraw, przewodniczącemu do aprobacyi przedłoży.

10. W celu załatwienia ważniejszych spraw, zbierze się komisya dla wspólnej obrady i powzięcia uchwały.

Przedmiotem obrad mają być:

a) wszelkie wnioski, opinie i sprawozdania Komisyi krajowej przedłożyć się mające;

b) wszelkie rozporządzenia na podstawie rezolucyj Komisyi krajowej;

c) wskazówki dla podrzędnych komisyj do zbadania reklamacyj;

d) zapytania komisyi do zbadania reklamacyj zasadnicze lub takie, które dotyczą zastosowania przepisów instrukcyj w pojedynczych wypadkach:

e) wszystkie główne wyniki czynności komisyi do zbadania reklamacyi w różnych kierunkach;

f) plany operacyi i podróży komisyi do zbadania reklamacyi.

Przewodniczący może przeznaczyć i inne oprócz powyższych spraw pod obradę.

11. Posiedzenia Komisyi mają odbywać się zwykle raz na tydzień w dniu wyznaczonym do tego przez przewodniczącego, który może także zwołać komisyę na nadzwyczajne posiedzenia.

12. Przy każdej obradzie mają oprócz przewodniczącego być obecni wszyscy głosujący według ustępu 4. do tego powołani.

W razie przeszkodzenia lub prawnego wykluczenia, obowiązani są pojedynczy członkowie donieść o tem przewodniczącemu, aby jeszcze w należytym czasie nastąpić mogło powołanie zastępcy.

13. Żaden głosujący nie może brać udziału w obradzie i uchwale nad przedmiotem, który dotyczy dochodzenia i zaopiniowania reklamacyj lub rekursów przeciw oszacowaniu dochodu z gruntów, będących własnością jego, jego żony, lub osób pokrewnionych lub spowinowaconych z nim w czwartym albo jeszcze bliższym stopniu.

14. Komisyi wolno dla informacyi w ważniejszych sprawach zawezwać na posiedzenie mężów zaufania, lub wedle okoliczności także organa szacunkowe z powiatów inspektorackich, z głosem doradczym.

15. Na posiedzeniach ma referent sprawę przedstawić i pierwszy swe zdanie wypowiedzieć, poczem reszta głosujących daje swą opinię w porządku oznaczonym przez przewodniczącego.

16. Przewodniczący ma baczyć na to, aby wykład sprawy był wyczerpujący i dokładny.

Każdemu członkowi komisyi wolno samemu wglądać w akta.

17. Uchwały zapadają bezwzględną większością głosów. W razie rozstrzelenia się głosów przechodzi to zdanie w uchwałę, które podziela przynajmniej czterech członków, jeżeli do tegoż przyłączy się przewodniczący.

Jeżeli w ten sposób nie uzyska się większości głosów, ma być przedmiot przy przedstawieniu wszystkich pojedynczych wniosków przedłożony do rozstrzygnienia Komisyi krajowej.

18. Prezydujący ma prawo wstrzymać wykonanie uchwały większości członków komisyi, jeżeli uzna takową za przeciwną prawnym postanowieniom i wskazówkom (dyrektywom), i zasięgnąć polecenie Komisyi krajowej.

19. Z każdego posiedzenia ma być przez urzędnika przeznaczonego do tego przez prezydującego spisany protokół z wyszczególnieniem: jaki wniosek referent postawił? jakiego zdania był każdy głosujący? jakiemi powodami takowe popierał? do którego zdania przewodniczący się przyłączył? jak została zbliżoną większość głosów? i jaka zapadła uchwała?

Każdemu głosującemu wolno ułożyć pisemnie powody swego zdania i żądać, ażeby takowe załączone były do protokółu. Protokół posiedzenia ma być podpisany przez przewodniczącego, jednego głosującego, wyznaczonego do tego przez członków komisyi, wybranych przez Wydział krajowy, i przez referenta, a jeżeli uchwała zapadła według wniosku innego głosującego, także przez tego ostatniego.

20. Pozostawia się Komisyi postanowienie, w jakim języku protokół prowadzony być ma.

21. Protokóły sesyjne mają być co miesiąca przedkładane Komisyi krajowej do przejrzenia.

22. Na podstawie zapadłej na posiedzeniu uchwały, ma referent ułożyć expedycye i przedłożyć przewodniczącemu.

23. Wszelkie pisma wychodzące z Komisyi inspektorackiej, muszą być podpisane przez przewodniczącego.

Komisya używać ma dotychczasowej pieczęci ispektoratów.

Objazdy rewizyjne.

24. Instrukcyą przepisaną rewizyę komisyi do zbadania reklamacyi, ma referent komisyi inspektorackiej uskutecznić w ten sposób, ażeby wszystkie podwładne komisye przynajmniej raz na miesiąc zwiedził. Wolno jednak komisyi inspektorackiej, jeżeli to uzna za potrzebne, wysyłać na rewizyę komisyi do zbadania reklamacyi raz na miesiąc jednego z członków komisyi, wybranych przez Wydział krajowy.

25. Rewidujący członkowie komisyi mają w każdym względzie wglądać jak najściślej w czynności komisyi do zbadania reklamacyi i zawidować dzienniki komisarzy i adjunktów.

Jeżeliby referent komisyi inspektorackiej znalazł, że któryś z organów do zbadania reklamacyj w postępowaniu swem zbacza od istniejących przepisów, natenczas ma obowiązek zwrócić natychmiast uwagę tegoż na te zboczenia i usterki, i pouczyć go, jak sobie postępywać ma.

O spostrzeżeniach swych w tym względzie, jako też o danem pouczeniu, winien w swej relacyi rewizyjnej podać dokładną wiadomość komisyi inspektorackiej.

26. Z każdej podróży rewizyjnej zosobna ma być przedłożone sprawozdanie, w którem się rewidujący stanowczo oświadczyć mają, w jakim stanie znaleźli pracę. W nagłych wypadkach, może komisya inspektoracka na podstawie takich sprawozdań zarządzić, co potrzeba, donosząc o tem zarazem Komisyi krajowej, zwykle zaś ma przedstawić odpowiedne wnioski Komisyi krajowej.

Przedkładanie raportów czynności.

27. Komisye inspektorackie składają co miesiąc Komisyi krajowej raporty z swych czynności, te mają być przedłożone Komisyi krajowej najdalej do 10. następnego miesiąca, przy załączeniu protokółu podawczego i protokółów sesyjnych, tudzież sprawozdań członków komisyi, wysyłanych na rewizyę.

28. Podobnież ma komisya inspektoracka miesięczne raporta czynności podwładnych komisyj szacunkowych zbadać, zestawić, i najdalej do 10. następnego miesiąca przedłożyć Komisyi krajowej.

Należytości członkom komisyi.

29. Płacę urzędników Państwa, przydzielonych komisyom inspektorackim, są uregulowane ustawą służbową i osobnemi rozporządzeniami. Z powodu przydzielenia ich do komisyi nie należy im żadne osobne wynagrodzenie.

Urzędnikom politycznym, którzy zostali zamianowani członkami komisyi, należą, jeżeli ich stanowisko urzędowe nie jest w miejscu urzędowania Komisyi krajowej, przepisami unormowane dyety i koszta podróży.

Członkom komisyi, wybranym przez Wydział krajowy, mają być na ich żądanie wypłacane dyety w kwocie 3 złr. w. a. za każdy dzień, w którym będą przytomni na sesyi, a to w drodze zaliczki z funduszu katastralnego, za zwrotem z funduszu krajowego.

Mężom zaufania przy komisyach szacunkowych, nie należy żadne wynagrodzenie z funduszu katastralnego.

30. Referent komisyi inspektorackiej ma wydatki z powodu jazd rewizyjnych pokrywać z wyznaczonej dla niego na podróże kwoty ryczałtowej.

Członkom komisyi inspektorackiej, wybranym przez Wydział krajowy należą za każdy dzień podczas objazdki rewizyjnej, dyety w kwocie 3 złr. w. a., niemniej wynagrodzenie milowego.

Koszta te mają być wypłacane w drodze zaliczki z funduszu katastralnego za zwrotem z funduszu krajowego.

31. Asygnowanie wszelkich stałych i zmiennych należytości dla komisyj inspektorackich i tychże członków przysłuża Komisyi krajowej, której wszystkie dotyczące rachunki i wnioski przedkładane być mają.

L. $\frac{55702}{2731}$

Alegat III.

Odpis reskryptu JE. P. Ministra Skarbu do JE. c. k. Namiestnika we Lwowie.

Pan Minister Stanu wręczył mi uchwaloną przez galicyjski Sejm na posiedzeniu dnia 26. marca 1864. petycyę o zniesienie ceny soli.

Rozważając nad tą prośbą — musiano uwzględnić następujące okoliczności:

Koronny kraj Galicya pożytkuje rodzaj soli gotowanej (zwanej hurmany lub topki), stanowiący po odpadnięciu Lombardyi niezaprzeczenie najlepszy i najpiękniejszy wyrób we fabrykacyi solnej, dlatego też pociąga takowy za sobą z powodu zużycia drzewa i kosztów ukształtowania, przed wszystkiemi innemi koszta znaczniejsze, które przeciętnie oznaczyć można po 80 ct. od cetnara. Gdy cena sprzedaży ustanowiona jest na 6 złr. 62 ct. w. a. przeto zysk monopolu w Galicyi nie dosięga cła za normę, przyjętego w kwocie 5 złr. 25 ct. w. a. od wprowadzenia obcej soli gotowanej nałożonego. Powyższy stan ceny jest tak dalece korzystny, że znaczne transporta wschodnio-galicyjskiej soli pomimo Wieliczki wywożone bywają aż do północnej części Czech, w czem leży niezaprzeczony dowód względem taniości ceny.

Takie zapatrywanie się stwierdza w zupełności pogląd na ceny w innych prowincyach zamieszczone w Dzienniku ustaw Państwa z dnia 23. października 1858. XLV.

Oprócz tego odnosi właśnie Galicya Wschodnia znaczną korzyść z przyzwoleń do bezpłatnego pobierania surowicy, które wielu gminom zostały już udzielone, a przy istniejących warunkach jeszcze udzielone będą.

Gdy nadzwyczajna nędza w niektórych okręgach Galicyi doszła do wiadomości c. k. Ministeryum Skarbu, nie zwlekano prośby do Najjaśniejszego Pana o wyjątkowe uwzględnienie, na które też J. C. K. Apost. Mość najwyższem postanowieniem z 28. marca 1866., przeznaczając 5000 cetnarów soli po cenie 1 złr. 36 ct. na cele zapomogi, najłaskawiej przyzwolić raczył.

Z tego zechcesz Wasza Excellencya powziąć, że Królestwo Galicya przy zarządzie monopolu soli zawsze doznawało wyjątkowego uwzględnienia.

Dopóki zatem stan finansów nie dozwoli na ogólne zniżenie cen soli, nie może dalej idące uwzględnienie Galicyi do Najwyższego Tronu być wniesione.

Co się tyczy soli dla bydła, to okazało się, iż łatwość wydzielenia takowej, zupełna nieszkodliwość przymieszki a najmocniej nizka cena doprowadziła do rozgałęzionego prawie ogólnego nadużycia przeciw jej pierwotnemu przeznaczeniu, w czem mianowicie i przeważnie biorą udział mieszkańcy Galicyi Wschodniej.

Wszelkie pomnożenie się sprzedaży tej sorty soli przy równoczesnem i prawnie stosunkowo równem umniejszeniu się zużycia soli do potraw w całej Monarchii, i pochodzący ztąd bardzo znaczny ubytek w dochodzie monopolu, a przedewszystkiem pierwotne ustanowienie cen soli dla bydła, które to ceny tylko prawie o tyle przenoszą koszta wyrobu, ażeby uniknąć straty rzeczywistej, uchyla z góry wszelką myśl dalszego zniżenia ceny; a do poparcia tego niechaj posłuży, że c. k. Ministeryum nie tylko od urzędów, ale nawet od prywatnych osób jako kupców otrzymało wnioski na podwyższenie właśnie tej ceny.

W obec takich okoliczności uważam przedłożenie prośby Najjaśniejszemu Panu jako tem mniej możliwe, ileże na teraz nie mógłbym takowej popierać.

Co się tyczy kwestyi ożywienia handlowego wywozu soli, poruszonej na temże posiedzeniu Sejmowem, to Ministeryum Skarbu ma takową ciągle na oku, i poczyniło wszystko, co tylko możliwem było, przez ułatwienie handlowych warunków i zniżenie ceny.

Wiedeń dnia 25. grudnia 1866.

C. k. Minister Skarbu
Larisch w. r.

Odpis pisma Prezydyum Namiestnictwa z dnia 3. stycznia 1868. r. do l. 10219, pr. do J. O. księcia Marszałka krajowego.

Na podstawie §. 19. statutu krajowego uchwalił Sejm krajowy na posiedzeniach piątem, szóstem i dziesiątem, 24., 26. listopada i 4. grudnia 1866. r., odbytych w przedmiocie podatku domowo-czynszowego: 1. że nadane ustawą z dnia 16. sierpnia 1865. czasowe uwolnienie od opłaty podatku domowego ma być dla miasta Lwowa, Krakowa i wszystkich miast w Galicyi, w których podatek domowo-czynszowy jest zaprowadzony, rozciągnięte także na domy nowo wybudowane, odbudowane lub dobudowane, które wykończone będą w końcu roku 1869.; a 2. że procent strącony z czynszów przy wymiarze podatku domowo-czynszowego na utrzymanie budynku ma wynosić w mieście Lwowie i Krakowie 30%.

Według reskryptu Wysokiego c. k. Ministerstwa Finansów z dnia 23. grudnia z. r. l. 24947. do krajowej c. k. Dyrekcyi Skarbu pierwsza z tych uchwał załatwioną została wydaną tymczasem ustawą z dnia 14. listopada 1867. (Dz. pr. P. nr. 137), zaś co do drugiej uchwały, to Ministerstwo nie może takowej uwzględnić, albowiem ustanowienie 15% jako kwoty strąconej na utrzymanie budynku (*sarta tecta*) nastąpiło ustawą zarówno dla wszystkich miejscowości podlegających podatkowi domowo-czynszowemu, a ze swego stanowiska c. k. Ministerstwo Finansów nie może popierać wyjątkowego podniesienia tego procentu w pojedynczych miejscowościach.

O czem mam zaszczyt zawiadomić Jaśnie Oświeconego księcia Marszałka w skutek reskryptu Jego Excelencyi Pana Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 29. grudnia z r. l. 5753.

Proszę przyjąć itd. itd.

We Lwowie dnia 3. stycznia 1868. r.

Gołuchowski m. p.

Odpis reskryptu ministeryalnego z d. 24. stycznia 1867. l. 3798. do c. k. Prezydyum krajowej Dyrekcyi Skarbu we Lwowie.

Galicyjski Wydział krajowy oznajmił dnia 8. stycznia 1867. l. 200. Ministeryum Skarbu, iż galicyjski Sejm na posiedzeniu dnia 30. grudnia 1866. zapomocą uchwały powziętej na podstawie §. 19. statutu krajowego wypowiedział, że tłumaczenie §. 29. Nr. 1. lit *b.* rozporządzenia ministeryalnego z 15. maja 1859. (D. p. P. nr. 78.) wydane dekretem Ministeryum Skarbu z 22. maja 1862. l. 558. w ten sposób, iż kilka osób rzeź bydlęcia spólnie na własną domową potrzebę przedsiębiorących, wtenczas tylko wolni są od opłaty podatku konsumcyjnego od mięsa, jeżeli wspólnie gospodarstwo prowadzą, jest błędne i dowolne.

Przedstawiając powody powyższej uchwały, wniósł Wydział krajowy zarazem prośbę o uchylenie rzeczonego tłumaczenia. Skutkiem tego ma być uwolnienie od podatku konsumcyjnego przy rzezi bydła przedsięwziętej przez dwie lub więcej osób prywatnych dla ich potrzeby domowej, a więc nie do wspólnego spożycia.

Zbytecznem byłoby wchodzić w rozbiór prawdziwej myśli powołanego paragrafu, ponieważ cesarskie rozporządzenie z 12. maja 1859. względem opodatkowania wina i mięsa w krajach koronnych mianowicie Wyższej i Niższej Austryi, Salcburgu, Tyrolu, Vorarlbergu, Styryi, Karyntyi, Krainie, Wybrzeżu, Czechach, Morawii, Szlązku Galicyi z okręgami Krakowskim i Bukowinie, zniesione zostało ustawą z 17. sierpnia 1862. (D. p. P. nr. 55.) a tem samem upada i rozporządzenie Ministeryalne z 15. maja 1859. wydane tylko w celu wykonania powyższego cesarskiego rozporządzenia.

Wedle arttykułu I. dopiero co wzmiankowanej ustawy ma być począwszy od 1. listopada 1862. znowu w krajach wyżej nazwanych pobierany podatek konsumcyjny od wina, moszczu i mięsa podług postanowień, które bezpośrednio przed dniem 1. maja 1860. były w mocy.

Dla tego też te postanowienia są decydującemi co do kwestyi, pod jakiemi warunkami wspólna rzeź bydła przedsięwzięta przez osoby prywatne wolną jest od podatku konsumcyjnego. Atoli już była kamera nadworna w porozumieniu z byłą kancelaryą nadworną wypowiedziała w skutek podniesionych pytań dekretem z 17. grudnia 1834. l. 51489. zamieszczonym w galicyjskim zbiorze ustaw, z r. 1835. nr. 1. str. 1. podług którego przy poborze podatku konsumcyjnego bez wszelkich trudności postępowano, że przy wspólnych rzeziach bydła przedsiębranych przez osoby prywatne albo całkiem dla innych osób, albo w części dla swego domowego użytku a częścią dla użytku innych osób, tylko w takim wypadku ma miejsce uwolnienie od podatku, jeżeli rzeź przedsiębraną była z okazyi wesela lub innej wspólnych uroczystości do wspólnego spożytkowania.

Z tego wynika, iż bez zmiany ustawy nie jest możliwem przyznanie uwolnienia od podatku konsumcyjnego także i w takim wypadku, gdy spożytkowanie zabitego bydlęcia ma miejsce z osobna w domu każdego w rzezi udział biorących. Do zmiany ustawy w tej mierze nie widzi się c. k. Ministeryum Skarbu spowodowanem, ponieważ doświadczenia zebrane przed wydaniem powyższego dekretu kamery nadwornej przekonują, że rozciągnięcie uwolnienia podatkowego przy wspólnej rzezi bydła w myśl uchwały galicyjskiego Sejmu naraziłoby dochód podatku konsumcyjnego od mięsa na prowincyi (auf offenem Lande) na znaczny uszczerbek, ponieważ pod pozorem wspólnej rzezi uchylanoby się z łatwością od opłaty podatku także w wypadkach, w których rzeczywiście rzeź przedsiębraną bywa na rachunek pojedynczej prywatnej osoby i tylko mięso w części lub w zupełności innym osobom sprzedawanem bywa.

O czem należy galicyjski Wydział krajowy na załączone podanie zawiadomić.

Wiedeń 29. stycznia 1867.

Do Wydziału krajowego w miejscu.

L. 3688/pr.

Pismem swem z dnia 15. grudnia 1867. l. 4870. udał się był Świetny Wydział krajowy w sprawie wniosku X. Morgensterna, przekazanego Świetnemu Wydziałowi krajowemu na siedmdziesiątem piątem sejmowem posiedzeniu w r. 1866. do Wys. Ministerstwa Finansów z prośbą, ażeby właściwe stosunki Galicyi należycie uwzględniono przy opodatkowaniu zabudowań XII. klasy taryfy podatkowej, do której należą budynki mieszkalne o jednej, dwóch i trzech częściach mieszkalnych, i ażeby jak najspieszniej usunięto w drodze administracyjnej lub ustawodawczej niesprawiedliwość, że największa liczba zabudowań o jednej i dwóch izbach jest zarówno opodatkowaną, jak budynki mieszkalne o trzech izbach.

Pan Minister Finansów według swej odezwy do pana Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 1. maja b. r. l. 9164. nie może uważać za dostateczne i stanowcze powody przytoczone dla poparcia tej prośby, o ile odnoszą się do porównania z stosunkami podatkowości w Węgrzech, bo tam kontrybuenci opłacają oprócz podatku domowego, jeszcze osobisty podatek zarobkowy (*Personal-Erwerbsteuer*), który nie istnieje w Galicyi, — nie zapoznaje jednak pan Minister Finansów, że Świetny Wydział przytoczył na podstawie dochodzeń miejscowych faktyczne okoliczności, zasługujące na uwzględnienie przy opodatkowaniu budynków mieszkalnych, najniższej klasy taryfowej.

Gdy jednakże przedmiot ten w drodze administracyjnej nie mógłby być załatwiony, a Ministerstwa Finansów zamiarem jest, sprawę stałych podatków w ogólności doprowadzić w drodze ustawodawczej do radykalnego załatwienia, którego naglącą potrzebę powszechnie już uznano, przyczem w podaniu Świetnego Wydziału poruczone okoliczności co do opodatkowania budynków mieszkalnych mogłyby znaleść uwzględnienie, pan Minister Finansów udał się do pana Ministra Spraw Wewnętrznych, ażeby oznajmiono Świetnemu Wydziałowi, że sprawa podjęta w wyż przytoczonem szacownem piśmie do Ministra Finansów, zostanie stosownie załatwioną razem wraz z będącą w toku kwestyą reformy podatkowej w ogólności.

O czem mam zaszczyt zawiadomić Świetny Wydział krajowy w skutek reskryptu pana Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 23. czerwca br. l. 6479/827.

Lwów dnia 8. lipca 1868.

Gołuchowski m. p.

L. 2474. ex 1867.

Memoryał

Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, dotyczący reformy ustaw o należytościach prawnych, oraz zmian, któreby nawet jeszcze przed ogólną reformą tych ustaw zaprowadzić w nich wypadało.

Zasady teraźniejszego ustawodawstwa o należytościach prawnych w Państwie austryackiem, są zawarte: w ustawie z dnia 9. lutego 1850., w najwyższem postanowieniu z dnia 1. maja 1850., w ces. rozporządzeniu z dnia 19. marca 1853., w najwyższem postanowieniu z dnia 2. kwietnia 1856. i z dnia 23. sierpnia 1858., a nareszcie w ustawach z dnia 13. grudnia 1860. i z dnia 29. lutego 1864. Najwyższe postanowienia z dnia 29. marca 1852. i z dnia 6. marca 1854., ces. rozporządzenie z dnia 8. lipca 1858. i z dnia 17. maja 1859., a nareszcie i najwyższe postanowienia z dnia 22. kwietnia i z d. 12. maja 1860., tworzą ustawy dodatkowe wydane z powodu zaprowadzenia notaryatu, marek stemplowych, waluty austryackiej i dodatków wojennych, jako też z powodu ustawy przemysłowej i ustawy o protokółowaniu firm handlowych, które weszły w życie w r. 1860.

Już sama ta okoliczność, że ustawa z dnia 9. lutego 1850. została zaraz w tymże roku 1850. a następnie powtórnie w r. 1853. uzupełnioną, a po części i zmienioną, świadczy o wadliwym jej układzie. Podobny zarzut spotyka też prawie wszystkie nstawy, wydane w owej epoce. Dawniejsze ustawy zawierają wielką ilość przepisów już zniesionych, późniejsze można zrozumieć tylko, posiadając gruntowną znajomość ustaw poprzednich, a żadna z nich nie wystarcza sama przez się do wymierzania należytości w najzwyklejszym wypadku. Wiadomo powszechnie, że w tym labiryncie ustaw nie zdoła się zoryentować prawie żaden urzędnik, żaden sędzia lub adwokat, a z nadzwyczaj małemi wyjątkami nawet żaden z urzędników, ustanowionych do wymierzania należytości. — Aby zrozumienie tych ustaw uczynić przystępniejszem przynajmniej c. k. władzom skarbowym, wydano przeszło tysiąc rozporządzeń dodatkowych; podręcznik Cezara, wydany we Lwowie, zawiera 714 takich rozporządzeń, które tylko do końca kwietnia 1856. r. wydać było potrzeba. Przegląd szczegółowy tych rozporządzeń przekonałby, że te rozporządzenia posłużyły po największej części na to tylko, aby uczynić ustawę wedle możności jeszcze niezrozumialszą. — Zbytecznem byłoby dodawać, że nakazy płatnicze i inne w tym względzie orzeczenia, wydane na podstawie takich ustaw, muszą wydawać się stronom, którym je doręczono, jak delfińskie wyrocznie, a przecież głównym jest warunkiem dobrego ustawodawstwa, aby nie było niezrozumiałem dla tych, na których nakłada pewne obowiązki. Od ustaw podatkowych należy tego tem więcej wymagać, iż nawet najsprawiedliwsza i najmniejsza opłata wywołuje nieukontentowanie, jeżeli płacący nie może przekonać się o jej sprawiedliwości i prawności.

Praktyczne następstwa tak skomplikowanej i niezrozumiałej ustawy podatkowej, powszechnie są znane. Każda bezpośrednia opłata, którą uiścić należy, musi być szczegółowo wymierzoną, a ponieważ organa, które się tem trudnią, nie są w stanie znać dokładnie ustaw, muszą się zdarzać liczne wymierzania fałszywe. Dowodzi tego niezbicie wielka ilość wytknięć, które wydaje dotyczący oddział rachunkowy, (dawniej nadworna buchhalterya dla dochodów tytoniowych i stemplowych), przy cenzurowaniu miesięcznych rejestrów przychodu z należytości prawnych. Wypada jednakże podnieść, że władza ta wytyka te tylko wymierzenia, gdzie organ wymierzający wyliczył należy-

tość jej zdaniem za nizko. Łatwo można się domyśleć, że zdarza się daleko częściej, iż stronę wbrew prawa przeciężono, bo jak wiadomo, oblicza każdy urzędnik skarbowy w wątpliwości raczej za wysoko, jak za nizko, z obawy, by w danym razie nie został skazanym na powrócenie Skarbowi szkody. — Zarządowi skarbowemu wiadomo, że urzęda wymierzające te opłaty, nie mogą podołać swej robocie. Pokąd ustawa o należytości będzie tak zawiłą i niezrozumiałą jak teraz, nie da się to zmienić. Z kwartalnych sprawozdań o czynnościach w sprawach wymiaru należytości, łatwo się przekonać, jak ogromna ilość aktów tyczących się tego wymiaru, po części nawet z przeszłego lat dziesiątka spoczywa nie załatwioną. A jeżeli restancye te zmniejszyły się w ostatnich czasach w skutek nieustannych napomnień władz wyższych, to pewnie większa ich część nie została załatwioną odpowiednio i powiększyła liczbę wymiarów fałszywych i uciążliwych dla stron. Z drugiej strony zarzucone są władze wyższe skargami i rekursami przeciw pojedynczym nakazom płatniczym, a pomimo tego oddani są rekurenci na łaskę lub niełaskę losu, bo nikt z góry zapewnić nie zdoła, czy zażalenie przeciw uciążliwemu wymiarowi pomoże co skarżącemu się. W tym bowiem nawale ustawodawczych przepisów i dodatkowych rozporządzeń trudno wyszukać to właśnie postanowienie, które w danym wypadku zastósowaćby wypadało. Nikt nie zaprzeczy, że ustawa pojedyncza i zrozumiała nie wymagałaby i połowy dzisiejszych urzędników, zajętych wymierzaniem należytości, a zadowolniłaby daleko więcej opodatkowanych. — Jakkolwiek i przytoczone już okoliczności powinneby skłonić c. k. Rząd do całkowitej reformy obecnego ustawodawstwa o stemplach i należytościach, to przecież nie można pominąć jeszcze i innych za tą reformą przemawiających ważniejszych powodów. Porównanie zapisów należytości ze zapisami uiszczeń i wykazy restancyj bezpośrednich należytości, mogą c. k. Rząd przekonać o nadzwyczajnych trudnościach przy ściąganiu tych należytości. — Zestawienie przeciętnego rocznego dochodu i restancyj należytości bezpośrednich z przeciętnemi dochodami i zaległościami wszelkich innych podatków, dowiodłoby, że stosunek co do zaległości jest najniekorzystniejszy przy należytościach bezpośrednich. Taki niekorzystny stosunek musi się wywiązać przy każdym podatku, przy którym zdarzają się często podobne wypadki jak przy należytościach bezpośrednich, że n. p. spadkobierca otrzymuje równocześnie albo w nader krótkich odstępach dwa nakazy płatnicze, jeden za spadek, który odziedziczył, a drugi w zastępstwie swego spadkodawcy od spadku przez tegoż jeszcze odziedziczonego z powodu, że wymiar należytości od ostatniego opóźnił się. Nieszczęśliwy taki spadkobierca nie jest często w możności uiszczenia i jednej należytości, — a takie lub podobne wypadki mnożą zaległości do tego stopnia, iż w końcu ściąganie tychże rujnuje kontrybuenta, albo stać się musi nader trudnem, jeżeli nie całkowicie niemożliwem. — Ustawa pojedyncza i systematyczniejsza zapobiegłaby podobnym niestosownościom i ułatwiłaby pobór opłat, a dochody skarbu nie doznałyby wielkiego uszczerbku, chociażby nawet zniżono teraźniejszy ich wymiar, gdyż wiadomą jest rzeczą, że każdy podatek staje się tem intratniejszym, im prędzej i łatwiej wpływa do kasy rządowej.

Teraźniejsza ustawa o należytościach prawnych przy zupełnem braku wszelkiego w niej systemu nigdy tego nie dopnie. Ustawa ta usiłowała zająć w jeden system podatkowy różnego rodzaju opłaty, mianowicie: należytości stałe, należytości według skal, należytości procentowe i należytości zwane ekwiwalent, z których trzy pierwsze pobiera Rząd częścią za pomocą marek stemplowych, częścią zaś bezpośrednio. Ztąd powstał bezład, jakiego nie ma w żadnej istniejącej ustawie podatkowej. — Z powodu tej niezrozumiałości ustawy, mylą się nieustannie strony, adwokaci, sędziowie i inni urzędnicy przy użyciu marek stemplowych do pism, które takowych wymagają. W skutek tego wpływa codziennie do c. k. urzędów skarbowych niezliczona ilość urzędowych tak zwanych nocyowań, a załatwienie tychże wymaga utrzymywania znacznych sił roboczych. Często spisuje się dla kilku centów więcej papieru, jak w procesie o przestępstwo, który kończy się skazaniem winowajcy na kilkudniowy, a nawet kilkutygodniowy areszt. Niezbitym dowodem braku wszelkiego systemu w naszej ustawie o stemplach i należytościach, jest owa niezliczona ilość uależytości stałych od jednego centa aż do 15 zlr. w. a., a pomimo tego mogą przedmioty podciągnięte pod te stałe należytości podlegać także innym opłatom n. p. procentowej albo podług skali, a nawet należytości procentowe mogą się zamienić w należytości stałe, jak przy wyrokach (poz. taryfy 103).

Pomimo licznego stopniowania stałych stemplowych opłat, oparte na niem opodatkowanie jest stosunkowo niesprawiedliwem. Największa ilość procesów w powiatowych sądach w Galicyi tyczy się sum od 50 do 100 złr. Akta każdego z tych sądów mogą dowieść, że wydatek na stemple w takim procesie wynosi najmniej 5 złr., a zwykle 10 złr., częstokroć zaś nawet więcej. Ustawa postanawia niższe stałe należytości stemplowe tylko dla procesów o mniej jak 50 złr. Procesa od sumy od 50 złr. do 100 złr., zatem procesa u nas w Galicyi najliczniejsze, podlegają wyjąwszy należytości za wyrok tym samym opiatom, jak procesa o tysiące. Niech każdy nieuprzedzony sądzi, czyli to jest sprawiedliwem? Ważniejsze jeszcze zarzuty, bo nawet zarzut niesprawiedliwego i własnym ustawy zasadom sprzeciwiającego się opodatkowania, spotykają należytości zmienne. Zaprowadzenie skali III. nie da się niczem usprawiedliwić, ponieważ już ustawa z dnia 9. lutego 1850. dla dokumentów ważniejszych

takową pośrednio zaprowadziła, postanawiając w §. 40., że drugie exemplarze dokumentów, podlegających stemplowi według skali I., lub II.; muszą być zarówno stemplowane jak exemplarze pierwsze. Wiadomo, że tylko ważniejsze dokumenta spisują się w kilku egzemplarzach. Takie dokumenta podlegają zatem już na mocy §. 40. powołanej ustawy nie opłacie $^1/_4\%$ według skali II., lecz opłacie $^1/_2\%$. Dalsze rozróżnienie dokumentów celem poddania niektórych z nich jeszcze wyższej opłacie, nie ma żadnej logicznej podstawy i jest oczywistą niesprawiedliwością. Stempel na dokumenta powinien być zastosowany do wartości rzeczy lub prestacyj, będących przedmiotem dokumentu i nie powinno wymagać się przy jednym interesie większej, a przy drugim mniejszej opłaty. Dokument jest tem ważniejszy, im większą przedstawia wartość pieniężną, a wartość tę uwzględnia już progresyjna skala II. W ten sposób każdy ważniejszy interes opodatkowany jest wyżej, jak interes mniej ważny. Kontrakt z furmanem o dostawę towaru w wartości 1000 złr. za wynagrodzeniem 100 złr. podlega stemplowi według skali II. Jeżeli zaś furman dostaje zamiast gotówki 10tą część towaru, kontrakt ten podlega skali III., bo zawiera także ustępstwo (kupno) rzeczy ruchomej. Furman otrzymał jednakże w obydwóch razach tylko 100 złr. Z tego wypływa, iż wyłączenie z dokumentów, które podlegały dawniej skali II., niektórych z nich, celem poddania takowych skali wyższej jest zupełnie niesłusznem. — Najdotkliwiej jednakże uciskają ludność należytości procentowe, szczególniej należytości pobierane za przeniesienie majątków nieruchomych. Należytośc za przeniesienie nie ciąży na dochodzie, lecz obciąża kapitał, tj. majątek, za którego przeniesienie ma być uiszczoną. A przecież ekonomia polityczna przyjęta już jako pewnik, że podatek obciążać może tylko czysty dochód, bo inaczej musi zniszczyć siłę podatkującą. Jeżeli wbrew temu niektórzy finansiści powołują się na państwa, gdzie istnieje już od dawna podatek majątkowy, a w których nie tylko nię zmniejszyła się zamożność, ale owszem majątek narodowy nie przestaje powiększać się, to dowodzą oni jedynie, że w państwach tych jest taka obfitość kapitałów, iż nawet podatek majątkowy staje się tam nieszkodliwym. Kraje bardzo bogate zdołają wprawdzie znieść bezkarnie podatek majątkowy, dla krajów jednakże uboższych jest on ogromnym ciężarem, a kraje cierpiące na brak kapitałów musi on zupełnie koniecznie zrujnować, szczególniej, jeżeli inne podatki są wysokie.

Podatek majątkowy jest zawsze tylko wyjątkiem, z którego wolno robić użytek, albo tam tylko, gdzie inne podatki są bardzo nizkie, albo w razach nadzwyczajnej potrzeby i to tylko na bardzo krótki czas. Łatwo zatem pojąć, jak zgubne skutki wywierają opłaty za przeniesienie własności na pomyślność Galicyi, gdzie częstokroć nie można już podołać istniejącemu podatkowi gruntowemu i gdzie bezsprzecznie jest największy brak pieniężnych kapitałów. Skala procentowa tych opłat jest dla Galicyi za nadto wysoką. Szczególnie uciążliwemi są należytości 4% i 8%. Skale z 1% przy przeniesieniu własności między krewnemi w linii prostej na 4%, przy przeniesieniu między braćmi nie da się bynajmniej usprawiedliwić, a to tem mniej, iż opłata ta nie przynosi nawet c. k. Skarbowi spodziewanego dochodu. Statystyczne daty dowodzą, iż z całego dochodu, jaki przynoszą wszystkie należytości 1%, 4% i 8% przypada na opłaty dwóch ostatnich kategoryj tylko 10% i to 3% na należytości 8%, a 7% na należytości 4%. Oprócz tych ogólnych powodów istnieją jednakże jeszcze okoliczności szczegółowe, które muszą z czasem uczynić opłaty te dla Galicyi zupełnie nie do zniesienia. Jak wiadomo, istnieją w Galicyi księgi hypoteczne, tylko dla większych własności i dla realności miejskich tych miast, w których były organizowane Magistraty. Przeważna zatem część ludności, cała ludność miejska i ludność małych miasteczek pozbawiona jest dobrodziejstwa kredytu realnego. A przecież przy braku kapitału zmobilizowanie nieruchomości w drodze kredytu realnego jest jeszcze jedynie możliwym środkiem, by ciężący na niej podatek majątkowy uiścić. Ztąd pochodzi, że dla zapłacenia należytości za przeniesienie musi ludność wiejska uciekać się u nas bez wyjątku do zawsze dwoistego kredytu osobistego, a przy naszych nieszczęsnych stosunkach znaleźć go ona może tylko na procenta lichwiarskie, które ją puszczają wkrótce z torbami. W tym względzie jest zatem opłata za przeniesienie w Galicyi daleko uciążliwszą, jak w innych krajach Monarchii. Ustawodawstwo idzie tu jednakże jeszcze dalej. Należytość za przeniesienie nieruchomości zawiera w sobie bezsprzecznie także taxę za intabulacyę.

Poz. taryf. 45. postanawia, że za intabulacyę przeniesienia własności rzeczy nieruchomej uiszczoną być ma opłata $1^1/_2\%$ — od której to opłaty wolne są jednakże te przeniesienia, które podlegają należytościom wymienionym w poz. tar. 65., 91. lub 106. Ztąd wynika, że w wszystkich należytościach za przeniesienie zawarta jest taxa za intabulacyę w wysokości $1^1/_2\%$. Jeżeli pobór tej taxy da się jeszcze usprawiedliwić co do realności mających księgi hypoteczne, to jest niezawodnie najwyższą niesprawiedliwością pobierać ją także i tam, gdzie one nie istnieją, gdzie o jakowejś intabulacyi mowy być nie może, gdzie zatem opłaca się podatek za dobrodziejstwo, którego się nie otrzymuje. Wzgląd, iż niesprawiedliwość ta dotyka ludność wiejską i małych miasteczek, a zatem najliczniejszą i najuboższą klasę, przemawia najwymowniej za koniecznością jak najrychlejszego jej uchylenia.

nadto opodatkowani zostali przez zaprowadzenie opłat za przeniesienie włościanie, czyli posiadacze tak zwanych dawniej posiadłości rustykalnych wyżej jak wszyscy inni właściciele, ponieważ ustawa nie uwzględniła różnicy zachodzącej między ogólnem prawem spadkowem podług kodeksu cywilnego, a prawem spadkowem włościańskiem, ustanowionem patentem z d. 10. maja 1787. Zbytecznem byłoby wyłuszczać tu bliżej tę różnicę. Przechodzimy zatem do przedstawienia skutków, jakie wypływają z nieuwzględnienia tej różnicy.

Załączona tu tabela *A**) dowodzi, że w razie, gdyby ktoś umierając zostawił realność w wartości 1200 złr. trzem synom, z których dwaj starsi pomrą bezdzietnie w przeciągu czterech lat i 3 miesięcy po ojcu, tak, że najmłodszy odziedziczy ostatecznie cały spadek, ogólna należytość za wszystkie przeniesienia wyniesie, jeżeli realność jest rustykalną 180 złr., jeżeli zaś nie jest rustykalną tylko 98 złr. 75 ct. — w ostatnim tedy wypadku mniej o 81 złr. 25 ct.

Włościanie płacą zatem w takim razie prawie dwa razy tyle, co inne klasy ludności, a przypuściwszy wbrew prawdopodobieństwu, że w czasie drugiego i trzeciego spadku nie były jeszcze uiszczone współdziedzicom spłaty należące się z powodu spadków poprzedzających, i że dla tego będą musiały być uwzględnione jako pasywa masy przy wymierzaniu należytości, to i wtenczas wyniesą należytości przy realności rustykalnej, jeżeli przyjęte

---

*) Tabela A).

Liczba porz.	Opis faktów spadkowych	Jeżeli realność nie jest rustykalną						Jeżeli realność jest rustykalną					
		Majątek spada	Wymiar należytości					Majątek spada	Wymiar należytości				
			od sumy	szczeg. zł.	szczeg. c.	razem zł.	razem c.		od sumy	szczeg. zł.	szczeg. c.	razem zł.	razem c.
1.	Spadkodawca ojciec pozostawia trzech synów *A.*, *B.*, *C.* i realność w wartości 1200 złr.	Na każdego z trzech synów w ⅓części, każden płaci ⅓część należytości.	1200zł.1%	12	—			Na najstarszego syna *A.*, któren płaci całą należytość i wypłaca braciom po 400 złr. — regresując się przy tem co do zapłaconej i za nich należytości (§. 73.n.o n.)	1200zł.1%	12	—		
			„ 1½%	18	—				„ 1½%	18	—		
			razem	30	—				razem	30	—		
			25 % dodatek	7	50	37	50		25% dodatek	7	50	37	50
2.	Najstarszy syn *A.* umiera w 4. lat i 1 miesiącu po ojcu bezdzietnie.	część brata *A.* spada na braci *B.* i *C.* na każdego w połowie czyli w ⅙ całej realności.	400 zł. 4%	16	—			Na drugiego syna *B.*, któren wypłaca bratu *C.* dalszych 200 złr.	1200zł.4%	48	—		
			„ 1% zamiast 1½% *)	4	—				„ 1% zamiast 1½% *)	12	—		
			razem	20	—				razem	60	—		
			25% dodatek	5	—	25	—		25% dodatek	15	—	75	—
3.	Drugi syn *B.* umiera toż samo bezdzietnie we 2 miesięcy po bracie *A.* a zatem w 4. lat i 3 miesiącach po ojcu.	część brata *B.* ½ i ⅙ — czyli ⅔ całej realności spada na brata *C.*, któren staje się tym sposobem właścicielem całej realności.	400 zł. 4%	16	—			Na ostatniego syna *C.*	1200zł.4%	48	—		
			„ 1% zamiast 1½% *)	4	—				„ ½% zamiast 1½% *)	6	—		
			200 zł. 4%	8					razem	54	—		
			„ ½% zamiast 1½% *)	1					25% dodatek	13	50	67	50
			razem	29	—								
			25% dodatek	7	25	36	25						
		Summa .	. .	.	.	98	75	Summa .	. .	.	.	180	—
		Zatem płaci realność rustykalna więcej o	. .	.	.	.	.	. . . . .	. .	.	.	81	25

---

*) Opust podług nowego postanowienia z dnia 1. maja 1850. (D. p. P. nr. 181) miasto 1½%— 1% i ½%.

w tabeli okoliczności pozostaną niezmienione o 25 złr., a zatem o $25^1/_8\%$ więcej — niż przy każdej innej realności — co dowodzi załączona tabela *B**).

Jedna z gmin Galicyi (Smęgorzów) wyliczyła w petycyi wniesionej do Sejmu krajowego imiennie 29 rodzin włościańskich, które w skutek powtarzających się w krótkich odstępach należytości za przeniesienie, zostały zupełnie zrujnowane. Idąc za tą wskazówką możnaby obliczyć, jak długo potrzebuje jeszcze istnieć teraźniejsza ustawa, aby zrujnowała materyalnie nie tylko całą tę gminę, ale cały stan nasz włościański, kiedy w ciągu lat 18 zniszczyła znaczną jej część; te same bowiem stosunki istnieją w wszystkich gminach wiejskich całego krajn. Jeżeli się zważy, ile powodzi, ile epidemii, i ile lat głodowych Galicya przetrwała od roku 1850. łatwo odgadnąć, jak częste musiały być niestety w tych latach zmiany właścicieli włościańskich gospodarstw a ztąd pojąć, że narzekania włościan na te opłaty są zupełnie uzasadnionemi. C. k. Rząd nie powinien ociągać się z przyniesieniem w tym względzie ulgi, przeprowadzając jak najspieszniej reformę ustawodawstwa o należytościach prawnych. Jest to tem potrzebniejszem, że i inne postanowienia tej ustawy tak są dla naszej ludności wiejskiej uciążliwemi, że nakaz płatniczy równa się częstokroć konfiskacyi majątku, za którego przeniesienie opłacaną być ma należytość. Takim przepisem jest postanowienie, że stokrotny podatek gruntowy stanowi zwykle najniższą wartość, która ma służyć za podstawę do wymiaru należytości prawnej (§. 50. ust. z d. 9. lutego 1850). Według tego wymiaru wynosi należytość często tyle, — a czasem i więcej jak rzeczywista wartość całego gospodarstwa włościańskiego. Wadliwość istniejącego prowizoryum gruntowego, w połączeniu z ustawą o należytościach, która nie uwzględniła tej okoliczności — są czynnikami takich wyników. To też wydał p. Plener, będąc naczelnikiem tutejszej krajowej Władzy skarbowej w słusznem ocenieniu tej niestosowności do podwładnych urzędów nakaz, aby tam, gdzie gospodarstwo włościańskie nie warte rzeczywiście tyle, ile wynosi stokrotny podatek, przedsiębrały sprawiedliwsze oszacowanie i wnosiły z urzędu, chociażby strona o to nie prosiła, by wymiar należytości odpowiednio zmodyfikować, a nadto w razie potrzeby rozłożyć takową na raty z uwolnieniem od procentów zwłoki. Widać z tego, iż p. Plener prze-

*) Tabela B).

Liczba porz.	Opis faktów spadkowych.	Majątek spada.	Wymiar należytości				
			od sumy	szczegółowo złr.	szczegółowo ct.	razem złr.	razem ct.
1.	Spadkodawca ojciec umiera pozostawiając trzech synów *A.*, *B.*, *C.* i realność rustykalną, w wartości 1200 złr.	Na najstarszego syna *A.*, któren ma wypłacić braciom *B.* i *C.* po 400 złr., razem 800 złr.	1200 złr. — 1% „ „ 1½% razem . 25% dodatek	12 18 30 7	— — — 50	37	50
2.	Najstarszy syn *A.* umiera w 4 lat i 1 miesiąc po ojcu bezdzietnie, nieuiściwszy braciom spłatę w kwocie 800 złr.	Na drugiego syna *B.*, któren ma wypłacić prócz 400 złr. należących się jemu po ojcu, jeszcze 200 złr. należących się mu po bracie *A.*	400 złr. — 4% „ „ 1% 800 „ 2% zamiast 3½% *) razem . 25% dodatek	16 4 16 36 9	— — — — —	45	—
3.	Drugi syn *B.* umiera we dwa miesiące po bracie *A.*, także bezdzietnie, nie wypłaciwszy bratu *C.* należące się temuż 600 złr.	Na trzeciego syna *B.*, któren nie mając dalszego rodzeństwa, nie ma żadnych spłat do uiszczenia.	600 złr. — 4% „ „ ½% „ „ 1% zamiast 3½% *) razem . 25% dodatek	24 3 6 33 8	— — — — 25	41	25
		Suma wszystkich należytości .	. . . . .	.	.	123	75
		W porównaniu z sumą tabeli *A*), którą płaci realuość nierustykalna .	. . . . .	.	.	98	75
		Płaci realność rustykalna więcej o .	. . . . .	.	.	25	—

*) Podług §. 3. cesarskiego rozporządzenia z dnia 19. marca 1853. (D. p. P. nr. 53.) $3^1/_2\%$ a z uwzględnieniem opustu tylko 2% i 1%. —

konał się dokładnie o stosunkach naszego ludu wiejskiego, i że nie uszło jego uwagi, iż włościanin u nas bardzo często zupełnie nie wie, jak ma sobie poradzić, aby uzyskać prawną ulgę.

To też było powodem owego rozporządzenia o dzieleniu z urzędu wypłat na raty. Wkrótce po wydaniu tego rozporządzenia, został p. Plener odwołany z Galicyi, a to było dostatecznem dla naszych Władz skarbowych, aby zapomnieć o tem rozporządzeniu. Musimy wspomnąć jeszcze o przepisie, który nie jedną tylko warstwę społeczeństwa, ale całą ludność daleko dotkliwiej obciąża, jak ustawa pierwotnie zamierzała, który jest najwyraźniejszą niesprawiedliwością. — Ces. rozporządzenie z dnia 19. marca 1853. postanowiło w §. 3cim, że jeżeli majątek nieruchomy przechodzi bezpłatnie na brata lub dalszego krewnego albo obcego, opłata za przeniesienie a raczej za intabulacyę wynosić ma od tej części wartości tego majątku, który wyrównywa ciężącym na nim długom nie $1^1/_2\%$ ale $3^1/_2\%$. — Opłaty tej wymaga się za coś, czego obdarowany wcale nie dostał. Musi on za przeniesienie tego, czego nie dostał, płacić więcej, jak za przeniesienie tej części majątku, która przyniosła mu korzyść. Wszelka logika musi tu ouiemieć. Trudno odgadnąć, jakie powody skłoniły Władze skarbowe do wydania tego przepisu. Ściślejszego krytycznego rozbioru nie wytrzymałyby one z pewnością. Mianowicie nie da się tu zastósować analogia z kupnem majątku nieruchomego, bo przy kupnie zależy zupełnie od woli kupującego, czyli chce zawrzeć interes lub nie. Przy przeniesieniu bezpłatnem nie ma obdarowany wyboru. Musi koniecznie majątek nieruchomy przyjąć, jeżeli nie chce stracić części tegoż wolnej od długów. To jego położenie przymusowe wyzyskuje ustawa, a obkładając bierną część darowanego majątku należytością $3^1/_2\%$wą, podwyższa opłatę od rzeczywiście otrzymanej darowizny, a co dziwniejsze, obdarowany musi płacić od swej darowizny stosunkowo tem więcej, im więcej długów na majątku cięży, im mniej więc ta darowizna wynosi. Odwołania zatem §. 3. ces. rozp. z dnia 19. marca 1853. wymaga w każdym razie owe uczucie słuszności, którą w r. 1850. przy układaniu ustawy o należytościach przecież jeszcze przewodniczyło, w roku zaś 1853. niestety zupełnie zaniemiało. — O kierunku ustawodawstwa finansowego świadczy wymownie pierwszy ustęp przestróg poprzedzających taryfę z dnia 9. lutego 1850., który poleca, aby w razach wąpliwości wymierzano zawsze wyższą należytość, a już z początku przytoczono, iż władze cenzurujące wytykają tylko te błędy, gdzie za nizko wymierzono, nigdy zaś te, gdzie wymierzono za wysoko. Tak musiało przyjść do tego, że należytość wymierzają prawie zawsze jeszcze wyżej, jak tego wymaga ustawa sama przez się bardzo uciążliwa. Cierpi na tem najwięcej najliczniejsza i najuboższa część ludności naszej, t. j. włościanie, ponieważ podawanie skarg przeciw niesprawiedliwemu wymiarowi jest dla nich nader uciążliwem. Ztąd płacą oni najczęściej żądaną należytość, jakkolwiek była za wysoko wymierzoną. Chcąc podawać rekursa albo skargi, musi włościanin nasz kazać je sobie układać, co pociąga za sobą znaczne koszta, których on chętnie unika. Zresztą wobec tej zgubnej praktyki i rekurs nawet nie jest dostateczną obroną, bo podług postanowienia §. 78. ustawy z dnia 9. lutego 1850. nie wstrzymuje żaden rekurs exekucyi, choćby najniesprawiedliwiej wymierzonej należytości. Dodać jeszcze wypada, że włościanin uzyskuje bardzo rzadko rozłożenie na raty, raz dla tego, że nie może nastręczyć bezpieczeństwa tabularnego, a powtóre dla tego, że jak już powiedziano, unika wydatków na pisanie próśb, wzmiankowane zaś rozporządzenie p. Plenera poszło już dawno w niepamięć. Te są w streszczeniu, jakkolwiek nie wszystkie, przynajmniej najważniejsze zarzuty, przemawiające za koniecznością reformy istniejącego ustawodawstwa o stemplach i należytościach. Rozbiór ten dowodzi, że cząstkowa zmiana dotyczących ustaw nie wystarczy na zaradzenie wszystkim usprawiedliwionym skargom, bo układ i duch tych ustaw sprzeciwia się zasadom dobrego, systematycznego i sprawiedliwego opodatkowania. Wydanie zatem jak najspieszniejsze ustawy nowej, systematycznej, zrozumiałej, łatwej do zastósowania i z zniżoną taryfą, jest piekącą potrzebą. Zaspokoiłoby się ją najłatwiej, normując na wzór Francyi zapomocą kilku odrębnych ustaw system tych różnych należytości, które dziś ujęte są u nas jedną ustawą. —

Możnaby utworzyć cztery osobne ustawy:

1. Dla należytości stałych,
2. „ „ płatnych podług skal,
3. „ „ procentowych,
4. „ ekwiwalentów.

Za takim podziałem przemawia szczególnie i ta okoliczność, iż spodziewane są reformy tak procedury cywilnej, jak i innych organicznych urządzeń, które ustawa o należytościach stałych stemplowych koniecznie uwzględnić musi. Gdyby zatem chciano znów wydać jedną tylko ustawę, obejmującą wszystkie wyliczone opłaty, potrzebaby albo czekać z tem na przeprowadzenie tych innych reform, albo zmieniać na nowo ustawę, skoroby wzmiankowane urządzenia były zmienione. Przyjąwszy zaś powyższy podział, nie potrzebaby zmieniać w takim wypadku jak tylko ustawę o należytościach stałych, ponieważ zmiany postępowania sądowego i innych ustaw organicznych,

nie dotykałyby w niczem ustaw o należytościach procentowych, o należytościach podług skali i o ekwiwalentach. Że jednakże Wydział krajowy nie wie, czyli c. k. Rząd zamierza przedłożyć Radzie Państwa w tej jeszcze sesyi projekt całkiem nowej ustawy, wypada mu wskazać na ten wypadek zmiany, któreby koniecznie trzeba zaprowadzić jeszcze przed reformą całego ustawodawstwa, aby złagodzić przynajmniej najdotkliwsze niesprawiedliwości. W takim razie byłoby bardzo do życzenia, aby względem należytości za przeniesienie, mogła być przedłożona tej jeszcze sesyi Nowela, którąby zawierała następujące postanowienia:

I. Jeżeli nieruchomość, która dostawszy się w skutek darowizny lub spadku kilku uczestnikom stała się w całości własnością jednego z nich z powodu przepisów o niedzielności gruntu, przejdzie następnie, czy to w drodze spadku, czy w drodze darowizny na innego z tych uczestników, należytość za przeniesienie wymierzoną być powinna tylko od wartości owej części tej rzeczy, jaką byłby otrzymał odstępujący, gdyby nie istniały przepisy o niedzielności gruntów. Przy wymiarze tej należytości, nie będą jednakże uwzględniane ciężące na tej nieruchomości nie uiszczone jeszcze spłaty współuczestników pierwotnego spadku alko darowizny, lub też ich prawonabywców.

II. Gdzie księgi hypoteczne nie istnieją, nie ma być pobieraną opłata $1^1/_2\%$ za przeniesienie ruchomej własności, względnie opłata $3^1/_2\%$ ma być zniżoną na 2%.

III. Opłata przy darowiznach i spadkach ma być zniżoną z 4% na 2%, a z 8% na 4%. —

IV. Postanowienie §. 3. ces. rozp. z dnia 19. marca 1853., powinno być zniesione.

V. Opłaty za przeniesienie majątku w skutek spadku lub darowizny 1%we i wyższe, powinno być zniżone tak jak opłaty $1^1/_2\%$ i $3^1/_2\%$ jeżeli przeniesienie nastąpiło przed upływem lat dziesięcin po poprzedniem przeniesieniu.

VI. §. 78. ustawy z dnia 9. lutego 1850. należałoby zmienić w ten sposób, że skarga nie tamuje exekucyi wtenczas tylko, jeżeli nakaz płatniczy stał się prawomocnym, oznaczając zarazem, kiedy orzeczenie to ma być uważane za prawomocne.

VII. Jeżeli należytość od przeniesienia rzeczy nieruchomej wynosi więcej jak półroczny z niej podatek, należy rozłożyć tę należytość z urzędu na cztery kwartalne raty.

VIII. Procenta zwłoki mają być liczone wtenczas tylko, jeżeli dłużnik uchybi terminu prawomocnego, odnośnie do postanowień wskazanych pod VI. i VII. i do innych prawnych przepisów.

IX. C. k. urzęda wymierzające należytości, powinne wglądać z urzędu przy dawniej rustykalnych gospodarstwach, czyli szacunek wedle 100razowego podatku jest przesadzonym.

X. Przepis ustępu 1go przestróg poprzedzających taryfę z dnia 9. lutego 1850. powinien być zniesionym.

Nowela zawierająca przytoczone postanowienia, byłaby mniejszej nawet objętości, niż ustawa z dnia 29. lutego 1864. wydana z powodu zażaleń stanu kupieckiego i przemysłowego na postanowienia ustawy o stemplach i należytościach. Wszyskie klasy społeczeństwa mają równe prawo do troskliwości ustawodawstwa i rządu.

Nowellą tą udzielonoby najliczniejszym klasom społeczeństwa tej tylko ulgi, której udzielono już dawniej innym stanom, więcej protegowanym.

Wydział krajowy pozwala sobie dla tego polecić usilnie względem Wysokiego c. k. Rządu wprowadzenie w życie jak najspieszniejsze wymienionych wniosków.

We Lwowie dnia 19. marca 1868.

Alegat VI.

L. 3557/1868.

Do Wysokiego c. k. Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w Wiedniu.

Wysokie c. k. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych!

Od czasu do czasu powtarzająca się klęska ogólnej powodzi w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem i wydarzające się prawie co lat kilka znaczniejsze wylewy wód w różnych częściach tej prowincyi, stały się nieustanną plagą kraju, grożącą coraz większem spustoszeniem tegoż i zrujnowaniem mieszkańców. —

Najświeższa klęska z r. 1867. dała Wys. Rządowi sposobność przekonania się o okropnem zniszczeniu, jakiego kraj ten doznał, i które najsmutniejsze sprowadziło następstwa. — W kilkunastu powiatach, położonych nad Wisłą, Dunajcem, Wisłoką i Sanem, najżyźniejsze grunta zamulone, przyległe wsie i osady zniszczone, a ludność pozbawiona mienia i żywności dla siebie i dla bydła, zagrożona nędzą i głodem, z rozpaczą skuteczniejszej wygląda pomocy.

Jakkolwiek rychła pomoc ze strony Wys. Rządu i kraju złagodziła na razie nędzę mieszkańców nadbrzeżnych, dostarczywszy tymże przynajmniej w części zasiłków na zasiewy jesienne w roku zeszłym, toć nie była takowa o tyle dostateczną, ażeby wystarczyła na pokrycie niezbędnych wymogów dalszego zagospodarowania gruntów powodzią spustoszonych, jako też zabezpieczenia zasiewów wiosennych w roku bieżącym.

O ileby zaś i tym potrzebom pozostała z roku zeszłego zapomoga w sumie 79.000 złr. i przyzwolona ustawą z dnia 21. marca r. b. pożyczka rządowa w sumie 350.000 złr. zaradzić zdołała, nie uchyla to jednak grożącego ciągle niebezpieczeństwa, ponownego zniszczenia tychże samych okolic nadbrzeżnych skutkiem możliwego powtórnego wylewu wód.

Wszak w bieżącym roku zdarzył się już częściowy wylew wód, a przeważnie panujące słoty w Galicyi wzbudzają obawę, iż przy lada dłuższem trwaniu tychże, wezbranie rzek łatwo nastąpić może.

Jedynym i radykalnym środkiem odwrócenia raz na zawsze tak srogiego dla kraju ciosu, jest jak najspieszniejsze przyprowadzenie do skutku zupełnej regulacyi rzek i budowy wałów. Zaniedbaniu tego tak ważnego i zbawiennego dzieła, przypisać należy wszelkie ciężkie straty, jakie od lat wielu kraj, a po części i Wys. Rząd z powodu powtarzających się wylewów wód ponosi.

Jakoż i Rząd krajowy uznał już dawniej doniosłość sprawy tej i brak należytego traktowania tejże, gdy c. k. Gubernium lwowskie w wyczerpującem przedstawieniu swem z dnia 18. lutego 1849. r., l. 77161/1848 nagłącą potrzebę systematycznego przeprowadzenia budowli wodnych i zupełnej reformy postanowień rządowych, dotyczących postępowania w sprawie budowli wodnych, c. k. Ministerstwu robót publicznych przedłożyło.

W uznaniu tej potrzeby zarządziło też Wys. c. k. Ministerstwo robót publicznych dekretem z dnia 10. października 1849. l. 3890. dokładne zestawienie i opisanie wszystkich podówczas już uskutecznionych, jako też wygotowanie detailicznych projektów i planów co do potrzebnych jeszcze nowych budowli wodnych; wydając zarazem opartą na dawniejszych dekretach nadwornych z d. 13. stycznia 1825. l. 989. i z d. 10. listopada 1830. l. 25657. normę kierującą co do postępowania w sprawie tych budowli. Wedle tych norm przyjęto już wtedy zasadę, iż Skarb Państwa przyczyniać się winien do wszystkich budowli wodnych w czwartej części obliczonych kosztów konkurencyjnych.

Istotna reforma nastąpiła jednakże dopiero w skutek najwyższego postanowienia z dnia 11. listopada 1861. (reskrypt ministeryalny z dnia 25. kwietnia 1862. l. 22452/1861., którem Najjaśniejszy Pan na podstawie wygotowanych przez władze budownicze, a mianowicie przez byłą dyrekcyę budowniczą w Krakowie projektów co do regulacyi Wisły, Dunajca, Wisłoki i Sanu — zupełną regulacyę tych rzek wyłącznie na koszt Skarbu Państwa, a względnie funduszu budowli wodnych najmiłościwiej przyzwolić, budowę wałów nadbrzeżnych zaś, stanowczo od sprawy regulacyi rzek odłączyć i dotyczącej konkurencyi mieszkańców nadbrzeżnych, bez wszelkiego udziała ze strony Skarbu Państwa polecić raczył.

Jak przedtem tak i później zdziałano jednak w materyi bardzo mało, a i to co w tej mierze z wielką mozołą i ogromnemi kosztami uskuteczniono, niszczeje w skutek każdoczesnego wylewu wód, z powodu, iż rzeki w miejscach, gdzie tamy i wały brakują, tem gwałtowniej występując, istniejące budowle wodne obchodzą i ustawiczne przerwy w tychże zrządzają, udaremniając tym sposobem uskutecznioną pracę i wyłożone koszta.

Wydział krajowy Królestw Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem uważa to za szczególny obowiązek swój zwrócić uwagę Wys. Rządu, iż przykazana przez Najjaśniejszego Pana najwyższem postanowieniem z dnia 11. listopada 1861. regulacya rzek, a mianowicie:

a) regulacya Wisły od Krakowa aż do granicy rosyjskiej pod Zawichostem, w ciągu $27^1/_2$ mili w preliminowanej sumie kosztów . . . . . 600.000 złr.

b) regulacya Dunajca od mostu w Zgłobicach, aż do ujścia w Wisłę, w ciągu $5^3/_4$ mil, preliminowanym kosztem . . . . . 120.000 „

c) regulacya Sanu od Jarosławia do ujścia w Wisłę w ciągu mil 17, preliminowanym kosztem 340.000 „

d) regulacya Wisłoki od Mielca do ujścia w Wisłę w ciągu $2^1/_2$ mil, preliminowanym kosztem 20.000 „

iż regulacya ta na przeciąg lat dwudziestu rozłożona, nie odpowiada w zupełności zamierzonemu celowi.

Znaczna albowiem długość i bystry nurt wyż pomienionych rzek, prawie równolegle w nie zbyt wielkiej odległości i samemi równinami płynących, wymaga rychlejszego uregulowania łożysk i ujęcia brzegów w zapory.

Zwlekając zaś pracę tę na lat dwadzieścia, nie podobna zapobiedz, ażeby rzeki te, czy to nadzwyczajnem wystąpieniem, czy też powolnem parciem, koryta nie zmieniały, a przeto i ciągłej zmiany naprzód obmyślanych i znacznym nakładem sporządzonych planów, tem samem zaś i zwiększenia wyżej poszczególnionych kosztów nie wymagały. —

Aż do roku 1862. przeprowadzano na podstawie dawniejszych norm zasadniczych tak regulacyę rzek, jako też budowę tam i wałów w drodze konkurencyi stron najbliżej interesowanych, do której wszakże i Skarb Państwa ze względu na interes publiczny, szczególnie do roku 1850. przeważnie, bo zwykle w $^2/_3$ częściach kosztów konkurencyjnych się przyczyniał, bardzo często zaś całą ilość obliczonych kosztów w zastępstwie konkurencyi dla tem rychlejszego przeprowadzenia do skutku budowli wodnych zaliczał. I w tym właśnie okresie wybudowane zostały wszystkie obecnie istniejące wały nad Wisłą, Sanem i Dunajcem w ciągu $26^3/_4$ mil.

Od roku 1863. wykonuje się regulacya rzek i budowa tam odrębnie, z przyzwolonej najwyższem postanowieniem z 11. listopada 1861. wyłącznie na ten cel powyższej dotacyi funduszu budowli wodnych w sumie 1,080.000 złr., jako też z nadzwyczajnych datków ze Skarbu Państwa; budowa wałów zaś, której koszta mające się jeszcze wyłożyć, wedle przedłożonych Najjaśniejszemu Pann projektów, w długości wynoszącej razem 28 mil, na kwotę 560.000 złr. obliczono, nie postąpiła dotąd wcale dla brakn środków, których od roku 1862. dotyczące strony konkurencyjne bez udziału Skarbu Państwa dostarczać winny.

Powtarzająca się często klęska powodzi, nie pozostawia wątpliwości, iż także i w roku bieżącym i w latach przyszłych, budowa wałów środkami konkurencyi uskutecznić się nie da. Jest bowiem rzeczą jasną, iż ta sama ludność, która bezpośrednio klęską dotknięta i zrujnowana, z tego powodu właśnie jak najwydatniejszej pomocy i ulgi w ciężarach potrzebuje, żadną miarą nowych powinności konkurencyjnych do budowy wałów, wymagającej tak ogromnych nakładów, uiszczać nie jest w stanie.

W przekonanin tem utwierdzają Wydział krajowy liczne petycye mieszkańców wszystkich okolic nadbrzeżnych, domagające się usilnie przyjęcia ciężarów tych na fundusz krajowy i zaradzenia jak najspieszniejszego złemu, któremu podołać nie są w stanie.

Nadto budowa ta jest tak naglącą, iż należałoby ją jak najrychlej wykonać, konkurencya zaś nawet w razie możności bndowania, musiałaby robotę tę na lat wiele rozłożyć, a tak powolnem działaniem nie tylko że

nowe wały tak rychło nie przyszłyby do skutku, lecz i istniejące już, do których utrzymywania konkurencya jest obowiązaną, narażone byłyby na ustawiczne zniszczenie, jak to obecnie się dzieje.

Gdy zaś i kraj cały od lat kilku rozmaitemi klęskami znękany, a przytem nie tylko nadmiarem podatków, lecz także długami — jak indemnizacyjny, pożyczka głodowa z r. 1866. i najnowsza z r. 1868., obciążony — przy wzmagających się wydatkach, jakich obecny rozwój autonomicznych urządzeń gminnych i powiatowych wymaga — nowego ciężaru budowy wałów na fundusz krajowy przyjąć nie może, sprawa ta zaś dla krajn nadto jest żywotną, aby takową niepewnemu losowi nadal pozostawić; przeto widzi się Wydział krajowy spowodowanym, zwrócić się do Wys. c. k. Ministeryum z prośbą o poczynienie odpowiednich kroków, ażeby Wys. Rząd, który przedewszystkiem tak pod względem zabezpieczenia kapitału opodatkowanego, jako też pomyślności kultury krajowej i rozwoju handlu przez spławność rzek, nie mniej pod względem sanitarnym okolic nadbrzeżnych wprost jest interesowanym, w uwzględnieniu wyjątkowego tak niepomyślnego położenia kraju pod względem materyalnym, tak na przyspieszenie regulacyi rzek wpłynąć, jakoteż budowę wałów nad Wisłą, Dunajcem, Wisłoką i Sanem w preliminowanej sumie kosztów 560.000 złr. w zupełności na Skarb Państwa przyjąć; konkurencyę zaś na teraz i na przyszłość tylko do utrzymania wałów za obowiązaną uznać chciał.

Lwów dnia 30. kwietnia 1868.

Wykład

stosunków własności dóbr królewskich inkamerowanych na rzecz Skarbu w Galicyi i Lodomeryi tudzież w Wielkiem Ks. Krakowskiem.

Pan Minister Finansów wniósł na posiedzeniu Izby posłów Rady Państwa dnia 17. grudnia 1867. projekt sprzedaży dóbr kameralnych celem pokrycia budżetowego deficytu i nregulowania finansów państwowych. Między dobrami, których sprzedaż zamierzono, znajdujemy następujące dobra w Galicyi, jako to: Borynia, Janów i Jaworów, Łomna, Podburz, Sołotwina, Spas, Medenice, Mrzygłód, Sambor, Barczyce, Jaworzno, Lipowica i Niepołomice.

Izba delegatów odroczyła projekt ten aż do chwili dyskusyi nad budżetem r. 1868.

Teraźniejszy Minister Finansów, Jego Excelencya p. Brestel ponowił w Radzie Państwa powyższy projekt.

Gdy sprawa o własności galicyjskich dóbr kameralnych na Sejmie galicyjskim i przy rokowaniach Wydziału krajowego z Rządem o oddanie majątków i funduszów krajowych w zarząd Reprezentacyi krajowej, poruszoną była, przeto wypada nam zbadać naturę własności tych dóbr i celem zabezpieczenia praw krajowych stosowne poczynić wnioski.

Tym końcem staraliśmy się rozpatrzyć, o ile to nam dzieła pomocnicze dozwoliły, częścią w wiarogodnych źródłach historycznych, a mianowicie w ustawach (konstytucyach) z czasów Rzeczypospolitej Polskiej i w aktach, manifestach, nniwersałach, rozporządzeniach itd. rządu austryackiego po zajęciu Galicyi wydanych. Pogląd na tę sprawę dzielimy też na te dwie główne epoki:

A) Za czasów Rzeczypospolitej Polskiej:

Około roku 1019. Kadłubek Hist. Pol. lib. 2. epist. 11. Długosz Hist. Pol. 2. fol. m. 169. Król Ludwik 1355. Łaski Stat. f. 40. §. 2 Januszowski Stat. 319. Pacta conv. Władysława IV. §. Podymne.

Już za króla Bolesława Chrobrego własność dóbr królewskich wyrabiać się poczynała, w których tak ten król, jakoteż pośledniejsi książęta i królowie polscy stawiali zamki, gdzie z czasem powstawały tak zwane starostwa.

Po uwolnieniu szlachty od wszelkich podatków i służebności, z wyjątkiem dwóch groszy od każdego osadzonego łanu, nie wiele królom zostawało z podatków, prócz tych dochodów, które pannjący z dóbr swoich pobierali, a które niegdyś były ogromnemi, bo prócz dóbr dziedzicznych, prywatnych i dóbr kościelnych, wszystko do nich należało.

Dobra atoli te zwolna przez darowizny i sprzedaż umniejszano, z innych też dochody ustawały, gdy je obywatelom bądź na dożywocie dawano, bądź zastawiano.

Łaski Stat. f. 84. §. 1.

Jeszcze za czasów Władysława Jagiellończyka r. 1440. hojność królewską poczęto ograniczać, który już sam w uniwersale swoim przyrzekł, że dobra do Wielkorządów krakowskich należące w całości odtąd mają być zachowane.

Łaski stat. fol. 114. §. 2. Vol. Const. p. 15. tyt. O Stat. króla Alexandra p. 39. tyt. Alexandrowym.

Królowie Aleksander, później Zygmunt August ustanowili, ażeby dobra królewskie nie były pozbywane, tylko na potrzebę Rzeczypospolitej, za zgodą Senatorów na Sejmie.

W r. 1590. za Zygmunta III. ustanowiono prawem, zkąd król dochody ma pobierać, naznaczając na to dochody w Kororie: Żupy solne krakowskie i ruskie miny Olkuskie, cła ruskie i płockie, ekonomię Sandomierską, Samborską z Oziminami i Medenicami, ekonomią Malborską, Wielkorządy krakowskie: ekonomię Rogozińską i Czczewską, cła Gdańskie, Elblągskie, Rygskie, dochody z mennicy i z opłat podwodowych.

Vol. Const. p. 577. tyt. Rationes stołu.

Dobra i dochody tu wyliczone, nazywają się dobrami stołu królewskiego, ekonomiami, dochodami ekonomicznemi, dla tego, że na stół i na inne królewskie potrzeby bywały obracane.

Do żup krakowskich należała Wieliczka i Bochnia.

Na Sejmie Wiślickim 1368. Łaski Stat. fol. 78. §. 2. f. 80. §. 2. f. 81. §. 1.

Kazimierz Wielki zostawił sobie moc dawania soli książętom, szlachcie i zakonnikom, która pod pewnem oszacowaniem, jak gdyby była sprzedaną w rejestrach żupnika zapisywaną bywała.

Szlachcie zaś sól według pewnej prawem wyznaczonej taxy, taniej jednak jak inszym na własną tylko ich potrzebę w miarę liczby ich włości, przedawaną bywała — sól tę nazywano suchedniową albo trzechmiesięczną, od trzech miesięcy, w przeciągu których ze składu lub komor wziąć ją sobie mieli. Wszyscy królowie przez pacta conventa przyrzekali, iż w niczem co do tego, korzyści szlachcie nie ujmą.

Lengnich Comut. in pacta conventa. Aug. III. p. 92. 93. Lengnich Prawo pospolite Rozdz. X. §. 12. p. 124.

Do Wielkorządów krakowskich należało też starostwo Niepołomskie.

Wspomnionych dóbr i dochodów w żaden sposób umniejszać, albo taniej jak ich wartość wydzierżawiać, nie pozwalają prawa, a prywatnym, którzyby mieli co z nich od króla otrzymać, tąż samą zagrażają karą, jaka była przepisana dla uznanych za nieprzyjaciół ojczyzny, winnych zbrodni obrazy Majestatu i Rzeczypospolitej.

Za króla Władysława IV. (1638.) Konst. z r. 1635. p. 6. tyt. O dobrach konst. z r. 1638. p. 3. tyt. O ekonomiach.

Za zezwoleniem Stanów tylko, dobra stołowe królewskie mogły być prywatnym dane i wtedy przywileje na to za prawne były uważane, co już statut Alexandra zawarował. Samowładne rozdawanie dóbr, albo za nizko wydzierżawianie, unieważniano.

W paktach konwentach przyrzekali królowie, że przywilejów sami dawać nie będą i takiego infamią i więzieniem półrocznem w wieży karać będą, któryby śmiał o taki przywilej prosić.

Tak król Michał pacta conv. §. Ekonomii, król Jan III. pacta conv. §. Ekonomie, król. Aug. II. pacta conv. §., A temi ekonomiami król Aug. III. pacta conventa §. Temiż ekonomiami.

Ażeby zaś zezwolenie Stanów żadnej nie ulegało wątpliwości, przeto wszystko co się z dóbr ekonomicznych ujmowało, w konstytucyach wyrażone być miało; królowi zaś, ponoszony przez to uszczerbek ze Skarbu Rzeczypospolitej zwracany bywał.

Jak w umniejszaniu, tak też i w przyczynianiu dóbr stołowych, prawa władzę królewską określały, do czego się królowie w paktach konventach zobowiązywali.

Konst. z r. 1654. p. 7. tyt. Zastawa. Konst. lit. z r. 1661. p. 9. tyt. Zastawa. Vol. Const. p. 834 tyt. o Ekonomii. Pacta conv. Aug II. i III. §. Ekonomie. Konst. z r 1638. tyt. o Ekonom. p. 4. Konfeder. gener. z r. 1587. §. Prowenty. §. Skarby. Konfeder. gener. z r. 1632. §. Strzegąc. Konf. gen. z r. 1648., 1668, 1674. §. Prowenta. Konf. gen. z r. 1733. §. Ponieważ. Konst. z r. 1673. p. 18. tyt. Ekonomie z r. 1703. p. 18. tyt. Konserwacya dóbr z r. 1717. p. 64. tyt. Redintegracya dóbr. Łaski Stat. f. 41. §. 1. Przyłuski Lac. p. 175.

Granic dawniejszych ekonomij, z krzywdą obywateli gwałtem rozpostrzeniać zabroniono, a zdarzające się spory, wyrokiem komisarzy rozstrzygane być miały.

Dobra i przychody do stołu królewskiego należące, prywatnym wydzierżawiane bywały, lecz szlachcie tylko, a szlachcie possessyonatom. Ugody na lat kilka układała Magistratura nad dochodami królewskiemi przełożona, którą „Kamerą“ zwano, której prezesem Senator, wiceprezesem Podskarbi nadworny i Assessorowie, wszyscy płatni od króla z dochodów jego. Po śmierci króla Ekonomie przechodziły pod zarząd koronnego i litewskiego podskarbich, którzy się z dochodów Stanom rachowali.

Dobra ekonomiczne wolne były od wszelkich podatków, przechodów, leżów i innych ciężarów wojskowych, jakoteż od opłat, które pojedyncze województwa i ziemie na siebie, na potrzeby własne nakładały.

Król rozdawał wprawdzie dobra, ale ich na swe potrzeby używać nie mógł, bo każdą wakującą ekonomię, gdy nie było Sejmu, w przeciągu sześciu niedziel, w czasie zaś Sejmu, natychmiast udzielić komu był powinien, a przychód z dóbr, nawet przez czas tak krótki nie na króla, lecz na Rzeczypospolitej Skarb przypadał.

Już w r. 1374. przyrzekł król Ludwik dostojeństw, zamków i miast nie dawać cudzoziemcom, lecz ziemianom rodowitym Polakom, zamieszkałym w tych ziemiach, w których godności wakują a nie będącym z rodu książęcego.

Król Władysław Jagiełło wymagał nadto od szlachcica zasług i dobrej sławy.

Łaski f. 92. §. 2. Przyłuski p. 176. Łaski f. 111. §. 2. Przyłuski 176.

Kazimierz Jagiellończyk, i Jan Albert syn jego, wymagali prócz tego po ubiegających się przyzwoitego wieku, wiadomości i roztropności, i aby zamieszkując w tej ziemi, gdzie dostojeństwo wakuje, tamże dziedziczne swe dobra mieli. Za króla Alexandra ustanowiono, iż udzielenie godności nie według powyższych prawideł, ma być nieważnem, i że nieważnie osadzonemu urzędnikowi posłuszeństwa odmówić wolno. Zatwierdził i wyjaśnił to więcej Zygmunt I., wskazując, że godność Ziemi Krakowskiej, ziemianinowi Krakowskiemu, Sędomirskiej, Sędomirskiemu, w W. Polsce, Wielkopolaninowi i podobnie w każdej ziemi właściwemu ziemianinowi ma być udzielaną.

Przyłuski p. 178.

Król Henryk, Zygmunt III. i t. d. toż samo stanowili, następni królowie w paktach swoich pod tym względem o Ziemianinach, krajowcach równego prawa, dobrze zasłużonych, należytego wieku i roztropności, wspominają.

Konst. z r. 1631. p. 4. tyt. O Wakancyach. §. Wakancye. Volum. Const. p. 255. §. Urzędy. Vol. konst. p. 23. tyt. O osiadłości p. 515. tyt. Osiadłość. konst. z r. 1613. p. 33. tyt. Warunek. Vol. Const. p. 24. tyt. o Starostwach. Pacta conv. Aug. II. Ang. III. To też warujemy.

Posiadłość powinna być w tem Województwie i Ziemi, w której kto godność lub starostwo grodowe otrzymuje.

Starostwa zaś prowentowe i inne dobra królewskie, mogły być i temu dane, który (lubo koniecznie szlachcic) żadnej nie ma w tej ziemi posiadłości.

Za przyzwoity wiek uważane były w Polsce lat 24. Później dołączono warunek wyznanie rzymsko-katolickie.

Konfederacya z r. 1733. zamknęła Dysydentom drogę do wszelkich urzędów i starostw grodowych. Co też konstytucya z r. 1736. zatwierdziła.

Dobrami królewskiemi są starostwa, Tenuty czyli dzierżawy i wójtostwa.

Dobrami królewskiemi albo Królewszczyznami zwane są od tego, iż w dawnych czasach własnością królów były, tak, iż dochody z nich pobierali, powierzając zarząd w imieniu swojem Starostom i Rządcom (Prokuratorom) albo je prywatnym wydzierżawiając.

W bliższych nam atoli czasach, natura królewszczyzn całkiem się zmieniła. Zostało się wprawdzie nazwisko dóbr królewskich, lecz dochody z nich przez prywatnych pobierane bywają, a to co za to świadczą, nie do królewskiego lecz do Rzeczypospolitej Skarbu wpływało, tak iż rzeczywiście stanowiły własność Rzeczypospolitej, przez króla rozdawane tylko bywały i różnią się od dóbr stołowych królewskich czyli ekonomii, o której wyżej mowa.

Lengnich p. 153.

Nazywają się królewszczyzny także chlebem dobrze zasłużonych, dla tego, iż dobrze zasłużeni obywatele z dochodów dóbr tych żyli.

Spis tych dóbr niedokładny w wykazie zimowych leżów wojska polskiego, przy konst. z r. 1717. T. VI. konst. nowo wydanych p. 339. i dalej — Litewskie a te snać wszystkie, zawarte są w statucie generalnym Stanów litewskich z r. 1700. Postanowienie generalne Stanów Wielkiego Ks. Litewskiego pod Olkienikami z r. 1700. tyt. Taryfa. T. VI. konst. nowo wydanej p. 530.

Starostwa jedne były sądowe, czyli grodowe, drugie niesądowe czyli prowentowe. Pierwsze były te, których starostowie mieli władzę sądzenia szlachty, którą na zamku czyli w grodzie wykonywali, a ztąd sądy te grodzkiemi a starostwa grodowemi nazywano. Do rzędu sądowych należały: Kraków, Biecz, Sandecz, Wiślica i Wojnicz.

Starostwa niesądowe są te, w których nie było zamków czyli grodów, gdzieby się Sądy odbywały. Liczba tych daleko jest większa niż starostw grodowych, zwłaszcza, że ci dawniej dzierżawcami (tenutaryuszami) byli, starostami później zwać się poczęli. Odróżniano jeszcze starostwa ze znaczniejszemi dochodami (bez charakterystycznego oznaczenia sumy dochodów) do takich należą zarówno starostwa sądowe i niesądowe.

Dzierżawy, (tenuta) zlały się z starostwami niesądowemi, bo te dawniej dzierżawami nazywano. Wszakże dzierżawy obejmują tylko pola i wsie, w starostwach zaś i miasteczka i zamki bywały. Pod względem przychodów, te, które wielkie przynosiły korzyści znacznemi dzierżawami w prawach są nazywane.

Wójtowstwa (*advocatiæ*) albo Sołtystwa (*scultitiae*) mniejsze od starostw i dzierżaw; obejmowały tylko kilka staj gruntu, albo łąki, młyny, karczmę albo wioskę jednę lub więcej. Powstały z zakładaniem nowych wsi na nieuprawnych gruntach, z powierzeniem władzy nad nową osadą i udzieleniem kilku łanów gruntu i innych niektórych dóbr wójtowi lub sołtysowi przełożonemu.

Łubieński Opera posth. p. 208., 209. Vol. Const. p. 538. tyt. o kadukach.

Wójtowstwa w starostwach istniałe, nie mogły być przyłączone do starostw lub starostom nadawane.

Wójtostwa po za obrębem starostwa położone, pozwalane były starostom. W czterech miesiącach: Wrzesień, Październik, Listopad i Grudzień, wakujące dobra królewskie, rozdawane bywały za obudwóch Hetmanów zaleceniem, w służbie wojennej zasłużonym, a to z wyjątkiem starostw grodowych, które tylko tym nadawane być mogły, którzy w ziemi tej posiadłości swe mają. Owe cztery miesiące zwane były miesiącami żołnierskiemi.

Konst. z r. 1662. p. 10. tyt. Gratitudo.

Z dawna już ustawy dla dobrze zasłużonych wojowników przeznaczały wójtostwa, szczególniej konstytucya z r. 1662., na mocy której, za naleganiem żołnierza, dany już komu innemu przywilej na wójtowstwo, miał być odebranym i jemu udzielonym. Konstytucya z r. 1736. stanowi, że plebejusze żadnych nie mają posiadać królewszczyzn.

Vol. Const. p. 838. tyt. O kadukach. Konst. z r. 1620. p. 6. tyt. Nagroda. Konst. z r. 1662. p. 15. tyt. Deklaracya.

Dwóch starostw grodowych nikt nie mógł posiadać, oprócz starostwa Kamienieckiego połączonego z Latyczawskiem a Sieradzkiego z Piotrkowskiem.

Konst. z r. 1557. Vol. konst. p. 11. §. Za prośbą ziemie.

Starostwa przechodzić mogły na żonę i dzieci (*jus communicativum*) (dożywocie), wyjąwszy starostwa grodowe i pograniczne, któremi się tak te nazywały, które leżały przy granicach Państwa. Prawo nie tylko na rzecz synów, ale i na córki otrzymać można było. Synowie przechodzący na Starostwa grodowe, powinni byli mieć wiek i roztropność taką, aby do sądzenia zdatnymi byli.

Heidenstein p. 203, 108. 203.

Królowie rozdawali tylko, lecz nie odbierali napowrót królewszczyzny; wszakże za zbrodnie mogli je donataryusze utracać.

Królowa nie miała swoich dochodów osobnych, lecz jej wydatki ze Skarbu królewskiego zaspokajane bywały oprócz 2000 czerwonych złotych, które z salin krakowskich, tytułem małżeńskiego podarunku, przez dzierżawców opłacane jej corocznie bywały. Po śmierci króla, królowa wdowa pobierała przychody ze swego wiana, które na pewną stałą obliczone sumę, z różnych opłat dóbr królewskich, na których wiano było oprawione (zapisane) dostarczane jej bywały. Gdy się wydarzyć mogło, iż aż do śmierci króla dobra niezawakowały, przeto zwykle królowej z ceł albo salin krakowskich opłacano to, co z królewszczyzn nie dochodziło. Jeśli królowa pierwej od króla umarła, wtedy oprawa na mocy ustawy się znosiła. Jeżeli zaś króla przeżyła, tedy przez przeciąg życia swego, dopóki jako królowa w Polsce lub Litwie zostawała, dochody z niej pobierała.

Pacta conv. Aug. III. §. Oprawa. Konst. z r. 1736. p. 94. tyt. Oprawa. Konst. z r. 1607. Vol. Const. p. 837. tyt. Zniesienie oprawy. Konst. z r. 1647. z r. 1632.

Starostowie opłacali corocznie tak zwaną kwartę czyli czwartą część prowentów starostw i dzierżaw zaprowadzoną przez Zygmunta Augusta na obronę potoczną Rzeczypospolitej. Czasami bywała kwarta większą, czasami zaś mniejszą, i tak duplą, kwadruplą, kiedy na nagłą potrzebę Rzeczypospolitej przez Sejmy uchwalaną bywała.

Konst. z r. 1562. f. 20. tyt. O pozwoleniu. Konst. z r. 1638. 4. O ekonomiach. Konst. z r. 1567. f. 128. tyt. Wychowanie. Konst. z r. 1591. f. 615. tyt. Pozwolenie. Konst. 1601. f. 729. tyt. Lustracya. Konst. 1619. f. 2. tyt. O kwarcie Konst. z r. 1627., 1637. Konst. z r. 1658. f. 16. Auctio. Konst. z r. 1677. fol. 10. tyt. Deklaracya. Konst. A. 1677. fol. 4. tyt. Hyberna.

Kwadrupla uchwaloną była *pro una vice* od nowych donataryuszów, mniejsza kwarta na ograniczony czas bywała z przyczyny ruiny i spustoszenia *per hostilitatem*, albo *casus fortoitos* Starostwa.

Oprócz kwarty dawano jeszcze tak zwaną Hibernę na żywność wojska, a konstytucyą z r. 1652. oznaczono było z łanu każdego stacyom żołnierskim podległego płacić po 20 złp., ale później 1659. kazano się żołnierzom samą żywnością miasto 20 złp., kontentować. Do wydawania Hyberny według dyspartymentu komisarzów, Starostowie poddanych królewskich przymuszać mieli.

Kompetencyę i obowiązki sądownictwa przez Starostów wykonywanego i przestrzegania porządku, w dzisiejszych czasach władzom administracyjnym po największej części przekazanego, określają poszczególne konstytucye.

P. Duńczewskiego „Traktat o starostwach.“ Konst. z r. 1578. f. 328. lit. Co sądzić §. Exceptis. Konst. z r. 1588. f. 460. Konst. z r. 1613 f. 21. tyt. Sprawiedliwość. Konst. z r. 1667. tyt. 25. f.

Nie można też twierdzić, ażeby niesądowi Starostowie nie byli mieli sobie poruczonych urzędowych obowiązków; i owszem szczegółowe konstytucye przekazują im urzędowania, odnoszące się w dzisiejszych czasach do zakresu działań policyi i władz politycznych, i tak występowali oni w obronie całości dóbr królewskich, poddanych królewskich skarżących się o krzywdy, zastępowali, porządku na jazach i drogach przestrzegali, inwentarze kościelne w miastach i dobrach królewskich spisywali, przestrzegać też mieli porządku kwaterunkowego, zapobiegać włóczęgostwu i t. d.

tyt. Komisya. Stat. Litews. C. 1. a 29. §. 7. Stat. lit. C. 1. a. 31. §. 1. Konst. z r. 1557. f. 10. §. Aby Skarby. Konst. A. 1669. f. 898. tyt. O poddanych. Konst z r. 1601. f. 735. tyt. O kwarcyanym. Konst. z r. 1611. f. 13. tyt. Obostrzenie. Konst. z r. 1565. f. 99. tyt. Cygany. Konst. z r. 1607. f. 850.

Prawa polskie nie dozwalały królom swoich dochodów nowemi przyczyniać Ekonomiami. Zygmunt August, ostatni z domu Jagiellonów męzki potomek, dobra, które z ojca i z matki i z własnego nabytku, po sobie zostawiając, uważał za własny swój majątek i zapisał swoim siostrom i ich potomkom, a w braku tych, Koronie i Litwie.

Lecz po zwaleniu tego testamentu, dobra te ani się dziedziczkom jego, ani królom następcom nie dostały.

Nie dozwalały też prawa polskie królom dóbr prywatnych tytułem kupna lub innym jakimkolwiek dla potomstwa swego lub innych krewnych nabywać. Dla tego to sprzedanym być musiał klucz Żywiecki przez żonę drugą Zygmunta III. za 600.000 złp. kupiony.

Heidenstein p. 4., 5. Konst. z r. 1631. p. 3. tyt. O dobrach Żywieckich. Pacta conv. Jana III. §. Warujemy. Konst. z r. 1676. p. 24. tyt. Starostwa. Konst. z r. 1726. p. 59. tyt. Pałac.

Dwa tylko widzimy wyjątki jakie konstytucyami uczyniono, a mianowicie: Janowi III. nie tylko dobra dziedziczne, które miał jako prywatny, lecz i królewskie, które jemu i żonie jego pod prawem wspólności nadane były, zostawiono aż do śmierci obojga małżonków. Augustowi II. zaś na mocy konstytucyi z r. 1726. pozwolono posiadłości na przedmieściu warszawskiem zakupione posiadać i na dziedziców swoich przenieść.

Tak przedstawiał się stan rzeczy w dobrach królewskich, aż po czasy pierwszego rozbioru Rzeczypospolitej.

Z powyższego wykładu wnosić należałoby, że dobra zwane królewskie, jakkolwiek były własnością Rzeczypospolitej, toć własność ta ściśle ograniczoną była ustawami tak względem ich przeznaczenia, jakoteż do sposobu ciągnienia z nich użytków. Przeznaczone one bowiem były częścią na wynagrodzenie ludzi w Ojczyźnie dobrze zasłużonych, częścią na pokrycie kosztów połączonych z utrzymywaniem sądownictwa a nawet dzisiejszych tak zwanych władz politycznych (administracyjnych); ograniczenie zaś własności ze sposobu użytkowania wynikające, stanowił obowiązek doraźnego rozdawania wakujących dóbr i domagania się od donataryusza tylko pewnej, ustawami ściśle oznaczonej intraty, a że donataryusz sądownictwo sprawnjący, musiał być posesyonatem w tej ziemi, gdzie starostwo grodzkie leżało, i tenże tylko w tej ziemi sprawiedliwość mógł wykonywać, wnosićby można, że starostwa — przynajmniej grodzkie — stanowiły niejako własność Województw i Ziem, bo dochody z tych dóbr służyły na pokrycie kosztów sądownictwa i władz administracyjnych w tej ziemi, w której się dobra znajdowały, a jedynie opłacana z nich kwarta wpływała do Skarbu Rzeczypospolitej czy to na utrzymanie króla, czy na ogólne Rzeczypospolitej potrzeby.

Właściwie na utrzymanie wojska.

Dochody z Wójtowstw przeznaczone były na koszta miejscowego sądownictwa w pomniejszych sprawach czysto miejscowych, równie jak i z łanów Wybranieckich na zaspokojenie kosztów połączonych z dostarczeniem żołnierza z miejsca gdzie podobne łany istniały.

Tak jedne jak drugie dobra miały zatem przeznaczenie na cele czysto miejscowe.

B) Po pierwszym rozbiorze Rzeczypospolitej.

Uniwersał z dnia 11. września 1772. Maryi Teresy, zapowiadając łaskę i dobroczynność Cesarsko-Królewską, oznajmił mieszkańcom zajęcie kraju przez wojska cesarskie i nominacyę Grafa à Pergen komisarzem północnym do władania objętemi prowincyami. Ani w tym uniwersale, ani też w późniejszych manifestach nie znajdujemy żadnego zapewnienia praw osobowych lub rzeczowych mieszkańców.

Patrz także 29. sierp. 1775.

Uniwersał z dnia 16. października 1772. oznajmił, że Najj. C. K. Apost. Majestat postanowił urząd Wojewody i Podwojewodzki znieść, jako też wszelkie inne urzędy, godności, dostojności znieść, albo według potrzeby odmienić, przyczem zażądano od każdego urzędnika opisu swojego urzędu, w szczególności zaś od starostów, dzierżawców i posesorów królewszczyzn prócz oznajmienia prawa do possesyi, zwierzchności, przywilejów, swobód i wolności urzędowi swojemu pozwolonych, dokładnego opisania wszystkich włości i dochodów jakiegokolwiek rodzaju są, wymienienia poddanych liczbę i żydów, powinności i nakładów, i przedłożenia tego wszystkiego inwentarza.

Powtórzono i dodano formularzy. Uniwersałem z d. 22. grudnia 1772.

Dalszy ustęp tego uniwersału opiewa:

„Że zaś używanie królewszczyzn takowe być powinno, aby dobra nie pustoszały, a wraz aby królewskim do nich prawom żadna się ujma nie działa, każdy sposób gospodarowania w królewszczyznach swoich wiernie nam oznajmi etc.“

Nakoniec nakazuje ten uniwersał regularne opłacanie podatków.

Uniwersałem z 20. października 1772. zobowiązano wszelkiego stopnia sędziów, aby sądy swoje według dawnego zwyczaju i porządku, tymczasem pod imieniem Najj. Cesarzowej Rzymskiej, Węgierskiej i Czeskiej Królowej sądzili i urząd swój publiczny sprawowali — i wprowadzono na nowo urzędy Wojewodów i Podwojewodzich dla spraw żydowskich.

Uniwersał z dnia 28. Stycznia 1773. reguluje już wyłącznie stosunek dóbr królewskich; znajdujemy w tym uniwersale następujące ustępy:

„Niema żadnego, któryby o tem nie wiedział, że dobra królewszczyznami w Polsce zwane, z dawna i od początku prawdziwem i własnem Najj. Królów Polskich dziedzictwem były; z czasem zaś inną wzięły postać i inaczej obrócone zostały tak dalece, że majętności, których dochody wszystkie do Skarbu szły królewskiego, wkrótce potem dożywotnie zasłużonym mężom oddawane były, a czwarta tylko dochodów część, którą dożywotnie possessorowie wypłacać mieli, do wolnego Rzeczypospolitej rozporządzenia należała."

„Przetoż Najj. C. K. Apostolski Majestat, Pani nasza miłościwa, kiedy zna się być do tego obowiązaną, aby prawa od dawnego czasu Najj. domowi swojemu przyzwoite do pierwszej przywróciła pory, one nie naruszone zachowała i zachować chce, to nam najpierwiej rozkazała, abyśmy Najj. jej imieniem ogłosili, że wszystkie dobra te, żadnych nie wyjmując, zważa nie inaczej, tylko według pierwszej ich istoty i ustanowienia, jako prawdziwą swoję i następców swoich własność i że tego chce, aby tak od wszystkich zważane były, które zatem, nie uważając na teraźniejszy zwyczaj, mogłaby zaraz od dzisiejszych possesorów do Skarbu swojego słusznie odebrać."

„Z wrodzonej sobie łaskawości, ówczesnym dóbr wspomnionych posesorom dozoru i sprawowania dożywotnie i póty Najj. Pani pozwala, pókiby do innego Ją o tem rozporządzenia wielkiej wagi przyczyny w powszechnych albo prywatnych okolicznościach nie pobudziły." Wszystkim królewszczyzn dzierżawcom, „a raczej dozór ich mającym," nakazano tymże uniwersałem, ażeby każdego roku połowę dochodów do Skarbu oddawali. Opłatę tę reguluje uniwersał i wyraża się dalej:

Patrz uregulowanie kwarty, obwieszczenie z d. 23. marca 1773. 11. lipca 1783. Dobra w którychby posesorowie kwarty z jednego roku zapadłej, nie zapłacili, bez wszelkiego względu skonfiskowane i na Skarb zabrane będą.

Kaucye na utrzymanie budynków składać lub na własnych dobrach zaintabulować, obowiązani, patrz dzień 12. września 1785. Patrz także d. 6. sierp. 1774.

„Nie należą zaś do tego, czy to z przyczyny stanu Królestwa, czyli z przyczyny pospolitego dobra następujące włości, które nie mieszkając, na skarb cesarski odebrane będą. To jest włości do urzędów Wojewodów albo innych dostojności już zniesionych przyłączone, także które w granicach ekonomij królewskich są położone, nakoniec owe, w których sól warzą; tamte dla gospodarskich przyczyn, te dla soli, która jako własność królów do prywatnych osób więcej odtąd należeć nie może."

Nakoniec mówi uniwersał:

„Wszystko to, cokolwiek królewskim przynależy się prawom, do stanu publicznego albo politycznego należy, od władzy i rozporządzenia Najj. Majestatu jedynie zawisło i od dozoru samego (powierzonego possesorom) odłączone jest."

Uniwersałem z dnia 15. listopada 1773. zażądano od mieszkańców wykonania hołdu; w tym uniwersale znajdujemy jedyny ustęp, odnoszący się do sprawy, którą obecnie traktujemy, a to:

„Niczego więc nie staje, tylko abyśmy pomienionych hołdowników, obywatelów i tamecznikow, któregobykolwiek nakoniec stanu i godności byli, po złożonej publicznej i powszechnej przysiędze, jako wiernych naszych dziedzicznych poddanych przyjęli i onych, za tego związku pomocą do praw i dzierżawy mocnej naszej opieki i macierzyńskiej miłości naszej i jej staranności uroczyście przypuścili, którą za podaną każdą okazyą, najbardziej zas w oznaczeniu jak najprędzej Stanów powiatowych i powszechnej całego politycznego porządku ustawy wszystkim okazać chęć mamy i tęż za nieprzerwaniem Rządu zawsze mieć będziemy gotową.

Na ten koniec etc. etc."

Rozporządzeniem z dnia 25. lutego 1774. zaprowadzono kontrybucyę czyli podatek tak zwany wojskowy, który docześni posesorowie królewszczyzn w całości od wszystkich do-

chodów opłacać obowiązani byli, wszakże od połowy lub trzeciej części na Skarb przypadający podatek, przy wypłacie kwarty potrącić sobie mogli.

W uwiadomieniu (bez daty) o sposobie podawania fasyj z dochodów z żup solnych zapowiedziano (rok 1774.) że królewskie wszystkie żupy bez odwłoki na Skarb c. k. poodbierane będą.

Pierwszy ślad zamiaru sprzedaży królewszczyzn znajdujemy w uwiadomieniu z dnia 12. sierpnia 1775. Wstęp tego uwiadomienia brzmi jak następuje:

„Gdy Najj. C. K. Apost. Mości monarchiczno-macierzyńska do wsparcia swych Galicyi i Lodomeryi Królestw zmierza staranność i dla osiągnienia tego obydwa królestwa uszczęśliwiającego zamiaru, mimo innych podanych środków, jeszcze jako najłaskawiej przedsięwziąć raczyła, aby tak na najwyższy Skarb już spadłe dobra, jako i w doczesnej posesyi zostające królewszczyzny, niemniej i exjezuickie dobra aż do owych, któreby Najj. C. K. Mość na najwyższy swój Skarb zostawić raczyć zechciała, w Galicyi szlachcie za dziedziczne były sprzedane; aby ztąd szlachcie dostateczna podała się sposobność nie tylko swego własnego, ale też i poddanych, a zatem i publicznego pomnożenia dobra, czego by się spodziewać nie można, pókiby te królewszczyzny w dożywotnej były posessyi. Te więc najwyższe Najj. C. K. Mości przedsięwzięcia dopiero wspomnionej Królestw Galicyi i Lodomeryi szlachcie na ten koniec niniejszemi publicznie ogłasza się, aby swą kupienia chęć c. k. krajowym Rządom na piśmie oznajmili i t. d.

Warunki późniejszych sprzedaży patrz d. 7. maja 1789.

Później postanowiono cyrkularzem z dnia 14. listopada 1794., że dobra osiadłości, dochody lub inne użytki do kamery, religii lub innego funduszu publicznego należące inaczej nie, jak tylko przez publiczną licytacyę przedawano, lub w arędę puszczane będą.

Wszakże dozwolonem było, uprzywilejowanym dzierżawcom dóbr królewskich, aby połowa kwoty kupna jako surogat do ich dawnego prawa dożywocia, przy nich bez prowizyi aż do dnia ich śmierci pozostawioną była.

Patrz d. 31. maja 1799.

W roku 1798. (cyrkularz z dnia 20. stycznia) utworzono nadworną komisyę z przybraniem najwyższej krajowej kontroli i prokuratury nadwornej kamery pod prezydencyą skarbowego Ministra, która zajmowała się sprzedażą dóbr kameralnych.

Co do ceny kupna i sprzedaży dozwalano, ażeby od kupujących trzecia część ceny w cztero- i pięcio-procentowych publicznych, krajowych i stanowych skarbowych obligacyach *al pari* przyjmowano.

Przedostatni ustęp tego cyrkularza wyraża się co do przeznaczenia sum ze sprzedaży inkamerowanych dóbr jak następuje:

„Sumy za sprzedane dobra zebrane, do kasy na zaspokojenie długów „ustanowionej,“ wpływać powinny i z tego powodu Najj. Monarcha nadwornej skarbowej instancyi za szczególniejszy obowiązek ścisłą na to mieć baczność zalecił, żeby kapitały za sprzedane **krajowe** (*Staatsgüter*) dobra z innemi potocznemi sumami pomięszane nie były, ale owszem pod osobnym rachunkiem trzymane, podług różnicy dóbr, za które je złożono funduszowi, któremu należą, albo dla którego są przeznaczone, oddane zostały.“

Za czasów Rzeczypospolitej Polskiej donataryusze zwykle ingrosowali swoje przywileje w aktach ziemskich, zastępujących niejako dzisiejszą tabulę krajową, król powoływał się w przywilejach na konstytucye Rzeczypospolitej, tak co do nadania dóbr, jako też co do obowiązków na obdarowanego spadających.

Przy utworzeniu tabuli krajowej, (1780.) sporządziła c. k. buchhalterya wykazy dóbr królewskich, a po zbadaniu przez ustanowioną w tym celu komisyę, przesełano te wykazy do tabuli krajowej z poleceniem wciągnięcia dóbr jako „Regale“ — później wydawał takie polecenia ówczesny fiskus.

Przy zapisywaniu dóbr w księgi tabularne, nie zawsze oznaczano, jakiej to właściwości dobra były.

Inkamerowanie, a później i przedaże królewszczyzn, wywołały mnóstwo procesów między dożywotnikami i Rządem, do których przyczyniły się procesa z powodu zamian królewszczyzn za żupy solne prywatnej własności, które rząd na Skarb zajmował.

Procesa podobne nawet w najwyższym trybunale nie zawsze kończyły się z korzyścią Skarbu, co w rządowych sferach u góry przykre robiło wrażenie, i z tego to powodu na rozkaz Cesarza Józefa II. złożono konferencyę ówczesnej Rady Państwa celem zbadania sprawy ściągania galicyjskich dóbr królewskich.

Członkami tej konferencyi byli: czeski najwyższy kanclerz hr. Blümeyen, dyrygujący Minister Państwa hr. Hatzfeld, Prezes nadwornej kamery hr. Kollowrath, czeski kanclerz hr. Auersperg, prezes lennej kamery nadwornej hr. Khevenhütter, prezes najwyższego trybunału hr. Clary, wiceprezes kancelaryi nadwornej hr. Bathyany, tajny i Rady Państwa radca baron Kressel, królewski komisarz Galicyi hr. Brigido, radcy Państwa: br. Gebler, br. Löhr, nadworni radcy br. Bourguignon z trybunału najwyższego: hr. Chotek, z czeskiej kancelaryi nadwornej, hr. Zichy z kamery nadwornej, sekretarz Rady Państwa Fogt, pióro prowadzący.

Wyrzeczone przy tej konferencyi zdania, bardzo jasne rzucają światło na sposób zapatrywania się na sprawę, o której mowa.

Według protokołu z dnia 1. czerwca 1781. r., który mamy przed oczyma w urzędowym odpisie, naradzali się najwyżsi urzędnicy Państwa nad pytaniami i uwagami przez Cesarza Józefa przedłożonemi, a mianowicie nad punktami:

1. Czy prawo ściągnięcia dóbr królewskich miejsce mieć może?

2. Czy byłoby stósownem dobra te, do których ściągnięcia uprawnienie było, napowrót zwrócić?

Przy tych pytaniach najwyższe mniemanie (*allerh. Aeusserung*) w następujący sposób poprzedziło zdania obecnych radców:

ad 1. iż prawo do ściągnięcia tychże dóbr królewskich żadnej wątpliwości nie podpada, ponieważ uzurpacya (ze strony Polskiej), teraźniejszemu posiadaniu Galicyi przesądzać nie może, a

ad 2. oświadczył Cesarz: oddanie dóbr w skutek sądowych orzeczeń, pociągnęłoby za sobą bardzo fatalne skutki, gdyż i ci, którzy w pokorze kontentowali się wyznaczoną im pensyą lub dożywotniem wynagrodzeniem, pozyskaliby prawo i wystąpiliby z pretensyami; wiele dóbr już sprzedano, albo z dobrami kameralnemi złączono, to wszystko uregulować, sprowadziłoby wiele zawikłań i uległoby rozlicznym trudnościom, nakoniec popadłby system ekonomiczny żup solnych w nie mały kłopot. Zatem od prawa ściągnięcia dóbr królewskich odstąpić się nie powinno i że takowe zwrócić napowrót nie byłoby wskazanem (*rathsam*).

Powyższy protokół narady następujące okoliczności wykazuje:

Najprzód skonstatowano, iż w pytaniu pierwszem o to chodzi, czy Jego Ces. Mość byłby uprawnionym, tych posiadaczy królewskich dóbr w Galicyi, które od królów polskich przed rewindykacyą według ustaw polskich pod nazwą: starostw, tenut i wójtostw otrzymali, (a przeciw któremu legalnemu posiadaniu według ustaw polskich nic nie ma do zarzucenia) ze względu na polityczne i ekonomiczne powody, za słusznym ekwiwalentem z posiadania usunąć?

Przed odpowiedzią na to zapytanie, zauważano:

iż Galicya domowi Habsburgów, jako królowi Węgier i Czech przez rewindykacyę oddaną została, iż według najwyższej rezolucyi z dnia 5. grudnia 1772. wszystkie galicyjskie dobra królewskie, bez różnicy czy stołowe, lub inaczej nazwane, jako prawdziwe królewskie domeny uznane zostały, i za takie patentem z dnia 28. stycznia 1773. z tym dodatkiem ogłoszone były, że Jego Ces. Mość wprawdzie te dobra wszystkie ściągnąćby mogła, jednakże teraźniejszym posiadaczom tychże dóbr z powodu ich sprawiedliwego tytułu posiadania dalszą administracyę tych dóbr za oddaniem połowy rocznych dochodów do Skarbu w dożywociu pozostawia, o ile tylko ekonomiczne przyczyny lub inne ważne powody Jej Ces. Mości do innej dyspozycyi nie nakłoniłyby, przyczem głównie zastrzeżono sobie ściągnięcie tych dóbr królewskich, które pośród lub blisko ekonomii (t. j. dobra królewskie stołowe) położone były.

Najwyższa Władza Sprawiedliwości, czeska nadworna Kancelarya i Kamera pod dniem 19. grudnia 1779. wspólnie doradzały, żeby powyższe zastrzeżenia (ściągania dóbr królewskich) z ekonomicznych czyli gospodarskich przyczyn (*ex titulo oeconomiæ*) nowym patentem znieść, aby na przyszłość nikt, który w prawnem posiadaniu takiego dobra jest, z powodu położenia dobra nagabywanym być nie mógł, tylko aby ci, którzy z tego powodu od dóbr odsadzeni zostali, a których procesa nie są rozstrzygnięte, napowrót do dawnego posiadania przywróceni zostali; — zaś ci, których procesa już ukończone zostały (naturalnie przegraną w ostatniej instancyi), zamiast oddania dóbr, pensyę wymierzoną według rzeczywistego dochodu dóbr za przeszłość i na przyszłość wynagrodzeni zostali.

Ten wniosek najwyższej Władzy Sprawiedliwości nie pozyskał najwyższego monarchicznego przyzwolenia, lecz nakazano wypełniać przepisy 1772. i 1773. r. z tym dodatkiem, iż polecono zarazem, aby Gubernium na przyszłość dobra królewskie tylko w wypadkach za konieczne uznanych ściągały.

Wkrótce potem Prezydent najwyższej Władzy Sprawiedliwości, hr. Seillern wniósł ponowne przedstawienie, w skutek którego pod dniem 30. listopada 1779. zmieniono najwyższą rezolucyę z 1772. w ten sposób, że wprawdzie patent z 1773. bez zmiany pozostaje, że jednakże posiadaczom dóbr *ratione oeconomica* (t. j. z przyczyn gospodarskich czyli ekonomicznych) z posiadania usuniętym, którzy po ściągnięciu tych dóbr spokojnie się zachowywali i żadnego rekursu nie wnosili, na dożywotnią pensyę zamiast połowy — $^{5}/_{8}$ części fasyonowanych dochodów wyznaczone być mają; dalej aby tych posiadaczy, którzy zwrócili się do drogi prawa i których procesa w rewizyi u dworu się znajdują, zapomocą reskryptu kanclerskiego zaraz w dożywotne posiadanie ściągniętych dóbr napowrót przywrócić; wreszcie polecono Władzom skrycie (bez żadnego ogłoszenia), aby na przyszłość z bardzo ważnych okoliczności na podobne ściąganie dóbr królewskich *titulo convenientiæ aut œconomiæ* nie doradzały, lecz wprzód o najwyższe pozwolenie się starały, a w takim ostatnim razie posiadaczowi pensya dożywotnie w $^{3}/_{4}$ fasyi udzieloną była.

Przeciwko tej nie całkowicie wykonanej rezolucyi najwyższej wniosło galicyjskie Gubernium najmocniejsze przedstawienie, a Kamera nadworna starała się to przedstawienie gubernialne w interesie i na korzyść Skarbu Państwa przy najwyższej Władzy sądowej jak najusilniej poprzeć: Władza najwyższej Sprawiedliwości pozostała jednakże przy pierwotnem zdaniu swojem.

Otóż i w ciągu powyższej narady protokólarnej z d. 1. czerwca 1781. Prezydent najwyższej Władzy Sprawiedliwości hr. Clary i Radca Nadw. Bourguignon w imieniu Władzy Sprawiedliwości oświadczyli, iż prawo ściągnięcia dóbr królewskich tylko wtenczas miejsce mieć może, jeżeliby kto królewskie dobro stołowe lub jego *avulsum* (część integrująca) posiadał, lub gdyby privilegium posiadającego było zfałszowane lub wadliwe, nigdy zaś wówczas, jeżeli posiadacz swój prawny tytuł do posiadania dobra z łaski monarchicznej nadanego (*boni distributivae gratiæ*) zupełnie udowodnił, a w żadnym razie, gdyby ściągnięcie tylko z przyczyny ekonomicznej nastąpić miało, z powodów: powszechnie wiadomo i że stwierdzono przez staropolskie ustawy, iż dobra królewskie i tychże dochody nigdy królowi lecz tylko koronie jako własność przynależały i służyły za podwójny cel, pierwsze na utrzymanie dworu królewskiego, drugie na wynagrodzenie dobrze zasłużonych zpomiędzy szlachty *).

Pierwsze nazywały się dobra stołowe i żaden król nie mógł takowe darować, odłużać lub oddać w zastaw, drugie nazywały się w ustawach polskich od roku 1478., 1502., 1590. *panis bene meritorum, gratia distributiva Regis;* król nie miał nigdy nad niemi wolnej dyspozycyi, lecz miał tylko prawo wyboru, iż mógł takowe oddać pomiędzy zasłużonych i był obowiązanym zaraz po uwolnieniu takowych znowu je nadać, a nigdy takowych dla siebie zatrzymać nie mógł.

---

*) Przepomniano o dobrach przeznaczonych na pokrycie kosztów z wykonywaniem częścią sądownictwa, częścią administracyi krajowej (politycznej) połączonych.

Szlachta miała na te ostatnie dobra prawo w ustawach uzasadnione, i temuż prawu uzurpacya nigdy przeciwstawioną być nie może, a jeżeli przed rewindykacyą takie dobro prawnie posiadał, to nie może być prawnie odsuniętym od posiadania.

Uzurpacya ma miejsce tylko w dwóch wypadkach:

1. albo poddany uzuchwala się kraj przeciw swemu prawowitemu Monarsze zajmować w swoje posiadanie, — albo

2. Monarcha nie mając żadnego prawa, zabiera kraj drugiemu Monarsze.

Pierwszego wypadku przykład wykazuje nam historya w Anglii, i tu przy restytucyi *legitimi successoris* uchwała parlamentu wszystkie czynności, które podczas uzurpacyi Cromwela prawnie zdziałane zostały, w zupełności zatwierdziła, a to nie dlatego, aby czynności uzurpatora aprobować, lecz aby powstrzymać ogólne wstrząśnienie jakie inaczej dla niepewności we własnościach wyniknąćby musiało.

Do Galicyi jednakże tylko drugi wypadek uzurpacyi ze strony Monarchy czyli Polski przystosowanym być może.

We wszystkich jednak podobnych razach trudno jest powiedzieć, czy zabranie kraju zasługuje na nazwisko uzurpacyi, ponieważ jedno Państwo przeciwko drugiemu występuje i obadwa Państwa nie uznają nad sobą żadnego innego sądu. Tylko Bóg i miecz sądzą tutaj. — Jeżeli już w najgorszym razie uzurpacyi pierwszego wypadku wymaga tego dobro Państwa, tak słuszność jak i prawo, aby utrzymać poddanych przy prawach, które podczas uzurpacyi w sprawiedliwy i legalny sposób nabyli, toć tem bardziej przemawia za tą zasadą stan uzurpacyi drugiego wypadku.

W artykule I. i IV. traktatu z d. 18. grudnia 1772. wyraźnie orzeczono: iż Polska na zaspokojenie zupełne wszelkich jakichbądź pretensyj austryackiego Domu i zamiast ekwiwalentu wszelkich żądań korony węgierskiej i czeskiej jedną część Polski odstępuje. Ekwiwalent czyli wynagrodzenie nie może nastąpić z cudzego lecz tylko z własnego majątku, z czego wnosić należałoby, że przy rozbiorze Polski nie tylko takie kraje, które dawniej Domowi austryackiemu na własność przynależały, lecz także takie krainy oddane zostały, które bezsprzecznie rzeczywistą własność Rzeczypospolitej stanowiły, do których więc zasada uzurpacyi pod względem ściągnięcia takich dóbr królewskich nigdy przystosowaną być nie może.

Galicyjskie dobra królewskie nie mogą być porównane z węgierskiemi i czeskiemi dobrami kameralnemi, ponieważ zachodzi między niemi ta ważna różnica, iż *bona regis distributivæ gratiæ* nigdy od króla samego posiadane albo inkamerowane być nie mogły, lecz zawsze szlachcie nadane być musiały; podczas gdy panujący kameralnemi dobrami czeskiemi i węgierskiemi według upodobania zarządzać mógł, jak tylko wypadek uwolnienia ich nastąpił i jeżeli tylko nota *infidelitatis* nie zachodziła.

Nie można też doradzać, ażeby powoływano się na rewindykacyę Galicyi *jure hungarico*; takie odwoływanie się, chociażby jaki pomniejszy pożytek ze ściągnięcia dóbr przysporzyć mogło, toć z drugiej strony mogłoby z innych zastanowienia godnych przyczyn do najfatalniejszych doprowadzić konsekwencyj. Marya Teresa pojmowała złe skutki i dlatego też zabroniła, aby o połączeniu Galicyi z Węgrami ani mowy nie było.

Dobra galicyjskie królewskie najczęściej *titulo oneroso* na posiadaczy przechodziły, i sprzeciwia się to wszelkim zasadom prawa i ustawy odbierać komuś prawo lub posiadanie prawnie nabyte i sądownie udowodnione, a odbierać tylko z przyczyny ekonomii lub konweniencyi.

Ekwiwalent pensyi równający się połowie lub ¾ częściom dochodów tych dóbr *), nie wynagradza posiadaczy dostatecznie, a według pierwszych zasad filozofii prawnej, nie można właścicielowi przeciwko woli jego coś innego zamiast jego prawa narzucać; *invito domino aliud pro alio obtrudi non potest.*

---

*) Mieszkanie wolne, opał, żywność tańsza.

Większość reszty członków narady zauważała:

1° że galicyjska prowincya *jure bohemico et hungarico* rewindykowaną została, że przeto dawniejsze posiadanie Polski tylko uzurpacyą było;

2° że Monarcha teraźniejszy w stare prawa czeskich i węgierskich poprzedników wszedł i że wszystkie w czasie uzurpacyi przedsięwzięte zmiany praw i zmiany ustaw w Galicyi według prawa narodów jako nie istniejące uważać należy i główne motywa najwyższego Sądu sprawiedliwości, które przeciwko nieściąganiu dóbr królewskich na ustawy Rzeczypospolitej Polskiej się ściągają, odpadają zupełnie, zwłaszcza, że już publicznie przez rezolucye z 1772. tudzież przez patent z roku 1773. i przez rzeczywiste ściąganie niektórych dóbr królewskich prawo Cesarza zatwierdzonem jest. W całym świecie może Monarcha wszystkie dobra z ważnych przyczyn prywatnym za udzieleniem im słusznego ekwiwalentu odbierać; zatem to prawo Monarsze przy królewskich dobrach lub domenach równie przysłuża i zapierane być nie może!

Jeżeli Monarcha rzeczywiście otrzymał jakąś część wprzód do Galicyi nie należącą, to jeszcze wnioskować nie można, iż takowa podług ustaw Rzeczypospolitej traktowaną być musi, lecz znajdujące się tam domeny, (o których w traktacie żadnego wyjątku nie ustanowiono) tak jak inne dobra kameralne galicyjskie (sic?), czeskie i węgierskie traktowane być muszą. —

Wniosek najwyższego Sądu, — ażeby dobra tak nazwane *bona gratiæ* traktowane były według republikańskich ustaw, dowodzi za wiele, bo gdyby tak być miało, to istniałą w Galicyi kwartę nie mógłby Monarcha podnieść do połowy, i dobra te ani obecnie, ani w przyszłości inkamerowaćby nie można, a prawa majestatyczne nad temi dobrami bardzo małego byłyby znaczenia.

Z takich to powodów uznała większość narady Państwowej wyrzeczonej przez J. C. Mość zdania, jako zupełnie słuszne i sprawiedliwe i uczyniła wniosek, ażeby na przyszłość nie ściągać dóbr bez ważnych przyczyn, które rozstrząsane być mają przez polityczne i finansowe Władze, i ażeby ściągania bez najwyższego zezwolenia nie przedsiębrano.

Cesarz Józef zadekretował przy końcu protokółu: „że zgadza się zupełnie z większością głosów, że najwyższa Władza Sprawiedliwości chybiła zupełnie (*hat fehlgeschossen*), mniemając, jakoby po rewindykacyi posiadacze doczesni dóbr starościńskich, posiadając takowe tylko osobiście i dożywotnio, jako *panis bene meritorum* jak najmniejsze prawo do dalszego posiadania mieć mogli, i że w obecnym wypadku naturalna konsekwencya miejsce mieć powinna, że *de nobis non meriti nec nostrum panem habeant*, — że więc w tej kwestyi żadnej dalszej wątpliwości mieć, ani żadnego procesu dopuszczać nie należy.“ —

Dla uzupełnienia historycznego wykładu przytoczyć nam tu wypada cyrkularz z 28. lipca 1797., którym z odwołaniem się na najwyższe postanowienie obwieszczono, iż stosownie do nieuchylonych dotąd najwyższych rozporządzeń pod dniem 28. stycznia 1773. i 9. sierpnia 1783. we wszystkich wypadkach, gdzie o dobra królewskie idzie, ani fiskusowi, ani sądowym instancyom przystoi wdawać się o to w sądowe pertraktacye lub sądowe wyroki wydawać, ponieważ tego rodzaju posesya szczególnie za łaskę uważaną być powinna, do której nikt prawnej pretensyi czynić nic może. Zaczem przez wzgląd na to, następującego powszechnego prawidła trzymać się należy, iż o dobra za królewskie uznane, jakiejkolwiek własności lub przymiotu one będą, proces dopuszczony być niema, tenże jednak wtedy tylko nastąpić może, kiedy kwestya zachodzi: czyli dobro jakie rzeczywiście jest królewskiem, lub kiedy o prywatne niby *avulsum* do dóbr królewskich przyłączone, pretensya uroszczoną będzie.“

Z powyższej narady protokólarnej widać, że nie postępowano według zasad sprawiedliwości i według powszechnie uznanej a w prawie narodów uzasadnionej słuszności, jak to najwyższa Władza Sprawiedliwości proponowała, ale postępowano według zasady: *sic volo sic jubeo! stat pro ratione voluntas!*

Narada najwyższa urzędników państwowych od woli Panującego zawisłych, była już z góry przesądzoną, przeto, iż zdanie Panującego już z góry wyrażonem zostało, któremu też większość poddać się musiała.

Narada jednak powyższa już z tego względu zasługuje na uwagę, iż mimo tego najwyższa Władza Sprawiedliwości odwoływała się do starych ustaw polskich i tymże wpływ i ważność przyznawała; — dalej, iż twierdziła, że zasada uzurpacyi w żadnym razie do Galicyi przystosowaną być nie może, ponieważ już i w najgorszym razie uzurpacyi wymagają tego dobro Państwa, słuszność i prawo, aby utrzymać poddanych przy prawach, które podczas uzurpacyi w sprawiedliwy i legalny sposób nabyli.

Uzasadnienie przez najwyższe Władze Sprawiedliwości wprawdzie nie przytoczone, ale z tychże samych najsłuszniejszych i najsprawiedliwszych premisów wypływające, przytoczyć tu musimy.

Dobra królewskie w ogóle nie utraciły nigdzie swej właściwości konstytucyami prawnie uzasadnionej i nie przestały być własnością krajową, na ściśle oznaczone cele przeznaczoną; nigdzie o tem w traktacie żadnej wzmianki nie ma: przyjęto je zatem w takim stanie, z temi prawnemi warunkami, jakiemi w czasie Rzeczypospolitej Polskiej własność ograniczoną była. —

Przy cesyi (traktatu o rozbiór Polski, na który się odwoływano, nie można bowiem, jak tylko za kontraktową cesyę uważać), nikt więcej prawa ustąpić nie może, jak sam go posiada, i Rząd austryacki nic więcej, ani inaczej nabyć nie mógł, jak tylko to, co sama Rzeczpospolita Polska jako własność według ograniczeń ustaw polskich posiadała, a które stanowiły, iż dobra królewskie są własnością kraju, a w znacznej części — jak to już wyżej nadmieniliśmy — pojedynczych województw i ziem.

Ustawy i konstytucye polskie w żaden sposób negowane być nie mogą, a jeżeli sądy austryackie w procesach o dobra królewskie w posiadaniu dożywotnie zostających, przy roztrząsaniu przedłożonych sobie przywilejów nadania królewczyzn co dotychże ważności i warunków, do prawideł konstytucyami postanowionych sięgali, toć zaiste trudno się pogodzić z przyjętą przez większość konferencyi zasadą, jakoby konstytucye Rzeczypospolitej co do ogólnych, własność tychże dóbr ograniczających warunków, w Austryi nie miały mieć mocy obowiązującej. Wszakże uniwersałem z dnia 20. października 1772. zobowiązano „wszelakiego stopnia sędziów, aby sądy swoje według dawnego zwyczaju i porządku, tymczasem pod imieniem Najj. Cesarzowej rzymskiej, węgierskiej i czeskiej Królowej sądzili i urząd swój publiczny sprawowali."

Wszakże wyraźnego zniesienia konstytucyi Rzeczypospolitej Polskiej nigdzie nie znajdujemy, a dziś zachodzą przypadki, w których sporne sprawy według prawideł konstytucyi Rzeczypospolitej rozstrzygane bywają, jakto n. p. w sporach o dziesięciny, a nawet kodexowi cywilnemu nie są obce krajowe konstytucye (*Landesverfassungen*).

Na tutejszych wszechnicach odbywają się wykłady prawa polskiego, a tem prawem jest właśnie Zbiór poszczególnych konstytucyj Rzeczypospolitej Polskiej, zaiste nie w innym celu, jak tylko w tym, aby młodzież sposobiąca się na przyszłych sędziów, umiała według postanowień tychże konstytucyj, odnoszące się do dawniejszych czasów sprawy zbadać i sądzić. —

Dożywotników, których Rząd austryacki zastał w posiadaniu dóbr królewskich, utrzymano przy posiadaniu; ich prawo i obowiązki regulowano na podstawie konstytucyj polskich a nie według ustaw praw austryackich, — bo te nie znały rodzaju własności, jaką dobra królewskie cechowały; niektórych pozostawiono w spokojnem posiadaniu tychże dóbr, a tym, którzy odsadzeni z posiadania zostali, wyznaczono ekwiwalenta; miałżeby tylko kraj od swej własności bez wszelkiego ekwiwalentu być usuniętym? byłoby to niesprawiedliwą i niesłuszną spoliacyą. — Postępowanie Rządu austryackiego miało wprawdzie cechę konfiskaty, ale nigdzie nie dopatrzyliśmy w obwieszczeniach Rządu, aby kiedykolwiek konfiskatę

na dobra królewskie wyraźnie i ogólnie nałożono, lub też aby gdziekolwiek w rządowych rozporządzeniach odwoływano się na zasady zwykle przy konfiskatach używane, z wyjąkiem wypadku, jeżeli dożywotnik połowy dochodu nie zapłaci; lecz i ta konfiskata odnosiła się do jego dożywocia, ale nie do własności.

Owoż dlatego Władza najwyższej Sprawiedliwości mimo presyi wyrzeczonego zdania cesarskiego, wciąż się w konferencyi do konstytucyj polskich odwoływała i uporczywie obstawała przy najkardynalniejszych zasadach sprawiedliwości, inaczej znikłaby takowa ze świata i przemieniłaby się w dowolność, którą charakteryzują słowa: *sic volo, sic jubeo! stat pro ratione voluntas!*

Nie można też porównywać natury własności dóbr królewskich w Polsce z naturą własności takichże dóbr w Czechach lub innych krajach koronnych; tutaj bowiem opierał się tytuł własności najczęściej na podstawie prawa lennego, w Polsce zaś z wyjątkiem Księstw pruskich i w niektórych częściach Inflant i Litwy nie znano zupełnie lenności, a jeżeli po zajęciu Galicyi Rząd odwoływał się do pierwotnych czasów Książąt Polskich i jeżeli by to udowodnionem być miało, że ciż posiadali dobra — dziś królewskiemi zwane — bez wszelkiego ograniczenia ich własności, toć zaprzeczyć nie można, że największa część dóbr królewskich z różnych tytułów dopiero w tych czasach jako królewskie erygowane zostały, gdy powyższe ograniczenia konstytucyami oznaczone, już istniały i moc obowiązującą miały.

Z zakrwawionem sercem cierpliwie przypatrywał się kraj inkamerowaniu, marnotrawnym sprzedażom i niedołężności w zagospodarowaniu pozostających w rządowej administracyi dóbr królewskich, lecz zawsze uważał je za należące do majątku krajowego; w czem niejako utwierdzał go na mocy gabinetowego najwyższego listu z dnia 8. stycznia 1798. r., dnia 20. stycznia tegoż samego roku ogłoszony cyrkularz, który ustanowionej komisyi dla sprzedaży dóbr za szczególniejszy obowiązek ścisłą na to mieć baczność zalecał, żeby kapitały za sprzedane dobra krajowe (*Staatsgüter*) z innemi potocznemi sumami pomięszane nie były, ale owszem pod osobnym rachunkiem trzymane, podług różnicy dóbr, za które je złożono, funduszowi, któremu należą, albo dla którego są przeznaczone, oddane zostały.

Najwyższym patentem z dnia 13. czerwca 1775. zaprowadzono instytucyę Stanów, które po raz pierwszy w r. 1782., później zaś w latach 1784., 1786., nakoniec po raz ostatni w r. 1788. odbyły swoje sejmowe zgromadzenia. Lecz Sejmy te zwykle dzień lub dwa swego istnienia liczące, ograniczały się na powzięciu do wiadomości nadanych dygnitarstw krajowych, na udzielaniu indygenatów, nareszcie na wybory deputatów do Wydziału stanowego. Nie mogło być też inaczej, bo stósownie do ustępu 12. wyż przytoczonego patentu, zgromadzonym Stanom przedłożone bywały najwyższe rozkazy, i Stany nad pytaniem czyli? nigdy bawić (zastanawiać się „*verweilen*"), lecz nad pytaniem jak? radzić miały.

Nie o wiele też szerszego zakresu działalności dopuszczała Stanom ich nowa w roku 1817. zaprowadzona organizacya: — nie dziw zatem, jeżeli pierwsza i druga instancya nigdy wolnego w Sejmach głosu podnosić nie mogły.

Lecz kiedy tylko dozwolona była krajowi sposobność do przemówienia otwarcie, do przedstawienia swoich dolegliwości, swoich życzeń i do obstawania przy swoich prawach, natenczas nie przepomniano sprawy dóbr królewskich czyli inkamerowanych.

Gdy przy schyłku życia Cesarza Józefa *), Wydział stanowy przedłożył u stóp Tronu memoryał o opłakanym stanie kraju, zezwolono na wysłanie do najwyższego Dworu deputatów krajowych.

Najlepszego dla kraju chęci łaskawego Monarchy, podówczas już Cesarza Leopolda w reskrypcie z dnia 25. maja 1790. wyrzeczone, a cyrkularzem z dnia 2. czerwca 1790. ogłoszone, świadczą o najłaskawszych zamiarach Monarchy i tak świetną zapowiadały dla kraju przyszłość, iż poczytujemy sobie za obowiązek przytoczyć tu słowa najwyższego reskryptu:

---

*) † 20. lutego 1790.

„Nie zważając na formalność wyboru deputatów, łaskawie pozwoliliśmy im przystępu do Osoby Naszej.“

„Daliśmy im poznać, iż sami sobie za cel postanowiliśmy, nie tylko wszelkie znosić prawdziwe partykularne nkrzywdzenie, i takową dziedzicznym Naszym Królestwom Galicyi i Lodomeryi nadać konstytucyę, któraby z jednej strony osobiste swobody i własność każdego obywatela przeciwko przemocy ochronić, z drugiej strony zaś powszechnej całości wszystkich generalnie Stanów, ubezpieczyć potrafiła.“

„Poprzedzając najgorliwsze żądanie wiernych Naszych Stanów nie tylko pozwoliliśmy deputatom, ale ich nawet zachęcali, aby Nam imieniem współobywatelów, tak powszechne jako i partykularne gravamina teraźniejszego Rządu, o zniesienie których Stany się dopraszały, z zupełną ufnością przedkładali i projekta stosowne do potrzeby i aktualnego stanu kraju do najwyższej Naszej decyzyi podawali, końcem, abyśmy z dokładną wiadomością i po oświeceniu od samych deputatów rekwirowanem, tem bezpieczniej, a na tym mocniejszym fundamencie trwałe i krajowi użyteczne ułożenie (*Einrichtung*) ugruntować mogli.“

W reskrypcie tym nadmieniono „nie zważaliśmy na formalność wyboru deputatów.“ Odnosi się ta uwaga do okoliczności, że wybór nie był przedsięwzięty przez Sejm, — który wszakże nie był zwołany, lecz zapomocą plenipotencyi *), którą wszyscy tamtocześni członkowie stanowi podpisali i w niej kompromitując na czterech członków **), dali im polecenie starania się u najwyższego Dworu o załatwienie poszczególnych spraw, a między temi znajdujemy także sprawę dóbr królewskich; polecono bowiem im starać się: „*ut capilalia ex disvenditis bonis regalibus ac ecclesiasticis coagulata, Regno restituantur, ut ex iisdem fundus publicus erigatur.*“

Jakoż wywiązali się deputaci z danego sobie polecenia. Po ukończonych naradach z c. k. czeską nadworną Kancelaryą, przy których wychodzono z zasady, że dobra królewskie są własnością krajową, złożyli u stóp Tronu na posłuchaniu dnia 28. listopada 1790. wspólnie wypracowany projekt konstytucyi krajowej, w której w rozdziale III. art. 6. o dobrach królewskich wyrzeczono: „*Aucune aliénation des domaines royaux ne pourra se faire sans leur (des États) consentement et autrement que sous leurs autorité.*“ (Żadna alienacya dóbr królewskich nie będzie mogła nastąpić bez ich (Stanów) zezwolenia, i nie inaczej, jak tylko pod ich powagą).

Deputacya nkończywszy czynności swego powołania ***) łaskawie z tem ponownem zapewnieniem rozwiązaną została, iż Najj. Pan stosownie do swoich krajowi uczynionych przyrzeczeń przychylną swoją uwagę zwracać będzie na utworzenie dobru Królestwa i Państwa całego odpowiedniej konstytucyi, i że skoro (obecne) okoliczności dozwolą, poleci, aby Stanom przeznaczony dyplom przywilejn wygotowany został.

Przyrzeczenie to, postępując przez różne czasu koleje, dopiero za panowania dzisiejszego wspaniałomyślnego Monarchy urzeczywistnionem zostało. Najj. Pan wiążąc pojednawczo wspomnienia, prawe pojęcia i prawne wymagania krajów i ludów z rzeczywistemi potrzebami Monarchii, wydać i ogłosić widział się spowodowanym dyplom z 20. października 1860., a następnie najwyższym patentem z dnia 20. lutego 1861. Statut krajowy, jak dla innych krajów, tak i dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Ks. Krakowskiem.

Postanowienie tego statutu, odnoszące się do sprawy w mowie będącej, znajdujemy w §. 20., który opiewa: „Sejm krajowy staranie mieć będzie o utrzymanie majątku, Stanów się tyczącego (domestykalnego), niemniej innego majątkn krajowego, będącego w e d l e p o-

---

*) Z dnia 16. lutego 1790.

**) Stanisław ks. Jabłonowski, Mikołaj hr. Potocki, Maxymilian hr. Ossoliński, Jan Batowski: wszakże ks. Jabłonowski nie był czynny w tej deputacyi, a miejsce jego zajął Jan hr. Bąkowski).

***) Dnia 4. października 1790. L. St. 334/790).

chodzenia jego lub przeznaczenia własnością Galicyi wraz z Krakowem, tudzież o zachowanie funduszów i zakładów kosztem Stanów lub kraju założonych i utrzymywanych."

„Uchwały Sejmu krajowego pociągające za sobą pozbycie, stałe obciążenie lub zestawienie majątku pierwotnego, wymagają cesarskiego zezwolenia." —

Pojęcie prawne, jakie kraj cały podzielał i podziela, że dobra dziś kameralne należą do majątku krajowego, — objawiło się zaraz przy pierwszej kadencyi Sejmu krajowego na posiedzeniu dnia 26. kwietnia 1861., kiedy zapatrując się na dopiero co przytoczone postanowienie statutu krajowego, uznał za stosowne przekazać Wydziałowi krajowemu wnioski pp. posłów Zyblikiewicza i ks. Łozińskiego względem poczynienia kroków o stosowniejsze użycie dóbr inkamerowanych na rzecz kraju. Że Sejm krajowy na temże samem posiedzeniu wniosków posła Zyblikiewicza o polecenie Wydziałowi krajowemu wypracowania prośby do Najj. Pana o wstrzymanie licytacyi rozpisanej celem sprzedaży inkamerowanych i Bankowi Narodowemu zastawionych dóbr Jaworowa nie rozbierał, szukać należy powodu w tem, iż Sejm nie miał bliższej wiadomości o stosunku, jaki zachodził między Bankiem i c. k. Rządem, w którym to względzie zapytany c. k. Komisarz rządowy, obecny na posiedzeniu sejmowem, żądanego wyjasnienia udzielić nie był wstanie, a Sejm bezpośrednio z przyczyny zwołanej Rady Państwa zamknięty został.

Zanim pierwszy Wydział krajowy mógł się ukonstytuować, nastąpiła sprzedaż Jaworowa, a to dnia 13. maja 1861. Atoli Wydział krajowy, postępując za poleceniem Sejmu i biorąc za podstawę postanowienie §. 20. Statutu krajowego upomniał się zaraz przy pierwszem rokowaniu o odebranie funduszów i majątku krajowego, także i o oddanie inkamerowanych dóbr pod zarząd Reprezentacyi krajowej.

Delegaci Wydziału krajowego wnieśli do protokółu na dniu 15. lipca 1861., co następuje: „Zachodzi tu jeszcze potrzebne niemniej jasne wyjaśnienie: co się ma rozumieć pod majątkiem krajowym, będącym wedle pochodzenia swego lub przeznaczenia własnością Galicyi wraz z Krakowem? wszakże wedle słów i ducha §. 20. Statutu krajowego należy liczyć do tego działu majątku, wszystkie dobra kameralne Galicyi i Krakowa, ponieważ one stanowią fundacyę krajową na uposażenie starostw lub adwokacyj, zatem fundacyę na pokrycie wydatków, czy to z administracyą polityczną czy z wykonywaniem sądownictwa połączonych."

„Atoli c. k. Rząd odpowiedział przez zastępcę swego do rokowań przeznaczonego, iż co się tyczy przynależności dóbr kameralnych w Galicyi i w Wielkiem Ks. Krakowskiem do majątku krajowego, to pierwotne ich przeznaczenie było różnorodne, i że przytoczone przez delegatów Wydziału przy rokowaniach zdanie, jakoby dobra te przeznaczone były do wyposażenia starostw i adwokacyj, więc temsamem tworzyły fundusz do pokrycia kosztów administracyi i sądownictwa kraju, właśnie przeciw oddaniu tych dóbr mówi, ponieważ Skarb Państwa ponosi koszta administracyi sądowej i politycznej kraju, i dlatego właśnie inkameracya tych dóbr nastąpiła."

„Delegaci Wydziału krajowego, obstając przy swem żądaniu, odparli zdanie Zastępcy c. k. Rządu przywodząc: „że jest wprawdzie uzasadnioną uwagą, iż inkamerowane dobra pierwiastkowo rozmaite miały przeznaczenia, niemniej pozostaje niezaprzeczoną, na prawie publicznem i statucie krajowym opartą prawdą, że właściwość ich bez względu, czy one z pierwiastkowego swego przeznaczenia były właściwemi dobrami koronnemi, służącemi na opędzedzenie kosztów panującego Dworu, czy też majątkiem Państwa Polskiego w celu pokrycia kosztów administracyi politycznej i wykonywania sądownictwa, czy też wreszcie były dobrami zakładowemi dla celów dobroczynnych, kościoła lub szkół, że ta właściwość ich przez zaszłe w ich administracyi zmiany, tj. przez inkameracyę, zmienioną być nie mogła, i że przeto dobra te stanowią znaczną część takiego majątku krajowego, którego utrzymanie, będącego wedle pochodzenia lub przeznaczenia swego własnością Galicyi i Wielkiego Ks. Krakowa według §. 20. Statutu krajowego powierzonem jest pieczy Reprezentacyi krajowej, i którego zwyczajna administracya postanowieniem §. 26. powierzoną być ma Wydziałowi krajowemu."

„Jeżeli nawet, jak wspomniał p. Zastępca c. k. Rządu, powód i usprawiedliwienie inkameracyi w tem upatrywać należy, że Skarb Państwa ponosi koszta administracyi politycznej i sądowej w kraju, toć nie można tego pominąć, że ta ostatnia administracya, jeżeli nie całkiem to w większej części koszta utrzymania swego opędza istniejącemi oddawna stemplami, taxami i opłatami od czynności prawnych, i że najznaczniejsza część Skarbu publicznego powstaje z bezpośredniego opodatkowania kraju, przy którym się nie uwzględnia dochodów z dóbr w tym kraju koronnym inkamerowanych."

„Poruszona przez delegatów kwestya względem definiowania pojęcia: co się ma rozumieć pod majątkiem krajowym? w oświadczeniu p. Zastępcy c. k. Rządu, tak samo nie jest rozwiązaną, jak nie zostało obalonem dane temu pojęciu znaczenie szczególne względem dóbr kameralnych i innych nieruchomości, własnością Galicyi będących, a ważność i doniosłość przedmiotu tego jeszcze tem widoczniej wystąpi, jeźli kiedyś zajdzie zmiana w rozkładzie podatków na pojedyncze kraje koronne, mianowicie, jeźli rozkład odbywać się będzie na podstawie podatku kwotalnego."

W końcu rokowań oświadczyli delegaci Wydziału, że gdy od zastępcy c. k. Rządu żadnej stanowczo wyjaśniającej odpowiedzi nie otrzymali, będą zmuszeni przy wszystkich wnioskach co do pojęcia majątku krajowego trzymać się raz wypowiedzianego zdania.

Pismem z dnia 12. października 1862. do l. 7936/pr. zawiadomiło Prezydyum c. k. Namiestnictwa Wydział krajowy, że dobra kameralne, jak to Reprezentanci Rządu przy rokowaniach wyłożyli, i Ministeryum reskryptem z dnia 3. sierpnia 1861. l. 5173. na zapytanie Namiestnictwa uznało, nie mogą być uważane za majątek krajowy w e d ł e m y ś l i Statutu krajowego. Na czem Wydział krajowy nie poprzestając, zastrzegł sobie pismem z dnia 10. grudnia 1862. l. 706. odrębną dalszą pertraktacyę, do której wszakże Prezydyum c. k. Namiestnictwa, jak świadczy pismo z dnia 20. stycznia 1863. l. 488/pr., przystąpić nie chciało.

Wydział krajowy przyjmując do wiadomości akt oświadczenia Zastępcy ces. król. Rządu, że inkamerowanie dóbr królewskich właśnie dlatego nastąpiło, ponieważ Skarb Państwa ponosi koszta administracyi sądowej i politycznej, nie spuszczał i nie spuszcza z oka sprawy dóbr inkamerowanych i owszem zajmował i zajmuje się zebraniem do tej sprawy odnoszących się materyałów celem uczynienia Sejmowi szczegółowych wniosków, a to już dlatego, bo inkamerowanie dóbr nie ograniczało się li tylko na dobra starościńskie, wójtowstwa itp., lecz rozciągniętem było także na dobra, które miały swoje odrębne fundacyjne przeznaczenia. Praca ta tem mozolniejszą się staje i tem dłuższego wymaga czasu, ile że przy odmownej wyż przytoczonej odpowiedzi Prezydyum c. k. Rządu, żadnej w tej mierze ze strony c. k. Władz rządowych pomocy spodziewać się nie można.

Jednak zestawiono już — jakkolwiek dotąd nie uzupełniony wykaz 253 dóbr inkamerowanych, które dotychczas sprzedane zostały: lecz nie są tym wykazem objęte dobra królewskie, które za żupy solne i do nich należące dawniej prywatne, przeznaczono i oddano w prywatne posiadanie. —

Pozwoliliśmy sobie w obecnym wykładzie przedstawić istotną naturę własności dóbr królewskich wszelkiej nazwy za czasu Rzeczypospolitej Polskiej, która od najdawniejszych aż do czasów zajęcia Galicyi nieprzerwanie tak z pochodzenia jak przeznaczenia swego innej cechy nie miała, jak tylko własności krajowej. Król nie jest ich właścicielem, lecz użytkującym dochody (*usufructuarius*) z tytułu swego najwyższego dostojeństwa. Gdy prawo własności połączone jest z osobą czy to indywidualną, czy moralną właściciela, a z drugiej strony, gdy właściciel nie może samowładnie rozporządzać przedmiotem, który nadał komu innemu, wynika, że do alienacyi potrzeba zachodzi wspólnego działania właściciela i użytkującego tj. względnie dóbr królewskich, woli Króla i kraju.

Przedstawiliśmy także sposób zapatrywania się na tę sprawę już nie interesowanej strony, bo zastępców najwyższego Trybunału Sprawiedliwości z owego czasu, gdy inkamerowanie dóbr na rzecz Skarbu wzięło swój początek, a które było zgodne z zapatrywaniem się kraju, którego prawne pojęcia i prawne wymagania (*Rechtsansprüche*), po ostatnie czasy przytoczyliśmy w dalszym toku wykładu, a porównywając to wszystko z postanowieniem

Statutu krajowego, przedstawia się niezbity wynik, że żadna alienacya dóbr królewskich dziś inkamerowanych, bez zezwolenia Reprezentacyi krajowej do skutku doprowadzoną być nie może, i że Reprezentacyi krajowej służy prawo wpływania na sposób zagospodarowania temi dobrami. Bezwzględne ich inkamerowanie na Skarb Państwa nie da się pogodzić z zasadami ani sprawiedliwości ani prawa publicznego.

Galicya, ten najmłodszy nabytek Monarchii, nie doznawszy jeszcze żadnych dobrodziejstw z faktycznego połączenia, od pierwszych zaraz chwil zarówno z innemi częściami Monarchii mieniem i krwią przyczyniała się do utrzymania jej potęgi i chwały. Galicya zarówno opłaca podatki na wszystkie potrzeby Państwa, a tem samem przyczynia się do utrzymania instytucyj, które ze środków Państwa zaopatrywane bywają. Galicya, powtarzamy, wziąwszy w spadku po swych przodkach własny, bardzo znaczny majątek, miałaby, gdyby takowy obecnie w jej administracyi zostawał, dostateczne środki, wystarczające nie tylko na instytucye nader skąpo przez Państwo utrzymywane, lecz także na inne, w dzisiejszych czasach niezbędne, a mianowicie i na te, które nowa organizacya krajowa z rozszerzeniem tak własnego, jakoteż i przekazanego zakresu działań Władz autonomicznych bez wszelkiej ulgi w nadmiar wygórowanem opodatkowaniu, na karb kraju przekazuje; kraj nie byłby w tem smutnem położeniu żywot swój obcym utrzymywać chlebem, — nie byłby wystawionym na przykre odmowne odpowiedzi swoich życzeń i potrzeb, o których zaspokojenie częstokrotnie domagać się musi.

Alegat VIII. a).

Odpis do l. 4227.

Odezwa

Wydziału krajowego do Świetnego c. k. Namiestnictwa w miejscu.

Na szanowne pismo z dnia 27. marca 1867. do l. 7137. Wydział krajowy ma zaszczyt odpowiedzieć, a najprzód:

1. Co do sprawy dostawy koni dla c. k. armii w r. 1859. Według ces. rozporządzenia z d. 24. kwietnia 1859. (nr. 59. Dz. pr. rząd.) dostawa koni przez powiaty remontowe zupełnie pokrytą być miała. Późniejszemi reskryptami c. k. Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 29. października 1859. do l. 11032. i z dnia 16. lutego 1860. do l. 4535. co do powiatów remontowych okręgu krakowskiego zarządzono, iż powiaty remontowe krakowskie tylko 15% cen remontowych rządowych zapłacić mają, resztę zaś nadwyżki nad 15% cen rządowych z funduszu krajowego pokryte być miały. Zaś co do okręgu lwowskiego w skutek rozp. c. k. Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 24. czerwca 1859. l. 6660. zarządzono, że koszta podróży i należytości dla członków powiatowych komisyj remontowych i dla tak zwanych mężów zaufania (*Vertrauensmänner*) wyłącznie fundusz krajowy ponosić miał. Zauważać tu jednak trzeba, iż powyższe dwa reskrypta ministeryalne ani w Dzienniku praw państwowych zawarte, ani też żadnym innym sposobem ogłoszone nie były, a tem samem do powszechnej wiadomości dostać się nie mogły; podczas gdy ces. rozporządzenie z dnia 24. kwietnia 1859. (Nr. 59. Dz. pr. rz.) na fundusz krajowy żadnego obowiązku co do odstawy remont z r. 1859. nie wkłada.

Według zakomunikowanego Wydziałowi krajowemu ostatniego wykazu buchhalteryi rządowej z dnia 19. grudnia 1865. do l. 21513. okazuje się, iż na dostawę koni dla c. k. armii w r. 1859. w drodze tymczasowych zaliczek z funduszu krajowego wydano dotąd niczem nie pokrytą sumę ogółową 143.900 złr. 83½ ct., z której buchhalterya rządowa potrąca kwotę 6.744 złr. 30½ ct. tytułem przypadających na fundusz krajowy komisyjnych i innych kosztów. Pozostaje zatem niczem niepokryta suma tymczasowych zaliczek z funduszu krajowego w kwocie 137.156 złr. 53 ct. w. a.

Zauważać tu jednak wypada, iż zakomunikowany obrachunek c. k. Izby obrachunkowej z dnia 19. grudnia 1865. do l. 21513. nie oznacza dokładnie okresu czasu, po któren sięga, dalej iż wedle zapisków od c. k. buchhalteryi przy odbiorze funduszów krajowych już po dniu 19. grudnia 1865. otrzymanych, na odstawę remontów z r. 1859. dalsze zaliczki z funduszu krajowego wypłacono, wreszcie, że i zwroty na te zaliczki do funduszu krajowego wpłynęły. Z tego też powodu oddział rachunkowy Wydziału krajowego sporządził załączony tu sub ./. obrachunek z dnia 5. maja 1867. według którego aż do ostatniego rozporządzenia Świetnego c. k. Namiestnictwa w tym przedmiocie wydanego z dnia 5. marca 1866. do l. 69057. cała suma wypłaconych z funduszu krajowego na odstawę koni remontowych z r. 1859. zaliczek, wynosiła ogółową kwotę 161.390 złr. 30 ct. w. a., a potrącając od tego zwroty do funduszu krajowego po koniec grudnia 1866. uiszczone w łącznej kwocie **24.344** złr. **85** ct. pozostaje z końcem grudnia 1866. zaległa i niczem dotąd nie pokryta suma tymczasowych zaliczek z funduszu krajowego na odstawę remont z r. 1859. pobranych w łącznej kwocie 137.045 złr. 96 ct. Wydział krajowy mniema, iż załączony sub ./. obrachunek oddziału rachunkowego Wydziału krajowego z dnia 5. maja 1867. wykazuje w należytej ewidencyi słuszne pretensye funduszu krajowego co do zaliczek na odstawę koni remontowych z r. 1859.

./. Al. VIII.b.

z tegoż funduszu pobranych, i że może być przyjętym za podstawę do wszelkich czynności i rokowań w tej sprawie, sądząc iż tenże obrachunek z późniejszym wykazem c. k. buchhalteryi, aż do końca grudnia 1866. r. sporządzonym zapewne się zgodzi, lub przez buchhalteryę rządową sprawdzonym i należycie wyjaśnionym zostanie.

2. Co do funduszu ochotników z r. 1859., to Wydział krajowy żauważać musi, iż odezwą Świetnego Prezydyum Namiestnictwa z dnia 18. czerwca 1866. do l. 301. zawiadomionym został: „że Najj. Pan najwyższem postanowieniem z dnia 22. kwietnia 1866. zezwolić raczył, by lwowski i krakowski fundusz korpusu „ochotników oddany został galicyjskiemu funduszowi krajowemu."

O warunkach lub celu tegoż najwyższego postanowienia nie otrzymał wówczas Wydział krajowy żadnych wskazówek. Wydział krajowy musiał więc rzeczone najwyższe postanowienie jako bezwzględny dar Najjaśniejszego Monarchy dla funduszu krajowego poczytywać, i odezwą swoją z dnia 20. października 1866. do l. 4264. upraszał Świetne Namiestnictwo o dokładne wyjaśnienie stanu tegoż daru, jako bezwzględnej własności funduszu krajowego, zaś odezwą swoją z dnia 7. lutego 1867. do l. 507. zawezwał Wydział krajowy Świetne Prezydyum Namiestnictwa o zarządzenie, aby kwoty 12.912 złr. 1½ ct. i 12.806 złr. 28 ct., które z funduszu ochotników z r. 1859. na cele obrony krajowej w r. 1866. Regimentarzowi hr. Starzeńskiemu wydane zostały, a od którego zamiaru Rząd według reskryptu Ministerstwa Stanu z dnia 8. listopada 1866. do l. 6342/pr. odstąpił, napowrót funduszowi krajowemu zwrócone zostały.

Dopiero w skutek ostatniego pisma Świetnego c. k. Namiestnictwa z dnia 27. marca 1867. do l. 7137., w którem wyrażono: iż fundusz ochotników z r. 1859. funduszowi krajowemu tylko w celu zaspokojenia niepokrytych wydatków z przyczyny odstawy koni dla c. k. armii w 1859. r. w drodze tymczasowych zaliczek z funduszu krajowego pobranych odstąpionym został — przekonał się Wydział krajowy wglądnąwszy w akta Świetnego c. k. Namiestnictwa o zgodnej z temże zawiadomieniem treści najwyższego postanowienia z 22. kwietnia 1866. r.

Co do istoty rzeczy, Wydział krajowy oświadczył odezwą swoją z dnia 28. stycznia 1862. do l. 67., że stanowcze przyjęcie wydatków remontowych z roku 1859. na fundusz krajowy, i podobne wkładanie obowiązków nadzwyczajnych na fundusz krajowy tylko Sejmowi krajowemu przysługiwać może; dalej, że Wydział krajowy, nie mając odpowiednich prac przygotowawczych i wykazów dotyczących, nie jest w stanie przedstawić Sejmowi odpowiedniego wniosku, i dlatego pozostawia Świetnemu Namiestnictwu wygotowanie odnośnego przedłożenia rządowego do Sejmu, które to przedłożenie Wydział krajowy popierać się oświadczył pod następującemi trzema warunkami:

1. aby dodatki z powiatów remontowych tytułem nadwyżki nad skarbowe ceny remontowe wybrane), (które według ostatniego wykazu buchhalteryi z dnia 19. grudnia 1865. do l. 21513. kwotę 48.281 złr. 60 ct. wynoszą) stronom kontrybującym w przeciągu trzech miesięcy przez Świetne Namiestnictwo zwrócone zostały;

2. aby czysta suma 26.578 złr. 35½ ct. (bez żadnych obciężeń lub innych pobocznych obowiązków funduszowi krajowemu zaraz wyplaconą została; nakoniec

3. aby sumą 121.570 złr. 94½ ct. wszystkie z tytułu odstawy koni możliwe pretensye tak do funduszu krajowego jako i do powiatów remontowych umorzone zostały, i ażeby z powodu przeprowadzenia rachunków ani fundusz krajowy, ani powiaty remontowe do żadnych dalszych opłat pociągniętemi nie były.

Od tej odezwy Wydziału krajowego z dnia 28. stycznia 1862. do l. 67. upłynęło już pięć lat, w ciągu których Wydział krajowy przedłożenia rządowego do Sejmu szanowną odezwą z 16. kwietnia 1862. r. do l. 7851. zapowiedzianego nadaremnie wyczekiwał.

Wydział krajowy na początku r. 1862. nie objął jeszcze funduszów krajowych i nie miał wówczas należytego poglądu na stan tych funduszów.

Dopiero przy końcu 1866. r. objął Wydział krajowy zarząd funduszów krajowych, a rozpoznawszy szczupłość tychże i przekonawszy się, iż na pokrycie nieodzownych potrzeb, dawniejsza administracya widziała się zmuszoną do zaciągnięcia długu u funduszu ochotników z r. 1859. w sumie 45.000 złr. i do pobrania na pokrycie niedoborów w ciągu r. 1866. zaliczek z funduszu kameralnego w kwotach 120.000 złr. i 88.000 złr., zważywszy dalej, iż c. k. Dyrekcya finansowa odezwą swoją z dnia 2. grudnia 1866. do l 2141. i późniejszemi odezwami o zwrot tych zaliczek ciągle napiera, a zwrot ten według rozporządzenia Ministerstwa Skarbu najdalej do końca roku 1867. nastąpić ma, tedy Wydział krajowy party nieodzowną potrzebą do zaspokojenia długów funduszu krajowego, do czego żadnych zasobów obecnie nie posiada, zmuszonym jest oświadczyć, iż warunki w odezwie Wydziału krajowego z dnia 28. stycznia 1862. do l. 67. wyrażone, nie odpowiadają obecnej możności funduszu krajowego, gdyż te warunki połączone są z takiemi ofiarami funduszu krajowego, których tenże w obecnym swym stanie w żaden

sposób znieśćby nie mógł. Rzeczywista bowiem wartość funduszu ochotników o ile takowa z udzielonego nam wykazu buchhalterycznego z dnia 19. listopada 1866. powziętą być może, wynosi:

1. zasiłki dla szkół agronomicznych w Czernichowie i w Dublanach w łącznej kwocie 9.000 złr. niepowrotnie udzielone nie mogą być uważane jako aktywa.

2. zasiłki dla tarnopolskiego szpitalu w kwocie 1.279 złr. 83 ct. i

3. dla dobromilskiego urzędu gospodarczego w kwocie 76 złr. pod nieznanemi Wydziałowi krajowemu warunkami udzielone są i niewiadomo, czy te zasiłki funduszowi ochotników zwrócone być mają?

4. Również kwota 20.925 złr. 68 ct. w. a. z funduszu ochotników na cele remontowe wydana, według treści szanownej odezwy do l. 7137/867 i najwyższego postanowienia z d. 22. kwietnia 1866. nie stanowi żadnego aktywum, gdyż zwrócona już więcej nie będzie funduszowi ochotników.

Pozostaje tedy gotówka kasowa	6.576 złr. 88 ct.
i zaliczki Regimentarzowi hr. Starzeńskiemu na cele obrony krajowej w r. 1866. udzielone w kwocie	25.718 „ 29 „
razem gotówką	32.295 złr. 17 ct.
Doliczywszy do tego 26.805 złr. 68 ct. w obligacyach, które według kursu wyniosą w gotówce około	18.000 „ — „
razem przeto	50.295 złr. 17 ct.

gotowych pieniędzy otrzymałby fundusz krajowy z funduszu ochotników.

Z tej gotówki musialby jednak fundusz krajowy według projektu Świetnego Namiestnictwa do wniosku rządowego, zwrócić powiatom remontowym czyli kontrybuentom wykazaną w rachunku buchhalteryi rządowej z dnia 19. grudnia 1865. do l. 21.513 kwotę 48.281 złr. 60 ct. a zatem cały zysk z funduszu ochotników dla funduszu krajowego przedstawiłby się w resztującej kwocie 2.013 złr. 40 ct., przyczem cała reszta zaliczek z funduszu krajowego na remonty wzięta, według wykazu buchhalteryi rządowej 137.156 złr. 53 ct. wynosząca a właściwie po potrąceniu kwoty 45.052 złr. 50 ct. z funduszu ochotników do funduszu krajowego pobranych, pozostająca reszta w kwocie 92.104 złr. 3 ct. równocześnie jako zaległość z funduszu krajowego zupełnie wykreślonąby być miała.

Gdyby jednak powyższa propozycya Świetnego Namiestnictwa do skutku nie doszła, to fundusz krajowy byłby w daleko korzystniejszem położeniu; albowiem według ksiąg oddziału rachunkowego Wydziału krajowego wynosi cała dotąd niczem nie pokryta suma zaliczek tymczasowych z funduszu krajowego na remonty pobranych, kwotę 137.045 złr. 96 ct. a ponieważ fundusz krajowy winien jest zwrócić funduszowi ochotników swój dług 45.052 złr. 50 ct. zatem reszta 91.993 złr. 46 ct. wynosi zupełnie niewątpliwą, czystą i płynną pretensyę funduszu krajowego, na któren to fundusz ces. rozporządzenie z dnia 24. kwietnia 1859. (nr. 59. Dz. pr. rząd.) żadnego obowiązku ani ciężaru nie włożyło, a która ustawa nie ogłoszonemi późniejszemi reskryptami ministeryalnemi do l. 11032/859., i do l. 4535/860., zmienioną być nie może. Tę kwotę 91.993 złr. 46 ct., stanowiącą według pojęć jurydycznych zupełnie likwidną pretensyę funduszu krajowego Świetne Namiestnictwo w swym wniosku, jako zaległość z funduszu krajowego zupełnie wykreślić zamierza, i byłaby to ze strony funduszu krajowego oczywista ofiara, a lubo Wydział krajowy w piśmie swem z dnia 28. stycznia 1862. do l. 67. załatwienie w tym duchu popierać się oświadczył, toć jednak dziś ze szczerem ubolewaniem wyznać musi, że fundusz krajowy w zmienionych zupełnie okolicznościach i w powyżej określonem obecnem położeniu swem rzeczywiście w niemożności jest ponosić tak znacznej ofiary i Wydział krajowy do gospodarczego zarządzenia funduszu krajowego powołany, zmuszonym jest starać się przedewszystkiem o zaspokojenie rzeczywistych długów funduszu krajowego; nie mając zaś żadnych innych zasobów winien jest przedewszystkiem kwotę 91.993 złr. 46 ct. na zaspokojenie tychże długów obrócić, ponieważ w każdym razie rzeczywisty dług ma pierwszeństwo przed ofiarami, i jest to najkardynalniejszą podstawą gospodarności, aby wprzód długi zapłacić zanim myśleć można o ofiarach.

Z tych więc powodów Wydział krajowy nie może pod tak uciążliwemi warunkami objąć zarządu funduszu ochotników ani też osiągnąć wymaganego orzeczenia Sejmowego w tym przedmiocie. Przeciwnie Wydział krajowy przynaglonym jest do upraszania Świetnego Namiestnictwa, aby raczyło obmyśleć stosowniejsze środki do załatwienia całej tej sprawy, uwalniające fundusz krajowy od ofiar, możność jego przechodzących.

Zresztą propozycya Świetnego Namiestnictwa: „aby fundusz ochotników na zaspokojenie sum zaliczkowych z funduszu krajowego na odstawę remont z 1859. r. pobranych przyjętym został, zaś nie pokryta reszta jako „zaległość z funduszu krajowego zupełnie wykreśloną została“ w żaden sposób przez Wydział krajowy lecz tylko przez Sejm krajowy stanowczo załatwioną być może, albowiem proponowana kompenzata połączoną jest z równoczesnem nałożeniem nadzwyczajnych obowiązków na fundusz krajowy, t. j. obowiązku ponoszenia wydatków remon-

towych z r. 1859. na żadnej ustawie nie opartego, przezco Wydział krajowy (dopóki Sejm krajowy co innego pod tym względem nie postanowi) już z obowiązku swego administracyjnego o zwrócenie powyższej zaliczkowej kwoty domagać się musi, ponieważ już same słowo „tymczasowa zaliczka“ najjawniej okazuje, że zwrot do funduszu krajowego nastąpić winien.

Niedobory funduszu krajowego spowodowały ówczesną administracyę tegoż funduszu do zaciągnięcia długów z funduszu ochotników w kwocie 45.052 złr. 50 ct. a z funduszu kameralnego w kwocie 208.000 złr.

Niedobory nie byłyby wcale nastały lub przynajmniej nie w tak wielkiej wysokości, gdyby nie brano zaliczek z funduszu krajowego na remonty z 1859. r. lub gdyby pobrane zaliczki natychmiast zwracane były, a gotówka zapasowa funduszu krajowego stosownie do rozporządzeń ministeryalnych z dnia 11. sierpnia 1853. do l. 20539., i z dnia 10. marca 1856. do l. 4927. należycie na procent lokowaną bywała. Owóż względy tak słuszności jak sprawiedliwości przemawiają zatem, aby cała nie pokryta suma zaliczek z funduszu krajowego na remonty 1859. r. wzięta, z odpowiednią kwotą długów funduszu krajowego do funduszu kameralnego zaciągniętych, skompenzowaną została. — W obecnym składzie rzeczy Wydział krajowy, nieodzowną koniecznością zapłacenia długów powodowany, nie widzi się w położeniu uczynienia Świetnemu Namiestnictwu jakiejkolwiek innej propozycyi, a chcąc tę tak długo nierozstrzygniętą sprawę jak najspieszniej załatwić, uprasza Świetne Namiestnictwo o przychylenie się do powyższej propozycyi Wydziału krajowego lub o wniesienie odpowiedniego wniosku rządowego na najbliższem posiedzeniu Sejmu.

Lwów dnia 4. czerwca 1867.

Do L. W. 4227.

Alegat VIII. b.

Obrachunek

z rozdanych z funduszu krajowego zaliczek na odstawę koni dla c. k. armii po koniec grudnia 1866. roku.

Datum rozporządzenia c. k. Namiestnictwa	Kasa z której wydano zaliczkę	Ilość wydanej zaliczki zł.	ct.	Na to uiszczono przez powiaty zł.	ct.	Zostaje jeszcze w zaległości zł.	ct.	Stronica księgi rachunkowej	Uwaga
$^{5}/_{8}$ 1866. l. $\frac{69057}{865}$ $^{28}/_{10}$ 1859. l. 6065/pr.	Lwowska	9775	50	2495	74	7279	76	165	
$^{3}/_{9}$ „ l. 5839/pr.	Brodzka	7584	50	539	46	7045	4	51 et 119	
$^{26}/_{11}$ „ l. 5920	Brzeżańska	8994	50	958	97	8035	53	53, 57 et 59	
$^{1}/_{11}$ „ l. 6327/pr.	Przemyska	37356	25	607	27	36748	98	83 et 87	
$^{19}/_{11}$ „ l. 6735/pr.	Samborska	10133	13	.	.	10133	13	91	
$^{9}/_{12}$ „ l. 7057/pr.	Sanocka	4250	50	714	80½	3535	69½		
$^{9}/_{5}$ 1860. l. K. N. 12155	„	1445	.	.	.	1445	.	101, 103 153	
„	„	373	.	.	.	373	.		
$^{3}/_{9}$ 1864. l. 38833	„	29	85	.	.	29	85		
„	„	124	91	.	.	124	91		
$^{13}/_{11}$ 1859. l. 6040/pr.	Stanisławowska	1248	70	92	18½	1156	51½	107 et 109	
„	„	62	16	.	.	62	16	109	
$^{25}/_{11}$ 1859. l. 6239/pr.	Stryjska	2592	10	1333	39	1258	71	111	
$^{27}/_{10}$ „ l. 6330/pr.	Tarnopolska	19836	25	3743	41	16092	84	115 et 117	
$^{7}/_{12}$ „ l. 6821/pr.	Tarnop. dla Zał.	11938	76	3858	77	8079	99	„ „	
$^{11}/_{12}$ „ l. 5921/pr.	Żółkiewska	12692	.	.	.	12692	.	127	
$^{7}/_{1}$ 1860. l. K. N. 8243 $^{25}/_{5}$ 1864. l. 13063 $^{11}/_{1}$ 1865. l. 33600 $^{12}/_{8}$ 1863. l. 40559	Krakowska	4276	21½	4218	63	57	58½	65	
$^{9}/_{5}$ 1860. l. 12441	Bocheńska	3172	98½	3040	14	132	84½	128	
$^{21}/_{10}$ 1865. l. 45954 $^{7}/_{4}$ 1860. l. 8125	Rzeszowska	17993	42½	1515	32½	16478	10	188 et 189	
$^{8870}/_{880}$ $^{12115}/_{660}$ $^{11328}/_{864}$	Sandecka	1985	34	98	76	1886	58	244	
$^{9}/_{5}$ 1860. 11465 $^{25}/_{8}$ 1865. 45954	Tarnowska	3623	96½	1115	45½	2508	51	304	
$^{6}/_{7}$ 1860. l. 8115 $^{21}/_{10}$ 1865. 45954	Wadowicka	1901	77	12	54	1889	23	360	
	Suma . .	161390	81	24344	85	137045	96		

Lwów dnia 5. maja 1867.

Pierożyński m. p., Żołkiewski m. p., Tranda m. p.

Sumaryczny wykaz

obrotu funduszu krajowego i funduszów dotowanych z funduszu krajowego w roku 1866.

B) Wydatki.

Liczba porz.	Nazwa funduszów	Wydatki własne rzeczywiste		Dotacye i zwroty dotacyj		Przenośne (zaliczki)		Operacye kredytowe		Pozostałości kasowe z końcem 1866. r.		Razem		Budżetem uchwalona kwota na r. 1866.		Wydano nad kwotę przyzwoloną			
																więcej		mniej	
		złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.
1.	Fundusz krajowy . .	668699	26½	166421	11½	163592	25½	90000	.	2711	87	1091424	50½	579031	.	89668	26½	.	.
2.	„ położnic . .	6794	88	583	96½	1887	.	.	.	.	.	9265	84½	5335	.	1459	88	.	.
3.	„ obłąkanych .	41859	99	2883	91½	21284	25	.	.	.	.	66028	15½	33055	.	1731	99	.	.
4.	„ podrzutków	82480	92	.	.	86	53	64	68	6	22	82638	35	81009	.	.	.	528	8
5.	„ policyi kraj.	4965	40½	19000	.	9282	47½	.	.	9325	8½	42572	96½	6973	.	.	.	2007	59½
6.	„ Św. Łazarza	82411	10½	.	.	8326	26½	4399	30	7354	79½	102491	46½	63255	.	19156	10½	.	.
7.	„ Św. Ducha .	25890	98½	.	.	7457	68	.	.	7295	18	40643	84½	24726	.	1164	98½	.	.
8.	Szpital powszechny lwowski	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	4000	.	.	.	4000	.
	Suma wydatków	913102	55	188888	99½	211916	45½	94463	98	26693	15	1435065	13	806457	.	113181	22½	6535	67½
																106645	55	.	.

Alegat IX. a.

A) Dochody.

Liczba porz.	Nazwa funduszów	Dochody własne w roku 1866. zł.	ct.	Zwroty dotacyj i dotacye zł.	ct.	Zwroty zaliczek i nowo pobrane zaliczki zł.	ct.	Operacye kredytowe zł.	ct.	Pozostałość kasowa z końcem 1865. r. zł.	ct.	Razem zł.	ct.	Budżetem uchwalona kwota na r. 1866. zł.	ct.	Wpłynęło nad kwotę preliminowaną więcej zł.	ct.	mniej zł.	ct.
1.	Fundusz krajowy . .	39252	22½	25534	83	426613	69½	25000	.	24304	20	540704	95	9922	.	29330	22½	.	.
2.	„ położnic . .	541	42½	6800	.	1887	.	.	.	37	42	9265	84½	635	.	.	.	93	57½
3.	„ obłąkanych .	7262	92	39000	.	19764	20	.	.	1	3½	66028	15½	7073	.	189	92	.	.
4.	„ podrzutków	1613	35	81009	.	16	.	.	.	.	.	82638	35	2000	.	.	.	386	65
5.	„ policyi kraj.	6134	77½	.	.	9277	6	.	.	27161	13	42572	96½	6973	.	.	.	538	22½
6.	„ Św. Łazarza	51970	88	37770	66	8306	53	4443	39½	.	.	102491	46½	55164	.	.	.	3193	12
7.	„ Św. Ducha .	20784	10	10986	67½	7565	68	.	.	1307	39	40643	84½	20896	.	.	.	111	90
	Razem . .	127559	67½	201101	16½	473430	16½	29443	.	52811	17½	884345	57½	102663	.	29520	14½	4623	47
																24896	87½	.	.
	Rekapitulacya:																		
	A. Wydatki	913102	55	188888	99½	211916	45½	94463	98	26693	15	1435065	13	806457	.	106645	55	.	.
	B. Dochody	127559	67½	201101	16½	473430	16½	29443	39½	52811	17½	884345	57½	102663	.	24896	87½	.	.
	Nadwyżka	785542	87½	12212	17	261513	71	65020	58½	26693	15	550719	55½	703794	.	81748	67½	.	.
	Po odtrąceniu wpłynionych dodatków do podatków . .	550719	55½	Do tego zapas z początkiem r. 1866.		273725	88			91713	73½								
	C. Rzeczywisty deficyt	234823	32			52811	17½												
				razem . .		326537	5½												
	odtrąciwszy deficyt .	.	.	.	.	234823	32												
	zostaje z końcem r. 1866. reszta kasowa	.	.	.	.	91713	73½												

ad C. Na pokrycie rzeczywistego niedoboru pobrano:

a) Zaliczkę z funduszu ochotników .	18000	.
b) „ „ kameralnego	208000	.
c) Zwrócone dotacye	12212	17
d) Zwrócono zaliczki funduszowi krajowemu, funduszom dotowanym i tymczasowe depozyta	35513	71
e) Zapasy z końcem grudnia 1865. .	52811	17½
razem . .	326537	5½
potrąciwszy niedobór rzeczywisty . .	234823	32
zostaje reszta kasowa . .	91713	73½

Sumaryczny wykaz

obrotu funduszu krajowego i funduszów dotowanych z funduszu krajowego w roku 1867.

Liczba porz.	Nazwa funduszów	Dochody własne		Dotacye		Przenośne (zaliczki i depozyta)		Operacye kredytowe		Pozostałość kasowa na początku roku 1867.		Razem		Budżetem uchwalona kwota na rok 1867.		Nad kwotę preliminowana: więcej		mniej	
		złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.
	A. Dochody.																		
1.	Fundusz krajowy . Szpital główny we Lwowie.	54111	5½	27577	72½	213187	52	249984	10	2711	87	547572	27	10230	.	43881	5½	.	.
2.	Oddział chorych .	67423	91	6375	90½	39328	38½	640	74½	7340	51½	121609	46	74013	.	.	.	6589	
3.	„ położnic .	733	64½	4776	.	1840	66	71	40	.	.	7421	70½	569	.	164	64½	.	9
4.	„ obłąkanych	7799	5½	30795	.	14384	60	600	73	.	.	53579	38½	7117	.	682	5½	.	.
5.	Zakład podrzutków	2152	87	82963	.	65	46½	.	.	6	22	85187	55½	2000	.	152	87	.	.
6.	Fundusz policyi krajowej . . . . . Szpital Św. Łazarza w Krakowie.	5659	42½	.	.	272	.	.	.	9325	8½	15256	51	6344	.	.	.	684	57½
7.	Oddział chorych . .	50050	5	.	.	10962	73	12074	43	.	.	73087	21	38417	.	11633	5	.	.
8.	„ podrzutków i położnic . . . . Szpital Św. Ducha w Krakowie.	17527	37	50080	89½	.	.	.	.	7354	79½	74963	6	13672	.	3855	37	.	.
9.	Oddział syfilitycznych	15102	47	754	23	282	17	273	47	.	.	16412	34	14935	.	167	47	.	.
10.	Oddział obłąkanych	6439	68½	4439	30½	.	.	.	.	7295	18	18174	17	3794	.	2645	68½	.	.
	suma dochodów	226999	53½	207762	6	280823	53	263644	87½	34033	66½	1013263	66½	171091	.	63182	20	7273	66½
																55908	53½	.	.

Liczba porz.	Nazwa funduszów	Dochody własne		Dotacye		Przenośne (zaliczki i depozyta)		Operacye kredytowe		Pozostałość kasowa z końcem roku 1867.		Razem		Budżetem uchwalona kwota na rok 1867.		Nad kwotę preliminowaną			
																więcej		mniej	
		złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.
	B. Wydatki.																		
1.	Fundusz krajowy . Szpital główny we Lwowie.	664383	39½	176159	30	199727	71	322427	15½	162033	65½	1524731	21½	745304	.	.	.	80920	60½
2.	Oddział chorych . .	99266	62	.	.	20494	79½	614	83	1233	21	121609	46	83334	.	15932	62	.	.
3.	„ położnic .	6246	70½	.	.	1105	.	70	.	.	.	7421	70½	5345	.	901	70½	.	.
4.	„ obłąkanych	42859	74½	182	91	9936	.	600	73	.	.	53579	38½	37912	.	4947	74½	.	.
5.	Zakład podrzutków	82863	48½	1982	86½	285	6½	56	14	.	.	85187	55½	84963	.	.	.	2099	51½
6.	Fundusz policyi kraj. Szpital Św. Łazarza w Krakowie.	1198	58	.	.	27	.	.	.	14030	93	15256	51	7673	.	.	.	6474	42
7.	Oddział chorych . .	34399	83	15255	26	11406	99	12025	13	.	.	73087	21	31686	.	2713	83	.	.
8.	„ podrzutków i położnic . . . Szpital Św. Ducha w Krakowie.	46687	63½	17688	15½	.	.	.	.	10587	27	74963	6	39757	.	6930	63½	.	.
9.	Oddział syfilit. . .	16050	80	.	.	88	7	273	47	.	.	16412	34	17892	.	.	.	1841	20
10.	„ obłąkanych .	8597	65½	7723	79½	.	.	.	.	1852	72	18174	17	9885	.	.	.	1287	34½
	Suma wydatków	1002554	45	218992	28½	243070	63	336067	45½	189737	79	1990422	61	1063751	.	31426	53½	92623	8½
	odtrąciwszy sumę dochodów	226999	53½	207762	6	280823	53	263644	87½	34033	66½	1013263	66½	171091	.	.	.	61196	55
	okazuje { niedobór .	775554	91½	10230	22⅕	.	.	72422	58	155704	12½	1014911	84½	892760	.	.	.	.	.
	się { nadwyżka .	.	.	.	.	37752	90	.	.	.	.	37752	90	.	.	.	.	.	.
	na pokrycie wpłynęło dodatków do podatków	977158	94½	.	.	.	.	.	.	.	.	977158	94½	.	.	.	.	.	.
	okazuje się rzeczywista nadwyżka . .	201604	3																
	U w a g a. Wynikłości pieniężne przedstawiono bez odtrącenia rubryk korelatywnych.																		

Fundusz krajowy

w ściślejszem znaczeniu r. 1866.

B) WYDATKI

Rubryka	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość w r. 1866.		Prelimino-wana kwota		Wydano więcej		Wydano mniej	
I.	Koszta reprezentacyi kraju . . .	153967	2	125241	.	28726	2	.	.
II.	„ zarządu	32510	81½	47720	.	.	.	15209	18½
III.	„ leczenia chorych . . .	290314	88	211600	.	78714	88	.	.
IV.	„ szczepienia ospy . . .	21240	17	18126	.	3114	17	.	.
V.	Wydatki sanitarne	15306	59	9000	.	6306	59	.	.
VI.	Zasiłki dla zakładów dobroczynnych .	6007	99	5582	.	425	99	.	.
VII.	„ na cele naukowe . . .	30150	.	30654	.	.	.	504	.
VIII.	Kwaterunkowe żandarmeryi . . .	35913	55	33613	.	2300	55	.	.
IX.	Dopłaty na podwody	5360	70	6000	.	.	.	639	30
X.	Podatki	350	60½	695	.	.	.	344	39½
XI.	Drogi krajowe	57265	1½	60000	.	.	.	2734	98½
XII.	Nagrody za ubicie drapieżnych zwierząt .	785	66½	500	.	285	66½	.	..
XIII.	Rozmaite	19526	26½	30300	.	.	.	10773	73½
	razem . . .	668699	26½	579031	.	119873	86½	30205	60
						89668	26½		

A) DOCHODY

I.	Odsetki od obligacyj	5008	17	9922	.	.	.	4913	83
II.	Rozmaite przypadkowe i korelatywa .	34244	5½	.	.	34244	5½	.	.
	razem . . .	39252	22½	9922	.	34244	5½	4913	83
						29330	22½		

Fundusz krajowy

w ściślejszem znaczeniu w r. 1867.

DOCHODY

Rubryka	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość w r. 1867.		Preliminowana kwota		więcej		mniej	
I.	Odsetki od obligacyj	14705	21	10230	.	4475	21	.	.
II.	Rozmaite przypadkowe i korelatywa .	39405	84½	.	.	39405	84½	.	.
	razem . . .	54111	5½	10230	.	43881	5½	.	.

WYDATKI

I.	Koszta reprezentacyi kraju . . .	35189	40½	82599	.	.	.	47409	59½
II.	„ zarządu	51582	99	78003	.	.	.	26420	1
III.	„ leczenia i zaopatrzenia chorych .	238639	73	212000	.	26639	73	.	.
IV.	„ szczepienia	23648	51	16126	.	7522	51	.	.
V.	Wydatki sanitarne	14872	69	8000	.	6872	69	.	.
VI.	Zasiłki dla zakładów dobroczynnych .	5621	.	5582	.	39	.	.	.
VII.	„ na cele naukowe . . .	23414	.	25854	.	.	.	2440	.
VIII.	„ na utrzymanie i restauracye pomników historycznych . . .	6350	.	6500	.	.	.	150	.
IX.	Zapomogi dla dotkniętych klęską mieszkańców	47850	.	47850	.	.	.	.	.
X.	Kwaterunkowe dla żandarmeryi . .	30098	12	31795	.	.	.	1696	88
XI.	Podatki i daniny	1028	40	695	.	333	40		
XII.	Drogi krajowe	158727	24	200000	.	.	.	41272	76
XIII.	Budowy wodne								
XIV.	Różne przypadkowe	27107	97	30300	.	.	.	3192	3
	Korelatywa do rub. I.	253	34	.	.	253	34	.	.
	razem . . .	664383	39½	745304	.	.	.	80920	60½

Koszta leczenia

zaasygnowane w roku 1867.

Liczba porz.	Szpital	Taxa dzienna	Kwota zł.	Kwota ct.
1.	Szpitale obce	60 do 70 centów	22448	37½
2.	„ wojskowe	28 „ 42 „	4687	8
3.	Szpital w Zaleszczykach	31½ „	995	39½
4.	„ „ Śniatynie	32 „	731	58½
5.	„ „ Brodach	35 „	581	70
6.	„ „ Tarnopolu	35 „	2454	31½
7.	„ „ Tarnowie	35 „	11672	91
8.	„ „ Stryju	37 „	5102	54
9.	„ „ Sączu	37½ „	3651	91
10.	„ „ Rzeszowie	38 „	4721	54
11.	„ „ Jaśle	38½ „	4556	47½
12.	„ „ Stanisławowie	38½ „	11281	60½
13.	„ „ Kołomyji	40 „	5090	.
14.	„ „ Brzeżanach	40½ „	5109	76
15.	„ „ Bochni	42 „	10454	64
16.	„ „ Przemyślu	42 „	3234	34
17.	„ „ Żółkwi	42 „	2497	74
18.	„ „ Wadowicach	43 „	2999	68
19.	„ „ Drohobyczy	43½ „	2144	71½
20.	„ „ Sanoku	45 „	3048	36½
21.	„ „ Samborze	45½ „	4747	69
22.	„ „ Biale	50 „	4358	50
23.	„ „ Lwowie	49 „	27957	58½
24.	„ Sgo Łazarza w Krakowie	50 „	30441	25
25.	„ „ Ducha „ „	50 „	24443	4
26.	„ Kliniki „ „	50 „	4088	50
27.	„ w Złoczowie	50 „	5104	78
	razem . .		209146	1½

Senat rządzący wolnego, niepodległego i ściśle neutralnego miasta Krakowa i jego okręgu.

Zawiadamia niniejszem dyrekcyę teatralną, że ze względu na potrzebę, aby scena tutejsza odpowiadając godnie przeznaczeniu swemu, czyniła zadosyć wymaganiom, jakie Rząd równie jak i publiczność w stosunku już na ten cel wyłożonych kosztów na budowę gmachu teatralnego, żądać mają prawo, do czego nie dojdzie scena inaczej, jeżeli jej byt stały w mieście Krakowie zapewniony nie będzie, tudzież jeżli rozmaitość widowisk ze względu na ludność Krakowa nie będzie jej ile można ułatwioną, na nowym budżecie od dnia 1. stycznia 1845. r. poczynając obowiązywać mającym położoną jest na wsparcie sceny narodowej suma 20.000 złp. a to w sposób, iżby połowa tej sumy przeznaczoną była na wsparcie przedsiębiorcy w razie, gdyby z Towarzystwem w czasie miesięcy letnich pozostał w Krakowie i przez ten przeciąg czasu obowiązkowe dwa widowiska dawał — druga zaś połowa aby przeznaczoną była na subwencyonowanie opery polskiej, o ile takową przedsiębiorca urządzić zdoła, a to pod administracyą za opinią dyrekcyi teatralnej. Wsparciem rzeczonem odpowiednio celowi, w jakim udzielone zostaje, zastrzega sobie Senat Rządzący na wnioski dyrekcyi teatralnej rozrządzać. Przyczem wzywa Senat dyrekcyę teatralną, aby o tak uchwalonej przez ostatnie zgromadzenie reprezentantów subwencyi przedsiębiorcę teatru poinformowała.

Kraków dnia 11. października 1844. r.

Prezes Senatu:
Schindler m. p.

Sekretarz generalny Senatu:
Majewski m. p.

Sekretarz:
Nowakowski m. p.

Wykaz *A)*

dróg krajowych w zachodniej i wschodniej części Galicyi.

Liczba bieżąca	Nazwisko: Drogi krajowej	Nazwisko: byłego urzędu obwodowego, do którego zarząd należał, i teraźniejszego urzędu powiatowego, do którego zarząd teraz należy	Nazwisko: Powiatu przez który droga prowadzi	Nazwisko: Urzędu powiatowego któremu zarząd dalej poleconym został	Przestrzeni drogi: Mile: Cała	Przestrzeni drogi: Mile: Ćwierć	Przestrzeni drogi: Sążni	Długość całej drogi mil	Drogo-: Nazwisko	Drogo-: Miejsce stałego pobytu
									I. Drogi w Zachodniej	
1	Prusko-Szlązka	Kraków	Kraków	Kraków	1	cała			Wiktor Kornecki c. k. praktykant jako zastępca	Kraków
					2	„				
					3	„			Michał Rudnicki c. k. drogomistrz jako zastępca	Śmierdząca
					4	.	150	$3^{150}/_{4000}$		
					4	.	850			
					4	2. 3. 4.				
			Chrzanów		5	cała			Tomasz Słomski c. k. praktykant budowniczy jako zastępca	Babice
					6	„				
					7	„				
					8	„	800	$4^{650}/$		
								$7^{800}/$		
2	Kraków Cło (Lubińska)	Kraków	Kraków	Kraków	1	cała		budowana	Wiktor Kornecki c. k. praktykant	Kraków
					2	„	125	$1^{125}/$		
					.	„	875	niebudow.		
					.	2. 3. 4.				
					3	1.	120	$1^{995}/$		
3	Proszowice Baran	Kraków	Kraków	Kraków	1	.	700		detto jako zastępca	Kraków
					.	4.				
					2	1. 2. 3.				
					.	.	695	$1^{1395}/$		
4	Słotwina-Brzesko Sącz	Kraków	Brzesko	Brzesko	kole	jna	1051		Julian Chowaniec c. k. praktykant jako zastępca	Brzesko
					1	cała				
					2	cała	36	$2^{1117}/$		
					nieb	udowana		$1^{1000}/$		
		Sącz	Sącz	Sącz	1	cała			Jan Kwapniewski c. k. praktykant jako zastępca	Sącz
					2	„				
					3	1.				
					„	.	200	$2^{1200}/$		
5	Tarnów-Sącz-Nadlec z odnogą	Sącz	S ą c z	S ą c z	1	.	870		Antoni Gutowski	Sącz
					.	2. 3. 4.				
					2	1. 2. 3.				
					.	4.				
					3	1. 2.				
					.	3. 4.				
					4	.	935			
					1	1. 2.		$3^{2850}/$		
			S	S	.	3. 4.			Ludwik Bitner	Gaboń
					2	1. 2.				
					.	3. 4.				
					3	1. 2.				
					.	3.	1600	$2^{1600}/$		

mistrza			Drożnika				
Zasługa i inne należytości	Rocznie zł.	ct.	Nazwisko	Miejsce stałego pobytu	Roczna zasługa zł.	ct.	Uwaga
części Galicyi.							
(patrz niżej)	.	.	Wojciech Kokosiński	Przegorzały	120	.	
zasługa . . .	367	50	Sebastyan Koziarz	Śmierdząca	120	.	
Pauszalia:			Marcin Wojciechowski				
za objazdy . .	36	.		Kaszów	120	.	
za przechowanie narzędzi .	20	.			120	.	
					120		
zasługa . .	315	.	Franciszek Lisonczyk	Babice	120	.	
Pauszalia:							
za objazdy . .	39	.	Jan Warchała	Chełmek	120	.	
za przechowanie narzędzi . .	20	.					
(patrz niżej)	.	.	Jan Wyjaśniał	Mogiła	120	.	
do L. *b.* 1., 2. 3.							
razem zasługa .	315	.	Szymon Kaczora	Krzesławice	120	.	
za objazdy . .	42	.					
za narzędzie. .	20	.	Wojciech Strojek	Grębałów	120	.	
Zasługa . .	315	.	Szymon Czaban	Okocim	120	.	z Tymowy do Kąt 1¼ mili nie wybudowano
za objazdy . .	36	.					
za narzędzie. .	24	.	Leon Czmiel	Uszew	120	.	
Zasługa . .	315	.	Jędzej Mikulski	Dąbrowa	108	.	
Pauszalia:							
za objazdy . .	24	.	Jędrzej Galas	Jakubowice	108	.	
za narzędzie. .	18	.	Antoni Bochyński	Bilsko	120	.	
Zasługa . . .	315	.	Filip Pergament	Nowy-Sącz	120	.	
Pauszalia:							
za objazdy . .	36	.	Franciszek Swirczok	Zbyszyce	108	.	
za narzędzie. .	18	.	Jakub Serata	Bartkowa	120	.	
Zasługa . . .	315	.	Stanisław Sowiński	Dąbrówka	120	.	
za objazdy . .	24	.	Jan Majchrzak	Gaboń	108	.	
za narzędzie. .	18	.	Stefan Winczowski	Jazowsko	120	.	

Liczba bieżąca	Nazwisko: Drogi krajowej	Nazwisko: byłego urzędu obwodowego, do którego zarząd należał i teraźniejszego urzędu powiatowego, do którego zarząd teraz należy	Nazwisko: Powiatu przez który drogą prowadzi	Nazwisko: Urzędu powiatowego któremu zarząd dalej polecanym został	Przestrzeni drogi: Mila: Cała	Przestrzeni drogi: Mila: Ćwierć	Przestrzeni drogi: Sążni	Długość całej drogi mil	Drogo-: Nazwisko	Drogo-: Miejsce stałego pobytu
5	Tarnów-Sącz-Nedec z odnogą Krościenko-Szczawnica	Sącz	Sącz	Sącz	3	.	400		Stanisław Reicher	
					4	1. 2.				
					.	3. 4.				
					5	cała				
					6	„				
			Nowy-Targ		7	„				
					8	1.	65	4 1465/		
								10 1870/		
					6	.	570			
					7	.	430			
			Sącz		7	.	570			
					„ „	2.	.			
						.	430	3000/		
								11 870/4000		
		Tarnów	Brzesko	Brzesko	1	cała			Najważniejsza i najczyna; — obecna dromożna przekopami mapotrzebne. Budowa tej przedo drogi wiedeńskiej.	
					2	1. 2.				
					„	. (	500	1 2500/4000		
			Tarnów	Tarnów	2	. (	500			
					3	4.				
					4	cała				
						1. 2.		1 3500/		
								3 2000/		
6	Mszanka-Gorlice Konieczna	Sącz	Gorlice	Gorlice	niewybudowane 1	1. 2. 3.			Antoni Gutwiński	Ropica ruska
					1	cała				
					2	„				
					3	„				
					4	1. 2.				
					4	.	660	4 1660/		
7	Czorsztyn-Nowy-Targ-Zabornia	Sącz	Nowy-Targ	Sącz	1	cała			Gustaw Reko	Nowy-Targ
					2	„				
					3	„				
					4	„				
					.	.	150	4 150/		
		Wadowice	Myślenice	Myślenice	5	cała			Józef Klein c. k. Wegmeister	Spytkowice
					6	1.				
					6	.	517	1 1517/		
								5 1667/		
8	Sędziszów	Rzeszów	Ropczyce	Ropczyce	do ko	jazd do lei	300	200/		

mistrza			Dróżnika				Uwaga
Zasługa i inne należytości	Rocznie zł.	ct.	Nazwisko	Miejsce stałego pobytu	Roczna zasługa zł.	ct.	
			Maciej Pogwizd	Łącko			
Zasługa . . .	315	.	Józef Zabrzewski	Tylmanowa			
za objazdy . .	54	.	Wojciech Cięciel	Krościenko			
za narzędzie. .	18	.	Jan Malik	Tylka			
			Józef Willay	Szczawnica			Odnoga z Krościenka do Szczawnicy.
naglejsza jest budowa części drogi z Paleśnicy do Zaklu ga przechodzi 34. razy przez rzekę Paleśnicę, którą jednak łemi tak zregulować, że tylko 4 mosty po 10 sążni będą							Operat wypracowany znajduje się w Namiestnictwie.
strzeni jest mniej pilna, bo można na Wojnicz dostać się							Pertraktacye rozpoczęte, budowa drogi jeszcze nie zarządzona.
Zasługa . . .	315	.	Klemens Makowski	Sękowa	120	.	Pierwsze trzy ćwierci z Mszanki do Gorlic niewybudowane, lecz operat sporządzony i budowa zarządzona.
Pauszalia: za objazdy . .	50	.	Józef Poliwka	Ropica ruska	120	.	
za przechowanie narzędzi . .	20	.	Sebastian Czyżek	Zdynia	120	.	
			Antoni Lajosz	Maniów	120	.	
Zasługa . . .	315	.	Antoni Michałko	Ostrówka	120	.	
Pauszalia: za objazdy . .	48	.	Jakób Tilas	Nowy Targ	120	.	
za narzędzie. .	20	.	Jan Wijas	Klikuszowa	120	.	
Remuneracya .	150	.	Piotr Ludmirski	Obidowa	120	.	
			Mikołaj Uliszko	Habówka	120	.	
—	—	—	Dróżnik rządowy	Sędziszów Remuneracya	25	.	

Liczba bieżąca	Nazwisko: Drogi krajowej	Nazwisko: byłego urzędu obwodowego do którego zarząd należał i teraźniejszego urzędu powiatowego do którego zarząd teraz należy	Nazwisko: Powiatu przez który droga prowadzi	Nazwisko: Urzędu powiatowego któremu zarząd dalej poleconym został	Przestrzeni drogi: Mila: Cała	Przestrzeni drogi: Mila: Ćwierć	Przestrzeni drogi: Sążni	Długość całej drogi mil	Droga: Nazwisko	Droga: Miejsce stałego pobytu
9	Dębica-Baranów	Tarnów	Pilzno Ropczyce-	—	.	.	.	1[1000/]	Droga ta jako krapiono świetnemu Wy-	
				—	.	.	.	1[1000/]		
			Mielec-	—	.	.	.	5[1000/]		
							⅞	8		
10	Rzeszów-Nadbrzeże	Reszów	Rzeszów	—	.	.	.	2⅞	detto	
			Kolbuszowa-	—	.	.	.	1⅞		
			Nisko-	—	.	.	.	4⅞		
			Tarnobrzeg-	—	.	.	.	4⅞		
								12⅝		

mistrza		Dróżnika			
Zasługa i inne należytości	Rocznie zł. ct.	Nazwisko	Miejsce stałego pobytu	Roczna zasługa zł. ct.	Uwaga
		jowa uznana, budowa nie rozpoczęta. Operata odstąd- działowi krajowemu.			Dekret ministeryalny z dnia 12. marca 1859. do l. 5197.
		detto	detto		

Liczba bieżąca	Nazwisko: Drogi krajowej	Nazwisko: byłego urzędu obwodowego, do którego zarząd należał i teraźniejszego urzędu powiatowego do którego zarząd teraz należy	Nazwisko: Powiatu przez który droga prowadzi	Nazwisko: Urzędu powiatowego któremu zarząd dalej poleconym został	Przestrzeni drogi: Mile: Cała	Przestrzeni drogi: Mile: Ćwierć	Przestrzeni drogi: Sążni	Długość całej drogi mil	Drogo-: Nazwisko	Drogo-: Miejsce stałego pobytu
										II. Drogi we Wschodniej
11	Sanok-Przemyśl	Sanok	Sanok	Sanok	1	cała			Henryk Helfer	Załusz
					2	„				
					3	1. 2. 3.		$2^{3000}/_{4000}$	Alexander Stupnicki	Tyrawa wołoska
			Birczа		3	4.				
					4	cała				
					5	„				
					6	1. 2. 3.			Roman Filipowicz	Birczа
					„	.	646	$3^{646}/$		
		Przemyśl	Przemyśl	Przemyśl	6	.	354			
					7	cała			Antoni Rozenberg	Olszany
					8	„				
					9	1. 2. 3.				
					„	.	296	$2^{2950}/$		
						.	.	$8^{3296}/$		
12	Sanok-Rzeszów (recte Dynów)	Sanok	Sanok	Sanok	1	cała			Kajetan Zaręba	Grabownica
					2	1.				
					„	.	100	$1^{1100}/_{4000}$		
		Brzozów			„	.	900			
					„	3. 4.				
					3	cała			Albin Nędrowski	Dydnia
					4	„				
					5	„				
					6	„			Jakób Kamiński	Waza
					7	1.				
					„	.	115	$5^{115}/$		
							.	$6^{1115}/$		
13	Bełzec-Jarosław	Żółkiew	Rawa	Cieszanów	1	1. 2.			Leon Borzęcki	Cieszanów
					„	.	500	$1^{2500}/$		
			Cieszanów		„	.	500			
					„	4.				
					2	cała				
					3	„				
					4	„				
					5	„				
					6	„				
					7	„			Jan Mączak	Olszyce
					8	1.				
					„	.	800	$6^{3800}/$		

mistrza			Dróżnika				
Zasługa i inne należytości	Rocznie zł.	ct.	Nazwisko	Miejsce stałego pobytu	Roczna zasługa zł.	ct.	Uwaga
części Galicyi.							
zasługa . . .	315	.	Bazyli Krzywonos	Olchowce	120	.	
za objazdy . .	50	.	Tomasz Kikela	detto	120	.	
zasługa . . .	315	.	Michał Szpakowski	Tyrawa	120	.	
za objazdy . .	50	.					
			Jan Czupiel	—	120	.	
zasługa . . .	315	.	Tomasz Michalski	Leszczawa	120	.	
za objazdy . .	50	.	Antoni Michalski	Bircza	120	.	
zasługa . . .	315	.	Józef Mudyluk	Cisowa	120	.	
za objazdy . .	37	80	Antoni Dostik	Olszany	120	.	
			Józef Siwarga	Pratkowce	120	.	
zasługa . . .	315	.	Jan Dziedzic	Jurowce	120	.	
za objazdy . .	50	.	Franciszek Podulka	Grabownica	120	.	
zasługa . . .	315	.	Paweł Pinda	Jabłónka	120	.	
za objazdy . .	50	.	Michał Fajdasz	Dydnia	120	.	
zasługa . . .	315	.	Mikołaj Czerkas	Waza	120	.	
za objazdy . .	50	.	Jakub Soból	Dynów	120	.	
			Jan Kaszyna	Bełzec	120	.	
zasługa . . .	315	.					
za objazdy . .	50	.	Jan Lewków	Narol	120	.	
			Jędrzej Kopciuch	Płazów	126	.	
			Walenty Piwucki	Cieszanów	126	.	
			Ignacy Rogalski	Dachnów	136	.	
zasługa . . .	315	.	Jan Swist	Oleszyce	120	.	
za objazdy . .	30	.	Jędrzej Grudniewicz	Lipina	120	.	
			Stefan Koziej	Czeterboki	120	.	

Liczba bieżąca	Nazwisko: Drogi krajowej	Nazwisko: byłego urzędu obwodowego do którego zarząd należał i teraźniejszego urzędu powiatowego do którego zarząd teraz należy	Nazwisko: Powiatu przez który droga prowadzi	Nazwisko: Urzędu powiatowego któremu zarząd dalej poleconym został	Przestrzeni drogi: Mila: Cała	Przestrzeni drogi: Mila: Ćwierć	Przestrzeni drogi: Sążni	Długość całej drogi mil	Drogo-: Nazwisko	Drogo-: Miejsce stałego pobytu
13	Bełzec-Jarosław	Przemyśl	Jaworów	Jarosław	8 „ 9 10 „	. 3. 4. cała 1. 2. .	200 550	2[750]/	Ferdynand Baczyński	Jarosław
								10[1550]/		
14	Zimnawoda-Hoszany	Lwów	Lwów	Lwów	1 „	1. .	400	[1400]/	Franciszek Gering	Lubień
			Gródek		„ 2 3 4	. 3. 4. cała „ 1. 2.	600	[3600]/		
			Rudki		4 5	3. 4. .	680	[2680]/		
								4[680]/		
15	Lwów-Rohatyn	Lwów	Lwów	Lwów	1 2 „	cała 1. 2. .	742	1[2742]/	Alojzy Gandia	Lwów
		Brzeżany	Bóbrka	Bóbrka	2 „ 3 4 5 6 „	. 4. cała „ „ 1. 2. 3. 4.	258	4[1250]/	Teodor Hauser	Bóbrka
			Rohatyn		7 8 9 „	cała „ 1. 2. 3. .	300	2[2300]/	August Żaszkiewicz	Podkamień
								8[2300]/		
16	Żółkiew Wielkiemosty	Żółkiew	Żółkiew	Żółkiew	1 2 3 4	cała „ „ 1	215	3[1215]/	Zeno Kondewald	Turynka

mistrza			Dróżnika				
Zasługa i inne należytości	Rocznie zł.	ct.	Nazwisko	Miejsce stałego pobytu	Roczna zasługa zł.	ct.	Uwaga
zasługa . . .	315	.	Roman Nika	Olchowa	120	.	
za objazdy . .	37	80	Iwan Tuligłowicz	Koniaczów	120	.	
			Jan Nemet	Garbarze	120	.	
zasługa . . .	315	.	Jan Szanowski	Obroszyn	120	.	
			Antoni Zarwański	Stawczany	120	.	
remuneracya . .	180	.	Józef Reszko	Lubień	120	.	
			Józef Oczerkiewicz	„	120	.	
za objazdy . .	100	.	Wicenty Szyngielski	Zawidowice	120	.	
			Leon Muniak	Hoszany	120	.	
zasługa . . .	315	.	Wojciech Dworzak	Sichów	120	.	
za objazdy . .	40	.	Emil Dzerowicz	Dawidów	120	.	
			Bartłomiej Grodzicki	Wodniki	120	.	
zasługa . . .	315	.	Jan Lipnicki	Bóbrka	120	.	
za objazdy . .	65	50	Stanisław Lipnicki	Repichów	120	.	
za przechowanie narzędzi . .	12	.	Łukasz Wyspiański	Mühlbach	120	.	
			Semen Szolok	Podgrodzie	120	.	
zasługa . . .	315	.	Iwan Moliński	Podkamień	120	.	
za objazdy . .	65	50	Hryć Zakutyński	Fraga	120	.	
za narzędzie . .	12	.	Semen Kardasz	Zubrza	120	.	
			Stanisław Ruszczyszowski	Zółkiew	126	.	
zasługa . . .	315	.	Bazyli Bazar	Turynka	126	.	1. mila i 215° do budowania.
za objazdy . .	40	.	Józef Kasperski	Bojaniec	126	.	

Liczba bieżąca	Nazwisko Drogi krajowej	Nazwisko byłego urzędu obwodowego, do którego zarząd należał i teraźniejszego urzędu powiatowego do którego zarząd teraz należy	Powiatu przez który droga prowadzi	Urzędu powiatowego któremu zarząd dalej poleconym został	Przestrzeni drogi Mila Cała	Mila Ćwierć	Sążni	Długość całej drogi mil	Drogo- Nazwisko	Drogo- Miejsce stałego pobytu
17	Stanisławów-Bursztyn	Stanisławów	Stanisławów	Stanisławów	1	cała			Władysław Mühln	Stanisławów
					2	„				
					3	„				
					4	1. 2.				
					„	.	600	3 1800/	Alexander Cywiński	Halicz
			Rohatyn		„	.	400			
					„	4.				
					5	cała				
					6		620	1 1020/		
								5 620/		
18	Brzeżany-Złoczów	Brzeżany	Brzeżany	Brzeżany	1	cała	180		Konstanty Wyszyński	Brzeżany
					2	„				
					3	1.				
					„	.	240	2 1420/		
		Złoczów	Złoczów	Złoczów	„	.	800		Julian Myszkowski	—
					„	3. 4.				
					4	cała				
					5	„				
					6	.	880	2 2880/		
								5 1100/		
19	Brzeżany-Podwołoczyska	Tarnopol	Skałat	Tarnopol	1	cała			Jan Mierżwiński	Kamionki
					2	.				
					3	1.		2 1000/		
			Zbaraż		„	2. 3. 4.				
					4	.	600	3600/		
			Tarnopol		„	.	400		Izydor Piotrowski	Tarnopol
					„	2. 3. 4.				
					5	cała				
					6	„				
					7	„				
					8	1. 2.				
					„	.	396	4 1796/		
		Brzeżany	Brzeżany	Brzeżany	„	.	604		Jan Skwarczyński	Brzeżany
					„	4.				
					9	cała				
					10	„				
					11	„				
					12	„				
					13	1. 2.				
					„	„	220	4 3824/		
								12 2220/		

mistrza			Dróżnika				
Zasługa i inne należytości	Rocznie zł.	ct.	Nazwisko	Miejsce stałego pobytu	Roczna zasługa zł.	ct.	Uwaga
zasługa . . .	315	.	Jakób Lenicz	Jamnica	120	.	
za objazdy . .	37	80	Piotr Baran	Ciężów	108	.	
za narzędzie . .	20	.	Jędrzej Gwoździowski	Kryłos	120	.	Mostowy.
			Wojciech Niedźwiecki	Halicz	144	.	
zasługa . . .	420	.					
za narzędzie . .	20	.	Mikołaj Przywłoski	Słobudka	108	.	
			Iwan Hajduk	Demianów	120	.	
zasługa . . .	315	.	Teodor Łupinos	Brzeżany	120	.	
za objazdy . .	42	12	Olexy Petrów	Dryszczów	120	.	
za narzędzie . .	12	.					
zasługa . . .	315	.	Onufry Hawryłeńko	Pomorzany	125	.	
za objazdy . .	72	.	Wojciech Jaworski	Torhów	125	.	
za narzędzie . .	20	.	Mikołaj Siemiński	Ryków	125	.	
			Karol Mysłowski	Podwołoczyska	120	.	
			Jan Głowiński	Kamionka	120	.	
zasługa . . .	315	.					
			Paweł Panakeda	Hałuszczyńce	120	.	
za objazdy . .	30	.	Michał Jabłoński	Romanówka	120	.	
zasługa . . .	315	.	Demko Hałapujs	Stupki	120	.	
			Józef Preczko	Tarnopol	120	.	
za objazdy . .	40	.	Marcin Szłapak	Zagroble	120	.	
			Szymon Szczyrecki	Poczapińce	120	.	
zasługa . . .	315	.	Franciszek Habiak	Horodyszcze	120	.	
			Julian Kumierż	Płotycze	120	.	
za objazdy . .	93	60	Jan Lubek	Teofipolka	120	.	
			Antoni Chilarski	Komarówka	120	.	
za narzędzie . .	12	.	Augustyn Dam	Brzeżany	120	.	

Liczba bieżąca	Nazwisko: Drogi krajowej	Nazwisko: byłego urzędu obwodowego, do którego zarząd należał i teraźniejszego urzędu powiatowego, do którego zarząd teraz należy	Nazwisko: Powiatu przez który droga prowadzi	Nazwisko: Urzędu powiatowego któremu zarząd dalej poleconym został	Przestrzeni drogi: Mila: Cała	Przestrzeni drogi: Mila: Ćwierć	Przestrzeni drogi: Sążni	Długość całej drogi mil	Drogo-: Nazwisko	Drogo-: Miejsce stałego pobytu
20	Siwka-Halicz	Stanisławów	Kałusz	Stanisławów	1	.	500	500/	Alexander Cywiński (Patrz l. 17.)	Halicz
			Stanisławów		2	2. 3. 4.	500			
					3	1.	826	2826/		
								2826/		
21	Sielec-Zaleszczyki	Stanisławów	Stanisławów	Stanisławów	1	cała			Maurycy Zielonka	Pobereże
					2	„				
			Tłumacz		3	„				
					4	„				
					5	„				
					6	„				
					7	1. 2. 3.			Jan Filipecki	Tłumacz
					„	.	447	4447/		
		Kołomyja	Horodenka	Horodenka	„	.	553		Konstanty Madurowicz	Niezwiska
					8	cała				
					9	„				
					10	1. 2. 3. 4.				
					„					
					11	cała			Juliusz Ruuie	Horodenka
					12	„				
					13	.	613	5166/		
								12613/		
22	Tyśmienica-Kołomyja	Stanisławów	Tłumacz	Tłumacz	1	cała			Henryk Hofmann	Otynia
					2	„				
					3	„				
					4	1. 2.	987	3987/		
		Kołomyja	Kołomyja	Kołomyja	„	.	13		Zawiaduje urzędnik techniczny przy urzędzie powiatowym	Kołomyja
					„	4.				
					5	cała				
					6	„				
					7	.	567	2567/		
								6554/		

mistrza			Dróżnika				Uwaga
Zasługa i inne należytości	Rocznie zł.	ct.	Nazwisko	Miejsce stałego pobytu	Roczna zasługa zł.	ct.	
remuneracya .	120	.	Antoni Babij	Kołodziejów	108	.	
za skład narzędzi	12	.	Szymon Czaban	Pukasowce	108	.	
zasługa . . .	420	.	Piotr Witrykus	Sielec	108	.	
za narzędzie . .	20	.	Piotr Chodak	Jezupol	108	.	
			Paweł Chodak	Pobereże	120	.	
			Józef Ziembowicz	Miłowanie	120	.	
zasługa . . .	420	.	Józef Fedorowicz	Taborzyska	120	.	
za narzędzie . .	20	.	Mykita Michajliszyn	Kłubowce	120	.	
			Fedor Maksymów	Tłumacz	108	.	
zasługa . . .	315	.	Jan Zajączkowski	Jezierzany	108	.	
za objazdy . .	50	.	Hryć Fudko	Żywaczów	113	40	
za narzędzie . .	12	.	Jakim Frańczuk	Niezwiska	113	40	
zasługa . . .	315	.	Franciszek Kruczkowski	Olejowa	113	40	
za objazdy . .	50	.	Jakub Bajuk	Horodenka	113	40	
za narzędzie . .	12	.	Marcin Bednarski	Serafińce	113	40	
zasługa . . .	315	.	Ignacy Warecki	Chomiakówka	108	.	
			Fedor Andrusiow	Markowce	120	.	
za objazdy . .	70	86	Ludwik Szwenk	Krzywotuły	120	.	
za naczynie . .	.	20	Jakub Janicki	Otynia	120	.	
			Mikołaj Demków	Chlebiczyn leśny	113	40	
remuneracya . .	120	.	Szczepan Kucharski	Słobudka leśna	113	40	
			Olexy Zachrynowski	Rakowczyk	113	40	

Liczba bieżąca	Nazwisko: Drogi krajowej	Nazwisko: byłego urzędu obwodowego, do którego zarząd należał i teraźniejszego urzędu powiatowego, do którego zarząd teraz należy	Nazwisko: Powiatu przez który droga prowadzi	Nazwisko: Urzędu powiatowego któremu zarząd dalej poleconym został	Przestrzeni drogi: Mila: Cała	Przestrzeni drogi: Mila: Ćwierć	Przestrzeni drogi: Sążni	Długość całej drogi mil	Drogo-: Nazwisko	Drogo-: Miejsce stałego pobytu
23	Czortków-Manasterzyska	Zaleszczyki	Czortków	Czortków	1	cała			Jan Mierzwiński	Trybuchowce
					2	„				
					3	1.	700	2[1700]/		
			Buczacz		„	.	300			
					„	3. 4.				
					4	1. 2.				
					„	.	852	1[1152]/		
		Stanisławów	Buczacz	Buczacz	„	.	148		Szymon Demianowski	Buczacz
					„	4.				
					5	cała				
					6	„				
					7	.	660	2[1800]/		
								6[660]/		
24	Strusów-Buczacz	Tarnopol	Trembowla	Trembowla	1	1. 2. 3. 4.			Jan Brandstätter	Nałuże
					2	1. 2. 3. 4.				
					3	1. 2. 3. 4.		3		
			Buczacz		4	1. 2.	400	2[400]/		
					„	.	600			
		Zaleszczyki	Buczac	Buczacz	„	4.			Jan Mierzwiński (Patrz *b.* l. 23.)	Trybuchowce
					5	1.	786	3[386]/		
					„	.	214			
		Stanisławów	Buczacz		„	3. 4.			Szymon Demianowski, patrz *b.* l. 23.	Buczacz
					6	1. 2.	466	1[66]/		
								5[2466]/		
25	Okopy-Mielnica-Krzywcze-Borszczów: Krzywcze Borszczów	Zaleszczyki	Borszczów	Boszczów	1	cała			Floryan Buchowiecki	Germakówka
					2	„				
					3	„				
	Okopy Mielnica				4	.	300	3[300]/		
	Mielnica Krzywcze				„	.	700			
					5	2. 3. 4.				
					6	cała				
						.	600	2[300]/		
	Krzywcze Borszczów				„	.	400		—	—
					„	2. 3. 4.				
					7	1. 2. 3				
					„	.	600	1[3000]/		
								6[3600]/		

mistrza			Dróżnika				
Zasługa i inne należytości	Rocznie zł.	ct.	Nazwisko	Miejsce stałego pobytu	Roczna zasługa zł.	ct.	Uwaga
zasługa . . .	315	.	Hnat Kowalski	Trybuchowce	100	80	Niewykazano.
zasługa . . .	420	.	Michał Bogdan	Buczacz	120	.	
za narzędzie . .	20	.	Hryń Bojko	Jezierzany	108	.	
			Ignacy Gruszecki	Manasterzyska	120	.	
zasługa . . .	315	.	Karol Kostecki	Naluże	120	.	
za objazdy . .	66	15	Michał Kostecki	Warwarzyńce	120	.	
			Franciszek Stawski	Tiutków	120	.	
			Franciszek Radomski	Chmielówka	120	.	
remuneracya . .	120	.	Ilko Diakoń	Zielona	108	.	
za umieszczenie narzędzi . .	12	.	Ignacy Korol	Buczacz	120	.	
			Hawryło Polański	Boryszkowce	96	.	
			Mikołaj Markowski	Mielnica	96	.	
zasługa . . .	315	.	Józef Białkowski	Giermakówka	96	.	
za objazdy . .	60	.	Franciszek Borszczowski	Krzywcze	96	.	do budowania.
—	.	.	Nieobsadzone posady	—			

Liczba bieżąca	Nazwisko Drogi krajowej	Nazwisko byłego urzędu obwodowego, do którego zarząd należał i teraźniejszego urzędu powiatowego, do którego zarząd teraz należy	Powiatu przez który droga prowadzi	Urzędu powiatowego któremu zarząd dalej poleconym został	Przestrzeni drogi Mile Cała	Ćwierć	Sążni	Długość całej drogi mil	Drogo- Nazwisko	Miejsce stałego pobytu
26	Iwanie Mosorówka	Zaleszczyki	Borszczów	Borszczów	1 2 „	cała 1. .	664	1^{1654}/	Floryan Buchowiecki (Patrz *b.* l. 25.)	Germakówka
27	Tłuste-Buczacz	Zaleszczyki	Zaleszczyki	Zaleszczyki	1 2 „	cała 1 .	700	1^{1700}/	Jan Zawilski	Jazłowiec
			Czortków		„ „ 3 „	. 3. 4. 1. 2. .	300 500	1^{800}/		
			Buczacz		„ „ 4 5 6	. 4. cała „ .	500 500	2^{2000}/ 5^{500}/		
28	Horodenka-Śniatyn	Kołomyja	Horodenka	Śniatyn	1 2	cała 1.		1^{1000}/	Aloizy Hlawaty	Horodenka
			Śniatyn		„ 3 4 „	2. 3. 4. cała 1. .	550	2^{550}/ 3^{1550}/		
29	Husiatyn-Kopeczyńce	Zaleszczyki	Husiatyn	Husiatyn	1 2 3 4	cała „ „ .	946	3^{946}/	Posada nieobsadzona	Kopeczyńce
30	Skała-Czortków	Zaleszczyki	Borszczów	Czortków	1 2 3	cała „ .	420	2^{420}/	Jan Bitkowski	Kolendziany
			Czortków		„ „ 4 5 „	. 2. 3. 4. cała 1. 2. .	580 464	2^{2044}/ 4^{2464}/		

mistrza			Dróżnika				
Zasługa i inne należytości	Rocznie zł.	ct.	Nazwisko	Miejsce stałego pobytu	Roczna zasługa zł.	ct.	Uwaga
—	.	.	Fedor Kapłan	Uście biskupie	96	.	
			Piotr Atamaniuk	Angelówka	120	.	
zasługa . . .	315	.	Szymon Zawadowski	Koszyłowce	100	.	
za objazdy . .	50	.					
			Mikołaj Kobylański	Pomorce	108	.	
			Andrij Hołowatnik	Horodenka	113	40	
zasługa . . .	315	.	Fedor Medak	Jasionów polny	113	40	
za objazdy . .	50	.	Grzegorz Basałyga	Stecowa	113	40	
za umieszczenie narzędzi . .	12	.	Michał Morski	Potoczek	113	40	
zasługa . . .	315	.	Józef Rucki	Czaborówka	120	.	
za objazdy . .	30	.	Teodor Misko	Wasylkowce	120	.	
za narzędzie . .	12	.	Kazimirz Mączyński	Kopeczyńce	120	.	
			Franciszek Kiwacz	Łosiacz	100	80	
zasługa . . .	315	.	Szymon Rosnikiewicz	Skała	120	.	
za objazdy . .	60	.					
			(Niewykazani)				

Liczba bieżąca	Nazwisko: Drogi krajowej	Nazwisko: byłego urzędu obwodowego, do którego zarząd należał i teraźniejszego urzędu powiatowego, do którego zarząd teraz należy	Nazwisko: Powiatu przez który droga prowadzi	Nazwisko: Urzędu powiatowego któremu zarząd dalej poleconym został	Przestrzeni drogi: Mila: Cała	Przestrzeni drogi: Mila: Ćwierć	Przestrzeni drogi: Sążni	Długość całej drogi mil	Drogo-: Nazwisko	Drogo-: Miejsce stałego pobytu
31	Skała-Zaleszczyki	Zaleszczyki	Borszczów	Borszczów	1	cała				
					2	„				
					3	„				
					4	.	316	$3^{5.6}$/	Edward Dluhas	Borszczów
			Zaleszczyki			.	684			
					5	2. 3. 4. cała				
					6	„				
					7	„				
					8	.	222	3^{2209}/	Adolf Födisch	Zaleszczyki
								7^{222}/		

II. suma	129^{2015}/	4 mile 3273° niewybud. 124 „ 2743° wybudow. 27 „ 2495° niewybud. 34 „ 1134° wybudow.
do tego I. suma	61^{3639}/	
razem	$191^{1644}/_{4000}$	32 „ 1767° niewybud. 158 „ 3877° wybudow.

Wybudowane drogi:

I. W Zachodniej części Galicyi	34^{1134}/	
II. „ Wschodniej „ „	124^{2743}/	
razem	$158^{3877}/_{4000}$	Rachując koszta budowy w prze-

mistrza			Drożnika				
Zasługa i inne należytości	Rocznie zł.	ct.	Nazwisko	Miejsce stałego pobytu	Roczna zasługa zł.	ct.	Uwaga
zasługa . . .	315	.	Stefan Czubak	Muszkatowce	120	.	
za objazdy . .	.	.	Jędrzej Małecki	Borszczów	120	.	
za narzędzie . .	.	.	Alfred Hudzikowski	Korolówka	96	.	
			Wicenty Szczaniaski	Nowosiołka	96	.	
			Antoni Starzyński	Kasperowce	96	.	
zasługa . . .	315	.	Mikołaj Klezak	Zaleszczyki	100	80	

cięciu za jednę milę po 30.000 złr. czyni razem 4,770.000 złr. wal. austr.

Lwów dnia 5. września 1867.

Wykaz *B)*

dróg obwodowych w zachodniej i wschodniej części Galicyi.

Liczba bieżąca	Nazwisko: Drogi krajowej	Nazwisko: byłego urzędu obwodowego, do którego zarząd należał, i teraźniejszego urzędu powiatowego, do którego zarząd teraz należy	Nazwisko: Powiatu przez który droga prowadzi	Nazwisko: Urzędu powiatowego któremu zarząd dalej poleconym został	Przestrzeni drogi: Mile: Cała	Przestrzeni drogi: Mile: Ćwierć	Przestrzeni drogi: Sążni	Długość całej drogi mil	Drogo-: Nazwisko	Drogo-: Miejsce stałego pobytu
									I. Drogi w Zachodniej	
1	Wadowice-Sucha	Wadowice	Wadowice	Wadowice	1 2	1. 2. 3.	500	$1^{3500}/_{4000}$	Zawiadują drogowi inspektorowie bezpłatnie	—
			Żywiec		3	1.	460	$1^{460}/_{4000}$		
			Myślenice		„	2.	300	$1^{300}/_{4000}$		
			Żywiec		„	.	940	$2^{940}/_{4000}$		
								$2^{3200}/_{4000}$		
2	Wadowice-Zator	Wadowice	Wadowice	Wadowice	nie	budowa	na	2	Droga ta jako obwo-	
3	Międzybrodzie	Wadowice	Biała	Żywiec	1 2 „	. 1. „	500	$1^{1500}/_{4000}$	Zawiadują drogowi inspektorowie bezpłatnie	—
			Żywiec		„ „ 3 „	3. 4. 1. .	500 600	$1^{100}/_{4000}$		
								$2^{1600}/_{4000}$		
4	Pollhory	Wadowice	Żywiec	Żywiec	1 2 3 4	. . . .	600	$3^{600}/_{4000}$	dtto	—
5	Kalwarki-Pietrusina	Wadowice	Żywiec	Żywiec	1 „ „	1. 2. .	200	$^{2200}/_{4000}$	—	Była droga dową de-
6	Głogoczów	Wadowice	Myślenice	Myślenice	1 1 2	1. 2. 3. 4. .	529	$1^{529}/_{4000}$	Zawiaduje drogowy inspektor	—

mistrza			Drożnika				Uwaga
Zasługa i inne należytości	Rocznie zł.	ct.	Nazwisko	Miejsce stałego pobytu	Roczna zasługa zł.	ct.	
części Galicyi.							
			Maciej Trębacz	Gorzeń	100	80	
—	—	—	Stanisław Kozioł	Świnna Poręba	100	80	
			Wawrzyniec Głuszek	Skawce	100	80	
dowa uznana, operat zrobiony — budowa nierozpoczęta.							
			Jędrzej Filipczak	Porąbka	100	80	
—	—	—	Piotr Sedlaczek	Międzybrodzie od Łodygowic	100	80	
			Jan Klisz	Zadziele	100	80	
			Ferszert	Obszar	100	80	
			Horeczlak	Świnna	100	80	
—			Mowiec	Jeleśnia	100	80	
			Duc	Korbiełów	100	80	
rządowa, w roku 1864. exkamerowana i uznana za drogę obwokretem Komisyi namiestniczej z d. 30. kwietnia 1864. do l. 9248.							
			Adam Motyka	Krzyżkowce	100	80	
—			Józef Dymek	detto	100	80	

Liczba bieżąca	Nazwisko: Drogi krajowej	Nazwisko: byłego urzędu obwodowego, do którego zarząd należał, i teraźniejszego urzędu powiatowego, do którego zarząd teraz należy	Nazwisko: Powiatu przez który droga prowadzi	Nazwisko: Urzędu powiatowego któremu zarząd dalej poleconym został	Przestrzeni drogi: Mila: Cała	Przestrzeni drogi: Mila: Ćwierć	Przestrzeni drogi: Sążni	Długość całej drogi mil	Drogo-: Nazwisko	Drogo-: Miejsce stałego pobytu
7	Kraków-Dąbrowa (Wrocławka)	Kraków	Kraków	Kraków	1 2 „	. 1. 2. 3. .	500	$1^{3500}/_{4000}$		Budowa merowano i stopada r. dowano da- Zawiady- są obsadzo-
			Chrzanów	Chrzanów	3 „ 4 5 6 7 8 9 „	. . . . 1. 2. .	500 500	$6^{3000}/_{4000}$ $8^{2500}/_{4000}$		
8	Wieliczka-Gdów	Kraków	Wieliczka	Wieliczka	1 2 „	. 1. 2. 3. .	261	$1^{3261}/_{4000}$	Franciszek Böhm c. k. drogomistrz jako zastępca	Wieliczka
9	Bochnia-Sowliny (Wiśniczka) (Młynne)	Kraków	Bochnia	Bochnia	1 2 3 4 „	. . . 1. 2. 3. .	150	$3^{3500}/_{4000}$	Marcin Hajdukiewicz	Rzegocina
		Sącz	Limanowa	Sącz	5 „	. 1. .	850 900	$2^{750}/_{4000}$ $4^{2250}/_{4000}$	Jan Klima c. k. drogomistrz zastępca	Tymbark
10	Nowy-Targ-Chohołów	Sącz	Nowy-Targ	Sącz	10 11 „ „ „ 12 „ „ „ 13 „ „ „ 14	. 1. 2. 3. 4. 1. 2. 3. 4. 1. 2. 3. 4. .	145 565	$3^{710}/_{4000}$	Wojciech Seligmann	Czarny Dunajec

mistrza			Drożnika				Uwaga
Zasługa i inne należytości	Rocznie zł.	ct.	Nazwisko	Miejsce stałego pobytu	Roczna zasługa zł.	ct.	
tej drogi rozpoczęta na koszt rządu, później tę drogę exkame-dekretem byłego rządu krajowego w Krakowie z dnia 10. li-1856. drogą obwodową deklarowano; $2^1/_2$ mili tej drogi wybu-wniej, w roku 1866 rozpoczęto dalszą kosztem konkurencyi. waniem drogi zajmują się inspektorowie, posady dróżników nie ne, do dozoru budowy bywają chwilowo dozorcy przyjmowani.							
remuneracya . .	150	.	Jan Kot Jan Korba	Tomaszkowice Bilczyce	120 120	. .	
zasługa . . .	367	.	Jędrzej Stach Tomasz Jarosz Walenty Salamon Bartłomiej Wrona	Kopaliny Krolówka Łąkta górna Rzegocina	84 84 84 84	. . . .	
(obacz drogę Kamienica Stopnice)	.	.	Michał Sałkowski	Młynne	—	—	Utrzymywany ze strony państwa Łososiny z myta mostowego.
zasługi . . .	250	.	Wojciech Batkiewicz	Nowytarg	108	.	
Pauszalia: za objazdy . .	100	.	Józef Bobak	Czarny Dunajec	108	.	
za kancelaryę .	6	.	Mikołaj Bednarczyk	Podczerwone	108	.	

Liczba bieżąca	Nazwisko: Drogi krajowej	Nazwisko: byłego urzędu obwodowego, do którego zarząd należał, i teraźniejszego urzędu powiatowego, do którego zarząd teraz należy	Powiatu przez który droga prowadzi	Urzędu powiatowego któremu zarząd dalej poleconym został	Przestrzeni drogi: Mila: Cała	Przestrzeni drogi: Mila: Ćwierć	Przestrzeni drogi: Sążni	Długość całej drogi mil	Drogo-: Nazwisko	Drogo-: Miejsce stałego pobytu
11	Czarny Dunajec-Pękelnik	Sącz	Nowy-Targ	Sącz	12 13 „	. 1. 2.	500	2500/4000	Wojciech Seligmann	Czarny Dunajec
12	Sącz-Krynica	Sącz	Sącz	Sącz	1 „ „ 2 3 4 „	. 2. 3. 4. 1. 2. 3. 4. . 1. 2. 3. .	370 500	32870/4000	Antoni Gutowski c. k. drogomistrz	Sącz
			Grybów		4 5	. .	500 500	1000/4000	Karol Kopp	Łabowa
			Sącz		„ „	. 2. 3. 4.	500	3500/4000		
								43370/4000		
13	Krynica-Żegestów	Sącz	Sącz	Sącz	1 2 3 „	. . 1, 2. 3. .	400	26400/4000	Ignacy Medwecki	Muszyna
14	Krzyżowa-Muszyka (Tyliczka)	Sącz	Gry-bów	Sącz	1	.			Karol Kopp	Łabowa
			Sącz		2 3 „	. 1. .	100	21100/4000		
15	Stary-Sącz-Piwniczna	Sącz	Sącz	Sącz	2 3 4 „	. 2. 3. 4. . 1. 2. 3. .	300 600	21900/4000	Ludwik Bittner drogomistrz drogi krajowej	Gaboń

mistrza			Drożnika				
Zasługa i inne należytości	Rocznie zł.	ct.	Nazwisko	Miejsce stałego pobytu	Roczna zasługa zł.	ct.	Uwaga
—	—	—	detto	detto	—	—	
remuneracya	82	.	Jan Wisłocki Michał Bodziony	Nowy-Sącz Nawojowa	108 108	. .	
			Szymon Wyszowski	Łabowa	108	.	
zasługa	284	.	Józef Kondzioła	Nowawieś	108	.	
za objazdy	108	.					
za umieszczenie narzędzi	18	.	Józef Wiktor	Krynica	108	.	
remuneracya	170	.	Tadeusz Gębarowski Wojciech Śliwka	Muszyna Andrzejówka	108 108	. .	Częściowo wybudowana razem 1 mila 1400 sążni niewybudowana 1½ mil.
zasługa razem do L. *b.* 12.	.	.	Michał Smoleń Michał Chowaniec	Mochnaczka Muszynka	108 108	. .	
remuneracya	130	.	Grzegorz Jodłowski Karol Majkowski	Barczyce Piwniczna	108 108	. .	

Liczba bieżąca	Nazwisko: Drogi krajowej	Nazwisko: byłego urzędu obwodowego, do którego zarząd należał, i teraźniejszego urzędu powiatowego, do którego zarząd teraz należy	Nazwisko: Powiatu przez który droga prowadzi	Nazwisko: Urzędu powiatowego któremu zarząd całej poleconym został	Przestrzeni drogi: Mila: Cała	Przestrzeni drogi: Mila: Ćwierć	Przestrzeni drogi: Sążni	Długość całej drogi mil	Drogo-: Nazwisko	Drogo-: Miejsce stałego pobytu
16	Kamienica-Stopnice	Sącz	Sącz	Sącz	1	1.			Jan Klima c. k. drogomistrz zastępca	Tymbark
					„	.	400	1 400/4000		
			Limanowa		„	.	600			
					„	3. 4.				
					2	.				
					3	.				
					4	.	900	2 1500/4000		
								3 900/4000		
17	Tarnów-Tuchów-Gromnik	Tarnów	Tarnów	Tarnów	1	.			Zawiadują drogowi inspektorowie bezpłatnie	—
					2	.				
					3	.				
					4	1. 2.				
					„	.	500	3 1400/4000		
18	Wiszniowa-Dębica	Tarnów	Ropczyce	Ropczyce	1	.				Droga ta dniem 7. grudnia mocy dekretu zarząd urzędowy	
					2	.				
					3	.				
					4	.	500	3 500/4000		
			Pilzno	Pilzno	„	.	500			
					„	2.				
					„	3.				
					„	4.				
					5	.	500	1		
								4 500/4000		
19	Turaszówka-Strzyżów (zwana zwykle Frysztak-Strzyżów)	Sanok	Krosno	Krosno	1	1.			Leon Wojciechowski	Frysztak
					„	2.				
					„	3.				
					„	.	620	2620/4000		
		Tarnów	Jasło	Jasło	1	.	380			
					2	1.				
					„	2.				
					„	3				
					„	4.				
					3	1.				
					„	2.				
					„	.	500	1 2600/4000		
			Ropczyce		„	.	500			
					„	4.				
					4	1.				
					„	.	500	2000/4400		
			Rzeszów		„	.	500			
					„	3.		1500/		
								2 3300/4000		
								3 3000/4000		

mistrza			Drożnika				Uwaga
Zasługa i inne należytości	Rocznie zł.	ct.	Nazwisko	Miejsce stałego pobytu	Roczna zasługa zł.	ct.	
remuneracya. .	255	.	Wojciech Franczek	Kamienica	108	.	Z tych $3^{900}/_{4000}$ jest jeszcze $1^{900}/_{4000}$ mila do budowania.
			Tomasz Twaróg	Stopnica	108	.	
—	—	—	Wojciech Pisz	Tarnowice	96	.	
			Józef Łętowski	Poręba	96	.	
			Mikołaj Karwał	Tuchów	96	.	
			Jan Gerold	Siedliska	96	.	
uznana dekretem byłej Komisyi Namiestnictwa w Krakowie pod dnia 1866. do L. 30578. jako obwodowa, przeszła jako takowa kretu Namiestnictwa z dnia 22. czerwca 1867. do L. 36297. pod dów powiatowych w Ropczycach i Pilznie.							Budowa jeszcze nierozpoczęta.
			Alexander Wiśniowski	Widacz	84	.	
zasługa . . .	189	.	Stanisław Ziemba	Twierdza	84	.	Tworzy właściwie jedną drogę z Turaszówki w Krośnieńskim powiecie od rządowej drogi karpackiej aż do Rzeszowa przy drodze wiedeńskiej razem 8 mil 1100 sążni.
remuneracya .	120	.					
za objazdy . .	63	.					
drobne pauszalia	7	35					
			Jan Gogola	Cieszyna	84	.	

Liczba bieżąca	Nazwisko Drogi krajowej	Nazwisko byłego urzędu obwodowego, do którego zarząd należał, i teraźniejszego urzędu powiatowego, do którego zarząd teraz należy	Powiatu przez który droga prowadzi	Urzędu powiatowego któremu zarząd dalej poleconym został	Przestrzeni drogi Mila Cała	Mila Ćwierć	Sążni	Długość całej drogi mil	Drogo- Nazwisko	Drogo- Miejsce stałego pobytu
20	Rzeszów-Strzyżów (Boguchwała-Strzyżów)-(Rzeszów-Boguchwała)	Rzeszów	Rzeszów	Rzeszów	1 „ „ „ 2 „ „ „ 3 „ „ „ 4 „ „ „ 5 „ „	1. 2. 3. 4. 1. 2. 3. 4. 1. 2. 3. 4. 1. 2. .	100	$4^{2100}/_{4000}$	Józef du Vall	Rzeszów
21	Warzyce-Frysztak	Tarnów	Jasło	Jasło	1 2 „	. 1. .	450	$1^{1450}/_{4000}$		Droga ta dniem 7. grudnia mocy rozporządzenia pod zarząd
22	Tuchów-Ryglice	Tarnów	Tarnów	Tarnów	1 „ „ „	1. 2. 3. .	300	$2^{2800}/_{4000}$	Zawiadują drogowi inspektorowie bezpłatnie	—
23	Rzeszów-Ujazdy	Rzeszów	Rzeszów	Rzeszów	1 2 3 4 „	. . . 1. 2. .	270	$3^{3270}/_{4000}$	Jan Długoszewski	Rzeszów
		Sanok	Brzozów	Brzozów	4	.	160	$1^{160}/_{4000}$		
								$3^{3430}/_{4000}$		

mistrza			Drożnika			
Zasługa i inne należytości	Rocznie zł.	ct.	Nazwisko	Miejsce stałego pobytu	Roczna zasługa zł.	ct.	Uwaga
			Bartłomiej Basz	Wygnania	120	.	
			Wawrzyniec Szostak	Boguchwała	120	.	Tworzy właściwie jednę drogę z Turaszówki w Krośnieńskim powiecie od rządowej drogi karpackiej aż do Rzeszowa przy drodze wiedeńskiej, razem 8 mil 1100 sążni.
zasługa . . .	459	.	Jan Maroch	Babica	120	.	
za objazdy . .	134	30	Marcin Banaś	Zaborów	120	.	
			Józef Szlachta	Strzyżów	120	.	
uznana dekretem byłej Komisyi namiestniczej w Krakowie pod dnia 1866. do l. 30578. jako obwodowa, przeszła jako takowa porządzenia Namiestnictwa z dnia 22. czerwca 1867. do l. 36297. urzędu powiatowego w Jaśle.							Częściowo roboty rozpoczęto.
—	—	—	—	—	—	—	
			Paweł Pisula	Rzeszów	120	.	
zasługa . . .	315	.	Tomasz Mika	Tyczyn	120	.	
pauszale . . .	80	.	Jakób Ziegelheim	Błazowa	120	.	
			Jan Nędza	Kąkolówka	120	.	

Liczba bieżąca	Nazwisko: Drogi krajowej	Nazwisko: byłego urzędu obwodowego, do którego zarząd należał i teraźniejszego urzędu powiatowego, do którego zarząd teraz należy	Nazwisko: Powiatu przez który droga prowadzi	Nazwisko: Urzędu powiatowego któremu zarząd dalej poleconym został	Przestrzeni drogi: Mila: Cała	Przestrzeni drogi: Mila: Ćwierć	Przestrzeni drogi: Sążni	Długość całej drogi mil	Drogo-: Nazwisko	Drogo-: Miejsce stałego pobytu
24	Rzeszów-Głogów	Rzeszów	Rzeszów	Rzeszów	1 „ „ „ 2 „ „ „	1. 2. . . 4. 1. . . 3. 4.	600 400 300 700 .	2	Jan Długoszewski (zawiaduje oraz drogą pod b. l. 22).	Rzeszów
25	Łańcut-Leżajsk	Rzeszów	Łańcut	Łańcut	.	.	.	$3^{8000}/_{8000}$	—	Droga ta czerwca 1866. rencyi jeszcze

mistrza			Drożnika				
Zasługa i inne należytości	Rocznie zł.	ct.	Nazwisko	Miejsce stałego pobytu	Roczna zasługa zł.	ct.	Uwaga
			Maciej Drobilik	Miłocin	120	.	
renumeracya .	150	.	Jakób Dąbrowski	Staromieście	120	.	
pauszalia . . .	100	.	Wojciech Grodecki	Głogów	120	.	
uznana dekretem byłej Komisyi Namiestniczej w Krakowie z d. 3. do l. 14141. jako obwodowa, budowa takowej w drodze konkunie rozpoczęta.							

Liczba bieżąca	Nazwisko: Drogi krajowej	Nazwisko: byłego urzędu obwodowego, do którego zarząd należał, i teraźniejszego urzędu powiatowego, do którego zarząd teraz należy	Powiatu przez który droga prowadzi	Urzędu powiatowego któremu zarząd dalej poleconym został	Przestrzeni drogi: Mile: Cała	Przestrzeni drogi: Mile: Ćwierć	Przestrzeni drogi: Sążni	Długość całej drogi mil	Drogo-: Nazwisko	Drogo-: Miejsce stałego pobytu
									II. Drogi w Wschodniej	
26	Lisko-Baligród-Roztoki	Sanok	Lisko	Lisko	1 2 3 4 5 6	. . . . . .	.	6	Aloizy Dawid	Baligród
27	Ustrzyki-Lutowiska	Sanok	Lisko	Lisko	1 2 3	. . 1. 2. 3.	.	$2^{3000}/_{4000}$	Zawiadują inspektorowie	—
			Turka		„ „	4. „	600	$1^{600}/_{4000}$		
			Lisko		„ „	. 2.	400	$1^{400}/_{4000}$		
								$3^{3000}/_{4000}$		
28	Zmigród-Grab	Sanok	Krosno	Krosno	1 2 3 4	. . . 1. 2. 3.	.	$3^{2000}/_{4000}$	Jan Kucharski	Żmigród
29	Iwla-Grab	Sanok	Krosno	Krosno	wy 1 nie 1 2 3	budow. 1. 2. 3. wybudow 4. . 1. 2.	.	$2^{2000}/_{4000}$		Droga ta exkamero-
30	Domaradz-Brzozów-Grabownica	Sanok	Brzozów	Brzozów	1 2 3	. . 1.	.	$2^{1000}/_{4000}$	Zawiadują drogowi inspektorowie	—
31	Jasienica	Sanok	Brzozów	Brzozów	1 „	1. .	800		dtto	—

mistrza			Drożnika				Uwaga
Zasługa i inne należytości	Rocznie zł.	ct.	Nazwisko	Miejsce stałego pobytu	Roczna zasługa zł.	ct.	
części Galicyi.							
zapłata . . .	300	.	Tylko na czas budowy po 10 złr. miesięcznie	Haczów Mchawa Baligród Jabłonka Liszna	—	—	
—	—	—	Dozór tylko podczas robót	—	—	—	
zapłata . . .	300	.		Konty	96	.	
				Krępna	96	.	
za objazdy . .	50	.		Grab	96	.	
wybudowana w trzech ćwierciach mili na koszt Rządu, — potem wana i oddana pod zarząd sanockiemu urzędowi obwodowemu.							
—	—	—	Jan Cichomski	Humniska	120	.	
			Jan Reitko	Blizne	120	.	
—	—	—	—	—	—	—	

Liczba bieżąca	Nazwisko: Drogi krajowej	Nazwisko: byłego urzędu obwodowego, do którego zarząd należał, i teraźniejszego urzędu powiatowego, do którego zarząd teraz należy	Nazwisko: Powiatu przez który droga prowadzi	Nazwisko: Urzędu powiatowego któremu zarząd dalej podlegającym został	Przestrzeni drogi: Mila: Cała	Przestrzeni drogi: Mila: Ćwierć	Przestrzeni drogi: Sążni	Długość całej drogi mil	Drogo-: Nazwisko	Drogo-: Miejsce stałego pobytu
32	Brzozów-Rymanów	Sanok	Brzozów	Sanok	1 2 3	. . 1. 2.	.	$2^{2000}/_{4000}$	Zawiadują inspektorowie bezpłatnie	—
			Sanok		„ 4	3. 4. 1. 2.	.	1		
								$3^{2000}/_{4000}$		
33	Radoszyce-Tarnawa-Zagórz	Sanok	Sanok	Sanok	1 2 3	. . 1. 2. 3.	.	$2^{3000}/_{4000}$	dtto	—
			Lisko		„ 4 5	4. . 1.	.	$1^{1000}/_{4000}$		
			Sanok		5	2. 3.	.	$^{3000}/_{4000}$		
								$4^{3000}/_{4000}$		
34	Kropiwnik-Borysław-Drohobycz	Sambor	Drohobycz	Drohobycz	1 2 3	. . 1. 2. 3.	.	$2^{3000}/_{4000}$	dtto	—
35	Stebnik-Drohobycz	Sambor	Drohobycz	Drohobycz	1 2	. .	152	$1^{152}/_{4000}$	Leopold Biber	Drohobycz
36	Tarnopol-Brody	Tarnopol	Tarnopol	Tarnopol	1 2 3 4 „	. . . 1. 2. 3. .	526	$3^{526}/_{4000}$	Ignacy Gzowski	Ihrowica
		Złoczów	Załoźce	Brody	.	.	.	$3^{1474}/_{4000}$	niewybudowana	—
			Brody		.	.	.	$2^{1000}/_{4000}$	dtto	—
					.	.	.	$9^{2000}/_{4000}$		—

mistrza			Drożnika				Uwaga
Zasługa i inne należytości	Rocznie		Nazwisko	Miejsce stałego pobytu	Roczna zasługa		
	złr.	ct.			złr.	ct.	
—	—	—	Tylko podczas budowy miesięcznie po 10 złr.	Jasionów			
—	—	—	detto	Komaucza Szczawne Zagórz	. . .	. . .	
—	—	—	—	—	—	—	1 mila wybudowana.
remuneracya . .	80	.	Antoni Wasylkowski	Solec	120	.	
zasługa . . .	315	.	Marcin Biliński Jakób Reuter	Ihrowice Mszaniec	120 120	. .	1 mila 2920 sążni budowano. 2 mil 606 sążni niewybudowano.
—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	

Liczba bieżąca	Nazwisko: Drogi krajowej	Nazwisko: byłego urzędu obwodowego, do którego zarząd należał, i teraźniejszego urzędu powiatowego, do którego zarząd teraz należy	Nazwisko: Powiatu przez który droga prowadzi	Nazwisko: Urzędu powiatowego któremu zarząd dalej podlegający został	Przestrzeni drogi: Mila: Cała	Przestrzeni drogi: Mila: Ćwierć	Przestrzeni drogi: Sążni	Długość całej drogi mil	Drogo-: Nazwisko	Drogo-: Miejsce stałego pobytu
37	Grzymałów-Skałat-Smykowce	Tarnopol	Skałat	Skałat	1 2 3 4	. . . .	60	$3^{60}/_{4000}$	Jan Tebinka	Chodaczków
			Tarnopol		5 .	2. 3. 4. 1. 2. .	940 560	$1^{2500}/_{4000}$		
								$4^{2560}/_{4000}$		
38	Hwozd-Sołotwina-Rosulna	Stanisławów	Bohorodczany	Bohorodczany	1 2 3 4	. . . .	600	$3^{600}/_{4000}$	—	—
39	Markowa-Maniawa	Stanisławów	Bohorodczany	Bohorodczany	1 2	. 1. 2.	.	$1^{2000}/_{4000}$	—	—
40	Nadworna-Zieloua	Stanisławów	Nadworna	Nadworna	1 2 3 4	. . . 1. 2.	.	$3^{2000}/_{4000}$	—	—
41	Zabłotów-Jezierzany	Kołomyja	Śniatyn	Kołomyja	1	.	.	1		
			Kołomyja		2 3 4	. . 1. 2.		$2^{2000}/_{7000}$		Budowa rozkonkurencyą.
			Horodenka		4 5	3. 4. 1. 2.	500	$1^{400}/_{7000}$		
			Kołomyja		5	3.	500	$1^{500}/_{7000}$		
		Stanisławów	Tłumacz	Tłumacz	5 6 7 7 7	. 1. 2. 3. 4. 1. . .	500 500	$1^{1500}/_{4000}$	Jan Filipecki drogomistrz przy drodze krajowej	Tłumacz
								$6^{1500}/_{4000}$		

mistrza			Drożnika				Uwaga
Zasługa i inne należytości	Rocznie		Nazwisko	Miejsce stałego pobytu	Roczna zasługa		
	złr.	ct.			złr.	ct.	
zasługa . . .	315	.	Jan Pajączkowski	Skałat	120	.	
			Ilko Bole	Chodaczków	120	.	
			Mikołaj Zawadzki	Borki-Wielkie	120	.	
—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	

poczęta — lecz wstrzymana do przeprowadzenia pertraktacyi z

remuneracya . .	60	.	—	—	—	—	1843 sążni wybudowane 3657 sążni do budowania kamień przywieziony.

Liczba bieżąca	Nazwisko: Drogi krajowej	Nazwisko: byłego urzędu obwodowego, do którego zarząd należał i teraźniejszego urzędu powiatowego, do którego zarząd teraz należy	Powiatu przez który droga prowadzi	Urzędu powiatowego któremu zarząd dalej poleconym został	Przestrzeni drogi: Mila: Cała	Przestrzeni drogi: Mila: Ćwierć	Przestrzeni drogi: Sążni	Długość całej drogi mil	Drogo-: Nazwisko	Drogo-: Miejsce stałego pobytu
42	Tłumacz-Ottynia	Stanisławów	Tłumacz	Tłumacz	1 2 3 „	. . 1. 2. 3. .	500	$2^{3500}/_{4000}$	—	—
43	Kossów-Żabie-Rabence	Kołomyja	Kossów	Kossów	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11	. . . .	.	11	Teodor Smiłowski	Żabie
44	Kuty-Hryniawa-Rabence	Kołomyja	Kossów	Kossów	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	. . . . 1. 2.	.	$9^{2000}/_{4000}$	Oddalony dla braku funduszów w r. 1864.	Uścieryki
45	Śniatyn-Kuty	Kołomyja	Śniatyn	Śniatyn	1 2 3	. . 1.	.	$2^{1000}/_{4000}$	—	Pertrakta-droga niewy-
46	Myszyn-Ispas	Kołomyja	Ko-łomyja	Ko-łomyja	1	1. 2.	.	$^{2000}/_{4000}$	Zawiaduje inspektor drogi	—
47	Wabiąż-Peczyniżyn-Łanczyn	Kołomyja	Ko-łomyja	Ko-łomyja	1 2 3 „	. . 1. .	500	$2^{1500}/_{4000}$		Z tej dro-1500 sążni
		Stanisławów	Nadwórna	Nadwórna	3 „	. 3.	500 .	$^{1500}/_{4000}$ $2^{3000}/_{4000}$		Ta część

mistrza			Drożnika				Uwaga
Zasługa i inne należytości	Rocznie zł.	ct.	Nazwisko	Miejsce stałego pobytu	Roczna zasługa zł.	ct.	
—	—	—	—	—	—	—	Budowa częściowo rozpoczęta.
zasługa . . .	300	.	Oddaleni w roku 1864. i 1865. dla braku funduszów	Sokołówka Jasienów Żabie	108 108 108	. . .	5 mil wybudowano. 6 mil niewybudowano.
zasługa . . .	300	.	detto	Kuty Uścieryki Hryniawa	108 108 108	. . .	6 mil wybudowano. 3 mile do budowania.
cya z konkurencyą jeszcze nieprzeprowadzona i z tego powodu budowana.							do budowania.
—	—	—	—	—	—	—	
gi dwie mile wybudowano kosztem Rządu jako drogę salinarną, jeszcze niewybudowano. drogi jeszcze niewybudowana.							

Liczba bieżąca	Nazwisko: Drogi krajowej	Nazwisko: byłego urzędu obwodowego, do którego zarząd należał, i teraźniejszego urzędu powiatowego, do którego zarząd teraz należy	Nazwisko: Powiatu przez który droga prowadzi	Nazwisko: Urzędu powiatowego któremu zarząd dalej poleconym został	Przestrzeni drogi: Mile: Cała	Przestrzeni drogi: Mile: Ćwierć	Przestrzeni drogi: Sążni	Długość całej drogi mil	Drogo-: Nazwisko	Drogo-: Miejsce stałego pobytu
48	Jabłonów-Delatyn	Kołomyja	Kołomyja	Kołomyja	1 2 3	. . 1.	.	$2^{1000}/_{4000}$	Zawiadywane przez urzęda powiatowe	—
		Stanisławów	Nadwórna	Naowórna	» 4 5	2. 3. 4. . 1.	.	2		
								$4^{1000}/_{4000}$		
				II. suma				$91^{3312}/_{4000}$	$38^{812}/$ niewybudow. $53^{2000}/$ wybudow. $18^{1400}/$ niewybudow. $56^{1400}/$ wybudow.	
				do tego I. suma				$75^{800}/_{4000}$		
				razem				$167^{112}/_{4000}$	$56^{3712}/$ niewybudow. $110^{1400}/$ wybudow.	
				Wybudowane drogi powiatowe:						
				I. W zachodniej części Galicyi				$56^{1400}/_{4000}$		
				II. „ wschodniej „ „				$53^{2000}/_{4000}$		
				razem				$110^{1400}/_{4000}$	Rachując koszta budowy w prze-	

mistrza			Drożnika				
Zasługa i inne należytości	Rocznie		Nazwisko	Miejsce stałego pobytu	Roczna zasługa		Uwaga
	złr.	ct.			złr.	ct.	
—	—	—	—	—	—	—	W znacznej części do uzupełnienia.

cięciu za jednę milę po 20.000 złr. czyni razem 2,200.000 złr. wal. austr.

Lwów dnia 5. września 1867.

Protokół

sporządzony z powodu oddania dróg krajowych i obwodowych (względnie powiatowych) ze strony c. k. Rządu krajowego w zarząd Reprezentacyi krajowej.

Obecni: Ze strony c. k. Namiestnictwa: Antoni Mraviniscis c. k. Radca Namiestnictwa, Filip Zaleski c. k. naczelnik powiatowy.

Ze strony Wydziału krajowego: Maurycy Kraiński Członek Wydziału krajowego, Julian Ławrowski c. k. Radca Sądu wyższego krajowego i Zastępca członka Wydziału krajowego.

Prowadzący pióro: Józef Michalczewski koncepista Wydziału krajowego.

§. 1. C. k. Namiestnictwo oddaje z dniem 1. stycznia 1868. t. j. z dniem wejścia w życie ustawy drogowej z dnia 18. sierpnia 1866. administrowane przez siebie drogi krajowe, na podstawie §. 25. tejże ustawy drogowej Wydziałowi krajowemu w drodze dotyczących urzędów powiatowych, a względnie organom w tym celu przez Wydział krajowy ustanowionym.

§. 2. Urzęda powiatowe, które w miejscu zniesionych władz obwodowych zarząd dróg obwodowych prowadzą, oddają drogi obwodowe tym radom powiatowym, w których obrębie powiatowym, drogi rzeczone leżą, a gdzieby takowe jeszcze ukonstytuowane nie były, organowi w tym celu przez Wydział krajowy ustanowionemu, jako nowej władzy zawiadującej drogami powiatowemi (obwodowemi) z mocy §. 28. ustawy z dnia 18. sierpnia 1866.

§. 3. Co się zaś tyczy oddania kas, zasobów, materyałów i t. p. dróg powiatowych, które przez dwa lub więcej powiatów prowadzą, a tylko przez jeden urząd powiatowy administrowane były, to w tej mierze muszą się wydziały powiatowe porozumieć między sobą, który z nich takowe odebrać ma.

W razie, gdyby to porozumienie nie nastąpiło, przysłuża orzeczenie w tym względzie Wydziałowi krajowemu.

§. 4. Gdy fizyczne oddanie dróg krajowych i powiatowych (obwodowych) w teraźniejszej porze roku wielu trudnościom podlegać może, przeto pozostawia się oznaczenie terminu, w którym to fizyczne oddanie nastąpić będzie mogło, porozumieniu dalszemu wydziałów powiatowych (względnie organów przez Wydział krajowy do odebrania dróg delegowanych) z c. k. urzędami powiatowemi.

§. 5. Aż do faktycznego oddania dróg krajowych i obwodowych z przynależnościami, które, jeżeli przeszkód nie będzie, w jak najkrótszym czasie nastąpić winno, — zarządzają niemi w imieniu władz autonomicznych tymczasowo c. k. urzęda powiatowe, a c. k. kasy są obowiązane, od dnia 1. stycznia 1868. r. żurnale kasowe prowadzić dla nich odrębnie.

§. 6. Tak urzęda powiatowe jak i kasy prowadzić będą zarząd ten w imieniu władz autonomicznych, pod tą samą odpowiedzialnością służbową, pod którą go dotychczas prowadzili.

---

§. 7. Oddanie dróg w punkcie 1. i 2. oznaczonych, obejmuje cztery główne przedmioty:

I. Właściwe drogi włącznie z mostami, kanałami i do ich utrzymania znajdującemi się przynależytościami.

II. Urzęda mytnicze, na drogach, mostach i przewozach, razem z budynkami, rogatkami, promami i innemi sprzętami.

III. Fundusze drogowe, wraz z wszystkiemi do prowadzenia rachunków służącemi aktami, księgami, żurnalami i t. p.

IV. Akta urzędowe.

---

§. 8. Drogi oddane będą według inwentarza. — Inwentarz oddawczy ma zawierać:

a) dokładny statystyczny opis przestrzeni dróg, z podaniem czasu wybudowania tychże i poniesionych kosztów wraz z planami;

b) długość dróg i stan budowy z podaniem napraw przedsięwziętych w ostatnim czasie;

c) spis pojedynczych przedmiotów do drogi należących, jako to: mostów, kanałów, poręczy i t. p. z bliższem oznaczeniem, w jakim znajdują się stanie;

d) wszelkie zapasy materyałów do budowy dróg w drzewie, i kamieniach tudzież materyałów do konserwacyi dróg i t. p.;

e) wszystkie rekwizyta budowlane, opisane dokładnie, jak wyżej;

f) realności własne lub wynajęte do umieszczenia dozorców, tudzież do przechowania lub składania zapasów i rekwizytów budowlanych:

g) umowy zawarte z przedsiębiorcami budowy i dostaw, dotychczas jeszcze obowiązujące;

h) spis osób na posadach umieszczonych, ich płace i inne emolumenta;

i) podanie stron obowiązanych z prawa lub zawartej umowy, do utrzymywania pojedynczych części dróg, lub ich przedmiotów, przy dokładnem oznaczeniu tego obowiązku co do objętości, czasu, trwania i tytułu z jakiego pochodzi;

k) zestawienie ogólne stanu finansowego, to jest aktywów i pasywów każdej drogi.

---

§. 9. W taki sam sposób mają być spisane inwentaryalnie wszelkie przedmioty dotyczące myt, z dokładnem oznaczeniem ich stanu.

---

§. 10. Protokoła oddawcze będą spisane co do dróg krajowych w trzech równobrzmiących exemplarzach, z których jeden będzie służył dla c. k. Namiestnictwa, drugi dla Wydziału krajowego, a trzeci dla oddającego urzędu powiatowego (§. 1.); co do dróg obwodowych niemniej w trzech exemplarzach, jeden dla urzędu powiatowego, drugi dla wydziału rady powiatowej, a trzeci dla Wydziału krajowego.

---

§. 11. Urzęda podatkowe zamkną z ostatnim miesiąca grudnia r. 1867. żurnale drogowe. Gotówka pozostała w zapasie z nie wydanych zasiłków do budowy, tudzież kaucye przedsiębiorców będą zostawione do dyspozycyi Wydziału krajowego.

Nie użyte jeszcze zasiłki do budowy wydane c. k. naczelnikom powiatowym z funduszu krajowego, zostawione będą do dyspozycyi Wydziału krajowego.

---

§. 12. Wszystkie zaś prestacye konkurencyjne w gotowiźnie, które do kasy już wpłynęły lub po 31. grudnia 1867. wpłyną, dalej dochód z opłaty od myta do końca roku 1867. użyte zostaną w skutek rozporządzeń władz politycznych do zaspokojenia przedsiębiorców, budowy do umorzenia nadpłaty konkurencyjnej należącej się pojedynczym stronom, tudzież do spłaty zasiłków do budowy wydanych z funduszu krajowego i pozostaną przeto w urzędach podatkowych (punkt 14.).

---

§. 13. Miesięczne żurnale prowadzone w urzędach podatkowych po koniec roku 1867., które nie zostały przysłane, mają być jeszcze do c. k. Namiestnictwa odesłane. Takowe zostaną tam zbadane i buchhalteryi krajowej przesłane.

---

§. 14. Wszystkie zamknięcia rachunkowe dotyczące budowli będących w wykonaniu do końca roku 1867., mają być przedłożone od c. k. urzędów powiatowych c. k. Namiestnictwu do superrewizyi w drodze oddziału rachunkowego, po ich poprzedniem zbadaniu przez komitet konkurencyjny co do odpowiedniego i rzeczywistego użycia zaliczonych pieniędzy, wraz z rezultatem przedsięwziętego z tego powodu dochodzenia, tudzież z wyjaśnieniem składającego rachunek, na wytknięte przez komitet usterki, poczem te rachunki po dokonanem w Namiestnictwie zbadaniu, sprostowaniu i wydaniu absolutoryum, Wydziałowi krajowemu oddane zostaną.

---

§. 15. Gdyby przy zamknięciu rachunków z dniem 31. grudnia 1867. jakie braki się okazały, wtedy indywidua, którym zarząd dróg i funduszów był powierzony, zostaną do odpowiedzialności według istniejących przepisów pociągnięte.

---

§. 16. Gdy w skutek oddania dróg krajowych (§. 11. ust. z dnia 18. sierpnia 1866.) pod zarząd Wydziału krajowego ustaje obowiązek gmin i obszarów dworskich do budowania i utrzymania tych dróg, przeto władze polityczne zatrzymają całkowite przeprowadzenie wszelkich w tym względzie jeszcze w toku będących lub powstać mogących spraw, dotychczasowego zarządu tyczących się, a mianowicie rozstrzygauie wszelkich z tego tytułu pochodzących pretensyj, pozwów, przedstawień i rekursów, ściąganie zaległych datków konkurencyjnych, wypłacanie należytości, o ile gotówka wystarcza do ich uiszczania i t. p.

Nadwyżki po ukończeniu spraw i po uiszczeniu przypadających należytości w kasach pozostałe, będą pozostawione do dyspozycyi Wydziału krajowego.

---

§. 17. C. k. Namiestnictwo żadnego ciężaru nie przyjmie na fundusz krajowy bez przyzwolenia Wydziału krajowego, dla tego wszelkie odpisania zaległości drogowych, a względnie przyjęcie tychże na fundusz krajowy, tudzież przyzwolenia rat na wypłacanie należytości konkurencyjnych po za rok 1868. będą Wydziałowi krajowemu udzielane do przyzwolenia.

---

§. 18. Rozporządzenia władz politycznych względem wykonania prestacyj konkurencyjnych do nowych budowli i do utrzymania dróg na okres czasu od 1. stycznia 1868. roku wydane, zostają cofnięte.

---

§. 19. Wszelkie sprawy, które dotyczą administracyi dróg krajowych, obwodowych (powiatowych), a których załatwienie podług powyższych postanowień, nie zostało zastrzeżonem władzom politycznym, i które z dniem 1. stycznia 1868. r. przechodzą do władz autonomicznych, jak mianowicie, budowa nowych i naprawa istniejących dróg, wydzierzawienie myt i t. p. oddane będą w tem stadyum, w jakiem się znajdują, wraz z odnośnemi aktami dotyczącym władzom autonomicznym.

---

§. 20. Akta znajdujące się w registraturach Namiestnictwa i urzędów powiatowych, dotyczące administracyi dróg krajowych, obwodowych i powiatowych, o ile nie są potrzebne do załatwienia spraw władzom politycznym do zakończenia pozostawionych, będą wydane według spisu Wydziałowi krajowemu, a względnie reprentacyom powiatowym.

---

§. 21. Wydziały powiatowe rozdzielają między siebie akta dotyczące dróg obwodowych w porozumieniu najlepiej w ten sposób, iż jeden z nich je obejmuje i drugim przy każdym specyalnym wypadku na zażądanie udziela.

Co się tyczy dróg krajowych, to Wydział krajowy przeznaczy organ do odebrania dotyczących aktów od urzędów powiatowych.

---

§. 22. Gdy wywłaszczanie na cele drogowe (§. 8. ust. z dnia 18. sierpnia 1866.) i pozwalanie do postawienia i przeniesienia rogatek, tudzież rozstrzyganie sporów względem uwolnienia od myta (§. 30. tamże) pozostaje w zakresie władz politycznych, przeto dotyczące akta nie zostaną oddane.

§. 23. (w oryginale 24.) Władzom autonomicznym pozostawia się wolność używania c. k. urzędników budowniczych rządowych do ich czynności pod warunkiem, jeźli oprócz zapłacenia podług przepisów przypadających dyet i kosztów podróży, także i część salaryum za czas użycia tychże, tak na komisyi jak i w urzędzie, Skarbowi Państwa zostanie zwrócone.

---

§. 24. (w oryginale 25). Protokół niniejszy będzie w dwóch exemplarzach sporządzony, z których jeden dla Wydziału krajowego, a drugi dla c. k. Namiestnictwa służyć będzie.

We Lwowie dnia 16. stycznia 1868.

Podpisano: **Ławrowski** m. p.
Michalczewski m. p.

Podpisano: **Mraviniscis** m. p.
Zaleski m. p.

Alegat XV. a.

Liczba porz.	Nazwisko powiatu	Żądano zapomogi niezbędnej	P. kom. minist. udzielił zapomogi w kwocie	Z udzielonej zapomogi przeznaczono						Żądano pożyczkę zwrotnej w kwocie	Delegatem Wydz. kraj. do komitetu powiatowego mianowany Wny.	Uwagi.
				dla gmin	dla właśc. w. pos. i dzierż.	dla miast	dla duchowieństwa	na budowy wodne	na inne cele			
		złr.	złr.	złr.	złr.	złr.	złr.	złr.	złr.	złr.		
1.	Rzeszów	17660	7000	5500	750	750	—	—	—	Żądano pożyczki bez liczebnego oznaczenia kwoty.	Henryk Jędrzejowicz	
2.	Jarosław	51365	12000	9000	1500	1500	—	—	—		Stefan hr. Zamojski	
3.	Przemyśl	138324	20000	15000	3000	1500	500	—	—		Zygmunt Kozłowski	
4.	Mościska	1630	200	200	—	—	—	—	—		Władysł. Yunga	
5.	Łańcut	66818	10500	8500	700	1300	—	—	—		Feliks Jawornicki	
6.	Nisko	25334½	10000	8500	1500	—	—	—	—		Antoni Komorowski	
7.	Tarnobrzeg	47658½	9000	4400	600	—	—	4000	—		Jan hr. Tarnowski	
8.	Mielec	20235	12000	9000	2300	700	—	—	—	110000	Jan hr. Tarnowski	
9.	Tarnów	18756	7000	5000	2000	—	—	—	—	90000	Klem. dr. Rutowski	
10.	Dąbrowa	60000	13000	8500	2500	—	—	2000	—	90000	Paweł Zieliński	
11.	Brzesko	28102	8000	5000	2000	1000	—	—	—	40000	Władysł. Dąbski	
12.	Pilzno	17974½	7000	3700	3000	300	—	—	—	85000	Piotr Garbaczyński	
13.	Jasło	25901	15000	10500	3000	1500	—	—	—	95000	Marceli Łętowski	
14.	Nowy-Sącz	20579	5000	3000	2000	—	—	—	—	120000	Jan dr. Micewski	
15.	Grybów	55104	5500	3500	1750	250	—	—	—	50000	W. Wyszkowski	
16.	Krosno	60945	6500	4500	1500	500	—	—	—	40000	Cz. Kobuzowski	
17.	Brzozów	8000	4300	3300	400	600	—	—	—	60000	Feliks Pohorecki	
18.	Bircza	75000	8000	4000	2900	500	600	—	—	100000	Ant. Tyszkowski	
19.	Sambor	65000	2400	2400	—	—	—	—	—	55000	P. hr. Komorowski	
20.	Rudki	3000	1700	1200	400	—	—	—	dzwon. Tersz. 100	niepodano	K. Matczyński	
21.	Drohobycz	4700	4000	4000	—	—	—	—	—	20000	St. hr. Tarnowski	
22.	Żydaczów	4780	2900	2050	600	—	250	—	—	niepodano	Adam Bogusz	
	Razem .	857065	171000	120750	32400	10400	1350	6000	100			

Memoryał

Wydziału krajowego, w którym wnioski względem niesienia pomocy ludności powodzią dotkniętej.

W czasie naszych czynności mieliśmy wielokrotne dowody uczuć wdzięczności, jaką powodzią dotknięta ludność przejęta dla osoby Najj. Pana za prawdziwie ojcowski współudział i za szybką pomoc w niedoli. I zaiste zapoznawać nie można, że zasiłki, jakie JWP. Hofrat pozostawia pp. naczelnikom powiatowym do dyspozycyi, wystarczyćby powinny nie tylko na pokrycie doraźnej potrzeby na życie, ale według wszelkiego prawdopodobieństwa po części w niektórych miejscach wystarczą na zakupienie niezbędnie potrzebnego zboża na zasiew jesienny. Lecz zataić nie można, iż obecnemi zasiłkami, powodzią zadane rany, ukojone być nie mogą; o powetowaniu poniesionych szkód, mowy tu być nie może, lecz łatwo daje się przewidzieć, że skoro miną chwile podające ludności sposobność do znacznego zarobkowania przy obecnych żniwach, nadejdą chwile bolesnych trosków, a w poszczególnych miejscach istotnej nędzy — wystąpią dalsze, do pokonania nie łatwe trudności w przysporzeniu na zasiew ziarna jarego.

Uwagi te, naprowadzają na konieczność obmyślenia środków zapobiegających tym smutnym okolicznościom, które inaczej wywrzećby musiały najgorsze dla kraju i Państwa skutki.

Jestto niezaprzeczoną prawdą, że nieoględnie dawane zasiłki, prowadzą do wręcz przeciwnych skutków; pomoc nie wywołana koniecznością wyrodza w ludności w ogólności mniej wykształconej zobojętnienie na własną dolę, spuszczanie się na obcą pomoc, odwraca ją od pilności, i od wszelkiego starania się o polepszenie własnego gospodarstwa. Nieoględne rozdzielanie zasiłków, prędzej lub później doprowadziłoby kraj nasz do stanu stałego, w jakim się Anglia znajduje — a nasza ludność wiejska pochopnie domagałaby się wkrótce na wzór proletaryatu industryjnego w Anglii, zaprowadzenia podatku dla ubogich. Dla zapobieżenia podobnym skutkom, zdaje się nam być najpotężniejszym środkiem, ograniczenie pomocy do najniezbędniejszych krańców, a z drugiej strony przysporzenie sposobności do zarobkowania w miejscach jak najwięcej zbliżonych okolicy powodzią nawiedzonej. W pierwszym względzie należałoby poruczyć pp. naczelnikom i komitetom powiatowym, ażeby po zaspokojeniu chwilowej na życie niezbędnie wymagającej potrzeby, ściśle dochodziły, zatem indywidualnie — jaka istotna potrzeba zachodzi zasiłku na zboże do zasiewów jesiennych. Zasiłki tego rodzaju dane być mają do rąk wójtów i dwóch radnych, którzyby odpowiedzialnymi byli za dokonane obsiewy.

Komiteta powinnyby zarazem zbadać najściślej, jaka okaże się potrzeba ziarna na zasiewy jare, i z otrzymanego daru Najj. Pana lub też z innych źródeł nadchodzące wpływy zachować stosowną kwotę, aż do przyszłej wiosny, na zakupienie zboża na zasiew jary.

W drugim względzie roboty koło budowli wodnych nastręczałyby ludności wiejskiej najstosowniejszą sposobność do zarobkowania, jeżeliby Wysoki Rząd raczył skłonić się do niektórych zmian w postanowieniach orzekających o zasadach zachować się mających przy budowlach wodnych celem regulacyi właśnie tych rzek, które w ubiegłym miesiącu największe zrządziły spustoszenia.

Najwyższym reskryptem z dnia 11. listopada 1861. r. (Reskrypt c. k. Ministerstwa Stanu do c. k. galicyjskiego Namiestnictwa z dnia 25. kwietnia 1862. l. 22452/622 ex 1861.) raczył Najj. Pan z funduszu na bu-

dowy wodne przeznaczyć na regulacyę rzek Wisły, Sanu, Wisłoki i Dunajca kwotę 1,080.000 złr., z której w szczególności użyte być mają na regulacyę Wisły 600.000 złr., Dunajca 120.000 złr., Sanu 340.000 złr., uakoniec na regulacyę Wisłoki 20.000 złr.

Wszakże budowle wodne wszystkich tych rzek rozłożone zostały na lat 20. Nie zapoznajemy, że podobne roboty zwłaszcza plantacye wikliny i tym podobnych brzegi rzek chroniących i łożyska wody ścieśniających krzewów, dłuższego wymagają czasu, lecz inne roboty wodne, mają li z pożądanym skutkiem być wykonane, muszą być w najkrótszym czasie nkończone, inaczej każdy wyłożony grosz będzie ztrwoniony bez celu — bo za lada jakim przybytkiem wody, niedokończone, jakkolwiek będą systematycznie założone budowle, zniszczone bywają, jak to JWP. Hofrat naocznie się przekonał.

Owoż w dzisiejszych naglących, tyle smutnych okolicznościach, należałoby całą, na regulacyę nazwanych czterech rzek przeznaczoną, a dotąd niewyczerpaną kwotę, użyć doraźnie na wykonanie zamierzonych robót, przyczem zauważać nam wypada, że regulacya Wisły, jako rzeki graniczuej, nastręcza trudności może i nie do pokonania, roboty bowiem na rzece Wiśle, według założonego planu postępować mogą tylko w miarę postępu w robotach na lewym brzegu od Królestwa Polskiego — przeznaczona na regulacyę Wisły kwota rozłożoną być musi na przeciąg czasu dłuższego — dla tego też wielce pożądanem byłoby, ażeby wysoki Rząd nie wydaną dotąd na roboty na Wiśle kwotę, przeznaczyć raczył na przyspieszenie ukończenia regulacyi rzek Sanu, Wisłoki i Dunajca w tym wypadku, jeżeliby obmyślane na ten cel środki niedostatecznemi się okazały. Wszak nakład, rozłożony na lat kilkanaście na regulacyę Wisły, nie może być bardzo uciążliwym dla Skarbu Państwa. Regulacyę rzeki Saun należałoby przedsięwziąść od Przemyśla aż do ujścia tej rzeki do rzeki Wisły.

Według naszego wniosku osiągniętoby równocześnie dwa cele — dałoby się przez wylew rzek najwięcej cierpiącej ludności w jesieni i porze zimowej zarobek — i wykończonoby od dawna zamierzoną i niezbędnie potrzebną regulacyę rzek po większej części do spławu, a nawet do żeglugi przydatnych. A gdyby nawet przyspieszenie zaprojektowanych tu robót, większego wymagały nakładu, toć wydatek ten nie będzie darmo użyty; wszak zapominać się nie godzi, że każdy mniejszy czy większy wylew, co się w ostatnich latach coraz częściej powtarza, nie tylko na majątkowy stan mieszkańców lecz i na ich zdrowie, na utratę bydła i w ogóle na upadek gospodarstwa krajowego najzgubniejszy wpływ wywiera; spuścić też nie można z uwagi, że na porzeczach położone grunta liczą się do najżyźniejszych, zatem najwyżej opodatkowanych gruntów. Z upadkiem ich zagospodarowania upadają toż siły podatkujących. Jeżeli więc Skarb w obecnej chwili uczyni awans, toć w krótkim czasie znajdzie zwrot w podatkach, które inaczej z roku na rok odpisywane być muszą.

O zebraniu środków na proponowane roboty w drodze konkurencyi od nadbrzeżnych mieszkańców mowy tu prawie nigdy być nie może, albowiem poszkodowani, nie są wstanie ich opłacania, a że wylewy często po sobie następują, toć i trudno znaleźć chwilę, gdzieby mieszkańcy do tak dobrego doszli bytu, iżby w stanie być mogli oprócz i tak wygórowanych podatków, znaczne opędzać wydatki na regulacyę rzek. Wszystkie tu przywiedzione okoliczności silnie przemawiają i za dalszem zdaniem, że zasiłki, chociażby w przeciągu długich lat ratami spłacalne, zupełnie nie byłyby tu na swem miejscu.

Dalszą sposobność do zarobkowania należałoby otworzyć, przez najrychlejsze przedsięwzięcie robót, jakich wymagają drogi państwowe i krajowe — tak w częściach przerwanej komunikacyi jako też w zamierzonych budowach nowych dróg.

Wszystko cośmy wyżej przywiedli, odnosi się do wiejskiej, a po części i miejskiej ludności, z klasy tak zwanych mniejszych posiadaczy lub nie uposażonej w własność gruntową. Lecz jeżeli nie gorszy, toć zaiste nie o wiele lepszy los posiadaczy tak zwanych większych posiadłości; przedewszystkiem nadmienić musimy, że grunta tych posiadaczy najczęściej mają najbliższe brzegów rzek położenie, zatem najwięcej wystawione bywają na uszkodzenia powodzi. Często po sobie następujące wylewy, wielce przyczyniły się do upadku gospodarstwa tych właścicieli. Największa część ratowała się dotąd lichwiarskim kredytem — dzisiejsza klęska zamknęła i ten środek dla dość znacznej liczby tych posiadaczy. Zachodzi zatem konieczna potrzeba ratowania i tej części gospodarstw wiejskich, inaczej podnieść się z upadku nawet przez przeciąg dłuższych lat nie będą w stanie. Po zbadaniu stanu wyrządzonych spustoszeń i stanu majątkowego posiadaczy tej klasy, słuszną, a dla Skarbu Państwa już ze względu opodatkowania w przyszłości, pożyteczną rzeczą byłoby, aby tym posiadaczom, którzy znaczne ponieśli szkody i kredytem bez nadzwyczajnej lichwy ratować się nie mogą, udzielane były ze Skarbu Państwa, zastósowane do szkód poniesionych i do ich stanu majątkowego, od roku 1869. w równych na lat kilka rozłożonych ratach spłacać się mających bezprocentowe zasiłki, a to dla bezpieczeństwa Skarbu, przy zastrzeżeniu ściągania rat w drodze egzekucyi politycznej.

W tym opłakanym stanie porzecznych właścicieli obu klas zachodzi i dalsza konieczność odpisania tak zaległości podatkowych, jak i podatku bieżącego, aż po rok 1869.

Z nbolewaniem przychodzi nam czynić wniosek, ażeby proponowane ulgi, a szczególnie zasiłki udzielane były ze Skarbu Państwa, lecz wyznać tu musimy z wszelką sumiennością i otwartością, że kraj nasz dotkli wemi klęskami w dopiero co nbiegłych latach i wysokim opodatkowaniem wycieńczony, żadną miarą nie byłby w stanie podołać ofiarom, jakich obecne okoliczności wymagają. Spuścić z uwagi nie możemy, że już w roku 1866. zaciągnął kraj w podobnym celu, na zapomogę klęską nieurodzajem dotkniętych dług w kwocie 250.000 złr., że obok wysokiego opodatkowania coraz więcej wzmagają się dodatki do podatków na opędzenie potrzeb krajowych, nareszcie że w kraju rolniczym, jakim jest nasz kraj, oprócz powyższych ciężarów, ciężą jedynie na posiadłościach gruntowych, wszystkie inne na utrzymanie budynków kościelnych, parafialnych, szkolnych potrzebne wydatki. Nałożenie na kraj chociażby nie wiele znaczącego dodatku, przechodziłoby jego siły i zatamowałoby się zupełnie źródło opodatkowania. W Bogu nadzieja, że wydatek na podobne cele ze Skarbu Państwa uczyniony, w krótkim czasie podniesie produkcyę ziemiopłodów i wyda sowite owoce dla Skarbu Państwa.

Zresztą przychodzi nam tu nadmienić, że według statutu krajowego, obciążenie krajowego funduszu tylko za przyzwoleniem Sejmu krajowego miejsceby mieć mogło, jest to już nie dla braku dobrej chęci, ale dla istotnej niemożności niepewna i z tylu formalnościami połączona droga, że minęłaby bezzwłocznie pora, w której zasiłki udzielić wypada. —

W czasie czynności komisyi w okolicach porzecznych płaszczyzn przerzniętych koleją żelazną, słyszeliśmy często powtarzające się zażalenie, że groble kolei żelaznej nie mają należytej ilości potrzebnej szerokości przepustów, przez które wciskająca się po za groble woda w krótkim czasie do koryta rzek spływać by mogła, przez co wylewy w swych skutkach o wiele dziś dotkliwszemi się stają, aniżeli to przedtem bywało, gdy żadnych grobel na płaszczyznach nie było. Zażalenia podobne mogą być bardzo słuszne, dla tego pozwalamy sobie dalszy uczynić uczynić wniosek, ażeby zarządzono komisyę złożoną z techników, tak c. k. Rządu jako też kolei żelaznych, którzyby za wysłuchaniem interesowanych stron i zbadaniu stanu rzeczy, stosowne zmiany w urządzeniach grobel zadecydowali i wykonanie najrychlejsze takowych dyrekcyom kolei żelaznych surowo nakazanem zostało.

Powyższych uwag i wniosków nie mogę zakończyć, abym nie dał wyrazu wdzięczności, do jakiej się Wydział krajowy imieniem kraju poczuwa, za najłaskawiej przez Najj. Pana już udzieloną pomoc pieniężną i dalszą, rozdawaniem pomiędzy klęską dotkniętą ludność, częścią bezpłatnie, częścią po zniżonych cenach soli na użytek ludzi i bydła, oraz za tak gorliwe, ze znajomością rzeczy, i miłością cierpiącej ludzkości przez przeznaczonych do komisyi ministeryalnej członków, przeprowadzenie poruczonej im czynności.

Tarnobrzeg 16. sierpnia 1867.

W imieniu Wydziału krajowego:

Władysław hr. **Badeni**, w. r.

Alegat XV. e).

Odpis do l. W. 2161/868.

Odezwa

Do c. k. Namiestnictwa w miejscu.

Z uczuciem wdzięczności powziął Wydział krajowy udzieloną mu szanowuem pismem z dnia 25. lutego b. r. l. 1276/pr. wiadomość o częściowem przychyleniu się Wysokiego Ministeryum do wniosków przez Wydział krajowy, uczynionych celem niesienia pomocy ludności, której zagraża nędza i głód z powodu przeszłorocznej powodzi.

Ani statut krajowy, ani instytucya Sejmu udzielona Wydziałowi krajowemu nie upoważnia go wprawdzie do zaciągania jakiegokolwiek długu na fundusz krajowy — jedynie nadzwyczajna klęska, jakiej uległa znaczna część ludności w wielu powiatach kraju, nagłość potrzeby skutecznego jej zapomożenia i niepodobieństwo zwołania Sejmu w chwili obecnie zgromadzonej Rady Państwa dodaje Wydziałowi krajowemu otuchy, iż usiłowania jego do usprawiedliwienia przed najbliższym Sejmem kroku jakiego się Wysokie Ministeryum po nim domaga, nie zostaną nie uwzględnione.

Wydział krajowy oświadczając swą gotowość do potwierdzenia odbioru sumy 250.000 złr., jako zaliczki dla kraju przy zastrzeżeniu rokowań z najbliższym Sejmem o warunki zwrotu, nie może pominąć uwagi, iż zastrzeżenie będzie tu już na swem miejscu, ażeby exekucyjne ściąganie zwrotów udzielonych zapomóg w drodze politycznej dozwolone zostało.

Przy zbadaniu nadesłanego ogólnego wykazu nasuwa się i ta dalsza uwaga, którą trudno Wydziałowi przemilczeć, że kwota, na jaką Wysoki Rząd zamierza uczynić wniosek do Reprezentacyi Państwa nawet w przypuszczeniu, że w wykazach przedstawiony przez c. k. powiaty obszar 226.878 morgów jako potrzebujący zboża jarego na zasiew, o całą połowę przesadnie jest obliczony i nie uwzględniając wcale wykazanej potrzeby na samo wyżywienie ludności klęską dotkniętej, zaledwo za dostateczną uważaną być może — albowiem przy obecnych cenach zboża w okolicach powodzią nawiedzionych — mianowicie: jęczmienia, owsa i kartofli i potrzeby zboża korca jednego na morg, już sam obsiew 113.439 morgów wymagałby nakładu przeszło pół miliona złr.

Nie mamy żadnej pewności, ażeby Sejm mógł być zwołanym przed porą jarych zasiewów, a w takim wypadku nie mając na razie żadnej kompotentnej władzy, którąby zarządzić mogła zaradcze środki ku ochronieniu kraju od złowrogich skutków z niedosiania obszarów szczególnie włościańskich, kraj nasz nieochybnie wystawionym byłby i w przyszłym roku na dotkliwy niedostatek, którego najbliższa konsekwencya byłaby niemożność ściągnienia udzielonych zasiłków.

Uwaga ta zniewala Wydział krajowy do wniosku, ażeby Świetne c. k. Prezydyum raczyło wyjednać u Wysokiego Rządu utworzenie dalszego dla Wydziału krajowego kredytu przynajmniej do kwoty 250.000 złr. na ewentnalny wypadek, jeżeliby mimo zachowanej oszczędności kwota 250.000 złr. jaką Wysoki Rząd w drodze konstytucyjnej wyjednać łaskawie zamierza, niedostateczną się okazała.

We Lwowie dnia 27. lutego 1868.

Alegat XV. d.

Odpis do l. 2161/868.

Do Świetnego Wydziału krajowego w miejscu.

Szanownem pismem z dnia 18. listopada zeszłego roku l. 7707. Świetny Wydział krajowy przedstawiając niebezpieczeństwo nędzy i głodu zagrażające niektórym powiatom z powodu przeszłorocznej klęski powodzi, oprócz odpisania i rozłożenia na raty podatków w okolicach tą klęską dotkniętych, przedsięwzięcia robót publicznych celem uregulowania rzek i zabezpieczenia brzegów, wspomniał o konieczności rozdania sumy 79.000 złr. pozostałej z kwoty 250.000 złr. pozostawionej do dyspozycyi Komisyi Ministeryalnej wysłanej zaraz po katastrofie w okolice klęską dotknięte, i postawił wniosek: ażeby stosowną kwotę udzielić ze Skarbu Państwa, którąby można rozdać właścicielom gruntowym jako zapomogę, lecz jedynie zaliczkami płatnemi w ratach i za mierną prowizyą. Co do odpisania podatków i rozłożenia takowych na raty — to c. k. Dyrekcya krajowa Skarbu poczyniła odpowiednie rozporządzenia celem jak najdalej idącego uwzględnienia poszkodowanych; roboty publiczne będą przedsięwzięte w miarę potrzeby i stosownie do rozporządzalnych funduszów, a na rozdzielenie kwoty resztującej 79.000 złr. w. a. Wysokie Ministerstwo Spraw Wewnętrznych zezwoliło reskryptem z dnia 7. stycznia b. r. l. 5806. Ażeby mieć podstawę w jakim stosunku rozdzielić tę kwotę pomiędzy pojedyncze powiaty, tudzież ażeby mieć dokładny obraz obecnego stanu ekonomicznego tych powiatów i jakiej takowy wymaga od Państwa pomocy, polecono w tym względzie naczelnikom powiatowym 34 powiatów dotkniętych powodziami w zeszłym roku jak najściślejsze dochodzenie w porozumieniu z komitetami zapomogi, utworzonemi zaraz w pierwszej chwili, jak katastrofa miała miejsce. Polecono im, ażeby w sposób tabelarny wykazali liczbę gmin, dotkniętych powodzią, ilość mieszkańców w tychże, ilość morgów ziemi uprawianych, a z tych ilość już obsianych oziminą, ilość pozostających odłogiem według zwykłego trybu gospodarskiego i ilość jaką jeszcze przyjdzie obsiać zbożem jarem, dalej kwoty już jako zapomogi udzielone bądź ze Skarbu Państwa, bądź z funduszu krajowego lub składek dobroczynnych, kwoty według mniemania Naczelnika powiatowego jeszcze potrzebne na zasiew wiosenny i na wyżywienie — a po odtrąceniu środków własnych i możliwego zarobku, sumy któreby poszkodowanym jeszcze miały być udzieloue. Naczelnicy powiatów: Nowotargskiego, Myślenickiego, Stryjskiego, Żydaczowskiego, Tureckiego, Rudeckiego, Bobreckiego Drohobyckiego, Bireckiego i Liskiego, oświadczyli się co do potrzeby obcej pomocy wprost przecząco. Naczelnik powiatowy Staromiejski nie przedłożył szczegółowych wykazów, żądał tylko 1.000 złr. na wypadek, gdyby na wiosnę rzeczywiście nędza miała się objawić w powiecie. Relacye tych jak i reszty Naczelników, którzy przedłożyli szczegółowe wykazy, żądając mniej lub więcej znacznych sum na udzielanie zapomóg i pomocy konstatują jednak, że dziś jeszcze nigdzie nie masz głodu w właściwem słowa znaczeniu, lub epidemij głodowych, że jednak w wielu okolicach przykra dociska bieda, — i że znaczna część ról pozostałych do obsiania jarem zbożem nie będzie mogła być obsianą bez obcej pomocy. Rezultat ten dochodzenia pojedynczych powiatów, sumarycznie zestawiony i wyrażony cyframi znachodzi się w załączonym głównym wykazie, sporządzonym na podstawie wykazów specyalnych powiatowych, przedstawiających stosunki każdej gminy, każdego obszaru dworskiego z osobna. Jak Świetny Wydział z tego wykazu przekona się, żąda 21 Naczelników powiatowych, dla 809 gmin z ludnością 493.483 dusz i gruntami do uprawienia w ilości 226.878 morgów 742.009 złr. 66 ct. na zasiew, a 514.079 złr. 26 ct. na wyżywienie razem 1,257.088 złr. 92 ct., a po strąceniu sumy 469 820 złr., która będzie mogła być pokrytą własnym zarobkiem lub ze źródeł miejscowych sumę 786.267 złr. 7 ct. dla gmin i dla 134 obszarów dworskich kwotę 125.301 złr. razem 911 569 złr. 7 ct w. a. — W takim stanie rzeczy uznało Prezydyum Namiestnictwa za najpilniejsze przyjść powiatom natychmiast o tyle w pomoc, ażeby skutecznie zapobiedz rozwinięciu

się głodu i epidemij głodowych w okolicach najbardziej zagrożonych. Tym celem rozdano powiatom powyższą sumę 79.000 i 10.000 zlr., pochodzących z dobroczynnych składek na rzecz poszkodowanych, razem tedy 89.000 zlr. a jak Świetny Wydział z Wykazu, w którym w ostatniej rubryce sposób rozdania jest uwidoczniony, zechce przekonać się, powinny kwoty udzielone pojedynczym powiatom przy roztropnem i oszczędnem użyciu wystarczyć do osiągnięcia zamiaru, tj. do użyczenia ludności na wyżywienie koniecznej pomocy, by ją zachować od głodu i śmierci głodowej. — Co się tyczy dalszej pomocy, tj. pomocy celem dostarczenia nasienia na zasiew wiosenny, to przy braku funduszów do dyspozycyi musiało Prezydyum Namiestnictwa udać się do Wys. Ministerstwa o wyrobienie zaliczki ze Skarbu Państwa w duchu wyż przytoczonej szanowuej odezwy.

Otóż zapadła na radzie Ministrów uchwała, że mogłaby być daną kwota 250.000 złr. jedynie jako zaliczka dla kraju.

Świetny Wydział krajowy musiałby potwierdzić odbiór tej sumy, jako zaliczki dla kraju, zaś warunki zwrotu zastrzeżonoby rokowaniu z najbliższym Sejmem.

W takim razie Rząd bezzwłocznie uczyniłby odnośny wniosek Reprezentacyi Państwa celem załatwienia przedmiotu w drodze konstytucyjnej.

Suma 250.000 złr., na której użyczenie jako zaliczki dla kraju Wysokie Ministeryum zgadza się, wynosi wprawdzie ledwo czwartą część sumy wykazanej przez powiaty (1,026.311 złr 29 ct.) Zważywszy jednak z jednej strony trudne położenie Skarbu Państwa, z drugiej zaś, po pierwsze, że sumy wykazane dla większych właścicieli właściwie potrącić wypada — bo nie można przypuścić — ażeby więksi posiadacze rozporządzający kredytem bądź ziemskim bądź osobistym, wyjąwszy już dla inny powodów poprzednio zniszczonych, którym rządowa pomoc żadną miarą nie należy się, nie mogli przetrwać bez rządowej pomocy kryzy ekonomicznej, w jakiej się znaleźli w skutek przeszłorocznych powodzi — po drugie, że już z pobieżnego porównania podań pojedynczych powiatów nie można oprzeć się przekonaniu, że częstokroć zbyt wygórowane są cyfry podane — nareszcie, że idzie tylko o to, raz, ażeby zachować ludność od głodu — a po drugie, ażeby dopomódz najuboższej o tyle w uprawianiu roli na wiosnę, — by nie uległa nowej klęsce ekonomicznej — nawet przy stosunkowo średnim urodzaju — zważywszy tedy to wszystko, nie da się zaprzeczyć, że już udzielenie zaliczki proponowanej przez Wys. Ministerstwo w kwocie 250.000 złr. po poprzedniem rozdaniu 250.000 złr. ze Skarbu Państwa i dość znacznych sum pochodzących z funduszu krajowego i dobrowolnych składek, znaczną przyniesie ulgę okolicom poszkodowanym.

Zechce tedy Świetny Wydział przedmiot ten wziąć pod światłą rozwagę i jak najspieszniej zdecydować się i zawiadomić mnie, czy byłby gotowym do podjęcia ze Skarbu Państwa zaliczki 250.000 złr. pod powyższemi warunkami. Jak najrychlejsza odpowiedź jest głównie z tego względu pożądaną, że pomoc na zasiewy już w kilku tygodniach będzie musiała być daną, a przedmiot musi przejść w Radzie Państwa przez wszystkie stadya ustawodawcze.

Lwów dnia 25. lutego 1868.

L. 1276/pr. **Gołuchowski** m. p.

Odpis do l. W. 7707/1867.

Odezwa.

Do Świetnego c. k. Prezydyum Namiestnictwa we Lwowie.

Ze sprawozdań delegatów Wydziału krajowego do Komisyi Ministeryalnej, która zajmowała się w bieżącym roku rozdzieleniem najłaskawiej przeznaczonej przez Najj. Pana bezzwrotnej zapomogi pomiędzy ludność tegoroczną powodzią dotkniętą, powziął Wydział krajowy wiadomość, iż Komisarz ministeryalny zwiedził 22 powiaty powodzią nawiedzone i pomiędzy ludność poszkodowaną rozdzielił kwotę 171.000 złr., a więc z przeznaczonej na ten cel sumy 250.000 złr. kwotę 79.000 złr. zaoszczędził.

Rozdzielona przez Komisarza ministeryalnego zapomoga, przyniosła nieszczęśliwym bezsprzecznie znaczną ulgę, mianowicie co do przysporzenia rolnikom ziarna na zasiewy jesienne potrzebnego.

Zważywszy jednak, iż zapomoga ta zaledwie piątą część żądanego przez komitety powiatowe zasiłku na zasiewy jesienne wynosi, mamy uzasadnioną obawę, iż wobec rozmiarów klęski poniesionej przez kraj, zajdzie konieczność zasilenia ludności odpowiedniem wsparciem na zasiewy wiosenne, a może nawet udzielenia w niektórych miejscowościach zapomogi dla uchronienia ludności od głodu.

Z licznych petycyj wpływających do Wydziału krajowego, jako i ze sprawozdań delegatów w powiatach, powzięliśmy przekonanie o opłakanym stanie właścicieli większych posiadłości w okolicach powodzią dotkniętych, którzy przy dotychczasowem obdzielanin zapomogi w bardzo małej części uwzględnieni być mogli, gdyż dotąd miano przeważnie na uwadze ludność włościańską.

Odmawiając wszelkiej pomocy niezbędnej właścicielom większej posiadłości znacznie ucierpi gospodarstwo krajowe, ponieważ wiele ziemi dla braku kapitału obrotowego, lub nawet dla braku funduszów na zakupno nasienia leżeć będzie musiało odłogiem, do czego przyłączą się nierzadkie wypadki, że właściciele większych posiadłości częścią dla braku paszy, częścią tym celem, aby uzyskać jaką taką gotówkę na utrzymanie familii niezbędnie potrzebną, będą zmuszeni pozbywać swoje inwentarze gospodarskie.

Pod wpływem tak nieprzyjaźnych okoliczności, nie mogą się posiadacze gruntowi oddawać nadziei, ażeby znaleść mogli pomoc w ostatecznym jeszcze środku, w uzyskaniu kredytu czy to u prywatnych kapitalistów, czy też w publicznych zakładach kredytowych, zwłaszcza gdy hypoteki ziemskie dawniej zaciągniętemi długami znacznie są obciążone.

Coraz częściej powtarzają się też do Wydziału krajowego wniesione podania posiadaczy dóbr ziemskich z okolic na powódź wystawionych, o wyjednanie dla nich pożyczek ze Skarbu Państwa za miernem oprocentowaniem i ratalnemi na lat kilka rozłożonemi spłatami.

Przyczyną tego smutnego stanu majątkowego mieszkańców nad brzegami okolic Sanu, Wisłoku, Wisłoki, Dunajca i Wisły położonych, słusznie przypisywać należy od lat wielu zaniedbanemu uregulowaniu rzek,

które w latach nawet mniej słotnych, aniżeli tegorocznej wiosny, przez wystąpienie z swych koryt i zamulanie najokropniejsze zrządzają spustoszenia. Za lada większym deszczem lub zaporem lodów powtarzają się wylewy, tem dotkliwsze, sprowadzając dla gospodarzy wiejskich następstwa, ile że zrządzone w gruntach spustoszenia wielkich wymagają nakładów i usilnej kilkuletniej pracy, ażeby deteryorowane grunta do cokolwiek urodzajnego stanu doprowadzone być mogły. Pomór bydła, brak paszy, a ztąd niedostatek nawozu szkodliwie oddziaływa na zagospodarowanie nie tylko wylewom podlegających. lecz i wyższe położenie mających gruntów. W skutek rozwijających się nie rzadko po powodziach epidemicznych chorób pomiędzy zarobkującą ludnością, następuje zwykle podniesienie się cen robocizny, jeżeli już nie zupełny brak robotnika.

Ochroną od wylewów tak wielu dość znacznych prawie równolegle w bliskości jedna od drugiej przez nie szeroką przestrzeń płynących rzek poruczać pieczy właścicieli nadbrzeżnych gruntów, a zebrania potrzebnych na to środków szukać w drodze konkurencyjnej u bezpośrednio interesowanych posiadaczy jest to samo, co uwieczniać opłakany stan tych okolic. Zaledwie ślady jednego spustoszenia znikać poczynają, już wkrótce następujący wylew niweczy wyłożone kapitały i udaremnia użytą pracę. Nie podobna, ażeby posiadacz nadbrzeżnych gruntów przy wysokiej paryfikacyi ich, zresztą w latach posuchy żyznych nizin, w wyjątkowych latach z dochodów tyle zaoszczędzać mogli, iżby byli w stanie wobec podatków w kraju naszym w ogóle wygórowanych, przyczyniać się znacznemi datkami na wykonanie robót tak kosztownych, jakiemi są zwykle budowle wodne, a które jeżeli pożądany wywierać mają skutek, raźnie i zupełnie wykończone być muszą.

Pośród takich nieprzyjaźnych okolicznosci, nie godziłoby sie posiadaczy gruntowych tamtejszych okolic oskarzać o obojętność lub opieszałość — i owszem od lat wielu usilnie pracnją oni nad zabezpieczeniem swoich gruntów od wylewów, przynajmniej usypaniem wałów, lecz zamierzone wały wielkiej długości często po obu brzegach sypane być muszą, a tem samem bardzo wielkich, siły ich majątkowe przenoszących nakładów wymagają, przeto też nigdy do tego stopnia raźnie wykończone być nie mogą, aby najbliższemu wystąpieniu wód silny stawić mogły opór, a tak co roku istna praca Danaidów rozpoczyna się nad uzupełnieniem wylewem zrządzonych przerw, a w miarę możności nad dalszem sypaniem wałów.

Wiadomo Świetnemu Prezydyum, iż Wydział krajowy przekraczając nawet cele tegorocznym budżetem objętych rubryk, nie poślednie wyliczył kwoty z funduszu krajowego częścią na doraźnie niezbędną pomoc na wyżywienie wylewem poszkodowanej ludności, częścią na budowanie drogi celem przysporzenia jej sposobności do zarobku, częścią nareszcie na reparacye i dalsze sypanie wałów — wszelkie tego rodzaju wydatki znaczniejsze przechodzą siły kraju obarczonego wysokiem opodatkowaniem i dodatkami na potrzeby krajowe, a które to dodatki przy rozwoju autonomicznych urządzeń gminnych i powiatowych coraz więcej wzmagać się będą musiały, w miarę mnożących się ich własnego, jako też poruczonego zakresu działań.— Gdy prywatne i krajowe środki nie wystarczają na ochronne dzieła okolic, na ciągłe powtarzające się wylewy wystawionych — okolic zamieszkałych przez kilkakroćstotysięcy mieszkańców, inaczej bardzo żyżnych, zatem i znacznie opodatkowanych, toć niezbędna zachodzi potrzeba pomocy ze środków Państwa. Galicya ma słuszne prawo domagania się takiej pomocy; wszak od chwili zajęcia kraju naszego, Wysoki Rząd wcale nic, albo mało co w budowlach wodnych do skutku doprowadził, o których niezbędnej potrzebie tylekrotnie się przekonał, nie szczędząc znakomitych wydatków na sporządzenie najdokładniejszych, jednak rok rocznie zmian wymagających planów. Mimo tak macierzyńskiego traktowania naszego kraju, przyczyniał on się przez lat wiele do kosztów olbrzymich robót około uregulowania rzek w innych krajach do składu Monarchii należących.

Wydział krajowy, przedkładając Świetnemu Prezydyum powyż załączone relacye i podania pojedynczych gmin i posiadaczy obszarów dworskich, oraz odnosząc się do licznych już przedtem Świetnemu Prezydyum udzielonych próśb o zapomogę, łączy z swej strony prośbę: Świetne Prezydyum raczy u c. k. Miuisteryum wyjednać:

1. ażeby z sumy 250.000 złr. na cele zapomogi mieszkańców okolic tegoroczną powodzią poszkodowanych przeznaczonej dotąd nierozdana kwota 79.000 złr. na pierwotny cel użytą została, a to tem więcej, ile że p. Minister Finansów całkowitą sumę 250.000 złr. w budżecie państwowym na rok 1868. jako potrzebny wydatek na zapomogi okolic tegoroczną powodzią w Galicyi nawiedzonych wykazuje;

2 ażeby w miejscowościach powodzią dotkniętych, podatki za lata nbiegłe zalegające, jako też podatki z roku bieżącego odpisane zostały;

3. ażeby stosowna suma ze środków Państwa wyznaczoną została, celem udzielenia pożyczek poszkodowanym właścicielom ziemskim za mierną prowizyą i spłatą kapitału w kilkuletnich równych ratach; nareszcie

4. ażeby na cele regulacyi rzek w Galicyi, których uregulowanie ze strony c. k. władz już od dawna za niezbędnie potrzebne uznanem zostało, ze środków Państwa wyznaczoną została suma w kwocie odpowiadającej sporządzonym planom i kosztorysom, przyczem zwrócić należałoby wszelkie usiłowania, ażeby wypłatę przeznaczonej sumy nie rozkładano na dłuższy przeciąg czasu w liczbowo oznaczonych rocznych kwotach, przypadająca bowiem roczna kwota nie zawsze wystarcza na raźne i zupełne wykończenie zamierzonej budowli; niedokończone zaś roboty za pierwszym wylewem zwykle zniszczone bywają — wydatek każdego grosza z sumy tym sposobem na dłuższy przeciąg czasu rozłożonej często bywa zmarnowanym, a znacznym kosztem sporządzone plany dla częstych zmian koryta rzek, stają się nieużytecznym materyałem.

We Lwowie dnia 18. listopada 1867.

Alegat XVI. a).

Sprawozdanie

ruchu chorych dotkniętych chorobą syfilityczną lub skórną, jako też i obłąkanych leczonych w szpitalu Św. Ducha roku 1866.

	mężczyzn	kobiet	razem
A) Oddział chorób syfilitycznych i skórnych :			
Z dniem 31. grudnia 1865. pozostaje w szpitalu	27	64	91
Przybyło od dnia 1. stycznia do 31. grudnia 1866. r. . . .	266	461	727
leczono przeto w 1866. r. . . .	293	525	818
Z tej liczby wyszło uleczonych	260	445	705
„ „ „ nieuleczonych	2	16	18
„ „ umarło	3	2	5
Zostaje w kuracyi z dniem 31. grudnia 1866. r. . . .	28	62	90

Chorzy ci spędzili w szpitalu 27.241 dni, a w szczególności mężczyźni 8.567 kobiety oni 18.674; kuracya jednego chorego w przecięciu trwała dni 33¼ — śmiertelność była jak 1 : 164.

B) Oddział umysłowo chorych :			
Z dniem 31. grudnia 1865. pozostało w szpitalu	18	13	31
Przybyło od dnia 1. stycznia do 31. grudnia 1866. . . .	23	19	42
leczono przeto w roku 1866. . . .	41	32	73
Z tej liczby wyszło uleczonych	9	9	18
„ „ „ nieuleczalnych	7	1	8
„ „ umarło	7	3	10
Zostało w kuracyi z dniem 31. grudnia 1866. r. . . .	18	19	37

Chorzy ci spędzili w szpitalu 12.433 dni, a w szczególności: mężczyźni 6.756, kobiety 5.677 dni; kuracya jednego chorego w przecięciu trwała dni 170½; — śmiertelność była jak 1 : 7.

A zatem w obu powyższych oddziałach leczono w ogóle . . .	334	557	891
Z tej liczby wyszło uleczonych	269	454	723
„ „ „ nieuleczalnych	9	17	26
„ „ umarło	10	5	15
Zostało w kuracyi z dniem 31. grudnia 1866. r. . . .	46	81	127

Chorzy spędzili w szpitalu ogółem . . . 39.672 dni.
a w szczególności: mężczyźni . . . . 15.323 „
a kobiety . . . . . 24.351 „

kuracya jednego chorego trwała w przeciągu dni 47. Śmiertelność była jak 1 : 59.

Wykaz statystyczny

chorych leczonych w szpitalu publicznym Św. Ducha w Krakowie w r. 1866.

Obwód	Powiat	Mianowicie	Liczba łóżek	Liczba leczonych chorych: mężczyzn	Liczba leczonych chorych: kobiet	Liczba dni pielęgnowania chorych: mężczyzn	Liczba dni pielęgnowania chorych: kobiet	liczba zmarłych	dochód ogólny	wychód ogólny	kapitał czyli majątek zakładowy
Kraków		Szpital publiczny Św. Ducha w Krakowie									
		Oddział syfilityczny									
			100	293	525	8567	18674	5	.	.	.
		Oddział umysłowo-chorych									
			36	41	32	6756	5677	10	.	.	.

Sprawozdanie

ruchu chorych dotkniętych chorobą syfilityczną lub skórną, jakoteż i obłąkanych leczonych w szpitalu Św. Ducha w ciągu r. 1867.

	Mężczyzn	Kobiet	Razem
A. Oddział chorób syfilitycznych i skórnych.			
Z dniem 31. grudnia 1866. pozostało w szpitalu	28	62	90
Przybyło od dnia 31. stycznia do 31. grudnia 1867.	355	524	879
leczono przeto w r. 1867.	383	586	969
Z tej liczby wyszło uleczonych	350	515	865
„ „ „ nieuleczonych	2	5	7
„ „ umarło	6	5	11
Pozostaje w szpitalu z dniem 31. grudnia 1867. r.	25	61	86

Chorzy ci spędzili w szpitalu 27.603 dni; a w szczególności: mężczyźni 9.011, kobiety zaś 18.592 dni, leczenie jednego chorego w przecięciu trwało dni 28½ — śmiertelność była jak 1 : 8.

B. Oddział umysłowo-chorych.			
Z dniem 31. grudnia 1866. r. pozostało w szpitalu	18	19	37
Przybyło od dnia 31. stycznia do 31. grudnia 1867. r. . . .	17	15	32
leczono przeto w r. 1867.	35	34	69
Z tej liczby wyszło uleczonych	11	14	25
„ „ „ nieuleczalnych	.	1	1
„ „ umarło	3	6	9
Pozostało w szpitalu z dniem 31. grudnia 1867.	21	13	34

Chorzy ci spędzili w szpitalu 12.576 dni, a w szczególności: mężczyźni dni 7.258, kobiety zaś dni 5.318, leczenie jednego chorego trwało w przecięciu dni 182¼, śmiertelność była jak 1 : 7$^{9}/_{11}$.

A zatem w obu powyższych oddziałach leczono w ogóle . . .	418	620	1038
Z tej liczby wyszło uleczonych	361	529	890
„ „ „ nie uleczalnych	2	6	8
„ „ umarło	9	11	20
Pozostało w szpitalu z dniem 31. grudnia 1867. r.	46	74	120

Chorzy spędzili w szpitalu ogółem dni 40.179; a w szczególności: mężczyźni dni 16.269; kobiety zaś dni 23.910; leczenie jednego chorego w przecięciu trwało dni 38¾ — śmiertelność była jak 1 : 51¾.

Wykaz statystyczny

chorych leczonych w szpitalu publicznym Św. Ducha w Krakowie w r. 1867.

Powiat	Mianowicie	Liczba					Liczba zmarłych	Dochód ogólny	Wychód ogólny	Kapitał czyli majątek zakładowy
		łóżek	leczonych chorych		dni pielęgnowania chorych					
			mężczyzn	kobiet	mężczyzn	kobiet				
Kraków	Szpital publiczny Św. Ducha w Krakowie	Oddział chorób syfilitycznych i skórnych								
		100	383	586	9011	18592	11	.	.	.
		Oddział umysłowo-chorych								
		36	35	34	7258	5318	9	.	.	.

Sprawozdanie

o ruchu chorych, położnic, mamek i dzieci podrzutków w szpitalu Św. Łazarza w Krakowie pielęgnowanych w roku 1867.

I. Szpital właściwy.

	Mężczyzn	Kobiet	Razem
A. W oddziale I. chorób wewnętrznych.			
Z dniem 31. grudnia 1866. pozostało w szpitalu	33	39	72
Przybyło od dnia 1. stycznia do końca grudnia 1867. . . .	572	612	1184
leczono przeto w r. 1867. . . .	605	651	1256
Z tej liczby wyszło uleczonych	345	394	739
„ „ „ nieuleczonych z polepszeniem zdrowia . . .	99	89	188
„ „ umarło	117	130	247
zostało w kuracyi z dniem 31. grudnia 1867. r. . . .	44	38	82
Chorzy ci spędzili w szpitalu 25.985 dni; a w szczególności: mężczyźni 12.536, kobiety zaś 13.449 dni, kuracya jednego chorego w przecięciu trwała dni 20.6887 — śmiertelność była jak 1 : 5. Między tymi na cholerę epidemiczną leczono mężczyzn 2, kobiet 7, razem 9, z tych umarło mężczyzn 2, kobiet 2, wyzdrowiało 5.			
B. W oddziale II. chorób zewnętrznych.			
Z dniem 31. grudnia 1866. r. pozostało w szpitalu . . .	26	35	61
Przybyło od dnia 1. stycznia do 31. grudnia 1867. r. . .	232	188	420
leczono przeto w r. 1867. . . .	258	223	481
Z tej liczby wyszło uleczonych	162	136	298
„ „ „ nieuleczonych z polepszeniem zdrowia . . .	49	43	92
„ „ umarło	19	17	36
zostało w kuracyi z dniem 31. grudnia 1867. . . .	28	27	55
Chorzy ci spędzili w szpitalu 18.249 dni, a w szczególności: mężczyźni 8.976 — kobiety zaś 9.273 dni, leczenie jednego chorego trwało w przecięciu 38 dni, śmiertelność była jak 1 : 13½.			
A zatem w obu powyższych oddziałach leczono w ogóle . . .	863	874	1737
Z tej liczby wyszło uleczonych	507	530	1037
„ „ „ nie uleczonych z polepszeniem zdrowia . . .	148	132	280
„ „ umarło	136	147	283
zostało w kuracyi z dniem 31. grudnia 1867. r. . . .	72	65	137
Chorzy ci spędzili w szpitalu ogółem 44.234 dni; a w szczególności: mężczyźni dni 21.572; kobiety zaś 22.272 dni; leczenie jednego chorego w przecięciu trwało 25.4657 dni — śmiertelność była jak 1 : 6½. Umierających przywieziono w ciągu roku 17, którzy są powyżej między zmarłymi wliczeni.			

II. Zakład położnic i podrzutków.

C) W klinice położniczej:

Z dniem 31. grudnia 1866. pozostaje w szpitalu . . .	kobiet	21
Przybyło od dnia 1. stycznia do 31. grudnia 1867. r. . . .	„	330
leczono przeto w 1867. r. . . .	„	351
Z tej liczby wyszło uleczonych	„	297
„ „ „ nieuleczonych	„	20
„ „ umarło	„	13
zostaje w kuracyi z dniem 31. grudnia 1867. r. . . .	kobiet	21

Pomiędzy tą liczbą kobiet było rodzących 321. — Dzieci nieżywo urodziło się 19 — wkrótce po urodzeniu umarło 19. — Wszystkie kobiety spędziły w zakładzie 6.772 dni, zatem kuracya jednej kobiety w przecięciu trwała $19^1/_2$ dni, śmiertelność była jak 1 : $19^1/_6$.

D) W klinice dzieci:

	chłopców	dziewcząt	razem
Z dniem 31. grudnia 1866. pozostało	10	4	14
Przybyło od dnia 1. stycznia do 31. grudnia 1867.	31	31	62
leczono przeto w roku 1867.	41	35	76
Z tej liczby wyszło uleczonych	27	15	42
„ „ „ nieuleczonych	„	4	4
„ „ umarło	6	11	17
Zostało w kuracyi z dniem 31. grudnia 1867. r. . . .	8	5	13

Dzieci te spędziły w klinice 5.080 dni, a w szczególności: chłopcy 3.349, dziewczęta 1.731 dni; kuracya jednego dziecięcia trwała w przecięciu 67 dni; śmiertelność była jak: 1 : $4^1/_2$ między niemi było ze świata 60, z zakładu podrzutków 16; na cholerę zapadło i umarło dwóch chłopców zakładowych.

E) Mamki i dzieci ssące:

	mamki	chłopców	dziewcząt	razem
Pozostało z dniem 31. grudnia 1866.	8	6	4	10
Przybyło w r. 1867. z kliniki położniczej	74	140	140	280
„ „ ze świata	19	14	20	34
„ „ za opłatą taxy	.	50	47	97
„ „ podrzuconych, przez właściwe władze nadesłanych . .	.	8	7	15
„ „ tymczasowo na czas choroby matek w szpitalu . .	.	6	4	10
Było przeto w ciągu roku 1867. . . .	101	224	222	446
Z tej liczby uwolniono	91	„	„	„
Wydano na wsie do mamek	6	201	195	396
Matki po wyzdrowieniu odebrały	.	3	4	7
Umarło	.	15	14	29
Pozostało z dniem 31. grudnia 1867. . .	10	5	9	14

Mamki spędziły w zakładzie 2.722 dni, zaś dzieci 3.958 dni, a w szczególności: chłopcy 2.154 dni, dziewczęta 1.804 dni. — Pobyt jednej mamki w przecięciu był przez 27 dni, dziecięcia 9 dni. — Śmiertelność dzieci była jak 1 : $15^1/_2$. Między temi dziećmi było 4 par bliźniąt.

	chłopców	dziewcząt	razem
F) Dzieci w szkole zakładu:			
Pozostało z dniem 31. grudnia 1866. r.	20	18	38
Przybyło ze wsiów zwróconych	19	16	35
Było przeto w ciągu roku 1867. . . .	39	34	73
Z tej liczby umieszczono na opiece różnych osób	6	8	14
„ dano do terminu rzemiosł	11	.	11
„ matki rodzone odebrały	1	4	5
„ umarło	2	1	3
Zostało w zakładzie z dniem 31. grudnia 1867. . .	19	21	40
Dzieci te spędziły w zakładzie 12.776 dni, a w szczególności: chłopcy 6.568 dni, dziewczęta 6.208 dni — zmarli zamieszczeni są już wyżej w klinice dzieci.			
G) Dzieci na wsiach u mamek:			
Pozostało z dniem 31. grudnia 1866. r.	749	767	1516
Wydano z zakładu na wychowanie mamkom r. 1867. . . .	201	195	396
Było przeto na wsiach z dniem 31. grudnia 1867. . .	950	962	1912
Z tej liczby zwrócono zakładowi po odchowaniu	19	16	35
„ „ karmicielki zostawiły za swoje	11	7	18
„ „ matki rodzone odebrały	9	8	17
„ „ umarło na wsiach	82	92	174
Pozostało na wsiach z dniem 31. grudnia 1867. . . .	829	839	1668
Dzieci te były na wsiach 546.193 dni — a w szczególności: chłopcy 270.262 — dziewczęta 275.931 dni. — Śmiertelność była jak 1 : 11.			

Wykaz statystyczny

chorych, położnic, mamek i podrzutków w szpitalu Św. Łazarza w Krakowie, pielęgnowanych w r. 1867.

Szpital właściwy						Zakład położnic i podrzutków																																	
						w domu																										za domem							
Liczba						klinika położnic							mamki i dzieci ssące							dzieci w szkole zakładu				klinika dzieci						dzieci na wsiach u mamek							
	leczonych chorych		dni leczenia			Liczba				zmarłe			Liczba							Liczba				Liczba						Liczba							
										dzieci				pielęgnowanych		dni pobytu					dzieci	dni pobytu			dzieci	dni leczen.			dzieci		dni pobytu		śmierci			
Łóżek	mężczyzn	kobiet	mężczyzn	kobiet	zmarłych	liczba łóżek	liczba kobiet	liczba rodzących	liczba dni pobytu	matek	nieżywo urodzonych	po urodzeniu	łóżek	matek	dzieci		mamek	dzieci		dzieci zmarłych	łóżek	chłopców	dziewcząt	chłopców	łóżek	chłopców	dziewcząt	chłopców	dziewcząt	zmarłych	chłopców	dziewcząt	chłopców	dziewcząt	chłopców	dziewcząt
															chłopców	dziewcząt		chłopców	dziewcząt																		
165	863	874	21512	22722	283	20	351	321	6772	13	19	19	10	101	224	222	2722	2154	1804	29	60	39	34	6568	6208	17	41	35	3349	1731	17	950	962	270262	275931	82	92

Odpis do l. W. 12.035.

Odezwa

Do Świetnego c. k. Namiestnictwa w miejscu.

W celu uregulowania przyszłego stosunku kliniki położniczej i gynekologicznej do szpitalu Św. Łazarza w Krakowie, po zamierzonem jej przeniesieniu z tegoż szpitalu do domu od Brodowicza nabytego, postanowiło Świetne c. k. Namiestnictwo na skutek tutejszej odezwy z dnia 14. sierpnia 1867. do l. 6701. i przeprowadzonego w krótkiej drodze z Wydziałem krajowym porozumienia, wydelegować na miejsce komisyę, — do której ze strony Świetnego c. k. Namiestnictwa Wny Edward Gniewosz c. k. Radca Namiestnictwa, ze strony zaś Wydziału krajowego, Członek Wydziału W. Juwenal Boczkowski jako delegaci zamianowanymi zostali.

Z protokołu komisyi w dniach 4. i 8. listopada b. r. w Krakowie odbytej, zechce się Świetne Namiestnictwo przekonać:

że obiedwie strony rokujące zgodziły się z powodów w protokole do I. przytoczonych w zasadzie na to, iż oddział położniczy, istniejący przy szpitalu św. Łazarza, pomimo przeniesienia z niego kliniki położniczej i gynekologicznej do domu od Brodowicza nabytego, w tymże szpitalu pozostać musi, z obowiązkiem wszakże dostarczania klinice położniczej i ginekologicznej potrzebnego materyału naukowego; dalej

że delegat Wydziału krajowego, bacząc na interes funduszu szpitalnego, a względnie funduszu krajowego, toż na fundacyjne obowiązki szpitalu Św. Łazarza z zapatrywaniem się Delegata Świetnego c. k. Namiestnictwa w następujących punktach pogodzić się nie mógł:

1) Co do włożonego na kobiety ubogie niepłacące, tak ciężarne, jako też cierpiące na właściwe ich płci choroby obowiązku, poddawania się bezwarunkowo praktycznym wykładom i doświadczeniom klinicznym;
2) co do pozostawienia dalszego profesora położnictwa dr. Madurowicza w pełnieniu funkcyi ordynaryusza oddziału położnic i podrzutków w szpitalu Św. Łazarza, aż do stanowczego uregulowania posady prymaryusza tegoż oddziału — nakoniec
3) co do kosztów utrzymania kliniki położniczej i gynekologicznej.

Gdy rezultat pomienionej komisyi ma służyć Świetnemu c. k. Namiestnictwu za podstawę do stanowczego załatwienia tej sprawy, Wydział krajowy czuje się spowodowanym objawić Świetnemu c. k. Namiestnictwu swoje zdanie co do powyższych trzech punktów — jak następuje:

do 1. Na projektowany przez komisyę sposób postępowania z kobietami niepłacącemi ciężarnemi, położnicami, bądź cierpiącemi na właściwe ich płci choroby, mianowicie na proponowane postanowienie, ażeby pomienione osoby obowiązane były udawać się najprzód do kliniki położniczej i gynekologicznej — do szpitalu zaś przyjmowane były dopiero wtedy, gdy wykażą się pismem dyrektora kliniki lub jego adjunkta, iż tam dla braku miejsca, bądź innych powodów przyjętemi nie zostały, Wydział krajowy, podzielając słuszne uwagi delegata swego, na uczuciu ludzkości i erekcyjnym obowiązku szpitalu Św. Łazarza oparte, żadną miarą zgodzić się nie może; — obstając raczej w myśl swego zapatrywania się, już w swej odezwie z dnia 14. sierpnia 1867. do l. 6701. objawionego, przy niewzruszonem postanowieniu, iżby szpital Św. Łazarza jak dotąd tak i nadal wszystkie zgłaszające się doń ciężarne, położnice i kobiety z właściwemi ich płci cierpieniami w myśl fundacyjnego swego przeznaczenia, bez przeszkody przyjmował; uznaje bowiem dla zabezpieczenia klinice potrzebnego naukowego materyału

dostatecznem urządzenie, w moc którego dyrektorowi kliniki położniczej i gynekologicznej, równie jak dyrektorom innych klinik ma przysługać niezaprzeczone prawo nie tylko przyjmowania do kliniki wszystkich tamże bezpośrednio zgłaszających się, ale nadto wybierania ze szpitalu, z kategoryi kobiet niepłacących tych, które do celów naukowych za przydatne uzna, — które też szpital Św. Łazarza z gotowością wydawać będzie obowiązanym — przyczem tylko samo z siebie nasuwa się zastrzeżenie, ażeby wydawanie wybranych na klinikę osób z odpowiednią ludzkości względnością, mianowicie z uchyleniem fizycznego przymusu było wykonywanem.

Podniesiona obawa, żeby klinice położniczej nie zabrakło potrzebnego materyału naukowego, spełznie zdaniem naszem, jeżeli klinika, jak tego spodziewać się należy, potrafi sobie zyskać i utrwalić zaufanie potrzebujących bezpłatnej lekarskiej pomocy — skutkiem czego na klinice raczej przepełnienia, niżeli braku można się obawiać.

do 2. Wydział krajowy podziela uzasadnione zapatrywanie się swego delegata, że z chwilą przeniesienia kliniki położniczej ze szpitalu, ustaje wszelki związek istniejący dotąd między dyrekcyą szpitalu a profesorem położnictwa — że przeto czynności jego, jako prymaryusza oddziału położnic i podrzutków, czyli oddziału III. w szpitalu Św. Łazarza, przejść winny na lekarza, którego ustanowienie i mianowanie zależeć będzie wyłącznie od Reprezentacyi krajowej.

Z uwagi wszakże, żeby wspomniony oddział III., zanim posada prymaryusza onego nie zostanie w właściwej drodze usystemizowaną, lub tej potrzebie w innej odpowiedni sposób nie zaradzi się, nie była chwilowo pozbawioną należytego kierownictwa, zastrzega Wydział krajowy, ażeby profesor położnictwa dr. Madurowicz pełnił, po przeniesieniu kliniki ze szpitalu, dalej jeszcze dotychczasowe obowiązki ordynaryusza rzeczonego oddziału pod temi samemi jak dotąd warunkami, dopóki Wydział krajowy w tej mierze inaczej nie postanowi.

do 3. Podobnież obstaje Wydział krajowy najsilniej przy zastrzeżeniach, przez delegata swego w protokole komisyjnym do ustępu III. pod *a*, *b* i *c* poszczególnionych, opierających się na niezaprzeczalnej zasadzie już w swej odezwie z dnia 14. sierpnia 1867. do l. 6701. wypowiedzianej, że fundusz krajowy z powodu przeniesienia kliniki położniczej i gynekologicznej ze szpitalu Św. Łazarza, do ponoszenia żadnych innych kosztów, prócz zwykłej taxy pielęgnowanie za ubogich chorych pociąganym być nie może. Dla tego też i podniesionej ze strony przeciwnej okoliczności, iż Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia za pielęgnowanie chorych w szpitalu Św. Łazarza nad pomienioną taxę, jakiś dodatek pobiera, Wydział krajowy z powodów przez delegata swego w protokole przytoczonych, nie jest wstanie, uwzględnić, zwłaszcza, że kontrakt ze Zgromadzeniem Sióstr Miłosierdzia w tej mierze zawarty, odnosi się z natury rzeczy wyłącznie do osób w s a m y m s z p i t a l u, przez pomienione Zgromadzenie pielęgnowanych, a przeto do osób, zostających w kuracyi, p o z a d o m e m rzeczonego szpitalu, zastosować się nie da, ani też funduszu szpitalnego — który zresztą, jak w protokole wykazano, z powodu przeniesienia kliniki zamiast korzyści, stratę tylko poniesie, do opłacania funduszowi edukacyjnemu, za pomienione osoby wyższej należytości nad zwykłą taxę pielęgnowania, a w myśl rozporządzenia ministeryalnego z dnia 6. lutego 1860. l. 1827. (Dekret byłego c. k. Rządu krajowego w Krakowie z dnia 10. lutego 1860. do l. 4227.) obowiązywać nie może.

Wszakże reskryptem byłej c. k. Komisyi Namiestniczej w Krakowie z dnia 11. grudnia 1866. do l. 27909. orzeczono jak najwyraźniej, że po przeniesieniu kliniki położniczej ze szpitalu do domu Brodowicza, ma nastąpić ten sam stosunek tej kliniki do szpitalu, jaki co do innych klinik istnieje. Stoli inne kliniki za pielęgnowanie ubogich chorych, z funduszu szpitalnego nic więcej nad zwykłą taxę pielęgnowania nie pobierają ani też w tej mierze rościły sobie jakąkolwiek kiedy pretensyę.

Co do innych punktów, na które strony rokujące zgodziły się, nie ma Wydział krajowy nic do zauważania, przystając w zupełności na proponowane przez komisyę postanowienia.

We Lwowie dnia 18. listopada 1867.

W y k a z

lekarzy, urzędników i sług systemizowanych dla szpitalu Św. Łazarza i Św. Ducha w Krakowie.

Liczba porz.	Wyszczególnienie	Należytość roczna												Uwaga
		Płace		Remuneracye		Zasługi		Dodatki na mieszkanie		Relutum za wikt		Relutum za opał		
		złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.	
	I. Szpital Św. Łazarza w Krakowie.													
1.	Dyrektor szpitalu . .	.	.	420	.									
2.	Zarządca „ . .	500	.											Pomieszkanie
3.	Pisarz „ . .	400	.	.	.	.	.	80	.					
4.	Woźny „ . .	250	.											
5.	2 prymar. dla oddziału chorych sporadycznych po 750 złr. .	1500												
6.	2 asystentom tegoż oddziału po 400 złr. . . .	800	.	.	.	.	.	160	.					
7.	1 Siostra Miłosierdzia . .	100	.											
8.	14 sióstr „ po 75 złr.	1050	.											
9.	Asystentowi oddziału położnic	420	.	.	.	.	.	40	.					
10.	Akuszerce szpitalnej . .	78	75	.	.	.	.	.	.	180	.			
11.	Kapelanowi szpitalnemu .	200	.	.	.	.	.	78	14	191	61			
12.	2 leśnym w dobrach Rączna po 25 złr. . . .	.	.	.	.	50	.							
13.	Aptekarzowi szpitalnemu .	.	.	525	.									
14.	2 praktykantom chirurgicznym po 210 złr. . . .	.	.	420	.									*Do poz. 14.* Posady te dotychczas nie są obsadzone.

Liczba porz.	Wyszczególnienie	Należytość roczna												Uwaga
		Płace		Remuneracye		Zasługi		Dodatki na mieszkanie		Relutum za wikt		Relutum za opał		
		złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct	złr.	ct.	
	II. Szpital Św. Ducha w Krakowie.													
1.	Dyrektor szpitalu . .	.	.	210	.									
2.	Zarządca . . .	375	.	.	.	.	.	180	.	.	.	50	.	
3.	Prymaryusz oddziału syfilit. .	625	.											
4.	Chirurg	400	.	.	.	.	.	80	.					
5.	Prymaryusz oddziału obłąkanych	500	.											
6.	Woźny	200	.											
	Utrzymanie reszty służby dla obsługi chorych i porządku domowego w obydwu szpitalach, należy do zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia.													

Wykaz *A)*

kapitałów na hypotekach prywatnych ubezpieczonych do funduszu szpitalu Św. Łazarza przynależnych tudzież zaległych odsetek od tych kapitałów po koniec r. 1866. z uwzględnieniem uiszczenia po koniec r. 1867.

Liczba porządkowa	Kapitały na hypotekach prywatnych lokowane						Roczne odsetki w W. A.		Zaległe odsetki				Uwaga
	Wyszczególnienie	Stopa procentowa	Pojedynczo		Razem		Pojedynczo		Pojedynczo		Razem		
			złp.	gr.	złp.	gr.	złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.	
	I. Na realnościach w Krakowie.												
1	Brześciański Nr. 182	5	20000	.	.	.	250	.	.	.			
2	Wielopolski „ 240	„	3000	.	.	.	37	50	.	.			
3	Studziński „ 219	„	467	8	.	.	5	84½	.	.			
4	Bielecki „ 672	„	3000	.	.	.	37	50	.	.			
5	Cetnarowicz „ 475	„	4000	.	.	.	50	.	50	.			
6	Gralewski „ 99	„	6295	18	.	.	78	70	.	.			
7	Własiński „ 373	„	9100	.	.	.	113	75	.	.			
8	Beim „ 636	„	5000	.	.	.	62	50	93	75			
9	Kulawski „ 402	„	500	.	.	.	6	25	12	50			
10	Kirchmajer „ 496	„	20000	.	.	.	250	.	.	.			
11	Haller „ 488	„	15000	.	.	.	187	50	265	43			
12	Męciszewski „ 504	„	7300	.	.	.	91	25	.	.			
13	Walecka „ 376	„	8000	.	.	.	100	.	350	.			
14	Packa synowie „ 381/2	„	3000	.	.	.	37	50	75	.			
15	Stelcel „ 401	„	2302	25	.	.	28	78½	.	.			
16	Schwarz „ 521	„	4182	21	.	.	52	28	.	.			
17	Gębarzewski „ 471	„	4000	.	.	.	50	.	375	.			
18	Komar „ 629	„	10000	.	.	.	125	.	.	.			
19	Skorczyński „ 677	„	600	.	.	.	7	50	.	.			
20	Walter „ 358	„	4694	25	.	.	58	68½	58	68½			
21	Żelechowska „ 81	„	800	.	.	.	10	.	30	.			
22	Potulicki „ 443	„	10000	.	.	.	125	.	.	.			
23	Poller 575/683	„	6000	.	.	.	75	.	.	.			
24	Bystrzanowska 106/7	„	7000	.	.	.	87	50	.	.			
25	Marciszewska „ 261	„	4149	11	.	.	51	87	.	.			
26	Szyryn 129/230	„	3555	4	.	.	44	45	.	.			
27	Łopacki „ 81	„	3000	.	.	.	37	50	.	.			
28	Spichowicz „ 54	„	1434	9	.	.	17	93½	.	.			
29	Pettau „ 61	„	1449	15	.	.	18	12½	.	.			
30	Gralewski „ 218	„	600	.	.	.	7	50	.	.			
31	Kaute „ 108	„	1104	.	.	.	13	80	.	.			
32	Konopka „ 139	„	5000	.	.	.	62	50	125	.			
33	Nowakowski „ 211	„	9000	.	.	.	112	50	337	50			
34	Macewicz „ 22	„	7473	10	.	.	93	42½	373	72			
35	Popiołek „ 89	„	9000	.	.	.	112	50	.	.			
36	Wiktor „ 194/5	„	6955	28	.	.	86	95	999	92			
	Do przeniesienia		206964	24	.	.	2587	10	3146	50½			

Liczba porządkowa	Wyszczególnienie	Stopa procentowa	Kapitały na hypotekach prywatnych lokowane: Pojedynczo złp.	gr.	Razem złp.	gr.	Roczne odsetki w W. A. złr.	ct.	Zaległe odsetki: Pojedynczo złr.	ct.	Razem złr.	ct.	Uwaga
	Z przeniesienia .	.	206964	24	.	.	2587	10	3146	50½			
37	Helcel Nr. 32	5	834	4	.	.	10	42½	.	.			
38	Cynk „ 61/2	„	15000	.	.	.	187	50	.	.			
39	Placera spadkob. 83	„	24000	.	.	.	300	.	.	.			
40	Jakubowski „ 147/8	„	10000	.	.	.	125	.	125	.			
41	Okoński „ 27/30	„	3000	.	.	.	37	50	150	.			
42	Chwalibogowska 75	„	9000	.	.	.	112	50	.	.			
43	Feintuch „ 17	„	2500	.	.	.	31	25	31	25			
44	Komar „ 273	„	5079	20	.	.	63	50	.	.			
45	Rajski „ 390/1	„	659	15	.	.	8	24½	8	24½			
46	Zapf „ 546	„	500	.	.	.	6	25	18	75			
47	Helcel „ 32	„	6000	.	.	.	75	.	.	.			
48	Gołembiowski „ 250	„	1600	.	.	.	20	.	.	.			
49	Jankowski „ 369	„	8000	.	.	.	100	.	350	.			
50	Bystrzanowski 160/149	„	5000	.	298138	3	62	50	.	.			
51	Rokicki „ 393	6	.	.	1000	.	15	.	15	.	3844	75	
	II. Na dobrach.												
	A) W okręgu krakowskim.												
52	Aleksandrowice . .	5	23189	2	.	.	289	87	1449	35			
53	dtto . .	„	8000	.	.	.	100	.	.	.			
54	Bolen	„	6996	15	.	.	87	47	131	20½			
55	Karniów	„	1943	22	.	.	24	29	.	.			
56	Kościelec	„	7500	.	.	.	93	75	890	62½			
57	Kościelniki	„	24390	7	.	.	304	88½	.	.			
58	Pisary	„	1000	.	.	.	12	50	.	.			
59	dtto	„	16000	.	.	.	200	.	.	.			
60	Płaza	„	500	.	.	.	6	25	.	.			
61	dtto	„	6483	10	.	.	81	4	89	78			
62	Radwanowice . . .	„	11000	.	.	.	137	50	1100	.			
63	dtto . . .	„	3795	27	.	.	47	45	189	80			
64	dtto . . .	„	212	18	.	.	2	66	.	.			
65	Sciejowice	„	8000	.	.	.	100	.	200	.			
66	Trzebinia	„	2300	.	.	.	28	75	150	.			
67	dtto	„	700	.	.	.	8	75	.	.			
68	Głęboka	„	20658	17	142669	28	258	23½	.	.	4200	76	
	B) W Królestwie Polskiem.												
69	Biórków	3½	.	.	2000	.	17	50	.	.			
70	Czajowice	5	6000	.	.	.	75	.	300	.			
71	Jelcza	„	4000	.	.	.	50	.	1245	50			
72	Kalina wielka . . .	„	14100	.	.	.	176	25	2341	46			
73	Kuzka	„	12000	.	.	.	150	.	430	20			
74	Soboczów	„	31000	.	.	.	387	50	5425	30			
75	Trzemcha	„	13000	.	80100	.	162	50	1242	61	10985	7	
	Do przeniesienia .		.	.	523908	1	6543	92	.	.	19030	58	

Liczba porządkowa	Kapitały na hypotekach prywatnych lokowane — Wyszczególnienie	Stopa procentowa	Pojedynczo złp.	Pojedynczo gr.	Razem złp.	Razem gr.	Roczne odsetki w W. A. złr.	Roczne odsetki w W. A. ct.	Zaległe odsetki Pojedynczo złr.	Zaległe odsetki Pojedynczo ct.	Zaległe odsetki Razem złr.	Zaległe odsetki Razem ct.	Uwaga
	Z przeniesienia .	.	.	.	523908	1	6543	92	.	.	19030	58	
	C) W banku Polskim.												
76	Kluczewsko	4	1574	.	.	.	15	75	31	53½			
77	Olkusz kahał żydowski	„	943	.	.	.	9	43½	40	20½			
78	Rogów i Konary . .	„	3500	.	6017	8	35	.	87	50	159	24	
	D) Pod protektoratem kapituły krakowskiej												
79	Bieganów	4	20166	20	.	.	201	67	302	50½			
80	Chmielnik	„	16000	.	36166	20	160	.	240	.			
81	Ligęzy zapis . . .	5	26250	.	.	.	328	13	.	.			
82	dtto . . .	„	1040	9	.	.	13	.	.	.			
83	Wierzbice i Bndziejowice	„	39333	10	66623	19	491	67½	2908	83	3451	33½	
	E) Pod protektoratem Arcybractwa.												
84	Małeckiego zapis . .	5	1918	28	.	.	23	97½	.	.			
85	Tarły dtto . .	„	5280	.	.	.	66	.	.	.			
86	dtto dtto . .	„	6565	10	13764	8	82	7	.	.			
	razem .	—	.	.	646479	26	7970	62½	.	.	22641	15½	
	F) Na dobrach w Galicyi.												
87	Ustrzyki dolne . . .	Wal.	Aus	tr.	5182	90	259	14	.	.	486	48	
	Suma .	—	.	.	.	.	8229	76½	.	.	23127	63½	
	Kapitały nieubezpieczone.												
1	Z zapisu Olechoskiego Pawła . .		30000	.									
2	„ „ Wościńskiego Jana . .		90000	.									
3	„ „ Nergera Jana		236	5									
4	„ „ Bielskiego Piotra . .		3770	14									
5	„ „ Trzcińskiego Jędrzeja .		18965	25½									
6	„ „ Niewiadomego		182	21									
7	„ „ dtto		115	.									
8	„ „ dtto		182	21									
9	„ „ dtto		334	.									
10	„ „ dtto		289	14									
	razem .	—	144076	25½									

Pierożyński.

Łopuszański.

Wykaz B)

obligacyj należących do funduszu szpitalu Św. Łazarza w Krakowie po koniec 1867. r.

Liczba porządkowa	Obligacye										Uwaga
	Gatunek	№	Stopa procentowa	Ilość kapitału							
				Waluta wiedeńska		Waluta polska		Moneta konwencyjna		Waluta austryacka	
				złr.	kr	złp.	gr	złr.	kr	złr.	ct.
1	Losowane papiery waluty wiedeńskiej Kamery nadwornej. Obligacye pożyczki rządowej	24151	2	225	.						
2	Funduszowi budowy dróg wypożyczone listy zastawne banku Królestwa Polskiego										
	a) wylosowane	235272	5	.	.	20000	.				
		235273	〃	.	.	20000	.				
		235275	〃	.	.	20000	.				
		245812	〃	.	.	1000	.				
		253227	〃	.	.	200	.				
		256158	〃	.	.	500	.				
3	dtto dtto										
	b) niewylosowane . . .	235274	4	.	.	20000	.				
		245811	〃	.	.	1000	.				
		253222	〃	.	.	200	.				
		253223	〃	.	.	200	.				
		253224	〃	.	.	200	.				
		253225	〃	.	.	200	.				
		253226	〃	.	.	200	.				
		253228	〃	.	.	200	.				
		253230	〃	.	.	200	.				
		253229	〃	.	.	200	.				
		235303	〃	.	.	20000	.				
		235011	〃	.	.	20000	.				
		235012	〃	.	.	20000	.				
		242309	〃	.	.	1000	.				
		252005	〃	.	.	200	.				
		252006	〃	.	.	200	.				
	Do przeniesienia .	.	.	225	.	145700	.				

Liczba porządkowa	Obligacye: Gatunek	№	Stopa procentowa	Ilość kapitału: Waluta wiedeńska zł.	kr	Waluta polska złp.	gr	Moneta konwencyjna zł.	kr	Waluta austryacka zł.	ct.	Uwaga
	Z przeniesienia .	.	.	225	.	145700	.					
4	Obligi pożyczki w monecie konwencyjnej . . .	75519	5	.	.	.	.	5660	.			
		41404	"	.	.	.	.	590	.			
		68136	"	.	.	.	.	50	.			
		88818	"	.	.	.	.	50	.			
		68632	"	.	.	.	.	20	.			
5	Obligi losowane w monecie konwencyjnej . . .	15528	5	.	.	.	.	50	.			
		7419	"	.	.	.	.	250	.			
6	Obligacye indemnizacyjne w monecie konwencyjnej	129	5	.	.	.	.	16330	.			
		165	"	.	.	.	.	1450	.			
		97	"	.	.	.	.	36500	.			
		162	"	.	.	.	.	1950	.			
		163	"	.	.	.	.	7450	.			
		187	"	.	.	.	.	200	.			
		2197	"	.	.	.	.	300	.			
		2415	"	.	.	.	.	12800	.			
		3097	"	.	.	.	.	2700	.			
		3184	"	.	.	.	.	170	.			
		3557	"	.	.	.	.	1750	.			
		3800	"	.	.	.	.	5350	.			
		3911	"	.	.	.	.	400	.			
		4010	"	.	.	.	.	6700	.			
		3542	"	.	.	.	.	500	.			
7	dtto dtto	14777	"	.	.	.	.	100	.			
		14933	"	.	.	.	.	100	.			
		1002	"	.	.	.	.	50	.			
		211	"	.	.	.	.	10870	.			
8	dtto dtto											
9	Obligacye pożyczki rządowej w walucie austryackiej	8160	5	.	.	.	.	.	.	190	.	
		7182	"	.	.	.	.	.	.	950	.	
		7061	"	.	.	.	.	.	.	1680	.	
	Do przeniesienia .	.	.	225	.	145700	.	112340	.	2820	.	

Liczba porządkowa	Obligacye											Uwaga
	Gatunek			Na	Stopa procentowa	Ilość kapitału						
						Waluta wiedenska		Waluta polska		Moneta konwencyjna		Waluta austryacka	
						złr.	kr	złp.	gr	złr.	kr	złr.	ct.
	Z przeniesienia .			.	.	225	.	145700	.	112340	.	2820	.
10	Obligacye pożyczki głodowej (krajowej)												
	po 20 złr. wal. aust.	Ser.	A.	3261/3285	7	.	.	.	.	.	.	100	.
	„	„		4216/4230	„	.	.	.	.	.	.	300	.
	„	„		4256/4270	„	.	.	.	.	.	.	700	.
		Ser.	B.	3501/3525	„	.	.	.	.	.	.	500	.
	„	„		3576/3750	„	.	.	.	.	.	.	3500	.
	„	„		3986/4000	„	.	.	.	.	.	.	300	.
	„	„		8831/8880	„	.	.	.	.	.	.	1000	.
	„	„		6691/6700	„	.	.	.	.	.	.	200	.
		Ser.	C.	5776/5785	„	.	.	.	.	.	.	200	.
11	Galicyjskie listy zastawne												
		Ser.	III.	15050	4	.	.	.	.	.	.	1000	.
		„	V.	17898	„	.	.	.	.	.	.	100	.
12	dtto	dtto	„ III.	14403	„	.	.	.	.	.	.	1000	.
		„	III.	15135	„	.	.	.	.	.	.	1000	.
		„	V.	14148	„	.	.	.	.	.	.	100	.
		„	V.	21463	„	.	.	.	.	.	.	100	.
13	dtto	dtto	„ III.	15377	„	.	.	.	.	.	.	1000	.
		„	V.	21425	„	.	.	.	.	.	.	100	.
14	dtto	dtto	„ IV.	7396	„	.	.	.	.	.	.	500	.
15	dtto	dtto	„ IV.	7659	„	.	.	.	.	.	.	500	.
		„	V.	20259	„	.	.	.	.	.	.	100	.
		„	V.	21586	„	.	.	.	.	.	.	100	.
	Razem .			.	.	225	.	145700	.	112340	.	15220	.

Pierożyński.

Łopuszański.

Wykaz *B)*

obligacyj należących do funduszu szpitalu Św. Ducha w Krakowie po koniec 1867. r.

Liczba porządkowa	Obligacye						Uwaga
	Gatunek		Nr.	Ilość kapitału			
				Moneta konwencyjna		Waluta austryacka	
				złr.	kr.	złr.	ct.
1	Obligacye pożyczki narodowej .		17606	50	.			5%
2	dtto	dtto .	78192	70	.			„
3	dtto	dtto .	69406	60	.			„
4	Zapis długu Państwa		7418	100	.			„
5	Obligacye indemnizacyjne zachodniej Galicyi		3756	300	.			„
6	Galicyjskie listy zastawne . .		21482	.	.	100	.	4%
7	dtto	dtto . .	21485	.	.	100	.	„
8	dtto	dtto . .	21254	.	.	100	.	„
		Razem . . .		580	.	300	.	

Pierożyński.

Łopuszański.

W)łaz E)

Odpisy wałaszych do Gminnego wpisów Nr. Gminy w Mrokowie po Styczeń 1902 r.

Lp.	Nazwisko i imię	Nr.	Data urodzenia	Miejsce urodzenia	Uwagi
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					

Wykaz *A)*

kapitałów na hypotekach prywatnych ubezpieczonych do funduszu szpitalu Św. Ducha w Krakowie przynależnych, tudzież zaległych odsetek od tych kapitałów po koniec r. 1866, z uwzględnieniem uiszczenia po koniec r. 1867.

Liczba porządkowa	Wyszczególnienie	Stopa procent.	Kapitały na hypotekach pryw. lokowane: Pojedynczo złp.	gr	Razem złp.	gr	Roczne odsetki w A. W. złr.	ct.	Zaległe odsetki: Pojedynczo złr.	ct.	Razem złr.	ct.	Uwaga
	A) *Na dobrach.*												
1	Radawanowice	5	384	20	.	.	4	82	33	74			
2	Wola justowska	„	156	10	.	.	1	96	4	80			
3	Kazimierza wielka w Królestwie Polskim	4	10000	.	10541	.	80	45	120	67½	164	21½	
	B) *Na domach.*												
	Na domie w Krakowie												
4	„ „ Nr. 14	5	300	.	.	.	3	75	3	75			
5	„ „ „ 23/49	„	100	.	.	.	1	25	3	75			
6	„ „ „ 28	„	510	.	.	.	6	37½	6	37½			
7	„ „ „ 36	„	300	.	.	.	3	75					
8	„ „ „ 53	„	3520	.	.	.	44	.					
9	„ „ „ 54	„	100	.	.	.	1	25					
10	„ „ „ 236	„	500	.	.	.	6	25					
11	„ „ „ 265	„	1000	.	.	.	12	50	12	50			
12	„ „ „ „	„	450	.	.	.	5	62½	5	62½			
13	„ „ „ 314	„	1150	.	.	.	14	37					
14	„ „ „ 374	„	400	.	.	.	5	.					
15	„ „ „ 361	„	1700	.	.	.	21	25					
16	„ „ „ 53	„	1056	.	.	.	13	20					
17	„ „ „ 274	„	1000	.	.	.	12	50					
18	„ „ „ 276	„	3076	12	.	.	38	46	38	46			
19	„ „ „ 519	„	2000	.	.	.	25	.	25	.			
20	„ „ „ „	„	4947	.	.	.	61	83½	61	83½			
21	„ „ „ 521	„	741	.	.	.	9	27	19	27			
22	„ „ „ 609	„	3000	.	.	.	37	50	37	50			
	Do przeniesienia .		25850	12	10541	.	410	36½	314	6½	164	21½	

Liczba porządkowa	Kapitały na hypotekach pryw. lokowane — Wyszczególnienie	Stopa procent.	Pojedynczo złp.	Pojedynczo gr	Razem złp.	Razem gr	Roczne odsetki w A. W. złr.	Roczne odsetki w A. W. ct.	Zaległe odsetki Pojedynczo złr.	Zaległe odsetki Pojedynczo ct.	Zaległe odsetki Razem złr.	Zaległe odsetki Razem ct.	Uwaga
	Z przeniesienia .		25850	12	10541	.	410	36½	214	6½	164	21½	
	Na domie w Krakowie												
23	„ „ Nr. 374	5	3000	.	.	.	37	50					
24	„ „ „ 448	„	1000	.	.	.	12	50					
25	„ „ „ 445	„	750	.	.	.	9	37½					
26	„ „ „ 499	„	7000	.	.	.	87	50					
27	„ „ „ 503	„	500	.	.	.	6	25	6	25			
28	„ „ „ 563	„	800	.	.	.	10	.					
29	„ „ „ 622	„	793	19	.	.	9	95	9	98			
30	„ „ „ „	„	694	14	.	.	8	68	8	68			
31	„ „ „ „	„	208	10	.	.	2	60	2	60			
32	„ „ „ 648	„	100	.	.	.	1	25	1	25			
33	„ „ „ 673	„	1500	.	.	.	18	75	18	75			
34	„ „ 147/148	„	440	.	.	.	5	50	5	50			
35	„ „ „ 148	„	283	6	.	.	3	54	3	54			
36	„ „ „ 12	„	100	.	.	.	1	25	1	75			
37	„ „ „ 390	„	100	.	.	.	1	25	1	.			
38	„ „ „ 139	„	300	.	43410	1	3	75	3	75	293	11½	
	Razem . .		.	.	53961	1	630	1	.	.	447	33	
	Kapitały nieubezpieczone.												
	Na dobrach Morzków . .		1000	.									
	Razem . .		1000	.									

Pierożyński.

Łopuszański.

Alegat XVIII. a)

Wykaz statystyczny

leczonych w r. 1866. w lwowskim szpitalu powszechnym chorych, obłąkanych i położnic.

		Z końcem r. 1865. zostało		W r. 1866. przybyło		Suma stanu chorych		Wydalono		Umarło		Z końcem r. 1866. zostało		Uwaga.
		mężczyzn	kobiet	mężczyzn	kobiet	mężczyzn	kobiet	mężczyzn	kobiet	mężczyzn	kobiet	mężczyzn	kobiet	
W zakładzie chorych		267	254	3452	3363	3719	3617	3109	3062	351	291	259	264	
razem .		521		6815		7336		6171		641		523		
„ obłąkanych		110	116	134	110	244	226	96	90	41	15	107	121	
razem .		226		244		470		186		56		228		
W zakładzie położnic	kobiet	—	66	—	477	—	543	—	499	—	7	—	37	
	dzieci	8	6	204	217	212	223	190	208	18	13	4	2	
	razem	14		421		435		398		31		6		
suma .		385	442	3790	4167	4175	4609	3395	3859	410	326	370	424	
ogółem .		827		7957		8784		7254		736		794		

Alegat XVIII. b.

Wykaz

chorych leczonych w szpitalu powszechnym lwowskim w r. 1867.

W zakładzie	Z końcem r. 1866. pozostało		W r. 1867. przybyło		Suma stanu chorych		Wydalono		Umarło		Razem		Pozostało z końcem r. 1867.	
	mężczyzn	kobiet	mężczyzn	kobiet	mężczyzn	kobiet	mężczyzn	kobiet	mężczyzn	kobiet	mężczyzn	kobiet	mężczyzn	kobiet
Szpitalnym	259	264	3272	3155	3531	3419	2986	2914	301	274	3287	3188	244	231
Razem .	523		6427		6950		5900		575		6475		475	
Obłąkanych	108	120	119	81	227	201	78	68	35	26	113	84	114	117
Razem .	228		200		428		136		61		197		231	
Położnic	—	37	—	498	—	535	—	460	—	5	—	465	—	70
Dzieci	4	2	208	198	112	200	181	171	22	20	203	191	9	9
Razem .	6		406		412		352		42		394		18	
Ogółem .	371	423	3599	3932	3970	4355	3245	3603	358	325	3603	3928	367	427
Razem .	794		7531		8325		6848		638		7531		794	

Sprawozdanie.

Ogólny stan chorych, w lwowskim szpitalu powszechnym w r. 1867. leczonych wynosi 6.950 osób, z których 5.900 wyzdrowiało, 575 umarło, a 475 w dalszem pozostało leczeniu.

W zakładzie obłąkanych leczono 428 chorych, z tych wypuszczono 136; umarło 61 a z końcem roku 1867. pozostało w zakładzie 231 chorych.

W zakładzie położnic leczono 535 kobiet, z których wypuszczono 460, umarło 5, pozostało z końcem r. 1868. w dalszej kuracyi 70 kobiet.

Na koniec urodziło się w zakładzie r. 1866. 412 dzieci, z tych wydalono 352, umarło 42, pozostało na końcu r. 1867. 18 dzieci.

Stosunek wyzdrowienia okazuje zatem w szpitalu 85.75%, w zakładzie obłąkanych 31·77%, zakładzie położnic u kobiet 85·96%, u dzieci 85·43%.

Stosunek śmiertelności w szpitalu powszechnym wynosił 8·40%, w zakładzie obłąkanych 14·25% w zakładzie położnic u kobiet 0·91%, u dzieci 10·19 z. r.

Stosunek wyzdrowienia był najkorzystniejszy z zakładzie położniczym u kobiet, najniekorzystniejszy zaś w zakładzie obłąkanych.

Najmniejszy stosunek śmiertelności był w zakładzie położnic u kobiet, a największy w zakładzie obłąkanych.

Alegat XIX.

WYKAZ

płac lekarzy, urzędników i służby przy głównym szpitalu we Lwowie.

Pozycya		Roczna należytość																Uwaga
		Płace		Adjuta		Remuneracye		Dodatek na wikt		Relut. za pomieszk.		Pauszale na fiakra		Deputat				
														Drzewo	Świec łojowych			
															relutum			
		złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.	sąg.	ft.	złr.	ct.	
1	Dyrektor zakładu	840	.	.	.	.	.	.	.	420	.	.	.	.	.	.	.	
2	Prymaryusz oddziału chorób wewnętrzn.	630	.	.	.	.	.	.	.	.	.	63	.	.	.	.	.	
3	„ „ „ syfilitycznych	630	.	.	.	.	.	.	.	.	.	105	.	.	.	.	.	
4	„ „ „ zewnętrznych	630	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	
5	„ „ położnic	210	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	
6	„ „ obłąkanych	630	.	.	.	.	.	.	.	.	.	63	.	.	.	.	.	Do poz. 7.
7	„ „ chorych na oczy	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	Nie pobiera żadnej płacy
8	Asystent medyczno-kliniczny	.	.	315	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	z funduszów szpitalnych.
9	„ chyrurgiczno-kliniczny	.	.	210	.	.	.	.	.	42	.	.	.	.	26	10	.	
10	Sekundaryusz oddz. chorób wewnętrznych	.	.	157	50	.	.	.	.	21	.	.	.	.	13	10	.	
11	„ „ „ zewnętrznych	.	.	105	.	.	.	.	.	42	.	.	.	.	26	10	.	Wolne, opalane pomiesz-
12	„ „ „ syfilitycznych	.	.	105	.	.	.	.	.	42	.	.	.	.	26	10	.	kanie.
13	„ „ „ obłąkanych	.	.	315	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	26	10	.	
14	3 praktykantów każden	.	.	105	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	13	5	.	
15	3 „ „	.	.	.	.	105	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	Do poz. 17.
16	3 „ bezpłatnych	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	Opalane wolne pomiesz-
17	Akuszerka	210	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	26	10	.	kanie.
18	Rządca	630	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	12	44	16	.	Do poz 18.
19	Kontrolor	525	.	.	.	.	.	.	.	160	.	.	.	10	33	12	.	Pomieszkanie w szpitalu.
20	1szy pisarz	315	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	
21	2gi „	315	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	
22	Zawiadowca domu	210	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	26	10	.	Wolne, opalane pomieszk.
23	Nadzorca chorych	210	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	26	10	.	detto
24	Woźny	151	20	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	detto
25	1szy odźwierny	168	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	18	7	.	Do poz. 25. i 26.
26	2gi „	105	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	18	7	.	Ubiór funduszowy.
27	Praczka	157	50	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	18	7	.	
28	Szwaczka	105	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	Do poz. 29.
29	Kapelan zakładu ks. obrz. łacińskiego	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	Płacę pobiera z funduszu
30	„ „ „ „ ruskiego	.	.	.	.	100	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	religijnego.

Oprócz tego służba domu, dozorcy, dozorczyni, praczki itd. o miesięcznych płacach wedle potrzeby.

Liste [illegible] membres [illegible] 1900.

| | | |

Alegat XX.

Odpis do l. 6202/1866.

Najjaśniejszy Panie!

W uznaniu przedstawionej nieodzownej potrzeby urządzenia krajowego zakładu obłąkanych w Krakowie, raczyłeś Najjaśniejszy Panie najwyższem postanowieniem z dnia 31. grudnia 1865. najłaskawiej zezwolić, ażeby zamierzonemu zakładowi obłąkanych dla zachodnich obwodów Galicyi zastrzeżonym został udział z dochodow państwowej loteryi dobroczynności.

Mocą reskryptu c. k. Ministerstwa Stanu z dnia 5. stycznia 1866. l. 79, zawiadomioną została była c.k. Komisya Namiestnicza w Krakowie o tej najwyższej łasce z poleceniem zarządzenia odpowiednich robót przygotowawczych, aby budowa w swoim czasie, skoro środki pieniężne staną się płynnemi, bez dalszej odwłoki mogła być rozpoczętą.

Przedłożone w ślad tego rozporządzenia plany zamierzonej budowy zwróciło c. k. Ministerstwo Stanu mocą reskryptu z dnia 30. września 1866. l. 16432. byłej c. k. Komisyi Namiestniczej w Krakowie wraz z odpisem opinii tamtejszego departamentu budowniczego i załączonemi do niej szkicami planów, tudzież opinii nad obudwoma temi projektami c. k. Radcy rządowego i Dyrektora zakładu obłąkanych w Wiedniu dr. Riedla, polecając jej zarazem, aby dokładne dochodzenie podniesionych wad bądź wątpliwości, toż nowe obrady nad pomienionemi właśnie szkicami planów zarządziła i o skutku w obudwóch pomienionych kierunkach z dołączeniem własnej swej opinii, zdała jak najrychlej sprawę.

Po przejściu z dniem 1. października 1866. zakładów krajowych pod zarząd tutejszego Wydziału krajowego, zostało dalsze przeprowadzenie zarządzeń w celu zrealizowania projektowanej budowy w moc reskryptu minist. z dnia 17. grudnia 1866. l. 20243., Wydziałowi krajowemu w własnym zakresie działania pozostawionem.

Ostateczne uchwalenie dotyczącego planu budowy, a następnie samo rozpoczęcie takowej, zależy przeważnie od jak najrychlejszego przysporzenia potrzebnych na ten cel środków pieniężnych.

Obok znanego powszechnie przeciążenia funduszu krajowego i wynikającej ztąd niemożności przyczynienia się do osiągnienia wyżej orzeczonego celu — czego już sama tak znaczna wysokość dodatków do podatków i niepodolalne prawie zaległości podatkowe dostatecznie dowodzą, widzi się najuniżeniej podpisany Wydział krajowy zmuszonym, przez wzgląd na dotkliwszy z każdym dniem niedostatek odpowiadającego zasadom nauki i wymogom cierpiącej ludzkości zakładu obłąkanych w Krakowie, upraszać najpokorniej Waszej C. K. Apost. Mości o wydanie najprzychylniejszego rozporządzenia ku możliwemu przyspieszeniu urzeczywistnienia daru na pomieniony cel najłaskawiej przeznaczonego.

Lwów dnia 15. kwietnia 1868.

Odpis do l. W. 7333.

Odezwa.

Do Świetnego c. k. Namiestnictwa we Lwowie.

Szanownem pismem z dnia 15. lipca 1867. l. 33788. wezwany został Wydział krajowy o udzielenie swego zdania w przedmiocie rychłego przysporzenia potrzebnych środków pieniężnych ku urządzeniu zakładu obłąkanych w Krakowie.

Powołując się na załączone pod ⁄. podanie z dnia 15. kwietnia b. r. do l. 6202/1866 Najjaśniejszemu Panu bezpośrednio przedłożone, w którem ze względu powszechnie znanego przeciążenia funduszu krajowego, wynikająca ztąd absolutna niemożność przyczynienia się do osiągnienia pomienionego celu już wykazaną została, nie mając zresztą prawa wchodzić w powody, z których XI. i XII. ciągnienie loteryi państwowej dobroczynności, pomimo zastrzeżonego przez Najjaśniejszego Pana mocą najwyższego postanowienia z dnia 31. grudnia 1865. zamierzonemu zakładowi obłąkanych w Krakowie udziału z dochodów rzeczonej państwowej loteryi, inne już miały otrzymać przeznaczenie — ani też nie znając przyczyn, dla których na XIII., ciągnienie z małem tylko prawdopodobieństwem liczyć by się dało, nie jest Wydział krajowy w stanie zaproponować odpowiednich środków do osiągnienia zamierzonego celu — czuje się wszakże w silnem przeświadczeniu naglącej, a przez Najjaśniejszego Pana już najłaskawiej uznanej potrzeby przyjścia co rychlej cierpiącej ludzkości w pomoc spowodowanym, oprzeć się na otrzymanem najwyższem słowie Cesarskiem i najusilniej upraszać o spieszne wyjednanie odpowiedniego zarządzenia, aby spodziewany czysty dochód najbliższego z rzędu XIII. ciągnienia loteryi państwowej w myśl powołanego dopiero najwyższego postanowienia wyłącznie dla pomienionego zakładu przeznaczonym został.

W razie zaś, gdyby i z tego źródła, z jakichkolwiek powodów, uzyskania potrzebnych środków pieniężnych spodziewać się nie można, lub takowe okazały się niedostarczającemi, zechce Świetne c. k. Namiestnictwo wyjednać w właściwej drodze stosowne rozporządzenie, by powołane słowo Cesarskie nie zostało martwą literą, ale jak można najrychlej, w naglącym interesie cierpiącej ludzkości i w myśl wspaniałomyślnego Dawcy pożądany odniosła skutek.

We Lwowie dnia 18. listopada 1867. r.

Alegat XXII. a.

Zakład podrzutków we Lwowie.

Wykaz statystyczny

dzieci umieszczonych w zakładzie podrzutków we Lwowie w r. 1866. i 1867.

Liczba dzieci w zakładzie podrzutków									Ubytek dzieci					
pozostałych zkońcem roku 1865.			przybyłych w r. 1866.			w ogóle			przez śmierć			przez odebranie od matek		
chłopców	dziewcząt	razem	chłopców	dziewcząt	razem	chłopców	dziewcząt	razem	chłopców	dziewcząt	razem	chłopców	dziewcząt	razem
1475	1569	3044	473	456	929	1948	2025	3973	221	246	467	37	22	59

w roku 1866.						Pozostało z końcem roku 1866.			Z porównania liczby dzieci z końcem roku 1865. okazuje się w roku 1866. więcej			Uwaga
przez wiek normalny			w ogóle									
chłopców	dziewcząt	razem	chłopców	dziewcząt	razem	chłopców	dziewcząt	razem	chłopców	dziewcząt	razem	
61	69	130	319	337	656	1629	1688	3317	154	119	273	
						z końcem r. 1867.			w r. 1867. mniej			
1867.												
124	112	236	340	344	684	1586	1659	3245	43	29	72	

W y k a z

osób i płac urzędników w lwowskim zakładzie podrzutków,

Liczba porz.	Osoby	Należytość roczna tytułem										Uwaga
		płacy		dynrnum (dzienne)		remuneracye		dodatku na				
								pomieszkanie		opał		
		złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.	
	a) W kancelaryi zakładu.											
1.	Dozorca podrzutków . .	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	*Do poz. 1.* Posada ta z roczną płacą 315 złr. i remuneracyą 105 złr. w. a. nie obsadzona — ale zastąpiona dyurnistami pod poz. 1. i 2.
2.	Dyurnista magistratualny	.	.	.	.	105	.	.	.	.	.	
3.	„ stały . .	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	
4.	Akuszerka, stręczycielka mamek . . .	.	.	.	.	79	.	63	.	45	.	
	b) W kasie.											
5.	Pierwszy pisarz . .	420	.	.	.	157	50	.	.	.	.	*Do poz. 5. i 6.* W miejsce pisarza drugiego o rocznej płacy 315 złr. w. a. dyurnista z płacą dzienną 1 złr. 5 ct. w. a. W myśl uchwały Wydziału kraj. z d. 5. grudnia 1867. l. 3424. proponuje się w budżecie na r. 1868. dla pisarza 1go remuneracya w kwocie 180 złr. w. a. a dla dyurnisty w miejsce pisarza 2go dyurnum w kwocie 1 złr. 50 ct. w. a.
6.	Drugi pisarz . .	.	.	1	5	.	.	.	.	.	.	
7.	Dyurnista stały . .	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	
8.	„ „ . .	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	

Alegat XXIII.

Odpis do l. W. 5471/67.

Odezwa.

Do Świetnego c. k. Wydziału krajowego we Lwowie.

Na szanowne pismo z dnia 19. grudnia 1866. r. do l. 483. dotyczące wyjednania Zakładowi imienia Ossolińskich prawa wydawania książek polskich dla szkół ludowych, c. k. Prezydyum Namiestnictwa zwracając załączniki do tego tudzież do dawniejszego pisma z dnia 21. grudnia 1866. l. 139. dodaue ma zaszczyt Świetnemu Wydziałowi krajowemu odpowiedzieć, że Wysokie Miuisteryum Wyznań i Oświecenia c. k. Namiestnictwu następujące w tym względzie przesłało oświadczenie:

Ministeryum Wyznań i Oświecenia jeszcze w r. 1859. poruszyło kwestyę utworzenia samoistnego nakładu książek szkoluych we Lwowie, ponieważ jednak przy nakładzie tym, Skarb musiałby pewne ofiary ponosić, więc kwestya ta w skutek rozporządzenia z dnia 12. sierpnia 1860. do l. 8695. upaść musiała.

Nakład książek dla szkół ludowych w Galicyi należący do wiedeńskiej dyrekcyi nakładów od r. 1863. znaczne funduszowi szkół normalnych w Galicyi przynosił korzyści, a korzyści te wynoszą teraz już 32.276 złr. 17 ct.

Dochód ten jest tem ważniejszy, o ile że własne, dochody funduszu szkolnego krakowskiego, tudzież fnnduszu dla Wschodniej Galicyi zaledwie trzecią część wydatków pokrywają, a przeto Skarb znaczną część dodawać musi.

Wiedeńskie wydawnictwo książek szkolnych miało dotąd ze sprzedaży książek w szkołach ludowych w Galicyi 30.000 złr. dochodu, a więc rocznie w przecięciu przeszło 6000 złr. Korzyść ta przy podnoszeniu się polskich szkółek ludowych znacznie się jeszcze powiększyć może.

Mimo wymienionych korzyści dostarczać ma jeszcze nakład książek szkolnych w pięciuleciu od r. 1866. do l. 1870. dla ubogich uczniów szkół r. kat. ludowych w Galicyi rocznie książek w wartości 5.442 złr. 66 ct. a dla klasy czwartej normalnej w wartości 1.102 złr. 1 ct. a nadto bezpłatnie zakłady wojskowe i karne zaopatrza w potrzebne książki.

Znakomite te korzyści dla Galicyi w ten tylko sposób były możebne, że Galicya dostarczała swoją część ogólnemu dochodowi wydawnictwa, gdy przeciwnie przy wyłącznem wydawaniu polskich książek wpływałby tylko roczny dochód około 1.700 złr. przezcoby wymienione korzyści zniknąć musiały.

Łatwość komunikacyi z Wiedniem nadto zupełnie nie stoi sprowadzaniu książek ludowych na zawadzie, a więc i z tej strony niknie przyczyna, którąby odebraniu nakładu wiedeńskiego Wydawnictwa usprawiedliwić mogła.

Wysokie Ministeryum więc widzi się spowodowanem z powyższych powodów pomijając nawet tę okoliczność, że związane jest z wydawnictwem książek szkolnych kontraktem aż po rok 1871. pozostać przy dawniejszej odmownej odpowiedzi z d. 13. października 1864. do l. 9002/c. u. Zakładowi imienia Ossolińskich przez c. k. Namiestnictwo dnia 13. października r. 1864. do l. 53.211. komunikowanej.

We Lwowie dnia 20. maja 1867.

Hosch m. p.

Odezwa.

Do Świętego = K. Wyciągnięcie krążownika ze Lwowem.

Alegat XXIV.

L. W. kr. 2621/68.

Odpis nr. 78803.

K. k. Statthalterei. — Allen Bezirksämtern ohne Pilzno.

Nach §. 87. der G. O. sind die Steuerzuschläge durch dieselben Organe und durch dieselben Mitte einzuheben wie die l. f. Steuern. Nun wird aber die Verzehrungssteuer entweder in Aerarialregie oder im Wege der Verpachtung eingehoben. Im Falle der Aerarialregie wird die Verzehrungssteuer vom Fleische und Weine nach dem Tarife durch die Finanzorgane eingehoben, die gleichzeitige Einhebung des allfälligen Gemeindezuschlages durch dieselben Finanzorgane kann hiebei keinem Anstande unterliegen, und da die Einhebung für jeden einzelnen Ort erfolgt, so kann auch der jeder einzelnen Gemeinde gebührende Zuschlag leicht ausgeschieden und derselben zugewendet werden. Anders verhält sich die Sache, wo die Verzehrungssteuer im Wege der Verpachtung eingehoben wird, und diese Einhebungsart findet beinahe durchgehends in Galizien statt.

Zu diesem Behufe wurden grössere Pachtbezirke gebildet, welche gewöhnlich nebst einer Stadt oder eines grösseren Ortes auch noch andere Ortschaften umfassen. Der Pachtschilling wurde nur dort, wo dem Hauptorte bisher Gemeindezuschläge bewilligt wurden, für diesen abgesondert, dagegen für alle übrigen den Pachtbezirk umfassenden Ortschaften in Pausch und Bogen auf Grund der bisherigen Pachterfolge ausgemittelt, ohne in die Erörterung des in den einzelnen Ortschaften vorkommenden grösseren oder geringeren Verbrauches einzugehen und da der vom Pachtschillinge für jeden einzelnen Ort entfallende Theilbetrag nicht ermittelt worden ist, so könnte auch der Gemeindezuschlag nach dem Pachtschillinge dort, wo die Verzehrungssteuer verpflichtet ist, ohne jeden einzelnen Ort nicht beziffert werden.

Uibrigens steht dem Pächter der Verzehrungssteuer frei, das Pachtobjekt ganz oder theilweise unter seiner Haftung an Unterpächter zu überlassen, oder mit einzelnen Gewerbtreibenden sich abzufinden, ihm könnte daher die Verpflichtung zur Einhebung der in einzelnen Gemeinden beschlossenen Zuschläge nach den Tarifsätzen füglich nicht auferlegt werden.

Da einerseits die Einhebung der Gemeindezuschläge durch die Pächter der Verzehrungssteuer unzulässig erscheint, zumal dieselben die Pachtung ohne die Bedingung der gleichzeitigen Einhebung der Gemeindezuschläge übernommen haben, und eine nachträgliche Aufbürdung einer derartigen Verpflichtung ihnen füglich nicht auferlegt werden kann, hinzu nicht verhalten werden können, so ist auch anderseits die gleichzeitige Verpachtung der Gemeindezuschläge mit der Verzehrungssteuer durch die Finanzbehörden nicht thunlich; denn nach §. 78. der G. O. hat der Gemeinderath den vom Gemeindevorsteher alljährlich für das nachfolgende Verwaltungsjahr zu verfassenden Voranschlag der Gemeinde und der Gemeindeanstalten spätestens einen Monat vor Eintritt des Jahres festzusetzen.

Um diese Zeit sind die Verhandlungen wegen Verpachtung der Verzehrungssteuer vom Fleische und Weine in der Regel bereits geschlossen, daher auch hiebei auf die gleichzeitige Verpachtung der Gemeindezuschläge nicht Bedacht genommen werden könnte.

Gegen die gleichzeitige Verpachtung des Gemeindezuschlages und des Verzehrungssteuerbezuges waltet überdiess noch der Umstand ob, dass bei Festsetzung des Fiskalpreises für den ganzen Pachtbezirk, der hievon auf jede einzelne Gemeinde entfallende Theilbetrag vorerst ermittelt werden und die beabsichtigte gleichzeitige Verpachtung dennoch dann unterbleiben müsste, wenn eine oder die andere Gemeinde mit der diesfälligen Ausmittlung sich nicht zufrieden stellen würde.

Bei so bewandten Rücksichten kann den Gemeinden dort, wo die Verzehrungssteuer nicht in Aerarialregie sondern im Wege der Verpachtung eingehoben wird, das Recht nicht abgesprochen werden, den beschlossenen Gemeindezuschlag durch abgesonderte Verpachtung oder durch eigene Organe einzuheben.

Mit Rücksicht auf das Vorangeschickte findet man anlässlich eines speziellen Falles, wo der Beschluss eines Gemeinderathes wegen selbständiger Verpachtung des notirten Gemeindezuschlags für Fleischverzehrungssteuer aus dem Grunde sistirt wurde, weil die Einhebung dieses Zuschlages nach §. 87. der G. O. durch dasselbe Organ wie die Verzehrungssteuer nähmlich durch den Verzehrungssteuerpächter zu erfolgen hätte, zur Darnachachtung in vorkommenden Fällen einvernehmlich mit dem Landesausschusse zu bedeuten, dass der bezogene §. dahin zu verstehen ist, dass nur im Falle der Aararialregie, wenn die Verzehrungssteuer vom Fleische, Weine und Most durch die Finanzorgane eingehoben wird, auch die Einhebung der Zuschlage für die Gemeinden durch dieselben Finanzorgane zu erfolgen hat, dass jedoch im Falle der Verpachtung dieses Verzehrungssteuerbezuges es jeder einzelnen Gemeinde unbenommen bleibt, den zur Verzehrungssteuer vom Fleische, Weine und Moste aufgelegten Zuschlag entweder abgesondert zu verpachten, oder durch eigene Organe einzuheben, falls die eine oder andere Gemeinde nicht vorziehen sollte mit dem ärarischen Pächter wegen Einhebung und Abführ der Gemeindezuschläge an die Gemeindekasse ein Uibereinkommen zu treffen. In jedem Falle sind dann die Gemeindezuschläge gemäss §. 87. der G. O. auf dieselbe Art wie die landesfürstlichen Steuern einzuheben.

Da es für die Gewerbspartheien mit geringerer Belästigung verbunden ist, wenn die Einhebung der Verzehrungssteuer und des Gemeindezuschlages von einem und demselben Pächter erfolgt, so wäre dem Verzehrungssteuerpächter die Gelegenheit zu biethen, bei der Verhandlung wegen Verpachtung des Gemeindezuschlages sich betheiligen zu können.

Lemberg am 28 Februar 1868.

Goluchowski m. p.

Alegat XXV.

L. W. 1988/68.

Odpis Noty c. k. Namiestnictwa wystosowanej do Wydziału krajowego pod dniem 11. lutego 1868. r. l. 7052.

Gdy przedmiot w szanownem pismie z dnia 22. grudnia 1867. l. 12782. roztrząsniony w skutek gremialnego postanowienia poddanym został wyższemu rozstrzygnieniu, orzekło c. k. Ministerynm Spraw Wewnętrznych wysokim reskryptem z dnia 27. stycznia r. b. do l. 767/5, że ponieważ prawo orzekania kar za przekroczenia przepisów miejscowej policyi §. 60. ustawy gminnej objęte, wykonywane bywa od naczelnika gminy tylko w moc poruczonego zakresu działania, a nie ma ustawy dopuszczającej, aby to prawo gminy w razie jeżeli kompetencya jej ustaje, mogło być przeniesione na inną gminę (§. 28. rz. ust.), więc we wszystkich wypadkach wykroczeń policyjnych, gdzie właściwie urząd gminny z powodów w §. 63. ustawy gminnej wymienionych, nie może wypełnić swego powołania w myśl trzeciego ustępu §. 58. tej ustawy urzędowanie przysługa politycznej władzy powiatowej.

O czem ma c. k. Namiestnictwo zaszczyt uwiadomić Świetny Wydział krajowy z tem oznajmieniem, że współcześnie wydaje się do wszystkich c. k. urzędów powiatowych w tym duchu okólnik.

Lwów dnia 11. lutego 1868.

Goluchowski m. p.

C. k. Namiestnictwo powzięło z doniesienia c. k. krajowej Dyrekcyi Skarbu z dnia 4. grudnia 1867. l. 48313. wiadomość, że od podatku konsumcyjnego od mięsa i wina pobiera się w skutek rozporządzenia cesarskiego z dnia 17. maja 1859. l. 2491. F. M. 20% dodatek nadzwyczajny, i że niektóre gminy nietylko od podatku konsumcyjnego, ale i do tego nadzwyczajnego 20% dodatku, dodatki gminne pobierają. Gdy zaś według §. 77. ust. gm. dodatki gminne li tylko od podatku konsumcyjnego, nie zaś od dodatku od niego pobierane być mogą, więc uznało c. k. Namiestnictwo za stosowne, zwrócić na to załączonym w odpisie okólnikiem uwagę urzędów powiatowych, by nad tem czuwały, ażeby tego nadzwyczajnego dodatku rządowego dodatkami gminnemi nie obciążano.

Lwów dnia 28. lutego 1868.

Goluchowski m. p.

Alegat XXVII.

Do l. W. kr. 9527/1867.

Abschrift. Nr. 7107/pr.

An sämmtliche k. k. Bezirks-Vorsteher.

Die Thatsache, dass die zur Bestreitung der festgestellten Gemeindeausgaben auf die direkten-Steuern umgelegten Zuschläge seit den letzten Jahren eine im Allgemeinen früher nicht gekannte Höhe erreichten, — dass diese Steigerung der Steigerung der Zuschläge in Verbindung mit den, den landesfürstlichen Steuern folgende Landes und Grundentlastungs - Zuschlägen und allen anderen öffentlichen Abgaben und Lasten schon jetzt, Zeuge der ortschreitenden Anhäufung der Steuerrückstände, höchst nachtheilige Wirkuugen auf das Eingehen der Staatsauflagen und die Beitragsfähigkeit der Bevölkerung zu den Staatslasten überhaupt äussert;

die Wahrnehmung, dass auf die Bewilligung höherer Steuerzuschläge mitunter allzuleicht eingegangen, die Abgaben dieser Kathegorie nicht selten mehr gleich auf eine Reihe vom Jahren oder rückwärts wirkend für abgelaufene Perioden beantragt werde, dass die Verhandlungen sehr oft verspätet zur Vorlage kommen, in solcher Weise, namentlich, wenn die Einhebung der angetragenen Steuerzuschläge *sub spe rati* längst vor sich ging, noch so begründeten Bedenken dagegeu eine reele Berücksichtigung rechtzeitg nicht mehr verschaft werden kann, — hat das hohe Finanzministerium veranlasst, die Rücksichten zur Sprache zu bringen, welche bei den Verhandlungen wegen Bewilligung von Gemeindesteuer-Zuschlägen, von den zur Ingerenz hiebei gesetzlich berufenen Faktoren in der Richtung, dem den Staatsfinanzen wie den volkswirtschaftlichen Interessen abträglichen Uiberwuchern solcher Zuschläge ein Ziel zu setzen, sich gegenwärtig zu halten wäre.

Speziell hat in dieser Beziehung das Finanzministerium folgende Wünsche ausgesprochen:

1. Dass bei Feststellung der Gemeinde und Bezirks-Umlagen jede nicht nothwendige Auslage sorgsamst beseitigt, letztere auf das absoluteste Bedürfniss eingeschränkt, so weit dies objektiv zulässig ist, in die preliminirten Auslagen zu deren Bedeckung ein Abgang durch Steuerzuschläge aufgebracht werden soll, alle allgemeinen Auslagen einbezogen und hiedurch die manigfachen Abgaben der Zahl nach verringert werden, was zur Vereinfachung und besseren Controllirung des Gemeindhaushalts wesentlich beizutragen geeignet ist, wobei zu wesentliche Ersparungen in der Gemeindehaushaltungen durch Vermeidung der Administrationskosten auch die Zusammenlegung mehrer Ortsgemeinden zu einer politischen Gemeinde mit gemeinsamer Vertretung anzustreben sein dürfte.

2. Dass die bezüglichen Verhandlungen thunlichst beschleunigt und der Art rechtzeitig in Vorlage gebracht werden, dass die zur Bedeckung erforderlichen Steuerzuschläge noch vor Beginn des Verwaltungsjahres, für welches sie bestimmt sind, festgestellt, nicht auf eine Reihe von Jahren, sondern nur auf ein Jahr proponirt, nachträgliche Zuschläge für abgelaufene Jahre aber in der Regel nicht gestattet und die bewilligten Zuschläge nur für jene Zwecke, für welche sie preliminirt wurden, verwendet werden.

3. Dass der durch die eigenen Einkünfte nicht bedeckte Abgang nicht lediglich auf die direkten Steuern umgelegt, sondern zur Schonung der durch die letzteren und durch die nach ihrem Ausmasse auferlegten Nebenabgaben ohnehin sehr in Anspruch genommenen Contribuenten theilweise in anderer Art, durch Umlegung auf andere Objekte, oder auf die durch die erstbezeichneten Abgaben nicht berührte Bevölkerung eingebracht werden.

4. Dass alle einschlägigen Verhandlungen mit dem Gutachten der Finanzlandesbehörde und den einschlägigen Ausweisen über die Steuervorschreibung und Rückstände, wie es bisher angeordnet war, auch wirklich belegt, und den bezüglich der Höhe der beanspruchten Zuschläge seitens der Finanzbehörden lediglich im Interesse der

unentbehrlichen Staatsauflagen und Contributionsfähigkeit der Bevölkerung gemachten Einwendungen von den politischen Behörden und Vertretungsorganen die geeignete Berücksichtigung zu Theil werde.

Indem im Zwecke der thunlichsten Beachtung der Andeutungen und Wünsche des hohen Finanzministeriums von Seite der autonomen Vertrettungorgane der Landesausschuss unter Einem um die geeignete Einflussnahme angegangen wird, werden Euer Wohlgebohren hievon in Folge Erlasses des hohen Ministeriums des Innern vom 3. d. M. Z. 14047 mit der Aufforderung in Kenntniss gesetzt, hierauf bei den Verhandlungen wegen Bewilligung von Steuerzuschlägen für Gemeinde und Bezirkserfordernisse nach Zulass der gesetzlichen Bestimmungen Rücksicht zu nehmen.

Lemberg am 11. September 1867.

Goluchowski m. p.

Alegat XXVIII.

L. W. kr. 11527/67.

Odpis Noty c. k. Prezydyum Namiestnictwa z dnia 28. października 1867. l. 7511/pr. wystosowanego do Wydziału krajowego.

Szanownem pismem z dnia 17. września b. r. l. 9527. udzielił Świetny Wydział krajowy c. k. Prezydyum Namiestnictwa sprostowanie, jakie nastręczył udzielony tutejszem pismem z dnia 11. września r. b. l. 7107/pr. okólnik wydany do c. k. naczelników powiatowych względem nakładania dodatków gminnych do podatków bezpośrednich, równie jak i obawy, który tenże w nim obudził. Obawy te dotyczą przedewszystkiem ustępu 4go powyższego okólnika, podług którego ma być przy nakładaniu dodatków gminnych do podatków bezpośrednich w każdym pojedynczym wypadku zasięgnione zdanie c. k. Władz skarbowych i takowe tak przez organa reprezentacyjne jak i przez c. k. Władze polityczne należycie uwzględnione. Ustawa gminna nie przyznała Władzom politycznym i skarbowym żadnego wpływu przy nakładaniu dodatków gminnych. Należałoby zatem wedle zdania Świetnego Wydziału krajowego obawiać się, że urzęda powiatowe w zastanowieniu tego okólnika nie mając ustawą gminną przyznanego sobie prawa względem nakładania dodatków gminnych będą na mocy §. 105. ust. gm. poczuwały się do obowiązku zakazywać wykonanie wszelkich uchwał, nakładające dodatki gminne do podatków bezpośrednich, przed których powzięciem rady gminne nie zasięgnęły zdania c. k. Władz skarbowych.

C. k. Prezydyum Namiestnictwo nie podziela jednakże tej obawy.

Trzymając się ściśle ustawy gminnej, według której Władzom politycznym i skarbowym żadny prawny wpływ względem nakładania dodatków gminnych do podatków bezpośrednich nie przysłuża, c. k. Namiestnictwo nie nakazało w owym okólniku Władzom politycznym wykonywać jakikolwiek wpływ w tej mierze, nie uzasadniony w ustawie gminnej, ograniczając się na zawiadomienin naczelników powiatowych, że w skutek wezwania c. k. Ministerstwa Spraw Wewnętrznych udano się do Wydziału krajowego, by tenże zechciał w sprawie nakładania onych dodatków na Władze autonomiczne odpowiedni wpływ wywierać.

Zawezwano zarazem naczelników powiatowych, by przy pertraktacyach względem nakładania dodatków gminnych i powiatowych uwzględniały dane przez wysokie c. k. Ministerstwo Skarbu wskazówki w miarę, o ile pogodzić się dadzą z prawnemi postanowieniami.

Niema przeto obawy, ażeby Władze polityczne, którym nieświadomość postanowień ustawy gminnej bezwzględnie zarzucać nie można, inny użytek zrobiły z rzeczonego okólnika, a niżeli ten, któren osiągnąć chciano rzeczonym okólnikiem. Gdyby wszakże nad wszelkie spodziewanie z tego powodu nadużycie jakiekolwiek wśliznąć się mogło, natenczas c. k. Prezydyum Namiestnictwa niezaniedba użyć odpowiednich środków w celu uchylenia nieodpowiedniego zastosowania pomienionego okólnika.

Podpisano **Gołuchowski** w. r.

Alegat XXIX.

L. W. 1634/68.

Odpis Noty Namiestnictwa z dnia 4. lutego 1868. l. 78801. wystosowanej do Wydziału krajowego.

C. k. Namiestnictwo zbadawszy przysłane sobie szacownem pismem z dnia 30. listopada 1867. l. 7527. formularze statutów dla kas pożyczkowych, czyli funduszu zapomogi gminy, w miarę miejscowych okoliczności i składu ludności zastosowywać się mające, ma zaszczyt oświadczyć, że formularzom tym nic nie ma do zarzucenia, i że zostawiając Świetnemu Wydziałowi krajowemu odpowiednie w tem postanowienia, waruje sobie tylko:

1. aby o każdem zezwoleniu na utworzenie takiego miejscowego instytutu zostało zawiadomionem i otrzymało oraz odpis zastosowanego statutu, by właściwemu urzędowi powiatowemu polecić nadzór w mysl §. 104. i 105. ustawy gminnej.

2. aby w każdym razie, gdyby zaszły inne jakie rzeczonemi formularzami nieobjęte postanowienia, statut c. k. Namiestnictwu do zatwierdzenia przedłożonym został.

Załączniki przytoczonego szanownego pisma, zwracają się z wyjątkiem wspomnionych trzech formularzów, które dla dalszego użytku zatrzymuje się.

Podpisano **Goluchowski** m. p.

Alegat XXX.

L. W. 1922/68.

Odpis pisma Prezydyum Namiestnictwa z dnia 18. lutego 1868. l. 1086. wystosowanego do JO. Xięcia Marszałka krajowego.

Jaśnie Oświecony Xiąże! Wniosek Świetnego Wydziału krajowego postawiony w szanownem pismie z dnia 2. b. m. l. 1009., ażeby Radom powiatowym udzielić zaliczek ze Skarbu Państwa, przedstawiłem panu Ministrowi Spraw Wewnętrznych — pismem z dnia 13. b. m. l. 530. zawiadomił mię Pan Minister, że wniosek ten dla zasadniczej ważności przedmiotu poddał decyzyi Rady Ministrów, i że w skutek uchwały konferencyi ministeryalnej nie może takowy być uwzględnionym.

Podniesiono przy tem z jednej strony, że sprzeciwiałoby się powadze i znaczeniu świeżo stworzonej autonomicznej instytucyi Rad powiatowych, ażeby zaraz w pierwszych początkach ich działalności, i to dla stosunkowo nie wielkiej potrzeby, odesłać je do pomocy rządowej, zwłaszcza, że nie godzi się wątpić, że Rady powiatowe odwołując się do uczuć obywatelskich swych członków potrafią zdobyć potrzebne na urządzenie się zaliczki — z drugiej strony decydującym był także wzgląd, że w obecnem położeniu Skarbu Państwa, wszelkie odwoływanie się do jego pomocy nie będące niezbędnem — musi być uniknionem, a w tym wypadku tembardziej, że udzielenie żądanych zaliczek Radom powiatowym wywołałoby i w innych krajach nie mających większych środków, pochopności do żądania pomocy także i w takich tylko wypadkach, gdzie się zachodzi o cele instytucyj autonomicznych. Podając to do wiadomości Świetnego Wydziału krajowego, mam honor prosić Jaśnie Oświeconego Xięcia, abyś przy tej sposobności raczył przyjąć zapewnienie o mojem wysokiem poważaniu.

Podpisano **Goluchowski** m. p.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego do projektu ustaw tyczących się zaniechania niektórych istniejących i założenia nowych dróg krajowych, lub przemiany drogi innej kategoryi na drogę krajową.

Wysoki Sejmie!

Na podstawie sankcyonowanej ustawy drogowej i późniejszych rokowań z c. k. Namiestnictwem, przeszły drogi krajowe z dniem 1 stycznia b. r. w zarząd Wydziału krajowego.

Według §. 2. wspomnionej ustawy są drogami krajowemi te drogi, które pod tą nazwą już dzisiaj istnieją, lub które ustawą krajową za drogi krajowe uznane będą; o potrzebie zaś budowania nowych dróg krajowych, równie jak o przemianie drogi innej kategoryi na drogę krajową, tudzież o zaniechaniu drogi krajowej lub odstąpieniu jej powiatowi albo gminie, stanowić ma według § 23. ustawy drogowej, osobna ustawa krajowa.

Ze względu na te postanowienia i z uwagi na wielkie koszta, jakich administracya, utrzymanie i budowa dróg krajowych wymagają, wypada rozważyć dokładnie i oznaczyć ściśle, czy wszystkie, lub które z dotychczasowych dróg krajowych krajowych mają być i nadal jako takowe zatrzymane, które z nich mają być zaniechane, tudzież czyli i które drogi należałoby natomiast zbudować, lub z kategoryi innych dróg za krajowe uznać.

Prócz dróg tak zwanych gminnych, wiążących pojedyncze miejscowości między sobą, a względnie tylko, także z innemi drogami lub żelaznemi kolejami, które mimo odnośnych przepisów dotychczas rzadko gdzie były utrzymywane w dobrym stanie, posiada Galicya włącznie z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, dobrze lub przynajmniej lepiej zbudowanych i utrzymywanych dróg rządowych . . . 380 mil

„ krajowych . . . $157\frac{3036}{4000}$ „

„ powiatowych . . . $110\frac{1400}{4000}$ „

razem . $648\frac{436}{4000}$ mil

czyli w okrągłej liczbie . 648 „

Wykończonych kolei żelaznych ma Galicya głównie dwie tylko, mianowicie:

kolej Karola Ludwika z Krakowa do Lwowa, długości . . . . . $45\frac{1}{2}$ mil

i kolej lwowsko-czerniowiecką, której długość ze Lwowa aż do granicy bukowińskiej koło Łużan wynosi . . . . . 33 „

razem więc . . $78\frac{1}{2}$ mil

Oprócz tych dwóch głównych kolei przechodzą jednak Galicyę jeszcze: kolej Wyższo-Szlązka od Krakowa do Oświęcima w długości . . . . . $8\frac{1}{2}$ „

kolej północna Cesarza Ferdynanda w części od Trzebini do Mysłowic, w długości . . $3\frac{1}{2}$ „

kolej uboczna od Bierzanowa do Wieliczki w długości . . . . . $\frac{3}{4}$ „

i kolej od Podłęża do Niepołomic w długości . . . . . 1 „

razem powyższe koleje w długości . . . . . $13\frac{3}{4}$ mil

które doliczywszy do wykazanej długości dwóch głównych kolei, otrzyma się razem długość $92\frac{1}{4}$ „

Wspomniane dwie główne koleje wiążą się na zachodzie za Krakowem z koleją północną, idącą do Wiednia, przerzynają potem cały kraj środkiem od zachodu na wschód, i utrzymują tym sposobem handel krajowy z zagranicą.

Ponieważ Galicya łącznie z Wielkiem Księstwem Krakowskiem 1425·78 mil kwadratowych geograficznych zajmuje, przypada na każdą taką milę z dróg lepiej zbudowanych i utrzymywanych tylko 1817½ sążni, a z wykończonych dwóch głównych kolei żelaznych tylko 220 sążni, zaś przy uwzględnieniu także innych wykazanych kolei 259·46 sążni. Zważywszy przytem, że okolice zachodnio-północne, położone między Wisłą, Dunajcem, Wisłoką i Sanem zupełnie dróg lepiej zbudowanych nie mają, a na północy w okolicach nadbużańskich także się czuć daje niedostatek lepszych komunikacyj, nareszcie że regulacya rzek spławnych postępuje bardzo powoli, pozostaje w Galicyi jeszcze wiele do życzenia pod względem dobrych komunikacyj, które bez wątpienia najsilniej rozwój handlu i przemysłu wspierają, a tem samem jedną z głównych dźwigni dobrobytu krajowego stanowią.

Należy zatem usilnie starać się o pomnożenie dobrych komunikacyj w kraju; zważywszy jednak, że wedle ułożonego preliminarza na rok bieżący koszta administracyi i utrzymania jednej mili drogi krajowej wynoszą w przecięciu przeszło 1.447 złr., a budowa jednej mili drogi kosztuje w przecięciu przeszło 30.000 złr., — nakazuje wzgląd na ciężary, jakie utrzymanie i zakładanie dróg krajowych na kraj wkładają, wielką oględność w wyborze i uznaniu dróg za drogi krajowe.

Wypada zatem dokładnie oznaczyć, które drogi mogą być do kategoryi dróg krajowych policzone, a potem ograniczyć ich dotychczasową liczbę i dlugość tylko na te drogi, które warunkom dróg krajowych odpowiadają; staranie zaś o pomnożenie dobrych komunikacyj pozostawić radom powiatowym i gminom, które najlepiej będą mogły ocenić potrzebę założenia nowej drogi.

Uznanie drogi za drogę krajową może być usprawiedliwione tylko wielkiemi korzyściami, jakie droga dla całego kraju przynosi. Z tej wychodząc zasady, mogą być za drogi krajowe uważane tylko te drogi, które ile możności w kierunku nieprzerwanym najgłówniejsze miasta, lub z innych powodów ważne miejscowości z głównem miastem kraju, albo też pomiędzy sobą i pogranicznemi krajami lub z kolejami żelaznemi wiążą, i które w okolicach, gdzie się znajdują drogi rządowe i koleje żelazne, stanowią dla większych części kraju jedyny środek do utrzymania ruchu handlowego.

Drogi nie odpowiadające tym warunkom są wprawdzie także bardzo pożądane, lecz dogadzając tylko miejscowym potrzebom, nie mogą być za drogi krajowe uznane, ani też kosztem funduszu krajowego zakładane i utrzymywane, bo do ponoszenia ciężarów dla dogodzenia miejscowym stosunkom, nie ma kraj obowiązku.

Przy zakładaniu istniejących dróg krajowych miał Rząd niewątpliwie powyższe względy na uwadze, ale pierwotna ważność drogi może się zmienić z czasem przez założenie kolei żelaznych, lub dla innych okoliczności, a za tą zmianą winna następować zmiana w oznaczeniu kategoryi drogi

Zasada ta jest w ustawie drogowej przewidziana, i dlatego w §. 7. tej ustawy wyrzeczono, że drogi krajowe mogą być jako takie na mocy ustawy krajowe zaniechane.

W ocenieniu powyższych uwag, uznał Wydział krajowy potrzebę przedłożyć Wysokiemu Sejmowi do uchwalenia wnioski:

1. Względem zaniechania dróg krajowych jako takie, które straciły już swoję pierwotną ważność dla ogólnego ruchu handlowego, zatem dla całego kraju.
2. Względem zakładania nowych dróg krajowych.

A.

Odnośnie do pierwszego wniosku.

Istniejące drogi krajowe były przez c. k. Rząd zakładane, i z małemi wyjątkami zupełnie wykończone, nim jeszcze zbudowane zostały koleje żelazne z Krakowa do Lwowa, a ztąd dalej do Czerniowiec, i nim nareszcie teraz zaczęto budować kolej lwowsko-brodzką z odnogą na Tarnopol do Podwołoczysk na granicy rosyjskiej.

Przy projektowaniu i zakładaniu rzeczonych dróg, starano się zaradzić brakowi lepszych komunikacyj w tych kierunkach, w których najwięcej się można było spodziewać rozwinięcia ruchu handlowego i tym celem

połączyć ważniejsze miejscowości z głównem miastem kraju, lub przynajmniej z prowadzącemi do tegoż miasta drogami rządowemi.

Po zbudowaniu kolei żelaznych, przechodzących kraj wzdłuż od zachodu na wschód, przeniósł się ruch handlowy, a szczególnie wywóz produktów krajowych głównie na te koleje żelazne. Od tego czasu mogą zatem być tylko takie drogi za drogi więcej korzyści dla kraju niosące uważane, które ułatwiają dowóz do kolei żelaznej ze stron odleglejszych; drogi zaś, które w niewielkiej odległości równolegle do kolei żelaznej idą, mogą już tylko dla miejscowych stosunków być potrzebnemi, ale straciły swoję ważność dla kraju całego. Na utrzymanie dróg takich nie mogą być koszta z funduszu krajowego łożone, przeciwnie wypada takie drogi z kategoryi dróg krajowych wykluczyć, w miarę ich teraźniejszej ważności powiatom lub gminom do dalszego utrzymania oddać, a zaoszczędzone tym sposobem kwoty z wydatków na administracyę i inne potrzeby, użyć lepiej do subwencyonowania dróg ważniejszych, które będą w przyszłości jako drogi powiatowe lub gminne zakładane.

Dla dokładniejszego wyjaśnienia wniosków ułożono kartę Galicyi, w której są koleje żelazne czarnym, drogi bite rządowe czerwonym, drogi krajowe niebieskim, a drogi powiatowe zielonym kolorem oznaczone, dalej wykaz wszystkich teraz istniejących i tych dróg krajowych, które według projektu jako takie zaniechane być mają.

Stosownie do wyrzeczonych zasad, przedstawia Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi następujące drogi do wyłączenia z kategoryi istniejących dróg krajowych, których kierunek i położenie uwidocznia dokładnie przyłączona karta, mianowicie:

1)	Drogę prusko-szląską, która ma długości	7 mil	800	sążni.
2)	„ lwowsko-rohatyńską długości	8 „	3300	„
3)	„ stanisławowsko-bursztyńską, długości	5 „	620	„
4)	„ tyśmienicko-kołomyjska „	6 „	567	„
5)	„ z Siwki do Halicza	2 „	1826	„
	razem wymienione drogi, których długość wynosi	26 mil	3113	sążni.

Do 1.

Droga prusko-szląska idzie od Krakowa do granicy szląskiej w kierunku kolei żelaznych wyższo-szląskiej i północnej Cesarza Ferdynanda, która nawet drogę koło granicy między Trzebinią i Oświęcimem przerzyna.

Droga ta była początkowo jako droga rządowa zbudowaną i utrzymywaną, straciwszy jednak z powodu założenia wspomnionych kolei żelaznych, swoję dawniejszą ważność dla ruchu handlowego, została zakamerowaną i za drogę krajową uznaną. Dziś straciła ta droga warunki, pod jakiemi droga do kategoryi dróg krajowych policzoną być może, — gdyż dogadza teraz tylko miejscowym potrzebom, dlatego wnosi Wydział krajowy, aby ją zaniechać jako drogę krajową i odstąpić dotyczącym powiatom.

Do 2.

Droga lwowsko-rohatyńska była założoną dla ożywienia i ułatwienia ruchu handlowego, łącząc w krótkiej linii niektóre okolicy na wschodzie z głównem miastem kraju i odpowiadała przeznaczeniu, nim została kolej żelazna lwowsko-czerniowiecka zbudowaną. Teraz stanowi zaś wymieniona kolej główny środek komunikacyjny dla handlu z zagranicą w wschodniej części kraju, zatem mogą tylko te drogi przyczyniać się do ożywienia tego handlu i podniesienia dobrobytu krajowego, które ułatwiają dowóz do kolei żelaznej z odleglejszych od niej okolic, drogi zaś, które jak droga lwowsko-rohatyńska, ciągną się w niewielkiej odległości, równolegle z koleją żelazną, służą już tylko do ułatwienia miejscowej komunikacyi i straciły swoją ważność dla krajowego ruchu handlowego, przeto nie mogą być dalej za drogi krajowe uważane.

Z tych powodów wnosi Wydział krajowy, aby drogę lwowsko-rohatyńską, wyłączyć z kategoryi dróg krajowych i odstąpić takową dotyczącym powiatom.

Do 3.

Droga stanisławowsko-bursztyńska, zaczyna się w Stanisławowie, a idąc w kierunku kolei żelaznej brodzko-czerniowieckiej, przechodzi pod Haliczem Dniestr, na którym stoi stały, 120 sążni długi most; przerzyna dalej kolej i kończy się w Bursztynie, gdzie łączy się z drogą rządową, prowadzącą do Lwowa.

Opisany kierunek dowodzi najlepiej, że po założeniu kolei żelaznej lwowsko-czerniowieckiej, straciła ta droga swoję pierwotną ważność dla krajowego ruchu handlowego, któren teraz kolej ułatwia, i z tej przyczyny dogadza ona już tylko miejscowym potrzebom. Wedle wyrzeczonych zasad, nie może zatem wymieniona droga być dalej za drogę krajową uważaną, a to usprawiedliwia wniosek do wykluczenia jej z pomiędzy dróg tej kategoryi.

Wspomniany most na Dniestrze, zbudowany znacznym kosztem, przetrwał szczęśliwie nawet niezwykłe powodzi z r. 1864., może jednak w razie zepsucia innych na tej rzéce istniejących przejść, stać się bardzo ważnym dla utrzymania komunikacyi z częścią kraju, na prawym brzegu dalej ku wschodowi leżącą.

Według §. 5. ustawy drogowej, mają być wprawdzie mosty i inne stuczne budowy jako części tej drogi uważane, na której się znajdują, — ze względu na szczególną ważność lub kosztowność budowy, może jednak Wysoki Sejm zrobić wyjątek od tego prawidła.

Ze względu tedy na wspomnianą ważność i kosztowność mostu na Dniestrze pod Haliczem, uważa Wydział krajowy taki wyjątek co do tego przedmiotu za potrzebny i wnosi, aby most, o którym mowa, pozostawić nadal pod zarządem Wydziału krajowego, chociaż dotycząca droga będzie z kategoryi dróg krajowych wykluczoną, a w tym razie dochody z myta na rzeczonym moście ustawionego, będą miały wpływać do funduszu krajowego.

Do 4. i 5.

Drogi z Tyśmienicy do Kołomyi i z Siwki do Halicza, ciągną się równie jak dwie wyżej wymienione, wzdłuż kolei żelaznej lwowsko-czerniowieckiej, a pierwsza przerzyna nawet tę kolej w dwóch miejscach. Z tych samych powodów, co poprzednio, stały się także i te dwie drogi dla krajowego ruchu handlowego niepotrzebnemi, bo służą teraz tylko do ułatwienia miejscowej komunikacyi, przeto nie mają być nadal za drogi krajowe uważane, a które to okoliczności usprawiedliwiają dostatecznie wniosek Wydziału krajowego na wykluczenie takowych z kategoryi dróg krajowych.

Po wykluczeniu wymienionych pięciu dróg z kategoryi dróg krajowych, wnosi Wydział krajowy dalej, aby takowe oddane zostały do dalszego utrzymania radom powiatowym, a to tem więcej, ile że jak z jednej strony, przez zaniedbanie tych dróg jako dróg krajowych, zaoszczędzi fundusz krajowy nie tylko koszta administracyi, ale niewątpliwie także wiele z potrzebnych wydatków na utrzymanie, tak z drugiej strony nie przybędą z tego powodu wielkie ciężary dla powiatów, gdyż na wszystkich drogach istnieją myta, z których dochody na utrzymanie dróg użyte być powinny, a powiaty będą mogły wydatki utrzymania zastosować do dochodów, gdyż w miarę umniejszonego ruchu, nastąpi mniejsze zużycie drogi.

B.

Odnośnie do drugiego wniosku.

Według wyżej postawionej zasady, powinne być tylko takie drogi za drogi krajowe uznane, zatem i istniejące drogi nadal w tej kategoryi zatrzymane, jakoteż z nowego zakładane, ile możności w kierunku nieprzerwanym, najgłówniejsze miasta, albo też z innych względów ważne miejscowości z głównem miastem kraju lub z kolejami żelaznemi łączą, albo nareszcie stanowią dla większych części kraju, jedyny środek do utrzymania ruchu handlowego, przez połączenie z drogami rządowemi lub kolejami żelaznemi.

Takich dziś istniejących dróg krajowych zostanie po zaniechaniu wyżej wymienionych, według przyłączonego wykazu 30, których długość wynosi razem . . . . . 143 mil 1975 sążni.
z tych jest jeszcze nie wybudowanych . . . . . 15 „ 2052 „
po odtrąceniu zostaje już wykończonych dróg . . . . . 127 mil 3923 sążni.
przeto prawie 128 mil, które kosztem fundnszu krajowego zarządzane i utrzymywane być muszą.

Oprócz tych dróg, zalecają się do założenia, jako najwięcej rzeczonym warunkom odpowiadające drogi w następujących, w przyłączonej karcie niebieskim kolorem wypunktowanych kierunkach, mianowicie:

1) W okolicach nadwiślańskich między Dunajcem, Wisłoką i Sanem, gdzie jest zupełny brak dróg lepszych, któreby tę część kraju z koleją żelazną łączyły.

a) Droga z Dembicy na Mielec do Baranowa, a ztąd na Tarnobrzeg do Nadbrzezia w przybliżonej długości . . . . . 12 mil.

b) Droga z Tarnowa do Mielca dla połączenia tego handlowego miasta z okolicą nadwiślańską w długości . . . . . 6 „

c) Droga z Rzeszowa na Głogów lub Sokołów, Nisko, Rozwadów do Nadbrzezia w długości 12 „

2) W wschodniej części kraju.

d) Droga od węgierskiej granicy na Wyżków, Wełdzirz, Nowosielicę do drogi rządowej karpackiej, w długości . . . . . $6^1/_2$ „

e) Droga z Brzeżan w przedłużeniu drogi krajowej brzeżańsko-tarnopolsko-podwołoczyskiej na Kurzany do Rohatyna, w długości . . . . . $3^3/_4$ „

albo też w przedłużeniu drogi brzeżańsko-złoczowskiej wprost do Bursztyna w długości . $4^1/_2$ „

f) Droga z Podhajec na Zawałów, Dryszczów, Meduchę do Halicza w długości . . $4^3/_4$ „

g) Droga z Manastyrzysk w przedłużeniu drogi czortków-buczackiej na Jarhorów do Halicza, w długości . . . . . $4^1/_2$ „

razem drogi w wymienionych kierunkach w długości $49^1/_2$ mil

Rachując w przecięciu koszta budowy jednej mili na 30.000 złr. potrzebaby na wybudowanie wyżej oznaczonych dróg wyłożyć przynajmniej 1,485.000 złr.

Na zbudowanie nowych dróg trudno jednak, aby więcej jak 40.000 do 50.000 złr. co roku użyć można, drogi te mogłyby przeto tem więcej doczekać się zupełnego wykonania dopiero po wielu latach, ile że jeszcze przeszło $15^1/_2$ mil na istniejących już drogach nie są wybudowane, które w najbliższym czasie wykonane być winny, jeżeli drogi zamierzonemu celowi odpowiadać mają.

Zważywszy nadto i tę okoliczność, że sieć kolei żelaznych w Galicyi nie jest jeszcze ustaloną, dalej, że są już w projekcie koleje żelazne od granicy węgierskiej doliną Popradu i Dunajca do Tarnowa, potem od granicy węgierskiej w dwóch innych kierunkach ku Przemyślowi, od tej samej granicy za Skolem do kolei żelaznej lwowsko-czerniowieckiej i od Przemyśla na Stryj, Kałusz, Buczacz ku granicy rosyjskiej, koło Husiatyna na Podolu, nareszcie, że założenie jakiejbądź kolei ważność drogi krajowej w tym samym kierunku wielkim nakładem zbudowanej, przynajmniej o wiele zmniejszyć może, nie wypada już teraz dróg w pomienionych wyżej kierunkach za drogi krajowe uznawać i całkiem na koszt funduszu krajowego budować, bo jeżeli brak której drogi istotnie bardzo się czuć daje, to prędzej i mniejszym kosztem może przyjść do skutku jej założenie jako drogi gminnej, do której konkurencya także przyczyniać się jest obowiązaną, gdy się będzie budowę na pokrycie tej części robót, którą gotowemi pieniądzmi zapłacić potrzeba subwencyonować z funduszu krajowego w miarę ważności drogi.

W ten sposób została już budowa wspomnionych dróg z Dembicy na Bielec do Baranowa, a ztąd na Tarnobrzeg do Nadbrzezia i od granicy węgierskiej na Wyżków, Wełdzirz do Nowosielicy zarządzoną, a dotychczasowe doniesienia i relacya wysłanego do zwiedzenia postępu budowy na drodze Dembica — Mielec — Baranów — Tarnobrzeg — nadbrzeziańskiej świadczą o bardzo gorliwem zajęciu się okolicznych obywateli wykonaniem robót i o tak szybkim postępie budowy na tych dwóch drogach, że można mieć niepłonną nadzieję iż te drogi przynajmniej w wielkiej części już w tym roku zbudowane będą, a nadto, że się przytem zaoszczędza znaczne sumy w porównaniu do wyrachowanych w odnośnych kosztorysach kosztów budowy.

Taki sposób budowania zaleca się więc i na innych drogach w wymienionych kierunkach, jednakże należy dla bardzo potrzebnej i tylko $4^1/_2$ mili długiej drogi z Manasterzysk do Halicza zrobić od tej reguły wyjątek, z następujących za tym wyjątkiem silnie przemawiających powodów.

Przy układaniu sieci dróg krajowych we wschodniej części Galicyi, miano jak się to już wyżej wspomniało, na szczególnym względzie, połączenie Podola galicyjskiego z drogami prowadzącemi do głównego miasta kraju, bo tylko tym sposobem można było ruch handlowy obudzić i ułatwić zetknięcie się z zagranicą. Tym celem zbudowano jako główną arteryę komunikacyjną drogę krajową od Czortkowa na Buczacz do Manasterzysk, która ma bardzo wielką ważność dla handlu łącząc w przedłużeniu drogę z Skały do Czortkowa, z Tłustego do Buczacza i z Strusowa do Buczacza z drogą rządową, prowadzącą od Stanisławowa na Brzeżany do Lwowa, zatem ułatwiającą wywóz wszystkich produktów z Podola do Lwowa, a z tąd za granicę.

Póki nie było kolei żelaznej lwowsko-czerniowieckiej, odpowiadała ta droga swojemu ważnemu zada-

niu, ale po zbudowaniu rzeczonej kolei straciła swą ważność dla handlu, bo teraz chodzi o to, żeby się jak najprędzej do kolei dostać, a w tym kierunku nie prowadzi dotychczas, mimo wielu dotyczących próśb, żadna lepsza droga ani z Manasterzysk, ani z Podhajec, ani z Brzeżan.

Według wyrażonej zasady jest głównem zadaniem dróg krajowych ułatwienie i zabezpieczenie ruchu handlowego na większych przestrzeniach kraju i temu zadaniu należy w kraju zadosyć uczynić, o ile zamiar da się osiągnąć stosunkowo nie wielkiemi kosztami.

Nie można pominąć uwagi, że zarząd kolei czerniowieckiej starał się o zbudowanie tej drogi, z czego wnosić należy, że uczynił to ze względu żywszego na niej ruchu handlowego i tuszymy nadzieję, że zarząd tejże kolei przez to zechce się przyczynić swym datkiem do urzeczywistnienia zamierzonej budowy.

Te przeważające powody zniewalają Wydział krajowy do przedłożenia Wysokiemu Sejmowi wniosku względem uznania potrzeby przedłużenia rzeczonej drogi i pozwolenia na ten cel funduszów, a w nadziei że pozwolenie to nastąpi, zarządził Wydział sporządzenie projektu do tej budowy, która może być w trzech kierunkach przeprowadzoną, jako to: z Manasterzysk na Folwarki, Jarhorów, Kończaki, Międzyhorce do Halicza, albo też z Manasterzysk na Folwarki, Izabelę, Toustobaby, Horożankę, Byszów, Międzyhorce do Halicza; albo nakoniec z Manasterzysk na Korościatyn, Zadarów, Uście zielone, Maryampol, Wodniki, Tustań do Halicza.

Najkrótsza droga byłaby w kierunku najpierw oznaczonym, przez Folwarki, Jarhorów, Kończaki, bo mierzyłaby tylko $4^1/_2$ do $4^3/_4$ mil, ale na tej drodze są trzy znaczniejsze góry koło Jarhorowa, Kończak i Międzyhorzec do przebycia, a kamień na wierzchnie pokrycie szlaku bitego jest znacznie oddalony. Druga droga w kierunku na Izabelę, Toustobaby, Horożankę, Byszów jest o pół mili dłuższą jak pierwsza, ale omija góry koło Jarhorowa i Kończak, a nadto zyskuje się dla drogi z Podhajec do Halicza, gdyby takową założyć chciano, znaczny kawał gotowej drogi, gdyż ta ostatnia droga łączyłaby się prawdopodobnie z drogą Manasterzyska-Halicką już między Toustobabami i Horożanką. Trzecia droga w kierunku na Korościatyn, Zadorów, Uście Zielone, Maryampol i Wodniki jest już teraz po części zbudowaną i dosyć ożywioną, ale pominąwszy że jest najdłuższą, znajduje się na tej drodze znaczna, całą drzestrzeń między Zadarowem a Uściem zajmująca górą, dalej zaś niziny, które dla zapobieżenia wylewów Dniestru musiałyby znacznie być podwyższone; nakoniec, że wiele na tej linii znajduje się jarów i potoków, przez które potrzebaby mosty i kanały budować.

Zważywszy przytoczone miejscowe stosunki, zaleca się do zbudowania najwięcej droga w drugim z opisanych kierunków, i za tym też kierunkiem oświadcza się Wydział krajowy, chociaż ta droga będzie o pół mili dłuższą jak w pierwszym kierunku, ponieważ koszta wynikające z powodu większej długości, będą dostatecznie wynagrodzone ominięciem dwóch gór i zetknięciem się z drogą od Podhajec prowadzić się mającą.

Z wyjątkiem budowy tej nowej, pod teraz istniejącemi środkami komunikacyi dla ruchu handlowego bardzo ważnej drogi, sądzi Wydział krajowy, że w najbliższym czasie należałoby wszystkiemi siłami starać się o wykończenie już istniejących dróg krajowych, między któremi na szczególne uwzględnienie zasługują: droga wiodąca od Żółkwi ku Wielkim Mostom i dalej do Sokala, potem droga Lubelska prowadząca od Krakowa przez Cło do granicy Królestwa Polskiego.

Droga Lubelska była dawniej drogą rządową, i przez Rząd od Krakowa do Mogiły zbudowaną. Później została ta droga exkamerowaną i za krajową uznaną.

Nie powinnoby ulegać wątpliwości, że uznanie tej drogi za drogę krajową dotyczy jej całej przestrzeni od Krakowa aż do granicy, bo tylko ta przestrzeń była drogą Lubelską nazwaną, chociaż wybudowano z niej dopiero część od Krakowa do Mogiły. Tymczasem powstały w tym względzie powątpiewania, mniemano, że tylko wybudowana część od Krakowa do Mogiły może być za drogę krajową uważaną, zaś uznanie za taką drogę dalszej przestrzeni aż do Cła na granicy Królestwa Polskiego, potrzebuje równie jak przyzwolenie funduszów na jej zbudowanie, dopiero uchwały Wysokiego Sejmu.

Droga ta wiąże Kraków, a tem samem i kolej żelazną Karola Ludwika z zagranicą, a ponieważ już teraz panuje na niej wielki ruch handlowy, posiada wszelkie własności do uznania za drogę krajową.

Te okoliczności usprawiedliwiają dostatecznie dotyczący wniosek Wydziału krajowego.

Z dróg powiatowych jest wiele korzystnie dla ruchu handlowego założonych. Szczególnie można do takich dróg policzyć:

1. Drogę z Nowego Targu do węgierskiej granicy.
2. Drogę z Starego Sącza ku Bardiowu na Węgrzech.
3. Drogę z Rzeszowa do Dynowa.
4. Drogę z Sanoka i Liska ku węgierskiej granicy.
5. Drogę z Kosowa do Żabiego i dalej do granicy węgierskiej.

Powiaty mają jednak obowiązek drogi swoje utrzymywać w dobrym stanie, i można się spodziewać, że w należytem pojęciu swego zadania nie zaniedbają tej ważnej gałęzi administracyi krajowej. Nie ma zatem potrzeby uznawania tych dróg za drogi krajowe, i pewnie można będzie więcej zadosyć uczynić względom oszczędności, a zarazem utrzymania i pomnożenia dobrych komunikacyj, jeżeli w razach, gdzieby powiaty lub gminy nie były w stanie pokryć własnemi siłami kosztów utrzymania lub zbudowania dróg swoich, wesprze się je tym celem odpowiednim datkiem z funduszu krajowego.

Z wyżej przytoczonych powodów przedkłada Wydział krajowy załączonych tu siedm wniosków do ustaw, które Wysoki Sejm raczy uchwalić.

Leon książe Sapieha
Marszałek krajowy.

Floryan Ziemiałkowski.
Sprawozdawca.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 11. sierpnia 1867.

L. W. 4140.

I.

Ustawa

z dnia . . . . . dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, dotycząca zaniechania drogi krajowej prusko-szląskiej jako takiej i odstąpienia jej powiatowi.

Zgodnie z uchwałą Sejmu krajowego Mego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam, co następuje:

§ 1.

Droga krajowa prusko-szląska, wiodąca od Krakowa przez Bielany, Babice do Chełmka w długości 7 mil 800 sążni, ma być jako taka zaniechaną.

§. 2.

Droga ta z wszelkiemi przynależytościami odstępuje się dotyczącym powiatom w ich granicach.

II.

Ustawa

z dnia. . . . . dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, dotycząca zaniechania drogi krajowej lwowsko-rohatyńskiej jako takiej i odstąpienia jej powiatowi.

Zgodnie z uchwałą Sejmu krajowego Mego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam, co następuje:

§. 1.

Droga krajowa lwowsko-rohatyńska idąca w kierunku kolei żelaznej lwowsko-czerniowieckiej, ze Lwowa na Sichów, Bóbrkę, Strzeliska do Rohatyna w długości 8 mil 3300 sążni, będzie nadal jako taka zaniechaną.

§. 2.

Droga ta z wszystkiemi przynależytościami odstępuje się dotyczącym powiatom w ich granicach.

VIII.

Ustawa

z dnia . . . . . dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, dotycząca zaniechania drogi krajowej stanisławów-bursztyńskiej jako takiej i odstąpienia jej powiatowi.

Zgodnie z uchwałą Sejmu krajowego Mego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam, co następuje:

§. 1.

Droga krajowa stanisławów-bursztyńska, idąca w kierunku kolei żelaznej lwowsko-czerniowieckiej z Stanisławowa na Halicz do Bursztyna w długości 5 mil 620 sążni, będzie nadal jako taka zaniechaną.

§. 2.

Droga ta z wszystkiemi przynależytościami, oprócz istniejącego na niej mostu przez Dniestr pod Haliczem odstępuje się dotyczącym powiatom w ich granicach.

§. 3.

Zbudowany na wymienionej drodze stały most na Dniestrze pod Haliczem pozostaje i nadal mostem krajowym; most ten zatem zostanie wyjątkowo (§. 5. ust. drog.) pod zarządem Wydziału krajowego, a opłata mostowego, wpływać ma do funduszu krajowego.

IV.

Ustawa

z dnia . . . . . dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, dotycząca zaniechania drogi krajowej tyśmienica - kołomyjskiej jako takiej i odstąpienia jej powiatowi.

Zgodnie z uchwałą Sejmu krajowego Mego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam, co następuje:

§. 1.

Droga krajowa tyśmienica-kołomyjska, idąca wzdłuż kolei żelaznej lwowsko-czerniowieckiej z Tyśmienicy na Ottyniję do drogi rządowej karpackiej koło Szeparowiec, w długości 6 mil 567 sążni. będzie nadal jako taka zaniechaną.

§. 2.

Droga ta z wszystkiemi przynależytościami odstępuje się dotyczącym powiatom w ich granicach.

V.

Ustawa

z dnia . . . . . dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, dotycząca zaniechania drogi krajowej siwka-halickiej jako takiej i odstąpienia jej powiatowi.

Zgodnie z uchwałą Sejmu krajowego Mego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam, co następuje:

§. 1.

Droga krajowa siwka-halicka, idąca w kierunku kolei żelaznej lwowsko-czerniowieckiej od Siwki do Halicza w długości 2 mil 1826 sażni, będzie na dal jako taka zaniechaną.

§. 2.

Droga ta z wszystkiemi przynależytościami odstępuje się dotyczącym powiatom w ich granicach.

V.

Ustawa

VI.

Ustawa

z dnia . . . . . dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, dotycząca przedłużenia drogi krajowej czortków - manasterzyskiej z Manasterzysk do kolei żelaznej lwowsko - czerniowieckiej koło Halicza.

Zgodnie z uchwałą Sejmu krajowego Mego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam, co następuje:

§. 1.

Droga krajowa czortków - manasterzyska ma być przedłużona z Manasterzysk do Halicza, a względnie do dworca kolei lwowsko - czerniowieckiej koło Halicza.

§. 2.

Przestrzeń ta z Manasterzysk do Halicza uznaje się za drogę krajową.

VII.

Ustawa

z dnia . . . . . dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, dotycząca wybudowania drogi krajowej lubelskiej w dalszej przestrzeni od Mogiły do Cła na granicy Królestwa Polskiego.

Zgodnie z uchwałą Sejmu krajowego Mego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam, co następuje:

§. 1.

Droga krajowa lubelska, poczynająca się w Krakowie i do Mogiły wybudowana, ma być dalej aż do Cła na granicy Królestwa Polskiego budowaną.

§. 2.

Przestrzeń ta od Mogiły do Cła uznaje się za drogę krajową.

Wysoki Sejmie!

Wydział krajowy w przekonaniu, iż pierwszym warunkiem do tworzenia dobrych szkół ludowych jest uzyskanie należycie wykształconych nauczycieli ludowych, przedkłada w załączeniu *f.* projekt do ustawy o seminaryach nauczycielskich i wnosi:

Wysoki Sejm raczy załączony ten projekt uchwalić.

Leon Książe Sapieha
Marszałek krajowy.

Oktaw Pietruski.
Członek Wydziału krajowego.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 27. sierpnia 1868.

Ustawa

ważna dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem o seminaryach nauczycielskich.

Zgodnie z uchwałą Sejmu krajowego Mego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam jak następuje:

§. 1.

W Królestwie Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem zakładają się seminarya nauczycielskie jako samoistne zakłady nauczycielskie, a to na teraz we Lwowie, Krakowie, Rzeszowie, Tarnopolu i Stanisławowie. Pierwsze dwa będą seminaryami wyższemi, ostatnie trzy niższemi. Seminarya wyższe obejmują trzy, seminarya niższe dwa całoroczne kursa.

§. 2.

Do odbywania praktycznych ćwiczeń w metodzie nauczania połączona jest z każdem seminaryum nauczycielskiem szkoła ludowa, a to czteroklasowa z seminaryami wyższemi, trzyklasowa z seminaryami niższemi.

§. 3.

W wyższych seminaryach wykładają się następujące przedmioty jako obowiązkowe:

1. Nauka Religii;
2. « języka polskiego;
3. « « ruskiego,
4. « « niemieckiego;
5. Arytmetyka z uwzględnieniem zachunkowości przemysłowo-rolniczej;
6. Jeometrya;
7. Geografia i historya ze szczególnem uwzględnieniem kraju ojczystego;
8. Nauki przyrodnicze, przedewszystkiem w zastosowaniu ich w gospodarstwie wiejskiem, w technologii, jakoteż w utrzymaniu zdrowia człowieka;
9. Pedagogika w połączeniu z dydaktyką i nauką o szkolnictwie, na podstawie
10. Psychologii, jako nauki przygotowawczej.
11. Najpotrzebniejsze wiadomości z nauki o gospodarstwie społecznem, na podstawie statystyki krajowej i austryackiej.
12. Wiadomości o konstytucyi krajowej z szczególnem uwzględnieniem ustawodawstwa gminnego i szkół ludowych.
13. Kaligrafia.
14. Rysunki geometryczne i z wolnej ręki;
15. Spiew i muzyka;
16. Gimnastyka.

§. 4.

W niższych seminaryach nauczycielskich nauka ograniczy się do następujących przedmiotów obowiązkowych:

1. Nauka Religii;

2. Nauka języka polskiego;
3. « » ruskiego;
4. « « niemieckiego;
5. Arytmetyki i zasad miernictwa praktycznego;
6. Geografii krajowej i powszechnej; historyi krajowej w zarysie.
7. Rolnictwa i ogrodnictwa praktycznego;
8. Powinności nauczyciela wiejskiego co do udzielania nauki i wychowania młodzi;
9. Kaligrafii;
10. Śpiewu;
11. Gimnastyki.

§. 5

Udzielanie wszystkich nauk (§§. 4. i 5.) ma być połączone z ćwiczeniami praktycznemi.

§. 6.

Nauka gry na organach, jakoteż śpiewu rytuałow grecko-katolickich jest obowiązkową dla tych jedynie uczniów, którzy się na nią zapiszą i odpowiednie posiadają zdolności.

§. 7.

Uczniowie akatolicy pobierają naukę religii w prywatny sposób i obowiązani są przy examinie kwalifikacyjnym wykazać się świadectwem przełożonych swego wyznania, że posiadają dostateczne wiadomości religii.

§. 8.

Dla uczniów starozakonnych ustanawia się do nauki religii i hebrejskiego języka osobnego nauczyciela przy seminaryach we Lwowie i Krakowie. W innych zaś miastach winni się wykazać uczniowie świadectwem przełożonych swego wyznania, iż posiadają dostateczne wiadomości religii.

§. 9.

Szczegółowe rozłożenie powyższych nauk na kursa i tygodniowe godziny, jakoteż oznaczenie granic zakresu każdej nauki, poda krajowa Rada szkolna w osobnej instrukcyi.

§. 10.

Językiem wykładowym w seminaryach nauczycielskich jest język polski z należytem uwzględnieniem języka ruskiego. Orzeczenie stosunku jednego języka do drugiego w każdem seminaryum, pozostawia się krajowej Radzie szkolnej.

§. 11.

Pobieranie nauk i składanie examinów nie podlega żadnej opłacie. Atoli przy wstępie płaci każdy uczeń 1 złr. na zakupienie książek dla biblioteki i innych środków naukowych.

§. 12.

Dla seminaryum we Lwowie, wraz z należącą do niego szkołę wzorową, ustanawiają się następujące posady:

Dyrektor z płacą roczną	1200 złr.
dwóch katechetów każden z płacą roczną	700 «
jeden nauczyciel z płacą roczną	900 «
« « « «	800 «
« « « «	700 «
dwoch pomocników po	400 «

Ten sam etat ustanawia się i dla seminaryum w Krakowie, z tą różnicą, że przydziela mu się tylko jednego katechetę z płacą 700 złr. w. a.

§. 13.

Dla seminaryów w Stanisławowie i Tarnopolu, wraz z należnemi do nich szkółkami, ustanawiają się następujące posady:

Dyrektor z płacą roczną	900 złr.
dwóch katechetów z płacą roczną po	600 «
jeden nauczyciel z płacą roczną	700 «
jeden nauczyciel z płacą roczną	600 «
dwóch pomocników po	400 «

Tenże etat ustanawia się dla seminaryum w Rzeszowie z tą różnicą, że przydziela mu się tylko jednego katechetę z płacą roczną 600 złr.

§. 14.

Seminarya nauczycielskie należą do kategoryi szkół średnich.

Dyrektorowie i nauczyciele ich są urzędnikami Państwa, i przysługa przy seminaryach wyższych dyrektorom klasa dyet VIII., nauczycielom IX. zaś przy seminaryach niższych dyrektorom klasa dyet IX, nauczycielom X.

§. 15.

Mianowanie dyrektorów, nauczycieli i pomocników przy seminaryach nauczycielskich, jakoteż ich czasowe lub stanowcze oddalenie, należy do krajowej Rady szkolnej, która jest najwyższą władzą dozorującą, dyscyplinarną i wykonawczą nad temi zakładami.

Wpływ biskupów na nominacyę katechetów, jakoteż ich udział w zatwierdzaniu książek do nauki religii, pozostaje nietknięty.

§. 16.

Posady dyrektorów i nauczycieli seminaryów mogą być w regule nadawane tylko takim kandydatom, którzy ukończywszy z celującym postępem wyższe seminaryum nauczycielskie, odznaczyli się w ciągu kilkuletniej praktyki darem pedagogicznym i zamiłowaniem spełniania obowiązków swego zawodu.

Od tej zasady wolno krajowej Radzie szkolnej odstąpić albo dla braku takich kandydatów, albo jeżeli ubiegający się wykaże, iż uzdolnienie swoje tak teoretyczne jak praktyczne uzyskał na innej drodze.

§. 17.

Kto pragnie być przyjętym do zakładu nauczycielskiego winien:

1. wykazać ukończony 16ty rok życia;

2. złożyć świadectwo szkolne i zaświadczenia moralności, wykazać przebieg życia i poddać się examinowi wstępnemu. Examin ten ma być ustny i piśmienny, i stwierdzić odpowiednie wiekowi rozwinięcie umysłowe i dostateczne przygotowanie do nauki, w seminaryum nauczycielskiem pobierać się mającej.

§. 18.

Aby otrzymać świadectwo uzdolnienia do zawodu nauczycielskiego, winien uczeń po skończonych z dobrym postępem kursach, poddać się examinowi kwalifikacyjnemu. Examina kwalifikacyjne odbywają się przy każdym zakładzie nauczycielskim z końcem roku szkolnego, ze wszystkich przedmiotów obowiązkowych przed komisyą, przez krajową Radę szkolną mianowaną.

§. 19.

W nadzwyczajnych przypadkach krajowa Rada szkolna może przypuszczać do examinów kwalifikacyjnych takie osoby, które w seminaryach nie były, ale się wykazały z praktycznego i teoretycznego uzdolnienia do nauczycielskiego zawodu.

§. 20.

Bliższy sposób, w jaki examina wstępne i kwalifikacyjne mają być przeprowadzone, jakich wiadomości wymagać należy do uzdolnienia na nauczyciela wyższych, a jakich na nauczyciela niższych szkół ludowych, w jaki sposób uzupełnić można drugie na pierwsze, w których razach kandydat nie jest obowiązany po pewnym przeciągu czasu składać examinu tak zwanego examinu powtórnego, a pod jakiemi warunkami i w którym czasie kandydat przy examinie upadły dopuszczonym być może do ponownego examinu, pod jakiemi warunkami i do której klasy wyższego seminaryum przejść mogą uczniowie z niższego seminaryum, i w ogóle wszystkie bliższe szczegóły co do tego przedmiotu, krajowa Rada szkolna postanowi, której także obowiązkiem będzie, wydać podwładnym organom potrzebne do tej ustawy instrukcye.

§. 21.

Świadectwo kwalifikacyjne nadaje prawo tylko do posady nauczycielskiej temczasowej. Stałą posadę może otrzymać nauczyciel dopiero po trzechletniej służbie prowizorycznej, jeżeli w tym czasie sprawował urząd swój bez nagany, i (w razie potrzeby) złożył examin powtórny.

§. 22.

Koszta założenia i utrzymania seminaryów nauczycielskich ponosi fundusz szkół normalnych.

Sprawozdanie

komisyi do rozpoznania przedłożenia Wydziału krajowego o używaniu języków w c. k. urzędach i władzach administracyjnych, skarbowych, tudzież w c. k. sądach, wysadzonej.

Komisya rozpoznawszy projekta Wydziału krajowego do ustaw o używaniu języków w c. k. urzędach i władzach administracyjnych, skarbowych i w c. k sądach, i poczyniwszy w nich niektóre zmiany, przedkłada je ·/. Wysokiemu Sejmowi w nowej redakcyi pod ·/. do przyjęcia.

Za przewodniczącego:
Michał Koczyński.

Sprawozdawca:
Zyblikiewicz.

I. Ustawa

dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem o używaniu języków w c. k. władzach i urzędach administracyjnych, prokuratoryach Skarbu i prokuratoryach i nadprokuratoryach Państwa.

Zgodnie z uchwałą Sejmu krajowego Mego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam co następuje:

§. 1.

C. k. władze i urzędy administracyjne, niemniej c. k. prokuratorye Skarbu, tudzież c. k. prokuratorye i nadprokuratorye Państwa w Królestwie Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem używać będą wyłącznie języka polskiego tak w wewnętrznej służbie, jakoteż w stycznościach z wszystkiemi niewojskowem urzędami, władzami i sądami w kraju.

§. 2.

Pomienione władze i urzędy powinny pod względem językowym w korespondencyi z c. k. władzami wojskowemi stosować się do życzenia tychże władz, w stosunkach jednak z c. k. żandarmeryą krajową używać mają języka polskiego.

§. 3.

W stycznościach ze stronami używać należy na podania w języku mało-ruskim języka mało-ruskiego, na wszystkie inne języka polskiego.

Na pisma w języku niemieckim z innych królestw i krajów monarchii pochodzące odpowiadać należy w języku niemieckim. W braku podania lub protokolarnego wniesienia, pismo urzędowe wygotowane być ma w języku polskim.

§. 4.

Protokoły wysłuchania spisane być winny podług życzenia słuchanego, albo w polskim, albo w mało-ruskim, albo w niemieckim języku, ze stronami zaś niepośiadającemi żadnego z tych trzech języków za przybraniem tłumacza, w języku polskim.

II. Ustawa

dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, o używaniu języków w c. k. władzach i urzędach skarbowych.

Zgodnie z uchwałą Sejmu krajowego Mego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam, co następuje:

§. 1.

C. k. władze i urzędy skarbowe w Królestwie Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem używać będą wyłącznie języka polskiego tak w wewnętrznej służbie, jakoteż w styczności z wszystkiemi niewojskowemi urzędami, władzami i sądami w kraju.

§ 2.

Pomienione władze i urzędy powinny pod względem językowym w korespodencyi z c. k. władzami wojskowemi stosować się do życzenia tychże władz, w stosunkach jednak z c. k. żandarmeryą krajową, używać mają języka polskiego.

§. 3.

W stycznościach ze stronami używać należy na podania w języku małoruskim, języka małoruskiego, na wszystkie inne języka polskiego.

Na pisma w języku niemieckim, z innych krajów i królestw pochodzące, odpowiadać należy w języku niemieckim.

W braku podania lub protokolarnego wniesienia, pismo urzędowe wygotowane być ma w języku polskim.

§. 4

Protokóły wysłuchania spisane być winny podług życzenia słuchanego, albo w polskim, albo w małoruskim, albo w niemieckim języku, ze stronami zaś nie posiadającemi żadnego z tych trzech języków, za przybraniem tłumacza, w języku polskim.

§ 5.

Ustawa ta wejdzie w wykonanie dnia pierwszego lipca 1869. roku.

III. Ustawa

dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem o używaniu języków w c. k. sądach.

Zgodnie z uchwałą Sejmu krajowego Mego królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam jak następuje.

Rozdział I.

O języku w służbie wewnętrznej i w stosunkach międzyurzędowych.

§. 1.

C. k. sądy w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem używać będą wyłącznie języka polskiego:

a) w służbie wewnętrznej, tak w sprawach cywilnych, jak karnych, w szczególności przy wszelkich rozprawach ustnych i pisemnych,

b) w stósunkach ze wszystkiemi niewojskowemi władzami, urzędami, sądami podrzędnemi, równemi i wyższemi w kraju, niemniej z najwyższym trybunałem.

§. 2.

Pomienione sądy powinny w korespondencyi z c. k. wojskowemi władzami zastosować się co do używania języka do życzeń tychże władz. W stosunkach jednak z c. k. żandarmeryą krajową używać będą języka polskiego.

Rozdział II.

O języku w styczności ach ze stronami.

A. W sprawach cywilnych.

§. 3.

W sprawach niespornych wolno stronom i ich zastępcom, tak w podaniach, jak i w przesłuchaniach protokolarnych, używać polskiego, małoruskiego lub niemieckiego języka. Sąd w odpowiedziach swoich używać będzie na podania i protokolarne wniesienia w języku małoruskim, małoruskiego; na podania i protokolarne wniesienia w dwóch innych wzwyżwymienionych językach, języka polskiego.

Na pisma w języku niemieckim, z innych królestw i krajów monarchii pochodzące, odpowiadać będzie sąd w języku niemieckim.

§. 4.

W sprawach spornych powinny strony i ich zastępcy w podaniach wszelkiego rodzaju używać polskiego lub mało-ruskiego języka.

Protokoły wysłuchania mają być wedle życzenia słuchanego, spisywane w języku polskim lub małoruskim; jeżeli słuchany żadnego z tych dwóch języków nieposiada, za przybraniem tłumacza w języku polskim.

§. 5.

Na podanie, pozew lub protokolarne wniesienie w języku małoruskim uczynioue, otrzyma strona, która je w tym języku uczyniła, odpowiedź, uchwałę, wyrok, jako też uzasadnienie w języku małoruskim. Dla innych stron, również w braku podania lub protokolarnego wysłuchania wyjdzie pismo urzędowe w języku polskim.

§. 6.

Wyroki, uchwały i uzasadnienia najwyższego sądu i sądów wyższych, przesłaue być winuy sądom niższym nie tylko w języku polskim lecz i małornskim w tych wypadkach, w których, w myśl poprzedniego paragrafu jednej lub drugiej stronie w języku małoruskim doręczone być mają.

§. 7.

Obwieszczenia sądowe w dziennikach i za kratami ogłaszane być winny w języku polskim. Na żądanie strony nastąpi ogłoszenie w języku małoruskim. W dziennikach pozakrajowych używać się ma na żądanie strony, języka tychże dzienników.

B. W sprawach karnych.

§. 8.

Na podania stron w języku małoruskim, odpowiada sąd w tymże języku. Na podania w innych językach, odpowiada sąd w języku polskim.

Na pisma w języku niemieckim, z innych królestw i krajów monarchii pochodzące, odpowiadać będzie sąd w języku niemieckim.

§. 9.

Wszelkiego rodzaju protokóły przesłuchania spisywane być mają, podług życzenia słuchanego, w języku polskim, małoruskim lub niemieckim.

§. 10.

Przy ostatecznych rozprawach użyje prokurator według życzenia obżałowanego, polskiego, małornskiego lub niemieckiego języka. Również i wyrok ogłoszonym być ma w jednym z tych trzech języków wedle życzenia obżałowanego.

Język prokuratora będzie językiem obrońcy. Jeżeli by jednak obrońca języka małoruskiego lub niemieckiego dostatecznie nieposiadał, wolno mu będzie prowadzić obronę w języku polskim.

Rozdział 3.

O języku w urzędach hypotecznych.

§. 11.

Księgi główne tabuli krajowej, księgi urzędów hypotecznych miast i miasteczek prowadzone będą w języku polskim, jako urzędowym tych urzędów językiem. Rozporządzenia sądowe do tabuli krajowej i urzędów hypotecznych miast i miasteczek, mają wychodzić w języku polskim, a jeżeli uchwała wygotowaną ma być dla strony w języku małoruskim, wtedy strona, oprócz tej uchwały, otrzyma wierzytelny odpis rozporządzenia wydanego do tabuli krajowej, lub urzędu hypotecznego.

Przedłożenie rządowe.

Wniosek

względem uchwalenia budżetów funduszów indemnizacyjnych i dodatków do podatków na rzecz tych funduszów.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. „Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawia zamieszczenie w budżetach funduszów indemnizacyjnych wschodnio i zachodnio galicyjskiego i Wielkiego Księstwa Krakowskiego na rok 1868. pozycyj wykazanych w załączonych preliminarzach».

II „Dodatek do podatków na rzecz funduszów indemnizacyjnych w roku 1868 ustanawia się w kwocie 51 centów od 1 złr. podatków stałych po odtrąceniu wojennego i nadzwyczajnego dodatku".

Sumaryczny preliminarz funduszu indemnizacyjnego

dla Galicyi Zachodniej

na rok słoneczny 1868.

Liczba porz. i załączników	A. Pokrycie Wymienienie rubryk	Rzeczywista wynikłość z roku 1866.	Preliminowano na rok 1866.	Wniosek c. k. rządu na rok 1868.	Uwagi
		złr. wal. austr.			
	I. Od obowiązanych.				
1/1	Wpłata kapitałów	144.499	104.960	86.703	
2/1	„ rent „	48.552	25.375	16.087	
3/2	Odsetki za zwłoki i inne dochody	9.381	.	5.000	
	II. Od kraju.				
4/3	Trzecia część przez kraj pokryć się mająca	893.764	823.400	716.191	
5	Danina od zboża i soli	.	.	.	
	III. Ze Skarbu Państwa.				
6	Wynagrodzenia laudemialne . . .	.	.	.	
7	Odsetki od ulokowanych nadwyżek funduszowych	.	.	.	
8	Zwroty kapitału od c. k. Skarbu .	.	.	.	
9	Zaliczki ze Skarbu Państwa:				
	a) nieoprocentowane	1,422 295	1,128,012	950 000	
	b) oprocentowane	.	.	382 300	
	razem . . .	2,518.491	2,081.747	2,156.281	

Liczba porz. i załączników	B. Potrzeby Wymienienie rubryk	Rzeczywista wynikłość z roku 1866.	Preliminowano na rok 1867.	Wniosek c. k rządu na rok 1868.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
1/4	Koszta zarządu	53.465	51.703	53 992	
2/5	Spłata kapitałów:				
	a) przez losowanie	389.162	428.400	464.100	
	b) przez wykupno obligacyi . .	.	.	.	
3/6	Kwoty wyrównawcze w kapitale .	2.107	900	1.000	
4/7	„ „ w rentach .	6 225	1.800	2.000	
5/8	Renty dla uprawnionych	1,956 154	1,598.944	1,605.189	
6	Wynagrodzenie laudemialne . . .	.	.	.	
7/9	Odsetki od kapitałów dłużnych Skarbowi Państwa	.	.	15.000	
8	Zwroty zaliczek ze Skarbu Państwa	97.193	.	.	
9/10	Nadzwyczajne wydatki.	14.185	.	15.000	
	Ogólna potrzeba . .	2,518.491	2,081.747	2,156.281	

A. Załącznik 1. do pokrycia.

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Preliminowano na rok 1867.	Wniosek na rok 1868.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	A. Wpłaty kapitałów.				
1	Należytość od obowiązanych za prestacyę spłacalne wynosiła . . 2,757.695 złr. m. k. Od tego odpadło przez kompensacyę 339.395 złr. odpadnie prawdopodobnie jeszcze 1.000 złr. razem . . 340.395 złr. m. k. Pozostaje przeto do spłacenia . . . 2,417300 zł. m. k. Do końca grudnia 1866. wpłacono 1,584.128 złr. w roku 1867. wpłyną prawdopodobnie 90.000 złr. zatem . 1,674.128 złr. m. k. Zostanie zatem do wpłacenia prawdopodobnie z początkiem roku 1868 . . . 743.172 złr. m. k. czyli w. a. . 780.331 złr. Z której to sumy $^1/_9$ część w kwocie prawdopodobnie w roku 1868. spłaconą zostanie.	144.499	104.960	86.703	W wykazanej rzeczywistej wynikłości z roku 1866. wciągnięte są także wpłaty najprzód przed terminem uskutecznione. W roku 1867. wpłynęło na kapitały spłacić się mające *a.* w jednym roku 617 złr. $18^1/_2$ *b.* w 20 ratach wraz z procentami . . . . 77.404 „ 56 c. *c.* w ratach umarzających . . 66.476 „ 98 „
	B. Wpłata rent od obowiązanych za prestacye spłacalne.				
	Od kapitału w kw. 2757695 złr. mk. czyli w. a.. . . . 2895579 „ wynoszą 5% odsetki . . . . 144779 „ z której to sumy $^1/_9$ część w kwocie prawdopodobnie spłacona zostanie.	48.552	25.375	16.087	

A. Załącznik 2. do pokrycia.

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Preliminowano na rok 1867.	Wniosek na rok 1868.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	C. Odsetki za zwłokę i inne dochody.				
1	Odsetki od kapitału i rent niezapłaconych w terminie	4.050	.	2.000	
2	Zysk za sprzedane książeczki, zwroty odsetków dopłaty wyrównawcze i zwroty nadpłacanych należności	5.331	.	3.000	
	Wnosi się zatem . .	9.381	.	5.000	

A. Załącznik 3. do pokrycia.

	D. Trzecia część przez kraj pokryć się mająca.				
	W Galicyi Zachodniej rozpisane zostały na rok 1867. następujące podatki a mianowicie:				
a)	gruntowy w kwocie . 1,066.216 zł				
b)	domowo-czynszowy . 248.870 „				
c)	domowo-klasyczny . 92 001 „				
d)	zarobkowy . . . . 70 547 „				
e)	dochodowy . . . . 102.158 „				
	razem 1.579,792 zł.				
	Dodatek na fundusz indemnizacyjny został dekretem wysokiego c. k. Ministerstwa Skarbu z dnia 21. lutego 1867. do l. 6164. na rok 1867. po 51 c. od 1 złr. stałego podatku postanowiony.				
	Zważywszy że powyższa kwota podatkowa prawdopodobuie w roku 1868. wpłynie, wnosi się zatem przy zatrzymaniu kwoty dodatkowej po 51 c. od 1 złr. dodatek na rok 1868. w kwocie . . .	893.764	823.400	716.191	

Preliminarz

wydatków c. k. Namiestnictwa jako Dyrekcyi funduszów indemnizacyjnych, tudzież c. k. Namiestnictwa, jako komisyi krajowej i komisyj lokalnych dla spraw odkupu i regulacyi ciężarów gruntowych z funduszu indemnizacyjnego Galicyi Zachodniej pokryć się mających

na rok słoneczny 1868.

Numer załącznika	A. C. k. Namiestnictwo				
	Wymienienie rubryk	Rzeczywista wynikłość z roku 1866.	Preliminowano na rok 1867.	Wniosek c. k. rządu na rok 1868.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
1	Płace, zasługi i dodatki	8.518	9.745	10.109	
2	Dyurny	2.224	2.394	1.882	
3	Remuneracye i zapomogi	963	903	1.028	
4	Potrzeby kancelaryjne	1.928	1.657	1.120	
5	Czynsze za najem pomieszkań . .	1.137	1.224	281	
6	Rozmaite wydatki	31	554	412	
6½	Dodatki na pomieszkanie	.	.	343	
7	Koszta podróży	.	500	200	
	razem . .	14.801	16.977	15.375	
	Doliczywszy do tego koszta zarządu c. k. komisyj lokalnych dla spraw wykupna i regulacyi ciężarów gruntowych wykazane	38.664	34.762	38 617	
	przedstawia się ogólna suma . .	53.465	51.739	53.992	

Numer załącznika	B. 7. c. k. lokalne komisye				
	Wymienienie rubryk	Rzeczywista wynikłość z roku 1866.	Preliminowano na rok 1867.	Wniosek na rok 1868.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
7½	Płace, zasługi i dodatki	15.332	10.922	19.202	
8	Dodatki na pomieszkania	483	483	230	
9	Dyurny	3.577	3.471	4.709	
10	Remuneracye i zapomogi	.	.	.	
11	Potrzeby kancelaryjne	568	464	1.968	
12	Czynsze za najem pomieszkań . .	772	310	774	
13	Koszta podróży	17.802	18.885	11.568	
14	Rozmaite wydatki	130	227	166	
	razem . .	38.664	34.762	33.617	

Załącznik 1. do potrzeb.

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Preliminowano na rok 1867.	Wniosek na rok 1868	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	Płace, zasługi i dodatki.				
	1 zastępca prezydenta płaca roczna . . . 2500 złr.				
	1 radca Namiestnictwa płaca roczna . . . 2500 „				
	1 sekretarz Namiestnictwa płaca roczna i dodatek jego należyt. 1680 „				
	1 sekretarz Namiest. płaca roczna . . . 1400 „				
	1 naczelnik powiatowy płaca roczna . . . 2000 „				
	2 naczelników powiatowych płaca roczna po 1800 złr. . . . . 3600 „				
	2 naczelników powiatowych płaca roczna po 1600 złr. . . . . 3200 „				
	1 komisarz powiatowy płaca roczna . . . 1100 „				
	2 komisarzy powiatowych płaca roczna po 900 złr. . . . . 1800 „				
	1 komisarz płaca roczna . . . 840 „				
	1 sekretarz płaca roczna . . . 1150 „				
	2 koncepistów płaca roczna po 900 złr. . . 1800 „				
	1 koncepista płaca roczna . . . 800 „				

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866	Preliminowano na rok 1867.	Wniosek na rok 1868.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	2 adjunktów po 600 złr.. . . . 1200 „				
	3 praktykantów konceptowych z rocznem adjutum po 400 złr. 1200 „				
	Remuneracye.				
	3 praktykantom konceptowym po 300 złr. 900 złr.				
	dalej				
	1 woźny . płaca roczna 400 „				
	2 stróżów, zasługa roczna po 216 złr. . . . . 432 „				
	nareszcie				
	dyety asessorów w sprawach wykupna i regulacyi ciężarów gruntowych 800 „				
	razem 29.302 złr.				
	z której to sumy na Galicyę Zachodnią $^{12}/_{35}$ części w kwocie . wypadają	.	.	10.046	
	Doliczywszy do tej sumy prowizyę dla 1 stróża z płacą dzienną 20 kr. co rocznie czyni 73 złr 20 kr i z której to sumy na Galicyę Zachodnią $^{6}/_{7}$ części w kwocie . wypada.	.	.	63	
	wnosi się zatem ogółem	8.518	9.745	10.109	

Załącznik 2. do potrzeb.

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Preliminowano na rok 1867.	Wniosek na rok 1868.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	Dyurny				
	15 dyurnistów po 1 zł dziennie, rocznie 366 złr. . . 5.490 złr wypada $^{12}/_{35}$ części na Galicy Zachodnią	2.224	2.394	1.882	

Załącznik 3. do potrzeb.

Remuneracye i zapomogi.				
W skutek powiększonego stanu urzędników . . . . 3.000 złr. z której to kwoty $^{12}/_{35}$ na Galicyę zachodnią wypada	963	903	1 028	W wynikłości z r. 1866. są także wydatki komisyj lokalnych w kwocie 546 złr. i takie same wydatki w preliminowanej na rok 1867 sumie w kwocie 486 złr. wliczone.

Załącznik 4. do potrzeb.

Wydatki kancelaryjne i urzędowe.				
a) Na opał i rąbanie drzewa 500 złr b) „ papier i potrzeby do pisania . . . . . 600 „ c) „ druki i litografie . 800 „ d) „ wydatki insercyjne . 600 „ e) „ oprawę ksiąg . . . 100 „ f) „ urządzenie biór . . 100 „				

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Preliminowano na rok 1867.	Wniosek na rok 1868.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	g) Na czyszczenie biór . . 250 złr h) „ oświetlenie schodów . 80 „ i) „ rozmaite wydatki, oraz i wydatki tyczące losowania . . . . 150 „ k) „ pauszalia kancelaryjne dla referentów . 87 „ ogółem . . 3.267 złr. wypada na Galicyę Zachodnią $^{12}/_{35}$ części w kwocie	1.928	1.657	1.120	

Załącznik 5. do potrzeb.

Czynsz za najem lokalu.				
Czynsz za ubikacye c. k. Namiestnictwa w sprawach wykupna i regulacyi ciężarów gruntowych rocznie . . . . . 820 złr. wypada na Galicyę Zachodnią $^{12}/_{35}$ w kwocie	1.137	1.224	281	

Załącznik 6. do potrzeb.

Na rozmaite wydatki				
wnosi się . . . . . 1.200 złr z których na Galicyę Zachodnią $^{12}/_{35}$ w kwocie . . . . . wypada.	31	554	412	

Załącznik 6½ do potrzeb.

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wnikłość z roku 1866.	Preliminowano na rok 1868.	Wniosek na rok 1868.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	Dodatki na pomieszkanie.				
	Dla 5 naczelników rocznie 200 złr. ogólnie 1000 złr. z których na Galicyę Zachodnią $^{12}/_{35}$ w kwocie . . . . . wypada.			343	

Załącznik 7. do potrzeb.

Na koszta podróży 600 złr. z których na Galicyę Zachodnią kwota . . . . . się wnosi.		500	200	

Załącznik 7½ do potrzeb.

Płace, zasługi i dodatki przysiedmiu lokalnych komisyach.

	Płace złr.	Dodatki złr
1 sekretarz Namiestnictwa rocznie	1.400	600
1 naczelnik rocznie	1.800	600
2 komisarzy powiatowych rocznie 1000 złr. dodatek 500 dla obu	2.200	1.000
1 komisarz powiatowy	900	500
1 sędzia	1.000	500

Komisya lokalna w Krośnie jest postanowiona dla powiatu Krośniańskiego z 120 gminami i dla 63 gmin powiatu brzozowskiego i sanockiego, przeto koszta tej komisyi funduszu indemnizacyjnego dla Galicyi Zachodniej w $^{2}/_{3}$ częściach, zaś dla Galicyi Wschodniej w $^{1}/_{3}$ części ponosić ma.

Liczba porządkowa	Przedmiot	Płace zlr.	dodatki zlr.	Wynikłość z roku 1866.	Preliminowano na rok 1867.	Wniosek na rok 1868.	Uwagi
				Złr. wal. austr.			
	1 zastępca prokuratora . . .	945	500				Lokalna komisya w Krakowie jest postanowiona dla byłego cyrkułu krakowskiego i bocheńskiego, przeto na podstawie ilości powiatów ponosi koszta tej komisyi fundusz indemnizacyjny Wielkiego Księstwa Krakowskiego w $^2/_5$ częściach, zaś fundusz indemnizacyjny Galicyi Zachodniej w $^3/_5$ częściach.
	1 adjunkt powiatowy	730	500				
	1 adjunkt powiatowy	700	500				
	2 adjunktów powiatowych płace roczne 600 złr. i dodatek 500 złr. dla obydwóch . . .	1.200	1 000				
	ogółem . .	10.875	5.700	.	.	16 575	
	Doliczywszy do tego koszta lokalnej komisyi w Krośnie jako to: 1 komisarz powiatowy roczna płaca . 1.100 złr. i dodatek 500 „ razem 1600 złr. z których $^2/_3$ części w kwocie . na Galicyę Zachodnią wypadają.	734	333	.	.	1.067	
	potem koszta komisyi lokalnej w Krakowie. złr. 1 sędzia powiatowy . 1000 dodatek . . 500 1 adjunkt powiatowy 600 dodatek . . 500 razem 2600 z których $^3/_5$ części w kwocie . na Galicyę Zachodnią wypada.	960	600	.	.	1.560	
	wnosi się zatem w ogóle . . .	12.569	6.633	15.332	10.922	19.202	
		19.202					

Załącznik 8. do potrzeb.

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Preliminowano na rok 1867.	Wniosek na rok 1868.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	Dodatki na pomieszkanie				
	dla jednego naczelnika powiatowego	483	483	230	

Załącznik 9. do potrzeb.

Dyurny przy 7 komisyach lokalnych.			
11 dyurnistów po 366 zlr. rocznie . .	.	.	4.026
doliczywszy dyurnum przy lokalnej komisyi w Krośnie a to $^2/_3$ części jednego dyurnum 366 złr. w kwocie	.	.	244
przy komisyi lokalnej w Krakowie $^3/_5$ z 2 dyurnów 732 złr. w kwocie	.	.	439
wnosi się ogółem . .	3.577	3.471	4.709

Załącznik 11. do potrzeb.

7 lokal komisyi.			
Wydatki kancelaryjne i urzędowe.			
Pauszalia kancelaryjne na oświetlenie i potrzeby do pisania . . . . 418 złr.			
na opał i rąbanie drzewa 430 „			
„ zasługi . . . . . 490 „			
„ urządzenie biór i rozmaite inne wydatki . 302 „			
razem 1640 złr.			1.640

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Preliminowano na rok 1867.	Wniosek na rok 1868.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	Lokalna komisya w Krośnie.				
	Pauszalia kancelaryjne na oświetlenie i potrzeby do pisania . . . . . 38 złr.				
	na opał . . . . . 50 „				
	„ zasługi . . . . . 70 „				
	„ urządzenie bióra i inne wydatki . . . . . 82 „				
	razem 240 złr				
	z tego $^2/_3$ na Galicyi Zachodniej	.	.	160	
	Lokalna komisya w Krakowie.				
	Pauszalia kancelaryjne na oświetlenie i potrzeby do pisania . . . . . 76 złr.				
	na opał . . . . . 70 „				
	„ zasługi . . . . . 90 „				
	„ inne wydatki . . . . 44 „				
	razem 280 złr.				
	z tego $^3/_5$ na Galicyi Zachodniej	.	.	168	
	wnosi się zatem . .	568	464	1.968	

Załącznik 12. do potrzeb.

	Czynsz za najem pomieszkania.			
	dla 7 komisyi lokalnych	.	.	650
	doliczywszy z czynszów dla komisyi lokalnej w Krosnie w kwocie 50 złr. $^2/_3$ części	.	.	34
	i dla komisyi lokalnej w Krakowie w kwocie 150 złr. $^3/_5$ części . .	.	.	90
	na Galicyę zachodnią przypadających wnosi się zatem . . .	772	310	774

Załącznik 13. do potrzeb.

Liczba porządkowa.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Preliminowano na rok 1867.	Wniosek na rok 1868.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	Koszta podróży				Wniosek kosztów podróży na rok 1868. jest przeciw wynikłości z roku 1866. mniejszy, ponieważ lokalnej komisyi polecono ile możności komisye w miejscu przeprowadzić.
	dla 7 lokalnych komisyi	.	.	10.250	
	a z kosztów dla lokalnej komisyi w Krośnie w kwocie . 447 złr. $^2/_3$ części	.	.	298	
	dla lokalnej komisyi w Krakowie w kwocie 1700 złr. $^3/_5$ części na Galicyę Zachodnią przypadających	,	.	1.020	
	wnosi się zatem	17.802	18.885	11.568	

Załącznik 14. do potrzeb.

	Na rozmaite wydatki.			
	dla 7 lokalnych komisyi po . . . . . 20 złr.	.	.	140
	zaś z kwoty 20 złr. dla lokowanej komisyi w Krośnie $^2/_3$	.	.	14
	a z kwoty 20 złr. dla komisyi lokalnej w Krakowie $^3/_5$ części . na Galicyę zachodnią przypadających.	.	.	12
	zatem razem . .	130	227	166

B. Załącznik 5. do potrzeb.

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Preliminowano na rok 1867.	Wniosek na rok 1868.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	Spłata kapitałów przez wylosowanie.				
	Na podstawie planu umorzenia wydanego reskryptem ministeryalnym z dnia 29. grudnia 1857. liczba 11881. wypada w Galicyi Zachodniej z długu funduszu indemnizacyjnego pokrytego obligacyami w sumie 33,669.000 złr. do umorzenia kwota:				
	a) na II. półrocze 1867—204.000 złr.				
	b) na I. półrocze 1868—238.000 złr.				
	razem 442.000 złr. mon. konw. czyli . 464.100 złr. wal. austr., której wypłata według planu następuje zawsze 6 miesięcy później to jest				
	za II. półrocze 1867. na dniu 1. maja 1868.				
	a za I. półrocze 1868. na dniu 1 listopada 1868.				
	Wnosi się przeto na spłacenie długu funduszu indemnizacyjnego dla Galicyi Wschodniej przez losowanie obligacyi umorzyć się mającego	389.162	428.400	464.100	

B. Załącznik 6. do potrzeb.

1	Kwoty wyrównawcze od kapitałów uprawnionym spłacić się mające wynosić będą prawdopodobnie w r. 1868.	2.107	900	1.000	Wedle patentu z dnia 29. października 1853. §. 16. lit. b. muszą być kwoty, które nie dochodzą do wysokości jednej obligacyi najwyższej, wypłacone w gotówce.

B. Załącznik 7. do potrzeb.

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Preliminowano na rok 1867.	Wniosek na rok 1868.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
1	Kwoty wyrównawcze od rent uprawnionym spłacić się mające wynosić będą prawdopodobnie w r 1868.	6.225	1.800	2.000	Wedle patentu z dnia 29. października 1853. §. 16. lit. b) muszą być kwoty, które nie dochodzą wysokości jednej obligacyi najniższej, wypłacone w gotówce.

B. Załącznik 8. do potrzeb.

Renty uprawnionym.				
Podług planu umorzenia długu, pokrytego obligacyami funduszu indemnizacyjnego dla Galicyi Zachodniej wynosi dług z początkiem II. półrocza 1867. 30,667.000 złr. od którego 5% odsetki 1. maja 1868 w kwocie . . . 776.925 złr. zaś od długu zmniejszonego w skutek losowania na dniu 31. października 1867. w sumie . . . . 30,473.000 złr 5% odsetki 1. listopada 1868. w kwocie . . . 761.825 „ przeto razem w kwocie . . . . 1,528.750 złr. mon. konw. czyli w austr. wal. spłacone być mają.	1,956.154	1,598.944	1,605.189	

B. Załącznik 9. do potrzeb.

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Preliminowano na rok 1867.	Wniosek na rok 1868.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	Na podstawie powodów w preliminarzu dla funduszu indemnizacyjnego Galicyi Wschodniej wymienionych wnosi się na pokrycie odsetków od skarbowych zaliczek oprocentowanych na rok 1868. kwota	.	.	15.000	

B. Załącznik 10. do potrzeb.

	Wydatki nadzwyczajne.			
	Na 5% odsetki od zaległych i w roku 1868. uprawnionych wydać się mających kapitałów . . . . . 14.000 złr tudzież na zwrot nienależnie spłaconych kwot . . . . . 400 „ czyli razem .	14.185	.	15.000

Tytuły działów	Przedmiot	Wynik roku 1886.	Preliminowano na rok 1887.	Wniosek na rok 1888	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	Na podstawie powodów w preliminarzu dla funduszu indemnizacyjnego Galicyi Wschodniej wynikających wnosi się na pokrycie odsetków od skarbowych zaliczek oprocentowanych na rok 1887. Kwota			15 000	

B. Załącznik 10. do potrzeb.

	Wydatki nadzwyczajne.				
	Na 5% odsetki od zaległych w roku 1886. uprawnionych wydać się mających kapitałów . . . . . 14 000 złr tudzież na zwrot różnych należstw aplikacyjnych kwot . . . . . 100 „				
	czyli razem .	14.185		15.000	

Sumaryczny preliminarz funduszu indemnizacyjnego

dla Galicyi Wschodniej

na rok słoneczny 1868.

Liczba porz. i załączników	A. Pokrycie Wymienienie rubryk	Rzeczywista wynikłość z roku 1866.	Preliminowano na rok 1867.	Wniosek c. k. rządu na rok 1868.	Uwagi
		złr. wal. austr.			
	I. Od obowiązanych.				
1/1	Wpłata kapitałów	56.711	60.000	50.000	
2/1	„ rent „	18.754	28.955	16.742	
3/2	Odsetki za zwłoki i inne dochody	22.581	10.600	9.300	
	II. Od kraju.				
4/3	Trzecia część przez kraj pokryć się mająca	1,339.751	2,043.180	1,830.113	
5	Danina od zboża i soli	.	.	.	
	III. Ze Skarbu Państwa.				
6	Wynagrodzenia laudemialne . .	.	.	.	
7	Odsetki od nlokowanych nadwyżek funduszowych	.	.	.	
8	Zwroty kapitału od c. k. Skarbu .	.	.	.	
9	Zaliczki ze Skarbu Państwa:				
	a) nieoprocentowane	2,059.675	1,512,158	1,675.000	
	b) oprocentowane	.	.	192 900	
	razem . . .	3,497.472	3,654.893	3,774.055	

Liczba porz. i załączników	B. Potrzeby Wymienienie rubryk	Rzeczywista wynikłość z roku 1866.	Preliminowano na rok 1867.	Wniosek c. k. rządu na rok 1868.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
1/3	Koszta zarządu	107.322	79.765	89.546	
2/4	Splata kapitałów:				
	a) przez losowanie	714.021	743.400	867.300	
	b) przez wykupno obligacyi . .	.	.	.	
3/5	Kwoty wyrównawcze w kapitale .	2.902	3.000	2.500	
4/5	„ „ w rentach .	1.053	1.000	700	
5/6	Renty dla uprawnionych	2,601.865	2,810.903	2,772.184	
6	Wynagrodzenie laudemialne . . .	.	.	.	
7/7	Odsetki od kapitałów dłużnych Skarbowi Państwa	16.825	16.825	41.825	
8	Zwroty zaliczek ze Skarbu Państwa	.	.	.	
9	Nadzwyczajne wydatki	53.484	.	.	
	ogólna potrzeba . .	3,497.472	3,654.893	3,774.055	

A. Załącznik 1. do pokrycia.

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Preliminowano na rok 1867.	Wniosek na rok 1868.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	A. Wpłata kapitałów.				
	Wartość w kapitale wykupionych niepoddańczych, to jest emfitentycznych i dziesięcinnych prestacyj przyjmuje się w prawdopodobnej sumie jak w latach poprzednich . . . . 2,266 270 złr.				
	Na to wpłacono:				
	w roku 1855 . . 12.871 złr.				
	„ 1856 . . 27.852 „				
	„ 1857 . . 29.889 „				
	„ 1858 . . 101.041 „				
	„ 1859 . . 76.318 „				
	„ 1860 . . 91.330 „				
	„ 1861 . . 95.372 „				
	„ 1862 . . 82.726 „				
	„ 1863 . . 70.831 „				
	„ 1864 . 69.511 „				
	„ 1865 . . 64.470 „				
	„ 1866 . . 54.010 „				
	Według preliminarza z roku 1867. wpłynie prawdopodobnie 60.000 złr. wal. aus. albo w mon. konw. 57.143 „				
	zatem razem wpłaconych będzie . . 883.364 „				
	a pozostanie reszta kapitału w kwocie 1,382.906 „				
	Od tego odpadło przez kompenzacyę z kapitałami za prestacye poddańcze wymierzonemi . . . 892.031 „				
	a przyjąwszy, iż na tej drodze jeszcze spłaconych będzie . 19.718 „				
	odtrącić należy . . 911.749 „				
	zmniejsza się przeto kwota spłacić się jeszcze mających kapitałów do . . . 471.157 „				
	w mon. konw. albo wal. austr. . . . 494.715 „				
	z tego przyjmuje się na rok 1868.	56.711	60.000	50.000	

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Preliminowano na rok 1867.	Wniosek na rok 1868.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	B. Wpłata rent.				
	Od wykazanej reszty kapitałów w kwocie . . . . 494.715 złr wynoszą 5% odsetki . . . . . 16.742 „ które na rok 1868. wnoszą się w kwocie	18.754	28.955	16.742	

A. Załącznik 2. do pokrycia.

	C. Odsetki za zwłokę i inne dochody.				Do poz. 3. Różnica ta między wnioskiem a wynikłością pochodzi ztąd, iż w skutek mylnego zapatrywania się kas. dziesięciny i inne zwroty mylnie na rzecz funduszu indemnizacyjnego wciągnięto, lecz kwoty te wciągnięto po sprawdzeniu we właściwe rubryki i takowe jako wynikłość uważane być nie mogą.
1	Odsetki od kapitału i rent nie zapłaconych w terminie	4.660	6.000	5.400	
2	Czynsze dzierżawne i uzyskane ceny sprzedaży za pustki . . .	370	600	400	
3	Zysk za sprzedane książeczki, zwroty odsetków, dopłaty wyrównawcze i zwroty nadpłaconych należności	17.551	4.000	3.500	
	razem . .	22.581	10.600	9.300	

A. Załącznik 3. do pokrycia.

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Preliminowano na rok 1867.	Wniosek na rok 1868.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	D. Trzecia część przez kraj pokryć się mająca.				Podług dekretu wysokiego c. k. Ministerstwa Skarbu z dnia 19. lutego 1867. r. do l. 6164. został dodatek dla funduszu indemnizacyjnego podatku stałego postanowiony na 51 c. od jednego złr.
1	W Galicyi Wschodniej zostały na rok 1867. następujące podatki rozpisane a mianowicie:				
a)	gruntowy w kwocie . 2,960.299 złr.				
b)	domowo-czynszowy . 536.768 „				
c)	domowo-klasyczny . 852 266 „				
d)	zarobkowy . . . . 320.961 „				
e)	dochodowy . . . . 369.892 „				
	razem 5,040.186 złr.				
	po odtrąceniu podwójnego i wojennego dodatku w kwocie 653.617 złr				
	pozostaje kwota . . 4,386.569 złr.				
	jako suma stałych podatków, z której dodatek dla funduszu indemnizacyjnego po 51 c. od 1 złr. 2,237.150 złr. wynosi.				
	Przyjmując powyższą kwotę podatkową i powyższy dodatek jako prawdopodobny rezultat wnosi się na rok 1868.	1,339.751	2,043.180	1,830 113	

B. Załącznik $^1/_3$ do potrzeb.

Preliminarz

wydatków c. k Namiestnictwa jako Dyrekcyi funduszów indemnizacyjnych, tudzież c. k. Namiestnictwa, jako komisyi krajowej i komisyj lokalnych dla spraw odkupu i regulacyi ciężarów gruntowych z funduszu indemnizacyjnego Galicyi Wschodniej pokryć się mających

na rok słoneczny 1868.

Numer załącznika	A. C. k. Namiestnictwo				
	Wymienienie rubryk	Rzeczywista wynikłość z roku 1866.	Preliminowano na rok 1867.	Wniosek c. k. rządu na rok 1868.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
1/a	Płace, zasługi i dodatki	6.505	7.296	18.419	W skutek wniosku do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych pod d. 25. maja 1867. do L. 422. przedłożonego, podzielono koszta zarządu c. k. Namiestnictwa na fundusze indemnizacyjne Galicyi Wschodniej, Zachodniej i W. Ks. Krakowskiego według liczby istniejących wówczas urzędów podatkowych.
2/b	Dodatki na pomieszkanie	.	.	628	
3/c	Dyurny	3.636	4.225	3.451	
4/d	Remuneracye i zapomogi	960	1.000	1.886	
5/e	Potrzeby kancelaryjne	1.688	5.201	2.054	
6/f	Czynsze za najem pomieszkania .	4.100	820	516	
7/g	Koszta podróży	.	500	300	
8/h	Rozmaite wydatki	8.100	600	754	
	razem . .	24.989	19.642	28.008	
	doliczywszy do tego koszta zarządu c. k. komisyj lokalnych dla spraw wykupna i regulacyi ciężarów gruntowych wykazane	82.333	60.123	61.538	
	przedstawia się ogólna suma . .	107·332	79.765	89.546	

Numer załącznika	c. k. lokalne komisye				
	Wymienienie rubryk	Rzeczywista wynikłość z roku 1866.	Preliminowano na rok 1867.	Wniosek na rok 1868.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
9/i	Płace, zasługi i dodatki	46.249	32.870	30.248	
10/k	Dodatki na pomieszkanie	1.695	2 024	420	
11/l	Dyurny	7.728	8.030	7.442	
12/m	Remuneracye i zapomogi	770	1.000	.	Do poz. 12. Wniosek na remuneracye i zapomogi dla lokalnej komisyi jest pod liczbą 4. c. k. Namiestnictwa sumarycznie uwidocznionym.
13/n	Potrzeby kancelaryjne	4.323	1.700	3.200	
14/o	Koszta podróży	21.330	13.953	18.916	
15/p	Czynsze za najem pomieszkania .	57	446	1.016	
16	Rozmaite wydatki	181	100	296	
	razem . .	82.333	60.123	61.538	

B. Załącznik 1./a do potrzeb.

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Preliminowano na rok 1867.	Wniosek na rok 1868	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	Płace, zasługi i dodatki.				Wniosek na rok 1868. przewyższa wynikłość z r. 1866. z powodu pomnożenia stanu urzędników i w skutek podwyższenia płac przy organizacyi urzędów politycznych.
	1 zastępca prezydenta płaca roczna . . . 2500 złr.				
	1 radca Namiestnictwa płaca roczna . . . 2500 „				
	1 sekretarz Namiestnictwa płaca roczna i dodatek jego należyt. 1680 „				
	1 sekretarz Namiest. płaca roczna . . . 1400 „				
	1 naczelnik powiatowy płaca roczna . . . 2000 „				
	2 naczelników powiatowych płaca roczna po 1800 złr. . . . . 3600 „				
	2 naczelników powiatowych płaca roczna po 1600 złr. . . . . 3200 „				
	1 komisarz powiatowy płaca roczna . . . 1100 „				
	2 komisarzy powiatowych płaca roczna po 900 złr. . . . . 1800 „				
	1 komisarz płaca roczna . . . 840 „				
	1 sekretarz płaca roczna . . . 1150 „				
	2 koncepistów płaca roczna po 900 złr. . . 1800 „				
	1 koncepista płaca roczna . . . 800 „				

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Preliminowano na rok 1867.	Wniosek na rok 1868.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	2 adjunktów po 600 złr.. . . . 1200 „				
	3 praktykantów konceptowych z rocznem adjutum po 400 złr. 1200 „				
	Remuneracye.				
	3 praktykantom konceptowym po 300 złr. 900 złr.				
	dalej				
	1 woźny . płaca roczna 400 „				
	2 stróżów, zasługa roczna po 216 złr. . . . . 432 „				
	nareszcie				
	dyety asesorom w sprawach wykupna i regulacyi ciężarów gruntowych 800 „				
	razem 29.302 złr.				
	z której sumy na Galicyę Wschodnią $^{22}/_{35}$ części w kwocie . . wypada.	6.505	7.296	18.419	

B. Załącznik 2/b do potrzeb.

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Preliminowano na rok 1868.	Wniosek na rok 1868.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	Dodatki na pomieszkanie.				
	Dla 5 naczelników powiatowych po 200 złr. rocznie . . 1000 złr. na Galicyę Wschodnią $^{22}/_{35}$.			628	

B. Załącznik 3./c do potrzeb.

	Dyurny.			
	Dla 15 dyurnistów, dziennie 1 złr. razem . . . . . 5.490 złr. z której sumy na Galicyę Wschodnią $^{22}/_{35}$.	3.636	4.225	3.451	Podług faktycznej potrzeby w roku 1867.

B. Załącznik 4./d do potrzeb.

	Remuneracye i zapomogi.				Chociaż stan urzędników, dyurnistów i sług pomnożony został, wnosi się tylko na rok 1868. na remuneracye i zapomogi wedle w roku 1867. preliminowanej kwoty 3000 zł.
	Dla c. k. Namiestnictwa i lokalnych komisyi w Galicyi Wschodniej, Zachodniej i Wielkiego Księstwa Krakowskiego wnosi się kwotę . . . . . 3000 złr. z której na Galicyę Wschodnią $^{22}/_{35}$ wypada.	960	1.000	1 886	

B. Załącznik 5./e do potrzeb.

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Preliminowano na rok 1867.	Wniosek na rok 1868.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	Wydatki kancelaryjne i urzędowe.				
	a) Na opał i rąbanie drzewa 500 złr b) „ papier i potrzeby do pisania . . . . . 600 „ c) „ druki i litografie włącznie efektów kred. 800 „ d) „ wydatki insercyjne . 600 „ e) „ oprawę ksiąg . . . 100 „ f) „ urządzenie biór . . 100 „ g) „ czyszczenie biór . . 250 złr. h) „ oświetlenie przedpokoi i schodów . . . . 80 „ i) „ rozmaite wydatki, włącznie i losowania 150 „ k) „ pauszalia kancelaryjne dla referentów . 87 „ ogółem . . 3.267 złr.				
	z której kwoty dla Galicyi Wschodniej $^{22}/_{35}$ części w kwocie 2054 złr się wnoszą.	1.688	5.201	2.054	

Załącznik 6./f do potrzeb.

	Czynsze za najem pomieszkania.				
	Czynsz za ubikacye c. k. Namiestnictwa w sprawach wyku na i regulacyi ciężarów gruntowych rocznie . . . . . 820 złr.				Wynikłość w roku 1866. była tak wysoką, ponieważ czynsz za 5 lat tj. od 1. listopada 1861. r. aż do końca października 1866. r. w dniu 8. czerwca 1866. wypłaconym został.
	wypada na Galicyę Wschodnią $^{22}/_{35}$ części w kwocie . . 516 złr.	4.100	820	516	

B. Załącznik 7./g do potrzeb.

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Preliminowano na rok 1867.	Wniosek na rok 1868.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	Koszta podróży.				Wymieniona kwota 600 złr. preliminowaną została wedle prawdopodobnej potrzeby.
	Na prawdopodobne koszta w sprawach indemnizacyjnych i wykupna wnosi się kwota . 600 złr. z której na Galicyę Wschodnią $^{22}/_{35}$ wypada	.	500	300	

B. Załącznik 8./h do potrzeb.

	Rozmaite wydatki.				Wynikłość z roku 1866. była dla tego tak wysoką, ponieważ kwoty nie tyczące się funduszu indemnizacyjnego mylnie w tymże przez kasy zarachowane zostały i zwrócone być musiały.
	Na te wydatki wnosi się kwota . . . . . 1.200 złr. z której $^{22}/_{35}$ na Galicyę Wschodnią wypada.	8.100	600	754	

B. Załącznik 9/i do potrzeb.

	Płace i dodatki przy komisyach lokalnych.				Wynikłość z roku 1866. obejmuje zasługi służby i dyety znawców, zaś wniosku na rok 1868. są tylko płace i dodatki wyszczególnione. Dyety znawców są w preliminowanej sumie „kosztów podróży“ zawarte. Lokalna komisya w Krośnie obejmuje 120 gmin krośniańskiego powiatu, zaś 63 gmin brzozowskiego i sanockiego powiatu. Wypadające koszta tejże komisyi podziela się z tego względu na Galicyę Wschodnią w $^1/_3$, zaś na Galicyę Zachodnią $^2/_3$.
a.	1 radca Namiestnictwa płaca roczna . . . 1.260 złr. dodatek roczny . . 800 „ remuneracya . . . 300 „				
b.	1 sekretarz Namiestnictwa płaca roczna . . . 1.400 „ dodatek roczny . . 500 „				
c.	2 sędziów powiatowych płaca roczna 1 200 złr. dodatek roczny 600 złr. razem dla dwoch 2.400 „ 1.200 „				

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Preliminowano na rok 1867.	Wniosek na rok 1868.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
d.	1 naczelnik powiatowy płaca roczna . . . 1.155 „ dodatek roczny . . 600 „				
e.	7 komisarzy powiatowych I. klasy z płacą roczną 1.100 złr. 7.700 „ i z dodatkiem rocznym dla 6 po 500 złr. 1 po 600 złr. . . . . 3.600 „				
	Do tego koszta komisyi lokalnej w Krośnie, jako to:				
f.	1 komisarz powiat. I. kl. płaca roczna i dodatek 1.600 „ 1/3 na Galicyę Wschodnią 533 „				
g.	4 komisarzy pow. płaca roczna 900 złr. . . 3.600 „ i dodatek roczny dla każdego po 500 złr. co czyni . . . . . 2.000 „				
h.	2 adjunktów powiatow. płaca roczna po 600 zł. 1.200 „ i dod. roczny 500 złr. 1.000 „				
i.	1 adjunkt komis. płaca roczna . . . . . 500 „ i dodatek roczny . . 500 „ 30.248 złr.				
	Ogółem . .	46.249	32.870	30.248	

B. Załącznik 10/k do potrzeb.

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Preliminowano na rok 1867.	Wniosek na rok 1868.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	Dodatki na pomieszkanie.				Wniosek na rok 1868. jest w porównaniu do wynikłości z roku 1866. dla tego mniejszy, ponieważ byli naczelnicy powiatowi, którym lokalne komisye powierzono, przy nowej organizacyi politycznych urzędów komisarzami I. klasy zamianowani zostali, którym dodatek na pomieszkanie się nie należy.
	Dla 2 urzędników powiatowych a to: 1 przy lokalnej komisyi we Lwowie 1 „ „ „ w Stanisławowie rocznie 210 złr. razem . . .	1.695	2.024	420	

B. Załącznik 11/l do potrzeb.

	Dyurny.				Według faktycznego stanu.
	Dla 20 dyurnistów dziennie 1 złr. razem . .	7.320 złr.			
	zaś dla 1. dyurnisty przy lokalnej komisyi w Krośnie w $^1/_3$ na Galicyę wschodnią . .	122 „			
	Ogółem .	7.728	8.030	7.442	

B. Załącznik 12/m do potrzeb.

	Potrzeby kancelaryjne i urzędowe.				Chociaż stan lokalnych komisyj pomnożonym został, jednakowoż wniosek na potrzeby kancelaryjne w porównaniu wynikłości z roku 1866. mniejszym jest, ponieważ już w roku 1867. przy wszystkich lokalnych komisyach pauszalia kancelaryjne systemizowane zostały a to w miesięcznej kwocie 3 złr. 15 kr dla jednego referenta i jednego dyurnisty — z której to kwoty nie tylko koszta oświetlenia, ale i potrzeby do pisania, dalej lak do pieczętowania, sznury, płótna i papier do opakowania aktów sprawione być winny.
	Dla 13 lokalnych komisyi:				
	Pauszalia kancelaryjne na oświetlenie, opał i rąbanie drzewa, na zasługi, sprzęty urzędowe przy lokalnych komisyach, czyszczenie biór, wydatki na posłańców, świadków, na papier i inne rekwizyta, nareszcie na różne potrzeby	3 120 złr.			
	a z preliminowanej kwoty 240 złr. dla komisyi lokalnej w Krośnie na Galicyę Wschodnią wypadająca $^1/_3$.	80 „			
	razem . .	4.323	1 700	3.200	

B. Załącznik 13/n do potrzeb.

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Preliminowano na rok 1867.	Wniosek na rok 1868.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	Koszta podróży.				Wniosek tyczący się tej rubryki jest w porównaniu wynikłości z r. 1866. dlatego mniejszy, ponieważ lokalnym komisyom polecono ile możności pertraktacye w miejscu przeprowadzać.
	Milowe dla 19 referentów, strawne dla 20 dyurnistów, nakoniec dyety i milowe dla znawców razem . . . . . 18.767 złr.				
	Doliczywszy do tego z kosztów lokalnej komisyi Krośnieńskiej w kwocie 447 złr na Galicyę Wschodnią przypadającą $^1/_3$ w kwocie . . . . . 149 złr.				
	razem . .	21.330	13.953	18.916	

B. Załącznik 14/o do potrzeb.

	Czynsz za najem pomieszkania.				Wniosek na rok 1868. jest w porównaniu wynikłości z roku 1866. większym, ponieważ największa część lokalnych komisyj w lokalach urzędów powiatowych umieszczona była, a czynsz w roku 1866. nie był płacony.
	Dla komisyi lokalnej we Lwowie rocznie . . . . . 300 złr.				
	Dla dwoch komisyj lokalnych w Stnisławowie i Samborze po 100 złr. 200 „				
	dla reszty komisyj lokalnych 10 po 50 złr. rocznie . . . . . 500 złr.				
	nareszcie czynsz za komisyę lokalną w Krośnie rocznie 50 złr, z którego $^1/_3$ w kwocie . . 16 „ na Galicyę Wschodnią wypada.				
	razem . .	57	446	1.016	

B. Załącznik 15/p do potrzeb.

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Preliminowano na rok 1867.	Wniosek na rok 1868.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	Rozmaite wydatki.				
	Na pokrycie tychże i z powodu, iż na mniejsze kancelaryjne potrzeby nic nie preliminowano, wnosi się dla 13 lokalnych komisyj rocznie po 20 złr. . . . 290 złr. i na takież same wydatki dla komisyi lokalnej w Krośnie 20 złr., z których $^1/_3$ w kwocie . . 6 „ na Galicyę Wschodnią wypada.				W skutek pomnożenia komisyj lokalnych o 5 jest wniosek dla tej rubryki większy jak wynikłość z r. 1866.
	razem . .	181	100	296	

B. Załącznik 2/4 do potrzeb.

	Spłata kapitałów przez wylosowanie.				
	Na podstawie planu umorzenia wydanego reskryptem ministeryalnym z dnia 29. grudnia 1857. liczba 11881. wypada w lwowskim okręgu admin. z długu funduszu indemnizacyjnego pokrytego obligacyami w sumie 58,674.000 złr. do umorzenia kwota:				
	a) na II. półrocze 1867—413.000 złr.				
	b) na I. półrocze 1868—413.000 złr.				
	razem 826.000 złr.				
	mon. konw. czyli . 867.300 złr. wal. austr., których spłata według planu następuje zawsze 6 miesięcy później to jest				
	za II. półrocze 1867. na dniu 1. maja 1868.				
	a za I. półrocze 1868. na dniu 1. listopada 1868.				
	Wnosi się przeto na spłacenie długu lwowskiego funduszu indemnizacyjnego przez losowanie obligacyi umorzyć się mającego .	714.021	743.400	867.300	

B. Załącznik 3/5 i 4/5 do potrzeb.

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Preliminowano na rok 1867.	Wniosek na rok 1868.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	Kwoty wyrównawcze w kapitale i rentach dla uprawnionych.				
1	Ponieważ cały kapitał wynagrodzenia za zniesione powinności wynosi . . . . 48,354.114 złr. i z tego wypłacono tytułem zaliczki na kapitał w roku 1854. — 287.200 złr. „ 1855. — 2,336 950 „ „ 1856. — 556.000 „ „ 1857. — 195.000 „ „ 1858. — 67.400 „ „ 1859. — 1.250 „ 1860—1866. — — a jako całkowite wynagrodzenie: w roku 1855. — 1,141.860 złr. „ 1856. — 8,603.090 „ „ 1857. — 14,844 940 „ „ 1858. — 6,969.800 „ „ 1859. — 2,966.340 „ „ 1860. — 1,704.100 „ „ 1861. — 1,785.750 „ „ 1862. — 907.670 „ „ 1863. — 1,164.510 „ „ 1864. — 490 020 „ „ 1865. — 425.490 „ „ 1866. — 330.180 „ razem 44,777.550 złr. w obligacyach, zaś w kwotach wyrównawczych gotówką: w roku 1855. — 1.839 złr. „ 1856. — 13.985 „ „ 1857. — 18.187 „ „ 1858. — 11.774 „ „ 1859. — 10.657 „ „ 1860. — 6.186 „ „ 1861. — 3.286 „ „ 1862. — 2.960 „ „ 1863. — 2.944 „ „ 1864. — 4.715 „ „ 1865. — 3.422 „ „ 1866. — 2.902 „ ogółem 44,860.398 złr.				

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Preliminowano na rok 1867.	Wniosek na rok 1868.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	Przeto pozostaje do wypłacenia reszta kapitału w sumie 3,493 716 zł. z których na rok 1868. 100 000 złr prawdopodobnie do zaasygnowania i wypłacenia przypadnie.				
	Wnosi się zatem na spłatę kwot wyrównawczych do kapitałów dla uprawnionych	2.902	3.000	2.500	
2	Ponieważ prawdopodobnie nie wszystkie obrachunki w roku 1868 jeszcze przeprowadzone zostaną, przeto wnosi się na spłatę kwot wyrównawczych do rent . . .	1.053	1.000	700	
	summa . .	3.905	4.000	3.200	

B. Załącznik 5/6. do potrzeb.

	Renty uprawnionym.			
	Na podstawie planu umorzenia długu, pokrytego obligacyami lwowskiego funduszu indemnizacyjnego na mocy § 26. instrukcyi wynoszą 5% odsetki od długu pozostającego z początkiem II. półrocza 1867. w sumie . . . 53,010.000 złr. płatne 1. maja 1868 1,325.250 „ zaś od długu zmniejszonego w skutek losowania na dniu 31. października 1867. w sumie 52,597.000 złr 1,314,925 złr. płatne 1. listopada 1868.			
	przeto razem . . 2,640.175 złr. w mon. konw. czyli w austr. wal.	2,601.865	2,810.903	2,772.184

B. Załącznik 7/7 do potrzeb.

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Preliminowano na rok 1867.	Wniosek na rok 1868	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	Z pozwolonej oprocentowanej zaliczki za miesiące listopad i grudzień 1864. roku w kwocie 647.425 złr. spotrzebowano tylko 336.499 złr. 83 kr., wnoszą się zatem od tej sumy płacić się mające 5% odsetki w kwocie . .	16 835	16.835	16.835	Podług dekretu wysokiego c. k. Ministerstwa Skarbu z d. 14. marca 1866. r. do l. 596. mają być 5% odsetki od oprocentowanych zaliczek Skarbowi Państwa wtenczas polecone, jeżeli podniesienie dozwolonej nieoprocentowanej zaliczki jeszcze dalsze kwoty na pokrycie potrzeb podniesione w następnym miesiącu spłacone nie zostaną
	Z powodu, że po zniesieniu z końcem marca 1866. r. obrachunków między funduszem indemnizacyjnym a Skarbem Państwa fundusz po wyczerpaniu nieoprocentowanej zaliczki od nadal potrzebnych sum czyli oprocentowanych zaliczek Skarbowi Państwa 5% odsetki płacić ma, przeto wnosi się na pokrycie tychże kwota . .			25 000	Odsetki rachują się nie od 1. następującego miesiąca, lecz dopiero od 1. drugiego miesiąca aż do końca miesiąca, w którym zwrot zaliczki nastąpił.
	a to na zasadzie wyniku w roku 1866., gdyż podług tegoż na rok 1866. dozwolona nieoprocentowana zaliczka już w miesiącu sierpniu 1866. nietylko zupełnie wyczerpaną była, lecz jeszcze w tym samym miesiącu zaliczka oprocentowana w kwocie . . . 383.410 złr. a w miesiącu listopadzie 1866 roku w kwocie . . . 677.588 „				
	a zatem razem w kwocie . . . 1,060.998 złr. podniesioną została, która jednakowoż po odtrąceniu zwrotów w miesiącu				
	wrześniu w kwocie 18.015 złr.				
	październiku „ 97.109 „				
	grudniu „ 133.313 „				
	styczniu 1867. „ 134.626 „				
	kwietniu „ „ 355 „				
	razem w kwocie 383.418 złr				
	na . . 677.580 „				
	się zmniejszyła i od której Skarbowi Państwa odsetki się należą				
	ogółem . .	16.825	16.825	41.825	

B. Załącznik 8/9 do potrzeb.

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Preliminowano na rok 1867.	Wniosek na rok 1868.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	Wydatki nadzwyczajne w skutek mylnej manipulacyi kas, w skutek mylnie na fundusz indemnizacyjny przyjętych zaległości dziesięcinnych i za powinności urbaryalne, tudzież z powodu zwróconych dodatków na fundusz indemnizacyjny i innych zwrotów. .	53.484			Na podobne wydatki nieprelimiuje się nic, ponieważ przy porządnej manipulacyi kas pomyłki uchylone być mogą, zresztą nieprzewidziane wydatki uwzględniono już w preliminarzu kosztów zarządu jak świadczy załącznik B poz. 1/3.

Sumaryczny preliminarz funduszu indemnizacyjnego

dla Wielkiego Księstwa Krakowskiego

na rok słoneczny 1868.

Liczba porz. i załączników	A. Pokrycie Wymienienie rubryk	Rzeczywista wynikłość z roku 1866.	Preliminowano na rok 1867.	Wniosek c. k. rządu na rok 1868.	Uwagi
		złr. wal. austr.			
	I. Od obowiązanych.				
1/1	Wpłata kapitałów	55.463	31.304	32.104	
2/1	„ rent „	5.106	5.000	4.971	
3/2	Odsetki za zwłoki i inne dochody	1.418	.	1.200	
	II. Od kraju.				
4/3	Trzecia część przez kraj pokryć się mająca	169.523	185.759	156.017	
5	Danina od zboża i soli	.	.	.	
	III. Ze Skarbu Państwa.				
6	Wynagrodzenia laudemialne . . .	.	.	.	
7	Odsetki od ulokowanych nadwyżek funduszowych	.	.	.	
8	Zwroty kapitału od c. k. Skarbu .	.	.	.	
9	Zaliczki ze Skarbu Państwa:				
	a) nieoprocentowane	128.915			
	b) oprocentowane	.	.	28.600	
	razem . . .	360.425	222.063	222.892	

Liczba porz. i załączników	B. Potrzeby Wymienienie rubryk	Rzeczywista wynikłość z roku 1866.	Preliminowano na rok 1867.	Wniosek c. k rządu na rok 1868.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
1/4	Koszta zarządu	4.482	4.309	3 563	
2/5	Spłata kapitałów:				
	a) przez losowanie	35.438	43 050	45.150	
	b) przez wykupno obligacyi . . .	.	.	.	
3/6	Kwoty wyrównawcze w kapitale .	530	.	300	
4/7	„ „ w rentach .	188	.	100	
5/8	Renty dla uprawnionych	206.075	174.144	161.779	
6	Wynagrodzenie laudemialne . . .	.	.	.	
7	Odsetki od kapitałów dłużnych Skarbowi Państwa	.	.	.	
8	Zwroty zaliczek ze Skarbu Państwa	90.934	560	.	
9/9	Nadzwyczajne wydatki	22.778	.	12.000	
	ogólna potrzeba . .	360.425	222.063	222.892	

A. Załącznik 1 do pokrycia.

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Preliminowano na rok 1867.	Wniosek na rok 1868.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	A. Wpłaty kapitałów.				W wykazanej rzeczywistej wynikłości z roku 1866. wciągnięte są spłacać się mające *a.* kapitały w jednym roku . . . 416 złr. 48 kr. *b.* kapitały w 20 rocznych ratach w kwocie . . 10.474 „ 84 c. *c.* kapitały w rocznych ratach umarzających w kwocie . . . 44.571 „ 52½ W tych kwotach umieszczone są także nadpłaty za czas od 1. Stycznia 1867. począwszy.
	Należytość od obowiązanych za prestacye spłacalne wynosiła w Wielkiem Księstwie Krakowskiem . . . 852.175 złr. m.k. Od tego odpadło przez kompensacyę 20.158 złr. i przez spłatę ze strony obowiązanych do końca grudnia 1866. 521.844 złr. w roku 1867. wpłyną prawdopodobnie 35.000 złr.	55.463	31.304	32.104	
	razem . . 577.002 złr. m.k. a zatem pozostanie do wpłacenia prawdopodobnie z początkiem roku 1868 . . . 275.173 złr. m.k. czyli w. a. . 288.932 złr. z której to sumy ⅑ część w kwocie się wnosi.				Wynikłość z roku 1866. zawiera w sobie: a. renty zaległe w kwocie . . . . 79 złr. 4 kr. b. 5% odsetki od kapitału . . 5.027 „ ½ „ razem 5.106 złr. 4½ kr.
		5.106	5.000	4.971	
	B. Wpłata rent od obowiązanych za prestacye spłacalne.				
	Od kapitału w kw. 852.175 złr. mk. czyli w. a. . . . 894 784 „ wynoszą 5% odsetki . . . . 44.739 „ z czego ⅑ część w kwocie . . . prawdopodobnie spłacona zostanie.				

A. Załącznik 2 do pokrycia.

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Preliminowano na rok 1867.	Wniosek na rok 1868.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	C. Odsetki za zwłokę i inne dochody.				
1	Odsetki od kapitału i rent nie zapłaconych w terminie	1.194	.	1.000	
2	Zysk za sprzedane książeczki, zwroty odsetków, dopłaty wyrównawcze i zwroty nadpłaconych należności	224	.	200	
	Wnosi się zatem . .	1.418	.	1.200	

A. Załącznik 3. do pokrycia.

	Trzecia część przez kraj pokryć się mająca.				Podług dekretu wysokiego c. k. Ministerstwa Skarbu z dnia 19. lutego 1867. do L. 6164. został dodatek dla funduszu indemnizacyjnego po 51 kr. od jednego złr. podatku stałego postanowiony.
1	W W. Ks. Krakowskiem zostały na rok 1867. następujące podatki rozpisane a mianowicie:				
a)	gruntowy w kwocie . 132.676 złr.				
b)	domowo-czynszowy . 17.964 „				
c)	domowo-klasyczny . 140 612 „				
d)	zarobkowy . . . . 30.739 „				
e)	dochodowy . . . . 29.858 „				
	razem w kwocie 351.849 złr. od której dodatek dla funduszu indemnizacyjnego po 51 c. od 1 złr. 179.443 złr. wynosi.				
	Przyjmując powyższą kwotę podatkową i powyższy dodatek jako prawdopodobny rezultat wnosi się na rok 1868.	169.523	185.759	156.017	

A. Załącznik 2 do pol. 1.

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wydatki z roku 1896.	Budżet na rok 1897.	Wydatki na rok 1898	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	C. Odsetki za zwłokę i inne dochody.				
1	Odsetki od kapitału i rent nie zapłaconych w terminie	1 13		1.000	
2	Zysk za sprzedane kolejki żywotności odsetków, dopłaty wyrównawcze i zwroty nadpłaconych należności	224		200	
	Wynosi się zatem . .	1.418		1.200	

A. Załącznik 3. do pol. 1.

	Trzecia część przez Kraj położyć się mająca.			
1	W W. Ks. Krakowskiem zostały na rok 1897 następujące podatki rozpisane z różnowicie:			
a)	gruntowy w kwocie .	132.070 złr		
b)	domowo - czynszowy .	17.974 „		
c)	domowo - klasyczny .	140 612 „		
d)	zarobkowy	30 739 „		
e)	dochodowy	29.858 „		
	razem w kwocie 351.849 złr od których dodatek dla fundusza indemnizacyjnego po 31 c. od 1 złr. 179.443 złr. wynosi. Przyjmuje powyższą kwotę podatku i powyższy dodatek jako prawdopodobny rezultat wynosi się na rok 1898.	180.353	183.736	180.017

Załącznik 4 B. do potrzeb.

Preliminarz

wydatków c. k. Namiestnictwa jako Dyrekcyi funduszów indemnizacyjnych, tudzież c. k. Namiestnictwa, jako komisyi krajowej i komisyj lokalnych dla spraw odkupu i regulacyi ciężarów gruntowych z funduszu indemnizacyjnego Wielkiego Księstwa Krakowskiego pokryć się mających

na rok słoneczny 1868.

Numer załącznika	A. C. k. Namiestnictwo				
	Wymienienie rubryk	Rzeczywista wynikłość z roku 1866.	Preliminowano na rok 1867.	Wniosek c. k. rządu na rok 1868.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
1	Płace, zasługi i dodatki	1.423	812	848	
2	Dyurny	370	199	157	
3	Remuneracye i zapomogi	67	97	86	
4	Potrzeby kancelaryjne	267	138	93	
5	Czynsze za najem pomieszkania .	189	102	23	
6	Rozmaite wydatki	44	46	34	
6½	Dodatki na pomieszkanie	.	.	29	
7	Koszta podróży	.	.	100	
	razem . .	2.360	1.394	1.370	
	doliczywszy do tego koszta zarządu c. k. komisyi lokalnej w Krakowie dla spraw serwitutowych . . .	2.122	2.879	2.193	
	przedstawia się ogólna suma .	4.482	4.273	3.563	

Numer załącznika	c. k. lokalne komisye w Krakowie				
	Wymienienie rubryk	Rzeczywista wynikłość z roku 1866.	Preliminowane na rok 1867.	Wniosek na rok 1868.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
7 1/2	Płace, zasługi i dodatki	935	910	1.040	
8	Dodatki na pomieszkanie	.	.	.	
9	Dyurny	358	289	293	
10	Remuneracye i zapomogi	.	.	.	
11	Potrzeby kancelaryjne	46	46	112	
12	Koszta podróży	783	1.615	680	
13	Czynsze za najem pomieszkania .	.	.	60	
14	Rozmaite wydatki	.	19	8	
	razem . .	2.122	2.879	2.193	

B. Załącznik 1. do potrzeb.

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Preliminowano na rok 1867.	Wniosek na rok 1868.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	Place, zasługi i dodatki.				
	1 zastępca prezydenta płaca roczna . . . 2500 złr.				
	1 radca Namiestnictwa płaca roczna . . . 2500 „				
	1 sekretarz Namiestnictwa płaca roczna i dodatek jego należyt. 1680 „				
	1 sekretarz Namiest. płaca roczna . . . 1400 „				
	1 naczelnik powiatowy płaca roczna . . . 2000 „				
	2 naczelników powiatowych płaca roczna po 1800 złr. . . . . 3600 „				
	2 naczelników powiatowych płaca roczna po 1600 złr. . . . . 3200 „				
	1 komisarz powiatowy płaca roczna . . . 1100 „				
	2 komisarzy powiatowych płaca roczna po 900 złr. . . . . 1800 „				
	1 komisarz płaca roczna . . . 840 „				
	1 sekretarz płaca roczna . . . 1150 „				
	2 koncepistów płaca roczna po 900 złr. . . 1800 „				
	1 koncepista płaca roczna . . . 800 „				

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866	Preliminowano na rok 1867.	Wniosek na rok 1868.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	2 adjunktów po 600 złr.. . . . 1200 „				
	3 praktykantów konceptowych z rocznem adjutum po 400 złr. 1200 „				
	Remuneracye.				
	3 praktykantom konceptowym po 300 złr. 900 złr.				
	dalej				
	1 woźny . płaca roczna 400 „				
	2 stróżów, zasługa roczna po 216 złr. . . . . 432 „				
	nareszcie				
	dyety asessorom w sprawach wykupna i regulacyi ciężarów gruntowych 800 „				
	razem 29.302 złr.				
	z której sumy na W. Ks. Krakowskie $^1/_{35}$ część w kwocie . . wypada.			837	
	Doliczywszy do tej sumy prowizyę dla 1 stróża z płacą dzienną 20 kr. co rocznie 73 złr. 20 kr. czyni, i na Wielkie Księstwo Krakowskie $^1/_7$ część wypadającą . .	.	.	11	
	wnosi się zatem ogółem	1.723	812	848	

Załącznik 2 do potrzeb.

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Preliminowano na rok 1867.	Wniosek na rok 1868.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	Dyurny.				
	15 dyurnistów po 1 złr. dziennie, rocznie 366 złr. . . 5.490 złr. wypada $^1/_{35}$ na Wielkie Księstwo Krakowskie	370	199	157	

Załącznik 3. do potrzeb.

Remuneracye i zapomogi.				
W skutek powiększonego stanu urzędników . . . . 3.000 złr. z której kwoty $^1/_{35}$ na Wielkie Księstwo Krakowskie wypada .	67	97	86	W wynikłości z roku 1866. są także wydatki komisyj lokalnych w kwocie . . . . . 14 złr. i taż sama kwota preliminowana w roku 1867. . . . . 14 złr.

Załącznik 4. do potrzeb.

Wydatki kancelaryjne i urzędowe.				
a) Na opał i rąbanie drzewa 500 złr				
b) „ papier i potrzeby do pisania . . . . . 600 „				
c) „ druki i litografie włącznie efektów kred. 800 „				
d) „ wydatki insercyjne . 600 „				
e) „ oprawę ksiąg . . . 100 „				
f) „ urządzenie biór . . 100 „				
g) „ czyszczenie biór . . 250 złr.				
h) „ oświetlenie przedpokoi i schodów . . . . 80 „				

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Preliminowano na rok 1867.	Wniosek na rok 1868.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	i) „ rozmaite wydatki, oraz i koszta tyczące losowania . . . . 150 „ k) „ pauszalia kancelaryjne dla referentów . 87 „ ogółem . . 3.267 złr. z której kwoty na W. Ks. Krakowskie $^1/_{35}$ część w kwocie 93 złr. się wnosi.	267	138	93	

Załącznik 5. do potrzeb.

Czynsze za najem pomieszkania.				
Czynsz za ubikacye c. k. Namiestnictwa w sprawach wykupna i regulacyi ciężarów gruntowych rocznie . . . . . 820 złr. wypada na W. Ks. Krakowskie $^1/_{35}$ części w kwocie . . 23 złr.	189	102	23	

Załącznik 6. do potrzeb.

Rozmaite wydatki.				
Na te wydatki wnosi się kwota . . . . . 1.200 złr z których na W. Ks. Krakowskie $^1/_{35}$ część w kwocie 34 złr. wypada.	44	46	34	

Załącznik $6^1/_2$ do potrzeb.

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Preliminowano na rok 1867.	Wniosek na rok 1868.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	Dodatki na pomieszkanie.				
	Dla 5ciu naczelników powiatowych wnosi się rocznie po 200 złr. ogólnie 1.000 złr., z których na W. Ks. Krakowskie $^1/_{35}$ część w kwocie . . . . . wypada.	.	.	29	

Załącznik 7. do potrzeb.

	Na koszta podróży.				
	wnosi się 600 złr., z których na W. Ks. Krakowskie $^1/_{35}$ część w kwocie . . . . . wypada.	.	.	100	

Załącznik $7^1/_2$ do potrzeb.

	Płace. zasługi i dodatki dla komisyi lokalnej w Krakowie.				Komisya lokalna w Krakowie obejmuje były krakowski i bocheński cyrkuł. Uwzględniając ilość powiatów, podzielone zostały koszta tejże komisyi na fundusz indemizacyjny krakowski z $^2/_5$, zaś na fundusz indemnizacyjny Galicyi Zachodniej z $^3/_5$ części.
	1 sędzia powiatowy płaca roczna . . . 1.000 złr. dodatek roczny . . 500 „ 1 adjunkt, płaca roczna 600 „ dodatek roczny . . 500 „				
	z tego wypada na W. Ks. Krakowskie $^2/_5$ części w kwocie 1.040 złr. zaś $^3/_5$ części w kwocie 1.560 złr. na Galicyę Zachodnią.	935	910	1.040	

Załącznik 8 do potrzeb.

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Preliminowano na rok 1867.	Wniosek na rok 1868.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	Dyurny.				
	dla komisyi lokalnej w Krakowie: 2 dyurnistów dziennie po 1 złr. za 366 dni . . . . . 732 złr. z tego wypada na W. Księstwo Krakowskie $^2/_5$ części . . 293 złr. zaś $^3/_5$ części . . . 493 „ na Galicyę zachodnią.	358	289	293	

Załącznik 11. do potrzeb.

	Wydatki kancelaryjne i urzędowe przy komisyi lokalnej w Krakowie.				
	Pauszalia kancelaryjne na oświetlenie i potrzeby pisania, dla 2 referentów po 3 złr. 15 kr. miesięcznie, a zatem rocznie 38 złr. razem	76 złr.			
	na opał i rąbanie drzewa	70 „			
	„ zasługi	90 „			
	„ urządzenie bióra i rozmaite inne wydatki .	44 „			
	razem	280 złr.			
	z której sumy na W. Księstwo Krakowskie $^2/_5$ części w kwocie 112 złr.		46	46	112
	zaś na Galicyę Zachodnią $^3/_5$ części w kwocie . . . 168 złr. wypada.				

Załącznik 12. do potrzeb.

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Preliminowano na rok 1867.	Wniosek na rok 1868.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	Koszta podróży dla lokalnej komisyi w Krakowie, W porównaniu kosztów podróży w r. 1866. wynikłych wnosi się dla tejże komisyi . . . 1.700 złr. z których na W. Księstwo Krakowskie $^2/_5$ części w kwocie 680 złr zaś $^3/_5$ „ „ 1.020 „ na Galicyę Zachodnią wypada.	783	1.615	680	

Załącznik 13. do potrzeb.

	Czynsz za najem pomieszkania dla lokalnej komisyi w Krakowie. Za dwa pokoje wynosi czynsz 150 złr. z tego wypada $^2/_5$ części na Wielkie Księstwo Krakowskie w kwocie 60 złr. . . . . reszta $^3/_5$ części na Galicyę Zachodnią w kwocie 90 złr.	.	.	60	w porównaniu przy lokalnej komisyi lwowskiej preliminowanej kwoty

Załącznik 14. do potrzeb.

	Dla lokalnej komisyi w Krakowie. Na rozmaite wydatki wnosi się 20 złr. z których $^2/_5$ części na Wielkie Ks. Krakowskie w kwocie . 8 złr. zaś $^3/_5$ części na Galicyę Zachodnią w kwocie 12 złr. wypada.	.	19	8	

B. Załącznik 5 do potrzeb.

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Preliminowano na rok 1867.	Wniosek na rok 1868.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	Spłata kapitałów przez losowanie.				
	Na podstawie planu umorzenia wydanego reskryptem ministeryalnym z dnia 29. grudnia 1857. liczba 11881. wypada w Wielkiem Księstwie Krakowskiem z długu funduszu indemnizacyjnego pokrytego oblig. w sumie 3,398.000 złr. do umorzenia kwota:				
	a) na II. półrocze 1867— 21.000 złr.				
	b) na I. półrocze 1868— 22.000 złr.				
	razem 43.000 złr.				
	mon. konw. czyli . 45.150 złr.				
	wal. austr., których spłata według planu następuje zawsze 6 miesięcy później to jest				
	za II. półrocze 1867. na dniu 1. maja 1868.				
	a za I. półrocze 1868. na dniu 1. listopada 1868.				
	Wnosi się przeto na spłacenie długu funduszu indemnizacyjnego dla W. Ks. Krakowskiego przez losowanie obligacyi umorzyć się mającego	35.438	43.050	45.150	

B. Załącznik 6. do potrzeb.

1	Kwoty wyrównawcze od kapitałów uprawnionym spłacić się mające wynosić będą prawdopodobnie w r. 1868.	530	.	300	Wedle patentu z dnia 29. października 1853. §. 16. lit. b. muszą być kwoty, które nie dochodzą do wysokości jednej obligacyi najniższej, wypłacone w gotówce.

B. Załącznik 7 do potrzeb.

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Preliminowano na rok 1867.	Wniosek na rok 1868.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
1	Kwoty wyrównawcze od rent uprawnionym spłacić się mające wynosić będą prawdopodobnie w r 1868.	188	.	100	Wedle patentu z dnia 29. października 1853. §. 16. lit. b) muszą być kwoty, które nie dochodzą wysokości jednej obligacyi najniższej, spłacone w gotówce.

B. Załącznik 8. do potrzeb.

	Renty uprawnionym.			
	Na podstawie planu umorzenia długu, pokrytego oblig. funduszu indemn. dla W. Ks. Krakowskiego na mocy § 26. instrukcyi wynoszą 5% odsetki od długu pozostającego z początkiem II. półrocza 1867. w sumie . . . 3,092.000 złr. płatne 1. maja 1868 77.300 „ zaś od długu zmniejszonego w skutek losowania na dniu 31. października 1867. w sumie 3,071.000 złr. płatne 1. listopada 1868. 76.775 złr. przeto razem . . 154.075 złr. w mon. konw. czyli w austr. wal.	206.075	174.144	161.779	

B. Załącznik 9. do potrzeb.

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1866.	Preliminowano na rok 1867.	Wniosek na rok 1868	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	Na wydatki nadzwyczajne.				
a.	a mianowicie na 5% odsetki od zaległych i w roku 1868. uprawnionych wydać się mających kapitałów . . . . . 11.950 złr.				
b.	na zwrot nienależnie spłaconych kwot . 50 „				
	razem 12.000 „				
	która kwota na r. 1868. się wnosi	22.778	.	12.000	

Sprawozdanie

w sprawie wynagrodzenia mianowanych przez Wydział krajowy Członków Komisyi krajowej i Komisyj inspektoracyjnych, tudzież Mężów zaufania do katastralnego oszacowania gruntów.

Wysoki Sejmie!

Pismem z dnia 16. maja 1867. l. 4234 doniosło c. k. Prezydyum Namiestnictwa Wydziałowi krajowemu, iż Najjaśniejszy Pan raczył się przychylić do petycyi o rewizyę operacyj katastralnych pod przewodnictwem mieszanej Komisyi — w skutek uchwały Wysokiego Sejmu, powziętej na posiedzeniu z dnia 27. kwietnia 1866. — wniesionej, i przysłało zarazem zatwierdzone przez Najjaśniejszego Pana postanowienia zasadnicze co do przeprowadzenia tej czynności.

Na mocy postanowień tych mianuje Wydział krajowy cztérech Członków do krajowej Komisyi katastralnej, po cztérech Członków do każdej katastralnej Komisyi inspektoryjnej, i po dwóch Mężów zaufania dla każdego okręgu szacunkowego.

Przystępując do zamianowania, zapytał się Wydział krajowy pismem z dnia 22. czerwca 1867. l. 6260 c. k. Prezydyum Namiestnictwa, jakie wynagrodzenie, tak co do dyet, jak i co do kosztów podróży, pobierać będą Członkowie przez niego mianowani, i w której c. k. kasie wynagrodzenie to będzie zaasygnowane. Wydział krajowy wychodził bowiem z zapatrywania się, iż nie można wymagać od mianowanych Członków, by poświęcali się żądanym od nich czynnościom bez wynagrodzenia im przynajmniej ponoszonych z tego powodu wydatków, zwłaszcza iż czynności te muszą z natury rzeczy potrwać dłuższy czas. Mając wzgląd na wielką liczbę osób, które będą musiały brać udział w tych czynnościach, nie znajdzie się nawet przy ogólnym naszego kraju ubóstwie potrzebna ilość takich, którzyby mogli ponosić taką ofiarę, pominąwszy już, że pieniężnej ofiary nie można wymagać od nikogo.

Pismem z dnia 21. sierpnia 1867. l. 5551 odpowiedziało c. k. Prezydyum Namiestnictwa Wydziałowi krajowemu, iż c. k. Ministerstwo nie przychyliło się do wniosku, aby wzmiankowani Członkowie pobierali wynagrodzenie z funduszu katastralnego, wychodząc z zapatrywania się, że przydzielenie do czynności szacunku katastralnego zastępców z kraju ma miejsce tylko w tegoż interesie, że przeto koszta z tego powodu kraj, a nie Skarb Państwa ponosić winien.

Zarazem doniosło c. k Prezydyum Namiestnictwa, iż c. k. Ministerstwo Skarbu zezwoliło ze względu, iż użycie funduszu krajowego nie może nastąpić bez zezwolenia sejmowego na tymczasowe wypłacenie dyet Członkom Komisyi krajowej i Komisyj inspektoryjnych przez Wydział krajowy mianowanym z funduszu katastralnego za zwrotem z funduszu krajowego. —

Zdaniem Wydziału krajowego zapatrywanie się Ministerstwa jest zupełnie mylnem.

Katastralne oszacowanie gruntów, mające służyć za podstawę do wymiaru i rozkładu rządowych podatków, jest rzeczą wyłącznie państwową. Tak też zawsze było uważane. Wszystkie wydatki, tyczące się tego oszacowania, pokrywane były w innych królestwach i krajach wyłącznie z funduszów Państwa. Do tych wydatków przyczyniała się Galicya zarówno z innemi krajami. Gdyby tedy dziś, gdzie oszacowanie to przeprowadzono już, z wyjątkiem Tyrolu, we szystkich prowincyach, Galicya miała ponosić u siebie wyjątkowo sama część dotyczących kosztów, ponosiłaby je podwójnie, raz w innych prowincyach zarówno z niemi, a powtóre u siebie bez odpowiedniego udziału tamtych krajów.

Ale nie tylko katastralne szacowanie w ogóle dzieje się w interesie Państwa. Interes Państwa wymaga także, aby oszacowanie to było rzetelne i sprawiedliwe, inaczej bowiem cel tych czynności byłby zupełnie chybionym. A właśnie tylko dlatego, aby szacunek gruntów w Galicyi był rzetelnym i sprawiedliwym, zezwolił Najjaśniejszy Pan na współdziałanie zastępców z kraju przy dotyczących czynnościach. Petycya Wysokiego Sejmu przekonała Najjaśniejszego Pana, że przeprowadzone przez organa rządowe oszacowanie było zupełnie błędne, że wbrew najwyższemu postanowieniu użyto do tej czynności osób, z stosunkami a nawet i z językiem kraju nie obznajomionych, że nie zastosowano się do obowiązujących przepisów, i że w ogóle postępowano całkiem dowolnie. Tylko na podstawie tego przekonania Najjaśniejszy Pan mógł być spowodowanym do przychylenia się do prośby Wysokiego Sejmu i zezwolić na rewizyę szacunku przy współudziale zastępców kraju. Rewizya ta jest zatem bezsprzecznie przedewszystkiem w interesie Państwa, a pośrednio tylko w interesie kraju. Najjaśniejszy Pan raczył uznać, że we współdziałaniu zastępców kraju spoczywa żądana rękojmia rzetelności i sprawiedliwości oszacowania. Dziś zastępcy z kraju są czynnikami tego oszacowania. Wydatki połączone z ich współdziałaniem stanowią integralną część kosztów szacowania, i jako takie winne być ponoszone z ogólnych kosztów Państwa, na ten cel przeznaczonych.

Jeżeli złe i błędne dotychczasowe oszacowanie spowodowało ten wydatek, toć przecież nie kraju naszego w tem wina, i już dlatego samego sprzeciwiałoby się wszelkiej słuszności, aby kraj miał go ponosić.

Zapatrywanie się c. k. Ministerstwa, że przydzielenie do czynności szacunku zastępców z kraju ma miejsce tylko w tegoż interesie, ubliża zdaniem Wydziału krajowego albo powadze c. k. Rządu, przypuszczając, że mógłby się zadowolnić oszacowaniem nierzetelném, albo powadze kraju, posądzając go o dążność oszacowania ziemi niżej, jak powinna być oszacowaną podług obowiązujących przepisów; a przecież Wysoki Sejm nie prosił o nic innego, jak tylko o rzetelne oszacowanie, i c. k. Rząd nie przystałby i przystaćby nie mógł na inne, jak rzetelne oszacowanie.

Z tych więc powodów Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy powziąść następującą uchwałę:

Zważywszy, że katastralne oszacowanie odbywa się w interesie Państwa;

zważywszy, że we wszystkich królestwach i krajach fundusz Państwa ponosił koszta tego szacowania, a kraj nasz przyczyniał się zarówno z innemi do pokrycia tych kosztów;

zważywszy, że kraj nasz nie może odpowiadać za błędne i z istniejącemi przepisami niezgodne przeprowadzenie dotychczasowych czynności szacunkowych w kraju naszym;

zważywszy, że kraj nasz żąda, również jak i c. k. Rząd tylko rzetelnego oszacowania;

Sejm krajowy Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem uznaje, że kraj nie ma żadnego obowiązku do ponoszenia z funduszu krajowego wydatków, wynikających ze współdziałania przy czynnościah katastralnego oszacowania gruntów mianowanych przez Wydział krajowy Członków Komisyi krajowej i Komisyj inspektoryjnych, tudzież Mężów zaufania, i dlatego nie przystaje na dotyczące żądanie c. k. Ministerstwa.

Leon książe Sapieha w. r.

Marszałek krajowy.

Kazimierz Grocholski w. r.

Sprawozdawca.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi i Wielkiego Księstwa Krakowskiego.

We Lwowie dnia 10. lipca. 1868.

Liczba Wydz. kraj. 7111.

Przedłożenie rządowe.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. W budżecie funduszów indemnizacyjnych zachodnio i wschodnio galicyjskiego i W. Księstwa Krakowskiego na rok 1869. będą zamieszczone pozycye, wykazane w załączonych ⁄. preliminarzach.

II. Dodatek krajowy do podatków na rzecz tych funduszów ustanawia się na rok 1869. w kwocie 51. ct. od jednego złr. podatków stałych bez wojennego i nadzwyczajnych dodatków.

Sumaryczny preliminarz funduszu indemnizacyjnego dla Galicyi Wschodniej na rok słoneczny 1869.

Liczba porz. i załączników	A. Pokrycie Wymienienie rubryk	Rzeczywista wynikłość z roku 1867.	Preliminowano na rok 1868.	Wniosek c. k. rządu na rok 1869.	Uwagi
		złr. wal. austr.			
	I. Od obowiązanych.				
1/1	Wpłata kapitałów	66.091	50.000	45.000	
2/1	„ rent „	20.299	16.742	14.500	
3/2	Odsetki za zwłoki i inne dochody	19.426	9.300	7.889	
	II. Od kraju.				
4/3	Trzecia część przez kraj pokryć się mająca	2,028.721	1,830.113	1,788.287	
5	Daniny od zboża i soli	.	.	.	.
	III. Ze Skarbu Państwa.				
6	Wynagrodzenia laudemialne . . .	.	.	.	
7	Odsetki od ulokowanych nadwyżek funduszowych	.	.	.	
8	Zwroty kapitałów od c. k. Skarbu	.	.	.	
9	Subwencye ze Skarbu Państwa:				
	a) nieoprocentowane i niezwrotne .	2,390.555	1,675.000	1,662.000	
	b) oprocentowane i zwrotne . . .	.	192.900	173.099	
	razem . . .	4,525.092	3,774.055	3,690.775	

Liczba porz. i załączników	B. Potrzeby Wymienienie rubryk	Rzeczywista wynikłość z roku 1867.	Preliminowano na rok 1868.	Wniosek c. k. rządu na rok 1869.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
1/4	Koszta zarządu	84.164	89.546	93.056	
2/5	Spłata kapitałów:				
	a) przez losowanie	688.086	867.300	867.300	
	b) przez wykupno obligacyi . .	.	.	.	
3/6	Kwoty wyrównawcze w kapitale .	1.090	2.500	1.100	
4/6	„ „ w rentach .	287	700	500	
5/7	Renty dla uprawnionych	2,790.284	2,772.184	2,728.819	
6	Wynagrodzenie laudemialne . . .	.	.	.	
7/8	Odsetki od kapitałów dłużnych Skarbowi Państwa	43.742	41.825	.	
8	Zwroty zaliczek do Skarbu Państwa	894.808	.	.	
9/9	Nadzwyczajne odsetki	22.631	.	.	
	razem . .	4,525.092	3,774.055	3,690.775	

A. Załącznik 1 do pokrycia.

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Preliminowano na rok 1868.	Wniosek na rok 1869.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	Wpłata kapitałów i rent.				
1	Cały kapitał wykupna przez obowiązanych spłacić się mający może, jak już w poprzednich latach przyjęto, wynosi 2,206.270 złr. Na ten kapitał wpłacono już do końca roku 1867. kwotę . . . . . 946.307 złr. na rok 1868. przyjęto, że wpłynie 50 000 złr. wal. a. czyli . . . . . 47.619 „ m. k. a zatem razem . . . . . 993.926 złr. pozostanie przeto z końcem roku 1868., jeszcze do spłacenia . . . . 1.272 344 złr Z tej należytości opłacono do końca roku 1867. w drodze kompensacyi . . . . . 1,004.031 złr. na rok 1868. przyjęto ze . . . . 20.000 „ z kompensowane zostanie, co razem 1,024.031 „ czyni, po odtrąceniu tej kwoty od powyższej do spłacenia pozostałej wynosić będzie kwota do spłacenia pozostała 248.313 złr. m. k. czyli . . . 260.729 „ wal. austr. z której w roku 1869. prawdopodobnie wpłynie kwota 45 000 złr.	66.091	50.000	45.000	
	Od powyżej wykazanego kapitału 260.729 złr. wnoszą się na rok 1869. odsetki w kwocie 14 500 złr. przy uwzględnieniu wyniku z roku 1867.	20.299	16.742	14.500	
	razem . .	86.390	66.742	59.500	

A. Załącznik 2. do pokrycia.

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Preliminowano na rok 1868.	Wniosek na rok 1869.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	Odsetki za zwłokę i inne dochody.				Do poz. 3. Różnica między wnioskiem na rok 1869. i wynikiem z roku 1867. tem się wyjaśnia, że w roku 1867. przez mylną manipulacyę kas, restancye dziesięcinne, polityczne depozyta i inne zwroty nienależnie na rzecz funduszu indemnizacyjnego w percepcyę wzięte zostały, które później zwrócone być musiały.
1	Na odsetki za zwłokę od rat kapitału i procentów w terminie nie spłaconych, wnosi się kwota 4.700 złr.	5.353	5.400	4.700	
2	Na cenę kupna i czynsze dzierżawne z pustek rustykalnych wnosi się kwota 289 złr.	356	400	289	
3	Na dochód z sprzedanych książeczek płatniczych, na zwrot nienależnie wypłacanych odsetek, na wpłaty kwot w celu wyrównania kapitałów, na taxy za przepisanie obligacyj i na inne zwroty nienależnie wypłacanych kwot, jako też na zwrot kosztów podróży wnosi się kwota . . 2.900 złr.	13.713	3.500	2.900	
	razem . .	19.426	9.300	7.88	

A. Załącznik 3. do pokrycia.

	Trzecia część przez kraj pokryć się mająca.				Dodatek dla funduszu indemnizacyjnego postanowiony został na r. 1868. po 51 kr. od 1 złr. podatku podług dekretu Ministerstwa Skarbu z dnia 27. grudnia 1867. do L. 49310.
1	W Galicyi Wschodniej rozpisano na r. 1867. podług wykazu oddziału rachunkowego c. k. skarbowej dyrekcyi krajowej następujące podatki, a mianowicie:				
a)	gruntowy w kwocie . 2,550.660 złr.				
b)	czynszowo-domowy . 693.968 „				
c)	klasyczno-domowy . 542 926 „				
d)	zarobkowy . . . . 259.693 „				
e)	dochodowy . . . . 270.929 „				
	czyli razem . . 4,318.176 złr.				

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867	Preliminowano na rok 1868.	Wniosek na rok 1869.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	która suma po odtrąceniu odpisanego podatku gruntowego i dodatku $^1/_3$ części w łącznej kwocie . . . . 12.423 „				
	na . . . . . 4,305.753 „ się zmniejsza, i od której dodatek na fundusz indemnizacyjny po 51 kr. od 1 złr. podatku wynosiłby 2,195 934 złr.				
	Przypuszczając, że taka sama kwota podatkowa i dodatki na fundusz indemnizacyjny prawdopodobnie w r. 1869. nie wpłyną, wnosi się jako dodatek indemnizacyjny na rok 1869. kwota 1,788.287 złr.	2,028.721	1,830.113	1,788.287	

B. Załącznik 4 do potrzeb.

Preliminarz

wydatków c. k. Namiestnictwa jako Dyrekcyi funduszów indemnizacyjnych, tudzież c. k. Namiestnictwa, jako komisyi krajowej i komisyj lokalnych dla spraw odkupu i regulacyi ciężarów gruntowych z funduszu indemnizacyjnego Galicyi Wschodniej pokryć się mających

na rok słoneczny 1869.

Numer załącznika	A. C. k. Namiestnictwo				
	Wymienienie rubryk	Rzeczywista wynikłość z roku 1867.	Preliminowano na rok 1868.	Wniosek c. k. rządu na rok 1869.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	A.				Podział kosztów dla c. k. Namiestnictwa na wszystkie trzy fundusze indemnizacyjne nastąpił na podstawie dekretu ministeryalnego z dnia 1. października 1867. do l. 15871, podług którego fundusz Galicyi Wschodniej $^{22}/_{35}$ części wszystkich kosztów ponosić ma.
	c. k. Namiestnictwo.				
1	Płace, zasługi i dodatki	9.962	18.419	18.588	
2	Dodatki lokalne	267	628	753	
3	Dyurny	3.102	3.451	3.751	
4	Remuneracye i zapomogi	1.535	1.886	2.514	
5	Potrzeby kancelaryjne i urzędowe .	1.016	2.054	2.147	
6	Czynsz za lokal	.	516	516	
7	Koszta podróży	.	300	300	
8	Różne wydatki	553	754	754	
	razem . .	16.435	28.008	29.323	
	do tego wydatki dla komisyj lokalnych serwitutowych w kwocie .	67.729	61.538	63 733	
	ogólna suma . .	84.164	89.546	93.056	

Numer załącznika	c. k. lokalne komisye				
	Wymienienie rubryk	Rzeczywista wynikłość z roku 1867.	Preliminowano na rok 1868.	Wniosek na rok 1869.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	B. **c. k. komisye lokalne serwitutowe.**				Kwota na remuneracye i zapomogi dla komisyj lokalnych jest pod pozycyą 4. przy c. k. Namiestnictwie preliminowaną.
9	Płace, zasługi i dodatki	30.208	30.248	32.673	
10	Dodatki na pomieszkanie	800	420	210	
11	Dyurny	7.954	7.442	7.422	
„	Remuneracye i zapomogi	710	.	.	
12	Potrzeby kancelaryjne i urzędowe .	1.841	3.200	3.200	
13	Koszta podróży i dyety znawców .	25.110	18.916	18.916	
14	Czynsze za lokal	557	1.016	1.016	
15	Różne wydatki	549	296	296	
	razem . .	67.729	61.538	63.733	

B. Alegat 1. do załącznika 4. do potrzeb.

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Preliminowano na rok 1868.	Wniosek na rok 1869.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	Płace, zasługi i dodatki.				Wniosek na rok 1869. jest wyższy od wyniku w roku 1867., ponieważ w roku 1867. w miesiącach styczniu i lutym urzędnicy mniejszą płacę pobierali, gdyż polityczna organizacya dopiero od 1. marca 1867. w zycie weszła, dalej ponieważ wielu urzędników płacę z funduszu nie pobierali, nareszcie ponieważ z powodu nowej organizacyi wielom urzędnikom płace podniesione zostaną
	Dla Namiestnictwa a mianowicie:				
	1 zastępca prezesa płaca roczna . . . 2500 złr.				
	1 radca Namiestnictwa płaca roczna . . . 2500 „				
	1 sekretarz Namiestnictwa płaca roczna i dodatek . . . . 1600 „				
	1 sędzia powiatowy płaca i dodatek . . 1550 „				
	2 naczelników powiatowych płaca roczna po 1800 złr. . . . . 3600 „				
	2 naczelników powiatowych płaca roczna po 1600 złr. . . . . 3200 „				
	1 komisarz powiatowy płaca roczna . . . 1100 „				
	2 komisarzy powiatowych płaca roczna po 900 złr. . . . . 1800 „				
	1 komisarz cyrknl. płaca roczna . . . 840 „				
	1 sekretarz płaca roczna . . . 1150 „				
	2 koncepistów płaca roczna po 900 złr. . . 1800 „				
	3 adjunktów . . . . 1800 „				
	4 praktykantów konceptowych po 400 złr. . 1600 „				

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Preliminowano na rok 1868.	Wniosek na rok 1869.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	Remuneracye.				
	3 praktykantom konceptowym po 300 złr. 900 złr.				
	1 woźny . . . . . 400 „				
	2 stróżów . . . . . 432 „				
	dyety asessorom przy posiedzeniach . . . . 800 „				
	na podwyżkę płac z powodu organizacyi urzędów . . . . . 2000 „				
	razem 29.572 złr.				
	z tych wypada na fundusz Galicyi Wschodniej $^{22}/_{35}$ części w kwocie . . . . . 18.588 złr.	9.962	18.419	18.588	

B. Alegat 2. do załącznika 4. do potrzeb.

	Dodatki lokalne.				
1	Dla 4 naczelników powiatowych po 300 złr. razem . . 1.200 złr. z tych wypada na fundusz Galicyi Wschodniej $^{22}/_{35}$ części w kwocie	267	628	753	Naczelnikom powiatowym należy się dodatek lokalny w kwocie 300 złr., jeżeli przy c. k. Namiestnictwie pełnią służbę.

B. Alegat 3. do załącznika 4. do potrzeb.

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Preliminowano na rok 1868.	Wniosek na rok 1869.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	Dyurny.				Podług faktycznego stanu w roku 1868. i podług prawdopodobnej potrzeby w roku 1869.
	2 dyurnistów po 1 złr. 50 kr. razem . . . 766 złr 50 kr 12 dyurnistów po 1 złr. . . 4380 „ — „ 3 dyurnistów po 75 kr. 821 „ 25 „ razem 5968 złr.				
	z tych wypada na fundusz Galicyi Wschodniej $^{22}/_{35}$ części w kwocie 3751 złr.	3.102	3 451	3.751	

B. Alegat 4. do załącznika 4. do potrzeb.

	Remuneracye i zapomogi.				Przeciw preliminowanej kwoty 3.000 złr. na rok 1867. i 1868. wnosi się na rok 1869. a 1.000 złr. więcej, ponieważ co raz się powiększająca drożyzna i przepuszczalne rozwiązanie niektórych lokalnych komisyj wymagać będą rozdania w większej liczbie zapomóg i remuneracyi. Nadmienia się przytem, że przy komisyach lokalnych i przy Namiestnictwie w sprawach serwitutowych i indemnizacyjnych 59 urzędników są zatrudnionych.
	Dla c. k. Namiestnictwa i wszystkich komisyi lokalnych wnosi się 4.000 złr. z których na fundusz Galicyi Wschodniej $^{22}/_{35}$ części w kwocie 2.514 złr. wypada . .	1.535	1.886	2 514	

B. Alegat 5. do załącznika 4. do potrzeb.

Liczba porządkowa.	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Preliminowano na rok 1868.	Wniosek na rok 1869.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	Potrzeby kancelaryjne i urzędowe.				Podług prawdopodobnej potrzeby w roku 1869. Nadmienia się przytem, że karty do losowania w urnie funduszu indemnizacyjnego Galicyi Wschodniej w roku 1869. zmienione być muszą, co znacznych wydatków wymaga.
	a) Na opał lokalu . . . 500 złr				
	b) „ papier i potrzeby do pisania . . . . . 600 „				
	c) „ druki, litografie i efekta kredytowe . 800 „				
	d) „ koszta insercyjne . 600 „				
	e) „ oprawę ksiąg . . . 100 „				
	f) „ sprzęty kancelaryjne 100 „				
	g) „ czyszczenie lokalu . 250 „				
	h) „ oświetlenie lokalu i schodów . . . . 80 „				
	i) „ inne potrzeby i koszta losowania . . 300 „				
	k) ryczałtowa kwota na potrzeby do pisania . 87 „				
	razem . . 3.417 złr.				
	z tych przypada na fundusz Galicyi Wschodniej $^{22}/_{35}$ części w kwocie . . . . . 2.147 złr	1 016	2.054	2.147	

B. Alegat 6. do załącznika 4. do potrzeb.

1	**Czynsz za lokal.**				Podług faktycznie uiszczanego czynszu. W roku 1867. nie zapłacono czynszu, dla tego nie było żadnego wyniku.
	Czynsz za lokal c. k. Namiestnictwa jako Dyrekcyi funduszów indemnizacyjnych i komisyi krajowej serwitutowej w kwocie . . . . . 820 złr.				
	z tych wypada na fundusz Galicyi Wschodniej $^{22}/_{35}$ części w kwocie . . . . . 516 złr.	.	516	516	

B. Alegat 7. do załącznika 4. do potrzeb.

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Preliminowano na rok 1868.	Wniosek na rok 1869.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	Koszta podróży.				
1	Na pokrycie możliwych kosztów podróży w sprawach dotyczących się funduszów, wnoszą się 600 złr. ogółem, a na fundusz Galicyi Wschodniej 300 złr.	.	300	300	

B. Alegat 8. do załącznika 4. do potrzeb.

	Różne wydatki.				
	Na różne wydatki wnosi się kwota . . . . . 1.200 złr z której na fundusz Galicyi Wschodniej $^{22}/_{35}$ części w kwocie 754 złr. wypada.	553	754	754	Kwota na różne wydatki nie da się nawet prawdopodobnie oznaczyć, dlatego przeciw wynikłości więcej się wnosi.

B. Alegat 9. do załącznika 4. do potrzeb.

	Płace i dodatki.				
	a) Dla tytularnego radcy Namiestnictwa płaca . . . 1.260 złr.				Wniosek na rok 1869. jest na przeciw wyniku w roku 1867. wyższy, ponieważ podwyższenie płacy niektórym urzędnikom z powodu organizacyi uwzględnione być musiało, a niektórym urzędnikom już w roku 1868 płace podwyższone zostały.
	dodatek . . . . . 800 „				
	remuneracya . . . 300 „				
	b) 1 sekretarza Namiestnictwa płaca . . . 1.400 „				
	dodatek . . . . . 500 „				
	c) 3 sędziów powiatowych po 1.260 złr. . . . 3.780 „				
	dodatek . . . . . 1.800 „				

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Preliminowano na rok 1868.	Wniosek na rok 1869.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	d) 1 komisarza powiatowego płaca . . . . 1.100 „ dodatek . . . . . 600 „				
	e) 5 komisarzy powiatowych po 1.100 złr. . 5.500 „ dodatek po 500 złr. . 2 500 „				
	f) 1 komisarza w komisyi lokalnej w Krośnie z płacy i dodatku w kwocie 1.600 złr. $^1/_3$ część w kwocie . . 533 „				
	g) 6 komisarzy po 900 złr. 5.400 „ dodatek po 500 złr. . 3.000 „				
	h) 2 adjunktów po 600 złr 1 200 „ dodatek po 500 . . 1.000 „				
	Na prawdopodobne podwyższenie płac z powodu organizacyi . . 2.000 „				
	razem . . 32.673 „	30.208	30.248	32.673	

B. Alegat 10. do załącznik 4. do potrzeb.

	Dodatk na mieszkanie dla przewodniczącego komisyi lokalnej we Lwowie . . 210 złr.	800	420	210	Wniosek na rok 1869. jest mniejszy jak wynik z roku 1867., ponieważ przy komisyach lokalnych zamiast naczelników powiatowych, komisarze i sędziowie powiatowi zatrudnieni są, którym dodatki na pomieszkanie się nie należą.

B. Alegat 11. do załącznika 4. do potrzeb.

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Preliminowano na rok 1868.	Wniosek na rok 1869.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	Dyurny.				
1	Dla 20 dyurnistów po 1 złr. dziennie, razem . . . . 7.300 złr. do tego dla dyurnisty w Krośnie $^1/_3$ część dyurnum rocznego w kwocie . . . . . 122 złr. razem 7.422 złr	7.954	7.442	7.422	Podług faktycznego stanu w roku 1868.

B. Alegat 12. do załącznika 4. do potrzeb.

	Potrzeby kancelaryjne i urzędowe				
1	Dla 13 komisyj lokalnych na potrzeby kancelaryjne, na opał, usługę, na utrzymanie i czyszczenie lokalu urzędowego, na wynagrodzenie dla posłańców i świadków, jako też na różne inne wydatki rocznie razem . 3.120 złr. do tego z kwoty 240 złr. dla komisyi w Krośnie $^1/_3$ część w kwocie . 80 złr. razem 3.200 złr	1.841	3.200	3.200	Wynik z roku 1867. jest dla tego tak mały, ponieważ wydatki w miesiącach październiku, listopadzie i grudniu 1867. r. po największej części dopiero w roku 1868. w kasie funduszowej zarachowane były i ponieważ niektóre komisye przy urzędach powiatowych umieszczone były.

B. Alegat 13. do załącznika 4. do potrzeb.

	Koszta podróży.				
1	Na milowe dla 20 komisarzy jako też na strawne dla 20 dyurnistów, nareszcie na dyety i na milowe dla znawców wnosi się . . . . . 18.767 złr. do tego $^1/_3$ część kosztów podróży w kwocie 447 złr. komisyi w Krośnie w ilości 149 złr. razem 18.916 złr.	25.110	18.916	18.916	Wniosek na rok 1869. jest naprzeciw wyniku z r. 1867. dla tego mniejszy, ponieważ już w roku 1867. rozporządzono, żeby komisye o ile możności w miejscu urzędowem komisyi lokalnej przeprowadzane bywały.

B. Alegat 14. do załącznika 4. do potrzeb.

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Preliminowano na rok 1868.	Wniosek na rok 1869.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	Czynsze za lokalia.				
1	Dla komisyi we Lwowie 300 złr. „ „ w Stanisławowie i Samborze po 100 złr. . . . . 200 „ dla 10 komisyj po 50 złr. 500 „ nareszcie $^1/_3$ część czynszu dla komisyi w Krośnie w kwocie . . . 16 „ razem 1.016 złr	557	1.016	1.016	Wynik z roku 1867. jest dla tego tak mały, ponieważ niektóre komisye przy urzędach powiatowych umieszczone były, i czynsz za ich nieuiszczenie płacony nie był.

B. Alegat 15. do załącznika 4. do potrzeb.

	Różne wydatki.				
1	Na różne wydatki wnosi się dla 13 komisyi lokalnych kwota 290 złr. do tego $^1/_3$ część kwoty dla komisyi w Krośnie w ilości . . . . . 6 „ razem 296 złr	549	296	296	Wynik z roku 1867. jest dla tego tak wielki, ponieważ niektóre wydatki przez kasę mylnie dla tej rubryki zarachowane zostały.

B. Załącznik 5. do potrzeb.

	Spłata kapitałów.				
1	Podług planu amortyzacyjnego rozporządzeniem ministerialnem z dnia 29. grudnia 1857. do L. 11881. przesłanego ma z długu				

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Preliminowano na rok 1868.	Wniosek na rok 1869	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	funduszu indemnizacyjnego Galicyi Wschodniej w kwocie . . . . . 58,674.000 złr w obligacyach w II. półroczu 1868. kwota . . . . 413.000 „ a w I. półroczu 1869. kwota . . 413.000 „ czyli razem kwota . . . . . 826.000 złr. m. k. lub . . 867.300 „ wal. austr. wylosowaną, która w jednej połowie dnia 1. maja 1869. roku, a w drugiej dnia 1. listopada 1869. roku wypłaconą być winna.				
	Na pokrycie tej wypłaty wnosi się powyższa kwota 867.300 złr. .	688.086	867.300	867.300	

B. Załącznik 6. do potrzeb.

	Kwoty wyrównawcze w kapitale i w rentach.				
1	Prawdopodobnie wynosić będzie cały kapitał indemnizacyjny kwotę . . . . 48,354.114 złr. gdy na tę kwotę do końca roku 1867. już wydano 45,138.368 „ przeto pozostała jeszcze kwota . 3.215.746 „ z której w roku 1869. prawdopodobnie wydaną będzie kwota . 200.000 „ Wnosi się zatem na pokrycie kwot wyrównywających i w gotówce spłacić się mających ilość . . . . 1.100 „	1.090	2.500	1.100	
2	Prawdopodobnie będą w roku 1869 także i obrachunki rent zaległych przeprowadzone, przeto wnosi się na pokrycie kwot wyrównywających w gotówce spłacalnych ilość 500 złr.	287	700	500	

B. Załącznik 7. do potrzeb.

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Preliminowano na rok 1868.	Wniosek na rok 1869.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	Renty dla uprawnionych.				
1	Podług planu amortyzacyjnego wynosić będzie z początkiem miesiąca listopada 1868. dług w obligacyach . . 52,184.000 złr. a 5% odsetki od tegoż długu, 1. maja 1869. roku płatne . . . . 1,304.600 „ zaś z początkiem miesiąca maja 1869. wynosić będzie ten dług 51,771.000 „ a 5% odsetki od tegoż 1. listopada 1869. płatne 1,294.275 „ dlatego wnosi się na pokrycie odsetków od obligacyj indemnizacyjnych na rok 1869. kwota . 2,598.875 „ mon. konw., czyli 2,728.819 „ wal. austr.	2,790.284	2,772.184	2,728.819	

B. Załącznik 8. do potrzeb.

	Odsetki od dłużnych kapitałów.				
1	Z zaliczki oprocentowanej na miesiące listopad i grudzień 1864. w kwocie 647.425 złr. zezwolonej, spotrzebowano tylko kwotę 336.490 złr. 83½ kr. od tej kwoty należą się wysokiemu				Odsetki od oprocentowanych z wysokiego Skarbu podniesionych zaliczek mają być podług rozporządzenia ministerstwa Skarbu z dnia 14 marca 1866. r. do L. 596 płacone. Należą się odsetki wtenczas jeżeli po wyczerpaniu całej nie oprocentowanej zaliczki dalsza za-

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Preliminowano na rok 1868.	Wniosek na rok 1869.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	Skarbowi odsetki 5% w kwocie 16 825 złr.	16.825	16.825		liczka potrzebna jest i takowa w następującym miesiącu nie zostaje zwróconą.
2	Uwzględniając dalej, że w roku 1869. od wysokiego Skarbu zaliczka oprocentowana podniesioną zostanie, i że z końcem roku 1868. także zaliczka oprocentowana w tym roku podniesiona pozostanie, przeto prawdopodobnie wynosić będą odsetki od tych zaliczek 26.000 złr. w. a.	26.917	25.000		Odsetki rachują się od dnia 1. drugiego miesiąca następnjącego, po tym miesiącu w którym zaliczka wziętą została. Na pokrycie tych odsetek nic się nie wnosi, ponieważ takowe w budżecie Państwa jako dochód Skarbu nie są umieszczone.
	Razem . .	43.742	41.825		

B. Załącznik 9. do potrzeb.

	Nadzwyczajne wydatki.				
1	Na zwrot przez mylną manipulacyę kas nienależnie w funduszu indemnizacyjnym w perceptę wziętych kwot, jakoteż na zwrot nadpłaconych odsetków i innych kwot	22.631			Na takie wydatki nic się nie wnosi, ponieważ takowe nawet przepuszczalnie nie mogą być oznaczone. Nadmienia się przytem, że na różne wydatki już przy kosztach zarządu wniesiona została odpowiednia kwota.

Sumaryczny preliminarz funduszu indemnizacyjnego

dla Galicyi Zachodniej

na rok słoneczny 1869.

Liczba porz. i załączników	A. Pokrycie Wymienienie rubryk	Rzeczywista wynikłość z roku 1867.	Preliminowano na rok 1868.	Wniosek c. k. rządu na rok 1869.	Uwagi
		złr. wal austr.			
	I. Od obowiązanych.				
1/1	Wpłata kapitałów	88.043	86.703	90.450	
2/2	„ rent „	25.758	16.087	34.614	
3/3	Odsetki za zwłoki i inne dochody	16.328	5.000	8.000	
	II. Od kraju.				
4/4	Trzecia część przez kraj pokryć się mająca	652.601	716.191	701.169	
5	Daniny od zboża i soli	.	.	.	
	III. Ze Skarbu Państwa.				
6	Wynagrodzenia laudemialne . . .	.	.	.	
7	Odsetki od ulokowanych nadwyżek funduszowych	.	.	.	
8	Zwroty kapitałów od c. k. Skarbu	.	.	.	
9	Subwencya ze Skarbu Państwa:				
	a) nieoprocentowana i niezwrotna .	1,251.494	950.000	963.000	
	b) oprocentowana i zwrotna . . .		382.300	340.241	
	razem . . .	2,034.224	2,156 281	2,137.474	

Liczba porz. i załączników	B. Potrzeby Wymienienie rubryk	Rzeczywista wynikłość z roku 1867.	Preliminowano na rok 1868.	Wniosek c. k. rządu na rok 1869.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
1/5	Koszta zarządu	42.562	53.992	51 584	
2/6	Spłata kapitałów:				
	a) przez wylosowanie	336.599	464.100	499.800	
	b) przez wykupno obligacyi . .	.	.	.	
3/7	Kwoty wyrównawcze w kapitale .	2.286	1.000	1.000	
4/8	„ „ w rentach .	2.452	2.000	2 000	
5/9	Renty dla uprawnionych	1,279.445	1,605.189	1,581.090	
6	Wynagrodzenie laudemialne . . .	.	.	.	
7/10	Odsetki od kapitałów dłużnych Skarbowi Państwa	7.547	15.000	.	
8	Zwroty zaliczek do Skarbu Państwa	357.489	.	.	
9/11	Nadzwyczajne wydatki	5.844	15 000	2.000	
	razem . .	2,034.224	2,156.281	2,137.474	

A. Załącznik 1 do pokrycia.

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Preliminowano na rok 1868.	Wniosek na rok 1869.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	Wpłata kapitałów.				
1	Cały kapitał wykupna przez obowiązanych spłacić się mający, wynosi . . . . . 2,757.695 złr. Z tego kapitału odpadło przez kompensacye . . . 339.395 „ odpaść jeszcze może 1.000 „ razem . . . . . 340.395 „ pozostało zatem do spłaty . . . . 2,417.300 złr. Na to spłacono do końca roku 1867. kwotę 1,667.978 złr. w roku 1868. wpłynie . . 90.000 złr. razem . . 1,757.978 złr. pozostaje do spłaty 659.322 złr m. kon. czyli . . . 692.288 „ w. a., z których prawdopodobnie w roku 1869. wpłynie 90.450 złr.	88.043	86.703	90.450	

A. Załącznik 2. do pokrycia.

	Wpłaty rent.				
1	Od kapitału spłacić się mającego w kwocie . . . . 659.322 złr. m. k. czyli . . . 692 288 „ w. a. wynoszą 5% odsetki rocznie . . . . . 34.614 złr. które prawdopodobnie w roku 1869. wpłyną.	25.758	16.087	34.614	

A. Załącznik 3. do pokrycia.

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Preliminowano na rok 1868.	Wniosek na rok 1869.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	Odsetki za zwłokę i inne dochody.				
1	Na odsetki za zwłokę od rat kapitału i procentów w terminie nie spłaconych, wnosi się kwota 2.000 złr.	2 142	2.000	2.000	Do poz. 2. Różnica między wnioskiem na rok 1869. i wynikiem za rok 1867. tem się wyjaśnia, że w roku 1867. różne kwoty przez mylną manipulacyę kas, na rzecz funduszu indemnizacyjnego w perceptę wzięte zostały, które później zwrócone być musiały.
2	Na dochód z sprzedanych książeczek płatniczych, na zwrot nienależnie wypłacanych odsetek, na wpłaty kwot w celu wyrównania kapitałów, na taxy za przepisanie obligacyj i na inne zwroty nienależnie wypłaconych kwot, jako też na zwrot kosztów podróży wnosi się kwota . . 6.000 złr.	14.186	3.000	6.000	
	razem . . .	16.328	5.000	8.000	

A. Załącznik 4. do pokrycia.

	Trzecia część przez kraj pokryć się mająca.				Dodatek dla funduszu indemnizacyjnego postanowiony został na r. 1868. po 51 kr. od 1 złr. podatku podług dekretu Ministerstwa Skarbu z dnia 27. grudnia 1867. do L. 49311.
1	W Galicyi Zachodniej rozpisano na r. 1867. podług wykazu oddziału rachunkowego c. k. skarbowej dyrekcyi krajowej następujące podatki, a mianowicie:				
a)	gruntowy w kwocie . 1,210.882 złr.				
b)	czynszowo-domowy . 228.730 „				
c)	klasyczno-domowy . 282.636 „				
d)	zarobkowy . . . . 104.137 „				
e)	dochodowy . . . . 131.740 „				
	czyli razem . . 1,958.125 złr.				

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Preliminowano na rok 1868.	Wniosek na rok 1869.	Uwagi
		Złr. wal austr.			
	od których dodatek na fundusz indemnizacyjny po 51 kr. od jednego złr. podatku wynosiłby 998.644 złr.				
	Przypuszczając, że taka sama kwota podatkowa i dodatki na fundusz indemnizacyjny prawdopodobnie w r. 1869. nie wpłyną, wnosi się jako dodatek indemnizacyjny na rok 1869. kwota 701.169 złr.	652.601	716.191	701.169	

Preliminarz

wydatków c. k. Namiestnictwa jako Dyrekcyi funduszów indemnizacyjnych, tudzież c. k. Namiestnictwa, jako komisyi krajowej i komisyj lokalnych dla spraw odkupu i regulacyi ciężarów gruntowych z funduszu indemnizacyjnego Galicyi Zachodniej pokryć się mających

na rok słoneczny 1869.

Numer załącznika	A. C. k. Namiestnictwo				
	Wymienienie rubryk	Rzeczywista wynikłość z roku 1867.	Preliminowano na rok 1868.	Wniosek c. k. rządu na rok 1869.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	A. **c. k. Namiestnictwo.**				Podział kosztów dla c. k. Namiestnictwa na wszystkie trzy fundusze indemnizacyjne nastąpił na podstawie dekretu ministeryalnego z dnia 1. października 1867. do l. 15871, podług którego fundusz Galicyi Zachodniej $^{12}/_{35}$ części wszystkich kosztów ponosić ma.
1	Płace, zasługi i dodatki	7.335	10.046	10.139	
2	Dodatki lokalne	192	343	413	
3	Dyurny	1.886	1.882	2.046	
4	Remuneracye i zapomogi	575	1.028	1.372	
5	Potrzeby kancelaryjne i urzędowe .	695	1.120	1.172	
6	Czynsz za lokal	1.038	281	281	
7	Koszta podróży	203	200	200	
8	Różne wydatki	330	412	412	
9	Prowizye	16	63	63	
	razem . .	12.270	15.375	16.098	
	do tego wydatki dla komisyj lokalnych serwitutowych w kwocie .	30.292	38.617	35.486	
	ogólna suma . .	42.562	53.992	51.584	

Numer załącznika	c. k. lokalne komisye				
	Wymienienie rubryk	Rzeczywista wynikłość z roku 1867.	Preliminowano na rok 1868.	Wniosek na rok 1869.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	B.				
	c. k. komisye lokalne serwitutowe.				Na remuneracye i zapomogi dla komisyj lokalnych jest odpowiednia kwota pod pozycyą 4. preliminowaną.
10	Płace, zasługi i dodatki	14.773	19.202	17.701	
11	Dodatki na pomieszkanie	349	203	.	
12	Dyurny	2.336	4.709	4.096	
13	Remuneracye i zapomogi	223	.	.	
14	Potrzeby kancelaryjne i urzędowe .	887	1.968	1.735	
15	Czynsze za lokale	20	774	750	
16	Koszta podróży i dyety znawców .	11.576	11.568	11.054	
17	Różne wydatki	128	166	150	
	razem . .	30.292	38.617	35.486	

B. Alegat 1. do załącznika 5. do potrzeb.

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Preliminowano na rok 1868.	Wniosek na rok 1869.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	Płace, zasługi i dodatki.				Wniosek na rok 1869. jest wyższy od wyniku w roku 1867., ponieważ w roku 1867. w miesiącach styczniu i lutym urzędnicy mniejszą płacę pobierali, gdyż polityczna organizacya dopiero od 1. marca 1867. w życie weszła, dalej ponieważ wielu urzędników płacę z funduszu nie pobierali, nareszcie ponieważ z powodu nowej organizacyi wielom urzędnikom płace podniesione zostaną
	Dla Namiestnictwa a mianowicie:				
	1 zastępca prezesa płaca roczna . . . 2500 złr.				
	1 radca Namiestnictwa płaca roczna . . . 2500 „				
	1 sekretarz Namiestnictwa płaca roczna i dodatek . . . . 1600 „				
	1 sędzia powiatowy płaca i dodatek . . 1550 „				
	2 naczelników powiatowych płaca roczna po 1800 złr. . . . . 3600 „				
	2 naczelników powiatowych płaca roczna po 1600 złr. . . . . 3200 „				
	1 komisarz powiatowy płaca roczna . . . 1100 „				
	2 komisarzy powiatowych płaca roczna po 900 złr. . . . . 1800 „				
	1 komisarz cyrkul. płaca roczna . . . 840 „				
	1 sekretarz płaca roczna . . . 1150 „				
	2 koncepistów płaca roczna po 900 złr. . . 1800 „				
	3 adjunktów . . . . 1800 „				
	4 praktykantów konceptowych po 400 złr. . 1600 „				

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Preliminowano na rok 1868.	Wniosek na rok 1869.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	Remuneracye.				
	3 praktykantom konceptowym po 300 złr. 900 złr.				
	1 woźny . . . . . 400 „				
	2 stróżów . . . . . 432 „				
	dyety asessorom przy posiedzeniach . . . . 800 „				
	na podwyżkę płac z powodu organizacyi urzędów . . . . . 2000 „				
	razem 29.572 złr.				
	z tych wypada na fundusz Galicyi Zachodniej $^{12}/_{35}$ części w kwocie . . . . . 10.139 złr.	7.335	10.046	10.139	

B. Alegat 2. do załącznika 5. do potrzeb.

	Dodatki lokalne.				
1	Dla 4 naczelników powiatowych po 300 złr. razem . . 1.200 złr. z tych wypada na fundusz Galicyi Zachodniej $^{12}/_{35}$ części w kwocie . . . . . 413 złr.	192	343	413	Naczelnikom powiatowym należy się dodatek lokalny w kwocie 300 złr., jeżeli przy c. k. Namiestnictwie pełnią służbę.

B. Alegat 3. do załącznika 5. do potrzeb.

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Preliminowano na rok 1868.	Wniosek na rok 1869.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	Dyurny.				Podług faktycznego stanu w roku 1868. i podług prawdopodobnej potrzeby w roku 1869.
	2 dyurnistów po 1 złr. 5 kr. razem . . . 766 złr 50 kr. 12 dyurnistów po 1 złr. . . 4380 „ — „ 3 dyurnistów po 75 kr. 821 „ 25 „ razem 7968 złr.				
	z tych wypada na fundusz Galicyi Zachodniej $^{12}/_{35}$ części w kwocie 2046 złr.	1.886	1.882	2 046	

B. Alegat 4. do załącznika 5. do potrzeb.

	Remuneracye i zapomogi.				Przeciw preliminowanej kwocie 3.000 złr. na rok 1867. i 1868. wnosi się na rok 1869. o 1.000 złr. więcej, ponieważ co raz się powiększająca drożyzna i przypuszczalne rozwiązanie niektórych lokalnych komisyj wymagać będą rozdania w większej liczbie zapomóg i remuneracyj. Nadmienia się przytem, że przy komisyach lokalnych i przy Namiestnictwie w sprawach serwitutowych i indemnizacyjnych 59 urzędników są zatrudnionych.
	Dla c. k. Namiestnictwa i wszystkich komisyj lokalnych wnosi się 4.000 złr. z których na fundusz Galicyi Zachodniej $^{12}/_{35}$ części w kwocie 1.372 złr. wypada . .	575	1.028	1.372	

B. Alegat 5. do załącznika 5. do potrzeb.

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Preliminowano na rok 1868.	Wniosek na rok 1869.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	Potrzeby kancelaryjne i urzędowe.				Podług prawdopodobnej potrzeby w roku 1869.
	a) Na opał lokalu . . . 500 złr				
	b) „ papier i potrzeby do pisania . . . . . 600 „				
	c) „ druki, litografie i efekta kredytowe . 800 „				
	d) „ koszta insercyjne . 600 „				
	e) „ oprawę ksiąg . . . 100 „				
	f) „ sprzęty kancelaryjne 100 „				
	g) „ czyszczenie lokalu . 250 „				
	h) „ oświetlenie lokalu i schodów . . . . 80 „				
	i) „ inne potrzeby i koszta losowania . . 300 „				
	k) ryczałtowa kwota na potrzeby do pisania . 87 „				
	razem . . 3.417 złr.				
	z tych przypada na fundusz Galicyi Zachodniej $^{12}/_{35}$ części w kwocie . . . . . 1.172 złr	695	1.120	1.172	

B. Alegat 6. do załącznika 5. do potrzeb.

	Czynsz za lokal.				Podług faktycznie uiszczanego czynszu.
1	Czynsz za lokal c. k. Namiestnictwa jako Dyrekcyi funduszów indemnizacyjnych i komisyi krajowej serwitutowej wynosi rocznie kwotę . . . . . 820 złr.				Wynikłość w roku 1867. odnosi się do czynszu za lokal byłej dyrekcyi funduszu indemnizacyjnego w Krakowie.
	z tych wypada na fundusz indemnizacyjny Galicyi Zachodniej $^{12}/_{35}$ części w kwocie . 281 złr.	1.038	281	281	

B. Alegat 7. do załącznika 5. do potrzeb.

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Preliminowano na rok 1868.	Wniosek na rok 1869.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	Koszta podróży.				
1	Na pokrycie możliwych kosztów podróży w sprawach dotyczących się funduszów, wnoszą się 600 złr. ogółem, a na fundusz Galicyi Zachodniej 200 złr.	203	200	200	Wynikłość w roku 1867. odnosi się do kosztów podróży z powodu przesiedlenia się z Krakowa do Lwowa w roku 1867. zarachowanych. Wniosek zaś stawia się podług prawdopodobnej potrzeby.

B. Alegat 8. do załącznika 5. do potrzeb.

	Różne wydatki.				
1	Na różne wydatki wnosi się kwota . . . . . 1.200 złr z której na fundusz Galicyi Zachodniej wypada $^{12}/_{35}$ części w kwocie 412 złr.	330	412	412	Kwota na różne wydatki nie da się nawet prawdopodobnie oznaczyć, dlatego przeciw wynikłości więcej się wnosi.

B. Alegat 9. do załącznika 5. do potrzeb.

	Prowizya.				
1	Dla stróża byłej c. k. Dyrekcyi funduszów indemnizacyjnych w Krakowie po 20 ct. dziennie, zatem za 365 dni 73 złr., z których $^{6}/_{7}$ części w kwocie 63 złr. wypada na fundusz Galicyi Zachodniej	16	63	63	Na podstawie rozporządzenia ministeryalnego z dnia 21. sierpnia 1867. do L. 3176. należy się byłemu stróżowi, Janowi Kocurowi, począwszy od 1. sierpnia 1867. dzienna prowizya 20 ct.

B. Alegat 10. do załącznika 5. do potrzeb.

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Preliminowano na rok 1868.	Wniosek na rok 1869.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	Płace. zasługi i dodatki dla 6 komisyj lokalnych,				Wniosek na rok 1869. jest na przeciw wyniku w roku 1867. wyższy, ponieważ podwyższenie płacy niektórym urzędnikom z powodu organizacyi uwzględnione być musiało, a niektórym urzędnikom już w roku 1868 płace podwyższone zostały.
		Płaca / złr	Dodatek / w. a.		
	a mianowicie: dla komisyi w Żywcu.				
	1 sekretarz Namiestnictwa . .	1.400	600		
	1 koncepista Namiestnictwa . .	900	500		
	w Nowym Sączu Nr. I.				
	1 komisarz powiatowy	900	500		
	w Nowym Sączu Nr. II.				
	1 komisarz powiatowy	1.100	500		
	1 adjunkt powiatowy	835	500		
	w Jaśle.				
	1 komisarz powiatowy	1.100	500		
	w Rzeszowie.				
	1 koncepista Namiestnictwa . .	900	500		
	w Nisku.				
	1 komisarz powiatowy	900	500		
	1 adjunkt powiatowy	600	500		
	razem . . .	8.635	4.600	16.575	13.235

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Preliminowano na rok 1868.	Wniosek na rok 1869.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	Do tego wydatki komisyi lokalnej w Krośnie w kwocie 1600 złr., z której $^2/_3$ części w kwocie 1067 zł. na fundusz Galicyi Zachodniej wypada, i wydatki komisyi w Krakowie, z których przypada na fundusz Galicyi Zachodniej $^7/_9$ części w kwocie 2.399 złr. . .	.	1.067	1.067	
		.	1.560	2.399	
	Do tego na polepszenie płac z powodu zbliżającej się organizacyi kwota 1 000 złr.	.	.	1.000	
	razem . .	14.773	19.202	17.701	

B. Alegat 11. do załącznika 5. do potrzeb.

	Dodatki na mieszkanie				Powyższy dodatek na mieszkanie został z końcem marca 1868. w skutek rozporządzenia dyrekcyi funduszów indemnizacyjnych z dnia 18. marca 1868. l. 1213. zastanowiony, dla czego też kwota na rok 1869. się nie wnosi.
1	Dodatek na mieszkanie . . .	349	230	.	

B. Alegat 12. do załącznika 5. do potrzeb.

	Dyurny.				
	Dla 9 dyurnistów przy 6 komisyach lokalnych po 365 złr. rocznie, razem . . . . . 3.285 złr.	.	4 026	3.285	
	do tego dla 1 dyurnisty przy komisyi lokalnej w Krośnie 365 złr. rocznie, z czego wypada $^2/_3$ części na fundusz Galicyi Zachodniej w kwocie 243 złr.	.	244	243	
	i dla 2 dyurnistów przy komisyi lokalnej w Krakowie po 365 złr rocznie, razem 730 złr., z czego przypada $^7/_9$ części na fundusz Galicyi Zachodniej w kwocie 568 złr.	.	439	568	
	razem . .	2.336	4.709	4.096	

B. Alegat 13. do załącznika 5. do potrzeb.

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Preliminowano na rok 1868.	Wniosek na rok 1869.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	Remuneracye i zapomogi . .	223	.	.	Kwota na remuneracye i zapomogi dla komisyj lokalnych jest preliminowana pod pozycyą 4.

B. Alegat 14. do załącznika 5. do potrzeb.

	Potrzeby kancelaryjne i urzędowe dla 6 komisyj lokalnych.				Wynik z roku 1867. jest dla tego tak mały, ponieważ wydatki w miesiącach październiku, listopadzie i grudniu 1867. r. w kasie funduszu indemnizacyjnego dopiero w roku 1868. zarachowane były i ponieważ w roku 1867. z powodu umieszczenia komisyj lokalnych w lokalach urzędów powiatowych na pokrycie potrzeb kancelaryjnych mniej potrzebowano.
1	Kwota ryczałtowa na potrzeby do pisania i na oświetlenie 342 złr. Opał lokalów kancelaryjn. 360 „ Usługa . . . . . 420 „ Możliwe sprawienie lub naprawa sprzętów, tudzież inne wydatki . . . . 260 „ razem 1.382 złr.	.	1.640	1.382	
2	do tego potrzeby komisyi lokalnej w Krośnie: na potrzeby do pisania i oświetlenia . . . . . 38 złr. na opał lokalu . . . . 50 „ na usługę . . . . . 70 „ możliwe sprawienie sprzętów i inne wydatki . . 82 „ razem 240 złr. z których przypada $^2/_3$ części w kwocie 160 złr. na fundusz Galicyi Zachodniej	.	160	160	
3	i komisyi lokalnej w Krakowie: na potrzeby do pisania i oświetlenia . . . . . 76 złr. opał lokalu . . . . . 38 „ na usługę . . . . . 90 „ na naprawę sprzętów i inne potrzeby . . . . 44 „ razem 248 złr. z których wypada na fundusz Galicyi Zachodniej $^7/_9$ części w kwocie 193 złr.	.	168	193	
	razem . .	887	1 968	1.735	

B. Alegat 15. do załącznika 5. do potrzeb.

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Preliminowano na rok 1868.	Wniosek na rok 1869.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	Czynsze za lokale.				Wynik z r. 1867. jest dla tego tak mały, ponieważ wydatki w miesiącach październiku, listopadzie i grudniu 1867. w kasie funduszu indemnizacyjnego dopiero w roku 1868. zarachowane zostały i ponieważ niektóre komisye były umieszczone przy urzędach powiatowych i czynsz za ich umieszczenie płacony nie był.
1	dla 6 komisyj lokalnych za lokale urzędowe 600 złr.	2[illegible]	650	600	
2	do tego na lokal komisyi w Krośnie . . . . . 50 złr. z których $^2/_3$ części w kwocie 34 złr. przypada na fundusz Galicyi Zachodniej	.	34	34	
3	i na lokal komisyi w Krakowie 150 złr, z których wypada na fundusz Galicyi Zachodniej $^7/_9$ części w kwocie 116 złr. . .	,	90	116	
	razem . .	20	774	750	

B. Alegat 16. do załącznika 5. do potrzeb.

	Koszta podróży.				Wniosek na rok 1869. jest naprzeciw wyniku z r. 1867. dla tego mniejszy, ponieważ już w roku 1867. rozporządzono, żeby komisye o ile możności w miejscu urzędowem komisyi lokalnej przeprowadzane bywały.
1	Na milowe dla 9 komisarzy, na strawne dla 9 dyurnistów, nareszcie na dyety i na milowe dla znawców wnosi się 9.000 złr.	.	10.250	9.000	
2	do tego $^2/_3$ części kosztów podróży w kwocie 447 złr. komisyi lokalnej w Krośnie w ilości 298 złr.	.	298	298	
3	i $^7/_9$ części kosztów podróży w kwocie 2.256 złr. dla komisyi lokalnej w Krakowie 1.756 złr. . .	.	1.020	1.756	
	razem . .	11 576	11.568	11.054	

B. Alegat 17. do załącznika 5. do potrzeb.

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Preliminowano na rok 1868.	Wniosek na rok 1869.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	Różne wydatki.				
1	Na różne wydatki wnosi się dla 6 komisyi lokalnych po 20 złr. kwota . . . . . 120 złr.	.	140	120	Wynik z roku 1867. jest dla tego tak mały, ponieważ wydatki komisyj lokalnych w miesiącach październiku, listopadzie i grudniu 1867. przez kasę funduszu indemnizacyjnego dopiero w roku 1868. zarachowane zostały.
2	do tego $^2/_3$ części kwoty dla komisyi lokalnej w Krośnie w ilości . . . 14 „	.	14	14	
3	i $^7/_9$ części kwoty dla komisyi lokalnej w Krakowie w ilości . . . . 16 „	.	12	16	
	razem . . .	128	166	150	

B. Załącznik 6. do potrzeb.

	Spłata kapitałów.				
1	Podług planu amortyzacyjnego rozporządzeniem ministerialnem z dnia 29. grudnia 1857. do L. 11881. przesłanego ma z długu funduszu indemnizacyjnego Galicyi Zachoduiej w kwocie . . . . . 33,366.900 złr w obligacyach w II. półroczu 1868. kwota . . . . 238.000 „ a w I. półroczu 1869 kwota . . 238.000 „				
	czyli razem kwota . . . . . 476.000 złr. m. k. lub . . 499.800 „ wal. austr. wylosowaną, która w jednej połowie dnia 1. maja 1869. roku, a w drugiej dnia 1. listopada 1869. roku wypłaconą być winna.				
	Na pokrycie tej wypłaty wnosi się powyższa kwota 499.800 złr. .	336.599	464.100	499.800	

B. Załącznik 7. do potrzeb.

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Preliminowano na rok 1868.	Wniosek na rok 1869	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	Kwoty wyrównawcze w kapitale.				
	Podług cesarskiego patentu z dnia 29. października 1853. muszą przy wypłacie kapitałów, kwoty które obligacyami pokryte być nie mogą, gotówką spłacone. Na pokrycie tych kwot wnosi się na rok 1869. kwota 1000 złr. . .	2.286	1.000	1.000	

B. Załącznik 8. do potrzeb.

	Kwoty wyrównawcze w rentach.				
1	Podług cesarskiego patentu z dnia 29. października 1853. r. muszą przy wypłacie rent zaległych kwoty, które obligacyami pokryte być nie mogą, gotówką spłacone. Na pokrycie tych kwot wnosi się na rok 1869. kwota 2.000 złr. . .	2.452	2.000	2.000	

B. Załącznik 9. do potrzeb.

	Renty dla uprawnionych.				
1	Podług planu amortyzacyjnego wynosić będzie z początkiem miesiąca listopada 1868. dług w obligacyach . . 30,235.000 złr. a 5% odsetki od tegoż długu, 1. maja 1869. roku płatne . . . . 755.875 „				

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Preliminowano na rok 1868.	Wniosek na rok 1869.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	zaś z początkiem miesiąca maja 1869. wynosić będzie ten dług 29,997.000 „ a 5% odsetki od tegoż długu 1. listop 1869. płatne 749.925 „ dlatego wnosi się na pokrycie odsetków od obligacyj indemnizacyjnych na rok 1869. kwota . 1,505.800 „ mon. konw., czyli 1,581.090 „ wal. austr.	1,279.445	1,605.189	1,581.090	

B. Załącznik 10. do potrzeb.

	Odsetki od dłużnych kapitałów.				
1	Z końcem roku 1868. będzie fundusz indemnizacyjny wysokiemu Skarbowi winien zaliczkę oprocentowaną, gdyż na ten rok dozwolona zaliczka nieoprocentowana w kwocie 950.000 złr. na pokrycie wydatków nie wystarczy. Prawdopodobnie wynosić będą od tych zaliczek odsetki kwotę 5 000 złr.	7.547	15.000		Odsetki od oprocentowanych z wysokiego Skarbu podniesionych zaliczek mają być podług rozporządzenia Ministerstwa Skarbu z dnia 14 marca 1866. r. do L. 596. płacone. Należą się odsetki wtenczas jeżeli po wyczerpaniu całej nieoprocentowanej zaliczki dalsza zaliczka potrzebna jest i takowa w następującym miesiącu nie zostaje zwróconą. Odsetki rachują się od dnia 1. drugiego miesiąca następującego, po tym miesiącu w którym zaliczka wziętą została. Na pokrycie tych odsetek nic się nie wnosi, ponieważ takowe w budżecie Państwa jako dochód Skarbu nie są umieszczone.

B. Załącznik 11. do potrzeb.

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Preliminowano na rok 1868.	Wniosek na rok 1869.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	Nadzwyczajne wydatki.				
1	Na pokrycie nienależnie spłaconych kwot wykupna wnosi się na rok 1869. kwota 2.000 złr. . . .	5.844	15.000	2.000	

Sumaryczny preliminarz funduszu indemnizacyjnego dla Wielkiego Księstwa Krakowskiego na rok słoneczny 1869.

Liczba porz. i załączników	A. Pokrycie Wymienienie rubryk	Rzeczywista wynikłość z roku 1867.	Preliminowano na rok 1868.	Wniosek c. k. rządu na rok 1869.	Uwagi
		złr. wal austr.			
	I. Od obowiązanych.				
1	Wpłata kapitałów	49.057	32.104	35.000	
2	„ rent „	4.572	4.971	11.994	
3	Odsetki za zwłoki i inne dochody	3.627	1.200	2.600	
	II. Od kraju.				
4	Trzecia część przez kraj pokryć się mająca	147.094	156.017	156.045	
5	Daniny od zboża i soli	.	.	.	
	III. Ze Skarbu Państwa.				
6	Wynagrodzenia laudemialne . . .	.	.	.	
7	Odsetki od ulokowanych nadwyżek funduszowych	16 444	.	.	
8	Nadzwyczajna nieoprocentowana zaliczka	.	.	5.800	
	Zwyczajna oprocentowana zaliczka	.	28.600	.	
	„ nieprocentowana „	150.677	.	.	
	razem . .	371.471	222.892	211.439	

Liczba porz. i załączników	B. Potrzeby Wymienienie rubryk	Rzeczywista wynikłość z roku 1867.	Preliminowano na rok 1868.	Wniosek c. k rządu na rok 1869.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
1/5	Koszta zarządu	5.001	3.563	2 870	
2/6	Splata kapitałów:				
	a) przez wylosowanie	37.905	45 150	48.300	
	b) przez wykupno obligacyi . .	.	.	.	
3/7	Kwoty wyrównawcze w kapitale .	259	300	300	
4/8	„ „ w rentach .	109	100	100	
5/9	Renty dla uprawnionych	139.291	161.779	159.469	
6	Wynagrodzenie laudemialne . . .	.	.	.	
7	Odsetki od kapitałów dłużnych Skarbowi Państwa	.	.	.	
8	Zwroty zaliczek do Skarbu Państwa	188.294	.	.	
9/10	Nadzwyczajne wydatki	612	12 000	400	
	razem . .	371.471	222.892	211.439	

A. Załącznik 1 do pokrycia.

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Preliminowano na rok 1868.	Wniosek na rok 1869.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	Wpłata kapitałów.				
1	Cały kapitał wykupna przez obowiązanych spłacić się mający, wynosi . . . . . 852.175 złr. Z tego kapitału odpadło przez kompensacye 20.158 złr. przez spłatę do końca r. 1867. . 568.565 „ w roku 1868. prawdopodobnie wpłynie . 35.000 „ razem . 623.723 złr. pozostanie zatem do spłaty . . . . 228.452 złr m. kon. czyli . . . 239.875 „ w. a., z których w roku 1869. prawdopodobnie 35.000 złr. wpłynie.	49.057	32.104	35.000	

A. Załącznik 2. do pokrycia.

	Wpłaty rent.				
1	Od kapitału spłacić się mającego w kwocie . . . . 228.452 złr. m. k. czyli . . . 239.875 „ w. a. wynoszą 5% odsetki . . . . . 11.994 złr. które prawdopodobnie w roku 1869. wpłyną.	4.572	4.971	11.994	

A. Załącznik 3. do pokrycia.

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Preliminowano na rok 1868.	Wniosek na rok 1869.	Uwagi
		Złr. wał. austr.			
	Odsetki za zwłokę i inne dochody.				
1	Na odsetki za zwłokę od rat kapitału i procentów w terminie nie spłaconych, wnosi się kwota 1.000 złr.	1.239	1.000	1.000	
2	Na dochód z sprzedanych książeczek płatniczych, na zwrot nienależnie wypłacanych odsetek, na wpłaty kwot w celu wyrównania kapitałów, na taxy za przepisanie obligacyj i na inne zwroty nienależnie wypłaconych kwot, jako też na zwrot kosztów podróży wnosi się kwota . . 1.600 złr.	2.388	200	1.600	
	razem . . .	3.627	1 200	2.600	

A. Załącznik 4. do pokrycia.

	Trzecia część przez kraj pokryć się mająca.				Dodatek dla funduszu indemnizacyjnego postanowiony został na r. 1868. po 51 kr. od 1 złr. podatku podług dekretu Ministerstwa Skarbu z dnia 27. grudnia 1867. do L. 4934.
1	W W. Ks. Krakowskiem rozpisano na r. 1867. podług wykazu oddziału rachunkowego c. k. skarbowej dyrekcyi krajowej następujące podatki, a mianowicie podatek				
a)	gruntowy w kwocie . 132.769 złr.				
b)	czynszowo-domowy . 157.031 „				
c)	klasyczno-domowy . 19.401 „				
d)	zarobkowy . . . . 27.185 „				
e)	dochodowy . . . . 23.620 „				
	czyli razem . . 360.006 złr. od których dodatek na fundusz indemnizacyjny po 51 kr. od jednego złr. podatku wynosiłby 183.605 złr.				
	Przypuszczając, że taka sama kwota podatkowa i dodatki na fundusz indemnizacyjny prawdopodobnie w r. 1869. nie wpłynie, wnosi się jako dodatek indemnizacyjny na rok 1869. kwota 156.045 złr.	147.074	156.017	156.045	

Lfd. Nr.	Tretelote	Zu auf Lose			Zuschlag
		Zuschlag 1 Rate 1907.	Zuschlag 1 Rate 1908.	Zuschlag 1 Rate 1909.	
	Abteilung für Lose 1 Rate (Forts.).				
1	Für Lose 1 Rate (Forts.)				
2	Für Lose 1 Rate (Forts.)				
	Für Lose 1 Rate (Forts.)				
	Für Lose 1 Rate (Forts.)				

Preliminarz

wydatków c. k. Namiestnictwa jako Dyrekcyi funduszów indemnizacyjnych, tudzież c. k. Namiestnictwa, jako komisyi krajowej i komisyj lokalnych dla spraw odkupu i regulacyi ciężarów gruntowych z funduszu indemnizacyjnego Wielkiego Księstwa Krakowskiego pokryć się mających

na rok słoneczny 1869.

Numer załącznika	A. C. k. Namiestnictwo				
	Wymienienie rubryk	Rzeczywista wynikłość z roku 1867.	Preliminowano na rok 1868.	Wniosek c. k. rządu na rok 1869.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	c. k. Namiestnictwo.				Podział kosztów dla c. k. Namiestnictwa na wszystkie trzy fundusze indemnizacyjne nastąpił na podstawie dekretu ministeryalnego z dnia 1. października 1867. do l. 15871, podług którego fundusz W. Księstwa Krakowskiego $^{1}/_{35}$ część wszystkich kosztów ponosić ma.
1	Płace, zasługi i dodatki	1.079	837	845	
2	Dodatki lokalne	30	29	34	
3	Dyurny	275	157	171	
4	Remuneracye i zapomogi	62	86	114	
5	Potrzeby kancelaryjne i urzędowe .	163	93	98	
6	Czynsz za lokal	186	23	23	
7	Koszta podróży	270	100	100	
8	Różne wydatki	19	34	34	
9	Prowizya	3	11	10	
	razem . .	2.087	1.370	1.429	
	do tego wydatki dla komisyj lokalnych serwitutowych w kwocie .	2.914	2.193	1.441	
	ogólna suma . .	5.001	3.563	2.870	

Numer załącznika	c. k. lokalne komisye				
	Wymienienie rubryk	Rzeczywista wynikłość z roku 1867.	Preliminowano na rok 1868.	Wniosek na rok 1869.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	c. k. komisye lokalne serwitutowe.				Na remuneracye i zapomogi dla komisyj lokalnych jest odpowiednia kwota pod pozycyą 4. preliminowaną.
10	Płace, zasługi i dodatki	1.237	1.040	686	
	Dodatki na pomieszkanie	.	.	.	
11	Dyurny	341	293	162	
12	Remuneracye i zapomogi	7	.	.	
13	Potrzeby kancelaryjne i urzędowe .	106	112	55	
14	Czynsze za lokale	.	60	34	
15	Koszta podróży i dyety znawców .	1.223	680	500	
16	Różne wydatki	.	8	4	
	razem . .	2.914	2.193	1.441	

B. Alegat 1. do załącznika 5. do potrzeb.

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Preliminowano na rok 1868.	Wniosek na rok 1869	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	Płace, zasługi i dodatki.				
	Dla Namiestnictwa a mianowicie:				
	1 zastępca prezesa płaca roczna . . . 2500 złr.				
	1 radca Namiestnictwa płaca roczna . . . 2500 „				
	1 sekretarz Namiestnictwa płaca roczna i dodatek . . . . 1600 „				
	1 sędzia powiatowy płaca i dodatek . . 1550 „				
	2 naczelników powiatowych płaca roczna po 1800 złr. . . . . 3600 „				
	2 naczelników powiatowych płaca roczna po 1600 złr. . . . . 3200 „				
	1 komisarz powiatowy płaca roczna . . . 1100 „				
	2 komisarzy powiatowych płaca roczna po 900 złr. . . . . 1800 „				
	1 komisarz cyrkul. płaca roczna . . . 840 „				
	1 sekretarz płaca roczna . . . 1150 „				
	2 koncepistów płaca roczna po 900 złr. . . 1800 „				
	3 adjunktów . . . . 1800 „				
	4 praktykantów konceptowych po 400 złr. . 1600 „				

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Preliminowano na rok 1868.	Wniosek na rok 1869.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	Remuneracye.				
	3 praktykantom konceptowym po 300 złr. 900 złr.				
	1 woźny . . . . . 400 „				
	2 stróżów . . . . . 432 „				
	dyety asesorom przy posiedzeniach . . . . 800 „				
	na podwyżkę płac z powodu organizacyi urzędów . . . . . 2000 „				
	razem 29.572 złr.				
	z tych wypada na fuudusz Wielkiego Księstwa Krakowskiego $^1/_{35}$ część w kwocie . . . . 845 złr.	1.079	837	845	

B. Alegat 2. do załącznika 5. do potrzeb.

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Preliminowano na rok 1868.	Wniosek na rok 1869.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	Dodatki lokalne.				
1	Dla 4 naczelników powiatowych po 300 złr. razem . . 1.200 złr. z tych wypada na fundusz Wielkiego Księstwa Krakowskiego $^1/_{35}$ część w kwocie . . . 34 złr.	30	29	34	Naczelnikom powiatowym należy się dodatek lokalny w kwocie 300 złr., jeżeli przy c. k. Namiestnictwie pełnią służbę.

B. Alegat 3. do załącznika 5. do potrzeb.

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Preliminowano na rok 1868.	Wniosek na rok 1869.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	Dyurny.				Podług faktycznego stanu w roku 1868. i podług prawdopodobnej potrzeby w roku 1869.
	2 dyurnistów po 1 złr. 5 kr. razem . . . 766 złr 50 kr. 12 dyurnistów po 1 złr. . . 4380 „ — „ 3 dyurnistów po 75 kr. 821 „ 25 „ razem 5968 złr.				
	z tych wypada na fundusz Wielkiego Księstwa Krakowskiego $^1/_{35}$ część w kwocie 171 złr.	275	157	171	

B. Alegat 4. do załącznika 5. do potrzeb.

	Remuneracye i zapomogi.				Przeciw preliminowanej kwocie 3.000 złr. na rok 1867. i 1868. wnosi się na rok 1869. o 1.000 złr. więcej, ponieważ co raz się powiększająca drożyzna i przypuszczalne rozwiązanie niektórych lokalnych komisyj wymagać będą rozdania w większej liczbie zapomóg i remuneracyj. Nadmienia się przytem, że przy komisyach lokalnych i przy Namiestnictwie w sprawach serwitutowych i indemnizacyjnych 59 urzędników są zatrudnionych.
	Dla c. k. Namiestnictwa i wszystkich komisyj lokalnych wnosi się 4 000 złr. z których na fundusz W. Ks. Krakowskiego $^1/_{35}$ część w kwocie 114 złr. wypada . .	62	86	114	

B. Alegat 5. do załącznika 5. do potrzeb.

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Preliminowano na rok 1868.	Wniosek na rok 1869.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	Potrzeby kancelaryjne i urzędowe.				Podług prawdopodobnej potrzeby w roku 1869.
	a) Na opał lokalu . . . 500 złr b) „ papier i potrzeby do pisania . . . . . 600 „ c) „ druki, litografie i efekta kredytowe . 800 „ d) „ koszta insercyjne . 600 „ e) „ oprawę ksiąg . . . 100 „ f) „ sprzęty kancelaryjne 100 „ g) „ czyszczenie lokalu . 250 „ h) „ oświetlenie lokalu i schodów . . . . . 80 „ i) „ inne potrzeby i koszta losowania . . 300 „ k) ryczałtowa kwota na potrzeby do pisania . 87 „ razem . . 3.417 złr. z tych przypada na fundusz Wielkiego Księstwa Krakowskiego $^1/_{35}$ część w kwocie . . . 98 złr	163	93	98	

B. Alegat 6. do załącznika 5. do potrzeb.

	Czynsz za lokal.				Podług faktycznie uiszczanego czynszu.
1	Czynsz za lokal c. k. Namiestnictwa jako Dyrekcyi funduszów indemnizacyjnych i komisyi krajowej serwitutowej wynosi rocznie kwotę . . . . . 820 złr. z tych wypada na fundusz Wielkiego Księstwa Krakowskiego $^1/_{35}$ część w kwocie . . . 23 złr.	186	23	23	W wynikłości w roku 1867. jest jeszcze czynsz za lokal byłej dyrekcyi funduszu indemnizacyjnego w Krakowie objęty.

B. Alegat 7. do załącznika 5. do potrzeb.

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Preliminowano na rok 1868.	Wniosek na rok 1869.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	Koszta podróży.				
1	Na pokrycie możliwych kosztów podróży w sprawach dotyczących się funduszów, wnoszą się 600 złr. ogółem, a na fundusz Wielkiego Księstwa Krakowskiego 100 złr.	270	100	100	Wynikłość w roku 1867. odnosi się do kosztów podróży z powodu przesiedlenia się z Krakowa do Lwowa w rokn 1867. zarachowanych. Wniosek zaś stawia się podług prawdopodobnej potrzeby.

B. Alegat 8. do załącznika 5. do potrzeb.

	Różne wydatki.				
1	Na różne wydatki wnosi się kwota . . . . . 1.200 złr z której na fundusz Wielkiego Księstwa Krakowskiego wypada $^1/_{35}$ część w kwocie 34 złr. . .	19	34	34	Kwota na różne wydatki nie da się nawet prawdopodobnie oznaczyć dlatego przeciw wynikłości więcej się wnosi.

B. Alegat 9. do załącznika 5. do potrzeb.

	Prowizya.				
1	Dla stróża byłej c. k. Dyrekcyi funduszów indemnizacyjnych w Krakowie po 20 ct. dziennie, zatem za 365 dni 73 złr., z których $^1/_7$ część w kwocie 10 złr. na fundusz indemnizacyjny W. Ks. Krakowskiego wypada	3	11	10	Na podstawie rozporządzenia ministeryalnego z dnia 21. sierpnia 1867. do L. 3176. należy się byłemu stróżowi, Janowi Kocurowi, począwszy od 1. sierpnia 1867. dzienna prowizya 20 ct.

B. Alegat 10. do załącznika 5. do potrzeb.

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Preliminowano na rok 1868.	Wniosek na rok 1869.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	Płace, zasługi i dodatki dla komisyi lokalnej w Krakowie.				Do zakresu działania komisyi lokalnej w Krakowie należą 9 powiatów, a mianowicie 2 powiaty w Wielkiem Księstwie Krakowskiem i 7 powiatów z Galicyi Zachodniej, dla tego też koszta tej komisyi na obydwa fundusze indemnizacyjne w stosunku do powiatów podzielone zostały.
1	Dla sędziego powiatowego płaca . . . . . 1050 złr. dodatek . . . . . 500 „ adjunkta płaca . . . 835 „ dodatek . . . . . 500 „ razem 2885 złr. do tego na podwyższenie płacy dla urzędników z powodu organizacyi 200 „ razem 3085 złr. z których $^2/_9$ części w kwocie 686 złr. na fundnsz Wielkiego Księstwa Krakowskiego, a $^7/_9$ części na fundusz Galicyi Zachodniej wypada	1.237	1.040	686	

B. Alegat 11. do załącznika 5. do potrzeb.

	Dyurny.				Podług faktycznego stanu w roku 1868.
1	Dla dwóch dyurnistów po 1 złr. dziennie, a zatem na 365 dni 730 złr., z których wypada na fundusz Wielkiego Księstwa Krakowskiego $^2/_9$ części w kwocie 162 złr.	341	293	162	

B. Alegat 12. do załącznika 5. do potrzeb.

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Preliminowano na rok 1868.	Wniosek na rok 1869.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	Remuneracye i zapomogi . .	7	.	.	Kwota na remuneracye i zapomogi dla komisyj lokalnych jest preliminowana pod pozycyą 4.

B. Alegat 13. do załącznika 5. do potrzeb.

	Potrzeby kancelaryjne i urzędowe dla komisyi lokalnej w Krakowie.				
1	Kwota ryczałtowa na potrzeby do pisania i na oświetlenie 76 złr. opał lokalu . . . . . 38 „ na usługę . . . . . 90 „ na naprawę sprzętów i inne potrzeby . . . . 44 „ razem 248 złr. z których wypada na fundusz Galicyi Zachodniej $^7/_9$ części w kwocie 193 złr., a na fundusz W. Księstwa Krakowskiego $^2/_9$ części w kwocie 55 kr.	106	112	55	

B. Alegat 14. do załącznika 5. do potrzeb.

	Czynsz za lokal.				
1	Czynsz za lokal do komisyi lokalnej w Krakowie 150 złr., z których na fundusz Galicyi Wschodniej $^7/_9$ części w kwocie 116 złr. a $^2/_9$ części w kwocie 34 złr. na fundusz Wielkiego Księstwa Krakowskiego wypada	.	60	34	W roku 1867. nie płacono czynsz, gdyż komisya w urzędzie powiatowym umieszczoną była.

B. Alegat 15. do załącznika 5. do potrzeb.

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Preliminowano na rok 1868.	Wniosek na rok 1869.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	Koszta podróży.				
1	Na milowe dla 2 komisarzy, na strawne dla 2 dymistów, i na dyety i na milowe dla znawców wnosi się kwota 2.256 złr., z której na fundusz Galicyi Zachodniej $^7/_9$ części w kwocie 1.756 złr., a na fundusz Wielkiego Księstwa Krakowskiego $^2/_9$ części w kwocie 500 złr. wypada	1.223	680	500	Wniosek na rok 1869. jest naprzeciw wyniku z r. 1867. dla tego mniejszy, ponieważ już w roku 1867. rozporządzono, żeby komisye o ile możności w miejscu urzędowem komisyi lokalnej przeprowadzane bywały.

B. Alegat 16. do załącznika 5. do potrzeb.

	Różne wydatki.				
1	Dla komisyi lokalnej w Krakowie wnosi się na różne wydatki na rok 1869 . . . . . 20 złr. z których wypada na fundusz Galicyi Wschodniej $^7/_9$ części w kwocie 16 złr, a na fundusz Wielkiego Księstwa Krakowskiego $^2/_9$ części w kwocie 4 złr. .		8	4	

B. Załącznik 6. do potrzeb.

	Spłata kapitałów.				
1	Podług planu amortyzacyjnego rozporządzeniem ministerialnem z dnia 29. grudnia 1857. do L.				

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Preliminowano na rok 1868.	Wniosek na rok 1869.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	11881. przesłanego ma z długu funduszu indemnizacyjnego Wielkiego Księstwa Krakowskiego w kwocie . . . . 3,398 000 złr w obligacyach w II. półroczu 1868. kwota . . . . 23.000 „ a w I. półroczu 1869. kwota . . 23.000 „ czyli razem kwota . . . . . 46.000 złr. m. k. lub . . 48 300 „ wal. austr wylosowaną, która w jednej połowie dnia 1. maja 1869. roku, a w drugiej dnia 1. listopada 1869. roku wypłaconą być winna. Na pokrycie tej wypłaty wnosi się zatem kwota 48.300 złr. . .	37.905	45.050	48.300	

B. Załącznik 7. do potrzeb.

	Kwoty wyrównawcze w kapitale.				
1	Podług cesarskiego patentu z dnia 29. października 1853. muszą przy wypłacie kapitałów, kwoty które obligacyami pokryte być nie mogą, gotówką spłacone. Na pokrycie tych kwot wnosi się na rok 1869. kwota 300 złr. . .	259	300	300	

B. Załącznik 8. do potrzeb.

	Kwoty wyrównawcze w rentach.				
1	Podług cesarskiego patentu z dnia 29. października 1853. r. muszą przy wypłacie rent zaległych kwoty, które obligacyami pokryte być nie mogą, gotówką spłacone. Na pokrycie tych kwot wnosi się na rok 1869. kwota 100 złr. . .	109	100	100	

B. Załącznik 9. do potrzeb.

Liczba porządkowa	Przedmiot	Wynikłość z roku 1867.	Preliminowano na rok 1868.	Wniosek na rok 1869.	Uwagi
		Złr. wal. austr.			
	Renty dla uprawnionych.				
1	Podług planu amortyzacyjnego wynosić będzie z początkiem miesiąca listopada 1868. dług w obligacyach . . 3,049.000 złr. a 5% odsetki od tegoż długu, 1. maja 1869. roku płatne . . . . 76.225 „ zaś z początkiem miesiąca maja 1869. wynosić będzie ten dług 3,026.000 „ a 5% odsetki od tegoż długu 1. listop. 1869. płatne 75.650 „ dlatego wnosi się na pokrycie odsetków od obligacyj indemnizacyjnych na rok 1869. kwota . 151.875 „ mon. konw., czyli wal. austr. . . . 159.469 „	139.291	161.779	159.469	

B. Załącznik 10. do potrzeb.

	Nadzwyczajne wydatki.				
1	Na pokrycie nienależnie spłaconych kwot wykupna wnosi się na rok 1869. kwota 400 złr.	612	12.000	400	

B. Załącznik 9. do potrąc.

Dział	Przedmiot	Wpływ. z roku 1867	Przewidywano na rok 1868	Wpływ. na rok 1869.	Uwagi
		złr. wal. austr.			
	Renty dla uprawnionych.				
1	Podług planu amortyzacyjnego wynosić będzie z początkiem miesiąca listopada 1868. długu w obligacyach . . 3,040.000 złr. a 5% odsetki od tegoż długu. I. połowa 1869. roku płatne . . . 76.225 „ zaś z początkiem miesiąca maja 1869. wynosić będzie ten dług 3,020.000 „ a 5% odsetki od tegoż długu I. połowa 1869. płatne 75.875 „ dlatego wzrosi się na pozycyi odsetków od obligacyj indemnizacyjnych na rok 1869. kwota . 151.875 „ mon. konw. czyli wal. austr. . . . 180.469 „	139.291	161.771	180.469

B. Załącznik 10. do potrąc.

	Nadzwyczajne wydatki.			
1	Na pokrycie niedoboru spłaconych kwot wyłupna wnosi się na rok 1869. kwota 400 złr.	612	12.000	400

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o wnioskach do zmiany Sejmowej ordynacyi wyborczej i statutu krajowego z dnia 26. lutego 1861., tudzież dodatku do Statutu krajowego z tejże samej daty.

Wysoki Sejmie!

Uwzględniając liczne petycye miast użalających się na niedostateczną reprezentacyę elementu miejskiego w Sejmie, wniósł Wydział krajowy podczas III. sesyi Sejmowej projekt do ustawy zmieniającej §§. 2. i 3. sejmowej ordynacyi wyborczej z dn. 26. lutego 1861. w sposób niedostatkowi owemu zaradzić mogący; mianowicie zaś wniósł Wydział krajowy, aby łącząc 5 do 9 gmin miejskich większych i mniejszych w jeden okręg wyborczy, utworzyć 14 nowych okręgów wyborczych miejskich, z których każdy wybierałby wyborem dwustopniowym jednego posła. Wniosek ten wszakże nie uzyskał wymaganej ustawą liczby głosów.

Podczas następnej t. j. IV. sesyi sejmowej, Wysoki Sejm wybrawszy z grona swego komisyę do rozpoznania wniosku rządowego o zmianie §§. 11. i 13. sejmowej ordynacyi wyborczej, uchwałą z d. 24. listopada 1866. poruczył jej także zbadanie reformy składu Sejmu i sejmowej ordynacyi wyborczej w ogólności i przedłożenie stosownych wniosków. Komisya owa nie widząc możności wprowadzenia większych zmian w ordynacyi wyborczej z powodu niewprowadzonego jeszcze naówczas nowego podziału terytoryalnego kraju, ograniczyła się na przedłożenie wniosku, aby liczbę posłów z miast powiększyć o 12, a to pomnażając liczbę posłów ze Lwowa o 3, z Krakowa o 2, i przyznając prawo wybierania osobnych posłów siedmiu miastom, które po miastach mających już prawo wybierania osobnych posłów, za najważniejsze pod względem interesu handlowego i przemysłowego w kraju uważał, a mianowicie miastom: Śniatyn, Buczacz, Tyśmienica, Gródek, Brzeżany, Złoczów i Bochnia. Na podstawie tego wniosku uchwalił Wysoki Sejm na posiedzeniach XVI. i XXV. odbytych d. 20. i 30. grudnia 1866. ustawę zmieniającą §§. 2. i 3. sejmowej ordynacyi wyborczej i odnośną ustawę, zmieniającą §. 3. statutu krajowego, którym wszakże Najjaśniejszy Pan najwyższem postanowieniem z d. 14. maja 1867. najwyższej sankcyi odmówił z powodu, iż nie zostało uchwalone prawnie wymaganą większością głosów.

Gdy po wprowadzonym nowym podziale terytoryalnym kraju na 74 powiatów, konieczną się okazała zmiana §§. 1. i 5. sejmowej ordynacyi wyborczej, Wydział krajowy mając ciągle w pamięci powody za powiększeniem liczby posłów z gmin miejskich przemawiające, a w sprawozdaniu na 60. posiedzeniu III. sesyi sejmowej wyłuszczone, na które się tu powołuje, — postanowił równocześnie z wnioskiem zmian ordynacyi wyborczej nowym podziałem terytoryalnym spowodowanych, wnieść także powiększenie liczby posłów z gmin miejskich, i wypływające ztąd zmiany tak w ordynacyi wyborczej, jako też w statucie krajowym i w dodatku do tegoż statutu z d. 26. lutego 1861.

I.

Ponieważ obwody polityczne, które wedle §. 1. sejmowej ordynacyi wyborczej stanowią okręgi wyborcze dla posłów z klasy wielkich posiadaczy gruntowych, obecnie już nie istnieją, a Wydział krajowy nie widzi koniecznej
a/. potrzeby zmiany terytoryalnej tych okręgów wyborczych, przeto ogranicza się w przedłożonym projekcie pod *a/.* na uzupełnienie nazw tych okręgów wyborczych, odnosząc je w §. 1. ordynacyi wyborczej do czasu, w którym obwody jeszcze istniały, t. j. do roku 1860.

A gdy z porównywania teraźniejszych powiatów politycznych z okręgami wyborczymi dla posłów gmin wiejskich w §. 5. ordynacyi wyborczej ustanowionymi, okazuje się, że z małemi wyjątkami teraźniejsze powiaty spadają się z rzeczonemi okręgami wyborczemi, przeto wnosi Wydział krajowy w projekcie *a/.*, aby dla pogodzenia ustawy z rzeczywistością, i dla zapobieżenia różnym możliwym kolizyom,—obecne powiaty polityczne stanowiły nadal okręgi wyborcze dla posłów gmin wiejskich.

II.

Pod względem pomnożenia liczby posłów z gmin miejskich, wnosi przedewszystkiem Wydział krajowy, aby podniesiono liczbę posłów miasta Lwowa do 5ciu, a Krakowa do 4ch, a to tak przez wzgląd na moralne tych dwóch miast znaczenie, jako też przez wzgląd na ilość podatków przez te miasta opłacanych.

Prócz tego wnosi Wydział krajowy w projekcie *a/.*, aby następujące gminy miejskie, jako to:

1.	Śniatyn	(mająca	mieszkańców	11.380,	płacąca	w roku	1860.	podatku stałego	8.450 złr.)
2.	Buczacz	«	«	9.050,	«	«	«	«	«	10.584 «
3.	Gródek	«	«	7.600,	«	«	«	«	«	11.947 «
4.	Tyśmienica	«	«	8.020,	«	«	«	«	«	7.683 «
5.	Brzeżany	«	«	7.506,	«	«	«	«	«	10.657 «
6.	Wieliczka	«	«	6.836,	«	«	«	«	«	4.862 «
7.	Złoczów	«	«	5.900,	«	«	«	«	«	14.790 «
8.	Bochnia	«	«	5.766,	«	«	«	«	«	8.474 «
9.	Dolina	«	«	6.084,	«	«	«	«	«	4.282 «
10.	Zaleszczyki	«	«	5.560,	«	«	«	«	«	6.817 «
11.	Żółkiew	«	«	5.080,	«	«	«	«	«	5.327 «
12.	Sokal	«	«	4.818,	«	«	«	«	«	4.449 «
13.	Trembowla	«	«	4.886,	«	«	«	«	«	3.800 «
14.	Sanok	«	«	3.105,	«	«	«	«	«	4.388 «
15.	Jasło	«	«	3.000,	«	«	«	«	«	3.750 «

z dotyczących okręgów wyborczych gmin wiejskich wyjęte były, i osobne okręgi wyborcze, z których każdy jednego posła wybiera, tworzyły. Wybory w tych 15. gminach miejskich mają się odbywać tym samym sposobem jak w miastach do wyboru osobnych posłów wedle §. 2. ordynacyi wyborczej uprawnionych, posłowie zaś ich należą do kuryi posłów gmin wiejskich. i względnie do tych grup, w których powołane są w dodatku do statutu krajowego polityczne ich powiaty.

III.

Odpowiednio tym powyżej zaprojektowanym zmianom w ordynaryi wyborczej, wnosi Wydział krajowy zmiany w §§. 1., 3., 5., 6., 7., 11., 12., 15., 19., 25., 26., 27., 32., 34. sejmowej ordynacyi wyborczej, jako konieczne następstwa owych zmian; niemniej zupełne opuszczenie §. 33. tejże ordynacyi.

IV.

b/. Nareszcie wnosi Wydział krajowy także jako następstwo owych zmian pod *b/.* projekt ustawy zmieniającej §. 3. statutu krajowego z d. 26. lutego 1861., tudzież postanowienie ustawy z d. 20. września 1866. zawierającej *c/.* dodatek do tegoż paragrafu statutu krajowego; a pod *c/.* projekt wniosku do zmiany ustępu I. dodatku do statutu krajowego z dnia 26. lutego 1861.

Co wyłuszczywszy uprasza Wydział krajowy, raczy Wysoki Sejm załączone pod *a/. b/. c/.* projekta w uchwałę zamienić.

Leon Książę Sapieha w. r.
Marszałek krajowy.

Floryan Ziemiałkowski w. r.
Sprawozdawca.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi i Wielkiego Księstwa Krakowskiego.

We Lwowie dnia 20. sierpnia 1868. roku.

Ustawa

z dnia . . . . . dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, zmieniająca §. 3. statutu krajowego z dnia 26. lutego 1861. r., tudzież postanowienie ustawy z dnia 20. września 1866., zawierającej dodatek do §. 3. statutu krajowego.

Zgodnie z uchwałą Sejmu krajowego Mego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam co następuje:

Artykuł I.

Postanowienie §. 3. statutu krajowego z dnia 26. lutego 1861. i ustawy z dnia 20. września 1866. zawierającej dodatek do §. 3. statutu krajowego (Dziennik ustaw i rozporządzeń krajowych Nr. 22.) znoszą się.

Paragraf 3. statutu krajowego z dnia 26. lutego 1861. ma brzmieć:

Sejm krajowy składa się ze stu sześćdziesięciu ośmiu członków, a to:

a) z trzech arcybiskupów lwowskich, dwóch biskupów przemyskich, biskupa krakowskiego, biskupa tarnowskiego, biskupa stanisławowskiego, a względnie aż do jego instalacyi z gr. kat. sufragana lwowskiego; w razie wakującej stolicy arcybiskupiej lub biskupiej, administrator dyecezyi w sprawach duchownych (*in spiritualibus*) jest Członkiem Sejmu krajowego;

b) z rektorów uniwersytetów krakowskiego i lwowskiego;

c) ze stu pięćdziesięciu pięciu posłów wybranych, jako to:

I. z czterdziestu czterech posłów z klasy wielkich posiadaczy gruntowych;

II. z dwudziestu pięciu posłów miast, w §. 2. ustawy wyborczej wymienionych, i Izb handlowych i przemysłowych;

III. z ośmdziesięciu ośmiu posłów reszty gmin Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Artykuł II.

Ustawa niniejsza wchodzi w moc obowiązującą od pierwszych po jej ogłoszeniu powszechnych wyborów do Sejmu.

Artykuł III.

Wykonanie tej ustawy polecam Ministrowi Spraw Wewnętrznych.

Ustawa

z dnia . . . . . dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, znosząca §. 33., a zmieniająca §§. 1., 3., 5., 6., 7., 11., 12., 15., 19., 25. 26., 27., 32. i 34. ordynacyi wyborczej z dnia 26. lutego 1861.

Zgodnie z uchwałą Sejmu krajowego Mego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam, jak następuje:

Artykuł I.

Paragraf 33. sejmowej ordynacyi wyborczej z dnia 26. lutego 1861. traci nadal moc obowiązującą; paragrafy zaś 1., 3., 5., 6., 7., 11., 12., 15., 19., 25., 26., 27., 32. i 34. tejże ordynacyi, znoszą się w ich obecnej osnowie i mają brzmieć:

§. 1.

Pod względem wyboru posłów z klasy wielkich posiadaczy gruntowych tworzyć będzie każdy z byłych w roku 1860. obwodów politycznych jeden okręg wyborczy.

Do wyboru uprawnieni każdego takiego obwodu tworzą jedno ciało wyborcze i wybierać mają:

w byłym obwodzie krakowskim sześciu; brzeżańskim, przemyskim, złoczowskim, czortkowskim, tarnowskim, tarnopolskim, sanockim, samborskim i żółkiewskim po trzech; w sandeckim, rzeszowskim, stryjskim, stanisławowskim i kołomyjskim po dwóch posłów; nareszcie w byłym obwodzie lwowskim jednego posła.

Miejscem wyboru w każdym takim okręgu jest byłe miasto obwodowe.

§. 3.

Lwów wybiera pięciu, Kraków czterech posłów, a każde inne z wymienionych w §. 2. miast po jednemu.

Wszyscy do wyboru uprawnieni każdego miasta, tworzą jedno ciało wyborcze.

§. 5.

Co do wyboru posłów z reszty gmin tworzą:

1. powiat polityczny lwowski jeden okręg wyborczy;
2. a) powiat polityczny gródecki z wyłączeniem gminy Gródek, jeden okręg wyborczy;
   b) gmina Gródek jeden okręg wyborczy;
3. a) powiat polityczny brzeżański z wyłączeniem gminy Brzeżany, jeden okręg wyborczy;
   b) gmina Brzeżany jeden okręg wyborczy;
4. powiat polityczny bobrzecki jeden okręg wyborczy;
5. powiat polityczny rohatyński jeden okręg wyborczy;
6. powiat polityczny podhajecki jeden okręg wyborczy;
7. a) powiat polityczny Zaleszczyki, z wyłączeniem gminy Zaleszczyki, jeden okręg wyborczy;
   b) gmina Zaleszczyki jeden okręg wyborczy;
8. powiat polityczny borszczowski jeden okręg wyborczy;
9. powiat polityczny husiatyński jeden okręg wyborczy;
10. powiat polityczny czortkowski jeden okręg wyborczy;
11. powiat polityczny kołomyjski jeden okręg wyborczy;
12. powiat polityczny horodeński jeden okręg wyborczy;
13. powiat polityczny kossowski jeden okręg wyborczy;
14. a) powiat polityczny śniatyński, z wyłączeniem gminy Śniatyn, jeden okręg wyborczy;
    b) gmina Śniatyn jeden okręg wyborczy;
15. powiat polityczny przemyski jeden okręg wyborczy;
16. powiat polityczny jarosławski jeden okręg wyborczy;
17. powiat polityczny jaworowski jeden okręg wyborczy;
18. powiat polityczny mościski jeden okręg wyborczy;
19. powiat polityczny samborski jeden okręg wyborczy;
20. powiat polityczny staromiejski jeden okręg wyborczy;
21. powiat polityczny turzecki jeden okręg wyborczy;
22. powiat polityczny drohobycki jeden okręg wyborczy;
23. powiat polityczny rudecki jeden okręg wyborcz;
24. a) powiat polityczny sanocki, z wyłączeniem gminy Sanok, jeden okręg wyborczy;
    b) gmina Sanok jeden okręg wyborczy;

25. powiat polityczny liski jeden okręg wyborczy;

26. powiat polityczny birecki jeden okręg wyborczy;

27. powiat polityczny brzozowski jeden okręg wyborczy;

28. powiat polityczny stanisławowski jeden okręg wyborczy;

29. powiat polityczny bohorodczański jeden okręg wyborczy;

30. a) powiat polityczny buczacki, z wyłączeniem gminy Buczacz, jeden okręg wyborczy;

b) gmina Buczacz jeden okręg wyborczy;

31. powiat polityczny nadworniański jeden okręg wyborczy;

32. a) powiat polityczny tłumacki, z wyłączeniem gminy Tyśmienica jeden okręg wyborczy;

b) gmina Tyśmienica jeden okręg wyborczy;

33. powiat polityczny stryjski jeden okręg wyborczy;

34. a) powiat polityczny doliński, z wyłączeniem gminy Dolina, jeden okręg wyborczy;

b) gmina Dolina jeden okręg wyborczy;

35. powiat polityczny kałuski jeden okręg wyborczy;

36. powiat polityczny żydaczowski jeden okręg wyborczy;

37. powiat polityczny tarnopolski jeden okręg wyborczy;

38. powiat polityczny skałacki jeden okręg wyborczy

39. powiat polityczny zbaraski jeden okręg wyborczy;

40. a) powiat polityczny trembowelski, z wyłączeniem gminy Trembowla, jeden okręg wyborczy:

b) gmina Trembowla jeden okręg wyborczy;

41. a) powiat polityczny złoczowski, z wyłączeniem gminy Złoczów, jeden okręg wyborczy;

b) gmina Złoczów jeden okręg polityczny;

42. powiat polityczny brodzki jeden okręg polityczny;

43. powiat polityczny kamionecki jeden okręg wyborczy;

44. powiat polityczny przemyślański jeden okręg wyborczy;

45. a) powiat polityczny żółkiewski, z wyłączeniem gminy Żółkiew, jeden okręg wyborczy;

b) gmina Żółkiew jeden okręg wyborczy;

46. a) powiat polityczny sokalski, z wyłączeniem gminy Sokal, jeden okręg wyborczy;

b) gmina Sokal jeden okręg wyborczy;

47. powiat polityczny Rawski jeden okręg wyborczy,

48. powiat polityczny Cieszanowski jeden okręg wyborczy,

49. powiat polityczny Krakowski jeden okręg wyborczy;

50. powiat polityczny chrzanowski jeden okręg wyborczy.

51. a) powiat polityczny wielicki, z wyłączeniem gminy Wieliczka, jeden okręg wyborczy,
b) gmina Wieliczka jeden okręg wyborczy,

52. a) powiat polityczny bocheński, z wyłączeniem gminy Bochnia, jeden okręg wyborczy,
b) gmina Bochnia jeden okręg wyborczy,

53. powiat polityczny brzeski, jeden okręg wyborczy,

54. a) powiat polityczny jasielski, z wyłączeniem gminy Jasło, jeden okręg wyborczy,
b) gmina Jasło jeden okręg wyborczy.

55. powiat polityczny gorlicki, jeden okręg wyborczy,
56. „ „ krośniański „ „ „
57. „ „ rzeszowski „ „ „
58. „ „ łańcucki „ „ „
59. „ „ niżański „ „ „
60. „ „ Tarnobrzeski „ „ „
61. „ „ kolbuszowski „ „ „
62. „ „ nowo-sądecki „ „ „
63. „ „ grzybowski „ „ „
64. „ „ nowotargski „ „ „
65. „ „ limanowski „ „ „
66. „ „ tarnowski „ „ „
67. „ „ dąbrowski „ „ „
68. „ „ pilzniański „ „ „
69. „ „ ropczycki „ „ „
70. „ „ mielecki „ „ „
71. „ „ wadowicki „ „ „
72. „ „ bialski „ „ „
73. „ „ myślenicki „ „ „
74. „ „ żywiecki „ „ „

§. 6.

Gminy, tworzące wedle poprzedzającego paragrafu osobne okręgi wyborcze, są oraz miejscami wyborów. W każdym innym z tamże wymienionych okręgów wyborczych, jest miejsce wyboru posła, miejsce siedziby dotyczącego starostwa powiatowego.

§. 7.

Każdy z okręgów wyborczych w §. 5. wyszczególnionych, wybiera jednego posła.

Wszyscy do wyboru uprawnieni każdej gminy, która wedle §. 5. osobny okręg wyborczy stanowi, tworzą jedno ciało wyborcze.

We wszystkich innych okręgach wyborczych w §. 5. poszczególnionych, tworzą wyborcy wszystkich, w jednym takim okręgu wyborczym położonych gmin (wyjąwszy miasta w §. 2. wymienione) jedno ciało wyborcze.

§. 11.

Posłowie miast, wymienionych w §. 2. tudzież gmin w §. 5. pod 2. *b*, 3. *b*, 7. *b*, 14. *b*, 24. *b*, 30. *b*, 32. *b*, 34. *b*, 40. *b*, 41. *b*, 45. *b*, 46. *b*, 51. *b*, 52. *b*, 54. *b*, wyszczególnionych, wybierani będą wprost przez wyborców, którzy nie są wyłączeni od prawa wybierania w moc §. 17 sejmowej ordynacyi wyborczej i należą podług ordynacyi wyborczej dla gmin z d. 12. sierpnia 1866. do dwóch pierwszych kół wyborczych.

Do tych jako wyborcy mają być policzeni przynależni do gminy, nie objęci w dwóch pierwszych kołach wyborczych, którym podług ordynacyi wyborczej dla gmin z 16. sierpnia 1866. (§. 1. liczba 2. lit. *b* do *h*) służy prawo wyboru bez względu na kwotę podatkową, jeźli nie są wyłączeni od prawa wybierania na mocy §. 17. sejmowej ordynacyi wyborczej.

Postanowienia te stosują się także do miast, które mają własne statuta gminne.

§. 12.

Wybór posłów innych gmin odbywać się ma przez wyborców wybranych. Każda taka gmina wybiera na każde pięćset mieszkańców jednego wyborcę. Jeżeli wypadłe z podziału liczby mieszkańców przez 500, pozostałości wynoszą dwieście pięćdziesiąt lub więcej, uważane być mają za pięćset; jeżeli zaś mniej jak dwieście pięćdziesiąt wynoszą, nie będą uwzględnione.

Pomniejsze gminy, których liczba mieszkańców nie dochodzi pięćset, wybierają każda jednego wyborcę.

§. 15.

Każdy wyborca wykonywać może swe prawo wyborcze tylko w jednym okręgu wyborczym i w zasadzie tylko osobiście.

Wyjątkowo mogą do wyboru uprawnieni z klasy wyborców wielkich posiadaczy gruntowych wykonywać swe prawo głosowania przez pełnomocnika, tenże musi w tejto klasie wyborców do wyboru być uprawnionym i zastępywać może tylko jednego do wyboru uprawnionego.

Kto do wyboru uprawniony jest w klasie wielkich posiadaczy gruntowych, nie może wybierać w żadnym okręgu wyborczym obu innych klas wyborców; a kto do wy-

boru uprawnionym jest w okręgu wyborczym miast w §. 2. wyszczególnionych, nie może wybierać w żadnej gminie, należącej do okręgów wyborczych §. 5. objętych.

Uprawnieni do wyboru w klasie wielkich posiadaczy gruntowych, którzy więcej jak w jednym z byłych obwodów dobra posiadają, wykonywać mają swe prawo wyborcze w tym obwodzie, gdzie leży ich posiadłość najwyżej opodatkowana.

Jeżeli do wyboru uprawniony z klasy wyborców miast (§. 2.), lub z klasy wyborców reszty gmin (§. 5.) jest członkiem kilku takich miast lub gmin, tedy wykonywać może prawo wyborcze tylko w gminie zwyczajnego zamieszkania swego.

§. 19.

Rozpisanie powszechnych wyborów na Sejm krajowy w ten sposób uskutecznionem być ma, aby najprzód posłowie gmin wiejskich, z wyjątkiem gmin w §. 5. pod 2. *b*. 3. *b*, 7. *b*, 14. *b*, 24. *b*, 30. *b*, 32. *b*, 34. *b*, 40. *b*, 41. *b*, 45. *b*, 46. *b*, 51. *b*, 52. *b*, 54. *b*, wyszczególnionych, — potem posłowie miast (§. 2.) i gmin (§. 5. pod 2. *b*, 3. *b*, 7. *b*, 14. *b*, 24. *b*, 30. *b*, 32. *b*, 34. *b*, 40. *b*, 41. *b*, 45. *b*, 46. b, 51. *b*, 52. *b*, 54. *b*, — tudzież izb handlowych i przemysłowych, a nakoniec posłowie z klasy wielkich posiadaczy gruntowych wybranymi byli. Wybory dla każdej z pierwszych dwóch klas wyborców w całym kraju w tym samym dniu odbywać się mają.

§. 25.

Lista wyborców w każdem z miast w §. 2. wymienionych, niemniej gmin w §. 5. pod 2. *b*, 3. *b*, 7. *b*, 14. *b* 24. *b*. 30. *b*, 32. *b*, 34. *b*, 40. *b*, 41. *b*, 45. *b*, 46 *b*, 51. *b*, 52. *b*, 54. *b*, wyszczególnionych sporządzoną być winna przez przełożonego gminy, z ścisłem przestrzeganiem postanowień §. 11. i 17. i przez naczelnika władzy politycznej, której gmina podlega, podpisaną, i co do należytego sporządzenia potwierdzoną.

§. 26.

Władza polityczna, wedle powyższego paragrafu do potwierdzenia należytego sporządzenia list wyborców powołana, winna będzie wyborcom wpisanym wystawić i doręczyć karty legitymacyjne, które zawierać mają nazwisko i miejsce zamieszkania do wyboru uprawnionego, tudzież miejsce, dzień i godzinę aktu wyborczego.

§. 27.

Celem wyboru posłów gmin wiejskich ustanowić winna władza polityczna powiatowa na każdą gminę w jej okręgu

znajdującą się (z wyjątkiem miast w §. 2. wymienionych, tudzież gmin w §. 5. pod 2. *b*, 3. *b*, 7. *b*, 14. *b*, 24. *b*, 30. *b*, 32. *b*, 34. *b*, 40. *b*, 41. *b*, 45. *b*, 46. *b*, 51. *b*, 52. *b*, 54. *b*, wyszczególnionych) wedle stanu ludności miejscowej wypadłego z ostatniego obliczenia, stosownie do przepisu §. 12. ilość wyborców w każdej gminie wybrać się mających, i podać do wiadomości przełożonego gminy z tem zaleceniem, ażeby zrobił i przedłożył spis członków gminnych uprawnionych wedle §§. 13. i 17. do wyboru wyborców.

§. 32.

Gdy po odbytym wyborze wyborców we wszystkich gminach powiatu (§. 27.) lista wyborców uzupełnioną została, Naczelnik powiatowy polityczny wystawić i doręczyć ma wyborcom karty legitymacyjne, zawierające bieżący numer listy powiatowej, nazwisko i miejsce zamieszkania wyborcy, tudzież miejsce, dzień i godzinę wyboru posła na Sejm krajowy.

§. 34.

Kierunek aktu wyborczego, mającego się w każdem ciele wyborczem przedsiębrać w obecności Komisarza cesarskiego, poruczonym będzie komisyi wyborczej, z ciała wyborczego utworzonej, a składać się mającej:

1) w każdem ciele wyborczem wielkich posiadaczy gruntowych, z trzech członków, wybranych przez uprawnionych do wyboru, a dwóch mianowanych przez Naczelnika powiatowego, urzędującego w miejscu wyboru;

2) w każdem ciele wyborczem miast w §. 2. wymienionych, tudzież gmin w §. 5. pod 2. *b*, 3. *b*, 7. *b*, 14. *b* 24. *b*, 30. *b*, 32. *b*, 34. *b*, 40. *b*, 41. *b*, 45. *b*, 46. *b*, 51. *b*, 52. *b*, 54. *b*, wyszczególnionych,—z Naczelnika gminy lub ustanowionego przezeń zastępcy, dwóch członków reprezentacyi gminnej miejsca wyborczego, tudzież z czterech członków przez komisarza wyborczego mianowanych;

3) w każdem ciele wyborczem gmin wiejskich, z wyjątkiem gmin poprzednim ustępem objętych, z trzech członków ciała wyborczego, przez komisarza wyborczego, a czterech przez wyborców samych mianowanych.

Artykuł II.

Ustawa niniejsza wchodzi w moc obowiązującą od pierwszych po jej ogłoszeniu powszechnych wyborów do Sejmu.

Artykuł III.

Wykonanie tej ustawy polecam Ministrowi Spraw Wewnętrznych.

c/.

Wniosek

Sejmu krajowego królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, tyczący się zmiany ustępu I. dodatku do Statutu krajowego z dnia 26. lutego 1861. roku.

Rada Państwa raczy uchwalić:

Ustęp I. dodatku do statutu krajowego dla królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem z dnia 26. lutego 1861. znosi się w obecnej swej osnowie i ma brzmieć:

I.

Rozdzielenie trzydziestu ośmiu członków, wysłać się mających przez Sejm krajowy do Izby Posłów Rady Państwa na pojedyńcze okręgi, miasta i korporacye ustanawia się w sposób następujący:

Sejm krajowy wybierać ma:

1. Z uprawnionych wedle §. 3. a i b, statutu krajowego do głosowania wirylnego członków, i z posłów z klasy wielkich posiadaczy gruntowych, razem trzynastu członków;

2. z posłów głównego miasta Lwowa jednego członka;

3. z posłów Izb handlowych i przemysłowych jednego członka;

4. z posłów okręgów wyborczych, wymienionych w §. 2. pod a), h), ustawy wyborczej dla Sejmu krajowego, jednego członka;

5. z posłów okręgów wyborczych, tamże pod i), k), l), wymienionych, jednego członka;

6. z posłów okręgów wyborczych, tamże pod b), f), g), m), wymienionych, jednego członka;

7. z posłów okręgów wyborczych, tamże pod c), n), o), wymienionych jednego członka;

8. z posłów okręgów wyborczych, tamże pod d), e), wymienionych jednego członka;

9. z posłów okręgów wyborczych, wymienionych w §. 5. pod 1, 2, 19, 20, 21, 23, ustawy wyborczej dla Sejmu krajowego, dwóch członków;

10. z posłów okręgów wyborczych, wymienionych tamże pod 3, 4, 5, 6, jednego członka;

11. z posłów okręgów wyborczych, tamże pod 7, 8, 9, 10. wymienionych, jednego członka;

12. z posłów okręgów wyborczych, tamże pod 11, 12, 13, 14, wymienionych, jednego członka;

13. z posłów okręgów wyborczych, tamże pod 15, 16, 17, 18, wymienionych, jednego członka;

14. z posłów okręgów wyborczych, tamże pod 24, 25, 26, 27, 56. wymienionych, jednego członka;

15. z posłów okręgów wyborczych, tamże pod 28, 29, 30, 31, 32, wymienionych, jednego członka;

16. z posłów okręgów wyborczych, tamże pod 33, 34, 35, 36, wymienionych, jednego członka;

17. z posłów okręgów wyborczych, tamże pod 37, 38, 39, 40. wymienionych, jednego członka;

18. z posłów okręgów wyborczych, tamże pod 41, 42, 43, 44, wymienionych, jednego członka;

19. z posłów okręgów wyborczych, tamże pod 45, 46, 47, 48, wymienionych, jednego członka;

20. z posłów okręgów wyborczych, tamże pod 49, 50, 51, 53, 71, 72, 73, 74, wymienionych, dwóch członków;

21. z posłów okręgów wyborczych, tamże pod 54, 57, 58, 59, 60, 61, 66, 67, 68, 69, 70, wymienionych, trzech członków;

22. z posłów okręgów wyborczych, tamże pod 55, 62, 63, 64, 65, wymienionych, jednego członka.

Ustawa niniejsza wchodzi w moc obowiązującą od pierwszych po jej ogłoszeniu powszechnych wyborów do Rady Państwa.

Sprawozdanie

komisyi edukacyjnej z wniosku posła Oktawa Pietruskiego o języku wykładowym w uniwersytecie krakowskim i lwowskim.

Na posiedzeniu sejmowem z d. 5. września b. r. przekazała Wysoka Izba komisyi edukacyjnej pomieniony wniosek. Komisya wziąwszy takowy pod rozbiór, ma zaszczyt porobić nad nim następujące uwagi:

Sprawa wnioskiem owym poruszona, należy do tych, które kraj nasz najżywiej i najgłębiej obchodzą. Wprowadzenie języka niemieckiego do uniwersytetów, (datujące w Krakowie od r. 1854., we Lwowie stopniowo na wydziale filozoficznym od r. 1819. na wydziale prawniczym aż do r. 1848.) było jednem z tych upośledzeń języka polskiego, w których kraj upatrywał zawsze wielką krzywdę dla siebie, a wielką szkodę dla uczącej się młodzieży. Słuszność w tej mierze przyznał mu pośrednio sam nawet c. k. Rząd, kiedy w roku 1861. zaprowadził na nowo wykłady polskie w uniwersytecie krakowskim, (na wydziale lekarskim bez wyjątku, na wydziale filozoficznym z wyjątkami małemi, i na niektórych wreszcie przedmiotach wydziału prawniczego), i kiedy w roku 1867. uznał potrzebę zaprowadzenia kilku przynajmniej katedr polskich na wydziale prawniczym uniwersytetu lwowskiego.

Bibl. Jag.

Zmiany te atoli, aczkolwiek wdzięcznie w swoim czasie przez kraj przyjęte, nie odpowiadają w zupełności ani zasadom słuszności, ani wymaganiom nauki samej, ani wreszcie praktycznej potrzebie.

Że po słuszności wszystkie nauki w kraju naszym po polsku wykładane być powinny, że wymaga tego i owa tylokrotnie wszystkim przyobiecana wolność, i poręczona młodzieży możność kształcenia się we własnym języku, to jest prawdą oczywistą, której dowodzić nie trzeba. A nie mniejszą też prawdą jest, że stan faktyczny naszych uniwersytetów nie zgadza się z temi zasadami słuszności i wolności, i nie pozwala młodzieży naszej kształcić się we własnym języku.

Co się tycze stosunków praktycznych, to pod tym względem stały się dziś wykłady polskie na obu uniwersytetach krajowych, większą niż kiedykolwiek potrzebą, tak iż domaga się ich nawet sama loiczna konieczność.

Skoro bowiem w szkołach średnich udzielają się nauki po polsku, i skoro władze sądowe zupełnie, a władze administracyjne w znacznej części urzędują w polskim języku, sprzecznością jest rażącą, iż w uniwersytetach, które stanowią łącznik pomiędzy wychowaniem niższem a praktycznem zawodem, nauki które są uzupełnieniem pierwszego a przygotowaniem do drugiego, wykładają się w innym języku, i że młodzież która przed rozpoczęciem nauk uniwersyteckich uczyła się po polsku, a która po ukończeniu takowych, w zawodzie bądź to administracyjnym, bądź sądowym, bądź nauczycielskim, czynności swoje znowu w polskim języku sprawować będzie, musi wykształcenia swego dopełniać w innym języku niż je rozpoczęła, a do praktycznych obowiązków sposobi się w języku innym niż ten w którym je będzie spełniała.

Gdyby więc nie było żadnych zasadniczych względów słuszności, już sama ta sprzeczność wykazałaby dostatecznie konieczność zaprowadzenia wykładów polskich w uniwersytetach naszych.

Do tych zaś powodów przychodzi jeszcze wzgląd na naukę i umiejętność samą, i na skuteczność studyów uniwersyteckich. Jeżeli bowiem uniwersytet ma, jak powinien, posuwać i rozwijać młodzież w kierunku ściśle naukowym, jeżeli zadaniem jego jest nie tylko uzdolnić ucznia do przepisanego examinu, ale wykształcić człowieka, któryby i posiadł naukę i w niej skutecznie i produkcyjnie mógł pracować, tedy nie może on zadaniu

swemu w zupełności odpowiedzieć, jeżeli zamiast ułatwiać nabycie wiedzy utrudnia je uczniowi zmuszając go do nabywania tej wiedzy w obcym języku. Uczeń w takim razie ma do walczenia nie tylko z treścią ale i z formą przedmiotu, a uniwersytet zamiast być szkołą umiejętności, schodzi po części na szkołę języka. Wzgląd więc na oświatę samą, na ułatwienie, rozwój i postęp nauki, niemniej domaga się polskich wykładów w naszych uniwersytetach, jak względy słuszności, prawa i potrzeby.

Do zaprowadzenia też takich wykładów zmierza w mowie będący wniosek posła Pietruskiego. Uznając atoli słuszność i potrzebę tego wniosku, uznać musiała zarazem komisya edukacyjna, że nie odpowiada on w zupełności potrzebom uniwersytetów i kraju. „Na uniwersytetach krakowskim i lwowskim“ mówi wniosek „mają być zaprowadzone wykłady polskie dla wszystkich przedmiotów prawnych i politycznych.“

Komisya edukacyjna nie mogła nie zauważyć, że wniosek ten stanowiąc wykłady polskie na wydziałach prawniczych obu uniwersytetów, pomija zupełnie inne wydziały, a przeto sądziła komisya, że wypada jej pójść dalej i wnosić, iżby wszystkie w ogólności nauki w uniwersytetach naszych miały wykłady polskie. Naturalną konsekwencyą wniosku tego, gdyby go Wysoka Izba przyjąć raczyła, musiałaby być wolność zdawania w języku polskim wszystkich examinów uniwersyteckich, nie można bowiem słusznie żądać od kandydata, iżby examina zdawał w innym języku niż ten, w którym nauki pobierał. W obowiązujących rozporządzeniach rządowych co do examinów panuje dziś pewna niejednostajność, tak iż dojść trudno, jakiej rząd właściwie trzymał się w tych przepisach zasady. I tak np w uniwersytecie lwowskim wolno jest kandydatowi z czterech wykładanych po polsku na wydziale prawniczym przedmiotów, wybrać dwa examina po polsku, ze wszystkch innych zdawać musi po niemiecku. Wynika z tego, że uczeń widząc przed sobą examin niemiecki, i potrzebując sobie przyswoić niemiecką terminologię i formy językowe, chodzić musi rad nie rad na niemieckie wykłady tych nawet przedmiotów, których prawo pozwala mu uczyć się po polsku. Zaradzić na to usiłuje ustęp drugi i trzeci wniosku posła Pietruskiego, które to ustępy w zmienionej nieco formie komisya do wniosku swego przyjęła.

Uznając konieczność zaprowadzenia w uniwersytetach naszych wykładów w języku polskim, który ma do tego nietylko niezaprzeczone prawo, ale i najzupełniejszą, wszechstronną kwalifikacyę, nie chciała komisya w niczem uwłaczać prawom języka ruskiego w uniwersytecie lwowskim, i proponując ustawę uznawała za potrzebne ubezpieczyć osobnym paragrafem te wykłady ruskie, które już dziś istnieją, tudzież możność wprowadzenia języka tego w przyszłości do innych jeszcze przedmiotów, w miarę jego rozwoju i potrzeby słuchaczów.

Komisya edukacyjna mniema, że jeżeli Wysoka Izba przyjmie podany przez nią wniosek, załatwi tem samem sprawę petycyi uczniów wydziału prawniczego uniwersytetu krakowskiego, o wykłady w języku polskim, która to petycya na posiedzeniu z dnia 25. sierpnia za naglącą uznana, do tejże komisyi odesłaną została.

W załatwieniu więc tak wniosku posła Pietruskiego, jakoteż i pomienionej petycyi uczniów uniwersytetu krakowskiego, komisya edukacyjna wnosi:

„Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony ·/. wniosek do ustawy.

·/.

Przewodniczący:
Dr. **Majer** w. r.

Sprawozdawca:
St. Tarnowski w. r.

Ustawa

z dnia. . . . . .

Zgodnie z uchwałą Sejmu Moich Królestw Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam co następuje:

§. 1.

W uniwersytecie krakowskim i lwowskim mają być wykłady polskie dla wszystkich przedmiotów na wydziale filozoficznym, prawniczym i lekarskim, z wyjątkiem języka niemieckiego, historyi prawa niemieckiego, i literatury niemieckiej.

§. 2.

Dotychczasowe wykłady ruskie w uniwersytecie lwowskim pozostają nietknięte. Wprowadzenie języka ruskiego do wykładu innych przedmiotów nastąpi w miarę możności i potrzeby.

§. 3.

Docentom prywatnym zostawia się do woli wybór pomiędzy językami wykładowemi.

§. 4.

Examina rządowe na wydziale prawniczym, examina kwalifikacyjne na nauczycieli szkół średnich, tudzież examina ścisłe na doktorów (rygorosa) wolno jest każdemu zdawać w tym języku, w którym pobierał nauki na jednym z uniwersytetów krajowych.

§. 5.

Ustawa ta wchodzi w życie z początkiem drugiego półrocza roku 1869.

§. 6.

Wykonanie tej ustawy polecam Memu Ministrowi Wyznań i Oświecenia.

Wniosek

Wysoki Sejm raczy uchwalić ustawę następującej treści:

1) na wszechnicach lwowskiej i krakowskiej mają być zaprowadzone wykłady polskie dla wszystkich przedmiotów prawniczych i politycznych;

2) z wszystkich przedmiotów, wykładowych w języku polskim, dozwolonem jest składanie examinów rządowych w tymże języku;

3) język polski może być językiem examinacyjnym także przy examinach ścisłych (rygorozach).

Oktaw Pietruski wnioskodawca.

Adam Potocki, Dr. Kamiński, Wyrobek, C. Haller, Cywiński, J. Szujski, Jabłonowski, Jerzy Czartoryski, Zyblikiewicz, Samelson, Konstanty Czartoryski, Sawczyński, Kabat, Gniewosz, Czerkawski, Ziemiałkowski, Skrzyński, Adam Sapieha, Mier, Dr. Majer, Zbyszewski.

Wniosek

Wysoki Sejm raczy uchwalić petycyę do Najjaśniejszego Pana, ażeby:

1) na wszechnicach lwowskiej i krakowskiej dla nauk prawniczych i politycznych, w polskim języku wykładanych, stałe katedry profesorów zwyczajnych systemizowane były;

2) profesorom nadzwyczajnym, wykładającym na wydziale prawniczym lwowskim w języku polskim, przyznane były prawa i emolumenta profesorów zwyczajnych, a zatem utworzone na wszechnicy lwowskiej trzy katedry z wykładem polskim, na stałe katedry profesorów zwyczajnych zmienione zostały.

Oktaw Pietruski wnioskodawca.

Borkowski, Wyrobek, Jabłonowski, Cywiński, Haller, Samelson, Dr. Kamiński, Zbyszewski, Konstanty Czartoryski, Jerzy Czartoryski, Sawczyński, Gniewosz, Kabat, Dr. Mayer, J. Szujski, Ziemiałkowski, Adam Potocki, Czerkawski, Adam Sapieha, Rogawski,

Przedłożenie rządowe.

Ustawa

o nadzorach miejscowych i powiatowych nad szkołami ludowemi, ważna dla Królestw Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Za zgodą Sejmu krajowego Moich Królestw Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam co następuje:

I. Rada szkolna miejscowa.

§. 1.

Szkoły ludowe utrzymywane w całości albo częściowo z funduszów państwowych, krajowych lub gminnych, do których także szkoły powszednie, szkoły dalszego kształcenia i szkoły robót kobiecych policzyć należy, stoją pod nadzorem Rady szkolnej miejscowej.

§. 2.

Rada szkolna miejscowa składa się z zastępców kościoła, szkoły i gminy. Prócz tego patron szkolny ma prawo wstąpić jako członek do Rady szkolnej miejscowej i brać udział osobiście albo przez zastępcę w obradach z prawem głosowania.

§. 3.

Zastępcami kościoła w Radzie szkolnej miejscowej są plebani młodzieży przydzielonej do szkoły. Gdzie się znajduje dwóch lub więcej plebanów tego samego wyznania, tam wyznacza wyższa władza kościelna plebana mającego być członkiem w Radzie szkolnej miejscowej.

W celu strzeżenia interesów młodzieży izraelickiej, wstępuje do Rady szkolnej miejscowej zastępcą wyznaczony przez gminę wyznaniową.

§. 4.

Przewodnik szkoły jest jej zastępcą w Radzie szkol-

nej miejscowej (nauczyciel szkoły, a w razie gdy w tej samej szkole jest kilku nauczycieli, dyrektor lub pierwszy nauczyciel).

W razie gdy kilka szkół podlega Radzie szkolnej miejscowej, to wstępuje do niej jako członek, przewodniczący szkoły najwyżej stojącej co do stopnia, albo jeżeli szkoły są tego samego stopnia, przewodniczący najstarszy w służbie.

Mimo to wszakże przewodniczący innych szkół, biorą udział w obradach ich szkół się tyczących, z głosem doradczym.

§. 5.

Zastępców gmin w Radzie szkolnej miejscowej wybiera reprezentacya gminna, w razie zaś gdy do tej samej szkoły więcej gmin całych lub częściowo należy, zgromadzenie udział biorących reprezentacyi gminnych.

Zastępców może być najmniej dwóch, najwięcej pięciu; ilość zastępców oznacza Rada szkolna powiatowa uważając na to, aby każde wyznanie w Radzie szkolnej miejscowej mogło być zastąpione.

Wybór następuje absolutną większością głosów i ważnym jest na lat sześć. Po trzech latach wszakże ustępuje połowa, w razie nie parzystej ilości, większa liczba członków. Wybór powtórny dopuszcza się.

Nadto reprezentacya gminna wybiera dwóch zastępców.

§. 6.

Wybranymi być mogą do Rady szkolnej miejscowej wszyscy ci członkowie gminy, których można wybierać do reprezentacyi gminnej jednej z gmin przydzielonych Radzie szkolnej miejscowej. Utrata tego prawa wyborczego pociąga za sobą wykluczenie z Rady szkolnej miejscowej.

Odrzucić wybór do Rady szkolnej miejscowej może tylko ten, kto ma prawo odrzucić wybór do reprezentacyi gminnej, albo kto w ostatnich sześciu latach był członkiem Rady szkolnej miejscowej. Nieusprawiedliwione odrzucenie wyboru ukarać może Rada szkolna powiatowa grzywną od 50—300 złr.

Grzywny użyć należy na cele szkolne.

§. 7.

Reprezentacya gminna za zezwoleniem Rady szkolnej powiatowej może podzielić miejscowości, w których kilka szkół istnieje na kilka szkolnych okręgów.

W tym razie dla każdego okręgu szkolnego należy utworzyć osobną Radę szkolną miejscową uwzględniając powyższe przepisy.

§. 8.

Rada szkolna miejscowa ma dbać o wykonywaniu ustaw szkolnych i rozporządzeń wyższych władz szkolnych, tudzież o urządzenie miejscowych szkół odpowiednie tym ustawom i rozporządzeniom.

W szczególności winna Rada szkolna miejscowa:

1. dbać o to, aby nauczyciele otrzymywali płace w odpowiedni sposób w należytym czasie i bez uszczerbku;
2. administrować fundusz szkolny miejscowy, jeśli istnieje, tudzież majątek zakładowy szkolny, o ile co do tego nie ma innych postanowień w aktach fundacyjnych;
3. nadzorować budynek szkolny, grunta szkolne i sprzęty szkolne, tudzież prowadzić potrzebny inwentarz;
4. rozstrzygać o uwalnianiu od opłaty szkolnej;
5. starać się o książki szkolne i inne środki pomocnicze dla ubogich uczniów, tudzież starać się o zakupno i utrzymanie sprzętów szkolnych, jako też potrzebnych rekwizytów i innych potrzeb naukowych;
6. układać roczny preliminarz dotacyi i innych potrzeb szkolnych, o ile do tego inne władze nie są ustanowione, przedkładać preliminarz reprezentacyi gminnej i składać rachunek z otrzymanych pieniędzy;
7. przechowywać papiery wartościowe, dokumenta, fasye, i t. d. własnością szkoły będące;
8. sporządzać roczny opis szkoły, i na wszelki możebny sposób zachęcać do posyłania do szkoły, tudzież stawiać wnioski do Rady szkolnej powiatowej, względem ukarania za zaniedbywanie szkoły;
9. naznaczać czas nauki z uwzględnieniem przepisanej ilości godzin;
10. czuwać nad udzielaniem przepisanej nauki;
11. czuwać nad prowadzeniem się grona nauczycielskiego, nad szkolną karnością, jako też nad zachowywaniem się młodzieży po za szkołą;
12. wspierać o ile możności nauczycieli w ich urzędowem działaniu;
13. łagodzić o ile możności spory nauczycieli pomiędzy sobą, z gminą albo z pojedynczymi członkami gminy (o ile spory te wynikają ze stosunków szkolnych);
14. podawać wyjaśnienia i sprawozdania do reprezentacyi gminnej i władz przełożonych, do których Rada szkolna miejscowa każdego czasu jest upoważniona przedkładać swe wnioski.

§. 9.

Z pod władzy Rady szkolnej miejscowej wyjęte są szkoły ćwiczenia połączone z zakładami do kształcenia na-

uczycieli; tam tylko, gdzie szkoły ćwiczenia w całości lub częściowo utrzymywane są ze środków gminnych, ma nad niemi Rada szkolna miejscowa władzę określoną w §. 8. w ustępie 1—7.

§. 10.

Członkowie Rady szkolnej miejscowej, o której ukonstytuowaniu się reprezentacyi gminnej i Radzie szkolnej powiatowej donieść należy, wybierają z pomiędzy siebie absolutną większością głosów przewodniczącego i jego zastępcę na przeciąg trzech lat. W razie jeżeli przewodniczący jako też jego zastępca przeszkodzeni są, przewodniczy posiedzeniom najstarszy z członków Rady szkolnej miejscowej.

§. 11.

Rada szkolna miejscowa zbiera się najmniej raz w miesiąc na posiedzenie zwyczajne. Przewodniczący może jednak każdego czasu zwołać nadzwyczajne posiedzenie, musi zaś zwołać, jeżeli dwóch członków tego zażąda.

§. 12.

Ażeby Rada szkolna miejscowa mogła powziąć uchwałę, potrzeba do tego obecności przynajmniej trzech członków. Do powzięcia uchwały potrzeba absolutnej większości głosów.

Przy równości głosów rozstrzyga przewodniczący, który także ma prawo zawiesić przeprowadzenie uchwał, sprzeciwiających się według jego zdania, ustawie albo interesom szkoły i przedłożyć sprawę Radzie szkolnej powiatowej do rozstrzygnięcia.

Zażalenia przeciw uchwałom i rozporządzeniom Rady szkolnej miejscowej idą do Rady szkolnej powiatowej; wnosić je zaś należy w Radzie szkolnej miejscowej. Zażalenia te mają moc odraczającą, o ile są wniesione w czternastu dniach po ogłoszeniu wyroku, przeciw któremu strona się żali.

§. 13.

Żaden członek Rady szkolnej miejscowej nie może brać udziału w obradach i głosowaniu nad sprawami tyczącemi się jego osobistych interesów.

§. 14.

W sprawach tak pilnych, że nie można z niemi czekać do przyszłego posiedzenia zwyczajnego, a nie można

zwołać posiedzenia nadzwyczajnego, może przewodniczący sam rozporządzić; musi jednak bezzwłocznie, a najpóźniej na następnem posiedzeniu zasiągnąć zatwierdzenia Rady szkolnej miejscowej.

§. 15.

Do nadzorowania dydaktyczno-pedagogicznego stanu szkoły Rada powiatowa ustanowi fachowego członka Rady szkolnej miejscowej jako miejscowego inspektora szkolnego. Inspektor szkolny miejscowy ma się ciągle znosić z dyrektorem szkoły.

Jeżeli przy tem między nimi powstanie różnica zdań, to każda strona jest upoważnioną udać się do Rady szkolnej powiatowej po rozstrzygnięcie.

W szkołach gdzie jest więcej nauczycieli, inspektor szkolny miejscowy ma prawo być przytomnym konferencyom nauczycielskim.

Gdzie czynność Rady szkolnej miejscowej rozciąga się na więcej szkół, tam można ustanowić do dydaktyczno-pedagogicznego nadzoru tych szkół dwóch inspektorów szkolnych miejscowych.

Inni członkowie Rady szkolnej miejscowej mają także prawo odwiedzania szkół, aby się przekonać o ich stanie. Prawo wprowadzenia potrzebnych zarządzeń nie służy wszakże pojedynczemu członkowi, tylko całości Rady.

§. 16.

Członkowie Rady szkolnej miejscowej nie mogą żądać wynagrodzenia za sprawowanie swych czynności.

Połączone z tem wydatki gotówką zwrócone im będą z środków gminnych.

II. Rada szkolna powiatowa.

§. 17.

Bezpośrednio wyższy nadzór nad szkołami ludowemi sprawuje Rada szkolna powiatowa.

§. 18.

Okręgi szkolne mają się zgadzać co do obszaru z okręgami politycznemi. Miasta rządzące się własnym statutem tworzą osobne okręgi szkolne.

§. 19.

Rada szkolna powiatowa składa się zazwyczaj:

a) z naczelnika politycznej władzy powiatowej jako przewodniczącego;

b) z duchownego każdego wyznania liczącego w powiecie więcej jak 2000 dusz. Mianowanie duchownego służy władzy dyecezyalnej, a względnie senioratowi, zastępcę religii izraelickiej wybierają przełożeni gmin wyznaniowych w powiecie;

c) z dwóch ludzi fachowych w nauczycielstwie. Jednego z nich wybiera zgromadzenie nauczycieli powiatu. Jako drugi członek fachowy wstępuje dyrektor zakładu do kształcenia nauczycieli, jeżeli się taki zakład w powiecie znajduje, w przeciwnym razie dyrektor szkoły średniej w powiecie się znajdującej, a jeżeli i tej niema, dyrektor szkoły głównej powiatowej. Jeżeli w powiecie jest więcej szkół tego samego rodzaju, to wiek służby rozstrzyga, który z dyrektorów do Rady szkolnej powiatowej wstąpić ma. Jeżeli w powiecie nie ma zakładu naukowego powyższych rodzajów, wtedy zgromadzenie nauczycielskie wybiera obydwóch ludzi fachowych;

d) z dwóch członków wybranych przez reprezentacyę powiatową, gdzie zaś nie ma reprezentacyi powiatowej, z dwóch członków wybranych przez Wydział krajowy. Obieralnymi są wszyscy ci, którzy do reprezentacyi gminnej jednej z gmin w szkolnym okręgu się znajdujących obranymi być mogą. Utrata tej obieralności sprowadza za sobą wykluczenie z Rady szkolnej powiatowej.

Przewodniczący przeznacza swego zastępcę z grona Rady szkolnej powiatowej.

§. 20.

Dla miast rządzących się własnym statutem stanowią się co do składu Rady szkolnej powiatowej następujące wyjątki od przepisów wskazanych paragrafem 19:

a. Przewodniczącym jest burmistrz. Zastępcę przewodniczącego wybiera Rada szkolna powiatowa większością głosów ze swego grona.

b. Każde wyznanie skoro tylko liczy więcej jak 500 dusz ma być zastąpione w Radzie szkolnej powiatowej przez swego duchownego, gmina zaś izraelicka wyznaniowa o ile powyższą liczbę dusz przewyższa przez swego naczelnika.

c) Postanowienie §. 19. lit: d) niema tutaj zastosowania. Natomiast reprezentacya gminna wybiera z pośród siebie albo z pośród innych osób wybieralnych do reprezentacyi gminnej dwóch członków do Rady szkolnej powiatowej. Utrata prawa obieralności do reprezentacyi gminnej pociąga za sobą wystąpienie z Rady szkolnej powiatowej.

§. 21.

Do strzeżenia religijnych interesów tych mieszkańców powiatu do których wyznania żaden z członków Rady szkolnej powiatowej nie należy, wybiera Rada szkolna powiatowa dla każdego z wyznań, osobnego doradzcę.

§. 22.

Wszystkie w §. §. 19 — 21 wyszczególnione mianowania i wybory muszą być zatwierdzone przez Namiestnika i ważne są na lat sześć

§. 23.

Rada szkolna powiatowa ma ze względu na wszystkie szkoły ludowe publiczne i wszystkie należące do jej okręgu zakłady naukowe prywatne, tudzież szkoły specyalne, wreszcie ze względu na ochronki dla dzieci w powiecie się znajdujące, ten sam zakres działania, który według dotychczasowych przepisów przysłużał politycznym władzom powiatowym i okręgowym nadzorcom szkolnym.

W szczególności winna Rada szkolna powiatowa:

1. Zastępywać na zewnątrz sprawy okręgu szkolnego, mieć dokładny przegląd stanu szkolnictwa w powiecie, tudzież starać się o prawny porządek w szkolnictwie i polepszenie tegoż o ile możności w całości i w każdej szkole z osobna.
2. Starać się o ogłaszanie ustaw i rozporządzeń wyższych władz szkolnych, wychodzących w sprawach szkolnych, tudzież o przeprowadzenie tych ustaw i rozporządzeń.
3. Prowadzić pertraktacye co do regulowania i rozszerzania szkoł istniejących, tudzież co do zakładania nowych szkół; rozstrzygać w pierwszej instancyi o przyłączeniach do związku i wyłączeniach ze związku szkolnego, nadzorować budowle szkolne, o ile na te budowle nie są użyte fundusze krajowe, sprawiać sprzęty i inne potrzeby do lokalności szkół ludowych, sprawdzać i potwierdzać fasye szkolne.
4. Wykonywać prawo opieki państwowej nad funduszami i zapisami szkolnemi miejscowemi, o ile do tego nie są przeznaczone osobne organy, albo o ile te czynności nie są zastrzeżone wyższej władzy.
5. Opiekować się szkołami i nauczycielami pod każdym względem ekonomicznym i policyjnym, rozstrzygać w pierwszej instancyi zażalenia w sprawach płac (dotacyi) opłat emerytalnych, o ile tych opłat nie ponoszą fundusze państwowe lub krajowe tudzież w sprawach środków naukowych.

6. Używać środków przymusowych w razach ustawą oznaczonych.
7. Tymczasowo obsadzać opróżnione posady przy szkołach i współdziałać w stanowczem obsadzaniu posad, względnie zaś w posuwaniu nauczycieli na wyższe płace.
8. Przeprowadzać śledztwa w przekroczeniach dyscyplinarnych nauczycieli i co do innych usterek w szkole, rozstrzygać o tem w pierwszej instancyi, albo w razie potrzeby stawiać wnioski do Rady szkolnej krajowej.
9. Starać się o dalsze kształcenie grona nauczycielskiego, urządzać powiatowe konferencye nauczycielskie, nadzorować biblioteki szkolne i nauczycielskie.
10. Wystawiać świadectwa kwalifikacyjne nauczycielom.
11. Czynić przygotowania do ukonstytuowania Rad szkolnych miejscowych, wspierać i nadzorować ich działania (§§. 5. 6. 7. 12. 15.)
12. Urządzać nadzwyczajne inspekcye szkół.
13. Po wysłuchaniu Rady szkolnej miejscowej naznaczać odpowiedni miejscowym okolicznościom czas do prawem przepisanych feryj w szkołach elementarnych.
14. Udzielać objaśnień, sprawozdań, robić wnioski i peryodyczne sprawozdania do wyższych władz szkolnych.

§. 24.

Rada szkolna powiatowa zbiera się przynajmniej raz w miesiąc na zwyczajne obrady.

Przewodniczący może według potrzeby, a musi na wniosek dwóch członków, zwołać nadzwyczajne zgromadzenie.

Wszystkie sprawy, o których trzeba rozstrzygać, robić o nich sprawozdania lub stawiać wnioski, muszą być kolegialnie traktowane.

Do stanowienia uchwał potrzebną jest obecność więcej jak połowy członków. Uchwały zapadają absolutną większością głosów. Przy równości głosów rozstrzyga przewodniczący, który jest także uprawnionym wstrzymać przeprowadzenie uchwał sprzeciwiających się według jego zdania ustawie i zasięgnąć decyzyi Rady szkolnej krajowej.

Przy obradach i głosowaniu nad sprawami tyczącemi się osobistych interesów jednego z członków, członek ten udziału brać nie może.

Zażalenia przeciw uchwałom Rady szkolnej powiatowej idą do Rady szkolnej krajowej; wnosić je zaś należy w Radzie szkolnej powiatowej; a mają moc odraczającą, jeżeli zostały wniesione w czternastu dniach po ogłoszeniu uchwały.

§. 25.

Ażeby uchwała mogła być powziętą, potrzeba obecności większości członków.

Uchwały zapadają absolutną większością głosów. Przy równości głosów rozstrzyga przewodniczący, który jest także uprawnionym, wstrzymywać uchwały według jego zapatrywania się sprzeciwiające się prawu, i odnosić się w tym względzie o rozstrzygnienie do Rady szkolnej krajowej.

Przy obradowaniu i głosowaniu nad sprawami, osobiśbie jednego z członków obchodzącemi, dotyczący członek nie może brać udziału.

Zażalenia przeciw rozporządzeniom Rady szkolnej powiatowej idą do Rady szkolnej krajowej. Zażalenia te wnosić należy w Radzie szkolnej powiatowej.

Działają one odraczająco, o ile w czternastu dniach po ogłoszeniu dotyczącego rozporządzenia wniesione zostały.

§. 26.

W sprawach wymagających pośpiechu (§. 14.) chociażby te sprawy kolegialnie miały być traktowane, może przewodniczący wydać bezpośrednie rozporządzenia, musi jednak bezzwłocznie a najpóźniej na najbliższem posiedzeniu zasięgnąć zatwierdzenie Rady szkolnej powiatowej.

§. 27.

Minister Wyznań i Oświaty mianuje inspektora szkolnego dla każdego powiatu, a tam gdzie szczególne tego wymagają okoliczności, może zamianować także kilku inspektorów.

Mianowanie następuje na lat sześć na podstawie terny przedstawionej przez Radę szkolną krajową.

Jeżeli inspektor szkolny powiatowy nie jest mianowany z grona członków Rady szkolnej powiatowej, to w skutek swej nominacyi staje się stałym jej członkiem.

Naukę religii nie nadzoruje inspektor szkolny powiatowy, ale wyższa władza kościelna.

§. 28.

Dyrektorowie szkół ludowych i nauczyciele mający udzielać nauk w klasie, mogą być powołanymi na urząd inspektora powiatowego szkół tylko za zezwoleniem utrzymujących dotyczącą szkołę. W tym razie dodaje im się według potrzeby na czas sprawowania inspektorskich czynności do tymczasowej pomocy w nauczaniu, zastępujący go niższy nauczyciel na koszt funduszu szkolnego normalnego.

§. 29.

Powiatowy inspektor szkół ma obowiązek peryodycznie odbywać inspekcyę i wizytacyę szkół. Jest on upoważnionym w dydaktyczno-pedagogicznym względzie udzielać rad i zaradzać przez udzielanie na miejscu ustnych wskazówek spostrzeżonym w tej mierze niedostatkom.

Jemu także przysłuża kierownictwo powiatowych konferencyi nauczycielskich.

Przy wizytacyi przydzielonych mu publicznych szkół, ma inspektor szkolny powiatowy przedewszystkiem uważać:

1. czy inspektorowie szkolni miejscowi wypełniają swe obowiązki co do nadzorowania szkół;
2. czy przy przyjmowaniu i wydalaniu dzieci prawne przepisy są zachowywane;
3. na biegłość, pilność, w ogóle na zachowanie się nauczycieli w ogóle, i na panującą w szkole karność, porządek i czystość;
4. na trzymanie się planu nauk, na metodę naukową i postępy dzieci w ogóle i w pojedynczych przedmiotach;
5. na zaprowadzone środki do nauki służące i środki pomocnicze, tudzież na wewnętrzne urządzenie szkoły;
6. na stosunki ekonomiczne szkoły, w szczególności na dotacye nauczycieli t. j. czy nauczyciel otrzymuje regularnie zapewniony mu dochód, czy i jakiem ubocznem trudni się zajęciem.

Przy wizytacyi prywatnych zakładów szkolnych i wychowawczych winien inspektor szkolny powiatowy na to uważać, czy zakłady te odpowiadają warunkom, pod któremi założone zostały i czy nie przekraczają granic swego uprawnienia.

§. 30.

Inspektorowie szkolni powiatowi mają robić sprawozdania o swych czynnościach do Rady szkolnej powiatowej z dołączeniem potrzebnych wniosków i wykazaniem wskazówek, które na miejscu udzielili.

Sprawozdania te muszą być przedłożone wraz z uchwałami w skutek nich powziętemi, Radzie szkolnej krajowej, która czyniąc sprawozdania szkolne Ministrowi Wyznań i Oświaty, ma mieć na nie należyty wzgląd.

§. 31.

Doradcy Rady szkolnej powiatowej (§. 21) mają prawo zwidzać w powiecie znajdujące się szkoły swego wyznania, chcąc się o ich stanie przekonać, tudzież mają prawo być przytomnemi peryodycznym inspekcyom i wizytacyom tychże przez inspektorów szkolnych powiatowych

dokonywanym, wreszcie mają prawo donosić o zrobionych spostrzeżeniach Radzie szkolnej powiatowej i stawiać wnioski w celu polepszenia rzeczonych szkół.

Rada szkolna powiatowa ma zasięgać zdania doradców we wszystkich pytaniach do nich się odnoszących. Doradcy mogą brać udział w dotyczących obradach Rady szkolnej powiatowej, osobiście z głosem decydującym.

§. 32.

Radzie szkolnej powiatowej i inspektorom szkolnym powiatowym przysługa tytuł „cesarsko królewski.“

Przewodniczący przydziela wpływające sprawy członkom do wyrobienia, i z udziałem urzędników c. k. władzy powiatowej załatwia bieżące czynności. W potrzeby kancelaryjne zaopatruje Radę szkolną powiatową Władza powiatowa.

W miastach rządzących się własnym statutem gminnym daje Radzie szkolnej powiatowej Reprezentacya gminna potrzebne do pomocy indywidua, a kancelaryjne potrzeby będą opędzane ze środków gminnych.

Inspektorowie szkolni powiatowi otrzymają dla odbywania peryodycznych wizytacyi szkół z funduszów państwowych diety w kwocie ryczałtowej.

Gmina szkolna zaś jest obowiązaną dawać podwody do peryodycznych wizytacyi szkolnych.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie ośmiu stypendyów z funduszu krajowego przeznaczonych dla słuchaczów kursów pedagogicznych.

Wysoki Sejmie!

Z powodu wielkiego braku nauczycieli dla szkół ludowych w zachodniej części kraju naszego zezwoliło c. k. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w skutek przedstawienia byłego c. k. Rządu krajowego w Krakowie i za porozumieniem się z c. k. Ministerstwem Oświecenia dekretem z dnia 3. marca 1857. l. 3998. na wypłatę z funduszów krajowych 8 stypendyów każde o rocznych 60 złr. dla słuchaczy kursów pedagogicznych w byłym okręgu administracyjnym krakowskim.

Przyzwolenie to pierwotnie na lat 3 udzielone, zostało następnie ponowione, a za przyjściem funduszów krajowych w ręce władz autonomicznych przyjął Wysoki Sejm wydatek na powyższe stypendya do budżetu funduszu krajowego w rubryce VII. tak za rok 1866., jakoteż i za rok 1867.

Ze względu, że brak zdolnych nauczycieli jest jedną z przyczyn niekorzystnego stanu szkół ludowych w całym naszym kraju, zaczem garnącą się do stanu nauczycielskiego młodzież o ile możności wspierać należy, zamieścił Wydział krajowy wydatek na powyższe stypendya również i w projekcie budżetów krajowych na r. 1868. i 1869.

Gdy jednak między rokiem administracyjnym, wedle którego budżety krajowe się układają a rokiem szkolnym co do okresu czasu różnica zachodzi, zkąd znowu wypłata jednej części stypendyów szkolnych za pewien rok administracyjny przyzwolonych przypada na rok następny, zaś wedle §. 8. instrukcyi dla Wydziału krajowego rozchód z roku na rok przenoszony być nie może, przeto Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Zamieszczone w budżetach krajowych na r. 1868. i 1869. ośm stypendyów po 63 złr. z funduszu krajowego, przeznaczone dla słuchaczy kursów pedagogicznych w Krakowie i w Tarnowie, mają być wypłacane stale aż do odwołania.

II. Upoważnia się Wydział krajowy, ażeby rozdawnictwo tych stypendyów rozciągnął także i na inne zakłady dla kształcenia nauczycieli w kraju.

Leon Książę Sapieha w. r.
Marszałek krajowy.

Oktaw Pietruski.
Sprawozdawca.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi i Wielkiego Księstwa Krakowskiego.

We Lwowie dnia 27. sierpnia 1868. roku.

L. W. 9144/1868.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie ośmiu stypendyów z funduszu krajowego przeznaczonych dla uczniów kursów pedagogicznych.

Wysoki Sejmie!

Sprawozdanie

komisyi administracyjnej o projektach Wydziału krajowego dotyczących:

a. organizacyi zarządu dróg krajowych,
b. administracyi dróg publicznych nie-eraryalnych,
c. etatu służby przy drogach krajowych.

Wysoki Sejmie!

Komisya administracyjna, w wykonanin polecenia udzielonego jej w dniu 25. z. m., rozpoznawszy projekta Wydziału krajowego przedłożone w sprawach: a) organizacyi zarządu dróg krajowych, b) administracyi dróg publicznych nie-eraryalnych, c) etatu służby przy drogach krajowych, i poczyniwszy w nich zmiany, które się jej stosownemi zdawały, uprasza by Wysoki Sejm gałęź tę służby krajowej uchwałą swą ostatecznie unormować raczył.

Proponowane zmiany, pomijając niektóre mniejszej wagi, odnoszą się do następujących ustępów tych projektów:

a) Co do organizacyi zarządu dróg krajowych:

W §. 3. przy określeniu kompetencyi Wydziałów powiatowych do wykonywania zarządu dróg krajowych, podniesiono, że takowa w myśl postanowień ustawy drogowej służyć im może nie z mocy prawa samego, lecz z mocy delegacyi, i tylko w granicach aktem delegacyjnym określonych, gdy nadto Wydział krajowy uprawnionym jest do zupełnego pominięcia Wydziałów powiatowych przy zarządzie drogami krajowemi, wyjaśniono, że w takim wypadku atrybucye Wydziałów powiatowych przechodzą na organa inne.

W §§. 4 i 5. nchylono obowiązek na inspektorów włożony, współdziałania przy zarządzie dróg krajowych, ograniczając ich obowiązki jedynie do zabezpieczenia kontroli publicznej, zarazem przy wyborze inspektorów postawiono Wydział krajowy w położeniu od zdania Wydziałów powiatowych niezawiślejszym.

W §§ 7. i 8. włożono na inżynierów powiatowych szczegółowy obowiązek utrzymywania stałej kontroli nad wszelkiemi czynnościami nadzorców drogowych, i tym celem zastrzeżono dla Wydziału krajowego, prawo oznaczenia miejsca zamieszkania inżynierów powiatowych — bez względu czyli miejsce to wyznaczonem będzie w mieście powiatowem, lub inaczej.

W §. 9. dodany ustęp ostatni ma na celu utrzymywanie Wydziałów powiatowych w ewidencyi wszystkich bez wyjątku czynności w sprawie drogi przedsięwziętych.

W §. 10 uzupełniono brakujące postanowienie, komu właściwie służy prawo mianowania nadzorców drogowych.

W §. 19. zmieniono zasadę co do ilości drożników ustanowić się mających na każdej mili, odpowiednio do zażądanej etatem liczby ich dla ogólnej długości dróg krajowych.

B. Co do administracyi dróg publicznych nie-eraryalnych:

W § 5. oznaczono maximum wynagrodzenia mogącego być wymaganem przez inżynierów Wydziału krajowego za pracę podjętą dla dróg powiatowych.

W §. 10. upoważniono Wydział krajowy do zarządzenia robót na rachunek własny funduszu krajowego (regie) także wtedy, jeżeli roboty te są pomniejszej natury, to jest jeżeli koszt ich ogólnej sumy 50 złr. w. a. w ciągu jednego roku nie przenosi.

W §. 23 zalecono nie stósować ceny robocizny i materyałów w jednym punkcie powiatu istniejącej, do wszystkich miejscowości w tymże powiecie położonych.

W tymże §. 23. i w §. 24. uporządkowano peryodyczne składanie Wydziałowi krajowemu wykazów i relacyj tyczących się dróg krajowych, według terminów już w projekcie wskazanych; — zaś punkt 5. §. 23. tyczący się relacyi o śmierci inżyniera lub nadzorcy, zamieszczono pod osobną literą d), jako przedmiot wymagający bezzwłocznego doniesienia.

W § 29. uznano za dostateczne, aby sprawozdania ogółowe inspektorów o stanie drogi, tylko corocznie składanemi były, niemniej uznano w tej mierze odpowiedniejszem, jako regułę, znoszenie się inspektorów z Wydziałami powiatowemi.

W §. 30. postanowiono wyjątek na wypadek nagłości co do obowiązkowego znoszenia się nadzorców z inżynierami powiatowymi.

W §. 44. przyznano nadzorcom drogowym prawo wymierzania kar pomniejszych na drożników, w pierwszej instancyi.

W §. 45. zniesiono włożony na nadzorców drogowych obowiązek pieszego zwiedzania drogi, z powodu że §fem 6. etatu przyznano im wynagrodzenie za utrzymanie konia.

C. Co do etatu słnżby na drogach krajowych:

W § 6. wynagrodzenie ryczałtowe na konia w kwocie 80 złr., dla obwodów zachodnich uznano za niedostateczne.

Gdy przedłożenie niniejsze nie przekracza zresztą nigdzie granic nstawą drogową z dnia 18. sierpnia 1866. określonych, i jest tylko rozwinięciem tejże ustawy dla wewnętrznego użytku władz krajowych, przeto uchwała wysokiej Izby ostatecznem będzie przedmiotu tego załatwieniem.

Lwów dnia 9. września 1868.

Przewodniczący:
H. Wodzicki wł. r.

Sprawozdawca:
Badeni wł. r.

Organizacya zarządu dróg krajowych.

§. 1.

Organa zarządu dróg krajowych.

Wydział krajowy prowadzi zarząd ekonomiczny i techniczny dróg krajowych (§. 24. ustawy drogowej z dnia 18. sierpnia 1866. Dz. Ust. i Roz. r. 1866. cz. VII.) za pomocą następujących organów:

a swego oddziału budowniczego,
b) wydziałów powiatowych,
c) inspektorów drogowych,
d) inżynierów powiatowych,
e) nadzorców drogowych,
f) drożników.

§. 2.

a. Oddział budowniczy Wydziału krajowego.

Wydział krajowy używa swego oddziału budowniczego w sprawach drogowych do wszystkich czynności wymagających specyalnych technicznych wiadomości.

Do takich należą w szczególności:

a) pomiary wszelkiego rodzaju,
b) wypracowania, zbadania i poprawy planów budowniczych, obliczeń potrzeb materyałów (przedmiotów), kosztorysów itd.
c) nadzór i fachowa kontrola nad wykonaniem budowli,
d) sprawdzenie rachunków pod względem technicznym,
e) odbiór wykonanych robót (kollaudacya) i zbadania aktu kollaudacyjnego,
f) nadzór nad stanem istniejących budowli krajowych,
g) utrzymanie ewidencyi środków komunikacyjnych w kraju.

§. 3.

b. Wydziały powiatowe.

Wydział powiatowy wykonywa powierzony mu zarząd pewnej przestrzeni dróg krajowych (§. 27. ustępu 3. Ust. drog.) pod zwierzchnim kierunkiem Wydziału krajowego i w granicach aktem delegacyjnym oznaczonych.

Wydziałowi krajowemu służy takie prawo mianowania do wykonywania powyższego zarządu organów innych, które ~~wtedy~~ wchodzą ~~w atrybucye wydziałów powiatowych.~~

§ 4.

Wydział powiatowy używa do zarządu dróg krajowych inżynierów, nadzorców drogowych i drożników.

§. 5.

c. Inspektorowie drogowi.

Wydział krajowy w celu zabezpieczenia kontroli publicznej nad drogami krajowemi, mianować będzie dla tychże dróg bezpłatnych inspektorów, a to po zasięgnięciu zdania wydziału powiatowego z pomiędzy obywateli zaufania godnych i w pobliżu drogi krajowej stale zamieszkałych.

§. 6.

Na dłuższej przestrzeni jednej i tej samej drogi krajowej może być stosownie do potrzeby dwóch lub więcej inspektorów.

§. 7.

d Inżynierowie powiatowi.

Inżynierowi powiatowi mianowani przez Wydział krajowy, nadzorują drogi krajowe pod względem technicznym i administracyjnym w przydzielonych sobie powiatach i kierują onych budową. W wykonaniu nadzoru tego utrzymywać będą stałą kontrolę nad wszelkiemi czynnościami poruczonemi przydzielonym sobie nadzorcom drogowym.

§. 8.

Każdemu inżynierowi powiatowemu przydzieloną będzie najmniej 20 milowa przestrzeń drogi krajowej, przyczem baczyć należy, aby w granicach jednego powiatu dwom inżynierom czynności poruczane nie były. Miejsce zamieszkania inżyniera powiatowego oznaczy w każdym pojedynczym wypadku Wydział krajowy.

§. 9.

Inżynier powiatowy odnosi się we wszystkich sprawach administracyjnych i technicznych do Wydziału krajowego za pośrednictwem właściwego wydziału powiatowego.

W wypadkach zaś nadzwyczajnych, jako też zwłoki nie cierpiących, odnosi się bezpośrednio do Wydziału krajowego, o czem Wydział powiatowy równocześnie zawiadamia.

§. 10.

e. Nadzorcy drogowi.

Wydział krajowy przyjmować będzie na posady nadzorców drogowych, przy drogach krajowych przed innemi takie osoby, które się wykażą z fachowego technicznego wykształcenia.

§. 11.

Każdemu nadzorcy drogowemu poruczą się pewna przestrzeń drogi krajowej, zaczna od ogólnej długości drogi, od miejscowych stosunków, od konstrukcyi drogi i na niej znajdujących się przedmiotów, wreszcie od granic powiatu w którym mieć będzie i edzibę.

§. 12.

Każdy nadzorca drogowy winien mieszkać, o ile możności w środku przydzielonej mu przestrzeni, i w pobliżu inspektora drogowego.

§. 13.

Nadzorca drogowy podlega bezpośrednio:

1. Wydziałowi powiatowemu,
2. inspektorowi drogowemu,
3. inżynierowi powiatowemu.

§. 14.

f. Drożnicy.

Drożnicy są to miesięcznie płatni robotnicy przy drogach krajowych, zatem wyłącznie ludzi zdolnych do pracy należy na drożników wybierać.

§. 15.

Wydział powiatowy przyjmuje drożników w wyznaczonej przez Wydział krajowy ilości, oraz oddala niezdatnych i nie wypełniających powinności lub przekraczających przepisy.

§. 16.

Drożnicy podlegają bezpośrednio nadzorcy drogowemu.

§. 17.

Wszelkie uboczne zatrudnienia mogące spowodować zaniedbanie służby, są drożnikom bez wyjątku zakazane.

§. 18.

Każdy drożnik przy drodze krajowej powinien być zaprzysiężony przed Wydziałem powiatowym.

§. 19.

Na przestrzeni jednomilowej ustanawionym będzie jeden drożnik.

Wyjątki od tej reguły zachodzić mogą: z powodu sztucznej i kosztowniejszej budowy, większego ruchu na drogach krajowych i wydarzającego się częściej usuwania się ziemi, powodzi, również i ze względu na mniej frekwentowaną przestrzeń.

Przepisy administracyi drogowej dla dróg publicznych, nie eraryalnych.

§. 1.

Ogólne postanowienia.

Gdy drogi krajowe z natury swojej służyć mają interesom całego kraju, tj. utrzymywać połączenie znamienitych miejsc między sobą, lub z głównemi komunikacyami (kolejami, rzekami, szosami), z sąsiedniemi krajami koronnemi lub z zagranicą w interesie nie samego tylko miejscowego obrotu, przeto z istniejącemi obecnie drogami krajowemi, które nie posiadają tych warunków, postąpi się według postanowień §. 23. ustawy drogowej z dnia 18. sierpnia 1866. (Dziennik ustaw i rozporządzeń krajowych z r. 1867. część VII.).

§. 2.

O szerokości każdej budować się mającej drogi krajowej, i o sposobie jej założenia stanowi Wydział krajowy.

§. 3.

W razie udzielonego wsparcia z funduszu krajowego dla drogi powiatowej lub gminnej, Wydział krajowy może zastrzedz sobie wpływ na sposób budowania tej drogi, lub szczególnego na niej przedmiotu, i zażądać przedłożenia rachunków z uskutecznionych robót.

§. 4.

Wydział krajowy pozwoli na ustanowienie myta na tych tylko drogach powiatowych lub gminnych, które służą do połączenia ważniejszych miejsc powiatu między sobą, lub z innemi ważnemi liniami komunikacyjnemi, jakoto: drogami eraryalnemi, krajowemi, kolejami żelaznemi itd., które istnieją w interesie ruchu handlowego, jednego lub więcej powiatów lub gmin, i które mieć będą wskazaną przez Wydział krajowy szerokość i wymagany przezeń sposób oszutrowania.

§. 5.

Wydział krajowy może udzielić zezwolenia, aby inżynierowie exponowani lub nadzorcy drogowi w sprawach dróg krajowych, użyci byli przez Wydziały powiatowe do czynności dróg powiatowych lub gminnych.

Co do ryczałtowego wynagrodzenia wydatków podróży i dyet, mają się Wydziały powiatowe porozumieć z wezwanym inżynierem lub nadzorcą drogowym. Jeżeli ugoda o ryczałtowe wynagrodzenie zawartą nie została, inżynierowie lub nadzorcy mają prawo żądania tylko dyet i zwrotu kosztów podróży w moc ustanowy dla służby krajowej im przyznanych.

§. 6.

Wydziały powiatowe są obowiązane, z końcem grudnia każdego roku Wydziałowi krajowemu donieść za pomocą tabelarycznego wykazu, które części dróg powiatowych i w jakiej długości są budowane, jakie uchwały powzięto względem przedsiębrania budowy nowych dróg powiatowych i gminnych, jakich wydatków wymaga utrzymanie istniejących dróg powiatowych i jaki był dochód z myta, dla tego, aby Wydział krajowy był w możności ułożenia pewnej i dokładnej mapy dróg, i zebrania wszyskich ważnych dat statystycznych, utrzymania dróg powiatowych dotyczących, które przy rozprawach reprezentacyi kraju w sprawach komunikacyj publicznych są potrzebne, i na uchwały tejże wpływ mieć mogą.

§. 7.

Oddział budowniczy.

Oddział budowniczy objawia zdanie swoje przed ostatecznem załatwieniem każdej sprawy, wymagającej technicznych fachowych wiadomości.

§. 8.

Wydział krajowy może urzędników oddziału budowniczego wysełać na komisye w sprawach należących do zakresu umiejętności technicznej, urzędnicy ci składają relacyę z dopełnionych komisyj.

§. 9.

Wydziały powiatowe.

Wydział krajowy może poruczyć w drodze delegacyi Wydziałowi powiatowemu, według myśli §. 27. 3. ustawy drogowej, przeprowadzenie czynności w celu wydzierżawienia myt drogowych, mostowych i przewozowych, tudzież przedsiębiorstw konserwacyjnych, dostawy materyałów i żwiru, niemniej nadzór czynności przedsiębiorców i dzierżawców i wykonywanie odbiorów (kolaudacye).

§.10.

Roboty i dostawy bądź do budowy nowych, bądź do konserwacyi istniejących dróg krajowych, należy zwyczajnie przeprowadzać w drodze przedsiębiorstw za pomocą licytacyi lub ugód; zatem robót i dostaw pod własnym zarządem (regie), należy ile możności unikać. Roboty i dostawy powyższe, mogą tylko wtenczas pod własnym zarządem być wykonywane, jeżeliby umowy z przedsiębiorcami do skutku nie przyszły, lub jeżeli sam przedmiot robót nie da się poprzednio rozmierzyć lub obliczyć, wreszcie jeżeli roboty są pomniejszej natury, i koszt takowych ogólny w ciągu jednego roku i w jednym powiecie sumy 50 złr. w. a. nie przenosi.

§. 11.

Kto w publicznem, rządowem lub krajowem przedsiębiorstwie kontraktu nie dotrzymał, przypuszczonym do licytacyi być nie może.

§. 12.

Wydział powiatowy zarządzi obwieszczenie wszystkich licytacyj wcześnie i należycie tak w własnym, jak i w sąsiednich powiatach, zwłaszcza też w gminach wiejskich.

§. 13.

Licytacye należy przeprowadzić za pomocą pisemnych, w tajemnicy zachowanych ofert (deklaracyj), i zastępujących takowe protokolarnych oświadczeń gmin.

§. 14.

Każda oferta musi być opieczętowaną i znaczoną zewnątrz nazwiskiem lub firmą przedsiębiorcy, i ma zawierać imię i nazwisko, mieszkanie i zatrudnienie oferenta, tudzież ofiarowaną albo żądaną sumę, liczbami i literami wyraźnie wpisaną, następnie przy ofercie dołączyć należy 10% wadyum, albo urzędowe stwierdzenie, że takowe na ten cel złożone zostało w Wydziale powiatowym, które to wadyum w razie zatwierdzenia oferty, jako kaucya zatrzymane będzie. Nakoniec zawierać powinna oferta oświadczenie, że licytujący poddaje się wszystkim tak ogólnym jak i szczegółowym warunkom licytacyi.

§. 15.

Każda oferta na dostawę konserwacyjnego materyału do pokrycia dróg krajowych, albo na dostawę materyału kamiennego do budowy nowych lub do restauracyi istniejących dróg, powinna także zawierać zobowiązanie się przedsiębiorcy, iż w razie wyłączenia poszczególnych przestrzeni drogi na rzecz gmin, których oferty co do tych przestrzeni przyjętemi zostaną, przedsiębiorca wykona dostawę na resztę przestrzeni po cenach przez siebie ofiarowanych.

§. 16.

Przy wydzierżawieniu dostawy kamienia i żwiru będą miały gminy o ile możności pierwszeństwo przed innymi przedsiębiorcami.

§. 17.

Gminy wolne są od składania kaucyj, wszelako członkowie gminy odpowiadają niepodzielnie za niedotrzymanie zobowiązań. Członkowie gminy, którzy imieniem tejże udział w pertraktacyach biorą, mają się wykazać pełnomocnictem, ustawami przepisanem.

§. 18.

W oznaczonym dniu i godzinie otwiera komisya licytacyjna w obecności dwóch świadków i obecnych przedsiębiorców wszystkie oferty, i rezultat tychże zapisuje w licytacyjnym protokole.

§. 19.

Zatwierdzenie wyniku licytacyi, zatwierdzenie kontraktu, tudzież asygnacya wypłat przedsiębiorcom, należy do Wydziału krajowego. Wydział krajowy przy zatwierdzeniu powodować się będzie tak względem na wysokość ofiarowanej ceny, jako i bezpieczeństwem jakie podaje osoba przedsiębiorcy.

§. 20.

Inżynierom i nadzorcom drogowym zabrania się najsurowiej wszelkiej spółki i umowy z przedsiębiorcami drogowymi. Przestępstwa podobnego rodzaju karane będą niezwłocznem wydaleniem ze służby.

§. 21.

Odbiór robót i dostaw uskutecznia komisya złożona z delegata Wydziału powiatowego, właściwego inspektora drogowego i inżyniera, albo nadzorcy drogowego.

§. 22.

Na wypłatę należytości za pomniejsze roboty przy drogach krajowych, Wydział krajowy asygnuje Wydziałowi powiatowemu zaliczkę w właściwej kasie podatkowej, a z otrzymanej zaliczki Wydział powiatowy winien będzie wyrachowywać się w sposób należyty.

§. 23.

Wydział powiatowy przedkłada Wydziałowi krajowemu:

a) z końcem grudnia każdego bieżącego roku:

1. Listę służbową w powiecie znajdujących się nadzorców drogowych. Listy służbowe sporządzone będą według wzoru, zawartego w ustanowie służby krajowej. Rubryki kwalifikacyi wypełnione będą przez prezesa Rady powiatowej i dotyczącego inspektora drogowego.
2. Wykaz niższej służby drogowej w powiecie przy drogach krajowych.
3. Inwentarz sprzętów, rekwizytów, budynków i gruntów, należących do drogi krajowej.

b) Z końcem czerwca i grudnia każdego roku:

4. Wykaz ilości i stanu drzew wysadzonych przy drogach krajowych
5. Wykaz przeciętnych cen robocizny przy zgartywaniu śniegu z trzechletniego peryodu, celem wymierzania zaliczki na ten sam wydatek w następnej zimie.
6. Ceny robocizny i materyałów wraz z wyszczególnieniem, o ile takowe różnią się od siebie w pojedynczych miejscowościach, nad drogą krajową w powiecie położonych.

c) z końcem każdego kwartału:

7. Dziennik przychodu i rozchodu materyałów.

d) bezzwłocznie:

8. Relacyę w razie śmierci inżyniera lub dozorcy drogowego, przy równoczesnem uwiadomieniu kasy, z której płacę pobierał.

§. 24.

Wydział powiatowy wypełnia także następne czynności:

1. Prowadzi dziennik dochodów i wydatków pieniężnych i przedkłada go Wydziałowi krajowemu w pierwszych trzech dniach każdego miesiąca, za miesiąc upłyniony.

2. Koramizuje dziennik przychodu materyałów, jakoteż inwentarz sprzętów, rekwizytów, budynków i gruntów, należących do drogi krajowej.

Dziennik ten, jakoteż inwentarz, prowadzą nadzorcy drogowi, i przedkładają takowe Wydziałowi powiatowemu kwartalnie za pośrednictwem inżyniera powiatowego, który je w porozumieniu z właściwym inspektorem drogowym stwierdza, i potrzebnemi uwagami zaopatruje.

§. 25.

Wydział powiatowy ma się starać, ażeby przy drogach krajowych i powiatowych rzędy drzew sadzonemi były.

§. 26.

Przepisy względem sadzenia drzew przy drogach krajowych i powiatowych, a mianowicie rozporządzenie c. k. Namiestnictwa z dnia 1. lipca 1856. l. 21056, są i nadal obowiązujące.

§. 27.

Służba drogowa będzie mieć w swojej pieczy drzewa te i chronić je od uszkodzeń, a gdyby takowe zaszły, przestępców odda dotyczącej władzy do ukarania.

§. 28.

Inspektorowie drogowi. Inspektor drogowy nadzoruje czynności urzędników i służby drogowej, i podaje spostrzeżenia swoje do wiadomości Wydziału powiatowego.

§. 29.

Inspektor drogowy czuwa nad tem, ażeby droga krajowa w dobrym stanie się znajdowała i składa sprawozdanie swoje o stanie drogi z końcem każdego roku Wydziałowi powiatowemu, lub gdyby tego uznał potrzebę, bezpośrednio Wydziałowi krajowemu.

§. 30.

Żaden niestały wydatek bądź w pieniądzach, bądź w materyałach nie może być zrobiony bez zawiadomienia inspektora drogowego; dla tego mają być wszystkie raporta nadzorców drogowych, dotyczące powyższych wydatków przez inspektora sprawdzone, tak co do potrzeby, jak co do wysokości wydatku.

§. 31.

Inspektor drogowy powinien być obecnym przy każdym odbiorze robót i dostaw przez przedsiębiorców wykonanych, a przy podpisywaniu aktu [illegible] dacyjnego może poczynić uwagi, które za stosowne uzna.

§. 32.

Inspektor drogowy wykonywa polecenia Wydziału powiatowego, tyczące się administracyi dróg krajowych.

§. 33.

Jeżeliby inspektor drogowy nie wypełniał swoich obowiązków, przez kraj nań włożonych, Wydział krajowy zamianuje na jego miejsce innego inspektora drogowego.

§. 34.

Inżynierowie powiatowi.

Inżynier powiatowy jest obowiązany najmniej raz na miesiąc objechać powierzone mu w zarząd drogi krajowe, stan tychże dokładnie zbadać, raporta nadzorcy drogowego sprawdzić i z objazdu zdać sprawę właściwemu Wydziałowi powiatowemu.

§. 35.

Inżynier powiatowy przedkłada Wydziałowi krajowemu:

1. Sumaryczny preliminarz wydatków na powierzone mu drogi krajowe najdalej do 15. listopada każdego roku na rok następny.
2. Kosztorysy robót konserwacyjnych na rok bieżący, sporządzone na podstawie preliminarza zezwolonego.
3. Kwartalny wykaz stanu dostawy materyałów konserwacyjnych i prowadzonych robót konserwacyjnych.
4. W razie uszkodzenia dróg przez wypadki elementarne sporządza inżynier kosztorys naprawy, który Wydziałowi powiatowemu najdalej do 8 dni przedłożyć powinien.

§. 36.

Inżynier powiatowy prowadzi dziennik swoich czynności i dyspozycyj wydanych i przedkłada go kwartalnie Wydziałowi krajowemu do przejrzenia.

§. 37.

Wszystkie sprawozdania, wykazy i dzienniki inżyniera powiatowego dla Wydziału krajowego przeznaczone, mają temuż być przedkładane, za pośrednictwem Wydziału powiatowego.

§. 38.

Nadzorcy drogowi.

Nadzorca drogowy jest obowiązany wszystkie sprzęty, naczynia i inne rekwizyta drogowe, należące do jego przestrzeni bezpłatnie u siebie przechowywać i jest za utratę każdej z powyżej wymienionych rzeczy odpowiedzialny.

*

§. 39.

Wszystkie raporta w sprawach dróg krajowych składa nadzorca drogowy Wydziałowi powiatowemu, zwyczajnie za pośrednictwem inżyniera powiatowego, w wypadkach tylko nagłych w nieobecności inżyniera, bezpośrednio Wydziałowi powiatowemu.

§. 40.

Każdy nadzorca drogowy będzie utrzymywał dla przydzielonej sobie przestrzeni księgi dochodów i wydatków tak pieniędzy jak i materyałów, jakoteż inwentarz rekwizytów.

§. 41.

Do wypłacania należytości robotnikom otrzymuje nadzorca drogowy od Wydziału powiatowego zaliczki odpowiedne, z których miesięcznie ma składać rachunki dokumentami stwierdzone.

§. 42.

Wszystkie wykazy wydatków pieniężnych i materyałów muszą być właściwym inspektorom drogowym do stwierdzenia podane.

§. 43.

Nadzorca drogowy dozoruje przydzielonych sobie dróżników, czuwa nad tem, aby swoję powinność wypełniali i dokłada starania, aby się obeznali z instrukcyą służbową i przepisami policyi drogowej.

§. 44.

Nadzorca drogowy wymierza kary na drożników zaniedbujących swe powinności lub przekraczających przepisy.

Karami takiemi mogą być:

1. Napomnienie,
2. odciągnienie płacy dwudniowej.

O nałożonej karze na drożnika złoży nadzorca drogowy sprawozdanie Wydziałowi powiatowemu, któremu w przypadku odwołania się, służy prawo ostatecznego w tej mierze orzeczenia.

§. 45.

Nadzorca drogowy jest obowiązany zwiedzić przynajmniej cztery razy na miesiąc całą mu przydzieloną przestrzeń.

§. 46.

Nadzorca drogowy dogląda przedsiębiorców w ich czynnościach i składa raport w tej mierze Wydziałowi powiatowemu za pośrednictwem inżyniera powiatowego.

§. 47.

Drożnicy. Obowiązkiem drożnika jest uskuteczniać wszystkie pomniejsze naprawy na całej powierzonej mu przestrzeni drogi, obchodzić ją i doglądać ciągle, wyjąwszy wtedy, kiedy robota wymagać będzie jego stałej obecności w jednym punkcie drogi. W ogóle powinien drożnik zawsze znajdywać się na swej przestrzeni.

§. 48.

Drożnicy wykraczający nieposłuszeństwem, albo pijaństwem lub innemi nałogami i tacy, którzy obowiązków swoich nie wypełniają, jeżeli kary §. 44. wymienione, okażą się bezskutecznemi, zostaną ze służby wydaleni.

§. 49.

Przy robotach na rachunek własnego zarządu wykonywanych, drożnicy nadzorują robotników.

§. 50.

Dalsze postanowienia o poszczególnych pracach, mianowicie technicznych, Wydział krajowy wyda w osobnych instrukcyach dla inżynierów, nadzorców drogowych i drożników.

Etat osób i płac oddziału budowniczego przy Wydziale krajowym, jakoteż służby na drogach krajowych.

§. 1.

I. Oddział budowniczy.

Etat oddziału budowniczego przy Wydziale krajowym składać się będzie z jednego nadinżyniera, dwóch inżynierów, dwóch pomocników i z rysowników w miarę potrzeby.

§ 2.

Płacę roczną pobierać będzie:

1 nadinżynier	3000 złr.
1 inżynier	1800 «
z podwyższeniem po 10 latach służby do .	2000 «
1 inżynier	1600 «
z podwyższeniem po 10 latach służby do .	1800 «
2 pomocników po	600 «

§. 3.

Liczbę przybrać się mających rysowników za dziennem wynagrodzeniem oznaczy Wydział krajowy.

§. 4.

II. Służba dróg krajowych.

Służbę przy drogach krajowych wypełniać będzie:
6 inżynierów powiatowych, 20 nadzorców drogowych i 200 drożników.

§. 5.

Płace inżynierów powiatowych są następujące:

1 inżynier w Krakowie	1300 złr.
2 inżynierów po	1100 «
3 « «	1000 «

Oprócz tego otrzymuje każdy inżynier powiatowy ryczałtowo na objazdy kwotę . . . . 350 «

§. 6.

Płace nadzorców drogowych są następujące:

10 nadzorców drogowych klasy I. po . .	500 złr.
10 nadzorców drogowych klasy II po . .	400 «

Oprócz tego otrzymuje każdy nadzorca drogowy na konia kwotę ryczałtową 80 złr. do 120 złr. wal. austr. stosownie do miejscowości

§. 7.

III. Ogólne postanowienie.

Każdy drożnik pobiera rocznie 120 złr. wal. austr.

Nadinżynier i inżynierowie przy oddziale budowniczym Wydziału krajowego są urzędnikami stałymi, z wszystkiemi, tymże według ustanowy służby krajowej przysługującemi prawami, posady zaś pomocników, rysowników i sług dróg krajowych nie są stale i bez prawa do emerytury.

Sprawozdanie

większości komisyi wybranej dla rozpoznania przedłożenia rządowego o wolności rozporządzania własnością ziemską.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu z dnia 26. Sierpnia b. r. przekazał Wysoki Sejm komisyi rozpoznanie przedłożenia rządowego o wolności rozrządzania własnością ziemską. Zanim komisya przystąpiła do rozbioru zaprojektowanej przez Rząd ustawy roztrząsała poprzednio kwestyę zasadniczą: ażali ustanowienie w drodze prawodawczej, nieograniczonej wolności dzielenia posiadłości włościańskich — jest dla kraju pożądanem lub nie. W rozwiązaniu tej kwestyi powstały w łonie komisyi dwa zdania wręcz sobie przeciwne. Większość komisyi oświadczyła się za nieograniczoną wolnością dzielenia gruntów, mniejszość zaś uznała koniecznem postanowić w tym względzie stosowne ograniczenia.

Ażeby w obec tych wręcz sobie przeciwnych zdań ułatwić i przyspieszyć wypracowanie wniosku do odpowiedniej ustawy, komisya w myśl §. 34 regulaminu wstrzymała się z ułożeniem dwóch projektów ustawowych aż do rozstrzygnienia przez Wysoką Izbę przedwstępnego pytania zasadniczego: czy wolność dzielenia posiadłości włościańskich ma być ograniczoną lub nie?

W tym celu większość komisyi przedłada Wysokiemu Sejmowi następujące sprawozdanie:

Cały obszar gruntów poddańczych, który w czasie zajęcia Galicyi znajdował się faktycznie w posiadaniu włościan, nazwało ustawodawstwo austryackie dotacyą stanu włościańskiego — i po części w celu ubezpieczenia tej dotacyi, przeznaczonej do wyżywienia i utrzymania stanu włościańskiego, po części też innemi względami powodowane — uznało potrzebę ograniczenia włościan w wolnem rozrządzeniu gruntami stanowiącemi dotacyę rustykalną.

Powody tych ograniczeń dwojakiej były natury:

Jedne były następstwem usankcyonowanego stosunku poddaństwa, i prawa własności gruntów włościańskich służącego niegdyś dziedzicowi, jakoteż praw dziedzica z tą własnością połączonych a odpowiednich obowiązków poddanego, niemniej nadanej dziedzicowi nad ludem władzy wypływającej z juryzdykcyi politycznej i sądowniczej; inne znów były wynikiem ówczesnego systemu Rządów, które życie i mienie narodów uważały za wyłączną własność swoją, uporządkowanie tejże za główny swój obowiązek, a opiekowanie się każdą osobą w najmniejszych nawet drobnostkach, za oznakę ojcowskiej pieczołowitości i troskliwości o dobro ludów.

Ztąd też powstały ograniczenia dwojakiego rodzaju — jedne tyczyły się mienia, drugie osobistej wolności rolnika.

Pomijając tu ograniczenia osobistej wolności — które z przedmiotem sprawozdania naszego nic nie mają wspólnego — skreślimy w krótkości ograniczenia pierwszego rodzaju, do rzędu których należały głównie następujące:

1. Zakaz łączenia gruntów niegdyś rustykalnych z posiadłościami dominikalnemi — w skutek czego grunta włościańskie nie mogły nigdy stać się dworskiemi i przejść w używanie dziedzica; a nawet tak zwane pustki, t. j. grunta rustykalne, przez włościan opuszczone, jedynie włościanom nadane być mogły. (Dekret nadw. z d. 28. maja i 27. lipca 1779., okólnik gubern. z d. 4. listopada 1789., dekret nadw. z d. 16. listopada 1804. i 10 października 1811., i rozporządzenie ministeryalne z d. 4. października 1850.)

2. Zakaz dzielenia i rozdrabiania (parcelowania) posiadłości i gruntów włościańskich, które za niepodzielne uznano — tak dalece, iż nawet na przypadek śmierci włościanina, nie wolno mu podzielić gruntu między potomków nawet w częściach idealnych, bo grunt w całości z mocy prawa następstwa ustawniczego spada na syna najstarszego, z obowiązkiem spłacenia rodzeństwu wartości sched. (Dekret nadw. z d. 14. kwietnia 1785,, patent z d. 16. czerwca 1786. i 10. maja 1787., dekret nadw. z d. 31. marca 1788, 19. maja 1788., 14. czerwca 1788.. 26. maja 1789., 29. października 1790., 6. grudnia 1804., 25. lipca 1806., 17. września 1812., 19. listopada 1812., 2 grudnia 1813., i rozporządzenie mintsteryalne z d. 23 marca 1850. i 12 maja 1857.

3. Zakaz łączenia kilku posiadłości włościańskich w jednym ręku — w skutek czego włościanin mający już jedną posiadłość włościańską, nie może równocześnie posiadać drugiej prawem własności — a nawet syn najstarszy, który już za życia ojca stał się właścicielem jakiejś innej posiadłości włościańskiej, a po śmierci tegoż, według ustawy spadkowej dla włościan, miałby także odziedziczyć posiadłość ojca, może tylko wybierać między posiadanym już własnym a ojcowskim gruntem, a więc grunt po ojcu odziedziczony tylko w tym razie wolno mu zatrzymać, jeżeli ustąpi zupełnie od swej dotychczasowej własności (Okólnik z d. 17. kwietnia 1788, i 5. czerwca 1788., patent z d. 29. października 1790.)

Wyjątkowo tylko, gdy względy ekonomiczno-polityczne dozwalają, władza obwodowa może zezwolić na połączenie kilku mniejszych posiadłości w jednę większą, lub na rozdzielenie gruntów włościańskich. (Dekret nadw. z d. 20. grudnia 1820. i 6. marca 1829)

Po zniesieniu stosunku poddańczego i różnicy prawnej w skutek tego stosunku między gruntami dominikalnemi a rustykalnemi ustanowionej, po uwolnieniu ziemi od ciążących na niej powinności i przyznaniu włościanom nieograniczonej własności onejże — nakoniec po ogłoszeniu zasady równości wszystkich w obliczu prawa (dat. z 17. kwietnia 1848., 15. sierpnia 1849, 7. września 1848., 4. marca 1849., 31. grudnia 1851., rozporządzenie minist. z 4. października 1850. i Dyplom z 20. października 1860.) należało się słusznie i koniecznie spodziewać, iż wzniosłe te zasady, przy każdej zmianie wewnętrznych politycznych stosunków uroczyście powtarzane, w zastosowaniu staną się prawdą — że więc znikną wyż wspomniane ograniczenia, które nie dadzą się pogodzi z zasadami dopiero co nadmienionemi.

Stało się wszakże inaczej i dotąd w życiu praktycznem inaczej się dzieje. System dawniejszego Rządu mieszania się we wszystkie, choćby najdrobniejsze czynności osób, bądź pojedynczych bądź zbiorowych, i ciągłego niemi opiekowania się, zbyt głębokie w ciągu wiekowego prawie panowania swego zapuścił korzenie, by wychowane przezeń organa rządowe od razu mogły oswoić się z myślą zostawienia rządzonym nadal własnej, opieką rządową niekrępowanej woli; nie chciało im się też do razu rozstać się władzą z tej opieki wypływającą — bo władza rządzenia równie jest ponętną, jak potężna siła nawyknienia.

Ten to system przeciwny wolności i samodzielności indywidualnej był główną zawsze przeszkodą, iż nie mogły się w zupełności rozwinąć, ani też wejść w życie zasady, nie tylko powyżej wymienione, lecz i wszystkie te, które rozszerzając prawa obywatelskie, uszczuplają i zmniejszają potęgę władzy administracyjnej.

Władza ta duchem owego systemu przejęta i nieprzyjaźna rozwojowi wszelkiej wolności, działała przy każdej zdarzonej okoliczności w tymże samym duchu, a gdy żadne prawodawstwo nie osiągnęło jeszcze tak wysokiego stopnia doskonałości, by wszelkie wypadki i potrzeby przewidzieć mogło, władza ta w działaniach swych usta-

wami nieprzewidzianych, lub nie dość jasno i wyczerpująco skreślonych, tłumaczyła, uzupełniała, a nawet poprawiała te ustawy, według swego odrębnego sposobu zapatrywania się.

Ztąd też pochodzi, że dotąd istnieją w całej swej mocy wszystkie powyżej pod 1., 2, 3. wyszczególnione ograniczenia włościan, i aby z ustaw, które ich usamowolniły i równe z innymi nadały im prawa, nie wyprowadzić wniosku, iż ograniczenia włościan w wolnem rozrządzaniu ziemią tem samem ustały, uznało dawniejsze ministerstwo za potrzebne, rozporządzeniem z dnia 23. marca 1850. i 12. maja 1857 nakazać jak najostrzej przestrzeganie ograniczeń wyżej skreślonych, usprawiedliwiając ten nakaz tem, iż ograniczenia w mowie będące nie wynikają z poddańczego stosunku ale polegają na innych, od tego stosunku zupełnie niezależnych powodach, a więc patentem z dnia 7. września 1848. nie są zniesione.

Usprawiedliwienie to żadnej atoli nie ma podstawy, trudno nawet odgadnąć powód rozumny, któryby mógł dziś jeszcze przemawiać za dalszem utrzymaniem dotychczasowych zakazów. I tak:

ad 1. Zakaz wcielenia gruntów włościańskich do obszarów dworskich, mający swą podstawę w zwierzchnictwie, jakie niegdyś dominia nad swemi poddanymi wywierały, i dążący widocznie do zapobieżenia możliwemu nadużyciu owego zwierzchnictwa — dziś po zniesieniu poddaństwa i zwierzchności dominikalnej nie ma już rozumnego powodu istnienia, ustała bowiem przyczyna obawy, że nabycie gruntu rustykalnego przez dziedzica tylko na niekorzyść włościanina wypaść musi; a jeżeli nadto się obawiano, aby włościanin nieumiejący ocenić swej własności, nie zmarnował jej za bezcen — to wykluczenie właściciela dóbr od nabycia onejże nie ochroni go od tego, bo marnotrawca znajdzie kupca, który z jego niewiadomości korzystać będzie. Nareszcie i ta myśl, że w razie nabycia gruntu rustykalnego przez właściciela dóbr, stan włościański o jednę rodzinie się zmniejszy — jak dawniej tak i dzisiaj nie ma żadnego znaczenia, gdyż z wyjątkiem samego właściciela dóbr, nikt inny od prawa nabywania posiadłości włościańskiej nie był i nie jest wykluczony, wszakże i żydom jako rolnikom wolno było osiedlać się na gruncie, a jeżeli gruntu rustykalnego nie nabył dziedzic sam, bo go nabyć nie mógł, nabyły go dlań inne osoby, n. p. żona, syn i t. p.; stało się więc zadość prawu, jednakże nie osiągnięto tego co właśnie owym zakazem osiągnąć chciano.

ad 2. Zakaz dzielenia gruntów rustykalnych miał oczewiście na celu przeszkodzenie, by własność ziemska rustykalna zbyt się nie rozdrabniała, chciano tedy każdemu włościanowi zabezpieczyć byt i zapewnić mu środki utrzymania się — a zatem zapobiedz zubożeniu stanu włościańskiego i nieumożebnić rozwinięcie się niebezpiecznego dla kraju proletaryatu.

Lecz i ten zakaz, przez teoryą potepiony, okazał się także w praktyce szkodliwym, nie tylko dla ogólnego gospodarstwa krajowego, ale nawet i dla tych, których miał ochraniać.

Co jest drobną posiadłością, a co większa? jaka ich miara? jaki obszar ziemi potrzebny do wyżywienia familii? — są to rzeczy tak względne, że wszelkie w tej mierze przepisy okażą się niedostatecznemi. Czy pewna przestrzeń ziemi wystarcza na wyżywienie i utrzymanie jednej rodziny — to zależy nie tylko od liczby członków tej rodziny — ale także od jakości gruntu, od miejscowości i rozmaitych innych przyczyn, których ścisłe dochodzenie jest prawie niemożebnem, a pociąga zawsze znaczne i niepotrzebne koszta, opłacane przez tych których zubożeniu chciano zapobiedz. Ostatecznie rozstrzyga w tym względzie władza polityczna, która albo nie ma wszystkich potrzebnych dat, na których się opierać może — lub rozstrzyga w sprawie, z którą dostatecznie nie jest obznajomiona, według indywidualnego zapatrywania się, i wydaje wyrok, który już w najbliższej przyszłości przy zmianie stosunków — n. p. przy powiększeniu familii — okaże się niesprawiedliwym.

Jak jest niepodobnem ustanowienie pewnego minimum, poniżej którego podział gruntu miejsca mieć nie może — bo takie minium nawet w jednej i tej samej gminie, tem mniej w całym kraju dla wszystkich gmin nie dałoby się sprawiedliwie oznaczyć — tak też niepodobnem jest wynalezienie miary, którąby się dała zastosować do wszelkich okoliczności czasu

Bezzasadna jest obawa, że przy dozwolonem dzieleniu posiadłości włościanskich przyjdzie do tego, iż pozostaną same drobne gospodarstwa o jednym lub kilku morgach. Najpierw bowiem nie należy przypuszczać, aby stan włościanski, postępujący coraz więcej na drodze rozwoju umysłowego, już teraz nie pojmował, a przy nadaniu mu

większej wolności rozrządzania ziemią, którą posiada, nie przyszedł do zupełnej świadomości tego, co mu pod tym względem jest pożytecznem lub szkodliwem. Nie trzeba do tego zbyt wielkiej oświaty, by nabyć przekonania, że zbyteczne rozczątkowanie ziemi nie przyniesie mu żadnej korzyści, i że zamiast rozdzielać osadę ojczystą na zbyt drobne cząstki, nie wystarczające już do wyżywienia jednej familii, lepiej ją sprzedać w całości, gdy go do tego znaglą okoliczności. Zresztą wiadomo, że włościanin nasz za nadto przywiązany do swej rodzinnej ziemi i całej swej posiadłości, by ją dzielił, nie będąc do tego zmuszonym konieczną potrzebą — wiadomo też, że on zbyt wielką w tem pokłada dumę, iż grunt od niepamiętnych czasów pozostaje w posiadaniu jego familii — wiadomo nareszcie, że włościanin jako właściciel całegu gruntu spogląda z pewną dumą na zagrodnika, i tem bardziej się strzeże, by przez podział gruntu sam się nie stał zagrodnikiem. I w tym to właśnie żywiole, że tak powiemy, zachowawczym włościanina naszego, spoczywa najpewniejsza rękojmia przeciw obawie zbyt wielkiego rozczątkowania ziemi.

Dowodzą nadto przykłady, że w krajach, gdzie wszelka co do podziału gruntów panuje wolność, lud włościański bardzo właściwie i z wszelką przezornością używa zupełnej w tej mierze swobody, i grunt, którego obszerność ogranicza się do niezbędnych dla wyżywienia rodziny rozmiarów, uważa za całość niepodzielną, której wartość zmniejszałaby się przez podział, tak jak wartość każdej innej rzeczy niepodzielnej, n. p. kosztowności. To czego w narodach niedojrzałych dokonywała opieka rządowa, to w narodach dojrzałych spełnia i daleko lepiej spełnia wolne i samodzielne postanowienie indiwidualne; niepodobnem więc jest przypuszczenie, aby w skutku podziału gruntów, cała powierzchnia ziemi włościańskiej rozpadła się na niezliczone drobne cząstki, na których rodzina rolnika nie znalazłaby ani zupełnego zajęcia, ani dostatecznego wyżywienia; bo gdy wszelka pod względem nabywania nastąpi wolność, natenczas to, co jeden podzielił, drugi złączy i przyjdzie do równowagi — wszakże wszystko na świecie ulega temu odwiecznemu prawu, które utrzymuje równowagę — prawu wyższemu, od woli niczyjej niezawisłemu, którego prawideł nie zmieni i nie powstrzyma żadna siła ludzka.

Wszystko na świecie powstaje, by zniknęło — a niknie by na jego miejsce nowe powstało — gdy pojedyncze rodziny upadają wnoszą się na ich miejsce inne, a upadają zwykle takie, których upadek własnym nierządem spowodowany, jeżeli nie jest pożądanym dla ogółu, to przynajmniej jest on obojętnym — wznoszą się zaś inne, zbogacone doświadczeniem upadłych, a przeto stają się przezorniejszemi, oszczędniejszemi, a tem samem przynoszą więcej pożytku dla ogółu. To odwieczne prawo stanowić będzie ostatecznie o przemianach, jakim uledz musi wewnętrzny organizm każdego narodu; — nie potrzeba więc ustaw ludzkich na to, by ustalić równowagę między większemi i zbyt małemi gospodarstwami — ona się sama przez się ustali i ustalić musi, a nawet niemożebną i niewykonalną byłaby każda ustawa ludzka, którąby chciała nadać inny kierunek naturalnemu biegowi rzeczy i przysądzać wyższym prawom, których zmiana nie w naszych leży siłach.

Zbyteczna w tym względzie troskliwość władzy ustawodawczej musiałaby w lotcznej konieczności zaprowadzić nas do wniosku, ażeby równie jak minimum tak też i maximum posiadłości gruntowej każdego pojedynczego właściciela ziemi oznaczyć — coby się jednak niczem usprawiedliwić nie dało.

Zostawmy więc tym rzeczom bieg naturalny i zaufajmy rozumowi każdego właściciela gruntu rozstrzygnienie kwestyi: czyli i o ile podział jego własności jest dlań pożądanym i korzystnym.

A gdyby nawet w skutek wolności dzielenia gruntów tu i owdzie pewna część posiadłości włościańskich rozdrobniła się na zbyt małe cząstki, nie wyniknie ztąd jeszcze żadna szkoda ani dla ogółu, ani dla pojedynczych, — przeciwnie powstaną nowe korzyści tak dla gospodarstwa rolniczego, jako też dla przemysłu. Wszakże obok tych posiadłości drobnych istnieją i długo jeszcze istnieć będą gospodarstwa rozległe, wymagające znacznej ilości robotnika; a gdy rolnik, posiadający własne gospodarstwa rozleglejsze od zagrody wyrobnika, nie ma i mieć nie może usposobień, jakiemi przejęty jest człowiek, którego głównym środkiem utrzymania jest jego zarobek — przeto wyrobi się klasa pilniejszych o zarobek dbałych robotników, których głównem źródłem utrzymania będzie zarobek, a kawałek ziemi służyć im będzie jedynie za pomoc uboczną, i wypełni się próżnia między właścicielem większej posiadłości i najemnikiem dziennym. — Ta klasa robotników, szukając zarobku u właścicieli większych posiadłości, znajdzie go u nich — i pracą swoją więcej ogółowi przysporzy pożytku, aniżeli posiadaniem większej łupiny ziemi, tyle tylko korzyści przynoszącem, że wyżywi jednę familię. — W skutek rozdrobnienia ziemi pomnoży się więc ilość pracujących, a tem samem obfitszem stanie się źródło, z którego płynie bogactwo kraju — t. j. rozpowszechni się praca, tem

pożyteczniejsza dla ogółu, ile że już ta myśl sama. że robotnik posiada kawałek ziemi, która mu przy pracy i oszczędności zapewnić może spokojniejszą przysłość, zadawalnia go i do pracy tem rzetelniejszej zachęca.

Wzrost liczby pracujących sam przez się to zmusi, to zachęci do przemysłu, i tak kraj, dziś czysto rolniczy, z czasem stać się może także przemysłowym, a więc i bogatszym — czego liczne w historyi mamy dowody. Nie obawiajmy się więc proletaryatu wiejskiego w skutek zniesienia pomienionych ograniczeń — mamy bowiem to niezachwiane przekonanie, że kto tylko zechce, lub kogo okoliczności zmuszą, znajdzie w kraju naszym, w którym natura hojnie rozsypała swe dary, pracą ludzką z ziemi jeszcze nie wydobyte, i sposobność do pracy i źródło zarobku, — znajdzie więc to, co zubożenie czyni niemożliwem.

Nakoniec nie podzielamy obawy, iżby rozdrobnienia gruntów doszły do tej granicy, po za którą gospodarstwo ostać się już nie może — a to z tego powodu, że choćby ustawy nie tamowały podzielności ziemi, istnieć zawsze będą trudności uboczne, które nie dopuszczą rozkawałkowania ziemi na zbyt drobne cząstki. Trudności te zaś są, że każda nowa posiadłość, która powstanie w skutek podziału większego gruntu, będzie musiała stanowić osobne ciało tabularne w księgach gruntowych, a nabywca nowy musi być zaintabulowany za właściciela nabytej cząstki; — jeżeliby zaś na gruncie podzielonym ciężyły długi hypoteczne, będzie musiało poprzedzać sądowe przesłuchanie wierzycieli, ażali zezwalają na podział wierzytelności swoich — inaczej nabyte przez nich prawo hypoteki musiałoby pozostać nienaruszone i na całym gruncie nadal ciężące; nareszcie podział gruntu pociągnie za sobą rozdział podatków i odpowiednią zmianę w metryce gruntowej lub protokołach katastralnych. Wszystkie te czynności są połączone z kosztami i trudami, które ponosić nie opłaci się przy podziałach na zbyt drobne cząstki — albowiem wartość tychże najczęściej pochłonęłyby koszta z każdym podziałem połączone.

Cóż zresztą pomógł zakaz dzielenia gruntów włościaninowi, który czy to w skutek szkody elementarnej, lub innej jakiej klęski, musiał zaciągnąć dług przechodzący możność jego spłacenia go z dochodów?

Gdyby mu wolno było sprzedać część gruntu dla poratowania się w nadzwyczajnem jakiem nieszczęściu, zostałaby mu była reszta gruntu wolna od długu, na której pracując, mógłby żyć z rodziną, a przy oszczędności z czasem grunt swój nawet podnieść do dawniejszej rozległości przez zakupno nadarzających się parcel — gdy tymczasem, zmuszony zatrzymać cały grunt obciążony długami nad siły, musi pracować by opłacać lichwę, brnie w coraz większe długi i zostaje nareszcie w przymusowej drodze wywłaszczony z całej swej posiadłości, za którą przy istniejących z drugiej strony ograniczeniach w nabywaniu gruntów włościańskich, zwykle nawet tyle nie otrzymuje, ile za część swoją byłby otrzymał, gdyby w zbywaniu jej nie był ograniczony.

Te same następstwa rodzi ustawa spadkowa dla włościan z dnia 10. maja 1787. i 29. października 1790., o której poniżej obszerniej pomówimy.

Zresztą nie ma prawa, któreby się nie dało obejść, a im słuszniejsze prawo, ten częściej go się obchodzi, co jest z ujmą poszanowania dla prawa, i na szkodę strony zmuszonej obchodzić prawo i zdawać się na łaskę współkontraktującego. To też wiadomą jest rzeczą, że u nas włościanie nie mogąc sprzedać ani części gruntu swego ani całego sąsiadowi swemu, sporządzają akta pozorne, i tak zamiast kontraktu sprzedaży zawierają kontrakt dzierżawy na lat 50 a nawet 100, i tym sposobem gromadzą się w jednym ręku po kilka gruntów włościańskich. Dzieje się to ze szkodą włościan wydzierżawiających, i ze szkodą ogólnego gospodarstwa krajowego, gdyż dzierżawcy tacy nie będąc nigdy pewnymi, czy im te grunta nie zostaną odebrane, gospodarują na nich jak najgorzej, zwłaszcza że nabywszy je za bezcen, mogą się kontentować lada jakiemi korzyściami, a przeto o podniesieniu rolnictwa nawet myśleć nie potrzebują.

Wiadomo też jest rzeczą, że wyżwzmiankowanych zakazów od najdawniejszych czasów nigdzie i nigdy nie przestrzegano, zkąd poszło, że nie ma prawie wsi w kraju, gdzieby nie było faktycznie podzielonych posiadłości włościańskich. Tak podzielone grunta między żyjącymi lub w drodze spadku przechodziły w ciągu lat z jednej ręki do drugiej, a gdyby chciano do pierwotnego powrócić stanu, dochodzenie tegoż tyle wymagałoby pracy, iż nawet pomnożone siły władz politycznych nie podołałyby temu, a skutek byłby zawsze bardzo smutny, bo niezliczona liczba familij włościańskich, którymby grunta odebrano, przyszłaby do nędzy.

O odpowiedniem wynagrodzeniu za odebrane grunta nie byłoby mowy, bo we wielu wypadkach byłoby rzeczą wątpliwą, komu się właściwie wynagrodzenie należy — a cóż dopiero mówić o wysokości lub możności odebrania takiego wynagrodzenia.

Reintegracya posiadłości włościańskich, tak jak dawniej istniały, należy więc prawie do rzeczy niemożebnych

Jest też niepodobieństwem, aby powyższe zakazy były zachowane, bo kto przekracza ustawę, ten nie doniesie o tem władzy politycznej; — dlatego też wypadki przekroczeń tychże ustaw bardzo rzadko i zwykle tylko przypadkowo przychodzą do wiadomości Rządu. Gdzie zaś trudną jest kontrola co do wykonania ustaw, tam zwykle ustawa bywa przekraczaną, co jest tem niebezpieczniejszem, ile że bezkarne lekceważenie jednej ustawy zachęca do lekceważenia drugiej.

Chcąc zresztą powyższe zakazy na przyszłość w swej mocy zachować, dałoby się powód do niezliczonych procesów, a tem samem zachętę do czynów niemoralnych, t. j. do unieważnienia aktów w dobrej wierze zdziałanych.

ad 3. Co się nakoniec tyczy powodów, które pierwotnie mogły skłonić prawodawcę do usankcyonowania zakazu łączenia w jednem ręku kilku posiadłości włościańskich — takowy w dzisiejszem położeniu rzeczy, w obec usamowolnienia włościan i zasady równouprawnienia wszystkich w obliczu prawa, już żadną miarą usprawiedliwić się nie da, uważamy więc za zbyteczne, wchodzić w bliższy rozbiór onychże, w celu wykazania bezzasadności wszelkich dotyczących obaw.

Gdy wszystkie wyżej przytoczone ustawy, ograniczające włościan w prawie rozrządzania ziemią, dotychczas obowiązują, przeto rzeczą jest władzy ustawodawczej znieść takowe jako szkodliwe dla ogółu, a to tem bardziej, ile że one nie zgadzają się ani z zasadą bezwzględnej sprawiedliwości i wolności, wszystkim zarówno nadanej, ani nie odpowiadają potrzebom ekonomiczno-politycznym, przeciwnie jako szkodliwe zabytki niedojrzałości społecznej i ekonomicznej przynoszą tylko szkodę krajowi.

Kto w całej pełni używa praw obywatelskich, i nie podlega władzy ani opiekuna ani kuratora — ma według ustaw cywilnych nieograniczone prawo rozrządzania osobą swoją i majątkiem. Ograniczenie tego prawa dałoby się usprawiedliwić tylko w tym razie, gdyby tego wymagały wyższe względy na ogólne dobro kraju; lecz gdy takich wyższych względów, wskazanych potrzebą ogółu, trudno się dopatrzyć w zakazach nabywania i zbywania, dzielenia i łączenia posiadłości włościańskich, jakeśmy to wyżej wykazali, przeto powyższe ograniczenia włościan, na innych zupełnie podstawach oparte, uwłaczając prawnemu pojęciu własności, w obec którego ostać się nie mogą, rodzą tylko to powszechne przekonanie, że prawo własności przyznane włościanom jest czystą fikcyą, — tylko cieniem prawdziwej własności, i że dotychczasowe prawodawstwo jedynie dla tego wahało się obdarzyć włościanina prawdziwą własnością, ponieważ uważało cały stan włościański jeszcze za niedojrzały, a zatem niezdolny rządzić samym sobą bez dalszej opieki Rządu.

Żąda więc już sama zasada równej dla wszystkich i bezwzględnej sprawiedliwości, aby włościanin, prawnie uznany za nieograniczonego właściciela swego gruntu, stał się nim w rzeczywistości, w prawdziwem tego słowa znaczeniu, i nie ulegał ograniczeniom, którym nie ulegają inni współobywatele kraju, aby więc miał nieograniczone prawo rozrządzania swoją własnością, według własnej woli, i to tak między żyjącymi, jakoteż na przypadek śmierci.

Z tego powodu ustawa spadkowa dla włościan z dnia 10. maja 1787. i 29. października 1790. nadweręża to prawo w wysokim stopniu, wkładając na ojca obowiązek, zachowania całości gruntu dla syna najstarszego, a tem samem pozbawiając go wolności rozporządzenia nią według własnej woli, i w sposób, uzdolnieniu potomstwa odpowiedni, a zatem najwłaściwszy.

Prócz tego ustawa ta krzywdzi resztę rodzeństwa najstarszego brata, jego samego wtrąca w długi, i jest jedną z głównych przyczyn upadku gospodarstwa rolniczego, nadając bowiem wyłączny przywilej posiadania ziemi najstarszemu synowi i wkładając nań obowiązek spłacenia rodzeństwu sched spadkowych, wyzuwa tę resztę rodzeństwa z majątku rodzicielskiego, i nadaje jej jedynie prawo upominania się u brata najstarszego o wypłatę schedy według wartości gruntu zazwyczaj dowolnie oznaczonej.

Jeżeli brat, co grunt po ojcu odziedziczył, z jakichkolwiek powodów nie poczuwa się do prawnego obowiązku spłacenia rodzeństwu oznaczonej wartości gruntu, lub też nie ma chęci uiszczenia się z długu, lub nareszcie nie jest w możności spłacenia sched, powstają spory sądowe między rodzeństwem, które — gdy wymiar sprawiedliwości z powodu różnorodnych opłat jest bardzo kosztownym, a nadto przy rozwlekłym procederze sądowym, trwają zbyt długo — kończą się zwykle ruiną tak jednej jak i drugiej strony prawującej się. A jeżeli brat, odziedziczywszy grunt rodzicielski, jest sumiennym i radby rodzeństwo swoje zaspokoić, nie pozostaje mu nic innego jak zaciągnąć pożyczkę; — bo gdy prawo zabrania mu sprzedać część gruntu, więc nie ma innego środka, jak w pożyczce szukać ratunku, która zwykle połączona z lichwą, pociąga za sobą niemożność spłacenia procentów dochodami — a tem mniej kapitału samego, — sprowadza w dalszem następstwie zaniedbanie gospodarstwa, a ostatecznie przymusowe wywłaszczenie właściciela samego. — Tak więc owa nietykalna ordynacya niszczy brata najstarszego jako dziedzica i wtrąca rodzeństwo jego w nędzę i ubóstwo.

Ograniczenia wyżwspomnione są także pod innym względem szkodliwemi, — albowiem zbyteczne opiekowanie się, a w szczególności opiekowanie się pod względem rozporządzania swą własnością, jako ubliżające godności człowieka i uwłaczające stanowisku wolnego obywatela kraju konstytucyjnego, mającego nawet prawo do udziału w najwyższej władzy ustawodawczej, poniża go i demoralizuje.

Orzekając, że włościanin a nawet cały stan włościański musi zginąć, jeżeli się mu nada prawo wolnego rozporządzania swą własnością, orzeka się tem samem, iż włościanin nasz mniej ma zdrowego rozsądku, mniej znajomości gospodarstwa, mniej samoistności i stałego charakteru, aniżeli inne stany, ubliża się go już samą tą ustawą. — Chcieć utrzymać powyższe ograniczenia, choćby nawet nieco zmodyfikowane, znaczy tyle co poddać stan włościański pod wieczną opiekę władz rządowych, co w kraju konstytucyjnym być nie powinno.

Nadto włościanin, pod taką nieustającą opieką zostający, staje się niedbałym o swoją własność, która właśnie dla tego, że nią dowolnie nie może rozrządzać, nie jest w oczach jego prawdziwą własnością — traci zapobiegliwość, oglądając się ciągle na swego opiekuna — traci samodzielność i w końcu niedołężnieje. — Jak długo włościanin pozostanie pod wpływem tej opieki rządowej, nie dozwalającej mu równych z innymi używać praw, i odłączającej go pod względem wolności od reszty społeczeństwa — tak długo najpiękniejsze nawet instytucye żadnego nań nie wywrą wpływu, — tak długo nieprzystępne mu będą prawdziwa oświata i jasne pojęcie i poczucie prawa, a w szczególności prawnej i moralnej konieczności, szanowania cudzej własności, tej jedynej podwaliny społeczeństwa naszego — nie mogąc bowiem własnej dowolnie używać, nie potrafi też szanować i cudzej. — Zniesienie więzów krępujących własność włościan i ich wolność rozporządzania ziemią, którą posiadają, jest więc i pod względem moralnym bardzo pożądanem i koniecznem. Nie tylko zasada bezwzględnej sprawiedliwości i wolności, nie tylko względy moralności i duch czasu, ta potęga wzrastająca z postępem ducha ludzkiego, domagają się zupełnej emancypacyi włościan pod względem rozporządzalności ziemią, którą posiadają — żądają tego także względy narodowo ekonomiczne.

Nauka ekonomii narodowej i doświadczenia krajów najoświeceńszych wykazują, że ograniczenia tamujące wolne rozporządzanie ziemią, czy to pod względem zbywania i nabywania, dzielenia lub skupienia, najszkodliwsze na gospodarstwa krajowe wywierają skutki. Wszędzie też rządy, dbałe o podniesienie rolnictwa — tej głównej podstawy gospodarstwa narodowego — poznosiły już lub znoszą owe ograniczenia jako szkodliwe zabytki niedojrzałości społecznej i ekonomicznej.

Zgadzają się w tem pierwsi ekonomiści i agronomowie Francyi i Niemiec, że nieograniczona wolność dzielenia i łączenia gruntów jest warunkiem pomyślności w rolnictwie, — gdy zaś na pomyślnym rozwoju rolnictwa opiera się pomyślność powszechna narodów, gdyż ono jest źródłem początkującem ich zbiorowej potęgi, zatem i potęga narodów, gdzie ona istnieje, opiera się głównie na wolnym ruchu posiadłości ziemskich, to jest na mobilizacyi czyli uruchomieniu ziemi.

We Francyi, Belgii, Szwajcaryi, Szwecyi, Danii i t. d. powierzchnia ziemi rozpadła się na drobne posiadłości — a przecież pomyślność tych krajów nie tylko na tem nie ucierpiała, lecz owszem podniosła się od

chwili pozostawionej im wolnej rozporządzalności ziemią do olbrzymiej wysokości pod każdym względem — bo odtąd rolnictwo tam znacznie naprzód się posunęło, i przemysł się rozwinął, i miasta się podniosły, a oświata ogólna olbrzymim naprzód postępuje krokiem. Gdy więc za świadectwem historyi, wszystkie te narody doszły do wysokiego stopnia bogactw i potęgi, którym pozostawiono wolność rozporządzania ziemią — przeto miejmy i my tę nadzieję, że zniesienie wyżwzmiankowanych ograniczeń stanie się i dla nas początkiem dobrobytu i pomyślności rolników, a z czasem znakomitym czynnikiem do podniesienia i ustalenia bytu narodowego, bo tylko życiem i pomyślnością ludzi pojedynczych, rozwija się zbiorowe życie i pomyślność narodu.

Korzyści połączone z wolnością mobilizacyi ziemi, winniśmy wykazać szczegółowo. Do rzędu tych należą głównie następujące:

1. We wszystkich krajach, w których kwitnie rolnictwo, widzimy posiadłości ziemskie podzielone na duże, drobne i mierne. Wyjątek stanowią tylko Anglia, gdzie prócz lordów właściciele przeważnej części powierzchni ziemi, nie ma prawie ani miernych, ani drobnych posiadłości, lecz natomiast kwitnie przemysł rozwinięty na olbrzymie rozmiary; niemniej Włochy, gdzie lud wiejski nie ma już wprawdzie żadnej własności i uprawia tylko zaczynszowaną ziemię, lecz jak w kraju bogatym ma niewyczerpane źródła zarobku.

Prócz obszarów dworskich i gruntów włościańskich nie masz w kraju naszym posiadłości średnich, te bowiem tworzą się z odłamków od większych lub z połączenia mniejszych; nie mogły więc one powstać w obec zakazu dzielenia posiadłości, bądź większych bądź mniejszych, i zakazu łączenia mniejszych. Dopiero gdy niepodzielność i nierozwiązalność posiadania ziemskiego uchylone zostaną, zapełni się próżnia między większemi i mniejszemi posiadłościami, otworzy się średni stan rolniczy i umożebni się zbliżenie właścicieli większych do mniejszych, a gdy się tak uszereguje stopniowo posiadłości ziemskie od największych do najmniejszych w nieprzerwanym łańcuchu, łączącym wszystkich rolników jednym duchem narodowym, jedną myślą, jednym celem, wzrośnie i spotęguje się pomyślność kraju, która właśnie polega na naturalnym i odpowiednym stosunku, między wielkiemi, miernemi i małemi posiadłościami; gdzie bowiem przemagają gospodarstwa większego rozmiaru, tam rolnictwo równie marnieje, jak gdzie stosunkowo przemagają posiadłości zbyt małe.

Uchylenie powyższych ustaw prohibicyjnych przyczyni się więc w dalszem następstwie do zrównania majątków i podniesienia stanu średniego, który wszędzie głównym jest czynnikiem moralnej i materyalnej siły narodu.

2. Pouczają nas dalej doświadczenia innych narodów, że głównym warunkiem pomyślnego stanu rolnictwa jest zupełna wolność rozrządzania swą własnością ziemską, że narody używają jej z wszelką przezornością, a rzadko tylko i wyjątkowo wydarzają się wypadki nadużyć tej wolności, tkwi to bowiem już w ludzkiej naturze, iż nikt nie wyzuwa się chętnie ze swego kawałka rodzinnej ziemi, na której urodził się, wzrósł lub w pocie czoła pracował. Z własnego wiemy doświadczenia, iż rzadko wydarza się wypadek, by właściciel ziemi, żadną nie przyciśnięty potrzebą, wywłaszczał się dlatego jedynie, aby pozbyć się ziemi, tego jedynego przytułku swobody, aby zmienić dotychczasowy sposób życia i zatrudnienia i szukać innego nieznanego mu dotąd, który, jeżeli połączony z pracą, do której nie nawykł, będzie mu ciężarem, a jeżeli nieprodukcyjny, stanie mu się nieznośnym. Ostatecznie nieubłagana tylko konieczność zmusza rolnika do pozbycia się swej ziemi.

Podobnież ostatecznem dążeniem każdego człowieka jest polepszenie bytu swego. Kto więc przemienia ruchomy swój majątek na własność gruntową, nie czyni tego w innym jak tylko w tym zamiarze, by mu ta nowa własność większy przyniosła pożytek. Skoro więc właściciel ziemi sprzedaje ją całą, lub część onejże, bo w posiadaniu całości już się nie może utrzymać i nią należycie zawiadywać, lub jeżeli ją sprzedaje, byleby się jej tylko pozbyć, w obu wypadkach zyskuje tylko na tej zmianie właściciela gospodarstwo krajowe, którego pomyślność właśnie na tem polega, aby najlepszy rolnik ziemię posiadał, gdyż po nim tylko można się spodziewać użytecznej pracy. Ogół pozbywa się rolnika, który stracił możność lub chęć zajęcia się gospodarstwem rolniczem, i na jego miejsce wprowadza na grunt nowonabywcę, który pragnie go nabyć, a więc chce i może na tem polu z większym dla ogółu pożytkiem użyć swych sił i zdolności.

Zyskują na tem także strony interesowane, ponieważ każda dobrowolna tranzakcya zawsze dla tego tylko się zawiera, że obopólny interes sprzedającego i nabywającego radzi ją uskutecznić; sprzedającego, który już nie chce lub nie może bez własnego dalszego uszczerbku trudnić się rolnictwem, nabywającego, który chce i może zająć się niem z większym dla gospodarstwa pożytkiem. Zysk ten dla sprzedającego jest tem pewniejszy im większe jest współzawodnictwo kupujących, przeto tem dotkliwszą krzywdę wyrządzają właścicielowi gruntu włościańskiego wyżwspomniane orgraniczenia, umniejszające liczbę osób mogących mieć chęć kupienia, a w szegółności wykluczające od kupna najbliższego sąsiada, a niegdyś dziedzica, który już dlatego wyższą cenę dać jest w stanie, ponieważ grunt sprzedać się mający dla niego, jako sąsiada, większą ma wartość, aniżeli dla kogo innego.

Ułatwiając zawarcie podobnych tranzakcyj i usuwając wszelkie na przeszodzie stojące ograniczenia — co właśnie powinno być zadaniem władzy ustawodawczej, dogadza się dążeniu każdego indywiduum do polepszenia bytu własnego, a tem samem do wzrostu ogólnej zamożności, bo interes pojedynczych indywidów tem jest dla gospodarstwa krajowego, czem są siły organiczne dla ciała ludzkiego. Ztąd wynika, że wolność rozrządzania ziemią, żadnem nie krępowana ograniczeniem, prowadzi do obsadzenia na gruncie zdolniejszych i zamozniejszych gospodarzy — do podniesienia rolnictwa i wyższego stopnia kultury, a zatem do wzrostu bogactwa krajowego, słusznie więc uważaną być winna za postęp w ekonomice krajowej.

3. Ze względu na dzisiejszy stan kredytu w kraju naszym, głos powszechny domagający się wolności rozrządzania ziemią i dzielenia gruntów, stał się kategorycznym postulatem przyrodzonego prawa utrzymania samego siebie, temu zaś odpowiada obowiązek władzy ustawodawczej, usunięcia przyczyn zagrażających exystencyi całego stanu rolniczego, albowiem tylko w uzyskaniu tej wolności leży jedyny środek ratunku rolników od zagrażającej im zagłady.

Wiadomo bowiem powszechnie jak wielkim jest brak kapitałów, a zwłaszcza kapitałów tanich, gdyż stopa procentowa w całej prawie Europie znacznie się podniosła, a prawdopodobnie z czasem jeszcze wyżej się podniesie, stosując się do coraz więcej wzrastającego popytu na targach pieniężnych.

Wiadomo też, że przedsiębiorstwa przemysłowe i handlowe, zapewniające kapitałom wyższe korzyści od tych, które im rolnictwo dać może, znęciły je do siebie — równie jak je pochłonęły papiery wartościowe, 7, 8, a nawet 9 procentów niosące, któremi dziś przepełnione są targi pieniężne. Ztąd pochodzi, że kapitaliści mogąc z najrozmaitszych źródeł ciągnąć jak największe zyski z kapitałów swoich, niechętnie udzielają ich rolnikowi, który nie mając odpowiedniego tej wysokiej stopie procentowej dochodu z ziemi, opłacać nie jest w stanie, a jeżeli mu przyjdą w pomoc kapitałem i wciągną w swój rachunek, przewlekłość naszej procedury sądowej, pozbawiającej wierzyciela możności szybkiego zrealizowania praw swoich, nie dziw że rolnik wsród tak niekorzystnych okoliczności zbyt drogo okupuje sobie dobrodziejstwo kredytu ziemskiego.

Tak więc korzystanie z kredytu, który dla rolnika tak często jest niezbędnym warunkiem istnienia, wobec dzisiejszych stosunków może się stać przyczyną zupełnego upadku, bo kredyt uzyskany na procent, którego renta ziemska pokryć nie może, musi z czasem pochłonąć cały majątek zapożyczającego się.

Mniej dotkliwy, zawsze atoli niekorzystny zachodzi stosunek właściciela ziemi szukającego kredytu do zakładów kredytowych, udzielających pożyczek na hypoteki nie w gotowiznie, lecz w listach zastawnych, które wypożyczający spieniężywszy po niskim onychże kursie, w rzeczywistości tak mały otrzymuje kapitał, iż procent, który ma opłacać, wynosi prawie $^{7}/_{100}$ od kapitału po spieniężeniu listów zastawnych w gotowiznie uzyskanego.

Właściciel posiadłości włościańskiej, szukający kredytu, z powodu nieurządzonych ksiąg gruntowych, tem w niekorzystniejszem znajduje się położeniu. Ztąd też pochodzą owe narzekania na lichwę, która w końcu włościanina jednego po drugim wyzuwa z własności.

Jeżeli zatem okoliczności zmuszają rolnika do szukania kredytu — niech się nie łudzi myślą, że pożyczka usuwająca na chwilę grożące mu skąd inąd niebezpieczeństwo, może go ocalić stanowczo — bo kapitał na wyższy procent wypożyczony w dzisiejszym składzie rzeczy, dla rolnika przestał być dobrodziejstwem, przeciwnie zamienił się w narzędzie samobójstwa, prędzej lub później nieodzownie następującego.

Jedynym środkiem ratunku dla rolnika, który się już bez kredytu obejść nie może, jest sprzedaż części posiadłości, którą ocali resztę majątku swego. Aby mu zaś umożebnić użycie tego środka, usunięcie zakazu dzielenia gruntów jest niezbędną koniecznością.

W usunięciu zatem zakazu tegoż widzimy w obec dzisiejszych krytycznych stosunków kredytowych jedyny środek ocalenia od upadku przeważnej części naszego stanu rolniczego — a tem samem najskuteczniejszy środek przeciw zubożeniu i utworzeniu proletaryatu; przeto nie w uchyleniu, lecz przeciwnie w utrzymaniu nadal powyższych ograniczeń, widzimy właściwe źródło proletaryatu wiejskiego.

4. Rolnictwo, które u nas stanowi [illegible]wie jedyne źródło bogactwa krajowego w porównaniu z Zachodem, stoi na dość niskim stopniu rozwoju, a jeżeli się nie dźwignie z niemowlęctwa, w którem się znajduje, i nie wstąpi na drogę racyonalnego postępu, stan rolniczy musi nietylko zrzec się nadziei polepszenia swego bytu, ale nadto być przygotowanym na zupełny swój upadek, zwłaszcza przy wzrastającej codzień konkurencyi obcych ziemiopłodów, przepełniających już obecnie targi zbożowe, która przy zwiększonych ułatwieniach komunikacyi coraz więcej się wzmaga, niemniej przy wysokości opodatkowania, która w skutek urządzeń gminnych tem większe przybierze rozmiary.

Jedyny środek ratunku upatrujemy w przemianie dotychczasowego trybu gospodarstwa rolniczego na gospodarstwo wytężone, które się na tem zasadza, by na małej przestrzeni ziemi kosztem jak najmniejszym produkować jak najwięcej. Zaprowadzenie takiego gospodarstwa wymaga nagromadzonych zasobów, które nauka ekonomii nazywa kapitałem, to jest kapitału stałego i obrotowego, aby koniecznie w gospodarstwie zaprowadzić ulepszenia, podnieść siłę produkcyjną ziemi, i z zebranych ziemiopłodów największe wyciągnąć korzyści. — Im rozleglejsze gospodarstwo, tem większych ono wymaga kapitałów — których nie mamy i nie tak łatwo dostać możemy. Najłatwiejszem byłoby zaprowadzenie gospodarstwa wytężonego na posiadłościach mniejszego rozmiaru, bo te mniejszego kapitału potrzebują.

Ztąd wynika, że nierównie korzystniejszem jest posiadanie mniejszego obszaru ziemi przy pomocy kapitału stałego i obrotowego — aniżeli gospodarstwa większego, ogołoconego z wszelkich kapitałów. Do tego zaś rezultatu może nas doprowadzić jedynie uruchomienie ziemi i usunięcie wszelkich przeszkód, będących na zawadzie wolnemu nią rozrządzaniu.

5. niezaprzeczalnym — bo doświadczeniem stwierdzonym jest fakt, że właściciel mniejszej posiadłości uprawia swój grunt lepiej i troskliwiej, aniżeli posiadacz większych obszarów; — gdy tamten korzysta z każdej piędzi ziemi, u tego większe obszary leżą częstokroć odłogiem, — gdy gospodarz mniejszy każdy niemal kłos zabiera ze ziemi, pod słomianą zachowuje strzechą, większy nieraz z bolem serca spogląda na plon już dojrzały — co spada lub gnije na polu. Ztąd też pochodzi, że mniejsza posiadłość większy stosunkowo niesie pożytek, a zatem i większą ma wartość, gdy przeciwnie większe posiadłości wręcz odwrotny przedstawiają nam obraz.

Spojrzyjmy na Francyę rozparcelowaną i porównajmy zmianę, jaka zaszła w stanie posiadłości w ciągu lat trzydziestu, — a mianowicie na podstawie dat statystycznych od roku 1815. do 1854. W tymże czasie podniosła się liczba parcel, a zatem właścicieli gruntowych z 10 na 13 milionów, to jest o 30 procent; — ludność, która też jako bogactwo narodowe uważać należy, z 29 na 36 milionów, a więc o 24 procent; — czysty dochód z 1.850 na 2.640 milionów, to jest o 67 procent; — a wartość czyli cena kupna z 39.500 na 83.800 milionów — a zatem o 112 procent. Cyfry te najwybitniejszym są dowodem, do jak olbrzymiej wysokości wznieść się może zamożność kraju w skutku nieograniczonej rozporządzalności ziemią.

6. Jest to rzeczą przez agronomów już powszechnie uznaną, że pomiędzy środkami wiodącemi do ulepszenia gospodarstwa rolniczego i podniesienia wartości ziemi, pierwszorzędne zajmuje miejsce złączenie w jednę całość gruntów porozrzucanych i arondowanie posiadłości, czyli tak zwana komasacya gruntów, bo ułatwia nadzór, zmniejsza koszta zarządu i nadzoru, usuwa przyczyny sporów granicznych, umniejszając i liczbę sąsiadów i rozciągłość granic, utrudnia możność uszkodzeń lub innych przekroczeń, dozwala ulepszenia złych i uprawy najczęściej odłogiem leżących gruntów, upiększa posiadłość i kraj, a tem samem ułatwia kupno i sprzedaż gruntów.

Wszystkie też rządy troskliwe o pomyślność rolnictwa uznały potrzebę zaprowadzenia stosownej w tym względzie reformy, i na mocy wydanych ustaw przeprowadziły w swych krajach komasacyę gruntów, drogą bądź dobrowolną, bądź przymusową. Czują też tę potrzebę u nas wszyscy właściciele, których pola orne są rozwałkowane, między sąsiedzkiemi porozrzucane, lub w rozmaitych miejscach od siebie oddalonych położone, których lasy poprzeplatane sianożęciami obcemi, gdyż ani ich należycie uprawić, ani też dozorować, i żadnego prawie pożytku z nich mieć nie mogą.

Ze względu więc na ważność i doniosłość kwestyi o komasacyi gruntów, której uregulowanie na drodze prawodawstwa jest tak wielce pożądanem, należy przedewszystkiem dążyć do usunięcia wszelkich przeszkód, które komasacyę gruntów w drodze dobrowolnej umowy czynią niemożliwą, lub ją przynajmniej nader utrudniają.

Taką przeszkodą sa wyżwzmiankowane zakazy, a chociaż okólnik z dnia 26. kwietnia 1787. dozwala zamiany gruntu włościańskiego na dworski, za zezwoleniem włościanina, lub nawet mimo jego woli za przyzwoleniem większej części gminy, w obu jednak wypadkach tylko w tym razie, jeżeli władza polityczna na to zezwolić raczy, zamiany tego rodzaju w obec uciążliwości warunków w rzadkich wypadkach przychodzą do skutku, przyczem i to nadmienić nam wypada, iż ograniczenie komasacyi na zamianę gruntów, równa się niemal zakazowi komasacyi, znaleść bowiem grunt, który niepsując ustroju własnego gospodarstwa byłby równie dobrym jak ten, który się chce nabyć dla zaokrąglenia, i dogodnym właścicielowi nabyć się mającego gruntu, a nadto przez władzę polityczną za odpowiedni uznanym; jest to zadanie nader trudne, zwykle niepodobne, choćby tylko dlatego, że właściciel gruntu przydatnego do zaokrąglenia żąda zań pieniędzy, a nie innego gruntu. Chcąc tedy umożebnić komasacyę, jako niezbędny warunek racyonalnego gospodarstwa, do której urzeczywistnienia w interesie rolnictwa i dobrobytu kraju naszego koniecznie dążyć należy, trzeba przedewszystkiem znieść wszystkie powyżej wymienione ograniczenia. Wtedy tranzakcye o własność ziemską, uwolnione od krępujących więzów, pójdą naturalnym torem stosownie do wymagań gospodarskich i zasobów pieniężnych, posiadłości zaokrąglą się, zagospodarowanie ich stanie się łatwiejszem i korzystniejszem, ziemia nabierze większej wartości, na czem ostatacznie tak właściciel jak i kraj zyskają.

7. Nie możemy pominąć milczeniem tej także korzyści, że wolność nabywania gruntów włościańskich, bądź całych, bądź tylko cząstek, wprowadzi na targ kapitały u wielu włościan dotąd martwo leżące i z obiegu cofnięte, niemniej i tej, że przez ułatwienie uboższym nabywania ziemi, której posiadanie wywiera pewny urok, praca, oszczędność i ogólna moralność podnieść się muszą.

8. Nakoniec nadmienić nam wypada, że pomimo wyrzeczonej ustawami zasady, iż od chwili zniesienia stosunku poddańczego, wszelka między gruntami niegdyś dominikalnemi i rustykalnemi ustała różnica, ona jednak w obec powyżej poszczególnionych zakazów dotąd jeszcze w całej pełni prawnie istnieje, bo właściciel posiadłości dworskiej na zasadzie ustaw cywilnych dziedziczy i rozporządza swym majątkiem, włościanin zaś co do prawa następstwa i rozrządzania swem mieniem zupełnie innym podlega ustawom. Znieśmy więc uchyleniem powyższych zakazów i tę ostatnią różnicę prawną, jaka jeszcze między właścicielami większych i mniejszych posiadłości zachodzi i uświęćmy naszą ustawą równość wszystkich w obliczu prawa.

Po należytem zbadania i uwzględnieniu wszystkich tych korzyści, wypływających z wolności dzielenia łączenia gruntów włościańskich, doszliśmy do tego niezachwianego przekonania, że zupełna w tej mierze wolność w obecnych zwłaszcza stosunkach, jeżeli rychło wejdzie w życie, stanie się jedynym środkiem ochrony stanu rolniczego od przybliżającego się upadku jego. Nie wahamy się więc zalecić Wysokiej Izbie przyjęcie zasady uruchomienia ziemi.

Nie uszły też naszej uwagi odzywające się gdzieniegdzie głosy za oznaczeniem pewnego minimum, poniżej którego nie powinno się już dzielić posiadłości włościańskiej; — z powodów wszakże wyżej wyłuszczonych nie uznaliśmy za usadnioną objawioną w tej mierze obawę zubożenia i zdemoralizowania się ludu wiejskiego, którą jedynie starano się uzasadnić zaproponowaną w ten sposób modyfikacyę bezwarunkowego zakazu dzielenia, przeciwnie osądziliśmy, że pomieniona obawa, oparta tylko na przypuszczeniach i domniemywaniach, nie ma żadnej usprawiedliwionej podstawy; gdzie bowiem zasady ekonomii politycznej i doświadczenia innych narodów wskazują wręcz przeciwne objawy, tam same tylko przypuszczenia ostać się nie mogą.

Zwróciliśmy i na to uwagę, że w każdej instytucyi jest coś świętego, czego nie wolno lekcyważyć, i że każdą reformę z wolna i z wszelką roztropnością zaprowadzić należy — mieliśmy i to prawidło na względzie, że przy zaprowadzeniu nowości, jakkolwiek dobrej i przez teoryę gospodarstwa narodowogo za użyteczną uznanej, nie dość kierować się ogólnemi zasadami teoryi, potrzeba jeszcze aby je zastosować do własnego kraju, zwłaszcza w kwestyi tak wielkiej doniosłości politycznej i narodowo-ekonomicznej, jaką jest sprawa w mowie będąca. — Wszelako wszystkie te względy nie były dostatecznemi, by mogły zachwiać nasze wyżwypowiedziane zdanie, oparte na tem przekonaniu, że właśnie stosunki naszego kraju wymagają z nieubłaganą koniecznością jak najprędszego zaprowadzenia zaprojektowanej reformy, i że stosowna pora w sam czas uchwycona stanowi, o jej przyszłości. Że zaś chwila ta już nadesła, domagająca się radykalnej zmiany dotychczasowych stosunków społecznych, dowodzi już ten sam fakt, że pomimo wszystkich zakazów, dotąd prawnie istniejących, podziały gruntów włościańskich faktycznie ciągle się odbywają, i że fakt nielegalny stał się powszechnym w całym kraju.

Władza ustawodawcza nie moze i nie powinna patrzeć obojętnem okiem na tak anormalny stosunek, wprowadzający tylko nieład i zamęt w stosunki społeczne, i zagrażający ogólnemu bezpieczeństwu prawa; — przeciwnie powinna mu tamę położyć użyciem radykalnej reformy, i nie tylko czyny już dokonane uznać jako prawnie zdziałane, lecz i na przyszłość prawnie umożebnić to, co już samo przez się jest niemożebnem, to jest utrzymanie prawnego stosunku, który przy naturalnym biegu rzeczy utrzymać się nie może i nigdy się nie utrzyma. Co bowiem dziś się dzieje, i w przyszłości dziać się będzie, bez względu czy dotychczasowe ograniczenia w całości zachowane, czy też tylko zmodyfikowane zostaną.

Na tych zasadach opiera większość komisyi swój wniosek:

Wysoka Izba raczy uchwalić zasadę: że wolność dzielenia gruntów włościańskich ma być nieograniczoną.

Skrzyński
Przewodniczący.

Kabat
Sprawozdawca.

Sprawozdanie

w przedmiocie wolności obrotu własnością ziemską.

W skutek uchwały Wysokiego Sejmu powziętej na 17. posiedzeniu: iż wolność dzielenia gruntów ma być nieograniczoną — komisya rozpoznawszy przedłożenie rządowe, przedkłada poniżej zamieszczony projekt do ustawy.

Hubicki w. r.
przewodniczący.

Kabat w. r.
sprawozdawca.

Ustawa

dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, tycząca się wolności obrotu własnością ziemską.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam, co następuje:

§. 1.

Przepisy i ustawy polityczne, ograniczające wolność obrotu własnością ziemską, tracą moc obowiązującą.

§. 2.

Znosi się niepodzielność posiadłości ziemskich, jaka istnieje na mocy przepisów i ustaw politycznych

§. 3.

Właściciel posiadłości ziemskiej może rozrządzać jakąkolwiek jej częścią bez zezwolenia władz politycznych.

§. 4.

Właściciel posiadłości włościańskiej nie jest obowiązany sam na niej gospodarować.

Równoczesne posiadanie kilku posiadłości włościańskich, tudzież równoczesne posiadanie posiadłości włościańskiej i własności ziemskiej innego rodzaju, nie ulega nadal żadnym prawnym ograniczeniom.

§. 5.

Ustawa niniejsza nie narusza ograniczeń prawa wolnego rozrządzania własnością ziemską, zasadzających się na prawie prywatnem — ani ograniczeń prawa rozrządzania własnością gminną, zawartych w przepisach ustawy gminnej — ani nareszcie ograniczeń co do podzielności lasów gminnych (ustęp pierwszy §. 21. ustawy lasowej z dnia 3. grudnia 1852. Dz. P. P. nr. 250) i co do podzielności lasów, które tak jak lasy gminne mają być uważane (§. 31. ces. pat. z dnia 5. lipca 1853. Dz. P. P. nr. 130.). Również pozostają nietknięte przepisy względem utrzymywania ewidencyi stanu posiadania w celu opodatkowania.

§. 6

Memu Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Memu Ministrowi Sprawiedliwości polecam wykonanie niniejszej ustawy.

Sprawozdanie

mniejszości komisyi gruntowej, w przedmiocie zaprowadzenia wolności dzielenia własności ziemskiej.

Mniejszość komisyi gruntowej nie mogła zgodzić się na przyjętą przez większość tejże komisyi zasadę nie ograniczonej wolności w dzieleniu własności ziemskiej, a przeto i przeciw przyjęciu w całości trzech pierwszych paragrafów przedłożenia rządowego „o wolności obrotu własnością ziemską“ głosować musiała, a to z następujących powodów:

1. Uchylenie praw i przepisów politycznych, stojących dotąd na przeszkodzie wolnemu własnością ziemską rozrządzaniu, które to uchylenie w §. 4. przedłożenia rządowego zamierzone jest, a z którem mniejszość komisyi w zupełności się zgadza — nie pociąga jeszcze za sobą, i według zdania mniejszości pociągać nie powinno nieograniczonej niczem wolności dzielenia własności ziemskiej, — gdyż o ile wyż wskazane, w §. 4. przedłożenia rządowego objęte ograniczenia usprawiedliwić się już nie dadzą, i przeszkodą są w rozwoju gospodarstwa tak dla większych, jak i dla mniejszych posiadaczy, to przeciwnie żadna powszechna i rzetelna potrzeba nie domaga się jeszcze w kraju naszym nieograniczonej dzielności. — Mniejszość sądzi, iż nieograniczona wolność ta w anormalnym stanie kraju, gdzie ani własność ziemska, ani kredyt ziemski i rolniczy, ani nawet ład społeczny w ogólności ugruntowany jeszcze nie jest, — iż wolność ta mogłaby najszkodliwsze przynieść skutki, gdyż łatwo doprowadziłby mogła do wywłaszczenia naszego ludu wiejskiego na rzecz przybyszów, a przeto do stopniowego wynarodowienia kraju. Kultura z Zachodu grożąca łacniej wprawdzie mogłaby się przy tej wolności rozszerzać, lecz za to siły i podstawy narodowe naruszone by zostały.

2. Mniejszość w zasadzie — w teoryi — nie ma nic do zarzucenia przeciw nieograniczonej dzielenia wolności, lecz tu nie idzie o doktrynę, tylko o ustawę, która ma wejść w życie. Otóż nie odstępując bynajmniej od zasady, można być przeciwnym zastosowaniu onej w okolicznościach nieodpowiednich, gdyż niszczących dobre, a wzmagających złe skutki, jakie z stawionej zasady wyniknąć by mogły. Jak u włościańskich właścicieli więcej rozszerzy się oświata i świadomość warunków własnego i ogólnego dobra; — jak ci włościanie będą postawieni pod względem kredytu realnego i osobistego w tych warunkach przynajmniej, w jakich się już dziś więksi właściciele w kraju naszym znajdują, — wtenczas to dopiero, bez narażenia na szwank interesów ludu wiejskiego i narodu, będziemy wolność nieograniczonej dzielności mogli u nas zaprowadzić.

3. Własność ziemska w kraju naszym już rozdzieloną jest na posiadłości różnych rozmiarów: na drobne, małe, średnie i wielkie, a więc w sposób wymogom produkcyi odpowiedni. A jeżeliby w skutku zaprowadzonej bezwzględnej wolności miały rozpaść się większe całości gospodarskie, na małe posiadłości, to ztąd nie wzrost, ale raczej upadek gospodarstwa rolnego wyniknąćby musiał.

Chów bydła, mianowicie owiec, produkcya zboża na export, fabrykacya rolnicza t. j. przerabianie surowych płodów na miejscu na produkta cenniejsze i do wywozu przydatniejsze, nareszcie zaprowadzenie ulepszeń jako to: machin, drenów itp. zawisłe jest powiększej części od egzystencyi i pomyślności większych, na rozleglejszych obszarach, zaprowadzonych przedsiębiorstw rolniczych Z rozpadnięciem się tych całości, stagnacya w produkcyi rolniczej byłaby pewną, a upadek prawdopodobny.

Nie zanosi też lud wiejski petycyi, aby mu wolno było więcej jeszcze rozkawałkowywać grunta, które dzierży. A i więksi też właściciele nie domagają się wszędzie tej nieograniczonej wolności. Jeżeli gdzie pragną jej, to tam i wtedy tylko, gdy spodziewają się kawałkami lepiej spieniężyć odziedziczoną po ojcach spuściznę. Skonstatujmy wprzód potrzebę nowych podziałów, zapytując się o zdanie w tym względzie urzędów gminnych i Rad powiatowych, a potem dopiero będzie czas i podstawa, do wyrokowania w tej sprawie, jednej z najważniejszych, gdyż głęboko sięga we wszystkie społeczno-gospodarcze i narodowe nasze stosunki.

4. Wolność dzielenia ciał tabularnych i dziś z łatwością bywa dawane, jeżeli prawa trzecich osób temu nie stoją na przeszkodzie, a i co do własności włościańskiej za bezwzględną nie podzielnością mniejszość nie jest, lecz chce tylko, aby postanowione były pewne ogólne warunki i zasady, któreby przy dzieleniu i skupianiu posiadłości gruntowych wszyscy w kraju trzymać się byli obowiązani. W granicach tak wytkniętych byłoby jeszcze obszerne zostawione pole, dla dowolnego użytkowania i rozrządzania własnością ziemską, a jednak daneby były pewne rękojmie, uż wolność ta nie będzie nadużytą i do szkodliwych dla dobra powszechnego ostateczności doprowadzoną.

Z tych wychodząc zasad i wskazanemi kierowana powodami, które referent będzie się starał, przy rozprawach w Sejmie rozwinąć i uzupełnić, nie chciała i nie mogła mniejszość komisyi wziąść na siebie odpowiedzialności za ogłoszenie dziś w kraju nieograniczonej wolności dzielenia własności ziemskiej.

Mniejszość komisyi wnosi przeto: Wysoki Sejm raczy uchwalić:

„Komisya z uchyleniem zasady nieograniczonej wolności dzielenia, ma przedłożyć Sejmowi wniosek do stawy, opartej na zasadzie wolności unormowanej, według pewnych, powszechnie obowiązujących zasad i warunków.

Skrzyński,

sprawozdawca mniejszości

Sprawozdanie

komisyi sejmowej, mianowanej do rozpoznania wniosku p. Zyblikiewicza, aby Sejm objawił opinię swoję o ustawach zasadniczych Państwa, tudzież wniosku p. Smolki, względem cofnięcia uchwały z 2. marca 1867.

Wysoki Sejmie!

Brzmienie wniosku posła Zyblikiewicza i przekazanie komisyi, mianowanej do sprawozdania o nim, zarazem i wniosku posła Smolki, włożyły na podpisaną komisyę, nietylko obowiązek zbadania, w czem ustawy zasadnicze Państwa z dnia 21. grudnia 1867. nie odpowiadają potrzebom kraju naszego, ale także i obowiązek wskazania, jakiego stanowiska w ustroju monarchii dla nas wymagać należy, oraz przedstawienie Wysokiemu Sejmowi, o ile można najodpowiedniejszego w dzisiejszych okolicznościach sposobu objawienia i poparcia życzeń i rządów kraju.

W załatwieniu wniosku posła Zyblikiewicza, przedkłada komisya Wysokiemu Sejmowi do uchwalenia projekt uchwały i projekt adresu do Najjaśniejszego Pana, które wyrażają opinię, o ustawach zasadniczych Państwa, oraz życzenia kraju.

Projekta te poczytuje komisya za najodpowiedniejsze środki do urzeczywistnienia naszych życzeń.

Wniosek posła Smolki, wskazuje także środek dojścia do pożądanego przez kraj celu; komisya jednakże nie sądząc, aby nie pozostawało już żadnej nadziei, że żądania kraju nie znajdą sprawiedliwego uwzględnienia, bez uciekania się do takiego ostatecznego środka, nie doradza Wysokiemu Sejmowi przyjęcia wniosku posła Smolki.

Komisya czyni zatem wniosek:

Wysoki Sejm raczy:

1) powziąść załączoną $^{1}/_{1}$ uchwałę;

2) uchwalić załączony pod $^{2}/_{2}$ adres do Najjaśniejszego Pana; $^{1}/_{1}$ $^{2}/_{2}$

3) Przejść nad wnioskiem posła Smolki do porządku dziennego.

Oprócz pomienionych dwóch wniosków, przekazane zostały komisyi do sprawozdania następujące trzy petycye.

Petycya do l. 173. podpisywana we Lwowie, o uchwalenie wniosku posła Smolki i o podanie adresu do Tronu, domagającego się ułożenia wspólnie, między rządem a sejmem krajowym nowych ustaw, regulujących stosunek do Monarchii na zasadach federacyi, aby uzyskać drogą legalną takie stanowisko, jakie miało Królestwo Polskie przed rokiem 1830.

Petycya do l. 292. radnych gminy Ułyczna, o przyjęcie wniosku posła Smolki i o podanie adresu do Tronu, o zaprowadzenie rządu narodowego w Galicyi i o zwołanie delegacyj Sejmów krajowych do Wiednia, nie wyłączając Węgrów i Czechów, w celu utworzenia stosunku federacyjnego w Austryi.

Petycya do l. 342 obywateli powiatu rudeńskiego z takiem samem żądaniem jak petycya do l. 173.

Petycye te załatwione są powyższemi wnioskami.

Ziemiałkowski,
przewodniczący.

Grocholski,
sprawozdawca.

Sprawozdanie

komisyi sejmowej, mianowanej do rozpoznania wyboru p. Wybickiego, aby Sejm objawił opinię swoję w skutek zaszłych tumultów w Sanoku.

Wysoki Sejmie!

Uchwała.

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem oświadcza na mocy §. 19. statutu krajowego:

że stworzony państwowemi ustawami zasadniczemi z dnia 21. grudnia 1867. r. ustrój Monarchii, nie dając naszemu krajowi tyle ustawodawczej i administracyjnej samodzielności, ile mu się należy ze względu na jego historyczno-polityczną przeszłość, odrębną narodowość, stopień cywilizacyi i rozległość, nie odpowiada ani życzeniom, ani warunkom rozwoju narodowego, ani też rzeczywistym potrzebom naszego kraju; a dłuższe trwanie tego stanu wywołując powszechne niezadowolenie musi oddziaływać zgubnie na pomyślność naszego kraju i na dobro całego Państwa.

Pragnąc temu położeniu zaradzić, Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem czyni na mocy tego samego §. 19. statutu krajowego następujący

Wniosek.

Królestwu Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem przyznany będzie samorząd narodowy w zakresie odpowiednim jego potrzebom i odrębnej narodowości. Przedewszystkiem:

1. Wybór członków delegacyi Sejmu do Rady Państwa w liczbie ustawą zasadniczą o Reprezentacyi Państwa oznaczonej urządzi ustawodawstwo krajowe, tak co do sposobu wyboru, jak i co do uznaniu mandatu. Wybory bezpośrednie do Rady Państwa nie będą nigdy zarządzane w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

2. Delegacya Sejmu Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem będzie brała udział w czynnościach Rady Państwa tylko w sprawach wspólnych temuż Królestwu z innemi częściami Monarchii w Radzie Państwa reprezentowanemi.

3. Następujące przedmioty, o ile się tyczą Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem mają być wyjęte z zakresu działania Rady Państwa, oznaczonego państwową ustawą zasadniczą i przejdą w myśl §. 12. tej ustawy w zakres działania Sejmu tegoż Królestwa.

a) urządzenie izb i organów handlowych;

b) ustawodawstwo względem zakładów kredytowych i zabezpieczenia, banków i kas oszczędności; ustawodawstwo przemysłowe;

c) ustawodawstwo o przynależności;

d) ustanawianie zasad nauczania w szkołach ludowych i gymnazyach, i ustawodawstwo o uniwersytetach;

e) ustawodawstwo w przedmiotach prawa karnego i policyi karnej; ustawodawstwo prawa cywilnego i górniczego;

f) ustawodawstwo o głównych zarysach organizacyi władz sądowych i administracyjnych;

g) ustawy mające się wydać w celu przeprowadzenia zasadniczych ustaw Państwa o powszechnych prawach obywateli, o władzy sędziowskiej i o władzy rządowej i wykonawczej w tychże ustawach powołane;

h) ustawodawstwo o przedmiotach odnoszących się do obowiązków i do stosunków pojedynczych krajów między sobą;

4. Na pokrycie wydatków administracyi, sądownictwa, wyznań, oświaty, bezpieczeństwa publicznego i kultury krajowej w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, wydzielona będzie z funduszu Państwa do rozporządzenia Sejmu suma, rzeczywistym potrzebom odpowiednia, i suma ta będzie wyjęta co do szczegółów jej użycia z zakresu działania Rady Państwa.

5. Dobra krajowe Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, zwane kameralne przyłączone zostaną do funduszu krajowego tegoż Królestwa jako własność kraju.

6. Żupy solne (kopalnie i warzelnie) w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem nie będą mogły być ani sprzedane, ani zamieniane, ani obciążone bez zezwolenia Sejmu tegoż Królestwa.

7. Królestwo Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem będzie miało w kraju swój własny sąd najwyższy i kasacyjny.

8. Dla spraw administracyi, sprawiedliwości, wyznań, oświecenia, bezpieczeństwa publicznego, kultury krajowej i handlu otrzyma Królestwo Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem swój odrębny zarząd pod naczelnictwem Kanclerza, czyli oddzielnego Ministra dla powyższych spraw tego Królestwa, odpowiedzialny jego Sejmowi za wykonywanie ustaw krajowych.

Najjaśniejszy Panie! Najmiłościwszy Cesarzu i Królu!

Pozbawiony od dawna możności przemówienia do Waszej Cesarsko-Królewskiej Apostolskiej Mości, Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, z tem większą czyni to dziś radością, że może wynurzyć Najjaśniejszy Panie najuniżeńszą podziękę za zapowiedziane nam przybycie Twoje, ten nowy dowód łaski i życzliwości, który niechybnie wzmocni węzły łączące kraj z Jego królem.

Radość nasza jest tem żywsza, że po raz pierwszy dostaje się nam w udziale zaszczyt powitania na naszej ziemi Najjaśniejszej naszej Cesarzowej i królowej.

Szczególną też wdzięczność dla Waszej Cesarskiej Mości budzi w sercach naszych to, że przyjazd ten wypada w chwili, kiedy zwołany po raz pierwszy po dokonanym nowym ustroju Państwa Sejm krajowy, poczytuje za swój obowiązek skreślić Waszej Cesarskiej Mości uczucia, jakie naznaczone krajowi naszemu w tym ustroju stanowisko w ludności naszej wzbudziło i złożyć u stóp Tronu wyraz rzeczywistych jej potrzeb.

Kraj przez nas reprezentowany, część udzielnego niegdyś i potężnego Państwa, pomimo losów jakie spotkały całość naszej ojczyzny, nie przestał być organiczną częścią narodu, który przez lat 1000 spełniał i spełnia jeszcze teraz, znakomite w dziejach Europy posłannictwo, a chociaż niepodległy byt polityczny utracił, żyje jednak pełnem życiem w gronie narodów.

Dzieje nasze i tradycye, samodzielne życie, silne nieszczęściami nie zatarte poczucie narodowe, a nareszcie odrębność potrzeb wynikających z zewnętrznych stosunków kraju, jego rozległość i zaludnienie dają nam niezaprzeczone prawo do samorządu na narodowych podstawach opartego i do takiej samodzielności w życiu publicznem, bez jakiej przestalibyśmy być tem, czem nas opatrzność mieć chciała.

Sto lat dobiega, jak kraj nasz dostał się pod berło przodków Twoich Najjaśniejszy Panie, a nigdy nie zaparliśmy się praw naszych na zasadach odwiecznej sprawiedliwości spoczywających. Od chwili zaś, jak w skutek wielkomyślnego manifestu Waszej C. K. Apostolskiej Mości z d. 20. października 1860. r., wolno nam w sprawach naszego kraju głos podnosić, nie pomijaliśmy żadnej sposobności, aby nie wykazywać odrębności warunków naszego bytu i wynikającej ztąd potrzeby, odrębnych dla nas instytucyj.

Dopominając się o samorząd narodowy, żądając samodzielniejszego w monarchii stanowiska dla kraju naszego, działaliśmy i działamy nie tylko dla dobra tego kraju, ale mieliśmy i mamy równie na względzie potęgę i pomyślność całego Państwa. Albowiem głęboko przekonani jesteśmy, że potęga i pomyślność monarchii zawisły od takiego jej ustroju, któryby zapewniał swobodny rozwój naszej indywidualności historyczno-narodowej.

Szczerze pragniemy Najjaśniejszy Panie widzieć monarchię Austryacką potężną i kwitnącą. Powitaliśmy też z najżywszą radością ugodę z krajami korony św. Szczepana, która wzmocniła podwaliny tronu monarchii.

Z tem większą zaś radością patrzyliśmy na tę ugodę, iż widzieliśmy w niej uznanie praw politycznych i historycznych, uznanie zasady, która jest naszą.

O tyle boleśniej nczuliśmy stanowisko, jakie ustawy zasadnicze z d. 21. grudnia 1867. naznaczyły krajowi szemu w ustroju monarchii.

Ustawy te nie uszanowały indywidualności naszego kraju, nie miały względu ani na żywotne jego potrzeby, ani na tylekroć objawione jego życzenia. Za wpływem tych ustaw, trwałby pod formą konstytucyjną dawny system centralizacyi, który od 100 lat prawie wywierał tak zgubne skutki na naszą społeczność. W tym to smu-

tnym dla nas okresie, oświata niedołężnie i tendencyjnie kierowana, popadła w zaniedbanie — administracya na błędnych oparta zasadach, krępując swobodny rozwój sił materyalnych i moralnych kraju, zniweczyła produkcyę i sprowadziła powszechne zubożenie ludności.

Patrząc w przyszłość nie widzi kraj nasz przed sobą ani nadziei nawet lepszej doli, jeżeli jak dotąd nie będzie miał prawa stanowić samodzielnie i od innych krajów monarchii niezawiśle, o wewnętrznych potrzebach swojego publicznego życia. Dalsze odmawianie tego prawa, zagrażałoby mu zupełnym rozstrojem.

Sejm tego kraju nie odpowiedziałby swoim obowiązkom, zawiódłby położone w nim zaufanie Waszej Cesarskiej Mości i Narodu, gdyby zataił tę prawdę i swoję w obec tego niebezpieczeństwa obawę, gdyby wszelkiemi legalnemi środkami nie starał się o zapewnienie krajowi należnego mu autonomicznego stanowiska.

W tym duchu postępując czyni Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem w drodze konstytucyjnej odpowiedni wniosek.

Przedewszystkiem zaś do Ciebie Najjaśniejszy Panie, Najmiłościwszy nasz Cesarzu i Królu ndajemy się z uniżoną prośbą, racz łaskawie uwzględnić życzenia i potrzeby kraju naszego. W Twojej głębokiej mądrości, w Twojej najwyższej sprawiedliwości, i w Twojej dla nas życzliwości, pokładamy naszą główną nadzieję i ufność.

Składając u stóp Tronu Waszej C. K. Apostolskiej Mości zapewnienie naszej niezachwianej wierności, wołamy z pełnego serca:

„Oby Bóg Ciebie Najmiłościwszy Cesarzu i Królu i Dostojny Dom Twój ochraniał i błogosławił.“

Wniosek

posła Zyblikiewicza.

Wysoka Izba uchwali:

1. Sejm objawi opinię swoję o konstytucyi grudniowej i innych ustawach zasadniczych.
2. W tym celu wybierze komisyę dla sprawozdania i poczynienia odpowiednich wniosków.
3. Komisya składać się ma z członków dziewięciu.

Zyblikiewicz. — Adam Potocki. — Ksiądz Sulikowski. — Ksiądz Dietrich. — Pfeiffer. — Sawczyński. — Samelsohn. — J. Szujski. — Horodyski. — Bocheński. — Kabat. — Agopsowicz. — Badeni. — Trzecieski. — Starowiejski. — Kraiński. — J. Czartoryski. — Hoszard. — Ziemiałkowski. — M. Popiel. — Leon Chrzanowski. — St. Tarnowski. — Ed. Dzwonkowski. — Rogawski. — Ks. Barewicz. — Ks. Morgenstern. — Ks. Stempek. — Piotr Gross. — Niezabitowski. — Szumańczowski. — Józef Wolny. — Zbyszewski. — Krzeczunowicz. — Torosiewicz. — Podlewski. — Pietruski. — Czerkawski.

Wysoki Sejm uchwala:

Sejm cofa uchwałę z 2. marca 1866. względem obesłania Rady Państwa i wzywa delegatów do złożenia mandatów do Rady Państwa.

Wysoki Sejm wybiera komisyę z 15 członków, której ten przedmiot do sprawozdania ma być poruczony.

Franciszek Smolka w. r.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie fundacyi stypendyjnej ś. p. Hipolita Czajkowskiego.

Wysoki Sejmie!

Testamentem z dnia 27. maja 1862. zapisał ś. p. Hipolit Dębno z Tymkowiczów Czajkowski dobra Dydiatycze na fundacyę stypendyjną dla młodzieży rodu szlacheckiego imienia Czajkowskich lub Horodyskich, od szkół normalnych począwszy, aż do ukończenia nauk. Stypendya po 300 złr. dla 20 młodzieży lub dla tylu, na ile wystarczą dochody Dydiatycz, rozdzielać ma według postanowień testamentu Wysoki Sejm, lub też Wydział krajowy, a gdyby tylu młodzieży stanu szlacheckiego imienia Czajkowskich lub Horodyskich o stypendya nie ubiegało się, mogą być stypendya udzielane także nieszlachcie, osobliwie synom oficerów, urzędników, księży ruskich, tak w kraju, jak we Francyi urodzonych. Wolno także Wysokiemu Sejmowi krajowemu założyć z połowy dochodów tej fundacyi szkołę ekonomów, ogrodników i leśniczych w Dydiatyczach, w którym to razie stypendya wyżej określone z drugiej połowy dochodów rozdawane być winne.

S. p. Czajkowski zastrzegł dalej, że gdyby c. k. Rządy fundusz powyższy zmienić, lub innym rozdawać chciały, natedy fundacya sama z siebie ustaje, a sukcesorowie jego wchodzą w prawo swe co do Dydiatycz.

Fundacya cała obciążona jest dożywotniem prawem pobierania dochodów i administrowania dóbr Dydiatycze, a to na rzecz córki ś. p fundatora, pani Felicyi Nowaczyńskiej, która nadto z dochodów Dydiatycz opłacać ma rocznie 450 złr. na rzecz Aleksandra Wiener, aż do 24. roku życia jego, a w razie wcześniejszej śmierci Aleksandra Wienera, na rzecz matki jego, Matyldy Wiener.

Fundacya stypendyjna została uchwałą c. k. sądu krajowego lwowskiego z 19. maja 1866. l. 23695. za właścicielkę dóbr Dydiatycze uznaną i w tej własności, z zastrzeżeniem praw pani Felicyi Nowaczyńskiej. W dwóch podaniach do Wydziału krajowego wniesionych (l. 4472/1866. i 746/1867.) zaproponowała pani Nowaczyńska, by Wydział krajowy zrzekł się zapisu dóbr Dydiatycze na jej korzyść, a ona zapewni dla fundacyi stypendyjnej roczną rentę 600 złr., z której kwotę 150 złr. półrocznemi ratami z dołu zaraz od dnia przyjęcia jej propozycyi, zaś resztę 450 złr. od dnia, w którym ustanie obowiązek opłacania na rzecz Wienerów zapisanej takiejże kwoty opłacać będzie.

Kapitał 12.000 złr. powyższej rencie odpowiedni, miałaby pani Nowaczyńska zabezpieczyć dla fundacyi na dobrach Dydiatycze zaraz po pożyczce z jakiego zakładu publicznego w kwocie 35.000 złr. zaciągnąć się mającej w ten sposób, iżby takowego żaden inny dług nie poprzedzał.

Zważywszy: że zawarowane testamentem dla pani Felicyi Nowaczyńskiej prawo pobierania na czas życia dochodów z dóbr na fundacyę zapisanych, jakoteż dożywotnie prawo administrowania tych dóbr, dalej przytoczony

powyżej zapis na korzyść Wienerów zdziałany, chwilę w której fundacya mogłaby wejść w życie, na czas nieobliczony odwlekają:

że na dobrach fundacyi zaintabulowane są znaczne długi, które z dochodów fundacyi musiałyby być spłacone;

że administracya dóbr ziemskich, prowadzona z ramienia jakiejkolwiek korporacyi, nietylko z mnogiemi trudnościami jest połączona, ale nadto nigdy nie przynosi dochodów wartości dóbr odpowiadających, i zazwyczaj stopniowe wyniszczenie czynników ekonomicznych, a w następstwie zmniejszenie dochodów i wartości dóbr za sobą pociąga;

że dochody z dóbr ziemskich, a nawet od lokowanych na takich dobrach kapitałów zazwyczaj nieregularnie wpływają, i jak uczy doświadczenie (przy fundacyi A. Załchowski często z roku na rok w drodze przymusowej ściągane być muszą;

że zaś z drugiej strony przez odstąpienie własności dóbr fundacyjnych za spłatą odpowiedniego kapitału, umożliwiłoby natychmiastowe wprowadzenie w życie fundacyi, która inaczej aż do śmierci dożywotniczki byłaby martwą;

że zatem fundacya tracąc znaczniejsze dochody w przyszłości zyskałaby wiele przez wcześniejsze rozpoczęcie wypłaty stypendyów;

że kapitał wykupu zapewniłby fundacyi dochody pewne i zawsze na czas wpływające, a ulokowany w papierach publicznych nastręczyłby fundacyi możność powiększania się dochodów przez losowanie, zawiadomił Wydział krajowy panią Felicyą Nowaczyńską, że zgadza się, z zastrzeżeniem zatwierdzenia Wysokiego Sejmu na proponowane odstąpienie praw fundacyi ś. p. Hipolita Czajkowskiego do dóbr Dydiatycze, a to pod warunkami:

1. ażeby z kapitału 12.000 złr. w. a., który według propozycyi pani Nowaczyńskiej na rzecz fundacyi za odstąpienie prawa własności dóbr Dydiatycze na tychże dobrach zabezpieczone być mają suma 3.000 złr. w. a., równocześnie z zawarciem układu ostatecznego w sprawie powyższej do kasy krajowej w gotówce złożoną została;
2. ażeby reszta w kwocie 9 000 złr. zaintabulowaną została na hypotece dóbr Dydiatycze w ten sposób, iżby prócz pożyczki z galicyjskiego zakładu kredytowego lub innego instytutu publicznego, aż do wysokości 35.000 złr. w. a. zaciągniętej, żaden inny ciężar ani dług powyższego kapitału 9.000 złr. nie poprzedzał.
3. ażeby i ta ostatnia suma 9000 złr. spłaconą została w gotowiźnie do kasy krajowej zaraz po wygaśnięciu prawa na rzecz Alexandra i Matyldy Wiener testamentem z dnia 27. maja 1862. zabezpieczonego;
4. ażeby pani Nowaczyńska zobowiązała się należytość od przeniesienia własności dóbr Dydiatycze tak z tytułu przejścia onych na rzecz fundacyi jako też odstąpienia na własność pani Nowaczyńskiej całkowicie opłacić.

Samo przez się rozumie się, że wszystkie na dobrach Dydiatycze ciążące długi przyjęłaby p. Nowaczyńska na siebie.

W odpowiedzi swojej z dnia 7. b. m. do l. 9756. wniesionej. oświadczyła p. Nowaczyńska, że na warunki powyższe przez Wydział krajowy podane w zupełności się zgadza, i w każdej chwili jest gotową do zawarcia na podstawie onychże ostatecznego układu.

Jedynie co do przytoczonego powyżej warunku 4. uprasza p. Nowaczyńska, ażeby Wydział krajowy w razie gdyby się dała wynaleść forma prawna uwalniająca przynajmniej od taxy pierwszego przeniesienia własności dóbr Dydiatycze takowa przy zawarciu układu zastosowaną została.

Przedstawiwszy w ten sposób stan sprawy fundacyi ś. p. Hipolita Czajkowskiego i zauważając, że w przedmiocie uwolnienia p. Nowaczyńskiej od dwukrotnego opłacania należytości od przeniesienia własności proszącej żadnego zapewnienia dać nie można, Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Własność dóbr Dydiatycze na fundacyę stypendyjną imienia Hipolita Czajkowskiego zapisanych, ma być odstąpioną pani Felicyi Nowaczyńskiej pod warunkami przez Wydział krajowy postawionemi powyżej pod 1. 2. 3. i 4. poszczególnionemi i ze strony pani Nowaczyńskiej przyjętemi.

2. Upoważnia się Wydział krajowy do zawarcia w tej sprawie ostatecznego układu na podstawie powyższych warunków.

Leon Książę Sapieha w. r.
Marszałek krajowy.

Oktaw Pietruski.
Sprawozdawca.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi i Wielkiego Księstwa Krakowskiego.

We Lwowie dnia 13. września 1868. roku.

L. W. 9756/1868.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie wynagrodzenia dla członków Rady szkolnej krajowej.

Wysoki Sejmie!

Najjaśniejszy Pan przychyliwszy się do prośby Wysokiego Sejmu raczył najwyższem postanowieniem z dnia 25. czerwca przyzwolić na ustanowienie krajowej Rady szkolnej i zatwierdzić odpowiedni statut organizacyjny.

Rada ta weszła w życie z dniem 24. stycznia 1868. i składa się:

1. Z Namiestnika lub zastępcę z jego ramienia wyznaczonego;
2. z każdoczesnego referendarza Namiestnictwa do spraw szkolnych;
3. z dwóch inspektorów do posiedzeń Rady szkolnej przywołanych przez Namiestnika;
4. z dwóch duchownych przez Najjaśniejszego Pana powołanych;
5. z członka Wydziału krajowego przez Wydział krajowy wydelegowanego;
6. z dwóch delegowanych, wybranych przez Rady miejskie głównych miast Lwowa i Krakowa;
7. z dwóch osób zaszczytnie znanych w zawodzie naukowym przez Wydział krajowy przedstawionych, a przez Najjaśniejszego Pana mianowanych.

Z tych członków, członkowie pod liczbami 4, 6 i 7. wyrażeni nie pobierają żadnego wynagrodzenia za ich czynności w radzie szkolnej.

Zważywszy, że czynności Rady szkolnej obejmują całe kierownictwo szkół ludowych i średnich w naszym kraju tak we względzie administracyjnym, jakoteż naukowym;

zważywszy, że czynności te wymagają zmudnej pracy i poświęcenia znacznej części swojego czasu:

zważywszy, iż niepodobna żądać, aby członkowie Rady szkolnej oddani różnym zawodom pracowali dla ogółu bez wynagrodzenia i tym sposobem ponosili dotkliwe straty w bycie swoim materyalnym;

zważywszy nakoniec, iż gdy niema specyalnych funduszów na ich wynagrodzenie, słusznem jest, iżby fundusz kraju, dla którego pracują, wynagrodzenia tego dostarczał.

Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Następujący członkowie krajowej Rady szkolnej; jako to: dwaj duchowni, przez Najjaśniejszego Pana powołani, dwaj delegowani, wybrani przez Rady miejskie głównych miast Lwowa i Krakowa i dwie osoby zaszczytnie znane w zawodzie naukowym przez Wydział krajowy przedstawione, a przez Najjaśniejszego Pana mianowane pobierać będą z funduszu krajowego począwszy od 24. stycznia 1868. za kwitami przez Przewodniczącego w krajowej Radzie szkolnej koramizowanemi, roczne wynagrodzenie w sumie 1200 złr. w. a. w miesięcznych ratach z dołu, a to:

Duchowni przez Najjaśniejszego Pana mianowani aż do odwołania przez Wysoki Sejm wypłaty tego wynagrodzenia, delegowani zaś miast i mianowani przez Najjaśniejszego Pana członkowie z zawodu naukowego przez czas trwania mandatu, to jest przez lat trzy.

Członek nie biorący udziału w czynnościach krajowej Rady szkolnej przez cały miesiąc, nie ma prawa do wynagrodzenia na ten miesiąc przypadającego. Zasadę. tę zastosować także należy do wynagrodzenia za czas ubiegły na raz wypłacić się mającego.

Leon Książe Sapieha
Marszałek krajowy.

Oktaw Pietruski.
sprawozdawca.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 13. września 1868. r.

L. W. 9993.

Sprawozdanie

komisyi prawniczej w przedmiocie uchylenia ograniczeń politycznych pod względem wolności dzielenia i łączenia posiadłości ziemskich.

Wniosek posła Smarzewskiego, zmierzający do uchylenia przepisów politycznych, które ograniczają wolność dzielenia i łączenia posiadłości ziemskich, — niemniej petycye komitetów Towarzystw agronomicznych, lwowskiego i krakowskiego, wniesione przez posłów Kabata i Starowiejskiego, mające na celu ustanowienie drogą prawodawczą nieograniczonej rozporządzalności pod względem powiększania, umniejszania i podziału posiadłości ziemskich, — przekazał Wys. Sejm komisyi prawniczej do rozpoznania.

Ostatecznym celem pomienionych wniosków i petycyj jest uchylenie drogą ustawodawczą wszelkich ograniczeń, które z mocy ustaw politycznych, dotąd obowiązujących, stoją na przeszkodzie wolności dzielenia i łączenia posiadłości ziemskich, to jest gruntów niegdyś dominikalnych i rustykalnych.

Z uwagi na różnorodność tych ograniczeń, które co do każdego rodzaju posiadłości są odmienne, komisya prawnicza podzieliła powyższe wnioski na dwie części, z których pierwsza zawiera wnioski co do posiadłości włościańskich, a druga co do obszarów dworskich.

A. Co do posiadłości włościańskich.

Cały obszar gruntów poddańczych, który w czasie zajęcia Galicyi znajdował się faktycznie w posiadaniu włościan, nazwało ustawodawstwo austryackie dotacyą stanu włościańskiego — i po części w celu ubezpieczenia tej dotacyi, przeznaczonej do wyżywienia i utrzymania stanu włościańskiego, po części też innemi względami powodowane — uznało potrzebę ograniczenia włościan w wolnem rozrządzeniu gruntami stanowiącemi dotacyę rustykalną.

Powody tych ograniczeń dwojakiej były natury:

Jedne były następstwem usankcyonowanego stosunku poddaństwa — prawa własności gruntów włościańskich — służącego niegdyś dziedzicowi, jakoteż praw dziedzica z tą własnością połączonych a odpowiednich obowiąków podanego, niemniej nadanej dziedzicowi nad ludem władzy wypływającej z jurysdykcyi politycznej i sądowniczej; — inne znów były wynikiem ówczesnego systemu Rządów, które życie i mienie narodów uważały za wyłączną własność swoją, uporządkowanie tejże za główny swój obowiązek, a opiekowanie się każdą osobą w najmniejszych nawet drobnostkach, za oznakę ojcowskiej pieczołowitości i troskliwości o dobro ludów.

Ztąd też powstały ograniczenia dwojakiego rodzaju — jedne tyczyły się mienia, drugie osobistej wolności rolnika.

Pomijając tu ograniczenia osobistej wolności — które z przedmiotem sprawozdania naszego nic nie mają wspólnego — skreślimy w krótkości ograniczenia pierwszego rodzaju, do rzędu których należały głównie następujące:

1. Zakaz łączenia gruntów niegdyś rustykalnych z posiadłościami dominikalnemi — w skutek czego grunta włościańskie nie mogły nigdy stać się dworskiemi i przejść w używanie dziedzica; a nawet tak zwane pustki, t. j. grunta rustykalne, przez włościan opuszczone, jedynie włościanom nadane być mogły. (Dekret nadw. z d. 28. Maja i 27. Lipca 1789., okólnik gubern. z d. 4. Listopada 1789., dekret nadw. z d. 16. Listopada 1804. i 10. Października 1811., i rozporządzenie ministeryalne z d. 4. Października 1850.)

2. Zakaz dzielenia i rozdrabiania (parcelowania) posiadłości i gruntów włościańskich, które za niepodzielne uznano — tak dalece, iż nawet na przypadek śmierci włościanina, nie wolno mu podzielić gruntu między potomków nawet w częściach idealnych, bo grunt w całości z mocy prawa następstwa ustawniczego spada na syna najstarszego, z obowiązkiem spłacenia rodzeństwu wartości sched. (Dekret nadw. z d. 14. Kwietnia 1785., patent z d. 16. Czerwca 1786. i 10. Maja 1787., dekret nadw. z d. 31. Marca 1788., 19. Maja 1788., 14. Czerwca 1788., 26. Maja 1789., 29. Października 1790., 6. Grudnia 1804., 25. Lipca 1806., 17. Września 1812., 19. Listopada 1812., 2. Grudnia 1813. i rozporządzenie ministeryalne z d. 23. Marca 1850. i 12. Maja 1857.)

3. Zakaz łączenia kilku posiadłości włościańskich w jednym ręku — w skutek czego włościanin, mający już jedną posiadłość włościańską, nie może równocześnie posiadać drugiej prawem własności — a nawet syn najstarszy, który już za życia ojca stał się właścicielem jakiejś innej posiadłości włościańskiej, a po śmierci tegoż, według ustawy spadkowej dla włościan, miałby także odziedziczyć posiadłość ojca, może tylko wybierać między posiadanym już własnym a ojcowskim gruntem, a więc grunt po ojcu odziedziczony tylko w tym razie wolno mu zatrzymać, jeżeli ustąpi zupełnie od swej dotychczasowej własności (Okólnik z d. 17. Kwietnia 1788. i 5. Czerwca 1788., patent z d. 29. Października 1790.)

Wyjątkowo tylko, gdy względy ekonomiczno-polityczne dozwalają, władza obwodowa może zezwolić na połączenie kilku mniejszych posiadłości w jedną większą, lub na rozdzielenie gruntów włościańskich. (Dekret nadw. z d. 20. Grudnia 1820. i 6. Marca 1829.)

Prócz tych i wielu innych podrzędnych ograniczeń, które wolne rozporządzenie ziemią pod każdym względem tamowały — istnieje wszakże jedno, dotąd obowiązujące, a dla stanu włościańskiego nader zbawienne, t. j. ograniczenie zaprowadzone dekretem nadwornym z 28. Lutego 1788. l. 1790 Z. U. C., wedle którego prawo posiadania gruntu włościańskiego zależnem uczyniono od prawa obywatelstwa austryackiego i zamieszkania w kraju, od którego dekretem nadwornym z 14. Kwietnia 1825 i 21. Września 1836. dozwolono jeden tylko wyjątek na korzyść poddanych Państw należących do Rzeszy Niemieckiej, i to jedynie co do owych części Monarchii austryackiej, które w skład tejże Rzeszy wchodzą.

Po zniesieniu stosunku poddańczego i różnicy prawnej w skutek tego stosunku między gruntami dominikalnemi a rustykalnemi ustanowionej, po uwolnieniu ziemi od ciężących na niej powinności i przyznaniu włościanom nieograniczonej własności onejże — nakoniec po ogłoszeniu zasady równości wszystkich w obliczu prawa (pat. z 17. Kwietnia 1848., 15. Sierpnia 1849., 7. Września 1848., 4. Marca 1849., 31. Grudnia 1851., rozporządz. minist. z 4. Października 1850. i dyplom z 20. Października 1860.) należało się słusznie i koniecznie spodziewać, iż wzniosłe te zasady, przy każdej zmianie wewnętrznych politycznych stosunków uroczyście powtarzane, w zastosowaniu staną się prawdą — że więc znikną wyż wspomniane ograniczenia, które nie dadzą się pogodzić z zasadami dopiero co nadmienionemi.

Stało się wszakże inaczej i dotąd w życiu praktycznem inaczej się dzieje. System dawniejszego Rządu mieszania się we wszystkie, choćby najdrobniejsze czynności osób, bądź pojedyńczych, bądź zbiorowych, i ciągłego niemi opiekowania się, zbyt głębokie w ciągu wiekowego prawie panowania swego zapuścił korzenie, by wychowane przezeń organa rządowe od razu mogły oswoić się z myślą zostawienia rządzonym nadal własnej, opieką rządową niekrępowanej woli; nie chciało im się też od razu rozstać się z władzą z tej opieki wypływającą — bo władza rządzenia równie jest ponętną, jak potężną siła nawyknienia.

Ten to system przeciwny wolności i samodzielności indywidualnej był główną zawsze przeszkodą, iż nie mogły się w zupełności rozwinąć, ani też wejść w życie zasady, nie tylko powyżej wymienione,

lecz i te wszystkie, które rozszerzając prawa obywatelskie, uszczuplają i zmniejszają potęgę władzy administracyjnej.

Władza ta duchem owego systemu przyjęta i nieprzyjaźna rozwojowi wszelkiej wolności, działała przy każdej zdarzonej okoliczności w tymże samym duchu, a gdy żadne prawodawstwo nie osiągnęło jeszcze tak wysokiego stopnia doskonałości, by wszelkie wypadki i potrzeby przewidzieć mogło, władza ta w działaniach swych ustawami nieprzewidzianych, lub nie dość jasno i wyczerpująco skreślonych, tłumaczyła, uzupełniała a nawet poprawiała te ustawy, według swego odrębnego sposobu zapatrywania się.

Ztąd też pochodzi, że dotąd istnieją w całej swej mocy wszystkie powyżej pod 1., 2., 3. wyszczególnione ograniczenia włościan, i aby z ustaw, które ich usamowolniły i równe z innymi nadały im prawa, nie wyprowadzić wniosku, iż ograniczenia włościan w wolnem rozrządzaniu ziemią tem samem ustały, uznało dawniejsze Ministerstwo za potrzebne, rozporządzeniem z dnia 23. Marca 1850. i 12. Maja 1857. nakazać jak najostrzej przestrzeganie ograniczeń wyżej skreślonych, usprawiedliwiając ten nakaz tem, iż ograniczenia w mowie będące nie wynikają z poddańczego stosunku, ale polegają na innych, od tego stosunku zupełnie niezależnych powodach, a więc patentem z dnia 7. Września 1848. nie są zniesione.

To usprawiedliwienie żadnej atoli nie ma podstawy, trudno nawet odgadnąć powód rozumny, któryby mógł dziś jeszcze przemawiać za dalszem utrzymaniem dotychczasowych zakazów. I tak:

ad 1. Zakaz wcielenia gruntów włościańskich do obszarów dworskich, mający swą podstawę w zwierzchnictwie, jakie niegdyś dominia nad swymi poddanymi wywierały, i dążący widocznie do zapobieżenia możliwemu nadużyciu owego zwierzchnictwa — dziś po zniesieniu poddaństwa i zwierzchności dominikalnej nie ma już rozumnego powodu istnienia, ustała bowiem przyczyna obawy, że nabycie gruntu rustykalnego przez dziedzica tylko na niekorzyść włościanina wypaść musi; a jeżeli nadto się obawiano, aby włościanin nieumiejący ocenić swej własności nie zmarnował jej za bezcen — to wykluczenie właściciela dóbr od nabycia onejże nie ochroni go od tego, bo marnotrawca znajdzie kupca, który z jego niewiadomości korzystać będzie. Nareszcie i ta myśl, że w razie nabycia gruntu rustykalnego przez właściciela dóbr, stan włościański o jednę familię się zmniejszy — jak dawniej tak i dzisiaj nie ma żadnego znaczenia, gdyż z wyjątkiem samego właściciela dóbr, nikt inny od prawa nabywania posiadłości włościańskiej nie był i nie jest wykluczony, wszakże i żydom jako rolnikom wolno było osiedlać się na gruncie, a jeżeli gruntu rustykalnego nie nabył dziedzic sam, bo go nabyć nie mógł, nabyły go dlań inne osoby, n. p. żona, syn i t. p.: stało się więc zadość prawu, jednakże nie osiągnięto tego co właśnie owym zakazem osiągnąć chciano.

ad 2. Zakaz dzielenia gruntów rustykalnych miał oczywiście na celu przeszkodzenie, by własność ziemska rustykalna zbyt się nie rozdrabniała, chciano tedy każdemu włościaninowi zabezpieczyć byt i zapewnić mu środki utrzymania się — a zatem zapobiedz zubożeniu stanu włościańskiego i nieumożebnić rozwinięcie się niebezpiecznego dla kraju proletaryatu.

Lecz i ten zakaz, przez teoryą potępiony, okazał się także w praktyce szkodliwym, nie tylko dla ogólnego gospodarstwa krajowego, ale nawet i dla tych, których miał ochraniać.

Co jest drobną posiadłością, a co większą? jaka ich miara? jaki obszar ziemi potrzebny do wyżywienia familii? — są to rzeczy tak względne, że wszelkie w tej mierze przepisy okażą się niedostatecznemi. Czy pewna przestrzeń ziemi wystarcza na wyżywienie i utrzymanie jednej familii — to zależy nie tylko od liczby członków familii — ale także od jakości gruntu, od miejscowości i rozmaitych innych przyczyn, których ścisłe dochodzenie jest prawie niemożebnem, a pociąga zawsze znaczne i niepotrzebne koszta, opłacane przez tych, których zubożeniu chciano zapobiedz. Ostatecznie rozstrzyga w tym względzie władza polityczna, która albo nie ma wszystkich potrzebnych dat, na których się opierać może — lub rozstrzyga w sprawie, z którą dostatecznie nie jest obznajomioną, według indywidualnego zapatrywania się, i wydaje wyrok, który już w najbliższej przyszłości przy zmianie stosunków — n. p. powiększenie familii — okaże się niesprawiedliwym.

Jak jest niepodobnem ustanowienie pewnego minimum, poniżej którego podział gruntu miejsca mieć nie może — bo takie minimum nawet w jednej i tej samej gminie, tem mniej w całym kraju dla

wszystkich gmin nie dałoby się sprawiedliwie oznaczyć — tak też niepodobnem jest wynalezienie miary, którąby się dała zastosować do wszelkich okoliczności czasu.

Bezzasadną jest obawa, że przy dozwolonem dzieleniu posiadłości włościańskich przyjdzie do tego, iż pozostaną same drobne gospodarstwa o jednym lub kilku morgach. Najpierw bowiem nie należy przypuszczać, aby stan włościański, postępujący coraz więcej na drodze rozwoju umysłowego, już teraz nie pojmował, a przy nadaniu mu większej wolności rozrządzania ziemią, którą posiada, nie przyszedł do zupełnej świadomości tego, co mu pod tym względem jest pożytecznem lub szkodliwem. Nie trzeba do tego zbyt wielkiej oświaty, by nabyć przekonania, że zbyteczne rozczątkowanie ziemi nie przyniesie mu żadnej korzyści, i że zamiast rozdzielać osadę ojczystą na zbyt drobne cząstki, nie wystarczające już do wyżywienia jednej familii, lepiej ją sprzedać w całości, gdy go do tego znaglą okoliczności. Zresztą wiadomo, że włościanin nasz za nadto przywiązany do swej rodzinnej ziemi i całej swej posiadłości, by ją dzielił, nie będąc do tego zmuszonym konieczną potrzebą — wiadomo też, że on zbyt wielką w tem pokłada dumę, iż grunt od niepamiętnych czasów pozostaje w posiadaniu jego familii — wiadomo nareszcie, że włościanin jako właściciel całego gruntu spogląda z pewną dumą na zagrodnika, i tem bardziej się strzeże, by przez podział gruntu sam się nie stał zagrodnikiem. I w tym to właśnie żywiole, że tak powiemy, zachowawczym włościanina naszego, spoczywa najpewniejsza rękojmia przeciw obawie zbyt wielkiego rozczątkowania ziemi.

Dowodzą nadto przykłady, że w krajach, gdzie wszelka co do podziału gruntów panuje wolność, lud włościański bardzo właściwie i z wszelką przezornością używa zupełnej w tej mierze swobody, i grunt, którego obszerność ogranicza się do niezbędnych dla wyżywienia familii rozmiarów, uważa za całość niepodzielną, której wartość zmniejszałaby się przez podział, tak jak wartość każdej innej rzeczy niepodzielnej, n. p. kosztowności. To czego w narodach niedojrzałych dokonywała opieka rządowa, to w narodach dojrzałych spełnia i daleko lepiej spełnia wolne i samodzielne postanowienie indywidualne; niepodobnem więc jest przypuszczenie, aby w skutku podziału gruntów, cała powierzchnia ziemi włościańskiej rozpadła się na niezliczone drobne cząstki, na których rodzina rolnika nie znalazłaby ani zupełnego zajęcia, ani dostatecznego wyżywienia; bo gdy wszelka pod względem nabywania nastąpi wolność, natenczas to, co jeden podzielił, drugi złączy i przyjdzie do równowagi — wszakże wszystko na świecie ulega temu odwiecznemu prawu, które utrzymuje równowagę — prawu wyższemu, od woli niczyjej niezawisłemu, którego prawideł nie zmieni i nie powstrzyma żadna siła ludzka.

Wszystko na świecie powstaje, by zniknęło — a niknie by na jego miejsce nowe powstało — gdy pojedyńcze rodziny upadają, wznoszą się na ich miejsce inne, a upadają zwykle takie, których upadek własnym nierządem spowodowany, jeżeli nie jest pożądanym dla ogółu, to przynajmniej jest on obojętnym — wznoszą się zaś inne, zbogacone doświadczeniem upadłych, a przeto stają się przezorniejszemi, oszczędniejszemi, a tem samem przynoszą więcej pożytku dla ogółu. To odwieczne prawo stanowić będzie ostatecznie o przemianach, jakim uledz musi wewnętrzny organizm każdego narodu; — nie potrzeba więc ustaw ludzkich na to, by ustalić równowagę między większemi i zbyt małemi gospodarstwami — ona się sama przez się ustali i ustalić musi, a nawet niemożebną i niewykonalną byłaby każda ustawa ludzka, którąby chciała nadać inny kierunek naturalnemu biegowi rzeczy i przysądzać wyższym prawom, których zmiana nie w naszych leży siłach.

Zbyteczna w tym względzie troskliwość władzy ustawodawczej musiałaby w lotcznej konieczności zaprowadzić nas do wniosku, ażeby równie jak minimum tak też i maximum posiadłości gruntowej każdego pojedyńczego właściciela ziemi oznaczyć — coby się jednak niczem usprawiedliwić nie dało.

Zostawmy więc tym rzeczom bieg naturalny i zaufajmy rozumowi każdego właściciela gruntu rozstrzygnienie kwestyi: czyli i o ile podział jego własności jest dlań pożądanym i korzystnym.

A gdyby nawet w skutek wolności dzielenia gruntów tu i ówdzie pewna część posiadłości włościańskich rozdrobniła się na zbyt małe cząstki, nie wyniknie ztąd jeszcze żadna szkoda ani dla ogółu, ani dla pojedyńczych, — przeciwnie powstaną nowe korzyści tak dla gospodarstwa krajowego, jako też dla przemysłu. Wszakże obok tych posiadłości drobnych istnieją i długo jeszcze istnieć będą gospodarstwa rozległe, wymagające znacznej ilości robotnika; a gdy rolnik, posiadający własne gospodarstwa rozleglejsze od zagrody wyrobnika, nie ma i mieć nie może usposobień, jakiemi przejęty jest

człowiek, którego głównym środkiem utrzymania jest jego zarobek — przeto wyrobi się klasa pilniejszych o zarobek dbałych robotników, których głównem źródłem utrzymania będzie zarobek, a kawałek ziemi służyć im będzie jedynie za pomoc uboczną, i wypełni się próżnia między właścicielem większej posiadłości i najemnikiem dziennym. — Ta klasa robotników, szukając zarobku u właścicieli większych posiadłości, znajdzie go u nich — i pracą swoją więcej ogółowi przysporzy pożytku, aniżeli posiadaniem większej łupiny ziemi, tyle tylko korzyści przynoszącem, że wyżywi jednę familię. — W skutek rozdrobnienia ziemi pomnoży się więc ilość pracujących, a tem samem oblitszem stanie się źródło, z którego płynie bogactwo kraju — t. j. rozpowszechni się praca, tem pożyteczniejsza dla ogółu, ile że już ta myśl sama, że robotnik posiada kawałek ziemi, która mu przy pracy i oszczędności zapewnić może spokojniejszą przyszłość, zadawalnia go i do pracy tem rzetelniejszej zachęca.

Wzrost liczby pracujących sam przez się to zmusi, to zachęci do przemysłu, i tak kraj, dziś czysto rolniczy, z czasem stać się może także przemysłowym, a więc i bogatszym — czego liczne w historyi mamy dowody. — Nie obawiajmy się więc proletarjatu wiejskiego w skutku zniesienia pomienionych ograniczeń — mamy bowiem to niezachwiane przekonanie, że kto tylko zechce, lub kogo okoliczności zmuszą, znajdzie w kraju naszym, w którym natura hojnie rozsypała swe dary, pracą ludzką z ziemi jeszcze nie wydobyte, i sposobność do pracy i źródło zarobku, — znajdzie więc to co zubożenie czyni niemożliwem.

Nakoniec nie podzielamy obawy, iżby rozdrobnienia gruntów doszły do tej granicy, po za którą gospodarstwo ostać się już nie może — a to z tego powodu, że choćby ustawy nie tamowały podzielności ziemi, istnieć zawsze będą trudności uboczne, które nie dopuszczą rozkawałkowania ziemi na zbyt drobne cząstki. — Trudności te zaś są, że każda nowa posiadłość, która powstanie w skutek podziału większego gruntu, będzie musiała stanowić osobne ciało tabularne w księgach gruntowych, a nabywca nowy musi być zaintabulowany za właściciela nabytej cząstki; — jeżeliby zaś na gruncie podzielonym ciężyły długi hypoteczne, będzie musiało poprzedzać sądowe przesłuchanie wierzycieli, azali zezwalają na podział wierzytelności swoich — inaczej nabyte przez nich prawo hypoteki musiałoby pozostać nienaruszone i na całym gruncie nadal ciężące; nareszcie podział gruntu pociągnie za sobą rozdział podatków i odpowiednią zmianę w metryce gruntowej lub protokółach katastralnych. Wszystkie te czynności są połączone z kosztami i trudami, które ponosić nie opłaci się przy podziałach na zbyt drobne cząstki — albowiem wartość tychże najczęściej pochłonęły by koszta z każdym podziałem połączone.

Cóż zresztą pomógł zakaz dzielenia gruntów włościaninowi, który czy to w skutek szkody elementarnej, lub innej jakiej klęski, musiał zaciągnąć dług przechodzący możność jego spłacenia go z dochodów?

Gdyby mu wolno było sprzedać część gruntu dla poratowania się w nadzwyczajnem jakiem nieszczęściu, zostałaby mu była reszta gruntu wolna od długu, na której pracując, mógłby żyć z rodziną, a przy oszczędności z czasem grunt swój nawet podnieść do dawniejszej rozległości przez zakupno nadarzających się parcel — gdy tymczasem, zmuszony zatrzymać cały grunt obciążony długami nad siły, musi pracować by opłacać lichwę, brnie w coraz większe długi i zostaje nareszcie w przymusowej drodze wywłaszczony z całej swej posiadłości, za którą przy istniejących z drugiej strony ograniczeniach w nabywaniu gruntów włościańskich, zwykle nawet tyle nie otrzymuje, ile za cześć swoją byłby otrzymał, gdyby w zbywaniu jej nie był ograniczony.

Te same następstwa rodzi ustawa spadkowa dla włościan z dnia 10. Maja 1787. i 29. Października 1790., o której poniżej obszerniej pomówimy.

Zresztą nie ma prawa, któreby się nie dało obejść, a im niesłuszniejsze prawo, tem częściej go się obchodzi, co jest z ujmą poszanowania dla prawa, i na szkodę strony zmuszonej obchodzić prawo i zdawać się na łaskę współkontraktującego. To też wiadomą jest rzeczą, że u nas włościanie nie mogąc sprzedać ani części gruntu swego, ani całego sąsiadowi swemu, sporządzają akta pozorne, i tak zamiast kontraktu sprzedaży zawierają kontrakt dzierżawy na lat 50 nawet 100, i tym sposobem gromadzą się w jednym ręku po kilka gruntów włościańskich. Dzieje się to ze szkodą włościan wydzierżawiających, i ze szkodą ogólnego gospodarstwa krajowego, gdyż dzierżawcy tacy, nic będąc nigdy

pewnymi, czy im te grunta nie zostaną odebrane, gospodarują na nich jak najgorzej, zwłaszcza że nabywszy je za bezcen, mogą się kontentować ladajakiemi korzyściami, a przeto o podniesieniu rolnictwa nawet myśleć nie potrzebują.

Wiadomą też jest rzeczą, że wyżwzmiankowanych zakazów od najdawniejszych czasów nigdzie i nigdy nie przestrzegano, zkąd poszło, że nie ma prawie wsi w kraju, gdzieby nie było faktycznie podzielonych posiadłości włościańskich. Tak podzielone grunta między żyjącymi lub w drodze spadku przechodziły w ciągu lat z jednej ręki do drugiej, a gdyby chciano do pierwotnego powrócić stanu, dochodzenie tegoż tyle wymagałoby pracy, iż nawet pomnożone siły władz politycznych nie podołałyby temu, a skutek byłby zawsze bardzo smutny, bo niezliczona liczba familij włościańskich, którymby grunta odebrano, przyszłaby do nędzy.

O odpowiedniem wynagrodzeniu za odebrane grunta nie byłoby mowy, bo we wielu wypadkach byłoby rzeczą wątpliwą, komu się właściwie wynagrodzenie należy — a cóż dopiero mówić o wysokości lub możności odebrania takiego wynagrodzenia.

Reintegracya posiadłości włościańskich, tak jak dawniej istniały, należy więc prawie do rzeczy niemożebnych.

Jest też niepodobieństwem, aby powyższe zakazy były zachowane, bo kto przekracza ustawę, ten nie doniesie o tem władzy politycznej; — dlatego też wypadki przekroczeń tychże ustaw bardzo rzadko i zwykle tylko przypadkowo przychodzą do wiadomości Rządu. Gdzie zaś trudną jest kontrola co do wykonywania ustaw, tam zwykle ustawa bywa przekraczaną, co jest tem niebezpieczniejszem, ile że bezkarne lekceważenie jednej ustawy zachęca do lekceważenia drugiej.

Chcąc zresztą powyższe zakazy na przyszłość w swej mocy zachować, dałoby się powód do niezliczonych procesów, a tem samem zachętę do czynów niemoralnych, t. j. do unieważnienia aktów w dobrej wierze zdziałanych.

ad 3. Co się nakoniec tyczy powodów, które pierwotnie mogły skłonić prawodawcę do usankcyonowania zakazu łączenia w jednem ręku kilku posiadłości włościańskich — takowy w dzisiejszem położeniu rzeczy, w obec usamowolnienia włościan i zasady równouprawnienia wszystkich w obliczu prawa, już żadną miarą usprawiedliwić się nie da, uważamy więc za zbyteczne, wchodzić w bliższy rozbiór onychże, w celu wykazania bezzasadności wszelkich dotyczących obaw.

Gdy wszystkie wyżej przytoczone ustawy, ograniczające włościan w prawie rozrządzania ziemią, dotychczas obowiązują, przeto rzeczą jest władzy ustawodawczej znieść takowe jako szkodliwe dla ogółu, a to tem bardziej, ile że one nie zgadzają się ani z zasadą bezwzględnej sprawiedliwości i wolności, wszystkim zarówno nadanej, ani nie odpowiadają potrzebom ekonomiczno-politycznym, przeciwnie jako szkodliwe zabytki niedojrzałości społecznej i ekonomicznej przynoszą tylko szkodę krajowi.

Kto w całej pełni używa praw obywatelskich, i nie podlega władzy ani opiekuna ani kuratora — ma według ustaw cywilnych nieograniczone prawo rozrządzania osobą swoją i majątkiem. Ograniczenie tego prawa dałoby się usprawiedliwić tylko w tym razie, gdyby tego wymagały wyższe względy na ogólne dobro kraju; lecz gdy takich wyższych względów, wskazanych potrzebą ogółu, trudno się dopatrzyć w zakazach nabywania i zbywania, dzielenia i łączenia posiadłości włościańskich, jakeśmy to wyżej wykazali, przeto powyższe ograniczenia włościan, na innych zupełnie podstawach oparte, uwłaczając prawnemu pojęciu własności, w obec którego ostać się nie mogą, rodzą tylko to powszechne przekonanie, że prawo własności przyznane włościanom jest czystą fikcyą, — tylko cieniem prawdziwej własności, i że dotychczasowe prawodawstwo jedynie dlatego wahało się obdarzyć włościanina prawdziwą własnością, ponieważ uważało cały stan włościański jeszcze za niedojrzały, a zatem niezdolny rządzić samym sobą bez dalszej opieki Rządu.

Żąda więc już sama zasada równej dla wszystkich i bezwzględnej sprawiedliwości, aby włościanin, prawnie uznany za nieograniczonego właściciela swego gruntu, stał się nim w rzeczywistości, w prawdziwem tego słowa znaczeniu, i nie ulegał ograniczeniom, którym nie ulegają inni współobywatele kraju, aby więc miał nieograniczone prawo rozrządzania swoją własnością, według własnej woli, i to tak między żyjącymi, jakoteż na przypadek śmierci.

Z tego powodu ustawa spadkowa dla włościan z dnia 10. Maja 1787. i 29. Października 1790. nadwereża to prawo w wysokim stopniu, wkładając na ojca obowiązek, zachowania całości gruntu dla syna najstarszego, a tem samem pozbawiając go wolności rozporządzenia nią według własnej woli, i w sposób uzdolnieniu potomstwa odpowiedni, a zatem najwłaściwszy.

Prócz tego ustawa ta krzywdzi resztę rodzeństwa najstarszego brata, jego samego wtrąca w długi, i jest jedną z głównych przyczyn upadku gospodarstwa rolniczego, nadając bowiem wyłączny przywilej posiadania ziemi najstarszemu synowi i wkładając nań obowiązek spłacenia rodzeństwu sched spadkowych, wyzuwa tę resztę rodzeństwa z majątku rodzicielskiego, i nadaje jej jedynie prawo upominania się u brata najstarszego o wypłatę schedy według wartości gruntu zazwyczaj dowolnie oznaczonej.

Jeżeli brat, co grunt po ojcu odziedziczył, z jakichkolwiek powodów nie poczuwa się do prawnego obowiązku spłacenia rodzeństwu oznaczonej wartości gruntu, lub też nie ma chęci uiszczenia się z długu, lub nareszcie nie jest w możności spłacenia sched, powstają spory sądowe między rodzeństwem, które — gdy wymiar sprawiedliwości z powodu różnorodnych opłat jest bardzo kosztownym, a nadto przy rozwlekłym procederze sądowym, trwają zbyt długo — kończą się zwykle ruiną tak jednej jak i drugiej strony prawującej się. A jeżeli brat, odziedziczywszy grunt rodzicielski, jest sumiennym i radby rodzeństwo swoje zaspokoić, nie pozostaje mu nic innego jak zaciągnąć pożyczkę: — bo gdy prawo zabrania mu sprzedać część gruntu, więc nie ma innego środka, jak w pożyczce szukać ratunku, która zwykle połączona z lichwą, pociąga za sobą niemożność spłacenia procentów dochodami — a tem mniej kapitału samego, — sprowadza w dalszem następstwie zaniedbanie gospodarstwa, a ostatecznie przymusowe wywłaszczenie właściciela samego. — Tak więc owa nietykalna ordynacya niszczy brata najstarszego jako dziedzica i wtrąca rodzeństwo jego w nędzę i ubóstwo.

Ograniczenia wyżwspomnione są także pod innym względem szkodliwemi, — albowiem zbyteczne opiekowanie się, a w szczególności opiekowanie się pod względem rozporządzania swą własnością, jako ubliżające godności człowieka i uwłaczające stanowisku wolnego obywatela kraju konstytucyjnego, mającego nawet prawo do udziału w najwyższej władzy ustawodawczej, poniża go i demoralizuje.

Orzekając, że włościanin a nawet cały stan włościański musi zginąć, jeżeli się mu nada prawo wolnego rozporządzania swą własnością, orzeka się tem samem, iż włościanin nasz mniej ma zdrowego rozsądku, mniej znajomości gospodarstwa, mniej samoistności i stałego charakteru, aniżeli inne stany, ubliża się więc jemu i poniża się go już samą tą ustawą. — Chcieć utrzymać powyższe ograniczenia, choćby nawet nieco zmodyfikowane, znaczy tyle co poddać stan włościański pod wieczną opiekę władz rządowych, co w kraju konstytucyjnym być nie powinno.

Nadto włościanin, pod taką nieustającą opieką zostający, staje się niedbałym o swoją własność, która właśnie dla tego, że nią dowolnie nie może rozrządzać, nie jest w oczach jego prawdziwą własnością — traci zapobiegliwość, oglądając się ciągle na swego opiekuna — traci samodzielność i w końcu niedołężnieje. — Jak długo włościanin pozostanie pod wpływem tej opieki rządowej, nie dozwalającej mu równych z innymi używać praw, i odłączającej go pod względem wolności od reszty społeczeństwa — tak długo najpiękniejsze nawet Instytucye żadnego nań nie wywrą wpływu, — tak długo nieprzystępne mu będą prawdziwa oświata i jasne pojęcie i poczucie prawa, a w szczególności prawnej i moralnej konieczności, szanowania cudzej własności, tej jedynej podwaliny społeczeństwa naszego — nie mogąc bowiem własnej dowolnie używać, nie potrafi też szanować i cudzej. Zniesienie więzów krępujących własność włościan i ich wolność rozporządzania ziemią, którą posiadają, jest więc i pod względem moralnym bardzo pożądanem i koniecznem. Nie tylko zasada bezwzględnej sprawiedliwości i wolności, nie tylko względy moralności i duch czasu, ta potęga wzrastająca z postępem ducha ludzkiego, domagają się zupełnej emancypacyi włościan pod względem rozporządzalności ziemią, którą posiadają — żądają tego także względy narodowo ekonomiczne.

Nauka ekonomii narodowej i doświadczenia krajów najoświeceńszych wykazują, że ograniczenia tamujące wolne rozporządzanie ziemią, czy to pod względem zbywania i nabywania, dzielenia lub skupienia, najszkodliwsze na gospodarstwa krajowe wywierają skutki. Wszędzie też Rządy, dbały o podniesienie rolnictwa — tej głównej podstawy gospodarstwa narodowego — poznosiły już lub znoszą owe ograniczenia jako szkodliwe zabytki niedojrzałości społecznej i ekonomicznej.

Zgadzają się w tem pierwsi ekonomiści i agronomowie Francyi i Niemiec, że nieograniczona wolność dzielenia i łączenia gruntów jest warunkiem pomyślności w rolnictwie, — gdy zaś na pomyślnym rozwoju rolnictwa opiera się pomyślność powszechna narodów, gdyż ono jest źródłem początkującem ich zbiorowej potęgi, zatem i potęga narodów, gdzie ona istnieje, opiera się głównie na wolnym ruchu posiadłości ziemskich, to jest na mobilizacyi czyli uruchomieniu ziemi.

We Francyi, Belgii, Szwajcaryi, Szwecyi, Danii i t. d. powierzchnia ziemi rozpadła się na drobne posiadłości — a przecież pomyślność tych krajów nie tylko na tem nie ucierpiała, lecz owszem podniosła się od chwili pozostawionej im wolnej rozporządzalności ziemią do olbrzymiej wysokości pod każdym względem — bo odtąd i rolnictwo tam znacznie naprzód się posunęło, i przemysł się rozwinął, i miasta się podniosły, a oświata ogólna olbrzymim naprzód postępuje krokiem. Gdy więc za świadectwem historyi, wszystkie te narody doszły do wysokiego stopnia bogactw i potęgi, którym pozostawiono wolność rozporządzania ziemią — przeto miejmy i my tę nadzieję, że zniesienie wyżwzmiankowanych ograniczeń stanie się i dla nas początkiem dobrobytu i pomyślności rolników, a z czasem znakomitym czynnikiem do podniesienia i ustalenia bytu narodowego, bo tylko życiem i pomyślnością ludzi pojedyńczych, rozwija się zbiorowe życie i pomyślność narodu.

Korzyści połączone z wolnością mobilizacyi ziemi, winniśmy wykazać szczegółowo. Do rzędu tych należą głównie następujące:

1. We wszystkich krajach, w których kwitnie rolnictwo, widzimy posiadłości ziemskie podzielone na duże, drobne i mierne. Wyjątek stanowią tylko Anglia, gdzie prócz lordów właścicieli przeważnej części powierzchni ziemi, nie ma prawie ani miernych, ani drobnych posiadłości, lecz natomiast kwitnie przemysł rozwinięty na olbrzymie rozmiary; niemniej Włochy, gdzie lud wiejski nie ma już wprawdzie żadnej własności i uprawia tylko zaczynszowaną ziemię, lecz jak w kraju bogatym ma niewyczerpane źródła zarobku.

Prócz obszarów dworskich i gruntów włościańskich nie masz w kraju naszym posiadłości miernych, te bowiem tworzą się z odłamków od większych lub z połączenia mniejszych, nie mogły więc one powstać w obec zakazu dzielenia posiadłości, bądź wiekszych bądź mniejszych, i zakazu łączenia mniejszych. Dopiero gdy niepodzielność i nierozwiązalność posiadania ziemskiego uchylone zostaną, zapełni się próżnia między większemi i mniejszemi posiadłościami, otworzy się średni stan rolniczy i umożebni się zbliżenie właścicieli większych do mniejszych, a gdy uszeregują się stopniowo posiadłości ziemkie od największych do najmniejszych w nieprzerwanym łańcuchu, łączącym wszystkich rolników jednym duchem narodowym, jedną myślą, jednym celem, wzrośnie i pomyślność kraju, która właśnie polega na naturalnym i odpowiednym stosunku, między dużemi, miernemi i małemi posiadłościami; gdzie bowiem przemagają gospodarstwa większego rozmiaru, tam rolnictwo równie marnieje, jak gdzie stosunkowo przemagają posiadłości zbyt małe.

Uchylenie powyższych ustaw prohibicyjnych przyczyni się więc w dalszem następstwie do zrównania majątków i podniesienia stanu średniego, który ostatecznie głównym jest czynnikiem moralnej i materyalnej siły narodu.

2. Pouczają nas dalej doświadczenia innych narodów, że głównym warunkiem pomyślnego stanu rolnictwa jest zupełna wolność rozrządzania swą własnością ziemską, że narody używają jej z wszelką przezornością, a rzadko tylko i wyjątkowo wydarzają się wypadki nadużyć tej wolności, leży to bowiem już w ludzkiej naturze, iż nikt nie wyzuwa się chętnie ze swej rodzinnej ziemi, na której wzrósł lub w pocie czoła pracował. Z własnego wiemy doświadczenia, iż rzadko kiedy wydarza się wypadek, by właściciel ziemi, żadną nie przyciśnięty potrzebą, wywłaszczał się jedynie w tym celu, by pozbyć się ziemi, tego jedynego przytułku swobody, by zmienić dotychczasowy sposób życia i zatrudnienia i szukać innego nieznanego mu dotąd, który, jeżeli połączony z pracą, do której nie nawykł, stanie mu się ciężarem, a jeżeli nieprodukcyjny, będzie mu nieznośnym. Ostatecznie nieubłagana tylko konieczność zmusza rolnika do pozbycia się swej ziemi.

Podobnież ostatecznem dążeniem każdego człowieka jest polepszenie bytu swego. Kto więc przemienia ruchomy swój majątek na własność gruntową, nie czyni tego w innym jak tylko w tym zamiarze, by mu ta nowa własność większy przyniosła pożytek. Skoro więc właściciel ziemi sprzedaje ją całą, lub część onejże, bo w posiadaniu całości już się nie może utrzymać i nią należycie zawiadywać,

lub jeżeli ją sprzedaje, byle się jej tylko pozbyć, w obu wypadkach zyskuje tylko na tej zmianie właściciela gospodarstwo krajowe, którego pomyślność właśnie na tem polega, aby najlepszy rolnik ziemię posiadał, gdyż po nim można się spodziewać najlepszej produkcyi. Ogół pozbywa się rolnika, który stracił możność lub chęć zajęcia się gospodarstwem rolniczem, i na jego miejsce wprowadza na grunt nowonabywcę, który pragnie go nabyć, a więc chce i może na tem polu z większym dla ogółu pożytkiem użyć swych sił i zdolności.

Zyskują też na tem strony interesowane, ponieważ każda dobrowolna tranzakcya zawsze dlatego tylko się zawiera, że obopólny interes sprzedającego i nabywającego radzi ją uskutecznić; sprzedającego, który już nie chce lub nie może bez własnego dalszego uszczerbku trudnić się rolnictwem, nabywającego, który chce i może zająć się niem z większem dla gospodarstwa pożytkiem. Zysk ten dla sprzedającego jest tem pewniejszy im większe jest współzawodnictwo kupujących, przeto tem dotkliwszą krzywdę wyrządzają właścicielowi gruntu włościańskiego wyżwspomniane ograniczenia, umniejszające liczbę osób mogących mieć chęć kupienia, a w szczególności wykluczające od kupna najbliższego sąsiada, a niegdyś dziedzica, który już dlatego wyższą cenę dać jest w stanie, ponieważ grunt sprzedać się mający dla niego, jako miejscowego, większą ma wartość, aniżeli dla kogo innego.

Ułatwiając zawarcie podobnych tranzakcyj i usuwając wszelkie na przeszkodzie będące ograniczenia — co właśnie powinno być zadaniem władzy ustawodawczej, dopomaga się dążeniu każdego indywiduum do polepszenia bytu własnego, a tem samem do wzrostu ogólnej zamożności, bo interes pojedyńczych indywiduów tem jest dla gospodarstwa krajowego, czem są siły organiczne dla ciała ludzkiego. Ztąd wynika, że wolność rozrządzania ziemią, żadnem nie krępowana ograniczeniem, prowadzi do wprowadzenia na grunt zdolniejszych i zamożniejszych gospodarzy — do natężenia rolnictwa i wyższego stopnia kultury, a zatem do wzrostu bogactwa krajowego, słusznie więc uchodzi za postęp ekonomii politycznej,

3. Ze względu na dzisiejszy stan kredytu w Austryi, a w szczególności w kraju naszym, głos powszechny domagający się wolności rozrządzania ziemią i dzielenia gruntów, stał się kategorycznym postulatem przyrodzonego prawa utrzymania samego siebie, któremu odpowiada obowiązek władzy ustawodawczej, usunięcia przyczyn zagrażających exystencyi całego stanu rolniczego, albowiem tylko w uzyskaniu tej wolności leży jedyny środek ratunku rolnictwa od zagrażającej mu zagłady.

Wiadomo bowiem powszechnie jak wielkim jest brak kapitałów, a zwłaszcza kapitałów tanich, gdyż stopa procentowa w całej prawie Europie znacznie się podniosła, a prawdopobnie z czasem jeszcze wyżej się podniesie, stosując się do coraz więcej wzrastających wymagań targu pieniężnego.

Wiadomo też, że przedsiębiorstwa przemysłowe i handlowe, zapewniające kapitałom wyższe korzyści od tych, które im rolnictwo dać może, znęciły je do siebie — równie jak je pochłonęły papiery wartościowe, 7, 8 a nawet 9 procentów niosące, któremi dziś przepełnione są targi pieniężne. Ztąd pochodzi, że kapitaliści mogąc z najrozmaitszych źródeł ciągnąć jak największe zyski z kapitałów swoich, niechętnie udzielają ich rolnikowi, który niemając odpowiedniego tej wysokiej stopie procentowej dochodu z ziemi, opłacać jej nie jest w stanie, a jeżeli mu przyjdą w pomoc kapitałem i wciągną w swój rachunek, przewlekłość naszej procedury sądowej, pozbawiającej wierzyciela możności szybkiego zrealizowania praw swoich, nie dziw że rolnik wśród tak niekorzystnych okoliczności zbyt drogo okupuje sobie dobrodziejstwo kredytu ziemskiego.

Tak więc korzystanie z kredytu, który dla rolnika jest niezbędnym warunkiem życia, w obec dzisiejszych stosunków i okoliczności może się stać przyczyną zupełnego upadku, bo kredyt uzyskany na procent, którego renta ziemska pokryć nie może, musi z czasem pochłonąć cały majątek wypożyczającego.

Mniej dotkliwy, zawsze atoli niekorzystny zachodzi stosunek właściciela ziemi szukającego kredytu, do Zakładów kredytowych, udzielających pożyczek na hypoteki nie w gotowiźnie, lecz w listach zastawnych, które wypożyczający spieniężywszy po niskim onychże kursie, w rzeczywistości tak mały otrzymuje kapitał, iż procent, który ma opłacać, wynosi prawie $^{7}/_{100}$ od kapitału po spieniężeniu listów zastawnych w gotowiźnie uzyskanego.

Właściciel posiadłości włościańskiej, szukający kredytu, z powodu nieurządzonych ksiąg gruntowych, tem w niekorzystniejszem znajduje się położeniu. Ztąd też pochodzą owe narzekania na lichwę, która w końcu włościanina jednego po drugim wyzuwa z własności.

Jeżeli zatem okoliczności zmuszają rolnika do szukania kredytu — niech się nie łudzi myślą, że pożyczka usuwająca na chwilę grożące mu skąd inąd niebezpieczeństwo, może go uratować — bo kapitał na wyższy procent wypożyczony w dzisiejszym składzie rzeczy, dla rolnika przestał być dobrodziejstwem, przeciwnie stał się w rolnictwie narzędziem samobójstwa społecznego.

Jedynym środkiem ratunku dla rolnika, który się już bez kredytu obejść nie może, jest sprzedaż części posiadłości, którą ocali resztę majątku swego, i aby mu umożebnić użycie tego środka, usunięcie zakazu dzielenia gruntów jest niezbędną koniecznością.

W usunięciu tegoż zakazu upatrujemy więc w obec dzisiejszych krytycznych stosunków kredytowych jedyny środek ocalenia od upadku przeważnej części stanu rolniczego — a tem samem najskuteczniejszy środek przeciw zubożeniu i powstaniu proletaryatu; przeto nie w uchyleniu, lecz przeciwnie w utrzymaniu powyższych ograniczeń, widzimy właściwe źródło proletaryatu.

4. Rolnictwo, które u nas stanowi prawie jedyne źródło bogactwa krajowego, stoi na dość niskim stopniu rozwoju, a jeżeli się nie dźwignie z niemowlęctwa, w którem się znajduje, i nie wstąpi na drogę racyonalnego postępu, stan rolniczy musi nie tylko zrzec się nadziei polepszenia swego bytu, ale nadto być przygotowanym na zupełny swój upadek, zwłaszcza w obec konkurencyi obcych ziemiopłodów przepełniających targi zbożowe, która przy wzrastających ułatwieniach komunikacyi coraz więcej się wzmaga, niemniej przy wysokości opodatkowania, która w skutek urządzeń gminnych tem większe przybierze rozmiary.

Jedyny środek ratunku upatrujemy w przejściu dotychczasowego gospodarstwa pospolitego w gospodarstwo natężone, które się na tem zasadza, by na małej przestrzeni kosztem jak najmniejszym produkować jak najwięcej. Zaprowadzenie tak natężonego gospodarstwa wymaga nagromadzonych zasobów, które nauka ekonomii nazywa kapitałem, to jest kapitału stałego i obrotowego, aby koniecznie w gospodarstwie zaprowadzić ulepszenia, podnieść siłę produkującą ziemi i z otrzymanych ziemiopłodów największe ciągnąć korzyści. — Im rozleglejsze gospodarstwo, tem większych ono wymaga kapitałów — których nie mamy i które nie tak łatwo dostać możemy. Najłatwiejszem byłoby zaprowadzenie gospodarstwa natężonego na posiadłościach mniejszego rozmiaru, bo mniejszego kapitału potrzebuje.

Ztąd wynika, że nierównie korzystniejszem jest posiadanie mniejszego obszaru ziemi przy pomocy kapitału stałego i obrotowego — aniżeli gospodarstwa większego, ogołoconego z wszelkich kapitałów. Do tego zaś rezultatu może nas doprowadzić jedynie uruchomienie ziemi i usunięcie wszelkich przeszkód będących na zawadzie wolnemu ruchowi.

5. Niezaprzeczalnym — bo doświadczeniem stwierdzonym jest fakt, że właściciel mniejszej posiadłości uprawia swój grunt lepiej i troskliwiej, aniżeli osiadacz większych obszarów; — gdy tamten korzysta z każdej piędzi ziemi, u tego większe obszary leżą częstokroć odłogiem; — gdy gospodarz mniejszy każdy niemal kłos zbiera ze ziemi, pod słomianą przechowuje strzechą, większy nieraz z bolem serca spogląda na plon już dojrzały — co spada lub gnije na polu. Ztąd też pochodzi, że mniejsza posiadłość większy stosunkowo przynosi pożytek, większą też ma wartość, gdy równocześnie większe majątki wręcz przeciwny przedstawiają nam obraz.

Spojrzyjmy na Francyę rozparcelowaną i porównajmy zmianę, jaka zaszła w stanie posiadłości w ciągu lat trzydziestu, — a mianowicie na podstawie dat statystycznych od roku 1815. do 1854. W tymże czasie podniosła się liczba parcel, a zatem właścicieli gruntowych z 10 na 13 milionów, to jest o 30 procent; — ludność, która też jako bogactwo narodowe uważać należy, z 29 na 36 milionów, a więc o 24 procent; — czysty dochód z 1580 na 2640 milionów, to jest o 67 procent; a wartość czyli cena kupna z 39.500 na 83.800 milionów — a zatem o 112 procent. Cyfry te najwybitniejszym są dowodem, do jak olbrzymiej wysokości wznieść się może zamożność kraju w skutku nieograniczonej rozporządzalności ziemią.

6. Jest to rzeczą przez agronomów już powszechnie uznaną, że pomiędzy środkami wiodącemi do polepszenia gospodarstwa rolniczego i podniesienia wartości ziemi, pierwszorzędne zajmuje miejsce

złączenie w jedną całość gruntów porozrzucanych i arondowanie posiadłości, czyli tak zwana komasacya gruntów, która ułatwia nadzór, zmniejsza koszta zarządu i nadzoru, usuwa przyczyny sporów granicznych, umniejszając i liczbę sąsiadów i rozciągłość granic, utrudnia możność uszkodzeń lub innych przekroczeń, dozwala ulepszenia złych, i uprawy najczęściej odłogiem leżących gruntów, upiększa posiadłość i kraj, a tem samem ułatwia kupno i sprzedaż gruntów.

Wszystkie też Rządy troskliwe o pomyślność rolnictwa uznały potrzebę zaprowadzenia stosownej w tym względzie reformy, i na mocy wydanych ustaw przeprowadziły w swych krajach komasacyę gruntów, drogą bądź dobrowolną, bądź przymusową. Czują też tę potrzebę wszyscy właściciele, których pola orne rozkawałkowane, między obcemi porozrzucane, lub w rozmaitych miejscach od siebie oddalonych są położone, których lasy poprzeplatane siauożęciami obcemi, gdyż ani ich należycie uprawić, ani też dozorować, i żadnego prawie pożytku z nich mieć nie mogą.

Ze względu więc na ważność i doniosłość kwestyi o komasacyi gruntów, której uregulowanie na drodze prawodawstwa jest wielce pożądanem, należy przedewszystkiem dążyć do usunięcia wszelkich przeszkód, które komasacyę gruntów w drodze dobrowolnej umowy czynią niemożebną, lub ją przynajmniej nader utrudniają.

Taką przeszkodą są wyżwzmiankowane zakazy, a chociaż okólnik z dnia 26. Kwietnia 1787. dozwala zamiany gruntu włościańskiego za dworski, za zezwoleniem włościanina, lub nawet mimo jego woli za przyzwoleniem większej części gminy, w obu jednak wypadkach tylko w tym razie, jeżeli władza polityczna na to zezwolić raczy, zamiany tego rodzaju w obec uciążliwości warunków w nader rzadkich wypadkach przychodzą do skutku, przyczem i to nadmienić nam wypada, iż ograniczenie komasacyi na zamianę gruntów, równa się niemal zakazowi komasacyi, znaleść bowiem grunt, który niepsując ustroju własnego gospodarstwa byłby równie dobrym jak ten, który się chce nabyć dla zaokrąglenia, i dogodnym właścicielowi nabyć się mającego gruntu, a nadto przez władzę polityczną za odpowiedni uznanym; jest to żądanie nader trudne, zwykle niepodobne, choćby tylko dlatego, że właściciel gruntu przydatnego do zaokrąglenia żąda zań pieniędzy, a nie innego gruntu. Chcąc tedy umożebnić komasacyę, jako niezbędny warunek racyonalnego gospodarstwa, do której urzeczywistnienia w interesie rolnictwa i dobrobytu kraju naszego koniecznie dążyć należy, trzeba przedewszystkiem znieść wszystkie powyżej wymienione ograniczenia. Wtedy tranzakcye o własność ziemską, uwolnione od krępujących więzów, pójdą naturalnym torem stosownie do wymagań gospodarskich i zasobów pieniężnych, posiadłości zaokrąglą się, zagospodarowanie ich stanie się łatwiejsze i korzystniejsze, ziemia nabierze większej wartości, na czem ostatecznie tak właściciel jak kraj zyskają.

7. Nie możemy pominąć milczeniem i tej korzyści, że wolność nabywania gruntów włościańskich, bądź całych, bądź tylko cząstek, wprowadzi na targ kapitały u wielu włościan dotąd martwo leżące i z obiegu cofnięte, niemniej i tej, że przez ułatwienie uboższym nabywania ziemi, której posiadanie wywiera pewny urok, praca, oszczędność i ogólna moralność podnieść się muszą.

8. Nakoniec nadmienić nam wypada, że pomimo wyrzeczonej ustawami zasady, iż od chwili zniesienia stosunku poddańczego, wszelka między gruntami niegdyś dominikalnemi i rustykalnemi ustała różnica, ona jednak w obec powyżej poszczególnionych zakazów dotąd jeszcze w całej pełni prawnie istnieje, bo właściciel posiadłości dworskiej na zasadzie ustaw cywilnych dziedziczy i rozporządza swym majątkiem, włościanin zaś co do prawa następstwa i rozrządzania swem mieniem zupełnie innym podlega ustawom. Znieśmy więc uchyleniem powyższych zakazów i tę ostatnią różnicę prawną, jaka jeszcze między właścicielami większych i mniejszych posiadłości zachodzi, i uświęćmy naszą ustawą równość wszystkich w obliczu prawa.

Po należytem zbadaniu i uwzględnieniu wszystkich tych korzyści, wypływających z wolności dzielenia i łączenia gruntów włościańskich, doszliśmy do tego niezachwianego przekonania, że zupełna w tej mierze wolność, w obecnych zwłaszcza stosunkach, jeżeli rychło wejdzie w życie, stanie się jedynym środkiem ochrony stanu rolniczego od przybliżającego się upadku jego. Nie wahamy się więc zalecić Wys. Izbie przyjęcie zasady uruchomienia ziemi.

Nie uszły też naszej uwagi odzywające się gdzieniegdzie głosy za oznaczeniem pewnego minimum, poniżej którego nie powinno się już dzielić posiadłości włościańskiej; — z powodów wszakże wyżej wyłuszczonych nie uznaliśmy za uzasadnioną objawioną w tej mierze obawę zubożenia i zdemoralizo-

wania się ludu wiejskiego, którą jedynie starano się uzasadnić zaproponowaną w ten sposób modyfikacyę bezwarunkowego zakazu dzielenia, przeciwnie osądziliśmy, że pomieniona obawa, oparta tylko na przypuszczeniach i domniemywaniach, nie ma żadnej usprawiedliwionej podstawy; — gdzie bowiem zasady ekonomii politycznej i doświadczenia innych narodów wskazują wręcz przeciwne objawy, tam same tylko przypuszczenia ostać się nie mogą.

Zwróciliśmy i na to swoją uwagę, że w każdej zastarzałej instytucyi jest coś świętego, czego nie wolno lekceważyć, i że każdą reformę z wolna i z wszelką roztropnością zaprowadzać należy — mieliśmy i to prawidło na względzie, że przy zaprowadzeniu nowości, jakkolwiek dobrej i przez teoryę gospodarstwa narodowego za użyteczną uznanej, nie dość kierować się ogólnemi zasadami teoryi, potrzeba jeszcze aby je zastować do własnego kraju, zwłaszcza w kwestyi tak wielkiej doniosłości politycznej i narodowo-ekonomicznej, jaką jest sprawa w mowie będąca. — Wszelako wszystkie te względy nie były dostatecznemi, by mogły zachwiać nasze wyżwypowiedziane zdanie, oparte na tem przekonaniu, że właśnie stosunki naszego kraju wymagają z nieubłaganą koniecznością jak najprędszego zaprowadzenia zaprojektowanej reformy, i że stosowna pora w sam czas uchwycona stanowi, o jej przyszłości. Że zaś chwila ta już nadeszła, domagająca się radykalnej zmiany dotychczasowych stosunków społecznych, dowodzi już ten sam fakt, że pomimo wszystkich zakazów, dotąd prawnie istniejących, podziały gruntów włościańskich faktycznie ciągle się odbywają, i że fakt nielegalny stał się powszechnym w całym kraju.

Władza ustawodawcza nie może i nie powinna patrzeć obojętnym okiem na tak anormalny stosunek, wprowadzający tylko nieład i zamęt w stosunki społeczne, i zagrażający ogólnemu bezpieczeństwu prawa; — przeciwnie powinna mu tamę położyć użyciem radykalnej reformy, i nie tylko czyny już dokonane uznać jako prawnie zdziałane, lecz i na przyszłość prawnie uniemożebnić to, co już samo przez się jest niemożebnem, to jest utrzymanie prawnego stosunku, który przy naturalnym biegu rzeczy utrzymać się nie może i nigdy się nie utrzyma. Co bowiem dziś się dzieje, i w przyszłości dziać się będzie, bez względu czy dotychczasowe ograniczenia w całości zachowane, czy też tylko zmodyfikowane zostaną.

Na tych zasadach oparte projekta do ustaw, przedkłada komisya prawnicza w załączeniu i wnosi

Wysoka Izba raczy uchwalić ustawę następującej treści:

Ustawa

z dnia obowiązująca w królestwie Galicyi i Lodomeryi z wielkiem xięstwem Krakowskiem.

Zgodnie z uchwałą Sejmu krajowego Mego królestwa Galicyi i Lodomeryi z wielkiem xięstwem Krakowskiem rozporządzam, co następuje:

§. 1.

Znoszą się wszelkie z mocy ustaw i rozporządzeń politycznych dotąd istniejące ograniczenia prawa dzielenia posiadłości niegdyś rustykalnych.

§. 2.

W skutek tego wolno każdemu właścicielowi posiadłości niegdyś rustykalnej, dzielić ją i częściowo pozbywać, bez zezwolenia władz politycznych.

§. 3.

Niniejsza ustawa nie uwłacza prawom hipotecznie zabezpieczonym, ani przepisom względem utrzymywania w ewidencyi stanu posiadania, w celu opodatkowania.

§. 4.

Moim Ministrom Stanu i Sprawiedliwości polecam przeprowadzenie niniejszej ustawy.

Ustawa

z dnia obowiązująca w królestwie Galicyi i Lodomeryi z wielkiem xięstwem Krakowskiem.

Zgodnie z uchwałą Sejmu krajowego Mego królestwa Galicyi i Lodomeryi z wielkiem xięstwem Krakowskiem rozporządzam, co następuje:

§. 1.

Znoszą się postanowienia patentów z dnia 10. Maja 1787. i 29. Października 1790. i odnośnych rozporządzeń co do prawa spadkowego i podziału spuścizny włościan, różniące się od przepisów ustaw cywilnych.

§. 2.

Moim Ministrom Stanu i Sprawiedliwości polecam przeprowadzenie niniejszej ustawy.

Ustawa

z dnia obowiązująca w królestwie Galicyi i Lodomeryi z wielkiem xięstwem Krakowskiem.

Zgodnie z uchwałą Sejmu krajowego Mego królestwa Galicyi i Lodomeryi z wielkiem xięstwem Krakowskiem rozporządzam, co następuje:

§. 1.

Znoszą się wszelkie z mocy ustaw i rozporządzeń politycznych dotąd istniejące ograniczenia prawa, tak równoczesnego posiadania kilku posiadłości włościańskich, jak nabywania takich przez właściciela posiadłości niegdyś dominiakalnej.

§. 2.

W skutek tego, wolno każdemu właścicielowi posiadłości niegdyś rustykalnej, posiadać równocześnie kilka posiadłości włościańskich; jakoteż właścicielowi posiadłości niegdyś dominikalnej, nabywać posiadłości niegdyś rustykalne, bez zezwolenia władz politycznych.

§. 3.

Moim Ministrom Stanu i Sprawiedliwości polecam przeprowadzenie niniejszej ustawy.

Ustawa

z dnia obowiązująca w królestwie Galicyi i Lodomeryi z wielkiem xięstwem Krakowskiem.

Zgodnie z uchwałą Sejmu krajowego Mego królestwa Galicyi i Lodomeryi z wielkiem xięstwem Krakowskiem, rozporządzam, co następuje:

§. 1.

Reintegracya, t. j. przywrócenie podzielnych posiadłości, niegdyś rustykalnych do stanu pierwotnego, nie ma miejsca.

Podobnież nie ma miejsca unieważnienie dokonanego wbrew, dotyczasowym zakazom, aktu połączenia w jednem ręku dwóch lub kilku posiadłości niegdyś rustykalnych; jakoteż nabycia gruntu niegdyś rustykalnego przez właściciela posiadłości niegdyś dominikalnej.

§. 2.

Moim Ministrom Stanu i Sprawiedliwości polecam przeprowadzenie niniejszej ustawy.

B. Co do posiadłości niegdyś dominikalnych.

Zakaz dzielenia gruntów rozciąga się także do posiadłości dworskich — albowiem patent z 1. Września 1789. i dekreta nadworne z 29. Września 1803., 20. Stycznia 1804., 5. Lipca 1811., 7. Stycznia 1813. i 8. Grudnia 1814., i rozporządzenie ministeryalne z 23. Marca 1850. orzekają, iż bez przyzwolenia władzy politycznej nie wolno dzielić posiadłości niegdyś dominikalnych. — Ponieważ ustawy dopiero co wzmiankowane, nie oznaczyły miary, wedle której władze polityczne mogą przyzwalać na podział obszarów dworskich — przeto wszelka pod tym względem panowała dowolność. — Dopiero w roku 1815. orzekło prawodawstwo austryackie, iż podział posiadłości dominikalnej tylko w tym razie dozwolonym być może, jeżeli roczna należytość zwyczajnego podatku dominikalnego bez dodatków, przypadająca na każdą część majętności tabularnej, wynosi przynajmniej 300 złr. m. k. (dekr. nadw. z 16. Lutego 1815., 7. Marca 1816., 5. Maja 1827. i 4. Lutego 1830. roku).

Powodem tego ograniczenia powyższemi ustawami, wyraźnie wypowiedzianym był wzgląd na tę okoliczność, iż po takim tylko właścicielu dóbr, który przynajmniej 300 złr. podatku dominikalnego opłaca, można się spodziewać, iż jako dziedzic będzie mógł żyć przyzwoicie i pełnić obowiązki, jakie niegdyś na dominiach ciężyły, mianowicie należycie prowadzić księgi gruntowe i konskrypcyjne, i zawiadywać majątkami sierocińskiemi i kościelnemi.

Ponieważ ograniczenie do ilości podatkowej, najpierw dekretem z 16. Lutego 1815. zaprowadzone, a późniejszemi rozporządzeniami bliżej określone, tyczyły się jedynie Galicyi i Bukowiny, a Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Sprawiedliwości, dla zaprowadzenia jednostajności w postępowaniu we wszystkich krajach Monarchii na zasadzie ustaw na wstępie przytoczonych (jako to patent z 1. Września 1798. — dekr. nadw. z 29. Września 1803, 20. Stycznia 1804., 5. Lipca 1811., 7. Stycznia 1813. i 8. Grudnia 1814., — i rozp. ministr. z 23. Marca 1850.) rozporządzeniem z dnia 30. Czerwca 1858. orzekły, iż każdy podział posiadłości niegdyś dominikalnej wymaga przyzwolenia władzy politycznej, bez którego ani odpisanie i przypisanie części dóbr tabularnych, ani utworzenie osobnego ciała tabularnego, bądź to w księgach tabuli krajowej, bądź w księgach gruntowych, miejsca mieć nie może; — przeto domniemywać się należy, iż jedynym celem tego rozporządzenia ministeryalnego, które nic innego nie orzekło, jak tylko to samo, co już ustawy w niem przytoczone zawierały — było uchylenie powyżej wzmiankowanego ograniczenia podziału według kwoty podatkowej, zwłaszcza że ograniczenia tego rodzaju, w obec zaszłej zmiany rozmaitych stosunków prawnych i ekonomicznych, już same przez się utrzymać się nie mogły, n. p. w razie zachodzącej potrzeby odstąpienia pewnej części gruntu dominikalnego dla zreluowania służebnictw, — lub dla budowy kolei żelaznej i t. d. Nie wiadomo atoli, co w roku 1758. mogło spowodować Ministerstwo do zatrzymania ogólnego zakazu dzielenia dóbr tabularnych bez zezwolenia władz politycznych. — Ministerstwo bowiem w pomienionem swem rozporządzeniu żadnych ponowienia tego zakazu nie wymieniło pobudek — co jednak już z tego powodu uczynić powinno było, ponieważ w temże rozporządzeniu odwołuje się do swego dawniejszego postanowienia z 23. Marca 1850., którem zaostrzyło zakaz dzielenia gruntów, i to z tego jedynie powodu, bliżej jednak nie określonego, iż przepisy prawne, ograniczające wolność dzielenia gruntów, mają na celu inne od istnienia stosunku poddańczego niezależne względy — bez bliższego określenia, na czem one właściwie polegają.

Nie mogąc się domyślić słusznych powodów, któreby usprawiedliwiały dążność Ministerstwa do zatrzymania ograniczeń wpadających w peryod czasu, kiedy kastowość i nieruchomość posiadania mogły

jeszcze mieć polityczno-państwowe znaczenie; — nie uznaliśmy też za rzecz potrzebną zastanawiać się głębiej nad zbadaniem tych powodów, które jakiekolwiekby one były, w obec dzisiejszych stosunków żadną miarą nie znajdą usprawiedliwienia.

Skoro przyjęliśmy zasadę uruchomienia ziemi jako zbawienną dla stanu włościańskiego — nie możemy jej nie uznać jako prawdziwe dobrodziejstwo i jedyny środek ocalenia stanu właścicieli większych obszarów gruntowych. — Kwestya podzielności obszarów dworskich stała się u nas kwestyą żywotną, której rychłe rozwiązanie może jeszcze ocalić przeważną część właścicieli posiadłości dworskich od nieuchronnej zguby. — Przeciwnie dalsze podtrzymywanie systemu zachowawczego, nie mającego już sił żywotnych, musi koniecznie przyspieszyć przybliżający się upadek kraju — bo system ten już sam przez się żadną miarą utrzymać się nie może — a nie dozwala rozwinąć się instytucyi, która aczkolwiek dla nas nowa, przez teoryę wszakże i praktykę innych krajów za użyteczną uznaną została.

Nie będziemy tu powtarzać ogólnych uwag, już w pierwszej części niniejszego sprawozdania dotkniętych, które przemawiają za przyjęciem zasady uruchomienia ziemi — ograniczymy się jedynie do niektórych szczegółowych uwag, odnoszących się do gospodarstw wiekszych.

Powszechnie uznaną jest zasada ekonomii narodowej, że tylko dobre gospodarstwo rolnicze podnieść może bogactwo krajowe. Możebność zaś utrzymania dobrego gospodarstwa rolniczego zawisła przedewszystkiem od tego, aby wielkość obszaru gospodarskiego odpowiadała możności należytej uprawy całego tego obszaru; — aby rolnik posiadał kapitał odpowiedni obszerności gospodarstwa i niezbędnie potrzebny do pokrycia kosztów produkcyi; aby gospodarstwo znajdowało się w rękach najlepszego i zamożnego rolnika, mającego najwięcej zdolności, środków i skłonności do zajęcia się rolnictwem; aby mu na czasie nigdy nie zabrakło potrzebnej ilości dobrego robotnika; — aby rolnik miał zawsze zapewniony odbyt produktów swoich; — nareszcie aby największej używał wolności w rozrządzeniu swą ziemią.

Pobieżny rzut oka na dzisiejszy stan większych gospodarstw w kraju, smutny w tym względzie przedstawia nam obraz. Prócz małych wyjątków, już nie mamy w kraju gospodarstw, któreby łączyły w sobie wszystkie wyż nadmienione warunki żywotności — nie dziw więc, że do tak smutnego doszliśmy stanu.

Najbliższem następstwem zniesienia stosunków poddańczych było przejście gospodarstwa rolniczego z pańszczyźnianego do płatnego.

Nagłe to przeobrażenie stosunków ekonomicznych nie mogło pozostać bez wpływu na ówczesny stan gospodarstw większych; te bowiem od wieków prowadzone jednym trybem w całym prawie kraju, od razu nie mogły się zastosować do odmiennych i niezbędnych potrzeb natężonego sposobu gospodarowania, na które dopiero dłuższe doświadczenie naprowadza, — nadto w przeważnej części nie były one zaopatrzone w zasoby pieniężne, bez których gospodarstwo ani w dobrym stanie utrzymać, ani na dłuższy przeciąg czasu z pożytkiem prowadzić się nie da.

Równocześnie zaczęły się zwiększać ciężary publiczne, które prawie co roku wzrastały w miarę wzrostu długów państwowych.

Nastały później także lata nieurodzaju i rozmaitych klęsk, a choć były niektóre lata urodzajne, częstokroć brak chętnego robotnika nie dozwalał zebrać z pola co ziemia wydała, a przytem koszta produkcyi ciągle wzrastały. I przemysł w kraju nie rozwinął się dotąd, któryby spotrzebował część produktów ziemi, a zupełna stagnacya w handlu uniemożebniła sprzedaż ziemiopłodów po cenie odpowiedniej wkładom, zwłaszcza w obec konkurencyi obcych produktów, ułatwionej wzrostem środków komunikacyjnych.

Cóż więc dziwnego, że gospodarstwa większe, przy tak różnorodnym zbiegu niepomyślnych stosunków i okoliczności, wolnym zbliżają się krokiem do upadku swego, a dziś znaczna część większych gospodarzy, wyczerpawszy wszystkie źródła kredytu, przyciśnięta długami, których renta ziemska nawet co do procentów pokryć nie może — oczekuje tylko chwili przymusowego wywłaszczenia, — tem boleśniejszego dla rolnika, ile że ma w ręku środek ratunku, którego jednak użyć nie może, — mając ziemię, której część spieniężywszy, mógłby ceną kupna ocalić resztę majątku, a choć na mniejszym kawałku, jednak z tym większym dla siebie i ogółu pożytkiem nadal pracować.

Wolność, czyli możność prawna, pozbycia się części posiadłości zadłużonej byłaby dobrodziejstwem dla właściciela, bo uchroniłaby go od upadku — byłaby również korzyścią dla kraju, bo kraj na tem tylko zyskuje, jeżeli właściciel posiadłości ziemskiej, przyciśnięty długami, a dla braku zasobów pieniężnych pozbawiony możności utrzymania w porządku gospodarstwa, pewną część rozległych swych obszarów, których uprawić nie może, przenosi w ręce zamożniejszego, mającego nie tylko chęć i zdolność poświęcenia się rolnictwu, ale i możność podniesienia sił produkcyjnych ziemi za pomocą znaczniejszego kapitału.

Ze względu na tak zatrważające położenie całej prawie klasy większych właścicieli — której zniszczenie zadałoby krajowi cios śmiertelny — niemniej ze względu, że jedynie ustawodawstwo zaprowadzające nierozwiązalność posiadania ziemskiego, doprowadziło do tak smutnego kresu — nareszcie ze względu, że jak to już w pierwszej części niniejszego sprawozdania wykazaliśmy, tylko wolna, niczem nie tamowana rozporządzalność, a zatem zupełne i bezwarunkowe zniesienie ograniczeń podzielności ziemi, dźwignąć mogą kraj z niedoli, w jaką popadł bez własnej winy, jedynie w skutek zastarzałej, a w czasie stosownym, t. j. w chwili zniesienia stosunków poddańczych nie uchylonej instytucyi średniowiecznej; — zalecamy Wysokiej Izbie poniżej umieszczony projekt do ustawy, oparty na zasadzie mobilizacyi ziemi, — jako według naszego niezachwianego przekonania jedyny jeszcze środek, nie tylko ocalenia całej niemal klasy obywateli, przedstawiających inteligencyę kraju i żywioł czysto-narodowy, — lecz i zapewnienia krajowi pomyślniejszej przyszłości.

Co do szczegółowych postanowień zaprojektowanej ustawy, podnieść musimy przedewszystkiem tę okoliczność, iż pomimo uznania zasady nieograniczonej wolności, widzieliśmy się jednak spowodowanymi odstąpić od niej o tyle, iż wolność dzielenia lasów uczyniliśmy zawisłą od przyzwolenia władzy mającej czuwać nad przestrzeganiem przepisów lasowych i od wysłuchania zdania rady powiatowej. Chcieliśmy tym wyjątkiem z jednej strony utrzymać i zachować w całości lasy, jako bogactwo krajowe, i zapewnić im należytą kulturę, możebną jedynie w większych komplexach, z drugiej zaś strony zapobiedz nadużyciom, które w ostatnich czasach tak często się wydarzały ze strony obcych, przybywających do kraju dla zakupna dóbr lasowych, jedynie w spekulacyjnym zamiarze wycięcia lasów.

Co do praw patronatu i propinacyi, połączonych z własnością dóbr tabularnych, uznaliśmy za potrzebne umieścić w zaprojektowanej ustawie postanowienia prawne w tym wypadku obowiązywać mające, jeżeliby przy zawarciu tranzakcyi nie postanowiono, komu rzeczone prawa służyć, niemniej kto obowiązki z patronatem połączone pełnić ma.

Komisya prawnicza przedkłada w załączeniu projekt do ustawy następującej treści:

Ustawa

z dnia obowiązująca w królestwie Galicyi i Lodomeryi z wielkiem xiestwem Krakowskiem.

Zgodnie z uchwałą Sejmu krajowego Mego królestwa Galicyi i Lodomeryi z wielkiem xiestwem Krakowskiem rozporządzam, co następuje:

§. 1.

Znoszą się wszelkie z mocy ustaw i rozporządzeń politycznych dotąd istniejące ograniczenia prawa dzielenia posiadłości niegdyś dominikalnych.

§. 2.

W skutek tego, wolno każdemu właścicielowi posiadłości niegdyś dominikalnej, dzielić ją i częściowo pozbywać bez zezwolenia władz politycznych.

§. 3.

Jeżeli inna nie nastąpi umowa, prawo patronatu pozostaje przy właścicielu pierwotnego ciała tabularnego, obowiązki zaś z tem prawem połączone cięża niepodzielnie na każdej części.

§. 4.

W braku wyraźnej umowy stron, prawo propinacyi, z własnością posiadłości dominikalnej połączone, ma służyć wyłącznie właścicielowi pierwotnego ciała tabularnego.

§. 5.

Podział lasu, należącego do posiadłości tabularnej, może nastąpić tylko za poprzedniem wysłuchaniem zdania rady powiatowej, i przyzwoleniem władzy czuwającej nad przeztrzeganiem ustaw lasowych.

§. 6.

Niniejsza ustawa nie uwłacza prawom dotyczącym fideikomisów i substytucyi, ani prawom hipotecznie zabezpieczonym, ani też przepisom względem utrzymywania w ewidencyi stanu posiadania w celu opodatkowania.

§. 7.

Moim Ministrom Stanu i Sprawiedliwości polecam przeprowadzenie niniejszej ustawy.

Franciszek Smolka,
przewodniczący.

Maurycy Kabat,
sprawozdawca.

§ 3.

Jeżeli inna nie nastąpi umowa, prawo pa-
tronatu pozostaje przy właścicielu pierwotnego
ciała tabularnego, obowiązki zaś z tem prawem
połączone ciążą nieodzownie na każdej część.

§ 4.

W braku przytoczonej umowy stron, prawa pro-
pinacyi, z właściwością pertinencyi dominikalnej po-
siadanego, ma zawsze właściciel pier-
wotnego ciała tabularnego.

§ 5.

Podział lasu, należącego do posiadłości tabu-
larnej, może nastąpić tylko za pozwoleniem wy-
sokiego sądu, który przekonawszy się przytoczonem
sposobem o prawidłowości podziału, zezwoli na
niem wpisy stosowne.

§ 6.

Wielkości ustawa nie uważa prawom doży-
wocznym ani prawom użytkowania i zabezpieczeń, ani prawom
hipotecznie zabezpieczonym, ani też przepisom
względem utrzymywania w ewidencyi stanu posia-
dania w celu opodatkowania.

§ 7.

Minister Finansów Nasz i Sprawiedliwości po-
leca przeprowadzenie niniejszej ustawy.

Franciszek Symbiła,
przewodniczący.

Stanisław Skalski,
sprawozdawca.

Sprawozdanie

mniejszości komisyi prawniczej

w przedmiocie zniesienia przepisów politycznych, ograniczających wolność dzielenia i łączenia posiadłości ziemskich.

Mniejszość komisyi prawniczej zgadza się z większością co do zasady, ale nie może zgodzić się na projektowany przez większość sposób przeprowadzenia tej zasady. Mianowicie wprowadzenie tu spraw takiej doniosłości i tak do rozwiązania trudnych, jak sprawa patronatu i sprawa propinacyi; sprawa wpływu rządowego na zagospodarowanie lasów, zdaje się być komplikacyą nie tylko niepotrzebną, ale nawet niebezpieczną: bo prowadzącą Sejm do przesądzania mimochodem o przedmiotach, które nie mogą być wyczerpane bez wszechstronnego zbadania, które przeto ze słusznem uwzględnieniem wchodzących tam praw i ciężarów, osobnemi tylko ustawami załatwione być mogą.

Zniesienie przepisów politycznych, krępujących wolność rozrządzania własnością nieruchomą, zostało w bieżącym roku uchwalone przez kilka Sejmów w Monarchii austryackiej. Żaden z tych Sejmów nie czuł potrzeby i nie poważył się przy tej sposobności zaczepiać sprawy wyżej przytoczone. Owszem, jak się pokazuje z rozpraw w owych Sejmach odbytych, unikały one starannie wchodzenia w sprawy będące przedmiotem ustaw państwowych, ograniczały się ściśle na stanowisku, na którem kompetencya Sejmów krajowych jest niewątpliwą, to jest na stanowisku kultury krajowej, i dotykały tych tylko przepisów prawnych, które niewątpliwie należą do ustawodawstwa krajowego.

Pragnąc usunąc według możności przeszkody, jakieby napotkać mogło przeprowadzenie zasad, na które się komisya zgodziła, mniejszość poszła torem już przez inne Sejmy utartym, i w swoim wniosku poprzestaje na zniesieniu tych przepisów, które już w tej chwili mogą i powinny być ustawami krajowemi zniesione.

Pominąwszy sprawy według zdania mniejszości tu nienależące, odpada potrzeba rozkładania przedmiotu aż na pięć osobnych ustaw. Zważywszy jednak, że zakaz posiadania kilku naraz gruntów włościańskich i zakazy posiadania takich gruntów przez właściciela posiadłości niegdyś dominikalnych, zostały już w niektórych prowincyach zniesione, że więc można się z wszelką otuchą spodziewać najwyższej sankcyi dla zniesienia tego zakazu, podczas gdy zapatrywanie się Wys. Rządu na kwestyę wolności dzielenia gruntów nie jest jeszcze wiadomem; zważywszy przeto, iż częściowej wprawdzie ale prawie pewnej korzyści nie należy narażać, przez połączenie w jednej ustawie wszystkich odnośnych kwestyi; mniejszość wnosi osobną ustawę, znosząca zakaz posiadania kilku na raz gruntów włościańskich, i zakaz posiadania gruntów włościańskich przez właścicieli posiadłości dominikalnych; a osobną ustawę znoszącą zakaz dzielenia posiadłości ziemskich w ogóle, znoszącą zarazem różniące się od przepisów ustaw cywilnych, przepisy polityczne o spadkach włościańskich, i przepisy względem reintegracyi podzielonych posiadłości ziemskich.

Ustawa

z dnia obowiązująca w królestwie Galicyi i Lodomeryi z wielkiem xięstwem Krakowskiem.

Zgodnie z uchwałą Sejmu krajowego Mego królestwa Galicyi i Lodomeryi z wielkiem xięstwem Krakowskiem rozporządzam, co następuje:

§. 1.

Zakaz posiadania kilku naraz gruntów włościańskich, i zakaz posiadania gruntów włościańskich przez właścicieli posiadłości niegdyś dominikalnych, znoszą się.

§. 2.

Memu Ministrowi Stanu polecam przeprowadzenie niniejszej ustawy.

Ustawa

z dnia obowiązująca w królestwie Galicyi i Lodomeryi z wielkiem xięstwem Krakowskiem.

Zgodnie z uchwałą Sejmu krajowego Mego królestwa Galicyi i Lodomeryi z wielkiem xięstwem Krakowskiem rozporządzam, co następuje:

§. 1.

Właścicielom posiadłości ziemskich, czy to niegdyś dominikalnych, czy niegdyś poddańczych, wolno rzeczone posiadłości bez zezwolenia władz politycznych dzielić i częściowo pozbywać.

Przepisy polityczne, ograniczające tę wolność, znoszą się.

§. 2.

Różniące się od przepisów ustaw cywilnych postanowienia patentów z d. 10. Maja 1787. i 29. Października 1790., o spadkach włościańskich, tracą moc obowiązującą.

§. 3.

Dokonane już podziały, pozbycia i nabycia posiadłości ziemskich lub ich części, uznają się jako prawnie zdziałane, bez względu na to, czy potrzebne dotychczas zezwolenie władz politycznych

uzyskane było lub nie, jeźli nie zachodzą przeszkody z powodu prywatnych stosunków prawnych.

§. 4.

Niniejsza ustawa nie uwłacza ani przepisom ustaw cywilnych, strzegącym praw hipotekarnie zabezpieczonych, ani przepisom o fideikomisach i substytucyach, ani przepisom o utrzymywaniu w ewidencyi stanu posiadania, w celu opodatkowania.

§. 5.

Memu Ministrowi Stanu i Memu Ministrowi Sprawiedliwości polecam przeprowadzenie niniejszej ustawy.

Smarzewski.

St. Starowiejski.

Sprawozdanie

komisyi administracyjnej w przedmiocie ponoszenia kosztów leczenia i utrzymania ubogich chorych w szpitalach publicznych.

Wysoki Sejmie!

Komisya administracyjna w wykonaniu uchwały z dnia 26. sierpnia b. r. rozpoznała przedłożony przez Wydział krajowy projekt ustawy o ponoszeniu kosztów leczenia i utrzymania ubogich chorych w szpitalach publicznych, a zgodziwszy się w zupełności tak na wniosek Wydziału krajowego, jak też i na motywa w sprawozdaniu zawarte, przystępuje do Wniosku Wydziału krajowego, który pod ⁄. przedkłada i wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić ustawę o pokrywaniu kosztów leczenia ubogich w szpitalach publicznych.

H. Wodzicki wł. r.
przewodniczący.

Zborowski wł. r.
sprawozdawca.

Ustawa

z dnia . . . . . obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem o pokrywaniu kosztów leczenia ubogich w szpitalach publicznych.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi i Wielkiego Księstwa Krakowskiego rozporządzam co następuje:

I.

Gminy Królestwa Galicyi i Lodomeryi i Wielkiego Księstwa Krakowskiego są obowiązane zwracać funduszowi krajowemu połowę kosztów leczenia i utrzymania (taxy szpitalnej) przynależnych swoich ubogich w publicznych szpitalach Państwa Austryjackiego.

II.

Niniejsza ustawa nie narusza przepisów co do zwrotu kosztów za leczenie i utrzymanie ubogich obłąkanych i położnic.

Sprawozdanie

komisyi edukacyjnej z projektu do ustawy o seminaryach nauczycielskich, wniesionego do Wys. Sejmu przez Wydział krajowy.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 29. sierpnia b. r. Wysoki Sejm przekazał wniesiony przez Wydział krajowy projekt do ustawy o seminaryach nauczycielskich komisyi edukacyjnej do rozpoznania i zdania sprawy z tego przedmiotu.

Wywięzując się z polecenia komisya ma zaszczyt złożyć niniejszem Wysokiej Izbie następujące sprawozdanie.

Już na dwu ostatnich sesyach pierwszego okresu Sejmu naszego Wysoka Izba uznała potrzebę reform stanowczych na polu wychowania publicznego w kraju naszym i wyraziła ją jasno w uchwałach w tej sprawie powziętych.

Jakoż usiłowania te i kroki pierwsze uwieńczył już o tyle pomyślny skutek, że ustawa o języku wykładowym w szkołach naszych niższych i średnich, tudzież statut organizujący Radę szkolną krajową przez Najjaśniejszego Pana najmiłościwiej zatwierdzone, a od wszystkich, którym przyszłość kształcącego się pokolenia a z nią i dobro kraju leży na sercu, z szczerą radością i wdzięcznością przyjęte, weszły już w życie i stanowić mogą pierwsze podwaliny dalszej budowy w zakresie wychowania publicznego, jeśli, czego niedaj Boże, nie staną jej w drodze wpływy nieprzyjazne lub narzucająca się chociażby w najlepszej chęci, ale z potrzebami krajowemi nieobeznana, pozakrajowa opieka.

Krokiem naprzód na polu prac około wychowania publicznego w kraju ma być wniesiony przez Wydział krajowy projekt do ustawy o seminaryach nauczycielskich czyli zakładach mających na celu kształcenie przyszłych nauczycieli dla szkół niższych; projekt, który wnosząc urządzenie osobnych na ten cel zakładów, zmierza do zreformowania trybu dotychczasowego przyspasabiania kandydatów do stanu nauczycielskiego, a tem samem i do dostarczenia szkołom naszym niższym wiejskim i miejskim, nauczycieli stosowniej aniżeli po dziś dzień ukształconych do tego pod względem skutków dla dobra kraju tak wielkiego zadania. A zaprawdę reforma szkół rozumnie i zdrowo pojęta zacząć musi od reformy trybu kształcenia nauczycieli, jeśli się nie ma sprzeniewierzyć starej jak świat prawdzie: jaki nauczyciel taka szkoła.

Czy reforma pod tym względem potrzebna? Na pytanie to odpowiedź nietrudna. Daje ją stan szkół naszych niższych, daje stan oświaty pomiędzy niższemi warstwami naszego społeczeństwa, jako naturalny skutek i owoc szkół naszych i udzielanej w nich nauki. Odpowiedź ta stanie się wymowniejszą, jeśli dodamy, że urządzenie szkół naszych początkowych sięga podwalinami swojemi początku bieżącego stulecia, opierając się na ustawie wydanej we Wiedniu w r. 1805. pod tytułem: «Politische Verfassung der deutschen Volksschulen für die k. k. österreichischen Provinzen mit Ausnahme von Ungarn, Lombardie, Venedig und Dalmatien;« na ustawie uważającej i nasze szkoły początkowe za «niemieckie«, gdyż niema Galicyi wymienionej pomiędzy krajami z pod tej politycznej ustawy wyjętemi.

Toteż chociaż po r. 1848. zaprowadzono w ciągu ostatnich lat dwudziestu cząstkowe zmiany tak w urządzeniu szkół niższych jak i w trybie kształcenia ich nauczycieli; reformy te jednak mało zmieniły ogólną postać rzeczy; raz że przekrawywane przez władzę centralną na jeden wzór dla wszystkich krajów nie zawsze uwzględniały

różnorodne tychże potrzeby; powtóre że chociaż polepszenie stanu szkół miały na celu, wszelako były tylko dodatkami do owej zawsze obowiązującej przestarzałej ustawy politycznej, której zasady tak głęboko były się już wkorzeniły we wszystkie stosunki szkół niższych, że na ich gruncie i nowy zasiew liche tylko wydawał plony.

Ztąd też to poszło, że w szkołach naszych elementarnych czyli tak zwanych ludowych i po roku 1848 aż do najnowszych czasów górował w planie nauk język niemiecki, jakby szkoły te zawsze były niemieckiemi; ztąd zwłaszcza gramatyki kilku naraz języków były głównem zadaniem szkół początkowych; ztąd formalizm i mechanizm przetłumiający rozwój władz umysłowych dziatwy szkolnej, to po dziś dzień główne cechy dydaktyki po szkołach naszych niższych. Bo też i duch owej ustawy politycznej z r. 1805, to duch ówczesnej polityki, której chodziło tylko o posłusznych i potulnych poddanych. Nie troszczy się więc ustawa pod względem pedagogicznym i dydaktycznym o doświadczenia na tem polu gdzieindziej nabyte; niema w niej śladów udziału w ruchu, jaki wszczął się był w dziedzinie wychowania i nauczania pod koniec zeszłego a dalej rozwijał się w bieżącem stuleciu w innych państwach europejskich, wszędzie piękne wydając owoce; w ruchu, w którym, jak świadczą prace warszawskiej komisyi i Izby edukacyjnej żywy udział wzięły i części naszej niegdyś całej ojczyzny, do Austryi nie przyłączone.

Pod wpływem ducha takiej ustawy politycznej zostawały aż po ostatnie czasy szkoły nasze; wpływowi jej ulegał i tryb kształcenia kandydatów nauczycielskich, aczkolwiek po roku 1848. raczej zewnętrznie, aniżeli wewnętrznie zmieniony.

Kandydaci do stanu nauczycielskiego kształcą się obecnie w tak zwanych preparandach, czyli kursach przyłączonych do tak zwanych szkół głównych, uznanych za wzorowe. Kurs ten trwa zwykle dwa lata, można go jednak ukończyć już po pierwszym roku. Kursem preparandy zawiaduje dyrektor szkoły głównej; on i nauczyciele tej szkoły obok zatrudnień nauczycielskich w klasach szkolnych, kształcą kandydatów, którzy wstępując na kurs, wykazać się winni stosownym wiekiem (ukończonych lat 16), świadectwem dobrze ukończonych nauk w szkole realnej niższej, lub gimnazyum niższem, zaświadczeniem zdrowia, moralności i początków muzyki. Z końcem każdego roku składają kandydaci examina; examin z końcem drugiego roku złożony, upoważnia do starania się o posadę nauczycielską. Uczeń celujący otrzymuje kwalifikacyę na nauczyciela do szkół głównych, uczniowie słabsi do szkół trywialnych i parafialnych. W razach dotkliwego braku nauczycieli wystarcza kurs roczny na przygotowanie się do zawodu nauczycielskiego. Kandydaci tej kategoryi wykazują się zwykle świadectwem ukończonej szkoły głównej. Złożony przy końcu roku z pomyślnym skutkiem examin, nadaje im prawo do posad przy szkołach wiejskich, gorzej uposażonych. W kursach uczą się kandydaci wszystkich tych przedmiotów, których niegdyś uczyli się w szkole głównej; prócz tego udzielają im pedagogiki i metodyki, geometryi, wiadomości o rolnictwie, sadownictwie, pszczelnictwie i jedwabnictwie, spiewu kościelnego i gry na organach. Historya, geografia, i nauki przyrodnicze nie stanowią podług „Zarysu zasadniczego, urządzającego kurs preparandy w Galicyi“ osobnych przedmiotów; wiadomości najważniejszych z nich nauczyciel ma udzielać, objaśniając ustępy z książki do czytania, „lub przy innych nadarzonych sposobnościach“ Dopiero w latach ostatnich wykładają kandydatom nauki przyrodnicze, geografią, a gdzieniegdzie i historyą, wszelako przy examinach, po kursie jednorocznym składanych, można się obejść bez znajomości tych przedmiotów.

Taki mniej więcej jest dotychczasowy tryb kształcenia nauczycieli szkół ludowych, po roku 1848. zreformowany. Niedostatki jego na pierwszy rzut oka widoczne, w praktyce tembardziej się uwydatniają. Kandydatów po ukończonym dwuletnim kursie sortują na zdolniejszych i mierniejszych; pierwszych przydziela się do szkół miejskich, drugich do szkół wiejskich, jak gdyby udzielanie nauki dziatwie wiejskiej i miernostkom powierzyć można. Przyjmowanie wyjątkowe na kurs jednoroczny kandydatów o ukończonej tylko szkole głównej, kiedy ci, którzy skończyli gimnazyum niższe lub niższą szkołę realną kurs dwuletni odbywać muszą, świadczy z jednej strony o dziwnej anomalii, że kandydaci z mniejszym zasobem nauk przygotowawczych w czasie o połowę krótszym uzyskać mogli uzdolnienie nauczycielskie, aniżeli ci, którzy nierównie więcej przynosili na kurs wiadomości przygotowawczych; z drugiej zaś strony wskazuje pośrednio, że i w tym zreformowanym po roku 1848. trybie kształcenia, ostatecznie przebija się dawniejszy cel w ustawie politycznej wytknięty, według którego nauczyciel nie potrzebował nic wiedzieć i umieć nad to, czego miał uczyć w szkole. To też i w teraźniejszych preparandach chodzi głównie o powtarzanie tego, czego kandydaci uczyli się sami jako uczniowie w szkołach głównych, reszta zaś przedmiotów planem objętych, tudzież zasób wiadomości kandydatów z ukończonej szkoły niższej realnej lub gimnazyum niższego do preparandy wniesiony, to dodatki lóżne, w organiczną całość nie stopione, a więc nie przyczyniające się do spotęgowania wiadomości i wykształcenia przyszłego nauczyciela.

Dodajmy do tego, że kształceniem kandydatów zajmują się dyrektor i nauczyciele szkoły głównej obok swej pracy dość uciążliwej w klasach szkolnych za bardzo lichem wynagrodzeniem, a zatem, że kształcenie kandydatów, które jeśli ma wydać skutki odpowiednie, samo przez się powinno już być celem głównym, tu jest tylko dodatkowym ciężarem, narzuconym siłom nauczycielskim, już inną zmudną pracą znużonym — że do udzielania innych, poza zakres szkoły głównej sięgających przedmiotów, powoływani bywają nauczyciele z innych zakładów (gimnazyów lub szkół realnych), również za bardzo skromniutkiem wynagrodzeniem — dodajmy że w takich warunkach brak w udzielaniu nauk jednolitej spójni, brak jedności w metodzie nauczania, a ztąd i brak głównego celu, do którego zmierzać powinny zakłady, kształcące kandydatów nauczycielskich, brak należytej harmonii w przyspasabianiu tychże kandydatów: a łatwo zrozumiemy, że kurs preparandy w ten sposób urządzony, nie zdoła zadość uczynić zadaniu, nie może wydawać nauczycieli należycie ukształconych.

Zachodzi więc pytanie, jakie są odpowiedniejsze sposoby przyspasabiania kandydatów nauczycielskich do przyszłego zawodu, i czy projekt wniesiony przez Wydział krajowy sprowadzi tryb kształcenia nauczycieli na drogę właściwszą?

Dwa są główne sposoby, jakiemi dotychczas kształcono nauczycieli szkół elementarnych Pierwszy, któryby nazwać można praktycznym, zasadzał się na tem, że aspirant do zawodu nauczycielskiego ukończywszy nauki dla szkoły początkowej przepisane, udawał się na praktykę do szkoły i tu pod okiem i kierunkiem nauczyciela wprawiał się do przyszłego zawodu. Tym trybem kształcono po r. 1848. nauczycieli szkół ludowych w Austryi; tym sposobem kształcą przeważnie nauczycieli po dziś dzień w Holandyi. Ma ten tryb to za sobą, że prowadzi prędko do celu; dostarcza prędko nauczycieli. Wszelako ma i znaczne słabe strony; całe bowiem kształcenie przyszłego nauczyciela wyradza się zwykle w czystą mechaniczną wprawę, w prostą tresurę nie wzbogacając i nie rozjaśniając pojęć kandydata, a tem samem nie podnosząc jego własnego wykształcenia nad to, czego udzielać będzie dziatwie szkolnej. Wprawić on się może do załatwiania czynności formalnych, ale braknie mu skazówki i bodźca do pracy nad własnem dalszem kształceniem się, braknie w nauczaniu ożywczego i do życia budzącego ciepła.

Jakie owoce wydają szkoły z nauczycielami tym trybem kształconymi, o tem świadczy stan oświaty warstw niższych nie tylko w kraju naszym lecz i w całej monarchii.

To też w innych krajach europejskich, gdzie wcześnie zwrócono uwagę na tak ważny czynnik życia i pomyślności narodowej, jakim są dobrze urządzone szkoły, jęto się innego sposobu w kształceniu nauczycieli szkół elementarnych. Wychodząc z pewnika, że nieuk niczego nie nauczy, uznano potrzebę udzielania nauk przyszłemu nauczycielowi i przyspasabiania go praktyką do jego zawodu. A mając na względzie, że nauczyciel nie tylko tem znaczy co umie, lecz jako wychowawca młodych warstw ludu spełni swe zadanie, jeśli charakterem moralnym, pracą, porządkiem przyświecać będzie wychowankom i ich rodzicom: urządzono osobne zakłady, przeznaczone do kształcenia moralnego i naukowego przyszłych nauczycieli, tudzież do wprawiania ich zarazem w praktykę nauczycielską, zakłady zwane seminaryami, ponieważ jako zakłady zamknięte na wzór seminaryów duchownych były urządzone.

Zakłady tego rodzaju powstały przedewszystkiem w Niemczech zwłaszcza pod koniec zeszłego wieku, a w bieżącym szybko się pomnażały i rozwijały szczególnie w Prusiech. Zaprowadzenie podobnych seminaryów miała na oku warszawska komisya i Izba edukacyjna.

W seminaryach, jako zakładach zamkniętych, zwanych także internatami, mają kandydaci mieszkanie, stół opał i zaopatrzenie innych potrzeb bądź bezpłatnie, bądź za mierną opłatą; pobierają nauki, ćwiczą się w praktyce nauczycielskiej w szkole do seminaryum przyłączonej, a przy tem wszystkiem stosować się muszą do porządku i karności w zakładzie przepisanej, aby się zaprawili do życia regularnego i prostego.

Podług świadectwa historyi szkół seminarya tego rodzaju przyczyniły się znacznie do podniesienia stanu nauczycielskiego w Niemczech a z nim i szkół elementarnych. To też i inne narody brały sobie z nich wzór, wysyłając bądź kierowników publicznego wychowania dla zwidzenia zakładów niemieckich, bądź szląc do nich nauczycieli dla nabycia praktyki.

Proponowane w projekcie przez Wydział krajowy wniesionym seminarya nauczycielskie mają być zakładami osobnemi, przeznaczonemi do kształcenia przyszłych nauczycieli szkół niższych, wiejskich i miejskich, zakładami publicznemi, w których garnąca się do zawodu młodzież odebrać ma odpowiednie powołaniu swemu religijno-moralne i

*

naukowe wykształcenie, a ćwicząc się w szkole elementarnej ze seminaryum połączonej, nabyć praktyki w udzielaniu nauki, obchodzeniu się z dziatwą i zarządzaniu szkołą.

Różnią się zaś proponowane w projekcie seminarya od seminaryów niemieckich tem, że nie są zakładami zamkniętemi czyli internatami.

Rzecz nietrudna do odgadnienia, dla czego ani projekt przez Wydział wniesiony, ani sejmowa komisya edukacyjna, nie kuszą się o zaprowadzenie internatów; brak na ten cel funduszów nie pozwalają obecnie nawet myśleć o tem.

Komisya zastanawiając się nad poruczoną jej sprawą, nie spuszczała z uwagi tej okoliczności, że w zakładach, jakie proponuje projekt i za któremi i ona przemawia, odpada bardzo ważny czynnik pedagogiczny w kształceniu przyszłych nauczycieli, a mianowicie ciągły ojcowski nadzór nad seminarzystami, nad ich moralnością i ścisłością w dopełnianiu obowiązków, przyzwyczajanie kandydatów do życia regularnego i na małem poprzestającego; odpada sposobność ciągłego uważania na nich, śledzenia ich usposobień przyrodzonych i wpływania na rozwój ich charakteru.

Z drugiej strony nieobce są komisyi doświadczenia nabyte w ciągu wieku prawie całego w krajach, gdzie internaty istnieją, doświadczenia w samych internatach zebrane. I one, jak wszelkie dzieło ludzkie, nie pozostały wolne od stron ujemnych. Według owych doświadczeń wyradza się w internatach często rodzaj życia koszarowego; młodzież w nich zamknięta odwyka od życia rzeczywistego, od stosunków, wpośród których kiedyś żyć będzie musiała, a co najgłówniejsza, od życia rodzinnego, bez którego ciepła ogrzewającego i ożywiającego dziczeje. Sam nadzór nauzycielski nie zdoła mu tego w całej pełni zastąpić nawet wtedy, kiedy przełożony zakładu i pracujący z nim nauczyciele z całem poświęceniem oddają się prowadzeniu kandydatów; a gorzej jeszcze ma się rzecz, jeśli przełożeni są tylko ludźmi pospolitymi, ulegającymi zwykłym ułomnościom ludzkim. Doświadczenia owe gdzieindziej zebrane wykazały, że ścisła karność w internatach prowadzi czasami do obłudnej legalności zamiast moralności, że ukrócenie swobody w seminaryum zamkniętem ma często w następstwie zbytnie jej nadużywanie po wyjściu z internatu. To też podniosły się w najnowszych czasach głosy w świecie pedagogicznym za swobodniejszem przygotowywaniem kandydatów nauczycielskich do życia praktycznego, do którego właściwie są przeznaczeni, w przekonaniu, że tylko przez szkołę życia przejść można dobrze przysposobionym w życie samoistne i zająć w niem pewniejsze i niezawiślejsze w obec różnorodnych wpływów stanowisko.

Rozważając strony dobre i ujemne internatów, komisya nie pomijała i przeszłości naszej; owszem uważała ona rozpatrywanie się w niej za swój obowiązek, a to w tym celu, czyby urządzając dziś nowe instytucye nie można między niemi a przeszłością zawiązać węzła w przekonaniu, że każda nowa instytucya stać będzie tem silniej i rozwijać się tem pomyślniej, jeśli zapuści korzenie czyto w żywym jeszcze zwyczaju czy chociażby w żywej tylko tradycyi. Zastanawiającej się nad tem komisyi nasunęły się bursy, niegdyś przebytki dla uczącej się młodzi, dziś jeszcze istniejące w Krakowie na mocy dawnych fundacyj. Bursy dają uczniom pomieszkanie i opał, dają im nadzór i opiekę, a posyłając wychowanków do szkół publicznych, nie odmawiają im związku ze światem. Komisyi więc wydały się bursy, jako zakłady pośrednie między internatami a zupełnem pozostawieniem uczniów na wolności, najodpowiedniejszemi do umieszczenia kandydatów nauczycielskich zakładami, których urządzanie gdyby starczyło na to funduszów, dobre mogłoby wydać skutki ze względu na moralne prowadzenie i kształcenie tychże kandydatów.

Wszelako właśnie dla braku funduszów w obecnej chwili komisya ich nie proponuje. Brak więc nadzoru nad kandydatami w internatach i bursach zastąpić będzie potrzeba w seminaryach proponowanych przez projekt i komisyą czemś innem, coby choć w części zrównoważyło się z wpływem ciągłego nadzoru. Wynalezienie tego środka będzie zadaniem mających wejść w życie nadzorów szkolnych, w porozumieniu z przełożonymi seminaryów i przełożonymi gmin, w których umieszczone będą przyszłe nasze seminarya. Ich to obowiązkiem będzie baczyć sumiennie na to, aby kandydaci umieszczani byli tylko w domach znanych z uczciwego życia. Będzie to zadaniem nadzoru i spółudziału obywatelskiego w sprawach wychowania publicznego w ogóle, bez którego i szkoły i wszelkie z niemi połączone zakłady nie staną się nigdy tem, czem jako instytucye krajowe stać się powinny; nie staną się bez czuwania i opieki obywatelskiej nigdy tem, czem być powinny, bo ścięte mrozem obojętności zamiast się rozwijać, zmarnieć będą musiały.

Czy seminarya proponowane, w projekcie przez Wydział krajowy wniesionym, a które i komisya przyjmuje, aczkolwiek nie są internatami, sprowadzą tryb wykształcenia kandydatów nauczycielskich na tor nowy, zgodniejszy z potrzebami naszego kraju i stopniem dzisiejszego rozwoju pedagogiki i dydaktyki?

Komisya pozwala sobie dać na to odpowiedź twierdzącą, a to mając na względzie plan i urządzenie tych projektowanych Wysokiej Izbie zakładów. Pod tym względem widzi ona ogromną różnicę między trybem projektowanym a trybem kształcenia kandydatów dotychczas praktykowanym i to różnicę nie na korzyść dotychczasowego stanu rzeczy. Jakie skutki wydadzą w rzeczywistości projektowane seminarya, zależeć to będzie od ludzi powołanych do pracy w tych nowych zakładach, których wybór nie zależy ani od zdającej niniejszą sprawę komisyi ani też od Wys. Sejmu; za przeprowadzenie więc rzeczy ani komisya ani Wysoka Izba odpowiedzialności brać na się nie może. Komisya wyraża tu nadzieję, że proponowane seminarya, jeśli wejdą w życie, powinny lepsze owoce wydać aniżeli dotychczasowe preparandy, a to jako zakłady osobne, za główny cel mające właśnie kształcenie przyszłych nauczycieli; jako zakłady nie przyspasabiające tylko wprost do praktycznego zadania lecz udzielające kandydatom także nauk po nad poziom potrzeb szkół, w których kiedyś uczyć będą, sięgających, a to w tym celu, aby nauczyciele wstępowali w życie z pewnem ogólnem wykształceniem, ułatwiającem im pogląd na stosunki, w których żyć będą z jednej, a stanowiącem podstawę do dalszego ciągłego ich kształcenia się już o własnych siłach z drugiej strony.

Co do projektowanej samej ustawy komisya uznała potrzebę w niektórych punktach od niej odstąpić, a niektóremi nowemi ją uzupełnić.

I tak komisya zgodziła się na przyjęty w §. 1. podział seminaryów na seminarya wyższe i niższe. Nie uszło wprawdzie jej baczności, że biorąc rzecz teoretycznie, poprzestaćby można na urządzeniu zakładów nauczycielskich jednego rodzaju. Wszelako za urządzeniem zakładów nauczycielskich dwojakiego rodzaju przemawiały względy praktyczne, wzgląd na obecny stan oświaty między ludnością wiejską w ogóle, i na stan szkół naszych w ogólności. Wiadoma to rzecz, że mamy w wielu miejscach szkoły, ale dotychczas jedynie w statystycznych wykazach, bo nie ma nauczycieli. W innych i to dość licznych wypadkach są szkoły i nauczyciele, wszelako zachodzi pytanie, czyby zupełny brak szkół takich nie lepsze oddawał usługi nie zohydzając przynajmniej w oczach nieoświeconego ludu samej już instytucyi; we wielu szkołach uczą nauczyciele tymczasowi bez wszelkiej naukowej kwalifikacyi, a którą zastępują nieraz kwalifikacyami innego rodzaju, z zadaniem nauczycielskiem wcale niezgodnemi.

Otóż przedewszystkiem potrzebujemy nauczycieli ukwalifikowanych, do potrzeb szkół naszych wiejskich i miasteczkowych stosownie usposobionych. Potrzebujemy w tych szkołach nauczycieli nie z rozległą wiedzą, lecz z wiedzą nietyle w szerz, ile w głąb skierowaną, z wiedzą żywą, która zawsze świadoma celu wytkniętego, umie łatwo i innych ożywić; potrzebujemy nauczycieli z jasnem pojęciem potrzeb ludu, i z odpowiednim do zaspokojenia tych potrzeb zasobem jasnych i zdrowych elementarnych wiadomości. Zadaniem seminaryów niższych o dwuletnich kursach będzie, dostarczać takich nauczycieli.

Komisya kierując się względami praktycznemi, nie spuszczała z oka i względu najpraktyczniejszego. Zadawała ona sobie pytanie, czy wobec nieświetnego w znaczniejszej części uposażenia szkół z jednej, a wobec zakreślonych większych wymagań w seminaryach wyższych z drugiej strony, będziemy mieli potrzebną ilość kandydatów, zgłaszających się do seminaryów, jednakowych dla nauczycieli wszystkich szkół, a rozumie się do seminaryów urządzonych na podstawie planu naukowego, §. 3. niniejszego dla projektu, seminaryów wyższych zakreślonego, bo rzecz prosta, że nauczyciele szkół początkowych po większych miastach potrzebować będą wykształcenia, wskazanego w §. 3. ustawy.

Przyjmując dwa rodzaje seminaryów podług §. 1. komisya odstąpiła od wyrażonej w tymże paragrafie liczby seminaryów i wyznaczania już w tej ustawie miejsc, w których mają być zamieszczone seminarya.

Dotychczas mamy w kraju siedm preparand; komisya więc sądziła, że i tyle seminaryów będzie nam potrzeba; odstąpiła więc od proponowanej liczby pięciu. Co się tyczy wyznaczenia w ustawie miejsc, w których mają być przyszłe seminarya, komisya uważała wyznaczenie już dziś miejsc takich za rzecz przedwczesną, za rzecz może jeszcze nie dojść dojrzałą, aby ją poddawać pod rozstrzegnięcie Wysokiej Izbie. Oznaczając bowiem miejsca trzeba mieć wzgląd na rozliczne stosunki i daty statystyczne, ocenić je i porównać, aby w najodpowiedniejszem miejscu umieścić zakład. Tych wszystkich dat nie miała komisya edukacyjna a nawet na próżno się o nie starała; to też nie chcąc zgrzeszyć pospiechem, postanowiła sprawę tę zostawić do załatwienia Radzie szkolnej krajowej, której zadaniem będzie rozpatrzyć się dokładnie w stosunkach, wybrać na ten cel jak najstosowniejsze miejsca.

W §. 4. przypisującym plan nauk dla seminaryów naszych komisya dodała do punktu 6. obejmującego «Geografią krajową i powszechną, historyą krajową w zarysie» wiadomości o konstytucyi krajowej i instytucyach autonomicznych; do punktu 5. geometryą, a do 10 początki rysunku geometrycznego. Prócz tego komisya umieściła jako punkt 7. «Elementarne wiadomości z nauk przyrodniczych.» Komisya mniema, że wymienione tu dodatki tak są nie-

zbędne do uzupełnienia wykształcenia nauczycieli szkół początkowych, że wdawanie się w bliższy wywód ich potrzeby wydał się jej całkiem zbyteczny.

W § 10. komisya normuje nieco odmiennie płacy dyrektorów i nauczycieli seminaryów Komisya żywi przekonanie, że zakłady zaprowadzić się mające wtenczas tylko odpowiedzą celowi, jeśli będą miały dobrych nauczycieli, wyłącznie oddanych swojemu zadaniu. Na to potrzeba spokoju i wolności od trosk codziennych, co nastąpi jeśli pracownicy sumienni należycie będą wynagrodzeni.

W uzupełnieniach, od §. 16. począwszy komisya uważała za rzecz potrzebną wytknąć główniejsze punkta co do przyjmowania kandydatów do seminaryów, i co do egzaminów, pod którym to wtórym względem komisya następującą proponuje zmianę.

Nie uważa ona egzaminów złożonych po ukończeniu seminaryów za ostatni stopień kwalifikacyi nauczycielskiej. Egzamina takie z pomyślnym skutkiem złożone nadają tylko jako egzamina uzdolnienia prawo do tymczasowego nauczycielstwa. Do otrzymania stałej posady komisya przepisuje jako niezbędny warunek drugi egzamin, który składać będą kandydaci po trzech a najdalej czterech latach praktyki w tymczasowym zawodzie nauczycielskim odbytej, przed komisyą egzaminacyjną, wyznaczoną do tego przez Radę szkolną krajową. Egzamin ten stanowić będzie ostatecznie o kwalifikacyi nauczycielskiej.

Proponując tę zmianę W. Izbie do przyjęcia Komisya ma na uwadze wiek kandydatów z jednej, a dalsze ich kształcenie się o własnych siłach z drugiej strony. Co do wieku seminarzyści zwyczajnie przyjmowani do zakładów po ukończeniu 16. roku życia, wychodzić z nich będą skończywszy nauki, w r. 18. lub 19. jako nauczyciele, a tem samem wejdą w nowe dla się stosunki. Uważała więc komisya za rzecz niezbędną przepisać kandydatom wyszłym ze seminaryów pewien czas — trzy do czterech lat — na praktykę w tymczasowem nauczycielstwie przy szkołach publicznych, a wyznaczając po niej właściwy egzamin kwalifikacyjny, wskazać im poniekąd, że sama w seminaryum nabyta nauka jest tylko przygotowaniem i podstawą do pracy dalszej nauczyciela, że nauka ta jako nabyta pod wpływem i za spółudziałem nauczycieli staje się dopiero w skutek własnej dalszej pracy całkowitą posiadającego własnością. Egzamin kwalifikacyjny, przez komisyą proponowany, ma na celu nakłanianie kandydatów do prac i po ukończeniu kursów, do pracy samodzielnej około dalszego własnego kształcenia się, bez którego i najzdolniejszy nauczyciel cofa się wstecz, jeśli tylko pozostaje na tym stopniu, na jakim był stanął otrzymując świadectwo kwalifikacyjne i posadę.

W końcu nie od rzeczy będzie wspomnieć że §. 23. naszego projektu dotyka seminaryów nauczycielskich prywatnych, 24. zaś obejmuje to wszystko, co celem przeprowadzenia ustawy niniejszej w życie, zostawić należy do załatwienia Radzie szkolnej krajowej jako najwyższej władzy nadzorczej i wykonawczej.

Komisya edukacyjna opierając się na powodach powyżej rozwiniętych wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony tu projekt do ustawy o seminaryach nauczycielskich.

Dr. **Majer** w. r.
przewodniczący.

Zygmunt Sawczyński w. r.
sprawozdawca.

Ustawa

obowiązująca Królestwo Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem

o seminaryach nauczycielskich.

Zgodnie z uchwałą Sejmu krajowego Mego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam co następuje:

§. 1.

W Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem założone będą seminarya nauczycielskie jako osobne zakłady, mające na celu kształcenie kandydatów na nauczycieli dla szkół ludowych wiejskich i miejskich, a to na teraz w liczbie dotychczasowych siedmiu preparand.

Seminarya te będą bądź wyższemi o trzech, bądź niższemi o dwu całorocznych kursach.

Rodzaj seminaryów i miejsca, w których będą umieszczone, oznaczy Rada szkolna krajowa.

§. 2.

Dla odbywania ćwiczeń praktycznych w nauczaniu i nabywaniu wprawy w obchodzeniu się z młodzieżą, tudzież dla bezpośredniego obznajomienia seminarzystów z urządzeniem, trybem i zawiadowaniem szkołą, połączona będzie z każdem seminaryum szkoła ludowa.

§. 3.

seminaryach wyższych wykładane będą następujące przedmioty obowiązkowe:

1. Nauka religii.
2. Język polski.
3. « ruski.
4. « niemiecki.
5. Arytmetyka z uwzględnieniem rachunkowości przemysłowo - rolniczej.
6. Geometrya.
7. Geografia i historya ze szczególnem uwzględnieniem kraju ojczystego.
8. Nauki przyrodnicze, przedewszystkiem w zastosowaniu do gospodarstwa wiejskiego, do technologii, tudzież zachowania zdrowia człowieka.
9. Psychologia jako nauka przygotowania do
10. Pedagogiki w połączeniu z dydaktyką i nauką o szkolnictwie.
11. Najpotrzebniejsze wiadomości z nauki o gospodarstwie społecznem objaśnione datami ze statystyki krajowej i austryackiej.

12. Wiadomości o konstytucyi krajowej ze szczególnem uwzględnieniem instytucyi autonomicznych.
13. Kaligrafia.
14. Rysunki.
15. Spiew i muzyka.
16. Gimnastyka.

Jeżeli w miejscu, gdzie jest seminaryum, znajduje się zakład głuchoniemych, seminarzyści mają się obznajomić z metodą udzielania im nauki.

§. 4.

W seminaryach nauczycielskich niższych następujące przedmioty są obowiązkowe:

1. Nauka religii.
2. Język polski.
3. « ruski.
4. « niemiecki.
5. Arytmetyka i geometrya z uwzględnieniem zasad miernictwa praktycznego.
6. Geografia krajowa i powszechna, historya krajowa w zarysie w połączeniu z wiadomością o konstytucyi krajowej i instytucyach autonomicznych.
7. Elementarne wiadomości z nauk przyrodniczych.
8. Rolnictwo i ogrodnictwo praktyczne.
9. Powinności nauczyciela wiejskiego co do wychowywania młodzi i udzielania nauki.
10. Kaligrafia i początki rysunku geometrycznego.
11. Spiew.
12. Gimnastyka.

§ 5.

Nauka gry na organach, tudzież rytuałów kościoła gr kat. będzie obowiązkową dla uczniów, którzy się na nią zapisawszy odpowiednie okażą zdolności.

§. 6.

Uczniowie wyznań akatolickich pobierają naukę religii prywatnie i obowiązani są tak przy rocznych promocyach, jak przy egzaminie po ukończeniu seminaryum wykazać się świadectwem przełożonych swojego wyznania, że posiadają odpowiednie wiadomości religii

§. 7.

Dla uczniów starozakonnych ustanawia się do nauki religii i języka hebrejskiego nauczyciela osobnego przy seminaryach wyższych. Uczniowie seminaryów inższych wykażą się świadectwami przełożonych jak akatolicy (§. 6.)

§. 8.

Szczegółowy rozkład nauk na kursy i tygodniowe godziny tudzież zakres każdego przedmiotu naukowego wskaże Rada szkolna krajowa w osobnej instrukcyi.

§. 9.

Do wykładów w seminaryach użyty będzie język polski i ruski w takim stosunku, jaki Rada szkolna krajowa dla każdego seminaryum uzna za odpowiedni.

§. 10.

Koszta założenia i utrzymania seminaryów nauczycielskich, tudzież zaopatrzenia ich w potrzebne przybory naukowe, ponosi fundusz szkół normalnych.

§. 11.

Przy seminaryach nauczycielskich wyższych ustanawia się następujące posady:

Dyrektora, trzech nauczycieli i katechety;
Przy seminaryach niższych posady:
Dyrektora, dwu nauczycieli i katechety.
Przy seminaryach wyższych, we Lwowie lub Krakowie umieszczonych, pobierać będą:
Dyrektorowie po 1200 złr. w. a. płacy rocznej.
Nauczyciele « 1000 « « « «
Katecheci « 800 « « « «
przy takich samych seminaryach po innych miastach:
Dyrektorowie po 1100 złr. w. a.
Nauczyciele « 900 « «
Katecheci « 700 « «
Przy seminaryach niższych pobierać będą:
Dyrektorowie po 1000 złr. w. a.
Nauczyciele « 800 « «
Katecheci « 600 « «

Przy seminaryach wyższych i niższych o uczniach różnych obrządków, ustanowieni będą dwaj katecheci z równą, w powyższej skali oznaczoną płacą.

Do każdego seminaryum dodani będą według potrzeby pomocnicy, których liczbę i płacę oznaczy w każdym razie Rada szkolna krajowa.

Dyrektorowie i nauczyciele pobierać będą w pierwszych dwudziestu latach od otrzymania stałej posady przy seminaryum zacząwszy, co pięć lat dodatek w kwocie 100 złr. w. a.

§. 12.

Nauczyciele i katecheta (lub katecheci) pod przewodnictwem dyrektora, pod którego zarządem zostaje i szkoła do seminaryum przyłączona, tworzą zgromadzenie nauczycielskie, którego prawa i obowiązki opisze Rada szkolna krajowa.

§. 13.

Seminarya nauczycielskie należą do kategoryi szkół średnich; a dyrektorowie i nauczyciele przy nich stale umieszczeni liczą się do tej samej klasy dyet, co dyrektorowie i nauczyciele szkół średnich.

§. 14.

Mianowanie dyrektorów, nauczycieli i pomocników przy seminaryach, tudzież ich czasowe lub stałe oddalenie i przenoszenie na stan spoczynku, należy do Rady szkolnej krajowej, jako najwyższej nad seminaryami nauczycielskiemi władzy nadzorczej, dyscyplinarnej i wykonawczej.

Kwalifikacyą, jaką się wykazać mają dyrektorowie i nauczyciele przy seminaryach, określi na teraz Rada szkolna krajowa.

Wpływ biskupów na mianowanie katechetów, tudzież ich udział w zatwierdzeniu książek do nauki religii, pozostaje nietknięty.

§. 15.

Uczeń zgłaszający się o przyjęcie do seminaryum nauczycielskiego powinien:

1) mieć ukończonych przynajmniej lat 16;
2) być wolnym od jawnych wad fizycznych, któreby przeszkadzały w przyszłym zawodzie,
3) wykazać się zaświadczeniem moralności i skreślić przebieg życia, a wreszcie
4) poddać się egzaminowi wstępnemu. Egzamin ten, ustny i pismienny, który bliżej określi Rada szkolna krajowa, ma okazać stopień rozwoju umysłowego, odpowiedni wiekowi ucznia i dostateczne przygotowanie do pobierania nauk, w seminaryum przepisanych.

§. 16.

Przyjęcie do seminaryum odbywa się z początkiem roku szkolnego.

W ciągu roku zezwolić może wyjątkowo na przyjęcie ucznia tylko Rada szkolna krajowa.

Kandydaci starsi, od 18 lat począwszy, mogą być przyjęci na kurs wyższy do seminaryum na mocy egzaminu wstępnego i dopełnienia warunków pod l. 2. i 3. §. 16. wymienionych.

Każdy uczeń wstępujący do seminaryum płaci 1 złr. w. a. na powiększenie zbiorów naukowych zakładu.

§. 17.

Z końcem roku szkolnego postanawia zgromadzenie nauczycieli pod przewodnictwem dyrektora o promocyi uczniów do kursu wyższego.

Uczniowie nie kwalifikujący się do promocyi powtarzać mogą kurs tylko przez rok jeden

§. 18.

Po ukończeniu ostatniego kursu seminaryum uczeń podda się egzaminowi celem uzyskania świadectwa uzdolnienia na kandydata do stanu nauczycielskiego.

Egzamina stanowiące o uzdolnieniu abituryentów odbywają się przy każdem seminaryum z końcem roku szkolnego przed komisyą, mianowaną przez Radę szkolną krajową w sposób, który taż Rada bliżej określi.

Uzdolnienie przyznane będzie abituryentom podług rodzaju seminaryum, w którem pobierali nauki.

§. 19.

Do składania egzaminów na kandydatów nauczycielskich przypuszczeni będą nie tylko uczniowie seminaryów, lecz i tacy, którzy się kształcili prywatnie.

Uczniowie prywatyści zgłaszający się do takich egzaminów, winni mieć wiek odpowiedni (ukończony przynajmniej rok 18., względnie 19.), wykazać się świadectwem moralności, a po złożonym z pomyślnym skutkiem egzaminie, odbyć w szkole do seminaryum przyłączonej przynajmniej trzechmiesięczną praktykę; poczem wydane im będzie świadectwo.

Duchowni, lub ukończeni teologowie, wykazawszy się dobremi świadectwami nauk teologicznych, a zwłaszcza świadectwem pedagogiki, metodyki i katechetyki, mogą zostać pomocnikami lub tymczasowymi nauczycielami. Stałą posadę otrzymają po złożeniu egzaminu kwalifikacyjnego (§. 20).

§. 20.

Swiadectwo uzdolnienia nadaje kandydatowi prawo do posady pomocnika lub tymczasowego nauczyciela przy szkole ludowej.

Po trzech a najdalej czterech latach praktyki w zawodzie nauczycielskim, winien każdy kandydat nauczycielski poddać się egzaminowi kwalifikacyjnemu.

Kandydat, który złożywszy egzamin uzdolnienia, przez trzy następne lata nie był w praktyce przy szkole publicznej, poddać się ma powtórnemu egzaminowi, jeśli chce otrzymać tymczasowe miejsce przy szkole.

Kandydat, który po trzech lub czterech latach praktyki w publicznym zawodzie nauczycielskim nie stawi się do egzaminu kwalifikacyjnego, lub go nie zda, traci uzyskane na mocy pierwszego egzaminu prawo do tymczasowego nauczycielstwa.

§. 21.

Osobne Komisye egzaminacyjne, każdorazowo przez Radę szkolną krajową mianowane, egzaminować będą kandydatów po odbytej praktyce dla udzielenia im stałej kwalifikacyi nauczycielskiej niższej lub wyższej podług przyznanego im poprzednio uzdolnienia.

Komisye egzaminacyjne zbierać się będą co rok w terminach przez Radę szkolną krajową oznaczonych i na trzy miesiące wprzód publicznie ogłoszonych.

Miejsca, w których za każdym razem zbierać się będą komisye, tudzież program egzaminów kwalifikacyjnych, wskaże również Rada szkolna krajowa.

§. 22.

Do składania egzaminu kwalifikacyjnego i uzyskania stałej kwalifikacyi potrzebne jest zaświadczenie uzdolnienia na kandydata, odbyta przynajmniej trzechletnia praktyka w charakterze pomocnika lub tymczasowego nauczyciela przy szkole publicznej i zaświadczenie o nienagannem sprawowaniu się i pełnieniu obowiązków podczas praktyki, wydane przez odpowiednią zwierzchność szkolną.

§. 23.

Oprócz seminaryów nauczycielskich publicznych zakładane być mogą seminarya prywatne przez osoby, które się wykażą potrzebnem do tego uzdolnieniem.

Zakłady tego rodzaju, jeśli w punktach zasadniczych zgadzają się z planem seminaryów publicznych, a dyrektorów i nauczycieli podają do zatwierdzenia Radzie szkolnej krajowej, mogą być uznane za publiczne z prawem wydawania świadectw,

Nadzór nad takiemi zakładami należy do Rady szkolnej krajowej.

§. 24.

Prócz punktów, powyżej w osobnych paragrafach wymienionych i Radzie szkolnej krajowej pozostawionych do załatwienia, taż Rada określi bliżej:

stosunek seminaryów do szkół ludowych, do tychże seminaryów przyłączonych,

sposoby kształcenia dalszego nauczycieli już w zawodzie szkolnym ustalonych,

warunki, pod jakiemi uczeń z kursu seminaryum niższego przejść może na kurs seminaryum wyższego, lub kandydat ukończywszy seminaryum niższe uzupełnić może wykształcenie swe w seminaryum wyższem,

przepisze miarę oceniania postępu uczniów i kandydatów, tudzież formę świadectw,

wyda rozporządzenia normujące stan przejścia z dotychczasowych stosunków w stosunki nowe, jakie wynikną ze zaprowadzenia seminaryów jako nowych zakładów nauczycielskich i trybu nowego kształcenia nauczycieli,

a w ogóle oznaczy wszystkie bliższe szczegóły nieodłączne od zaprowadzenia nowych instytucyj i wyda podwładnym organom potrzebne do tej ustawy instrukcye.

Sprawozdanie

komisyi administracyjnej względem uwolnienia budynków nowo wybudowanych przebudowanych lub dobudowanych od opłaty dodatku do podatku dla funduszu krajowego.

Wysoki Sejmie!

Komisya administracyjna w wykonaniu uchwały z dnia 26. sierpnia b. r. rozpoznała przedłożony projekt o uwolnieniu budynków nowo wybudowanych, przebudowanych lub dobudowanych od opłaty dodatku do podatku dla funduszu krajowego, a zgodziwszy się w zupełności tak z wnioskiem Wydziału krajowego, jakoteż i z motywami w sprawozdaniu przedłożonem, przystępuje do wniosku Wydziału krajowego, który jako swój własny w następującej treści Wysokiej Izbie do uchwały przedkłada:

«Budowle po ogłoszeniu niniejszej uchwały w miastach Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem nowo wybudowane, przebudowane lub dobudowane, uwalniają się od płacenia dodatku do podatku domowo-czynszowego dla funduszu krajowego na ten sam przeciąg czasu, przez który w moc obowiązujących ustaw nie będą pociągane do opłaty podatku domowo - czynszowego dla Skarbu Państwa.«

Zastępca przewodniczącego:
Badeni w. r.

Sprawozdawca:
Zborowski w. r.

Sprawozdanie

komisyi konstytucyjnej z pryedłożenia rządowego ustawy znoszącej postanowienia ograniczające udział niechrześcianskich członków gminy w reprezentacyi gminnej, tudzież z wniosku posła Hallera przekazanego komisyi do opracowania uchwałą sejmową z 30. Września 1868. r.

Komisya konstytucyjna, wywiązując się z danego jej przez Wysoki Sejm polecenia na dniu 26. Sierpnia r. b., tudzież z 30. Września r. b. przekazującego komisyi wniosek posła Hallera do opracowania, wziąwszy pod rozwagę powyżwymienione przedłożenie rządowe i wniosek posła Hallera opiewający:

„Wysoka Izba raczy uchwalić: Wniosek zwraca się komisyi konstytucyjnej z poleceniem przedłożenia projektu ustawy mieszczącego w sobie wszystkie zmiany obowiązujących ustaw i przepisów, jakie się okażą potrzebne z powodu równouprawienia Izraelitów z chrześcianami co do prawa wyborczego w gminie“: — a zwazywszy: że rzeczone projekt rządowy jest tylko ścisłem zastosowaniem zasady równouprawienia jej do ordynacyi wyborczej dla gmin, do statutu dla miasta Krakowa i uchyla wreszcie nałożony miastu Brody stosunek liczbowy radców chrześcianskich i żydowskich; — zważywszy, że żydzi otrzymali już wszystkie najważniejsze prawa cywilne i polityczne, że więc odmawianie im równouprawienia w gminie jest anomalią w ustawodawstwie gminném naszego kraju; zważywszy, że żądane we wniosku posła Hallera zmiany potrzebne z powodu równouprawnienia izraelitów z chrześcianami co do prawa wyborczego w gminie, załatwienie swe znalazło w Art. II., III. i IV. zaproponowanej ustawy; zważywszy, że zmiany w innych ustawach, przepisach i rozporządzeniach, dotyczących stosunków żydów, jakie potrzebne by się okazały z powodu równouprawnienia izraelitów, — wymagają bardzo gruntownego rozbioru i głębokiego zastanowienia się, — tudzież, że możliwe zmiany w owych ustawach, przepisach i rozporządzeniach przeprowadzane być winne w drodze właściwej, — komisya wnosi:

Wysoki Sejm raczy:

I. ustawę pod $^1/_1$ i

II. uchwałę pod $^2/_2$ załączone przyjąć i ychwalić. $^1/_1$ $^2/_2$

Grocholski
zastępca przewodniczącego.

Smolka
sprawozdawca.

Ustawa

z dnia dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, zawierająca zmiany ustawy gminnej z powodu usunięcia postanowień ograniczających udział niechrześciańskich członków gminy w reprezentacyi gminnej.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam, co następuje:

Art, I.

Postanowienie ordynacyi wyborczej dla gmin, ogłoszonej ustawą z dnia 12. Sierpnia 1866. dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, zawarte w §. 15. ustępie 2., że przynajmniej dwie trzecie części radnych i zastępców, przez każde koło wybranych, powinne być wyznania chrześciańskiego, — pozostające w związku z tém postanowieniem §. 28. samej ordynacyi wyborczej dla gmin, dalej postanowienia ordynacyi wyborczej dla gmin w §. 35. w ostatnim ustępie, jakoteż postanowienie statutu miejskiego Krakowskiego z dnia 1. Kwietnia 1866. w §. 46. ustępie 3. że naczelnikiem gminy (prezydentem miasta) lub jego zastępcą nie może być obranym, kto nie jest wyznania chrześciańskiege, nareszcie ustawa z dnia 14. Marca 1867., zmieniająca gminną ordynacyę wyborczą dla miasta Brodów, znoszą się i przestają obowiązywać.

Art. II.

Postanowienia §. 90. ust. gm. z dnia 12. Sierpnia 1866. zmieniają się w następujący sposób:

Specyalne sprawy ludności chrześciańskiej (§. 91.) o ile zawiadywanie niemi podług ustaw należy do reprezentacyi gminnej, zawiadywane będą przez tę reprezentacyę podług przepisów ustawy gminnej z tém jednak ograniczeniem, że izraeliccy członkowie reprezentacyi (rady i zwierzchności) gminnej w głosowaniu nad temi sprawami i w załatwieniu tych spraw w ogólności udziału mieć nie będą.

Gdyby jednakże chrześciańscy członkowie Rady gminnej nie stanowili przynajmniej połowy wszystkich jej członków, wybierą chrześciańscy wyborcy gminy, w sposób ordynacyą wyborczą gminną oznaczony, dla załatwienia spraw ludności chrześciańskiej tylu chrześcian, ile będzie potrzeba do uzupełnienia tej połowy.

Do ważności uchwał w sprawach chrześciańskiej ludności potrzebna jest obecność więcej niż połowy chrześciańskich członków i bezwzględna większość głosów członków obecnych.

Jeżeli naczelnikiem gminy jest niechrześcianin, wybierze chrześciańska część Rady gminnej, a wedle potrzeby uzupełniona, ze swego grona przewodniczącego, któremu przysługiwać będą co do załatwienia spraw ludności chrześciańskiej te same prawa i obowiązki, które na mocy ustawy przysługują naczelnikowi gminy.

Art. III.

Postanowienia §. 94. ust gm. zmieniają się w następujący sposób:

Nakładanie dodatków do podatków, jako też innych prestacyi (§. 77.) na członków gminy, na cele w §. 91. i 92. wskazane, nastąpić może tylko za przyzwoleniem Rady gminnej, o ile ustawy specyalne nie stanowią inaczej.

Jeżeli jednak w Radzie gminnej nie ma $^2/_3$ chrześcian, nakładanie dodatków do podatków i innych prestacyi na chrześciańskich członków gminy na cele w §. 91. wskazane (Art. II.) nastąpić może za przyzwoleniem Wydziału powiatowego.

Przeciw uchwałom w tej mierze tak Rady gminnej, jak i Wydziału powiatowego, służą te same środki prawne, co i przeciw innym uchwałom tych władz.

Art. IV.

Przeprowadzenie tej ustawy polecam Memu Ministrowi spraw wewnetrznych.

II.

Uchwała.

Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby wszystkie ustawy, przepisy i rozporządzenia dotyczące ludności izraelickiej z wszelką dokładnością zbadał i poczynił potrzebne kroki w drodze właściwej w celu zniesienia specyalnych ustaw, przepisów i rozporządzeń dle starozakonnych, nadających im dotychczasowe wyjątkowe stanowisko.

Z drukarni Instytutu Stauropigiańskiego 1868.
Zarządca: St. Huczkowski.

Sprawozdanie

komisyi budżetowej o przedłożeniu rządowem w sprawie pożyczki ze Skarbu Państwa dla wspomożenia powodzią dotkniętych w sumie 350.000 złr. udzielonej.

Wysoki Sejmie!

Ustawą z dnia 27. marca b. r. dozwolona została dla naszego kraju pięcioprocentowa pożyczka ze Skarbu Państwa w sumie 350.000 złr. dla wsparcia powodzią dotkniętych.

Pożyczkę tę winien kraj skarbowi w trzech ratach rocznych od 1. listopada 1868. począwszy zwrócić, bliższe zaś szczegóły tego zwrotu mają być ze Sejmem ułożone.

W skutek tej ustawy Rząd wnosi, aby wysoki Sejm upoważnił Wydział krajowy do ułożenia z Rządem bliższych postanowień co do sposobu zwrotu w mowie będącej pożyczki.

Zważywszy, że pożyczka ta została Wydziałowi krajowemu już zaliczona i pomiędzy poszkodowanych rozdana, a przeto o szczegóły zwrotu z Rządem ułożyć się należy,

Komisya wnosi, Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Upoważnia się Wydział krajowy do ułożenia z Rządem odnośnie do §. 2. ustawy z dnia 21. marca b. r. bliższych postanowień co do sposobu zwrotu zaliczki w kwocie 350.000 złr. w. a. udzielonej Królestwu Galicyi i Lodomeryi, na mocy rzeczonej ustawy z funduszów państwowych dla wspomożenia powodzią dotkniętych.

Przy tej sposobności komisya budżetowa przedkłada Wysokiej Izbie inny jeszcze wniosek do uchwały.

Jedną z najgłówniejszych przyczyn tak przeszłorocznej powodzi, jako też i innych w kraju naszym się powtarzających, jest zupełne zaniedbanie brzegów rzek naszych. W innych krajach monarchii austryackiej wydaje Skarb Państwa od dawnych już lat znaczne sumy na regulacye rzek. Budowli wodnych znajduje się też w nich tak wiele, że na samo utrzymanie ich wydaje Skarb Państwa rocznie:

w dolnej Austryi	240.000 złr.
w górnej „	139.000 „
w Czechach	110.000 „
w Tyrolu	73.000 „

Nawet tak mały kraik jak Salcburg, nieco tylko większy od obwodu stryjskiego, pobiera 34.000 złr. rocznie, gdy tymczasem Galicya, największy kraj w tej połowie monarchii, tak mało posiada budowli wodnych, iż utrzymanie ich zaledwie 57.000 złr. rocznie kosztuje.

Nie dość, że w innych krajach istnieje już dosyć budowli wodnych, nie zaniedbuje Rząd i dalszych jeszcze robót. I tak w bieżącym roku przeznaczono nadzwyczajuego wydatku:

na dolną Austryę	. . . . .	90.000 złr.
na górną „	. . . . .	67.000 „
na Czechy	. . . . .	207.000 „
na Tyrol	. . . . .	36.000 „
na mały Salcburg	. . . . .	30.000 „

Dla Galicyi przeznaczono Najwyższem postanowieniem z dnia 1. listopada 1861. sumę I,080.000 złr. na regulacyę Wisły, Dunajca, Sanu i Wisłoki. Atoli sumę tę rozłożono na lat 20, wyznaczono przeszło po 54.000 złr. rocznie, jednakże nie dotrzymano i tego postanowienia, do końca bowiem roku 1867. wydano zaledwie 250.000 złr. zatem po 41.000 złr. rocznie. Przy tych małych funduszach regulacya częściowo tylko prowadzona być może, zwłaszcza że szczupły ten wydatek roczny nie bywa po kolei na jedną i drugą rzekę, lecz na wszyskie razem obracany. Również nie mogą te częściowe roboty z uwzględnieniem pewnego systemu i całości planu, w obec tak małego funduszu być prowadzone, zaczem idzie, że każde wezbranie rzeki niszczy niedokończone prace, a tak regulacya w niczem prawie nie postępuje.

Jak z odpowiedzi c. k. komisarza rządowego na interpelacyę posła Kozłowskiego wiadomo, c. k. Namiestnictwo zwróciło w zeszłym roku uwagę c. k. rządu na owe braki w regulacyi naszych rzek, i w skutek tego rząd przeznaczył na rok bieżący 150.000 złr. na regulacyę wyżej wymienionych rzek, a nadto 50.000 na regulacyę Dniestru. Wszelako i te kwoty będą za małe, aby regulacye do skutku doprowadzić, obawiać się raczej należy, że zmarnieją, jak dotąd częściowe roboty.

Z tych powodów komisya czyni wniosek, aby wysoka Izba uchwalić raczyła:

Sejm wzywa c. k. Namiestnictwo, aby zażądało od c. k. rządu dostatecznych środków do systematycznego uregulowania rzek galicyjskich.

Bocheński wł. r.
przewodniczący.

Zyblikiewicz wł. r.
sprawozdawca.

Przedłożenie rządowe.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Upoważnia się Wydział krajowy do ułożenia z Rządem odnośnie do § 2. ustawy z dnia 21. marca b. r. bliższych postanowień co do sposobu zwrotu zaliczki w kwocie 350.000 złr. w. a. udzielonej Królestwu Galicyi i Lodomeryi na mocy rzeczonej ustawy z funduszów państwowych dla wspomożenia powodzią dotkniętych.

Gołuchowski.

Sprawozdanie

komisyi administracyjnej w sprawie przedłożonego przez Wydział krajowy projektu do ustawy o policyi drogowej na drogach publicznych, nie-eraryalnych.

Wysoki Sejmie!

Komisyi administracyjnej przekazany został przez Wysoką Izbę projekt Wydziału krajowego policyi drogowej na drogach publicznych nie eraryalnych.

Projekt ten został zbadany, i komisya przyjęła go z następującemi tylko zmianami, pomijając zmiany pomniejszego znaczenia:

W drugim ustępie §. 2. karę ustanowioną na 50 złr., zmieniono na 20 złr.

W trzecim ustępie §. 2. karę aresztu pięciudniową, zmieniono na 4 dni.

§. 3. tyczący się dróg przez las prowadzonych, jest nowy.

W paragrafie dawniej 3., teraz 4. pod *h*) opuszczono wyrazy: „korby do zatrzymania kół o wązkich dzwonach“ — pod *i*) opuszczono wyrazy „na wypukłej powierzchni“ — pod *k*) opuszczono wyrazy „i promach.“

W §. 4. teraz 5., ustępach drugim i trzecim opuszczono przepisy odnoszące się do wozów dwukołowych.

Komisya zatem adminstracyjna wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Ustawę załączoną ⁄. o policyi drogowej na drogach publicznych, nie eraryalnych

Zastępca przewodniczącego:
Badeni w. r.

Sprawozdawca:
Zborowski w. r.

Sprawozdanie

komisyi administracyjnej w sprawie przedłożonego przez Wydział [illegible]
projektu do ustawy o policyi drogowej na drogach publicznych
nie-ordynacyjnych.

Wysoki Sejmie!

Ustawa

z dnia . . . . . dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, dotycząca policyi drogowej na drogach publicznych, nie eraryalnych.

Zgodnie z uchwałą Sejmu krajowego Mego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam, jak następuje:

§. 1.

Wszelkie umyślne lub brakiem należytej przezorności wyrządzone uszkodzenie drogi publicznej i jej przynależności, jako to: poboczy, rowów, poręczy i innych obwarowań, drogoskazów i znaków milowych, tam, śluz, kanałów, mostów, latarń mostowych, niemniej drzew przy drodze sadzonych, jeśli nie podpada pod ogólne prawo karne, uważane będzie jako wykroczenie przeciw policyi drogowej, i karane podług §. 8. tej ustawy.

Oprócz tego winien będzie szkodnik wynagrodzić funduszowi drogi wyrządzoną szkodę.

§. 2.

Na przestrzeni sążnia od rowu drogi publicznej, nie wolno bez zezwolenia zwierzchności gminnej stawiać budynków, przybudowań lub oparkanień.

Zezwolenie to, gdy idzie o drogi krajowe lub powiatowe, zwierzchność gminna wydać może tylko wtedy gdy umieszczenie budynku w oznaczonej odległości byłoby niemożliwem, i tylko za poprzedniem przychylnem, na na piśmie wydanem zdaniem inżyniera powiatowego, którego zdania zwierzchność gminna przed wydaniem zezwolenia na budowę pod karą 20 złr. w. a. zasięgnąć ma.

Takiej samej karze pieniężnej, a w razie niemożności zapłacenia jej, karze aresztu 4 dni podlega każdy, ktoby przeciw pierwszemu ustępowi tego postanowienia wykroczył. Prócz tego winien będzie własnym kosztem znieść wystawione zabudowania, i dawny stan rzeczy przywrócić.

§. 3.

Jeżeli krajowa lub powiatowa droga prowadzi lub prowadzić ma przez las lub miejsce zapuszczone lasem, tedy w każdym poszczególnym przypadku nastąpić ma zbadanie przez zarząd drogowy, czy zachodzi potrzeba pozostawienia szerszej, wolnej od lasu przestrzeni wzdłuż drogi, a po zasięgnieniu technicznej opinii inżyniera powiatowego, Wydział powiatowy orzeknie o szerokości zostawić się mającej z obu stron wzdłuż drogi przestrzeni otwartej od 1 do 5 sążni.

W tym względzie jeźli nie nastąpi ugoda z właścicielem lasu lub przestrzeni na las przeznaczonej, wtedy przywiedzionem być powinno do skutku wywłaszczenie według obowiązujących przepisów.

§. 4.

W interesie bezpieczeństwa i łatwości komunikacyi po drogach publicznych, tudzież celem uchronienia ich od bezpotrzebnego użycia i zepsucia, zabrania się:

a) zastawianie drogi wozami, budulcem, beczkami kupieckiemi itp.;

b) zanieczyszczanie drogi ściekami ze stajen, gorzelni, browarów itp., sprowadzaniem na drogę lub do jej rowów, lub też wylewaniem albo wyrzucaniem na drogę nieczystości, śmiecia, gruzów itp.;

c) pasanie bydła po rowach, lub karmienie bydła pociągowego na drodze;

d) przyczepianie bryk czyli wozów ładunkowych jednego do drugiego;

e) włóczenie po drogach krajowych i powiatowych narzędzi rolniczych, tudzież tramów lub kloców, wyjąwszy w czasie sannej;

f) przejeżdzanie rowów furami lub narzędziami rolniczemi;

g) przejeżdżanie lub usuwanie znaków, celem zmienienia kolei na drodze kładzionych, tudzież rozjeżdżanie kupek kamieni do pokrycia drogi przeznaczonych;

h) używanie łańcuchów i haków do hamowania, z wyjątkiem, gdy jest gołoledź;

i) używanie kół okutych obręczą z wystającemi gwoździami albo główkami śrubowemi;

k) szybkie jeżdżenie po mostach.

§. 5.

Szerokość ładunku bryk nie może przekraczać 9 stóp wiedeńskich.

Waga ładunku bryk, których dzwona nie mają sześć cali wiedeńskich szerokości, nie mogą przenosić 60 cetnarów wied.

Do jednego wozu nie wolno więcej jak ośm koni zaprzęgać. Tą liczbą nie są objęte te konie, które się przyprzęgają tylko miejscami w górzystych okolicach.

Wyjątek od tych przepisów zajść może tylko w przewożeniu takich niepodzielnych przedmiotów, których szerokość, użyta do nich uprząż albo waga ustanowione tu maximum przechodzi. Chcący przedmioty takowe przewozić, winien o tem właściwy Wydział Rady powiatowej wcześnie zawiadomić, gdyby jakie wzmocnienie mostu celem tego przewozu potrzebnem było, takowe własnym kosztem uskutecznić, wszelkie zaś uszkodzenie drogi lub jej przynależności przewozem tym zdziałane, funduszowi drogowemu właściwej drogi wynagrodzić.

§. 6

Na drogach publicznych wymija się na lewo, a wyprzedza na prawo. Tym celem jadący winien bez wzbraniania się ustąpić wymijającemu lub wyprzedzającemu w sposób odpowiedni.

Woźnicy nie wolno na drodze od wozu oddalać się. Jadąc z góry winien koła hamować, a jeśli jednym tylko lejcem powozi, iść pieszo obok wozu.

§. 7.

Drogi uboczne, które prowadzą do drogi publicznej, powinny być kosztem obowiązanych do ich utrzymania, zaopatrzone mostkiem do przejazdu przez rów drogi publicznej, a jeśli ta jest żwirowaną, ma być przynajmniej na trzy sążnie przed mostem żwirem wysypaną.

To samo stosuje się do zajazdów przy karczmach i oberzach, obok dróg publicznych stojących.

§. 8.

Każda gmina obowiązana jest wśród swej miejscowości, jak daleko domy sięgają, bezpłatnie zgartywać z dróg publicznych śnieg lub nawiany piasek, i wywozić błoto z kolei jezdnej pozgartywane, lub z rowów drogi wyrzucone.

§. 9.

Zaniedbanie któregokolwiek z przepisów §§. 2. do 7. włącznie objętych, stanowi także wykroczenie przeciw policyi drogowej, i jeśli nie podlega wyższej karze ustawą tą wyraźnie zagrożonej, karane będzie grzywną pieniężną od 1 do 10 złr. a. w., lub aresztem od 6 do 48 godzin, gdyby kara pieniężna zapłaconą być nie mogła.

§. 10.

Sprawowanie policyi drogowej należy do naczelnika tej gminy, przez której obszar droga publiczna prowadzi; w wypadkach zaś zaniedbania przepisów §. 2. (ustęp drugi) i §. 7. Prezesowi dotyczącej Rady powiatowej.

§. 11.

Naczelnik gminy, a względnie Prezes Rady powiatowej, zbadawszy stosownie do ustawy gminnej doniesiony mu wypadek wykroczenia przeciw policyi drogowej, wyda podług okoliczności wyrok, zadyktuje karę i takową od winnego wyexekwuje.

Rekursa od orzeczeń naczelników gminnych idą do Wydziałów powiatowych, — od orzeczeń zaś Prezesa Rady powiatowej do Wydziału krajowego.

§. 12.

Czuwanie nad przestrzeganiem przepisów policyi drogowej należy w pierwszym rzędzie do obowiązków urzędników i służby drogowej, tudzież organów policyi miejscowej i polowej. Niemniej zaś obowiązkiem jest c. k. straży finansowej i żandarmeryi baczyć, by przepisy pomienione zachowane były.

Ktokolwiek przez powołane tu organa z powodu wykroczenia przeciw policyi drogowej przytrzymanym zostanie, winien im bezwarunkowo być posłusznym, inaczej podpada karom, zagrożonym ustawami na opór, stawiany urzędowym organom w wykonaniu służby działającym.

§. 13.

Organom w poprzednim paragrafie wymienionym, jeżeli nie należą do kategoryi urzędników, należy się za przytrzymanie przestępcy trzecia część pobranej kary pieniężnej, reszta wpływa do kasy funduszu drogowego właściwej drogi.

§. 14.

Postanowienie § 24. przepisu o gościńcach krajowych z dnia 13. marca 1856. l. 9001 i odnośne rozporządzenie c. k. Namiestnictwa galicyjskiego z dnia 27. maja 1857. l. 21.571. orzekające, że wszystkie przepisy drogowo-policyjne ważne dla gościńców eraryalnych, mają także do gościńców krajowych być zastosowane, tracą swą moc obowiązującą.

Sprawozdanie

komisyi administracyjnej o wniosku Wydziału krajowego co do autentycznej interpretacyi §. 12. ustawy drogowej z dnia 18. sierpnia 1866., oraz o wniosku posła Popiela.

Wysoki Sejmie!

Brzmienie ostatniego ustępu §. 12. ustawy drogowej stało się powodem mnogich zatargów między gminami i obszarami dworskiemi. Ustęp ten nie określał dokładnie obowiązku obszaru dworskiego względem dróg gminnych. Mianowicie „materyał“ i „dostarczyć“ rozmaicie mogły być tłumaczone. Wydział krajowy, do którego się o rozstrzygnięcie powstałych z tego powodu sporów udawano, widział się zniewolonym, przedstawić Wysokiej Izbie wniosek do autentycznej interpretacyi w mowie będącego ustępu. Wniosek Wydziału krajowego brzmi jak następuje:

Ostatni ustęp §. 12. ustawy drogowej z dnia 19. sierpnia 1866. ma brzmieć jak następuje:

„Obszar dworski wolnym jest od udziału w robocie, a natomiast winien jest dać potrzebny do budowy utrzymania dróg gminnych surowy materyał drewniany.

Wniosek ten przekazanym został w celu bliższego rozpoznania komisyi administracyjnej.

Komisya administracyjna ma zaszczyt przedłożyć następujące w tym przedmiocie sprawozdanie:

Jest rzeczą niezawodną, że środki komunikacyi ważną są dźwignią zamożności kraju, i że na utrzymaniu ich w stanie należytym, wszystkim mieszkańcom kraju zarówno zależeć musi. Potrzebuje dobrej drogi producent, gdyż ona ułatwia odbyt produktów, które w dalszych jedynie stronach znajdują konsumenta. Potrzebuje jej konsument, aby łatwiej i po tańszych cenach zaopatrzyć się w potrzeby życia, które z innych okolic sprowadzać trzeba. Potrzebuje jej przedewszystkiem handlujący, który ciągle i bezpośrednio z niej korzysta.

Jeżeli prawdą jest, że środki komunikacyi, jako warunek podniesienia bogactwa krajowego, budowane i utrzymywane są w interesie całego kraju, przyznać musimy, że do ich utrzymania każdy mieszkaniec kraju, tak jak do innych ciężarów publicznych, według sił i możności przyczyniać się winien. Obowiązek ten na podstawie słuszności między mieszkańcow rozdzielić należy tak, aby każdy do spełnienia onego się przyczyniał, nikt jedak nim nie był przeciążonym.

Mylnem byłoby mniemanie, że ważność środków komunikacyjnych odnosi się jedynie do kolei żelaznych i głownych gościńców. W kraju jak nasz rolniczym, gdzie surowe płody głównym są przewozu przedmiotem, drogi gminne, po których transporta na targi i do stacyj kolei się odbywają, niemniejszej są wagi.

Można zatem śmiało twierdzić, że drogi które miasta i miasteczka w pierwsze potrzeby życia zaopatrują, a kolei żelaznej dostarczają ładunku, nie są budwane jedynie dla potrzeby i dogodności poszczególnej okolicy lub miejscowości. Przeciwnie leży w dobrze zrozumianym interesie całego kraju i wszystkich jego mieszkańców, aby dobrze utrzymane drogi gminne gęstą siecią kraj cały pokryły.

Z tego to powodu słuszną jest rzeczą, aby każdy mieszkaniec kraju według sił i możności do spełnienia tego zadania się przyczyniał.

Na tej słusznej podstawie osnutą jest nasza ustawa drogowa. Jedyny wyjątek stanowi §. 12. tej ustawy, który obowiązek budowania i utrzymywania dróg gminnych nie według sił i możności, lecz według różnicy społecznych stosunków rozdziela. Inną skalą mierzy on obowiązki posiadacza obszaru dworskiego, niż powinności mieszkańców gminy.

Postanowienie takie niezgodnem jest z duchem całej ustawy, a nadto posiadaczy obszarów dworskich obdziela w sposób niesłuszny ciężarem budowania i utrzymywania dróg gminnych.

Gdy bowiem jednych ciężar ten nad możność przyciska, drudzy zupełnie od niego są wolni. Mianowicie gdzie drzewo jest tanie, lub też żadnej nie ma wartości, równie jak tam, gdzie na drogach gminnych wcale nie ma mostów, obszar dworski w części zbyt małej, lub w niczem do utrzymania dróg gminnych się nie przyczynia. Przeciwnie w okolicach bezleśnych, równie jak w miejscowościach, gdzie znaczniejsze rzeki drogę przerzynają, ciężar na obszar dworski §. 12. włożony, może nawet przewyższać możność zadosyć uczynienia wymaganiom.

Autentyczna interpretacya §. 12. ustawy drogowej nieuchyliłaby sporów między gminą i obszarem dworskim, owszem pozostawiłaby i nadal te same niemal powody do zatargów przy rozdzieleniu ciężarów.

Obszar dworski niebędąc w tym względzie ustawą związany, mógłby z powodu niższych cen, materyał w odległych wyznaczać lasach, przez co na gminę nakładałby obowiązek dalekiego transportu, przewyższającego nieraz wartość przywiezionego materyału.

Z tych wyżej przytoczonych powodów komisya administracyjna nie mogła uznać wniosku Wydziału krajowego, ograniczającego się do samej interpretacyi pomienionego §fu za wystarczający, a to tem bardziej, że po zaprowadzeniu świeżo uchwalonej możności dzielenia i łączenia posiadłości gruntowych, postanowienia tego §fu prędko do rażącej niesłuszności doprowadzićby mogły.

Komisyi administracyjnej przekazanym również został wniosek posła Popiela do zmiany §. 12. ustawy drogowej się odnoszący.

Nie mogła się komisya zgodzić na wyrażone we wniosku tym żądanie, aby podatki stałe były jedyną miarą rozłożenia ciężaru budowania i utrzymywania dróg gminnych, między obszar dworski i gminę.

Jeżeli się bowiem miara ta bez wyrządzenia komukolwiek krzywdy, da zastosować do wydatków w gotowiźnie ponoszonych, jak to przyjął §. 13. ustawy drogowej, to przy rozkładzie roboty pociągowej i pieszej, które przecież w prestacyach do drogi największą stanowią rubrykę, o wiele uciążliwiej wymiar ten dotyka tych, którzy większe stosunkowo opłacając podatki, mniejszą liczbą rąk i zaprzęgów rozporządzać mogą.

Gminy (z małemi wyjątkami których ustawa uwzględnić nie może, tem mniej się na nich opierać winna) posiadają w stosunku do przestrzeni i opłacanych stałych podatków nierównie więcej rąk zdatnych do pracy i więcej zaprzęgów, niżeli obszary dworskie.

Siły robocze zatem, jakiemi na korzyść budowy i utrzymania drogi rozporządzać można na takiej samej przestrzeni, znaczniejsze zawsze znajdą się w gminie, niż w obszarze dworskim.

Siły i możność stanowiące słuszną podstawę rozdzielenia ciężaru prestacyi do dróg, niezostały więc we wniosku posła Popiela dostatecznie uwzględnione.

Nadto proponowane we wniosku posła Popiela brzmienie §. 12. stanowiąc iż gminy robotą w naturze obowiązek ten spełniać mają, nieokreśla bynajmniej, w jaki sposób obszary dworskie swoją część ciężaru tego uiszczać są obowiązane, a ten niedostatek w określeniu obowiązku dałby w zastosowaniu powód do mnogich sporów i procesów, którym zapobiegać jest zadaniem ustawy przez ścisłe określenie praw i powinności.

Komisya administracyjna ze wszystkich wymienionych wyżej powodów, nie mogła zgodzić się ani na samą tylko interpretacyą §. 12. według wniosku Wydziału krajowego, ani też na zmianę tego §fu wyrażoną we wniosku posła Popiela. Natomiast postanowiła komisya przedstawić Wysokiemu Sejmowi wniosek całkowitego usunięcia tego §. 12. ustawy drogowej, a zamieszczenia w niej innego § w którym, przyjęta jest zasada równego rozdziału prestacyi na drogi gminne, przez wszystkich mieszkańców tak gminy jak obszaru dworskiego uiszczać się mających, i wyrażone są zarazem szczegółowe postanowienia co do rodzaju i wysokości tychże prestacyi, mianowicie co się tyczy obowiązków osobistych, dni pieszych i pociągowych, wieku osób do prestacyi obowiązanych, liczby godzin, oraz liczby dni w roku od jednego robotnika wymagać się mających. Postanowienia te komisyi administracyjne w odpowiedniem brzmieniu Wysokiemu Sejmowi przedkłada.

Przy dopełnieniu takiej zmiany §. 12. komisya zwróciła jednak uwagę na to, iż postanowienia nowego §. byłyby niezupełne, gdyby nie był zarazem obmyślony sposób zastosowania ich do każdego rodzaju posiadłości ziemskiej, a sposób ten niemoże być inny, jak tylko unormowanie ciężarów odpowiednich za pomocą przepisów przez wydziały powiatowe wydać się mających, a przez Wydział krajowy zatwierdzonych.

Komisya administracyjna zatem wnosi:

1. Wysoki Sejm raczy nad wnioskiem Wydziału krajowego tyczącym się interpretacyi §. 12. ustawy drogowej z dnia 18. sierpnia 1866. przejść do porządku dziennego,

2. Wysoki Sejm raczy nad wnioskiem posła Popiela również przejść do porządku dziennego.

3. Uchwalić dołączoną ustawę ·/. zmieniającą §. 12. ustawy drogowej z 12. sierpnia 1866. r.

H. Wodzicki,
przewodniczący.

Szumańczewski,
sprawozdawca.

Ustawa

dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam co następuje:

Art. I.

Postanowienia §. 12. Ustawy z 12. sierpnia 1866. o prestacyach i kompetencyi co do dróg publicznych znoszą się, a natomiast obowiązywać będą postanowienia niniejszej ustawy.

Art. II.

Robota przy drogach gminnych rozkłada się na mieszkańców gminy według liczby osób i zaprzęgów.

Obowiązanym jest do niej każdy tak w gromadzie jak w obszarze dworskim zamieszkały, a mianowicie:

a) do dni pieszych za siebie i za każdego mieszkającego z nim członka rodziny lub domownika, który będąc zdolnym do pracy liczy nie mniej jak 18 nie więcej jak lat 60.

b) do dni ciągłych za każdy w miejscu posiadany zaprząg. Woźnica odrabiajacy robociznę zaprzęgiem, uwolniony jest od roboty pieszej.

Każdy obowiązany winien dawać zdatnego do pracy robotnika z dobrem narzędziem.

Dzień roboczy liczy się od wschodu do zachodu słońca, nie więcej jednak jak godzin 12 z 2 godzinnym wypoczynkiem.

Dzień ciągły liczy się za dwa dni piesze.

Więcej jak 6 dni roboty pieszej od jednego robotnika za 3 dni roboty pociągowej od jednego zaprzęgu w ciągu roku wymagać nie można.

Art. III.

Co się tyczy przeprowadzenia rozkładu prestacyi Art. II. określonych, Wydziały powiatowe wydadzą szczegółowe przepisy, które przez Wydział krajowy zatwierdzonemi być mają.

Art. IV.

Niniejsza ustawa wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

Sprawozdanie

komisyi administracyjnej, o wnioskach zmierzających do zaniechania, niektórych dróg krajowych, tudzież budowania nowych lub wykończenia już istniejących dróg krajowych.

Wysoki Sejmie!

W sprawie dróg krajowych:

a) prusko-szląskiej wiodącej od Krakowa do Chełmna w długości mil 7 sążni 800.

b) lwowsko-rohatyńskiej, w długości mil 8 sążni 3300.

c) stanisławowsko-bursztyńskiej w długości mil 5 sążni 620.

d) tyśmienicko-kołomyjskiej w długości mil 6 sążni 567.

e) siwko-halickiej w długości mil 2 sążni 1826.

ogółem zatem mil 26 sążni 3113.

przedłożył Wydział krajowy do L. 4140/1867. wniosek do uchwalenia pięciu ustaw, z których każda zawiera, orzeczenie zaniechania względnej z powyższych pięciu dróg krajowych. Jedna z tych ustaw orzeka nadto że most na Dniestrze pod Haliczem, na drodze stanisławsko-bursztyńskiej zbudowany, pozostać ma i nadal mostem krajowym.

Komisya administracyjna podziela w zupełności zdanie Wydziału krajowego, w sprawozdaniu z dnia 11. sierpnia 1867. wyrzeczone, że wyżoznaczone drogi idące wszystkie w kierunku równoległym z kolejami żelaznemi przerzynającemi kraj od zachodu ku wschodowi, i w nieznacznej od tychże odległości, po zbudowaniu kolei, pierwotną swą ważność straciły. Drogi te bowiem, z tego właśnie powodu, dziś interesom całego kraju służyć już nie mogą, żadna z nich nie utrzymuje już wyłącznie połączenia znamienitych miejsc między sobą, ani też łączy to miejsce z komunikacyami głównemi lub zagranicą w interesie nie samego tylko miejscowego obrotu, albowiem faktycznie z zadania tego wywiązują się równolegle z drogami temi wiodące koleje żelazne.

W obec zatem zasady uchwalonej przez Wysoką Izbę dnia 15. września orzekującej: że co do dróg takiej właściwości winien być przedłożonym Wysokiej Izbie wniosek o zaniedbaniu takowych, komisya przychyla się do wniosków Wydziału krajowego z tejże samej zasady wychodzących.

Niemniej przychyla się komisya w myśl §. 5. Ust. drog. i do wniosku, pozostawienia nadal mostu na Dniestrze pod Haliczem jako krajowego, a to ze względu na znaczny koszt utrzymywania go, i trudność na wypadek klęski elementarnej rychłego dostarczenia funduszów potrzebnych do przywrócenia komunikacyi.

Komisya zatem wnosi:

A. Wysoki Sejm raczy nad przedłożonemi sobie przez Wydział krajowy do L. 4140 pięciu projektami do Ustaw co do zaniechania na wstępie wymienionych dróg krajowych, powziąć przyzwalającą Uchwałę.

Z powyższych pięciu dróg mających być zaniechanemi, droga prusko-szląska, jakkolwiek właściwości dla dróg krajowych wymaganych nie posiada, to niemniej pod względem miejscowego obrotu, większą stosunkowo od innych posiada ważność, a to głównie z powodu licznych kopalń i zakładów industryjnych nad nią rozrzuconych.

Komisya mając z jednej strony na względzie tę stosunkowo podniesioną ważność, jakkolwiek miejscową, z drugiej strony uwzględniając okoliczność niezaprzeczoną, że właśnie w powiatach krakowskim i chrzanowskim, podatki gruntowe, na podstawie nowego już katastru wybierane, wyjątkowo tak są wysokie, że nowy dodatek powiatowy w wysokości potrzebnej na całkowite utrzymanie tej drogi rozpisany, bez nadzwyczajnego przeciążenia opodatkowanych, z trudnością mógłby być uiszczanym, wnosi:

B. Wysoki Sejm raczy upoważnić Wydział krajowy do udzielenia subwencyi na utrzymanie drogi górno-szląskiej, w latach 1869, 1870 i 1871. takiej, jaką ze względu na ogół funduszów, ktore w każdym z tych trzech lat, na cele podobne dla całego kraju wyznaczone będą — za odpowiednią uzna.

W razie przychylenia się Wys. Izby do powyższych wniosków, załatwione zarazem zostaną protesta do W Sejmu wniesione, a to: przez Rady powiatowe krakowską i chrzanowską do l. 138. i 177. przeciw exkamerowaniu drogi krajowej górno-szlązkiej, równie jak i przez Rady powiatowe rohatyńską i bobrzecką do l. 268. i 271. przeciw exkamerowaniu drogi krajowej lwowsko-rohatyńskiej.

Póki nie było kolei lwowsko-czerniowieckiej, drogi krajowe dawniej zbudowane w celu połączenia Podola galicyjskiego z drogą eraryalną, wiodącą ze Lwowa do Czerniowiec, odpowiadały swojemu zadaniu. Drogi te są następujące: ze Skały do Czortkowa, z Husiatyna do Kopyczyniec, z Tłustego do Buczacza, z Strusowa do Buczacza, nareszcie z Buczacza do Manasterzysk. Obecnie z powodu odsunięcia się głównej arteryi, wiążącej stolicę Galicyi z stolicą Bukowiny — od punktu Manasterzyska, łączącego wszystkie te drogi krajowe z główną dotychczasową arteryą, okazuje się konieczność połączenia punktu Manasterzyska, w którym wszystkie powyższe drogi krajowe się koncentrują, z najbliższą stacyą kolei żelaznej w Haliczu.

Póki przestrzeń ta $4^1/_2$ milowa wybudowaną nie zostanie, wszystkie dopiero co wyliczone drogi krajowe, bieżące w kierunku mniej więcej prostopadłym z okolic najurodzajniejszych w kraju, ku kolei lwowsko-czerniowieckiej połączenia z koleją tą mieć nie będą.

Komisya administracyjna uznała, że interes kraju niemal całego spiesznego uzupełnienia tych komunikacyj wymaga, i oświadcza się za wybudowaniem drogi krajowej z Manasterzysk do Halicza, pomiędzy trzema zaś różnemi kierunkami tej drogi, przez Wydział krajowy proponowanymi, oświadcza się komisya za kierunkiem przez Izabelę, Toustobaby, Horożankę i Byszów, z powodu że tym duktem zyskanoby równocześnie $1^3/_4$ mili dla pożytecznej drogi z Podhajec do Halicza, i tym celem wnosi:

C. Wysoki Sejm raczy nad projektem do ustawy VI., przedłożonej przez Wydział krajowy do l. 4140, powziąć przyzwalającą uchwałę, wszakże ze zmianą treści §. 1. tejże projektowanej ustawy, a to w następujący sposób: „Droga krajowa Czortków-Manasterzyska ma być przedłużoną z Manasterzysk na Izabelę, Toustobaby, Horożankę i Byszów do dworca kolei lwowsko-czerniowieckiej pod Haliczem.“

Droga krajowa lubelska, łącząca Kraków z granicą kraju od Królestwa Polskiego pod Clem, dotąd tylko do Mogiły zbudowana, aby celowi odpowiadała potrzebuje dobudowania dalszego traktu długości $1^3/_4$ milowej między Mogiłą a Clem. Komisya mniema, że droga ta odpowiadając wszystkim warunkom dla dróg krajowych wymaganym, ze względu na nieznaczną przestrzeń do wykończenia jej potrzebną, może i powinna być w następującym roku dobudowaną. Komisya wnosi zatem:

D. „Wysoki Sejm raczy nad projektem do ustawy VII., przedłożonym przez Wydział krajowy do l. 4140, względem wybudowania drogi z Mogiły do Cla, przyzwalającą powziąć uchwałę.“

Komisyi przekazanym został wniosek posła Torosiewicza następującej treści:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Droga gminna wiodąca z Podhajec do Halicza uznaje się za drogę krajową.
2. Asygnuje się na budowę tej drogi odpowiednie fundusze z budżetu krajowego na rok 1869.

Wniosek podobnej treści podanym już był przez Wydział powiatowy podhajecki Wydziałowi krajowemu, który d. 30. kwietnia b. r. oświadczył Wydziałowi powiatowemu, iż w takim tylko wypadku mógłby tenże mieć nadzieję przychylenia się Wys. Sejmu do życzeń powiatu, jeżeli interesowane w tej budowie strony do kosztów zbudowania znacznemi datkami przyczynić się zechcą. W skutek zawezwania tego, Wydział powiatowy podhajecki ograniczył życzenie swoje pierwotne do wybudowania przestrzeni drogi między Podhajcami a Horożanką, zarazem przedłożył re-

zultat pertraktacyi, z których wynika, że dla wybudowania przestrzeni $3^1/_4$ milowej z Podhajec do Horożanki, przyrzeczone zostały ze strony mieszkańców powiatu następujące datki:

w gotowiźnie	5.950 złr.
w robociźnie 22.749 dni pieszych, oszacowanych na	6.824 «
w materyałach drewnianych na mosty i poręcze wartość w przybliżeniu oznacza się na . . .	1.500 «
w gruntach i kamieniołomach oszacowanych w przybliżeniu na	2.200 «
ogółem zatem .	16.474 złr.

Gdy według przedłożonego przez Radę powiatową podhajecką kosztorysu, koszta zbudowania tej części drogi obliczone zostały na 33.358 złr., okazywałby się jeszcze niedobór w kwocie 16.884 złr. w. a.

Mimo przyrzeczonych tak znacznych dodatków, komisya nie widzi się spowodowaną doradzać W. Sejmowi uznanie drogi podhajecho-horożańskiej za drogę krajową, z powodu że droga z Podhajec do Halicza w jednym niemal bieży kierunku z drogą manasterzysko-halicką, i to w nieznacznej od tejże odległości, dalej i z powodu, że po wybudowaniu drogi manasterzysko-halickiej komunikacya Podhajec z Haliczem także drogą eraryalną podhajecko-manasterzyską utrzymaną być może. Ze względu wszelako na znaczne ofiary, przyrzeczone przez mieszkańców powiatu, komisya wnosi:

E. Wysoki Sejm raczy:

1. Nad wnioskiem posła Torosiewicza, o uznanie drogi halicko-podhajeckiej za drogę krajową, przejść do porządku dziennego.

2. Upoważnić Wydział krajowy na wypadek jeżeli budowa drogi z Podhajec do Horożanki, bądź przez powiat podhajecki, bądź też przez gminy tegoż powiatu zapewnioną, i według zarządzenia Wydziału krajowego co do sposobu jej wykonania, budowaną będzie, udzielić z funduszu krajowego subwencyę na budowę tej drogi aż do wysokości 15.000 złr. w ratach trzechletnich rocznie po 5.000 złr. wypłacić się mających.

Przekazanym dalej został komisyi administracyjnej wniosek posła Gnoińskiego, następującej treści:

„Wys. Sejm raczy uznać nagłą potrzebę drogi krajowej łączącej główną graniczną stacyę wchodową Stojanów we względzie handlowym bardzo ważną, z koleją żelazną Lwowsko-Brodzką, i polecić Wydziałowi krajowemu, ażeby w tym względzie projekt wyrobił, i koszta budowy tej drogi do budżetu krajowego na rok 1870. przyjął."

Wniosek ten motywowany jest faktem, że okolica między Bełzem, Rawą, Żółkwią, Lwowem, Złoczowem i Brodami niema ani jednej drogi łączącej ją z królestwem polskiem. Fakt ten jakkolwiek dziś jeszcze rzeczywisty, w najbliższym jednak czasie nim być przestanie, albowiem właśnie buduje się droga krajowa z Żółkwi na Wielkie Mosty do Sokala, na którą w budżecie roku 1869 suma 34.312 złr. jest preliminowana. Jakkolwiek w wniosku posła Gnoińskiego punkt, w którym droga ze Stojanowa z koleją Lwowsko-Brodzką łączyć się ma, nie jest bliżej oznaczony, to niemniej rzut oka na mapę wskazuje, że droga ta musiała by iść w linii mniej więcej równoległej z drogą Żółkiew-Sokalską, i w niewielkiej od tejże odległości. W obec tego stanu rzeczy, komisya nie sądzi, ażeby na teraz istnieć mogła potrzeba drogi takiej krajowej w interesie obrotu handlowego krajowego. Wyrobienie projektu zaś, i i przyjęcie kosztu budowy tej drogi do budżetu krajowego na rok 1870. już dla tego nie odpowiadałoby celowi, że według §. 7. Ust. drogowej zakładanie nowych dróg krajowych w każdym razie winny poprzedzić pertraktacye z właściwemi władzami co do względów politycznych i wojskowych.

Komisya zatem wnosi:

F. Wys. Sejm raczy nad wnioskiem posła Gnoińskiego przejść do porządku dziennego.

H. Wodzicki.
przewodniczący.

Badeni.
sprawozdawca.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego względem zakazu łapania i sprzedaży ptaków spiewających i owadożernych i względem zakazu wytępiania zwierząt alpejskich właściwych Tatrom, mianowicie dzikiej kozy i świstaka.

Wysoki Sejmie!

Komisya fizyograficzna c. k. Towarzystwa naukowego w Krakowie domaga się już od kilku lat u władz rządowych, a w ostatnich czasach i u Wydziału krajowego o wyjednanie zakazu wytępiania lekkomyślnego ptakow, tudzież o wzięcie w obronę dwóch gatunków zwierząt alpejskich, właściwych Tatrom, nie znajdujących się nigdzie więcej w obrębie ziem polskich, a będących blizkich zagładzie, to jest: dzikiej kozy i świstaka.

Sprawę tę popierają także komiteta obydwóch naszych c. k. Towarzystw rolniczych, a w ostatnich czasach poruszyła takową także znaczna ilość Wydziałów powiatowych.

Zakaz taki może być wydany tylko w drodze ustawodawczej.

1/. 2/. Z tego powodu Wydział krajowy ma zaszczyt przedłożyć Wysokiemu Sejmowi w załączeniu projekta dotyczących ustaw z wnioskiem:

Wysoki Sejm raczy załączone ustawy uchwalić.

Leon książę Sapieha w. r.
Marszałek krajowy.

Grocholski wł. r.
sprawozdawca.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi i Wielkiego Księstwa Krakowskiego.

We Lwowie dnia

L. W. 6663.

Ustawa,

obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem,

względem zakazu łapania i sprzedawania ptaków spiewających i owadożernych.

Zgodnie z uchwałą Sejmu krajowego Mego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam co następuje:

§. 1.

Zakazuje się łapania, strzelania i sprzedawania, tudzież wybierania gniazd następujących ptaków:

1. sikor,
2. ziemb,
3. piegżoń,
4. pliszek czerwonogardłowych, szarych i niebieskich czyli błękitnopiersiów,
5. czerwonoogonów,
6. czarnogłówek,
7. słowików,
8. strzyżów, czyli złotników,
9. wszystkich innych spiewających ptaków,
10. sów, wyjąwszy puhacza,
11. z sokołów pustułkę, pustułeczkę; kobuzka, myszołowa pospolitego i włochatego, i pszczołojada;
12. z orłów włochacza, krzykacza czyli orlika i gadożera;
13. krzykaczy, mianowicie kozodoja, jerzyka, dudka, żółny, krasnowronki, kukułki i wszystkich dzięciołów.
14. niedoperzy.

§. 2.

Przekroczenie tego zakazu ma być karane grzywną od 5 do 100 złr., a w razie niemożności uiszczenia kary aresztem od jednego do dwudziestu dni. Nadto mają być zniszczone przyrządy do łapania ptaków i klatki na nie, ptaki zaś puszczone na wolność.

§. 3.

Dochodzenie i karanie tych przekroczeń będzie należyć do starostw powiatowych, a w drugiej i ostatniej instancyi do Namiestnictwa.

§. 4.

Kary pieniężne wpływać będą do kasy gminnej na rzecz miejscowych ubogich tej gminy, w której przydybano przestępcę.

§. 5.

Na zwierzchności gminne, c. k. żandarmeryę, zaprzysiężone straże leśne i polowe i na wszystkie inne straże publiczne wkłada się obowiązek czuwania nad przestrzeganiem niniejszego zakazu.

§. 6.

Wykonanie tej ustawy polecam Memu Ministrowi Spraw wewnętrznych.

Ustawa

obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem,

względem zakazu łapania, wytępiania i sprzedawania zwierząt alpejskich, właściwych Tatrom świstaka i dzikich kóz.

Zgodnie z uchwałą Sejmu krajowego Mego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam co następuje:

§. 1.

Zakazuje się polowania na zwierzęta alpejskie świstaka i dziką kozę właściwe Tatrom, lub łapania takowych. Równie zakazuje się sprzedaży tych zwierząt, jako też i sadła świstaczego.

§. 2.

Przekroczenie tego zakazu ma być karane grzywną od 5 do 100 złr. w. a., a w razie niemożności uiszczenia kary aresztem od jednego do dwudziestu dni. Przydybane zwierzęta czy to żywe czy zabite mają być odebrane, i żywe puszczone na wolność.

§. 3.

Dochodzenie i karanie tego przekroczenia będzie należyć do starostw powiatowych, a w drugiej i ostatniej instancyi do Namiestnictwa.

§. 4.

Kary pieniężne wpływać będą do funduszu kultury krajowej.

§. 5.

Na zwierzchności gminne, c. k. żandarmeryę, zaprzysiężoną straż leśną i na wszystkie inne straże publiczne wkłada się obowiązek czuwania nad przestrzeganiem niniejszego zakazu.

§. 6.

Wykonanie niniejszej ustawy polecam Memu Ministrowi Spraw Wewnętrznych.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego względem odłączenia kolonii niemieckiej Dobrzanica od gminy tegoż nazwiska.

Wysoki Sejmie!

W skutek prośby tak kolonii niemieckiej Dobrzanica jak i gminy tegoż nazwiska, o rozdzielenie ich na dwie osobne gminy, popartej przez Wydział powiatowy przemyślański, Wydział krajowy ma zaszczyt przedłożyć Wysokiemu Sejmowi w załączeniu projekt dotyczącej ustawy z wnioskiem:

Wysoki Sejm raczy ustawę tę uchwalić.

Leon Książę Sapieha w. r.

Grocholski w. r.
sprawozdawca.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 1. września 1868. roku.

L. W. 7148.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego względem odszczenia kolonii niewieckiej Dobrzanica od gminy tegoż nazwiska.

Ustawa

obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem,

o odłączeniu kolonii niemieckiej Dobrzanica od gminy Dobrzanica.

Zgodnie z uchwałą Sejmu krajowego Mego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam na podstawie §. 3. ustawy gminnej dla tegoż Królestwa z dnia 12. sierpnia 1866. co następuje:

§. 1.

Kolonia niemiecka Dobrzanica powiatu przemyślańskiego odłącza się od gminy Dobrzanica i tworzyć będzie odtąd osobną gminę.

§ 2.

W trzydzieści dni po ogłoszeniu niniejszej ustawy będą zarządzone dla każdej z tych obecnie rozłączonych gmin wybory nowych Reprezentacyj gminnych.

§. 3.

Skoro nowe Reprezentacye gminne zostaną ukonstytuowane, dotychczasowa Reprezentacya gminna odda każdej z tych dwóch gmin jéj dotyczący majątek gminny i dobro gminne do rąk jej nowo obranej Reprezentacyi.

§ 4

Uzyskane w rozdzielonej obecnie gminie prawo przynależności i wypływające ztąd prawne obowiązki gminy tyczyć się będą na przyszłość tej gminy, która byłaby się stała gminą przynależną, gdyby rozdzielenie było nastąpiło przed uzyskaniem prawa przynależności.

§. 5.

Instrukcye co do oddania majątku i dobra gminnego w zarząd nowych Reprezentacyj gminnych, jak co do uregulowania powzajemnych pretensyj między rozłączonemi obecnie gminami z tytułu dotychczasowego wspólnego zarządu, zastrzegają się wspólnemu porozumieniu Wydziału krajowego z Namiestnictwem.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego względem pozwolenia gminie Witków, powiatu sokalskiego, na pobór dodatku gminnego do wszystkich podatków bezpośrednich w wysokości 40%.

Wysoki Sejmie!

W skutek prośby gminy Witków powiatu sokalskiego, o wyjednanie u Wysokiego Sejmu pozwolenia na nałożenie dodatku gminnego do wszystkich podatków bezpośrednich w wysokości 40%; popartej przez Reprezentacyę powiatową, Wydział krajowy ma zaszczyt przedłożyć Wys. Sejmowi w załączeniu ·/. projekt dotyczącej ustawy z wnioskiem:

Wysoki Sejm raczy ustawę tę uchwalić.

Leon książę Sapieha w. r.

Grocholski wł. r.
sprawozdawca.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi i Wielkiego Księstwa Krakowskiego.

We Lwowie dnia 1. września 1868. r.

L. W. 10538.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego względem przewodnia gminie Witków, powiatu sokalskiego, na podór dodatku gminnego do wszystkich podatków bezpośrednich w wysokości 40%.

÷

Ustawa,

obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem,

względem pozwolenia gminie Witków powiatu sokalskiego, na pobór dodatków gminnych do podatków bezpośrednich dla pokrycia wydatków gminnych.

Zgodnie z uchwałą Sejmu krajowego Mego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam co następuje:

Gminie Witków powiatu sokalskiego pozwala się pobierać w latach 1868. i 1869. na pokrycie jej wydatków gminnych dodatek gminny do wszystkich podatków bezpośrednich (bez dodatków nadzwyczajnych) w wysokości 40%.

Sprawozdanie

komisyi sejmowej, do wniosku Wydziału krajowego względem zabespieczenia i wykupna prawa propinacyi ustanowionej, w przedmiocie dalszego trwania tejże komisyi, po zamknięciu sesyi Sejmu krajowego.

Od roku 1865. pojawiają się na każdej sesyi Sejmu wnioski bądź to o zabespieczenie, bądź też o zniesienie i wykupno prawa propinacyi.

Każdocześnie, a obecnie już po raz trzeći wybiera wysoki Sejm do tej sprawy komisyę specyalną, która po długich i nużących naradach, niedoprowadza poruczonego sobie przedmiotu do ostatecznego załatwienia.

Już to samo postępowanie komisyj wskazuje, iż przedmiot ten, albo do narad i uchwał nie jest jeszcze dojrzałym, albo też, iż jest tak wielkiej doniosłości, że komisya złożona zwykle z członków oprócz w tej komisyi jeszcze w innych pracach sejmowych udział biorących, nie jest w możności fizycznej, gruntownemu rozebraniu rozlicznych stosunków, na kwestyę propinacyjną w kraju naszym wpływających, tyle poświęcić czasu, aby rozważnie i gruntownie zbadany przedmiot do uchwały wysokiej Izby w ciągu jednej sesyi sejmowej przedstawić zdołała.

I rzeczywiście wniosek o wykupno propinacyi jest dla kraju naszego tak wielkiej doniosłości, nie tylko co do wewnętrznej wartości tego prawa, ale i co do sposobów przeprowadzenia wykupna, że komisya sejmowa w rzetelnem poczuciu obowiązku na nią włożonego, nie odpowiedziałaby powołaniu swojemu, gdyby jedynie dla rychlejszego załatwienia, pospieszyła obecnie z przedłożeniem ostatecznego sprawozdania wysokiej Izbie w przedmiocie, który jeszcze wielostronnie badany, jeszcze przez zbieranie wielu dat statystycznych objaśniany, który wreszcie tak załatwiany być powinien aby usuwając ostatni zabytek prawa z dzisiejszemi pojęciami o wolności przemysłu niezgodnego, nie marnował bardzo znacznego dochodu wielkiej części mieszkańców, do ponoszenia ciężarów krajowych, nie omal w całej połowie przyczyniających się.

Komisya w ciągu kilkunastu posiedzeń, podczas obecnej sesyi sejmowej odbytych zgodziła się już na za zasady według których prawo propinacyi ma być zniesione i wykupione.

Zasady te różnią się w głównych punktach od projektu przez Wydział krajowy przedstawionego; przyjęła bowiem komisya zasadę wykupna za pośrednictwem obligów propinacyjnych; wszakże komisya nie była wstanie wniosek do ustawy we wszystkich szczegółach o tyle wykończyć, aby już w ciągu tej sesyi, wysokiej Izbie mógł być przedstawionym, a to tem bardziej, ile że w krótkim już zapewne trwaniu tej sesyi jeszcze dużo ważnych robót całą uwagę i ciężar wysokiej Izby zajmą.

Z tych powodów komisya wasza, idąc za praktyką parlamentarną, tudzież wiedziona tóm przekonaniem że przedmiot zniesienia i wykupna propinacyi powinien być z największą rozwagą i oględnością traktowany, że nagromadzone rozliczne projekta gruntownie winny być ocenione, co wszystko spokojnego umysłu i dłuższego wymaga czasu, — postanowiła przedstawić wysokiej Izbie dołączoy pod ⁄. projekt do ustawy, dążącej do tego, aby komi-

sya sejmowa do opracowania wniosku o ubespieczenie i wykupno prawa propinacyi wybrana, i po zamknięciu sesyi sejmowej, w czynności swojej była utrzymaną; gdyż tylko tym postępując trybem, komisya będzie w możności, przy następnej sesyi Sejmu dobrze rozważony projekt wykupna pozostawić i tylko w ten sposób, nagromadzone materyały, korzystnie spożytkowane zostaną.

Komisya Wasza przeto uprasza:

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony wniosek do ustawy.

Przewodniczący:
Litwinowicz.

Sprawozdawca:
Zbyszewski.

Ustawa

o dalszem trwaniu komisyi sejmowej, dla przedmiotu zabespieczenia i wykupna prawa propinacyi ustanowionej, po zamknięciu sesyi Sejmu krajowego.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, postanawiam co następuje.

§. 1.

Komisya sejmowa podczas drugiego peryodu, sesyi drugiej Sejmu, do wniosku o ubespieczenie i wykupno prawa propinacyi wybrana, pozostaje czynną po zamknięciu sesyi Sejmowej.

§. 2.

Działalność rzeczonej komisyi ogranicza się wyłącznie do narady i wyrobienia sprawozdania w przedmiocie ubespieczenia i wykupna prawa propinacyi.

§. 3.

Cesarzowi przysłuża prawo, posiedzenia tej komisyi zamknąć, albo takowe z zastrzeżeniem powtórnego zwołania członków tymczasowo odroczyć.

§. 4.

Przy następującym zebraniu Sejmu, członkowie do komisyi wybrani pozostają w takowej.

Wszakże ci członkowie, których mandat poselski témczasem zgaśnie, przez nowy wybór Sejmu będą uzupełnieni.

§. 5.

Komisya zachowuje wszelkie prawa, na podstawie obowiązującego projektu do regulaminu, zwykłym komisyom sejmowym służące.

§. 6.

Po zakończeniu narad, komisya złoży sprawozdanie do Sejmu, z którem postąpionem będzie, według przepisów regulaminu.

§. 7.

Przeprowadzenie tej ustawy, polecam mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

Ustawa

Sprawozdanie

komisyi budżetowej o wniosku Wydziału krajowego w przedmiocie fundacyi ś. p. Hipolita Czajkowskiego.

Wysoki Sejmie!

Ś. p. Hipolit Dębno z Tymkowiczów Czajkowski zapisał dobra Dydiatycze na fundacyę stypendyjną dla młodzieży rodu szlacheckiego imienia Czajkowskich lub Horodyskich, i fundacya ta została za właścicielkę dóbr Dydiatycz sądownie uznaną. Pani Felicya Nowaczyńska, córka ś. p. fundatora, mając sobie zapisane dożywocie tych dóbr, prosi, aby fundacya zrzekła się na jej korzyść zapisu, a ona natomiast chce zapewnić dla fundacyi stypendyjnej roczną rentę 600 złr. wal. austr.

Wydział krajowy oświadcza się za przyjęciem propozycyi pani Nowaczyńskiej jako korzystnej dla fundacyi i czyni do Wysokiego Sejmu odpowiedni wniosek.

Komisya budżetowa rozpoznawszy tę sprawę, zgadza się z zapatrywaniem Wydziału krajowego, a to z powodów w sprawozdaniu Wydziału krajowego wyłuszczonych, powołując się przeto na pomienione sprawozdanie, komisya wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Własność dóbr Dydiatycze na fundacyę stypendyjną imienia Hipolita Czajkowskiego zapisanych, ma być odstąpioną pani Felicyi Nowaczyńskiej pod następującymi przez nią przyjętymi warunkami:

a) ażeby z kapitału 12.000 złr. w. a., który według propozycyi pani Nowaczyńskiej na rzecz fundacyi za odstąpienie prawa własności dóbr Dydiatycze na tychże dobrach zabezpieczone być mają suma 3000 złr. w. a. równocześnie z zawarciem układu ostatecznego w sprawie powyższej do kasy krajowej w gotówce złożoną została;

b) ażeby reszta w kwocie 9.000 złr. zaintabulowaną została na hypotece dóbr Dydiatycze w ten sposób, iżby prócz pożyczki z galicyjskiego zakładu kredytowego lub innego instytutu publicznego, aż do wysokości 35.000 złr. w. a. zaciągniętej, żaden inny ciężar ani dług powyższego kapitału 9.000 złr nie poprzedzał.

c) ażeby i ta ostatnia suma 9.000 złr. spłaconą została w gotowiźnie do kasy krajowej zaraz po wygaśnięciu prawa na rzecz Alexandra i Matyldy Wiener testamentem z dnia 27. maja 1862 zabezpieczonego;

d) ażeby pani Nowaczyńska zobowiązała się należytość od przeniesienia własności dóbr Dydiatycze tak z tytułu przejścia onych na rzecz fundacyi jako też odstąpienia na własność pani Nowaczyńskiej całkowicie spłacić.

2. Upoważnia się Wydział krajowy do zawarcia w tej sprawie ostateeznego układu na podstawie powyższych warunków.

Przewodniczący:
Bocheński wł r.

Sprawozdawca:
Zyblikiewicz w. r.

L. 10855.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego względem żądanego przez gminę miasta Przemyśla podwyższenia opłaty gminnej od sprzedawanych napojów słodzonych w zapieczętowanych butelkach z 47½ centów na 80 centów od garnca.

Wysoki Sejmie!

W myśl orzeczenia wysokiego Sejmu na posiedzeniu dnia 3. października b. r., Wydział krajowy ma zaszczyt przedłożyć wysokiemu Sejmowi w załączeniu projekt ustawy pozwalającej gminie miasta Przemyśla na pobór opłaty gminnej od słodzonych napojów, sprzedawanych w zapieczętowanych butelkach w żądanej wysokości po 80 centów od garnca.

Leon książe Sapieha
Marszałek krajowy.

Kazimierz Grocholski
Sprawozdawca.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi i Wielkiego Xięstwa Krakowskiego.

We Lwowie dnia 4 października 1868.

Ustawa

obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Xięstwem Krakowskiem względem pozwolenia gminie miasta Przemyśla na pobór opłaty gminnej od sprzedawanych w jej obrębie słodzonych napojów spirytusowych w opieczętowanych butelkach po 24 centów od miary.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Xięstwem Krakowskiem rozporządzam na podstawie §. 81. Ustawy gminnej dla tegoż Królestwa z dnia 12. sierpnia 1867., co następuje:

§. 1.

Gminie miasta Przemyśla pozwala się pobierać na pokrycie jej wydatków gminnych od wszystkich napojów słodzonych spirytusowych, sprzedawanych w jej obrębie w zapieczętowanych butelkach opłatę gminną w stosunku dwudziestu czterech centów wal. austr. od jednej miary (masy) wiedeńskiej.

§. 2.

Ustawa niniejsza nienarusza w niczem obowiązujących przepisów o sprzedaży słodzonych napojów spirytusowych.

Z drukarni Instytutu Stauropigianskiego 1868.

Sprawozdanie

komisyi administracyjnej o wniosku posła Jakóbika w sprawie zniesienia dziesięciny, mesznego, skopczyny i proskurnego.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą Wysokiego Sejmu z 10. września b. r. przydzielony został komisyi administracyjnej wniosek posła Jakóbika następującej treści:

„Wysoka Izba raczy uchwalić: wszystkie dziesięciny i skopczyny, meszne i proskurne, lub jakiekolwiek insze daremszczyzny dla parochów tak rzymsko-katolickiego jako też i grecko-katolickiego obrządku są zniesione".

Zastanawiając się nad dosłownym brzmieniem tego wniosku, nie mogła komisya nie dostrzedz, że wnioskodawca w formułowaniu swego wniosku przepomniał wyraz „za wynagrodzeniem", nie przepuszcza bowiem komisya, żeby duch wniosku mógł zapoznać niezaprzeczoną cechę prawa własności, jaka znamionuje w kwestyi będące daniny kościelne, i domagał się od władzy ustawodawczej zniesienia takowych bez słusznego wynagrodzenia, bowiem taka uchwała wstrzęsłaby kardynalną podstawę moralności, jaką jest niezaprzeczenie poszanowanie własności. Jeżeli wnioskodawca rozumiał pod dziesięciną pewną część zebranego plonu z gruntów, a meszne, skopczyny i proskurne jako wynik dziesięciny gruntowej lub jako takowe zastępujące; w takim razie wniosek nie może być przedmiotem uchwały Wysokiej Izby, bowiem dziesięcinę gruntową, równie jak wszelkie dziesięcinę zastępujące daniny stale, znosi patent cesarski z 7. września 1848. za wynagrodzeniem, a w wypadkach, gdzie zachodziła wątpliwość, czyli wykupić się mające powinności są wynikiem dzisięciny gruntowej lub opierały się na innych tytułach, miały być na mocy rozporządzenia ministeryalnego z 4. października 1850. komisyi ministeryalnej ówcześnie dla spraw indemnizacyjnych urzędującej rozstrzygnięte. Tak obowiązanym jak i uprawnionym przysłużało więc prawo domagania się w drodze prowokacyjnej o relucyę dziesięciny do kościołów uiszczonej lub danin dziesięcinę zastępujących.

Jeżeli jednak meszne, skopczyny i proskurne, o których wniosek posła Jakóbika wzmiankuje, są stałemi od plonu z gruntów obowiązanych niezawisłemi daninami, to w takim wypadku stanowi wyż wzmiankowane rozporządzenie ministeryalne z 4. października 1850 roku §. 68, że wykup nie może być z urzędu zarządzonym, lecz może mieć miejsce w tym wypadku, jeżeli do tych danin uprawnieni lub obowiązani zarządają wykupu w przeciągu terminu edyktem oznaczonego.

W skutek pomienionego właśnie rozporządzenia ministeryalnego, wyznaczyła komisya ministeryalna, delegowana do spraw indemnizacyjnych, dzień 31. grudnia 1854. jako termin nieodwołalny do wniesienia próśb o wykupno tych danin, lecz wydany na ten cel edykt, nie był umieszczony w dzienniku praw rządowych i krajowych, tylko miał być w formie okólnikowej przez księży gminom głoszony.

Zniesienie w kwestyi będących danin parafialnych było już w r. 1866. na 57. posiedzeniu III. sesyi periodu pierwszego Sejmu krajowego z powodu wniosku posła Rusieckiego o zniesienie mesznego i skopczyny przedmiotem rozpraw Wysokiej Izby, tych obrad była uchwała następująca:

1. Nad wnioskiem posła Rusieckiego, o ile ten domaga się zniesienia dziesięciny gruntowej, przeszła Izba do porządku dziennego;

2. Sejm wezwał c. k. Rząd o wydanie stosownych rozporządzeń co do powinności w naturaliach, które uiszczane bywają nie w skutek prawa do pobierania dziesięciny, jako część przychodu gruntowego w plonie, lecz jako niezmienne daniny dla kościołów i plebanii na podstawie osobnych tytułów, aby takie powinności, jeżeli do wykazu w czasie ograniczonym do dnia 31. grudnia 1854 edyktami mintsteryalnej komisyi indemnizacyjnej podane nie zostały, i dla tego nie są za wynagrodzeniem zniesionemi — jeszcze do wykupu dopuszczone być mogły.

Na powyższą w 2gim ustępie zawartą uchwałę, odpowiedział wysoki Rząd krajowy pismem do J. O. X. Marszałka krajowego z d. 19. Grudnia 1866 do l. 5533:

„że na mocy najwyższego postanowienia z d. 16. Czerwca b. r. l. 3472 nie może Rząd Cesarski zadość uczynić wezwaniu wysokiego Sejmu co do dodatkowego wykupu niezmiennych danin dla kościołów i plebanii niepodanych do wykupu w czasie edyktami oznaczonym, albowiem c. k. Rząd nie jest powołanym do wydania wyraźnego rozkazu co do dodatkowego wykupu tych danin, równie jak nie może wystąpić z inicyatywą celem wykupu takowych drogą dobrowolnych ugod. C. k. Rząd musi pozostawić inicyatywę stronom interesowanym dobrowolny wykup rzeczonych danin dalszemu prawnemu postępowaniu co do ugod tego rodzaju".

W obec takiego oświadczenia c. k. Rządu powtórne domaganie się o wyznaczenie nowego terminu do prowokacyi prawdopodobnie byłoby bez skutku; lecz ze względu, że domagania się zniesienia danin w kwestyi będących pojawiły sie jeszcze w r. 1862 w Radzie Państwa we wniosku posła Tarczanowskiego— powtórzyły się w Sejmie krajowym wnioskiem posła Rusieckiego w r. 1866. a obecnie wnioskiem posła Jakóbika; — ze względu że obok tych wniosków kilkadziesiąt do Wysokiego Sejmu wniesionych petycyj od całych gmin podnoszą ważność tej kwestyi dla kraju; — ze względu że przy rozprawie nad wnioskiem tej samej osnowy posła Rusieckiego r. 1866. wielu posłów duchownych przemawiało za zniesieniem tych danin, ze względu nakoniec, że daniny tej natury nastręczają częste i nieuniknione powody do zatargów między parafianami i parochami, uwłaczających powadze ostatnich, wnosi komisya:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Nad wnioskiem posła Jakobika przechodzi Sejm do porządku dziennego;
2. Poleca się Wydziałowi krajowemu, żeby wygotował na przyszłą sesyę sejmową projekt do ustawy, normującej ostatecznie przeprowadzenie wykupna mesznego, skopczyny, proskurnego i innych tej natury danin kościelnych.

Badeni
zastępca przewodniczącego

Franciszek Torosiewicz
sprawozdawca

Z Drukarni Instytutu Stauropigiańskiego, 1868.

Liczba S. 595.

Sprawozdanie

komisyi budżetowej o administracyi funduszów krajowych i zamknięciu rachunków na rok 1866. i 1867.

Wysoki Sejmie!

Wywiązując się z polecenia Wysokiej Izby, dotyczącego sprawdzenia rachunków za rok 1866. i 1867. z administracyi funduszów krajowych przez Wydział krajowy przedłożonych, ma zaszczyt oświadczyć komisya, że znalazła je w zupełnym porządku, zgodne z głównemi księgami i pojedynczemi rachunkami jako też instrukcyami określającemi zakres działania Wydziału krajowego.

Komisya wspierając swe sprawdzania na rachunkach specyalnych, złożonych na stół Wysokiej Izby, nie mogła pominąć przy tej sposobności przez zestawienie pojedynczych działów dochodów i wydatków, dać zarazem Wysokiej Izbie wierny obraz całej administracyi i wykazać szczegółowo to, co Wydział krajowy w swem sprawozdaniu w ogólnem objął zestawieniu; otoż załączone ·/. przez komissyę rachunki za rok 1866. i 1867. uwidoczniają ·/. szczegółowo tak przekrocenia budżetu, jako też osiągnięte oszczędzenie. Przekroczenia te były w roku 1866., to jest w pierwszym roku oddania funduszów pod zarząd krajowy dopiero z dniem Października 1866. dosyć znaczne ale konieczne; komissya uznała je przeto za usprawiedliwione.

W roku 1867. administrując przez cały rok nieprzerwanie wykazał Wydział krajowy tak w dochodach, jako też wydatkach znaczne nadwyżki i oszczędności w stosunku do sum preliminowanych, nadto wykazuje stan czynny zaległości z końcem r. 1867. pocieszające rezultaty.

Komisya wnosi zatem w ostatecznem załatwieniu tego przedmiotu:

Wysoka Izba raczy uchwalić wydanie absolutorium dla Wydziału krajowego w myśl §. 10. instrukcyi co do rachunkowości.

Komisya wyraża życzenie, by Wydział krajowy po dokładnem zbadaniu rzeczy przeprowadził te zmiany w systema rachunkowości, które się co do jasności za potrzebne okażą.

Bocheński
przewodniczący.

D. Koczyndyk
sprawozdawca.

Sprawozdanie

komisyi budżetowej o administracyi funduszów krajowych i zamknięciu rachunków na rok 1866. i 1867.

Wysoki Sejmie!

Wymagają się z polecenia Wysokiej Izby, dotyczącego sprawdzenia rachunków za rok 1866. i 1867. z administracyi funduszów krajowych przez Wydział krajowy przedłożonych, nas zaszczyt oświadczyć komisya, że znalazła je w zupełnym porządku, zgodne z głównemi księgami i potwierdzone rachunkami jako też instrukcyami okręgowemi oraz zakres działania Wydziału krajowego.

Komisya wspomina, że sprawdzenia na rachunkach specyalnych, złożonych na stół Wysokiej Izby, nie mogła poruszać przy tej sposobności przez zestawienie przychodów i wydatków, dać zarazem Wysokiej Izbie wiedzy obrazu całej administracyi i wykazać szczegółowo to, co Wydział krajowy w swem sprawozdaniu w ogólnem objął zestawieniu: otóż zaleca ona przez komisyę rachunki za rok 1866. i 1867. uwidocznia szczegółowo tak przychody, jako też osiągnięte oszczędzenie. Przekroczenia te były w roku 1866., to jest w pierwszym roku obrady funduszów pod zarządem krajowym dopiero z dniem 2 kwietnia 1866. dnyć zaczęte ale konieczne: komisya uznała je potrzebne za usprawiedliwione.

W roku 1867. administracyja przez cały ów okres przestawanie wykazał Wydział krajowy tak w dochodach, jako też wydatkach znaczne nadwyżki i oszczędzenia w stosunku do sum preliminowanych, nadto wykazuje stan czynny zaległości z końcem r. 1867. pocieszający rezultat.

Komisya wnosi zatem w ostatecznem zakończeniu tego przedmiotu:

Wysoka Izba raczy jednogłośnie absolutorium dla Wydziału krajowego w myśl §. 10. instrukcyi co do rachunkowości.

Komisya wyraża życzenie, by Wydział krajowy po dokładnem zbadaniu rzeczy przeprowadził te zmiany w systemie rachunkowości, które się co do jasności za potrzebne okażą.

Bocheński
przewodniczący.

D. Kaczyński
sprawozdawca.

Z drukarni Instytutu Stauropigiańskiego 1868.
Zarządca: St. Huczkowski.

1866.	Preliminowano zł.	ct.	Wpłynęło zł.	ct.	Preliminowano zł.	ct.	Wydano zł.	ct.
A. Wydział krajowy.								
Odsetki pobrane	9.922	.	5.008	17				
Dodatki od podatków	703.794	.	550.719	55½				
	713.716	.	555.727	72½				
Do tego zapas kasy z r. 1865. . .	.	.	24.304	20				
razem . .	.	.	580.031	92½				
Miał jeszcze Wydział krajowy w zapasie w papierach publicznych 197.998 zł. 35½ ct. ale tych nie zrealizował i te są niejako majątkiem zarodowym Wydziału krajowego. Z powyższej tedy gotówki zmuszonym był pokryć następujące wydatki:								
1. koszta Sejmu 136.432 zł. 5 kr. mniej zwrot za odnajęcie sali 530 „ 61 „	.	.	.	.	107.241	.	135.901	44
2. koszta Wydziału krajowego . .	.	.	.	.	18.000	.	17.534	97
3. „ zarządu: płace, lokal, potrzeby kancelar. 32.510 zł. 80½ c. mniej zwrot z tej gałęzi . . 519 „ 24 „	.	.	.	.	47.720	.	31.991	56½
4. koszta leczenia chorych . . . 290.314 zł. 88 kr. mniej zwrot kosztów . . . 1.773 „ 20 „	.	.	.	.	211.600	.	288.541	68
5. koszta szczepienia 21.240 zł. 17 kr. mniej zwrot kosztów . . . . 2.172 „ 98 „	.	.	.	.	18.126	.	19.067	19
6. wydatki sanitarne 15.306 zł. 59 kr. mniej zwrot kosztów . . . . 1.626 „ 64 „	.	.	.	.	9.000	.	13.679	95
7. Zasiłki dla zakładów dobroczynnych	.	.	.	.	5.582	.	6.007	99
8. „ „ „ naukowych	.	.	.	.	30.654	.	30.150	.
do przeniesienia	713.718	.	580.031	92½	447.923	.	542.874	78½

1866.	Preliminowano zł.	ct.	Wpłynęło zł.	ct.	Preliminowano zł.	ct.	Wydano zł.	ct.
z przeniesienia	713.716		580.031	92c/2	447.923	.	542.874	78 1/2
9. Kwaterunkowe dla żandarmeryi . . . 35.913 zł. 55 kr. mniej zwrot z tej gałęzi . . . . 451 „ 76 „	.	.	.	.	33.613	.	35.461	79
10. Dopłaty na podwody	.	.	.	.	6.000	.	5 360	70
11. Podatek i daniny	.	.	.	.	695	.	350	60 1/2
12. Drogi krajowe 57.265 zł. 1 1/2 kr. mniej zwrot z tej gałęzi . . 549 zł. 48 kr.	.	.	.	.	60.000	.	56.715	53 1/2
13. Nagrody za ubicie zwierząt . . .	.	.	.	.	500	.	785	66 1/2
14. Wydatki na obławy i słupy graniczne	.	.	.	.	300	.	89	12 1/2
15. Rozmaite . . . 19.437 zł. 14 1/2 mniej zwrot tychże 7.876 „ 10	.	.	.	.	30.000	.	11.561	4 1/2
razem . . .	.	.	.	.	579.031	.	653.199	25
Suma wydatków przewyższała zatem sumę poborów o 97.471 zł. 52 1/2 kr. i tylko wzięte od skarbu tytułem zaliczki z funduszu ochotników . . . . . 18.000 zł. funduszu kameralnego 208.000 zł.	.	.	226.000	.				
ze zwrotów innych zaliczek	.	.	25.213	11				
z depozytów	.	.	11.808	33				
z funduszu policyjnego	.	.	19.000	.				
nakoniec z różnych drobnych . . .	.	.	18.744	4				
umożebniły Wydziałowi krajowemu wypłatę preliminowanych dotacyj dla funduszów krajowych, mianowicie:								
a) dla podrzutków 81.009 zł mniej zwrot gotówką . . . . 3.066 zł. 95 kr.	.	.	.	.	.	.	77.942	5
do przeniesienia	713.716	.	880.797	40 1/2	579.031	.	731.141	30

1866.	Preliminowano zł.	ct.	Wpłynęło zł.	ct.	Preliminowano zł.	ct.	Wydano zł.	ct
z przeniesienia	713 716	.	880.797	40½	579.031	.	731.141	30
b) dla obłąkanych 39.000 zł. mniej zwrot gotówką . . . . 2.883 „ 91½ „	.	.	.	.	.	.	36 116	8½
c) dla położnic . 6.800 zł. kr. mniej zwrot gotówką . . . . 583 „ 96½ „	.	.	.	.	.	.	6.216	3½
d) dla szpitalu św. Łazarza w Krakowie	.	.	.	.	.	.	33.153	½
e) dla szpitalu św Ducha w Krakowie	.	.	.	.	.	.	6.459	11
co czyni razem . . .	.	.	.	.	.	.	813.085	53½
z której to nadwyżki poborów ulokowano na rachunku bieżącym w banku anglo-austr. . 65.000 zł. a zatrzymano w kasie Wydziału krajowego w gotówce 2.711 „ 87 kr.	.	.	.	.	.	.	67.711	87
			880.797	40½			880 797	40½
B. Co do pojedynczych funduszów pod zarządem Wydziału krajowego będących rozróżnić należy:								
a) fundusze, mające prawo do pobierania dotacyj z funduszu Wydziału krajowego a temi są:								
Szpital główny we Lwowie:								
oddział chorych								
„ położnic								
„ obłąkanych								
fundusz podrzutków								
„ policyjny								
Szpital w Krakowie św. Łazarza								
„ „ „ Ducha.								
b) fundusze nie pobierające żadnych dotacyj z funduszu Wydziału krajowego, mianowicie:								
fundusz domestykalny								
„ szkoły kucia koni								
„ Kościuszki								
„ stypendyów								
„ stanowy sierociński.								
Co do administracyi powyższych funduszów rzecz miała się tak:								

1866.	Preliminowano zlr.	ct.	Wpłynęło zlr.	ct.	Preliminowano zlr.	ct.	Wydano zlr.	ct.
a) Szpital we Lwowie. oddział chorych,								
Pobrano: odsetki, legaty, dochód z realności	5.316	.	3.901	97½				
dodatki z rogatek miejskich	23.002	.	45.642	14½				
zwroty za koszta leczenia	50.419	.	60 627	64				
razem . .	78.737	.	110.171	76				
Wydano: na koszta administracyi .	.	.	.	.	22 834	.	26.109	36½
„ „ leczenia chorych	.	.	.	.	63.331	.	69 211	87½
razem . .	.	.	.	.	86.165	.	95.321	24
na zaliczki i depozyta .	.	.	.	.	.	.	14.028	80½
Zapas gotówki z r. 1865.	.	.	6.518	79½				
Zapas gotówki z r. 1866.	.	.	.	.	.	.	7.340	51
			116.690	55½			116.690	55½
Szpital we Lwowie, oddział położnic.								
Pobrano: odsetki, dochody z realności i różne	316	.	343	48½				
zwroty za koszta leczenia	319	.	197	94				
razem . .	635	.	541	42½				
Wydano: na koszta administracyi .	.	.	.		2.554	.	2.252	6½
na koszta leczenia i zaopatrzenia	.	.	.		2.781	.	4.542	81½
razem . .	.	.	.		5.335	.	6.794	88
Dotacya z funduszu krajowego . .	.	.	6.800	.				
Zapas gotówki z r. 1865. . . .	.	.	37	42				
Zwrot reszty gotówki do kasy Wydziału	.	.	.	.	.	.	583	96½
			7.378	84½			7.378	84½

1866.	Preliminowano zł.	ct.	Wpłynęło zł.	ct.	Preliminowano zł.	ct.	Wydano zł.	ct.
Szpital we Lwowie, oddział obłąkanych.								
Pobrano: odsetki, dochody z realności i różne	1.684	.	1.325	96½				
zwroty za koszta leczenia chorych	5.389	.	5.936	95½				
razem . .	7.073	.	7 262	92				
Wydano: na koszta administracyi .	.	.	.	.	10.328	.	8.395	89½
na koszta leczenia chorych	.	.	.	.	29.800	.	33.464	9½
razem . .	.	.	.	.	40 128	.	41.859	99
Zaliczki i depozyta	.	.	.	.	.	.	1.520	5
Dotacya z funduszu krajowego . .	.	.	39.000	.				
Zapas gotówki z r. 1865.	.	.	1	3½				
Zwrot reszty gotówki do kasy Wydziału krajowego	.	.	.	.	.	.	2.883	91½
			46.263	95½			46.263	95½
Fundusz podrzutków.								
Pobrano: odsetki i taksy	2.000	.	1.613	35				
dotacya z funduszu krajowego	.	.	81.009	.				
razem . .	.	.	82.622	35				
Wydano: na koszta administracyi .	.	.	.	.	4.048	.	4.179	1
na zaopatrzenie podrzutków	.	.	.	.	78.961	.	78.301	91
razem . .	.	.	.	.	83.009	.	82.480	92
Zaliczki i depozyta	.	.	.	.	.	.	135	21
Zapas gotówki z r. 1866.	.	.	.	.	.	.	6	22
			82.622	35			82.622	35

1866.	Preliminowano zł.	ct.	Wpłynęło zł.	ct	Preliminowano zł.	ct.	Wydano zł.	ct.
Fundusz policyjny.								
Pobrano: z różnych źródeł . . .	6.973	.	6 134	77½				
ze zwrotu zaliczek . . .	.	.	3	90				
razem . .	.	.	6 138	67½				
Wydano: na koszta administracyi i aresztantów	.	.	.	.	6.973	.	4.965	40½
do kasy funduszu krajowego	.	.	.	.	.	.	19.000	.
do funduszu kameralnego .	.	.	.	.	.	.	9	31½
razem . .	.	.	.	.	.	.	23.974	72
Zapas gotówki z końcem r. 1865. .	.	.	27.161	13				
„ „ „ „ 1866. .	.	.	.	.	.	.	9.325	8½
			33.299	80½			33.299	80½
Szpital św. Łazarza w Krakowie.								
Pobrano: odsetki od kapitałów, dochód z realności, taksy od podrzutków i zwroty kosztów leczenia . . .	55.164	.	51.970	88				
zwrócone kapitały . . .	.	.	4.443	39½				
dotacyę z funduszu krajowego	.	.	37.770	66				
razem . .	.	.	94.184	93½				
Wydano: na koszta administracyi i budowle	.	.	.	.	13.288	.	19.249	77
na koszta leczenia i utrzymania podrzutków . .	.	.	.	.	49.967	.	63.161	33½
razem . .	.	.	.	.	63 255	.	82.411	10½
na kupno papierów . . .	.	.	.	.	.	.	4.399	30
„ zaliczki i depozyta . .	.	.	.	.	.	.	19	73½
Zapas gotówki z końcem r. 1866. .	.	.	.	.	.	.	7 354	79½
			94.184	93½			94 184	93½

1866.	Preliminowano zł.	ct.	Wpłynęło zł.	ct.	Preliminowano zł.	ct.	Wydano zł.	ct.
Szpital św. Ducha w Krakowie.								
Pobrano: Odsetki i drobne . . .	715	.	393	98½				
Zwroty kosztów leczenia .	20.181	.	20.390	11½				
razem . .	20.896	.	20.784	10				
Wydano: na koszta administracyi .	.	.	.	.	4.572	.	5.445	93
„ „ leczenia chorych	.	.	.	.	20.154	.	20.445	5½
razem . .	.	.	.	.	24.726	.	25.890	98½
Dotacya z funduszu krajowego . .	.	.	10.986	67½				
Zaliczki i depozyta	.	.	108	.				
Zapas kasy z końcem r. 1865. . .	.	.	1.307	39				
„ „ „ „ 1866. . .	.	.	.	.	.	.	7.295	18
			33.186	16½			33.186	16½
b) niepobierające dotacyj.								
Fundusz domestykalny.								
Pobrano: odsetki i drobne . . .	3.009	.	3.150	26				
zaliczki zwrócone . . .	.	.	2.030	54				
razem . .	.	.	5.180	80				
Zapas gotówki z końcem r. 1865. .	.	.	169	32½				
Wydano: na podatki	.	.	.	.	185	½	102	57½
na wydawnictwo dokumentów z archiwum bernardyńskiego	.	.	.	.	.	.	2.400	56
razem . .	.	.	.	.	.	.	2.503	13½
na kupno papierów . .	.	.	.	.	.	.	1.937	22
na zaliczki	.	.	.	.	.	.	909	77
			5 350	12½			5.350	12½

1866.	Preliminowano zł.	ct.	Wpłynęło zł.	ct	Preliminowano zł.	ct.	Wydano zł.	ct.
Fundusz szkoły kucia koni.								
Pobrano: odsetki	.	.	1.698	.				
drobne	.	.	1	54½				
razem .	.	.	1 699	54½				
Wydano: na kupno papierów . .	.	.	.	.	.	.	1.664	46
Zapas gotówki z końcem r. 1865. .	.	.	43	28				
„ „ „ „ 1866. .	.	.	.	.	.	.	78	36½
			1 742	82½			1 742	82½
Fundusze stypendyjne.								
Pobrano: odsetki	.	.	5.912	30½				
Wydano: na stypendya	.	.	.	.	.	.	7.767	50
na podatki i drobne . .	.	.	.	.	.	.	246	39½
razem .	.	.	.	.	.	.	8.013	89½
Zapas gotówki z końcem r. 1865. .	.	.	5.160	21				
„ „ „ „ 1866. .	.	.	.	.	.	.	3 058	62
			11.072	51½			11.072	51½
Fundusz stanowy sierociński.								
Pobrano: odsetki	.	.	1.188	27½				
różne drobne	.	.	327	13				
razem .	.	.	1 515	40½				
Wydano: na utrzymanie sierot .	.	.	.	.	.	.	865	86
na podatki	.	.	.	.	.	.	64	4
na różne przypadkowe .	.	.	.	.	.	.	269	2
razem .	.	.	.	.	.	.	1.198	92
Zapas gotówki z końcem r 1865. .	.	.	618	97½				
„ „ „ „ 1866. .	.	.	.	.	.	.	935	46
			2.134	38			2.134	38

Zebrawszy wszystkie zapasy gotówki tak kasy Wydziału krajowego jako też poszczególnionych wyżej funduszów okazuje się, że ogólny zapas gotówki wynosił z końcem roku 1866. . . . 38.653 złr. 14 kr.
oprócz gotówki na rachunku bieżącym, ulokowanej w bankn anglo-austryackim . . 65.000 „ — „
razem . 103.653 złr. 14 ct.
i w zapasie będących w papierach publicznych w wartości imiennej 198.698 złr. 35½ ct.
Co do innych zaległości na rzecz funduszu krajowego, stan tych był następujący:

zaległe odsetki . .	4.972 złr. 55½ kr.	
„ dodatki od podatków .	284 828 „ 95½ „	289.801 złr. 51 ct.

zaliczki dane z funduszu krajowego:

na dostawę koni z r. 1859.	137.045 złr. 95 ct.	
„ budowę dróg	53.891 „ 90½ „	
„ zapomogi z r. 1865. . . .	18.316 „ 33½ „	
różnym stronom	8.535 „ 21½ „	
szpitalowi ś. Łazarza w Krakowie	22.061 „ 87 „	
„ we Lwowie	17.885 „ 9½ „	
		257.736 złr. 37 ct.
nakoniec zaległe zwroty za koszta leczenia, sanitarne, szczepienia i t. d. . . .		29.653 złr. 92½ ct.

Zaległości czynne funduszów mających prawo do pobierania subwencyi z funduszu krajowego wynoszą z rachunków:

szpitalu głównego we Lwowie: oddział chorych . .	30.487 złr. 63½ ct.	
„ położnic . .	411 „ 30½ „	
„ obłąkanych . .	28.922 „ 80 „	
funduszu podrzutków	273 „ 73 „	
„ policyjnego	5.797 „ 32 „	
szpitalu św. Łazarza	43.627 „ 40 „	
„ „ Ducha	16.153 „ 92½ „	125.674 złr. 11½ ct.
ogół zaległości czynnych . . .	. . . . .	806.519 złr. 6 ct.

Stan długów Wydziału krajowego był zaś następujący:

a) do skarbu Państwa pożyczone z funduszu kameralnego		208.000 złr. — ct.	
„ ochotników .		45.000 „ — „	
b) tudzież niepopłacone w ciągu roku koszta leczenia, szczepienia, sanitarne i inne		44 895 „ 86 „	
c) nakoniec należne różnym stronom		25.296 „ 88 „	
d) z rachunku funduszów innych, mianowicie:			
chorych	15 764 złr. 11 ct.		
położnic . . .	— „ 14 „		
obłąkanych	21.099 „ 87 „		
św. Łazarza	23.368 „ 43 „		
e) do funduszów samoistnych zapasy gotówki tychże z końcem r. 1866.	4.619 złr. 47½ ct.	64.852 złr. 2½ ct.	388.044 złr. 76½ ct.
nadwyżka stanu czynnego			418 474 złr. 39½ ct.
oprócz zapasu w papierach publicznych w wartości imiennej			198.698 „ 35½ „
Stan zaległości czynnych funduszów samoistnych wynosił z końcem roku 1866. .	7.454 złr. 35½ ct.		
tudzież gotówką od kasy Wydziału kr.	4.619 złr. 47½ ct.	12 073 „ 83 „	
a zaległości biernych		1.093 „ 96½ „	
nadwyżka stanu czynnego . .		10.979 złr. 86½ „	

Majątek zarodowy funduszów pod zarządem Wydziału krajowego będących wykazuje tabela 4. przez Wydzi ał krajowy przedłożona, przeto powtarzać ją tutaj byłoby zbytecznem.

1867.	Preliminowano zł.	ct.	Wpłynęło zł.	ct.	Preliminowano zł.	ct.	Wydano zł.	ct.
A. Fundusz krajowy.								
Odsetki od obligacyj	10.230	.	14.705	21				
dodatki do podatków	892.660	.	977.158	94½				
od pułku krakusów			12.265	½				
za odnajęcie lokalności 930 zł.								
mniej zwrot od tych 253 „ 34 kr.			676	66				
ażio i rozmaite			372	34½				
razem . .	902.890	.	1,005.178	16½				
dodawszy zapas kasy z r. 1866:								
w gotówce . . . 2.711 zł. 87 kr.								
w banku anglo-austr. 65.000 „	.	.	67 711	87				
tudzież inne pobory, a to:								
z zaliczek zwróconych	.	.	25 620	98				
zwroty kwater. żandarm.	.	.	10.351	75				
różne drobne	.	.	1.094	60				
depozyta	.	.	15 104	68				
wynosił ogół poborów . .	.	.	1,125.062	04½				
z tych zasobów pokrył Wydział krajowy następujące wydatki:								
1. koszta Sejmu 16 804 zł. 99 kr. mniej zwrot za odnajęcie sali 344 „ 30 „	.	.	.	.	64.599	.	16.460	69
2. koszta Wydziału	.	.	.	.	18.000	.	18.384	41½
3. „ zarządu: płace, lokal, potrzeby kancelar. 51.582 zł. 99 kr. mniej zwrot za druk . . . 113 „ 28½ „	.	.	.	.	78.003	.	51.469	70½
do przeniesienia	902.890	.	1,125.062	4½	160 602	.	86.314	81

1867.	Preliminowano zł.	ct.	Wpłynęło zł.	ct.	Preliminowano zł.	ct.	Wydano zł.	ct.
z przeniesienia	902.890	.	1,125.062	4½	160 602	.	86.314	81
4. koszta leczenia chorych . . . 238.639 zł. 73 kr. mniej zwrot z tej gałęzi . . . 4.920 „ 33 „	.	.	.	.	212.000	.	233.719	40
5. koszta szczepienia 23.648 zł. 51 kr. mniej zwrot z tej gałęzi . . . . 1.192 „ 24 „	.	.	.	.	16.126	.	22 456	27
6. koszta sanitarne 14 872 zł 69 kr. mniej zwrot z tej gałęzi . . . . 1.259 „ 45½	.	.	.	.	8 000	.	13.613	23½
7. Zasiłki dla zakładów dobroczynnych	.	.	.	.	5.582	.	5 621	.
8. „ „ „ naukowych	.	.	.	.	25.854	.	23.414	.
9. Wydatki na pomniki	.	.	.	.	6.500	.	6.350	.
10. Wsparcie dla głodnych . . .	.	.	.	.	47.850	.	47.850	.
11. Kwaterunkowe dla żandarmeryi . . . 30.098 zł. 12 kr. mniej zwrot . 4.913 „ 66 „	.	.	.	.	31.795	.	25.184	46
12. Podatki i daniny	.	.	.	.	695	.	1.028	40
13. Dopłaty na drogi 158 727 zł 24 kr mniej zwrot . . 581 „ 90½	.	.	.	.	200.000	.	158.145	33½
14. Różne przypadkowe	.	.	.	.	30.300	.	27.052	97
razem .					745.304	.	650.749	88
tudzież budżetem preliminowane dotacye:								
a) dla funduszu podrzutków . . 82.963 zł. mniej zwrot gotówką do kasy 1.982 „ 86½ kr.	.	.	.	.	.	.	80.980	13½
b) dla funduszu obłąkanych . . . . 30 795 zł. mniej zwrot gotówką do kasy . 182 „ 91 kr.	.	.	.	.	.	.	30.612	9
c) dla funduszu położnic	.	.	.	.	.	.	4.776	.
do przeniesienia	902.890	.	1,125.062	4½	745.304	.	767.118	10½

1867.	Preliminowano zł.	ct.	Wpłynęło zł.	ct.	Preliminowano zł.	ct.	Wydano zł.	ct.
z przeniesienia	902.890	.	1,125.062	4½	745.304	.	767.118	10½
d) dla szpitalu głównego we Lwowie	.	.	.	.	.	,	6 375	90½
e) „ „ św. Łazarza w Krakowie . . 41.528 zł. 29½ kr. mniej zwrot gotówką do kasy 17.688 „ 15½ „	.	.	.	.	.	.	23.840	14
f) dla szpitalu św. Ducha w Krakowie . . . 9.721 zł. 10 kr. mniej zwrot gotówką do kasy . 7.723 „ 79½ „	.	.	.	.	.	.	1.997	30½
na częściową spłatę długu państwa 208.000 z r. 1866.	.	.	.	.	.	.	22.421	18½
							821.752	64
nadwyżka poborów wynosiła zatem z końcem roku 1867.	.	.	.	.	.	.	303.309	40½
			1,125.062	4½	.	.	1,125.062	4½
z których ulokowano na rachunku bieżącym: w banku anglo-austryackim . . . . 141.275 zł. 75 kr. a zatrzymano w gotówce w kasie Wydziału kraj. 162.033 „ 65½ „								
razem 303.309 zł. 40½ kr.								
Oprócz powyższej gotówki w kasie Wydziału krajowego były jeszcze w zapasie papiery publiczne w wartości imiennej . 198.698 zł. 35½ kr.								
B. Fundusze mające prawo do subwencyi z funduszów Wydziału krajowego:								

1867.	Preliminowano zł.	ct.	Wpłynęło zł.	ct.	Preliminowano zł.	ct.	Wydano zł.	ct.
Szpital główny we Lwowie, oddział chorych.								
Pobrano: odsetki, legaty i drobne .	5.841	.	4.757	70				
dodatki z rogatek miejskich	22.172	.	24.859	76½				
zwrot kosztów leczenia .	46 000	.	34 124	80½				
razem . .	74.013	.	63.742	27				
Wydano: na koszta administracyi i na zwroty kosztów do innych funduszów . . .	.	.	.	.	24 591	.	26.298	72½
na koszta leczenia chorych	.	.	.	.	58.743	.	69 286	25½
razem . .	.	.	.	.	83.334	.	95.584	98
Dotacya z funduszu krajowego . .	.	.	6.375	90½				
Zaliczki i depozyta	.	.	19.359	50½				
Zapas kasy z końcem r. 1866. . .	.	.	7.340	51½				
Zapas kasy z końcem r. 1867. . .	.	.	.	.			1 233	21½
			96 818	19½			96.818	19½
Szpital główny we Lwowie, oddział położnic.								
Pobrano: odsetki od kapitałów, zwroty kosztów leczenia i drobne	569	.	721	4				
dotacyę z funduszu krajowego	.	.	4.776	.				
zaliczki i depozyta . . .	.	.	737	6				
Wydano: na koszta administracyi .	.	.	.	.	1.971	.	2.032	36
na koszta chorych . . .	.	.	.	.	3.374	.	4.201	74
razem . .	.	.			5.345	.		
			6.234	10			6.234	10

1867.	Preliminowano zł.	ct.	Wpłynęło zł.	ct.	Preliminowano zł.	ct.	Wydano zł.	ct.
Szpital główny we Lwowie, oddział obłąkanych.								
Pobrano: odsetki i drobne inne . .	1.253	.	1.113	2				
zwroty kosztów leczenia .	5.864	.	6.396	47½				
razem . .	7.117	.	7 509	49½				
Wydano: na koszta administracyi .	.	.	.	.	7.812	.	8.270	9
na koszta leczenia chorych	.	.	.	.	30.100	.	34.300	9½
razem . .	.	.	.	.	37 912	.	42.570	18½
Dotacya z funduszu krajowego . .	.	.	30.795	.				
Zaliczki i depozyta	.	.	4.448	60				
Zwrot	.	.	.	.	.	.	182	91
			42.753	9½	.	.	42.753	9½
Fundusz podrzutków.								
Pobrano: odsetki, taksy i drobne .	2.000	.	2.152	87				
dotacyę z funduszu krajowego	.	.	82.963	.				
zapas kasy z końcem r. 1866.	.	.	6	22				
Wydano: na koszta administracyi .	.	.	.	.	4.764	.	4.733	96
na zaopatrzenie podrzutków	.	.	.	.	80.199	.	78.129	52½
razem . .	.	.	.	.	84.963	.	82.863	48½
Zaliczki i depozyta	.	.	.	.	.	.	275	74
Zwrot reszty gotówki do kasy funduszu krajowego	.	.	.	.	.	.	1.982	86½
			85.122	9			85.122	9

1867.	Preliminowano zł.	ct.	Wpłynęło zł.	ct	Preliminowano zł.	ct.	Wydano zł.	ct.
Fundusz domu poprawy (policyjny)								
Pobrano: odsetki	327	.	328	45				
dochód z realności . . .	5.122	.	5 122	.				
grzywny policyjne . . .	375	.	139	24½				
zwroty kosztów policyjnych	520	.	69	73				
razem . .	6.344	.	5 659	42½				
Wydano: na koszta administracyi i utrzymanie korekcyonistek . . .	.	.	.	.	7.673	.	1.198	58
Zaliczki i depozyta	.	.	245	.				
Zapas gotówki z końcem r. 1866. .	.	.	9.325	8½				
„ „ „ „ 1867. .	.	.	.	.	.	.	14.030	93
			15.229	51	.	.	15.229	51
Szpital w Krakowie św. Łazarza, oddział chorych.								
Pobrano: odsetki i inne dochody .	18.747	.	27 944	87				
zwroty kosztów leczenia .	19 670	.	21.754	.				
razem . .	38.417	.	49.698	87				
Wydano: na koszta administracyi .	.	.	.	.	11.028	.	11.689	38
„ „ leczenia . . .	.	.	.	.	20.658	.	22.359	27
razem . .	.	.	.	.	31 686	.	34 048	65
Zasiłki dla położnic i podrzutków .	.	.	.	.	.	.	15.255	26
Zaliczki i depozyta	.	.	.	.	.	.	394	96
			49.698	87			49 698	87

1867.	Preliminowano zł.	ct.	Wpłynęło zł.	ct	Preliminowano zł.	ct.	Wydano zł.	ct
Szpital w Krakowie św. Łazarza (położnic i podrzutków).								
Pobrano: odsetki i inne	2.888	.	2.828	72				
zwroty kosztów leczenia .	4.095	.	5.490	.				
taksy od podrzutków . .	6.689	.	7.875	.				
razem . .	13.672	.	16.193	72				
Wydano: na koszta administracyi .	.	.	.	.	5.086	.	2.437	10½
na utrzymanie podrzutków i położnic	.	.	.	.	34.671	.	42.916	83
razem . .	.	.	.	.	39.757	.	45.353	98½
Dotacya z funduszu krajowego . .	.	.	34.825	63½				
Zasiłek z oddziału chorych . . .	.	.	15.255	26				
Zwrot dotacyi do fund. krajowego .	.	.	.	.	.	.	17.688	15½
Zapas kasy z końcem r. 1866. .	.	.	7.354	79½				
„ „ „ „ 1867. . .	.	.	.	.	.	.	10.587	27
			73.629	41½	.	.	73.629	41
Szpital św. Ducha w Krakowie, (syfilitycznych).								
Pobrano: % i drobne	387	.	426	30½				
zwroty kosztów leczenia .	14.548	.	14.456	10				
razem . .	14.935	.	14.882	40				
Wydano: na koszta administracyi .	.	.	.	.	2.959	.	2.855	56
na utrzymanie chorych .	.	.	.	.	14.933	.	12.975	17½
razem . .	.	.	.	.	17.892	.	15.830	73½
Dotacya z funduszu krajowego . .	.	.	754	23				
Zaliczki i depozyta	.	.	194	10				
			15.830	73½			15.830	73½

1867.	Preliminowano		Wpłynęło		Preliminowano		Wydano	
	złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.
Szpital św. Ducha w Krakowie (obłąkanych).								
Pobrano: Odsetki i drobne . . .	299	.	267	55½				
Zwroty kosztów leczenia .	3.495	.	6.162	23				
razem . .	3.794	.	6.429	78½				
Wydano: na administracyę . . .	.	.	.	.	3.085	.	1.417	27
na utrzymanie chorych .	.	.	.	.	6.800	.	7.170	48½
razem . .	.	.	.	.	9.885	.	8.587	75½
Dotacya z funduszu krajowego . .	.	.	4.439	30½				
Zwrot dotacyi do fund. krajowego .	.	.	.	.	.	.	7 723	79½
Zapas kasy z końcem r. 1866. . .	.	.	7.295	18				
„ „ „ „ 1867. . .	.	.	.	.	.	.	1.852	72
C. Fundusze samoistne.			18.164	27			18.164	27
Fundusz domestykalny.								
Pobrano: odsetki i drobne . . .	3 170	.	3.051	84				
Wydano: Podatek i drobne . . .	.	.	.	.	106	.	114	86½
na wydawnictwo aktów bernardyńskich . . .	.	.	.	.	1 200	.	1.200	.
razem . .	.	.	.	.	1.306	.	1.314	86½
Zaliczki	.	.	.	.	.	.	1.638	34
Zapas kasy z końcem r. 1867. . .	.	.	.	.	.	.	98	63½
Fundusz szkoły kucia koni.			3.051	84			3.051	84
Pobrano: odsetki	.	.	1.781	47				
Wydano: drobne	.	.	.	.	.	.	22	.
na kupno papierów . .	.	.	.	.	.	.	1.837	83½
Zapas kasy z końcem r. 1866. . .	.	.	78	36½				
			1 859	83½			1.859	83½

1867.	Preliminowano złr.	ct.	Wpłynęło złr.	ct	Preliminowano złr.	ct.	Wydano złr.	ct.
Fundusz Kościuszki.								
Pobrano: odsetki	.	.	14	.				
zapas gotówki z r. 1866.	.	.	547	3				
Wydano: na kupno papierów . .	.	.	.	.	.	.	536	24
na kupno książeczki kasy oszczędności	.	.	.	.	.	.	10	78
Zapas gotówki z końcem r. 1867. .	.	.	.	.	.	.	14	1
			561	3			561	3
Fundusze stypendyjne.								
Pobrano: odsetki i drobne. . . .	.	.	17.182	34				
zapas gotówki z r. 1866.	.	.	3.058	62				
Wydano: na kupno papierów . .	.	.	.	.	.	.	1.363	54
na stypendya	.	.	.	.	.	.	13.246	50
Zapas gotówki z końcem r. 1867. .	.	.	.	.	.	.	5.630	92
			20.240	96	.	.	20.240	96
Fundusz hr. Stadnickiego.								
Pobrano: odsetki	.	.	3.600	.				
Wybrano: na koszta wydawnictwa dzieł	.	.	.	.	.	.	817	75
drobne	.	.	.	.	.	.	.	5
Zapas gotówki z końcem r. 1867.	.	.	.	.	.	.	2.782	20
			3.600	.	.	.	3.600	.
Fundusz stanowy sierociński.								
Pobrano: odsetki i drobne . . .	.	.	1.541	35½				
Zapas gotówkę z końcem r. 1866. .	.	.	935	46				
Wydano: na utrzymanie sierot i drobne	.	.	.	.	.	.	1.186	79½
na kupno papierów i zaliczki	.	.	.	.	.	.	1.290	2
			2 476	81½			2.476	81½

1867.	Preliminowano zł.	ct.	Wpłynęło zł.	ct.	Preliminowano zł.	ct	Wydano zł.	ct.
Fundusz domu obłąkanych w Kulparkowie.								
Pobrano: z loteryi rządowej . . .	.	.	262.200	80				
Wydano: na administracyi . . .	.	.	.	.	.	.	1.182	52
na kupno papierów. . .	.	.	.	.	.	.	260.445	18
Zapas gotówki z końcem r. 1867. .	.	.	.	.	.	.	573	10
			262.200	80			262.200	80
Fundusz zapomogi obwodu tarnowskiego.								
Pobrano: odsetki i zwroty od dłużników	.	.	385	9 1/2				
Zapas gotówki z końcem r. 1866 .	.	.	319	4 1/2				
Wydano: na lokacyę w banku . .	.	.	.	.	.	.	692	3
Zapas gotówki z końcem r 1867. .	.	.	.	.	.	.	12	11
			704	14			704	14

Zebrawszy wszystkie zapasy gotówki tak kasy Wydziału krajowego jako też poszczególnionych wyżej funduszów okazuje się, że ogólny zapas gotówki wynosił z końcem roku 1867. . . . 198.848 złr. 76½ kr.
oprócz gotówki na rachunku bieżącym, ulokowanej w banku anglo-austryackim . . 141.275 „ 75 „
razem . 340.124 złr. 51½ ct.

i w zapasie będących w papierach publicznych w wartości imiennej 198.715 złr. 26½ ct.

Co do innych zaległości na rzecz funduszu krajowego, stan tych był następujący:

zaległe odsetki . . .	191 złr. 34½ kr.		
„ dodatki od podatków .	232 366 „ 13 „	232.557 złr. 47½ ct.	
zaliczki dane z funduszu krajowego:			
na dostawę koni z r. 1859. .	138.032 złr. 34½ ct.		
„ budowę dróg . . .	52.167 „ 31½ „		
„ zapomogi z r. 1865. . .	13.830 „ 16½ „		
dla szpitalu głównego we Lwowie	33.509 „ 19 „		
„ „ ś. Łazarza w Krakowie	22.061 „ 87 „		
„ „ w Tarnopolu .	5.400 „ — „		
„ „ w Tarnowie . .	1.500 „ — „		
„ „ w Sanoku . .	150 „ — „		
„ różnych stron . . .	4.703 „ 39½ „		
		271.354 złr. 28 ct.	
nakoniec zaległe zwroty za koszta leczenia, sanitarne, szczepienia i t. d.		46.548 złr. 43 ct.	550.460 złr. 18½ ct.
Zaległości czynne funduszów mających prawo do pobierania subwencyi z funduszu krajowego:			
szpital we Lwowie: chorych		40.945 złr. 59½ ct.	
„ „ „ położnic		480 „ 52½ „	
„ „ „ obłąkanych		27.417 „ 4½ „	
„ „ „ domu poprawy		1.615 „ 24½ „	
szpital św. Łazarza: chorych		41.794 „ 36 „	
„ „ „ podrzutków i położnic . .		6.240 „ 82 „	
„ „ Ducha: syfilitycznych		13.937 „ 77 „	
„ „ „ obłąkanych		994 „ 82 „	133.426 złr. 18 ct.
ogół zaległości czynnych		. . . . .	1,024.010 złr. 88 ct.

Stan długów Wydziału krajowego był zaś następujący:

a) do skarbu Państwa z pierwotnych 208.000 złr. z r. 1867. .	185.578 złr. 81½ ct.		
b) do funduszu ochotników . .	45.000 „ — „		
c) tudzież niepopłacone w ciągu roku koszta leczenia, szczepienia, sanitarne i t. d. . . .	51.801 „ 11 „		
d) nakoniec należne różnym stronom	63.630 „ 53½ „	346.010 złr. 46 ct.	
e) z rachunku funduszów innych:			
szpital we Lwowie: chorych .	35.097 złr. 70½ ct.		
„ „ „ położnic .	735 „ 80 „		
fundusz podrzutków . .	18.168 „ 7½ „		
szpital św. Łazarza: chorych .	22.973 „ 47 „	76.975 złr. 5 ct.	
do przeniesienia . .		422.985 złr. 51 ct.	1,024.010 złr. 88 ct.

z przeniesienia . .	422.985 złr. 51 ct.	1,024.010 złr. 88 ct.
f) do funduszów samoistnych zapasy gotówki tychże z końcem r. 1867.	9.110 złr. 97½ ct.	432.096 złr. 48½ ct.
nadwyżka stanu czynnego		591.914 złr. 39½ ct.
oprócz zapasu w papierach publicznych w wartości imiennej		198.715 „ 26½ „
Stan zaległości czynnych funduszów samoistnych wynosił	47.003 złr. 74½ ct.	
tudzież gotówką od kasy Wydziału krajowego . .	9.110 „ 97½ „	
razem . .	56.114 „ 72 „	
a zaległości biernych	1.859 „ 53 „	
nadwyżka stanu czynnego . .	54.255 złr. 19 „	

Majątek zarodowy funduszów pod zarządem Wydziału krajowego będących wykazuje tabela 4. przez Wydział krajowy przedłożona, przeto powtarzać ją tutaj byłoby zbytecznem.

Porównawszy stan zaległości czynnych Wydziału krajowego łącznie z funduszami mającemi prawo do subwencyi i wynoszący w r. 1867.	591.914 złr. 39½ ct.
ze stanem zaległości czynnych w r. 1866.	418.474 „ 39 „
okazuje się różnica na korzyść r. 1867. o	173.440 złr. ½ ct.

Sprawozdanie

komisyi budżetowej o budżetach funduszów krajowych w ściślejszem i obszerniejszem znaczeniu, tudzież funduszów samoistnych na rok 1868.

Wysoki Sejmie!

Wedle preliminarza przez Wydział krajowy Wysokiej Izbie przedłożonego ogół wydatków funduszu krajowego o ściślejszem i obszerniejszem znaczeniu miałby wynosić 1,093.132 złr. Komisya budżetowa zniża te wydatki do sumy 778.431, pomimo że znajdują się niektóre rubryki, których wydatki w projekcie komisyi są popodwyższane.

Sprawozdania szczegółowe wykazują i uzasadniają pojedyncze różnice, jakie między preliminarzem Wydziału krajowego a projektem komisyi zachodzą, w ogólnem przeto sprawozdaniu ogranicza się komisya do podniesienia zmian najważniejszych. Zmiany te są:

Wydatki na koszta zarządu Wydziaju krajowego zniża komisya z 85.166 złr. 61.486 złr. również zniża wydatki na drogi z440.563 złr. na 189-289 złr. Z przyjemnością zaś zapisuje komisya, iż była w stanie wydatki na cele naukowe podnieść z 24.654. złr. na 32.354 złr.

W obec tak znacznego zniżenia wydatków wystarczałyby na rok bieżący mniejsze dodatki do podatków jak po 15 centów od reńskiego, gdy jednakże rok bieżący jest już na schyłku, przeto komisya nie jest za zniżeniem ich, zwłaszcza iż są już w większej części powybierane, a natomiast oszczędzone w ten sposób na rok bieżący 91.000 złr. przeniesione zostaną na budżet następnego roku, którego wydatki będą o wiele znaczniejsze.

Dla oszczędzenia kosztów druku, komisya kazała te tylko części preliminarza Wydziału krajowego przedrukowywać, w których od projektu Wydziału odstępuje, w innych zaś częściach powołuje się na pomieniony preliminarz, który znajduje się w rękach każdego posła.

Z tych powodów nie przedrukowuje także komisya preliminarzy funduszów samoistnych, to jest funduszu domestykalnego, szkoły kucia koni, Kościuszki, stanowego sierocińskiego i kultury krajowej, gdyż takowe bez zmian Wysokiej Izbie do przyjęcia zaleca.

Bocheński
przewodniczący

Zyblikiewicz
sprawozdawca.

Sprawozdanie

komisyi budżetowej o budżetach fundacyi krajowych w szkolnictwie i obserwatoryum meteorologicznem, budżecie funduszów szczególnych na rok 1898.

Wysoki Sejmie!

Wedle preliminarza przez Wydział krajowy Wysokiej Izbie przedłożonego ogół wydatków fundacyi krajowego o szkolnictwie i obserwatoryum meteorologicznem wynosił 1,003.132 zł., Kopiejce ogółowa suma tego budżetu do sumy 778.431 -, pomimo że znajduje się niedobór 224.701 zł. Wydział w projekcie komisyi się pokoncyliował.

Sprawozdanie szczegółowe wykazuje i uzasadnia poszczególne działy, jakie między preliminarzem Wydziału krajowego a projektem komisyi zachodzą. W ogólnem przeglądzie sprowadzamy do komisya do podniesienia sumy następujących. Zmiany te są:

Wydział na koszta zarządu Wydziału krajowego suma kosztów z 52.150 zł. do 61.450 zł. czyli suma wydatku na drogi od 39.598 zł. na 186.280 zł. Z przyczynionej tej ostatniej sumy, to było w roku nie wydali na cele naukowe podniesiono z 24.073 zł. na 32.324 zł.

W obec tak znacznego zniżenia wydatków wydziałowych na dobry materyał przeszli do porządków jak po 15 cenów od reńskiego, gdy jednakże rok bieżący jest tak znacznie tej, zwłaszcza iż są już w większej części przyjęcia, a potrzeba zastępcza w ten sposób na rok bieżący 81.000 zł. przeniesione zostają na rubrykę następującą, którego wzrasta ki będą o wiele zmniejszone.

Dla ewentualnego kosztów druku, komisya kazała te tylko rzeczy preliminarza Wydziału krajowego przedłożyć, w których od projektu Wydziału odstępuje, w innych zaś ograniczyć się na pomienionej preliminarz, który znajduje się w rękach każdego posła.

Z tych powodów nie przedstawia także komisya przedstawiony budżet funduszu domowego, szkoły ludu, Kosciuszki, [illegible] gdyż takowe bez zmian Wysokiej Izbie do przyjęcia zalecam.

Buchenberger
przewodniczący.

Do biblioteki
sprawozdawca

Dochody.

(stronica 14—16.)

Referent p. Dr. Zyblikiewicz.

I. Odsetki od obligacyj.

Poz. 1. do 4. Fundusz krajowy posiada kapitał 198.698 złr. 11 c. w papierach publicznych, uzbierany na budowę dróg krajowych w Galicyi Zachodniej.

Wydział krajowy postawił wniosek, ażeby cały zapas tych efektów sprzedanym i na cele właściwe użytym został, — a spodziewając się iż Sejm krajowy będzie zwołany wcześnie, zamieścił na budżecie 1868. r., dochód tylko za pierwsze półrocze r. b. z odsetków od tych papierów, w łącznej kwocie 4.976 złr.

Gdy jednak zwołanie Sejmu się przewlekło, i efekta wspomnione w ciągu roku bieżącego nie będą sprzedane, przeto komisya budżetowa zamieszcza na budżecie przypadające za drugie półrocze 1868. odsetki w kwocie . . . . . 4.976 złr.

i stawia wniosek:

Wysoka Izba uchwali: Dochód z odsetków od obligacyj, ma być na budżecie roku 1868. zamieszczoną w kwocie . . . . . 9.952 złr.

II. Sprzedaż obligacyj.

Poz. 5. Wydział krajowy zamieścił stosownie do powyż wspomnionego wniosku — jako dochód ze sprzedaży efektów, obliczoną wedle kursu z miesiąca maja r. b. wartość realną tychże efektów w kwocie . . . . . 155.419 złr.

Ponieważ jednak sprzedaż ta jak już powiedziano — nie nastąpi w roku bieżącym, przeto pozycya ta z budżetu odpada.

III. Rozmaite przypadkowe.

Poz. 6. Ażyo od brzęczącej monety sprzedać się mającej . . . . . 10 złr

Z wypowiedzianych powyżej przyczyn, zamiast preliminowanego przez Wydział krajowy dochodu półrocznego 7 złr., zamieszcza się tutaj całoroczny z ażya spodziewany dochód, za sprzedać się mającą monetę brzęczącą pobieraną w rocznej kwocie 68 złr. jako odsetki od obligacyj pożyczki narodowej, i stawia się wniosek:

„Wysoka Izba uchwali: jako ażyo ze sprzedaży monety brzęczącej zamieszcza się na budżecie na rok 1868. kwota 10 złr.“

Poz. 7. Z odnajmu ubikacyj sejmowych . . . . . 300 złr.

„ 8. Odsetki od lokowanych pieniędzy obrotowych . . . . . 1.500 złr.

Ostatnie dwie pozycye preliminuje się wedle wniosku Wydziału kraj. bez zmiany.

Suma dochodów . . . 11.762 złr

Preliminarz specyalny

funduszu krajowego w ściślejszem znaczeniu.

Wydatki.

I.

Koszta Reprezentacyi krajowej.

A. Sejm krajowy (stronica 17 do 18.)

Referent: poseł ks. Pietrusiewicz.

Preliminarz Wydziału krajowego przyjmuje trzechmiesięczne trwanie Sejmu w dwukrotnem zebraniu onegoż w r. 1868.

Komisya sprawdziwszy i rozpoznawszy poszczególne rubryki, wnosi ażeby na budżecie zamieścić:

Poz.	1.	Czynsz najmu sali i lokalności sejmowych	3.000 złr.	
„	2.	Koszta podróży pp. posłów	6.050 „	
„	3.	Dyety dla 143 posłów na 2 miesiące	26.000 „	
„	4.	Koszta druków dla Sejmu	7.000 „	
„	5.	Spisywanie sprawozdań sejmowych	5.400 „	
„	6.	Urządzenie sali sejmowej	400 „	
„	7.	Pisarze dzienni, służba, oświetlenie i inne wydatki	4.000 „	51.850 złr.

B. Wydział krajowy (str. 18.).

„	8.	Marszałek krajowy	4.200 złr.	
„	9.	Dla sześciu Wydziałowych po 2.100 złr.	12.600 „	
„	10.	„ Zastępców	3 000 „	19.800 złr.
		Potrzeby na Sejm i Wydział krajowy (rub. I) wynoszą razem		71.650 złr.

Przy pozycyi 2. zrektyfikowano potrzeb na koszta podróży dla posłów, tylko na jednorazową podróż do Lwowa i na powrót, ponieważ spodziewane przez Wydział krajowy dwukrotne zwołanie Sejmu w ciągu 1868. roku nie nastąpi.

Przy pozycyi 3. preliminował Wydział krajowy kwotę 39.000 złr. na 3miesięczną kadencyę sejmową, tytułem dyet dla 143 posłów. Ponieważ Sejm prawdopodobnie trwać będzie najdłużej dwa miesiące, przeto zniżyć należy tę pozycyę na 26.000 złr.

W skutek tych odmian, preliminowana przez Wydział krajowy suma ogólna rubryki I. w kwocie 90.700 złr. zmniejsza się na . . . . . 71.650 złr.

II.

Koszta zarządu.

(stronica 19 do 24.).

Wydział krajowy preliminuje:

Poz.	11.	Płace urzędników I. konceptowych	17.000 złr.	
		II. rachunkowych	16.400 „	
		III. kasowych	5.000 „	
		IV. technicznych	7.600 „	
		V. manipulacyjnych	9.500 „	
		VI. dyurnistów dla 3ch oddziałów	4.667 „	60.167 złr.

	z przeniesienia . . .	60.167 złr.
poz. 12.	Zasługi stróżów	900 „
„ 13.	Emolumenta	562 „
„ 14.	Czynsz za pomieszkanie	6.000 „
„ 15.	Remuneracye	3.155 „
„ 16.	Potrzeby kancelaryjne:	
	a) Wydawnictwo rozporządzeń krajowych	1.500 „
	b) Sprawienie mebli	2.000 „
	c) Potrzeby do pisania	800 „
	d) Papier do druków i druki	1.000 „
	e) Oprawa ksiąg i dzienników	600 „
	f) Oświetlenie	400 „
	g) Opał	1.120 „
	h) Uzupełnienie biblioteki Wydziału	600 „
	i) Rozmaite drobne wydatki	300 „
„ 17.	Koszta podróży i dyety	3.000 „
„ 18.	Pensye i zaopatrzenia	2.732 „
„ 19.	Dary z łaski	330 „
	Razem .	85.166 złr.

Z przyczyny jednak, iż wiele posad konceptowych, rachunkowych i kasowych nie jest obsadzonych, dalej iż oddział techniczny wcale nie istnieje jeszcze,— naostatek iż i w innych rubrykach w roku 1868. nieco zaoszczędzić będzie można, uczynił Wydział krajowy (na stronicy 11. sprawozdania poz. 6.) wniosek odtrącenia od tej rubryki tytułem zaoszczędzenia . . . . 25.000 złr.
któren to wniosek przyjmuje i zaleca komisya jako odpowiedni.
Po odtrąceniu wynosiłaby suma potrzeby rub. II. . . . . 60.166 złr.

Jednakże komisya budżetowa do pozycyi 3. „Emolumenta“,— do preliminowanej przez Wydział krajowy kwoty 562 złr. dodaje jeszcze 1.320 złr. tytułem dodatków na pomieszkania na 4ty kwartał 1868. w wysokości 20% od stałych płac, wynoszących obecnie 26.400 złr. w. a, dla urzędników i sług Wydziału krajowego, nie mających pomieszkania w naturze, a to w skutek petycyi tychże urzędników i w uwzględnieniu nadzwyczajnej drogości pomieszkań we Lwowie, tudzież że urzędnicy c. k. Rządu we Lwowie, we Wiedniu, Pradze, Tryeście, Peszcie i t. d. przy lepszej płacy, zaś urzędnicy Wydziałów krajowych w tychże miastach z wyjątkiem Lwowa, również przy lepszych płacach — pobierają 25 do 30 procentów od płac tytułem dodatków na mieszkania, które tam nie są droższe, aniżeli we Lwowie. Tym sposobem wynosić będzie suma ogólna kosztów zarządu: 61.486 złr. w. a. Na przyszłość dodatek na mieszkanie będzie zamieszczany w rubryce Emolumenta w wysokości 20% od płac. lecz tylko urzędnikom i sługom obecnie w czynnej służbie Wydziału krajowego zostającym. Komisya przeto stawia wniosek następujący:

Wysoka Izba raczy uchwalić: Tytułem dodatków na pomieszkania dla obecnie w czynnej służbie Wydziału krajowego pozostających urzędników i sług, wyznacza się 20% od płac z kasy krajowej pobieranych, i zamieszcza się w budżecie krajowym należytość za 4ty kwartał r. 1868 w kwocie 1.320 złr.

III.

Koszta leczenia ubogich chorych.

(stronica 25)

Referent p. Ludwik hr. Wodzicki.

Poz. 20. Preliminowaną przez Wydział krajowy przeciętną kwotę potrzeby . . . 244.000 złr.
komisya budżetowa proponuje bez zmiany do przyjęcia z odwołaniem się jednakże do osobnego w tej mierze sporządzonego sprawozdania i wniosku do ustawy.

IV. i V.

Koszta szczepienia i sanitarne.

(stronica 27. i 28.)

Referent p. Ludwik hr. Wodzicki.

Ze względu na tę okoliczność, że koszta szczepienia ospy i koszta sanitarne już z natury swojej należą do zakresu działania państwowego, a ustawy grudniowe zastrzegły całe ustawodawstwo sanitarne dla Rady Państwa; — zważywszy, że koszta szczepienia ospy i koszta sanitarne z każdym rokiem wzmagają się znacznie, pomimo że w ostatnich latach daty statystyczne wykazują zmniejszenie się ludności w królestwach Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Ks. Krakowskiem, a że nadto fundusz krajowy mając ponosić ciężary, nie ma i mieć nie może odpowiedniego wpływu na wydatki w tym zakresie działania — za sprawę państwową uznanem, — komisya budżetowa nabyła przekonania, że koszta ztąd wynikające nie z funduszów krajowych, lecz ze Skarbu Państwa ponoszone być winny, i dlatego też w budżecie na rok 1869. komisya wnosić będzie zupełne wykreślenie tak rubryki kosztów szczepienia jako też rubrykę następną — kosztów sanitarnych w ogólności.

Ponieważ jednak rok 1868. jest na ukończeniu, a znaczna część wydatków w tych rubrykach przez Wydział krajowy wedle dotychczasowej praktyki już poczynioną była, komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy wydatki preliminowane w budżecie na rok 1868. a mianowicie: rubrykę IV. w kwocie . . . . . 17.126 złr.
i rubrykę V. w kwocie . . . . . 29.126 „
przyjąć.“

VI.

Zasiłki dla zakładów dobroczynności.

(stronica 29.)

Referent pp. Dr. Zyblikiewicz i Ludwik hr. Wodzicki.

Poz. 24.	Dla domu ubogich i sierot w Krakowie		5.424 złr.
„ 25.	Dla zakładu sióstr miłosierdzia w Czerwonogrodzie		158 złr.
„ 26.	Subwencya na budowę szpitalu nowego w Krakowie, a mianowicie na umorzenie proponowanej z funduszu św. Łazarza pożyczki z odsetkami . . .	9.600 złr.	
	na dodatek dla przyspieszenia budowy	5.400 „	15.000 „
		Suma . .	20.582 „

Te trzy pozycye preliminuje komisya budżetowa zgodnie z projektem Wydziału krajowego; — opuszcza zaś komisya preliminowany w pozycyi 27. budżetu krajowego zasiłek na budowę domu obłąkanych we Lwowie w kwocie . . . . . 30.000 „

Przyjęcie pozycyi 26. a wykreślenie pozycyi 27. uzasadnia komisya budżetowa następnie:

Przyspieszenie a względnie jak najrychlejsze wykończenie w miarę możności budowy szpitalu w Krakowie i domu obłąkanych w Kulparkowie jest rzeczą bardzo pożądaną nie tylko z powodów humanitarnych, ale także z uwagi na odpowiedni zarząd funduszów krajowych, gdyż dopiero po ukończeniu pomienionych budowli, nastąpić będzie mogło zupełne oddzielenie działów szpitali, które są zakładami gminnemi i oddanie ich dotyczącym gminom, a tych znowu które jako zakłady krajowe pod wyłącznym zarządem Wydziału krajowego pozostają.

We wniosku dotyczącym, sumy 15.000 złr. na budowę szpitalu św. Łazarza w Krakowie, Wydział krajowy podaje możność natychmiastowego rozpoczęcia i dokonania, części przynajmniej budowy na istniejących już fundamentach, tym sposobem, iżby Wydział krajowy przejął papiery procentowe stanowiące majątek zakładowy tegoż szpitalu a natomiast użyczał gotówką w miarę potrzeby samę do wysokości 80.000 złr. Suma ta zwracaną byłaby w rocznych ratach po 4.000 złr. oprócz odsetków, a po spłaceniu jej, szpital byłby właścicielem nowo wystawionego gmachu. Komisya budżetowa wnosi:

„Wysoki Sejm raczy na wniesiony przez Wydział krajowy powyższy projekt operacyi finansowej, zezwolić, oraz przyjąć sumę preliminowaną na ten cel w kwocie 15.000 złr. w budżecie na rok 1868.“

Inaczej ze sumą 30 000 złr wniesioną przez Wydział krajowy na rzecz budowy domu obłąkanych w Kulparkowie. Na budowę tę istnieje już fundusz osobny wynoszący około 300.000 złr. a Wydział krajowy tym sposobem tylko uzasadnia wniosek swój, że ponieważ koszta tej budowy obliczone są na 500.000 złr. wypadłoby kiedyś po wydaniu tych pieniędzy, obciążyć jednorazowo budżet krajowy sumą 200.000 złr.; aby temu zapobiedz uważa Wydział krajowy za odpowiednie odkładanie rokrocznie po 30.000 złr. dopóki suma 500 000 złr. uzupełnioną nie będzie.

Na to zapatrywanie komisya budżetowa zgodzić się nie może; nie sądzi ona, aby było drogą odpowiednią ani właściwą obciążać budżet krajowy w latach aż nazbyt ciężkich dla widoków oszczędności na przyszłość.

Wszak po z użyciu owych 300.000 złr., które już dzisiaj na ten cel są złożone, roboty wykonane stanowić będą dostateczną hypotekę, aby na nią zaciągnąć można było pożyczkę amortyzacyjną, zwłaszcza przy takich rękojmiach, jakie nadaje każdemu instytutowi bankowemu, traktowanie z Wydz. krajow.

Komisya budżetowa wychodząc z przekonania, że droga ta daleko prędzej i skuteczniej doprowadzi do celu, a zarazem mniej obciąży budżet krajowy, wnosi:

Wysoki Sejm raczy:

1. Wykreślić sumę 30.000 złr. preliminowaną w rub. VI. budżetu krajowego na r. 1868.

2. zalecić Wydziałowi krajowemu rozpoczęcie bezwłoczne budowy gmachu w Kulparkowie funduszami już na ten eel istniejącemi a następnie — przedłożenie Sejmowi krajowemu planu operacyi finansowej do pokrycia kosztów przenoszących wysokość tych funduszów.

VII.

Zasiłki dla zakładów naukowych i wychowania publicznego.

(stronica 30)

Referent p. Dr. Zyblikiewicz.

Poz. 28 A. Stypendya.

Preliminowane poz. lit. a) i b) dla 6 kandydatów pedagogii w Krakowie i 2 kandydaiów w Tarnowie, włącznej w kwocie . . . . . 504 złr.
proponuje komisya do przyjęcia, i stosownie do przedłożonego przez Wydział krajowy projektu wnosi: „Wysoka Izba raczy stypendya pedagogiczne uznać jako stałe.“

Dalej wnosi komisya do zamieszczenia na budżecie:

lit. c. Dla 2 uczniów weterenaryi po 200 złr. . . . . 400 „
„ d. Dla 10 uczniów szkoły dublańskiej po 100 złr. . . . . 1.000 „

Poz. 29. B. Wsparcia dla zakładów i instytucyi krajowych.

lit. a) szkoły rolniczej w Czernichowie . . . . . 5 000 „
„ b) szkoły rolniczej w Dublanach . . . . . 5.000 „
„ c) zakładowi głuchoniemych we Lwowie . . . . . 1.050 „
„ d) zakładowi ciemnych we Lwowie . . . . . 500 „
„ e) komisyi fizyograficznej w Krakowie . . . . . 1.500 „
„ f) Teatrowi polskiemu we Lwowie . . . . . 4.200 „
„ g) Teatrowi polskiemu w Krakowie . . . . . 5.000 „
„ h) Towarzystwo muzyczne we Lwowie, pobierało dotychczas zasiłek roczny w kwocie 500 złr. W teraźniejszej kadencyi, Dyrekcya tego Towarzystwa przedłożyła Wysokiej Izbie prośbę o podwyższenie tego zasiłku. Komisya budżetowa uznając iż dotychczasowa kwota 500 złr. była rzeczywiście niedostateczną i pragnąc ażeby tak

pożyteczna w kraju instytucya jak najbardziej się rozwinęła, zamieściła na budżecie na rok bieżący podwyższoną kwotę . . . . . 1.000 „
i wnosi: „Wysoka Izba raczy preliminowaną kwotę 1.000 złr. dla towarzystwa muzycznego we Lwowie na rok 1868. przyjąć.“

„ i) Płace dla 6 członków Rady szkolnej po 1 200 złr. . . . . 7.200 „
Wydział krajowy przedłożył wniosek, ażeby sześciom członkom Rady szkolnej, mianowanym z miast, z konsystorzy i z kraju, w uwzględnieniu mnogich i ważnych zatrudnień, niemniej z powodu iż niektórzy członkowie mieszkając daleko ode Lwowa, kosztowne odbywać muszą podróże do załatwienia czynności odnośnych, udzielić po 1.200 złr. rocznie tytułem płacy. Komisya budżetowa po zbadaniu wszelkich okoliczności zamieszcza na budżecie przypadającą kwotą 7.200 złr. i wnosi: Wysoki Sejm raczy uchwalić: „Wymienionym powyżej sześciom członkom Rady szkolnej przyznaje się płaca roczna po 1.200 złr. każdemu.“

Suma rub. VII. 32.354 złr.

VIII.

Wydatki na utrzymanie pomników historycznych.

(Stronica 32.)

Referent p. Dr. Zyblikiewicz.

Poz. 30. Na restauracyę kaplicy Ś. Krzyża w katedrze krakowskiej . . . . . 3.000 złr.
„ 31. „ pomników historycznych we wschodniej części kraju, wedle propozycyi konserwatora — przedłożonej Wydziałowi krajowemu . . . . . 3.000 „
„ 32. a) Na wydatki nieprzewidziane . . . . . 500 „
b) Na restauracyę wielkiego ołtarza w kościele Panny Maryi w Krakowie komisya budżetowa w skutek przekazanej sobie przez Wysoki Sejm prośby, zamieszcza na budżecie roku bieżącego kwotę . . . . . 2.000 „

Razem 8 500 złr.

i zaleca Wysokiej Izbie przyjęcie tej pozycyi.

IX.

Zwrot pożyczki krajowej z roku 1866 na zapomogę.

(Stronica 32.)

Referent p. Gross.

poz. 32. Druga rata z rozdanej zapomogi w kwocie 124.851 na mocy ustawy z dnia 6. stycznia 1866. na wsparcie bezwrotne:
a) w kapitale . . . . . 41.608 złr.
b) „ odsetkach . . . . . 4.161 „

Razem . . 45.769 złr.

X.

Kwaterunkowe dla żandarmeryi.

(Stronica 33 — 36.)

Referent p. Poianowski.

poz. 34. do 50. Projektowaną przez Wydział krajowy ogólną sumę wydatków tej rubryki, wnosi komisya bez zmiany do uchwalenia, — w kwocie . . . . 29.490 złr

Komisya budżetowa zwraca uwagę Wysokiej Izby, że Rada Państwa dążąc do ulepszenia instytucyi Żandarmeryi, powzięła na dniu 28. marca r. b. cały szereg rezolucyj, z których powzięta pod literą *e.* brzmi:

„Die Zuweisung der Bestellung der competenzmässigen Unterkunft für die Gendarmeriemannschaft an die Gemeinden der betreffenden Gendarmeriebezirke, im Interesse der Erleichterung des Staatsschatzes und der Landesfonde“

Jeśliby ta rezolucya Rady Państwa miała być uwzględnioną, ubyłoby wprawdzie na przyszłość z rubryki X. około 18.000 złr., ale natomiast około 29.000 złr. przybyłoby ciężaru gminom; — bo główny cel owej rezolucyi zmierza oczywiście nie do ulżenia funduszom krajowym, ale do zniesienia dotychczasowego obowiązku Skarbu Państwa — zwracania funduszowi krajowemu jak w budżecie naszym — około 11.000 złr. tytułem ryczałtu za pomieszkanie dla oficerów c. k. żandarmeryi i tytułem noclegowego (Schlafkreuzer).

Rada Państwa zdąża tedy do ulżenia Skarbowi Państwa, a za to chce cały ciężar włożyć na gminy. — Gdy stosunki gmin w naszym kraju nie są po temu, by dziś już wkładać na nie ten nowy ciężar,— komisya budżetowa doradza Wysokiej Izbie — przeciwstawienie powyższej rezolucyi Rady Państwa — następującej u c h w a ł y:

„Obowiązek ponoszenia kosztów za dostarczenie kwater dla c. k. Żandarmeryi, nie ma być przeniesiony na gminy, — koszt ten i nadal będzie opłacany ze Skarbu Państwa i z funduszu krajowego.

XI

Podatki i daniny.

(Stronica 37.)

Referent. p. [illegible]

Poz. 51. Podatek dochodowy od oprocentowanych papierów publicznych, został patentem finansowym z dnia 27. czerwca 1868. znacznie podwyższony; — komisya budżetowa zmieniła przeto projektowaną przez Wydział krajowy cyfrę tej rubryki, zwłaszcza że i spodziewana sprzedaż rzeczonych papierów publicznych nienastąpi z powodów wyżej przytoczonych.

Wedle obliczenia dokonanego będzie wynosić podatek dochodowy:

a) od odsetków obligacyi loteryjnej z r. 1860. a to:

za 1. półrocze 1868. od 4.500 złr.	7%	315 złr.
„ 2. „ „ „ 4.500 „	20%	900 „

b) od odsetków obligacyi metalikowych i dawnych zapisów długu stanu:

za 1. półrocze 1868. od 462 złr.	7%	32 „ 34 c.
„ 2. „ „ „ 462 „	16%	73 „ 92 c.
	Razem	1.321 złr. 26 c.

Komisya wnosi:

Wysoka Izba raczy uchwalić: Przyjmuje się na budżet krajowy tytułem podatków na rok 1868. kwotę . . . . . 1.321 złr.

XII.

Drogi krajowe.

(Stronica 38.)

Referent p. Lud. Skrzyński

1. Na wydatki zarządu, które obejmują: płace urzędników i sług — podróżne, zakupno i naprawę oraz przechowanie miernicznych instrumentów i różnych narzędzi i naczyń — kwotę ogół. 47.867 złr.

Zważywszy, iż w 3. pierwszych kwartałach wydano na potrzebę tę

zarządu kwotę . . . . . 33.985 złr. 33 c.

Dalej że w IV. kwartale na płace wypada $^1/_4$ preliminowanej ogólnej sumy 35.731 złr. 50 c. t. j. . . . . 8.932 „ 87 „

Na rekwizyta i najem lokalów także $^1/_4$ preliminowanej sumy . 440 „ 75 „

Na podrożne także $^1/_4$ ogólnej preliminowanej sumy . . 669 „ 75 „

Ogółem 44.028 złr. 70 c.

Komisya uwzględniając to i przypuszczając możebność nieprzewidzianych w IV. kwartale wydatków wnosi, aby na wydatki zarządu przyjąć w budżecie . . 45.100 „

2 Na budowę nowych dróg krajowych preliminuje Wydział krajowy . . 83.112 złr.

Ponieważ jednak na tę potrzebę nic dotąd nie wydano, a w tej porze roku nowej budowy rozpoczynać trudno, komisya widzi w tem jedynie przypuszczenia, iż pewne przygotowawcze roboty będą przedsięwzięte być mogły, wnosi, aby na ten cel zamieścić na budżecie 30.000 złr.

3 Na przebudowanie dróg krajowych preliminuje Wydział krajowy . . 18.000 złr.

Gdy jednak z kwoty tej wydano dotąd tylko 4.000 złr. na Tarnów, Nedecką drogę, a że może na tę jedynie drogę będzie potrzeba jeszcze wydać resztę preliminowanej kwoty 12.000. Komisya wnosi, aby na przebudowanie dróg krajowych zamieścić w budżecie . 12.000 złr.

4. Na utrzymanie dróg krajowych preliminuje Wydział krajowy . . . 171.977 złr.

Który to wydatek pokryty być ma dochodem z myt przyjętym w ogólnej kwocie 110.789 złr.

a dodatkowo z funduszu krajowego w kwocie . . . . . 61.189 złr.

Komisya wnosi, aby tę pozycyę jako uzasadnioną zamieścić w Budżecie . 61.189 złr.

5. Na budowę dróg powiatowych tytułem zasiłku preliminowanego Wydziału kraj. 15.000 złr.

Gdy z kwoty tej wypłacono dotąd tylko . . . . . 3,000 złr.

a przypuścić nie można, aby jeszcze w b. r. tak znaczne potrzebne były zasiłki, komisya więc wnosi, aby na budowę dróg powiatowych jako zasiłek zamieścić w budżecie . . 6.000 złr.

6. Na budowę dróg gminnych, jako zasiłek preliminuje Wydział krajowy . 55.000 złr.

Gdy z kwoty tej wydano dotąd tylko 28.870 złr. a przypuścić nie można, aby w b r. jeszcze znacznie większych dawać zasiłków było potrzeba, komisya wyrażając już tu zdanie swe iż przyjęty system dotowania dróg gminnych z funduszu krajowego za niewłaściwy uważa, wnosi jednak uwzględniając, iż przy rozpoczętych robotach okaże się może jeszcze w b. r. potrzeba dalszego zasiłku, wnosi aby na zasiłki dróg gminnych przyjąć do budżetu kwotę . 35.000 złr.

1. Na zarząd dróg krajowych . . . . . 45.100 złr.
2. Na budowę „ „ . . . . . 30.000 złr.
3. Na przebudowanie dróg krajowych . . . . . 12.000 złr.
4. Na utrzymanie „ „ . . . . . 61.189 złr.
5. Zasiłki na drogi powiatowe . . . . . 6.000 złr.
6. Zasiłki na drogi gminne . . . . . 35.000 złr.

Ogółem 189.288 złr.

Komisya wnosi, aby wydatek na drogi w ogólnej sumie 189 289 złr. zamieścić w budżecie (r. 1868) kwota 160.395 złr. pochodząca z zamierzonej sprzedaży funduszu drogowego zachodniej części kraju, w efektach ulokowanego wykreśla się z budżetu na r. 1868., gdyż zrealizowana nie jest i użytaby nawet w b. r. być nie mogła.

XIII.

Różne przypadkowe.

(stronica 42)

Referent p. Dr. Zyblikiewicz.

Poz. 55. Do rozporządzalności Wydziału krajowego . . . . . 30.000 złr.

„ 56. Utrzymanie i ustawienie słupów granicznych . . . . . 300 „

„ 57. Wynagrodzenie za cechowanie miar i wag . . . . . 100 „
„ 58. Dopłaty zaległych należytości dodatkowych do podwód dla c. k. wojska po koniec Kwietnia 1866. . . . . 2.000 „

Powyższe 4 pozycye zaleca komisya budżetowa bez zmiany do przyjęcia; oprócz tego zamieszczają się dalsze przez Wysoką Izbę uchwalone wydatki nadzwyczajne:

„ 59. Na koszta przyjęcia Najjaśniejszych Państwa z uchwalonych 25 000 złr. wydaną prawdopodobnie kwotę . . . . . 11 000 „
„ 60. Na wsparcie pogorzelców . . . . . 25.000 „

Razem . . 68.400 złr.

2. Szpital główny we Lwowie.

(stronica 44.)

Referent p. Ludwik hr. Wodzicki.

Do preliminarza specyalnego szpitalu głównego we Lwowie. przedłożył Wydział krajowy już po wydrukowaniu preliminarzy budżetów na r. 1868 i 1869. niektóre wnioski, które na posiedzeniu z dnia 21. września Wysoki Sejm komisyi budżetowej przekazał.

Po zbadaniu i dokładnem zastanowieniu się komisya postanowiła polecić Wysokiemu Sejmowi wnioski te do przyjęcia, gdyż uchylenie ich wzmogłoby jeszcze nieład w zarządzie tych szpitali, a zarazem pogorszyło i tak dosyć smutne położenie chorych w obydwóch wyżej pomienionych zakładach.

Wnioski te dotyczą mianowicie:

1. Podwyższenie płacy praczek w szpitalu głównym we Lwowie a to dla 1 praczki z 12 złr. na 15 złr., dla innych praczek z 9 na 12 złr. miesięcznie.

2. Podwyższenie płacy dozorców i dozorczyń w tymże szpitalu z 10 złr. 50 ct. na 12 złr., nadliczbowych dozorców i dozorczyń z 8 złr. 92½ ct na 10 złr a parobków z 8 złr. 92½ ct. na 10 złr. miesięcznie.

3. Płace sekundaryuszów pierwszego oddziału chorób wewnętrznych w szpitalu głównym we Lwowie powiększyć ze 157 złr. 50 ct. na 360 złr, płacę drugiego i trzeciego sekundaryusza przy oddziale chorób zewnętrznych, ze 105 złr. i dodatku na wikt po 42 ct. uzystemizować na całkowite wynadgrodzenie 360 złr. rocznie

Płace sekundaryusza przy zakładzie obłąkanych podnieść z 315 na 400 złr. w. a

4. Ustanowić drugiego sekundaryusza przy zakładzie obłąkanych z pensyą roczną 360 złr.

5. Dla sześciu praktykantów lekarskich podnieść płacę roczną ze 105 złr. na 150 złr. w. a. pozostawiając im dotychczasowy dodatek na światło i opał

Wszystkie powyższe dodatki dotyczą głównie budżetu na r. 1869. gdyż w budżecie roku 1868. jako już w trzech częściach upłynionego, w drobnej części tylko uwzględnione być mają. Nadto jeszcze przypada wyłącznie na budżet z 1868. wniosek Wydziału krajowego

6. Przeznaczyć tytułem odprawy dla byłego kontrolora zarządu szpitalu głównego we Lwowie Jana Czepelli w kwocie, dwuletniej jego płacy 1.050 złr w. a.

Wszystkie te pozycye rozliczone zostały wedle istniejącego dzielnika stałego na wszystkie trzy oddziały szpitalu głównego tj na oddział chorych, położnic i obłąkanych.

Gdyby Wysoki Sejm raczył przychylić się do zdania komisyi i przyjąć wyżej pomienione wnioski, następujące pozycye zmianie uledzby musiały. Na rok 1868.

W Preliminarzu specyalnym potrzeb oddziału chorych szpitalu głównego we Lwowie powiększyłyby się: rub. I. o 364, rub. III. o 88, rub. VIII. o 876, rub. XIII. o 28 złr. razem więc powiększyłby się preliminarz ten o 1 356 złr.

Ponieważ wszystkie inne rubryki komisya budżetowa w uznaniu ich słuszności nie zmienia, przeto wynosiłyby sprawdzone wynikłości sumaryczne szpitalu głównego we Lwowie w ozdziale chorych:

1. W dochodach, zgodnie z preliminarzem . . . . . 80.506 złr
2. W wydatkach, wedle projektowanego powiększenia . . . . . 89.674 złr.
3. W niedoborze przez fundusz krajowy pokryć się mającym . . . . 9.168 złr

Komisya wnosi zarazem, ażeby wysoki Sejm na petycyę Jana Czapelli do L. S. 139 przeszedł do porządku dziennego, gdyż odprawę w kwocie 1.050 złr. można uważać za odpowiednią i dostateczną, a żądanie p. Czapelli o dodatkowe powiększenie tej kwoty wliczeniem dwuletniego relutum za pomieszkanie i 10 sągów drzewa łącznie na rok po 172 złr., komisya poczytuje za należycie uzasadnione.

3. Fundusz położnic.

(Stronica 62, 63.)

Referent poseł Ludwik hr. Wodzicki.

Odpowiednio do wniosków poczynionych przy szpitalu głównym lwowskim w oddziale chorych, przypada poczynić zmiany stosowne w preliminarzu funduszu położnic, a mianowicie:

w dziale potrzeb (str. 63) Rub.	I	pomnożyć o	34 złr.
„ „ „ „	VIII.	„ „	62 „
„ „ „ „	XIII.	„ „	2 „
		Razem „ „	98 „
Doliczając do tego preliminowaną przez Wydział krajowy sumę potrzeb			8386 „
będzie wynosić sprawdzona suma wydatków			8484 „
a w porównaniu z dochodami			528 „
okazuje się właściwy niedobór			7956 „

którego przyjęcie na fundusz krajowy, komisya budżetowa wnosi.

4. Fundusz obłąkanych.

(Stronica 76, 77.)

Referent poseł Ludwik hr. Wodzicki.

Jako dalszy wynik poprawek uskutecznionych w oddziale chorych i funduszu położnic, uskuteczniono także i w funduszu obłąkanych, stosowne zmiany, których przyjęcie komisya budżetowa Wysokiej Izbie zaleca, a to:

w dziale potrzeb (str. 77) Rub.	I.	powiększenie o	46 złr.
„ „ „ „	III.	„ „	122 „
„ „ „ „	VIII.	„ „	112 „
„ „ „ „	XIII.	„ „	4 „
		Razem „ „	284 „
doliczywszy do tego sumę potrzeb preliminonaną przez Wydział krajowy . .			42.443 „
będzie wynosić ogólna suma wydatków . .			42.727 „
a w porównaniu z dochodami .			7.092 „
okazuje się właściwy niedobór . . .			35 635 „

który do pokrycia z funduszu krajowego komisya budżetowa zaleca.

5. Fundusz podrzutków.

(Stronica 90).

Referent p. Ludwik hr. Wodzicki.

Niemając powodów do zmiany przedłożonego przez Wydział krajowy preliminarza, komisya wnosi: aby wysoka Izba takowy wedle projektu Wydziału krajowego przyjąć raczyła.

6. Szpital Ś. Łazarza w Krakowie.

a. Oddział chorych sporadycznych.

Do tego preliminarza przedłożył także Wydział krajowy już po wydrukowaniu onego, wnioski względem powiększenia cyfry wydatków w niektórych rubrykach, a wysoka Izba na posiedzeniu z dnia 21. września r. b. przekazała takowe komisyi budżetowej.

Wnioski te dotyczą:

1. Kwoty 60 złr. wypłacać się mającej corocznie pomocnikowi w zarządzie lasu Rączny, do szpitala Ś. Łazarza należącego.

2. Wynagrodzenia rocznego 200 złr. dla nowego sługi kancelaryjnego, którego dyrekcya szpitalna przyjąć była zmuszoną Wydatek pozycyi 1. przyznanym został na trzy kwartały 1868. r. w kwocie 45 złr. i przypada w zupełności na oddział chorych powyższego szpitala; zaś wydatek pozycyi 2. przyznanym został na pół roku i dni kilka, w kwocie 120 złr. i przypada w $^2/_3$ częściach na oddział chorych a w $^1/_3$ części na oddział położnic i podrzutków. W roku 1869. dopiero zamieszczone zostaną na budżecie całoroczne kwoty należytości.

W skutek tych zmian wypada w obecnym preliminarzu:

do rub. I. dodać kwotę	80 złr.	
„ „ VIII. „ „	45 złr.	
razem		125 złr.
Doliczywszy tę dodatkową kwotę do sumy potrzeb priliminowanych przez Wydział kr. (l. 101)		35.291 złr.
Okazuje się łączna suma wydatków		35.416 złr.
w porównaniu z sumą dochodów (str. 100).		41.026 złr.
pozostaje nadwyżka w dochodach		5.610 złr.

7. Szpital Ś. Łazarza w Krakowie.

b. Oddział położnic i podrzutków.

(Stronica 114).

Referent p Ludwik hr. Wodzicki.

Odpowiednio do uczynionego wniosku przy tymże szpitalu w oddziale chorych, wynika potrzeba zmienić w preliminarzu „położnic i podrzutków„ rubryka I. wydatków powiększeniem o kwotę 40 złr. jako przypadającą w $^1/_3$ części płacę dla nowo przyjętego sługi kancelaryjnego.

Tym sposobem wynosić będzie ogólna suma potrzeb tego oddziału . .	51.606 złr.
a w porównaniu z preliminowaną przez Wydział krajowy sumą dochodów . .	13.633 złr.
okazuje się rzeczywista suma niedoboru	37.973 złr.

którą komisya do pokrycia z funduszu krajowego zaleca.

7. Szpital Ś. Ducha w Krakowie.

a. Oddział obłąkanych.

(Stronica 124).

b. Oddział syfilitycznych.

(Stronica 132).

Komisya niemając powodów do zmiany preliminarzy przez Wydział krajowy przedłożonych wnosi: „Wysoka Izba raczy takowe wedle projektu Wydziału krajowego przyjąć.“

8. Fundusz policyjny.

(Stronica 142).

Referent p. Szuszkiewicz.

Na mocy patentu finansowego z dnia 27. czerwca 1863. zostały podwyższone podatki gruntowe domowe i dochodowe. W skutek tego i na podstawie otrzymanych od c. k. administracyi podatkowej wyjaśnień zrektyfikowane preliminowane przez Wydział krajowy pozycye budżetu funduszu policyjnege a mianowicie:

Na stronicy 147 pozycyę 9. powiększono o	14 złr.	
„ „ „ 10. „ „	9 złr.	
razem		23 złr.
Doliczywszy tę kwotę do sumy potrzeb preliminowanej przez Wydział krajowy (Str. 143). . .		4.576 złr.
wynosi ogólna suma wydatkowa		4 599 złr.
w porównaniu z sumą dochodów (str. 142).		5.927 złr.
okazuje się nadwyżka w dochodach		1.328 złr.

Komisya wnosi: „wysoka Izba raczy preliminarz funduszu policyjnego w powyż wyrażonych kwotach przyjąć.“

Preliminarz sumaryczny

dochodów i wydatków funduszu krajowego na r. 1868.

Wysoka Izba zechce przyjąć następujący sumaryczny preliminarz dochodów i wydatków funduszu krajowego:

Dochody.

A. Fundusz krajowy w ściślejszem znaczeniu: Własne dochody			11.762 złr.
B. „ „ w obszerniejszem znaczeniu:			
1. Główny szpital we Lwowie:			
a) Oddział chorych	80.506 złr.		
b) „ położnic	528 „		
c) „ obłąkanych	7.092 „		88.126 złr.
2. Zakład podrzutków			1.500 „
3. Szpital św. Łazarza w Krakowie:			
a) Oddział chorych sporadycznych	41.026 złr.		
b) „ położnic i podrzutków	13.633 „		54.659 „
4. Szpital św. Ducha w Krakowie:			
a) Oddział obłąkanych	4.224 złr.		
b) „ syfilitycznych	15.311 „		19.535 „
5. Fundusz policyi krajowej			5.927 „
Suma dochodów			181.509 złr.

Wydatki.

A. Fundusz krajowy w ściślejszem znaczeniu:		
I. Koszta Reprezentacyi kraju	71.650 złr.	
II. „ zarządu	61.486 „	
III. „ leczenia ubogich chorych	244.000 „	
IV. „ szczepienia	17.126 „	
V. „ sanitarne	29.126 „	
VI. Zasiłki dla zakładów dobroczynności	20.582 „	
VII. „ dla zakładów naukowych i wychowania publicznego	32.354 „	
VIII. Wydatki na utrzymanie pomników historycznych	8.500 „	
IX. Zwrot pożyczki krajowej z r. 1866	45.769 „	
X. Kwaterunkowe dla żandarmeryi	29.490 „	
XI. Podatki i daniny	1.321 „	
XII. Dopłaty na drogi krajowe	189.289 „	
XIII. Różne przypadkowe	68.400 „	
Razem	819.093 złr.	
B. Fundusz krajowy w obszerniejszem znaczeniu:		
2. Szpital główny we Lwowie: Oddział chorych	89.674 złr.	
3. Oddział położnic	8.484 „	
4. „ obłąkanych	42.727 „	
5. Fundusz podrzutków	80.961 „	
6. Szpital św. Łazarza w Krakowie: Oddział chorych sporadycznych	35.416 „	
7. „ „ „ „ „ położnic i podrzutków	51.606 „	

8. Szpital św. Ducha w Krakowie: Oddział obłąkanych . . .	9.975	„
9. „ „ „ „ „ syfilitycznych . .	19.169	„
10. Fundusz policyjny	4.599	„
Suma wydatków . .	1,161 714	złr.
W porównaniu z sumą dochodów	181.509	„
Okazuje się niedobór .	980.205	złr.

Od tego odtrącić należy:

a) Pozostałą gotówkę kasową z końcem 1866. roku .	12.037 złr.		
b) „ „ „ „ 1867. „ .	189.737 „	201.774	„
Po odtrąceniu zostaje właściwa suma niedoboru . .		778.431	złr.

Niedobór ten pokryć należy dodatkami do podatków stałych, wynoszących wedle sprawdzonej na rok 1868. należytości . . . . . 5,800.000 złr.

Jeden cent dodatku przynosić będzie 58.000 złr. w. a. a ponieważ na rok 1868. pobierano prowizorycznie dodatków krajowych po 15 centów od jednego złotego austr. podatku, Komisya przeto przedkłada Wysokiej Izbie do uchwalenia następujące wnioski:

Uchwała finansowa o pokrycie niedoboru funduszu krajowego na rok administracyjny 1868.

I. Na pokrycie niedoboru funduszu krajowego w roku administracyjnym 1868 uchwala Sejm dodatki do podatków stałych z dodatkiem $^1/_4$ części po 15 centów od każdego złotego austryackiego.

II Upoważnia się Wydział krajowy wyjątkowo na rok 1868. do przenoszenia oszczędności jednej rubryki na potrzeby rubryki innej.

Na skutek tej uchwały pozostałaby suma 91 573 złr jako przewyżka dochodowa na rok 1869.

Sprawozdanie

komisyi budżetowej dotyczące rubryki III. funduszu krajowego w ściślejszem słowa znaczeniu budżetu na rok 1868.

Rubryka III. w preliminarzu specyalnym funduszu krajowego w ściślejszem słowa znaczeniu na r. 1868. przedstawia sumę tak znaczną, iż komisya budżetowa poczytała sobie za obowiązek zbadać jak najściślej, czy i o ile pewne oszczędności w tej rubryce nzyskaćby się dały, a z drugiej strony przekonać się, czy z użycia tak znacznych funduszów osiągnięte są dla kraju odpowiednie korzyści.

Co do 1. komisya wychodzi z tego przekonania, że wszelka praca w tym kierunku, aby wchodzić w szczegółowy rozbiór możliwych potrzeb i odpowiednich im wydatków, w danych warunkach do żadnego rezultatu doprowadzić nie może.

W obecnym stanie rzeczy nawet Wydział krajowy nie jest w możności nabycia przeświadczenia o odpowiedniej kontroli funduszów na ten cel przeznaczonych, i o sposobie użycia tychże. Przy pracy aż nadto przeciążającej siły korespondencyjne Wydziału krajowego skutek zawsze wątpliwym pozostanie, dopóki sprawa ta na innych podstawach nie spocznie, i nie ulegnie gruntownemu przeobrażeniu.

Wszelkie więc wnioski ze strony komisyi budżetowej dążące do wykreślenia jakiejkolwiek cyfry ze sumy na koszta leczenia chorych w budżecie preliminowanej, musiałyby być dowolne, a usprawiedliwienie ich na jakichkolwiek rzetelnych podstawach, nie jest na dzisiaj możebnem.

Jedyny środek skuteczny, jedyna droga, aby umniejszyć sumę, budżet krajowy tak dotkliwie obciążającą, jest ta właśnie, którą obrał Wysoki Sejm postanowieniem z dnia 25. sierpnia przenosząc na gminy dotyczące połowę kosztów leczenia chorych ubogich. Komisya budżetowa ma tę nadzieję, iż zbawiennem postanowieniem tem fundusz krajowy osiągnie nie tylko zaoszczędzenie tej sumy, którą stanowić będą fundusze przez gminy zwracane, ale zarazem, że ogólna suma kosztów leczenia chorych ubogich w kraju bardzo znacznie umniejszy się przez skuteczną kontrolę, większą baczność w wydawaniu świadectw ubóstwa przez zwierzchności gminne.

W tej mierze i aby doniosłość zmiany tej należycie ocenić, komisya budżetowa jest zdania, że sposób dotychczasowy przedkładania rachunków w budżecie krajowym, a mianowicie ryczałtowe podanie przeciętnej cyfry zwrotów dostatecznem nadal nie będzie.

Przechodząc do drugiej strony swego zadania, komisya wyraża przekonanie swoje, że suma przypadająca w budżecie krajowym na koszta leczenia chorych nie jest odpowiednio użytą, że ubodzy chorzy nie czerpią z niej dostatecznej pomocy, że nawet skuteczna kontrola jest niemożliwą, i że ten stan rzeczy potrwa tak długo, jak długo niezmienione będą przyczyny, które go spowodowały. Rozpatrując się w szczegółowem rozrachowaniu i w uzasadnieniu przedłożonem przez Wydział krajowy do rubryki III., widzimy najprzód, iż uzasadnienie to polega na przeciętnej z trzech lat upłynionych, w których wynosiły koszta leczenia, a mianowicie:

W r. 1864. sumę	235.328	złr.
„ 1865. „	257.498	„
„ 1866. „	288.541	„
razem więc . . .	781.367	złr.
a przeciętnie . . .	260.455	„

potrącając zaś od tego przeciętną kwotę zaległości, które się nie powtórzą w kwocie 16.591 złr. pozostaje rze-

czywista przeciętna 243.864 złr. którą to kwotę ze względu na corocznie wzmagającą się liczbę chorych, Wydział krajowy rzeczywiście niezbyt wysoko podnosi w budżecie na rok 1868. do sumy okrągłej 244.000 złr.

Rozpatrując się szczegółowo w sumie tej przeciętnej 260.455 złr. okazuje się, iż na sumę tę wydano przeciętnie z lat 3ch:

w głównym szpitalu we Lwowie	54.484 złr.
w szpitalu św. Łazarza w Krakowie	32.854 „
„ św. Ducha „	21.248 „
dalej w szpitalach zagranicznych i wojskowych	23.859 „
razem więc sumę	142.445 złr.
którą to sumę odtrąciwszy od sumy ogólnej	260.455 „
i po odtrąceniu jeszcze zbyt mało znaczącej kwoty przeciętnej zwrotów.	5.451 „
pozostaje ogromna stosunkowo suma	112.559 „

która wydaną została w szpitalach tak zwanych powszechnych po kraju rozrzuconych.

Otóż cyfra ta właśnie spowodowała komisye do ściślejszego zastanowienia się nad stanem tych szpitali i warunkami, w jakich one znajdują się.

Protokołem z dnia 30. lipca 1866. c. k. Namiestnictwo oddało nadzor nad szpitalami lwowskim i krakowskim Wydziałowi krajowemu bez żadnego zastrzeżenia, a to z tego powodu przedewszystkiem, że w tych zabudowaniach i pod tym samym dachem z oddziałami chorych sporadycznych mieściły się i inne oddziały, jako to: oddział położniczy, obłąkanych i t. p. które jako iustytucye czysto krajowe, tem samem przechodziły pod wyłączny zarząd Wydziału krajowego.

W innych miejscowościach, gdzie istnieją szpitale z charakterem szpitali powszechnych, c. k. Namiestnictwo zastrzegło sobie i nadal prawa swoje do nadzoru, a chociaż w dotyczących rozporządzeniach c. k. Namiestnictwo zwykle zasięga i postępuje wedle udzielonego mu zdania przez Wydział krajowy, prawomocnie jednak tylko c. k. Namiestnictwo w tym względzie stanowić może. Dodać i to należy, że porozumienie, jakie w tej chwili, i w szczęśliwych danych warunkach istnieje między c. k. Namiestnictwem a Wydziałem krajowym, nie zawsze oddziaływa odpowiednio na inne organa administracyi, i że władze polityczne powiatawe tamują nieraz działalność władz autonomicznych zastrzegając prawa kompetencyi.

W takich warunkach szpitale powszechne względnie do zarządu i nadzoru w szczególniejszem znajdują się położeniu.

Z wyjątkiem szpitali w Sanoku, w Tarnowie i w Zaleszczykach, w których pertraktacye o oddanie je Radzie gminnej nie są dotychczas przeprowadzone, ale są już na ukończeniu, wszystkie inne szpitale powszechne, a mianowicie: w Brodach, w Brzeżanach, w Bochni, w Biale, w Jaśle, w Kołomyi, w Nowym-Sączu, w Drohobyczy, w Przemyślu, w Rzeszowie, w Samborze, w Stanisławowie, w Stryju, w Tarnopolu, w Wadowicach, w Złoczowie i w Żółkwi są obok charakteru swojego szpitali powszechnych zarazem zakładami gminnymi. Jako takie administruje je zarząd gminny, a prawo nadzoru wykonuje nad nimi Rada powiatowa. Wydział krajowy także ma pewne prawa z jednej strony jako zwierzchnia instancya Rad powiatowych, z drugiej strony jako referent niejako spraw tych względnie c. k. Namiestnictwa. Namiestnictwo jednakże ostatecznie i prawomocnie rozstrzyga, a od złej woli każdego naczelnika powiatowego w każdej z wyżej pomienionej miejscowości każdorazowo zależy skuteczną reformę w zarządzie tych szpitali uniemożebnić, lub przynajmniej skazać ją na nieograniczoną zwłokę.

Podobny stan rzeczy wywiera jak najzgubniejsze skutki: brak rękojmi co do trwałości jakichkolwiek przedsiębranych środków paraliżuje działalność zarządów gminnych i wydziałów powiatowych, bo każde usiłowanie w tym kierunku w niwecz obrócone być może przy pierwszej zmianie osobistości starosty powiatowego.

Z tej samej przyczyny ustaje wszelka gotowość do ofiar prywatnych. Tam, gdzieby przez powiększenie i uporządkowanie zabudowań szpitalnych można instytuta te wydobyć ze stanu opłakanego, w jakim się obecnie znajdują za pomocą składek dobrowolnych w powiecie, nie wiadomo, ani komu do zbierania składek inicyatywę wziąść wolno, ani do kogo w razie uzbierania takowych, rozrządzenie niemi należeć będzie.

W razie tych często zdarzających się nadużyć w zarządzie przez niedołęztwo albo nieuczciwość wszelka skuteczna i sprężysta działalność staje się niemożliwą, a dość, aby winny znalazł punkt oparcia u jednej z licz-

nych władz, o które pośrednio lub bezpośrednio opiera się sprawa szpitali powszechnych, aby udowodnienie przestępstwa prowadzone było tak rozwlekle i drogą tak zawiłą, że równa się ono zapewnieniu bezkarności dla popełniających nadużycia.

Słowem, zarząd szpitali jest w ogóle jak najgorszy, położenie chorych, którzy tam przytułku szukać muszą smutne, a na Wydział krajowy spada znaczna część odpowiedzialności, przeważna część pracy, a obok tego zupełny brak odpowiednich środków odpowiedzenia potrzebie i zapobieżenia złemu.

Komisya sądzi, że dziś właśnie za pośrednictwem wydziałów powiatowych, Wydział krajowy byłby w możności zaprowadzenia odpowiednich reform, że jedynie przez zaprowadzenie administracyi specyalnych i całą odpowiedzialność i jak najszerszy zakres działania posiadających, będzie możebnem odpowiedni stan rzeczy do skutku przyprowadzić. Zadanie to spełnić mogą jedynie komisye mięszane drogą porozumienia pomiędzy zwierzchnościami gminnemi, Wydziałem krajowym, a względnie wydziałami powiatowemi. Na to jednak potrzeba koniecznie i przedewszystkiem, aby Wydział krajowy w sprawie szpitali powszechnych w najwyższej instancyi i prawomocnie mógł wyrokować.

A choćby ztąd przybyły pewne koszta na czas zarządu krajowego przez konieczność ustanowienia własnego lekarskiego nadzoru, to koszta te mało znaczące będą w obec rzeczywistych korzyści dla kraju i skutecznej kontroli rzeczonego funduszu.

Zważywszy zaś, że prawa c. k. władz politycznych do nadzoru nad szpitalami powszechnymi opierały się przedewszystkiem na zasiłkach za leczenie chorych udzielanych ze Skarbu Państwa, a dziś zasiłki te ciężą na funduszach krajowych,

zważywszy, że załatwienie sprawy tej drogą uchwały naraziłoby rzecz całą na długą zwłokę, gdyż dopiero rozpoczęłyby się rokowania i układy,

zważywszy zkąd inąd, że wszelkie dowolnie umniejszenie sumy preliminowanej nie byłoby oparte na żadnej usprawiedliwić się mogącej podstawie, i tylkoby nowy zamęt i chaos wprowadziły, gdy ustawa z d. 25/9 ani sankcyi najwyższej nie otrzymała, a nawet po otrzymaniu takowej dopiero w dalszem następstwie skutecznie wpłynąć będzie mogła na umniejszenie wydatków funduszu krajowego:

Komisya budżetowa wnosi:

1. Wys. Sejm raczy przyjąć preliminowaną w budżecie funduszów krajowych w ściślejszem słowa znaczeniu na r. 1868. w rubryce III. sumę 244.000.
2. Wys. Sejm raczy uchwalić załączoną ad */.* ustawę.

Bocheński wł. r.
przewodniczący.

H. Wodzicki.
sprawozdawca.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam co następuje:

§. 1.

Szpitale posiadające charakter szpitali powszechnych, które jako takie stoją pod nadzorem c. k. władz politycznych, przechodzą odtąd pod nadzór Wydziału krajowego.

§. 2.

Postanowienie to nie zmienia w niczem praw gmin lub osób trzecich, o ile takowe istnieją.

§. 3.

Ustawa ta wchodzi w życie z d. 1. stycznia r. 1869.

§. 4.

Wykonanie powyższej ustawy polecam Memu Ministrowi Spraw Wewnętrznych.

Sprawozdanie

Komisyi budżetowej o budżetach krajowych w ściślejszém słowa znaczeniu, tudzież funduszów samoistnych na rok 1869.

Wysoki Sejmie!

Przedłożony przez Wydział krajowy preliminarz, wykazuje **ogół dochodów** we funduszach krajowych na . . . . . 175.205 złr.

Komisya budżetowa podwyższa tę kwotę na . . . . . 231.683 „

ponieważ dodaje do rub. I. w funduszu krajowym ze sprzedaży papierów publicznych 50.000 złr., użyć się mających na budowę dróg krajowych w zachodniej części kraju, — tudzież dochód z odsetków od obligacyj, które dotąd nieuległy sprzedaży. — W innych działach **dochodu**, żadne nie poczyniono zmiany w projekcie Wydziału krajowego.

Ogół wydatków funduszów krajowych w ściślejszem i obszerniejszem znaczeniu, miałby wynosić wedle preliminarza przez Wydział krajowy przedłożonego — sumę . . 1,300.174 złr.

Komisya budżetowa zniża tę sumę na . . . . . 1,270.938 „

pomimo znacznych podwyższeń, poczynionych w niektórych rubrykach.

Różnice zachodzące pomiędzy preliminarzami Wydziału krajowego, a projektem Komisyi, są wykazane i uzasadnione w sprawozdaniach szczegółowych, przeto ogranicza się tu komisya do podniesienia zmian najważniejszych, a mianowicie:

Do rubryki kosztów zarządu dodano 6.500 złr. Koszta szczepienia i wydatki sanitarne w kwocie 42.000 złr. wykreślono jako pozycye ze Skarbu Państwa pokrywać się mające; również wykreślono projektowaną przez Wydział krajowy subwencyę 30.000 złr. na budowę domu obłąkanych w Kulparkowie. Natomiast podniesiono zasiłki na cele naukowe o 15.100 złr., — dopłaty na drogi krajowe o 12.000 złr. i dodano kwotę 1.320 złr. na opłatę podatku dochodowego od odsetków obligacyjnych.

Z tych powodów, i ponieważ przeniesiono zapas kasowy z końcem roku 1868. prawdopodobnie pozostać mający w kwocie zaokrąglonej na 91.000 złr., — zniży się projektowany przez Wydział krajowy dodatek do podatków z dziewietnastu na szesnaście i pół centów od jednego złotego austryackiego.

Komisya budżetowa i tutaj dla zaoszczędzenia kosztów druku, tylko te części preliminarza przedrukować kazała, w których odstępuje od projektu Wydziału krajowego, w innych zaś częściach, powołuje się na pomieniony preliminarz, który się znajduje w rękach pp. posłów.

Preliminarzy funduszów samoistnych, a mianowicie funduszów: **domestykalnego, szkoły kucia koni, Kościuszki, stanowego, sierocińskiego i kultury krajowej**, nie przedrukowuje Komisya z tychże powodów i zaleca takowe bez zmian Wysokiej Izbie do przyjęcia.

Bocheński,
Przewodniczący.

Zyblikiewicz.
Sprawozdawca.

Dochody.

Fundusz krajowy w ściślejszém słowa znaczeniu.

(Stronica 16.)

Referent poseł Dr. Zyblikiewicz.

I.

Jak już w budżecie na rok 1868. wspomniano, żąda Wydział krajowy upoważnienia do sprzedania efektów imiennej wartości 198.698 złr. uzbieranych niegdyś na budowę dróg w Galicyi zachodniej, i do użycia uzyskać się mającej sumy, na budowę dróg w Galicyi zachodniej.

Komisya zgadzając się po części z wnioskiem Wydziału, oświadcza się za sprzedażą części pomienionych efektów, to jest takiej ilości, aby Wydział mógł uzyskać 50.000 zł. w. a. gotówką. — Tych 50.000 zł. w. a. byłyby wedle wniosków Komisyi w rubryce XII. budżetów czynionych, użyte na budowę drogi Dembicko-Baranowskiej w Galicyi zachodniej.

Przeto Komisya wnosi, Wysoki Sejm uchwali:

Upoważnia się Wydział krajowy do sprzedaży z efektów 198.698 zł. wynoszących takiej ilości, jaka będzie potrzebną do uzyskania w gotówce kwoty . . . . . 50.000 złr.

Po sprzedaży tej ilości, pozostanie w efektach prawdopodobnie: 132.500 złr. Procent od tej reszty wynosić będzie 6.625 złr. w. a. — Komisya przeto wnosi, aby ta kwota . . . . . 6.625 „

w rubryce dochodów zamieszczoną była.

II. Rozmaite przypadkowe.

Komisya zamieszcza zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego na budżecie, i proponnje przyjęcie

a) dochód z odnajmn ubikacyi sejmowych w czasie interwałów sejmowych . . . 300 złr.
b) dochód z odsetków od lokowanych pieniędzy obrotowych . . . . . 1.000 „

Suma dochodów . . 57.925 złr.

Preliminarz specyalny
funduszu krajowego w ściślejszém słowa znaczeniu.

Potrzeby.

I. Koszta Reprezentacyi krajowej.

A. Sejm krajowy (stronica 17., 18.)

Referent poseł ks. Pietruszewicz.

A. Sejm krajowy.

Po sprawdzeniu i rozpoznaniu rubryk poszczególnych, Komisya wnosi, ażeby zamieścić na rok 1869. na budżecie:

1.	Czynsz najmu lokalności sejmowych	3.000 złr.	
2.	Koszta podróży posłów	6.040 „	
3.	Dyety dla 143 posłów na 3miesięczną kadencyę	39.000 „	
4.	Koszta druków dla Sejmu	7.000 „	
5.	Spisywanie sprawozdań sejmowych	5.400 „	
6.	Urządzenie sali sejmowej	400 „	
7.	Pisarze dzienni, służba, opał, oświetlenie i inne wydatki	4.000 „	64.840 złr.

B. Wydział krajowy.

8.	Marszałek krajowy	4.200 złr.	
9.	Dla sześciu członków Wydziału po 2.100 złr.	12.600 „	
10.	„ Zastępców	3.000 „	19.800 „
	Suma kosztów Reprezentacyi (Rub. I.)		84.640 złr.

II. Koszta zarządu.

(Stronica 19).

Referent poseł ksiądz Pietruszewicz.

11.	Płace urzędników, sług i dyurnistów:			
	I. Oddział konceptowy	17.000 złr.		
	II. „ rachunkowy	16.400 „		
	III. „ kasowy	5.000 „		
	IV. „ techniczny	7.600 „		
	V. „ manipulacyjny	9.500 „		
	VI. Dyurniści dla 3 oddziałów	4.667 „	60.167 złr.	
12.	Zasługi stróżów i frotera		900 „	
13.	Emolumenta		6.582 „	
14.	Czynsz za najem pomieszkania		6.000 „	
15.	Remuneracye stałe i niestałe		2.840 „	
16.	Potrzeby kancelaryjne:			

1. Wydawnictwo rozporządzeń krajowych . . .	2.000 zlr.		
2. Sprawienie mebli	500 „		
3. Potrzeby do pisania	900 „		
4. Papier i druki	1.000 „		
5. Oprawa ksiąg i druków	400 „		
6. Oświetlenie	400 „		
7. Opał	1.120 „		
8. Uzupełnienie biblioteki Wydziału	600 „		
9. Rozmaite	300 „	7.220 zlr.	
17. Koszta podróży i dyety		3.000 „	
18. Pensye i zaopatrzenia		2.698 „	
19. Dary z łaski		330 „	
Suma kosztów zarządu (Rub. II.) . .			89.737 zlr.

1. Odpowiednio do wniosku uczynionego przez Komisyę w budżecie na rok 1868. przy pozycyi 13. „Emolumenta" — dodano na dodatki na mieszkania dla urzędników i sług Wydziału krajowego niemających pomieszkania w naturze 20% od stałych płac, w kwocie na 6.000 zlr. zaokrąglonej.
2. Wydawnictwo rozporządzeń krajowych wymagać będzie znaczniejszego nakładu z powodu, iż coraz więcej ustaw krajowych wydawanych bywa, a nadto takowe Wydziałom powiatowym i gminom częstokroć na żądanie udzielane być muszą,— podwyższono zatem preliminowaną przez Wydział krajowy kwotę z 1.500 na 2.000 zlr.

III. Koszta leczenia ubogich chorych.

(Stronica 23.)

Referent p. Lud. hr. Wodzicki.

Komisya budżetowa zaleca przyjęcie preliminowanej przez Wydział krajowy sumy . . 244.000 zlr. z odwołaniem się do sprawozdania i projektu w tej sprawie osobno przedłożonego.

IV. i V. Koszta szczepienia i wydatki sanitarne.

(Stronica 24.)

Referent p. Lud. hr. Wodzicki.

Odnośnie do wniosku w obydwóch tych rubrykach na rok 1868. postawionych, wykreśliła Komisya budżetowa z preliminarza na rok 1869:

w rub. IV. koszta podróży i dyety lekarzy w kwocie . . . . . 22.000 zlr.
„ V. „ „ „ „ „ „ „ . . . . . 20.000 „

a zamieszcza na budżecie tego roku:

poz. 21. w rub. IV. Remuneracyę dla chirurga miejskiego we Lwowie za utrzymanie i odświeżanie krowianki . . . . . 126 „
poz. 23. lit. *b.* rub. V. Na pomieszkania dla akuszerek niegdyś obwodowych w Stryju, Bochni i Rzeszowie . . . . . 126 „

i zaleca Wysokiej Izbie przyjęcie tych wniosków.

VI. Zasiłki dla zakładów dobroczynności.

(Stronica 25.)

Referenci, pp. dr. Zyblikiewicz i Lud. hr. Wodzicki.

Komisya zamieszcza na budżecie zgodnie z projektem Wydziału krajowego, i zaleca Wysokiej Izbie do przyjęcia:

poz. 24. dla domu ubogich i sierót w Krakowie . . . . . 5.424 złr.
„ 25. „ zakładu Sióstr miłosierdzia w Czerwonogrodzie . . . . . 158 „
„ 26. „ Subwencyę na budowę szpitalu nowego w Krakowie . . . . 15.000 „
Razem . . 20.582 złr.

i odwołuje się co do pozycyi 26. na odnośny przy podobnej pozycyi w budżecie na rok 1868. postawiony wniosek, w którym uzasadniono także wykreślenie kwoty 30.000 złr. projektowanej przez Wydział krajowy subwencyi na budowę zakładu obłąkanych w Kulparkowie.

VII. Zasiłki dla zakładów naukowych i wychowania publicznego.

(Stronica 25.)

Referent p. dr. Zyblikiewicz.

Komisya budżetowa zamieszcza w preliminarzu i zaleca Wysokiej Izbie do przyjęcia:

A) Stypendya:

poz. 28. Stypendya pedagogiczne, razem . . . . . 504 złr.
„ „ „ weterynaryi . . . . . 400 „
„ „ „ szkoły rolniczej Dublańskiej . . . . . 1.000 „

B. Wsparcia dla zakładów i instytucyj krajowych:

poz. 29. *a*) szkole rolniczej w Czernichowie . . . . . 5.000 złr.
b) „ „ „ Dublanach . . . . . 5.000 „
c) zakładowi głuchoniemych we Lwowie . . . . . 1.000 „
d) „ ciemnych „ „ . . . . . 500 „
e) komisyi fizyograficznej w Krakowie . . . . . 1.500 „
f) Dla teatru polskiego we Lwowie . . . . . 4.200 „
g) „ „ „ w Krakowie . . . . . 5.000 „
h) „ Towarzystwa muzycznego we Lwowie . . . . . 1.000 „
i) „ 6. członków Rady szkolnej po 1.200 złr. . . . . 7.200 „
k) na nagrody dla odszczególniających się nauczycieli szkół ludowych . . 7.400 „
Razem . . 39.754 złr.

Pozycya lit. *h*. dla Towarzystwa muzycznego zamieszczono w zwiększonej o 500 złr. kwocie, zaś płace dla członków Rady szkolnej lit *i*. w łącznej kwocie 7.200 złr. jako nową pozycyę, stosownie do wniosków przy tej rubryce w budżecie z roku 1868. poczynionych. Na ostatek zaleca Komisya do przyjęcia kwotę 7.400 złr. zamieszczoną pod lit. *k*. na nagrody dla odszczególniających się nauczycieli szkół ludowych.

VIII. Utrzymanie pomników historycznych.

(Stronica 26.)

Referent p. dr. Zyblikiewicz.

Komisya zamieszcza na budżecie i zaleca do przyjęcia:

poz. 30. Na restauracye pomników historycznych . . . . . 6.000 złr.
„ 31. „ wydatki nieprzewidziane . . . . . 500 „
Razem . . 6.500 złr.

IX. Zwrot do funduszu zapomogi rozdanej w r. 1866.

(Stronica 26.)

Referent p. Piotr Gross.

poz. 32. Trzecia i ostatnia rata bezzwrotnej zapomogi w kapitale i odsetkach . . 43.608 złr.

Komisya zaleca tę kwotę do przyjęcia.

X. Kwaterunkowe dla żandarmeryi.

(Stronica 27.—28.)

Referent p. Polanowski.

Poz. 33.—49. Komisya zamieszcza zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego ogólną sumę potrzeb na . . . . . 29.386 złr.

XI. Podatki i daniny.

(Stronica 29.)

Referent p. dr. Zyblikiewicz.

Poz. 50. Podatek od preliminowanych w dochodach rub. I. odsetków w kwocie 6.625 złr. od pozostać mającego zasobu obligacyi pożyczki loteryjnej, wynoszący wedle prawa finansowego 20%, zamieszcza Komisya budżetowa w kwocie . . . . . 1.325 złr.

i proponuje przyjęcie takowej.

XII. Drogi.

Referent p. Ludwik Skrzyński.

(Stronica 29).

A) Drogi krajowe.

1. Na koszta Zarządu, które obejmują: płace urzędników i sług — podróżne — zakupno i naprawę, oraz przechowanie mierniczych instrumentów, narzędzi i naczyń, preliminuje Wydział kr. 47.500 złr.

Pozycya ta jest uzasadniona, przeto wnosi Komisya aby ją w budżecie zamieścić.

2. Na budowę nowych dróg krajowych preliminuje Wydział krajowy . . 128.312 złr.

Pozycya ta jest uzasadniona, Komisya przeto wnosi aby ją w budżecie zamieścić.

3. Na przebudowanie dróg krajowych preliminuje Wydział krajowy . . 14.000 „

Zważywszy, iż kwota ta preliminowaną była w tem przypuszczeniu, iż z preliminowanej w roku 1868. na ten cel kwoty, pozostanie 14.000 złr. a według uchwalonego na r. 1868. budżetu z przyjętej kwoty 12.000 złr. pozostało tylko 8.000 złr.,—okazuje się na r. 1869. potrzeba 20.000 złr. Komisya przeto wnosi, aby na przebudowanie dróg krajowych przyjąć w budżecie kwotę . . . . . 20.000 „

4. Na utrzymanie dróg krajowych preliminuje Wydział krajowy . . . 172.477 „

który to wydatek pokryty będzie dochodem z myt na tychże drogach, przyjętym w kwocie 109.289 „

resztę zaś, fundusz krajowy ma ponieść w kwocie . . . . . 63.188 złr.

Komisya wnosi, aby pozycyę tę jako uzasadnioną w budżecie zamieścić.

5. Na budowę dróg powiatowych tytułem zasiłku, preliminuje Wydział krajowy 15.000 „

Zasiłek ten preliminowany jest stosownie do uchwały Wydziału krajowego z d. 6. Kwietnia 1868. Komisya wnosi, aby pozycyę tę w budżecie zamieścić.

6. Na budowę dróg gminnych jako zasiłek, preliminuje Wydział krajowy . 55.000 złr.

Zważywszy, iż według ustawy drogowej koszta budowy i utrzymania dróg gminnych ponosić powinny gminy z obszarami dworskiemi (§. 11.), a że wyjątkowo tylko do budowy drogi gminnej jeżeli jest ważną a zbyt dla gminy i obszaru dworskiego kosztowną, może udzielone być wsparcie z funduszu krajowego lub powszechnego (§. 18. ust. drog.),—że przeto ustawa chce, aby w tym wypadku, pojedynczym miejscowościom (gmina z obszarem dworskim) wsparcie dawane było, lecz nie aby droga kilkunastu milowa łącząca odległe a ważniejsze pod względem handlu i przemysłu punkta jako gminna była uważaną, a z funduszu krajowego dotowaną, gdyż droga taka pozornie gminna, jeżeliby przy pomocy z funduszu krajowego w sposób dróg powiatowych lub krajowych wybudowaną została, wynikłyby ztąd następnie koszta zarządu i utrzymania przechodzące siłę poszczególnych gmin. A jeżeliby i te koszta znowu z funduszu krajowego miały być opędzane, to nie wiadomo coby na ten czas drogi takie od krajowych odróżniało. Z drugiej zaś strony jeżeliby te drogi połowiczne miały po wybudowaniu uznane być za krajowe, to uspra-

wiedliwić znowu trudno pociągnienie przyległych gmin do budowy, kiedy według ustawy drogi, krajowe kosztem kraju a nie pojedynczych gmin mają być budowane. Zważywszy dalej, iż według §. 28. ust. dr. cały zarząd dróg gminnych należeć ma do zwierzchności gminnej i przełożonego obszaru dworskiego, zkąd wypływa, iż drogi z pomocą krajową kosztowniej budowane, przejść by musiały pod zarząd nie dający dostatecznych rękojmi — okazuje się, iż system faktycznie przez Wydział krajowy przyjęty, dotowania dróg nibyto gminnych, aby je w sposób właściwy drogom wyższego rzędu budować, niezgodny jest z postanowieniami ustawy drogowej i nie odpowiada też wymogom sprawiedliwości i warunkom dobrego zarządu. Komisya zatem wnosi, aby na budowę dróg gminnych tytułem zasiłku zamieścić w budżecie 15.000 zł. a zarazem stawia wniosek: Wysoki Sejm raczy uchwalić: system dotowania dróg gminnych z funduszu krajowego, celem ułatwienia im budowy tych dróg w sposób właściwy drogom wyższego rzędu ma na przyszłość być zaniechany. Zasiłki zaś na drogi gminne mają być dawane jedynie w wypadkach i w sposób ustawą drogową oznaczony (Ust. z d. 18. Sierpnia 1866. r.)

Budżet zatem drogowy na r. 1869. przez Komisyę budżetową przyjęty byłby:

1.	Koszta zarządu	47.500 złr.
2.	Na budowę dróg	178.312 „
3.	Na przebudowanie dróg	20.000 „
4.	Na utrzymanie	63.188 „
5.	Zasiłki dla dróg powiatowych	15.600 „
6.	Zasiłki dla dróg gminnych	15.000 „
	Ogółem .	339.000 złr.

Komisya wnosi aby wydatek na drogi w ogólnej sumie 339.000 zł. był w budżecie zamieszczony.

Co do zaległości konkurencyjnych i zwrotu zaliczek zwrotnych przez c. k. Namiestnictwo udzielonych z funduszu krajowego, oraz co do zwrotu poniesionych kosztów na budowę mostu na Dunajcu pod Czorsztynem, wnosi Komisya:

I. Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Poleca się Wydziałowi krajowemu aby ponownie upomniał się u c. k. Namistnictwa:

1. O jak najspieszniejsze przeprowadzenie i przedłożenie rachunków, ze wszystkich zaległości konkurencyjnych celem uwidocznienia rzeczywistego stanu funduszu drogowego, i oddania go w zarząd Wydziału krajowego.
2. O zwrot zaliczek zwrotnych, udzielonych przez c. k. Namiestnictwo z funduszu krajowego na drogi krajowe.

Poleca się zarazem Wydziałowi krajowemu, aby o zwrot kosztów wyłożonych z funduszu krajowego na budowę mostu na Dunajcu pod Czorsztynem, ponownie upomniał się u król. węgierskiego ministerstwa.

II. Zważywszy, iż kraj połączony dziś będąc kolejami żelaznemi, a przeto i zbliżony do krajów wyżej stojących pod względem przemysłu i bogactwa społecznego, nie można odkładać do późnych lat dopełnienia warunków spotęgowanej produkcyi, do których to warunków dobre komunikacye bezsprzecznie należą. Zważywszy dalej, iż drogi krajowe były przedtem zakładane bez należytego uwzględnienia tej okoliczności, iż gdzie jest kolej żelazna tam do niej jako do głównej arteryi komunikacyjnej winny z obu stron wpadać drogi, dla połączenia z nią jak najwięcej produkcyjnych okolic kraju, że przeto dziś wielka i nagła zachodzi potrzeba zaradzić dotkliwemu temu niedostatkowi, — komisya przyszła do przekonania, iż drogi z wyż wskazanych powodów za najpotrzebniejsze uznane, powinny by w jak najkrótszym czasie być wybudowane, a że to uwzględniając stosunki ekonomiczne kraju, i gniotący już dziś ciężar podatków, nie może być w inny sposób jak tylko funduszem w drodze pożyczki krajowej uzyskanym do pomyślnego przywiedzione być skutku. Komisya przeto wnosi i jak najmocniej Wysokiej Izbie poleca przyjęcie wniosku, który ma zaszczyt przedłożyć.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby przedłożył Sejmowi na najbliższej kadencyi projekt do sieci najpotrzebniejszych dróg krajowych, oraz plan pożyczki krajowej, przeznaczonej wyłącznie na budowę tychże dróg.

XIII. Różne przypadkowe.

(Stronica 32).

Referent p. Dr. Zyblikiewicz.

poz. 62.	Do rozporządzalności Wydziału krajowego	30.000 złr.
„ 63.	Rozmaite inne:	
	a) Utrzymanie i ustawienie słupów granicznych	300 „
	b) Wydatki na cechowania miar i wag	300 „
	c) Na zaległe z lat dawnych należytości dopłat na podwody dla c. k. wojska .	500 „
	razem . .	31.100 złr.

Zamieszczając powyższe pozycye na budżecie, Komisya budżetowa zaleca Wys. Izbie powyższe kwoty do przyjęcia i wnosi zarazem na wykreślenie projektowanego przez Wydział krajowy zasiłku dla giełdy lwowskiej w kwocie 500 złr.

2. Szpital główny we Lwowie.

Oddział chorych.

(Stronica 34—45).

Referent p. Ludwik hr. Wodzicki.

Z odwołaniem się do wniosku Komisyi budżetowej, uczynionego przy preliminarzu szpitalu głównego we Lwowie na rok 1868., powiększono w potrzebach:

Rubrykę I. płac urzędników i sług o	895 złr.	
„ III. adjutów o	353 „	
„ XIII. remuneracyi o	112 „	
razem o . . .		1.360 złr.
Doliczywszy tę kwotę do preliminowanej przez Wydział krajowy sumy wydatków . .		92.096 „
Wynosić będzie ogólna suma potrzeb		93.456 złr.
Przyjmując dalej zgodnie z preliminarzem Wydziału krajowego sumę dochodów na .		82.920 „
Okazuje się suma niedoboru		10.536 złr.

które to wynikłości Komisya budżetowa Wys. Izbie do przyjęcia zaleca.

3. Fundusz położnic we Lwowie.

(Stronica 48).

Referent p. Ludwik hr. Wodzicki.

W preliminarzu tego funduszu przypadają podobnież poprawki, będące w związku z wnioskiem w budżecie na rok 1868. postawionym i z poprawkami w oddziale chorych uczynionemi. W skutek tego powiększa się: w rubryce I. płace urzędników i sług o . . . . . 64 złr.
w rubryce XIII. remuneracye o . . . . . 8 „
razem o . 72 złr.
Doliczając tę kwotę do sumy potrzeb, zapreliminowanej przez Wydz. kraj. (str. 49.) . 7.034 „
wynosić będzie suma wydatków . . . 7.106 złr.
przyjmując bez zmiany preliminowaną przez Wydział krajowy sumę dochodów (str. 48.) . 554 „
okazuje się właściwy niedobór w kwocie . . . . . 6.552 złr.

Komisya budżetowa wnosi na przyjęcie tych kwot sprawdzonych.

4. Fundusz obłąkanych.

(Stronica 60).

Referent p. Ludwik hr. Wodzicki.

Odnośnie do poprawek uczynionych w preliminarzu szpitalu głównego we Lwowie przy oddziale chorych i położnic na rok 1868. i 1869., — i na podstawie dzielnika stałego istniejącego dla tych trzech oddziałów powiększono potrzeby w preliminarzu oddziału obłąkanych:

W rubryce I. płace urzędników i sług o	114 złr.
„ III. adjuta	490 „
„ XIII. remuneracye	15 „
razem .	619 złr.
Doliczywszy tę kwotę do preliminowanej przez Wydział kraj. sumy	42.331 „
Okazuje się właściwa suma wydatku	42.950 złr.
i porównawszy z sumą przez Wydz. kraj. preliminowaną, a przez Komisyę niezmienioną w kwocie	7.209 „
Okazuje się niedobór w kwocie	35.741 złr.

które to wynikłości Komisya budżetowa Wys. Izbie do przyjęcia zaleca.

5. Fundusz podrzutków.

(Stronica 72).

Referent p. Lud. hr. Wodzicki.

Komisya budżetowa nie mając przyczyn do zmiany tego preliminarza — wnosi: aby Wys. Izba takowy wedle projektu Wydziału krajowego, przyjąć zechciała.

6. Szpital św. Łazarza w Krakowie.

a. Oddział chorych sporadycznych.

(Stronica 82.)

Referent p. Lud. hr. Wodzicki.

Odwołując się do wniosku uczynionego do preliminarza szpitalu św. Łazarza na rok 1868., powiększono i na rok 1869. z powodu przyjęcia jednego sługi i dozorcy do zasiewów lasowych — następujące rubryki:

I. płace urzędników i sług o	134 złr.
XII. renumeracye . . . „	60 „
Razem o . . .	194 złr.

Wszystkie inne rubryki dochodów i wydatków uznano za odpowiedne i przyjęto bez zmiany. Dodawszy przeto preliminowaną przez Wydział krajowy sumę

potrzeb	34.006 złr.
będzie wynosić suma wydatków	34.200 złr.
W porównaniu ze sumą dochodów . .	41.852 „
okazuje się nadwyżka w dochodach	7.652 złr.

Komisya wnosi: Wysoka Izba raczy ten preliminarz wedle powyższego zestawienia przyjąć.

7. Szpital św. Łazarza w Krakowie.

b. Oddział położnic i podrzutków.

(Stronica 96.)

Referent p. Lud. hr. Wodzicki.

Oddział położnic i podrzutków ponosi w jednej trzeciej części niektóre wydatki będące w związku z oddziałem chorych; — dlatego poczyniono również poprawki, powiększając z powodu przyjęcia jednego sługi szpitalnego, rubrykę I. o . . . . . 66 złr.

Wszystkie inne rubryki wydatków jakoteż dochodów preliminowanych przez Wydział krajowy, pozostają bez zmiany.

Doliczając zatem powyższe 66 złr. do preliminowanej przez Wydział krajowy sumy potrzeb . . . . . 50.977 złr.

Wynosić będzie suma wydatków . . 51.043 złr.

W porównaniu ze sumą dochodów . . . . . 14.747 „

Okazuje się niedobór w kwocie . . 36.296 złr.

Komisya wnosi: Wysoka Izba raczy ten preliminarz wedle powyższego zestawienia przyjąć.

8. Szpital św. Ducha w Krakowie.

a) Oddział obłąkanych.

(Stronica 106.)

9. Tego samego szpitalu.

b) Oddział syfilitycznych.

(Stronica 114.)

Referent p. Lud. hr. Wodzicki.

Komisya zbadawszy powyższe preliminarze, nie znalazła powodów do zmiany takowych, wnosi zatem: aby Wysoba Izba rzeczone preliminarze przyjąć zechciała wedle projektu Wydziału krajowego.

10. Fundusz policyjny.

(Stronica 122.)

Referent p. Szuszkiewicz.

Dochody tego funduszu wynoszące wedle projektu Wydziału krajowego . . . 5.640 złr.

komisya zaleca bez zmiany do przyjęcia; w wydatkach powiększono w rub. I. podatki od odsetków obligacyjnych na mocy patentu odnośnego o 14 złr. a umniejszono w tejże rubryce, podatek czynszowy w skutek wyjaśnień otrzymanych od c. k. administracyi podatków o **5** zł.; — tym sposobem powiększono tę rubrykę o . . . 9 złr.

Dalsze rubryki pozostają nie zmienione, i wynoszą wedle projektu Wydziału krajowego . . . . . 4.577 złr.

Suma wydatków . . 4.586 złr.

W porównaniu z dochodami, okazuje się nadwyżka . . . . . 1.054 złr.

Komisya wnosi: Wysoka Izba raczy preliminarz funduszu policyjnego wedle powyższego układu przyjąć.

Preliminarz sumaryczny
funduszów krajowych na rok 1869.

Wysoka Izba raczy przyjąć następujący preliminarz sumaryczny dochodów i wydatków funduszów krajowych na rok 1869.

Dochody.

A. Fundusz krajowy w ściślejszem słowa znaczeniu:

1. Dochody własne		57.925 złr.

B. Fundusz krajowy w obszerniejszem słowa znaczeniu:

2. Szpital główny we Lwowie: Oddział chorych	82.920 złr.		
3. „ „ „ „ „ położnic	554 „		
4. „ „ „ „ „ obłąkanych	7.209 „		90.683 złr.
5. Fundusz podrzutków			1.500 „
6. Szpital św. Łazarza w Krakowie: Oddział chorych . . .	41.852 złr.		
7. „ „ „ „ „ położnic i podrzutków .	14.747 „		56.599 „
8. „ „ Ducha w Krakowie: Oddział obłąkanych . . .	4.969 złr.		
9. „ „ „ „ „ syfilitycznych . .	14.367 „		19.336 „
10. Fundusz policyjny			5 640 „
Suma dochodów . .			231.683 złr.

Wydatki.

I. Fundusz krajowy w ściślejszem słowa znaczeniu:

I.	Koszta Reprezentacyi kraju	84.640 złr.	
II.	„ zarządu	89.737 „	
III.	„ leczenia ubogich chorych	244.000 „	
IV.	„ szczepienia	126 „	
V.	Wydatki sanitarne	126 „	
VI.	Zasiłki dla zakładów dobroczynności	20.582 „	
VII.	„ dla zakładów naukowych i wychowania publicznego	39.754 „	
VIII.	„ na utrzymanie pomników historycznych . .	6.500 „	
IX.	Zwrot do funduszu zapomogi rozdawanej w roku 1866. .	43.608 „	
X.	Kwaterunkowe żandarmeryi	29.386 „	
XI.	Podatki i daniny	1.325 „	
XII.	Dopłaty na drogi krajowe	339.000 „	
XIII.	Różne przypadkowe	31.100 „	929.884 złr.

Fundusz krajowy w obszerniejszem słowa znaczeniu:

2. Szpital główny we Lwowie: Oddział chorych	93.456 zł.		
3. „ „ „ „ „ położnic	7.106 „		
4. „ „ „ „ „ obłąkanych	42.950 „	143.512 zł.	
5. Fundusz podrzutków		81.937 „	
6. Szpital św. Łazarza w Krakowie: Oddział chorych sporadycznych	34.200 zł.		
7. „ „ „ „ „ położnic i podrzutków	51.043 „	85.243 „	
8. „ „ Ducha w „ „ obłąkanych	9.058 zł.		
9. „ „ „ „ „ syfilitycznych	16.718 „	25.776 „	
10. Fundusz policyjny		4.586 „	
Suma wydatków		1,270.938 zł.	
W porównaniu z sumą dochodów		231.633 „	
Okazuje się niedobór		1,039.305 zł.	
Odtrąciwszy od tego przewyżkę dochodów pozostającą, wedle preliminarza sumarycznego z roku 1868. w zaokrągleniu		91.000 „	
Pozostaje przeto właściwy niedobór		948.305 zł.	

Niedobór ten pokryć należy dodatkami do podatków stałych. — Jeden cent dodatku do złotego austryackiego przynosi 58.000 zł., na pokrycie więc niedoboru 948.305 zł., potrzeba nałożyć dodatku po 16½ centów od każdego złotego austryackiego, co przyniesie dochodu, — razem . . . . . 957.000 „

i w porównaniu z powyższą kwotą niedoboru, wykazuje nadwyżkę o . . . 8.695 „

Komisya przeto przedkłada Wysokiej Izbie do uchwalenia następujące wnioski:

I. Uchwała finansowa o pokryciu niedoboru funduszu krajowego na rok administracyjny 1869.

Na pokrycie niedoboru funduszu krajowego w roku administracyjnym 1869. uchwala Sejm dodatki do podatków stałych z dodatkiem ⅓ części po 16½ centów, od każdego złotego austryackiego.

2. Wyjątkowo na rok 1869. przyzwala się Wydziałowi krajowemu przenosić oszczędności z jednej rubryki, na potrzeby rubryk innych.

Z drukarni K. Pillera 1868.

Sprawozdanie

komisyi konstytucyjnej z przedłożenia rządowego ustawy znoszącej postanowienia ograniczające udział niechrześciańskich członków gminy w reprezentacyi gminnej.

Komisya konstytucyjna wywiązując się z danego jej przez Wysoki Sejm polecenia na dniu 26. sierpnia r. b. wzięła pod rozwagę powyżwymienione przedłożenie rządowe, a zważywszy, że rzeczony projekt rządowy jest tylko ścisłem zastosowaniem zasady równouprawnienia i wprowadzenia jej do ordynacyi wyborczej dla gmin, do statutu dla miasta Krakowa i uchyla wreszcie nałożony miastu Brody stosunek liczbowy radców chrześciańskich i żydowskich, zważywszy że żydzi otrzymali już wszystkie najważniejsze prawa cywilne i polityczne, że więc odmawianie im równouprawnienia w gminie jest anomalią w ustawodawstwie gminnem naszego kraju — komisya przychyla się do projektu rządowego i wnosi:

Wysoki Sejm raczy ustawę pod ·/. załączoną przyjąć i uchwalić.

Sanguszko wł r.
przewodniczący.

Smolka wł. r.
sprawozdawca.

Sprawozdanie

komisyi edukacyjnej z wniosku rządowego i wniosku posła Czerkawskiego o nadzorze dla szkół ludowych.

Wysoka izba przekazała komisyi edukacyjnej dwa wnioski tyczące się ustanowienia nadzoru dla szkół ludowych do sprawozdania, jako to: przedłożenie rządowe o nadzorach miejscowych i powiatowych nad szkołami ludowemi, na posiedzeniu 9. września; wniosek posła Czerkawskiego o stosunku szkół ludowych do gmin i rad nadzorczych na posiedzeniu 12 września b. r.

Załatwiając tak przedłożenie rządowe jak i wniosek posła Czerkawskiego, składa komisya Wysokiej Izbie ustawę o nadzorze dla szkół ludowych.

Ustawa państwowa z dnia 25. maja 1868. uchylając szkoły ludowe z pod dotychczasowego nadzoru, oddaje ten nadzór krajowym Radom szkolnym, radom szkolnych okręgów i radom szkolnym miejscowym, pozostawiając ustawodawstwu krajowemu podział kraju na szkolne okręgi czyli powiaty (Bezirke) niemniej ustanawianie Rad szkolnych okręgowych i miejscowych i bliższe postanowienia, dotyczące składu, urządzenia i przsjęcia zakresu czynności dotychczasowych duchownych i świeckich rad szkolnych przez Rady szkolne miejscowe, okręgowe i Radę szkolną krajową.

Z przyznanego Sejmowi tą ustawą ustawodawczego zakresu wypada Wysokiej Izbie korzystać tem spieszniej, o ile że szkoły ludowe naszego kraju, jedna z głównych podwalin lepszej przyszłości, wymagają jak najrychlejszego uchylenia przejściowego i niepewnego stanu, w którym się obecnie pod względem nadzoru znajdują, że od zapewnienia im tego nadzoru zawisł ich wzrost, rozwój materyalny i intelektualny, pomnożenie ich liczby i zadośćuczynienie warunkom, bez których błogich i pożądanych skutków dla kraju przynosić nie mogą.

Komisya edukacyjna poszła w ułożeniu pierwszego tytułu ustawy projektowanej: o Radzie szkolnej miejscowej, głównie za skazówkami rządowego projektu. W kilku wszakże punktach widziała potrzebę odstąpić od niego, i tak: musiała uwzględnić różność naszych miejskich a wiejskich stosunków, a co się tycze ostatnich, szukać musiała podstawy podziału na terytorya Rad szkolnych miejscowych, nie w gminach, tak rozmaitych pod względem zaludnienia i zamożności, ale w samejże liczbie ludności, której minimum oznaczając mogła się spodziewać, że po za tą granicą znajdą się siły, trudnemu zadaniu nadzoru szkolnego podołać mogące. Zamiast wyborów z gminy, postanowiła komisya spożytkować organa, dzisiaj szkołą się zajmujące, tak zwane komitety konkurrencyjne, gdzie takowe istnieją, aby obok rad szkolnych miejscowych nie pozostawiać ciał, przeznaczeniem i zajęciem zbliżonych.

Układając drugi tytuł: „O radach okręgowych“, poszła komisya przeważnie za wnioskiem posła Czerkawskiego, w przekonaniu, że wielka liczba rad pośrednich utrudniłaby zadanie Rady szkolnej krajowej, pomnożyła koszta a nie znalazła może wszędzie dostatecznego żywiołu, któryby odpowiedni ważności zadania skład, tym radom pośrednim zapewnił. Wolała je zatem skoncentrować w miastach większych, posiadających szkoły wyższe i średnie i żywszy ruch umysłowy, spodziewając się, że z obszerniejszego okręgu łatwiejszym będzie wybór ludzi zdolnych i gorliwych, którzy będą w stanie poświęcić pracę swoją tak ważnemu celowi. Widziała ona nadto w wniosku p. Czerkawskiego rękojmię szybszego wykonania uchwał Ra-

dy okręgowej w Wydziale jej wykonawczym, skrzętność w powoływaniu zastępców ciał autonomicznych, mniejszą liczbę wizytatorów czyli inspektorów szkół ludowych, która się z trudnością wynalezienia zdolnych osobistości lepiej rachuje i podaje możność jak najodpowiedniejszego tych tak ważnych posad obsadzenia. Nadmienić tu musi komisya, że widząc ustawodawstwu krajowemu zapewnione prawo oznaczenia okręgów szkolnych, nie mogła się czuć obowiązaną brać je za jedno z powiatami politycznemi, jak tego chce przedłożenie rządowe.

W ogólności wychodziła komisya edukacyjna z przekonania, że w organizacyi nadzorów szkolnych miejscowych rachować się należy z istniejącemi już instytucyami i używać ich pomocy. Że z drugiej strony niepodobna się ograniczać pojęciem gminy, ale zakreślać należy Radzie miejscowej takie granice, w jakich ustanawiająca ją Rada szkolna odpowiednie do wykonywania nadzoru znaleść może siły i warunki. Że nareszcie Rada miejscowa winna ile możności spożytkować jak najwięcej interesujących się dobrem szkoły żywiołów, aby instytucyi nadzorowanej zapewnić opiekę i przychylność.

Ze względu na kościoł i wyznanie, starała się komisya tak słusznym wymaganiom stosunków naszych krajowych pod względem religijnym, jak zasadzie wolności i głębokiemu swemu przekonaniu o ważności czynnika religijnego w wychowaniu zadosyć uczynić.

W pośrednich między Radą szkolną krajową a Radami miejscowemi organach nadzorczych, miała komisya edukacyjna na względzie obie strony, pomiędzy któremi Rady okręgowe stanęły. Skład ich wystarcza zdaniem komisyi do reprezentowania interesów autonomicznych i wyznaniowych, jak też do zadosyć uczynienia wymaganiom, jakie organ naczelny edukacyi krajowej, Rada szkolna ze względu na możność wykonania swoich rozporządzeń, stawiać może.

W wyliczeniu atrybucyi Rad nadzorczych uwzględniała komisya szczególniej środki do polepszenia bytu materyalnego nauczycieli, środki przeprowadzenia przymusowego uczęszczania do szkoły i środki powiększenia liczby szkół ludowych.

Z tych przyczyn wnosi komisya:

Wysoka Izba raczy uchwalić następującą ustawę:

Dr. **Majer** w. r.
przewodniczący.

J. Szujski
sprawozdawca.

Wniosek.

Wysoki Sejm raczy uchwalić w myśl załączonego projektu „Ustawę tyczącą się stosunku szkół ludowych do gmin i władz nadzorczych.“

Lwów dnia 4. września 1868 r.

Wnioskodawca: E. Czerkawski,
poseł czortkowski.

Zygmunt Sawczyński, poseł tarnopolski.—Pfeiffer. — Kabat — Pietruski. — Zyblikiewicz. — J. Czartoryski. — Leon Chrzanowski. — Hubicki. — Cieński. — Agopsowicz.— Hönigsmann. — Samelson. — A. Potocki. — Ziemiałkowski.

Ustawa

ważna dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, tycząca się stosunku szkół narodowych (ludowych) do gmin i do władz nadzorczych.

Tytuł I.

Postanowienia ogólne.

§. 1.

Każda gmina miejscowa jest obowiązana, podać swym członkom sposobność do nabycia w wieku, do nauki szkolnej przeznaczonym, wiadomości początkowych, wszelkiego stanu ludziom w życiu towarzyskiem nieodbicie potrzebnych, a które jako takie określają bliżej ustawy.

W razie nieuzasadnionego oporu, może być do wypełnienia tej swojej powinności, w stosowny sposób przyniewoloną.

§. 2.

Wolno jest gminom użyć do celu, poprzednim artykułem wskazanego, szkół przez trzecie osoby w tem samem miejscu założonych, jeżeli ich urządzenie odpowiada warunkom ustawami przepisanym. Bliższe określenie wzajemnych praw i obowiązków, ztąd pomiędzy gminą a właścicielami szkoły wynikających, pozostawia się porozumieniu obu stron, byle przez to nie zostały naruszone istniejące przepisy.

W każdym innym przypadku gmina będzie miała obowiązek, zakładać u siebie odpowiednie szkoły gminne, czyli miejscowe (wiejskie lub miejskie), i dawać im stosowne utrzymanie.

§. 3.

Ilość szkół miejscowych, przez każdą gminę utrzymać się mających, zależeć będzie od właściwej potrzeby. Wszakże przyjmuje się jako prawidłowy stosunek, że na każde 5000 dusz w gminie, jedna szkoła przypadać powinna.

Nadwyżki obowiązywać będą wtenczas dopiero do zaprowadzenia nowej szkoły, gdy dojdą liczby tysiąca mieszkańców.

Przeciwnie, gdyby ogół mieszkańców, gminę miejscową zaludniających, nie wynosił nawet tysiąca dusz upoważnione będą władze szkolne zezwolić na jej połączenie ze sąsiednią gminą miejscową w jednę gminę szkolną, ze wspólną szkołą gminną, jeżeli nabędą przekonania, że przez takie połączenie nie ucierpi cel szkoły.

§. 4.

Rozszerzenie szkoły miejscowej co do klas i wiadomości w niej udzielać się mających, zależeć będzie przedewszystkiem od uchwał reprezentacyi gminnej. Będzie jednak mogło także z urzędu, przez najwyższą władzę szkol-

ną krajową, na wniosek rady szkolnej okręgowej, w porozumieniu z Wydziałem krajowym być zarządzonem, jeżeli się okaże ze względu na stosunki gminy potrzebnem i wykonalnem.

Programat rozszerzonej szkoły (plan naukowy) potrzebuje w każdym razie zatwierdzenia Rady szkolnej krajowej

§. 5.

W jednej izbie szkolnej nie będzie pobierać nauki więcej nad 60 dzieci. Skoro liczba ich przekroczy tę granicę, wypadnie rozdzielić je na kilka izb. Zabudowanie szkolne winno, ile możności, z góry obliczone być na tę potrzebę.

Gmina postara się o to, aby dziewczęta oddzielnie od chłopców mogły pobierać naukę.

§. 6.

Liczbie izb szkolnych odpowiadać będzie zwyczajnie liczba nauczycieli.

Jednemu z nich powierzone ma być bezpośrednie kierownictwo całej szkoły. Jemu należeć się będzie prócz zwyczajnego utrzymania, wolne pomieszkanie w skzolnem zabudowaniu.

§. 7.

Utrzymanie nauczyciela szkoły gminnej oznaczy bliżej w każdym razie wzajemne porozumienie między nim a gminą, względnie jej komitetem szkolnym. Nie będzie jednak rocznie wynosiła mniej, jak wartość targowa stu czterech mierzyc pszenicy, w najbliższem mieście przeciętnie praktykowana.

§. 8.

Każda szkoła zaopatrzoną będzie dostatecznie w potrzebne do skutecznego udzielania nauki przyrządy.

§. 9.

Nakładu na szkołę miejscową dostarczy przedewszystkiem dochód z fundacyi, szczegółowo na to przeznaczonej.

Wolno jest gminie, celem częściowego zastąpienia wydatków na utrzymanie szkoły potrzebnych, zaprowadzić opłatę szkolną, od pojedyńczych uczniów pobierać się mającą. Ta jednak nie powinna przewyższać rocznie poczwórnej zapłaty dziennej wyrobnika, w miejscu używanej, a uczniowie ubodzy będą od niej zupełnie wolni.

Zresztą niedobór zastąpiony być ma z dochodów gminy, a ta upoważnioną jest rozpisywać na ten cel dodatki do podatków i składki, w granicach ustawą gminną i konkurencyą określonych.

Gdyby powyższe źródła nie wystarczyły, otrzyma gmina zasiłki z funduszu powiatowego, ewentualnie krajowego, a wedle okoliczności z funduszu szkół normalnych.

§. 10.

Jeżeli członkowie jakiego wyznania lub obrządku religijnego, w gminie istniejącego, odrębną dla siebie pragną mieć szkołę (konfesyjną), mogą ją utworzyć; ograniczeni będą wszelako pod względem funduszów jej założenia i utrzymania, do składek przez swoich współwyznawców wnoszonych.

Wyjątki od tej ostatniej zasady nastąpić mogą jedynie w drodze ustawodawczej.

§. 11.

Dołoży się starania, aby powstała w każdym powiecie politycznym jego kosztem przynajmniej jedna szkoła powiatowa, któraby młodzieży, sposobiącej się po ukończeniu nauki pierwszego stopnia do zawodów przemysłowych (rękodzielniczego, handlowego, rolniczego), wedle szczegółowych stosunków lub wymagań powiatu, udzielała średniego zasobu ogólnej oświaty, do postępowego wykonywania obranego zawodu potrzebnych.

Takie szkoły połączone być mogą ze stosownie do tego urządzonemi szkołami miejscowemi.

§. 12.

Ze szkołą miejscową, a względnie powiatową w miejscu urzędowania Rady szkolnej okręgowej, połączone będą kursy pedagogiczne (seminarya nauczycieli). Najwyższym celem tej szkoły, także normalną *(école normale)* zwanej, będzie kształcić zdolnych nauczycieli dla szkół narodowych (ludowych) przynależnego okręgu, a w miarę środków i programatu, także dla szkół narodowych (ludowych) w ogóle.

Koszta zakładów pedagogicznych pomienionego rodzaju, opędzać się będą z funduszu szkół normalnych.

§. 13.

W każdej szkole ludowej (miejscowej, powiatowej, normalnej) urządzone zostaną kursy nauki powtarzającej *(Wiederholungsunterricht)*, a wedle okoliczności także kursy dla dorosłych (*cours d'adultes; Fortbildungs-Unterricht*),

W celu zapewnienia i utrwalenia skutków tych kursów, założoną i uposażoną być ma przy każdej szkole odpowiednia potrzebom oświaty ludowej biblioteka, której zarząd obejmie kierujący szkołą nauczyciel.

Tytuł II.

O komitetach szkolnych.

§. 14.

Bezpośredni dozór szkoły miejscowej należy do komitetu szkolnego miejscowego.

Ten składać się będzie z członków komitetu konkurencyjnego, duszpasterzy miejscowych i kierującego nauczyciela (dyrektora) szkoły. Wybierze ze swojego grona przewodniczącego i kasyera na rok jeden prostą większością głosów, wyłączając atoli od wybieralności nauczyciela (dyrektora) szkoły.

Po upływie swego urzędowania przewodniczący i kasyer znowu na dalszy rok mogą być wybrani.

Dla prowadzenia przypadających spraw kancelaryjnych, dodany będzie komitetowi ze strony gminy pisarz. Ten za zezwoleniem komitetu będzie mógł bywać na jego posiedzeniach dla dawania potrzebnych wyjaśnień wszelako bez stanowczego głosu.

§. 15.

Komitet szkolny miejscowy jest prawnym zastępcą szkoły w jej stosunkach cywilnych.

Stara się o jej materyalny i moralny rozwój. Jego członkowie w miarę przyjętych na się osobiście obowiązków, a zresztą do niepodzielnej ręki odpowiedzialni są wobec prawa za wszystkie szkody, jakieby ponieść mogła szkoła z ich winy.

§. 16.

Komitet szkolny miejscowy stara się przez swoich członków, komitet konkurencyjny składających, o wystawienie i utrzymanie w dobrym stanie budynków szkolnych.

§. 17.

Komitet szkolny miejscowy zawiaduje majątkiem i dochodami szkoły.

Utrzymywać będzie stałą tabelę zakładowych jej funduszów, i sporządzać raźnie uprzednie wykazy (preliminarze) spodziewanych ztąd dochodów, jako też zastąpić się mających wydatków. Na podstawie tych ostatnich formułować będzie swe żądania o potrzebne zasiłki z funduszów gminy, albo, za jej pośrednictwem wedle okoliczności o zasiłki z innych funduszów publicznych. Do niego należy użyć stosownych środków, by w stanie płynnym utrzymać dochody szkole zapewnione.

Wszystkie pomienione zasiłki i dochody przekazane być mają do rąk komitetu szkolnego i do jego rozporządzenia, pod warunkiem składania rocznych rachunków, których sprawdzenie należeć będzie do reprezentacyi gminnej, a w razie, gdyby szkoła kilku gminom była wspólna do komisyi przez właściwe reprezentacye na ten cel wysadzonej.

Pozbywać lub obciążać fundusze szkoły, będzie mocen komitet tylko za wyraźnem upoważnieniem reprezentacyi gminnej, przez nią w myśl ustawy gminnej udzielonem.

§. 18.

Rzeczą komitetu szkolnego jest, czynić wnioski względem rozszerzenia lub ścieśnienia programatu szkoły. W razie uchylenia tych wniosków przez reprezentacyę gminną lub Radę szkolną okręgową, będzie miał prawo żądać wyjawienia jego powodów, i zanieść przeciw niemu rekurs do Rady szkolnej krajowej.

§. 19.

Komitet szkolny miejscowy czuwa nad tem, aby dzieci regularnie uczęszczały do szkoły.

Temu gwoli, otrzyma rocznie, za pośrednictwem przełożeństwa gminy, listę dzieci będących w wieku do szkoły przeznaczonym, a od nauczyciela kierującego szkołą, tygodniowo wykazy pilności uczniów w odwiedzaniu nauki. Porównawszy jednę z drugiemi, wpływać będzie, głównie drogą zachęty i perswazyi, na rodziców i opiekunów, aby dzieci pilnie do szkoły posyłali; przyjmować i sprawdzać wniesione w tym względzie tłumaczenia; przeciw trwającym zaś upornie w zaniedbaniu swych rodzicielskich lub opiekuńczych względem wychowania dzieci obowiązków, wezwie na podstawie §§. 139. i 216. Ustawy cywilnej pomocy powołanych do tego władz, a mianowicie sądu właściwego.

Jeżeliby wpływały z tego tytułu jakie kary pieniężne, przekazane będą na ręce komitetu szkolnego, funduszowi szkoły miejscowej.

§. 20.

W razie opróżnienia posady nauczyciela w szkole miejscowej, komitet szkolny sam, lub zniosłszy się z Radą szkolną okręgową zarządzi bezzwłocznie, tymczasowe zastępstwo, powołując na nie kandydata, posiadającego upoważnienie do wykonywania nauczycielstwa. Równocześnie wezwie Radę szkolną okręgową, do rozpisania konkursu względem stałego obsadzenia posady.

Po upływie terminu wybierze stałego nauczyciela z listy usposobionych do tej posady kandydatów, przedstawionej sobie przez pomienioną Radę, którą oraz zawiadomi o zapadłym wyborze.

Wolno atoli komitetowi szkolnemu mianować nauczyciela przy szkole miejscowej, także bez poprzedniego rozpisania konkursu, jednakowoż ważną staje się taka nominacya dopiero po otrzymanem zatwierdzeniu przez Radę szkolną okręgową.

§. 21.

Komitet szkolny miejscowy dopilnuje przez swych członków, do których wszakże nauczyciel szkoły nie może należeć, aby nauka szkolna odbywała się w przeznaczonych przezeń na to godzinach, regularnie i bez ujmy czasu; nieomieszka przekonywać się o pilności i zachowaniu uczniów, zagrzewać przedewszystkiem moralnemi pobudkami nauczyciela i uczniów do pełnienia obowiązków, i oraz obudzać w mieszkańcach gminy zajęcie dla dobra i rozwoju szkoły.

Bronić będzie nauczyciela przeciw niezasłużonym pociskom lub prześladowaniom niechętnych osób, i łagodzić ile możności, w drodze pojednawczej, wynikające między nim a rodzicami i opiekunami uczniów, jakoteż członkami gminy w ogóle, nieporozumienia.

W sprawach pedagogicznych i karności służbowej, podlega nauczyciel bezpośrednio Radzie szkolnej okręgowej. Przymusowe oddalenie jego od posady nastąpić może tylko w skutek wyroku Rady szkolnej krajowej.

Bezpośredni dozór i kierownictwo nauki religii należy do miejscowego dusz pasterza.

§. 22.

Jeżeli się znajduje w gminie więcej niż jedna szkoła, ustanowiony być może dla każdej z nich osobny komitet szkolny. Wszystkie komitety szkolne miejscowe gminy, w jedno ciało połączone, stanowią komitet szkolny gminy.

Ten pod przewodnictwem prezesa, obranego absolutną większością głosów, z ograniczeniem w §. 14. wskazanem, z pomiędzy członków wszystkich komitetów miejscowych, na rok jeden, zgromadza się co trzy miesiące, dla powzięcia uchwał, w sprawach wszystkim szkołom miejscowym gminy wspólnych. Do tych należą:

a) sprawy budżetu, o ile jeszcze nie są dla każdej szkoły z osobna wydzielone;

b) sprawy wewnętrznego urządzenia, o ile chodzić może o to, aby wszystkie szkoły miejscowe gminy stały pomiędzy sobą w pewnym organicznym związku;

c) odgraniczenie gmin szkolnych, i ustalenie porządku w odwiedzaniu szkoły przez dzieci;

d) przenoszenia nauczycieli z jednej szkoły do drugiej.

§. 23.

Szkoły, utrzymywane przez członków pewnego wyznania albo obrządku religijnego jako takich (konfesyjne), otrzymają także swoje komitety szkolne miejscowe.

Te pod kierunkiem właściwych duszpasterzy, lub ich zastępców, mieć będą po dwóch członków, wybieranych od trzech do trzech lat przez zgromadzenia współwyznawców.

Zakres czynności takich komitetów odpowiada zupełnie kompetencyi komitetów szkolnych miejscowych, dla szkół gminnych ustanowionych, z tym jedynie wyjątkiem, że stosunek do gminy miejscowej zastąpiony być ma stosunkiem do gminy konfesyjnej, wedle zasad osobnemi przepisami objętych.

§. 24.

Podobnie, dla każdej szkoły powiatowej utworzony zostanie komitet szkolny powiatowy.

Składać się zaś będzie z trzech członków, przez reprezentacyę powiatową od trzech do trzech lat mianowanych, z dyrektora szkoły powiatowej, i duszpasterzy miejsca, gdzie się szkoła znajduje. Wybierze sobie ze swojego grona, przewodniczącego i kasyera na trzy lata, i wykonywać będzie względem szkoły powiatowej podobne atrybucye, jakie służą komitetowi szkolnemu miejscowemu względem szkoły miejscowej, o ile jej odmienne stanowisko i przeznaczenie, samo przez się nie uzasadnia pewnych różnic lub ograniczeń.

§. 25.

Jeżeli szkoła powiatowa połączona jest ze szkołą miejscową, natenczas wzmocni się komitet szkolny powiatowy członkami komitetu konkurencyjnego gminy, i wykonywać będzie zarówno atrybucye komitetu powiatowego jakoteż miejscowego, a wedle okoliczności także komitetu szkolnego gminy.

Tytuł III.

O Radach szkolnych okręgowych.

§. 26.

Celem zaprowadzenia pewnej łączności pomiędzy szkołami, położeniem miejscowem, jako też tożsamością potrzeb ludności, z nich korzystać mającej, zbliżonemi; tudzież dla umożebnienia dosadniejszego nadzoru, rozpada się Królestwo Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem na dwanaście okręgów szkolnych, z których każdy otrzyma Radę szkolną okręgową, jako władzę, w sprawach edukacyi narodowej (ludowej) nadzorczą i wykonawczą.

Rady szkolne okręgowe będą miały swe siedziby w Krakowie, Nowym Sączu, Tarnowie, Rzeszowie, Przemyślu, Samborze, Lwowie, Brzeżanach, Stanisławowie, Kołomyi, Tarnopolu i Brodach.

Zmiany, co do liczby okręgów szkolnych, jako też co do siedzib Rad szkolnych okręgowych nastąpić mogą tylko w skutek ustawy krajowej.

§. 27.

Członkami Rady szkolnej okręgowej będą:

a) jeden delegowany Rady szkolnej krajowej z prawem przewodniczenia w Radzie szkolnej okręgowej, z tytułem „kuratora okręgu szkolnego“;

b) jeden delegowany Wydziału krajowego, mający oraz przeznaczenie, zastępować nieobecnego kurotora;

c) delegaci władz duchownych wyznań lub obrządków religijnych, z których dzieci w dostatecznej, wedle orzeczenia Rady szkolnej krajowej liczbie, do szkół okręgu uczęszczają; mianowicie jeden delegat dla każdego wyznania lub obrządku;

d) delegaci, przez reprezentacye powiatów politycznych do okręgu szkolnego należących, mianowani dla każdego powiatu jeden;

e) jeden delegat stanu nauczycielskiego, obrany na powszechnem zgromadzeniu (konferencyi) nauczycieli okręgu;

f) wizytator okręgu szkolnego.

§. 28.

Delegowani Rad powiatowych i stanu nauczycielskiego od trzech do trzech lat będą obierani. Delegowany Wydziału krajowego pozostanie na swem stanowisku, póki nowy Wydział nie obejmie urzędowania, od którego zależeć będzie, czyli go zechce nadal zatwierdzić, albo innym delegatem zastąpić; delegowany Rady szkolnej jakoteż delegowani władz duchownych, póki nie zostaną odwołani przez swoich mocodawców. Wizytator okręgu szkolnego, wzięty z liczby fachowych pedagogów, jest urzędnikiem stanu w klasie VIII, i otrzymuje jako taki swą nominacyę od Rady szkolnej krajowej, wedle zasad dla urzędów publicznych ważnych.

§. 29.

Rada szkolna krajowa wstrzymać się może od nominacyi osobnego kuratora, i poleci sprawowanie tego urzędu jednemu z członków Rady okręgowej w § 27 pod lit. b) c) lub d) wzmiankowanych. Jeżeliby wybór padł na delegata Wydziału krajowego, natenczas Rada okręgowa sama, większością głosów wybierać ma zastępcę kuratora jednego ze swoich członków, §. 27. pod lit. c) lub d) nadmienionych.

§. 30.

Rada szkolna okręgowa dzieli się na kompletną i wykonawczą.

Rada wykonawcza składa się z kuratora, jego zastępcy i wizytatora; w kompletnej zasiadają wszyscy w §. 27 wymienieni członkowie.

Nieobecność którego bądź z członków, niespowodowana winą przewodniczącego, nie wstrzymuje ani ukonstytuowania ani czynności Rady.

§. 31.

Rada szkolna okręgowa wykonawcza jest stale obecną w miejscu swego urzędowania, ustawą przepisanem, i załatwia bieżące sprawy administracyi szkolnej.

Wykonuje uchwały Rady kompletnej, tudzież polecenia Rady szkolnej krajowej.

Wszystkie jej ekspedycye wygotowują się pod powagą kuratora.

Gdy z jej członków może zażądać, aby w sprawach przypadających odniesiono się do decyzyi Rady kompletnej, lub wedle okoliczności, Rady szkolnej krajowej. Takiemu żądaniu zawsze zadość stać się winno, wyjąwszy wypadki naglące, lub gdzieby zwłoka bezpośrednio przynieść mogła szkodę interesowanym stanom. Wtenczas kurator mocen będzie, z własnego ramienia rozporządzić, co uzna za stosowne, zdając o tém równocześnie sprawę Radzie szkolnej krajowej. Wszakże takie rozporządzenie utraci swą prowomocność, skoro przez Radę szkolną krajową, czy to z własnego początkowania, czy to na wniosek Rady okręgowej kompletnej zostanie cofniętem.

§. 32

Wizytator szkolnego okręgu jest stałym referentem w Radzie szkolnej okręgowej, tak kompletnej, jakoteż wykonawczej. Jako taki odpowiedzialnym jest osobiście w obec Rady szkolnej krajowej za wykonanie przepisów dotyczących.

Dodany mu będzie do pomocy sekretarz, który podczas jego nieobecności zastępować będzie go w Radzie, atoli tylko z głosem doradczym.

§ 33.

Będzie obowiązkiem wizytatora, stosownie do instrukcyi, przepisanej mu przez Radę szkolną krajową, zwiedzać od czasu do czasu szkoły ludowe okręgu, badać ich stan i potrzeby, i zdawać Radzie okręgowej sprawę o wypadkach tej swojej czynności.

§. 34.

Wizytator będzie miał kierownictwo i dozór zakładów pedagogicznych (seminaryów nauczycielskich) okręgu a w szczególności zakładu pedagogicznego, znajdującego się w miejscu, gdzie Rada szkolna okręgowa ma swe urzędowe stanowisko; jest oraz stałym członkiem komisyi egzaminacyjnej, która celem ukwalifikowania przyszłych nauczycieli, dla każdego z zakładów pedagogicznych będzie postanowioną.

§. 35.

Wizytator przewodniczy imieniem Rady szkolnej okręgowej powszechnym zgromadzeniom (konferencyom) nauczycieli okręgu.

§. 36.

Rada szkolna okręgowa kompletna zgromadzać się będzie regularnie, w dni na to przeznaczone, przynajmniej raz w miesiąc, jeśli nie zostanie prócz wyznaczonego terminu na nadzwyczajne posiedzenie zwołaną przez kuratora.

Nada sobie, w porozumieniu z Radą szkolną krajową, regulamin czynności, i określi bliżej kompetencyę Rady okręgowej wykonawczej.

§. 37.

Rada szkolna okręgowa kompletna wysłucha na każdem ze zwyczajnych swych zgromadzeń przedewszystkiem sprawozdania Rady wykonawczej o przedsięwziętych przez nią krokach, jako też w ogóle o toczących się sprawach, i poweźmie stosowne do przedstawionego sobie, tak przez Radę wykonawczą, jak i przez pojedyńczych swych członków, stanu rzeczy w szkolnym okręgu uchwały.

§. 38.

Rada szkolna okręgowa kompletna rozbierać będzie przedstawione sobie przez wizytatora sprawozdania z podjętych przez niego oględzin szkół, i przeszle je, opatrzone własnemi uwagami, Radzie szkolnej krajowej do dalszego urzędowego użytku.

§. 39.

Będzie zadaniem Rady szkolnej okręgowej przestrzegać w ogóle potrzeb szkół narodowych (ludowych), jako też innych zakładów okręgu, oświatę ludową na celu mających, i stawiać wnioski, lub wedle okoliczności, przedsiębrać kroki, tyczące się ich utworzenia, rozszerzenia lub przeistoczenia.

Przekładać będzie Radzie szkolnej krajowej na jej wezwanie, swe opinie w przedmiotach, tyczących się szkół narodowych (ludowych), okręgu i czuwać nad wykonaniem istniejących ustaw i przepisów.

Ze względu na ten zakres jej czynności, będzie każdy z członków Rady szkolnej okręgowej miał prawo, zwiedzać osobiście szkoły ludowe, a mianowicie: delegaci Rad powiatowych szkoły swego powiatu, delegaci władz duchownych szkoły służące dzieciom ich wyznania lub obrządku, inni delegaci szkoły całego okręgu, i przekonywać się naocznie o ich stanie i potrzebach.

Nie może im też być zabronionem, zdawać z uczynionych spostrzeżeń sprawę swoim mocodawcom.

§. 40.

Rada szkolna okręgowa sporządzi wykazy potrzebnych dla każdej szkoły z osobna zasiłków z funduszów powiatowych, lub w ogóle publicznych, i przedstawi je właściwym władzom lub zgromadzeniom do uwzględnienia i stosownego użytku.

§. 41.

Rada szkolna okręgowa, w komplecie będąca, mianuje komisye, które łącznie z wizytatorem egzaminować będą opuszczających zakłady pedagogiczne uczniów, jako też w ogóle kandydatów stanu nauczycielskiego, i wystawiać patenty (dyplomy) na nauczycielstwo tym, co ze skutkiem odbędą egzamin przepisany.

§ 42.

Na żądanie komitetów szkolnych miejscowych lub powiatowych, ogłaszać będzie Rada szkolna okręgowa konkursy na opróżnione posady nauczycieli szkół ludowych, a na podstawie otrzymanych podań, ułoży listę kandydatów, z których właściwy komitet wybierze sobie nauczyciela.

Do pomienionej listy wejść mogą tylko kandydaci, ktorych kwalifikacya nie ulega wątpliwości.

§. 43.

Rada szkolna okręgowa kompletna wykonuje w pierwszej instancyi juryzdykcyę w sprawach karności służbowej, nad wszystkiemi nauczycielami szkół ludowych okręgu.

§. 44.

Rada szkolna okręgowa kompletna nadaje powszechnym zgromadzeniom (konferencyom) nauczycieli okręgu stosowne urządzenia, i czuwa nad ich postępem.

Pod jej opieką zostają utworzyć się mające w każdym okręgu, na zasadach wzajemności zakłady, zabezpieczające emeryturę wysłużonym nauczycielom, a pensye ich wdowom i sierotom.

§. 45.

Przeciw uchwałom Rady szkolnej okręgowej mogą założyć rekurs do Rady szkolnej krajowej ci, co się czują niemi dotknięci.

Jeżeliby pomienione uchwały stały w sprzeczności z ustawami, kurator wstrzyma ich wykonanie, bądź z własnego początkowania, bądź na wniosek wizytatora, odwołując się do decyzyi Rady szkolnej krajowej.

§. 46.

Rada szkolna okręgowa ogłaszać będzie, co trzy lata, drukiem, sprawozdania ze swych czynności, i z postępu edukacyi ludowej w okręgu.

Ustawa,

obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem,

o władzach nadzorczych dla szkół ludowych.

Za zgodą Sejmu krajowego Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkim Księstwem krakowskiem rozporządzam co następuje:

Tytuł I.

Rada szkolna miejscowa.

§. 1.

Szkoły ludowe utrzymywane w całości lub częściowo z funduszów państwa, kraju lub gminy zostają pod bezpośrednim nadzorem Rad szkolnych miejscowych.

§. 2.

Rady szkolne miejscowe po wsiach wykonywać będą nadzór szkolny w obrębie liczącym przynajmniej 2000 ludności. Granice takiego obrębu i siedzibę wiejskiej Rady szkolnej miejscowej oznaczy Rada szkolna krajowa na przedstawienie Rady szkolnej okręgowej.

Dla wsi zamożnych i ludnych postanowić może Rada szkolna krajowa wyjątkowo osobne Rady szkolne miejscowe, bez względu na to, czy cyfra ludności 2.000 wynosi

§. 3.

Wiejska Rada szbolna miejscowa składa się:

a. Z członków komitetu lub komitetów konkurencyjnych szkoły lub szkół w obrębie Rady szkolnej miejscowej istniejących.

b. Z pasterzy dusz parafii, które w całości lub częściowo wchodzą w obręb Rady szkolnej miejscowej.

c. Z przewodniczącego nauczyciela szkoły lub z przewodniczących nauczycieli szkół pod nadzorem Rady miejscowej zostających.

W braku komitetu konkurrencyjnego wybiera rada gminy posiadającej szkołę w jego miejscu do Rady miejscowej trzech członków na lat sześć.

§. 4.

Wiejska Rada miejscowa, w której skład weszło więcej jak 9 członków, wybiera z grona swego Wydział z 7 członków na przeciąg jednego roku. W wydziale tym mają być wszystkie, pod *a. b. c.* wymienione kategorye

*

członków reprezentowane. Wydział ten załatwia wszystkie czynności Rady pełnej i zdaje tejże Radzie pełnej rachunek z swoich czynności raz do roku.

§. 5.

Po miastach, wejdą w skład Rady skolnej miejscowej;

a. Delegaci gminy.

b. Pasterze dusz miejscowi lub ich zastępcy.

c. Przewodnik szkoły lub przewodnicy szkół w mieście istniejących.

Delegatów gminy do miejskiej Rady szkolnej miejscowej wybiera reprezentacya gminna na lat sześć, w liczbie przez Radę szkolną krajową w ten sposób oznaczonej, aby na każdą szkołę w mieście wypadło przynajmniej dwóch delegatów.

W miastach mających komitet konkurrencyjny zajmą miejsce delegatów gminy, członkowie komitetu konkurrencyjnego.

Dla strzeżenia interesów młodzieży izraelickiej, o ile ona dziesiątą najmniej część uczęszczającej do szkoły lub szkół wynosi, wejdzie do wiejskiej Rady szkolnej miejscowej delegat wyznaczony przez gminę wyznaniową izraelicką.

§. 6

Reprezentacya gminy wiejskiej może za zezwoleniem Rady szkolnej krajowej ustanowić w mieście, większą liczbę szkół posiadającem kilka szkolnych dzielnic, z których każda otrzyma z zachowaniem powyższych przepisów osobną Radę szkolną miejscową.

§ 7.

Szkoły ludowe, połączone z seminaryami nauczycielskiemi wyjęte są z pod władzy Rady szkolnej miejscowej, jeżeli w całości lub częściowo z funduszów gminnych utrzymywane nie są. W tym ostatnim razie nadzoruje takie szkoły Rada szkolna miejscowa wedle ustępów 1 — 7 §. 14. niniejszej ustawy.

§. 8.

Wybranym do Rady szkolnej miejscowej być może każdy, komu służy toż samo prawo względem Rady gminnej. Utrata prawa wyborczego pociąga za sobą wykluczenie z Rady szkolnej miejscowej.

Od obowiązku przyjęcia wyboru do Rady szkolnej miejscowej wolnym być może tylko ten, komu służy to prawo względem wyboru do reprezentacyi gminnej, albo kto w ostatnich 6 latach był członkiem Rady szkolnej miejscowej. Nieusprawiedliwione nieprzyjęcie wyboru karać może Rada szkolna okręgowa grzywnami od 20 do 100 złr. które to grzywny na cele szkolne użyte być mogą.

§. 9.

Członkowie Rady szkolnej miejscowej wybierają ze swego grona przewodniczącego i jego zastępcę na lat trzy.

Dyrektorowie i nauczyciele szkół nadzorowanych nie mogą być przewodniczącemi.

O ukonstytuowaniu się swojem doniesie Rada szkolna miejscowa Radzie gminnej i Radzie szkolnej okręgowej.

§. 10.

Rada szkolna miejscowa zbiera się przynajmniej raz w miesiąc na posiedzenie zwyczajne. Przewodniczący może jednak każdego czasu zwołać nadzwyczajne posiedzenie, a winien to uczynić, jeżeli dwóch członków tego zażąda

§. 11.

Do powzięcia pramomocnej uchwały potrzebna jest obecność przynajmniej trzech członków i większość głosów. W razie równości głosów rozstrzyga przewodniczący.

Tenże ma prawo zawiesić przeprowadzenie uchwał, sprzeciwiających się wedle jego zdania ustawom lub interesom szkoły, w którym to razie Radzie szkolnej okręgowej odnośną sprawę bezwłocznie przedłożyć powinien.

Przeciw uchwałom i rozporządzeniom Rady szkolnej miejscowej służy prawo odwołania się do Rady szkolnej okręgowej.

Zażalenia te wstrzymują wykonanie uchwały, jeżeli je strona w 14. dniach po ogłoszeniu uchwały za pośrednictwem Rady szkolnej miejscowej wniesie.

§ 12.

Żaden członek Rady szkolnej miejscowej niemoże brać udziału w obradach i głosowaniu nad sprawami tyczącemi się jego osobistych interesów.

§. 13.

W sprawach niecierpiących zwłoki może przewodniczący sam wydać rozporządzenie, winien jednak na najbliższem posiedzeniu, usprawiedliwić je przed Radą szkolną miejscową.

§. 14.

Zadaniem Rady szkolnej miejscowej jest dopilnowanie, aby ustawy i rozporządzenia wyższych władz szkolnych ścisłe wykonanemi były.

W szegółności winna Rada szkolna miejscowa:

1. Dopilnować, aby nauczyciele w odpowiedny sposób, w należytym czasie i w całości płacę swoją otrzymywali, przyjmować zażalenia nauczycieli o zatrzymanie lub nieregularne uiszczanie płacy, sprawdzać ich słuszność a wyczerpawszy środki polubowne, popierać zażalenia u właściwych władz.

2. Administrować fundusz szkolny miejscowy, jeżeli istnieje, niemniej majątek zakładowy szkolny, o ile co do tego niema innych postanowień w aktach fundacyjnych.

3. Nadzorować budynek, grunta i sprzęty szkolne, utrzymywać inwentarz własności szkolnej.

4. Rozstrzygać w sprawach uwolnienia od opłat szkolnych.

5. Starać się o książki szkolne i inne środki pomocnicze dla ubogich uczniów, o zakupno i utrzymanie sprzętów, rekwizytów i innych potrzeb szkolnych.

6. Układać roczny preliminarz dotacyi i innych potrzeb szkolnych, o ile do tego innych władz ustanowionych niema; przedkładać preliminarz reprezentacyi gminnej i składać rachunek z otrzymanych pieniędzy.

7. Przechowywać papiery wartościowe, dokumenta, fasye itd. własnością szkoły będące.

8. Sporządzać corocznie wykaz dzieci do szkoły uczęszczać obowiązanych a porównywając go z wykazami dzieci uczęszczających, tygodniowo przez nauczyciela podawanemi, wpływać drogą zachęty i perswazyi na rodziców i opiekunów aby dzieci do szkoły posyłali, przyjmować i sprawdzać wniesione w tym względzie tłumaczenia; na trwających zaś w nieusprawiedliwionej niedbałości lub niechęci wzywać pomocy władz właściwych.

9. Oznaczać czas nauki z przestrzeganiem przpisanej ilości godzin.

10. Czuwanie nad udzielaniem przepisanej nauki.

11. Nadzorować moralne zachowanie się grona nauczycielskiego, szkolną karność i prowadzenie się młodzieży po za szkołą.

12. Wspierać nauczycieli w ich urzędowem działaniu.

13. Wpływać na zagodzenie sporów nauczycieli bądź pomiędzy sobą, bądź z gminą lub jej członkami o ile one ze stosunków szkolnych wynikają.

14. Podawać wyjaśnienia i sprawozdania do reprezentacyi gminnej i władz przełożonych, i czynić do nich odpowiednie wnioski.

Rada szkolna krajowa wyda osobne instrukcye w celu jak najdokładniejszego określenia tych czynności.

Gdzie do składu Rady szkolnej miejscowej wchodzi komitet konkurencyjny, tam pomiędzy wymienionych wyżej czynnościami, te, które wedle ustawy o konkurencyi szkolnej należą do komitetu konkurencyjnego, dokonywane będą wyłącznie przez członków komitet ten stanowiących.

§. 15.

Pasterze dusz do Rad szkolnych miejscowych należący mają szczególowe prawo nadzorowania nauki religii, w szkole udzielanej.

§ 16.

W razie opróżnienia posady nauczyciela w szkole miejscowej Rada szkolna miejscowa zarządzi bezzwłocznie tymczasowe zastępstwo. Równocześnie zawezwie Radę szkolną okręgową do rozpisania konkursu względem stałego obsadzenia posady.

Po upływie terminu nastąpi z listy ukwalifikowanych kandydatów przez Radę szkolną okręgową Radzie szkolnej miejscowej udzielonej, wybór stałego nauczyciela przez mających do tego prawo dokonać się mający. O wyborze tym zawiadomi Rada szkolna miejscowa Radę szkolną okręgową.

§. 17.

Szkoły utrzymywane przez członków pewnego wyznania albo obrządku religijnego jako takich (konfesyjne) otrzymają osobne Rady szkolne konfesyjne.

Te pod kierunkiem właściwych duszpasterzy lub ich zastępców składać się będą z członków wybranych przez zgromadzenie współwyznawców. Zakres czynności takich rad odpowiada zupełnie kompetencyi rad szkolnych miejscowych z tym jedynie wyjątkiem, że stosunek do gminy miejscowej zastąpi stosunek do gminy konfesyjnej, wedle zasad osobnemi przepisami objętych.

§. 18.

Członkowie Rad miejscowych nie mogą żądać wynagrodzenia za sprawowanie swych czynności. Poniesione wydatki przy pełnieniu obowiązków zwraca im na żądanie fundusz szkoły miejscowej. Z tegoż funduszu opędzać się będą niezbędne koszta kancelaryjne

Tytuł II.

Rada szkolna okręgowa.

§. 19.

Celem zaprowadzenia pewnej łączności między szkołami, położeniem miejscowem, jako też tożsamością potrzeb ludności, z nich korzystać mających zbliżonemi, dzieli się królestwo Galicyi i Lodomeryi z W. Ks. Krakowskiem na dwanaście okręgow szkolnych, z których każdy otrzyma Radę szkolną okręgową, jako władzę w sprawach edukacyi ludowej nadzorczą i wykonawczą

Rady szkolne okręgowe będą miały siedziby swoje w Krakowie, Nowym Sączu, Tarnowie, Rzeszowie, Przemyślu, Samborze, Lwowie, Brzeżanach, Stanisławowie, Kołomyi, Tarnopolu i Brodach.

Granice okręgów oznaczy Rada szkolna krajowa. Zmiany co do liczby okręgów szkolnych, jako też co do siedzib Rad szkolnych nastąpić mogą tylko w skutek ustawy krajowej.

§. 20.

Członkami Rady szkolnej okręgowej będą:

a) jeden delegowany przez Radę szkolną krajową z prawem przewodniczenia w Radzie szkolnej okręgowej i tytułem kuratora okręgu szkolnego.

b) jeden delegowany przez Wydział krajowy, mający oraz przeznaczenie zastępować nieobecnego kuratora;

c) delegaci władz duchownych wyznań lub obrządków religijnych, z których dzieci w dostatecznej wedle orzeczenia Rady szkolnej krajowej liczbie do szkół okręgu uczęszczają; mianowicie jeden delegat dla każdego obrządku lub wyznania;

d) delegaci, przez reprezentacye powiatów politycznych do okręgu szkolnego należących mianowani, dla każdego powiatu jeden;

e) jeden delegowany na każde miasto, posiadające osobny statut;

f) jeden delegat stanu nauczycielskiego obrany na powszechnem zgromadzeniu nauczycieli okręgu;

g) wizytator okręgu szkolnego.

§. 21.

Delegowani Rad powiatowych i stanu nauczycielskiego będą obierani na trzy lata. Delegowany Wydziału krajowego pozostanie na swem stanowisku, póki nowy Wydział nie obejmie urzędowania, od którego zależeć będzie, czyli go zechce nadal zatwierdzić, albo innym delegatem zastąpić; delegowany Rady szkolnej jako też delegowani władz duchownych, póki nie zostaną odwołani przez swoich mocodawców. Wizytator okręgu szkolnego, wzięty z liczby fachowych pedagogów, jest urzędnikiem stanu w klasie VIII, i otrzymuje jako taki swą nominacyę od Rady szkolnej krajowej

§ 22.

Rada szkolna krajowa wstrzymać się może od nominacyi osobnego kuratora, i poleci sprawowanie tego urzędu jednemu z członków Rady okręgowej w §. 20. pod lit. b) c) lub d) wzmiankowanych. Jeżeliby wybór padł na delegata Wydziału krajowego, natenczas Rada okręgowa sama, większością głosów wybierać ma zastępcę kuratora jednego ze swoich członków, §. 20. pod lit. c) lub d) nadmienionych.

§. 23.

Rada szkolna okręgowa załatwiać będzie bieżące czynności swoje przez Wydział wykonawczy do którego należą:

kurator,
jego zastępca i
wizytator.

Nieobecność którego bądź z członków Wydziału wykonawczego, niespowodowana winą przewodniczącego, niewstrzymuje czynności tegoż Wydziału.

§. 24.

Wydział wykonawczy Rady jest w miejscu swego urzędowania stale obecnym, i załatwia sprawy administracyi szkolnej.

Wykonywa uchwały Rady pełnej, niemniej polecenia Rady szkolnej krajowej.

Jeżli którybądź z członków uzna za potrzebne w sprawie przedmiotem narady będącej odnieść się do postanowienia Rady pełnej okręgowej lub wedle okoliczności Rady szkolnej krajowej; do żądania tego zastósować się należy z wyjątkiem wypadków naglących, lub gdyby zwłoka interesowanym stronom bezpośrednio szkodę przynieść mogła. Wtenczas kurator ma prawo rozporządzić co uzna za stósowne z własnego ramienia zdając sprawę równocześnie Radzie szkolnej krajowej.

§. 25.

Wizytator okręgu szkolnego jest stałym referentem w Radzie szkolnej okręgowej jako też w Wydziale wykonawczym. Jako taki odpowiedzialnym jest osobiście Radzie szkolnej krajowej za wykonanie dotyczących przepisów.

Dodany mu będzie do pomocy sekretarz, który podczas jego nieobecności zastępować go będzie w Wydziale z głosom doradzczym.

§. 26.

Będzie obowiązkiem wizytatora, stósownie do instrukcyi przepisanej mu przez Radę szkolną krajową, zwiedzać od czasu do czasu szkoły ludowe okręgu, badać ich stan i potrzeby i zdawać Radzie okręgowej sprawę o wypadkach swojej czynności.

§ 27.

Wizytator przewodniczy imieniem Rady szkolnej okręgowej zgromadzeniom powszechnym nauczycieli okręgu.

§. 28.

Rada szkolna okręgowa pełna zgromadzać się będzie regularnie w dni na to przeznaczone przynajmniej raz w miesiąc, każdego czasu może ją zwołać kurator.

W porozumieniu z Radą szkolną krajową, nada sobie Rada okręgowa regulamin czynności i określi bliżej kompetencyę Wydziału wykonawczego.

§. 29.

Rada szkolna okręgowa pełna wysłucha... a każdem ze zwyczajnych swych zgromadzeń przedewszystkiem sprawozdania Wydziału wykonawczego o przedsięwziętych przezeń krokach, jako też w ogóle o toczących się sprawach, i poweźmie stosowne do przedstawionego sobie, tak przez Wydział wykonawczy, jak i przez pojedynczych swych członków, stanu rzeczy w szkolnym okręgu uchwały.

§. 30.

Rada szkolna okręgowa pełna rozbierać będzie przedstawione sobie przez wizytatora sprawozdania z podjętych przez niego oględzin szkół, i przeszle je, opatrzone własnemi uwagami, Radzie szkolnej krajowej do dalszego urzędowego użytku.

§. 31.

Radzie szkolnej okręgowej służy w obec wszystkich szkół ludowych publicznych, zakładów nauczania ludowego prywatnych, prywatnych szkół specyalnych, ochronek dla dzieci i szkół konfesyjnych ludowych w okręgu istniejących ten sam zakres działania, jaki według dotychczasowych przepisów polityczne władze powiatowe i okręgowe nadzory posiadały.

W szczególności winna Rada szkolna okręgowa:

1. Zastępować na zewnątrz sprawy okręgu szkolnego, utrzymać ewidencyę stanu szkół w powiecie i starać się o porządek w szkołach.

2. Podawać do wiadomości ustawy i rozporządzenia wyższych władz szkolnych.

3. Prowadzić pertraktacye co do regulowania i rozszerzania szkół istniejących, co do zakładania nowych; rozstrzygać w pierwszej instancyi o przyłączaniu się gmin do związku lub wyłączaniu się tychże gmin ze związku z szkołami istniejącemi, nadzorować budowle, sprawdzać i potwierdzać fasye szkolne.

4. Opiekować się funduszami i zapisami szkolnemi miejscowemi, o ile do tego osobne organa nie są przeznaczone, albo o ile czynności ta dla wyższej władzy nie jest zastrzeżoną.

5. Opiekować się szkołami i nauczycielami pod względem ich ekonomicznych potrzeb i policyjnego bezpieczeństwa i rozstrzygać w pierwszej instancyi zażalenia o płacę, o pensye emerytalne, o ile wypłat tych pensyi emerytalnych państwo nie ponosi, zażalenia o niedostarczenie potrzebnych do nauki przedmiotów.

6. Używać środków przymusowych w razach ustawą oznaczonych.

7. Na żądanie rad szkolnych miejscowych ogłaszać konkursy na opróżnione posady nauczycieli szkół ludowych i układać na podstawie otrzymanych podań listy kanpydatów, Radom szkolnym miejscowym udzielić się mające.

8. Przeprowadzać śledztwa co do przekroczeń dyscyplinarnych nauczycieli lub zboczeń w prowadzeniu lub urządzeniu szkoły, rozstrzygać w tych sprawach jako pierwsza instancya albo w razie potrzeby czynić na podstawie śledztwa odpowiednie wnioski do Rady szkolnej krajowej.

9. Starać się o dalsze kształcenie się grona nauczycielskiego, urządzać okręgowe konferencye nauczycielskie: nadzorować biblioteki dla uczniów i nauczycieli.

10. Zawiązywać Rady szkolne miejscowe, oznaczać ich granicę i siedzibę.

11. Urządzać nadzwyczajne inspekcye szkół.

12. Oznaczać po wysłuchaniu Rady szkolnej miejscowej, odpowiadający miejscowym stosunkom czas na przepisane prawem ferye.

13. Udzielać wyższym władzom szkolnym objaśnień, składać półroczne sprawozdania i czynić do tychże władz wyższych wnioski

§. 32.

Każdy z członków Rady szkolnej okręgowej będzie miał prawo zwiedzać osobiście szkoły ludowe a mianowicie: delegaci Rad powiatowych szkoły swego powiatu, delegaci władz duchownych szkoły służące dzieciom ich wyznania lub obrządku, inni delegaci szkoły całego okręgu.

Mogą też z poczynionych spostrzeżeń zdawać sprawozdania swoim mocodawcom.

§. 33.

Rada szkolna okręgowa sporządzi wykazy potrzebnych dla każdej szkoły z osobna zasiłków z funduszów powiatowych lub w ogóle publicznych i przedstawi je właściwym władzom lub zgromadzeniom do uwzględnienia i stosownego użytku.

§. 34.

Rada szkolna pełna nadaje powszechnym zgromadzeniom nauczycieli okręg stósowne urządzenia i czuwa nad ich postępem.

§. 35.

Przeciw uchwałom Rady szkolnej okręgowej, podają strony, czujące się dotkniętemi, rekurs do Rady szkolnej krajowej.

Jeżeliby pomienione uchwały Rady okręgowej były w sprzeczności z ustawami, kurator może sam lub na wniosek wizytatora wstrzymać ich wykonanie i odwołać się do Rady szkolnej krajowej.

§. 36.

Rada szkolna okręgowa ogłaszać będzie co lat trzy drukowane sprawozdania o stanie edukacyi ludowej w okręgu.

§. 37.

Sejm postanowi o wynagrodzeniu kuratora i jego zastępcy.

Postanowienie ogólne.

§. 38.

Dotychczasowe przepisy o dozorach miejscowych i powiatowych znoszą się niniejszą ustawą.

Liczba S. 613.

Sprawozdanie

komisyi budżetowej o wniosku rządowym w sprawie oddania funduszów indemnizacyjnych galicyjskich i krakowskiego w zarząd Wydziału krajowego.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą Sejmową na posiedzeniu z dnia 28. Lutego 1866. roku zapadłą polecił, Sejm Wydziałowi krajowemu odebrać od rządu fundusze indemnizacyjne w swój zarząd, nie inaczej jednak, jak pod następującemi warunkami:

1. „Jeżeli Skarb Państwa zobowiaże się do opłaty połowy każdorocznej potrzeby w kapitale, rentach, procentach i kosztach zarządu w ten sposób, iż tę połowę w równych półrocznych ratach z góry do kasy Wydziału krajowego aż do zupełnego umorzenia długu indemnizacyjnego z prowizyami uiszczać będzie.

2. Jeżeli Skarb Państwa zrzeknie się wszelkich pretensyj do zwrotu wszystkich subwencyj nieoprocentowanych i oprocentowanych z prowizyą, jakie opłacał aż do odebrania zarządu funduszów indemnizacyjnych w zarząd reprezentacyi krajowej, tudzież jeżeli Skarb Państwa przyjmie na siebie obowiązek spłacenia przypadłych do wypłaty po dzień oddania tego zarządu obligacyj i kuponów.

3. Jeżeli Skarb Państwa przyjmie na siebię obowiązek zasilania kasy funduszów indemnizacyjnych zaliczkami zwrotnemi na ten wypadek, jeżeliby przez niedobór w dodatkach do podatków kasa funduszów indemnizacyjnych znalazła się w niemożności uiszczania przypadających wypłat.

4. Jeżeli oddanie zarządu funduszów indemnizacyjnych galicyjskich i Wielkiego Księstwa Krakowskiego w zarząd reprezentacyi krajowej nastąpi tylko z takiemi ograniczeniami, jakie gwanrancya ogólna Państwa na obligacye indemnizacyjne i kupony, tudzież udział Skarbu Państwa przez ową roczną dotacyę koniecznie za sobą pociąga, wszelkie inne ograniczenia zaś opuszczone zostaną. Pod tymi warunkami Wydział krajowy zrzeknie się imieniem kraju wszelkich pretensyj, które służą krajowi w moc wyrażonych na wstępie ustaw, do zwrotu sum przez kraj do funduszów indemnizacyjnych galicyjskich opłacanych.

Dając takie upoważnienie Wydziałowi krajowemu, Sejm oświadcza, iż to umocowanie i częściowe zrzeczenie się praw tylko na ten wypadek ważném jest, jeżeli warunki powyższe prawomocnie przyjęte będą i najwyższą uzyskają sankcyę, w razie przeciwnym wstrzyma się Wydział krajowy z odebraniem funduszów indemnizacyjnych.“

Powody tej uchwały zawarte są z jednej strony w samej uchwale, a oprócz tego w sprawozdaniu komisyjném, również jak w sprawozdaniach Wydziału krajowego poprzedzających w mowie będącą uchwałę. Komisya poczytuje sobie za obowiązek podać je tu w streszczeniu:

Nie kraj ale Skarb Państwa jest obowiązany ponosić koszta wynagrodzenia za zniesione powinności urbaryalne.

Powinności te bowiem zostały w kraju naszem patentem z dnia 17. Kwietnia 1848. za wynagrodzeniem ze Skarbu Państwa zniesione, a fundusz indemnizacyjny ma być według postanowień artykułu siódmego tego patentu nie ze środków krajowych, lecz ze środków państwowych utworzony.

Jakoż aż do roku 1853. pokrywał rząd koszta indemnizacyi funduszami państwowemi, w roku zaś 1853. pociągnął Rząd także i kraj do ponoszenia tego ciężaru nakładając na ten cel najpierw po 8 krajcarów mon. konw. dodatku do stałych podatków, następnie po 11 kr. dalej po 14, w roku 1857. doszedł do $33^1/_2$ kr. mon. konw. a od roku 1861. począwszy, płaci kraj na fundusz indemnizacyjny stale po 51 centów dodatku do stałych podatków.

Na podstawie postanowień powołanego wyżej patentu z dnia 17. Kwietnia 1844. roku kraj ma prawo uwolnić się na przyszłość od ponoszenia tak wielkiego ciężaru, nadto ma prawo domagać się od Rządu zwrotu wybranych z kraju od roku 1853. na indemnizacye dodatków do podatków, albowiem obowiązek przez Rząd na skarb Państwa raz prawomocnie przyjęty jednostronnie cofnięty być nie może.

Dodatki do podatków, o których wyżej jest mowa nie wystarczają na pokrycie potrzeb funduszów indemnizacyjnych. Resztę tych potrzeb pokrywał i pokrywa Rząd ze skarbu Państwa udzielając naszym funduszom indemnizacyjnym rocznych zasiłków. Atoli w roku 1862. zajął rząd w obec kraju stanowisko zwyczajnego wierzyciela do dłużnika, podał w wątpliwość swój obowiązek nawet co do rocznych zasiłków, a nadto zażądał od Wydziału krajowego zwrotu sum ze Skarbu Państwa na naszą indemnizacyę wydanych.

W takim składzie rzeczy Wydział krajowy nie mógł odebrać funduszów indemnizacyjnych w zarząd reprezentacyi krajowéj.

Sejm, pragnąc wielce szkodliwej dla kraju niepewności koniec położyć, powziął na posiedzeniu z dnia 28. Lutego 1866. roku uchwałę na wstępie dosłownie przytoczoną. Sejm proponuje w niej Rządowi ugodę na dwóch głównych podstawach! aby co do przesłości wzajemne pretensye umorzone zostały, co do przysłości zaś, aby Skarb Państwa i kraj wzięły na siebie po połowie ciężaru indemnizacyjnego.

Przedłożenie rządowe na posiedzeniu Wysokiej Izby z dnia 28. Sierpnia b. r. przez c. k. Komisarza rządowego uzasadnione, z którego komisya budżetowa obecnie czyni sprawozdanie, jest odpowiedzią Rządu na uchwałę Wysokiej Izby z dnia 28. Lutego 1866. roku. W przedłożeniu swojem Rząd skłania się do uregulowania tej sprawy, wszelako między propozycyami Sejmu a Rządu zachodzą zawsze jeszcze pewne różnice. I tak:

Co do pierwszego warunku propozycyi sejmowej;

a) rząd nie bierze na siebie połowy potrzeb indemnizacyi, lecz ofiaruje krajowi rocznie 2,625.000 złr. tytułem bezwrotnej subwencyi. Ustępu tego Rząd niczem nie uzasadnia, ani też oświadcza, dla czego nie skłania się do propozycyi Sejmu.

b) Nie ofiaruje tej sumy aż do zupełnego umorzenia długu indmnizacyjnego z prowizyami, lecz tylko po koniec roku 1897, w roku zaś 1898 obowiązuje się połowę tej sumy krajowi wypłacić — a to z powodu, że według planów amortyzacyi losowanie obligów indemnizacyjnych winno się skończyć we wschodniej Galicyi z końcem roku 1898., rząd przeto przypuszcza zapewne, iż po tych latach kraj żadnych już wydatków na indemnizacyjne mieć nie będzie.

Co do drugiego warunku oświadcza Rząd, iż obecnie przynaimniej przystać nań nie może, ponieważ kwoty, których umorzenia Sejm się domaga, przyjęte zostały do aktywów ogólnego Skarbu Państwa, przeto nastąpić musi jeszcze obrachunek z krajami korony węgierskiej.

Również nie przyjmuje Rząd na siebie obowiązku spłacenia zaległych kuponów i wylosowanych obligów indemnizacyjnych, lecz dodaje zarazem, że fundusze indemnizacyjne na pokrycie tych zaległości będą miały dostateczne środki. Zaisgłości te bowiem wynoszą podług rachunku rządowego 1,971.985 złr. po koniec kzietnia 1868. roku, zaś zaległe aktywa funduszów indemnizacyjnych w dodatkach do podatków, w kosztach zarządu i w spłatach na kapitały, nareszcie w procentach zwłoki wynoszą 2,395.075 złr. Nadto Rząd oświadcza gotowość przyjścia krajowi pomoc zwrotnymi zaliczkami, gdyby ich kraj chwilowo na spłatę zaległości potrzebował.

Co do trzeciego warunku Rząd go przyjmuje, lecz od zaliczek zastrzega sobie procent po pięć od sta. Nareszcie

Co do czartego warunku; Rząd gotów oddać reprezentacyi krajowej zarząd funduszów indemnizacyjnych pod tymi samymi warunkami, pod jakiemi go inne krajy otrzymały.

Najważniejszą kwestyą tej sprawy jest roczna subwencya, którą nam Rząd w sumie 2,625.000 złr. ofiaruje. Nie małej wprawdzie wagi są inne także punkta wzajemnych propozycyj, jak n. p. umorzenie dotychcza-

sowych subwencyj, lecz przyznać trzeba, że w innych punktach rząd zbliża się o tyle do propozycyj Sejmowych iż ostateczne porozumienie wydaje się łatwem. I tak:

co do umorzenia dotychczasowych subwencyj, Rząd zdaje się zgadzać na nie, skoro obrachunek z krajami Korony węgierskiej przeprowadzić zamierza;

co do zaległości w wylosowanych obligach i w kuponach, Rząd ciężaru tego nie wkłada na kraj, lecz wypłatą tylko sam zajmować się nie chce;

gotów także Rząd dostarczać krajowi zaliczek w wypadkach, gdyby kraj z powodu niedoboru w dodatkach do podatków znalazł się w kłopocie, — żąda tylko pięciu procentów od tych zaliczek,

nareszcie nie zamierza ograniczać Wydziału krajowego w zarządzie funduszów indemnizacyjnych.

Pozostaje więc do rozpoznania i ocenienia kwestya rocznej subwencyi w sumie 2,625.000 złr., w szczególności zaś nasuwa się przedewszystkiem pytanie, czyli kraj, wziąwszy w swój zarząd fundusze indemnizacyjne z subwencyą 2.625.000 złr., zdołałby dotychczasowemi dodatkami do podatków roczne potrzeby indemnizacyjne zaspokoić, czy też musiałby takowe powiększać. — Otóż nie ulega żadnej wątpliwości, że dotychczasowe dodatki nie wystarczyłyby na pokrycie reszty potrzeb indemnizacyjnych, i że niedobór byłby znaczny. Niedoboru tego komisya nie jest w stanie pewną liczbą wyrazić, brakują jej do tego potrzebne daty.

W preliminarzach rządowych funduszów indemnizacyjnych przedstawia się ten niedobór w rubryce oprocentowanych i zwrotnych subwencyj ze Skarbu Państwa, wynosiłby przeto w roku bieżącym podług preliminarza rządowego

dla Galicyi wschodniej . . .	382.300	złr.
„ „ zachodniej . . .	192.900	„
„ Krakowa	28.600	„
Razem .	603.800	„

zaś w roku 1869. miałby wynosić razem 513.340 złr. Wprawdzie preliminarze nie mogą być miarą wysokości tego niedoboru, choćby dla tego jedynie powodu, iż podstawą ich są plany amortyzacyjne w roku 1857. ułożone; wiadomo bowiem, że kapitały, planami tymi objęte, nie odpowiadają kapitałom, jakie w ówczas faktycznie były wylikwidowane, a nadto od r. 1857 likwidacya kapitałów indemnizacyjnych ciągnie się dalej; przychodzą przeto do płacenia procenta planami amortyzacyi nie objęte.

Za najwłaściwszą podstawę do ocenienia wysokości w mowie będącego niedoboru posłużyć może udzielony komisyi ze strony Rządu wykaz zwrotnych oprocentowanych zaliczek z lat 1864., 1865., 1866. i 1867. W tych czterech latach miały zaliczki te wynosić 1,331.689 złr., wypadało by przeto niedoboru na każdy z owych czterech lat po 332.900 złr. Wszakże i przy tym rachunku zachodzi jeszcze pytanie, czy w sumie 1,331.689 złr. mieści się sam tylko kapitał oprocentowanych zaliczek, czy też są wliczone i procenta także, a jeżeli mieszczą się w niej i procenta, to znowu nasuwa się pytanie, czy doliczone procenta pochodzą tylko z owych czterech lat, czy też także i z lat dawniejszych. Pytania te są uzasadnione. albowiem Rząd w różnych latach rozmaicie postępował, a przeto i ów wykaz rządowy daje nam tylko przybliżoną nie zaś pewną podstawę do ocenienia niedoboru, o który tu idzie.

Przypuściwszy, że niedobór roczny wynosiłby 332.990 złr., komisya nadmienić musi, że dla pokrycia go, kraj niekoniecznie jeszcze uciekać by się musiał do podwyższenia dodatków do podatków. Zarząd bowiem funduszów indemnizacyjnych w rękach Wydziału krajowego dopuszczałby fruktyfikaśyi funduszów, z której dałoby się prawdopodobnie kilkadziesiąt tysięcy złr. zaoszczędzić, zwłaszcza, gdyby Rząd ofiarowaną subwencyę 2,625.000 złr. płacił krajowi każdego roku z góry.

Zauważyć także należy, że w chwili, jak sprawy serwitutowe załatwione zostaną, oszczędzi się krajowi wydatek roczny 100.000 złr., komisye bowiem serwitutowe kosztują tyle, a płatne są z funduszów indemnizacyjnych. Nadto wolno przypuścić, iż zarząd sam funduszów indemnizacyjnych, kosztujący obecnie 49.000 złr., mógłby mniej nieco kosztować. Otóż odliczając od wykazanego niedoboru te wszyskie korzyści, płynące z własnego zarządu, niedobór ów znacznie by się zmniejszył.

Wszakże rachunek ten, jak powiedziano, nie jest pewny, lecz tylko prawdopodobny, dla tego komisya nie może się kategorycznie oświadczyć ani za przyjęciem ani przeciw przyjęciu propozycyj rządowych. Dokładniejszych rachunków potrzeba nadto dla przekonania się, czyli wszystkie długi indemnizacyjne będą w latach 1897. i 1898. jak Rząd przypuszcza, rzeczywiście umorzone. Do planu amortyzacyi funduszu indemnizacyjnedo Galicyi wschodniej wzięto kapitał 58,674.000 złr. W roku 1857. kiedy układano te plany amortyzacyi, kapitały indemnizacyjne wówczas wylikwidowane mniej wynosiły, wzięto zaś większą nadrzeczywistą sumę do planu amortyzacyi z powodu, że likwidacya nie była jeszcze zamkniętą, że kapitały przybywały nowe, chciano przeto planami amor-

tyzacyi objąć kapitały tak już zlikwidowane, jako też i te, które będą wylikwidowane. Czyniono to wszakże na podstawie przypuszczeń, co też inaczej być nie mogło, zachodzi więc pytanie, czyli kapitały później wylikwidowane zmieszczą się w planach amortyzacyi, czy też amortyzacyę po za lata 1897. i 1898. prowadzić będzie trzeba.

Jeżeli komisya nie może co do propozycyj rządowych kategorycznie się oświadczyć, co jedynie brakowi czasu do sporządzenia dokładnych rachunków przypisać należy, to wszelako uznać winna, iż propozycye rządowe zbliżają się do żądań kraju o tyle, iż niepodobna przypuścić, aby dalsze rokowania z rządem nie doprowadziły do pożądanego celu. Należy przeto zdaniem komisyi umocować Wydział krajowy do dalszych rokowań z Rządem, a przytém nie wiązać Wydziału warunkami nieodwołalnemi, lecz wskazać mu podstawę, na której ma działać.

Za jedyną podstawę rokowań poczytuje komisya to, aby kraj po objęciu w swój zarząd funduszów indemnizacyjnych nie potrzebował dodatkami do podatków większą sumą funduszów tych zasilać, jak dotąd je zasila. Ta podstawa powinna być nienaruszona. Dziś już bowiem kraj, płacąc na indemnizacyę po 51 centów od reńskiego, wyczerpuje wszelkie swoje zasoby do tego stopnia, iż na inne potrzeby krajowe jak na oświatę, na kulturę krajową, w ogólności na cele produkcyjne brakuje mu środków. Bez przesady nawet powiedzieć można, iż przy dotychczasowych ciężarach kraj przeszedł już granicę samej tylko stagnacyi, przeciwnie upadek materyalny jest z każdym rokiem aż nadto widoczny, podwyższenie przeto podatków na cel tak nieprodukcyjny jak wykupno indemnizacyi, mogłoby przyprowadzić kraj do niewypłacalności.

Z tych powodów przedkłada komisya budżetowa Wysokiemu Sejmowi następujący wniosek do uchwały:

1. Sejm upoważnia Wydział krajowy do dalszych rokowań z Rządem o odebranie funduszów indemnizacyjnych galicyjskich i krakowskiego w zarząd reprezentacyi krajowej.
2. Rokowania te prowadzić winien Wydział krajowy na podstawie, iżby pod własnym zarządem tych funduszów kraj nie był zmuszony na potrzeby tych funduszów większe ciężary ponosić, jak dotąd ponosi.
3. Poleca się Wydziałowi krajowemu do rokowań natychmiast przystąpić i takowe bez przerwy jak najspieszniej prowadzić.

Bocheński
przewodniczący.

Zyblikiewicz
sprawozdawca.

Z Drukarni Instytutu Stauropigiańskiego, 1868

Sprawozdanie

Komisyi budżetowej z rachunków funduszu zapomogi dla dotkniętych klęską głodową mieszkańców Galicyi za rok 1866. i 1867. jako też z budżetów tego funduszu na rok 1868. i 1869.

(Sprawozdanie Wydziału krajowego do Budżetu krajowego na r. 1868. str. 11. Dział III.)

Odpowiednio uchwale Wysokiego Sejmu z dnia 24. Grudnia 1866., odraczającej rewizye nieuzupełnionych natenczas rachunków funduszu zapomogi do najbliższej sesyi, przedłożył Wydział krajowy rzeczone rachunki za dwa lata to jest za rok 1866. i 1867., a Wysoki Sejm przekazał je uchwałą z dnia 24. Sierpnia 1868. komisyi budżetowej do należytego sprawdzenia. Komisya budżetowa nie zapoznaje bynajmniej prawdziwej dokładności tego rachunku, wszelako sądzi, iż, gdy ostateczne jego wynikłości bez względu na wewnętrzny swój związek li wedle kategoryi czysto rachunkowych oddzielnie uwidocznione są, jasny pogląd na obroty i przeistoczenia całego funduszu trudniejszym się staje, a każda z umieszczonych pozycyj osobnego objaśnienia wymagać musi. Z tych to przyczyn przedstawia komisya budżetowa Wysokiej Izbie ten sam, co do rezultatów w niczem nie odmienny rachunek w nowem zestawieniu, które opierając się na pojedyńczych a koniecznych operacyach tego funduszu, zaszłe w nim zmiany dobitniej wykazać może.

Operacye te są następujące:

I. Utworzenie funduszu zapomogi,
II. Użycie tegoż funduszu na rzecz dotkniętych głodem,
III. Ściąganie udzielonych tymże pożyczek,
IV. Umorzenie pożyczek przez fundusz zapomogi zaciągniętych,
V. Czynności administracyjne i kasowe,
VI. Operacye kredytowe.

I. Utworzenie funduszu zapomogi.

	Pozycya przychodu	Przychód zł.	Przychód ct.	Pozycya wydatku	Wydatki zł.	Wydatki ct.
W fundusz ten weszły:						
1. datki dobroczynne wynoszące w r. 1866. . . . 16.089 zł. 38½ ct.						
datki dobroczynne wynoszące w r. 1867. . . . 8.645 „ 87 „						
i procenta z lokacyi uzyskane 26 „ 77 „	11	24.762	2½			
2. pożyczka 5procentowa z funduszów Państwa na podstawie najwyższego postanowienia z d. 11. Grudnia 1866. w kwocie	1	500.000	.			
3. pożyczka 7procentowa zaciągnięta na mocy kontraktu z d. 27. Lutego 1866. w bankach i domach bankowych wiedeńskich w nominalnej kwocie 2,500.000 z kursem emisyjnym 93% zatem wynosząca w gotówce . .	2	2,325.000	.			
4. Prócz tego zobowiązał się Rząd do 2% udziału w wypłacie odsetków od pożyczki sub 3 przypadających. Ponieważ te procenta od 1. Stycznia 1866. bieżące, co pół r. się opłacają; przypada przeto funduszowi zapomogi od Rządu						

	Pozycya Przychodu	Przychód zł.	Przychód ct.	Pozycya wydatku	Wydatki zł.	Wydatki ct.
za 1. półrocze 1866. dnia 1. Lipca 1866. . . . . 25.000 zł.						
za 2. półrocze 1866. dnia 1. Stycznia 1867. . . . . 25.000 „						
za 1. półrocze 1867. dnia 1. Lipca 1867. . . . . 25.000 „	7	75.000	.			
przypadająca zaś za 2. półrocze 1867. kwota, przechodzi jako na 1. Stycznia 1868. płatna na rachunek tegoż roku.						
II. Użycie funduszu.						
Datki dobroczynne wyż wykazane rozdano na podstawie poszczególnych asygnacyj Komisyi centralnej i Wydziału krajowego; mianowicie						
w roku 1866. . . 14.276 zł. 50 ct.						
„ 1867. . . 8.780 „ — „	.	.	.	7	23.056	59
a zatem o 1.705 zł. 43½ ct. mniej jak wpłynęło, co się jednak spóźnionym wpływem tych datków wytłumaczyć da.						
Dalej przeznaczył Wysoki Sejm uchwałą z dnia 6. Stycznia 1866. §. 3. *a*) 150.000 zł. na bezzwłoczne wsparcie dla najbiedniejszych poszkodowanych; *b*) 300.000 zł. na budowanie dróg w miejscowościach nieurodzajem najbardziej dotkniętych, których konkurencya obowiązek zwrotu na siebie weźmie, podczas gdy *c*) reszta na zapomożenia zwrotne użytą być miała.						
ad *a*) Bezzwrotnie rozdano w r. 1866.						
gotówką . . . 114.647 zł. 7¾ ct.						
zbożem . . . . 9.803 „ 66 „						
koszta poniesione wynosiły 298 „ 29¾ „						
w roku 1867. zwrócono komisarzowi w Tłustem naddane 5 „ 50 „	.	.	.	2	124.754	53¼
ad *b*) Z powodu uciążliwych warunków zwrotnych rozdano z całej na budowę dróg przeznaczonej kwoty tylko . . . . 12.300 zł.	.	.	.	1	12.300	.
ad *c*) Na zapomogę zwrotną nareszcie wydano w r. 1866. w gotówce 1,313.612 zł. 78¾ ct.						
w zbożu wraz z kosztami transportu . . . . 463.052 „ 2 „						
w r. 1867. zwrócono naddane 272 „ — „	.	.	.	1	1,776.936	80¾
Z zakupionego na zapomogę zboża została jednak część nierozdaną, którą po zamknięciu rachunków sprzedać musiano. Uzyskana tem sposobem kwota, występuje w rachunku za rok 1866. jako dochód	3	1.304	50	.	.	.
Z porównania uzyskanej jako fundusz zapomogi sumy . . . 2,849 762 zł. 2½ ct.						
z użytą na ten cel kwotą . 1,935.739 „ 92¾ „						
okazuje się iż jeszcze reszta w kwocie 914.022 zł. 9¾ ct. nierozdaną pozostała, której dalsze użycie Wydział krajowy na stronicy 14. wykazuje.						

III. Ściąganie udzielonych zapomożonym pożyczek.

Przedewszystkiem rozróżnić wypada:

a) zapomogę bezzwrotną ze składek dobroczynnych pochodzącą, o której zwrocie mowy być nie może,

b) zapomogę bezzwrotną z wypożyczonych kapitałów rozdaną,

c) zapomogę zwrotną.

ad *b*) Zapomoga ta, z pożyczki wychodząca zwróconą być musi, dla tego występuje tutaj fundusz krajowy w zastępstwie zapomożonych jako dłużnik funduszu głodowego i jest obowiązanym, wyż wykazaną kwotę 124.754 złr. 53¼ ct. z 5% odsetkami wedle planu umorzenia w 3. ratach zwrócić, mianowicie:

1. Stycznia	1867.	41.608 złr. —	ct.
1. „	1868.	41.608 „ —	„
1. „	1869.	41.538 „ 53¼	„

Spłata ta wykazaną jest w rachunku przychodowym . 9, *a*. 41.608
Spłata zaś odpowiednich odsetków . . . 9, *b*. 6.242

ad *c*) Warunki pod jakiemi poszkodowani pożyczki zaciągali, były następujące:

1. Kapitał dłużny obliczono w ten sposób, iż do wziętej gotówką kwoty doliczono jeszcze jako rzeczywiste koszta emisyi $7^{53}/_{100}$%, jako prawdopodobne koszta administracyi 2% nareszcie tym, którzy zboże w cenie zakupna otrzymywali, jako koszta transportu, ubytku 7% tejże ceny. Kapitał w ten sposób obliczony, obowiązani byli zapomożeni spłacić od 1. Lutego 1868. w 4. rocznych ratach.

Odpowiednio tym warunkom ułożono zatem ogólny plan umorzenia w sposób następujący:

Doliczywszy do kapitału zapomogi zwrotnej	1,789.236 zł.	80½	ct.
$7^{53}/_{100}$% kosztów emisyjnych .	134.729 „	52	„
2% „ administracyi .	38.479 „	32	„
7% „ transportu od wartości zakupionego za sumę 351.650 zł. zboża . . .	24.615 „	50	„
otrzyma się właściwy kapitał zwrotny	1,987.061 zł.	14½	ct.
czyli w okrągłej liczbie . .	1,987.000 „	—	„
którego czwarta część jako roczna rata wynosić będzie.	496.750 „	—	„

Na rok 1866. i 1867. nie przypada wprawdzie żadna spłata kapitału i dopiero w budżecie na rok 1868. występuje pierwsza jego rata, wszelako byli i tacy, którzy z własnej woli kapitał ten przed terminem spłacili, a przychód ztąd pochodzący, wykazany jest w rachunku dochodów 4 12.870 12

2. Od wziętego kapitału opłacają zapomożeni wedle §. 6. ustawy z d. 6. Stycznia 1866. 7% odsetki a to:

1. Lutego 1867. za rok cały bez względu na czas kiedy w roku 1866. kapitał odebrali, w następnych latach zaś wraz z kapitałem w stosunku do pozostałości tegoż.

W roku 1866. występują zatem tylko odsetki wraz z kosztami emisyjnemi od kapitałów naprzód spłaconych w kwocie . . . . . 79 złr. 23 ct.

Na rok 1867. przypadała już spłata odsetków w kwocie 139.090 złr., uiszczono wszelako tylko . . . . 131.722 złr. 68 ct. 5 131.801 91

Pozycya przychodu	Przychód złr.	ct.	Pozycya wydatku	Wydatki złr.	ct.

Pozycya przychodu	Przychód zł.	Przychód ct.	Pozycya wydatku	Wydatki zł.	Wydatki ct.

Oceniając warunki, pod któremi zapomożeni pożyczkę otrzymywali, zaprzeczyć nie można iż takowe dla dotkniętych nieszczęściem powodzi, za nadto uciążliwe wydawać się muszą. Konieczność jednak tego wymagania uzasadnia Wydział krajowy na stronnicy 15. swego sprawozdania, a mniemana uciążliwość zupełnie odpadnie, jeżeli pozostały z tej operacyi zysk po dokonanej ostatniej spłacie rat zaciągniętego długu, będzie pro rata rozdzielonym pomiędzy dłużników funduszu zapomogi.

IV. Umorzenie pożyczek przez fundusz zapomogi zaciągniętych.

Pożyczki zaciągnięto:

po 1. od Skarbu Państwa w kwocie 500.000 złr. Kapitał ten spłaconym być ma w trzech ratach, z których pierwsza na 1. Stycznia 1867. r. przypada, a zatem na ten rok w wykazie wydatków (str. 13.) występuje 5 166.666

za rok 1866. zapłacono odsetki w kwocie 6 15.224 99½

odpowiednio czasowi, w którym pojedynczy zapomożeni z kas powiatowych pieniądze odbierali.

po 2. u banków i domów bankowych w Wiedniu w kwocie 2,500.000 złr. Obligi na pokrycie tej sumy wystawione podzielone są na 4 serye A, B, C, D, losują się od roku 1868. zacząwszy każdego 1. Marca, aż do roku 1871, wylosowane zaś wypłacają się 1. Lipca w każdym z tych lat. W roku 1866. i 1867. nie wykazano zatem żadnej wypłaty tego kapitału.

Kupony zaś czyli 7% odsetki opłacają się pomimo to, że kapitały dopiero od 1. Marca 1866. w 3. miesięcznych ratach złożono, od 1. Stycznia 1866. r. półrocznie. Wedle tego wypadało by płacić:

w roku 1866. 1. Lipca 87.500 złr.
„ „ 1867. 1. Stycznia 87.500 „
„ „ 1867. 1. Lipca 87.500 „
Razem . . 262.500 złr.

podczas kiedy obrachunek za rok 1866. 87.444 złr. — ct.
za rok 1867. 141.431 „ 30 „ 3 228.875 30

zatem o 33.624 złr. 70 ct. mniejszą sumę wykazuje.

V. Czynności administracyjne i kasowe.

Koszta administracyjne wykazuje obrachunek za rok 1866.
w kwocie . . . . 17.761 złr. 94½ ct.
zaś za rok 1867. w kwocie . 2.262 „ 37½ „ 4 200.24 32

zwroty zaś tych kosztów za rok 1866.
w kwocie . . . . 311 złr. 32 ct.
za rok 1867. w kwocie . . 608 „ 81 „ 8 920 13

Przedewszystkiem zauważać wypada, iż koszta administracyjne dla tego w tak wysokiej cyfrze występują, ponieważ w nie koszta właściwie emisyjne i bankowe wciągnięto. Suma na rok 1866. wykazana, utworzyła się z następujących wydatków:

		Pozycya przychodu	Przychód zł.	Przychód ct.	Pozycya wydatku	Wydatki zł.	Wydatki ct.
7% bonifikacya za przedterminowe złożenie kapitału	3.292 zł. 88 ct.						
1/8% prowizya od przeniesienia kapitałów	4.785 „ 66 „						
Adwokatowi za ułożenie kontraktu z bankami	1.000 „ — „						
Koszta podróży jednego z członków Wydziału do Wiednia i wynagrodzenie za czynności konfekcyi Obligów	785 „ 22 „						
Porta i telegramy	136 „ 73 „						
Druki	467 „ 94 „						
Płace dyurnistów i wydatki przy druku obligów	1.763 „ 17 „						
Wydatki w powiatach	6.530 „ 34½ „						
w roku 1867. wchodzą w koszta administracyjne następujące wydatki:							
Dyurna, druki i inseraty	1.804 „ 91½ „						
½% prowizya filii anglo-austryackiego banku za wypłatę kuponów	355 „ 10 „						
Koszta filii banku kredytowego za wypłatę kuponów	13 „ 12 „						
Koszta banku hypotecznego	— „ 30 „						
Koszta w powiecie Obertyńskim	88 „ 94 „						
Wykazane zaś zwroty kosztów administracyjnych powstały w roku 1866. w skutek wytknień rachunkowych	211 „ 18 „						
Ze sprzedaży worów zbożowych	100 „ 14 „						
W roku 1867. ze zwrotu portoryów w kwocie	608 „ 81 „						
które fundusz zapomogi przed osiągnięciem uwolnienia w roku 1866. płacić musiał.							
Obroty kasowe są podwójnego rodzaju: 1. depozytowe, 2. zaliczkowe.							
ad 1. Wedle obrachunku przyjęto w depozyt dopłatę premii należącej do zabezpieczenia życia jednego z zapomożonych		12, *a.*	46	60	.	.	.
i depozyt Towarzystwa kredytowego na zabezpieczenie zaciągniętej pożyczki w listach zastawnych		12, *b.*	240.000	.			
Wydano zaś z depozytu:							
wyż wspomnione Listy zast. w nominalnej wartości		.	.	.	8 *b*	240.000	.
w gotówce zaś wyż wykazane . 46 zł. 60 ct. i prócz tego kwotę . . . 37 „ 50 „		.	.	.	8 *a*	84	10
Oczywistą jest rzeczą, że z depozytu więcej wydanem być nie może jak tylko to, co się w depozyt wzięło. Suma zatem 37 zł. 50 ct. nie jest właściwie depozytem, tylko zwrotem uiszczonym Towarzystwu kredytowemu za mylnie wyżej policzone odsetki.							
ad 2. Obroty zaliczkowe są wynikiem kontraktu zawartego z bankami wiedeńskimi. Fundusz głodowy obowiązanym jest 3 dni przed terminem na wypłatę kuponów złożyć:							
w banku anglo-austryackim	29.166 zł. 67 ct.						
w zakładzie kredytowym dla handlu i przemysłu	29.166 „ 67 „						

		Pozycya przychodu	Przychód zł.	Przychód ct.	Pozycya wydatku	Wydatki zł.	Wydatki ct.
ponieważ te banki za ½% prowizyą wypłatę kuponów uskuteczniać obowiązane są.							
Wedle obrachunku wydano na ten cel bankowi anglo-austryackiemu w r. 1867. trzy zaliczki . . .	87.500 zł. 1 ct.						
Zakładowi kredytowemu w roku 1866. jedną zaliczkę	29.166 „ 67 „						
W roku zaś 1867. całą kwotę jaką za wypłacone kupony wykazał, to jest	38.610 „ 60 „	.	.	.	9	155.277	28
Wydane zaliczki muszą już wedle swej natury po złożonym rachunku być zwrócone a zatem w rachunku dochodów w tej samej kwocie jak w wydatkach być wykazane.							
Zaliczka w roku 1866. nie jest jako taka w dochodach wykazana i występuje ona jednak chociaż niewłaściwie między operacyami kredytowemi z roku 1866. pod l. 15. Jako wyrachowane zaliczki na wypłatę kuponów znajdujemy w dochodach od banku anglo-austryackiego	58.333 zł. 34 ct.						
od zakładu kredytowego . .	38.610 „ 60 „						
Razem .	96.943 zł. 94 ct.	13.*a* i *b*	96.943	60			
a zatem o jedną ratę w kwocie 29.166 zł. 67 ct. mniej jak być powinno. Nie wyrachowana ta zaliczka wykazaną jest na samym końcu		.	29.166	67			
zamkniętego rachunku dochodów jako zaległość na zakładzie kredytowym ciążąca.							

VI. Operacye kredytowe.

Nierozdana pozostałość zaciągniętej pożyczki jako też i wpływy ciągle się powtarzające, dały powód do ulokowania kapitałów luźnych, a przez to samo do uzyskania wyższego dochodu. Ulokowanie to nie może być stałem, odbywa się ono zatem albo za pomocą rachunku bieżącego (Conto corrente) z instytucyami bankowemi, albo przez zakupno asygnat kasowych tychże banków, nareszcie przez zakupno obligacyj własnych, niżej nominalnej wartości — nieznaczna tylko kwota użytą była do zakupienia Listów zastawnych wartości 10.000 zł.

Obroty te kredytowe z bankami wykazane są w rachunku tak dochodów jako też i wydatków, mianowicie:

1) z Towarzystwem kredytowem . . .		14	90.000	.	10 *b.*	90.000	.
2) z filią zakładu handlowo-przemysłowego .		15	244.193	90	10 *a.*	244.180	78
3) z filią banku anglo-austryackiego . .		16	243.933	62½	10 *c.*	506.197	93½
4) z bankiem hypotecznym . . .		.	.	.	10 *d.*	8.041	7

Rachunek zaś efektów przedstawia następujące wyniki w roku 1866.:

kupiono własnych obligacyj w kwocie .	450 000 zł. — ct.	18, *a,*	450.000	.			
zapłacono zaś za nie wedle kursu 90 zł. 88 ct.	408.958 „ 10 „						
i za przypadające do dnia kupna odsetki	7.087 „ 46 „						
Razem .	416.045 zł. 56 ct.						
w roku 1867. kupiono tychże obligacyj .	47.800 zł. — ct.	18, *a,*	47.800	.			
i zapłacono za nie po kursie 95 zł. 48 ct. .	45.641 zł. 35 „	.	.	.	11	461.686	91

Prócz tego wpływają obligacye własne także i z c. k. kas rządowych — mogą one bowiem być użyte do wypłaty bieżących podatków a fundusz krajowy obowiązanym jest takowe przy wypłatach rządowych al pari przyjmować.

	Pozycya przychodu	Przychód złr.	Przychód ct.	Pozycya wydatku	Wydatki złr.	Wydatki ct.
Z tego to źródła pochodzi przychód w obligach .	19	9.320	.			
i temu odpowiedni wydatek objęty w ogólnej sumie .	.	.	.	11	9.320	.
prócz tego zakupiono Listy zastawne w nominalnej wartości	18 *b.*	10.000	.			
za kwotę 7.941 zł. 25½ ct. wchodzącą w ogólną sumę .	.	.	.	11	7 941	25½
i 5% asygnaty banku hypotecznego . . .	20	3.600	.	11	3.600	.
za odsetki zaś od tychże efektów do dnia zakupna przypadłe zapłacono	.	.	.	11	752	40
Zyski z tych operacyj kredytowych wynikłe są:						
1. uzyskane i w rachunku dochodów wykazane odsetki, mianowicie:						
a) odsetki od kapitałów rozporządzalnych . .	6	31.063	96			
b) odsetki od obligacyj otrzymanych przez c. k. kasy rządowe	10	625	10			
c) odsetki od skapitalizowanych odsetków . .	17*a.* i *b.*	2.609	99			
2. Wyższy nierównie zysk z różnicy kursu wypływający:						
Za otrzymane obligacye zapłacono bowiem						
w r. 1866. . . . . 408.958 zł. 10 ct.						
w r. 1867. . . . . 45.641 „ 35 „						
Razem . 454.599 zł. 45 ct.						
Licząc zaś te obligacye wedle kursu teraźniejszego tylko al pari, posiada fundusz zapomogi . . . 497.800 zł. — ct.						
zyskał zatem za pomocą tej operacyi . 43.200 zł. 55 ct.						
Zamknąwszy ten, wszystkie pozycye obejmujący rachunek, otrzymamy jako:						
Sumę wszystkich dochodów na rok 1866. i 1867. . .	.	4,618.812	47			
Sumę zaś wszystkich wydatków „ „ „ . .	.	.	.	.	4,094.922	27½
a zatem jako pozostałość z końcem roku 1867. . .	.	523.890	19½			
którą Kasa krajowa z końcem roku 1867. częściowo w gotówce, częściowo w efektach posiadała, mianowicie:						
1) w gotówce . . . 3.170 zł. 19½ ct.						
2) w listach zastawnych . . 10.000 „ — „						
3) w asygnatach banku hypoteczn. 3.600 „ — „						
4) w własnych obligacyach . 507.120 „ — „						
Razem powyższe 523.890 zł. 19½ ct.						
Pozostałość ta rachunkowa nie wykazuje jednak całego stanu majątkowego funduszu zapomogi z końcem r. 1867. Z wyszczególnionych bowiem operacyj kredytowych, pozostają jeszcze w zakładach kredytowych kapitały rozporządzalne, a to:						
1) w filii banku anglo-austryackiego 262.264 zł. 31 ct.						
2) w banku hypotecznym . . 8.041 „ 7 „						

Bibl. Jag.

Sprawdziwszy z należytą dokładnością przedłożone przez Wydział krajowy zamknięcia rachunkowe funduszu zapomogi za rok 1866. i 1867. i tychże udowodnienia, komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem krakowskiem, udziela Wydziałowi krajowemu absolutoryum z rachunków funduszu zapomogi dla dotkniętych klęską głodową przeznaczonej, za rok 1866. i 1867. złożonych.

Z równą ścisłością badała komisya budżetowa przedłożone Wysokiemu Sejmowi budżeta tegoż funduszu na r. 1868. i 1869. (Vide r. 1868. stron. 188 — 199) i przekonawszy się o ich dokładności wnosi:

Wysoki Sejm zechce uchwalić:

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem krakowskiem zatwierdza preliminarze funduszu zapomogi głodowej przez Wydział krajowy na rok 1868. i 1869. przedłożone i postanawia bezmienne przyjęcie wszystkich w tychże budżetach wykazanych pozycyj.

Bocheński,
Przewodniczący.

Piotr Gross,
Sprawozdawca.

Z drukarni K. Pillera 1868.

L. 596. S.

Sprawozdanie

komisyi budżetowej o budżetach funduszów indemnizacyjnych Królestwa Galicyi i Lodomeryi tudzież Wielkiego Księstwa Krakowskiego na rok 1868. i 1869.

Uchwałą z dnia 5. września 1868. przekazał Wysoki Sejm przedłożenia rządowe względem uchwalenia budżetów funduszów indemnizacyjnych i dodatków na rzecz tychże funduszów do podatków nałożyć się mających na dwa lata, to jest na rok 1868 i 1869. komisyi budżetowej do bliższego zbadania.

Po szczegółowem przeglądzie pojedynczych pozycyi i ścisłem sprawdzieniu ich uzasadnień przekonała się komisya budżetowa, iż cyfry w preliminarzach umieszczone, istotnym potrzebom, o ile takowe w przybliżeniu najprawdopodobniej oznaczyć się dadzą, zupełnie odpowiada, że zatem bezzmienne ich przyjęcie Wysokiemu Sejmowi polecić winna.

Komisya budżetowa wnosi przeto:

Wysoki Sejm zechce uchwalić:

Po piewsze Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawia zamieszczenie następujących pozycyi w odpowiednich budżetach indemnizacyjnych.

A. w budżecie funduszów indemnizacyjnych na rok słoneczny 1868.

a) dla Galicyi wschodniej.

A. Pokrycie (stron. 24)

I. od obowiązanych

1.	wpłaty kapitałów	złr.	50.000
2.	„ rent	„	16.742
3.	odsetki za zwłokę i inne dochody	„	9.300

II. od kraju

4.	część przez kraj pokryć się mająca	„	1,830.113

III. ze skarbu Państwa

5.	zaliczki nieoprocentowane	„	1,675.000
6.	„ oprocentowane	„	192.900
		Razem złr.	3,774.055

B. Potrzeby (stron. 25)

1. koszta zarządu	zł.	89.546
2. spłata kapitałów	„	867.300
3. kwoty wyrównawcze w kapitale	„	2.500
4. „ „ w rentach	„	7.700
5. renty dla uprawnionych	„	2,772.189
6. odsetki od kapitałów dłużnych Skarbowi Państwa	„	41.825
Razem	zł.	3,774.055

b) dla Galicyi zachodniej.

A. Pokrycie (stron. 2)

I. od obowiązanych

1. wypłaty kapitałów	zł.	86.703
2. „ rent	„	16.087
3. odsetki za zwłokę i inne dochody	„	5.000

II. od kraju

4. część przez kraj pokryć się mająca	„	716.191

III. ze skarbu Państwa

5. zaliczki nieoprocentowane	„	950.000
6. „ oprocentowane	„	382 300
Razem	zł.	2,156.281

B. Potrzeby (stron. 3)

1. koszta zarządu	zł.	53.922
2. spłata kapitałów	„	464.100
3. kwoty wyrównawcze w kapitale	„	1.000
4. „ „ w rentach	„	2.000
5. renty dla uprawnionych	„	1,605.189
6. odsetki od kapitałów dłużnych Skarbowi Państwa	„	15.000
7. nadzwyczajne wydatki	„	15.000
Razem	zł.	2,156.281

c) dla Wielkiego Księstwa Krakowskiego.

A. Pokrycie (stron. 46)

I. od obowiązanych

1. wpłaty kapitałów	zł.	32.104
2. „ rent	„	4.971
3. odsetki za zwłokę i inne dochody	„	1.200

II. od kraju

4. część przez kraj pokryć się mająca	„	156.017

III. ze skarbu Państwa

5. zaliczki oprocentowane	„	28.600
Razem	zł.	222.892

B. Potrzeby (stron. 47)

1. koszta zarządu	zł.	3.563
2. spłata kapitałów	„	45.150
3. kwoty wyrównawcze w kapitale	„	300
4. „ „ w rentach	„	100
5. renty dla uprawnionych	„	161.779
6. nadzwyczajne wydatki	„	12.000
Razem	zł.	222.892

B. w budżecie funduszów indemnizacyjnych na rok słoneczny 1869.

a) dla Galicyi wschodniej.

A. Pokrycie (stron. 2)

I. od obowiązanych

1. wpłaty kapitałów	złr.	45.000
2. „ rent	„	14.500
3. odsetki za zwłokę i inne dochody	„	7.889

II. od kraju

4. część przez kraj pokryć się mająca	„	1,788.287

III. ze skarbu Państwa

5. zaliczki nieoprocentowane i niezwrotne	„	1,662.000
6. „ oprocentowane i zwrotne	„	173.099
	Razem złr.	3,690.775

B. Potrzeby (stron. 3).

1. koszta zarządu	złr.	93.056
2, spłata kapitałów	„	867.300
3. kwoty wyrównawcze w kapitale	„	1.100
4. „ „ w rentach	„	500
5. renty dla uprawnionych	„	2,728.819
	Razem złr.	3,690.775

b) dla Galicyi zachodniej.

A. Pokrycie (stron. 22)

I. od obowiązanych

1. wpłaty kapitałów	złr.	90.450
2. „ rent	„	34.614
3. odsetki za zwłokę i inne dochody	„	8.000

II. od kraju

4. część przez kraj pokryć się mająca	„	701.169

III. ze skarbu Państwa

5. subwencya nieoprocentowana i niezwrotna	„	963.000
6. „ oprocentowana i zwrotna	„	340.241
	Razem złr.	2,137.474

B. Pokrycie (stron. 23)

1. koszta zarządu	Złr.	51.584
2. spłata kapitałów	„	499.800
3. kwoty wyrownawcze w kapitale	„	1.000
4. „ „ w rentach	„	2.000
5. renty dla uprawnionych	„	1,581.090
6: nadzwyczajne wydatki	„	2 000
	Razem złr.	2,137.474

c) dla Wielkiego Księstwa Krakowskiego.

A. Pokrycie (stron: 24)

I. od obowiązanych

1. wpłaty kapitałów	złr.	35.000
2. „ rent	„	11.994
3: Odsetki za zwłoki i inne dochody	„	2.600

II. od kraju

4. część przez kraj pokryć się mająca	złr.	156.045

III. ze skarbu Państwa

5. zaliczka nadzwyczajna nieoprocentowana	„	5.800
	Razem złr.	211.439

B. Potrzeby

1. koszta zarządu	złr.	2.870
2. spłata kapitałów	„	48.300
3, Kwoty wyrównawcze w kapitale	„	300
4. „ „ w rentach	„	100
5. renty dla uprawnionych	„	159.469
6. nadzwyczajne wydatki	„	400
	Razem złr.	211.439

Przy tej sposobności musi komisya budżetowa uwagę Wysokiego Sejmu na tę okoliczność zwrócić, iż właściwą podstawą tak ważnego i podatkujących do tak znacznego dodatku powołującego budżetu nie tyle prawdopodobne ocenienie możliwych potrzeb, ile raczej dokładne zestawienie wyników rachunkowych z lat poprzednich być powinno. Komisya budżetowa wnosi więc z tego powodu:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem wzywa c. k. Namiestnictwo, aby przedkładając budżet funduszu indemnizacyjnego na rok 1870., równocześnie dokładny wykaz dotychczasowych obrotów tegoż funduszu przedłożyć zechciało.

Po drugie: Dodatek krajowy do podatków na rzecz funduszów indemnizacyjnych ustanawia się na rok 1868. i 1869. w kwocie 51 centów od jednego złr. podatków stałych bez wojennego i nadzwyczajnych dodatków.

Bocheński
przewodniczący.

Piotr Gross
sprawozdawca.

Z drukarni Instytutu Stauropigianskiego 1868.

Sprawozdanie

komisyi administracyjnej o prośbie gminy Stanisławowa względem udzielenia prawa poboru kopytkowego.

Wysoki Sejmie!

Rada gminna m. Stanisławowa uchwaliła przedłożyć wys. Sejmowi prośbę o udzielenie prawa poboru kopytkowego, na pokrycie wydatków utrzymania ulic, placów, chodników i mostów w obrębie miasta i dla podniesienia dochodów miastowych.

Postanowienia uchwalonej przez wysoki Sejm ustawy o mytach. na publicznych, nie eraryalnych drogach, mostach i przewozach nie dadzą się do tego wyjątkowego wypadku zastosować.

Myto, o które miasto Stanisławów uprasza, należy do kategoryi i myta brukowego (Pflastermauth).

Miasto Stanisławów, drugie niemal z rzędu po Lwowie i Krakowie, liczące ludności 14.200 według konskrypcyi z r. 1857. przedstawia się w najopłakańszym stanie, z przyczyny dopiero co zaszłego zniszczenia przez pożar, zostaje ze wszelkich środków materyalnych ogołocone i musi ustąpić pod tym względem każdemu miasteczku w Austryi niższéj lub Czechach.

Przestrzeń zajęta przez miasto wynosi 1.950 morgów.

Na tej przestrzeni znajdnje się:

dróg eraryalnych . . . . . 1.900°.
dróg i ulic miejskich. . . . . 4.543°.
placów oszutrować się mających . . . . . 27.700°□.
chodników wybudowanych . . . . . 320°.
chodników budować się mających. . . . . 5.460°.
brukowanie rynku . . . . . 2.300°.
mostów . . . . . 21 sztuk.
długość ulicy mającej się budować do żelaznej kolei . . . . . 236°

Na powyższe budowy i na utrzymanie tychże jest potrzebna kwota według kosztorysu 123 366 złr. 13 c.

Te wydatki nie mogą być w żaden sposób pokryte z dochodów miasta.

Niedobór bowiem wynosi w r. 1867 . . . . . 21.926 zł. 58½ c.
„ „ „ „ 1868 . . . . . 7.056 zł. 15. c.

Między źródła przychodu na rok 1868 przyjęto pożyczkę z galic. kask oszczędności w kwocie . . . . . 50.000 zł.

Długi miasta wynoszą . . . . . 77.500 zł. 99 c.

Na pokrycie wydatków nałożyło miasto dodatek gminny od podatku konsumcyjnego, a mianowicie:

50% od wódki,
50% „ piwa,
30% „ mięsa.

Dodatki te ciężą bezpośrednio na konsumentach i wyżej nie dadzą się podnieść, a jednak pomimo tych dodatków niedobór stał się chroniczną słabością, którą zwyczajnemi środkami usunąć nie można.

Pobieranie opłat od tych, którzy dróg, ulic, placów, mostów etc. używają, zużywają i zanieczyszczają, jest jako nowe źródło dochodu miastowego słuszne, i sprawiedliwe.

Z tych powodów komisya administracyjna wnosi:

„Wysoki Sejm raczy przychylić się do prośby miasta Stanisławowa, o udzielenie prawa poboru kopytkowego i uchwalić załączony ·/. projekt do ustawy.“

Badeni
zastępca przewodniczącego.

Ławrowski
sprawozdawca.

Ustawa

o uprawnieniu miasta Stanisławowa do pobierania kopytkowego.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, ustanawiam co następuje:

Art. I.

Miasto Stanisławów otrzymuje prawo pobierania myta „kopytkowego“ na dziesięciu do miasta prowadzących drogach, na przeciąg lat dziesięciu.

Rogatki mają być postawione na następujących drogach w punkcie, gdzie wchodzą w obręb miasta:

na drodze od wsi:

a) Mykietyńce - Knihynin,
b) Krechowce - Knihynin,
c) Pasieczna - Knihynin,
d) Opryszowce - Knihynin,
e) Czukalowka - Knihynin,
f) Krechowce - Knihynin, (ulica lipowa)
g) Zagwozdż - Knihynin,
h) Wołczyniec - Knyhinin,
i) na drodze do koleji żelaznej.

Art. II.

Opłatę myta należy pobierać raz tylko przy wstępie do miasta, według następnego wymiaru:

1) od konia, osła lub muła w zaprzęgu . . . . . 3 ct.
2) od sztuki bydlęcia rogatego w zaprzęgu . . . . . 2 „
3) od bydląt luzem idących, od konia, osła muła — od sztuki bydlęcia . . . . 1 „
4) od sztuki owiec, kóz, nierogacizny, jagnięcia, koźlęcia z matką lub bez matki, od źrębięcia z klaczą, lub bez klaczy . . . . . ½ „

Art. III.

Wszystkie dla dróg krajowych istniejące przepisy, co do uiszczania opłaty mytniczej, co do uwolnienia od tejże, jakoteż co do przestępstw i kar, stosują się także do opłaty kopytkowego w Stanisławowie.

Art. IV.

Bliższe postanowienia względem przeprowadzenia tej ustawy, wyda reprezentacya gminy za potwierdzeniem Wydziału powiatowego.

Ustawa

o uprawnieniu miasta Stanisławowa do poboru opłaty [illegible]

Sprawozdanie

Komisyi konstytucyjnej o przedłożeniu rządowém względem postanowień na wypadek, że poseł sejmowy ulegnie kondemnacie sądowej lub zostaje pod śledztwem karném.

Uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 26. Sierpnia 1868. przekazanem zostało komisyi konstytucyjnej poniżej zamieszone przedłożenie rządowe w przedmiocie wyż oznaczonym.

Komisja, upatrując w tym wniosku rządowym słuszne zastosowanie ogólnych zasad prawnych do życia parlamentarnego, zgadza się w zupełności z takowém i wnosi:

Raczy Wysoki Sejm uchwalić ustawę $^1/_1$ w przedłożeniu rządowem zaproponowaną. $^1/_1$

Kazimierz Grocholski
Zastępca przewodniczącego.

Zyblikiewicz
Sprawozdawca.

Ustawa

dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, zawierająca postanowienia na wypadek, że poseł sejmowy ulegnie kondemnacie sądowej, lub zostaje pod śledztwem karnem.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządam co następuje:

§. 1.

Poseł sejmowy, któren za jaki czyn kary godny ulegnie kondemnacie, pociągającej za sobą według ustaw utratę prawa wyboru i wybieralności do Sejmu, utraci tem samem i prawo uczestniczenia w Sejmie. Podczas śledztwa karnego nie może wykonywać funkcyi członka Sejmowego, jeżeli Sejm w myśl ustawy z dnia 3. października 1861. roku (Dz. pr. Pań. nr. 98.) nie zażąda, ażeby śledztwo zostało odroczonem, a w razie zarządzonego aresztu, takowy zdjętym.

§. 2.

Niniejsza ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Z drukarni Instytutu Stauropigianskiego 1868.

Sprawozdanie

komisyi konstycyjnej o wniosku posła Krzeczunowlcza względem nietykalności i nie odpowiedziainości posłów.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą Wys. Sejmu z dnia 29. sierpnia 1868. przekazanym został komisyi konstytucyjnej wniosek posła Krzeczunowicza następującej treści:

Wysoki Sejm raczy uchwalić następującą ustawę o nietykalności i nieodpowiedzialności posłów jako dodatek do statutu krajowego.

Członek Sejmu ktajowego nie może być nigdy pociągany do odpowiedzialności za głosowanie, odbyte w wykonaniu powołania swojego, za zdania zaś w wykonaniu tego powołania wypowiedziane, odpowiedzialnym jest tylko Sejmowi.

Członek Sejmu nie może być w czasie trwania sesyi bez zezwolenia Sejmu sądownie ściganym, lub też uwięzionym z wyjątkiem ujęcia na gorącym uczynku.

Nawet w przypadku ujęcia na gorącym uczynku, winien sąd uwiadomić natychmiast marszałka krajowego o dokonanym uwięzieniu.

Jeżeli Sejm zażąda, musi uwięzienie ustać, lub ściganie na cały czas sesyi być odroczone.

Uwięzienie lub śledztwo, przed rozpoczęciem sesyi, przeciw członkowi Sejmu zarządzone, winno ustać na cały czas sesyi, gdy Sejm tego zażąda.

Komisya zważywszy, że wniosek ten zawiera postanowienia poniekąd już mające moc obowiązującą, że jednak z drugiej strony koniecznem jest, ażeby postanowienia te stanowiły część integralną statutu naszego krajowego, a to już dla tego, ażeby nam nie mogły być odjętemi lub zmienionemi bez zezwolenia Sejmu, wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić następującą ustawę:

Grocholski wł. r.
zastępca przewodniczącego.

Zyblikiewicz w. r.
sprawozdawca.

Sprostowanie

Komisyi kontrolnej o wniosku posła Krzeczunowicza względem niety-
kalności i nie odpowiedzialności posłów.

Ustawa

obowiązująca dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem względem nietykalności i nieodpowiedzialności posłów na Sejm galicyjski.

Zgodnie z uchwałą Sejmu krajowego Mego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam co następuje:

Art. 1.

Członek Sejmu krajowego nie może być nigdy pociągany do odpowiedzialności za głosowanie, odbyte w wykonaniu powołania swojego, za zdania zaś w wykonaniu tego powołania wypowiedziane, odpowiedzialnym jest tylko Sejmowi.

Członek Sejmu nie może być w czasie trwania sesyi bez zezwolenia Sejmu sądownie ściganym, lub też uwięzionem z wyjątkiem ujęcia na gorącym uczynku.

Nawet w przypadku ujęcia na gorącym uczynku, winien sąd uwiadomić natychmiast marszałka krajowego o dokonanem uwięzieniu.

Jeżeli Sejm zażąda, musi uwięzienie ustać, lub ściganie na cały czas sesyi być odroczone.

Uwięzienie lub śledztwo, przed rozpoczęciem sesyi, przeciw członkowi Sejmu zarządzone, winno ustać na cały czas sesyi, gdy Sejm tego zażąda.

Art. 2.

Wykonanie tej ustawy poruczam Memu Ministrowi spraw wewnętrznych i sprawiedliwości.

Ustawa

obowiązująca dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem względem nietykalności i nieodpowiedzialności posłów na Sejm galicyjski.

Zgodnie z uchwałą Sejmu krajowego Mego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam co następuje:

Art. 1.

Członek Sejmu krajowego nie może być nigdy pociągnięty do odpowiedzialności za głosowanie, odbyte w wykonaniu powołania swojego, za zdania zaś w wykonaniu tego powołania wypowiedziane, odpowiedzialnym jest tylko Sejmowi.

Członek Sejmu nie może być w czasie trwania sesyi bez zezwolenia Sejmu sądownie ściganym, lub też uwięzionem z wyjątkiem ujęcia na gorącym uczynku.

Nawet w przypadku ujęcia na gorącym uczynku; winien sąd uwiadomić natychmiast marszałka krajowego o dokonanem uwięzieniu.

Jeżeli Sejm zażąda, musi uwięzienie ustać, lub ścigania na cały czas sesyi być odroczone.

Uwięzienie lub aresztowanie, przed rozpoczęciem sesyi, przecie członkowi Sejmu zarządzone, winno ustać na cały czas sesyi, gdy Sejm tego zażąda.

Art. 2.

Wykonanie tej ustawy poruczam Memu Ministrowi spraw wewnętrznych i sprawiedliwości

Wniosek

posła Krzeczunowicza.

«Wysoki Sejm raczy uchwalić następującą ustawę o nietykalności i nieodpowiedzialności posłów jako dodatek do statutu krajowego.

Art. I.

Członek Sejmu krajowego nie może być nigdy pociągany do odpowiedzialności za głosowanie, odbyte w wykonaniu powołania swojego, za zdania zaś w wykonaniu tego powołania wypowiedziane, odpowiedzialnym jest tylko Sejmowi.

Członek Sejmu nie może być w czasie trwania sesyi bez zezwolenia Sejmu sądownie ściganym, lub też uwięzionym z wyjątkiem ujęcia na gorącym uczynku.

Nawet w przypadku ujęcia na gorącym uczynku, winien sąd uwiadomić natychmiast Marszałka krajowego o dokonanem uwięzieniu.

Jeżeli Sejm zażąda, musi uwięzienie ustać, lub ściganie na cały czas sesyi być odroczone.

Uwięzienie lub śledztwo, przed rozpoczęciem sesyi, przeciw Członkowi Sejmu zarządzone, winno ustać na cały czas Sesyi, gdy Sejm tego zażąda.

Krzeczunowicz.

Rogawski. — W. Wyrobek. — Hubicki. — L. Chrzanowski. — Gniewosz. — Horodyski. — Badeni. — J. Szujski. — Borkowski. — Podlewski. — Zyblikiewicz. — Trzecieski.—Dr. Majer. — Boczkowski. — E. Dzwonkowski. — Mier. — St. Tarnowski. — Hoszard.

L. 618. S.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego, względem pozwolenia gminie Młynisk, powiatu Trembowelskiego na pobór dodatku gminnego do wszystkich podatków bezpośrednich w wysokości 36%.

Wysoki Sejmie!

W skutek prośby gminy Młynisk, powiatu Trembowelskiego, o wyjednanie przyzwolenia na nałożenie podatku gminnego do wszystkich podatków bezpośrednich w wysokości 41% popartéj przez reprezentacyę powiatową, — Wydział krajowy ma zaszczyt przedłożyć Wysokiemu Sejmowi w załączeniu 1/1 projekt dotyczącéj ustawy z wnioskiem: 1/1

Wysoki Sejm raczy Ustawę tę uchwalić.

Leon książe Sapieha
Marszałek krajowy.

Grocholski
Sprawozdawca.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Ustawa

obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem

względem pozwolenia gminie Młynisk, powiatu Trembowelskiego, na pobór dodatków gminnych do podatków bezpośrednich dla pokrycia wydatków gminnych.

Zgodnie z uchwałą Sejmu krajowego Mego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam, co następuje:

Gminie Młynisk, powiatu Trembowelskiego, pozwala się pobierać w latach 1868. i 1869. na pokrycie jéj wydatków gminnych, dodatek gminny do wszystkich podatków bezpośrednich (bez dodatków nadzwyczajnych) w wysokości 36%.

Z drukarni Instytutu Stauropigiańskiego 1868.

Sprawozdanie

Komisyi wybranej do rozpoznania stanu sprawy katastralnej.

Wysoki Sejmie!

Wniosek posła Stępka, któren żąda rozpoznania stanu teraźniejszego katastralnego szacowania gruntów, jakoteż — i sprawozdanie Wydziału krajowego w sprawie wynagrodzenia mianowanych przez tenże członków komisyi krajowej, komisyi inspektorackich, tudzież mężów zaufania do katastralnego oszacowania gruntów, zostały przez Wysoki Sejm przekazane podpisanej komisyi.

Po zbadaniu istoty rzeczy komisya przedkłada Wysokiej Izbie następujące w tym względzie sprawozdanie.

Na ostatnią petycyę Wysokiego Sejmu z roku 1866. do Najjaśniejszego Pana, raczył Najjaśniejszy Pan pod dniem 26. Marca 1867. rozporządzić co następuje:

„Pozwalam, by dla Galicyi ustanowioną była osobna komisya krajowa w proponowanym składzie, w celu rewizyi operacyi katastralnej, — i by tejże w myśl postawionych wniosków przekazany był dotychczasowy zakres działania krajowych dyrekcyi finansowych we Lwowie i w Krakowie w sprawach szacunków i rozstrzygania reklamacyi przeciw tymże wniesionych.

Jest zresztą moją wolą, ażeby przedsięwziąść się mające czynności rewizyjne, w jak najkrótszym czasie ukończone, i w ogóle operacya stałego katastru w Galicyi jak można najśpieszniej do końca doprowadzone zostały. Oczekuję przytem, że starania mego Rządu w tej tak ważnej sprawie znajdą w interesie kraju należyte poparcie, przez chętne współdziałanie tak Reprezentacyi krajowej jak i jej organów.“

Na przedstawienie c. k. Ministerstwa Skarbu w porozumieniu z Ministerstwem Stanu, raczył także Najjaśniejszy Pan potwierdzić przepisy zasadnicze pod względem przeprowadzenia rewizyi oszacowań dochodów gruntowych i utworzenia komisyi krajowej dla spraw katastralnych w Galicyi i Wielkiem Księstwie Krakowskiem.

Wyż wymienione przepisy zawierają w głównej treści:

I. Utworzenie komisyi krajowej, na którą przechodzi zakres działania c. k. krajowej Dyrekcyi Skarbu we Lwowie i w Krakowie, w przedmiocie dotyczących oszacowań dochodów z gruntu — włącznie z czynnością reklamacyjną.

Skład komisyi stanowią: Namiestnik, lub jego zastępca jako prezydujący, tudzież ośmiu członków, z których czterech mianuje Rząd, a czterech Wydział krajowy.

II. Rewizya dotychczasowych czynności szacunkowych, a mianowicie tylko właściwego oszacowania dochodów. Rewizyę tę dopełni komisya krajowa i komisye inspektorackie, którym dodane będą komisye szacunkowe.

Każda komisya inspektoracka składać się ma: z urzędnika politycznego, od Namiestnika przeznaczonego, jako przewodniczącego i z ośmiu członków, z których czterech mianuje Rząd, a czterech Wydział krajowy.

Komisye szacunkowe dla każdego szacunkowego (reklamacyjnego) okręgu mianuje Ministerstwo Skarbu.

Do komisyi szacunkowej powołuje Wydział po dwóch mężów zaufania z okręgu szacunkowego. Mężowie zaufania mają współudział przy czynnościach komisyi szacunkowej w ich okręgu działającej i mają podpisać operaty tej komisyi z dodaniem własnych uwag, jeżeli poczynienie takowych za potrzebne uznają.

Rewizya ma się odbywać na razie w wschodniej Galicyi, w zachodniej zaś części i w Wielkiem Księstwie Krakowskiem nastąpi dopiero wtedy, gdy zaległe tam czynności reklamacyjne zostaną wykończone.

III. Komisya krajowa ma także kierować czynnościami reklamacyjnemi i rekursowemi w Galicyi zachodniej, takowe nadzorować, a względnie zakończyć reklamacye i rekursa na nowo dozwolone najwyższem postanowieniem. Celem dalszego prowadzenia dotychczasowych czynności w zachodniej części Galicyi nastąpiło ustanowienie komisyi inspektorackich, szacunkowych w ten sam sposób jak w Galicyi wschodniej.

Zadaniem komisyi inspektorackiej będzie, kierować czynnościami urzędowemi komisyj reklamacyjnych i takowe nadzorować, sprawdzać operaty i wnioski w nich stawiane i rezultat czynności z własną opinią przedstawiać komisyi krajowej.

Komisye reklamacyjne mają wykończyć zaczęte już przez komisarzy reklamacyjnych czynności, a mężowie zaufania mają współdziałać przytem i podpisać operaty z dodaniem własnych uwag, jakie za stosowne uznają.

IV. Do narad nad decyzyami, które powziąść ma c. k. Ministeryum Skarbu, w załatwieniu przedłożonych przez komisyę krajową z jej opinią ogólnych ostatecznych wyników, lub innych ważnych zadań katastralnych; — powołani będą za porozumieniem się z Namiestnikiem, mężowie zaufania z kraju z głosem doradczym, w których też obecności decyzye te zapadać mają.

Przysłany także został regulamin przez c. k. Ministerstwo tak dla komisyi krajowej, jak dla komisyj inspektorackich. W pierwszym regulaminie, gdzie jest bliżej określony zakres działania i skład komisyi krajowej, przyznane są dyety tym członkom należącym do komisyi krajowej, którzy wybrani są przez Wydział krajowy, a nie mieszkają we Lwowie, w kwocie 5 złr. za każden dzień, w którym będą obecni na sesyi komisyi. W regulaminie dla komisyj inspektorackich przyznane są dyety w kwocie 3 złr. za każden dzień sesyi lub objażdżki rewizyjnej, nie mniej wynagrodzenie milowego; koszta te miały być wypłacane z funduszu katastralnego za zwrotem z funduszu krajowego. Mężom zaufania przy komisyach szacunkowych nie przyznano dyet żadnych.

Nie można wątpić, że mężowie zaufania bez należytego wynagrodzenia nie są w stanie poświęcić się tej trudnej pracy, i że wynagrodzenie dla członków komisyi krajowej i komisyi inspektorackiej zbyt szczupło było wymierzone.

Wielu więc członków komisyi przez Wydział krajowy mianowanych, nie przyjmywało lub składało mandaty; toż samo uczyniła znaczna część mężów zaufania tak z powodu braku wynagrodzenia, jakoteż i z powodu, iż nie chcieli się podjąć współudziału w operacyach szacunkowych, prowadzonych podług systemu trudnego, im niezrozumiałego i stosunkom gospodarskim kraju nieodpowiednego.

Żądanie c. k. Rządu, aby kraj z własnego fundu·zu z w r a c a ł funduszowi katastralnemu koszta na wynagrodzenie członków komisyi przez Wydział krajowy mianowanym, nie miało zdaniem naszem sprawiedliwej podstawy.

Słusznie twierdził Wydział krajowy w sprawozdaniu, przedłożonym Wys. Sejmowi na posiedzeniu z dnia 25. Sierpnia b. r., że kraj nie powinien ponosić żadnych kosztów na poprawianie błędnych operacyj katastralnych, przez organa rządowe dotąd prowadzonych.

Na posiedzeniu Wysokiego Sejmu z 9. Września oświadczył komisarz rządowy imieniem Rządu: „że, ponieważ komisye katastralne, ustanowione na mocy Najwyższego cesarskiego rozporządzenia z dnia 26. Marca 1867., weszły w zakres działania władz rządowych — Rząd gotów jest przyjąć „na fundusz katastralny opłacanie dyet i kosztów podróży członków Komisyi, przez Wydział krajowy mianowanych, o ile im takowe podług regulaminu należą, jednakże tylko pod tym warunkiem, jeśli Wysoki „Sejm uchwali pokrycie z funduszów krajowych tych kosztów, które z powodu współudziału mężów zaufania przy komisyach szacunkowych okażą się niezbędnemi, ponieważ zadaniem tych mężów zaufania „jest jedynie kontrolowanie komisyi szacunkowych, współudział ich przy tych czynnościach ma przeto „miejsce wyłącznie tylko w interesie opodatkowanych, a z tego im użyczonego prawa nie można wyprowadzić obowiązku dla Skarbu Państwa do wynagrodzenia kosztów z tego powodu żądanych.“

Tego zapatrywania komisya podpisana podzielać nie może, już z powodu przez Wydział krajowy przytoczonego, iż błędy, w operacyach szacunkowych popełnione, nie można przypisać winie kraju naszego, więc też i koszta poprawienia tych błędów kraj ponosić nie powinien.

Przyjęcia kosztów wynagrodzenia mężów zaufania na kraj nie możemy doradzać już z tego powodu, że koszta te są bardzo znaczne, gdyż licząc, że mąż zaufania w przecięciu tylko 200 dni w roku będzie czynnym, to przy dyetach dziennych po 3 złr. na dzień, wypadnie na rok 600 złr., a dodawszy przynajmniej 400 złr. na rok za koszta podróży, wypadnie 1.000 złr., dla jednego męża zaufania, więc dla 86 mężów zaufania 86.000 złr.

Najważniejszym zaś powodem odmówienia tych wydatków jest, że z operacyi katastralnych i rewizyjnych, które się teraz wykonywują, nie można się spodziewać skutku pożądanego.

Wykonują się bowiem te operacye według systemu zastarzałego, stronom i mężom zaufania niezrozumiałego, stosunkom naszego kraju nieodpowiadającego; wykonują się inaczej, niż żądał Sejm we wnioskach załączonych do petycyi z dnia 27. Kwietnia 1866., w których to wnioskach właśnie Sejm nie żądał ustanowienia tych mężów zaufania, których wynagrodzenie Rząd teraz domaga się od kraju.

Na pierwszej sesyi swojej uchwalił Wysoki Sejm dnia 25. Kwietnia 1861. prośbę o systowanie katastralnego szacowania gruntów w Galicyi, a zarazem o rewizyę onego tylko w Wielkiem Księstwie Krakowskiem, w którem to szacowanie było już ukończone i służyło za podstawę do rozkładu podatku niesprawiedliwego i obciążającego ten kraj daleko więcej, niż wszystkie iune kraje koronne.

Odtąd przy każdej sposobności tak Wysoki Sejm jak i Wydział krajowy objawił zdanie, iż dotychczasowy system szacowania gruntów jest złym i nie może doprowadzić do zamierzonego celu t. j. do słusznego rozkładu podatków, że więc zaniechany być powinien.

Jedynie tylko z powodu, że Najjaśniejszy Pan w Najwyższej relacyi z dnia 19. Marca 1863. nie raczył zadość uczynić prośbie o systowanie katastralnego szacowania gruntów i wyraził oczekiwanie, iż Sejm i Wydział krajowy wezmą współudział konieczny, ażeby szacowanie gruntów doprowadzone zostało do zadawalniającego i spiesznego końca — widział się Sejm zniewolonym w petycyi z dnia 27. Kwietnia 1866. prosić o zarządzenie środków niezbędnie potrzebnych do poprawienia operacyj. W rzeczonej bowiem petycyi oświadczył Sejm: „Nie możemy zataić przekonania, że najstósowniejszym do słusznego rozkładu podatku gruntowego środkiem byłoby zupełne porzucenie dotychczasowego systemu szacowania gruntów, zawiłego, dla stron niezrozumiałego i zaniechanego już w innych państwach, którego „zasady się już zestarzały i przyjęcie systemu prostego, stanowiącego cyfrę czystego stałego dochodu bez „sztucznych obliczeń i wykonanego pod wpływem przeważnym reprezentantów podatkujących ze wzajemną „ich między sobą kontrolą. Gdy jednak Najjaśniejszy Panie! raczyłeś objawić wolę Twoją, aby operacye „szacunkowe dotychczasowe doprowadzone zostały do końca, Sejm p o s ł u s z n y t e j w o l i, o g r a n i c z a „s i ę n a p r o ś b y, dążące do odpowiedniego tych operacyj poprawienia.“

Znaczna część najważniejszych środków, jakie Sejm podówczas do poprawienia operacyj proponował, nie została przyjętą.

Żądał Sejm, aby wszyscy członkowie komisyi krajowej i inspektorackich znali dokładnie język krajowy i stosunki gospodarskie, niemniej aby stosownie do patentu z dnia 23. Grudnia 1817. i do Najwyż-

szej uchwały z dnia 7. Lutego 1861. wszyscy urzędnicy szacunkowi byli krajowcami, znającemi dokładnie język krajowy i stosunki krajowe gospodarskie. Żądanie to zostało tylko czasowo uwzględnione w przepisach zasadniczych przez Najjaśniejszego Pana zatwierdzonych, mianowicie w punkcie 6. tych przepisów, który stanowi, że do komisyj szacunkowych powołani będą krajowcy, a z dawnych urzędników tylko tacy, którzy znają dokładnie język krajowy i stosunki gospodarskie krajowe. W wykonaniu zaś nie zachowano i tego przepisu. I mamy jeszcze dotąd w kraju wielu komisarzy szacunkowych i prawie wszystkich inspektorów takich, którzy nie znają dokładnie ani języka krajowego, ani naszych stosunków gospodarkich. Prosił dalej Sejm, aby w Ministerstwie ustanowioną była władza, stanowiąca w tych sprawach, z członków przez Rząd mianowanych, lecz z teoryą i praktyką gospodarstwa wiejskiego i z naszemi gospodarskiemi stosunkami obeznanych, i aby przy rozstrzyganiu w sprawach katastru w tej władzy udział mieli z głosem stanowczym, mężowie zaufania przez Wydział krajowy obrani.

Nie uwzględniono i tej prośby, a w punkcie 17tym przepisów zasadniczych postanowiono tylko, że do narad nad decyzyami, które ma powziąść Ministerstwo Skarbu o przedłożonych mu przez komisyę krajową wynikach ostatecznych, lub w miarę okoliczności o innych ważnych kwestyach katastralnych, powołani będą z kraju za porozumieniem z Namiestnikiem mężowie zaufania z głosem doradczym, w których obecności decyzye zapadać mają. Lecz nawet i to postanowienie nie zostało dotąd wykonane. Gdy bowiem Komisya krajowa uchwaliła instrukcye dla rewizyi i dla zbierania dat o cenach kupna i dzierżaw gruntów i przedłożyła te instrukcye c. k. Ministerstwu Skarbu, rozstrzygnęło Ministerstwo o tych instrukcyach, zmieniło je dla utrzymania dawnych swoich normaljów, dla naszego kraju niestósownych i nie powołało mężów zaufania z kraju do narad nad tym ważnym przedmiotem.

Sposób użycia dat o cenach kupna i dzierżaw, niemniej inne zasady rewizyi operatów szacunkowych nie zostały przyjęte tak, jak je Sejm we wnioskach swoich proponował. Również nie przyjęto wniosku sejmowego, aby Komisya krajowa wydawała organom niższym instrukcye, któreby tylko wtedy potrzebowały zatwierdzenia Ministerstwa, gdyby odstępowały od zasad obowiązujących. Instrukcye dawne, niestosowne pozostały obowiązującemi.

Żądał także Wysoki Sejm we wnioskach swoich, aby w całym kraju najpierw była wykończoną rewizya dotychczasowych operatów szacunkowych i aby dopiero po jej ukończeniu nastąpiły reklamacye. Żądanie to nie doznało uwzględnienia, gdyż podług ustępu 11. przepisów zasadniczych, ma nastąpić rewizya operatów szacunkowych w Galicyi zachodniej i w Wielkiem Księstwie Krakowskiem, dopiero po wykończeniu czynności reklamacyjnych i rekursowych; zaś ustęp 15. wskazuje, iż Komisye nowe nawet przy reklamacyach nie będą wykonywać tych czynności, które przez organa dotychczasowe już zostały uskutecznione, lecz mają tylko prowadzić dalej i kończyć czynności zaczęte przez te organa. Takie postępowanie musi wzbudzić obawę, iż czynności reklamacyjne przez dotychczasowe organa dotąd wykonane i dosyć daleko posunięte, wpłyną przeważnie i szkodliwie na dalsze operacye, a wykończone tym sposobem czynności reklamacyjne, wywrą swój wpływ na rewizyę, mającą nastąpić dopiero później i staną się tylko przeszkodą do dokładnego tej rewizyi przeprowadzenia. Obawa ta tem więcej jest uzasadnioną, gdyż doświadczenia dotychczasowe dowiodły, że wszystkie poprawki cząstkowe, przeciw którym przemawiał Sejm krajowy lub w jego imieniu Wydział, nie zostały nigdy należycie przeprowadzone. Żądaniem Sejmu była rewizya ogólna operatów szacunkowych, w przepisach jednak przez Rząd wydanych, zredukowaną została rewizya na zbieranie dat i na próby wyrywkowe, po których ocenieniu dopiero nastąpić mają wnioski komisyi krajowej.

Po tem wyjaśnieniu sprawy i zważywszy, że wprowadzona rewizya operatów szacunkowych nie odpowiada wnioskom przez Sejm dnia 27. Kwietnia 1866. uchwalonym; że rewizya ta nie może doprowadzić do uzyskania podstawy dla słusznego rozkładu podatków, że Rząd sam zamierza wkrótce zaprowadzić reformę podatków i z powodu stanu finansowego szybko przeprowadzić ją musi; że dotychczasowe operaty szacunkowe w Galicyi i ich rewizya teraz się wykonująca, nie mogą nawet dostarczyć stosownych materyałów, któreby dały się użyć przy rzeczonej reformie, że więc dalsze prowadzenie operacyj katastralnych według systemu dotychczasowego w Galicyi, które już 20 lat trwa i tylu kosztów stało się przyczyną, jedynie tylko nowe koszta nieużytecznie łożone sprowadzić może; — zważywszy

dalej, że katastralne oszacowanie gruntów trwające 20 lat a przy tak kombinowanym składzie nie rokuje nadziei prędko swą pracę ukończyć, wnosi Komisya:

Wysoki Sejm raczy powziąść następującą uchwałę:

„Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem uznaje, iż kraj nie „ma obowiązku do ponoszenia z funduszu krajowego wydatków na wynagrodzenie członków Komisyi ka- „tastralnej lub mężów zaufania, i wzywa c. k. Rząd do zaniechania w Galicyi wszelkich czynności kata- „stralnego oszacowania gruntów podług obecnego systemu prowadzonych, niemniej do stosownego tymcza- „sowego obniżenia podatku gruntowego w Wielkiem Księstwie Krakowskiem.

Leonard Wężyk w. r.
Przewodniczący.

Antoni hr. Golejewski w. r.
Sprawozdawca.

Z drukarni K. Pillera 1868.

Sprawozdanie

komisyi administracyjnej o wniosku posła Minkowicza o zniesienie ustawy z 2. lutego 1867. względem utworzenia funduszu zapasowego w parafiach na pokrycie kosztów budowy i reperacyi budynków kościelnych i parafialnych.

Z uwagi, że za wnioskiem powyższym domagającym się zniesienia ustawy z 2. lutego 1867. nie przemawiają żadne słuszne powody, któreby komisya mogła zalecić Wysokiej Izbie do przychylnego uznania;

z uwagi, że wniosek nie przytacza żadnego innego uzasadnienia jak tylko niechęć ludności do nazwy „pogłowszczyzna“ i ubóstwo, któreto ostatnie znajduje słuszne uwzględnienie w artykule IV. powołanej ustawy, na mocy którego ubodzy są wolni od uiszczania datków parafialnych, nakoniec

z uwagi, że uwzględnienie wniosku zamierzającego znieść ustawę, która jest wynikiem obszernych i wyczerpujących rozpraw Wysokiej Izby, ustawę dopiero w przeszłym roku sankcyonowaną i dotąd mało gdzie w życie wprowadzoną, naruszyłoby zasadę poszanowania ustaw, ową zasadę, którą każde ciało ustawodawcze niezachwianie na uwadze mieć powinno — wnosi komisya:

Wys. Sejm raczy uchwalić: „Sejm przechodzi nad wnioskiem posła Minkowicza do porządku dziennego.“

H. Wodzicki
przewodniczący.

Fr. Torosiewicz.
sprawozdawca.

Wniosek.

Wysoki Sejm uchwali następujący adres do Najwyższego tronu.

Wasza C. K. Mości najmiłościwszy Panie!

W pamiętnej mowie tronowej z dnia 22. maja 1867. raczyłeś Wasza C. K. Mość najłaskawiej osobliwie podnieść przygotowane przywrócenie urządzeń konstytucyjnych na zasadzie ubezpieczonej.

Ta zasada przez to, że dyplom z dnia 20. października 1860. i patent z dnia 26. lutego 1861. w skutek ugody z reprezentantami Węgier zawartej, odpowiednio zmienionym stosunkom Państwa, ustawami zasadniczemi Państwa z dnia 21. grudnia 1867. się wzmocniły, na wszelki przypadek okazuje się być ubezpieczoną; przeto tylko jeszcze życzyć sobie można, ażeby właściwe konstytucyjne urządzenia na tej ubezpieczonej zasadzie w miarę potrzeb pojedynczych krajów i narodów, jednakże bez naruszenia całości Monarchii wprowadzono w życie.

Wysoka mądrość Waszej c. k. Mości poruczyła przeprowadzenie tego urządzenia konstytucyjnego narodom Austryi, których nienaruszalne prawo strzeżenia i pielęgnowania ich narodowości i języka, jakoteż i ich równouprawnienie w szkole, urzędzie i życiu publicznem wedle ustaw państwowych zasadniczych uznano.

W imieniu obu narodowości krajowych także Sejm galicyjski silnie trzymając się ustaw zasadniczych od Waszej Ces. Mości sankcyonowanych, przystępuje w dobrej woli do spełnienia poruczonego sobie przyznanego zadania i sądzi być swej powinności świadomym, jeżeli przedewszystkiem rzetelnie się stara, ażeby każdy obywatel Państwa życia konstytucyjnego w pełni używał.

Lecz ponieważ bez udziału pojedynczych plemion narodowych wszelka działalność Sejmu krajowego bezowocną zostać musi, otóż ten ostatni wzrok swój osobliwie zwrócić musi ku rozbudzeniu i ożywieniu sił mieszkańców krajowych — a wszystko, cokolwiek może tymże w ich rozwoju przeszkadza albo tenże osłabia, ma Sejm przedewszystkiem usunąć.

Jesteśmy przekonani, że już sam skład i ugrupowanie Sejmu galicyjskiego najmniej są po temu, ażeby one krajowemu zastępstwu tych czynników przysposobiły — bez których czynności ni jedność Państwa ani krajowa autonomia zabezpieczone być nie mogą. Główna tego niedostatku przyczyna leży w ustawie wyborczej do Sejmu krajowego, w której niema należytego uwzględnienia obydwóch narodowości krajowych, skoro siła podatkowa tak często wyzyskiwana i klasa mieszkańców swą krwią daninę Państwu składająca stosunkowo bardzo słabo w Sejmie krajowym jest zastąpioną. Sprawiedliwsze uwzględnienie jest tutaj najbardziej koniecznem, jeźli Sejm krajowy nie ma wytwarzać sztucznej większości, jeżeli Wydział krajowy z członków wyłącznie jednego plemienia narodowego się składający nie ma być jednem stronnictwem kierowany, a obesłanie rady Państwa w każdej chwili od czystego przypadku może być zawisłe.

Nasze gminy nie mogą żadnej autonomii w sobie wyrobić, dopokąd są od rad powiatowych całkiem zawisłemi, a większość tych ostatnich jednej narodowości jest powierzoną.

Urządzenie szkół naszych nie zadowalnia każdego, jak długo służy mu za podstawę ta mylna premisa, że w kraju naszym jeden język jest panującym a drugi ma być temuż podporządkowanym; jak długo przymus do nauki drugiego języka krajowego należy do urządzenia szkolnego, jak długo niekonsekwentność przeciwna konstytucyi górą idzie: że cudzy język ma być obowiązkowo-wykładowym i naukowym, a własny język tylko obok pierwszego i to w nadzwyczajnych godzinach ma być wykładanym: jak długo gminy swe szkoły dla obcych zaprowadzają i przytem jeszcze widzą jak ich dzieci swemu narodowi obcemi się stają; jak długo fundusze publiczne wyzyskują się tylko na korzyść jednego języka, a seminarya nauczycielskie przy zamierzonej metodzie nauczania młodzieży tylko w jednym języku krajowym, całkiem jednostronny kierunek otrzymać mają. Oto niestety wynik koncesyj i regulatyw, które z osławionem równouprawnieniem bynajmniej pogodzić się nie dadzą.

Także po urzędach i sądach sprawa językowa nie lepiej stoi, ponieważ wszystko okazuje, że i tutaj tak zwany panujący język ma się narzucić drugiemu narodowi siłą, jak gdyby ten ostatni można wyprzeć z życia publicznego i skazać na wieczne milczenie.

Dwa plemiona narodowe są w Galicyi w sporze ze sobą: jedno domaga się hegemonii, drugie obstaje za równością w obliczu prawa.

Jeżeli raz i tutaj wywrócenie socyalnych stosunków ma się ukrócić i dobrobyt krajowy zakwitnąć, to potrzeba koniecznie równej obrony obydwom narodowościom użyczyć i tolerancyę w obustronnych prawnych stosunkach zaprowadzić.

My nie żądamy wyjątkowego położenia w kraju ani w obec Państwa; lecz my i na to przystać nie możemy, ażebyśmy komuś służyli za materyał do separatystycznych zachcianek. My nie żądamy odrębnego ministerstwa ani nie żądamy osobnego kanclerza; my dalecy jesteśmy od jakiegoś stanowiska wyjątkowego naprzeciw reprezentacyi państwowej, nie chcemy odrębnej administracyi krajowej ani też odrębnego zarządu finansowego. Wszystko to, jako też i ogólne prawodawstwo cywilne, karne i polityczne chcemy mieć z resztą części składowych austryackiej monarchii wspólnem — gdyż my postanowili stać wiernie przy zasadniczych ustawach państwowych i nie możemy doradzać do dalszego rozkładu Austryi na same unie personalne tem mniej, albowiem obawiamy się, ażeby Państwo austryackie w końcu na czystą fikcyę nie zamieniło się.

W obec tego wszystkiego my chcemy i żądamy przeciwnie, ażeby jedność Państwa wewnątrz się wzmocniła i Austrya jako mocarstwo swą godność na zewnątrz należycie ochraniała.

W tym kierunku i my działać będziemy; lecz my także domagamy się, ażeby nasz udział stał się możliwym i zabezpieczonym — a najodpowiedniejszym środkiem do osiągnięcia celu naszego uznajemy wolność i równouprawnienie narodowości konstytucyą zaręczonych

Przeto prosimy najpokorniej:

Wasza C. K. Mość raczy narodowy rozwój obydwóch narodów w Galicyi na zasadzie zupełnego równouprawnienia zabezpieczyć, gminom podać możliwość do życia autonomicznego, zarządzić reprezentacyę obudwóch narodowości w Radzie Państwa przez wysłanników własnego wyboru, a sprawowanie narodowych zaległości za pośrednictwem odrębnych kuryj w Sejmie krajowym i za pośrednictwem odrębnych wydziałów krajowych.

Wtedy to zbudzi się ogólne zadowolenie i zaufanie, a wdzięczne i szczęśliwe narody będą przynosząc z ochotą jedności Państwa swoją własność i krew w ofierze, błogosławić Waszej C. K. Mości i Najwyższej dynastyi!

Oby Najwyższy zachował Waszą C. K. Mość na długie, długie lata!

Lwów dnia 13. września 1868.

Kowalski, Krasicki, Delkiewicz, Pietruszewicz, Ozarkiewicz, Iszczuk, Krzyżanowski, Makowicz, Guszalewicz, Ławrowski, Sycz, Zynczak, Pilipów, Gulak, Pawlików. Kocko, Papczuk, Szulak, Koroluk, Kowbasiuk, Bodnar, Dzerowicz, Ławrynowicz, Jan Bazylewicz, Sapruka, Suszkiewicz.

Wysoki Sejm raczy wybrać komisyę z dziewięciu członków, która rozpozna stan teraźniejszy katastralnego szacowania gruntów i zda o niej sprawę Sejmowi.

Ks. Wojciech Stępek.

ks. Sulikowski, — Golejewski, — Gniewosz, — Zborowski, — ks. Morgenstern, — ks. Dittrich, — St. Tarnowski, — Z. Sawczyński, — Szumańczowski, — Czerkawski, — Samelson, — Cichorz, — Boczkowski, — Gnoiński, — Torosiewicz, — Podlewski, — Niezabitowski, — Czajkowski, — Starowiejski, — L. Skrzyński, — Wolny.

Wniosek

posła Krzeczunowicza.

«Wysoki Sejm raczy uchwalić następującą ustawę o zmianie §. 4. statutu krajowego.«

Art. I.

Postanowienia §. 4. statutu krajowego z 26. lutego 1861. znoszą się, w ich miejsce wchodzą w moc obowiązującą postanowienia artykułu następującego.

Art. II.

Do kierowania obradami Sejmu krajowego, wybiera Sejm z grona swojego Marszałka krajowego na cały czas trwania peryodu sejmowego, — i dwóch jego zastępców na czas trwania sesyi.

Art. III.

Ustawa niniejsza wchodzi w wykonanie z dniem jej ogłoszenia.

Krzeczunowicz,

Rogawski. — Hubicki. — Badeni. — Leon Chrzanowski. — Ławrowski. — J. Szujski. — Boczkowski. — Borkowski. — Trzecieski. — dr. Mayer. — Horodyski. — Gniewosz. — Dzwonkowski. — Mier. — Podlewski. — Zyblikiewicz — Wacław Wyrobek. — Hoszard.

Wniosek.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Każda para nowożeńców obowiązaną jest, przed ślubem złożyć w urzędzie gminnym 1 złr. w. a. jako opłatę szkolną.
2. Opłaty te mają wpływać do kas Wydziałów Rad powiatowych i mają stanowić fundusz szkolny powiatowy, będący wyłączną własnością dotyczącego powiatu i zostający pod jego zarządem.
3. Fundusze szkolne powiatowe mają służyć wyłącznie na cele szkolne dotyczącego powiatu, mianowicie: na zakładanie i utrzymanie szkół powiatowych, na uregulowanie dotacyi szkół w gminach ubogich, na zapomogi i nagrody nauczycieli szkół ludowych i na stypendya dla kandydatów stanu nauczycielskiego.

Kabat, wnioskodawca.

Pietruski, Boczkowski, Pfeiffer, Hubicki, Wężyk, Zbyszewski, Rutowski, Sawczyński, Horodyski, Agopsowicz, M. Koczyński, Jabłonowski, Ziemiałkowski, Czajkowski.

Wniosek.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Artykuł 1.

Językiem wykładowym w akademii technicznej lwowskiej jest język polski.

Artykuł 2.

Powyższe postanowienie wchodzi z d. 1. października 1869 r. w wykonanie.

Lwów d. 15. września 1868.

Wnioskodawca Dr. E. Czerkawski.

Majer, ks. Barewicz, Trzecieski, ks. Morgenstern, M. Popiel, C. Haller, Kamiński, P. Gross, Niezabitowski, Hoszard, Kabat, Rutowski, Borkowski, Krzeczunowicz, Zyblikiewicz, Ad. Potocki, St. Tarnowski.

Wniosek.

Wysoki Sejm raczy uchwalić następującą ustawę, objaśniającą §. 35. ordynacyi wyborczej dla gmin, z dnia 12. stycznia 1866.

Artykuł I.

Wyjątek od obieralności na członka zwierzchności gminnej, zawarty w ustępie pierwszym §. 35. ordynacyi wyborczej dla gmin z 12. sierpnia 1866., nie rozciąga się do tych członków rady gminnej, którzy mają stałe zamieszkanie w obszarze dworskim, tworzącym z gminą, dla której wybór się odbywa, jednę gminę katastralną.

Artykuł II.

Wykonanie tej ustawy polecam Ministerstwu.

Krzeczunowicz.

Ed. Dzwonkowski, — Mier. — Waleryan Podlewski. — Zyblikiewicz. — Rogawski. — Hubicki. — Badeni. — Gniewosz. — Leon Chrzanowski. — J. Szujski. — Borkowski. — Trzeciewski. — Boczkowski. — Dr. Majer. — Horodyski.—

Wniosek.

Wniosek

odnoszący się do reparacyi dróg publicznych w drodze konkurencyi na gromady zarepartowanych, niemniej do nowo zakładać się mających dróg komunikacyjnych.

Z głębokiem uszanowaniem podpisany deputowany ośmiela się, do Wysokiego Sejmu wniosek następujący: do zakładania dróg publicznych i komunikacyjnych w drodze repartycyi odbyć się mających, odnoszący się — zakomunikować.

Przy ogólnej konkurencyi na gminy w drodze repartycyi przy nowem zakładaniu, jakoteż i reparacyi dróg publicznych i komunikacyjnych nakładanej, wypadałoby mieć na celu spisane odbudowanie czyli uskutecznienie takowych, i to w ten sposób:

Jeżeli w jakimś powiecie jednocześnie kilka dróg nowo zakładanych budować się ma, i do tej budowli tylko ościenne i przyległe wsie konkurować mają, natenczas budowa takich dróg powoli tylko uskutecznić się da z powodu, że po większej części budowa takich dróg w drodze konkurencyi nie gotówką w pieniądzach, lecz po części materyałem, po części robotą, a to przy biednej klasie włościańskiej, w części zaś gotowemi pieniędzmi poparta zostaje, — powtóre, że czasami w taką miarę jak daniny o tej konkurencyi się odnoszące wpływają, taką miarą i budowa drogi prowadzoną zostaje, przez co kilkoletnia czasami zwłoka przy ukończeniu takich dróg się pokazuje, — co zaś największą przeszkodę czyni, jest brak funduszów, gdyż często odleglejsze wsie i zamożniejsze od konkurencyi podobnych dróg uwolnieni zostają. Z powodów takich zostają wsie bliskolegle całkiem wytężone, zwłaszcza, że takowe tak dobrze jak i inne odleglejsze wsie także ciężary publiczne jakoto: podatki, wykupno, dotacye do szkół i t. p. ponosić muszą.

Z tych to przyczyn zostają bliskolegle gromady w bycie materyalnym raptownie uszczupleni, i mamy przypadki, że nie jeden gospodarz przyciśniony domowem nieszczęściem, całkiem zrujnowany został, sprzedawszy na pokrycie nań nałożonej kwoty pieniężnej, swą chudobę.

W miarę takiego postępowania rzadko da się cel osiągnąć, i budowla takiej drogi lata się przeciąga.

Obecnie w Pilzneńskim powiecie są dwie drogi w drodze takiej konkurencyi uskutecznić się mające.

Śpieszniejsze uskutecznienie takiej budowy dałoby się w ten sposób osiągnąć, gdyby nie równocześnie z dwoma luh więcej w drodze konkurencyi odbudować się mającemi drogami postępowano, t. j. w jednym powiecie, tylko pierwiej do jednej się wzięto, dostateczną repartycyę rozpisano i ściągnięto, i to nie w różnorodnych daninach, tylko tak od dworów, jakoteż i od gromad li tylko w gotowiznie, i żeby do takiej drogi w jednym powiecie odbudować się mającej, nie tylko ościenne dwory i gromady, lecz wszystkie posiadłości całego powiatu konkurowały równocześnie, przez co uskutecznienie takiej drogi w jednym roku osiągnąć można, a biedniejszym gospodarzom sposób do zarobkowania by podano.

Na taki sposób wszystkie gminy ponosiłyby zarówne ciężary w jednym powiecie, i uskutecznienie takiej drogi swój rychły i spieszny cel by osiągło.

Dopiero po ukończeniu jednej drogi, wypadałoby do budowy drugiej przystąpić; i cel by rychlej osiągnęty został. Czy niekorzystniej dla gmin i dobra publicznego ukończyć dwie drogi w taki sposob we dwóch lub w trzech latach, niżeli jednocześnie budowę kilku dróg rozpocząć, lata przeciągać i użytku odpowiedniego nie osiągnąć, — bo czy nie lepiej i nie korzystniej używać jednej ukończonej drogi, a niżeli kilku zaczętych i nieukończonych dróg?

Dodatkowo.

Nakoniec dla budowy gościńca z Dębicy na Pustynię, Brzeznicę, Pustków, Rzemień przez Mielec, aż do Nadbrzezia nadwiślańskiego, ofiarował Wysoki Wydział krajowy subwencyę 7.000 złr. w. a. — $^3/_4$ mili tego gościńca jest dopiero wyrównane, kamienie wystawione w kupkach, lecz jeszcze nierozsypane, resztę dopiero w lesie Brzezińskim rozwożą w górę, lecz funduszu na materyał brakło, — przeto Wysoki Sejm zechce tę sprawę poprzeć, i do dalszego funduszu się przychylić.

Walenty Pnskarz wł. r.

Wniosek.

O naglącej potrzebie zaprowadzenia ksiąg hypotecznych dla posiadłości mniejszych u nas, radzono już nie raz w Sejmie krajowym, lecz dotąd bez skutku. Wys. Rząd przedłożył wprawdzie Wysokiemu Sejmowi w 1865/6. projekt ustawy hypotecznej, jedynym atoli skutkiem odbytych wtedy narad, było uchylenie projektu rządowego, głównie z tego powodu, że pomieniony wniosek, reformując całą instytucyę dotychczasowych naszych ksiąg publicznych, mieścił w sobie rozliczne trudności w zastosowaniu do kraju naszego.

Gdy niewiadomo, jak Wys. c. k. Rząd załatwił uchwałę Wys. Sejmu, z dnia 21. kwietnia 1866; w przedmiocie ksiąg gruntowych wydaną, a mianowicie, czy w tej wielce ważnej sprawie krajowej zwołał komisyę złożoną z praników krajowych i czyli zechce przedłożyć na obecnej kadencyi Sejmowej projekt przez tę komisyę wypracowany; gdy przytem księgi gruntowe, których od wieku prawie napróżno wygląda większa połowa kraju, urządzić można dosyć małym kosztem, a przecież z wszelką pożądaną dokładnością, przeto składamy wniosek:

«Wysoka Izba raczy uchwalić ustawę krajową o księgach publicznych (gruntowych i miejskich) według projektu pod ·/. załączonego."

Dr. M. Koczyński poseł nowo-sandecki.

Zbyszewski. — I. Czartoryski. — Adam Potocki. — Samelson. — P. Gross. — Rutowski. — Mokawski. — Czerkawski. — Hoszard. — C. Haller. — Dubs. — J. Wolny. — Dziewoński. — Kabat. — ks. Sulikowski. — ks. Morgenstern. — Wiśniewski.

Ustawa krajowa

o księgach gruntowych i miejskich w Królestwach Galicyi, Lodomeryi i W. Ks. Krakowskiem.

§. 1.

Po wszystkich gminach podatkowych w Galicyi, Lodomeryi i Krakowie zakłada się księgi publiczne, a mianowicie księgi gruntowe dla włościan, miejskie zaś dla miast i miasteczek, mające objąć wszystkie nieruchomości wiejskie i miejskie, które są własnością prywatną i obciążeniu podlegają, jeźli dla nich dotąd nie istniały należycie utrzymywane księgi hypoteczne.

Księgi gruntowe i miejskie są to wieczyste wykazy publiczne utrzymywane po c. k. sądach powiatowych pod nadzorem i odpowiedzialnością sądową.

Przedmiotem księgi publicznej jest nabycie, ścieśnienie i zniesienie praw rzeczowych na posiadłościach, które weszły do księgi publicznej.

§. 2.

Każda własność nieruchoma powinna być wpisaną do księgi publicznej.

Wyjątek stanowią nieruchomości w §. 288. księgi pow. ust. cyw. wymienione, to jest rzeczy i dobra pospólne, czyli nieruchomości służące do użycia każdemu członkowi gminy, tudzież nieruchomości kościelne i szkolne, które to dwa ostatnie przedmioty tylko za wyraźnem żądaniem właściwych władz wejść mają do ksiąg publicznych.

§. 3.

Istniejące już po miastach, miasteczkach i niektórych gminach wiejskich księgi publiczne, chociażby to były tylko księgi ingrosacyjne, nadal utrzymane i tylko w miarę potrzeby poprawiane będą, jeźli z nich powziąć można dokładną wiadomość o prawach tamże wpisanych.

W przeciwnym razie zostaną zamknięte jako *libri formae antiquae*, poczem nastąpi zgodnie z przepisami niniejszej ustawy założenie nowej księgi publicznej (*libri novae formae*) stanowiącej jednak tylko dalszy ciąg księgi dawniejszej.

§. 4.

Księgi publiczne (gruntowe i miejskie) składają się z trzech części:

a) z księgi głównej,

b) z zbioru dokumentów,

c) z rejestrów (skorowidzów) hypotecznych.

Księga (główna) składa się z czterech działów (rubryk) następujących.

Dział pierwszy					Dział drugi		Dział trzeci			Dział czwarty
Pozycya	Nr. kadastralny	Skład posiadłości	Powierzchnia	Łączna intrat	Szacunek	Pozycya	Imie i nazwisko posiadacza, tytuł własności, ograniczenia jej i wykreślenia	Pozycya	Ciężary rzeczowe (długi), zlewy i wykreślenia	Ilość w złr.	Nadciężary, zlewy ich i wykreślenia

Księga miejska całkiem jest podobną do księgi gruntowej z tą tylko różnicą, że oprócz dwóch podziałów (powierzchnia, przychód) w dziale pierwszym po prawej ręce umieszczonych, wyrażony także będzie „szacunek posiadłości", o ile ze sądowych detaxacyi, lub kontraktów kupna i sprzedaży i t. d. docieczonym być może.

Na samym wstępie do księgi publicznej każdej gminy podatkowej mieści się wierzytelna kopia kadastralna tego obszaru gminnego, oraz wierzytelny odpis zdjęty z protokołu parcelowego tejże gminy.

Księga główna składająca się z 20 liber mocnego papieru in folio formatu księgowego (na kształt tomów w tabuli krajowej używanyc, będzie oprawną, każda jej stronica będzie oznaczona liczbą wypisaną literami, a przy końcu umieszczone być ma zaświadczenie, z wielu stronic się składa.

Każda gmina podatkowa będzie miała swoję oddzielną księgę. Trzy arkusze tworzą «*folium*» gospodarstwa jednego, tak samo trzy arkusze będą «*folium*» gospodarstwa drugiego i t. d. Jeśli księga gminy N. zapisaną będzie w całości, lub jeśli przy zawiązku hipoteki jedna nie wystarczy księga, założy się księgę drugą, trzecią i. t. d.

Zbiór dokumentów składanych przy wyjednaniu wpisów hypotecznych w pierwopisie lub odpisach wierzytelnych, albo spisanych przy zawarciu umowy (aktu hypotecznego) wobec sądu protokołów stanowić będzie drugą część księgi gruntowej.

Układ skorowidzów zastosuje się do używanej po sądach formy.

Księgi publiczne przechowuje i prowadzi w kancelaryi (ile możności sklepionej i należycie kratą w oknach zabezpieczonej) sądu powiatowego przysięgły urzędnik pod kierunkiem i odpowiedzialnością sądu powiatowego jako zwierzchności hypotecznej.

§. 5.

Nim księgi publiczne (gruntowe i miejskie) wejdą w użycie, przeprowadzoną być winna w terminie roku jednego po sankcyi niniejszej ustawy czynność pierwiastkowego ich założenia.

Czynność ta powierzoną będzie w obrębie każdego sądu powiatowego oddzielnej komisyi ziemiańskiej, zostającej pod kierunkiem właściwego c. k. sądu obwodowego sprawującego obowiązki dyrekcyi hypotecznej. Ster zaś najwyższy i nadzór prac ku wprowadzeniu hypoteki włościańskiej i miejskiej potrzebnych, a w szczególności wydawnictwo stosownych instrukcyj i pouczenia w razie potrzeby — poruczą się c. k. Sądom krajowym wyższym jako trzeciej i ostatniej instancyi w sprawach pierwiastkowego ustalenia hypoteki dotyczących.

Komisya ziemiańska (czyli hypoteczna) w siedzibie c. k. sądu powiatowego ustanowiona składać się ma z sędzi powiatowego (który będzie przewodniczącym w tej komisyi), z jednego członka rady powiatowej (ile możności prawnika) i kolejno z jednego radnego tudzież dwóch pełnomocników tej gminy, której księgę publiczną właśnie się zakłada; nakoniec w miarę potrzeby i sposobności z urzędnika c. k. poborów z operatami kadastru obeznanego. Członkowie komisyi mają głos stanowczy z wyjątkiem wymienionych tu pełnomocników gminnych, którzy głosu li doradczego używają.

Wspomnionej komisyi przydany będzie ze sądu powiatowego kancelista lub dyetaaryusz przysięgły «*ad actum*» posiadający wprawę w czynnościach hypotecznych, lub mogący przynajmniej ją w krótce nabyć pod kierunkiem komisyi ziemiańskiej.

Członkowie komisyi ziemiańskiej składają uroczystą przysięgę w c. k. sądzie powiatowym tej treści, iż sumiennie i dokładnie spełnią ważne okowiązki poruczone im przy zawiązku instytucyi hypotecznej. Ustanawia ich się z tym wyraźnym dodatkiem, że nie tylko osobiście, ale nawet i całym majątkiem ręczą za rzetelność wpisów uskutecznionych.

Ziemiańskie komisye wyznaczone są tylko na czas pierwiastkowej regulacyi hypoteki w obrębie każdego sądu powiatowego, po czem bezzwłocznie rozpoczyna się urzędowanie zwierzchności hypotecznych przez właściwy sąd powiatowy sprawowanych.

§. 6.

Komisya ziemiańska odebrawszy za pośrednictwem rad powiatowych od Wydziału krajowego tyle ksiąg oprawnych, ile gmin jest podatkowych w obrębie sądu powiatowego, winna do działu pierwszego i drugiego w księdze publicznej wszystko wcielić (zapisać), co tamże podług wzoru §. 4. wpisać przynależy.

W tym celu ma komisya:

1) zażądać do urzędu podatkowego przesłania w terminie dni 14 co do każdej gminy podatkowej dokładnego spisu wszystkich dzisiejszych gospodarzy gruntowych (lub realności miejskich) z domieszczeniem (starej i nowej) liczby kadastralnej każdego gospodarstwa, tudzież odpisy protokołu t. z. ewidencyi kadastralnej;

2) zawezwać naczelników gmin, aby złożyli bez zwłoki przed komisyą wypisy kadastralne (każdej posiadłości) (uskutecznione według ostatniego pomiaru) wraz z protokołem parcelowym i mapą gminy.

Następnie obowiązkiem jest komisyi:

a) podług porządku numerów konskrypcyjnych gminy wpisać do pierwszego działu księgi publicznej na podstawie wykazów kadastralnych zwyż powołanych i wysłuchania opinii delegata gminy (zasiadającego w komisyi ziemiańskiej) i pełnomocników gminnych cały skład posiadłości, a mianowicie numer bieżący czyli pozycyę, dalej numer kadastralny, potem części składowe gospodarstwa (dom, podwórze, przybudynki, role, łąki, ogrody, pastwiska, lasy, stawy) wreszcie w dwóch przedziałkach czyli poddziałach należących do tego działu wyrazić, jaka jest powierzchnia i dochód tych wszystkich cząstek posiadłości. Przy tej czynności komisya zastosuje się do prawidła, iż majętność do jednego gospodarza należąca i pod ogólnem imieniem opodatkowana (i nabywana), a w obrębie tej samej gminy podatkowej położona, choćby z różnych kawałków złożoną była, stanowić będzie jedno ciało tabularne w księdze publicznej.

Dalej komisya obowiązaną jest.

b) wyśledzić drogą właściwą z akt sądowych, z książeczek podatkowych, z wykazów kadastralnych i wskazówek podanych przez gminnego członka komisyi, właściciela, albo w razie niedostatecznie wykazanego tytułu własności przynajmniej istotnego obecnie posiadacza fizycznego (gospodarza) posiadłości dzierżącego grunt z własnego a nie obcego ramienia i zapisać go w dziale drugim księgi publicznej. W terminie reklamacyjnym (§. 9) nastąpi ostateczne w tej mierze wyjaśnienie.

Nakoniec ma komisya:

c) wybadać (ile się to da z aktów sądowych i zeznań reprezentantów gminy) a potem zapisać w tymże dziale wszystko, co się odnosi do tytułu własności, do jej ścieśnienia, tudzież do ograniczeń pod względem własnowolnego zawiadywania majątkiem.

Wszystkie te wpisy odbywają się w języku polskim, charakterem ile możności ozdobnym i koniecznie czytelnym.

§. 7.

Na jakiś czas (n. p. 3. miesięcy) przed ułożeniem czyli zapisaniem tych działów w księgach publicznych dla wszystkich gmin podatkowych w obrębie sądu powiatowego położonych — wyznaczy komisya dla każdej gminy podatkowej dzień pewny (lub też kilka w razie potrzeby) za sześć tygodni po tej odezwie przepadający do wnoszenia reklamacyj (zarzutów) ogłosi to urzędownie za pośrednictwem sądu obwodowego przez gazetę Lwowską, o czem także naczelnicy gmin po wsiach i miasteczkach uwiadomią każdego posiadacza nieruchomości.

W tym edykcie reklamacyjnym zawezwie sąd kolegialny wszystkich interesantów, aby działy w księdze publicznej zapisane przejrzeć chcieli, a w dzień oznaczony przed komisyą ziemiańską stawili się, to jest zawezwie:

1) wszystkich gospodarzy wiejskich i miejskich z dołożeniem, iż prócz dowodów kadastralnych i książeczek podatkowych mają przynieść ze sobą pierwopisy umów o kupno i sprzedaż zawartych, dekrety przyznania spadku, wyroki i inne dokumenta prawne do nabycia własności odnoszące się, nakoniec jednoreńskowy znaczek stęplowy (§. 14). Na przypadek niestawienia się wyrazi edykt iż w takim razie odbędzie się cała pertraktacya z radą zwierzchnością gminną, ponieważ tu rozchodzi się o dopełnienie obowiązku publicznego, dalszej zwłoki niedozwalającego.

Podobnież zawezwie edykt

2) tych wszystkich, którzy sądzą mieć równe lub lepsze prawo do posiadłości wpisanej w księgę publiczną.

Skutki niestawienia się tych drugiego rzędu interesantów wyrażone w obwieszczeniu edyktalnym na tem się zasadzają, iż wszyscy, którzy w skutek prawa własności lub posiadania nabytego przez nich m n i e m a j ą, że w księdze publicznej nastąpić winno sprostowanie, uzupełnienie, odpisanie, dopisanie lub przepisanie (bądź co do wymieniania nieruchomości, bądź co do zestawienia ciał hypotecznych lub co do wspisanych tytułów posiadania), a przecież nie zgłoszą na piśmie lub też ustnie swoich roszczeń w terminie w obwieszczeniu zakreślonym — tylko na zwyczajnej drodze prawa będą mogli dochodzić pretensyi takowych.

§. 8.

Nadto edykt zamieści następujące uwiadomienie:

1. Nikomu nie będzie wolno wznawiać takich roszczeń, względem których już poprzednio nastąpiła prekluzya, ani takich czynić zarzutów, które podług przepisów prawa mogą być dopuszczone.

2. Posiadacz nieruchomości zapisany w księgach publicznych, po upływie trzech lat od bezskutecznie upłynionego terminu reklamacyi rachując — nabywa zasiedzeniem zupełnego prawa własności, i może wnieść żądanie do sądu, aby mu własność przyznaną była i ażeby wpisanie przyznanego mu prawa własności do ksiąg publicznych uskutecznionem zostało (§§. 1467. i 1498. kod. cyw.)

3. Iż każdy bądź posiadacz bądź z interesowanych chcący wnieść zarzuty — stanąć powinien osobiście albo przynajmniej przez pełnomocnika na piśmie umocowanego.

4. Iż każdy zgłaszający się powinien złożyć w komisyi za odebraniem rewersu wszystkie dokumenta, na których opartym jest domniemane jego prawo.

W dalszym ciągu wyrażonem będzie w obwieszczeniu, że ani odwłoka ani przywrócenie do pierwotnego stanu niedopilnowaniu terminu edyktalnego dla stron opieszałych miejsca nie ma,

Nakoniec edykt wyrazi dzień, z którym księgi publiczne (gruntowe i miejskie) jako księgi hypoteczne w całem znaczeniu używane i utrzymywane będą, a zatem termin, odkąd ciężary hypoteczne wejść mogą do działu trzeciego, zaś nadciężary do czwartego działu w księgach publicznych.

Oraz dołoży się w obwieszczeniu wzmiankę, że po tym dniu nowe prawa własności lub inne prawa rzeczowe na nieruchomościach nie mogą być inaczej nabywane, przenoszone na kogo innego lub znoszone, tylko przez stosowne do ustaw obowiązujących cywilnych wpisanie w księgę publiczną, atoli bez uszczerbku dla praw pierwej zaistniałych i w terminie edyktalnym do pierwszego lub drugiego działu księgi hipotecznej zgłoszonych.

Szczególniej uważać wypada, aby prawa osób małoletnich lub bezwłasnowolnych należycie były dopilnowane, i aby ich zastępcom polecono ściśle się stosować do edyktu w dopełnieniu właściwych im obowiązków.

§. 9.

W terminie reklamacyjnym komisya ziemiańska mająca przed sobą wszystkie zarzuty na pismie wniesione zająć się ma naprzód odczytaniem interesentom wszystkiego, co zapisanem zostało do działu pierwszego i drugiego w księdze publicznej.

Następnie przyjmuje komisya zarzuty ustnie wnoszone, dokumenta przez reklamującego składane przejrzy, porówna je z osnową tych dwóch działów pomienionych księgi publicznej, zaznaczy (zaparafuje) dokumenta wraz ze składającym i wyda mu rewers zaświadczający odbiór tychże dokumentów.

Powstałe przy tej reklamacyi wątpliwości referent wniesie do rozstrzygnienia na posiedzeniu komisyi ziemiańskiej, która w potocznych sprawach, idąc w ślad przepisów mieszczących się w następnym paragrafie (10) sama wydaje decyzyą większością głosów, zaś w spornych kwestyach odnoszących się do prawa cywilnego przedłoży rzecz całą sądowi powiatowemu do stanowczego załatwienia w I. instancyi. Apelacya założoną być winna do sądu obwodowego (względnie krajowego), rewizya zaś o s t a t e c z n a w razie sprzeczności wyroków idzie do wyższego sądu krajowego.

§. 10.

Jeżeli między stawającymi zaszedł spór (§. 9) tyczący się składu posiadłości, lub o jakie prawo wchodzące w obręb drugiego działu księgi publicznej i pomimo wdania się w to komisyi ziemiańskiej nie przyjdzie do zgody między interesowanemi; wówczas komisya ziemiańska ujawi wprawdzie w księdze publicznej roszczenie zgłoszone (za pomocą wyrazów »sporne«) i zarazem uwiadomi strony interesowane, iż wszczęta sprawa odesłaną zostanie do sądu powiatowego, w którym bez zwłoki odbędzie się z urzędu dochodzenie i przesłuchanie w celu wyjaśnienia prawdziwego stanu rzeczy.

Jeżeli między stronami w sądzie powiatowym przyjdzie do zgody albo jeźli w razie większej zawiłości sprawy w sądzie powiatowym stronom zakreślonym został termin do działania w zwyczajnej drodze prawa przez wniesienie skargi, natedy wpis w księdze publicznej sprostowany będzie w swoim czasie stósownie do ugody lub do orzeczenia prawomocnego.

§. 11.

Komisya ziemiańska przed zamknięciem aktu pierwiastkowego zaprowadzenia księgi publicznej przekona się jeszcze:

a) czy żadna realność wiejska lub miejska nie została pominiętą przy wpisach do księgi publicznej;

b) czyli należycie uskuteczniono obwieszczenie edyktalnego terminu wyznaczonego dla gminy podatkowej, której regulacya hypoteczna przychodzi pod ostateczne roztrząsanie;

c) czy pisma składające zawiązek nowej hypoteki mają ze sobą zupełną spójność i zgodność, zgoła całą swą zwróci uwagę na to, czy pod żadnym względem legalność tego pierwiastkowego wprowadzenia hypoteki nie podlega zarzutom uzasadnionym.

Gdy komisya znajdzie cały akt dokładnym, wyrzecze zamknięcie swoich czynności co do gminy podatkowej w mowie będącej i zatwierdzi cały akt pierwiastkowej regulacyi podpisami wszystkich członków; poczem rezolucya ta dosłownie wciągniętą zostanie do księgi gruntowej na stronnicy zamykającej realności wpisane.

Gdyby zaś komisya wykryła niedokładności w akcie pierwiastkowego zaprowadzeoia, albo sama je poprawi albo w wypadkach większej wagi naprawienie sądowi powiatowemu poleci.

§. 12.

Komisya ziemiańska ukończywszy tym trybem zawiązek hypoteki dla jednej gminy podatkowej, przystąpi bezwłocznie do aktu tejże regulacyi względem dalszych gmin podatkowych, urządzając atoli zawsze aż do zamknięcia całej czynności w siedzibie sądu powiatowego.

Po zakończeniu aktów pierwszego zaprowadzenia hypotek w jednej gminie podatkowej, oddać ma komisya ziemiańska księgę publiczną sądowi powiatowemu do użytku publiczności, i zda o tem sprawę sądowi obwodowemu, jako dyrekcyi hypotecznej.

§ 13.

Co do postępowania w biegnących już czynnościach hypotecznych, po akcie pierwiastkowego wprowadzenia hypoteki następujących ściśle zachowane być mają wszystkie przepisy kodeksu cywilnego, jako też patentu tabularnego dla Galicyi z 4 Marca 1780 r., tudzież ordynacyi sądowej i odnośnych postanowień późniejszych, które ściągają się do czynności biegnących w nowo założonych księgach publicznych, o ile dadzą się pogodzić z uchwalonem na mocy niniejszego prawa urządzeniem wewnętrznem hypoteki dla t. z. mniejszych posiadłości.

Do uzyskania wpisu hipotecznego po dokonanem wprowadzeniu ksiąg publicznych (gruntowych i miejskich) dostateczną jest w myśl §. 434 k. c. rzeczą, jeśli posiadacz nieruchomości i prawonabywca, albo sam tylko posiadacz stanąwszy przed swoją zwierzchnością hipoteczną (t. j. sądem powiatowym, który utrzymuje księgę publiczną), wpisania treści aktu zawartego bez wszelkiego pisma ustnie zażąda, co uskutecznionem zostanie w ten sposób, iż sędzia zanotowawszy w dzienniku podawczym stawiennictwo, odrazu spisze akt zeznać się mający w osobnym protokole, który wraz z decyzyą sądu powiatowego jako zwierzchności hypotecznej, przez dziennik podawczy wejdzie do księgi publicznej, a następnie ma być zachowanym w zbiorze dokumentów.

Na żądanie stron sędzia rozkaże wydać stronom wyciągi z księgi publicznej lub z protokołu pomienionego z dodatkiem, iż odnośne prawa wpisane zostały do wykazu hypotecznego tejże realności.

Oprócz powyższego sposobu (nakształt rekognicyi i roboracyi staropolskiej) jest drugim.... zeznawanie aktów dobrej woli przed notaryuszem, a trzecim.... są akta prywatne, które strony same sobie sporządziły lub sporządzić dały.

Akta te hypoteczne drugiego i trzeciego rodzaju wchodzą do księgi publicznej zwyczajną drogą przez dziennik podawczy w pisemnem stosownem podaniu, na które zapada uchwała zwierzchności hypotecznej, poczem następuje w wykonaniu tejże wpis żądany (intabulacya lub tylko ostrzeżenie czyli prenotacya), albo odmówienie takowej.

Gdy strony przed zwierzchnością hypoteczną na pierwszy sposób akt zeznały, wpis tego samego dnia jeszcze w księgach publicznych dokonanym być winien w obecności stron, a zatem nietrzeba w takim razie osobnego uwiadomienia stron, jeźli wyraźnie tego nie żądały.

Jeżeli zaś podanie hypoteczne wejdzie do sądu powiatowego na mocy aktu notaryalnego lub też prywatnego — winien sąd trzeciego dnia najdalej wydać uchwałę zapadłą urzędnikowi utrzymującemu księgę publiczną (konserwatorowi, *Grundbuchsführer*) i czuwać nad tem, aby ósmego dnia najpóźniej zawiadomienie o dokonanym wpisie stronom doręczonem było.

Wszelkie pisemne podanie hipoteczne w biegnących już czynnościach hypotecznych winno być opatrzonem oprócz właściwych stępli i oryginalnego dokumentu, na mocy którego nastąpić ma wpis hypoteczny, jeszcze wierzytelny odpis tegoż pierwopisu dla zbioru dokumentów, inaczej bowiem sam pierwopis doń złożony zostanie.

§. 14.

Zakładanie nowych i ulepszenie dotychczasowych ksiąg publicznych (gruntowych i miejskich) odbywa się z urzędu.

Koszt na sprawienie tych ksiąg publicznych (będzie ich około 6.000., co rachując po 4. złr. od tomu wyniesie w przybliżeniu 24.000 złr.), i opłatę wymierzonych przez Wydział krajowy na skutek przedstawienia przez władzę właściwą remuneracyi (dla odznaczających się pilnością i poświęceniem członków komisyi ziemiańskich) poniesie kraj sposobem zaliczki, to jest za pobieraniem dochodu z jednoreńskowych krajowych znaczków stemplowych (§. 7. ad 1.) reprezentujących zwrot nakładu — przez tych właśnie interesowanych, których założenie ksiąg publicznych najwięcej dotyczy.

Z tym tu właśnie opisanym wyjątkiem wszystkie czynności urzędowe przy pierwiastkowej regulacyi hypotek włościańskich i miejskich przedsiębrane odbywają się bezpłatnie.

Również i czynności prawne stron interesowanych przedsiębrane w celu pierwiastkowej regulacyi wolne będą od stępli i opłat rządowych.

§. 15.

W razie potrzeby ułożą i ogłoszą c. k. sądy krajowe wyższe (jako hypoteczne naddyrekcye) regulamina mieszczące w sobie szczegółowe wyjaśnienie wszystkich czynności, tak przy pierwszém założeniu jakoteż i dalszem utrzymywaniu ksiąg publicznych zachodzących.

Bibl. Jag.

Wniosek.

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączoną ⁄. ustawę o zaprowadzeniu nowego urządzenia w tabuli krajowej przez umieszczenie w księgach własności osobnej rubryki, wykazującej na podstawie sprawdzonych pomiarów stałego katastru skład terytoryalny każdego ciała tabularnego.

Stanisław Starowiejski.

L. Skrzyński poseł sanocki. — X. Stępek. — Ed. Gniewosz. — Ad. Potocki. — W. Badeni. — Zbyszewski. — Dr. W. Koczyński — H. Wodzicki. — Czajkowski. — Juwenal Boczkowski — Szumańczowski. — Rogawski. — Bocheński. — Ed. Dzwonkowski. — Kraiński.

Ustawa

obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem o zaprowadzeniu nowego urządzenia w tabuli krajowej.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam co następuje:

§. 1.

Do oznaczenia w księgach tabularnych, z jakich parcel gruntowych i w jakiej rozległości każde ciało tabularne się składa, mają służyć pomiary stałego katastru.

§. 2.

W tym celu księgi tabularne otrzymują urządzenie zgodne ze stałym katastrem.

§. 3.

Do składu księgi własności w tabuli krajowej przybyć ma nowa rubryka, wykazująca istotę własności to jest: parcele i rozległość gruntów, z których się składa każde ciało tabularne. Ta rubryka nosi nazwę „rubryka posiadłości“ i umieszcza się w osobnej, do księgi własności dodatkowej księdze.

§. 4.

Wszystkie do składu jednego ciała tabularnego należące parcele katastru wpisują się do tej rubryki według liczby porządkowej, na osobnej dla każdego ciała tabularnego karcie, z wymienieniem numeru topograficznego i rozległości każdej parceli.

§. 5.

Dla przeprowadzenia zamierzonej zgodności posiadania tabularnego z pomiarami stałego katastru, ustanowi c. k. Rząd komisyę krajową we Lwowie, składającą się z radców Namiestnictwa, — radców Sądu Wyższego, — radców Skarbowych i z wybranych przez Wydział krajowy Członków tegoż Wydziału, która to komisya pod sterem c. k. Namiestnika kraju zostawać, i całą czynnością kierować ma; ustanowi też c. k Rząd dla każdego okręgu sądu powiatowego osobną do tego komisyę powiatową, z urzędnika sądowego, mającego być examinowanym sędzią i z geometry katastralnego.

§. 6.

Komisya powiatowa rozpoczyna swoje czynności od zawezwania wszystkich właścicieli ciał tabularnych w granicach okręgu sądowego położonych, aby w oznaczonym terminie według wydanych do tego formularzy,

przedłożyli dla każdego ciała tabularnego z osobna wykazy wszystkich, do tegoż ciała tabularnego należących parcel katastralnych, które w całości lub części rzeczywiście posiadają.

§. 7.

Komisya otrzymawszy od właścicieli tabularnych wykazy parcel katastralnych, sprawdzi te wykazy na gruncie z przywołaniem stron interesowanych i urzędu gminnego.

Wykazy powinny się zgadzać z posiadaniem faktycznem, — zachodzące w tej mierze różnice, komisya sprostuje z urzędu, i te sprostowania tak w mapach katastralnych, jako też w protokołach parcelowych zaznaczy.

§. 8.

Po dokonanem sprawdzeniu wykazów parcel, udzieli komisya dotyczącemu właścicielowi tabularnemu do jego wiadomości w odpisie te wszystkie poprawki, które w tych wykazach uskuteczniła.

§. 9.

Właścicielowi tabularnemu przysługa prawo, w przeciągu 8 dni od dnia doręczenia mu tego odpisu, odwołania się naprzeciw uczynionym poprawkom przez komisyę powiatową, do c. k. komisyi krajowej, która w tej sprawie orzeka ostatecznie.

To orzeczenie nie pociąga jednak za sobą innych skutków prawnych, jak tylko, że parcela, która została na mocy tego orzeczenia z podanego wykazu parcel wymazaną, nie może być na mocy obecnej ustawy przedmiotem dalszej pertraktacyi.

§. 10.

Gdy tym sposobem faktyczny stan posiadania wszystkich ciał tabularnych w okręgu sądu powiatowego z urzędu sprawdzony zostanie, sporządzi komisya na podstawie dokonanych sprawdzeń i prawomocnych orzeczeń komisyi krajowej, wykazy wszystkich do każdego ciała tabularnego należących parcel, i przedłoży je w jednym exemplarzu c. k. komisyi krajowej we Lwowie, w drugiem sądowi powiatowemu.

§ 11.

C. k. komisya krajowa we Lwowie wyda edykt, którym ogłosi, iż wykazy parcel własności tabularnych dotyczącego okręgu sądu powiatowego, złożone zostały tak w c. k. komisyi krajowej we Lwowie, jako te w dotyczącym sądzie powiatowym, gdzie przejrzane, i w odpisach za opłatą powzięte być mogą.

§. 12.

C. k. Komisya krajowa ustanowi zarazem w tymże edykcie termin najmniej sześciu miesięcy od dnia ogłoszenia edyktu w gazecie urzędowej lwowskiej, w którym to terminie wszystkie roszczenia co do posiadania w wykazach zawartych parcel do komisyi powiatowej zgłoszone, lub w formie skargi do właściwego sądu wniesione być winny pod wyraźnem zagrożeniem, że gdyby strony swoich roszczeń w oznaczonym terminie do komisyi powiatowej nie zgłosiły, lub do właściwego sądu w formie skargi nie wniosły, nie będą mogły później dochodzić takowych z uszczerbkiem trzecich osób, któreby prawa hypoteczne co do tych parcel już po uskutecznionym ich wpisie do dotyczącej rubryki tabuli krajowej w dobrej wierze nabyły.

§. 13.

Strony, które skargę we właściwym sądzie wniosły, winny się wykazać z tego dotyczącej komisyi powiatowej, przed upływem naznaczonego w edykcie terminu.

§. 14.

Po upływie tego terminu, zarządzi c. k. komisya krajowa zamieszczenie wszystkich do dotyczącego ciała tabularnego należących, w przedłożonych wykazach komisyi powiatowej zawartych parcel gruntowych do tabuli krajowej, stósownie do postanowień §. 4. Przy parcelach względem których zgłoszenie pretensyi w komisyi powiatowej w przepisanym sposobie i terminie nastąpiło, lub skarga we właściwym sądzie wniesioną została, umieszczona będzie przy każdej takiej parceli w tabuli adnotacya, że jest sporną.

§. 15.

Co do parcel, przy których nie będzie adnotacyi, że są sporne, od chwili zamieszczenia ich w tabuli krajowej, nabywają mocy obowiązującej postanowienia §§. 322. i 1467. kod. cywil.

§. 16.

Roszczenia stron, które do posiadania w wykazach zawartych parcel, w oznaczonym terminie w komisyi powiatowej wniesione zostały, rozpoznaje w każdym powiecie delegowany od tej komisyi sędzia. Roszczenia dotyczące praw do posiadania, odsyła sędzia powiatowy do zwykłej drogi prawa z naznaczeniem terminu, do którego roszczenie w formie skargi do właściwego sądu wniesione być ma. Termin ten upływa od dnia prawomocności orzeczenia.

Roszczenia dotyczące faktu posiadania, rozpoznaje delegowany do tego powiatowy sędzia, i to, jeżeli wymagać będzie potrzeba — na gruncie, spisuje protokół, gdzie umieszcza wywody stron, zeznania świadków, tudzież wszelkie przez strony przytoczone dowody, i starać się ma przedewszyskiem, aby strony skłonić do ugody, — która jeżeli przyjdzie do skutku spisze akt ugody.

Jeżeli ugoda nie mogła przyjść do skutku, rozstrzygnie delegowany sędzia spór według przepisów postępowania prowizoryalnego, na podstawie przeprowadzonego dochodzenia o fakcie posiadania.

§. 17.

Odwoływanie się od orzeczeń delegowanego sędziego powiatowego, winno być wniesione w przeciągu 14 dni od dnia doręczenia orzeczenia na ręce komisyi powiatowej, do c. k. komisyi krajowej, która w sprawach faktycznego posiadania rozstrzyga stanowczo i ostatecznie tak, iż dalsze odwoływanie się do wyższych instancyj nie ma już miejsca.

§. 18.

Sprostowania w dotyczącej rubryce księgi własności tabuli krajowej na podstawie prawomocnie zawartych ugód (§. 16.) między stronami, lub prawomocnie zapadłych orzeczeń (§. 17) co do faktycznego posiadania, zarządzi c. k. komisya krajowa z urzędu.

§. 19.

Jeżeliby strona, która do komisyi powiatowej roszczenie swe zgłosiła i do drogi prawa odesłaną została, w oznaczonym terminie przed komisyą powiatową się nie wykazała, że skargę do właściwego sądu wniosła, następuje w tym wypadku zastosowanie postanowienia §. 12., a c. k. komisya krajowa zarządzi przy dotyczącej parceli gruntu zmazanie adnotacyi, że jest sporną.

§. 20.

Sprostowanie w dotyczącej rubryce księgi własności tabuli krajowej na mocy wyroków sądowych, będą uskuteczniane tylko na żądanie stron, stosownie do ogólnie obowiązujących ustaw i poszczególnych instrukcyj, jakie dla tabuli krajowej z powodu nowego jej urządzenia, wydane zostaną.

§. 21.

Gdy tylko mała jeszcze liczba zgłoszonych do komisyi powiatowej roszczeń stron interesowanych do załatwienia pozostanie, nastąpi rozwiązanie tak komisyj powiatowych jakoteż komisyi krajowej, a zakres ich czynności na mocy niniejszej ustawy przechodzi co do komisyj powiatowych na c. k sądy powiatowe, a co do komisyi krajowej na c. k. sąd wyższy we Lwowie.

§. 22.

Sądy są obowiązane, skargi z powyższych powodów do nich wnoszone rozstrzygać w jak najkrótszym czasie według ustaw kodeksu cywilnego, i z zastosowaniem postępowania sumarycznego.

§. 23.

C. k. wyższy sąd we Lwowie wyda odpowiednią sądom instrukcyę, zawierającą postanowienia, jak księgi tabularne ze względu na zarządzoną zmianę tych ksiąg urządzone, prowadzone, i w jakiej formie wyciągi hypoteczne wydawane być mają.

§. 24.

Koszta przeprowadzenia tej czynności ponoszą właściciele tabularni w stosunku do rozległości gruntów, które posiadają.

Fundusz krajowy zalicza potrzebne na to kwoty, które od właścicieli tabularnych na rzecz tego funduszu będą w tej samej drodze ściągane, co podatki rządowe.

§. 25.

Przeprowadzenie tej nstawy polecam Moim Ministrom Spraw Wewnętrznych, Sprawiedliwości i Skarbu.

BIBLIOTHECA UNIV. JAGELL. CRACOVIENSIS

Wniosek

posła Jakóbika.

Wysoka Izba raczy uchwalić: wszystkie dziesięciny i skopczyny, meszne i proskurne, lub jakiekolwiek insze daremszczyzny dla parochów, tak rzymsko-katolickiego jako też i grecko-katolickiego obrządku, są zniesione.

Jakóbik.

Wolny. — Aleksander Halik. — Jan Bazylewicz. — Sebastyan Dziubaty. — M. Popiel.—Walenty Puszkarz.—Oskard.— Laskorz. — Barszcz. — Koroluk. — Stuglik. — Baltazar Nalepa. — Kowbasiuk. — Makowicz. — Zynczak. — Papczuk. — Cieński. — Bodnar. — Łepkaluk.

Bibl. Jag.

Wniosek.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Rewizyę prawa o języku wykładowym z dnia 22. czerwca 1867., a to z powodu doniosłości §. 19. prawa państwowego z dnia 21. grudnia 1867. o prawach ogólnych obywateli Państwa dla zastąpionych w Radzie Państwa królestw i krajów i w analogii z teraźniejszem przedłożeniem rządowem o zniesieniu przymusu uczenia się drugiego języka krajowego.

2. Sprawozdanie o tem jak najrychlejsze i koniecznie jeszcze w ciągu trwającej kadencyi sejmowej.

Lwów dnia 10. września 1868.

Pawlików, wnioskodawca.

Guszalewicz, Pietruszewicz, Delkiewicz, Krasicki, Ozarkiewicz, Kocko, Sapruka, Makowicz, Minkowicz, Pilipów, Iszczuk, Ławrynowicz, Kowalski, Sycz, Zynczak, Papczuk, Ławrowski, Krzyżanowski.

Wniosek.

Na mocy ustawy z dnia 2. lutego 1867. zaprowadzono w każdej parafii kat. wyznania fundusz rezerwowy na pokrycie wydatków stawiania i głównych reparacyj budowli kościelnych i parafialnych.

Ta ustawa jest dla gmin uciążliwą, mianowicie znajduje opór art. III., gdzie powiedziano: „że datek parafialny ma każdy parafianin uiszczać, bez różnicy płci od skończonego 16. roku do skończonego 50. roku życia, w rocznej ilości po 10 kr. w. a., którą się nakłada na każdą żyjącą w tym wieku osobę podatek, przez naród dawniejszą niemiłą dla niego nazwą „pogłówszczyzna“ mianowaną — a zważywszy dalej, że dla istnienia ustawy w tej samej rzeczy pod dniem 15. sierpnia 1866. (Dziennik ustaw krajowych l. 28.) wydanej, fundusz rezerwowy zbytecznym się staje, bo potrzeby tyczące się kościołów i budowli parafialnych należycie pokrywają się, a nakoniec przez nałożenie na gminy tego całkiem niepotrzebnego ciężaru tylko nieustanne niezadowolenie się objawia,

Raczy Wysoki Sejm uchwalić:

Ustawa z d. 2. lutego 1867. dotycząca funduszu rezerwowego na pokrycie wydatków stawiania i reparacyi kościołów i budowli parafialnych od dnia dzisiejszego znosi się i ustaje.

Minkowicz, Zynczak, Dzerowicz, Sapruka, Sycz, Gulak, Guszalewicz, Papczuk, Delkiewicz, Kowalski, Ławrynowicz, Ozarkiewicz, Krasicki, Kocko, Pietruszewicz, Iszczuk, Bazylewicz, Laskorz, Stupczy Marcin, Oskard Jan, Kulik Kazimierz, Olexa Koroluk, Walenty Puszkarz, Rękas.

Wniosek.

Wniosek

posła Starowiejskiego.

Wysoki Sejm raczy uchwalić następującą ustawę:

Ustawa

dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, ustanawiająca termin, od którego spory w sprawach wykupna i regulacyi ciężarów gruntowych, mają być sądzone przez c. k. sądy cywilne.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem zmieniając postanowienia §. 10. patentu z d. 5. lipca 1853. rozporządzam:

Wszelkie spory w sprawie wykupna i regulacyi ciężarów gruntowych, dotyczące wyrażonych w ustępach *(a—f)* §. 7. patentu z d. 5. lipca 1853. punktów i pochodzące z pretensyi zameldowanych po dniu 30. czerwca 1869. sądzone być mają przez c. k. sądy cywilne, wed[illegible] kodexu cywilnego; sprawy zaś dotyczące samego wykupna lub regulacyi przyznanych w drodze sądowej służebnictw pozostają i nadal przy organach ustanowionych dla spraw wykupna i regulacyi ciężarów gruntowych.

Stanisław Starowiejski wnioskodawca.

Krzeczunowicz, Torosiewicz, Badeni, Rogawski, J. Szujski, Rutowski, Ad. Potocki, Konstanty Czartoryski, Czerkawski, Wyrobek, Hoszard, Henryk Wodzicki, Gnoiński, A. Sapieha, Boczkowski, Gniewosz.

Jaśnie Oświecony Książe!

W skutek śmierci członka Rady Państwa pana Michała Działoszyńskiego mam zaszczyt prosić Jaśnie Oświeconego Księcia, ażebyś raczył zarządzić w jego miejsce nowy wybór do Rady Państwa z właściwego koła wyborczego.

Przy tej sposobności pozwalam sobie zwrócić uwagę na pisma przezydialne z dnia 1. października 1867. l. 7720. i z dnia 11. czerwca b. r. l. 3324. tyczące się wyborów do Rady Państwa w miejsce Wgo. Ludwika Skrzyńskiego i Wgo. Alfreda Hausnera, którzy złożyli swe mandaty.

Proszę przyjąć zapewnienie o mojem najwyższem poważaniu.

We Lwowie dnia 22. sierpnia 1868 r.

Agenor Gołuchowski w. r.

Do
Jaśnie Oświeconego Księcia
LEONA SAPIEHY,
Marszałka Sejmu krajowego
w miejscu.

Bibl. Jag.